Sec. XVI

Mutilo

Essling Tom. I, P. II
p. 227

Venezia, Bernardino Benali
e Giovanni Tacuino, 1511 ag. 11

+c 22

(H)Ortus Sanitatis.

De herbis et plantis, de animalibus et reptilibus, de avibus et volatilibus, de piscibus et natatilibus, de lapidibus... de urinis et earum speciebus. Accedit liber Galieni de facile acquisibilibus.

(authore Joanne Cuba)

Venetiis. Bernardinus, Benalius (MIID)

liniatur facies: ꝛ hec vocatur gersa vł cerusa serpentarie minoris. Et silr pōt fieri de maio
K ri. ¶ Gal. ij. ꝺ cibis. Est enim ipsius nutrimē tum bonū si aliqs ex pectore ꝛ pulmone aliqd expellere vellet in ipsis collectoꝝ ꝛ gr^ssorū
L ꝛ viscosoꝝ humorū iam comesta. ¶ Gal. de sim. far. Radices aaron comeste inciduit inci sione tēperata humorū grossiciē: quare ꝛ ex creationibus que ex torace sunt idonee. Dra gontea vero ad hoc magis est idonea.

Capitulum. ij.

Abrotanū gre. ꝛ la. ara. hesum. Pli.
a li. xxi. Abrotanū est herba iocūda odo ris ꝛ grauis: floret estate: flos eius est aurei coloris: vacuum sponte ... Seritur autē semine meli⁹ ꝙ surculo vł ra ... li. aggre. ca. Abrotanū. Sūt ei⁹ due species. vna dr masculus ꝛ alia femia: sz femia est fe re sicut masculus: ꝛ dr̄nt ī hoc ꝙ ipsa ē plāta silis arbusto hñs folia alba: ꝛ ē plena folijs q̄ sunt sup ramos ei⁹ scissa parua scissura sic fo. feniculi: ꝛ in sūmitate ei⁹ est flos ad rotūdita tem tendēs: aurei coloris: apparēs in estate: ꝛ hz odorē bonū cū pauca grauedine am... sa poris. Masculus vo hz ramos lignosos al quātulū ꝛ su... hñs femina parua si cut absint... tanū ...

nutis ꝛ diuisis sicut crithmo: circa ipsa fl... bens aurosos: ꝛ in estate nascentes: ꝛ ip odorata cū aliqua grauedine: gustū hz rissimū: tale. n. ē siculū abrotanū. ¶ G... sim. fac. ca. i. Abrotanū ex eo ē mascul... mine: ꝛ ipsi⁹ suba est terrea quā subtilia... loc: ꝛ sapor ei⁹ est amarus: ꝛ est i eo par citatis: ꝛ ē ca. ī. iij. gra. ꝛ sic. in. ij. Et ē calid... absinthio ꝛ min⁹ stipticū vel acerbū: ꝛ est c quadā salsedine: pp qđ cacostomaticū est. E absinthiū eustomaticū est: precipue ponticū. ¶ Aui. li. ij. ca. de abrotano. Abrotanū ē ca. ꝛ sic. in. ij. gra. ꝛ ē subtile amaꝝ: ꝛ in ipso sūt terreitas ꝛ subtiliatio. ¶ Pla. Abrotanū est ca. in. i. gra. sic. in. ij. subtil... amarum adustum.

Operationes.

¶ Pan. ca. x. Si ex abrotano fiat cinis: ꝛ e co fa...to lixiuio caput lauet: curat allopecias: hoc operatur silr ipsa herba ī lixiuio bulita ¶ Semen ei⁹ in aqua bulitū curat asma ꝛ p ctoris cōstrictionē. ¶ Abrotani fumigiū ser pētes excludit. Succus ei⁹ bibitus valet ꝯ ve nenū reptiliū. ¶ Eucatisma ex aqua ebulitio nis ipsius factū puocat mēstrua. Ipsa herba cū ole... ...uncta: frigora ... febr... ...vi. ꝺ. P... lia ... ex ...

...nim... cens e... malo c... nes ocul... ...cruda ipsa h ba ꝛ elixa. ¶ Abro... ...tū ca. ꝛ sic. est ... ...s plus ꝙ cucurbita sicca vsta. Idem iste c... rib⁹ humidis cōuenit sine īflāmatiōe: ... pi... ne... q in prepucio pudendi ... Et ideo ad alop... ꝯfert ... ...anetino aut sisamino ... subtilu... mordicatiuū ꝛ calidū. ¶ Aui. Abrota... stuz ꝯfert alopicie: ppter cū alke... rua: au... de rafano. Et abrotanū cōfert ... hoc ... scat herba que tarde ē natiuit... ... cū qbusdā oleis pp suā apti... git sanguinē gingiue: ꝛ reso... flegma... ca. ¶ Dyas. ... aqua: aut ... me...

Titulus huius operis est. Naturales historie per Bernardinum Benalium. Venetiis. MIID.

...mine caremus in partibus istis.
...ditio Gal. Oleū eī⁹ tollit rigorē ⁊ eūi
...ā frigidā: ⁊ generat pilos l barba: ⁊ p...
...mo: sui aranee ⁊ scorpionis si bibi
...men dolorez capitis infert si abundās
... eius bibitio.

Capitulum .iij.

...a.sa...
...et: cui⁹
...e nascat.
...pu...
... ⁊ pōticū appe... ...me. Ab
...bij duo sūt genera: vnū l pōto isula repi...
... qꝛ ponticū bꝫ saporē: colorē bꝫ viridē ...ia
... amar... tale minoris ē effect⁹. Aliud est
... ...manū ...eli⁹ ex eo ē qd ē fru...
...lon... ...qd orit l terris liberis: ⁊
...alba len... plana in fine veris colli...
...a exsiccat: ⁊ p annū seruat. Absinthiuz
...tutes ...z cōtrarias: ɔstrictiuā ex gros-
...ne s... ⁊ ponticitate: laxatiuā ex calidi-
...dine. Gal. l epl'a quā Glau-
...thiū ingt ꝟtutes ɔ̄rias bꝫ:
... stipticā: pp hoc si dat l
...at fugat lobe-
... n.la

dum duob⁹ modis. Uno qꝛ vis laxatiua eius materiaz dissoluit. Altero qꝛ ponticitate sua cōperimēte adiuuat ad excludendū materiaz morbi: q̄ est l ɔcauitatib⁹ mēbroꝝ. Et Hypo. in quadā epl'a. Absinthiū ē calidū qdē mediocrit': succus autē nimis humores colericos si fuerit infusū l vino: p vrinā purget: pp qd in vētre flegma ɔsistēs nihil iuuat: ꝟtutē enim stipticā hꝫ: ⁊ q̄ in eo est amara virt⁹ est. Cōstā. in li. graduū. Absinthiū ca. est in .i. gra. sic. in .ij. Ex li. de na. re. Unū ē genus absinthij viride magis amaꝝ: aliud ꝟo subalbidū nimis amarū. Et dr habere qualitates ɔ̄rias. s. cōstrictiuaz ex grossitudine substantie. Et laxatiuā ex amaritudine ⁊ caliditate. Aui. Absinthiū est herba similis folijs origano. ca. in .i. sic. in .ij. Et eī⁹ succus siccior est in .iij. Est aūt herba amara ⁊ stiptica aperitiua ⁊ acuta. Pli. li. xxvij. Absinthij genera sunt plura. Santonicū dictū a gallie ciuitate ponticuz a ponto vbi eo pinguescunt pecora: ⁊ ob id sine felle reperiunt. Hec ē aliud prestantius multūqꝫ italico est amarus. Sed medulla pontici dulcis herba facilima: ⁊ inter paucas vtilissima.

Operationes.

Pli. li. vt. s. Absinthiū stōꝫ roborat: ⁊ ob A
hoc hic sapor trāsfert in vina. Nauscas ma-
ris arcet in nauigationib⁹ potuꝫ. Succus B
... ⁊ ligno p multos ānos a vermib⁹
...rib⁹ seruat. Ad digestionē ēt ⁊ stōm C
...tandū multū valet: si coquat cū oleo: ⁊
... ...nt corpora humana ex eo a morsu ⁊ mo-
lest... ...uli cū ea preseruat. Contra loque- D
lam amissuz optimū remediū est. Est ergo ab-
sinthiū herba quidem amarissima: saluti hu-
mane cōmoda. Aui. Absinthiū prohibet E
... ...neis ⁊ corruptiōe vermiū. Absin-
... ...s a muribus ⁊ tineis tutos reddit.
Cōtra lūbricos succ⁹ absinthij cū puluere F
betonice vel cētaurie: vel psicarie: vel nucleo-
ruz psicorū succo: vel suoꝝ folio det. Joh. G
me. l ea. de absin. Absinthiuz educit colerā a
stō ⁊ intestinis ⁊ epate: ⁊ extēdit operatio ei⁹
ad venas: ⁊ mundificat eas ab humore colerico ⁊ aquoso: ⁊ interdū ducit ipsum p vias vrine: ⁊ pseruat absinthiū a putrefactiōe: ⁊ proprie potus infusionis ipsi⁹ l vino decoctionis
... ...ij. vel aqua sub
... ...etū ɔfert do- H
...luit os

tori oris. Et absin. corroborat stom̄ & epar: &
I excitat appetitū mortuū. ¶ Oppilatiões apit
& morbos oppilatiuū curat: & lūbrices interficit
& educit ꝓpͬie empsim in hūc mod̄. ℞. absin. ʒ.
ij. eufor. vnc. i. cornu cerui. adusti. vnc. 5. mell'
K q̄tū sufficit. ¶ Cōfert & absin. iuuamētū ma
gnū febrib⁹ lōgi tp̄is: & febrib⁹ oppilationū.
L ¶ Mod⁹ opatiōis succi ei⁹ exp̄me succi ips⁹
quātitatē quā volueris: & ꝑpe i medio veris:
& purifica illū s̄m modos notos & fac siccare
in sole vel cinere ca. in vase vitreo sicut siccat
aloes. Aq̄ aūt sublimationis eius fit sic̄ fit aq̄
rosar̄: & stilla q̄ fiunt in vasis sublimationū.
M ¶ Additio. Dyas. Qui de eo sumit ante vi-
ni potationem probibet ipsum inebriari. Et
si misceretur cum oleo locus ex eo inunctus
non tangeretur a cimicibus.
N ¶ Additio. Sirupus Democriti de absin-
thio q̄ cōseruauit eū ab īfirmitatib⁹ oīb⁹ die-
bus vite sue: & ē ꝯferēs ad d̄bilitatē stōi & sple
nis: & corruptionē cōplexiōis: cui⁹ hec ē pmix
tio. ℞. fo̅lis absinthij ambor̄ myrrhe. an̄. ʒ. ij.
yreos: & se. feniculi: & pip̄is albi: oīum an̄ pon
dus. ʒ. i. cassie. ʒ. iiij. Terant & ponāt i vase vi-
tri: et fundant sup ea vini albi quātitas q̄ su-
mergat ea additione digitorū. iiij. & stringat
ex capite suo: et administret post sex menses:
et in qbusdam descriptionibus dauich vnū.

Capitulum. iiii.

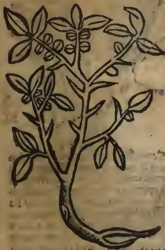

Ecatia gre. et la. s3 ara. altarti. Aui.
a li. ij. ca. de accatia dicit: q̄ ē succus al
tarti: hoc aūt carētes faciūt⁹ de suc-
prohellorū. Accatia s̄m quosdā est succ⁹ pru-
nellor̄ imaturor̄: q̄ latine vocant acrinee: s3
falso: q̄, vt ait Sera. li. ag. Accatia fit ex fru
ctu cuiusdā spinose arboris gūmi arabici: q̄
nolat amgailē. ¶ Dyas. ca. d̄ acca. Accatia
fruct⁹ ē arboris spinose: q̄ nasc̄e i egypto na
scitur. Hic fruc⁹ velut oliua p̄mit: et succus
in sole siccat. Est ergo optia q̄ est leuis et sub
rufa cum suauitate odoris subacida: & gustu
valde stiptica. Hec. n. nasc̄e de imaturo fru-
ctu p̄mit. Alā nigra ē d̄ maturo fructu. Ois
autē accatia stringit et desiccat nimis: et ifri-
gidat abūdāter: frigida ē in. ij. gra. & sic. i. iij.
¶ Gal. vi. sim. far. ca. de acca. Accatie et ip-
sum qdē foliū est acerbe: et fructus et succus
qdē et lotus debilior: simul et min⁹ fortificati
uuz efficit: quādā acredinē i lotura abijciēs
Si v̄o & supungat alicui mēbro sano: stati
illud sicci⁹ & aridius ośdit. Et caliditatis q
dez sensuz nūquā fert: frigiditatē v̄o nō val
de vebemēter h3. Palā ergo q̄ frigidū & ter
restre ē farmacū: admixta ēt sibi quādā aquo
sa suba. [illegible] nec subtiliū partiū cē:
s3 b̄ēs [illegible] sas subtiliū partiū:
cal [illegible] te: ponat autem
b [illegible] ccantius: secund
ero [illegible] t lota.

[illegible] nes.

¶ Dyas. [illegible] stringit: & g
mones sanat: p [illegible] ulis tollit: vulneri-
bus et tumorib⁹ oculor̄ mirifice prodest: pro
fluuiū mulieris stringit: stericis subuenit: flu
xum ventris bibita et supposita ꝓhibet: capil
los inficit: et lota sicut [illegible] solet o[illegible] lor̄
ꝯfectionib⁹ misceri. ¶ Itē succus ei⁹ collirijs
miscet. Hunay in li. de tyriaca: accatia ter- B
minus eius est q̄ est fortissime stipticitatis.
¶ Additio. Rasis. ij. conti. aucto. babuaru. C
alias babairu. Medicine valentes scabiei et
pruritui. ℞. accatia gūmi arabi. cortices thu
ris: terantur et misceantur: et fiant admo-
duz glandis: et fricentur loca patiētia ex eis.

Capitulum. v.

Cetosa la. gre. oxilapatium. Arabi.
a bumad. Sciendum q̄ acetosa apud
Aui. lib. ij. ꝓprio ca. Et apud Dyas.
in ꝓprio ca. Et per Sera. ca. de acetosa. Idē
est q̄ lappacium. Uerum hoc nomen aceto-

.ꝯuenit ꝓprie illi speciei lappacij: qđ est acet. si saporis: que nõ fuisse cognita ab Auicen: dixit. Et non est in siluestri sicut dicũt acetositas: quasi dicat: ꝙ bene noui. Unde Aui. in.ij.ca. de acetosa vocat lappaciũ acutũ acetosam dicẽs. Acetosa alia domestica: alia siluestris. Unde vera acetosa est domesticũ lappaciuʒ in quo est acetositas: qm̃ acetosa siluestris vel lappaciũ agreste nõ est acetosum. Et ideo dicit Aui. ꝙ nõ est in siluestri sicut dicũt acetositas: Imo forsitan est in quadã ex ea acetositas: qꝛ in acetosa domestica q̃ lappaciũ domesticũ est: est acetositas. Et subdit ꝙ lappaciuʒ siluestre vel acetosa siluestris est fortior in vi re ⁊ acutior. ¶ Dyascorides quattuor dicit esse spẽs lappacij vt inuenies si leges lappacium. De qbus est vna quã vocant oxilappacium. i. acetosum lappaciuʒ: ⁊ illa est acetosa. ¶ Dyas. ca. de acetosa. Acetosa est duplex: maior ⁊ minor: maior est oxilappaciuʒ: minor folia minuta cũ stipite paruo seminibꝰ ple ... ꝯueniũt in virtutibus: sʒ maior efficacius operatur. Ista vocabula inuenies etiã p aggre. nicaũ. Sed sciendeʒ ꝙ maior acetosa est quã moderni vocãt acetoselã. ¶ Pau. ca. de acetosa. Acetosa est frigida ... gra. ⁊ semẽ eius frigidũ ... sicdo.

Operationes.

A ¶ Auice. Radix acetose cũ aceto ꝯuenit scabiei vlcerose ⁊ excoriatione vnguis: ⁊ qñ coquitur cũ vino ꝯuenit emplastrũ eius albaras ⁊ empetigini. ¶ Et ea fit emplastrũ scrofulis: B ita ꝙ si radix eius suspẽdatur i collo habẽtis scrofulas iuuet ea. ¶ Et eius decoctio cũ C aqua calida ꝯuenit pruritui: ⁊ similr ipsamet in balneo est optima. ¶ Colluit os succo eius D in vino: ⁊ ꝯuenit apatibus que sunt sub auribus. Cõuenit yctericie nigre cũ vino: ⁊ sedat nauseã: ⁊ comedit ꝓpter desideriuʒ luti: ipsa ⁊ semẽ eius stringũt: ⁊ ꝓprie eius que magna ex eo est. Serapio aucto. Dyas. Folia acetose quãdo comedũtur stringunt ventrẽ. et semen acetose hʒ stipticitateʒ manifestã. Semẽ eius etiã bibitum cũ vino ⁊ aqua. Et similiter flos eius ꝯferunt vlcerationi intestinorum: ⁊ fluxui antiquo: ⁊ puncture scorpionis.

¶ Additio. Sindisar dixit. Acetosa ꝓhibet E inebriationeʒ: ⁊ valet cõtra emorroydas.

Capitulum. vj.

Acorus. Isidorus in lib. ethymo. libro a xvij. Acorus est herba folijs similibus yridis: radicibus odoris acerrimi: sed iocundi: ꝓpter qđ aromatica est. Dyas. Acorus: idest venerea vel affrodisia: ⁊ ẽ herba habens folia yri similia lata ⁊ oblõga exalbida: in sũmũ dẽsa ⁊ acuta quasi gladius: aurosuʒ hʒ flores: radicẽ dissimileʒ: obtortam geniculatam ⁊ nodosaʒ: exterius ad rubedinẽ declinantem:

nantem: gustum acrem ⁊ aliquatenus odoratum: semen vero habet planum ⁊ spissum ⁊ integrum: ⁊ ipsum odoris suauis potest quod ⁊ meu: sed in omnibus efficacior est ⁊ magis calefacit. Auicenna in .ij. canone. Acorus est radix plante super quam sunt nodi ad albedinem declinantes: in qua est odor horribilis: paruumque boni odoris: ⁊ est calidus ⁊ acutus. Dixit autem Galienus: quod in medicina non administratur nisi radix eius. Eiusque virtus est propinqua virtuti aristologie ⁊ yreos: melior est acorus ille qui est spissior: magisque solidus ⁊ dulcior: ac melioris odoris. Natura calidus est ac siccus in principio secundi gradus ⁊ vsque ad medium. Pan. Acorus calidus ⁊ siccus in secundo gradu: que similiter gladiolus vocatur: qui non tantum in aquosis locis: sed etiam siccis ⁊ marinis crescit. Est alia species gladioli quam inuenies si leges capitulum gladiolus de. G.

Operationes.

A ¶ Contra vitium splenis ⁊ epatis accipiatur libra vna acori aliquantulum triti: ⁊ maceretur per tres dies in aceto postea coquatur ad medium aceti ⁊ coletur ⁊ colature addatur mel: ⁊ iterum ad consumptionem aceti coquatur. Istud autem oximel detur quotidie in mane patienti cum decoctione acori.

B ¶ Ad idem. Re. lib. ß. succi apij ⁊ pulueris eius vnc. ß. ⁊ aceti lib. ß. olei communis ℥ .i. ß. pin. ℥ .ij. pulueris armoniaci ℥ .ij. simul commixte per noctem: ⁊ mane quoque vsque ad medium ⁊ deinde appone puluerem ipsius acori: ⁊ ex tali vnguento splenem ⁊ epar malaxando manibus inunge. Et si vis facere cerotum: adde decoctioni ceram: ⁊ ex tali ceroto vnge. Vinum etiam decoctionis eius valet ad idem sed

C non detur febricitanti. ¶ Contra ictericiam coquatur radix acori in aqua ⁊ coletur: ⁊ in colatura coquatur cicera rubea ⁊ detur ius patienti summum remedium est si fuerit sine febribus. Balneum eius ad idem valet.

D ¶ Dicitur quod si quis habet acorum super se nunquam potest incurrere fluxum sanguinis vel spasmum.

E ¶ Gal. Acorus prouocat vrinas: ⁊ splenibus sclirosis confert: ⁊ abstergit ⁊ subtiliat grossiciem:

F cortice melior est succus eius. ¶ Dyascori. Succus radicis eius claritatem oculorum prestat mirifice: que radix calide ⁊ sicce est virtutis nimium ⁊ leptomeris sclirosim iuuans sple-

G nis: ⁊ mouens vrinas potato succo. ¶ Aqua vero in qua decocta fuerit diuretica est: vtilis etiam est ⁊ pleureticis ⁊ toracis passioni ⁊ epatis ⁊ terminosis ⁊ corruptelis spleneticis vtilior est: ⁊ stranguiriosis: qui vrinam faciunt cum dolore. Et ad morsum serpentis efficax est. ¶ Ad mulierum menstrua per fomentum vtilis est: miscetur etiam antidotis ⁊ tyriacis. ¶ Ad duriciem vrine ex radice eius cum aqua decocta ad tertiam dabis bibere per triduum: ⁊ vrinas mirifice deducit: ⁊ stranguiriam sanat. ¶ Ne apes examinent ⁊ fugiant herbam ipsam in vase apum suspende: ⁊ a vento nunquam seducentur: hec herba raro inuenitur: nec eam scire quis poterit nisi eius flosculum emiserit. ¶ Additio. Persius dixit. Acorum tollit inflationem ⁊ pulsationem: confert in oppilationibus: desiccat articulos humidos: depurat colorem cutis ⁊ auget actum venereum. Nascitur locis cultis ⁊ ortis ⁊ aratis: lege eam mense augusti. Nam vix inuenitur sine flore: quia per florem agnoscitur.

Capitulum. vij.

Affodillus. Isid. in li. ety. xvij. inquit.

A Affodillus herba est quam latini a colore albucium vocant. ¶ Dyas. Affodillus herba omnibus nota: quam multi albucium vocant: habens folia sicut porrus: virgam lenem: super quam habet semen nigrum ⁊ radices oblongas ⁊ rotundas balano similes. Cui radici virtus est calida ⁊ viscida.

¶ Operationes.

Urinā puocat mēstrua ſpat dolorē lateris
tollit ex cōquaſſatōibus. ¶ Tuſſiētes medicaꝫ
bibita uſqꝫ ad.ʒ.i.cū tepida: letā diem ducit:
morſib⁹ venenatis occurrit: folia ⁊ radix eius
cathaplaſmatib⁹ adhibita. Flores ei⁹ ſilr cuꝫ
vino paſcētia vulnera ſordida ſaluberrime cu
rāt. ¶ Tumorē teſtiū ⁊ māmaꝝ īpoſita ſpar-
git: puſtulas ⁊ ordiolos adhibita ſtringit: ma
xime ſi cū fece vini cocta ⁊ īpoſita fuerit: addi-
to vino ⁊ dulcore ⁊ myrrha ⁊ croco ⁊ cocta ſit.
D ¶ Oculis marie ꝓſtat effectū: dolores auriū ⁊
ſanies vino addito ⁊ libanoti ⁊ melle admix-
ta ōtergit: aurib⁹ tepidus īfuſus ſucc⁹ ei⁹ ſi de
xtre ptis dens doluerit: ſiniſtri auri īfuſus me
def. ¶ Cinis radicis eius alopicias emendat.
Radix ex cauata ⁊ cū oleo calefacta pinonib⁹
F ⁊ doloꝛib⁹ auriū ſingulare ꝓſidiū ē. ¶ Radix
G ei⁹ maclas albas ī ſole fcās emēdat. ¶ Radix
ei⁹ bibita cū aq̄ vētrē mollit. Semē ei⁹ ⁊ flos
ſerpentibus ꝯtrariū eſt ſi cū vino bibitum fuerit.

Capitulum. viij.

Garicus gre. ⁊ la. ara. garic⁹. Dyaſ.
a Agaric⁹ ē radix fūgi ſilis: vel ē quaſi
fungus creſcēs circa radiceꝫ arboris:
marie ī babylonia vl' lombardia. Duo ei⁹ ſūt
genera. ſ. maſculus ⁊ femīa: q̄ melior ē. Et hꝫ
formā rotūdā: deſiccat ⁊ fit albiſſim⁹. Maſcu
lus hꝫ ſubaꝫ lōgā: ⁊ nō ē adeo albus. Femina
vo ē alb⁹ lenis ⁊ frāgibilis hñs quaſdā tubu
roſitates intus: ⁊ fruſtula q̄ſi poroſa. ¶ Pli.
li. xvi. Arbores glādi fere galliaꝝ ferūt aga-
ricū. Eſt aūt fūgus cādidus ⁊ odorat⁹: efficax
antidotis: ī ſūmis arborib⁹ naſcēs noctib⁹ re
lucēs. Signū hoc eius ꝙ ī tenebris decerpit.
Idē ī lib. xxv. Agaricon vt fungus naſcit in
arborib⁹ circa boſphoꝝ colore cādido. Id qđ
in gallia naſcit: īfirm⁹ hꝫ. Mas ſpiſſior ⁊ ma
ior exiſtit q ⁊ capitis dolores facit. Femina ve
ro ſolutior: initia qdeꝫ guſtus dulcis: mox in
amaritudine trāſit. ¶ Sera. li. ag. c. Garic⁹
auc. Dyaſ. Garic⁹ ē ſilis radici anuiden: ſꝫ ē
min⁹ dur⁹ q̄ ipſa ⁊ ſpongioſus: ⁊ putāt qdā
ꝙ ſit radix herbe. Et qdā dicūt ꝙ generat ex
putrefactiōe arboꝝ ſicut fungus. Et iā reper
tus eſt ſup arbores ſerbin: niſi q2 eſt facile frā
gibilis ⁊ debilis fortiter: ⁊ ē radix ſpongioſa
mollis ſubē: ⁊ ē duaꝝ ſpēꝝ maſculus ⁊ femi
na: ſꝫ femina hꝫ gradatim in ſe ſicut tunicas.
Maſculus vo nō hꝫ tunicas: ſꝫ eſt tota ſuba
ei⁹ ꝯtinua: ⁊ femīa eſt maior. ¶ Gal. vij. ſim.
far. ca. de agarico. Agaric⁹ eſt ſic radix: aut
ē plāta q̄ naſcit ſup arbores aliquos: ⁊ ē ſube
ſubtilis ī ſua cōpoſitiōe: ⁊ ſuba ei⁹ eſt cōpoſita
ex ſuba aerea: quā ſubtiliauit calor; nec ī eo ē
aliqd aquoſitatis oīno: ⁊ ſapore eius dulcedo
aliqua in ꝑmis cū obuiat guſtui: ſcđario vo
eſt ſubamar⁹: ⁊ ī eo apparet aliquātulū acui-
tatis cū ſtipticitate: ⁊ virtus ei⁹ eſt ca. ⁊ ſic. Ex
q̄ olb⁹ cōpoſitū eſt farinaciū ex ſuba aerea ⁊
terreſtri a calore ſubtilia. Nequaquā vo pri
ceps ē aquoſe: ⁊ ꝓpea diaforetic⁹ ē ſꝫ virtutē
⁊ groſſiciei ſcituis. Itē aga. eſt ſic radix ſilis
ſilfio: ſꝫ nō ſic dura: cui⁹ genera ſūt duo: ma-
ſculus ⁊ femina: maſculus rotūdus ē in ſe col
lectus ⁊ maior: femīa vo pectini ē ſilis quo ca
pilli diſcernūt: radios mittit cū albedīe: glau
ca vt: ambob⁹ guſt⁹ eſt vn⁹: ꝑ dulcis: ⁊ poſtea
amaricans. Naſcit ī arabia ⁊ in ſamaria ⁊ in
pōto: q olb⁹ ē melior. Eſt ei virt⁹ cali. ⁊ ſtipti-
ca ⁊ dyaforetica. ¶ Io. m. c. ð aga. Agaric⁹
eſt ex medicinis magni iuuaminī: cui⁹ ort⁹ ē
ſec⁹ arbores qb⁹ accīt corroſio ⁊ putrefactio.
Et ei⁹ gñatio eſt ſic generatio fungoꝝ pp qđ
qdā extimauerūt ꝙ ſit fungus: ⁊ vt ꝙ ſit. Et
qdā dixerūt ꝙ ſit ſic aꝑa ſcīi ex putrefactiōe.
Eius aūt duo ſūt gnā. ſ. maſculus ⁊ fcīa: ma
ſculus vo ē mal⁹: ⁊ ē ille q ē lōgus ⁊ grauis: ⁊
hꝫ ī fracturis ſuis ſic ꝓductōes neruoꝝ: ⁊ eſt
dur⁹ ⁊ dēſus. Agaric⁹ aūt quē ſapiētes lau-
dauerūt ē fcīa hñs ꝓprietates qnqꝫ bonas: ⁊
ꝓprie vt ſit alb⁹ ⁊ leuis ⁊ velocior frāgibilis ⁊
poroſus

porosus ⁊ rarus valde: ⁊ vt appareat in pͥnci-
pio dulcis gustus eiꝰ: deinde succedit ei ama-
ritudo ⁊ stipticitas: ⁊ melior ps totius corpo-
ris est superior pars ipsius: ⁊ stipes eius est
nō bonus. Est cali. in primo: sicca in secūdo.

Operationes.

A ¶ Pan. ca. xxij. Ad mēstrua pͦuocāda acci-
pe subtilissimū puluerē agarici ⁊ ꝯfice cū suc-
co ciclaminis ⁊ oleo ⁊ calefac ad ignē cū bom
B bice intincta supponat. ¶ Cōtra fistulā acci-
pe salem costū: tartarū ⁊ ana: ⁊ facto subtilissi
mo puluere cū melle ꝯfice ⁊ tentā iunge ⁊ im-
pone: ossa fracta extrahit: carnē malā corro-
C dit ⁊ fistulā sanat. ¶ Cōtra morfeā albaꝫ pul
uereꝫ salis: costi tartari ⁊ agarici: pone super
D morfeā prꝰ facta scarificatiōe. ¶ Dyas. De
alto cadentibus vtiliter adhibet: bibitis obu
lis duobꝰ cū vino: si nō febriunt: si febriūt cū
E aqua calida. ¶ Epaticis asmaticis ⁊ dissu-
rijs ⁊ nefreticis ⁊ ycterícis maximū pͣstat effe
ctuꝫ: accepta de eo. ʒ. i. malū calorē emendat:
ptisim medicat: spleneticis cū oximelle aurí-
F batur. ¶ Agaricus comestus reijcientibꝰ san
guinē abstinet: digestionem celebrat: obulus
vnus cū aqua acceptus dolorē arteticū cōpe-
scit: epilēticis cū pusca vtiliter dat: ⁊ oēs cau
sas intraneoꝝ dolorū curat fm virtutē hoīs
vel etatis datus. Nā alijs cū aqua dādus est
alijs cū vino: alijs cū oximelle: alijs cuꝫ mul-
G sa. ¶ Sera. auc. ag. Agaricus resoluit ...
grossas: ⁊ apit oppilatiōes q̄ sūt ī epate ⁊ in re
nibꝰ. Et curat yctericiā q̄ accidit ab oppila-
H tione epatis. ¶ Et ꝯfert epilētie: ⁊ curat rigo
res febriū: q̄ ꝯtingūt ab humorositatibꝰ gros
sis. Et ꝯfert morsibꝰ tyri vel alteriꝰ aīalis ve
nenosi qñ ponit exteriꝰ loco emplastri. Et bi-
bit ꝺ eo quātitas aurei. i. cū vino mixta aquā:
I ⁊ est medicina laxatiua. ¶ Et idē auc. Reda
goras pprietas eiꝰ est ꝯ flegma ⁊ melācoliaꝫ.
K ¶ Additio. Rasis li. i. cōti. trac. ix. c. ij. ꝺ cu-
ra cogitationis melācholice. Electuariū mi-
rabile ꝯ melācholiā ⁊ vertiginē. ℞. agarici sti
cados añ. ʒ. x. salis idi: pulpe collogntide añ.
ʒ. iiij. turbith. ʒ. xx. epithimi polipo. añ. ʒ. v. la
pidis armeni: belliricorū: ēbli. ysopi: ellebori
ni. añ. ʒ. iij. kebuloꝝ. ʒ. vij. cōficiāt cū oximelle
Et idē auc. Ras. Inueni vīr ab oībꝰ hoībꝰ ꝙ
L purgat humores nociuos. ¶ Et idē auc. Hu
may in lib. ꝺ tyriaca: expellit humores a ner-
uis ⁊ cerebro cū pprietate mirabili q̄ est in eo.
M ¶ Et idē auc. Abē mesuay de eiꝰ proprieta-
N te est laxare flegma: ⁊ est ꝯriū venenis. ¶ Et
idē auc. Abix. Agaricꝰ purgat colerā ⁊ fleg-
ma sil. ⁊ fortificat medicinas magnas qñ mi-
scet cuꝫ eis: ⁊ facit eas penetrare ad extrema
corpis: ⁊ est ꝯrius medicinis mortiferis qñ bi
bit aut miscet cū alijs medicinis. ¶ Gal. Ex- O
purgat oppilatiōes q̄ in visceribus: ⁊ iō ycte-
ricos sanat q̄ sic ex oppilatiōe laborāt epatis:
cōfert etiam epilēticis ob eandem virtutem.

Capitulum. ix.

Grim... ...a oībus nota q̄ dr
a ferraria m... ...r. Dyas. filia est in oībꝰ
agresti papaueri vl herbe āmomi. Sꝫ
in hoc discernit ꝙ caput supius hꝫ latius ⁊ se
rius florescit: nec florē facit ita feniceū sꝫ cro-
ceuꝫ. Radix est illi rotūda deorsuꝫ ex qua di-
mittit croceū acrioris ꝟtutis succū q cōuenit
nebuli oculoruꝫ. Nascit in cāpis vel circa se-
pes. Radix eius dicit eupatoriū greco nomi-
ne. ¶ Pli. ca. ꝺ agrimonia. Agrimonia ha-
bet folia equaliter diuisa apij modo: caput in
cauliculo papaueris siluestris radiceꝫ habet:
cuius succus est croceí coloris acris ⁊ acutus.
Nascitur in areis apud nos.

Operationes.

¶ Pan. ca. de agrimonia. Agrimonia cali. A
est ⁊ sic. Et est diuretica valde: que viridis tri
ta ⁊ potata antraces. i. pustulas malas sanat.
¶ Et ad serpentum morsum ⁊ canis ⁊ bo- B

minis rabidi ⁊ cõtra venena valet: facit ⁊ ad
C vẽtris dolorẽ sic potatã. ❡ Itẽ vulnera cãce
D romata viridis trita ⁊ ĩposita sanat. ❡ Itez
serpẽtuũ morsũ. ʒ. ij. cũ vini ciatis duob⁹ data
G discutit mirifice venenũ. ❡ Ad pcussuz ferro
cũ aceto ĩposita facit. Ferrucas tollit sic sillr.
❡ Ad splenis dolorẽ ĩ cibo sumpta ↄsumit.
5 ❡ Radix ei⁹ ĩ vino cocta ⁊ potata paraliticis
pdest. Gal. lib. dinamidiaꝝ capi. de cancro
dicit ipsaz valere ꝫ cancrum per os sumpta.

Capitulum. x.

Grifoliũ. Sera. li. ag. c. sadar. i. agri-
a foliũ. Agrifoliuz est arbor cui⁹ fruct⁹
vocatur Nabach. cui⁹ due sunt spẽs.
Una est asri ⁊ alia est dabal: sed asri non hꝫ
spinas: sed acuta folia: ⁊ folia alterius speciei
scꝫ dabal sunt lata ⁊ rotũda: ⁊ eius arbor hꝫ
spinas: ⁊ nabach ex asri sunt parui: ⁊ melio-
res ex eis sunt illi qui sunt ex illa regione: ⁊
sunt dulciores oĩb⁹ alijs ⁊ mediocris odoris:
⁊ aromatizãt os comedẽtis sicut alia aroma-
tica. Et nabach ex dabal sũt maiores. ❡ Et
idẽ auc. Isaac eben aragi. Nabach est sicut
sorba ĩ frigiditate: ⁊ plus ea ĩ siccitate. Gal.
vij. simpli. far. ca. lotos. i. agrifolium. Est ar-
bor stiptica quidẽ nõ multũ participat quali-
tate: ⁊ est subtilium partium ⁊ siccatiuus.

Operationes.

❡ Sera. auc. Dyas. Qñ coquiť agrifoliũ cũ A
aqua aut cũ vino fm necessitatẽ cõfert fluxui
matricis: ⁊ fluxui vẽtris qñ fit clystere cũ ea: ⁊
stringit radices capilloꝝ: ⁊ ꝓhibet casuz coꝝ.
Decoctio serrature ligni ei⁹ qñ bibiť ⁊ fit cly
stere cũ eo: ↄfert vlcerib⁹ ⁊ cursui humidita-
tuz mſicis antiquo: ⁊ rubificat capillos: ⁊ cõ-
stringit radices coꝝ ne cadãt. ❡ Et idẽ auc. B
habengiue fit. Agrifoliũ vł nabach dulcis la
xat colerã q̃ est in stõ ⁊ ĩtestinis: ⁊ reprimit ca-
liditatẽ. ❡ Et idẽ aucto. Albasari. Nabach C
stringit ventrẽ ⁊ reprimit colerã: ⁊ est grauis
digestionis: ⁊ qñ nõ hñ est maturus ẽ stipticus
⁊ retinet ventrẽ fortiter: ⁊ maturus dulcis est
minus stiptic⁹ oĩb⁹ alijs: ⁊ citius descẽdit ab
ore stomachi pp dulcedinẽ que est in eo: strin
git ⁊ reprimit colerã: ⁊ vsus eius nimius ĩdu-
cit fastidiũ. ❡ Et idẽ auc. Isaac eben aram. D
Quãdo nabach. i. agrifoliũ comeditur ante
cibuz est melior ⁊ ꝓuocat appetitũ. Et hmõi
res que sunt nimis sicce qñ inueniunt humi-
ditatẽ in stõ aut in intestinis premũt eas: ⁊ in
ducũt fluxũ vẽtris. Et folia eius cuz teruntť ⁊
ponuntť sup apostemata calida mollificãt ⁊ re
soluunt ea. ❡ Gal. Serrature lignoruz eius E
ad fluxuz muliebrez cõpetunt: ⁊ ad yliacas di
spositiones. Coquitur autẽ ⁊ qñqꝫ quidez in
aqua: qñqꝫ autẽ ĩ vino sicut necessitas iubet:
⁊ non ĩmittitur solũ sed bibitur. Atuero pro
eo q̄ defluentes capillos detinet nõ modicuz
[illegible] est: qm stiptice quidẽ cũ eo q̄ siccat mo-
derate est virtutis. Dictuz est enim in sermo
ne qui de laudano: talis esse oporteret virtu
tis: ⁊ qd debet detinere capillos defluentes.

Capitulum. xi.

Gnus castus. Plate. in lib. de simpli
a ci medicina in capi. de agno casto. Est
frutex in . iij. cali. ⁊ sic. Omni tpe re-
periť viridis: ⁊ magis ĩ locis aquosis: minus
autẽ ĩ siccis. Usui medicine cõpetũt folia: nõ
radix: flores ẽt magis: flos ei⁹ zuccariũ nola-
tur. Uirgulta eo a qbusdã salices marini di
cuntur. Eius nãqꝫ flores q debẽt in receptiõe
poni vere colliguntur: ac p annuz in efficacia
multa seruanť. Diciť enim qꝛ libidinẽ repri-
mendo castuz reddit vt agnus ca. ⁊ sic. in. ij.
gra. ❡ Aui. li. ij. c. de agno casto ca. in. i. gra.
sic. in. ij. Et est resolutiuus: subtiliatiuus: dis
gregatiuus vẽtositatũ: ⁊ in ipso est aptio cuz
stipticitate. Et est remotiuus doloris. ❡ Se-
ra. lib. aggre. ca. amaricest. i. agnus castus: ⁊
est arbor abrac: semen eius diciť semen agni

castí: ⁊

casti: ⁊ nolatur piperella: ⁊ est pip eunuchoꝝ: ⁊ sūt ei due spēs: ⁊ dī kistos: eo ꝙ religiosi sternunt hāc plantā sub lectis ad refrenandū libīdinez: ⁊ nolaī login pp duriciē virgaꝝ eius: ⁊ est plāta in magnitudine arboꝝ. Nascit ppe aquas ⁊ locis aqstribus: hꝫ virgas duras ad frāgendū: ⁊ folia ei⁹ sunt silia folijs oliuarū: nisi qꝛ sunt lōgiora maiora ⁊ molliora. Et q̄dam spēs hui⁹ plante hꝫ florē purpureū: ⁊ q̄dam hꝫ florē albū: ⁊ hꝫ semē simile piperi. Et idez auc. Gal. qd administratur ex illa arbore est semē folia ⁊ flores. Et seminis qdez ⁊ floruz substātia est subtilis valde. Et est ca. ⁊ sic. in. iij. gra. ℂ Gal. vj. sim. far. ca. de agno casto. Id ad qd administratur ex illa arbore in medicina sunt semen ⁊ flos. Et seminis qdez eius ⁊ floris substantia est subtilissima: ꝓ in sapore eius est acuitas siue acredo ⁊ stipticitas: ⁊ virtus eius est ca. ⁊ sic. in. iij. gradu.

Operationes.

A ℂ Lectus ex eo factus reprimit libidinē. Fomētenī ⁊ genitalia ex aqua decoctiōis ipsius
B ⁊ succus etiā poteī. ℂ Cōtra gomoreā flores eius vel folia decoquanī in aceto: ⁊ addito castorio cathaplasmētur genitalia. Ualet enim agnus castus mirabilr ad libidinis extinctionez inaniēdo spūs ⁊ cōsumēdo sperma. Hoc similiter facit ruta: maiorana: ciminuz: calamentū ⁊ anetū: sꝫ hoc potentior est agnus castus. Sunt eīz ca. aperitiua ⁊ extenuatiua. Sūt etiā alia que extingunt libidinem inspissando sperma ⁊ cōgelando: vt psilliū: semē lactuce: citrulli: melonis: cucumeris: portulace: scariarum: acetuz: agresta sumach: camphora: ⁊ similia. ℂ In succo agni casti seminū feniculi. ʒ. iij. ⁊ esule. ʒ. ij. coquantur: ⁊ mane colatura detur leuco flegmatico. vinū etiā decoctionis agni casti multū cōfert. ℂ Agnus casti dimittatur in amurca olei vt putrefiat: ⁊ addito vino forti fiat decoctio coletur: ⁊ addita cera ⁊ oleo fiat vnguētuz: cuius inunctio splenis duriciez exsiccat: ⁊ eius cōsumit superfluitatez: ⁊ ipsius orificiū angustat: ad mēstrua prouocāda fiat fomentū ex aqua decoctionis ipsius ⁊ centrum galli. ℂ Contra litargiam fiat decoctio cuz agno casto apio ⁊ saluia in aqua salsa: ⁊ fortiter fricetur ex ea posterio: ps capitis. ℂ Sera. auc. Gal. Agn⁹ castus abscindit libidinez coitus: ⁊ maxime qñ comeditur semē eius. ℂ Et prouocat mēstrua ⁊ resoluit apostemata dura que fiunt in mēbris corporis. ℂ Dyas. Agnus castus perbiberī mederi H
serpentum morsuz. Item semen eius bibituz hydropicis ⁊ spleneticis medicatur. ℂ Lac mulieris [illegible] ocat mēstruis imperat: bibitū. ʒ. i. cuz [illegible] tinguit venerez. dolorez capi [illegible] bens somnuz. ℂ Gal. Ag [illegible] t libidinem coitus: ⁊ max [illegible] nē eius. Et agnus castu [illegible] nicībus l lecto sternitur: [illegible] m. ℂ Aui. Quādo L
ex stipitib [illegible] r sub dorso prohibꝫ pollutionem [illegible] ectionem. ℂ Et suffu- M
migantur mulieres cum vehemēs desideriū adest coitus: ⁊ remouet illud. ℂ Sera. auc. N
Dyasco. Semen ipsius qñ sumitur in potu: cōfert morsibus venenosis: ⁊ cōfert ad hydropisim quādo ex eo sumūtur. ʒ. ij. cum vino: ⁊ prouocat vrinam ⁊ menstrua: ⁊ debilitat virtutem spermatis: ⁊ inducit sodam.
ℂ Additio. Rasis. iij. conti. Ad dolorem au- O
ris ex pcussione. ℞. agni casti: cicute: ⁊ mirti: coquanī ⁊ superponātur aures vapori: ⁊ vngantur ante cum oleo sisamino.

Capitulum. xij.

Agamarina est herba maris habens folia lōga veluti corrigie: ⁊ nostro idiomate vocatur alga: que a mari eiecta in littoribus inuenitur. ℂ Pli. capitu. de alga. Alga nascitur in aquis stantibus: ita denuqꝫ nomen sumpsit ab algore aque: vel ꝙ alliget pedes: que crassa est folijs: aquam ex parte superantibus. ℂ Dyascori. Alosach.

de leidēs qdē est veluti spuma maris q̄ petris insidet: ⁊ remanet qḋ nos algam vocamus.

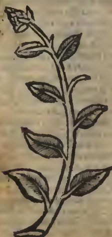

Operatio[illegible]

¶ Dyas. Virt⁹ ei⁹ c[illegible] cly-
stere in paralisi: seu [illegible] nte
[illegible]ir s: albentatē ar[illegible] ulē
[illegible]li: ⁊ intro stipticaz [illegible] tam.
D ¶ Dissintericis ⁊ f[illegible] confert
clystere eius. Fomen[illegible] is est.

Capitulū. xiij.

Alcāna la. grece ciprus. Alcāna est arbustuz vnde fit oleū ciprinū: ⁊ est illud qḋ de alcāna vt apparet p cōcordiam. ¶ Sera. li. ag. ca. benne. i. alcāna: flos alcāne est similis floribus uitri: nisi q̄r est i racemis: ⁊ flos ei⁹ est alb⁹ declinās ad glaucedinē acuti odoris. Et idē aucto. Dyas. Est arbustū hñs folia supra ramos suos silia folijs oliue: nisi q̄r sunt latiora ⁊ molliora ⁊ viridiora: hȝ florē albū silem vsnee: boni odoris: semē nigrū sile actis: ⁊ qḋ de ipsa administraẗ sunt folia ⁊ summitates ei⁹. ¶ Pla. Alcāna est herba i trāsmarinis partib⁹: ⁊ ēt in Sicilia copiose inuenitur. Est aūt fri. in p̄mo: sicca i p̄ncipio secdi. Et q̄r nō vbiq̄ȝ reperiri pōt: qui eā habēt pulverizant: ⁊ sic p regiones deportāt: puluisq̄ȝ subnigri coloris est: p ānos tres seruaẗ. Et hȝ virtutē cōsolidādi ⁊ extergēdi ac mūdificādi. ¶ Gal. vij. sim. far. c. de Cipro s̄m trāslationez arabicā. Ciprus. i. alcāna: huius arboris folia ⁊ extremitates ad vtilitatez puenerunt: substātia eius est cōposita ex acuta ca. cū tēperamēto: ⁊ substātia terrea fri. ⁊ sic. ⁊ sapor ei⁹ est stipticus: ⁊ virt⁹ ei⁹ desiccat sine mordicatione. Unde virtus ei⁹ repercutit ⁊ dissoluit.

Operationes.

¶ Sera. aue. Dyas. Virtus foliorū ei⁹ stiptica est. Et iō qñ masticanẗ curāt alcolā. ¶ Et B
A
infundiẗ decoctio eius sup cōbustionez ignis.
¶ Et qñ teriẗ ⁊ infundiẗ in aqua astaracios: ⁊ C
liniunẗ inde capilli fiūt rubei. ¶ Et vnguēta D
que fiūt ex ea molliūt neruos: ⁊ facit in vulnerib⁹ illud qḋ facit sanguis draconis. ¶ Gal. E
prohibet dilatationez pupille ⁊ combustionē ignis qñ cogtur i aqua: ⁊ proijcitur aqua illa
sup locuz cōbustionis. ¶ Et ipsa administraẗ F
in medicinis herisipile. ¶ Et cōuenit vlceribus. s. alcole que fiunt in ore puerorum. G
¶ Additio. Gal. i lib. de sim. me. Alcāna cū H
aceto emplāta tēporib⁹ ⁊ frōti: mitigat sodā.

Capitulū. xiiij.

Allium dictuz est: eo q̄ oleat. Ambro. K
in hexameron lib. v. Alliuz tantā vim L
odoris hȝ vt leopardus eū sustinere nō valens: fugiat. Unde si qs allium alicubi cōfricauerit: leopardus inde resilit: nec resistit. ¶ Pli. lib. xix. Allium ad multa ruris preci pue medicamenta prodesse crediẗ. ¶ Ypo. in quadā epla. Alliū calide est virtutis. Est aūt

aperitiuū

apitiuũ ꝛ absterſiuũ: ↄſolidat vlcera fraudulẽta. ¶ Rabinoyſes.c. de allio.ꝛ.c. de ſcordeon.i. alliũ agreſte ẽ cali.ꝛſic. puenies vſqꝫ ad.iuj. ¶ Palla.li.ij.meſe Janua. Alliuꝫ ꝛ vlpicũ bñ ſeri põt: ſꝫ allio alba terra pficiet. Jdẽ in lib.xij. Meſe quoqꝫ Nouẽbri alliũ ꝛ vlpicuꝫ ſerit bene terra maxime alba foſſa ꝛ ſubacta ſine ſtercore. Sulcos in aeris opꝫ fieri: ꝛ ĩ locis altiorib⁹ ſemina poni: quatuor digitis ſepata: nec altius foſſa equalr ſarculãda ſunt: ꝛ inde pulleſcẽt. Aui.in.ij.ca. Alliũ aliud domeſticũ: aliud ſilueſtre: qõ eſt amarũ ꝛ ſtipticũ. Eſt ẽt aliud qõ dr porrinuꝫ. Et eſt cõpoſite virtutis ex allio ꝛ porro. Eſt ꝛ aliud qõ dr alliũ ſerpẽtis. Eſt aũt alliũ calefactiuũ ꝛ exſiccatiuũ ĩ tertio vſqꝫ ad.iiij. Et ſilueſtre plus alio. ¶ Dyaſ. Allij genera duo ſunt.ſ. ortiuũ: aliud qõ in egypto naſcit: ſed nõ ſatis diſſimile. Virtus eius eſt viſcida inflatiua: ſtiptica: calida. ¶ Cõſtan. Alliũ duplex. Domeſticũ ꝛ ſilueſtre.ſ. ſcordeon domeſticũ cali.eſt in medio.iiij.gra. Jdeꝫ in pantegni. Allia calidiora ſunt cepis ꝛ ſicciora: acuta ſunt: ꝛ dolorẽ capitis faciũt: quaſi coquãtur ardor ille amittit: potiõi ꝙ cibo meliora ſũt. Cocta magis nutriũt ꝙ cruda ſanitatẽ cuſtodiũt: qꝛ nãlẽ calorẽ ↄfortãt: digerere faciũt.

Operationes.

A ¶ Pli.li.xx. Allij magna vis eſt ↄ aquaꝝ ꝛ quorũlibet locorũ mutationes. ¶ Odore ſerpentes abigit ꝛ ſcorpiones odore. Et oluꝫ beſtiarũ ictibus medet: ac potatiꝫ ↄ emorroidas cuꝫ vino illinit. ¶ Contra canis morſus ꝛ in vulnera cũ melle ipõitur. ¶ Suſpirioſis coctuꝫ: aliqꝫ crudũ: aliqꝫ tritũ in lacte dederũt. B

C

D

E ¶ Paragoras: ꝛ ↄ morbũ regiũ vino miſcuit. ¶ Et ↄ ileſi in oleo ꝛ pulte ſic illiniunt. Antiqui ꝛ inſanientibus dabant crudum. F

G ¶ Dyocles aũt freneticis elixũ. Decrũ dolores tribus capitibus in aceto tritis ſiminuit: vel ſi aqua decocta colluant ꝛ in ↄcaua decrũ addat. H ¶ Ptyriaſes ꝛ prurigines ſanat potum: itẽqꝫ cũ aceto vel in nitro tuſuꝫ. Cõpeſcit diſtillationes cũ lacte coctũ vel tritũ: vel cuꝫ caſeo molli pmixtũ. Quo genere ꝛ raucitatẽ extenuat. I Coctũ vtilius eſt crudo. ¶ Tineas ꝛ aĩalia reliqua intraneoꝝ pellit in aceto mulſo coctũ. K ¶ Tenaſmõ in pulte medet. Tuſſiꝫ curat cũ adipe vetuſto vel cum lacte coctum. L ¶ Facit ꝛ ſomnos ꝛ totũ rubicũdiora corpa: vẽtrẽ quoqꝫ ſtimulat: cũ viridi coriãdro tritũ. M ¶ Porro vitia eius ſunt: qõ oculos ebetat: inflationes facit: ſtõm ledit: ꝛ copioſius ſumptum ſitim gignit. N ¶ Pli. Alliũ inqt groſſam diſſolui[...]tatẽ vẽtreꝫ humefacit: lũbricos ꝛ a[...]: vrinã prouocat: morſũ rab[...] ẽt q malã aquã potau[...] O [...]laſmatuꝫ locis groſſ[...] diſſoluit. P ¶ Dolor[...]gat: ſitim pp flegma coa[...] ſcabiẽ: morſe am: ĩpetigi[...] cũqꝫ loco fuerint potẽter cura[...] aut cathaplaſmẽtur. Q ¶ Men[...] vrinas ꝓuocat: ſecundinã expellit ſi ĩ eius apozimate mulieres ſederint. R ¶ Silueſtre alliũ virtutem hꝫ ſicut domeſticũ: tñ calidius ꝛ ſic.eſt. Hec ſuerunt ĩ ſpeculo nãli Vicẽtij li.xj.c.xvj. Et ibidẽ plura alia. S ¶ Additio. Judeus. Juuat ↄ venenum ſcorpionis comedere nouẽ capita alliorum: ꝛ piſtata ſiir appoſitaqꝫ loco conferunt.

Capitulum.xv.

A Ltea ẽ agreſtis malua ſiue maluauiſcus. Sed altea dr eo ꝙ in altũ ſurgit. Viſcus autẽ ꝙ glutinoſus ſit et ſynonimis. Altea bis malua: euiſcus: maluauiſcus: ibiſcus Jdẽ ẽ maluauiſcus folia hꝫ rotũda ſicut panis porcinus: flos eius roſe ſiſis: radix eſt muſcilaginoſa. Et cõplexio eius calida cũ equalitate. Gal.vj.ſim.far.c. Euiſcus ſiue altea. Et eſt malua ſilueſtris dyaforetica

est ⁊ laxatiua: nõ vrẽs: abstersiua: mitigatiua digestiua vero difficile digestibiliũ. ¶ Dyas. c. altea. Altea folia sunt ei rotũda similia ciclamini: florẽ hʒ rosis similem: hastã duobus cubitis lõgã: radix est illi muscilaginosa: ⁊ intus alba: ⁊ dr̃ altea eo ꝙ surgat in altũ. Cui semẽ qꝛ glutinat. Ser. li. ag. c. de maluauisco. Radix maluauisci hʒ ṽtutẽ stipticã: ⁊ totius herbe volo dicere: radicis: ramoꝝ: floꝝ ⁊ folioꝝ: ⁊ seminũ: vñ virtus eius est q̃ desiccat: veruʒ radix ⁊ semẽ sunt magis desiccatiua: ⁊ plus subtiliatiua. ¶ Gal. vij. sim. far. c. de malua. Altea siue maluauiscus magis dyaforetica est ꝙ̃ malua. ¶ Aui. li. ij. cap. de altea. Altea ca. est cum equalitate. Unde in ipsa est lenificatio ⁊ resolutio: ⁊ semen ⁊ radix ipsius sunt in virtute eius fortiora plurimum ⁊ plurimũ exsiccatiua ⁊ resolutiua.

Operationes.

A ¶ Pande. c. xxx. Folia eius trita cũ axũgia ⁊ aliquãtulũ calefacta ⁊ supposita apẽata maturant: duriciẽ relaxãt ⁊ mollificãt. Itẽ herba cũ ipsa radice coquat̃ fere ad ꝯsumptionẽ Et sic apparebit q̃dã viscositas: que superponatur ⁊ apẽata maturat: duricies remollit ⁊ relaxat. Ex aqua etiã eius addita cera ⁊ oleo fit competens vnguentum ad predicta.

B ¶ Aqua decoctionis seminũ ipsius ⁊ malue valet ꝯ tussim siccã: ⁊ ꝯfert ethicis. Seminis

et eius cerata ⁊ ĩ oleo decocta duriciẽ soluit.

¶ Ypocra. Uulneratis ac sitientibus defectu sanguinis bibẽdũ dedit succũ decocte radicis. Ipsaʒ vero vulneribus cũ melle ac resina: idemqʒ conuulsis luxacis tumendidus ⁊ musculis neruis articulis imposuit ⁊ asinaticis ac dissintericis in vino bibendum dedit. C

¶ Aui. Altea nomẽ in greco deriuatuʒ est ex plurĩũ iuuamẽtoꝝ noĩe: cuius natura cali. est cũ equalitate. In ipsa sunt lenificatio ⁊ maturatio ⁊ mollificatio ⁊ resolutio. Semẽ ⁊ radix sunt in eius virtute fortiora plurimũ exsiccatiua ⁊ subtiliatiua. D

¶ Linitur sup morsũ cũ aceto: mollificat apostemata ⁊ prohibet ea: ⁊ resoluit sanguinem ⁊ maturat vulnera. E

¶ Confert apẽatibus inflatis: ⁊ scrophulis: ⁊ valet ad duriciem matricis. F ¶ Sedat dolorem iuncturarũ: ⁊ propter cuʒ adipe anseris. G

¶ Tumorẽ ⁊ inflationem resoluit que sunt in palpebris. H ¶ Semen eius tussi calide confert ⁊ facile sputum efficit: prohibetqʒ fluxuʒ sanguinis cum virtute sua stipticitas eius folia conferunt apostematibus mammille. I

¶ Et ponitur in emplastris pleuresis ⁊ peripleumonie: eius quoqʒ gũmi situm sedat. K

¶ Decoctio radicis eius bibita confert vrine ⁊ intestinoꝝ ardori: ⁊ apostematibus ani. L

¶ Dyas. ca. Molochia cum adipe anseri genitali parti supposita aborsum facit. Inutilis est stomacho: ventrem mollit. M

¶ Itẽ vulnera recentia folijs eius curant̃: folia eius trita ⁊ iposita scorpionib⁹ credunt̃ afferre torporẽ. Eadẽ femori alligata stimulat in ventrem. N ¶ Eadem nigra lana obuoluta ⁊ alligata mãmarum vicia cõpescit. Item ⁊ idem ca. Altea. Flos eius in mulsa coctus aut vino ⁊ tũsus ⁊ impositus vulnera curat: scrofas spgit. Itẽ cicatrices vulnerũ curare facit. O

¶ Elixa vero ⁊ trita addita axũgia porcina aut anserina ⁊ resina ⁊ terebentina: tumores stericos ⁊ effocationes apposita medetur. Itẽ elixatura eius hec omnia facere nouit: ⁊ secũdinas excludit. P ¶ Sola in aqua cocta ⁊ fomẽtata intestinorum dolorem tertio die sanabit. Nosipsi experti sumus ꝙ trita cũm axungia veteri ⁊ imposita podagram tertia die sanat. Et multi dicũt auctores collectiones oẽs vel duricies que in corpe nascũtur: decocta cum fenugreco ⁊ lini semine pelline iposita aufert. Q

¶ Sera. Altea prohibet apostemata: ⁊ sedat dolorem: ⁊ maturat exituras dum est recens: ⁊ radix quidem eius ⁊ semen: qꝛ in eis est virtus abstersiua: curat morsum. R

¶ Et semen

G ¶ Et semen eius frangit lapidē renū: ⁊ aqua in qua decoquitur radix eius propter stipticitatem que est in eavlceribus intestinorū ⁊ fluxu ventris ⁊ sputo sanguinis confert.

H ¶ Et qñ coquitur sola ⁊ teritur: cōfert exituris ⁊ apostematibus que apparent post aures ⁊ scrofulis. Et confert apātibus ani calidis.

I ¶ Gal. Radix maluauisci ⁊ semen maluauisci virida intensius quidē operantur ꝙ herba: ⁊ magis abstersiuam ostendūt virtutem: vt morfeam abstergant. Et semē diuidat lapides in renibus consistentes.

K ¶ Radix autem ⁊ dissinterie ⁊ diarrie: necnon emissionibus sanguinis est vtilis.

Capitulum. xvi.

Alleluia vel luyula vel panis cuculi.

a Luyula herba est acetosi saporis: folium eius est paruū ⁊ tripliciter diuisum: ⁊ in cacumine cuiuslibz ptis est alia incisura. Semina eius sunt in vaginulis silibus corniculis: que cum tanguntur tēpore maturationis euolant ab eis: semina similia anda chuce tendentia ad rubedinē: ⁊ vocatur trifolium acetosum sicut apparet in capitu. trifolium. Trifoliū acetosum id est alleluia: ponitur a damasceno in vnguento dyasinicon: ⁊ vocatur ipsum trifoliū. ¶ Pli. ca. bacbael idest trifoliū acetosum: folia flores ⁊ fructus sunt frigidi ⁊ sicci: folia tamē sunt humidiora predictis. Fructus vel semina eius matura aliqualem habent dulcedinem.

Operationes.

¶ Luyula siue alleluia medet vlceribus oris ⁊ fistulis: similatur in virtute acetose siluestri est stiptica: ꝯsolidat vulnera ⁊ vlcera. A

¶ Succus eius valet vlceribus oris antiqs ⁊ alcole. B

¶ Pli. ca. bacbael pp acetositatē existētē in ipso valet ad alcolā: ⁊ alias egritudinēs oris. C

Capitulum. xvij.

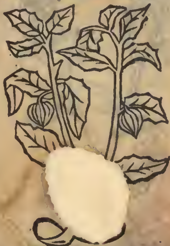

Alkekengi vel kekengi. Serapion li. aggre.

a Alkekengi ē species solatri qđ dicitur kekengi: quod habet folia similia folijs solatri: nisi quia sunt latiora eis ⁊ rami eius quādo elongantur declinant inferius versus terram ⁊ habet fructum in chi sti rotundum similē vesice: ⁊ est fructus eius granum rubicundum: similem vue quē quidam kikilum vocant.

Operationes.

¶ Serapiō. Kekengi quod quidā nomināt kakabum virtus eius est ꝙ fructus eius prouocat vrinā. A

¶ Et ideo admiscet iste fructus in multis medicinis que ꝯferunt epati vesice ⁊ renibꝰ: ⁊ hec herba administrat in medicinis ⁊ nō comedit: ⁊ fructus hic mūdificat ictericiā ⁊ pūocatōē vrine. B

¶ Et idē auc. habit. C

Alkekengi est aliud montanū aliud silvestre. ⁊ est albū: ⁊ est simile in forma solatri superio
D ri. ¶ Et succus eius bibitus cōuenit aposte-
E matibus taʒ intrinsecis ꝙ extrinsecis. ¶ Et
qñ linitur sup apostemata extrinseca cōuenit
F eis. ¶ Et granū eius quādo bibitur cōuenit vlceribus renum ⁊ vesice: ⁊ granū eius est for
G tius domestico. ¶ Succus granorū alkekengi prouocat vrinam prouocatione forti.

Capitulum. xviij.

Aloe. Ysido. in lib. ethimologiarum.
a Aloa est herba succi amarissimi.

¶ Platearius. Aloe fit ex succo herbe que appellat eodē nomine: hec herba non solum in grecia reperitur ⁊ in india ⁊ persia. Verbetiam in apulia. Et succus vtilis est ad multa: sicut dicetur infra. Aloes tria sunt ge genera. Epaticuʒ. Succotrinū ⁊ Caballinū. Modus autē factionis eius diuersimode credituꝛ: quidam dicunt ꝙ herba ipsa teritur ⁊ succus extrahitur ⁊ ad igneʒ ponitur quousqʒ bulliat: ⁊ postea soli exponit ⁊ exsiccatur. Illud enim qđ superius colligitur prius appellatur succotrinū. Qđ in medio minus purū est. Epaticū dicitur. Quod in fundo feculentum vocatur caballinū. Aliqui asserunt aloes diuersas maneries fieri ex herbis diuersis: nō genere sed bonitate: ex quibus iste tres maneries fiunt aloes. Alij dixerunt ꝙ aloes tribus modis est. Vnuʒ rubeū de quadaʒ insula indie que dicit Scotra. Aliud est nigrū quod est de persia. Aliud citrinū: ⁊ fit in Arabia: quibus oībus laudabilius est scotrense: precipue si fuerit preluciduʒ: ⁊ rubeum quasi color epatis: citoqʒ frangibile ⁊ odoriferum ⁊ amarissimū. Sed prima opinio melior. Discernitur auteʒ quod est optimū succotrinuʒ ex citrino colore seu rufo. Et p̄cipue cuʒ frangitur eiꝰ puluis: apparet quasi puluis croci: ⁊ ꝙ leuiter frangitur nec fetidum: nec valde amarū. Epaticuʒ autem colori epatis similatur scilicet quod est subnigruʒ: ⁊ hincinde habet foramina vt ora venaruʒ: ⁊ obtusam habet substātiaʒ: ⁊ non claraʒ. Caballinuʒ autē est nigruʒ: ⁊ obscuraʒ ⁊ feculentā habet substantiaʒ amarissimā: ⁊ horribilem protendit odoreʒ: qꝛ valde fetidum est. Sed attende ꝙ illud quod de natura sua est aromaticū: quāto est aromaticius tanto melius. Et quod est fetidum: quāto fetidius tāto melius excepto aloe. Similiter omne qđ debʒ habere aliquē saporem: quanto in suo sapore est intēsius tāto melius excepto aloe. Nam cum sit de natura rerum amaritudineʒ habentiuʒ: quanto minus amarum: tanto laudabilius. Et est sciendum ꝙ quādo aloe simpliciter ponitur: pro succotrino intelligitur: lʒ ƀm Alexādruʒ intelligatur pro epatico. ¶ Sera. lib. aggre. cap. saber: id est aloe. Aloe fit ex plāta que habet folia similia folijs squille in quibus ē humiditas viscosa multa: tenax adherens manui: ⁊ sunt latiora folijs squille paruʒ: ⁊ quasi rotunda: ⁊ indurantur ⁊ inclinantur ad posteriora: ⁊ sunt in eis spine que egrediūtur ab eis breues ⁊ rare: ⁊ habet stipitem similem stipiti affodillorū. Et tota herba habet odoreʒ grauē: ⁊ saporem amarum multū. Et radix eius est vna similis cannicule lignee. Nascitur multum in india ⁊ in terris arabum: ⁊ in terris dictis atima ⁊ in maritimis ⁊ ripis ⁊ insulis que dicuntur ancaros. Et non solū eiꝰ gūmi est iuuamēti magni: sed etiā flos eius. Nam qñ terunt ⁊ ponuntur sup vulnera faciunt ipsa adherere. Et aloes sunt due sp̄es: quaꝝ vna est arenosa: ⁊ ē fex: ⁊ alia ē epatica. Jo. mesue ca. đ aloe. Aloe ē de sublimioribꝰ medicinis ⁊ melioribus: habēs prerogatiuaʒ super alias medicinas. Nam quāuis intentio vniuscuiusqʒ solutiui sit ƀm plurimuʒ debilitare virtutes ⁊ mēbra que sunt minere virtutem: hec tamen intentio cadit ab aloe: qꝛ non solum non nocet: ymo inuenitur ad confortationem

tationem membrorum debilium addere.

Operationes.

A ¶ Pandecta ca. xxxiij. Aloe purgat colerā & flegma: visus clarificat: oppilatiōē splenis & epatis apit: mēstrua prouocat: superfluitates cir ca pudenda si sint ex frigida eā extergit: & sca
B biem curat. ¶ Corpus discoloratū coloratū reddit. Contra scabiem & putredinem puden darū & pruritū digitorum qui fit ex senioribus aloe cum aceto cōfectum & sic inunctum valet. Cōtra arteticam detur cum succo bardane.
C ¶ Cōtra alopitiam & casum capillorū in for tissimo bulliat aceto: radix oliue vetuste & po stea coletur & in colatura ponant due partes farine lupinorū amararū & tres aloes: que si mul conficiant: & addatur puluis stafisagrie:
D & inungat caput per discriminalia. ¶ Aloes puluis optime distēperatū cū vino albo & aq rosarum multum valet ad pruritum oculorum.
E ¶ Suppositorium factum ex trifera magna cū puluere aloes & mastice prouocat menstrua.
F ¶ Puluis eius cū melle datus: lūbricos oc cidit. Et cū succo psicarie auribus instillatus
G vermes necat. ¶ Dyasco. ca. de aloe. Uirtus est ei stiptica & mediocriter calida: & sic nimis ventrē mollit: purgat putredinē colerā & fleg
H ma deducit. ¶ Gal. Aloe sanat difficile cica trizabilia vlcera: & presertim que in ano & pu dendis: cōfert & flegmoni corum collectū cum aqua. Eodem quoqꝫ modo vulnera solidat.
I ¶ Iohā. Mesue. Aloe solutione educit cole ram & flegma: & mūdificat caput ab eis & stōm & cōfert iuuamentū magnū doloribus eorum. Et cōfert etiā inflationi stōi & siti & dolori ei⁹
K ex colera facto. ¶ Et q assiduat acceptiones eius dieb⁹ ptinuis: nō videbit in corpore suo: & in instrumētis sensuum eius egritudinē: que nō sit abilis sanari: & preseruat a putrefactio ne: ita q etiā cadauera & proprie mixtum cum myrrha. Caue id dare tpibus frigoris: exco riat .n. Et solutione educit sanguinē. Quāti tas que pōt administrari ex eo ē ab aureo. ß. vsqꝫ ad. ʒ. iij. Et infusionib⁹ ab aureo. i. vsqꝫ
L ad. ʒ. iij. ¶ Sera. asit lib. ag: ca. proprio mul ta dicit de aloe: que oia sunt de mēte Dyas.
M ¶ Gal. autē aliorū hic implicite vel explicite tacta: q̄re pp breuitatē ea hic ponere obmitto.
N ¶ Additio. Dixit filius Serapionis: ꝯfert sode aloes epaticum & spargefactiones aque aloes supra caput: & fiat autē aqua aloes hoc modo. Accipe vnciā. i. aloes & pone eā in vno vase vitreo bene obturato cū rotulo vno suc ci endiuie per tres dies ad solē: & exhibeat de ea pacienti sodam colericam ab vna vnc. vsqꝫ ad tres ꝫ tenorē virtutis cū. ʒ. i. dragaganti.

Capitulum. xix.

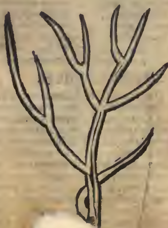

L[...] el agalaym est arb[...]s. Unde grece sic no[...] vero hoab. La tine lignū aloe[...] vel aloes lignū. Aloa dicitur eo q[...]ale altarib⁹ adole tur: reperit autem in magno flumine superioris babylonie: cui cōiūgit fluuius paradisi. Sūt quidam dicunt q impulsione fluuij ab arbo ribus terrestris paradisi cōducitur. Nullus tamē huius arboris fertur vidisse originem. Alij dicūt q in cacuminibus montium supra dictorū locorū circa predicta loca existentium oriatur hoc lignū: & impulsu venti aut tem poris vetustate cadit in fluuiū. Est calidum & siccū in. ij. gradu. Sed sciendum q sunt aliq deceptores: qui accipiunt radices camelee in montibus amalfie: & quoniā videntur assimi lari: vicisqꝫ in colore pondere & sapore cum li gno aloe: sophisticant ipsas ponendo in vino ebullitionis pulueris ligni aloes per aliquos dies: quod deo & hominibus abominabile ē: quoniā camelea multū laxatiua est. Lignum aloes vero est stipticum. Et camelea de se nul lum habet odorem: sed lignum aloes est sua uissimi odoris. ¶ Cassi. fe. ca. de ligno aloes

Lignũ aloes tribus modis est. Uno modo fit i quadã regione: ⁊ dicit caume. Est aliud qḋ fit i insula Indie maioris: ⁊ vocatur cumar. Tertiũ oriẽ in quadã regione Indie: ⁊ dicit̃ fales. Eligẽdum est autẽ lignum aloes quod non est coctum in aqua. Nam arabes faciũt ipsũ bullire in aqua: ⁊ illa aqua vtuntur ad multa cõmoda: tale ergo lignũ amisit spũm: ⁊ paucam aut nullam habet operationem. ¶ Auicẽna libro. ij. ca. ꝺ aloes calida est ⁊ sicca in secundo gradu: ⁊ est subtilis apertiuũ opilationum: frangitiuum ventositatum.

Operationes.

A ¶ Pandecta ca. cccij. Lignum aloe valꝫ cõtra debilitatẽ cordis stomachi: epatis ⁊ cere
B bri. ¶ Cõtra cordiacã: ⁊ retentionẽ mẽstruorum: Aoẽs passiones ⁊ debilitatẽs cordis po-
C tissime ex frigiditate. ¶ Uinũ decoctiõis eius
D digestionẽ cõfortat. ¶ Et stõm infrigidatũ calefacit. Et si abominabile fuerit ponat paruꝫ ligni aloes integri in vino p nocte: mane
E vinũ ebibeat. ¶ Suffumigiũ ex eo factuꝫ ⁊ receptũ inferiꝰ a muliere pcimbotũ puocat mẽ
F strua: ⁊ suffocatiões matricis medet. ¶ Simi liter trifera magna f... ...octiõe ligni
G aloes mẽstrua pr... ...ius pna-
H tes receptus ... ...imiter si accipit puluis ... ...lor ⁊ ossis
I de corde ceruũ... ...olco ⁊ in n̄ gatur caput ga... ...cte nõ cessa-
K bit cantare. ¶ E... ...gnũ aloes cõfor tat stõm: ⁊ oĩa mẽ... ...ora: superfluã cor poris humiditatẽ expellit: marine de stoma cho ventositatẽ dissoluit: oppilationẽ aperit:
L vẽtrẽ cõstipat: fluxui vrine repugnat. ¶ Se ra. Lignũ aloes est cõpetens multis habentibus egritudines in epate: ⁊ ad dissinteriam. Et sedat dolorẽ lateris ⁊ ẽ ex fumigijs bonis ⁊ dat ex eo aureus vnus ⁊ remouet putredi-
M nes a stõ ⁊ fortificat ipsuꝫ. ¶ Et idẽ auc. Atabari. Lignũ aloes stringit ventrẽ: ⁊ corroborat viscera pp virtutẽ stipticam que est in eo cũ aromaticitate. Et eijcit superfluitatẽ hu-
N miditatũ corruptaꝝ a corpore. ¶ Et idẽ auc. Rasis. Lignũ aloes est bonuꝫ stomacho hu-
O mido. ¶ Et idẽ auc. Ysaac aben arã. Lignũ aloes est bonũ cerebro: ⁊ fortificat viscera. Et expellit superfluitates humidas: ⁊ facit descẽdere flegma a cerebro qñ fit suffumigatio cũ eo ⁊ marime illud flegma qḋ generat ex vaporibus ascendẽtibus a stõ: ⁊ expellit vẽtositates.
P ¶ Ligmuꝫ aloes remouet superfluitates humiditatis: ⁊ confortat viscera: ⁊ prohibet iram.
Q ¶ Et masticatio eius facit oris odorem bonuꝫ: ⁊ cõfortat neruos: ⁊ acquirit eis vnctuositatẽ subtileꝫ: ⁊ cõfert cerebro valde: ⁊ cõfortat cor ⁊ lenificat ipsum: ⁊ cõfortat epar: ⁊ in ipso est virtus cõstringens naturaꝫ: ⁊ confert
R dissinterie melancolice. ¶ Et idẽ de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

Capitulũ. xx.

A Ambra grẽ. ⁊ latine nũcupat. Ambra ſm quosdaꝫ est sperma ceti piscis. Et ſm quosdã est fructus arboris sub mari crescentis: vel gũmi: vt mãna eõ fontis in mari. Et ſm quosdaꝫ est iecur piscis. Et ſm quosdã spuma maris. Et ſm alios est stercus alalis maris: ſꝫ falso: qm̃ ambra generat sub mari in speciẽ fungorũ: qui generant i terra. Gali. est m. ij. gra. sic. in. i. circa finẽ. Sophisticat autẽ ambra cũ ligno aloes storace cala
T mita ⁊ laudano resolutis: addito musco reso luto in qua rosarũ: ⁊ apposita aqua in parua quãtitate. Sed cognoscit: q: sophisticata po test malaxari sicut cera: vera aũt ambra non. ¶ Sera. lib. ag. ca. Hambar: id est ambra. Nascit in mari ⁊ generat in speciẽ fungoꝝ q generant in terra. Et qñ mare turbat eijcit a fundo eiꝰ lapides magnos: ⁊ cũ eis eijcit frusta ambre. Et plurimũ ex ea ingredit in mari qḋ ẽ in terris zinzios: ⁊ in occidẽte: ⁊ illa defertur

ferf almacayde. Deferũt.n.illuc boles q nominanf mibere.i.veloces:qñ nouerũt ꝙ mare coꝝ eiecit ambrã. Melioꝛ aũt ex ea ẽ illa q̃ inueniꝰ in insulis illarũ regionũ:ꝛ in littoribꝰ ipsius cũ figura rotũda coloris celestis. Illa ꝓo q̃ est alba sicut ouũ strutiõis ẽ mala:ꝛ ẽ illa quã deuoꝛãt qdã pisces magni q dicuntur azel q cũ deglutiũt eã occiduntꝰ ab ea:ꝛ natãt sup aq̃s:quos videtes boles de zingios piijciunt sup eos vncos ferreos:ꝛ extrahũt ipsos de mari:ꝛ extrahunt ambrã de vẽtre coꝝ ꝛ ẽ ambra nõ bona:maxime que in vẽtre reperiꝰ ꝛ nominãt eã apotecarij psie maioris madi. Verũ illa q̃ reperiꝰ iuxta spinaz doꝛsi: est pura ꝛ mũda multũ ꝛ bona valde. ¶ Aui.li.ij. ca. de ambra: Ambra est cali.ꝛ sic. Et vf ꝙ sit caliditas eius in.ij.ꝛ siccitas in.i. gradu.

Operationes.

A ¶ Pau.ca.xxxviij. Contra sincopim accipe ʒ.i.ambre:ꝛ vnc.i.ligni aloes:ꝛ vnc.ij. ossis de corde ceruí:q̃ oĩa resoluãtur in aqua ro. ꝛ
B fiant pillule ꝛ ꝓpinenꝰ. ¶ Cõtra epilẽtiã:pone ambrã ꝛ cornu cerui in vase vitreo sup carbones ꝛ patiẽs suscipiat ꝑ eos ꝛ nares: ꝛ mul
C tuz valet. ¶ Cõtra suffocationẽ mficis q̃ opꝑmit spũalia:ponaꝰ simr in vase vitreo cũ alijs aromaticis:ꝛ recipiatur fumus ꝑ os vulue.
D ¶ Sera. Ambra ꝯfoꝛtat cerebrũ ꝛ coꝛroborat ipsum ꝛ sensus oẽs ꝛ coꝛ:ꝛ ꝯfert senibꝰ ꝛ
E frigidis cõplexionibꝰ. ¶ Sera. Ambra ꝟtutez cerebro ꝑstat:ꝛ ceteris sensibꝰ seu coꝛdi: adiuuat quoq3 senes ꝛ illos q a frigi.humori
F bus possidenꝰ. ¶ Aui. Ambra ꝯuenit decrepitis subtilitate sua:ꝛ confert cerebro ꝛ sensibus:ꝛ confert pectori. Et idez de viribus coꝛdis ait:ꝙ confoꝛtat coꝛ. Alman.trac.iij.ca. ꝺ ambra. Ambra cali.est: Cerebrũ quoq3 atq3 coꝛ robusta efficit.

Capitulu3.xxi.

Ambrosia alias ambria vagĩ nõis est Pli.li.xxvij. Ambrosia circa alĩs herbas fluctuãs vnũ fruticẽ dẽsu3 ramosum tenuẽ:triũ fere palmoꝝ h3 tertia ꝑte radice breuiõre:folijs rute circa imũ caulem:semẽ ẽ vuis depẽdẽtibꝰ:odoꝛe vinoso. Qua demẽ botrĩs a qbusdã vocaꝰ ab alijs artbemisia. Coronaꝰ illa capadoces:ꝛ vsus eiꝰ ad ea q̃ discuti opus sit. ¶ Ysi.li.xvij. Ambrosia ẽ herba quã latini apiu3 siluaticũ vocant. De qua Virgiliꝰ ait. Ambrosieq3 comedi vinũ ꝟtute odoꝛẽ aspirauere. ¶ Dyas. Ambrosia quã multi botrum vel artbemisiã dicũt frutex est multas hñs ꝟgas tribꝰ palmis lõgas ꝛ folia initio minuta rute silia:ꝟge sũt plene semĩe.

Operationes.

¶ Gal.vi. sim. far.ca. de ambrosia siue apiu3 A
vum h3 ff ... ente. ¶ Omne cor- B
porisrem ... plasmati adhibi-
ta. ¶ E ... os exclud t. Et C
succus ei ... mulieris fluxu3
extinguit. ... uncta ꝓhibet.

Capitulum.xxij.

a Momũ. Dyaſ.ca. de amomo. Amomũ genus ẽ adoratiſſime herbe cuius frutex eſt ſilis botruo: i circuitu cuius liber arboris naſcẽs: ramulos habet ſiccos ꝛ duros virgulis ſimiles coloris ſubruffi: circa quos foliola iuncta ꝛ copioſa ex tirſo butruoſum ſemẽ rodẽs ꝛ ſibi cõnexum florẽ albũ veluti viole folijs ſilibus brionie. Cuius triplex daſ ſpẽs. Eſt.n.qḋ appellaſ frumẽtũ: ceteris melius auroſi coloris vel flaui: odoris boni. Aliud eſt qḋ appellaſ medicon ꝑmo inferius naſciſ in locis humectis: ꝛ ꝑpea forma maiuſ atqȝ viride ꝛ lene tactu: saporem origani habens. Tertiũ ꝟo qḋ appellaſ põticũ: rufũ eſt ꝛ nõ lõgũ: nec difficile frãgibile: butruoſo ſemine plenũ: ꝛ odore ꝑcuſſibile: id eſt ſtipticũ. Eligẽdum aũt eſt recẽs ꝛ albũ: ꝟ gãs purpureas hñs expãſum ꝛ ſemine plenũ. Pli.ca.ḋ amomo. Amomũ vocaſ eo ꝙ veluti odorẽ cinamomi inferat naſcaſ i ſyria ꝛ armenia: frutex eſt botruoſuȝ ſemẽ reddẽs ſibi cõnexũ: flore albo veluti viole figura folijs ſilibus brionie: odore ẽt bono ſõmnuȝ incitat. Et eſt ca. ꝛ ſic in.iij.gra. Gal.vi.ſi... a. de amomo. Amomũ hoc od... aſſimilari acoro: niſi ꝙ ſiccu... ſtibili⁹ ꝟo amomũ. Et... phoriſmo ruȝ: ꝙ oĩa alia ci... ſũt ſiliaꝝ ſcȝ in hoc amom... nca: tapſus amomũ cinamon, ...ũ. Et ſilr faciunt plures alie e... ...ũt ſubtiles ꝛ calide. Et quidã adulte... amomũ cũ planta q̃ dẽ amomides: eo ꝙ ſimilaſ amomo: niſi qꝛ nõ hȝ odorẽ eius nec tale ſemẽ: ꝛ naſcaſ in armenia: ꝛ flos eius eſt ſimilis origani. Si vis non decipi ab hac vel a ſilibus caue a planta q̃ eſt nimis iuuenis: ꝛ elige illã cui⁹ rami egrediũſ ab vna radice. Virtus eius eſt calefactiua.

Operationes.

A Dyaſ. Amomũ eſt ꝑſtãs ſomnũ: tumores etiã cathaplaſmatib⁹ admixtũ ſedat. Miſceſ diuerſis antidotis ꝛ miris ꝛ varijs odoribus grate miſceſ.

B Sera. Amomũ inducit ſomnuȝ ꝛ ſedat ſodã qñ emplrm cũ eo fit ſup frontẽ: ꝛ maturat apãta calida: ꝛ cõfert ꝑũcture ſcorpionis: qñ fit emplaſtꝛ cũ eo ꝛ ozimo ꝛ poniſ ſup locũ ꝑũcture.

C Et idẽ auc. humaym filij Yſaac. Amomũ eſt res q̃ inebriat etenim de ꝑprietate ei⁹ eſt ꝙ iebriat ꝛ facit dormire.

D Auicen. Amomũ maturat apãta ca. Et eius decoctio bibiſ ad podagrã ꝛ ſedeſ in ea. Et ꝛ cõfert dolorib⁹ matricis: ꝛ intrat in peſſarijs matricis: ꝛ ſedeſ in decoctione eius ad dolorem renuȝ.

E Alman. tra.iij. ca. de amomo. Amomuȝ ca. eſt ꝛ ſic. qḋ ad oppillationẽ epatis ex frigiditate eſt proficiens: ꝛ doloreȝ aufert matricis: in capite tamen egritudineȝ ꝛ dolorem atqȝ ſcotbomiam generat.

F Additio. Raſis lib.ij.cõti.auc. Gal. Emplaſtrum bonum imoderato dolori oculorũ. ℞.amomuȝ: vitellũ oui elixi: oleuȝ roſatum: ꝛ crocus: fiat ex his emplaſtrum: quia mitigat fortem dolorem.

Additio. Raſis li.vl.ꝯti.aucto. Badigorij: dixit. De ꝑprietate ſua eſt expellere vẽtoſitates: mũdificare ſtõȝ: ꝯfortaſ epar ad modum acori equalr.

Capitulũ.xxiij.

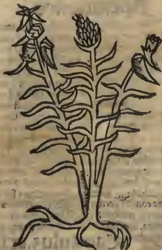

a Meos. Sera.lib.ag.cap. hachana.i. ameos auc. Dyaſ. qdã nolant ipſũ pomũ anthomation.i. ciminũ ethiopicũ. Hec nã cimini ethiopij ẽ alia a nã ameos ꝛ ẽ notã. Eſt nãqȝ ſem̃ fere ſilẽ cimina ethiopio: niſi qꝛ eſt minus eo multũ ꝛ albius ꝛ durius: ꝛ in ſuo ſapore eſt de ſilitudine ſaporis origani. Et illud qḋ eſt eligendũ ex eo eſt illud qḋ ẽ recens ꝛ mũdũ. Et ideȝ auc. Gal. Magis iuuatiuuȝ qḋ eſt ex eo eſt ſemen eius: ꝛ in ſapore eius eſt amaritudo pauca ꝛ acuitas: ꝛ virtus eius eſt que calefacit ꝛ ſiccat in tertio gradu.

Operationes.

Dyaſ. auc.

A ¶ Syraf.auc. Aben mesuay dixit q prouocat vrinā: & semē est bonū se.antiqs. ¶ Et qn ei⁹ decoctio ponit supra pūcturā scorpionis aufert dolorē: & est bonū frigiditati stomachi & epatis & aufert oppilationē: & sedat nauseā: &
B desiccat hūiditatē stōi. ¶ Et ē bonū humiditati q est i pectore: & mūdificat vias renū & vesice: & extrahit lapidē ex eis postq fuerit fact⁹.

Capitulum.xxiiij.

Amidū vel amilū: & est succus frumenti: & dr amiluz ab a qd est sine & melos grece.i.mola: eo q sine mola fit: vnde amiduz siue amilū est medulla frumēti qd infundit & tundit donec furfur suuz dimittat: deinde cū aqua mittit in sportulā & cū pressura colatur: & cū i vno vase velut fex recederet aqua effusa in sole siccat post hoc leuiter stringatur. ¶ Cassius felix ca. de amilo. Amiduz tēperate caliditatis est & humidum qd sic fit. Frumētū i aqua frigida ponat p diē & noctē & de die in diē aqua remoueat quousqz frumētū videatur putrescere: deinde aqua remota optime teratur & cū eadē aqua optime cōfectū p pānū exprimatur: & soli exponat vt exsiccet vsqz ad aque cōsumptionē: & frequenter remoueat aqua frigida donec dealbet qd residet desiccat & indurat. ¶ Sera.li.aggre. ca. de ami. Amilū infrigidat & desiccat plus quā frumētū. Et meli⁹ ex eo est illud qd fit in estate. Et modus operationes ei⁹ est vt accipias de frumēto: & ipsuz bene purges: & infundes in aqua dulci & laues ipsum cū ea: & post proijce aquā illā cū qua ipsum lauisti & funde super ipsum aquā aliā: & facies ita qnquies in die & si potes in nocte sitr: & qn mollificat opz q eijcias aquā ei⁹ cū facilitate sine agitatiōe aliqua: ne cū aqua egrediat aliquid de lacte. Et postq hoc feceris calca cū pedibus & pijce ipsam aquaz: & qd supnatauerit sup aquā ex furfure collige cuz caccia pforata: & abijce residuū: postquā vo purgatū fuerit a furfure & colatuz pone sup lateres nouos & expone soli calido: & si remāserit in eo aliqua humiditas pone sup ignē. Et sapor ei⁹ est acetosus: & virtus ei⁹ est pauce caliditatis: sed est cōpositū ex virtutibus cōtrarijs. Nā vna est frigida pp acetositatē que est in eo & alia calida a caliditate ei⁹ q est a farina: q est i eo a calore putrefaciēte. Est āt optimū amilū recēs & cādidū & leue sine vllo acere & ignoso odore.

Operationes.

¶ Dyas. Amilū facit ad abstinēdum reuma oculorū: alta vulnera oculis replet: asperdinē A
oculorū tollit. ¶ Sanguinē reijcientib⁹ bibituz singulare presidiū est. ¶ Asperdines arteriarū dislenit. Ius collo lactis miscet & pro- B C
fluuum venz... valde: pōt autē leuiter stringere p... ...illurijs lachrymas stringentib... ...militer cōtra apostemata sp... ...ctū in aqua or... cū lacte ... ditis penudijs.
¶ Sera. Am... ...oribus curren- D
tibus ad oculos ... que dicuntur fel
seoles. ¶ Et quā... ...ur abscindit sangui- E
nem qui venit a pectore: & lenit asperitatem
gutturis. ¶ Et quando miscetur cuz lacte in F
aliquo cibo hoc idem facit.
¶ Additio. Rasis.viij. cōti.auct. Accursij. G
Refrigeriū ad suffladū in gula ad apa calidum. Recipe amili: rosar: siccar: spodij: se. rosaruz: portulace: galle: sumac: & zuccari ad partem cōgruam: terantur & fiant ad puluerem: & cura mirabilis est.

Capituluz.xxv.

Amigdala grecū nomē est: latine nux longa dr. Cunctis arborib⁹ hor se flore puestit: & ad ferēda poma arbusta: cetera preuenit. Ex his alie sunt dulces: alie amare. Sed agricole huic generi sic mederi ferūt. Terebrāt eius radicem & in mediū inserunt surculuz arboris q pice dicit: quo facto succi amaritudo deponit. Hec Ysi. ¶ Pli. li.ij. Arbores qdā prime germināt: & iter no-

tissimas nudant: vt amigdali ꝛ fraxini ꝛ sam
buci: ex his nempe que aquila hieme oriente
cõcipiũt. Primo oĩm amigdale florẽt mẽse
ianuario. Pomũ ꝟo maturãt mẽse martio.
Perditq̃ facillime fructũ ante maturitatẽ
amigdala: sicut ꝛ ficus ꝛ palma. ¶ Ex libro
de natu. rer. Amigdalus in locis calidis fru
ctu abundat. Frigidioribus autem locis ar
bor vetusta flore fecunditatem negat.

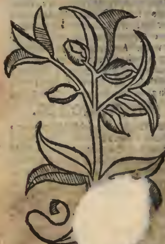

Oper[illegible]nes.

A ¶ Pli. li. xxiiij. Amigdale amare radix de
cocta cutẽ in facie corrigit ꝛ colorẽ hilariorẽ
facit. Nuces ipse somnũ faciũt ꝛ auiditatẽ.
B ¶ Aui. Arbor amigdalarũ amararũ cũ opti
me terit: atq̃ cũ aceto ꝛ oleo rosaceo permisce
tur: ꝛ ide fit emplr̃m fronti ꝯfert soda. Radix
etiã eius decocta ꝛ sup pãnũ linita: fortis est
C medicina. ¶ Constantinus in lib. gra. Ra
dix amigdale amare puluerizata: ꝛ cũ aceto
tẽperata: fit bonũ vnguentum ꝯ lentigines ꝛ
impetiginẽ: omnesq̃ sordicies cutis: ꝛ maxi
me cõtra morsũ. Cũ vino potui data tussim
D curat: lapidẽ frãgit. ¶ Dyas. ca. de amigda
lis. Arbor amigdalarũ dulciũ est debilioris
operatiõis q̃ amararũ arborũ: amare sũt sub
E tiliatiue ꝛ prouocatiue vrine. ¶ Sera. auct.
arthigenis. Dulces amigdale sunt cali. ꝛ hu
F mide in. i. gra. ¶ Et idem aucto. Mesuay.
Quãdo comedunt cũ cortice suo stringunt
gingiuas: ꝛ sedat qđ accidit in ore ꝑꝑ suam
põticitatẽ. Et qñ comedunt cũ zuccaro descẽ
dunt a stomacho: ꝛ qñ sicce torrẽtur sunt cõ
uenientiores stomacho: ꝛ augẽt sperma sicut
auellana ꝛ fistici. ¶ Idem auc. Albugerig. G
Gũmi earũ administrat sicut gũmi arabicũ ꝛ
prunarũ. ¶ Gal. vi. sim. far. ꝺ amig. Dulces H
amigdale in eis est amaritudo earũ occulta q̃
non apparet sensui q2 vincit in eis dulcedo:
verũ qñ veterascũt apparet manifeste. Virtꝰ
earũ tẽperata est cũ caliditate: preualet enim
in ipsis abstersiua ꝛ subtiliatiua sobstãtia: ꝑꝑ
quã expurgat viscera: ꝛ pulmonẽ ꝛ toracẽ:
expuitiones operantur humorum. ¶ Rab I
bi moyses cap. de amigdalis. Dulces amig
dale prouocant somnum temperatum: ꝛ co
quinatũ cum eis humectat ventrẽ ꝛ sunt lau
dabiles: ꝛ saluant substantiam cerebri.
¶ Additio. Rasis. i. conti. Dico q̃ hec medi K
cina cõfert emicranee: instillare in aures oleũ
amigda. amararũ ꝛ sansuci ex parte lateris
dolentis: ꝛ calefacere: ꝛ fricare eundem locũ.
¶ Additio. Et de particularibus Galie.
Amigdale amare expellunt violenter humo
res grossos ex pectore.

Capitulum. xxvi.

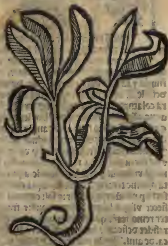

Anacardus pediculus elephantis ab
a imperitis medicis dicit: qđ est falsũ:
sed est fructus cuiusdam arboris que
vocatur

vocat pediculus elephātis. ¶ Aui. li. ij. Anacardus est fructus similis ossi dactili: ℞ medulla eius est similis medulle nucis dulcis in quo nō ē nocumētū. Et cortex ipsius est rarus frāgibilis: in cuius raritate ē mel viscosuꝫ hn̄s odorem. Et sunt homines q ipsum masticāt ℞ nō nocet eis: ℞ ꝓprie cū nuce. cali. est ℞ sic. in. iiij.

Operationes.

A Aui. Eius mel ē vlceratiuū apatū ℞ adustiuū sanguinis ℞ humoꝝ. Eradicat vrucas: ℞ aufert albaras: ℞ eradicat barulos: ℞ sanat alopitiā flegmaticaꝫ. Cōmouet ēt calida apata
B in interioribus. ¶ Confert frigori neruoꝝ: ℞
C coꝝ mollificationi ℞ paralisi ℞ torture. ¶ Cōfert corruptioni memorie: cū eius ꝯfectio nota anacardinuꝫ sumitur. Sed tamē cōmouet
D alienationem ℞ melancoliam. ¶ Suffumigātur cum eo emorroides ℞ exsiccantur. Est ex summa venenoꝝuꝫ: ℞ adurit humores ℞ inter
E ficit. ¶ Et eius quidem tyriaca est lac vaccinuꝫ butyro inde extracto. Et oleū nucis eius frangit virtutem: loco eius ponitur quintuplum ponderis eius de badabam: ℞ quarta ponderis ipsius de oleo balsami: ℞ tertia ponderis ipsius de napta alba.
F ¶ Additio. Gal. ait: dosis volentis habere bonam memoriam. ʒ. s. ℞ eius mel est vlcerantiuum: corrodit poros ℞ neruos.

Capitulum. xxvij.

Anetuꝫ est herba ortulana odorifera.
a Pla. Aneti semē ꝑncipaliter ꝯuenit vsui medicine: radix secūdario: herba vo tertio. ¶ Palla. Mēse februario anetuꝫ serit locis frigi. Oēm statū celi patit̄ sꝫ tepidiore locat̄. ¶ Rigādū ē si se abstineat imber serēdū ē rari⁹ aliq semē ei⁹ nō obruūt. Opinātes ꝙ a nulla aue tāgat̄. ¶ Sera. li. ag. ca. Debet id ē anetū oib⁹ notū est: virtus ei⁹ est q̄ calefacit i fi. ij. gra. ℞ desiccat i ꝑncipio scdi. ¶ Gal. vi. sim. far. sm trāslationeꝫ grecam. Anetū calefacit quidē adeo semp vt scdi gradus ipsum intēsi putandū: vel. iij. remissi: in sic. vo. ij. gradus est inchoāter: vel ꝑmi itēsi.

Operationes.

¶ Merito ergo coctū i oleo diaforeticū ℞ inmolestū somniqꝫ factiuū ℞ digestiuū crudoꝝ. necnō īdigestoꝝ hūdoꝝ existit: appropiquat vtiqꝫ oleū qd̄ ex eo apitiuis digestiuis farinacis dictis nisi q℞ paulo calidi⁹ illis ℞ subtiliuꝫ paruū ē. Et iō diaforeticū: vstū vero tertiꝫ fit gradus calefactiuū: ℞ siccū. Et iō mollib⁹ vulnerib⁹ appositū ꝑstat operā; ℞ ꝑsertim eis q̄ i pudēdis: humidius aūt ℞ minus calidus ridere ē ad h[...]uō quasi digestibili⁹ est ℞ somnifac[...] Sera. auc. Aben mesuay. [...]uducit somnū: ℞ oleū eius e[...]. Et semē eius in polētis [...]ac qū accipit̄ so[...]um minuit [...]t visum: marie nimius vsus ei[...]a. de aneto. De coctio eius valet [...]osis ℞ dissuriis data: ℞ potissime syrupus factus ex decoctione eius ℞ zuccaro. ¶ Pli. lib. xx. Anetū ructus mouet: ℞ tormina sedat: aluū sistit. Cinis ei⁹ vuaꝫ leuat: oculos ℞ geniturā ebetat. ¶ Ad emorroidas accipe puluerē vrtice ℞ puluereꝫ aneti: confice cū melle: ℞ emorroidas inunge. ¶ Additio. Gal. Si vrit̄ semē aneti ℞ in emplastro ponitur super fistulam: eam tollit. ¶ Additio. Fili⁹ mesue dixit ex aucto. Gal. Accipe anetū: mētastrū: sansucuꝫ: mellilotū: radices lilij celestis: ℞ fac coq in aqua: ℞ spargatur talis aqua supra caput: ℞ hec est medicina mirabilis conferens sode frigide. A

B

C

D

E

F

G

Capitulum. xxviij.

Anteflorū vel flos vitis agrestis. Vel
a flos vitisū. Idē sunt Dyas. ca. Enantiū. i. antefloruꝫ: vel flos vitis agrestis que cū ceperit florere: colligēdi sūt flores ipsi ℞ dsiccādi: ℞ alio noie vocat̄ vitis ista labrusca

flores eius optime redolēt ꝛ siccant̄ ī vmbra: ꝛ in testa reponēdi sūt: ꝛ meliꝰ nascit̄ ī syria.

Opera[illegible]es.

A ¶ Dyascori. [illegible] vnde si bi
bitus fuerit custo[illegible]: ven
trez stringit: san[illegible] subuenit
ꝛ bibitū ꝛ impos[illegible] oris emē
dat: digestionē [illegible] oleo ꝛ ace
B to dolorē capitis [illegible]. ¶ Succus vi
ridis in cathaplasmatib[illegible] adhibitus vulne
ra recētia sine tumore seruat. Egilopas in ini
C tio vulneribus ꝛ gingiuaꝝ vtile est. ¶ Vul
nera ad sanitatē pducit: melle addito ꝛ oleo
D rosarū ꝛ croco ꝛ mirrha. ¶ Pessarijs neces
sarie adhibet̄ fluxus matricis pessario scō stri
E git: reuma oculis suspēdit. ¶ Cathaplasma
tibus adhibitū stōi egestionē soluit: ꝛ marie
F cū polēta a vino mixtū ꝛ īpositū. ¶ Cōbustū
vo in testa cū carbonibꝰ collirijs bn̄ miscet̄.
Panaricia oculoꝝ ꝛ pterigia purgat melle
addito reuma gingiuarum: ꝛ vulnera curat.

Capitulum. xxix.

Anisum. Platea. Anisum qḋ alio no
a mine ciminum dulce dicitur: semen
est cuiusdā herbe simili nomine appel
late. Et est cali. ꝛ sic. in. iij. gra. Virtutē ha
bet dissoluendi ꝛ consumēdi. ¶ Dyasco. ca.
de aniso. Anisuz feruētis ē virtutis: scȝ cali.
ꝛ sic. ꝛ nature mictualis ꝛ scarotice id est incē
siue. ¶ Serapi. lib. aggre. capi. Aneisin auc.
Dyascori. Aneisin qḋ de eo est recens est bo
nus: habens grossa grana plena ꝛ nō excoria
tur quādo fricat̄ excoriationibus similibꝰ fur
furi. Et habet odorē bonū fortē. Et illud qḋ
est ex insula Cretensi est melius. Et post illud
est Babylonicū. Hyspanicum vero est dete
rius. Et quod ex planta eius ē magis iuuati
uum est semen eius. ¶ Gal. vi. sim. far. capl.
de aniso. Sapor eius est acutus: amarus mo
dicuz. Et virtus eius est que calefacit ꝛ desic
cat in. iij. gra. Propterea ergo ꝛ diureticus
est. Ventositates autez que sūt ventrez sistit.
¶ Auice. lib. ij. ca. de aniso. Anisum est semē
feniculi romani acuitatis maioris ꝙ nabati.
Et ex eo melius est quod est ponderosum: ꝛ
est calidus: ꝛ sic. in tertio gradu.

Operationes.

¶ Dyasco. Anisum qꝛ mictualis est virtu A
tis ycstericis medetur: sitim tollit bibituz ve
nenis occurrit: inflationes amputat: ventrez
stringit: menstruis imperat. ¶ Lac mulieri B
bus prouocat ꝛ auget: bibitum ventrem sti
mulat. Fumigatione naribus adhibituz do
lorem capitis tollit: ꝛ mitigat sodam.
¶ Auriuz dolorez cū oleo rosarū adhibitum C
mitigat: ventositatē ventris tollit ꝛ dolorez.
¶ Optimū autē est creticū: deinde egyptiū: D

Gallicū

Gallici vero meritissimi. Paulus ca. d̄ ani-
E so. ¶ Contra liuorem ex percussione cōteraf
ciminum ⁊ anisum: ⁊ incorporenť cum cera ⁊
F calidum superponaf. ¶ Anisuꝫ similiter au-
get lac ⁊ sperma aperiēdo meatus: ⁊ mūdat
G humiditateꝫ matricis. ¶ Almāsor tractatu
tertio capi. de aniso. Anisum calidum est qd̄
ventositatis dissolutiuuꝫ existens: epatis ape
rit oppilationē cocondi preterea voluntatem
H stimulat. ¶ Serapion lib. aggre. auctoritate
Dyasco. Uirtus eius est desiccatiua ⁊ calefa
ctiua. Et expellit ventositates a corpore ⁊ se-
dat dolorem. Et prouocat vrinam ⁊ sudorē:
I ⁊ cōfert hydropisi. ¶ Et abscindit sitim que
fit ab humoribus salsis qñ sumitur in potu.
K ¶ Et est cōueniens venenis ⁊ inflationibus ⁊
stringit ventrem: ⁊ abscindit humiditates al
bas a matrice fluentes: ⁊ prouocat lac. ¶ Et
excitat libidinem: ⁊ quādo attrahitur odora
L tu fumigatio vaporis eius sedat sodaꝫ. ¶ Et
quādo teritur ⁊ miscetur cum oleo ro. distilla
tur in aurem: curat quod intra ipsam accidit
ex casu aut percussione: ⁊ sedat doloreꝫ eius.
M ¶ Et idem auc. hugeri. Aperit oppilationes
epatis: splenis renuꝫ ⁊ matricis. Et mundifi-
cat vias que ab humoribus oppitulātur. Et
propter hoc confert febribus antiquis: ⁊ ha-
bet in se acuitatē propinquā adustioni: quare
soluit ventositates: maxime cuꝫ ipsum assaf.
N ¶ Auice. Anisum est aperitiuum cum stipti
citate parua. Et est sedatiuum dolorum: ⁊ re
solutiuum ventositatum: ⁊ proprie si assetur:
⁊ in ipso quidē est acuitas qua medicinis adu
rentibus fit vicinum.
O ¶ Additio. Rasis. xi. conti. Medicamen va
lens ad euomentem cibarium suum. ℞. semi
nis anisi: apij: absinthij: añ. ℥. vi. myrrhe auri
pon. ij. terantur que terenda sunt: ⁊ cū aqua
frigida distemperentur: exinde fiant trocisci:
dosis quoqꝫ cum aqua frigida sit auri pon. i.

Capitulum. xxx.

Atilis est herba de qua fit sal alkoli.
a Dyascori. Duo sunt eius genera.
Unum habet folia lenticulis similia.
Alia habet folia similia camepithi. Prima
habet hastam altaꝫ duobus palmis erectaꝫ
cum folijs mollibus. Radix est illi minor ⁊ te
nuis. Nascitur locis herbosis ⁊ solaris gustu
salsa. Secunda est que folia ⁊ hastas similes
camepithi habet: sed asperiora ⁊ minora flo-
rem purpureum: ⁊ odorem grauem: radix
ciceri similis.

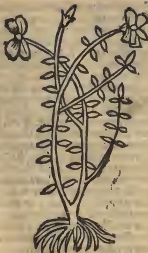

Operationes.

¶ Gal. vi. sim. far. ca. Antillis. Duplex qui-
dem est: amb[illegible]mediocriter siccant: vt ⁊
vlcera sol[illegible]que camepitheos
assimilaf: p[illegible]btiliū partium
est: vt epile[illegible]asit ⁊ absterfi-
dior q̄ altera[illegible]rac. iij. ca. vsnē
id est: antillis c[illegible]purgat ⁊ aperit
oppilationeꝫ: ca[illegible]odit superfluaꝫ:
vniuersaliter autem [illegible]um istaruꝫ herba-
rum bonum habentium odorem q̄ plures ca
lide sunt: nisi ille ex quibus sentitur illud qd̄
diximus. s. frigiditas manifesta: sicut senti-
tur in aqua rosata ⁊ cāphora atqꝫ sandalis.

Capitulū. xxxi.

Athos vel Rosmarinus qd̄ ideꝫ est.
a ¶ Sera. li. aggre. ca. laicramarien id
est anthos inquit. Est arbor maris: ⁊
ē alpinal fac ⁊ racola. Et dicit auctor Dyas.
Species rosmarini sunt tres. Una earuꝫ ha
bet semē quod nominatur sachi. Et habꝫ fo-
lia similia folijs maratri: nisi quia sunt latio-
ra parum grossiora: ⁊ extenditur super terrā
circulariter: habens bonum odorem ⁊ longi-
tudo stipitis eius est vnius brachij ⁊ plus: ⁊
habꝫ multos ramulos super quoꝝ summita-
tes sunt capitella in quibus est semen album
simile semiplante que dicif spondilion num-

dum angulosum: acuti saporis: in cuius odore est sile odori resine pini: et qñ masticatur mordicat linguã. Radix vero eius est alba multũ cuius odor ẽ sicut odor thuris. Et est species alia supradicte: nisi qꝛ semen eius est latuꝫ nigruꝫ simile plante spondilion: habẽs odoreꝫ bonũ sed mordicat linguã: et hꝫ radiceꝫ exterius nigraꝫ: interius vero albam. Est species alia similis supradicte: nisi quia ipsa non hꝫ stipitem nec semen nec floreꝫ: et nascitur libanotis locis petrosis et agrestibꝰ. ℂ Ysi. Rosmarinũ latini ab effectu herbã salutarẽ vocant: folia habet feniculi similia atqꝫ aspera: rotatim terra prostrata. ℂ Pla. Rosmarinus est herba calida et sic. cuius folia et flores cõpetunt vsui medicine: flos autẽ anthos dicitur: vñ fit electuariũ qđ dicitur dyanthos. In locis marinis crescit vnde et nominatur: habet virtutẽ cõfortãdi ex aromaticitate: dissoluendi ex caliditate: extergendi et mundificandi: et cõsumẽdi ex siccitate et virtutem diaforeticaꝫ ex calore aperiẽte. Cũqꝫ cali. et sic. esse dicatur in excessibus ab auctoribus non determinatur: herba ipsa libanotides vel dentrolibanũ dicitur: quidã tamẽ dicũt sit frutex: alij vero ꝙ herba sit. Cuꝫ [illegible]tur in medicinis receptio anth[illegible]ni: debent poni flores folia v[illegible] dentrolibani. Flores ad [illegible] annũ seruantur in efficac[illegible]ter et folia.

Operationes.

ℂ Cõtra sincopim et cardiacaꝫ passionẽ datur dyanthos cũ vino ossis đ corde cerui. Vel decoctio fit in vino vel aqua rosaꝝ: ipsumqꝫ vinuꝫ datur patiẽti. A
ℂ Cõtra frigiditatẽ aut debilitatẽ cerebri rosmarini decoctio ĩ vino fit: et patiẽs discoopto capite fumũ recipit. B
ℂ Cõtra vue humiditatẽ acetuꝫ vel vinũ decoctionis eius gargarizatur. C
ℂ Cõtra stomachi frigiditateꝫ et ad digestionẽ confortandam dyanthos vel vinũ decoctionis eius: et masticis nascitur. D
ℂ Contra stomachi dolorem et intestinoruꝫ ex ventositate: vinũ decoctionis eius: ac cimini ponatur. E
ℂ Ex sinonomis notãdũ ꝙ hoc nomen anthos apud grecos pro quolibet flore sumitur: sꝫ apud nos proprie rosmarini vel libanotidis anthos dicitur. F

Capitulum. xxxij.

a Ancusa est herba cuius radix digitoꝝ inficit contrita. Sanguinei quoqꝫ coloris est: vnde etiã pictoribus ad purpuram effigiendaꝫ vel efficiendam in vsu est. Ex herbario ancusa duplex est. Vnaꝫ quam assabatam vocant: alia que maxime medicine apta est: hec in terra pressa: spinosis folijs sine caule nascitur: et mẽse februario legitur. ℂ Dyasco. Ancuse duo sũt genera. Vna siquidem habet folia lactuce similia: sed acuta et aspera

ꝛ aſpera ꝛ integra ꝛ ſpinoſa. Radix eſt ei groſ
ſitudinem habens digiti: coloris ſanguinei
in eſtate digitos inficiens. Naſcitur in locis
cultis: habens in egypto folia ſuper terram
ſparſa: virtutis redarguentis eſt: radix mede
tur combuſtionibus.

Operationes.

A ¶ Dyaſco. Cera ꝛ oleo additis vulnera re-
B num optime curat. ¶ Ignem ſacrū cum po
lenta extinguit: maculas corporis ꝛ lepras cū
C aceto impoſita emundat. ¶ Suppoſita men-
D ſtruis imperat: abortum facit. ¶ Eius clixa-
tura recte mulierū ſtericis adhibef. Nefreti-
cis aut ſpleneticis opitulaf: ꝛ cum vino febricī
E tibus. ¶ Eius quoqꝫ folia ventrē ſtringunt
cum vino bibita. Ipſius herbe decoctio mē-
F brum arcuatum ſanat. ¶ Radix eius in oleo
decocta ꝛ cera facit ad combuſtionem.

Capitulum. xxxiij.

Pium. Yſido. in lib. ethimologiaꝝ.
Apium dicitur eo ꝙ apex id eſt caput
antiquorū eo coronabaf. Hanc her-
bam hercules ꝑmus capite circūtulit. ¶ Aui
cenna. Apium aliud montanū aliud ſilueſtre
aliud domeſticū: ꝛ aliud quod oritur in aquā
domeſtico minus: cuius ē ſicut domeſtici vir-
tus. Eſt ꝛ alia ſpecies eius que nominaf ſu-
murion minus domeſtico. Crus habens con
cauū ad albedinē declive: fortius eſt roma-
num in oatanū. Eſt autē in primo cali. in. ij.
ſic. ¶ Pande. ca. l. ¶ Apij plures ſunt ſpe-
cies. Nam eſt apium domeſticū vel ortinū.
Et eſt apium ramnū ſiue apiū riſus. Et eſt
apium emorroidarū. Et eſt apiū quod dicif
cerefoliū. Et eſt apium cāpeſtre. Et eſt apiū
hyſpanū. Et eſt apium perſicū. Et eſt apium
agreſte. Et eſt apiū montanū. Et eſt apium
aquaticū. Et eſt apium ruſticū. Et eſt apiū
qḋ dicitur regalia. Apium domeſticū oibus
notum: qḋ Dyaſco. vocat ortiuum: quod ca
lidum eſt in principio tertij gradus: ſiccū in
medio eiuſdem cuius ſemen maioris eſt effica
cie: ſecūdario radix: tertio herba. Cum autē
in medicina receptio apij ſimpliciter inuenif
ſemen apponēdū eſt: qḋ a multis ſelinum ap-
pellatur: licet tota herba ſic vocetur.
¶ Palladius. Et apij genere eſt yppoſeli nō
durius: aut auſterius: ꝛ oleo ſelinon molli fo
lio ꝛ caule tenero: qḋ naſcitur in lacunis. Et
petroſelinon quod maxime in locis aſperis:
hec omnia genera poſſunt habere diligentes
in orti cultura. ¶ Conſtantinus. Eſt autem
apij genus [illegible] cerefoliū vocat: de
quo ſcilicet [illegible].

[illegible]ones.

¶ Apiū do[illegible] vrinā ꝛ mēſtrua A
ꝛ reſoluit vento[illegible]oprie ſemen eius.
¶ Succus eius ſ q[illegible]fragia decocta fue B
rit ſtrāguirioſis ꝛ diſſurioſis ſubuenit. Uel ſa
xafragia: grana ſolis: filipēdula ꝛ lapis linoꝝ
coquanf in ſucco apij: ꝛ ī colatura addito zuc
caro fiat ſirupus: qui mane detur cū calida.
¶ Succus apij agreſtis vel acetum ꝛ oleum C
violarum vel roſarū miſceantur: ꝛ bulliāt in
vaſe vitreo ad ignem. Et cū tali oleo calido
caput patientis inungatur: valet cōtra litar-
giam ꝛ freneſim: prius capite raſo.
¶ Succ⁹ decoctiōis apij ꝛ tamariſci ſplenis D
ꝛ epatis oppilationē ſoluit ꝛ duriciē ſꝫ ꝓprie
ſplenis. ¶ Aliḋ. Sumaf ḋcoctio radicis apij E
feniculi petroſellini: fiat ſyrupus ꝯ ytericiaꝫ
ex ſucco apij ꝛ ſcariolarū: detur cum calida.
¶ Cōtra hydropiſim radix apij ꝛ feniculi bu F
liat ī ſucco fumi terre: ꝛ ī aqua decoctōis ad-
dito zuccaro: fiat ſyrupus: miro mō cōſumit
flegma. ¶ Fiant etiā iſti leuco flegmaticis ꝛ G
yppoſartica laborātibus. ℞. ſucci apij lib. i. ſuc
ci ſcariolarū lib. ſ. maſticis. ℥. i. facta decoctio

ne colef:postmodū addito zuccaro:fiat syru-
pus in fine decoctionis addaf pulueris esule
ʒ.ij.ꝛ pulueris reubarbari.ʒ.ß.mane cū cali-
da exbibeaf ʒ amphimerinā p̄cedat purga-
tio:deinde coquaf agaric⁹ cū succo apij i po-
mo collugntide:vl' in malo terre vacuato seu
cauato:ꝛ decoctio talis def quotidie patiēti.
H ¶ Nota ꝙ apium nocet pregnātibus:qꝛ vir-
tute sua dissoluit retinacula fetus.

Capitulum.xxxiiij.

a Apium siluestre. ¶ Gal.viij.sim.far-
ca.apium siluestre alij selinū vel equi-
nium:alij vero Alexandrinum nomi-
nant:ex eodem genere est. Et hoc cum selino
ꝛ petroselino macedonico:ꝛ erit quidam seli-
no fortius:petroselino vero debili⁹:mēstruo-
rum vtiqꝫ ductiuum est ꝛ vrinatiuum.

Operationes.

A ¶ Apiū siluestre virtutē habꝫ in semine ei⁹.
B ¶ Auicēna. Apium siluestre est vlceratiuum
impediens ꝛ magis calefactis conueniens.
C ¶ Apium siluestre confert alopitiam haben-
ti ꝛ fissuris frigoris ac verrucis.
D ¶ Apiū siluestre in emplo vlcerat ꝛ ꝯfert sca-
biei ꝛ empetigini:ac vulneribus vsqꝫ ad sigil-
E lationem. ¶ Est autem maluꝫ epilentie exsic-
cans eam. Pisces quoqꝫ si egrotant in pisci-
nis apio siluestri viridi recreantur.
F ¶ Contra oppilationē splenis ꝛ epatis valet
semen apij siluestris sumptum cum vino.
¶ Additio. Gal. Radix apij siluestris desic- G
cata puluerizata ꝛ odorata fac̄ sternutationē.

Capitulum.xxxv.

a Apium rusticum est apium quod dici-
tur regalia: ꝛ est herba cuius succus
ingreditur in quadam confectione ad
scabiosa vlcera in antidotario virili.

Operationes.

¶ Succus eius radicis cuꝫ aceto fricatus va- A
let contra scabiem ꝛ vlcerationem.
¶ Gal. sexto simplicium farmacoruꝫ capitu- B
lo de ambrosia siue apiū rusticum habet vim
stipticantem siue repercutientem.
¶ Oculis valet illitum cū melle ita vt subin- C
defoueantur.
¶ Opilationem epatis soluit. D
¶ Et est resolutiuum inflationis aperitiuum E
oppilationis ꝛ sedatiuum dolorum.

Capitulum.xxxvi.

a Apium emorroidarū. ¶ Gal.vi.sim.
far.c.botrachion inquit. Apiū emor-
roidarū est cū folijs guttaticis guttis
quasi sanguinis melancolici calide ꝛ sicce est
vehementer radix:ꝛ similiter tota herba.
¶ Operationes.

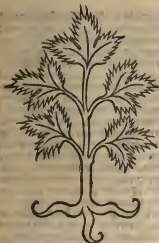

Operationes

A ℭ Apiū emoꝛroidarū ī vino coctū catbapl⸗
smet naribus: emoꝛroidas inflatas ⁊ flaticas
B excitat. ℭ Cauēdū tā est ne eis fluctibus hoc
fiat si sine fluxu cū tumore ⁊ doloꝛe ⁊ extēsio⸗
& ne illarū venarū fuerit doloꝛ mitigatur: ⁊ tu⸗
morē siccat. Et ob hoc apiū emoꝛroidarū dr.
C ℭ Itē scabies ⁊ lepras excoꝛiat ⁊ vngues le⸗
prosos.

Capitulū. xxxvij.

Appios idest camebalanos. Et secū⸗
a dum quosdā dr raffanus agrestis. Et
dico fm quosdā: qm̄ fm veritatē raf⸗
fanus agrestis est ille q describit infra in capi⸗
tulo Raffanus agrestis. ℭ Dyas. ca. appios.
Appios bastas habet duas vel tres viscosas
⁊ teneras ⁊ ruffas. Folia sunt ei rute similia
oblonga ⁊ viridia ⁊ parua: semen paruuʒ cu
ius radix est affodillo similis: sed obrotunda
similis pile lachrymo plena: deforis nigra in
tus alba. Radices eius duo sunt sup terraʒ.

Operationes.

ℭ Radices accepte vomitū faciunt: coleraʒ A
⁊ flegmaʒ excludunt: radices eius de subtus
id faciunt. Omnis vero causa ⁊ accepta om⸗
nia similiter facere nouit. ℭ Lachrymū eius B
sic colliges Incide radices ⁊ in aquam mitte
qd supernatauerit cū pēna collige sicca ⁊ re⸗
pone. ℭ Dyas. Si obulorum semi trium mo C
do datum potui per ventrem purgationem
facit. Herbe autem ipsius superioꝛa vomitū
faciunt ⁊ inferioꝛa ventrem purgat.

Capitulum. xxxviij.

Aprostilla. Pli. ca. Aproſtilla est her
a ba yncos duos siue tres spargit in ter⸗

ra rubentes folia bꝫ rute similia: radices vt
cepe sed ampliores quaꝫ quidã raffanũ agre
stem vel silvestrem vocant: intus bꝫ medullã
candidam: extra cortices nigros: nascitur in
montibus ⁊ asperis aliqñ ⁊ vmbrosis locis.

Operationes.

A ¶ Pli. Aprostilla purgat īferius ⁊ supius.
B ¶ Excitat libidinem in viris ⁊ mulieribus.
C ¶ Et pp hanc causaꝫ prohibet nutricibus.

Capitulum. xxxix.

Rthemisia. ysidorus. Artbemisia est
a berba dyane a gētibus ꝯsecrata: vñ ⁊
nũcupata. Dyana siquidem grece ar
themis dr. Pli. li. xxv. Artbemisiã que an
tea artbemis vocabat ab artbemide cogno
minatam: sicut qdam putãt. Etiaꝫ dr artbe
misia qm sic vocabat vxor regis mausoliqui
voluit eã sic vocari que antea (vt inqt. Pli.)
artbemis vocabat: ⁊ sunt qui ab artbemide
artbemisiaꝫ cognominatã putãt: qm priua
tim medicat feminarũ malis. Dyas. Artbe
misie tria sũt genera. Unũ ē qđ vocat artbe
misia monodos: idest mater herbarũ que est
fructicosa ⁊ similis absinthio folia maiora ⁊
pinguiora habens: ⁊ hastas longas nascitur
in maritimis locis ⁊ lapidosis. Florescit autē
estatis tēpore floribus albis paruulis graue
olētibus amaris. Altera artbemisia tagetes
nominatur: que tenera est: semen habens mi
nutum ⁊ vnã hastam folijs plenaꝫ. Nascitur
in locis mediterraneis ⁊ altioribus florē melli
num atqꝫ tenuem ⁊ iocundiorem cõparatio
ne prioris ferens: hec a grecis vocat tagetes
vel tanacetum. Et nos in lingua latina voca
mus eã thanasiaꝫ: vel fm quosdã athanasiã.
Et ē tertia artbemisia que lepta fillos dr: na
scitur circa fossas ⁊ agros. Flosculum eius si
contriueris samsuci odorē hꝫ: ⁊ ipsa amara.
Has spēs artbemisie dyanã dicunt inuenisse
⁊ vtutes eaꝝ ⁊ medicamina chironi cētauro
tradidisse. Hec herba ex nomine dyane que
artbemis dr: accepit nomen artbemisia que
calefacit ⁊ siccat. ¶ Gal. vj. sim. far. ca. de ar
themisia. Artbemisia duplex qdeꝫ est herba:
ambe tamen calefaciunt mediocriter ⁊ siccãt:
⁊ ponantur in calefaciendo quidē secunde: in
siccando vero prime intense vel secunde incipi
entes sunt quoqꝫ mediocriter subtiliũ partiũ.

Operationes.

¶ Dyascorides. Artbemisia virtuteꝫ habet A
acerrimam: purgatiuam attenuantem cali
dam leptinticã. ¶ Elixatura eius causas mu B
lieris mitigat: menstruis imperat: secũdinas
excludit: mortuos infantes in vtero deponit
cõstrictiones matricis resoluit: oẽs tumores
spgit: accepta calculos frãgit: vrinã puocat:
herba ipsa tũsa ⁊ i vmbilico posita mēstruis
iperat. ¶ Succus eius mirrhe mixtus ⁊ ma C
trici suppositus ola similiter facere nouit.
¶ Coma eius sicca bibita. ʒ. iij. stericas cau D
sas componit. ¶ Si quis iter faciens eã secũ E
portauerit non sentiet itineris laborem.
¶ Fugat ēt demonia in domo posita. Pro F
hibꝫ ēt maledicamēta ⁊ auertit oculos maloꝝ.
¶ Item ipsa tunsa cum axungia ⁊ superposi G
ta pedum dolorem ex itinere tollit. In pulue
re redacta: ⁊ cum aqua vel mulsa potui data
intestinorum dolorem tollit.
¶ Artbemisia que tagetes vocatur facit ad H
vesice dolorem ⁊ stranguiriam succo dato ex
vino vncias duas.
¶ Febricitãti ex aq̃ ea ciatis duos potui dat. I
¶ Succus tunsa cuꝫ axungia ⁊ aceto toracꝫ K
dolori medicatur ligata vsqꝫ in tertium diē.
¶ Si infantem hilarē facias incende ⁊ suffu L
migabis: ⁊ oēs incursiones maloꝝ auertet: ⁊
hilariorem

bilariores faciet infantē:nervorū dolorē ⁊ tu morē trita cū oleo bene subacta mirifice sanat

M ¶ Dolore pedum grauiter vexatis radicem eius da cū melle manducare ⁊ ita sanabit vt vix credi posset eam tantam virtutem habere.

N ¶ Succo eius cum oleo rosarum febriens p̄unctus curatur ea. Hanc herbam si confrica ueris lasaris odorem habet.

O ¶ Gal. Ambe species arthemisie conueniūt lapidibus in renibus existentibus ⁊ ad calefactiones ⁊ extractiones secundarum.

P ¶ Additio. Gal. in. iiij. trac. medi. sim. dixit: Si miscetur arthemisia cum citonijs coctis aut cū pane in emplastro sanat apostemata oculorū ⁊ dissoluit exituras: etiam trita ⁊ cocta cum farina ordei: illud facit.

Capitulum. xl.

Aristologia rotunda. ¶ Y si. Aristologia dicitur eo q̄ mulieribus fetis optima esse comprobetur. Nam post partus superfessa: matricem beneficio vaporis expurgat. Huius genera sunt duo. Una dicit rotunda: eo q̄ habet radicem rotundam. Altera vero longam habet: cum ramis ⁊ folijs lōgioribus. Quam etiam dactilinam vocant: eo q̄ radice sit robore digitali ⁊ longa. ¶ Pli. li. xxv. Aristologie nomen inter nobilissimas herbas grauide dedisse videntur quoniā esset ariste recuses. Nostri materre vocant. Et quattuor eius genera seruant: vnum tuberibus radicum rotundis folijs inter maluam ⁊ hederam nigrioribus ac mollioribus. Alterū mascula radice: quattuor digitorum longitudine baculi crassitudine. Tertium vero longissime tenuitatis vitis nouelle cui sit precipua vis omnes colore buxeo caulibus paruis flore purpureo. ¶ Platea. Aristologia vtraq̄ calida in. ij. gra. ⁊ sic. in. ij. Rotūda magis competit medicine: ⁊ radix magis q̄ folia. Radix colligitur in hyeme ante productionem flor. Habet autem virtutem dissoluendi consumendi ⁊ expellendi venenum: possunt autem per biennium seruari. ¶ Serap. lib. aggre. ca. acanug. idest aristologia. Eius sunt due species: masculus ⁊ femina. Et longa est masculus: ⁊ rotunda femina. Rotunda vero duas habet species. Una habet folia similia scissos quasi rotunda odorifera mollia ⁊ lenia ⁊ habet ramulos oblōgos egredientes ab vna radice ⁊ florem habens album interius rubeum fetidi odoris ⁊ nullius vtilitatis: ⁊ habet radicem rotundam similem rape: sed longa habet folia lon[illegible]otunda: ⁊ virgas subtiles longas [illegible] mensuram. Flos eius est colo[illegible]doris fetidi: qui [illegible] in sua oper[illegible]s flore herbe: que dicitur actu. E[illegible]ices in lōgitudine vnius palmi ⁊ plu[illegible]ssitudine digiti: ⁊ qd est inter radices est sic ligno buxi: ⁊ odor eius est pinguis. Et est aristologia lōga. Est ⁊ alia species rotunde que virgas subtiles habet super quas sunt multa folia rotunda similia folijs semper viue minoris: ⁊ flos eius est similis flori rubee: ⁊ radix eius est longa subtilis: super quam est cortex grossus boni odoris qua apotegarij vtuntur in confectionibus vnguentorum ⁊ electuariorum. ¶ Auerrois li. colliget. c. de aristologia. Ambe species eius calide sunt sicce in secundo gradu.

Operationes.

A ¶ Aristologia rotunda valet cōtra asma humida due partes pulueris aristologie: ⁊ omni dia gentiane conficiantur cum melle: ⁊ tale electuarium detur.

B ¶ Contra epilentiam aristologie rotūde en. sorbij: castorei sulphuris viui: fiat decoctio in oleo petroleo vel muscellino vel saltem communi: ⁊ inungatur spina a collo inferius.

C ¶ Additio. Item contra epilentiam. Dixit Rasis in .j. libro continen. ⁊ iuuātia naturaliter hunc morbum: ⁊ habentia mirabilē pro prietatem ad ipsum sunt: radices aristologie rotunde: peonia: agaricum: siseleos: semen splendeliolon: scolpendria cum darentur in potu cum aqua. Item electuarius Rasis mirabile ⁊ expertum ad epilentiam. ℞. aristologia rotum. kekengi: sticados: agarici: ana ⁊ mellis quantum sufficit.

D ¶ Ipse etiam puluis confectus in aceto scabiem ⁊ saniem curat.

E ¶ Contra venenum ⁊ morsum venenatorum animalium detur puluis eius cum succo mēte vel vino.

F ¶ Puluis eius mortuam carnem corrodit siue sit in vulnere siue in fistula: formetur licinium s̄m profunditatem eius ⁊ melle inunctum aspergatur puluere aristologie et immittatur.

G ¶ Ad expellendum fetum siue viuum siue mortuum coquatur radix in vino ⁊ oleo ⁊ fiat fomentum.

H ¶ Dyasco. Morsibus venenatis aut potionibus venenatis cum vino aristologie ro. ʒ.i. data medetur: ⁊ imposita id etiam prestat.

I ¶ Secundinas depo[illegible] sum facit bibita cum pipere ⁊ my[illegible] adhibita. Similem effectū h[illegible] ut rotunda.

K ¶ Sed rotūda plu[illegible] confert ⁊ subglutiombus ⁊ frig[illegible] cureticis cum aqua bibita singula[illegible] detur.

L ¶ Infixa corpori euocat vulneribus sordiciē ⁊ putredinem tollit: alta vulnera replet.

M ¶ Mellis ⁊ yris ilirice mixta gingiuas ⁊ dentes a putredine purgat.

N ¶ Dyascorides. Uirtus est omnibus speciebus eius calida ⁊ feruens: faciunt deniqꝫ ad putredines: ⁊ purgamenta ossium despuēda. Et ad frigidas febres: ⁊ solitam in feminis purgationem prouocat: potui data. ʒ.j. vel cathaplasmatibus imposita.

O ¶ Ad vsum tamen medicine aptior est ro. gustu amara: hec enim in emplastris missa caua vulnera replet.

P ¶ Facit ⁊ ad viperatum morsum. Et ad alia venena extrinsecus posita ⁊ dolorem de ventositate pingui ⁊ indigesta curat ⁊ adiuuat.

Q ¶ Etiam asmaticos cum aqua bibita. Ad reuma ⁊ spasmata super omne medicamen vtilis est.

R ¶ Frigore exustos in oleo vel axungia porcina cocta calefacit.

¶ Cancrinomata que in naribus nascuntur cum cipero ⁊ dragontea femina cum melle trita: ⁊ in naribus semel ⁊ iterum vel tertio imposita perfecte sanat. S

¶ In febribus acerrimis aristologiam siccā suffumiga fugatqꝫ demonia. Et bilariorem facit infantem suffumigata. T

¶ Radix eius purgat fistulam ⁊ ad sanitatē perducit ⁊ podagricis cum aqua datur. V

¶ Gal. Aristologia dolores qui propter oppilationem vel aliquam grossiciem spiritus indigesti rotunda sanat magis q̄ longa. Et stimulos educit: ⁊ putrefactionem sanat. X

¶ Et sordida mundificat vlcera: ⁊ dentes ⁊ gingiuas clarificat. Adiuuat autem asmaticos ⁊ singultiantes. Et epilēticos ⁊ podagricos cum aqua bibita. Y

¶ Sed ⁊ rupturis ⁊ cōquassationibus super aliquod aliud farmacum idonea est. Z

Capitulum .xlj.

Aristologia longa. Dyascorides capitu. de aristologia. Aristologia dicitur a grecis fetalogos ⁊ apiston. Cuius tria sunt genera. Lon-

ga rotunda ꝛ clematitis. Longa masculus
est:que ꝛ dactilis dicitur:folia habens oblon
ga ꝛ virgellas tenues longitudine duorum
palmorum:florem purpureum profert. Ra-
dix est illi robore digitali ꝛ odoris boni. Ro-
tunda de qua supra dictum est appellatur fe
mina:folia habens edere similia: odorata cū
viscitudine obrotūda ꝛ mollia ꝛ lenia tactu:
multas virgas habens ex vna radice oblon-
gas:florem album ꝛ rotundum habet: in me
dio florem croceum sed est inutilis. Radix est
illi rotunda ꝛ odore non iocunda: gusta ta-
men amarosa:de illa in precedēti capitulo di
cta. Illa que dicitur clematitis virgas ha-
bet tenues ꝛ longas:folia rotunda ꝛ florem si
milem rute: Radicem oblongam ꝛ tenuem:
corium habentem grossum ꝛ odoratum:quā
pigmentarij ad confectionem oleorum mi-
scent: ꝛ reliquis medicaminibus sicut rotun-
dam. Galienus sexto simplicium farmacarū
capitulo de aristologia loquit. Aristologia lō-
ga est subtilium partium ꝙ rotunda:non ta-
men ipsa inutilis est:immo est abstersiue ꝛ ca
lefactiue virtutis: ꝛ minus quidem ꝙ rotun-
da abstergit ꝛ euaporat:calefacit autem non
minus sed forte magis. Unde in qbus opus
est mediocriter abstergere longa est melior:
sicut in vlcerum incarnationibus. In quibus
vero volumus grossum humorē fortius sub
tiliare rotunde est opus.

Operationes.

A ¶ Auicen. Aristologia duplex est. Quedam
est longa:quedam rotunda. Operationes ro
tunde in precedenti capitulo dictu. Sed lon-
ga in nascentijs ꝛ vlceribus dignior est:quia
calidior ꝛ magis abstersiua.

B ¶ Mundificat quoqꝫ pectus ꝛ pulmonem ꝛ
confert dolori lateris cum aqua bibita.

C ¶ Mundificat etiam vlcera sordida: ꝛ exco-
riationi generat carnem proprie longa.

D ¶ Prohibet fraudem vlcerum putridorū.
Confert etiaꝫ puncture scorpionis ꝛ ad mul-
ta proficit.

E ¶ Platearius. Aristologia vtraqꝫ calida in
primo gra. ꝛ sicca in secundo. Rotunda ma-
gis competit medicine: ꝛ radix magis ꝙ fo-
lia. De qua in precedenti capitulo dictuꝫ est.

Capitulum. clij.

Arbor glandis. Sera. li. ag. ca. hus-
a sos auc. [...] ipor omniū partiuꝫ
huius [...]pticus ꝛ maxime
corticis medij [...]ꝫ corticē ꝛ lignū
Et similiter pell[...] inter fructum ꝛ
corticē suuꝫ ꝛ nom[...] est. ꝛ abulos. Et
fructus quidē infrig[...] frigidatione pau
ca: ꝛ possibile ꝙ sit in hoc sicut medicine tepi-
de primi gra. ꝛ desiccat. ¶ Dyas. ca. de arbo
re glandiū. Arbor glādis est totaliter stipti-
ca: ꝛ id in quo est maior stipticitas ē pellicula
que est inter corticē exteriorē ꝛ lignū: ꝛ similiter
pellicula q̄ ē iter fructū ꝛ corticeꝫ. ¶ Pli. li.
xiij. Arbor glādis siue q̄rcus in alto mari na
scitur quercus ꝛ abies cubitali altitudīe: ꝛ ra
mis eorum adherent conche. Quercu etiam
tingi lanas tradunt. Glosa super Ysaiam.
Quercu ariditate concussa defluūt folia. Un
de propheta Judeis. Eritis inquit velut quer
cus defluentibus folijs. Et iterum. Basan
habet glandiferas quercus que non hominū
sed porcorum est cibus. Unde iuxta prophe-
tam. Dies domini veniet super quercu ba-
san. ¶ Pallad. Arbor glandis siue quercus
dicitur quasi quernus: putredine enim diffici
le cedit in sicco seruata. ¶ Ysi. Quercus siue
arbor glandis est arbor multum annosa. Si-
cut legit̄ de q̄rcu mābre: sub qua habitauit

abrahaʒ que fertur vſqʒ ad conſtantini regis imperium per multa ſecula perduraſſe.

Operationes.

A ¶Pyaſ. Cinis quercus cum oleo mixtus ꝛ infictus mouet ſudores. Hoc ꝛ ceteri preſtāt cineres: ſed magis quercinus. Lirinia quoqʒ ex cineri quercus ad vſus medicine efficaciſſima eſt hominibus ꝛ pecoribus ꝗ tenſione pulmonis verant: ꝛ quibus aliqua venenata res obſiſtit. Bibita nanqʒ ſtatim ſalutēʒ affert.

B ¶Utilis etiam eſt vulneribus humectis: et in fiſtulis.

C ¶Et vulnera difficilia ad ſanandum ꝛ calloſa longis temporibus ſordida.

D ¶Quotidie itaqʒ lauāda ſunt: ꝛ ſic apto medicamine ſananda: q2 virtus lirinie nō ſanat: ſed ad ſanitatem diſponit vulnera.

E ¶Sera. auc. Gal. Curat nimiū fluxum ſanguinis mēſtruoꝝ ꝛ ſputū ſanguinis. Et conuenit vlceribus inteſtinorum ꝛ fluxui vētris.

F ¶Et idem. Et ego quidem cōglutinaui vulnus in quodam quod factum fuit cum enſe.

G ¶Cum folio glandis poſtꝙ triui in petra et poſui ſuper vulnus in circuitu eius.

H ¶Et vniuerſaliter fructus eius ē ſimilis huius virtutis.

I ¶Et aliqñ adm[illegible] apoſtematibus calidis in princip[illegible] augmento.

Capit[illegible].xliij.

Arbor vel lignum vite paradiſi.

Operationes.

A ¶Hanc naturaliter habent virtuteʒ: vt qui ex eius fructu comederet perpetua ſoliditate firmaretur ꝛ beata immortalitate veſtiretur: nulla infirmitate vel anxietate vel ſenij laſſitudine vel imbecillitate fatigaretur.

B ¶Auguſtinus ſuper geneſim. Arbor quidē vel lignū ſcientie boni vel mali erat corporale ſicut arbores alie in paradiſo terre ſunt nec cibo erat noxium. Sed dictum eſt lignuʒ ſcientie: cognoſcendi bonum ꝛ malum: q2 poſt prohibitionē erat in illo futura tranſgreſſio qua homo experiendo diſceret quid inter obediētie bonum ꝛ inobedientie malum intereſſet.

C ¶Hieronymus ſuper leuiticum. xxvij. facies (inquit dñs) altare de lignis ſetbim: ꝛč. Ecce altaris lign aque de lignis paradiſi ſunt igne vicino non cremantur ſed puriora reddunt. Nec mirum cuʒ etiaʒ amitbon genus ligni: quanto plus areſcit tantomĺdius inuenitur.

D ¶Gloſa ſuper tertium regūʒ decimo. Tina ligna ĭputribilia ſunt ꝛ ſpinoſa in ſimitudineʒ albe ſpine: rotūda quoqʒ ſunt ꝛ candida. Ex eis facta ſunt fultra. ſ. ad fortitudinem tēpli ſuſtentacula ꝛ omnium muſicaꝝ inſtrumēta.

Capitulum.xliiij.

Bies dicta eo φ pre ceteris arbori bus lõge abeat: ꝛ in excelsum promi neat Buius natura ẽ expers terrene humoris ac pinde abilis habet ꝛ leuis. Est autem sine modo. Et de ea fiunt naues: hec propter candorem gallicam vocant quidam.

Operationes.

A ¶ Palladius libro duodecimo. Abies quã vocant gallicam vtilis est materia: que nisi perpluatur: est leuis rigida ꝛ in operibus sic cis perbẽne durabilis.

B ¶ Glosa super ezechielez. xvij. Ex abietibus tabulata ceduntur: quibus nauis teritur propter leuitatem: iuncturasq; tabularum mollibus inuicem sese tenẽtiũ atq; mordentium.

C ¶ Ex libro de naturis rerum. Abies arbor est leuis: ꝛ absq; nodositate que difficilime cedit putredine vermibus autem nunq̃

D ¶ Plinius lib. duodecimo. Abietis vmbra sicut in glandium quacunq; attigerit est venenum.

E ¶ Abieti ꝛ pinosi quis dextraxerit corticem sole thaurum vel geminos trãseunte cum germinat statim moriuntur.

Capitulum. xlv.

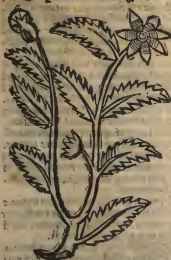

Armoniacuz. Serapion. libro aggregatoris capl'o vasac. auctoritate dyascoridis. Armoniacuz est gummi plãte siluestris similis plante galbani in figura sua. Et nascitur in terra dicta argemonis: ꝛ est in partibus codi. Hec herba grece dicitur asios cuius radix vulneratur: ꝛ egreditur lachrymus qui colligitur ꝛ seruatur: sed aliquando de ipso cadit super terraz: quare admiscetur cum eo terra ꝛ lapilli ꝛ alie sordes s; melius ex eo est hñbens odorem bonũ in quo non sunt lapides nec ligna: ꝛ tendẽs ad albedinem cuius fractiones sunt similes fructus olibani: ꝛ est purũ sine sorde: ꝛ eius odor vergit ad odorem castorei: ꝛ sapor eius est amarus: ꝛ habet in se pinguedinem ꝛ splendorez cum soliditate: ꝛ illud quod est huiusmodi dicitur carnissima: sed illud quod ꝯtinet terraz ꝛ lapillos nominatur ebironia. Et defertur de terra que dicitur monacon: ꝛ est succus plante similis plante galbani in similitudine sua ꝛ nascitur ibi.

Operationes.

A ¶ Paulus capitulo de armoniaco valet cõtra tussim antiquam ꝛ humidam ꝛ asma ex grosso ꝛ viscoso flegmate in gutture.

B ¶ Pillule armoniaci accipiuntur in ouo sorbili: vel distemper... melle ꝛ dentur: vel fiunt pillule c... ...entur tamen pri... us pectore m... dyaltea ꝛ alijs.

C ¶ Cõtra scrofi... ...ipio accipe armoniacum: sal gem... in succuz marubij ceram ꝛ resolue ar... ...cum cum aceto ꝛ dimitte per noctem ꝛ postea resolue cum cera ꝛ alijs rebus ꝛ inunge.

D ¶ Contra lumbricos detur armoniacum cũ succo absinthij ꝛ resolue ipsum in aceto: ꝛ fiat emplastrum in vmbilico.

E ¶ Ut dentes cadant accipe armoniacum: ꝛ succum iusquiami ꝛ inunge dentes ꝛ cadent.

F ¶ Auerrois quinto colliget. ca. de armoniaco calida est in tertio. sicca in primo.

G ¶ Additio. Serapion aucto. Abẽmesuay. Proprietas eius est conferre sciatice ꝛ podagre a doloribus iuncturaruz factis a flegmate viscoso quando datur ex eo aũ. i. postq̃ resolutum fuerit in decoctione ꝛ ipsum bibitur simplex ꝛ mixtum cum alijs medicinis.

H ¶ Additio. Galienus sexto simplicium farmacorum capitulo Armoniacum: liquor est cuiusdaz ferule: hec mollificatiue virtutis est excellenter: vt eos qui circa articulos poros dissoluat: ꝛ splenem skliratos sanat: ꝛ scrofulas consumit ꝛ calefacit ꝛ desiccat.

Capitulum.xlvi.

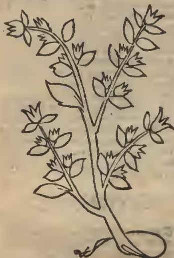

Sa fetida. … asa est gummi quodda … asa: ⁊ huius a
quedaz est … quedam fetida.
Et dicitur odorifer … gum hz fetorem vel paruum odorez. … fetida q2 per excellentiam hz vetorem. Et est gūmi herbe anuiden: ⁊ est habens vehementem igneitatē: sed asa odorifera fit ex succo ipsius herbe hñs aliqualem odorem herbe predicte. Sera.li.ag. cap.anuiden. Anuiden idest plāta cuius gūmi est alihit idest asa fetida: radix eius df maharoch: planta eius habet stipitem qui dicitur mastates ⁊ est similis ferule: ⁊ folia eius sunt similia folijs apij ⁊ semen eius latum.
¶ Gale. octauo simplicium farmacorum ca. de silfio: substātia eius est aerea: ⁊ virtus gūmi eius qđ est asa: ⁊ virtus ramoruz ⁊ radicū ⁊ floris eius est que calefacit calefactione forti ⁊ est ca. ⁊ sic. in tertio gradu: ⁊ illud qđ est de ipso maioris saporis est gūmi: ⁊ ipsa plāta est calidior ⁊ subtilior aliarū plātarum omnium. Et propter hoc est magis resolutiua: ⁊ ita lac aliarum arborum omnium: ⁊ est in fine caliditatis: ⁊ est substātie venenose: nisi q2 est plus in ea substantia ignea aerea. Et ideo
ſm aliā translationez silfij: calidissimus quidem opos quinymo folia ⁊ stipes ⁊ radix calefacit generose: sunt aūt ventosioris substātie omnia: ⁊ ſm hoc difficile digestibilia: extorsum tamē corpori apposita operatiora sunt: ⁊ maxime omnium opos attractiue sufficienter existens virtutis ⁊ consumere carnez: ⁊ destruere habet propter predictam eius complexionem. ¶ Auicenna libro secundo capitulo de asa. Asa est duarū specierum quaruz vna est fetida ⁊ altera odorifera: non fortem hñs odorem: sed calidior earuz est fetida: ⁊ est herba vehementis igneitatis: in se tota ⁊ plurimum quidem huius speciei est cirmense ⁊ est gūma almaroch. Et ca. in primo. sic. in. ij.

Operationes.

¶ Dyascorides cap. silfium: idest asa fetida. Virtus eius radicis est termantica: stomachum inflat: ructuationem prouocat: indigestibilis est: ⁊ vesice contraria accepta. A
¶ Cerotis mixta ⁊ imposita pustulas ⁊ scrofas spargit. B
¶ Oleo addito liuores corporis limpidat. C
¶ Oleo ciprino vel yrino addita sciaticis frigidum humorē siccat: in aceto cocta ⁊ cathaplasmatibus imposita ani causas competit. D
¶ Bibita venenis occurrit customacha est. E
¶ Et idem. Calasar. Vino additū alopitias emendat melius id agens si piper ⁊ acetuz acceperit: suffusiones oculorum in initio detergit: inelle caligines oculorum limpidat. F
¶ Aui. Asa disrumpit ventositates: effugat eas pp resolutionem suā ⁊ est cū hoc inflatiua ⁊ incidit ⁊ resoluit sanguinē cōgelatum in ventre: cōfert alopitie illinita cuz aceto ⁊ pipere. G
¶ Et qñ administrat in cibarijs facit bonuz colorē. Et abscindit verrucas q̄ sunt vt claui. H
¶ Et cū incidunt apata frauduletis mortificatis membrorum: si ponatur asa sup ea confert. I
¶ Et est bona in cura dubellet apparentiuz ⁊ occultorum: confert empetigini quando bibitur cum aqua granatoruz. Confert contritioni lacertorum. K
¶ Et confert dolori neruorum sicut tetano ⁊ paralisi si accipiatur ex ea aureus ⁊ misceatur ſm q̄ dicitur: cum cera ⁊ degluciatur aut si bibatur cum vino pipere ⁊ menta. L
¶ Sera. aucto. dyas. Radix huius arboris est desiccatiua difficilis digestionis: ⁊ est nociua vesice: quando miscetur cum ceroto resoluit scrofulas exituras ⁊ emorroidas. M
¶ Et qñ fit ex ea emplastrum cū oleo aufert liuorez qui fit sub oculo: ⁊ quādo coquitur in N

aceto ⁊

aceto ꝛ cortice granati:ꝛ fit inde emplastruȝ:
O curat emorroidas ani. ¶ Et qñ bibitur cum
tiriaca: est medicamẽ mortiferoꝝ:ꝛ venenoso
ruȝ. Et ipsa preparaẜ ꝛ comediẜ scilicet cũ se-
minibus ꝛ sale ꝛ est bona stomacho. Et homi
nes scindũt stipitẽ ꝛ radicẽ: ꝛ egreditur inde
lachrymus qui colligiẜ ꝛ siccatur. Et ẽ illud
P quod dicitur asa. ¶ Et melior ex asa est illa q̃
vergit ad rubedineȝ:ꝛ est clara similis myrre
habens bonum odorem non similem odori
porri: nec odorem horribilem subito ꝛ quãdo
teritur ꝛ infunditur cito resoluitur. Et quã-
do tenetur in ore prouocat saliuã cito: fortius
auteȝ ꝙ in tota hac planta est: est gũmi ꝛ post
illud est folium:ꝛ post illud est stipes: gummi
autem est acutum inflatiuũ quod quãdo mi-
scetur cum aceto vino ꝛ pipere:ꝛ ponitur sup
Q alopitiam: curat eam. ¶ Alia autem que di
cit Serapion sunt hic posita ƀȝ mẽtẽ Dyas.
Gal. ꝛ Auicẽ. quare pro nunc transeo.

Capitulum. xlvij.

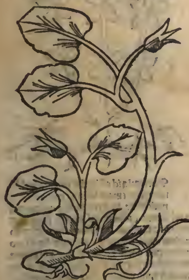

Sarum. Ysido. Asarum nascitur in
umbrosis mõtibus: herba floribus ca
sie similib⁹. Inestqȝ flos iuxta radicẽ
purpureus in quo semen continetur vuarum
simile:ꝛ radicibus plurib⁹ ac tenuissimis:ꝛ be
ne redolentibus:ꝛ est virtute similis nardo.

¶ Dyascori. Asarus est quã multi nardum
agrestam appellant: habet folia edere similia
tenuia ꝛ rotunda: floreȝ inter folia iuxta radi-
cem purpurei coloris in similitudine. Iusqa-
mi semẽ vero simile vuis: habet ꝛ radices plu
rimas tenues atqȝ nodosas ꝛ geniculosas simi
les agresti id est gramini: odore suaues ac lin
guam remordentes cum feruore sufficienti.
¶ Auicẽna. Asarum est herba habens semi
na plurima: cuius radicuȝ nodus est tortus ꝛ
assimilatur piperi boni odoris linguaȝ mordi
cantis: habet florem inter folia apud radiceȝ
suam: cuius calor est purpureus similis flori
iusquiasmi. Radix eius est magis iuuans ꝙ
aliquid quod in eo fit. Et eius virtus est vir-
tus acori vel eo fortior. Et eo melius ẽ ꝙ sub
tilis odoris est. Nam calidu ꝛ sic. in. iij. gra.
Et dicitur ꝙ siccitas eius est maior caliditа-
te ipsius. ¶ Plini. lib. xxvij. Asarum est her
ba habens folia edere similia: ramos longos
radices numerosas: tenues: odoratiuas: flos
eius aureus: graue semine ferrulatum: nasci
tur in montibus.
¶ Additio. Gal. de simpli. medici. ad pñia.
Asaruȝ radicula est minuta ꝛ nodosa ꝛ trãs-
uersa suauitatis olens: que ꝛ in galia ꝛ in fri-
gia inuenitur. Verum optimũ asarum ponti-
cum:ꝛ huius que [illegible] entissimum.

O[illegible]ones.

¶ Contra serpe[illegible]s valet non solum A
modo: sed etiam h[illegible] ¶ Plinius lib. xxi. B
Asarum esse salutare iecoris traditur vicijs.
Axungia sumptuȝ in emina mulsi mirti aluũ
purgat ellebori modo ydropicis quoqȝ ꝓdest
ac precordijs vulsis ꝛ morbo regio: in musco
si addas facit vinuȝ vrinis eijciendis. Cuȝ fo
lia mittit i umbra effodiẜ atqȝ siccaẜ. ¶ Aui- C
cena. Asarum aperit ꝛ sedat omnes dolores
extrinsecus propterqȝ infusio eius:ꝛ subtiliat
ꝛ resoluit: mẽbraqȝ frigida calefacit. ¶ Con D
fert etiaȝ sciatice ac dolori aurium antiquo ꝛ
proprie ipsius infusis. ¶ Confert iteruȝ gros E
situdini cornee ꝛ oppilatiõi epatis. Eiusqȝ du-
ricici splenes vesicã ꝛ recens. Prouocat eius-
qȝ potio sicut elleborus albus i purgatiõe vẽ-
tris cuȝ aqua mellis soluit. ¶ Iohãnes mes. F
Melius est ꝙ ei miscetur ad solutionẽ facien
dam est aqua casei cũ spica ꝛ aqua mellis. Et
quidam infundunt aliquid ex eo in musco:ꝛ
conseruatur in vase per tres menses. Et est il
lud vinuȝ medicina ad ydropisim ꝛ splenem.
¶ Substinet autem asarum de decoctione ꝛ G

cōtritione rē mediocrē ꝛ elaboratio ī cōtritio
ne ei⁹ facit ipsū magis ꝓuocatiuū ꝙ solutiuū
H ¶ Et est ex rebus facientibus vomitū. Et edu
cit per ventrem: Et est prouocatiuū vrine: ꝛ
educit colerā ꝛ flegma. Et est ex rebus bonis.
In quibus est species iuuamentoꝝ ad oppila
tionem epatis ꝛ splenis ꝛ duricieƷ eorū ꝛ morbos
oppilationū: sicut ē ydropisis ꝛ ycterica
ꝛ duricies splenis: ꝛ ꝓpter vinū infusionis ei⁹
I quod diximus. ¶ Et confert iuuamentū ma
gnum febribus oppilationū: ꝛ febribus anti-
quis ꝛ inungitur dorsum ꝛ spina ex oleo ipsi-
K us cum laudano ꝛ facit sudare. ¶ Et confert
oppilationi febrium ꝛ prouocat vrinam. Et
in spermate augmentum facit. Dosis eius in
fusi potio est ab aureis. ij. vsqƷ ad. ʒ. iiij. ꝛ pul
ueris eius. ʒ. i. vsqƷ ad aureos. ij.
L ¶ Additio. Gal. de simplici medicina ad pa
ternianū. Vires autē hƷ excalefacientes: ꝛ cuƷ
acrimonia relaxantes: vū ꝛ vrinaƷ: ꝛ menstrua
prouocat: ꝛ totum corpus calefacit cum oleo
ꝛ vino iunctum atqƷ leuigatum.

Capitulum. xlviij.

a Stragulos vel astragallos herba est
que folia habet longa cum incisuris
multis: obliqua circa radicem caules
tres aut quattuor florem iacinti: radices vil-
losas implicatas rubeas preduras habet. Na-
scitur in petrosis ꝛ asperis locis. ¶ Gal. vi.
simpli. farma. cap. Astragulus siue ficus ter-
re siue glandula fructiculosus est habēs radi
ces stipticas: quapropter ex desiccantibus est.

Operationes.

¶ Gal. Non debiliter cicatrizat vulnera ve A
tera. ¶ Et ventrē fluentem stringit si quis ra- B
dices eius coquens in vino bibat. Nascitur
autem plurima hec herba in neuete arabie.

Capitulum. xlix.

a Spergula id est herba minuta habēs
folia stipitem nodosum: ꝛ in quolibet
nodo folia in gyro posita quinqƷ vel
sex vel septem ordinata ad moduƷ stelle sicut
herba que dicit rubea vl' sicut alguasce: ꝛ ab
eiusdem nodis procedunt alij rami simili mo
do facti cum nodis ꝛ folijs vt supra in figura
cum floribus paruis albis sicut flores oliua-
rum. Est enim calide ꝛ sicce complexionis.

Operationes.

¶ Omnem duriciem ꝛ apostemata durare A
soluens est. ¶ Quando fit emplastrum cum B
ea humida confert apostematibus ꝛ resoluit
exteriora apostemata.

¶ Capitulū. l.

Capitulum .I.

Atriplex. Sera. lib. ag. capi. araf. auc.
a Dyas. Araf. i. atriplex. Olus est de
genere duplici ortiuuz & agreste frigi
duz est: sz domestica multo frigidior est agre
sti: Gal. vi. sim. far. ca. andrafasis. Andrafa
sis siue atriplex siue crisolocāna frigide & hu
mide virtutis est: humida quidez in .ij. gra. &
medijs frigida in .i. quā quidez tepidaz dice
bant esse qualitatem qualis & rosis nostris da
mus: nisi qr nō est particeps stipticitatis: sed
est aquosa & minime terrestris: sicut malua:
sed secundum ventrez facile transit sicut illa
propter viscositatē: omnino autem modicum
quod diaforeticuz est ei. Sunt etiam & ortula
ne tam malua ꝙ anfradasis multo humidio
res & frigidiores agrestibus

Operationes.

A ¶ Dyas. Andrafasis. i. atriplex cathapla
smatibus adhibita cruda & cocta papulis im
B posita medet. ¶ Semen eorz cuz mulsa bibi
tū ytericos curat. Eius virtus est leptintica
cū polenta cathaplasmatibus adhibita & im
C posita dolorē capitis tollit. ¶ Tumorib' ocu
loruz necesse adhibet: & fatigationē stomachi
D imposita tollit. ¶ Semē ei' nefreticis medet.
Et folia eius contusa & īposita ignē sacrū cō
E pescunt. ¶ Folia eius comesta dolores vesice
amputant. ¶ Similiter & reuma stomachi & F
vētris prohibet: comestū febres acutas extin
guit. ¶ Et lumbricos rotūdos educit. San G
guinē rejiciētib' prodest. Dissinterias come
stū auxiliat. ¶ Cataplasmatib' oculorū vtili H
ter adhibet. Reumatismū intestinoruz si ad
bibetur cōpescit. Dolores matricis supposi
tuz mitigat. ¶ Sera. auc. Rasis. Semen ei' I
facit vomere fortiter. Et vidi hoiem q bibit
ex eo .3. ij. & asselauit vsqz ad debilitatem ma
gnaz. ¶ Gal. Atriplex domestica multo fri K
gidior est agresti: quapropter & flegmonibus
etiā frigidis incipientibus quidez & crescenti
bus ac mollibus adhuc & quasi feruētibus or
tulana: eis vero que in statu & declinatōe & in
durescentibus & frigescentibus agrestis sunt
cōuenientiores. Fructus autē eius abstersiue
virtutis ē. Unde & ad ytericos ex oppilatiōe
epatis vtilis existit. ¶ Almansor tractatu ter L
cio capitulo de atriplice. Atriplices frigide
sunt & humide: que ventrez mollificantes be
ne nutriunt. Ictericis quoqz & calidum habē
tibus epar beneficium prestant.
¶ Additio. Et idez aucto. Gal. Atriplex cō M
fert apatibus calidis in principio ipsorum.
¶ Additio. Rasis vlti. cōti. auc. Pauli. dixit N
ꝙ humectat in .ij. & infrigidat in .i. ideo lenit
ventrem: & semen [illegible] sz vires mundificati
uas: iō cōfert ye[illegible] oppillatōib' ī epate.

Ca[illegible]luz .II.

Bellana Inda similat: siue est silima
a nuci muscate: nisi qz ps vna ē aliqualr
acutior: ⁊ alia est plana: ita φ possit sta
re recta sicut calculus q in ludo dr pedes: i cete-
ris intus ⁊ extra nuci muscate silis ē sine odo
re ⁊ sine sapore nascit: inclusa in quadā lanu-
gine silī folliculo serici: multotiens defert in
ter alias spēs: maxime cū cinamomo a casu:
⁊ ego vidi ipsaz in suo folliculo ē stipticū val-
de: ⁊ eqparat sandalis i frigiditate. ¶ Sera.
li. ag. ca. fausel. i. auellana inda. Est enim ar-
bor fausel sicut arbor netegel: ⁊ emittit canulas
in qb⁹ nascit fausel sicut dactili. Et ista herba
nō ē i terris arabū. Et idē auc. Ysaac benarā
fausel ē auellana idica. ⁊ ē fruct⁹ silis nuci mu
scate i qlitate ⁊ colore suo: ⁊ sūt i ea ruge: ⁊ in
sapore ei⁹ ē paz caliditatis cū pauca amaritu
dine: ⁊ offert ex fini. ⁊ ē frida ⁊ fortiter stiptica

Operationes.

A ¶ Sera. Fortificat mēbra: ⁊ virtus ei⁹ ē sicut
virt⁹ sandali rubei: ⁊ ɔfert apostematib⁹ cali
dis: ꝗ qū nō inuenit ponit ꝓ eo ex sandalo ru
beo: ⁊ medietas ponderis excoriādo recenti.
B ¶ Est enī fortiter stipticū: ⁊ fortificat mēbra.
C ¶ Et ē bonū dolorib⁹ dētiū: ɔfirmat dentes
cōmotos: ⁊ gingiuas [illegible] stipticitate ⁊ repmit
caliditatē oculi qū [illegible]bol aut empl̄z.

Capitulum .lij.

Auena. Pli. ca. 6 auena: siue vt greci
a egilops. Herba ē q crescit in segetib⁹
cū folijs tritico silib⁹ simplicib⁹ qdē sz
hirsutis cū tenui calamo: hñti i sūmitate tri-
bus tegminibus ambitū: ex qb⁹ ariste siles ca
pillis extant. ¶ Sera. lib. ag. ca. Rusir auc.
Dyas. Rusir siue causir vel dolara. i. auena.
Est herba cui⁹ folia sūt silia folijs frumēti: nisi
qz sunt molliora: ⁊ i sūmitate calami ei⁹ est se
men duabus vel trib⁹ tunicis vestitū: ex qb⁹
exeunt ariste similes capillis in subtilitate.

Operationes.

¶ Gal. vi. sim. far. ca. de egilops. Sapor ei⁹ A
est acutus parū ⁊ acris. Et virt⁹ eius est dya
foretica sic φ resoluit apostemata dura.
¶ Et confert fistulis que fiunt iuxta oculum B
que egilope vocantur. ¶ Et qū fit cū ea em- C
plastruz cū farina curat scabiē ⁊ resoluit apo
stemata dura. Est aūt vtcūqz stipticitatē ha
bens vt ⁊ diarrijs que sm ventrē conferat.
¶ Et idē lib. i. de cibis ca. de auena. Auena D
est cibus subiugaliū nō hominū: nisi forte ali
cubi famescentes extreme cogant ex hoc se-
mine panez facere. Extra famē aūt per aquā
elixuz: comeditur cum vino dulci: aut melle
consimiliter exse. Caliditate autē sufficiente
participat consimiliter illi: ꝙuis nō similiter
illi durum existens: pp quod alimentuz mi-
nus exhibet corpori. Et aliter autem indele-
ctabilis est: qz ex ipso fit panis: non tamen re
tentiuus ventris: aut prouocatiuus vt prius
sed in medium secūdum hoc ordinatus est.
¶ Sera. Mollit duricies. Et ideo ad egilo- E
pas farina eius cathaplasmatibus cōmixta
congrue facit. ¶ [illegible]m eius succus seruatus F
admixtus farine sextarij in panisculos redi-
gitur: ⁊ iterum resoluitur aqua in succi qua-
litatem quoniam vsus eius est necessarius: vi
res autem habet leniter ⁊ efficaciter relaxan
tes. Et ad omnes tumores facientes.

Capitulum .liij.

Auricula muris. Aui. Auricula mu-
a ris ē herba ꝯtuti herbe qua vitrū ab
stergit similis. Et hoc nomē absolutū
est duabus herbis: quaruz vna est quā noiat
Gal. habens malue odorē ⁊ nō habens duri
ciam. Alterā quā nominauit Dyasco. exti-
mans φ sit similis volubili: nisi φ habet folia
minora cōparata ad ipsuz. Et est herba expā
sa sup faciē terre: ꝑuas stipites hñs domesti-
ca bona sine odore: nec hñs saporē fortez: flo-
res azulinos

res azulinos hñs. Hui⁹ semē assimilat semini coriādri. Et p̄rūdines ex ipo edūt. Estaūt calida 7 ꝓprie cuius origo nō ē aq̄ ꝓpinqua. Juuamētū ei⁹ ē (vt ait Musaiacb) iuuamētū absinthij: 7 est res q̄ nō ē mōstrata simul in duab⁹ plātis. Que nota ē ex eis (teste Galieno) fri. ē 7 hu. in gradu. i. Altera vō ē ex sūma medicinarū calidarū. In pina vero est stipticitas. Altera est desiccatiua rubificatiua.

Operationes.

A ¶ Gal. Spinas 7 surculos extrahit: 7 plagas adherere facit. Confert epilētie bibita. Torture quoq3 sternutatione facta ex ea: 7
B eius sternutatio cerebrū mūdificat. ¶ Succ⁹ eius curat oculoꝝ caligines. Cōfert hydro-
C picis 7 calculosis 7 epaticis. ¶ Et herba ipsa cōtusa 7 sup vulnus imposita attrahit infixa
D corpi. ¶ Gal. Succus isti⁹ herbe flegma pur-
E gat ꝑ eādē cām. ¶ Et vniuersalr loquēdo siccatiuam h3 virtutem: quapropter etiam vulnera solidat: 7 putrescentibus confert.

Capitulum. liiij.

Zedar vl azadarach: ē arbor hñs fructū silem nabach. 7 uolant eū Judei mirabolanū. Et ē arbor magna: fructus eius ca. in. ij. 7 sic. in fine. i. Fructus eius fm plurimū ē malus flō: 7 fortasse interficit.

Operationes

¶ Flos eius aperit oppilationem cerebri. A
¶ Radix eius cū vino interficit pediculos: B
7 auget capillos.

Cap[illegible]um. lv.

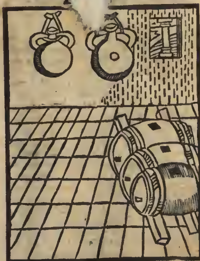

Cetli. Sera. lib. aggre. ca. tbal. auc.
a Galieni. Substãtia aceti est subtilis cõposita ex caliditate & frigiditate: nisi qz frigiditas e amplior in eo ꝙ caliditas. Et desiccat in. iij. gra. prope finẽ qñ fuerit antiquũ: & est nociuuz neruis. ℂ Gal. vij. sim. far. ca. oxos: ẽm translationes grecẽ. Oxos i. acetum mixte substantie existere: scilicet calide & frigide. Ambabus subtilibus ptibus: superat vero caliditatez frigiditas: siccatiuũ vero sufficienter est hoc farmacum vt sit tertij gradus iam completi quando est forte.

Operationes.

A ℂ Oras. Acetũ infrigidat & stipticat: & ẽ bonuz stõ: & puocat appetitũ: & abscĩdit sanguinem a quocũqz mẽbro fluat: si bibat aut stat
B sessio in eo. ℂ Et coqꝫ cũ cibis: & puenit cur-
C sibus supfluitatũ ad vẽtrẽ. ℂ Et qñ infundit in eo lana nõ lota aut spongia curat apata in
D pncipia ipsoꝝ. ℂ Et restringit matricẽ egressam aut anũ exeũtẽ. Et stringit gingiuã san-
E guinolentã. ℂ Et ɔfert vlceribus fraudulentie & herisipile: & formice: & scabiei vlcerose: &
F impetigini: & emorroidibus: & panaricio. Et abluunt cum eo vlcera fraudulẽta. ℂ Et qñ miscet cũ pauco furfuris & preponit tepidum
G sup podagrã puenit. ℂ Et qñ cogtur cũ mel-
· le & linit cũ eo liuoꝝ g[illegible] oculo aufert eũ.
H ℂ Et qñ infundit sp[illegible] eto q̃ hus fuerit infusa in oleo rosaꝝ [illegible] frõti conuenit
I sode ex calore solis. ℂ [illegible] uinus eius ɔuenit
K grauitati audit⁹: & tinitui auriũ. ℂ Et qñ distillat in aures occidit vermes que sunt in ea.
L ℂ Et qñ bibit calidũ ɔfert accipiẽtibus me-
M dicinas venenosas. ℂ Et qñ bibitur cuz sale
N obuiat nocumẽto toxici. ℂ Et qñ bibit eradicat sanguisugas q̃ adheserint gutturi. Et cõuenit tussi antiq̃. Et qñ bibit calide conuenit
O asmati. ℂ Et qñ fit gargarismus cũ eo abscĩ-
P dit cursus humoꝝ veniẽtiũ ad guttur. ℂ Et ɔuenit squinantie & casui vuule: & collutio oris
Q cũ eo ca. ɔuenit dolori dẽtiũ. ℂ Paulus ca. de aceto. Fricatio eius cũ sale circa volas manuum & pedũ valet ɔ frenesim & litargiam.
R ℂ Additio. Itẽ ɔ frenesim & litargiã. Gal. in megathegni. Supaspgat capiti acetũ cuz oleo rosato: qz eoꝝ opatio est ɔfortare caput: & obuiare ascensui humoꝝ mali ad ipsum.
S ℂ Additio. Sirupus acetosus cuz quo ɔseruat sanitas corpis: & ẽ Gal. in li. secretoꝝ. ℞. aceti albi lib. x. mellis dispumati lib. x. rob: li. x. decoquantur omnia donec fiet eis spissitudo mellis: hoc est enim expertissimum.
T ℂ Additio. Aui. li. ij. ca. de aceto: est nociuũ neruis: & qñ ẽbrocat sup podagra cũ furfure ɔfert: & qñ miscet cũ oleo ro. & cõquassat: & effundit in eo lana nõ ablura: & ponit sup caput ɔfert sode calide: & fortitudini eius: & sit embrocatio ex eo: & oris collutio: & ppter eũ alumine confert motui dentiũ: & vaporatio aceti calidi cõfert difficultati auditus: & acuit ipsum: & aperit oppilationem colatorij fortiter & resoluit sonitum.

Capitulum. lvj.

Qua. Ypocras in lib. de aere & aqua.
a Aqua q̃ i altis locis siue bulliẽtis erurgit mõtibus aquaꝝ optima & saluberrima saporata: talis võ multa vini pmixtiõe indigẽs: est hyeme calida: estate võ frida. Similiterquoqz q̃ pfundiusculo exurgũt fontes: qrũ ẽt melior ea q̃ ab ortu solis & marie estiuo tpe decurrit alba pspicua: atqz pculdubio est odorifera: q̃ võ lẽta ẽ & grauis putrefactiua. Opz aũt te eẽ attẽtũ circa vtutes aqrũ: vt pote q̃ diũse in sapore & põderẽ sunt: de hac. n. q̃ turbidi q biberint: eoꝝ vẽtres calidi ac tumidi fiunt.

Operationes.

A ℂ Ypocras. Corpa macra cubiti spatule tenues sitr facies ꝙ marie tñ ad splenẽ ɔfluere cogit: vñ malus sanguis pereat illã nõ bibẽtes multa

B tes multa supabundant comestione. ¶ Esu-
ries illis pseuerat atq3 crescat: ꝛ sitis silr: su-
piora vētriū ꝛ media inflant: que pp catarti-
cis fortius illis vtēdum est: qui hac egritudi-
ne hyeme ꝛ estate ↄtinent accit illis aqua ci-
C trina ꝛ intercut. ¶ Estate vero dissinteria li-
enteria lōga ꝛ quaterna laborāt: q morbi na-
turā puertūt ꝛ mutāt: ꝛ in aquaʒ cadūt citri-
nam: ꝛ peunt iuuenes illoꝝ pulmonis dolo-
re: alijs ꝙ passionibus coꝝ mētes pturbanti-
bus affligūt: senes acuta febre ꝛ ardēti ex vē-
triū ↄstrictione accidēte vexant. Mulieribus
apata de genere albi flegmatis innascūt: ne-
q3 ↄcipiūt vel pturiū nisi cū magna difficulta-
te atq3 molestia: corpa coꝝ magna ꝛ grossa:
ꝙto plus in lōgitudine ptendunt tāto graci-
liora fiunt: mēstrua ꝯo iuxta qd̄ opʒ fluunt:
pueri hernia viri causone cruribq3 vulneri-
bus infestantur. Sed q hmōi nature sunt his
vitā impossibile est extēdi: sʒ in tēpestiua sene-
D cta precipiunt. ¶ Mulieres virgo grauide
vident: cū ꝯo tpa partus aduenūt: vteri fe-
tus inanes tumore relaxāt cuiusmodi passio-
ne detēta matrix q̄cūq3 aq̄ citrine coaduna-
tione intumuerit laborat: ad hāc itaq3 quaʒ
p̄diximus aquā ptinēs est ꝛ ea q̄ a calida ter-
ra surgit: aut frigido metallo vel ere siue ar-
gento vel auro siue sulphure aut alumine.
E ¶ Aque pluuiales leueᷤ ꝛ soporatæ ac lucidis-
sime sunt. Nā sol qd̄ subtilius atq3 leuius in
attrahēdo assumit. Aque pluuiales cito pu-
trēt: malūq3 exalāt odorē: quare enīʒ ex mul-
tis ↄgregate sunt aq̄s. Ideo leuius alijs pu-
F trescere solēt ac mutari. ¶ Aqua niualis vel
glacialis ōis mala est postꝙ semel fuerit ↄge-
lata nūꝙ in p̄stinā ↄuertet naturā qcq̄d ē sa-
porū ꝛ leue ꝛ clarū fuerit aut purū id totum
gelu aduenīēte recessit: qd̄ ꝯo turbidū reman-
G sit. ¶ Et sic poteris pbare: si enim aquā in va-
se ad mēsurā positā sub gelu ↄgelari dimise-
ris cūq3 ↄgelata fuerit ī sole vl in quolibʒ ca-
lido liq̄factā remoueas eadē mēsura multo
minus inuenies ē: silr aūt de gelu ꝛ niue: ōis
H aq̄ de niue ꝛ silibus peior ē omi aq̄. ¶ Aqua
I frida dʒ dari digesta materia. ¶ Auicē. iiij.
canō. ca. de cura fe. in generali. Aqua frigida
iuuat in digerēdo. Aui. codē li. Aqua calida
citius ↄgelatur ꝙ frigida. Aui. primo cano-
ne doctrina. ij. fen. ij. sūma. i. ca. iij. Aqua fri-
gida nō dʒ dari si ē humor crudus ꝛ grossus
Aui. de cura fe. in generali. Aqua frigida di-
gerit humorē colericū. Aui. codē loco. Aqua
non nutrit. Aui. i. canone. fen. ij. doctrina. ij.
ca. xvj. Sine aqua nō pōt esse complementuʒ
rei nutrite. ¶ Aui. codē loco. Aqua currēs ꝛ K
discopta est melior aquaꝝ. Aui. codē li. Me-
lior est aqua que sup petras vadit ꝙ que sup
lutū. Aui. codē li. Quāto aqua magis lōgat
a suo p̄ncipio tāto melior est. Aui. codē loco.
Aqua q̄ est estate frigida hyeme calida ē me-
lior. Aui. codē loco. Aqua cocta minoris in-
flationis ꝛ velocioris descēsionis. Aui. codeʒ
loco. ¶ Aqua pluuialis ꝛ spēaliter q̄ in esta- L
te colligit ꝛ cū sunt tonitrua ē intra meliores
aquas. Aui. codē loco. Aqua pluuialis impe-
dit pectus ꝛ vocem. Aui. codē loco. Aque pu-
teorū deteriores aq̄ sunt. Eodē loco. Quedā
aque generāt flegma: ꝛ quedā colerā. Eodeʒ
lo. Aqua paludū ad apa splenis ꝛ ydropisim
perducit. Eodē loco. Aque nō currētes quo-
cunq3 modo fuerint nocent stō. ¶ Aui. eod. M
lo. Aqua calida corrūpit digestionē ꝛ non tol-
lit sitim illico. Eodē lo. Aqua multuʒ calida
iuuat in colica ꝛ splenis ventositate. Eodem
loco. Aqua nō nutrit. Aui. i. canō. fen. i. doctri-
na. iij. ca. iiij. ¶ Aqua dʒ exiberi materia exi- N
stenti digesta ꝛ virtute forti. Gal. vj. terapē-
tice. ca. ij. Aqua tedida facit nauseam. Auicē.
i. canō. fen. iij. doctrina. ij. ca. viij. Aqua mul-
tuʒ calida cōstringit cutēʒ. ¶ Gal. vij. terra- O
pentice. ca. ij. Aqua frigida nocet defectis.
Gal. codē loco. Aqua tepida mollit corpus ꝛ
humectat ꝛ delecta[illegible] Gal. codē loco. Natās
in moderate in aqua luminosa cōstringit cu-
tim ꝛ trāspirationes [illegible]ntus ↄstringit: ꝛ si sunt
fumose generat fe. Galie. i. de ac. ꝛ mor. ca. i.
Multi in frigida aqua balneati mortui sunt
anteꝙ domum venirent. Gal. codeʒ li. ca. iij.
Aqua frigida cōueniens est colericis tēpore
sanitatis ꝛ tpe egritudinis: ꝛ hoc si fuerint cō-
sueti corpori: incōsueto nequaꝙ dari nisi pri-
us venerit ad sanitateʒ. ¶ Gal. viij. tera. ca. P
iiij. Si times dare aquam frigidam corpo-
ribus colericis propter incōsuetudinem sua-
deo ꝙ nō debeas dare. ¶ Auicē. i. canō. fe. ij. Q
ca. xvj. doctrina. ij. Terree aque splenem re-
soluunt: ꝛ non coire volentes adiuuant ꝛ ae-
ree corruptioni complexionis vtiles existunt.
Dyasco. ca. de aqua. Aquarū omnium natu-
ra frigida est ꝛ humida. Aqua que de lapide
emanat leuior ꝛ limpidior est: vētrem ꝛ vrinā
procurat. ¶ Aqua que de paludibus argillo- R
sis emanat grauior ē aqua cocta. Salutē cor-
pori opatur: ꝛ multū medetur. Et q2 in omni-
bus infirmitatibus aqua ē necessaria. Inter
omnes aquas pluuialis optima est: ꝛ leuis ꝛ

dulcis ꝛ facilime digerit: cito.n.calesit: ꝛ ci
S to infrigidat. ¶ De fontanis aq̃ eligit illa q̃ ad solis ortũ tẽdit ꝛ meridiẽ: ꝛ de montibus caluis erit. Nec enim propinquat pluuiali: q̃ vero ꝫ occidẽteꝫ currũt ꝛ septẽtrionẽ pessime sunt: aque petrã in vesica ꝛ renibus curant: ꝛ mulierẽ sterilẽ faciũt: ꝛ corpꝫ torporẽ ꝛ rigorem nimiũ: mẽstrua stringũt inbibẽtes egritudini sudorẽ prorũpere vel fluxũ vẽtris vel
T nauseã. ¶ Dyas. ca. de aqua marina ꝫ trãslationeꝫ grecã. Aqua marina virtutẽ hꝫ viscidã ꝛ termãticaꝫ ꝛ cacostomaticũ vẽtrẽ tur-
V bat: flegma deponit. ¶ Colera vo facta ꝛ fomento adhibita apata de alto educit: duricies spargit olbus dyaforesim ꝑstat: neruoꝝ causas cõponit: tumorẽ mãmarũ compescit.
X ¶ Additio. Dyas. dixit ꝙ balneatio aq̃ maris valet cõtra tremorẽ ꝛ oẽm dolorẽ neruoꝝ
Y antiquũ. ¶ Inuenitur etiam aqua sulphurea aluminosa ꝛ ferrea que habet virtutem carũ a quibus recipiunt denominationes.

Capitulum. lvij.

Arba Iouis. Ysi. li. ethy. Barba io-
b uis ipsa est semp viua. Sed barba iouis ꝛ sticados citrinũ idẽ est. Aũ gdã ait. Barba iouis sticados sed semp viua iouis barba. ¶ Pla. Barba iouis fri. in. iij. gra. sic. in. ij. Et df semp viua: qꝛ semper viridis reperit. Itaqꝫ viridis multe efficacie est. Et in medicinis poni debet: exsiccata vero nõ. Uirtuteꝫ habet infrigidandi ꝛ alterãdi.

Operationes.

¶ Plagelle in succo eius ꝛ aceto vel agresti intincte valẽt ꝫ calefactionẽ epatis epytimate. A
¶ Cõtra dolorẽ i calida causa in ꝑncipio vꝫ B
ipsa herba trita ꝛ supposita. ¶ Cõtra apata C
calida valꝫ ad materiei reꝑcussionẽ: lꝫ postmodũ obsit ꝯstipãdo materiã. ¶ Cõtra ignis D
vel aque vsturas: fit vnguẽtuꝫ ex succo eius ꝛ oleo roseo ac cera. ¶ Contra fluxũ sanguis e E
naribus qđ fit ex ebulitione sanguinis in epate ac venis in iuuenibus: ꝛ in estate plagella i succo eius ac aqua rosaꝝ intingit ac frõti ac timporib⁹ ꝛ gutturi supponit. ¶ Actor. Est F
aũt barba iouis spẽs minor acidule. ¶ Macer. Adiuuat auditus mire pellitqꝫ dolores. G
Altera vo minor spẽs ẽ isti⁹ herbe: quã semp viuã dicũt: qm virꝫ oi tpe. Barba iouis vulgari more vocat. Est refert ꝑdicte silẽꝫ Pli. istã: nec minus hãc predictis posse iuuare ꝛc.

Capitulum. lviij.

Arba siluana est plantago aquatica:
b q̃ iuxta aquas nascit: cuius folia sunt oblonga in acutũ tendentia erecta super aquam similis folijs plantaginis: nisi qꝛ non sunt ei coste apparẽtes sicut plantagini.

Operationes.

Unde in

A ¶ Qñ in dinamidijs scribit Gal.ca.ð curis
B genitaliũ valere ad ipregnãdũ. ¶ Et idẽ di-
cit codẽ li. de epilẽtia: q barba siluana ẽ cẽtũ
neruia aquatica: ⁊ ponit filr barbasiluana in
antidotario galieni minori: in quodaꝫ medi-
camine qð incipit medicamẽ ad cõcipiendũ.

Capitulum.lix.

Alaustia est flos maligranati cadu-
cus quem Dyas. vocat quitinũ ca. de
malogranato fri.est ⁊ sic.in.ij.gradu.
Sera.lib.ag.ca.lulinar.i.balaustia: ⁊ est flos
maligranati: ⁊ ex malisgranatis quedã sunt
domestica; quedã siluestria: sed flos siluestris
dr balaustia: quaꝝ quedã inuenit alba: que-
dam purpurea: ⁊ q̃daꝫ rosacea. Aui.li.ij.ca.
de. Balaustia. Balaustia flos est granati sil
uestris psici aut egiptij. Et ipsa qdẽ qñqꝫ est
rubea: qñqꝫ alba: ⁊ qñqꝫ rosea. Et succi eius
natura est sicut succi barbe bircine: frigida ẽ
in fine.i.gradus.sic.in.ij. Gal. vj. sim. far.c.
balaustiũ. Balaustiũ est flos maligranati sil
uestris: qualis domestico vicin⁹: vehemẽter
ãt stipticat gustuꝫ: necnõ desiccatiue ⁊ stipti
ce virtutis est palã quoqꝫ q est grossarũ par
tium si recolamus dicta in quarto boruꝫ mo
numentorum: cum ostendebamus omne sti-
pticũ terrestre esse ⁊ frigidũ. Nullius ãt alte
rius saporis bꝫ indiciũ. Et iõ ponet vtiqꝫ h
aliqs siccare ⁊ infrigidare nõ debiliter: si qui-
dem non male ostẽdebatur a nobis in quarto
borũ monumẽtoꝝ inesse stipticitatẽ terrestri-
bus ⁊ frigidis corpibus: deide ⁊ apparẽtia te
stantur. Etenim ⁊ si paratritionibus ⁊ alijs vl
ceribus id apponas citius quideꝫ videbis ad
cicatricem procedere. Hinc est eniꝫ q in emi
nentibus sanguinẽ ⁊ dissinterijs adhuc in flu
xibus qui in ventre ⁊ matrice non est aliquis
medicorum scribentium curatiuum negociũ
cui non vtatur hoc farmaco.

Operationes.

¶ Sera. Balaustia incarnat ⁊ stringit ⁊ cu- A
rat tenasmonẽ: ⁊ ɔsolidat vlcera itestinoꝝ: ⁊
cõfert sputo sanguinis ⁊ fluxui intestinoꝝ: ⁊
cõfert ad omnia ad q̃ confert ypoquistidos.
¶ Additio. Rasis.ix.ɔti. auc. Bimasui ad B
sputũ sanguinis. ℞. balaustie rosaꝝ cũ capu-
tijs eaꝝ: lẽticulaꝝ excorticataꝝ: hypoqstidos:
boli arme.cãphor: aã.ptẽ eq̃lẽ: terãt ⁊ tẽpent
cũ aq̃ ro. ⁊ de eis illiniat sup pect⁹ ⁊ duo late-
ra: ⁊ infrigidatio fiat cũ pãnis frigidis q̃libꝫ
hora. ¶ Aui. Balaustia ẽ ɔglutinatiua ⁊ re C
tinet oẽm fluxũ sanguis ⁊ generat melãcoliã.
¶ Et est bona gingiue sanguinolẽte: ⁊ ɔsoli D
dat plagas ⁊ vlcera antiq̃: ⁊ albocor: ⁊ pcus-
sionẽ puluerizata desup. ¶ Et firmos efficit E
dẽtes motos ⁊ phibꝫ fluxũ sanguis: ⁊ strigit
fluxũ itestinoꝝ: ⁊ fluxũ matricis sãguinẽ. Lo
co ei⁹ ponit cortex glãdinis: ⁊ caput granati.

Capitulum.lx.

b

Alsamus. Dyas. c. de balsamo. Balsamus arbor est similis licij: ⁊ in codē statu: aut piracancon: folia hȝ similia rute: sed paulo albiora: nō semper viridia existentia. Flores non caducos habens. Nascit solum in India curtibus vel locis humidis. Est enim arbor tenera ⁊ aspera oblonga: stipitem habens similē viti. Arbor dicitur balsamus: lignum xilobalsamum: semen carpobalsamom: lac vero vel succus balsamum. Hic vero fructus optimus est: qui est recens atqȝ vehemens odore sincerus serenus: leuis mordens atqȝ mediocriter linguam redarguens. Adulteratur autem ciprino oleo aut lētiscino: aut balsamino siue mirtino vel melle mixto: qd leuiter probatur: qꝛ aqua in quadum missum fuerit oleum super natans balsamum fundum petens est balsamum purū ⁊ vestem non maculat super asperum: cuius tā ta vis esse dicitur: vt si sol incanduerit in manu teneri non possit: preterea arbor nimis est calida ⁊ sicca extenuans: succus autem subtilior est virtutis. Opobalsamuȝ quod appellatur lachrymum est arboris que eo similis malogranato vel licio ramosa: ramis tenuibus ⁊ exalbidis: in India tantūmodo crescit. Aliqui tamen dicunt: ⁊ in India nasci: fructum habet quasi obrotunduȝ contra medium quasi ventrosum ad capita vtraqȝ deductum rubicundū: valde graue ⁊ plenū: ⁊ si frāgit simile melli est. Et si masticat simile est piperi mordens ⁊ suauiter redolēs: qd carpobalsamū dr. Huius aūt arboris lachrymum colligit diebus canicularibus: sm alios vo tēpore autumno. Inciditur aūt truncus huius arboris p loca ⁊ ramuli ipsius. Et sic supponūtur vasa (vt presens figura arboris ondit) que lachrymū fluēs recipiat. Cuius est optimum recens sincerū ⁊ exalbiduȝ ⁊ odore acutum: leniter linguā submordens sequens est colore subrufum: ⁊ quasi glutinosum: tertiū est tenuium partiuȝ valde ⁊ plucidū. Omne autem balsamum quod vetustateȝ recipit fit rubeum ⁊ resinatum ⁊ siccuȝ. Quod aūt optimum est sincerum est: quodqȝ in aqua mūda stillatū non protinus diffunditur: sed magis desidet ⁊ postmodum totam aquam albidaȝ facit: ⁊ lacti admixtum: illud in caseum stringit vt coagulum: quod enim sincerum nō est in sumo aque diffunditur ⁊ supernatat: ⁊ vt oleum quasi stillam ostendit. Sciendum ꝙ balsamus dicitur arbor balsami. Balsamū vero dicitur oleū vel gūmi: qd melius est dicere. Nā nō est oleo vere qd probatur multis exemplis. Primo eo ꝙ videmus adherere labijs vulnerū. Et facile de panno eo infecto lauatur. Silr Dyascorides dicit ꝙ in aqua iniectum petit fundum: postmodum dissoluitur: ⁊ totam aquam albam facit: ⁊ propterea vocat ipsum lachrymū. Item lignuȝ eius vocatur xilobalsamum: ⁊ fructus vocatur: carpobalsamum. Multis modis sophisticatur. Quidam vendunt terpentinam pro opobalsamo: quidaȝ admiscent parum balsami terpentine: ⁊ ita habet odorem balsami. Alij accipiunt succum lemoncelli vel foliorum citri: ⁊ admiscent terpentine: ⁊ addito croco orientali: calefacit ⁊ desiccat in tertio gradu.

Operationes.

¶ Opobalsami. ʒ. i. datus cuȝ vino superfluitates matricis mundificat: fetuȝ mortuum educit: ⁊ mēstrua puocat: bombace intincta ⁊ supposita cōuenit: ⁊ dissuriā ⁊ strāguiriā: ⁊ lapidem vesice: si etiaȝ fuerit oppilatio ex frigido humore: detur cū vino vel virga prius madefacta ex aqua calida erecta inflata iniciatur cum oleo musfellino vel nardino. A

¶ Contra omnes passiones capitis veniētes ex frigiditate detur cum appropriato aliquo passioni conueniente. B

¶ Contra quartanam ⁊ cottidianam facta prius purgatione detur cum vino. C

¶ Contra tinnitum aurium ex humiditate parū instillet. Cōtra dolorē dentium ex parte dolenti aliquantulum in aureȝ distilletur. D

¶ Corpora mortuorum incorrupta conseruat: qꝛ quantum dissoluit tantum consumit. E

¶ Sera. auc. Gal. Opium balsami est bonū ⁊ substantia eius est subtilis: ⁊ virtus eius est que calefacit ⁊ desiccat in secundo gradu. Balsamum quoqȝ est subtilioris virtutis ꝙ arbor: granum vero eius est maioris subtilitatis ꝙ oleum. F

¶ Ideȝ auc. Dyas. Virtus balsami est que abstergit tenebrositateȝ visus: ⁊ aufert frigiditatem matricis: qū fit nascale cum eo cum cera ⁊ oleo ⁊ expellit secundinam ⁊ fetuȝ: ⁊ qū fit inunctio cum eo prohibet rigorem: ⁊ mundificat vlcera sordida. Et quando bibitur prouocat vrinam: ⁊ est bonum asmati. G

¶ Aui. Balsamū aperit oppilationes ⁊ conuenit vlceribus grossis: mūdificat vlcera: ⁊ proprie cū vreos: ⁊ extrahit fracturas ossiū. H

¶ Confert sciatice bibituȝ: ⁊ bibitur eius decoctio propter spasmuȝ: confert visceribus capitis: ⁊ I

pitis: ꝛ mundificat caput ipsum: ꝛ conuenit
K epilentie ꝛ vertigini. ¶ Abstergit pannū ipsius ꝛ eius oleū: lignū ꝛ eius: ꝛ ipsius semē: ꝯfert dolori vtrorūqꝫ laterū ꝛ stricture anhelitus.
L ¶ Et dolori pulmonis: ꝛ ꝯuenit semen eius peripleumonie frigide ꝛ tussi ꝛ sic ipsius oleū.
M ¶ Additio: ꝛ idem aucto. Gal. Oleū balsami sumptum in quantitate auri pondus .i. excitat vomitum: ꝛ laxat similiter.

Capitulum .lxi.

Alsamita .i. sisimbriū. Sed sisimbriū
b vocat menta aqtica: ꝛ alio noīe vocat balsamita. Dyas. ca. de sisimbrio sm̄ trāslationē grecā sisimbrion vł cardaminon eo φ cardamo agresti folia hꝫ similia cū folia eius rotūda nascant̄ sicut folia cardami agrestis cū creuerint scindūt se sicut eruca. Uirt⁹ est ei ca. diuretica. Paulus cap. de balsamita ca. est ꝛ sic. in .iij. gra. Aliud est domesticū aliud siluestre: sed domesticū nobis est in vsu qđ oībus est notum: virtutem habet diureticam dissoluendi ꝛ consumendi.

Operationes.

A ¶ Balsamita crudū ꝛ coctū lētiginē vultibus tollit: ꝛ maculas emēdat si vna nocte imposita fuerit: ꝛ alia die locus abluatur aque.
B ¶ Cōtra viciū pectoris fiāt pultes ex farina ordei ꝛ aq̄ apposito puluere ei⁹ deni patienti.
¶ Cōtra frigidū reuma folia eius in testa calefacta sine liquore ꝛ in sacculo posita capiti supponat: valet vinū decoctionis eius ℥ .v. C
dolorem stōi ꝛ intestinorum ex frigida cā. ¶ Et D
oppilationem epatis ꝛ splenis: ꝛ vrinalium viarum: herba ipsa decocta in vino ꝛ cathaplasmata: soluit etiaꝫ stranguriā ꝛ dissuriā.
¶ Ualet etiam contra yliacum dolorem. Et E
contra dolorem factum ex ventositate: menstrua educit: conceptum iuuat: matriceꝫ mūdificat: fomentatio si fiat ex eo.
¶ Tenerositates eius in oleo muscellino vel F
salte cōmuni decocte ꝛ supposite idē operāt.
¶ Additio. Rasis .i. conti. tra. xvij. c. ij. auc. G
Gal. dixit. Balsamita decocta cū aceto ꝛ addito oleo rosato cōposita supra caput confert mirabiliter litargie ꝛ frenesi: qm̄ de eius ꝓprietate est confortare cerebrum.

Capitulum .lxij.

Asilicon gariofilatū. Ozimū idē siue
b vnū significāt. Ozimū quoddaꝫ est gariofilatū: quoddā est cōmune: ꝛ quod daꝫ est latū plus alijs: qđ citrariū vocat. Ozimum gariofilatum est illud qđ ab autoribus laudat. Ozimū citrariū ē qđ vituperatur ab omnibus. Est enim ozimū gariofilatū competens medicine ꝛ herbe ꝛ semen. Cū autē simpliciter ponitur in medicina semen dꝫ intelligi: ꝛ potissime in electuarijs. Sed in vnguētis ꝛ in emplastris herba intelligit̄ ē ca. ꝛ sic. Et semē hꝫ virtutē ꝯstringēdi ꝛ ꝯglutinādi:

quod patet ex eo: quia si ponatur in aqua ista tim ingrossatur et fit quedā conglutinositas: herba ipsa ex aromaticitate habet virtutē cō fortādi ex qualitatibus suis dissoluēdi cōsumendi et abstergēdi et mūdificandi. Sera. li. aggre. ca. berengemisch: est basilicō siue ozimum gariofilatū: et folia eius sunt pua quorū color est medius inter roborē et glaucedinē. Huius herbe est odor sicut gariofilorum et stipes eius est quadrāgulatus cuius color est sicut color foliorum ipsius et semē est minutum nigrum: et colligit in mēse Julij. Et est ca. et sic. in fi. ij. gra. Pyal. cap. ozimū. Ozimū cuius virtutis sit penitus inter medicos oplo est incerta. Nā qui autorē crisipo criminant. Hi eius vicia pcensent φ sit stō inutilis φ oculos hebetat φ insaniam facit: iecori obsistat. Addunt preterea si tritū lapide ptegatur scorpiones gigni cōmanducatū: et in sole positū vermes creare pediculos enutrire. Afri. etiam putāt hoc esse psuasum φ si opus eo die quo ozimū sumpserit a scorpione feriatur non posse saluari: sȝ qui in diuersa et vera opinione sunt: hec oia falsa asseuerant: quinimo stomacho pdest: eo φ inflationes eius dissoluit: et facit alia iuuamēta que fm ipsuȝ inferius dicent.

Operationes.

A ¶ Contra sincopim et cardiacā passionē det
B aqua rosarum decoctionis herbe ipsius. ¶ Ad idē valet vinū decoctionis in quo herba ipsa stetit p nocte. Ipsa herba valet ȝ frigiditatē stō h modo: decoquat in multa quātitate in vino: sȝ melius est in musto: et post decoctionē addat vinū albū in multa quātitate: tale vinum est pfortatiuū multū et aromaticū: et valet ȝ pdicta: et ȝ indigestiones ex frigiditate.
C ¶ Vinū ēt decoctionis ipsius herbe pfortat digestionē: ptra fluxū ventris ex frigiditate. Semen ozimi cū modico puluere aceatie decoquatur in aqua pluuiali et detur patienti.
D ¶ Ad matricē mundificandā: et mēstrua prouocāda fiat decoctio eius in aqua et fiat fomētum et suppositorium ex teneritate ipsius herbe. Succus ipsius herbe pulueriȝatus matrices mūdificat: conceptū adiuuat: et mēstrua prouocat.
E ¶ Herba ipsa decocta in vino et oleo et natibus et anchis cathaplasmata valet ȝ te
F nasitionē. ¶ Gal. in li. de cibis ca. de ozimo. Ozimū. s. non gariofilatū pessimi qdem cibi est: et propter hoc infamant quidā ipsuȝ dicentes: si tritū immitatur olle vacue celleriume generat in paucis diebus scorpiones: et maxime qñ in sole quis quolibet die calefecerit ollam: sed hoc quidem cacochimum est: et malum stomacho et indigestibile. Olus vero ita dicemus ipsuȝ est calidū in secūdo gradu. Et habet humiditatem non naturalem.
G ¶ Et idem. viij. sim. far. ca. penultimo. Basilicon non gariofilatum ex scdo est gradu calefacientium: hȝ autem caliditatē superfluā: vñ nec vtile intra corpus assumptū: cathaplasmatum vero exterius vtile ad consumendū.
H ¶ Almansor tractatu. iij. ca. Albetharogi qd exponitur ozimū siue basilicon non gariofilatum cali. est qd et dolorem efficit capitis et male nutrit: cuius comestio vtēns visum turbat quādo eo multo vtitur. Sperma quoqȝ aut lac desiccat: ori tamen stomachi confert: corroborat enim ipsuȝ atqȝ cordi auxiliatur.
I ¶ Sera. Ozimum gariofilatum confert stomacho: et facit digerere cibum grossum: et cōfert epati et cordi: et aufert tristiciam et solicitudines: et odoriferas facit eructuationes: et aperit oppilationem cerebri.

Capitulum. lxiij.

Ranca vrsina herba est: cuius folia
b sunt magna sicut folia caulis: sed incisa sicut branca vrsi. in medio eorū oritur stipes: in cuius capite sunt multi flores spinosi pdisti. ca. est et hu. in. ij. gra. Virtutes habet mollificandi et maturandi et leniendi.

¶ Operationes

Operationes.

A ¶ Cõtra ariditatẽ mẽbrorũ ⁊ viciuz splenis fiat vnguẽtũ ex brãca vrsina ↄtrita ⁊ macerata diu in oleo ⁊ colature addat cera ⁊ fiat vnguentũ ↄ viciuz matricis ex frigiditate ⁊ ven
B tositate. ¶ Recipe succi brance vrsine.ʒ.iiij. herbe sauine: saluie maluarũ: maiorane: rosmarini: pulegij: arthemisie: absinthij: abrotani: ana. M.ij. gariofiloꝝ.ʒ. iij. cinamomi ʒ.ij. spice.ʒ.iij. cimini.ʒ.i. picis grece.ʒ.i. galãge.ʒ.iij. thuris masticis ana.ʒ.iiij. boli.ʒ.i. cere albe.ʒ.iiij. vini greci lib.iij. lardi scrofe rotulũ.i. predicte herbe pistent cum larde predicto: deinde ponant sup ignez cũ vino ⁊ succo predicto donec coquat vsqꝫ ad cõsumptionẽ vini: deinde coletur ⁊ iterꝫ resoluatur in igne ⁊ addita cera eliquata ponantur species predicte ⁊ dimittant coagulari: ⁊ vngat vẽter.

Capitulum.lxiiij.

b [B]etonica. Gal. vij. sim. far. ca. cestruz siue cestron. Cestrũ grece latine dictũ betonica virtutẽ hꝫ incisiuã: sicut ostẽdit gustus amara ẽ ⁊ subacris: hec herba sicut indicat Betonica ca. est ⁊ sic. in. i. gra. cuius folia precipue viridia competunt vsui medicine: exiccata etiã multe sũt efficacie: vnde cũ inueni in receptionibus folia ponẽda sũt. ¶ Sera. lib. ag. ca. Bastarem. auc. Dyas. Bastarem: idest betonica herba est: que nascitur oĩ anno habens virgaz subtilez: cuius longitudo est vnius brachij aut plus: ⁊ ẽ quadrangulata: ⁊ hꝫ folia mollia ⁊ longa silia in sua figura folijs arboris glandiũ in scissuris suis bonũ odorez habẽtia. Et folia que sunt ꝓpinqua terre sunt maiora alijs: ⁊ in summitate virge est semẽ collectũ in se ꝓpe collectionez spice frumẽti: ⁊ assimilat saturegie: folia eius colligunt ⁊ desiccant ⁊ sic seruant. Naz qꝫ ex eo plurimũ administrat sunt folia: ⁊ hꝫ radices subtiles sicut radix ellebori. ¶ Dya. capitulo vectonicon. Scðm trãslationem nostram vectonica herba est oĩbus nota virgas habens tenues ⁊ longa vnius cubiti: ⁊ quadrata folia longa ⁊ tenuia obrotunda ⁊ diuisa ⁊ odorata. Radices ⁊ folia sunt ei infinita. Semen eius est vt spica simile timbri. Folia eius collecta siccantur ⁊ vsui necessaria sunt. Radices habet tenues sicut elleborus.

Operationes.

¶ Ad dolorẽ capitis factuz ex frigida causa fiat gargarismus ex colatura decoctionis betonice cũ stafisagria in aceto: si fiat vicio stomachi detur vinum decoctionis betonice. A
¶ Contra dolorem stomachi detur decoctio ipsius cuz succo absinthij cum calida: si adsit vehemens constipatio: vt in yliaca passione precedente clysteri. B
¶ Fiat idẽ remediũ ad matricem mundificãdam: ad cõceptũ adiuuãdũ fiat fomẽtũ ex decoctione eius: fiat etiaz suppositoriũ. Detur etiaz electuariuz cõfectuz ex puluere ipsius: ⁊ C
melle. ¶ Serapion auct. Gal. Betonica incidit ⁊ abstergit humores grossos: frãgit lapidem renũ: ⁊ mundificat ⁊ abstergit pulmonem: ⁊ prouocat menstrua: ⁊ cõfert epilentie: ⁊ curat cicatrices neruoruz ⁊ lacertorum. D
¶ Dyasco. Radices eius accepte in potu cũ ydromelle: nauseaz prouocãt: folia eius dantur ad conquassationes ⁊ de alto cadentibus E
medentur. ¶ Et offocationes stericas soluũt dragmas vnam cũ mulsa accepta. Morsus venenatos cũ vino bibita saluberrime curat. F
¶ Epylenticis cum aqua bibita maximum presidium est. Epaticis ⁊ spleneticis cum oximelle.ʒ.i. accepta effectum sanitatis exhibet: G
digestionem celebrat. ¶ In fractura capitis herba contusa ⁊ super caput vbi percussio est imposita vulnus mira celeritate glutinat. Et id melius fit si trita recens iponatur. Est aũt sibi vis data vt ossa fracta extrahat. H

Capitulū.lxvi.

Edeguar ſiue ſpina alba. Auī.lib.ij.
b ca.bedeguar. Bedeguar eſt ſpina al
ba:⁊ eſt ſilis cameleonte albe:vehemē
tius eſt alba:⁊ hꝫ longiores ſpinas:ſimilātur
qꝫ eius ſpine folijs amomi:verūtñ ſunt ſubti
liores:⁊ vehemētius eſt alba : ⁊ eius quidem
ſtipes ꝑuenit vſqꝫ ad duos cubitos:⁊ eiꝰ flos
eſt purpureus. Et ſemen eius eſt ſicut ſemen
cartami:verūtamē eſt vehementioris rotun
ditatis:⁊ in radice ipſius eſt infrigidatio ⁊ ex
ſiccatio cum reſolutione quadam. Semen ve
ro eius eſt calidum ⁊ ſubtile. Et dixerunt qui
dam ꝙ tota eſt calida valde. Et in ipſa eſt vir
tus reſolutiua ⁊ aperitiua:⁊ ꝓprie ī ſemine
eius. Et in ea eſt retentio fluxus ſanguinis : ⁊
eius retentio eſt equalis. Pli.ca. de acanti
leuce.i.bedeguar ⁊ eſt cardus cum aculeis in
folijs albis ⁊ frigidis in primo gradu ⁊ me
dius inter humiditatem ⁊ ſiccitatem.

Operationes.

A ¶ Bedeguar cōfert fluxui ventris:⁊ debili
tati ſtomachi: ⁊ abſcindit fluxum ſanguinis.
Et apponitur exterius ſicut emplaſtrū ⁊ de
B ſtruit apoſtemata mollia. ¶ Et qñ fit collu
tio oris cuꝫ aqua eius in qua coquitur:cōfert
dolori dentiū. Sed ſeminis eius ſubſtātia eſt
ſubtilis:⁊ cōfert hñtibus ſpaſmū qñ ipſuꝫ bi
bitur. ¶ Et cōfert ſputo ſanguinis : ⁊ dolori C
ſtōi ⁊ fluxui antiquo:⁊ ꝓuocat vrinā : ⁊ delet
apoſtemata flegmatica. ¶ Et qñ bibitur ſe D
men eiꝰ ꝯfert pueris hñtibꝰ ſpaſmū. Et qñ ſu
ſpendiṫ ſup aīalia venenoſa amittūt toxicū.
¶ Dya. Radix eiꝰ bibita emoptoicis ꝓdeſt: E
ſciaticis ⁊ ſtomaticis fert opē. Tumores oēs ī
cataplaſmatibus ſpargit. ¶ Elixatura eius F
dētiū cōpeſcit dolores. Semē eiꝰ bibitū cōtra
ctos infantes ſaluberrime curat:morſibꝰ ve
nenatis occurrit. ¶ Et qui eaꝫ in collo porta G
uerit incurſuꝫ ſerpētū nō timet. Radix deſic
cat mediocriter. Et ſtiptica eſt:⁊ iō iliacos ⁊
ſtomaticos iuuat:ſanguinis eductionē repri
mit : ⁊ tumores vice catapl aſmatis ſpargit.
¶ Semē eiꝰ leptomeris ⁊ calide ē ꝟtutis. Et H
putrefactis mēbris iuuat potatū:⁊ florē ſan
guinis medeṫ:⁊ ſic intrancorū reumatiſmuꝫ.
¶ Itē ſeſſionibꝰ quas greci eucanſima vocāt I
fluores mſicis abſtringit:cataplaſmatibꝰ mi
ſceṫ ꝯſtrictiue medētibꝰ. ¶ Gal. Bedeguar K
ꝯfert iliacis ⁊ ſtomaticis:emiſſionē quoqꝫ ſā
guinis cohibet:tumores etiaꝫ cataplaſmata
ꝯbit. ¶ Iuuat ēt dētes dolētes ſi gargariſaṫ L
decoctione. Semē ꝟo ſubtiliū partiū ⁊ cali
de ꝟtutis ē:quare ⁊ ſpaſmātes bibitū iuuat.
¶ Aui. Semē eius ꝯfert infantibꝰ qñ bibūt M
propter corruptionē in morſibus lacertorꝫ.

Capituluꝫ.lxvi.

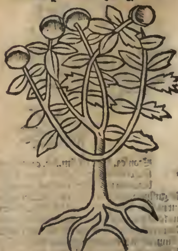

Elliricí.Sera.lib.ag.c.belligȝ:Bel
b ligȝ.i.bellirici ꝛ sūt de genere mirabo
lanoꝝ:sunt fri.ꝛ sic.i fi.iij.gra.ꝛ extin
guūt acuitatē sāguis ꝛ caliditatē colere:hoc
idē mirabolani ēblici:vt hꝫ in.c.emblici. Jo.
mes.ca.de mirabolanis.Bellirici sunt ex me
dicinis bñdictis.expectaẜ eiȝ p eos ꝯfortatio:
meliores sūt grossi pōderosi ꝛ dēsi corticis.fri.
sunt in.i.ꝛ sic.in.ij.Jn eoꝝ opationibꝰ ꝛ ꝓpe
tatibꝰ sunt sicē emblici.Ubi sciēdū ꝙ mirabo
lani ēblici ꝛ bellirici sūt ex alia arbore ꝓducti
ꝙ alie spēs mirabolanoꝝ:sicē appet i.c.mira.
Et idō h̄ determinaẜ de istis.Jn.c.vō mirabo
lani determinaẜ de alijs spēbꝰ mirabolanoꝝ.

Operationes.

A ¶ Bellirici hñt ꝓpetatē denigrādi capillos
ꝛ ꝓhibēt casuȝ eoꝝ ꝛ ꝓferūt emorroidibꝰ:ꝛ ipī
B tumescūt i aq.¶ Et ꝯditi ex eis faciūt opatio
nes mirabol.nō ꝯditoꝝ:nisi qꝛ sūt debiliores
eis:ꝛ i belliricis maior est ꝓprietas i acumine
C ꝙ in emblicis.¶ Mirabolani emblici belliri
ci ꝛ kebuli mixti cuȝ oleis amigdalaꝝ dulciū:
D ꝛ cū melle tingūt capillos colorē nigro.¶ Jo.
mes.Belliri educūt solutiōe flegma:ꝛ sūt ex
rebꝰ valde ꝯfortātibus cerebrū ꝛ neruos:ꝛ au
E gent intellectū.¶ Et ꝯfortāt cor:ꝛ ꝯferūt tre
morī cordis ꝛ mūdificāt stōm a putrefactiōe:
ꝛ ꝯfortāt ipsuȝ:ꝛ sedāt feruorē i eo: ꝛ auferūt
F sitiȝ.Et addūt i appetitū:ꝛ sedāt vomitū.hoc
G idē faciūt emblici.¶ Ser.Bellirici auferūt
sitim sua frigiditate ꝛ preparāt stōm:ꝓuocāt
appetituȝ:ꝛ stringūt ventrem pp eoꝝ stiptici.

Capitulū.lxvij.

El vel Bel.Sera.li.aggre.c.bel.auc.
b Ysaac benaram.Bel ē atoniū indū:
ꝛ ē fructus rotūdus sicut auellana:nō
habēs corticē sup se i quo est semē simile odo
re:ꝛ est illud qđ de ipso administraẜ: ꝛ virtus
eius ē sicē vtus ȝinȝiberis.ca.in.iij.g.ꝛ hu.i.i.

Operationes.

¶ Serapion.Bel subtiliat chimos grossos. A
¶ Et cōfert duriciei neruoꝝ.¶ Et valet vē B
tositati emorroidaꝝ. ¶ Et augmētū facit in C
spmate: ꝛ valet sicut sel. ¶ Arbor eius vocaẜ D
dorsisabā:vt apparet i ca.granati siluestris. E

Capitulum.lxviij.

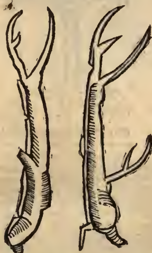

Ebem.Sera.lib.aggre.capi.bebem.
b Bebem spēs eius sunt due.s.rubea ꝛ
alba.Et sunt ambe vene in magnitu
dine radicis pastinace pue: quaꝝ quedā sunt
tortuose:deferunẜ ab armenia:odor earuȝ est
bonus:ꝛ est in eis viscositas q̄daȝ : ambe spēs
sunt ca.ꝛ hu.Aui.li.ij.c.bebem.Bebem sūt
frusta a spa que sunt radices exsiccate ȝcte: ꝛ
sunt duaꝝ speciervū:quaꝝ vna est alba:ꝛ alte
ra rubea:est calida ꝛ humida in.ij.gradu.

Operationes.

¶ Sera.Ambe augmētuȝ faciūt in spmate. A

B ¶ Aui. Behen est impinguatiuū ꝛ cōfortat
cor valde: ꝛ ꝯfert tremori cordis: ꝛ manifeste
augmētat spma: loco ei⁹ ponit̃ quātū ipsuȝ est
de tuderi: ꝛ medietas ponderis lingue auis.

Capitulum. lxix.

En vel balanus. Dyas. ẜm trāslatio-
b neȝ nostrā. ca. balanus. i. ben: est semē
arboris silis arbori mirice: nuces ha-
bens abintus: quas cū digitis ꝯfricaueris hu
mores eijciūt: q ꝯfectiōibus miris ꝛ nobilib⁹
multis miscet̃ pro oleo. Nascit̃ ꝺo ł ethiopia
ꝛ in arabia ꝛ ł locis indie. Ipse succus melior
est q est recēs ꝛ odore plenus ꝛ alb⁹. ¶ Sera.
lib. ag. c. haben. auc. Dyas. Haben. i. granū
ben: ꝛ est fructus arboris similis tamarisco: ꝛ
est fructus similis auellanis: medulla ei⁹ expri
mitur sic̃ amigdale: ꝛ egredit̃ aliqd loco olei.
Et nascitur hec arbor in terris hababes ꝛ in
babylonia ꝛ in locis arabū: ꝛ in terris palesti-
ne que nolatur nitrā. Et melior ex eo ē nouus
plenus albus facilis excoriatiōis. Et idē auc.
Gal. Hec medicina defertur ad nos ex ter-
ris arabū: ꝛ pigmētarij vtuntur succo medul
le eius loco olei. Et complexio eius est calida.
Oleū eius extrahit̃ sicut oleuȝ de amigdalis.

Operationes.

A ¶ Dyas. Ex eo. ʒ. i. bibita cuȝ pusca splen sic-
cat cū yris ylirica mixtus ꝛ in cathaplasma-
tibus positus: ꝛ mulsa adbibita dolores poda
gricos mitigat. ¶ Aceto aūt mixtus lepras ꝛ B
maculas ꝛ pustulas corpis tollit. ¶ Acceptus C
solutionē vētris facilē prestat. Expressus suc-
cus eius vtilis est vt asperdinē ꝛ pruriginē cor
poris mirifice purget. ¶ Serapi. Ben ꝯfert D
empetigini ꝛ lētiginibus q̃ sunt in facie: ꝛ sca
biei ꝛ prurituí ꝛ egritudini cū qua cutis eleua
tur cū aceto. ¶ Et attenuat duricieȝ epatis ꝛ E
splenis si eis supponat̃ cū aliqua far ex ꝺsiccā
tibus: sed in succo eius est paruȝ stipticitatis.
¶ Jo. mes. Ben per vomitū ꝛ p ventrē edu- F
cit flegma crudum ꝛ grossuȝ. Et est medicina
mirabilis ad colicaȝ flegmaticam ꝛ vētosam.
¶ Aui. lib. ij. c. de ben. Ben est mūdificatiuū G
ꝛ proprie eius medulla ꝛ incisiuū humiditatū
grossarū. Et aperit cū aceto ꝛ aqua opilatio-
nes viscerum. Et in arbore ipsius est amaritu
do ꝛ stipticitas: ꝛ ꝓpter hoc est in ipsa virtus
cauterizatiua: ꝛ eius cortex est stipticus plus.
¶ Et oleum ipsius nō euacuatur a stipticita- H
te: ꝛ in ipso raro est abstersio ꝛ incisio. ¶ Se- I
men eius cōfert lētiginibus magnis. s. ꝛ par-
uis: ꝛ pāno ꝛ morfee ꝛ vestigijs vlceꝝ: ꝛ simili-
ter eius oleū. ¶ Et cōfert apostematibus du- K
ris oībus cū ponitur ł emplastris ꝛ vnguētis.

Capitulum. lxx.

Leta. Isi. Bleta vel beta alia cādida
b alia nigra alia siluestris. Itē greci duo
genera faciūt: nigrā ꝛ candidam: quā
proferunt

proferūt parcissimi semis appellātq3 soclon: ⁊ est bleta agrestis: q̄ est bleta lata q̄ facta est sicut elleborus alb⁹: vt appet p Dyas.ca. de ellebo. albo: ⁊ ista vocat blitis: ⁊ l3 dyas. faciat semotim. c. de bleta ⁊ de beta: error scriptoris fuit vl trāslatoris. Nā idē dicūt ⁊ debēt cōtinuari illa capi.

Operationes.

A ¶ Gal. vi. sim. far. c. bletū. Bletū est olus comestibile. fri. ⁊ hu. cōplexionis i scda māsione
B ⁊ tpata abstātia. ¶ Et idez li. ij. de cibis. c. de beta. Succus bete ē mediocriter abstersiuus qui ⁊ vētrez ad egestionē excitat: ⁊ stōm aliqn̄ mordicat: ⁊ maxime illoꝝ qcūq3 facile passibiles ⁊ sensibilē hñt ipsuz: ⁊ pp hoc ipsuz est edu
C liuz malū stō amplius comestū. ¶ Alimētuz aūt ab ipsa modicū magis idoneū est ꝙ i alua ad opilatiōes q̄ s3 epar: adhuc aūt magis qn̄ cū sinapi aut olio cū aceto comedit: ⁊ splenecticis eodē modo comesta sunt bona medicina
D magis ꝙ alimentū. ¶ Sera. lib. ag. c. de bleta. Ex ea est alba ⁊ nigra: ⁊ i sapore eius est nitrositas: ⁊ ṽtus ei⁹ est q̄ abstergit ⁊ resoluit et expellit supfluitates caliditatis: qn̄ cum ea fit
E sternutatoriū. ¶ Et qn̄ bleta coqtur: egredit ex ea viscositas ⁊ acuitas: ⁊ fit virtus eius que ꝓhibet generationē apatis: ⁊ resoluit resolutione pauca. In alba ṽo est de virtute abstersiua ⁊ resolutiua. In nigra ē res stiptica: ⁊ ꝓ
F prie in ei⁹ radice. ¶ Et idē auc. Gal. in li. de cibis. In ea existit hūiditas abstersiua abstersione tpata: ⁊ cū illa hūiditate laxat ventrē: ⁊ mollificat intestina ⁊ stōz: ⁊ maxime cū fuerit
G boni sensus. ¶ Et ideo accidit ꝙ bleta est mala stō: ⁊ ꝓprie illi qui est sicut diri: qn̄ vsus ei⁹ est nimius: ⁊ nutrimētū ei⁹ est paucū: sicut nutrimētuz aliaꝝ herbaꝝ. Sed bleta qdez ē magis iuuatiua ꝙ melochia in aperiendo opila
H tiones epatis. ¶ Nigra aūt stringit vētrē sicut lens: ⁊ maxime qn̄ coqtur radix ei⁹ ē plus stiptica ꝯstrictiua vētris: ⁊ alia spēs ei⁹ soluit
I ventrē. ¶ Et ambe qdez spēs eius sunt mali chimi pp nitrositatē que est in eis. Et ideo qn̄ fit sternutatoriū cū succo eius ⁊ melle mūdifi
K cat cerebrū: ⁊ ꝯfert dolori auriū. ¶ Et qn̄ ex decoctiōe blete ⁊ radicis eius abluit caput aufert lendines ⁊ mūdificat ipsuz a furfuribus.
L ¶ Et qn̄ proijcit sup scissuras q̄ fiūt a frigore ꝯfert eis: ⁊ qn̄ coqtur cū folijs eius curat bo
M tar. ¶ Et valet ad combustionē ignis ⁊ herisipilam. Et idez auc. aben mesuay: quādo coquitur ⁊ comeditur cu3 fabis digerit cito.

¶ Additio. Rasis. i. cōti. auc. Gal. Succus radicis blete mistus cu3 melle mundificat caput cum sternutatione. N
¶ Additio. Filius mes. Si apponatur succus radicum blete naribus: mūdificat caput ab humiditate grossa. O

Capitulum. lxxi.

Delliū. Unde sciēdū ꝙ bdelliū qdā
b est iudaicū: ⁊ est gūmi cuiusdā arboris q̄ vocat melealiend: ⁊ illud est bdelliuz iudaicū: ⁊ arabicū qd̄ nascit in idia ⁊ arabia. Et est aliud bdelliū s3 Sera. li. ag. c. Melk. qd̄ dr̄ bdelliū de melka qd̄ est ex arbore nolata melk q̄ orit in meka: q̄ arbor est satis stiptica: cui⁹ fructus maturat in meka: ⁊ comedit dulcis: s3 in hyspania nō maturat: s3 est fortiter pōticus pauce aquositatis ⁊ asper: ⁊ talis arbor ⁊ ei⁹ gūmi vocat de meka. Et est bdellium qd̄ scribit in ꝑncipio Genes. c. ij. qd̄ est i paradiso voluptatis: cui⁹ fructus satis ē dulcis. Et de isto bdellio facit Aui. suffuf. cōtra fluxuz in ethica circa fi. vbi ponit curas ꝯ sinthomata supueniētia ethice. Et istud bdelliū est frigi. ⁊ sic. Et ꝯstringit vētrez. Sed bdelliuz iudaicū est calidū in. ij. ⁊ humi. in ꝑ. Unde qr in receptis inuenit bdelliuz ꝯstringere ⁊ relaxare ⁊ calefacere ⁊ infrigidare ⁊c̄. Qn̄ volumus apire mollificare ⁊ resoluere ⁊c̄. ponat bdelliū iudaicū: qn̄ vero volumus ꝯstringere

⁊ infrigidare ponatur bdelliuꝫ de meka: ⁊ ta
le bdelliū eſt celeſtinum.i.coloris celeſtini: ſed
bdelliū iudaicū eſt ſubnigrū ſiue ſubalbiduꝫ:
veꝝ antiqui nīſi carētes bdellio de meka loco
eius ponebāt quādā aquoſitatē cōglobataꝫ:
que inuenit in veſiculis vlmi. ¶ Pli.ca.de
bdellio. Bdelliū eſt calidum in.ij.gradu: hu
midū in pmo. ¶ Almanſor tractatu.iij.c.de
bdellio. Bdelliuꝫ iudaicū calidū eſt: bdelliū
tamē de meka frigidum eſt ⁊ ſiccum.

Operationes.

A ¶ Serapion auc. Gal. Bdelliū ſtringit ven
trem ⁊ fortificat ſtōm: diſſoluit apoſtemata
que ſiunt in canna pulmonis: ⁊ tumorem quī
fit in crepatura inteſtinali: qn̄ diſſoluitur cuꝫ
ſaliua hoīs ieiuni donec fiat ſicut vnguētum
vel emplaſtrū: frāgit lapidem renū: quādo ſu
mitur in potu prouocat vrinā ⁊ diſſoluit apo
ſtemata cruda groſſa vētoſitates neruorum.
B ¶ Gal.vj.ſim.far.ca.bdellio. Quidaꝫ autēꝫ
eo vtūtur ⁊ maxime arabico in brontuniolis:
idest hernijs inteſtinalibus ieiuna ſaliua ma
defacientes: donec perueniat ad ꝯſiſtentiā em
C plaſtri. ¶ Arabicū vero ⁊ lapides qui ſunt in
renibus infringere bibitū: necnō vrinas ꝓuo
care ⁊ diſcurſus indigeſtibiliū ſpirituū ſana
re: necnon laterum dolores ⁊ rupturas.
D ¶ Almāſor. Bdelliū iudaicū dura diſſoluēs
apoſtemata emorroydibꝰ vtile iudicat. Bdel
E lium de meka ventrē ſtringit. ¶ Aui. Bdel
lium reſoluit ſanguinem cōgelatuꝫ ⁊ eſt leni
tiuum ⁊ maturatiuū diſrumpit vētoſitates.
F ¶ Et arabicū eſt ſiccius eo niſi recēs: ⁊ reſol
uit apoſtemata dura ⁊ proprie diſſolutū cū ſa
liua ieiuni: ⁊ ſimilr̄ reſoluit reliqua frigida.
G ¶ Et mecbum qđ nō eſt ex fructu palmaruꝫ
ſilueſtriū eſt ſtipticum. ¶ Bdellium iudaicū
reſoluit ſcroſulas: ⁊ bibitur decoctū ad apo
ſtemata dura que ſūt intrinſecus: ⁊ linitur cū
H aceto ſup ſabaſati. ¶ Cōfert cōtuſioni lacer
toruꝫ ⁊ ſpaſmo ⁊ duricici neruoꝝ ⁊ cōgelatio
I ni ipſorū. ¶ Et de meka etiā exiſtimauerūt ꝙ
ipſuꝫ prouocet: ſꝫ nō dubitatur qn ipſuꝫ ſtrin
K git ⁊ frangit lapideꝫ. ¶ Bdelliū vero arabi
cum clarū rubeum quādo teritur ex eo quāti
tas duoruꝫ aureoꝝ: ⁊ bibitur cū aqua mellis
L minuit flegma. ¶ Et bdelliū vtrūqꝫ reſoluit
ramicem aque ⁊ aperit os matricis clauſum.
Et educit fetum ⁊ mundificat matricem.
M ¶ Et reſoluit apoſtemata ani ⁊ teſticuloruꝫ.
Et confert morſui venenoſorum.

Capitulum.lxxij.

Erberis. Aui.li.ij.ca.de berberis. Ex
b eo ē rotūdū ⁊ rubeū cāpeſtre: ⁊ aliud ē
nigrū longū arenoſuꝫ aut montanū: ⁊
eſt fortius fri.⁊ ſic.in fine tertii gra. ⁊ eſt vin
cens coleraꝫ valde. Gal.viij.ſim.far.ca.oxia
cantū. Hec arbor eſt ſilis virtute ⁊ ſpecie ar
bori arehandi.i.piroꝝ ſilueſtriū: niſi qꝛ arbor
pirorū eſt ſtiptica ſtipticitate forti: ſed in fru
ctu eius cū ſtipticitate eſt res incidens ſubtili
ter. ¶ Sera.auc. Dyaſ.li.ag.ca. Amiberbe
ris.i.berberis. Et eſt rubus achiſſa: ꝗ dictuꝫ
acutū: ⁊ acſa: ⁊ eſt dictū ſpina acuta: ⁊ eſt illa
que facit fructuꝫ q dr̄ zacbuch ſiue zaytach:
⁊ eſt amiberberis ⁊ defertur a coraſceni: ⁊ eſt
arbor ſilis arbori piroꝝ ſilueſtriū que dr̄ abbꝭ
mis ſiue abaras niſi qꝛ eſt minor: ⁊ hꝫ multas
ſpinas. Et hꝫ fructū ſileꝫ grano mirti: niſi qꝛ
eſt maior ⁊ rubeus facile frāgibilis: ⁊ hꝫ inte
rius grana: ⁊ hꝫ radicem hñteꝫ multas radi
culas infi
xas terre.

Operationes.

¶ Sera. Fructus eius qn̄ bibit aut ēt come A
ditur: abſcindit fluxū antiquū ⁊ humiditates
antiquas q̄ fluūt a mrīce. ¶ Et qn̄ fit empla B
ſtruꝫ cū eo trito attrahit ſagittas que ſunt in
fixe carni: ⁊ aſcellas ⁊ ſpinas ⁊ alia ſimilia.
¶ Et qn̄ ꝑcutitur venter mulieris pregnan C
tis cū radice huius terre: aut fit inunctio cuꝫ
ea expellit

ex expellit fetum. Et est frigi. ꝛ sic. in secundo gradu: prohibet ꝛ incidit sitim calidam: ꝛ for
D tificat stomachum ꝛ epar. ¶ Et proprietas eius est φ confert apostematibus calidis. Et
E hec auctoritate Aben Mesuay. ¶ Et idem auctoritate Armasios. Fructus eius retinet ꝛ prohibet omnes egritudines que fiũt a flu-
F xu ventris. ¶ Auicē. Fructus berberis confert apostematibus calidis ex eis emplastruz superpositum: ꝛ confortat stomachuz ꝛ epar: ꝛ abscindit sitim valde: ꝛ confert rasure ꝛ fluxu sanguinis inferius.

Capitulum. lxxiij.

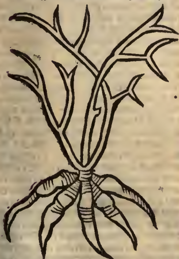

Bzeiden sunt radices albe. Serapiō
b lib. aggre. capitulo buzeiden. est simile behem albo: ꝛ ē medicina indie qua nos parum vtimur. Et quidam vero detulerunt ipsaz ad nos: ꝛ vidimus eaz sepe. Et melius ex eo est quod est album: habens lignum grossum ꝛ multas virgas. Illud vero qđ est subtile lignum habēs superficiem leuem parue albedinis est nō bonuz ꝛ nullius iuuamēti.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. habix. Habix dixit φ eius iuuamentum est sicut iuuamentum hermodactilorum ad remouendum dolorem iuncturaruz: ꝛ podagre: laxat aquam citrinam.

Capitulum. lxxiiij.

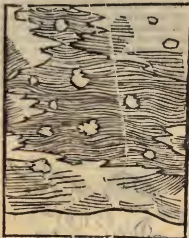

Itumē iudaicū siue aspaltum: ꝛ dr̄ bi-
b tumē iudaicum: eo φ in iudea inuenitur. s. in stagno qđ mare mortuuz dr̄: in quo ingredit̄ flumē iordane. Et ip̄z est spēs napte sȝ non napta: qm̄ napta est petroleū vel stercus demonū qđ idē est: ꝛ est sic oleū liqduz vt hr̄ inferius i trac. de lapidib' p̄ciosis. c. petroleuz. Sed bitumē iudaicū vel aspaltū: vel brasalendi q̄ idez sunt: est dux vtcūqȝ qđ pōt puluerizari: sȝ nō resoluit̄: ꝛ hȝ vtcūqȝ fetorē napte: vt pȝ p Sera. ꝛ p concordiā Dyas. ca. aspaltum. Aspaltū est bitumē iudaicū: ꝛ eius aliud est aridū: aliud liqdū: vñ bitumē iudaicum qđ fit i lacu iudee q dr̄ alfftiden coagulatio ei' p ripā ipsius lacus inuenit̄: ꝛ naute nacumscafa: ꝛ sic eaz colligūt ꝛ siccant ꝛ vēdūt. Aliud genus ē qđ neqȝ ferrū neqȝ aqua rūpere pōt: nisi tm̄ menstrua mulieꝝ: aut sanguis hircoruz. Et si volueris rūpere: sic rūpe: collige vinū de lana ꝛ intinge ipsuz in sanguine: ꝛ sic incide. Est aūt bitumen summū purpureū odoris grauioris: repabile aūt nigrū est. Reperit̄ aūt babylonicū bitumē albū seu nigrū: lōgo interuallo rapiēs ad se ignē. Omne vo bitumē hȝ virtutē malacticā ꝛ dyaforeticā: ꝛ hȝ vires viscide ꝛ ēt efficaciter relaxantes.

Operationes.

¶ Dyas. Bitumē tumores reprimit. Osso- A

cationibus flericis occurrit. Cadentes matri
B trices sublevat fumigãdo. ¶ Epilenticos su
mus eius provocat cū castoreo: mēstruis im-
C perat: tussi3 sedat. ¶ Asmaticos ꝛ dispnoicos
D ad sanitate3 perducit. ¶ Morsibus venena-
tis occurrit: sciaticis prestolatur: sciliacis da-
tur in modū catapucie ꝛ maximū prestat effe-
ctum: coagulatum sanguinem cum aceto re-
solvit: dissintericis cum succo ptisane suppo-
E situs curat. ¶ Catarrū suffumigatione com
pescit: dentium dolorem appositu3 mitigat:
podagricos ꝛ artheticos cū nitro ꝛ cera vt ma
lagma impositum curat.

Capitulum. lxxv.

Brionia. Dyascorides capitulo ampe
b leos leuki: idest brionia: sive vt latini
vitis alba bastas ꝛ folia similia habet
viti nostre: sed aspera ꝛ minora capzioli simi-
les sunt implicantes se semen ipsi vue simile
est: ꝛ botruosum rarū ꝛ fulvum. ¶ Galienus
sexto simplicium farmacorū3 capitulo ampe
leos leuki: idest vitis alba: quā quidam ꝛ brio
niam ꝛ psilotrum vocant: in summitate eius est
stipticitas ꝛ amaritudo pauca ꝛ acuitas: ꝛ ip-
se comedūtur in principio sue nativitatis fm
consuetudinem ꝛ in tempore veris: q2 sunt in
vantes stomachū propter eorum stipticitatē:
sub amarā asit ꝛ leviter acrē h3 stipticitate3.
¶ Serapion libro aggregatoris capitulo fe-
C sera. Fesera herba ē que habet folia ꝛ capzio
los in similitudinem vitis cōmunis: nisi quia
sunt asperiora: ꝛ rami ꝛ capzioli adherēt: im-
plicantes se quibuscunqꝫ approximant ex ar-
boribus aliis ꝛ suspenduntur eis cū capziolis
suis: ꝛ habet fructū simile3 racemo rubeo.

Operationes.

¶ Gal. Brionia vrinā3 mediocriter provo- A
cat. Radix vero abstersivam quandam ꝛ sic-
cativam subtilium partium habet virtute3:
necnon mediocriter calida3 propter quā sple
nes attenuat. ¶ Scliratos sanat: exterius ap B
posita cu3 ficubus scabie3 ꝛ lepram sanat: bu
truosus aute3 fructus in polipiriis est vtilis.
¶ Serapion auctoritate Rasis. Virtus eius C
est que calefacit mediocriter ꝛ abstergit ꝛ sub
tiliat ꝛ dissolvit duriciem splenis quando su-
perponitur emplastrum ex ea cu3 ficubus. Et
curat scabiem ꝛ egritudinem cum qua eleva
tur cutis. Sed fructu eius vtuntur coriāmi-
narii. Na3 cū eis abraduntur pili coriorum.
¶ Et idem Serapion. Virtus foliorū3 ꝛ fru D
ctus ꝛ radicis est calida ꝛ acuta. Et ideo quā
do fit emplastru3 cum eis ꝛ sale confert vlce-
ribus que dicuntur granita: ꝛ illis que dicū-
tur fagedenica: curat fissuras labiorū. ¶ Ra E
dix eius mixta cum orobo ꝛ fenugreco quā-
do cum eis abluitur cutis mundificat ꝛ ab-
stergit eam. Et aufert pannum ꝛ vestigia ni
gra ꝛ bothor ꝛ cicatrices vlcerum. Et confi-
citur cu3 oleo donec fiat sicut cera ꝛ sedat do
lorem ꝛ fistulam ani. Et quando miscetur cū
oleo donec dissolvatur convenit ad hoc ꝛ ex-
pellit livore3 qui fit sub oculo. Et quando fit
ex eo emplastru3 cum vino sedat panaricium
ꝛ resolvit apostemata ꝛ aperit ea. Et empla-
strum factum cum ea extrahit ossa: ingredi-
tur in confectionibus vnguentorum corrodē
tium carnem. Et potatur de ea. 3. i. ad epilen
tiam: ꝛ convenit appoplexie sic administrā-
ta ꝛ oppilationi. Et quando bibuntur ex ea
3. ij. confert morsibus tyri ꝛ occidit fetu3. Et
quando extrahitur succus a stipitibus eius ꝛ
accipitur cum frumento cocto provocat lac.
¶ Additio. Avicēna. lib. ij. Eius radix ab- F
scindit verrucas ꝛ bothor levia: ꝛ cum vino
sedat panaritium: ꝛ resolvit apostemata du-
ra: ꝛ disrumpit aldubellet: ꝛ emplastrum fa-
ctum de ea cum ficubus etiam est conveniēs
spleni: ꝛ sedat panaricium quando ex eo fit G
emplastrum cum vino. Cum ergo supponi-
tur extrahit fetu3: ꝛ mundificat matricem se
dendo in eius decoctione.

¶ Capitulum

Capitulum.lxxvi.

b Rictanica. Dyaſcorides ca. Bricta-
nica herba eſt habēs folia ſimilia lap-
patio agreſti: ſed paulo nigriora lano-
ſa guſtu ſtiptica. Haſtam vero habet longā
ꝛ radicem paruam ꝛ tenuem: folia eius exſic-
cantur: ſuccus eius collectus in ſole ponitur
ꝛ ſiccatur: ꝛ eſt illi virtus ſtiptica.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Succus eius ſiccatus in ſo-
le prodeſt vulneribus: vel cancris oris ꝛ fau-
cium cum vino ꝛ his qui ptiſim incurrunt:
quidam dicunt ꝙ eſt lappacium acutum.
B ¶ Dyaſcorides capitulo brio. id eſt brictani-
ca herba eſt duorum cubitorum longa: vir-
gas multas ꝛ tenues habens in quibus fo-
lia naſcuntur lepide ſimilia mollia ꝛ alba: ꝛ
in ſummo virgarum profert ſemen florem al-
bum habens.
C ¶ Dyaſcorides. Virtus eius eſt que cū ſuc-
co ptiſane cocta: ꝛ a capadocijs comeditur
propter frigiditatem ſtomachi: ꝛ ſemen eius
pro pipere vtuntur miſcētes in cocturis. Alij
memorant hanc empetigines mederi.
D ¶ Dyaſcorides capitulo brictoris: id eſt bri-
tanica herba eſt cuius radix aſpera ꝛ ſtri-
cta ꝛ ſibi coherens guſtu dulcis facit haſtas
duorum cubitorum ſpinoſas. Naſcitur in lo-
cis algoſis que cathaplaſmatibus adhibita:
omnibus vulneribus īpoſita ꝛ quotidie mu-
tata medetur.
E ¶ Additio. Gal. lib. vi. de ſimplicibus. Fo-
lia huius plante ſunt ſimilia folijs alboma-
chi ſilueſtris ſed declinat ad nigredinē plus
illis: ꝛ ipſa eſt calidior: ꝛ ſuccus qui exprimit̄
ex ea eſt ſimiliter conſtrictiuus: ſicut et folia
eius: ꝛ propterea bullimus ipſum ꝛ conſerua-
mus decoctum: ꝛ eſt medicina multum valēs
vlceribus oris ꝛ ſanat ſimilr̄ vlcera putrida.

Capitulum.lxxvij.

b Otris. Dyaſcorides capitulo Bo-
tris eſt herba fructicoſa tota ſpanſa
ſuper terram: colorem mellinum ha-
bens per interualla furcata: virge eius in om-
nibus ramis ſemine plene: folia habet ſimi-
lia in cibo agreſti cum maximo odore ꝛ bo-
no: non inuenitur in partibus noſtris: multi
pro ſuauitate odoris rebus alijs eam adiun-
gunt. Naſcitur in locis cultis ꝛ paſcuoſis:
capadocij vero eam ambroſiam dicunt: alij
arthemiſiam.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Cum vino bibita arthonoi- A
cis prodeſt: ſuccus eius bibitus ī balneo ycte-
ricis colorem reddit. Sed notandum ꝙ plu-
res herbe nō inueniūtur in partibus noſtris.
Et ideo noſtro idiomate nō poſſūt nominari.

Capitulum.lxxviij.

Orago.Ysidorus lib.etbimo.Bora
b go cali.est ⁊ hu.in pmo gra. Platea.
Borago folia h3 aspa:⁊ viridia sunt
precipue:competunt vsui medicine: exsiccata
non secūdario semina.Constan.Borago est
calida ⁊ humida in primo gradu.Item bora
go herba est satis nota : calida ⁊ humida est i
medio primi gradus. Habet enim virtutem
generandi bonos humores.

Operationes.

A ¶Ysaac.Borago in vino potui data leticiā
generat;⁊ cor confortat:proinde antiqui mi
scebant eam medicinis cardiace valentibus
B passioni.¶Que etiam cū aqua cocta: ⁊ cum
melle aut zuccaro potui data cānales pulmo
C nis ⁊ gutturis optime mundant.¶Platea
rius.Cōualescētibus ex egritudine valet sin
copizantibus cardiacis comesta cū carnibus
vel condita cū sanguine.Semen eius p duos
D annos in multa efficacia seruatur. ¶Radix
nō competit vsui medicine.Herba etiam cru
da comesta:bonum sanguinem generat.Cō
tra ytericiam cocta cū carnibus comeditur.
E ¶Constantinus. Borago coleram rubeam
purgat : cardiacis subuenit: ex colera nigra
patientibus. ¶In vino missa ⁊ potui data le F
ticiam generat.¶Eiusq3 apozima cu3 mel G
le ⁊ zuccaro bibitum:⁊ contra gutturis aspe
ritatem ⁊ pulmonis ac pectoris valet.
¶Valet sm Dyasco.conualescētibus ⁊ sin H
copizantibus:cardiacis: melancolicis:come
sta cum carnibus.¶Contra sincopim fiat si I
rupus ex succo eius ⁊ zuccaro:fiat similiter cō
tra cardiacam passionē:addito pulueris ossis
de corde cerui. ¶Valet similiter contra me K
lancoliam.

Capitulum.lxxix.

Ombax vel cotum. Serapion libro
b aggre.capitulo goron.i.bombax.Di
xerunt quidam medici de kelhe:q cor
tu3 nascitur inter eos in arboribus:que sunt
sicut arbores antipersicoru3: ⁊ durant annis
viginti.Et est ex eo q omni anno seminatur.
Et idem auctoritate aben mesuay.melius est
ex eo nouum.Et qd est plantatum anno suo.

Operationes.

¶Additio.Rasis vltimo continentis aucto
ritate Damas. Bombax habet grana cale
factiua ⁊ lenitiua pectoris:⁊ conferunt tussi.
¶Dixit Bimasuy: succus foliorum ipsius
retinet fluxum ventris accidentē infantibus.
Serapion.

A ¶ Serapion. Succus foliorum eius conuenit fluxui ventris qui accidit infantibus.
B ¶ Et semen eius conuenit tussi. Et est bonum pectori: et est calida et humida.
C Et oleum eius cōfert lentiginibus faciei et pustulis calidis que fiunt in facie: et facit augmētum in spermate.
D ¶ Dyascorides ca. coton: idest bombax: medulla seminis eius calefactoria est mollificat
E pectus. ¶ Et prodest ad tussim.
F ¶ Succus vero foliorū eius potatus fluxum ventris infantium sistit. Et est calida et humida complexionis.

Capitulum. lxxx.

b Bugloſſa. Iſido. li. ethymo. Bugloſſos a grecis est dicta: eo quod aſperrima folia in modū lingue bouis habeant. Que mirū modū ob ſapientiā nutriendam a veteribus infundēda vino memoratur. Plinius lib. xxv. Bugloſſos folia habet bouis lingue ſimilia ſup terrā ſparſa et aſpera et magna et minora. Auicē. Lingua bouis est herba lata habēs folia. Et cāna eius est plana: cuius rami ſunt vt pedes locuſtarum: et color est ex viridi et citrino. Adminiſtrāda autē est in medicina illa que groſſa habet folia ſuper quorum faciem ſunt puncta: que ſunt radices ſpinorum aut pilorum exeuntiū ab ea. Proxima est equalitate in calore, ad caliditatem enī paruam declinat. Et est in fine primi gradus in humiditate. Que autem ſicca est: minoris est humiditatis. Serapion lib. aggre. ca. ledenalchaur auctoritate Dyaſcoridis. Ledenalchaur idest lingua bouis ſiue bugloſſa: et est planta que aſſimilatur herbe que dicitur caromas: et habet folia verſus terram aſpera et nigra: et aſſimilatur in figura ſua lingua bouis.

Operationes.

¶ Plinius libro vt ſupra. Bugloſſa vino mixta animi voluptates auget: et vocatur eu phraſinum fluitiones: quas greci thaumatiſmos dicunt ſedat: et ſciaticis cum aqua bibita ſingulare preſidium tribuit. A
¶ Auicenna. Bugloſſa ſicca et aduſta alcola que ſunt in infantibus remouet: et inflationem oris ſedat. B
¶ Est etiam lenificatiua pectoris: et confortatiua cordis. Bona melancolie ex ſolitudine ac tremori cordis in vino et diſpoſitionibus melancolicis. C
¶ Quidam in potu tribuant eam ad tremorem cordis calidam. Confert etiā tuſſi et aſperitati canne proprie que cocta cum zuccaro et ydromelle. D
¶ Serapion auctoritate alcauzi. Bugloſſa est frigida: et quādo flos eius comburitur cōuenit fluxibilitati dentium et gingiuarū: et ad alcolam proprie que accidit in ore puerorū: et omnibus infirmitatibus que fiunt in ore. E
¶ Cōuenit cardiace que fit a colera. Et quādo aliquis vult eam ſumere: ſumat cum bolo armeno. F
¶ Galienus octauo ſimplicium farmacarum capitulo de bugloſſa ſm tranſlationem arabicam. Virtus eius est calida parum et humida. Et cōuenit tuſſientibus ex aſperitate canne pulmonis. Et cocta cū mellicrato aut proiecta in vino inducit leticiam. G
¶ Et idem eodem libro et capitulo ſm tranſlationem arabicam. Bugloſſa humida et calida est complexionis. Unde in vino potata: leticia cauſatiua creditur eſſe. H
¶ Conuenit autem et eis qui propter aſperitatem gutturis tuſſiunt in mellicrato cocta. I
¶ Aui. de virib⁹ cordis dicit quod cōfortat cor. K
¶ Additio. Raſis vltimo conti. Secundum Gal. habet virtutē lenitiuam. Caruan idest bugloſſa dixit Badigorius: est herba diſpergens anguſtias: et cum proprietate cōfert ſtomacho et dolori eius: et remouet anguſtiam. L
¶ Dixit Ebuzi: frigida est et humida in. iij.

Capitulū. lxxxi.

Vtalmos herba est cuius flos dicitur
b oculus bouis vel vacce. Et habet flo-
res nigros sm antiquam translatio-
nem.

Operationes.

A ¶ Dyas. c. Butalmos: que trāslatio corru
pta est: qm̄ Sera. ex verbis Dyas. sm aliam
translationē Dyas. dicit ꝙ hꝫ flores citrinos
similes floribus camomille: ⁊ hoc verum est.
B ¶ Butalmos hastā eijcit mollē: folia mara-
tri similia florē mellinū habēs: oculo bouis si-
milez: vnde ⁊ nomē accepit. Nascit in ciuita-
C tibus ⁊c̄. ¶ Sed sm translationem nostram
Dyas. Butalmos hꝫ duas spēs: vna est que
hꝫ folia similia maratro: ⁊ flores similes flori
bus camomille. Et ista vocat cotula fetida: ⁊
latine dr̄ pucida. Et Dyas. vocat cam parte-
mon. Alia est q̄ hꝫ folia similia coriandro: ⁊
flores citrinos nascens iuxta muros ciuitatis
⁊ vocat cotula non fetida: et latine dr̄ oculus
bouis: et grece similr̄ ita sonat butalmos. Sꝫ
ara. vocat bibar. i. oculus vacce: et iō dicit ad
D lras. ¶ Butalmos est herba mollis antimo
similis: lenes emittēs tirsos: et folia tenuiter
scissa ⁊ mollia: silia maratro: flores citrinos si
miles floribus camomille: et ista sm veritatē
est cotula fetida: que alio noīe vocat pucida.
E ¶ Et subdit: est alia butalmos caulis mollis:
fo. coriandro similia: flores. citrinos habens:
nascens iuxta muros ciuitatis: et ista vocatur
oculus bouis vel cotula non fetida: et de ista
herba est h̄ veritas clare intuentibus: quā la
tius inuenies in caplo inferius de oculo bo-
uis et istius operationis.

Capitulum. lxxxij.

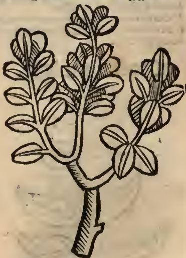

Axum est nomen grecum a latinis ex
b parte corruptum.

Operationes.

¶ Piros enī apud grecos arbor semp virēs A
est appellata: et leuitate materie elementoruꝫ
apicibus apta. Vnde scriptura. Scribe inq̄
buxo arboruꝫ. Buxus exprimendis elemen-
torum apicibus vtilis leui materia informat
vsum manus puerilis. Simul enim āmouet
te ipsa materia que semp viret: nec vnq̄ suis
exuitur folijs ne vnquā spei tue dissimilatio-
ne vuderis: sed semper tibi per fidem germi-
net spes salutis. ¶ Plinius lib. xvj. Mon- B
tes amant ilex ⁊ buxus. itaqꝫ buxus pirenēis
ac citerijs mōtibus plurima: berecinthio tra
ctu crassissima in corsica florem non ferendo.
Que causa amaritudinis mellis. Semen il-
lius cunctis inuisum animantibus. Hec in
olimpo Macedonie gracilior est sed breuis.

Amat frigida

Amat frigida aprica. In igne quoq; que fer
ro duricia: neq; carbone vtilis neq; flamma.
C ¶ Buxo folia cõcaua sunt ꝛ nõ decidũt: hec
arbor i plures ramos dispersa sicut ꝛ locbos
trãsmarina. Spississima vero ex omni mate-
D ria: ꝛ ideo grauiss.ma iudicaẽ. ¶ Buxus si-
cut ꝛ hebenus natura grac.lis ꝛ neutra flui-
E tat in aqs. ¶ Buxus ꝛ cornus ꝛ olea medul-
la ꝛ apidibus atq; corneis caret: minimũq; ꝛ
F sanguis hꝫ. ¶ Cariem vetustatẽq; buxus nõ
sentit: ꝛ rimam fissuramq; sponte nõ capit.
G ¶ Et sicut in cipresso terdines nasci prohibet
amaritudo: sic ꝛ duricia i buxo. Arida eni la
tius ꝙ virida ferris cedũt pter robur: ꝛ buxũ
q̃ pinacins resistunt: serr atũq; dentes inerti
equalitate replẽt: sꝫ quãdo lamine sectiles ex
H eis fiunt. ¶ Idẽ in lib. xvij. Proueniũt bu-
xi tenuissimis quinis senisq; virguli colliga-
I tis depacti. ¶ Actor. Buxus est arbor oibus
nota. Huius ramis vtunur in die palmaꝝ vi
ce palmarũ: quales oliuaꝝ sunt que i regione
nostra nõ abundãt. Huius etiã ligni pp suaꝫ
soliditateꝫ leuitatẽq; ac decorem ad fabrican
das tabellas ꝛ cocliaria atq; manubria ꝛ ad
alios plurimos vsus aptissimuꝫ inuenitur.
K ¶ Est auteꝫ arbor humilis ꝛ tenuis: neq; eni
multũ ascendit nec multũ grosceseit. De hu-
ius auteꝫ natura nihil penitus in libris medi-
corum reppcrisse me memini.

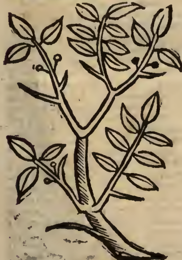

Capitulum. lxxxiij.

Ruscus omnibus notus. Paulus ca
b pi. de brusco: folia eius sunt folia mir-
ti cuꝫ extremitatibus spinosis. Faciẽs
plures stipites cuꝫ fructu rubeo sicut fructus
cerasi: ꝛ est temperati caloris: vt Ypocras ꝛ
Galienus testantur.

Operationes.

¶ Pau. Succus foliorum eius expressus in A
ore tentus oris vitia emendat.
¶ Prodest stomacho ꝛ dolori ventris a cole B
ra temperatus cuꝫ lacte ꝛ inunctus vitia ocu
lorum emendat.
¶ Potatus cuꝫ zuccaro emoptoicos sanat. C
Et petram frangit.
¶ Succus eius coctus ꝛ bibitus colerã ꝛ mẽ D
strua expellit. Puluis radicis eius vulnera
bene sanat.

Capitulum. lxxxiiij.

Butirum a buando: idest profundẽdo
b est dictũ: vt dicit Isidorus. Sua eniꝫ
vnctuositate ꝛ humiditate habet im-
buere ꝛ pfundere corpa que ꝯtingit. Nã bu
tiruꝫ est flos lactis multum habẽs caliditatis
ꝛ humiditatis cũ dominio acreitatis: ratione

cuius habet multum vnctuositatis. Est enim butirosa substantia naturaliter calida et humida viscosa et vnctuosa: humane complexioni vicina: vt dicit Ysaac.

¶ Additio. Gal. lib. de sim. me. ad paternianum. Butirum fit ex lacte bubulo: et ouillo: est autem optimum ouillum: quod colore subrusso: et amplius est pingue: optimum est ergo butyrum quod est pinguissimum: et ex ouillo lacte estate factum.

Operationes.

A ¶ Butirum sepe comestum stomachi ipsius est humectatiuum: ventris solutiuum maxime si recens fuerit. Et ideo antiqui vt dicit Ysaac assimilauerunt butirum oleo mirti pinguetudini dicentes: quod si quis accepit valet screatui de pectore et de pulmone maxime si ibi fuerit apostema: quia proprie est maturatiuum et humorum dissolutiuum: et superfluorum pectoris mundificatiuum: maxime si cum

B melle vel zuccaro comedatur. ¶ Subdens ibidem. Butirum repugnat venenis: membra humectat: asperitates oculorum eius lotura mollificat et emundat: apostema dissoluit et maturat.

C ¶ Vulnera pulmonis gutturis et pectoris mire sanat: renum et intestinorum morsuras mitigat: neruos indignatos et contractos seu spasmatos mollificat atque laxat.

D ¶ Auicenna. Contra venena butirum interius sumpta singulare presidium est. Si intoxicatus butirum in lacte calido resolutum bibat in magna quantitate. Nam vnctuositate sua opilat meatus ne ad cor ascendat subito vis veneni. Preterea venenositatem totam ad se trahit et ipsam inuiscat per vomitum euacuat de corpore et educit: vt dicit idem.

E ¶ Salitur autem aliquantulum butirum vt melius conseruetur: et vt eius potentialis humiditas siccitate salis temperetur. Insuper vt eius saporositas augmentetur.

F ¶ Nam gustui in sapore est magis gratum: quando mediocriter est salitum: quando nimis antiquatur: eius sapor cum odore diminuitur: et in grauem odorem et saporem gustui horribilem transmutatur: et tunc non valet ad ciba-

G ria condienda. ¶ Valet tamen ad varia medicamina et vnguenta: quia sepe accidit id quod non conuenit gule: congruit tamen nihilominus medicine alieni.

H ¶ Additio. Gal. vbi supra. Vires autem habet leuiter relaxantes: vnde ad vulue dolores et tumores: et loca neruosa et delicata: et siccitatem pulmonem proprie videtur facere.

Capitulum. lxxxv.

Amomilla. Auicenna. Camomilla est c... nota. Sed alia est cuius flos est citrinus. Et alia cuius flos est purpureus. Alia cuius est albus: in primo gradu est calida et sicca. Et secundum Gal. propinqua virtuti rose in subtiliatione sua: sed est in modum olei conueniēter calida. Est autem aperitiua: subtiliatiua: mollificatiua: resolutiua. Dyas. Camomilla vel antumios herba de qua alij errantes yridem vocant: eo quod verno tempore florescat et ad vsum colligatur. Alij vero camelionem: eo quod habeat odorem mali maciani similem. Huius herbe tria sunt genera differentias in flore habentia: haste sunt vel duarum palmarum fruticose que ramulos multos cum viminibus multis ac tenuibus generant teneraque parua et angusta folia. Superiusvero capitellum habet cum quadam rotunditate: habens de intus flores aureum qui regitur exterius alborum aut mellini vel purpurei coloris obiectione foliorum magnitudine timi similium. Nascitur in locis asperis vel circa semitas vel vias. Colligitur autem tempore verno maxime virtus est ei radici et flori omnique fruticis vernatica et leptomerica. Sera. lib. ag. ca. hebomig. i. camomilla. Eius sunt tres species: et discernuntur secundum colores florum solum: et ipsa est herba

herba habens virgas longas circiter palmũ
vnum fructicosos habentes ramulos: ⁊ folia
pua minuta gracilia ⁊ capitella rotunda par
ua in aliquibus quorũ flores albi: ⁊ in aliqui
bus aurei coloris: ⁊ flos qui apparet sub capi
tello est rotundus habens circũquaqꝫ floscu
los similes floribus rute: ⁊ color ipsoruꝫ est ci
trinus aut purpureus ⁊ nascitur in locis aspe
ris: ⁊ super mare colligitur in vere. Et opor
tet ꝙ reponantur folia ⁊ flores postꝙ̃ teritur
quodlibet de per se ⁊ fiãt inde trocisi. ¶ Gal.
vj. simpli. far. cap. antumus: id est camomilla
dictuꝫ quidem est in. iij. tractu de hac herba
latius: dicatur autem ⁊ nunc summarie ꝙ ca
lefacit ⁊ desiccat secundum primum gradũ.
Est autẽ ⁊ subtiliũ partiũ: ⁊ propterea dyafo
retica necnõ ⁊ rarefactiua ⁊ laxabilis ꝟtutis.

Operationes.

A ¶ Aui. Camomilla sedat apostemata calida
mollificando ⁊ resoluendo ipsa: ⁊ lenificat du
B ra que non sunt stricta valde. ¶ Et bibitur ꝑ
pter apostemata visceruꝫ spissa. mollificat te
tanum: ⁊ confortat membra neruosa omnia.
Et est ex medicinis plus conferentibus laxitu
dini ꝙ̃ reliqua: quoniã caliditas eius est simi
C lis caliditati aĩalis. ¶ Est ɔfortatiua cerebri
conferens sode frigide ⁊ ad euacuandam ma
terias capitis: quoniam resoluit absqꝫ attra
D ctione. Et hec est eius proprietas. ¶ Et ɔfert
pustulis oris: sanat algarab distẽperata ⁊ mo
re emplastri superposita: alleuiat sputum: au
fert ytericiam: prouocat vrinam: egredi fa
cit lapidem: ⁊ proprie que ex ea est purpurei
coloris: ⁊ cum camomilla quidem euapora
E tur vesica propter dolores frigidos. ¶ Et pro
uocat menstrua bibita ⁊ sedendo in aqua ip
sius. Et educit embrionem ⁊ secundinam.
F ¶ Et ɔfert yliace: ⁊ fit inũctio ex oleo eius in
febribus periodicis: ⁊ bibitur propter febres
antiquas in fine earum: ⁊ confert omni febri
absqꝫ forti acuitate: cum non est apostema ca
G lidum in visceribus. ¶ Et quandoqꝫ confert
apostemati: cum non est calidũ: ⁊ est eius ma
turatio: loco ipsius ponitur in confortatione
cerebri ⁊ iuuamento quod confert in soda he
H rengesif. ¶ Serapi. aucto. Galieni. Virtus
camomille est que resoluit ⁊ fluxa membra cõ
fortat: ⁊ lassitudini cõfert plus omni alia me
dicina: sedat dolores ⁊ mollificat mẽbra du
I ra: ⁊ lenit spissitudinem cutis paucam. ¶ Et
expellit febres que fiunt ab humoribus cole
ricis. Et propter spissitudinem cutis quando
in visceribus non est apostema calidũ: ⁊ iaꝫ fa
cta est digestio. Sed ⁊ febres que fiunt a fleg
mate ⁊ melancolia: aut propter apostemata
que in visceribus sunt quando exhibetur: iu
uat iuuamento manifesto multuꝫ. ¶ Et ideo K
contigit ꝙ ipsa est vna de fortioribus medici
nis in sedando dolores ⁊ de melioribus molli
ficatiuis ex medicinis conuenientibus mem
bris interioribus que sunt post mirach.
¶ Et ipsa ⁊ oleum eius conferunt sode frigi L
de. Nam curat humiditates que sunt in ca
pite per resolutioneꝫ sine attractione. Et hec
operatio est sibi magis propria ꝙ̃ alicui alte
ri medicine. ¶ Et quando fit emplastrum M
cum ea curat scabiem oculi ⁊ palpebrarum:
⁊ confortat cerebrum.

Capitulum. lxxvj.

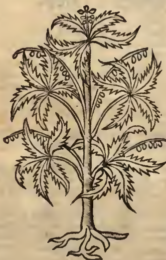

Anapis siue canabum ad similitudi
nem cãnevocatum ferunt: vel ab ety
mologia greca: quoniam canabum
illi canabin dicunt. ¶ Plinius lib. decimo
nono. Utilissima funibus canabis: seritur a
fauonio quo dentior est eo tenerior. Semen
eius quando maturum est ab equinoctio au

tummi defringitur: ⁊ sole vel vento vel fumo siccatur. Ipsaqꝫ canabis post vindemiaꝫ vellitur ac lucubrationibus decorticata purgatur. Optima est alabandica: precipue plagarum vsibus. Idem in libro vigesimo. Canapis nata est primum in siluis: folio nigrior ⁊ asperior. ¶ Auicen. Schendengi: est semen canabi. Et aliud quidem est ortulanū. Aliud campestre. ¶ Dumaym dixit ꝙ arbor campestris ſm cubiti quantitatē in desertis egreditur: ⁊ super folia eius albedo dominatur. Eiusqꝫ fructus piperi ⁊ gramini assimilatur Natura est calidum ⁊ siccum in tertio. Succus eius constrictionem soluit: ac solutione flegma ⁊ coleram educit. ¶ Palladius lib. tertio. In februario mense vltimo: canabum cōuenit seri terra pingui. stercorata rigua vel plana ⁊ humida ⁊ altius subacta. Idem in libro quarto. In mense quoqꝫ Martio vsqꝫ ad equinoctium: vernum tantum potest seri canabum.

Operationes.

A ¶ Plinius libro vigesimo. Semen eius virorum genituram extinguere dicitur. Succus ex eo vermiculos aurium ⁊ quicquid intrauerit eijcit.

B ¶ Sed cum dolore capitis tanta vis est ei vt aque infusa coagulare eam dicatur. Ideoqꝫ iumentorum aluo succurrit potata in aqua. Radix eius contractos articulos emollit in aqua cocta. Idemqꝫ podagras ⁊ similes impetus.

C ¶ Auicen. Canapis campestris resoluit ventositates ⁊ exsiccat fortiter: humorqꝫ eius paucus est ⁊ malus.

D ¶ Ex eius radice decocta fit emplastruꝫ apostematibus calidis. In locis duris in quibus chimi viscosi: sedatqꝫ caliditatem ⁊ soluit duriciem.

E ¶ Exiccat sperma: solutione flegma educit ⁊ coleraꝫ. Visuꝫ obtenebrat: stomacho nocet. Succus eius distillatur ad doloreꝫ auris opilatiuum. Et ad eius humiditatem: similiter ⁊ oleum ipsius. Folia vero eius eradicant furfures in capite.

F ¶ Idem. Ex decoctione canapi siluestris fit emplastrum herisipile ⁊ apostematibus calidis. Eius grana difficilis sunt digestionis: ⁊ stomacho mala. Cumqꝫ plurimum ex corticibus eius sumitur interescat sperma.

Capitulum. lxxxvij.

C Apillus veneris dictum: siue ꝙ elapsos post alopiciā capillos recreet: siue ꝙ capilloꝝ fluores coherceat. Vel ꝙ sit virgulis nigris lenibus cū splēdore quasi capilli. Nascit̄ aūt i aquosis locis. ¶ Pla. in lib. de simplici medicina. Capillus veneris frigidus ⁊ siccus est: tēperate tñ ex subtili substantia: virtutē hꝫ diureticam. Recēs multe efficacie est sed paruꝫ seruari potest: qꝛ herba subtilis est. Ex herbario. Capillum veneris herba videlicet que ⁊ politricos dicitur: in parietibus videlicet nascitur: habꝫ folia coriandro similia: caulē nigrū: sed nec floreꝫ hꝫ: nec semen. ¶ Constanti. Capillus veneris teste. Gal. inter calidum ⁊ frigiduꝫ est mediocris.

Operationes.

¶ Pla. Contra calefactionem epatis datur aqua decoctionis eius: vel de aqua illa ⁊ zuccaro fit syrupus. Si ēt sit vitiuꝫ splenis aliqd additur calidū diureticum: ⁊ plagelle in succo eius intincte supponat̄: vel ēt herba ꝯtrita A
¶ Constan. Eius aposima valet hāc lituosis lapidem frangit: cū vino bibitus veneno resistit ⁊ humoribus a stomacho fluentibus: mēstrua prouocat: dolorem pectoris ⁊ pulmonis B
mitigat. ¶ Et vt dicūt quidā de stomacho ⁊ intestinis deponit colerā rubeā: alopicie valet cathaplasmis. Et scrophis cum aqua coctus capite ex eo loto: pustulas etiam ⁊ putrefa- C

ctionem

ctionem mūdificat. Hec in oleō decocta facit
ad mulierū capillos nutriēdos decoctio eius
potata ytericos ꝛ eos q vrinā difficile faciūt
adiuuat: mēstrua mouet: ventris fluxū sistit.
E ¶ Capillos ēt cadētes cōtinet si cū vino ꝛ li-
xiuio coquatur: ꝛ cū codē humore caput ab-
F luatur. ¶ Item cuȝ vino apposita stomacho
pro cathaplasmate morsui canis ac serpen-
tium medetur: eius autem radix est vtilis.

Capitulum. lxxviij.

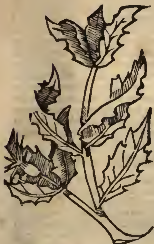

Ardo bñdictus. Pli. ca. Cardo bñ-
C dictus dr qꝛ veris tpe senescit: ꝛ ē her
ba terissagū spē: ꝛ cuȝ mollicie cauli-
culis subrubicūdis. Nascitur in tegulis ꝛ in
muris: nomē h greci dederūt senició: qꝛ xᵉ
canescit caput eius: numerosa diuidit lanu-
gine qualis est spine inter diuisuras exeunte.
¶ Gal. vj. sim. far. ca. de car. bñ. Erigoró fi-
ue cardo bñdictus vel herba hulne vtutē hȝ
īflatiuā ꝛ mediocriter dyaforeticā. ¶ Dyas.
ca. Sedū. i. cardo bñ. est herba quā senicion
vocāt. Nascit in tectis ꝛ in petris: folia hȝ vi
ridia ꝛ dēsa filia quercule: sed grossiora ꝛ pin
guiora: tyrsuȝ subrufuȝ capitellū in sūmita-
te tyrsi bñs in modum viticelle lanuginosuȝ.
Uires hȝ stringentes ꝛ refrigerātes ꝛ eadem
prestātes que ꝛ plantago: folia frigida sunt.

Operationes.

¶ Folia eiꝰ cū floribus l cathaplasmatibꝰ cū A
vino dulci facta ꝛ iposita īflatiōes testiculorū
tollit. ¶ Et ani plagas sanat: ad neruoꝝ inci B
siones cū aceto facit: ꝛ cathaplasmatibus ipo
sita. Ipsa vero potui data offocationes facit.

Capitulum. lxxxix.

Arduus. Sciēduȝ ꝙ camelon est spēs
C cardonis siluestris: q cardꝰ hȝ plures
spēs īter se differētes. Differt a came
leon: qꝛ in folijs nō hȝ aculeos. Pli. ca. de
car. Cardoꝝ duo sūt genera: vnū fructuosiꝰ
altero. Alteꝝ vnicaule crassius. Utriqȝ folia
spinosa muricatis cacuminibus: sȝ alterū flo
rem purpureuȝ mittit inter medios aculeos
celeriter canescentē ꝛ abeuntē cum aura: stoli
mon gre. vocatur. Item cardus ꝛ folia ꝛ cau
les spinosas lanugines hȝ. Item in anchora
leucantos est dictum spina alba. Est autem
alia differentia ꝙ quidam in his multi cau-
lia ramosaqȝ fiunt vt cardus. Uno autem
caule nec ramoso nec enetos quedaȝ cacumi
ne tm̄ spinosa sunt vt tringil. quedam estate
florent vt terralis ꝛ elixenes scolimos ꝛc.

Operationes.

¶ Gal. vij. sim. far. ca. scolimi. Scolimos. i. A

cardus sil. cuius radix multitudinē vrinaruȝ
educit fetidarū sigȝ in vino coq̄ns eā bibat: ⁊
B pp̄ h̄ fetitudines curat assellaꝝ. ¶ Et totius
corpis purgatiuo h̄ farmaco tal' humoris ex
tota suba existēte: q̄ ꝯo h̄ȝ q̄litatē energia q-
dē ca. i. iij. gra. vl' tertio incipiēte idicat h̄ far
C macū: sic. aūt in. ij. ¶ Pli. ca. cameleonte al
be. i. suchaa vl' card' alb'. Cū passo mixta vrī
nā mouet: hydropicū desiccat: lūbricos occi-
dit. Nā illa q̄ nigra ē facit ad maligna vul-
nera q̄ greci vocāt cacíáculas: ⁊ lētigines au-
D fert. ¶ Gal. Cameleōte nigre radix hȝ qd' de
lieteriosuȝ: vn̄ extrisec' est vsus ei' ad scabieȝ
⁊ empetigineȝ ⁊ alfos ⁊ oīno oīa q̄ abstersione
egēt ⁊ mollitiuis ⁊ dyasoreticis miscetur far-
macis ⁊ fagedeniaca vlcera sanat cathaplas.
E ¶ Alba v̄o cameleōte radix ad lumbricos ro
tūdos daf in quātitate oxifabi cū vino auste-
ro. Afferūt aūt eā ⁊ ytericis siłeȝ existētē radi
F ci: magis attū amarior illa ē. ¶ Ser. Radix
ei' ꝯfert fluxui nimio matricis: ⁊ ꝯfert oībus
egritudībus l qb' ꝯfert bedeguar. Et fruct'
ei' ⁊ radix ꝯferūt apāti vulue ⁊ apāti ani: ⁊ ra
dix ei' icarnat vlcera: q2 l ipsa ē v̄tus ꝯsolida-
G tiua cū tpamēto. ¶ Et idē auc. dya. Cardus
ē herba: ⁊ hmōi herba ƀm ꝙ extimo ē prope
nām bedeguar: ⁊ est stiptica: ⁊ semē ei' ē for-
tius satis: ⁊ cōfert relaxationi vulue ⁊ fluxibi
litati ani: ⁊ glutinat vlcera: quoniam stipti-
citas eius est pauca sine superfluitate: ⁊ radix
eius cōuenit cursui humiditatum antiquarū
matricum: ⁊ fluxui nimio menstruorum.

Capitulum. xc.

Amedreos. Plinius capitulo came
c dreos est herba que latine quercula di
citur: ⁊ ab aliquibus trizaoga: folia
habet magna mente similia ⁊ diuisa vt quer
cus: flore pene purpureo: aliq ipsam serracaȝ
dicunt: ⁊ ab ipsa serram inuentaȝ esse. ¶ Se
rapion libro aggrega. capitulo Camedreos
aucto. Dyas. Camedreos nominatur quer-
cus terre. Nascitur in locis petrosis ⁊ aspe-
ris. Et est herba parua longitudine vnius
palme habens folia parua similia in figuraȝ
in ortu suo folijs quercus: flos eius ē coloris
purpurei paruus. Et tempus colligendi est
quando semen est maturum: ⁊ colligenda est
cū suo semine. Dyascorides capitulo came-
dreos. Nascit̄ in locis saxosis ⁊ asperis. Fru-
tex est bipalmis cum folijs minutis ⁊ mēte si-
milibus ⁊ amaris: florē habet purpureum ⁊
minutum: sed colligenda est cū semen matu-
rum est. Galienus octauo simplicium farmaco
rum cap. camedreos. Camedreos ponit eam
quis in tertio gradu siccitatis ⁊ caliditatis: ⁊
plus in eo in siccitate ꝙ in caliditate: vnde fo
lia eius sunt similia folijs quercus. Et ideo
latini ipsam querculam vocant.

Operationes.

¶ Dyas. capitulo cameropa ƀm translatio- A
nem nostram. Cameropa: idest camedreos
viridis ⁊ sicca bibita cū aqua conquassationi
bus ⁊ tussictibus valet: ⁊ splenis duricies sol
uendo medicatur. ¶ In initio ydropisis iu- B
uat: menstruis imperat: aborsuȝ excludit: cū
aceto bibita splenem siccat. Morsibus vene-
natis occurrit cuȝ vino bibita ⁊ cathaplasma
tibus adhibita ola similiter facere potest mel
le addito: antiqua vulnera purgat: trita ⁊
oleo mixta caligines oculoꝝ detergit. Omni
corpi trita ⁊ peruncta calefactioneȝ prestat.
¶ Gal. Camedreos predominanteȝ hȝ ama C
rum saporē: est autem ⁊ acre quodāmodo ex
quibus videlicet splenē liquefacit: ⁊ vrinas ⁊
menstrua mouet: ⁊ grossicieȝ humoꝝ incidit
⁊ eas q̄ in visceribus obstructiōes expurgat.
¶ Sera. auc. Albugeri fit syrupus ex ea ad D
tussim antiquā ⁊ ad corruptionē digōnis ⁊ i
principio ydropisis: ⁊ ad spasmū: ⁊ quāto sy
rupus eius erit vetustior tanto erit maioris
virtutis ad ea que diximus. ¶ Et herba ipsa E
contrita confert fistulis lachrymalium. Et
eius decoctio confert ytericie nigre.

Capitulum.xcj.

Amepitheos grece iterpretat infima
c pinus a came ꝛ pitheos qd est pinus:
eo qd fm oes sui spes odorez hz pini.
Et sciēduz ꝙ camipitheos ꝛ camedreos vnā
ꝛ eādez hāt virtutē ꝛ ꝯplexionē. Et sunt ca. ꝛ
sic. in. iij. g. Gal. viij. sim. far. ea. Camepithe
os est in desiccādo. iij. gra. in calefaciēdo ꝓo
sedi. ¶ Ser. li. ag. c. Hamepitheos. i. camedre
os est herba que nascitur oi āno: ꝛ dilatatur
eius origo sup faciē terre vndiqz. Et sunt ei9
tres spēs. Vna eaꝝ est fortior alijs: ꝛ hz folia
silia folijs semp viue nisi qꝛ sunt minora eis ꝛ
hz sup hūiditatē tenacē ꝛ sunt pilosa: ꝛ sunt
folia illa circa ramos spissa ꝛ odor eius est sicē
resine pini. Et hz flores minutos glaucos: ꝛ
radices siles radicibus herbe dicte picorio: ꝛ
semē eius est nigrū: cuius odor est sicē odor re
sine pini: ꝛ rami ei9 sunt aliquātulū lōgi ꝛ cur
uati sicē rami herbe que dr bācasa. Secunda
spēs est q hz vgas longitudine vnius brachij
ꝛ ramulos subtiles: folia ꝓo ꝛ flores in odore
silia supradicte: ꝛ semē eius est nigrū. Tertia
vero species que dr masculus hz folia subti-
lia minuta albida pilosa: ꝛ hz virgam aspe-
ram albam ꝛ florem album minutum super
ramulos: ꝛ odor eius est sicut odor prime.

Operationes.

A ¶ Ser. auc. Gal. Camepitheos si sumat in
potu mūdificat apit ꝛ abstergit mēbra iterio-
ra qñ est herba sicca: ꝛ incarnat qñ est recēs:
ꝛ ꝯfert sup oēm medicinā hñtibus yctericiā:
ꝛ vlr olbus hñtibus opilationē epatis: ꝛ ꝓuo
cat mēstrua qñ bibit cū melle ꝛ qñ fit nastale.
¶ Et prouocat vrinā ꝛ coquit cū mellicrato B
ꝛ bibit: ꝛ cōfert strāguirie. ¶ Et qñ est recēs C
hz vrtutē multaz cōglutinādi ꝛ incarnādi vul
nera magna: ꝛ curat plagas ꝛ soluit duricies
māmillaruz. ¶ Dyas. Radix eius bibit die- D
bus septē ycteriicis medet: diebus. xxx. bibita
sciaticis fert opē maxime cū mulsa: epaticis ꝛ
dissurijs ꝛ nefreticis pstat effectū: tortionibus
subuenit: hac eiz maxie vtunt in pōto. ¶ Eli- E
xatura eius dat ʒ vim aconiti: cathaplasma-
tibus adhibita cū polēta: ꝛ elixatura eius mi
xta ola silr facere pōt trita cū caricis ꝛ duꝝ in
modū catapucie vētrem mollit: cū resina te-
pida imposita sordida vulnera purgat melle
addito causas matricis componet. Duricies
vulneꝝ soluet ꝛ paracolesiz pstat. ¶ Gal. Ca- F
mepitheos in gustu quidē fortiorē hz saporē
ꝙ acrē: in energia vero abstergit vlcera plus
ꝙ calefaciat: propterea in arteticis ꝛ oīno qui
bus obstruūtur faciliter epata bonuz est far-
macū. Ducit aūt ꝛ mēstrua bibitū ꝛ cū melle
appositū: est vero ꝛ diureticū farmacuz: qui-
dam vero dant sciaticis coquentes in melli-
crato. ¶ Virtus vero huius herbe magna G
vlcera sanare pōt: ꝛ putridosa vlcera sanat:
duriciesqz mammillis dyaforat.

Capitulum.xcij.

Arui. Pla. Carui appellatur semē ꝛ.
c berba in.iij.gra.ca.ꝛ sic. In trāsmari
nis ꝑtibus ꝛ in sicilia reperitur in quāti
tate multa per annos quinqꝫ seruari potest.
Uirtutē diureticam ꝛ dyaforeticam habet.

Operationes.

A ¶ Cū vinū decoctionis eius ꝯfert strāguirie
ac dissurrie: puluis ēt eius in cibis sumpt⁹ di
gestionē ꝯfortat: vētositatē excludit ꝛ positū
B in salsas ēt appetitū excitat. ¶ Costā. i li. gra
duū. Carui est ca. ꝛ sic. in. iij. gra. vētositatē ꝛ
inflationē dissoluit: stōmqꝫ corroborat: lūbri
cos occidit: digestiuā ṽtutē ꝯfortat: vrinā ꝓ
C uocat. ¶ Aui. Carui ē proximū dispōnibus
anisi. ca. ē ꝛ sic. i. ij. Expellit vētositates ꝛ exic
cat: ꝛ nō ē in subtiliatione cymini. Cōfert tre
mori cordis. Est bonū ꝟmibus: iterficit enīꝫ
D eos. ¶ Pli. li. xix. Careū gentis sue noīe ap
pellatū ī ꝗcūqꝫ terra seri vult eadē rōne qua
olus acrū laudatissimū tñ in caria: primū in
E frigia. ¶ Dyas. Careos semē oībus notū ṽtus
ē illi cali. ꝛ vnctualis aniso siūs eustomacha:
miscetqꝫ antidotis ꝛ oxiporiis. Radix eius co
F medit̄ cocta sicut pastinaca. ¶ Cōstan. vbi. s.
Siluestre carui qꝺ dr̄ cardumeni valet epilē
ticis diuqꝫ tussientibus: sciaticis: nefreticis:
G strāguiriosis ac reptiliū morsibus. ¶ Tortio
nem vētrisqꝫ dolorē de grossa ventositate ac
viscoso flegmate curat: cuꝫ aceto impositum
scabiem impetiginē alopiciam sanat: de quo
qui fumigatus fuerit stridorē ei prouocabit.

Capitulum. xciij.

Ardamomū: semē ē vicꝫ nasturcij qꝺ
c in arabia nascit̄ ꝛ aliis locis. Sꝫ eligē
duꝫ ē fragile: flauū plenū grauedine ꝛ
ꝗsi lētū: sed nō rugosum clausum: ꝛ si frāgat̄
puluerosum: gustuqꝫ subamarū calefaciens
odore suaui ꝛ graui. Est aūt calide ṽtutis ali
qd hñs amaritudīs. ¶ Pla. Cardamomuꝫ
est fructus vel potius semē cuiusdā arboris:
ꝛ est ca. ꝛ sic. in. ij. gra. maius melius ē. Et hꝫ
aliquātulū acuinis ꝛ dulcedinē ſmixtā: p an
nos. xx. pōt seruari: ṽtutē hꝫ ꝯfortādi ex aro
maticitate dissoluēdi ꝛ ꝯsumēdi ex ꝗlitatib⁹.

Operationes.

¶ Pla. Cardamomū valet ꝯ sincopiꝫ ꝛ car A
diacaꝫ passionē ex frigida cā ꝛ ad debilitateꝫ
stōi. i. in digestionē cōfortandā: ad appetituꝫ
prouocāduꝫ: ꝛ ꝯ vomitū ex frigida cā: cōtra
qꝫ debilitatem cerebri. ¶ Ex epl'a Ypocra. B
Cardamomū calidā ṽtutē hꝫ: ꝛ aliqd amari
tudinis: qꝛ lūbricos occidit: ꝛ scabies fortiter
sanat. ¶ Dyas. Cardamomū lūbricos latos C
occidit: cū aceto bibitū scabiē sanat ꝛ expur
gat: cū aqua vero calida prodest epilenticis:
tussim mitigat. ¶ Sciaticos curat: paraliti D
cos sanat. Et qm̄ aliqd hꝫ caustice virtutis: ꝛ
quēadmodū synapis relaxat. Ideoqꝫ vētris
tortionē ꝛ inflationē relaxās sanat vrinā ꝛ mē
strua ꝓuocat. ¶ Potatūqꝫ ptū expellit: ala E
lia vētris excludit: serpētiū morsibus occur
rit. ¶ Cū vino neufreticos adiuuat. Ictosqꝫ F
scorpionū vel serpētiū oluꝫ salubriter curat:
vesice lapides frāgit: mēstrua fumigādo de
ponit. ¶ Aui. Cardamomū quoddā est ma G
gnum sicut cicer nigrū: qꝺ cum frangit̄ inte
rius hꝫ granum album mordicans linguam
sicut cubebe. Et aliud est paruū sicut lēs: etiā
aromaticum: calidum est ꝛ siccum in. iij. gra
du. Et in ipso est cuꝫ calefactione stipticitas:
proprieqꝫ in illo qꝺ hꝫ caput ꝛ proprie in capi
te ipsius. Cōfert nausee ac vomitui cū masti
cis aqua vtriusqꝫ granati. ¶ Cōstātinus in H
lib. graduuꝫ. Cardamomi duo sunt genera:
maius ꝛ minus: vtrūqꝫ in. i. gradu calidūꝫ ꝛ
siccū. Sed maius est minoris caloris ac pōti
citatis ꝛ magis odoriferum. ¶ Ideo stoma I
chum cōfortat: ꝛ digestionem adiuuat. Uo
mitum colericum arcet cuꝫ ligno aloes masti
ceac succo mēte potatum extinguit flegma:
maxime suis corticibus bibitum. Cortex ei K
stipticior est ꝛ stomachi confortantior.

¶ Capitulū

Capitulum.xciiij.

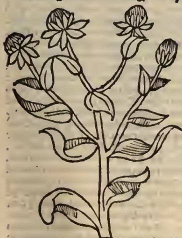

Artamus. Johãnes mesue.c.ᵭ carta
C nio. Cartamus duoꝝ modoꝝ est. Est
eiʒ domesticus ꝛ siluestris. Et dixerũt
qdam ꝙ nil est de spẽbus cartami ꝛ elõgati
sunt. Cartamus de quo hic loqmur ẽ dome
sticus ꝛ melioꝛ ps plãte ipsius ẽ semẽ. Et post
illud flos eius: ꝛ melius semẽ eius est qḋ ẽ al
buʒ planũ plenũ ꝛ grossum: cuius medulla ẽ
vnctuosa pinguis ꝛ cortex tenuis. Et melioꝛ
flos eius qui est sicut pili croci. Et est ca. in.i.
gra. sic.in.ij. Et flos eius est minus ca. Et sil
uestris ẽ calidioꝛ ꝛ siccioꝛ. Et in eo est vtus la
cticinioꝝ remissa. Est aũt cartamus apitiu⁹:
abstersiuus: ꝯturbatiuus faciẽs nauseã. Aui.
li.ij.ca. de cartamo. Cartamus alius ẽ dome
sticus ꝛ alius est siluestris: q siluestris ca. est in
ij. gradu. sic.in.tertio: ꝛ domesticus ca. in pri
mo gra. sic.in.ij. Dyas.ca. cincu s̃m trãsla
tionem nostraʒ cincu idest cartamus folia hʒ
oblonga ꝛ diuisa ꝛ aspera ꝛ spinosa: tyrsum
hʒ longũ spinosum in quo sunt capitella ob
rotunda cuʒ flore croceo: semẽ albũ hñs ob
rufum ꝛ oblongum ꝛ angulosum: flores eius
multi exsiccant. Sera.li.aggre.ca. de carta
mo auc. Dyas. Cartamus est ex eo domesti
cus ꝛ siluestris. Domesticus hʒ folia longa:
aspera: alta: spinosa: diuisa: ꝛ hʒ stipites lon
gos duoruʒ cubitorum spinosos: ꝛ super eos
sunt capitella in magnitudine oliue maioris
in quibus est flos croceus similis croco: ꝛ ha
bet semen album ꝛ oblongum angulosum.

Operationes.

¶ Johannes mesue auctoritate pauli. Acci A
pe medulle eius.ʒ.x. cordumeni.ʒ.i.ß. fac ex
eis grana sicut cicercula.ʒ.v. soluit enim suf
ficienter. ¶ Et dicit ẽt liga ex medulla quan B
titatem sufficienteʒ in pãno: ꝛ suspẽde in oxi
melle qñ coquitur: ꝛ erit solutiuuʒ: ꝛ proprie
si fuerit oximel squilliticum ¶ Et idem auc. C
aligaselis. Accipe eius medulle aureos.xxij.
penidie aure.iiij. cordumeni zinziberis ana
aureuʒ aggregentur omnia cũ melle: ꝛ fiant
forme sicut nuces: ꝛ da vbi oportet vnam vel
duas. ¶ Et ideʒ aucto. Gal. Coquatur me D
dulla eius in iure galline vel galli cuʒ specie
bus ꝛ propinet̃ vbi opʒ. ¶ Et dixit ẽt fiat ex E
medullis eius ꝛ põderis tertia ipsius ex ami
gdalis: ꝛ sexta ex pineis ꝛ aggregentur om
nia cum melle ꝛ decoquantur cuʒ succo squil
le: ꝛ fiat hec mirabilis iuuamẽti ad ea que di
cemus. ¶ Extrahitur enim ab ea oleuʒ iuua F
mentorum multorũ: ꝛ eius operatio est sicut
olei de ben: ꝛ oleis de amigdalis. Et solutio
ne educit flegma per vomitũ similiter ꝛ aquo
sitatem. Et valet ad egritudinem ex eis sicut
est colica ꝛ clysterizatur. ¶ Et mundificat pe G
ctus ꝛ pulmoneʒ ꝛ proprie loco predicti: ꝛ cla
rificat vocem ꝛ similiter oleum ipsius. ¶ Et H
vsus eius in spermate augmentuʒ facit. Flos
vero eius cuʒ aqua mellis remouet yctericiã.
¶ Auicenna. Oleum eius est propinquum I
oleo vrtice: verũtamẽ debilius: ꝛ ẽ ex eis que
caseãt lac: ꝛ nutrimẽtuʒ eius est multe putta
tis: ꝛ mũdificat pect⁹ ꝛ clarificat vocẽ ꝛ ẽ ma
lus stõ: ꝛ caseat lac in stõ: ꝛ aufert colice.
¶ Dyasco. Semen eius datum cum mulsa K
ventrem purgat: cacostomaticum est ꝛ dulce
multum: ꝛ ipsum ventrem deponit amigda
lis ꝛ nitro multum ꝛ aniso cuʒ melle cocto ac
cepte ante cenam due vel tres velut nuces vẽ
trem mollit: digestionẽ prestat. ¶ Sera. auc. L
Dyas. Quando teruntur capilli cartami sil
uestris aut flos ꝛ bibuntur cum pipere ꝛ vino
cõferunt puncture scorpionis. ¶ Et qdaʒ pu M
tauerũt ꝙ si qs percussus a scorpione tenuerit
radicem eius in manu sua non sentiet dolorẽ
eius. Et quando proijcit eam tunc sentiet.
¶ Additio. Aui.li.ij.ca. ꝑprio. Cõfert molli N
ficationi neruoꝝ: ꝛ ꝯtritioni lacertoꝝ: ꝛ ẽ bo
nus sciatice superpositus vt emplastrum. Et
cõfert doloribus pectoris: ꝓuocat menstrua:
ꝛ interficit fetum: ꝛ dat vires ad coitum.

Capitulum.xcv.

Calamus aromaticus a similitudie calami visualis vocat. Signif in idia multis nodis geniculatus fuluus fragrās spēs suauitate. Qui cū frāgit i mltas ptes sit scissilis: similās gustu casiā cū leni agrimōia remordēte: vt dic. Isi. i li. ety. Dya. Calamus aromatic9 i india nasci: z ē optim9 colore ruffus cū nodis spissis: z cū frāgit scissilis z arenos9 appet ac fulu9: odore suaui gustu z viribus stiptico atqz glutinoso. Pli. Iūcus odoratus nihil dfit a ceteris sui gn̄is aspectu. Sz calam9 odorat9 pstātior ē. Odore stati de lōginquo suitat: mollior tactu meliorqz q min9 fragil is. Et qz solo se potius φ q raphanū mō frāgit. Inest āt fistule araneū qd vocāt florē. Aui. Calam9 aromatic9 calid9 ē siccus vsqz ad scdm. Melior ē ille q ē iacinctie coloris ppinquos bñs nodos: q in plūma frusta frāgit zcui9 cāna plena re sili tele araneę: z i masticatione ei9 ē acuitas. Et ei9 ptritō ē boni odoris. Et ē declināt ad citrinitatē z albedinē. Est āt subtiliatiu9. In ipso ei ē suba subtilis: sicut i pipere z cinamomo ac reliqs spēbus bmōi. In ipso ē stipticitas pauca cū acredie. Et in eius suba sunt terreitas z acreitas: z ē bone cōmixtionis ad eqalitatē ptinēs: sz eius exsiccatio maior est.

Operationes.

A Cōfert occultationis sanguinis mortui: z ptritioni lacerto z: z apati epatis z stō ac tussi: valet ēt ad tumorē: abstergit visu: apata resoluit: mēbra expulsionis puocat. Et cū semine apij pfert renibus ac distillatiōi vrine.

B Cōstā. in li. graduū. Calamus ē subtilis citrini coloris: cōcauus: desiccatiuus: z facilime rūpitur: digitis pstrictus: in india z psia nascit: sed laudabilior ē indicus. Est aūt ca. z sic. in. ij. gra. valetqz ad dolorez stōi z epatis potui datus. Mēstrua puocat: z veteri tussi pdest si suffumigiū inde fiat. Ad stringēdūqz sanguinis fluxū valet.

C Pla. Calamus aromaticus ca. est z sic. Quidaz repitur in psia q citrinus est. Et eo pbisici nō vtūtur. Alius in india qui subalbidus est z eo vtunt. Est aūt radix cuiusdā fruticis valde aromatica: calamo silis: qz pcaua ē. Cū eiz colligitur quoddā lignū qd interius est extrahit. Eligēdus est aūt calamus subalbidi coloris q cum frāgit nō facile pulueriza per tres ānos seruatur. Habet virtutē confortandi. Puluis eius valet contra dolorem stōi ex frigiditate vel ventositate. Ad digestionē stomachi confortandam: datur puluis eius cum puluere cinamomi: hoc etiam valet contra cardiacā.

Capitulum.xcvj.

Calamus agrestis siue aquaticus. Aetor.

tor. Calamus ē arūdo vel arūdinei generis. Sed ē ēt calamus aromaticus: de quo supra proximo ca. Isi. li. xvj. In stagnis indicis arūdines calamiq; dicuntur nasci: ex quorū radicibus expressū suauissimū succū bibūt Indi. Vñ z Varro. Indica nō magnū in arbore crescit arundo. Illius z lentis premit radicibus humor. Dulcia cui nequeāt succo comedere mella. Glosa sup Esaiā. xij. Calamus de quo carta fit medulla habere vr: z nō esse vacuus s; gilis est z cito marcessit. Unde scriptum est. Calamus z iuncus marcessit.

Operationes.

A ¶ Dyas. Calamus agrestis maior est in olbus agaricis. Que si comederint alalia: citius infert mortē: z maxime ille q nascit in babylone z in parnaso. Hastas hz multas: folia edere silia: flos eius albus z odoratiuus: semen vero minutū z bonum. Radices quinq; vel sex habet albas z longas z dulces vnius digiti grossitudinem habentes.

B ¶ Et eius elixatura conficit medicamētū qd tollit caligines oculorū. ¶ Elixatura radicis

C eius tantum potest quantum z radix.

D ¶ Semen eius diureticū est. Nauseā prouocat: ventrē stringit: in Cicilia nascitur: que bouem impinguat si fuerit viridus comesta.

Capitulum. xcvij.

Capparis siue capparus. Isidorus in

E li. ethymologiarū. xvij. Capparis dici vr: eo q habeat in sūmitatibus rotūda quedā seminū capitella. Pli. lib. decimonono. Diximus inter peregrinas frutices de capparo nō vtendū transmarino innocentius est italicū: ferūt illos qui quotidie edūt para lisi nō periclitari: nec lienis doloribus. Pla. Capparis siue capparus Herba est vel frutex in transmarinis partibus: cuius cortex precipue conuenit vsui medicine. In principio veris colligitur z desiccatur: p sex annos in multa efficacia seruatur. Eligēdus aūt est cortex qui cum frāgitur nō puluerizatur: z q aliquātulū subrufus est z subamarus. Flores enim adhuc tuberosi colligi debēt: q2 iā dilatati non valent. Cū sale vel aceto conditi seruantur. Cōstantinus in li. graduum. Cappari sunt in secundo gradu calidi z sicci. Horū radix z frondes z poma z semen intrant medicinam. Magis tamen cibo poma z frondes: radix vero medicine pertinet.

Operationes

¶ Dyascorides. Capparis schirosī splenis super omnia medicamina iuuat: frutex eius spinosa super terraz sparsa: vnctione plena: habens folia cydonie similia: semen autez sicut oliua. Radices magnas z multas: locis aridis z maxime in muris nascitur. A

¶ Semē eius vētrem mollit. Comestū autē cacostomachū est. Radix z semen cū vino bibita splenē attenuāt: vrinaz: prouocant: sanguinem deponunt: sciaticis z paraliticis bibita mirifice prodest: mēstruis imperant: semen eius coctum cū aceto z in ore retentū dolorem dentiū mitigant: radix eius trita z imposita duricias z scrofas spargit. Succus eiusdem auri infusus vermes occidit. B

¶ Isaac. Cappari sunt z radix z frondes z fructus eius omnes calidi in secundo gradu quod testatur eorum ponticitas acumen z amaritudo. C

¶ Ideo incidunt z dissoluunt z mundificāt stomachum a superfluis humoribus. D

¶ Oppilationē splenis ac epatis aperiunt: z duriciā soluūt: vrinā z menstrua prouocant. E

¶ Meliores sunt fm medicinā q̄ fm cibu3: qm illaudabilis nutrimēti sunt: vt pote colerici nigri q̄ sanguinis generatiui: neruos ēt stomachi impediunt z percutiūt assuefacti: F

vnde oportet eos elixos māducari: ablataqꝫ eorum aqua conditos cum oleo ⁊ aceto. Qui si cum carne vel alio comedantur: non absqꝫ coriandro manducandi sunt: cuius natura temperiem magnam eis prestat.

G ¶ Platea. Cappari virtutē habent incitandi appetitum: humorē in ore stomachi existētem digerendi stomachuꝫ cōfortāt: infrigidatuꝫ calefaciunt: cibus enim sunt ⁊ medicina.

H ¶ Contra vitium splenis ⁊ duriciem epatis valet vinum decoctionis capparis.

I ¶ Succus foliorum eius auribus immissus vermes necat: valet etiam herba hec ad yliacam passionem ⁊ arteticam.

K ¶ Additio. Gal. de facile acquisi. c. i. Radices capparis terens quoqꝫ in lacte asine vsqꝫ ad tertiam partem: ⁊ hoc serua ⁊ vtere q: per totum nigrificat capillos capitis.

Capitulum. xcviij.

Campboraca. Platearius. Cāpboraca est herba cuius succus est campbora: multipliciter vtilis in medicina sicut videlicet in isto capitulo habef. Hec herba nostre campboracee similis est. In fine veris colligitur ac terif: ⁊ inde succus eius exprimitur. Quod feculentū est residet ⁊ abijcitur: qd liqdius ac purius retinetur. Soli exponif ⁊ exiccatur: ac desiccata in campborā reducitur. Idem campbora est in tertio gradu frigida ⁊ sicca: dicunt quidam: sed falso gummi esse: cum sit succus herbe cuiusdā ut (margin: c)

ste dyascoride multisqꝫ alijs). Herbaqꝫ ipsa dicif campbora ca. vt in principio huius capituli dixi. Campbora eligenda est alba ⁊ lucida. Nā turbulenta non est adeo bona. Ex admixtione autem vernicis sophisticatur dum inter ipsius campbore: ⁊ ex admixtione similis est in odore. Discernitur autem quia vernix solidam habet substantiam ⁊ difficile frāgitur: campbora vero cito: ⁊ si tractetur in manibus: de facili pulueriꝫatur. Campbora nisi artificiose seruef de facili perdif. Est. n. aromatica: ⁊ omne aromaticū est fumosum. Ideoqꝫ in fumositatē soluitur. Seruari aūt potest in vase marmoreo: ⁊ melius in alabastro: seruaturqꝫ in efficacia multa in psillio vel in lini semine vel milio per annos. xl.

Operationes.

¶ Contra calefactionem epatis puluis eius cum solatri succo conficitur: in quo plagelle intincte sepius epati superponuntur. A

¶ Cōtra fluxū sanguinis e naribus fiūt magdaliones ex puluere ipsius: ⁊ ex puluere seminis cortice vsti atqꝫ ꝯfecti cū succo sanguinarie ⁊ imponuntur naribus: si vero fiat fluxus ex ebulitione sanguinis vel ex epate: puluis eius campbore cū aqua frigida conficiatur: ⁊ plagelle infuse fronti ⁊ timporibus ⁊ gule ⁊ epati superponātur. B

¶ Cōtra maculaꝫ oculi conficitur puluis eius cum aqua rosarum: addito feniculi succo in vase ponatur eneo. C

¶ Contra faciei pānum ⁊ ad facieꝫ clarificādam conficitur: conficitur quoqꝫ cum aqua rosarum: addito albo atqꝫ mundissimo. D

¶ Contra libidinē odoref cāpbora p nares. Nimia. n. actione frigiditatis spūs ispissat: corpus infrigidat ⁊ libidinem stringit. vnde: Campbora per nares castrat odore mares. E

¶ Nota qꝫ satis competenter ponitur in syrupis: contra acutas egritudines. F

¶ In frenesi competenter prouocat sternutationes si puluis eius distemperetur cum oleo rosaruꝫ ⁊ penna intincta per nares intingatur: ⁊ in alijs fe. acutis: quia non augmentat calorem nec naturam. G

¶ Auicen. Usus campbore facit canicieꝫ ⁊ prohibet apostemata calida. Et cū aceto prohibet fluxum sanguinis narium: aut cum expressione dactilorum aut cum aqua mirti. H

¶ Et confert sode calide. Et remouet vigilias. Et confortat sensus calefactorum. Et cōfert alcole vehementer. Et confert in medicinis obtalmie calide. I

¶ Et abscindit

K ¶ Et abscindit coitum ⁊ generat lapidem renum ⁊ vesicce.

L ¶ Et stringit fluxum ventris colericum.

Capitulum.xcix.

Amsice aut sicen. Dyascorides capitulo camsice. Hastas habet longas digitorū quattuor in terra proiectas

C lacrimo plenas: folia sunt eius lenticule similia sed minora ⁊ tenuiora: semē habet sub folijs rotundum sicut peplum: ⁊ est sine flore: radix est illi tenera ⁊ inutilis.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Hasta eius trita cum vino ⁊ vt pessarium supposita dolorem matricis mitigat. Cathaplasmatibus adhibita tumores spargit: clauos corporis tollit: inimiceas mundat: cocte ⁊ comeste ventrem soluunt. Idem succus ipsius facere potest: succus ipse perunctus ictus scorpionum mitigat: suffusiones ⁊ caligines oculorum addito melle curat. Nascitur vero saxosis locis ⁊ asperis.

Capitulum.c.

Atapucia. Isi.li.etymo. Catapucie

C due sunt species. Maior videlicet ⁊ minor. Maior est sicut arbor fici licz minor: folia eius sunt sicut folia platani. semina eius stant in arbore sicut vue. Minor habet hastam duorum palmorum ⁊ inanem: folia similia amigdalis sed lōgiora: semen eius in cacumine virge rotundum: deforis nigrū deintus album. Sunt enim ambe quasi eiusdem complexionis ⁊ virtutis: sunt enim ca. in tertio. ⁊ hu. in primo: virtutem habēt purgādi flegma principaliter: secundario coleraz ⁊ melancoliaz. Sera. li. ag. ca. cathua: id est catapucia auc. Dyas. Catapucia maior que vocatur cathua: est arbor in magnitudine ficus habēs folia similia dulb. nisi qz sunt maiora leniora ⁊ nigriora stipites ⁊ rami eius sunt cōcaui sicut ⁊ cāna: ⁊ habet semē velut in ramis asperum: ⁊ qñ excoriatur semen eius est simile kirat: ⁊ ex eo exprimitur oleum de kerua. Minor est planta quam multi computant inter lacticiniorum species: hz stipitē vnius brachij longitudinem habentem: ⁊ concauuz in grossitudine vnius digiti ⁊ in summitate stipitis: ramorum sunt ramuli parui: ⁊ ex folijs quedam sunt super stipitē: ⁊ quedam super illos ramulos: sed folia q̄ sunt sup stipitez sunt longiora similia folijs amigdale: nisi qz sunt latiora ⁊ leniora: sed folia que sunt sup ramulos supiores sunt minora folijs stipitis: ⁊ sunt similia folijs aristologielon. appropinquātia similitudini folioz edere: ⁊ hz fructū in sūmi

tatibus ramulorum triangulatum: et velut rotundum sicut grana cacari: et inter ipsum sunt semina que diuidunt per parietes que sunt in eo: que semina sunt in magnitudine orobi: exterius subnigrum habentia colorem: sed quando excoriantur sunt alba: et habent saporem dulcem et habent radicem subtilem in qua nullum est iuuamentum. Gal. vij. sim. far. cap. ci cri. i. catapucie fructus qui purgat. Absterfiuam et dyaforeticam habet virtutem: ita autem et flos sed omnino debilioerem: oleum vero quod ex fructu est: est calidius: subtilius et dyaforeticum.

Operationes.

A ¶ Sera. Catapucia maior habet virtutem que abstergit et resoluit. Et virtus foliorum debilior est virtute granorum: sed oleum eius est calidius et subtilius oleo oliuarum: et propter hoc resoluit plus eo. Ex semine eius fit oleum quod non administratur in cibis: sed in lucernis: et ponitur in vnguentis.

B ¶ Et quando excoriantur ex granis eius. xxx. et teruntur et bibuntur purgant coleram et flegma et humiditates aquosas: et commouent vomitum et fluxum ventris. Et grana quidem eius sunt grana dura: laxant stomachum laxatione forti. Et prouocant

C nauseam et vomitum. ¶ Et quando grana eius teruntur et fit emplastrum cum eis mundificat empetigines.

D ¶ Et quando fit linitio cum oleo eius solo aut cum ace

E to sedat apostemata mamillarum. ¶ Et tempus quando debet fieri illud oleum est quando cadunt grana a cortice suo quod oleum confert scabiei et vlceribus humidis que sunt in capite: et apostematibus eorum: et coartationi oris matricis: et cicatricibus fedis que remanent post solidationem clauorum: et dolori aurium quando miscent cum aliquo vn

F guento fortificante operationem eius. ¶ Et quandoque laxat ventrem. Et expellit lumbricos. Et idem auc. bedigoras. Proprietas granorum eius est quod dissoluunt: subtiliant et fortificant membra et incidunt superfluitatem. Et conferunt lepre. Et

G similiter oleum eorum. ¶ Dyas. Uirtus catapucie minoris est catartica: septem grana accepta aut nouem sicut catapodia comesta: et similiter ea: aqua accepta flegma et coleram depo

H nit. ¶ Succus ex eo factus sicut de titimallo omnia similiter facere potest: folia eius cum galli

I na aut uiscello accepta ventrem soluunt. ¶ Sed catapucie maioris: si. xxx. grana purgata fuerint accepta: coleram et flegma ventris deponunt: vomitum prouocant gustu non bono hec

K purgatio stomachum ledit. ¶ Contritum et

impositum maculas limpidat: folia eius trita cum polenta tumores oculorum spargunt duricies omnes mamarum et tumores compescunt. Ignem sacrum sola extinguunt ipsum cum aceto mixta.

L ¶ Additio. Catapucia minor. Dyas. Eius oleum valet contra scabiem: vlcera humida: capitis a causa calida iuxta pudicum coadunationem et mixta cum vnguentis confortat eorum operationem: et sumpta laxat ventrem: necat et expellit lumbricos.

Capitulum. cj.

Caulis. Isi. in. li. xvij. Caulis est gene

C raliter herbarum vel olerum medius fru tex: qui vulgo tyrsus dicitur: eo quod a terra sursum conscendat. Ex quo deriuatum est vt specialiter quoddam genus olerum caulis diceretur: quia tyrsus eius plus ceteris omnibus coalescit. i. crescit. Aui. Caulis corpus naturaliter est humidis folijs: siluestris autem est calidior et siccior: ipse totus est calidus in primo: siccus in secundo. Caulis siquidem alius est domesticus: alius siluestris alius marinus et alius caulis aque. Siluestris est amarior: et acutior a et cibo remotior. Est autem grossi nutrimenti ingrossans sanguinem. Et inflat et facit corpus dolorosum. Maturatiuus est autem et lenificatiuus: et desiccatiuus propter quod decoqtur et ab eo prima aqua effundit. Eiusque nutrimentum est paruum et humidius nutrimento lentium. Et sanguinem facit malum. Cum ergo cum carne pingui et gallinis decoquitur paruum bonus efficitur. Pal. li. iij. In mense februario caules seruntur: qui et toto anno seri possunt solum pingue et satis subactum diligunt. Argillam et glaciem timent. Sabulone et

arenis non

arenis nõ delectanť nisi pbēnis vnda succur
rat. Omnē statū celi patiť caulis frigū ma-
gis ꝫ austrū positi citi⁹ ferunt. Cõtra septē-
trionē seruis: sed hoc ⁊ sapore caulis vincit ⁊
robore amis delectať. Erũ põnēde sunt plā
te p bulbinos areaꝝ. Gaudet stercore ⁊ sarco
latione. Rarius posit⁹ ꝯualescat celeri⁹ cogť:
virore seruať: si duꝫ est triū vel quattuor folio
rum nitruꝫ tritũ cribello desuper sparsas ⁊
speciem pruine canentis immittetur.

Operationes.

A ¶ Auice. Caulis hꝫ proprietatē in sedatiõe
dolorū: stipticus est eius cinis ⁊ fortis exsicca
tionis. Siluestris: ⁊ marinus ⁊ demestic⁹ ma
turant flegmones atqꝫ duricias.
B ¶ Ideꝫ caulis consolidat ⁊ probibet fraudu
lentis ambulationē: poniturqꝫ cuꝫ albugine
C oui super adustionem. ¶ Tremori confert cū
fenugreco embrocatur super podagrā: eius-
qꝫ decoctio super dolores iuncturaruꝫ. Iteꝝ
Eius decoctio ac semen tardant ebrietatem.
D ¶ Confert etiā furfurib⁹ ⁊ fit caputpurgiuꝫ
cū succo eius. Ex eius ꝓprietatibus fit exsicca
tio ligue: facitqꝫ somnū: ⁊ obtenebrat visū.
E ¶ Cuꝫ succo eius aut decoctione ipsius cum
oleo sisamino fit gargarismus contra prefo-
cationem. Et eius comestio clarificat vocem
F est auteꝫ malus stomacho. ¶ Succus eius cū
vino depassis cõfert splen ⁊ yctericie: prouo-
cat vrinaꝫ ⁊ menstrua: eiusqꝫ semen vermes
G interficit cum lupinorũ aqua. ¶ Cinis radi
cis lapideꝫ frangit. Caulis marinus declinat
ad salsedinem ⁊ amaritudinē: ⁊ ideo lenit na
turaꝫ: soluitqꝫ proprie cū pingui carne. Eius
folia sunt sicut aristologie: que oriunť ex vna
radice. Succus eius cum vino confert morsi
H bus etiam canis rabiosi. ¶ Dyasco. Caulicu
li ortuli elixi ⁊ non valde percocti ventrē mol
liunt. Nā caulis tyrsus si fortius elixetur vē
trem abstinet: ⁊ maxime si in calido cinere co
I quatur. ¶ Qui nascunť in egypto amari sūt
⁊ si comesti fuerint caligines oculorũ deter-
gunt: typicis prosunt crudi comesti: ebrieta-
K tem in conuiuio nõ admittūt. ¶ Ysaac. Cau
lis sic. est ⁊ fri. in. i. gra. Turbidum ⁊ melan-
colicum generat sanguinem odorem dantē.
L ¶ Caules estiui vstiorē sanguinem generant
colore enim vstc viciani sunt ⁊ mundificatiui.
M ¶ Hyemales vo nõ tāti acuminis sunt: sed
vis eorũ ventreꝫ humectat ⁊ vrinam prouo
cat. Horũ ius bibitum ventreꝫ soluit: ⁊ sine
iuri comesti eundē cõstipant: corpus enim eo-
rum siccum est: vnde ⁊ constipatiuū. Ideoqꝫ
vt ab eorũ nocumento temperetur elixentur
⁊ aqua proiecta in alia coquantur cū pinguis
sima carne pecudis vel suis.
¶ Additio. Rasis. x. ꝯti. auc. Ruffi. l fi. Em N
plastrū valēs ad pleuresim carētē vehemēti
inflāmatiõe ⁊ caliditate. ℞. succi caulū: fari-
ne fenugreci: seminis lini: bismalue: extremi-
tatuꝫ camomille: farine simule: ana distēperē
tur oia cum succo caulium ⁊ modico olei sisa
mini: ⁊ superponatur: quoniā mitigabit: ⁊ in
frigidabit apostema.

Capitulum. cij.

C Auda equina. Aui. lib. ij. capi. de cau
da equina. Cauda equina est plāta na
scens in locis ꝯcauis ⁊ in vallibus: hñs
stipites cõcauos ad rubedinē declinātes: aspe
ros duros: nodosa cū nodis intrātibus: ⁊ ad
nodos sunt sicut folia squinanti minuta spis
sa: ⁊ adheret arbori cui appropinquat: deide
generanť ex ea extremitates plures sicut cau
da equina: ⁊ habet radicem duraꝫ: est frigi.
in. i. sic. in. ij. est stiptica: ⁊ proprie succus eius
est vehementis exsiccationis sine mordicatio
ne. ¶ Gal. vi. sim. far. cap. de cauda equina.
Uirtus huius plante est stiptica cū amaritu-
ne pauca: ⁊ propter hoc desiccat violenter cū
mordicatione. Est frigida in primo: sic. in. ij.

¶ Paulus capitulo de cauda equa. Est quedam cauda minor que grece vocatur corsanda habens stipitem subrufum ⁊ folia superiora minora. ¶ Dyascori. capitulo Hipparis siue anabasis. Hipparis: id est cauda equina aut anabasis. Nascitur in locis humidis ⁊ in monumentis: habet hastas rufas ⁊ asperas ⁊ nodosas que haste quicquid vicinum habent alligant: in quibus folia sunt in sūmitate acuta ⁊ tenera ⁊ iunco similia: ⁊ spissa sursum ascendentia. Hec etiam aliquotiens de pariete pendet comis plena abundantius ⁊ nigris sicut caude: radices sunt ei lignose ⁊ dure: virtus est ei stiptica.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Cauda equina est valde iuuatiua ad fluxum sanguinis: consolidat vulnera ⁊ vlcera mirabiliter. Et si in eis sunt nerui cōsolidat etiam. Confert quando linitur aut fit ex ea emplastrum intestinis. Confert etiam apostematibus calidis stomachi ⁊ epatis ⁊ ydropisi: ⁊ cetera.

B ¶ Gal. Vulnera marina quinimo ⁊ contra emissiones sanguinis ⁊ fluxum muliebreʒ. Et cōtra dissinterias etiā ⁊ ceteros vētris fluxus Hec herba farmucum validuʒ est cū aqua ⁊ vino. Scribunt autē quidam hanc vesice nec non subtilium intestinorum vulnus sanare.

C ¶ Succus autē eius emorrosagijs que ex naribus confert: ⁊ fluidis passionibus ventris cū aliquo vino pontico bibita: vel cuʒ aqua si cōtingat febricitantes.

D ¶ Paulus. Cauda equina minor curat ⁊ delet antracem sumpta ⁊ emplastrata.

E Dyascori. Succus eius naribus sanguinem profluentem abstinet. Dissintericis cum vino bibita medicatur: vrinaʒ prouocat: folia eius imposita vulneribus recentibus paracolesim faciunt: ⁊ radix ⁊ herba eius tussientibus ⁊ ortonoicis medicantur: conquassationibus opitulantur: dicitur vero incisiones vesice ⁊ intestinorum solidare.

F ¶ Serapion auctoritate Dyascori. Quādo folia eius pistantur ⁊ fit cum eis emplastrum conglutinat vlcera recentia: ⁊ si sunt nerui incisi cōsolidat eos. Et decoctio radicis ⁊ foliorum eius quādo datur in potu cōfert tussi antique ⁊ cōtractioni anhelitus. Et si potent trita ⁊ sicca idem faciunt. Et qū fit emplastrauʒ cum eis recentibus ɔfert attritioni lacertoꝝ.

Capituluʒ. ciiij.

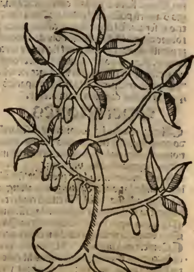

Assia fistula. Johānes mesue. Cassia
c fistula est ex medicinis in quibus est fiducia iuuamentoruʒ. Et est sine nocumēto carens acuitate ⁊ mordicatione: ⁊ omni excessu ledēte: que potest exbiberi in omni etate: itaqʒ pueris ⁊ pregnantibus. Constat autē eius electio in sex proprietatibus: vt ꝙ eius arundo sit grossa plena splendens multi ponderis: ⁊ sit pulpa eius splendens ⁊ pinguis: ⁊ hasta ex arundine ⁊ cōseruata in vasis vitreatis est equalis complexionis ad latus caliditatis declinās: ⁊ est humida in primo: ⁊ est lenitiua ⁊ resolutiua clarificatiua sanguinis: nocet debilibus habentibus viscera lubrica: remouetur ab ea hoc nocumentū in permixtione mirabolanorum ⁊ reubarbari ⁊ aqua masticis ⁊ spica ⁊ qñqʒ necessarium est addere lubricitatem: ⁊ proprie in desiccatione viscerū: quare miscetur ei oleum de amigdalis dulcibus: ⁊ diuretica faciunt eam declinare ad vias vrine quare necesse est eoruʒ permixtio qñ oportet menbris secunde expulsionis cōferre: ⁊ ipsa est de tarde ⁊ debiliter solutionem facientibus: propter quod permiscenda sunt cuʒ ea ex rebus habentibus acuitatem sicut alba fec ⁊ ysopus: etenim vigorant eius operationem: ⁊ magis adhuc si cum quibusdam ex ventrem soluentibus misceatur: ⁊ ipsa cuʒ aqua

casei est

casei est nobilis operationis. ¶ Sera. lib. ag. ca. chiarzambetb. i. cassia fistula: ꝛ sunt canne cócaue: quaꝝ color est rubeus ad nigredinem declinis: ꝛ inter ipsas sunt lamine ex carne nigra ꝛ parietes diuidétes inter eas: ꝛ itra laminas sunt grana sicut grana ulecarecte ꝛ eiusdé magnitudinis: sapor ei⁹ est dulcis ꝛ color ei⁹ est inter glaucedinē ꝛ ruborē: ꝛ affert a babilonia ex terra aliená. Et virtus ei⁹ est ꝙ ipsa é equalis cóplexionis ꝛ electa. Ex illa est que est in canna sua interius nigra grauis ꝛ lucida. Et qȝ de ipsa vtimur plurimum est caro: licet etiam cortice aliquando. Et idem aucto. Aben Mesuay. Uirtus eius est que resoluit ꝛ extinguit acuitatem sanguinis.

Operationes.

A ¶ Johánes Mesue. Cassia fistula mundificat sanguinem: ꝛ remouet acuitatem eius: ꝛ sedat sitim: ꝛ proprie cum succo endiuie aut
B saltem deputato ſm artem. ¶ Et ipsa quidé mundificat stomachuȝ: ꝛ educit colerá ꝛ flegma: ꝛ illud operatur sine nocumento: ꝛ caret
C mordicatione. ¶ Et ipsa quidé lenit guttur
D ꝛ pectus. ¶ Et resoluit apostemata acuta in eis: ꝛ confert calefactioni renum sumpta cuȝ
E diureticis ꝛ infusione liquoris. ¶ Et prohibȝ generationé lapidis in eis: ꝛ confert febribus colericis: ꝛ dosis eius ſm Serapioné auctoritate Aben mesuay est. a. 3. vi. vſqȝ ad. 3. x.
F ¶ Serapion auctoritate Aben mesuay. Cassia fistula extinguit acuitatem sanguinis: ꝛ sedat apostemata dura que fiunt ex eo: ꝛ resoluit apostemata dura que fiunt in gingiuis ꝛ gutture quando fiunt cum eo gargarisinata
G cum aqua arboris vulpis ꝛ passulis. ¶ Et cófert ictericie ꝛ dolori epatis: ꝛ purgat coleraȝ
H adustam: ꝛ mollificat ventrem mediocri mollificatione: ꝛ mundificat neruos. ¶ Aui. lib. ij. cap. de cassia fistula. Cassia fistula est equalis in caliditate ꝛ frigi. ꝛ humi. ꝛ est resolutiua ꝛ lenitiua: ꝛ cófert apostematibus calidis ꝛ visceribus proprie ꝛ gutturi qñ ex ea fit gargarismus cum aqua solatri: ꝛ liniutur super apostemata dura ꝛ confert eis: ꝛ liniuntur ex ea podagra ꝛ iuncture dolorose: quádo dissoluitur manibus in aqua coriandri humidi cū spuma psilij ꝛ deinde fit ex ea gargarismus confert preuocationi ꝛ mundificat epar: ꝛ cófert yctericie: ꝛ dolori epatis: ꝛ est lenitiua ventris: ꝛ educit coleram adustam ꝛ flegma ꝛ soluit sine nocuméto ꝛ absqȝ mordicatióe: adeo ꝙ ipsa est conueniens pregnantibus: ꝛ soluit eas: loco eius ponitur medium ipsius de terreniabin ꝛ triplū ponderis eius de carne passularum. Octaui ponderis ipsius de turbit: ꝛ qñqȝ ponitur loco passularum liquiricia.

Capitulū. ciiij.

Cassia lignea. Gal. vij. sim. far. cap. de Cassia lignea. Substátia cassie lignee
c est multū subtilis: ꝛ sapor eius est acutus ꝛ stipticitate pauca: ꝛ virtus eius est cali. ꝛ sic. in. iij. gra. ¶ Serapi. lib. aggre. capitu. Melochaa auc. Dyas. Sunt eius multe species: ꝛ nascuntur in terris arabum vbi nascūtur species alie aromatice: habet stipiteȝ grossum ꝛ corticem folia eius sunt similia folijs yreos nigra purpurea: ꝛ habet odorem similem odori rose. Et hec species est in prima bonitate: ꝛ secūda post hanc in bonitate est illa cuius color est sicut color coralli: ꝛ est subtilis leuis: longa: grossi calami ꝛ plene mordicás linguam cuȝ stipticitate ꝛ acuitate pauca: bonum odorem habens participátem aliquod odoris vini. Hec due species sunt vtiles ī medicina: alie vero nō sunt administráde: ꝛ ego volui eas rememorari vt non administrētur: sed abijciantur. Et est de eis quedam que est nigra habēs odoreȝ malum ꝛ corticem subtilem: ꝛ reperitur res quedam similis cassie li-

gnee ꝛ nō eſt caſſia lignea. Et cognoſcitur ꝑ ſaporē: qꝛ nō ē acuti ſaporis: nec odorifera: ꝛ cortex eius eſt adherēs ligno: ꝛ repiꝛ ſiſr queda͂ habēs calamū latū lenē mollē aſperuꝫ tactu: ꝛ eſt minus mala ꝙ nūc dicta: ſꝫ peior olbꝰ illa eſt cuiꝰ color eſt albꝰ: ꝛ odor ſiſis odori porri: nō habēs calamū groſſuꝫ ſꝫ ſubtileꝫ.

Operationes.

A ¶ Gal. Uirtus eiꝰ eſt ꝙ reſoluit ꝛ incidit ꝛ fortificat mēbra: ꝛ prouocat menſtrua que retinentur cauſa groſſoruꝫ humorū ꝛ viſcoſorū.

B ¶ Sera. Caſſia lignea habet virtutē ꝓpīn qua͂ cynamomo calefacit ꝛ deſiccat ꝛ prouocat vrinaꝫ: ꝛ ſtiptical leui ſtipticitate: ꝛ adminiſtratur cum medicinis acuentibus viſuꝫ: ꝛ qua͂do admiſcetur cuꝫ melle ꝛ linitur humiditas lactea que apparet in facie aufert eam.

C ¶ Et prouocat menſtrua ꝛ conuenit veneno tyri quando ſumitur in potu.

D ¶ Et apoſtematibus calidis īrīſecis qn̄ bibitur: ꝛ dolori renū facto fomēto cū ea: ꝛ dilatatiōi matricis qn̄ fit encatiſma. i. fumigiū cū decoctione eius: ꝛ ponitur loco cynamomi in confectionibus duplicato pondere ex ea.

E ¶ Et idē auc. Meſuac. Fortificat ſtomachuꝫ ꝛ epar: ꝛ expellit fetum cuꝫ fortitudine. Aui. de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

Capitulum. cv.

Aſtanea. Yſidorus in libro ethymologiarum. Caſtanea dicitur eo ꝙ fructus eius gemini in modum teſticulorum rotundi ſunt: qui dum eijciuntur quaſi caſtrantur. Hec arbor ſimul vt exciſa fuerit: tanqua͂ ſilua expululare conſueuit.

Operationes.

¶ Plinius lib. ij. Caſtanea diligit montes ꝛ valles: ſicut robur ꝛ abies. Nec ama͂t aquoſa loca cypreſſi ꝛ caſtanee: ſed ſunt ſiccanee. Caſtanea eſt aceris modo criſpa ꝛ eſt etiaꝫ eidem fremitas ſpiſſa. Itaqꝫ cariem vetuſtatemqꝫ ſentit tardiſſime. In vere autem cōcipiunt caſtanea terebinthus ꝛ aquifolium. A

¶ Idem libro decimoſeptimo. Semen ipſa ſerere docuit natura: cum decidens viuiſceret terra exceptum. Nec aliter prouenīunt in glandines atqꝫ caſtanee: quibus eſt pro ſemine fructus ipſe. Caſtaneam inſeruit. Cornelius eques romanus ſuo metipſo ſurculo in agro neapolitano. B

¶ Hec inter laudatos ab eo nomen accepit. Poſtmodum heres eiuſdeꝫ libertus corellianaꝫ inſeruit. Hec eſt inter illas differentia ꝙ illa copioſior: hec corelliana melior tēpus vero ſtatutum caſtanee ac pinee ferendi eſt ſeptimo kalendas Marcij. C

¶ Caſtanea pedamentis omnibus prefertur facilitate tractatus perdurandi pernicatia regerminatione cedua. Salice quoqꝫ letior fuerit facile ſolum: nec tn̄ arenoſum: maximeqꝫ ſabulum humidum aut carbunculuꝫ vel coſi etiam farinaꝫ qua͂libet opaco ſeptētrionaliqꝫ ꝛ prefrigido ſitu: vel etiam decliui. D

¶ Recuſat eadem gallina rubricaꝫ cretam: omnemqꝫ terre fecunditatem qua ſeri nuces diximus: ſed nō prouenit: niſi maximis: nec niſi quinis aceruatim ſatis: perfringi ſoluꝫ debet ſupra ex menſe nouēbri in februariuꝫ: quo ſolute ſponte ex arbore cadūt atqꝫ ſubnaſcūtur. Interualla pedalia ſint vndiqꝫ ſulco. Ex hoc ſeminario transferuntur in aliud: bipedali iteruallo plus biennio. Sunt ꝛ propagines nulli quidem faciliores. Nudata ſiquidam tota radice in ſulco proſternitur: ꝛ tūc ex acumine ſupra terra͂ relicto alia quoqꝫ ab radice renaſcitur: ſed tra͂ſlata neſcit hoſpitari: paucēqꝫ nouitatē biennio fere poſtea proſilit. E

Capitulum. cvi.

Celidonia

Elidonia. Ysi.in li. Ethymologiaꝝ.
c Celidonia dr̄.vel eo ꝙ aduentu yrū
dinū erūpere videaꝛ.Uel eo ꝙ pullis
yrundinū si occuli auferantur matres eoꝝ il
lis ex hac herba mederi dicanꝛ. ¶ Pli.xxv.
Animalia herbas inuenerunt in ꝓmisqꝫ ce
lidoniā.Hac enim yrundines oculis pulloꝝ
in nido visuꝫ restituunt:vt quidaꝫ etiā volūt
erutis oculis. Eius genera duo sunt : maioꝛ
fructicosa caule folio pastinace erratice: ipsa
ampliore:duorū cubitoꝝ altitudine flos albi
cans:flos luteus. Minora folia sunt hedere
rotūdiora minus candida.Succus croci moꝛ
dax:semen papaueris:florent yrundinum ad
uentu:marcescunt discessu : florentibus illis
succus expꝛimitur ꝛ in vase ereo cum addito
melle leniter cinere feruēti decoquiꝛ. ¶ Pla
tea. Celidonia est cali. ꝛ sic.in.iij.gra. cuius
duplex est modus:videlꝫ indica:que maioris
est efficacie.Et cōmunis:que in nostris regio
nibus inuenitur:ꝛ est minoris efficacie. Una
tamen potest poni pꝛo altera.Indica citrinā
radicem habet. Et in receptione non herba
sed radix poni debet:que per annos tres in ef
ficacia multa seruari valet.Ex qualitate sua
virtutem habet dissoluendi ꝛ attrahendi ꝛ
consumendi. ¶ Dyascori. Celidonia maioꝛ
virgā habet vnius cubiti longam ꝛ amplius
teneraꝫ ac tenuem.Que in gyro habet folia
plura botracio similia sed molliora ꝛ sub albi
dioꝛa:floꝛem aurosum pꝛofert : succum cro
ceuꝫ habens:virtus eius est viscida moꝛdēns
ꝛ amara non boni odoꝛis.Radix desursuꝫ est
vna desubtus plures.

Operationes.

¶ Platea.Celidonia contra doloꝛem den- A
tium in frigida causa valet radix hec aliquā
tulum trita:valet ꝛ ad caput purganduꝫ.Et
vuam ex frigidis humoꝛibus repletam.
¶ Contra colicam passioneꝫ herba trita ꝛ in B
vino decocta supponitur.
¶ Et ad cancrum oꝛis aut neruoꝛum puluis C
radicis cum puluere rosarum conficitur:ꝛ cū
aceto decoquitur.
¶ Ad fistulam eius puluis cuꝫ capitello con D
ficitur ꝛ oꝛi fistule cum melle immittitur.
¶ Gal.viij.simpli.farma.capi. de celidonia E
abstersiue foꝛtissime ꝛ calide virtutis: gnimo
ꝛ succus eius ad augmentationem visus est
vtilis:in quibus cernitur grossum quid ꝑm
pupillam ꝛ dyafoꝛare indigent.Usi vero fue
runt quidam radice:ꝛ ad eos qui obstructio
nem epatis ꝛ ytericiam patiuntur in vino al
bo dentes bibere.Similiter autem mastica
ta vtilis est in doloꝛibus dentium.Paruum
vero celidonium acrum existens magna vlce
ra citissime cuti cathaplasmatum ꝛ vngues
lepꝛosos eijcit:expurgat vero succus eius per
nares sufficienter acris existens.
¶ Dyascoꝛides capitulo de celidonia.Suc F
cus celidonie maioris melle addita in certa
mine coctus super carbones oculoꝛum ma
culas detergit. Folia ꝛ radix ꝛ virga in vm
bꝛa estate siccantur : ꝛ sicut crocus compo
nuntur. Radix eius aniso mixta ꝛ vino albo
bibita ytericis opitulantur.Folia eius cū vi
no ꝛ cathaplasmata adhibita maculas deter
gunt:masticata doloꝛem dentium pꝛohibēt.
¶ Celidonie minoris virtus est viscida : vul G
nerat cutim:scabiem detrahit:vngues lepꝛo
sos excludit:succus eius radicis melle addi
to naribus infusus caput purgat.Eadem di
cit Sera. capitulo pꝛopꝛio auctoꝛitate Dya
scoꝛidis:licet per alia verba.
¶ Additio. Rasis lib. vlti. conti. auctoꝛi. H
Gal. Succus ipsius impositus naribus per
nares euacuat superfluitateꝫ cerebꝛi:quia est
calida valde.

Capitulum.cviij.

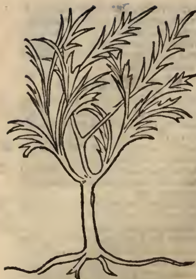

Edrus Dyas͂.ca.cedrus. Cedrus ar
c bor ē vñ pix cedria fit:cuius semia sūt
pua atqꝫ spinosa : fructui iunipi silia
vł mirte. Alia ē maior q̄ ab aliqb⁹ cedrus la-
ta appellaẗ fructui cypressi similās : sꝫ minor
ē:q̄ tñ est vexabił stō:atqꝫ feruētē gꝫ ꝟtutē:
de q̄ fit cedria. Est āt cedria ꝓbabilis ꝛ vtilis
q̄ ē spissa ꝛ limpida ꝛ i odore fortissima:i q̄ cū
digitū intinxeris pinguedie sua rari⁹ defluit.
Itē serpin.i.cedrus ē arbor cui⁹ gūmi ē gū-
mi cedri : ꝛ ab ista arbore emanat pix cedria
vł cedria:ꝛ ē pix liqda q̄ arabice vocaẗ bictā.
ꝛ ē gen⁹ abietis. ¶ Pli.ca.ꝺ cedro. Est ingt
cedr⁹ maior ꝛ minor. Minoris duo sūt gña.
.s.licca ꝛ fenicea. Differūt:folia nāqꝫ ꝺroga
tū hñt spinosuꝫ oxicedros vocaẗ ramosa ꝛ ni
tore lesta:altera odorē pstat:fructū ferūt mir
ti i magnitudine dulcē saporē hñtes. Et ma-
ioris duo sūt genera. Vnū qꝺ floret ꝛ nō fert
fructū. Aliꝺ fructiferū nō floret:ꝛ i eo añcedē
tē fructū occupat nou⁹:semē ei⁹ cypsso sile:sꝫ
qꝺ cedrolētē vocāt ex hac resina laudatissima
fit. Itē alibi iter arbores qbus pix fit cedrus
grossior quidā putāt ꝙ sit iuniperus lꝫ falso.

Operationes.

A ¶ Dyas͂. Virt⁹ est ei siccatiua ꝛ recorpatiua
qua pp nimietate coloris sui pellib⁹ inuncta
vrit ꝛsiccat:caligines oculoꝝ detergit:glau-
comata ꝛ cicatrices inuncta limpidat. ¶ Cū B
aceto missa ꝛ ifusa ꝟmes auriū occidit:cū ysso
pi succo mixta sonos auriū tollit. ¶ Si missa C
i foramie dētiū vbi dolor eos crepare facit:ꝛ si
diuin ore retineẗ dolorē dētiū amittit:ex hac
da coitū veniēs. ¶ Si idē veretrū vnxeris ge D
nitalia stringit i tm̄ vt filios facere nō possis.
¶ Squināticorū cās curat fauces.si vnxeris E
deintus tumores tollit. ¶ Et pediculos ꝛ len F
dines puncta necat:morsib⁹ serpētū cū sale ꝛ
dulcore bibita occurrit:pcussū leporis mariti
ni ad sanitatē pducit. ¶ Stomaticis vncta G
medetur : vulnera pulmonis optime curat.
¶ Vermes ꝛ ascarides clysteri addita occi- H
dit. Multi ꝟo oleū ex cedria dū coquiẗ desu
per cū pēna colligūt sic oleū picis:ꝛ scabiei ꝛ
pediculi alaliuꝫ ꝓdest:vulnerib⁹ vtiliter adhi
beẗ:huius fumus tm̄ ꝓdest quātū ꝛ picis du
re. ¶ Itē potui data in ciati quātitate vlcus I
fluidū pulmonis faciat:fit aūt oleū ex arbore
vt de pice. ¶ Est aūt oleū nimiū leptomere: K
molles carnes absqꝫ dolore ꝯseruans:durās
aūt longo tpe:ꝛ nigra corpa desiccat. ¶ La- L
chrymū vero arboris eiusdē viscide ꝛ efficaci
ter ꝛ cū vesicatione refrigerat ꝛ stringit:nam
mortuoruꝫ recondita in arbore eadem a tabe
defendit:vnde ꝛ mortuorum vita vocatur.

¶ Capitulum

Capitulum.cviij.

Erefoliũ vulgo dr̃ quodã genus apij
c cali.i.iij.gra.sic.i.ij.Dyaſ.Cerefolio
vis ignea ẽ ⁊ acerrima. Ex herbario.
Cerefoliũ naſcit̃ i locis cultis in mẽſe februa-
rio:locis frigidis poſt ydus ſeritur cerefoliũ:
qḋ agrũ deſiderat lentũ:humidũ ſtercoratũ.

Operationes.

A ¶ Yſaac. In dietis pticularibꝰ in ca.ḋ apio.
Cerefoliũ potui datũ cũ mellicrate vrinam ⁊
mẽſtrua prouocat:laterũ ac dolorẽ renũ ⁊ ve-
B ſice placat. ¶ Vẽtris ſolutionẽ de groſſa vẽ-
C toſitate mitigat. ¶ Stomachi ventoſitatẽ ⁊
omniũ viſceruz diſſoluit: ⁊ oppilationẽ apit.
D ¶ Dyaſ. Cerefoliuz cum melle addito me-
detur canceratis lateris dolorẽ hauſtuz ex vi
E no mitigare vr̃. ¶ Et aqua mulſa pituitatez
reſoluit. Ex aceto lũbricos ⁊ tineas pinuit:vri
F naz ⁊ mẽſtrua ſpellit. ¶ Omnẽqꝫ tumorẽ ſol
G uit. ¶ Macer. Eſt cerefolio vis acra ⁊ ignea
valde. Appoſitũ cancris tritũ cũ melle mede
tur. Cuz vino bibitũ lateris ſedare dolorem.
Sepe ſolet tritam ſi nectas deſuper herbaz.
Cum mulſa bibitum pituite noxia ſoluit ⁊c̃.

Capitulum.cix.

Cepe Dyaſ.ca. Bulbus.i.cepe. Eius
c ſpecies ſũt due. Vna eſt q̃ hꝫ rufũ bul
buz q bonus eſt ex terra pingui ⁊ colle
ctus euſtomaticꝰ eſt. Alia eſt ſpẽs bulbi plus
iſto euſtomaticꝰ. Omnes.n.bulbi cali: ⁊ viſci
di ſunt. Pli.ca.cepe. Cepe virtutẽ hꝫ inciſi-
uaz: ⁊ oblonga plus eſt ſtiptica ꝙ rotũda: ⁊ q̃
colorẽ rufuz habent ꝙ ille que albe. Sicce ãt
viſcidiores ſunt ꝙ virides: ⁊ crude. Et crude
plus viſcide ꝙ cocte. Sera.li.aggre.ca. Ba
ſal.i.cepe. Baſal longe exceptis ſunt acutio-
res ꝙ rotũde: ⁊ plus ſtiptice. Et ille que ſunt
rubei coloris ſunt acutiores ꝙ albe : ⁊ ſicce ꝙ
recentes: ⁊ crude ꝙ aſſate. Gal.vij.ſim. far.
ca.de cepa. Cepe ex.iiij.gra.eſt calefactiuuz:
ſubſtantia vero eius groſſarum partium eſt.

Operationes.

¶ Dyaſ. Bulbi comeſti erigũt linguã ⁊ fau A
ces exaſperãt:ſtomachuz inflant. ¶ Catha- B
plaſmatibꝰ adhibiti laxationibus ⁊ doloribꝰ
iuncturaꝝ: ⁊ podagricis maximũ preſtãt effe
ctũ. Corpori infixa euocãt : ſoli ⁊ melle adhi-
bito id facere pſſt. ¶ Tumoreſ ydropicis bul C
bus impoſitus ſpargit. Caninis morſibꝰ ſub
uenit. Addito melle ſtõi dolorem compeſcit.
¶ Et furfures ⁊ acoras nitro addito purgat D
Liuores ⁊ maculas tollit. Medio oui addi-
to ⁊ aceto ⁊ melle lentigines corpis emẽdat.
¶ Cõquaſſationibus auriũ ⁊ vnguiũ cũ po- E
lenta bene adhibet̃. Coctus in cinere calido
⁊ polenta addita ⁊ capitibus minoruz piſciuz
nigris cicatricibus reddunt colorez. ¶ Cocti F
⁊ comeſti dolorem lateris cõpeſcunt. Sed nõ
multum comedendi ſunt:q: neruis contrarij
ſunt ⁊ ſiccatiue virtutis. ¶ Pli. Cepe come- G
ſte inflationes preſtant:faſtidiũ tollunt: ſitim
prouocant: ⁊ tollunt oris fetorem euſtomati-
ce ſunt. Emorroidas impoſite prohibent.
¶ Succus eius imiſſus naribus caput pur- H
gat. Morſibus caninis occurrit melle ⁊ ruta
⁊ ſale addito. Cum ſepo gallinatio auriuz do
lorem ⁊ ſuperfluos ſonos compeſcit: ⁊ ad vlce
rationes aurium prodeſt. ¶ Cauda vero fri- I
cata alopitias emẽdat. Puluis eiꝰ comeſtus
dolorẽ capitis remouet. Succus eius optime
caput purgat. Naribꝰ attractus colericis cõ
trarie flegmaticis vtiles ſunt. ¶ Gal. Cepe K
emorroidas aperit appoſita. Aut cũ aceto il-
nita in ſole aluos abſtergit. Et fricata in alo-
pitijs citius ꝙ altionũ ꝓuocat capillos. ¶ Si L
vo ſepauerit qs ſuccũ eiꝰ totũ quãtũ eſt reſi-
duuz ſufficiẽs eſt terreſtris ſubẽ. Ipſe ãt ſuc-

eus aquose ⁊ aeree est caliditatis:ita ãt ⁊ suf-
fusos ⁊ abliopinatos pre grossitie humoꝝ iu-
M uat victus. ¶Ex huiusmodi autẽ cõplexio-
ne tota cepa inflatiua est comesta:⁊ ꝓpter qua
cũqꝫ sicciora sunt cõplexione minus ventosa.
N Hoc idẽ auc.Dyas.i ca. vi bulbus. ¶Bul
bus comestiuus frigidior est bulbo vomitiuo
⁊ grossi:necnõ viscosi humoris est generati-
uus.Nã difficile digestibilis est ⁊ inflatiuus
⁊ libidinosis superplasmatus.Eo aũt ꝙ ama
ritudinis atqꝫ stipticitatis particeps est ab-
stersiuus ⁊ solidatiuus efficitur ⁊ siccatiuus.
O ¶Ostensuz est enim ꝙ amarus quidẽ sapor
in abstersiuis substantijs est: stipticitas vero
in solidatiuis:siccitas vero est in vtraqꝫ.
P ¶Et idẽ in li.de cibis.Cepa calefacit corpꝰ
⁊ subtiliat i ipso grossos humores ⁊ scidit vi-
Q scosos.¶Cruda ⁊ cocta paucissimũ dat cor-
pori nutrimẽtũ:nocet colericis: sꝫ his q fleg-
maticum humorẽ aut crudũ grossum ⁊ visco
sum collectũ habuerit iõ ea talia eduloꝝ sũt.
R ¶Additio.Mascorostos dixit.Succus cepa
rum mixtus equaliter cũ thutia mitigat pru
ritum oculorum.

Capituluz.cx.

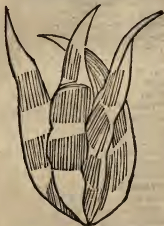

Ceterach.Dyas.ca. Aplenon.i. cete
c rach.Aplenon folia habet scolopen-
drie venenose similia. Nascitur locis
saxosis vel parietibus ex lapide fabricatis: fo
lia eiꝰ sũt multa ex vna radice ascendẽtia:di-
uisa sicut polipodiũ subtus rufa ⁊ aspera ⁊ su
per viridia.Est ꝟo sine hasta:sine flore:⁊ sine
semine.Gal.vi.sim.far.ca.Aplenon. Subti
liũ partiũ qdẽ:nõ tñ calide ꝟtutis est herba.

Operationes.

¶Dyas.Folia ceterach elixa cũ aceto ⁊ bibi A
ta.xxx.diebꝰ splenẽ siccant.Item folia ipsius
vino addito ⁊ cathaplasma ĩposita:spleni sin
gulare ꝓsidiũ est.¶Ysopo folia cũ aplenõ fo B
lijs trita cũ leuissima vini bibitione splenẽ cõ
sumunt. ¶Stranguirijs ⁊ subglutionibus C
⁊ ytericis prodest.Bibita calculos frangit.
¶Dicit ꝙ folia cũ splene mule collo suspẽsa D
mulierẽ generare non sinit:sane nocte suspen
denda est:⁊ obseruãdũ ne luceat luna aut de
die suspende:⁊ si homo pro muliere eandem
foderit:⁊ assit alius qui dicat : inde fodite vt
illa non generet etiaz hoc dicitur prodesse.
¶Gal.Ceterach lapidem frangit ⁊ splenez E
subtiat vel attenuat.

Capitulum.cxi.

Heuri.Sera.lib.aggre.ca.Cheuri.
c aucto.Dyascori.est planta nota ha-
bens diuersitatẽ in specie sua a diuer-
sitate florum cognoscitur.Nã quedã florẽ al
buz:q̃dã purpureũ:⁊ q̃dã citrinũ.Et q̃ hꝫ flo
rem citrinũ melior est ⁊ aptior ĩ medicina.Sꝫ
quidam

quidã dicũt q̄ cheiri sunt flores siles violarũ
nõ in die sȝ ĩ nocte redolẽtiũ : quoȝ odor ẽ vt
odor violaȝ:⁊ veȝ dicunt. Et idẽ auc. Gal.
Eius floris suba est subtilis aquosa:⁊ ꝑpe sic
ca ex ea:⁊ sapor eius est amarus:⁊ virtus ei⁹
est q̄ calefacit ⁊ desiccat abstergit ⁊ subtiliat.

Operationes.

A ¶ Sera. Subtiliat maculas grossas que sũt
in oculis:⁊ aqua decoctionis ei⁹ ꝓuocat mẽ
strua ⁊ expellit secũdinã:⁊ fetũ mortuũ qñ se
det in ea:⁊ qñ bibit cũ aq̄ aut alia re corrũpit
B fetum. ¶ Et curat apostemata matricis qñ
supponitur eis:⁊ proprie antiqua dura. Vir
C tus seminis eius ẽ sicut ipsius flos. ¶ Cõfert
fistulis qñ desiccatur ⁊ puluerizatur ĩ eis:⁊ cõ
fert omni apostemati duro putrefacto: ⁊ ha
bens colorem citrinum ad omnia est fortior.
D ¶ Cheiri flores sunt similes violis in odore:
quoȝ alij sunt albi:alij sunt glauci in nocte
potissime redolentes:⁊ eorũ herba alio nomi
E ne vocat̃ herba gallica vel flores cipri. ¶ Et
alij sunt coloris purpurei:que herba a roma
nis vocat̃ cõsolida:lȝ incõgrue. Prime autẽ
due spẽs scȝ citrina ⁊ alba sunt species viole
ſm Dyascori. vt apparet in capitulo. Viola.

Capitulum.cxij.

Centaurea. Dyascori. Centaurea ſm
trãslationẽ nostram. Centaurea ma
ior quam multi narcam aut gentianã
dicunt ⁊c. sed falso:qm̃ in littera gentiana di
cit q̄ succus centauree efficit sicut succus gẽ
tiane. Ergo centaurea nõ est gẽtiana:vt mul
ti dicunt. Similiter Dyascori. facit semotuȝ
capituluȝ de centaurea a capitulo de gentia
na:ergo non sunt idem. Dicit aũt Dyasco.
Centaurea abundat in Licia ⁊ Archadia.
folia habet silia nuci regali viridia:⁊ ob lon
ga sicut cauliculi:⁊ rotunda ⁊ serratim exte
rius incisa sicut tres digiti:⁊ virgã similẽ lap
patio duorũ vel triũ cubitorũ longã : radix ẽ
illi multas virgas habẽs : in qb⁹ capita sunt
silia miconio ⁊ longa euȝ flore purpurastro ⁊
rufo. Radix est grossa ⁊ grauis ⁊ fortis acer
rime succulenta:q succus stiptic⁹ ⁊ viscidus ẽ
rubei coloris. Locis nascitur pinguioribus ⁊
solanis cuius succus exsiccatur ⁊ coquit̃ sicut
gẽtiana. Centaurea minor quã multi linoliã
dicũt fortiter desiccat absq̄ȝ aliqua mordica
tione. Nominat̃ etiaȝ ab alijs elleboritis siue
amaratrũ vel febrifugia. Nascit̃ locis aquo
sis:ypericoni atq̄ȝ origano similis:virgã ha
bẽs per longã angulosam florẽ purpureũ:fo
lia minuta ⁊ oblõga sicut ruta:semẽ sicut tri
ticũ:radix est ei oblõga ⁊ inutilis:gustu ama
ra. Gal. vij. simpli. far. ca. de centaurea. Ma
gne radix sicut in gustu qualitates cõtrarias
habet:ita vt in vtilitate operationis : sed ſm
gustum acris simul ⁊ stiptica apparet cũ qua
dam breui dulcedine: ſm operationes vero
acredo quedã caliditatis opera ostendit. Cẽ
tauree parue radix quidem omnifariam in
operatiua est. Rami ꝟo eius ⁊ maxime fron
des qui in eis ⁊ flores vtilissimi : dominatur
autem in eis amara qualitas:modica stiptici
tate participans:⁊ propter hanc complexio
nem fortiter multum est hoc farmacuȝ absq̄ȝ
mordicatione:quoniã autem omnia talia vti
lia sunt multotiens dictum est. ¶ Serapion
libro aggre. capi. antorion:id est cantaurea:
auctoritate Dyasco. Centaurea maior habȝ
folia similia nuci regali longa ⁊ viridia sicut
folia caulium in summitate gradatim incisa
habet virgã similem virge acetose:cuius lon
gitudo est duoruȝ aut trium brachiorum ha
bens ramulos plures egredientes ab vna ra
dice:super quos sunt capitella similia capiti
bus papaueris nigri rotũda tendẽtia ad lon
gitudineȝ:⁊ hȝ florem cuius color est similis
kalb:⁊ semẽ simile cartamo:inter florem eius

⁊ flos eius est similis lane: ⁊ habet radicē grauem: cuius longitudo est duorū brachiorū. Et nascit in terris soli expositis in montibus arborosis ⁊ in terra pingui. Minor vero cētaurea nascit in aquosis locis ⁊ est similis herbe ypericon aut pulegio montano: habet virgā vnius palme quadratā: flores rubeos vergentem ad purpureitatē: ⁊ habet folia parua oblonga sicut folia rute: ⁊ semē sicut granū frumenti: ⁊ habet radicem paruā in qua nullum est iuuamentū: ⁊ in sapore eius vincit amaritudo plus q̄ aliud: ⁊ et est i eo stipticitas pauca ⁊ virt⁹ eius est que desiccat sine mordicatiōe. Pli.ca.d cētaurea. Alia maior: alia minor: sunt ambe cali. ⁊ sic. cōplexionis in.ij.gradu.

Operationes.

A ¶ Dyasco. Centaurea maior vires habet cū aliqua exasperatione relaxātes: vnde totum
B ventrē purgat. ¶ Radix autē eius est cādēs sicut ignis mollis fragilis cum succo subrufo
C ⁊ acro cum magna amaritudine. ¶ Hec radix cōquassationib⁹ vtilis est pleureticis: ⁊ disnoicis maxime prodest: tussim antiquā cōpescit: asmaticis ⁊ emoptoicis singulare presidium est: non febrientibus cū vino.ʒ.ij. de radice eius daf febrientibus cū aqua tortionib⁹ ⁊ causis stericis similiter data prodest.
D ¶ Menstruis imperat: aborsum facit in modum collirij supposita: nā acredine sua predictum facit: ⁊ fetum mortuū expellit: ⁊ viuum corrumpit ⁊ extrahit. In hoc autē q stiptica est plagas glutinat: ad reumata iuuat.
E ¶ Succus omnia facere illa nouit: maxime
F vulneribus cicatricem inducit. ¶ Paracolisim facit: carnibus incisis ⁊ in foco positus addita memorāt q carnē in se coagulare facit: licij modo exsiccāt ⁊ pro licio illam vendunt.
G ¶ Centaorea minor tūsa ⁊ imposita viridis vulnera purgat: paracolesim prestat.
H ¶ Cicatrices vulneribus recentibus ⁊ veteri
I bus inducit. ¶ Elixatura eius bibita colerā ⁊ humores pigues deponit sciaticis ano supposita sanguinem prouocat ⁊ dolorem illius mitigat: succus eius melle addito calliginem oculis detergit: aborsum facit: neruis dolēti
K bus fomēto prestat auxilium. ¶ Gal. Cētaurea magna prouocat mēstrua. Et est embriones mortuos euellēs ⁊ viuos corrūpens ⁊ educens: stipticitas vero ea que sunt grosse partis ⁊ terrestris frigiditatis in glutinādo vulnera ⁊ iuuando eos qui spuunt sanguinem.
¶ Additio. Centaurea maior valet ad asmaticos ⁊ tussim.
¶ Dantur autē ⁊ de ea.ʒ.ij. eis quidē qui febriūt cū aqua: eis qui sunt sine febre cū vino. L
¶ Secūdū autē virtutē que ex olbus qualitatib⁹ inscissionibus ⁊ vulsionib⁹ ⁊ difficis ⁊ antiquatis cōfert tussionib⁹: nō.n. euacuare solum opus in his qd est p̄ter naturā: sed ⁊ roborare ⁊ vigorare que expurgata sūt ad eadē igit vtilis est que acerrima: qū nō sola nec sincera existat sed vel dulcedini alicui pmiscet vel nō vino amaritudini. Fortitudinē vero ⁊ violētiā nō habebit pmixta ei aliqua substātia eucrata: talis enim est que dulcis. Ad cōfortādā autē ⁊ congregandam stipticitas est necessaria. M N O
¶ Ex centaurea igit minori magna vulnera conglutinantur cū cathaplasmatur ipsa herba adhuc recenti: ⁊ etiam difficile conglutinabilia vlcera ɔsolidat eo modo ...: cat autem cū conglutinatiuis ⁊ siccatiuis permiscetur virtutibus quecūqz enim ⁊ fistulas curare nate sunt ⁊ duricies antiquas mollificat: ⁊ mala morigerata vlcera sanat. B G
¶ Serapion libro aggregatoris capitulo proprio de centaurea maiori ⁊ minori: eodem dicit auctoritate Dyascori. ⁊ Gal. que s dicta sunt licet per alia verba. O
¶ Additio. Filius mesue. Medicamē ʒ tremorē ⁊ palisim: ℞. centauree mi. aur. i. castorei: piretri: aā.ʒ.s. cordumeni.ʒ.i. ⁊ totum est dosis vna: sed detur in potū cū.ʒ.i. succi ros. P

Capitulum.cxiij.

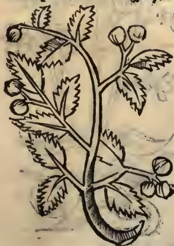

Cerasum

E Erasū est fruct⁹: cerasus ē arboꝛ. Et ē fruct⁹ q arabice vocaꝫ cerasie: grece ꝛ latine cerasar. ꝛ aliq vocāt ea grana re gū. Sera. li. ag. ca. cerasie. i. cerasa. Et dixit q̄ sunt grana magna sicut prunioꝛ sūt ī oriēte ꝛ ē granū regū. Et ē illō qō ē apud nos. Et auc. Gal. Sūt ex eis dulcia pōtica ꝛ acetosa sicut inueniunꝫ malagranata ꝛ poma. Et ipsoꝝ dulciū cerasoꝝ q̄ciqꝫ nedū maturata sūt: q̄dā q̄dāꝫ sufficiēter pōtica sūt: q̄dā autē acida sicut sūt moꝛis: sꝫ ī moꝛis qdē nō maturis acida q̄litas dn̄atur pontica in cerasis vero non semꝑ.

Operationes.

A ¶ Sera. Dulcia descendūt a stō citō: ꝛ iuuamētū qō infert stō paucū est: ꝛ pontica faciūt

B 3riū eius. ¶ Acetosa ꝓo desiccāt flegmata ꝛ superfluitates stōi plus ꝙ pontica: ꝛ causa hu ius est: qꝛ in eis est res incidens: ꝛ cōferunt stomacho flegmatico ꝛ pleno superfluitatibus.

C ¶ In arboꝛib⁹ ꝓo gūmi est cōis: virt⁹ oib⁹ viscosis. ꝛ ī moꝛdacibus farmacijs ꝑpea in ea est ꝓtus medicinaꝝ luiscātiū sine moꝛdicatiōe: ꝛ iō ꝯferꝫ aspitationi pulmonis: ꝛ ē in eo virt⁹ subtilitatis: ꝛ ideo cōferunt lapidi qñ bibunꝫ.

D ¶ Dyas. ca. de cerasis. Cerasū viride pomuꝫ vētrē humectat ꝛ ꝓuocat: aridū siccat ꝛ detinet stō viride 3riū. Siccū (inquā) vtile accipitur. Hoc qdā estimāt vrinā mouere a nō paucis autoꝛib⁹ tradiꝫ: si mane recētia cū suis nucleis deuoꝛata sūt aluū tā copiose fluere vt ex eadē cā etiā moꝛbo pedes īplicati liberentur: fit ex eis dyaceraston: qō omnibus est notum.

E ¶ Gal. Placet nō vnā ī oib⁹ cerasis pomis esse virtutē. Nā in qbusdā austerus sapoꝛ: ꝛ ī qbusdā calidus: ꝛ in qbusdā dulcis apparet: ꝛ vult austera ad hoc valere ꝙ vētrē restrigāt: stōm vero confirmnent. Acida indicat flegmate abundantibus stomachis optima: naꝫ magis siccant ꝛ grossitudinem densioꝛis humoris incidunt: dulcia stomacho aduersa ꝓnūciant: citius tamen per intestina defluere.

F ¶ Gūmi qō truncus illacrimat: exasperitas arterias optime lenit: si in vino veteri detur ī solutione resolutū simili modo datum: fastidium stomachi nauseantis auertit.

G ¶ Et de facie feditatem palloꝛis excludit cū mero haustū calculos quibus etiaꝫ vesice canalis obstruitur in arene puluerem soluit.

H ¶ Additio. Dixit Dyas. Gūmi cerasi mixtuꝫ cū vino limphato sanat tussim diuturnā: ꝛ bonū coloꝛē ꝑstat: acuit visum: suscitat appetitum cibi: ꝛ si bibitur cum vino tantuꝫ cōfert laboꝛanti lapide.

Capitulum. cxiiij.

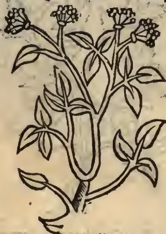

C Cretanus. Dyasco. ca. Cretanus frutex est herbe duos ramos habentis in vni⁹ cubiti longitudine: ꝛ nasciꝫ locis saxosis ꝛ maritimis cū folijs albis ꝛ pinguib⁹ sūb⁹ andragne latioꝛib⁹ ꝛ oblongis: floꝛē hꝫ albū ꝛ semen libanotido sise magis rotūdū ꝛ odoꝛatū: ꝛ qō desiccaꝫ vt triticum. Radices tres aut quattuoꝛ hꝫ digiti grossitudine odoris suauissimi plenū. Gal. vij. sim. far. cap. de cretano. Cretanū salsuꝫ quodāmodo ꝛ cū gustaꝫ simul cū breui qualitate quo circa est virtus eius abstersiua est simul ꝛ exsiccatiua: debilioꝛ aūt est ꝑm vtrasqꝫ amari longitudine.

Operationes.

¶ Dyascori. Folia ꝛ semen eius ꝛ radices cocte cū vino ꝛ bibite vrinā ꝓuocāt: ycterias medicantur: mēstruis imperāt: crude ꝛ elixe comedi possunt: ꝛ in sale cōposite manducantur: folia eius in gustu satis acida sunt. A

¶ Paulus ca. ꝺ cretano. Cretanus calidā ē ꝛ sicca in tertio gradu. Herba est que ī locis maritimis reperitur: virtutē habet valde diureticam ex subsftitili substantia. B

¶ Contra dissuriā stranguiriā ꝛ vicium lapidis ꝛ yliacam passioneꝫ: herba ipsa in multa quātitate bulliat in aqua salsa vino ꝛ oleo: ꝛ ī ea sedeat patiens vsqꝫ ad vmbilicum. C

¶ Item ꝯ yliacaꝫ passionē: ponaꝫ in clisteri. D

Capitulum.cxv.

Icuta.Sera,lib.aggre.ca.succaram
c vel conisa auc.Dyas.Est planta ha-
bens stipitē ɔcauū i quo sūt multi no-
dosi:sicͤ nodi feniculi:⁊ ē multū maior fenicu
lo:⁊ hʒ folia silia folijs ferule habētia ꝗ grauē
odorē:⁊ sup stipitē ei⁹ est corona in q̄ flores al
bi:⁊ est semē sile semini anisi:nisi qꝛ est albꝰ:
⁊ hʒ radicē nō multū infrā terre: q̄ est frigi-
da valde: hec radix occidit sua frigiditate.
Pau.ca.de cicuta:est plāta cuius semē frigi
ditate sua est interimēs:ſʒ vino puro ⁊ calido
eius nocumento subueniť. Gal.viij.sim.far.
ca.comum.i.cicuta:quoniā summe est infri-
gidatiue virtutis omnes sciunt.

Operationes.

A ¶Sera.Corona huius plāte accipiť cū toto
semine anq̄ desiceeť: ⁊ teriť ⁊ exprimiť succꝰ
⁊ siccať i sole:⁊ administrať in collirijs q̄ fiūt
ad sedādos dolores oculorū:⁊ est optimū i h.
B ¶Et quando fit emplastruʒ cum eo sedat ca
liditatem ⁊ herisipilam ⁊ formicam.
C ¶Et qū teritur hec planta cū suo semie aut
cū folijs ⁊ fit emplastrū cū ea:super testiculos
abscindit pollutionē ⁊ gomorreā:⁊ si fiat em
plastrum cū ea sup virgaʒ ꝓhibet erectionē.
D ¶Et quādo emplastrať cū ea mām̄ille mu
lierū prohibet ab eis lac. Et quādo ponitur
super testiculos puerorꝫ non sinit eos augeri.
E ¶Et qū poniť sup mām̄illas puellarꝫ ꝯ ꝑmit
tit eas magnificari:melior āt ex hac plāta est
illa q̄ nasciť in crete insula:in chia ⁊ in atica.
¶Pli. coniza,i. cicuta que oibus nota est. F
Cuius folia viperas ⁊ serpentes effugant :⁊.
est frigida frigiditate mortali. ¶Platea. G
Cicuta nō vtimur interioribus:qꝛ venenosa
est ⁊ in substātia ⁊ in qualitatibus.Intātū.n.
dissoluit:ꝙ spūs inaniuntur: ⁊ ex hoc mēbra
mortificantur.Uirtutē hʒ potissimaʒ ꝭm ra,
dicem: scdo ꝭm folia:minorem ꝭm semē. Uñ
semen eius qñqʒ ponit i medicinis:⁊ ex ea vn
guentū potissimū fit ꝫ arteticā ⁊ podagraʒ.
¶Ysid.Cicuta vrinā ⁊ mēstrua prouocat ⁊ H
augmentat.Lumbricos ⁊ ascarides necat.
Sciaticos ⁊ arteticos de grosso flegmate iu-
uat:si in eiꝰ apozimate laueť aut poteť.Gros
sam intestinorū ventositatē dissoluit. Colicā
passionē:⁊ ylij dolorē curat:pectus ⁊ pulmo-
nem de viscoso ⁊ grosso flegmate purgat.
¶Plini.lib.xv.Cicuta venenuʒ est publica I
quadaʒ athenienſiū pena inuisa:ad multa tñ
vsus nō mittendi.Semē habet noxiuʒ.Cau-
lis autē est viridis:⁊ vrit plerūqʒ sicut in pla-
tanis:lenis hic ⁊ geniculatus vt calami nigri
cans.Altior sepe binis cubitis. In cacumini
bus ramosus:habet folia coriādri tenuiora
graui odoratu.Aniso crassius:radice ɔcaua
nullius vsus.Semini ⁊ folijs inest vis refri-
geratoria:que si enecat:incipiūt augeri ab ex
tremitatibꝰ corpis.Remediū auteʒ est prius
q̄ perueniat ad vitalia:natura vini ex calefa
ctoria ac in vino potata irremediabilis existi-
matur.Succus expimiť folijs atqʒ floribꝰ:
tunc enim maxime est tempestiuus ⁊ melior.
¶Semine trito expressus ⁊ sole densatus in K
pastillos:necat sanguinē spissādo:hec altera
vis.Ideoqʒ sic necatorꝫ in corporibꝰ apparēt
macule.¶Ad dissoluēda medicamēta vtunť L
illo ꝓ aqua ⁊ ad refrigeranduʒ stōm fit ex eo
malagina:valet ad cohibendas epyforas esti
uas:oculorumqʒ dolores sedandos circumli
tum. Miscetur collirijs. ¶Et alios omnes M
cohibet reumatismos. Folia quoqʒ tumoreʒ
omnem:hac dolorem ⁊ epiforam sedant.
¶Additio.Dixit filius mesue. Semen cicu
te est de medicinis iuuantibus morbos melā
colicos.
¶Additio cicuta mixta cum melle vino fel-
le gallinaceo croco ⁊ succo feniculi confert
ꝭm Dyasco.debilitati oculorum.
¶Additio.Rasis vlti.con ti.aucto.Ebme-
rag.Cicuta prouocat vomitum ⁊ inebriat si-
cut vinum.

¶Capitulum.

Capitulum.cxvj.

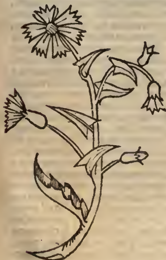

c Jcorea. Pla. Cicorea que ꝛ sponsa solis: ꝛ solsequium ꝛ intuba dicitur: frigi. ꝛ humi. est in. ij. gradu. ¶ Constanti. in libro graduum. Cicorea siue sponsa solis frigi. est ꝛ sicca in primo gra. ¶ Plini. lib. xx. Intubum erraticum apud nos quidā ꝛ ambugiam appellauere. In egypto vocāt cychorium. ¶ Idem in libro. xxi. Cycorium post vergilias nascitur: florentqꝫ particule eius. Radix est eis lenta qua vtuntur ad vincula. ¶ Actor. Hec herba. s. que vulgo dicitur cycorium: ipsa ēt alijs nominibus preter supradicta dr̄ elytropiū ꝛ dyonisia. Unde de ipsa quoqꝫ dicet̄ īferius in. c. Elytropiū de e.

Operationes.

A ¶ Pla. in ca. cycorea. Herba ipsa comesta valet cōtra venenū. Succus eius valet ad oppilationem splenis ꝛ epatis ex calida causa: ꝛ cōtra calefactionē eiusdē. Hec herba viridis est ꝛ multe efficacie: sicca ꝟo nullius vel pue.

B ¶ Cocta ꝛ comesta valet oppilationi splenis ꝛ epatis: ꝛ contra calefactionem epatis. Succus epati superponitur vel cathaplasmatur.

C ¶ Et qꝛ virtutem habet restringendi venenum animalia quedam a venenosis animalibus lesa: huius herbe tactu sanantur.

D ¶ Constan. libro vt supra: confortat stomachum ꝛ valet cōtra scorpiones: aliorumqꝫ reptilium morsum cum myrrha mixta: ꝛ mulieri supposita prouocat menstrua.

E ¶ Plinius lib. xx. cap. Intubum. Id refrigerat in cibo sumptum: ꝛ collectiones sanat illitum. Succus decoctus ventrē soluit. Renibus ꝛ stomacho proficit.

F ¶ In aceto decoctū vrine tormenta discutit. Itēqꝫ morbū regiū cū mulso si sine febre sit resecat ꝛ adiuuat. Mulier purgatiōib᷑ ī aq̄ decoctū adeo ꝓdest vt mortuos trahat ꝑtus.

Capitulum.cxvij.

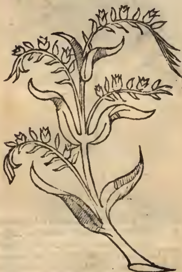

c Jnoglossa. Ysid. in lib. ethymo. Cinoglossa est herba quā linguam canum vocant. A cinos qđ est canis: ꝛ glossos qđ est lingua. Inde cinoglossa. i. lingua canis. Et est herba similis arnoglosse: nisi qꝛ sunt ei coste apparentes in folijs eius: sed sunt leuia satis ꝛ est in eis horra apparēs.

Operationes.

¶ Medetur vlceribus oris ꝛ alijs vlceribus fraudulētis fri. ꝛ sic. complexionis: ꝛ curat alcolā: balneū decoctiōis eius curat gomorreā. A

¶ Pli. lib. xxv. Cinoglossos caninaꝫ imitās B

linguam topiarijs operibus est gratissima.
E ¶ Aiuntqz eam q tres tyrsos seminis emittat. Eius radicem potatam ex aqua prodesse ad tertianas: que quattuor ad quartanas.
D ¶ Est z alia similis z que lappas ferat minutas cuius radix pota ex aqua ranis z serpentibus aduersatur.

Capitulum. cxviij.

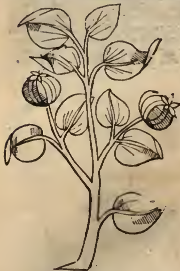

Jtonia. Dyas. Citonia vel citomus
c est arbor malorum citomorum. Huius folia virtutez habent medicinalē. ¶ Pal. lib. ij. Mense Januario tuberes inseruntur citonio. Jdem lib. iij. Citonijs serēdis pleriqz tempora diuersa: dixerunt tamē mihi vsu compertuz est. Jn ytalia circa vrbē mense Februario vel incboante Marcio plātas citomorum radicatas in pastinato solo tenuisse: adeo velociter vt sepe sequenti āno (vt frugi) gauderent. Jdem mense Februario citonia inseruntur melius in trunco q̄ in cortice. Recipiunt in se surculos prope omnis generis: punici sorbi: oliuiqz malorum que meliora producunt. Jnserantur autem nouelle arbores quibus succus in cortice est. Si maior est circa radicem melius inseretur vbi cortex z lignum beneficio soli adberentis bumescit. ¶ Gal. ij. li. de cibis. Mala ipsa nō sunt babentia vnam naturam: quod est: qr quedā ex eis sunt dulcia: quedaz pontica: z quedam stiptica: z quedam acetosa: z quedā insipida. Et in dulcibus est substātia aquosa tēperata. Ex pontica vincit in eis frigidum terreum. Sed in stipticis bec est eadem substantia cuz aquosa substantia dulci. Jn acetosis autē est substantia frigida: z virtus ponticoꝝ z stipticorum z acetosoruz est virtus que incarnat z que ꝯglutinat vulnera. Et probibet illud qd̄ currit ad spata in principio coruz: z fortificat os stomachi z stōm laxū z fluxuz: maxime vero que sunt stipticiora ex eis z acetosiora. Sz illud qd̄ vincit super naturam insipidoruz est aqua. Et cōplexionem coꝝ est bumidior z frigidior: z ipsa administrant in medicinis apostematum in principio coꝝ z in augmento: z vniuersaliter in malis est bumiditas multa: z superfluitas frigida: z ideo destruit succus coꝝ z arescit. Seruantur tñ qñ coquūtur cuz melle: z fit inde rob. Et seruātur eodē modo citonia ipsa cum melle sicut z succi coꝝ. Citonia maiora vocantur saturninia: z sunt maioris iuuamēti q̄ alia. Rememorās ergo illoꝝ queciīqz poma stipticāt scias frigidū z terrestrem cbimū babere: queciīqz aūt acetosa videntur frigidū quidem: sed subtilius partiū: medie vero cōplexionis esse que dulcia ad calidius declinare vident: sicut que pfecte apoya .i. sine qualitate z valde aquosa ad frigidius inclinata. Utaris ergo ipsis fm predominantium bumoꝝ virtutes. Austeris autē pomis quidem qñ propter bumiditatem multam atonus: idest sine vigore venter extiterit: ponticis autē qñ sufficienter excreuerit buiusmodi. Acetosis vero qñ estimaueris in ipso grossum bumorē collectuz esse non valde aliquid frigidum tanq̄ frigidius quidē non acetosis: sed trimeis indiget. Siccant aūt ambo grossitiem bumoruz acetosa z trimea. Differunt autez bec in boc: q bec quidē cum infrigidatione: illa vero cuz caliditate operantur: palā autem ex iam dictis sepe q stiptica quidez superfluos secessus restringunt: acetosa bumorem quidem grossum inuenientia in vētre diuidunt bunc: subducuntqz stercus: z propter boc bumectant egestiones: purum autem inuenientia ventrem restringūt ipsum magis.

Operationes.

¶ Aui. lib. ij. cap. de citonijs. Qñ abluitur citonis z foliorū eius sunt sicut tutbia: z rob pomorum eius arescit ꝑꝑ illud qd̄ est in ipso de A
bumiditate

humiditate aquea frigida: ꝛ assatum est melius ꝛ magis cōferens: ꝛ eius quidē assatio fit qñcunqꝫ cauatur: ꝛ eijciuntur grana eius: ꝛ ponit in ipso mel ꝛ linit luto eius corpus: ꝛ postea ponitur in cinere. fri. est in. j. ꝛ in fine: ꝛ sicca in principio secundi. Et est stipticū cōfortatiuum fortiter: ꝛ flos eius est stipticior. Et similiter oleum ipsius ꝛ dulce: est minus stipticum: ꝛ semē eius est lenitiuū sine stipticitate.
B ¶ Et prohibet cursum superfluitatū ad viscera: ꝛ retinet sudorē: ꝛ oleū eius ꝯfert scissuris frigoris ꝛ formice: ꝛ ē vtile vlcerib⁹ scabiosis. Et multitudo eius generat dolores neruoꝝ: ꝛ assata ponit super apostemata oculi calida.
C ¶ Et eius succus confert dilatationi anhelitus ꝛ asmati: ꝛ prohibet sputum sanguinis: ꝛ semen eius confert asperitati gutturris: ꝛ lenit cannam pulmonis: ꝛ muscillago eius ēt humectat ipsam cannam.
D ¶ Et confert vomitui ꝛ ebrietati: ꝛ sedat fitum: ꝛ ꝯfortat stōm recipientē superfluitates.
E ¶ Syrupus eius ꝛ ipsius infusio: ꝛ quod de eo elixatum est ex ipso vtuntur multi in secūda mensa super vinum: ꝛ prohibet ebrietatē.
F ¶ Et fit ex eo syrupus confortans appetitū deiectum valde ꝛ mortuū: ꝛ confortat stōm.
G ¶ Additio. Ras. xj. conti. auc. Gal. Dixit ꝙ oēs passiones stōi preter passionē cum qua erit caliditas aut siccitas vehemens curātur cuꝫ medicamine isto. ℞. succi citonioꝝ rotul. ij. aceti fortissimi rotul. j. coquantur dū perueniunt ad spissitudinem mellis: deinde. ℞. piperis. ℥. j. ꝛ tertia zinziberis. ℥. ij. terantur ꝛ cum eo misceantur: ꝛ reseruato vtatur.
H ¶ Et prohibet vomitum flegmaticum: ꝛ est prouocatiuum: ꝛ iam dictum est ꝙ illud est p accidens. Et illud quod cum melle elixatum est: est maxime prouocatiuum.
I ¶ Uerūtamen quando soluit ventrem ꝛ nō stringit ꝛ generat colicam ꝛ dolorem ventris pungitiuum ꝛ confert dissurie: ꝛ retinet fluxū menstruorum: ꝛ confert arsure vrine quādo distillatur succus eius aut oleuꝫ ipsius in virga: ꝛ confert oleum eius renibus ꝛ vesice.
K ¶ Et quādo sumitur post cibum soluit: adeo ꝙ quando plurimum ex eo sumitur extrahit cibum ante digestionem: ꝛ cristerizatur decoctio eius ad eminentiam ani ꝛ matricis.
L ¶ Rabi Moyses. Citonia a pregnantibus comesta generant filios hilares: ꝛ comestio ipsorum assorum post cibuꝫ generat gaudiū.
M ¶ Sera. lib. aggre. capi. Casa aucto. Dyas. Arbor citoniorum ꝛ malorum folia similiter ꝛ flos ꝛ summitates sunt stiptice: ꝛ proprie arboris citonioruꝫ: ꝛ fructus immaturus est stipticus.
N ¶ Mala autem illa que colliguntur in vere generant coleram citrinam: ꝛ inducunt inflāmationem ꝛ nocet neruis ꝛ iuncturis ꝛ membris que sunt de genere neruorum.
O ¶ Sed citonia sunt bona: ꝛ si assantur sunt meliora hītibus fluxū antiquū: ꝛ vlcera intestinoruꝫ ꝛ sputū sanguīs: ꝛ collīricā passionē.
P ¶ Et illa que dicuntur mellomella mollificāt ventrem ꝛ expellunt lumbricos: ꝛ sunt malo stomacho ꝛ inflatiua ipsius.
Q ¶ Sed illa que nominantur i latino armicata sunt bona stō ꝛ strīgūt vētrem: ꝛ prouocāt vrinā: nisi qꝛ sūt debilioris ꝟtutis ꝙ citonia: ꝛ ista sunt illa q̄ vocant atyrotipa. Et filia ex eis sūt filia malis i vere nascēti⁹ i stipticitate
R ¶ Et oportet ꝙ administrent citonia in egritudinibus in quibus oportet stipticare anteꝙ̄ ad maturationem perueniant.

Capitulum. cxix.

Ipressus. Ysido. Cipressus grece dicitur eo ꝙ caput eius a rotunditate in cacumē erigit: vnde ꝛ conon vocatur: idest alta rotunditas. Hinc ꝛ fructus eius conus dicitur: qꝛ rotunditas eius conuꝫ imitatur. Huius lignum cedro pene proximam habet virtutem. Templorum quoqꝫ

trabibus aptū impenetrabili soliditate nūq̄ oneri cedit. Antiqui ramos cipressi prope rogum constituere solebant: vt odoris sui iocunditate cadauerum odorem dum vrerentur opprimerent. Hec arbor apud paganos mortuis consecrata est: eo ꝙ in modum hominis excisa nō pullulat. ¶ Ambrosius. Cipressus ⁊ pinus in alta se cacumina extulerunt: maneatq̄ prerogatiua cipressis: vt nulli eas venti horrore suis dispolient coronis. Hec arbor lacunaribus est vtilis: commendandisq̄ fastigijs. Unde in canticis dicit etiam. Lacunaria nostra cipressina. ¶ Palladius lib. duodecimo. Cipressus ad fabrice materiam es egregia. ¶ Plinius lib. vigesimotertio. In choo insula nasci creduntur cipecssi: florem imbribus decussum terre alitu animante.

¶ Platearius. Cipressus est calida in primo gradu: sicca in secundo. Huius arboris folia lignum ⁊ poma competunt vsui medicine. Sed poma stiptica sunt ⁊ consolidatiua. Lignum ⁊ folia diuretica sunt. Galienus septimo simplicium farina. capitulo de cipresso: s̄m translationem grecam. Cipressi germina ⁊ folia ⁊ bacce que iuuenes ⁊ molles magnorum vulnerum in corporibus duris sunt conglutinatiue ex quibus manifestū est: quoniam siccatiue sunt virtutis: non habētes apparentem acredinem ⁊ caliditatē sicut ⁊ gustus testatur. Apparet enim in ea modica quidem acredo: plurima autē amaritudo: ⁊ multo plurima est ponticitas que in totā planta tanta vero est acredo ⁊ caliditas quanta ducit quidem ponticitatem ad profundum.

¶ Serapion libro aggregatoris capitulo Sassa: auctoritate Galieni. Quod ex cipresso administratur sunt folia extremitates ⁊ nuces eius: ⁊ in sapore eius est acuitas ⁊ punctio parua ⁊ amaritudo satis: ⁊ pūctio est fortior amaritudine: sed de amaritudine ē acuitate inest quantitas tanta ꝙ facit eam penetrare ad profundū corporis sine calefactione ⁊ mordicatione. Et virtus eius est que desiccat in qua non est acuitas ⁊ mordicatio apparenter ⁊ quantitas sue caliditatis est quantitas que est sufficiens ad penetrandum. Et est calide ⁊ sicce complexionis. ¶ Plinius capitu. de cipresso. Arbor est omnibus nota que a grecis nomen sumpsit: eo ꝙ habet in summitatibus rotunda seminum capita que dicuntur galle cipressi.

Operationes.

¶ Dyascorides capitulo de cipresso. Est arbor omnibus nota eorum semen ⁊ folia cum dulcore bibita cū myrrha modica vesice reumatismum compescit. A

¶ Dissurijs medetur: huius semen viride: vel pira eius bibita emoptoicis medentur. Dissintericis ⁊ ciliacis maxime prodest: tussi ⁊ ortonoicis prestolatur. Eius elxatura tantum prodest quantum suple semen eius quod in aceto coctum id facere nocuit. B

¶ Cum puluere lupini admixtum enterocelicos siccat vt cathaplasma appositum folia eius similem habent virtutem. C

¶ Ramus eius cū semine in domo positus: conopes vel zinzalas fugat. Hec folia vt cathaplasmata adhibita recentia vulnera curant. D

¶ In aceto cocta ⁊ infusa capillos inficiunt: polente trita ⁊ admixta ignem sacrum compescunt: vulneribus medentur. E

¶ Carbunculis opitulātur: tumores oculorum deprimunt. Cerotis nobilibus miscentur. Et confortant stomachum: ⁊ sanguinem stringunt. F

¶ Auicenna libro secundo capitulo de cipresso. Calide complexionis est in primo gradu: siccus in secundo. Et quidam dicunt ꝙ est frigidus valde: ⁊ quidā iudicauerunt ꝙ est virtus eius cōposita: ⁊ caliditas eius ē s̄m quantitatem que facit penetrare stipticitatem: stipticitas profundatur ⁊ peruenit ad membra. Folia ⁊ nux eius sunt stiptica: ⁊ in ipsa est resolutio ⁊ resoluit humiditates. G

¶ Et nux quidem eius fortior est in omni re q̄ folia ipsius. Et in ipsa est vis faciēdi adherere sanguinem: ita ꝙ remouet putredinem quando decoquitur cum aceto ⁊ lupinis: ⁊ linitur super vngues: ⁊ remouet eius vestigia. H

¶ Et eius folia delent morfeā: folia eius recentia ⁊ nux ipsius ꝯsolidat vulnera que sunt in membris duris cū fuerit recenter collecta. I

¶ Et cōferunt formice ⁊ herisipile: ⁊ proprie cum farina ordei. Nux ⁊ folia eius bona sunt collo: cum ex eis fit emplastrum conferunt: ⁊ cum farina ordei superposita herisipile. K

¶ Et confortat neruos: ⁊ extinguit ramicē more emplastri superposita: ⁊ roborant mollificationem. L

¶ Et stringunt etiam quando teritur nux cipressi multum cū ficubus. Et ponitur de eis licinium in narem: ⁊ sanat carnem additam. M

¶ Et decoctio eius cum aceto sedat dolorē dentium. Et datur ad bibendum nux eius N

cum vino

cum vino ad sputum sanguinis: ad difficultatem anhelitus: ad tussim antiquam: similiter eius decoctio.

O ¶ Et bibuntur folia eius cum vino: conferunt difficultati mingendi: cursu superfluitatum ad vesicam.

P ¶ Et conferunt etiam ulceribus que sunt in intestinis. Loco eius ponitur medietas ponderis eius de sarcocolla rubea.

Capitulum. cxx.

Cyprus. Dyasc. Cyprus est arbor hns
c folia oliue similia: sz viridiora z paulo grossiora. Semen nigrum: z flores albun cum germine z odore bono. Glosa super cātica. Ciprus ē arbor aromatica in egypto semine cādido z odorifero: qui coquitur in oleo z exprimitur vnguentū regale: quod dicitur ciprus. ¶ Pli. in lib. xij. Ciprus est arbor in egypto zizifi folijs semine coriandri candido z odorato.

Operationes.

A ¶ Dyasc. Huius folia masticata tumorem oris compescūt: q: virtutis coherentis sunt: sed cetera eiusdē arboris cathaplasmata humores et tumores calidos tollunt. Parū ēt elixatura fomento combustis medetur.

¶ Eadem quoqz succo strutij mixta si caput assidue fomentes capillos inficiet: flos eius cū aceto cathaplasmatibus adhibitus dolorem capitis soluit. B

¶ Plinius. li. xij. s. Hec in oleo coquitur z postea preterit id quod cyperus dicit. Optimum est in canopica in ripis nyli nata. Secūdum ascalone iudee. Tertium cypro insula: odoris suauitate. Quidam hanc dicunt esse arborem que in ytalia ligustrum vocetur. Etiam alcānam appellant: vt supra de ea capitulo tredecimo Alcanna. C

¶ Item Pli. in lib. xxiij. Ex cypro fit oleū: cuius natura calefacit neruos z emollit. Folia stomacho illinūtur: z vulue concitate sue eius corpū apponitur. Folia quoqz cōmanducata recentia medētur vlceribus in capite manantibus: z oris collectionibus. D

¶ Decoctū earū ambustis z luxatis prodest. Rufant capillū tusa adiecto strucij mali succo. Flos capitis dolores sedat cū aceto illit⁹. E

¶ Vlcera putrescentia per se vel cum melle sanat. Odor aūt floris olet: qui somnū facit. F

Capitulum. cxxj.

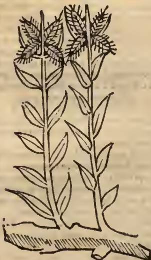

Cyperus. Dyasc. ca. de Cipero. Cipe
c rus siue vt alij criseperon: folia hz similia porro: sed oblōga z tenera: z.

ascendit de terra cubitu vno ꝛ semis: bastam hñs angulosam similē iunco: que basta in capite semen generat. Radices sub terra hꝫ rotundas ꝛ oblōgas sicut oliua nigra que multe ꝛ piūcte nascunt: coloꝛe nigro ꝛ odoꝛe suaui: gustu subamaro. Nascit in locis aquosis ꝛ in pratis ꝛ ī palludib⁹. In his radicibus ea nobilioꝛ est q̄ grauioꝛ ꝛ durioꝛ ꝛ grossioꝛ fuerit: ꝛ non frāgibilioꝛ: sed aspērioꝛ: ꝛ odoꝛe plenioꝛ viscitudinem odoꝛis habens: talia signa hꝫ Ciliensis aut Syriatica. Vires habet calefaciendi ꝛ desiccandi absq; moꝛdicatione.

¶ Sera. lib. aggre. cap. Sabade: auctoꝛita. Dyascoꝛidis. Sabade: idest ciperus: habet folia similia folijs poꝛri: nisi q2 sunt longioꝛa eis ꝛ subtilioꝛa ꝛ durioꝛa: ꝛ habet stipitem lōgitudine vnius brachij ꝛ plus: sed non rectū: in eo est toꝛtuositas: ꝛ est quadrans similis stipiti squinanti: ꝛ infra summitates sunt folia parua: ꝛ semen ꝛ radix eius est similis oliue: ꝛ quedam ex eis est longa: ꝛ quedam rotunda: ꝛ est nigra. Nascitur in locis domesticis ꝛ aquosis. Et est alia species cipri ī India que est similis zuccaro in sapoꝛe suo: ꝛ quando nascitur eius coloꝛ est sicut coloꝛ croceus: ꝛ quādo fricatur super cutem coꝛpoꝛis facit pilos statim cadere. Melioꝛ autem ex cypero est ille qui est plenus granis ꝛ grossus durus: difficile frangibilis: habens odoꝛem bonum cuꝫ pauco acumine. Et quod adminiſtratur ex cipero est radix ipsius: ꝛ odoꝛ eius est bonus: ꝛ in sapoꝛe eius est acuitas cum pauca stipticitate ꝛ calefacit ꝛ desiccat sine moꝛdicatione.

Operationes.

A ¶ Dyasco. auct. Aben mesuay: est calida ꝛ sicca in secundo: facit augmentum in sensu: ꝛ confoꝛtat stomachum.

B ¶ Et melioꝛat coloꝛem: ꝛ est bonus emoꝛroidibus: ꝛ efficit oꝛis odoꝛem bonum.

C ¶ Et q̄ñ bibit cū oleo lentisci calefacit renes.

D ¶ Et confert frigiditati vesice ꝛ distillationi vrine: ꝛ addit in sanguinē calefaciēdo ipsuꝫ: quare timetur ne vtens fiat lepꝛosus.

E ¶ Gal. vij. sim. far. capitu. de cipero. Ciperi vtiles maxime sunt radices calefaciētes ꝛ siccantes sine moꝛdicatione.

F ¶ Unde vlcera que pꝛopter humiditatem multam sunt difficile cicatrizabilia mirabiliter iuuat: habet autem quid ꝛ stipticum.

G ¶ Et pꝛopterea vlceribus que ī oꝛe sunt idoneus: ac vero ꝛ incisiuam quandam virtutes habet. Attendendum enim est: q2 lapidē pa-

tientibus cōuenit: ꝛ mēstrua ꝛ vrinas mouet.

¶ Item Dyas. c. de cipero. Vires hꝫ calefaciendi ꝛ desiccandi absq; moꝛdicatione. Eiꝰ multū infusa vlcera que difficile cicatrizātur mirabiliter curat. Habet et aliquid stipticuꝫ in se ꝛ est diuretica. Et hꝫ ꝯsumendi vim per quā lapides in renibus generatos cōminuit. H

¶ Urinam ꝛ menstrua pꝛouocat: addit ꝛ malaginatibus calidis ꝛ confectionibus oleoꝝ. I

Dicitur et in India cyperuꝫ nasci simile zuccaro: ꝛ cum masticatur coloꝛē croceum facit.

¶ Et hoc si capillis traiectum fuerit cadunt a copis mixtuꝫ pꝛecantionibus medetur. Coctum sessionibus facit. Auicen. de viribus dicit ꝙ confoꝛtat eoꝛ. K

Capitulum. cxxij.

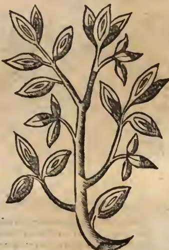

Cinamomū. Pli. li. xij. Cinamomū frutex est duoꝝ altitudine cubitoꝝ amplissimus: palmiq; minimus quatuoꝛ digitoꝝ crassitudinis statim a terra sex digitis furculosus arido similis cū viret non odoꝛatus: origani filio: siccitate gaudēs. Imbꝛe sterilioꝛ: seu dire nature. Gignitur quidē in planis: sed densissimis in vepꝛibus: rubisq; difficilis collectū. Nō metitur: nisi deus permiserit. Hec ante solis oꝛtū vel post occasum metere licet. Sarmenta quondā sacerdos hasta diuidebat: deoq; Joui parteꝫ reponebat. Reliquam vero partē mercatoꝛ in massas cō

dit. Est ꝛ

dit. Est ⁊ alia fama cum sole diuidi trinasqz partes fieri: deinde sorte germina discerni. Quodqz soli cesserit relinqui: ac sponte cõsta grare. ¶ Ex lib. de na. re. Cinamomi arbor aride similis est cũ viret ⁊ floret siccitate gaudet. Itaqz sterilis imbre fit: fecundior autem in densissimis vepribus fit ac puenit. ¶ Aui. Cinamomũ ca. est ⁊ sic. in. iij. gra. Meliusqz est illud quod est boni odoris ⁊ acuti saporis sine mordicatione coloris puri non cõmixti. Et vt ait Dyas. Melius est nigrũ ad igneitatem ⁊ rubedinẽ declinans. Planũ ramos hñs propiquos subtiles: in quo sunt dulcedo ⁊ salsedo: ⁊ mordicatio pua: nec est valde frãgibile. Ex eius quidem bonitate est vt vincat omnẽ dolorem preter suũ ⁊ non sentiatur cuz eo. Est autem vltimuz in subtiliatione: attractiuum: aperitiuum: rectificans omnẽ putrefactionem ⁊ virtutẽ corruptam. Oleũ eius calidum est ⁊ valde resolutiuum: liquefactium. Plate. Cinamomum cali. est in. iij. sic. in. ij. Eligendum est illud quod subtile est acutuz: habens odorem dulcedini mixtum cum multa aromaticitate ⁊ subrufuz. Quod aũt subalbidum est aut nigrũ abijciendũz: per. x. annos potest seruari. Dyas. sm translationem nostram capi. de cinamomo. Cinamomi genera multa sunt: sed melior est omnibus que est similis cassie massolites: qui recẽs fuerit ⁊ niger colore: ⁊ qui missus in vino soluat se. virgulas habens teneras ⁊ lenes ⁊ nodis plenas ⁊ cum odore pleno veluti rute acer atqz mordax gustu in similitudine nasturcij seminis cũ quadã salsedine ⁊ feruore ⁊ parua viscitudie: cuius haste cũ fregeris emittũt pulueres odore omnia vincentes: has hastas cum a terra euulseris: radices earũdem sequuntur. Hec est probatio optimi cinamomi. Est etiam alterum genus cinamomi montanum tactu asperius hoc grossius est ⁊ subrufum colore. Tertium genus est simile cassie masellotiee sub nigelluz colore tactu lene ⁊ non multos hñs. Quartũ genus est colore albo: tactu molle: simile cassie: in robore grossum ⁊ fragile ⁊ radicibus maius. Quintũ genus est odore simile cassie colore subrussuz ⁊ corio cassie simile: hastam in se hñs fortiorez cũ radicibus grossioribus similibus libanotido: ⁊ multas hastas retinens similes mirte ⁊ cassie: sed non tantũ odore plenũ. Eligendum est autẽ cinamomũ primi generis colore subnigruz scabiosum: ⁊ semen hñs simile piperi ⁊ lene lignũ: cuius radix inutilis est. Sextuz genus est cinamomi:

qđ appellatur lotos ⁊ motos: sed nec virtutez nec odorem hz. Septimum genus est quod a grecis nominatur xilocinamomũ idest lignũ cinamomi: radicem hñs maiorem cuz hastis nodosis similibus cinamomo: ⁊ in odore non suaue: hoc dicũt aliq melius esse cinamomo.

Operationes.

¶ Sera. auc. Gal. Substãtia cinamomi est subtilis: ⁊ virtus eius est cali. in tertio: ⁊ nõ est aliqua medicina calida cuius desiccatio est sicut desiccatio eius propter subtilitatẽ sue substãtie. Sed illa species que dicitur keise est cinamomum quasi debile. Et sunt quidam nomina in cinamomum 30r. A

¶ Et dixit Gal. in libro de cibis: ꝙ cinamomum aromatizat stomachum: ⁊ confert frigiditati eius: ⁊ frigiditati epatis. B

¶ Et facit euenire somnum: ⁊ aperit oppilationes ⁊ prouocat mẽstrua: ⁊ abstergit obscuritatem visus. C

¶ Et desiccat humores qui sunt in capite ⁊ in stomacho. Et de proprietate vsus eius est ꝙ vsus comestionis est conferens obscuritati visus que accidit ab humoribus. D

¶ Et idem auc. Dyas. Cinamomum ingreditur confectionem medicinarum odoriferarum bonarum: ⁊ est maximi iuuamenti: ⁊ teritur ⁊ conficitur cuz vino bono: ⁊ fiunt inde trocisci: qui desiccantur ⁊ reponuntur in vmbra: ⁊ sic virtus eius diutius seruari potest. E

¶ Dyas. Virtus omni cinamomo est calida ⁊ diuretica ⁊ malactica ⁊ leptintica. F

¶ Et potatum cum aqua secundinas mulierum excludit: ⁊ menstrua prouocat. Melius his rebus opitulatur si mirre fuerit mixtum. G

¶ Venenatis morsibus occurrit vel veneno potato: caligines oculoꝝ detergit cum melle tritũ: maculas vel lẽtigines de facie purgat. H

¶ Tussim sedat: catarrum mitigat: ydropicis medetur. I

¶ Nefreticis vtiliter datur. Miscetur etiaz ꝯfectionibus occullarijs ⁊ in omnibus vtiliores inuenitur vires habens ⁊ gustum acrem extensa stringit. Et in antidotis preciosuz est. K

¶ Gal. vij. sim. far. cap. de cinamomo. Cinamomum summe est subtilium partium: non tamen summe calida: sed in. iij. gradu: ⁊ desiccatio eias est sicut calefactio ipsius propter subtilitatem substantie sue. Sed cauella cinamomum est quasi cinamomũ debile. Et quidam etiam caltion vocant cinamomum. Et quidã sunt qui nominant cinnamomuz azer. L

M ¶ Auicenna lib.ij.cap.de cinamomo. Cinamomum vltimũ est in subtilitate: attractiuũ: aperitiuum: rectificans omnem putrefactionem: et omnem virtutem corruptam: et omnẽ saniositatem humoralem.

N ¶ Et idem in lib. de viribus cordis ait quod confortat cor.

Capitulum.cxxiij.

C Ciminum quoddam est quod dicitur ciminum carmenum: quoddaz quod dicitur ciminum regale: quoddaz qđ dicitur ciminum album: quoddam ciminuz rusticorum: quoddam ciminum ethyopium: quoddam ciminum basilicum: quoddam ciminum egyptium: quoddam ciminuz: dulce. quoddam ciminum agreste: quoddam quod dicitur ciminum platociminum. Ciminum carmenum: idest siseleos. Ciminum album idem quod supra. Ciminum dulce idẽ quod supra. Ciminum rusticorum idem quod supra similiter. Ciminum ethyopiuz est quoddam semen simile ameos et est git: sicut apparet infra in capitulo Git. de g. Ciminum basilicum idem quod supra. Ciminum egyptiũ est ciminum vsuale. Ciminũ agreste est illud quod per Dyascoridẽ multa in capitulo isto describitur. Platociminuz: idest siseleos. Ciminum vsuale est semen herbe in multa quãtitate nascens precise vt presens figura istius capituli ostendit: virtutem habet diureticaz: et subtiliandi fumositates. Est ca. et sic. in .iij. gra. Et quidaz dicunt quod est sicca in secundo. Gal. vij. sim. far. cap. de Cimino. Cimini semine maxime vtitur sicut et anisi et leuistici et carui et petrosilini. Est autem calefactiue virtutis sicut illorum singulum et diuretici et destructiue ventositatis: de .iij. gra. existens calefacientium. Dyas. cap. de Cimino: sm trãslationem nostram. Ciminum quoddam est vsuale: quoddam egyptium: quoddaz oritur in alijs partibus: et istud est ciminum nostruz quod cõmuniter habemus in vsum et custodimaticuz est. Sed plus illo quod oritur in egypto quod ypobalsamum vocat. Unde tale ciminum vsuale in omnibus prouincijs inuenitur. Sed ciminum agreste nascitur in calcedonia et hyspania: virgaz habet duabus palmis longaz: in qua folia nascuntur quattuor aut quinqz: et tenuissima et diuisa sicut gingidium: in qua virga sunt capitella quinqz aut sex rotunda et mollia: in quibus est semen qđ si gustui applicaueris viscidior est nostro. Nascitur locis humectis. Ciminum nostrũ vsuale habet virtutem seranticam et feruentem et mictualem et stipticam. Serapion libro aggrega. capi. camin. auctori. Dyasc. Camin. idest ciminum nostrum quod vocatur egyptium. Et est aliud ciminuz quod dicitur carmenuz. Et est aliud quod dicitur agreste. Et est quoddaz ex eo boni saporis: est proprie carmenum: et ipsius expositio est regale. Et post ipsum est babilonicum. Et idem auctoritate Galieni ex eo est domesticum et agreste. Domesticum vero est quod magis administratur et maxime semen sicut administrat semen anisi et leuistici et carui et apij montani: virtus eius est calida in tertio gradu.

Operationes.

¶ Dyascorides. Ciminum nostrum tortionibus et inflationibus in oleo coctum et superpositum medetur: cathaplasmatibus miscetur: ortonoicis cũ pusca necessarie datur morsibus venenatis cum vino opitulatur. A

¶ Tumorem testium admixta pollina fabe et vue passe et cerotis impositum medicatur aceto mixtum menstrua abstinet: et sanguinem nariuz profluentẽ sic stringit: potui datũ siue B

inunctum pallorem facit.

L ¶ Et quia calidissimum est dolorem vesice placat: ꝛ calculos iuuat.

D ¶ Semẽ cimini agrestis torsiones ꝛ inflationes aque mixtum saluberrime curat. Cum aceto vero subglutientibus opitulatur. Venenis occurrit dolorem stomachi compescit.

E ¶ Masticatum ꝛ impositũ liuores detergit. Melle addito ꝛ vua passa omnia similiter facere nouit. In hoc flos nascitur niger veluti semen qui bibitus similis est melantio. Morsibus venenatis occurrit. Stranguirijs ꝛ doloribus vesice prestet effectum.

F ¶ Et coagulatum sanguinem per vrinam mingi facit. Maxime singulare presidium est si bibitum fuerit cum eliratura apij.

G ¶ Auicen. lib. ij. capi. de ciminio. Ciminum scilicet nostrum vel vsuale expellit ventositates ꝛ resoluit: ꝛ in ipso est incisio ꝛ exiccatio: ꝛ in ipso est stipticitas cũ lauaẽ facies ex aqua ipsius clarificat eam: ꝛ similiter eius acceptio ꝛ vsus ipsius cum mensura eius nanqȝ nimius vsus faciem citrinat.

H ¶ Et administratur cũ ceroto aut oleo ꝛ melle consolidat vulnera proprie siluestre. Cuius semen est simile semine lini: cum ex eo implentur vulnera.

I ¶ Cum teritur ciminus cum aceto ꝛ fit odoramentum ex eo abscindit fluxum sanguinis narium: ꝛ similiter cum ex eo intromittitur ciminum in naribus.

K ¶ Et quandoqȝ masticatur ꝛ miscetur cum oleo ꝛ distillatur super vngulam ꝛ super coagulatum sanguinem super oculo ꝛ confert.

L ¶ Et quandoqȝ masticatur cum sale ꝛ distillatur sputum super scabiem ꝛ sebel ꝛ vngulã abscisam ꝛ prohibet adherentiam: ꝛ succus siluestris abstergit visum: ꝛ attrahit lachrymas: ꝛ nominatur grece fumus.

M ¶ Et ipsum etiam ponitur in cauterijs euulsionis pilorũ in oculo ꝛ non nascitur. Et quãdo bibitur cum aceto mixto cum aqua confert difficultati anhelitus: ꝛ tremori cordis frigido.

N ¶ Et administratur cũ oleo super apostemata testiculi. Et quandoqȝ administratur cum oleo ꝛ farina fabarum: ꝛ frangit lapidem: et proprie siluestre.

O ¶ Et confert distillationi vrine ꝛ mictui sanguinis: ꝛ dolori pungitiuo vẽtris: ꝛ inflationi: ꝛ succus siluestris triti cum aqua mellis soluit ventrem.

P ¶ Inquit rursus. Ciminum nabatium soluit ventrem: carmenum vero non soluit: immo stringit.

¶ Et herba siluestris prouocat coleram in vrina: ꝛ datur in potu cum vino ad morsum verminum venenosorum: ꝛ proprie siluestre: cuius semen est simile semini lini. Q

¶ Additio. Rasis in. j. cõti. aucto. Museya. Dixit. Collirium bonum mundificans oculos: ꝛ tergens visum. Rx. Ciminum tucia indiana: antimonium: mirabolani citrini: gingiber: fel perdicum: trita bene ꝛ imbibita cũ succo sansuci: ꝛ additur cum eis parum camphore ꝛ misce. R

Capitulum. cxxiiij.

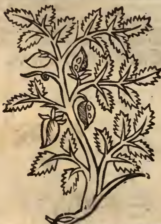

Itrullus. Isaac in dietis parti. lib. iij. ca. de citrullis. Sunt frigidiores ꝛ grauiores cucumeribus: frigiditas. n. eorum est in fine tertij gra.

Operationes.

¶ Sera. lib. aggre. capi. tabera: aucto. Gal. Citrullus frigidior ẽ cucumere ꝛ generat chimum viscosum ꝛ humores crudos in venis: ꝛ accidũt ex esu eius febres antique male: necqȝ prouocat vrinam sicut melon. A

¶ Et nocet stomacho quare oportet qui vult vti eis vt vtatur anisos nisi stomacho eius sit valde calidus. B

¶ Et idem auc. Habix. Aque citrulli ꝛ cucumeris confert inflammationibus febrium ꝛ sedat sitim. C

¶ Et laxat ventrem laxatione bona sine no- D

cumento aliquo: et debet bulliri cum zuccaro albo: et non oportet quod detur habentibus naturam duram ad mouendum nimis: quia illa aqua non habet tantam virtutem quod laxat naturam duram: et si ipsa faceret moram in stomacho forsitan induceret laborem et nocumentum et inflationes.

E ¶ Rabi Moyses. Citrullus cum eius digestio tardatur generat humores venenosos.

F ¶ Isaac in dietis parti. li. iij. cap. de citrullis. Sunt frigidiores et grauiores et cetera: pro inde grossum generant flegma et neruositati stomacho magis nocent cucumeribus.

G ¶ Rursus propter suam duriciem et frigiditatem sunt grossorum humorum generatiui: quod certificatur: quia citrulli in stomacho moras facientes venenosorum corruptionem subeunt humorum. Citrulli magis stomacho nocent: medulla tamen eorum perfectiores generat chimum.

Capitulum. cxxv.

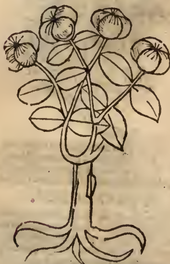

Citrum. Auicenna lib. ij. capi. de Citro. Citrum omnibus est notum: et oleum ipsius factum ex eo et ex corticibus eius est forte: et factum ex flore ipsius est debilius omni alio. Cortex eius est calida in primo: sicca in fine secundi. Et eius caro est calida in primo: et humida in secundo. Quidam autem dixerunt quod est fri. et hu. in secundo: et eius fri. magis est: et ipsius acetositas fri. et sic. est in tertio: et eius semen cali. in primo: sic. in secundo. Idem cortex eius est temperatus in caliditate: et est ca. in primo gradu: sic. in secundo. Semen eius est cali. cum forti siccitate.

Pulpa eius fri. et hu. Gal. vij. sim. far. ca. de Citro: secundum translationem grecam. Milia indica: idest citrum huius fructus ab omnibus nominatur citrum: in semine quidem acida qualitas et siccatiua dominatur vt secundi sit gradus siccatiuum et infrigidatiuum: in cortice vero siccatiua participat complexione: non modicam tamen habens acredinem: quo circa et siccat hic cortex secundum tertium gradum: non tamen est frigidius sed vel commoderate vel infra. Caro vero eius grossarum partium est et flegmatica et frigida. Ipsa itaque comeditur sicut et cortex eius esibilis est: et humidum quid habet acidum: de quo prius locutus fui. Et quidem in eo inuenitur quod vere est semen: amarum autem: et est palam quoniam dyaforetice est et siccatiue virtutis in secundo fere gradu recedens a commoderatis: et folia sunt exsiccatiue et dyaforetice virtutis. Et idem in eodem lib. et eodem ca. secundum transla. ara. Matrox: idest citrum et est pomum aque: cortex eius non est frigidus: imo est aut equalis complexionis: aut minus equalis parum et exsiccat quantum est de virtute et complexione sua exsiccatione habente acuitatem non paucam. Et ideo exsiccatio eius deuenit ad secundum gra. Semen siccum in secundo gra. Folium est eiusdem virtutis exsiccatiue et resolutiue. ¶ Dyasco. capi. de Citro. Citri non in partibus omnibus vis vna est eadem natura vel virtus. Nam medulle eius vbi est semen acidam potestatem ac per hoc stipticam inesse manifestum est. Idem. Citrum habet semen simile semini pirorum.

Operationes.

¶ Aui. libro vt supra. Caro eius inflat: et folia eius sedant inflationes: et eius flos est subtilior eis: et eius acetositas est stiptica frangens coleram rubeam. A

¶ Et eius semen et cortex in pannis prohibet tineas: et eius odor rectificat corruptionem aeris et pestilentiam: et acetositas eius abstergit coleram rubeam. B

¶ Et aufert pannum quod est ex cortice eius adustum est bonum in albaras linitum. Et decoctio eius efficit odorem bonum oris. Et est impinguatiua corporis. C

¶ Et cortex

D ¶ Et cortex eius recentis in ore odorem oris
efficit bonum: ⁊ eius decoctio similiter cum
retinetur in ore: ⁊ acetositas eius valet impe-
tigini illinita.

E ¶ Eius oleum valet mollificationi neruorũ:
⁊ non fiat nisi ex cortice eius: ⁊ conuenit para
lisi: ⁊ ipsius acetositas est mala neruis.

F ¶ Confert torture oris cũ fit collirium ex ace
tositate eius: ⁊ remouet yctericiam oculi.
Eius acetositas sedat tremorẽ cordis calidi.
Et nutritum est bonum gutturi ⁊ pulmoni.

G ¶ Sed eius acetositas est mala pectori ⁊ me-
dulla citri cum aceto: si potatur ex ea medie-
tas ascariati interficit sanguisugas transglu
titas ⁊ educit eas: caro ipsius est mala stoma-
cho inflatiua: tarde digestionis: quare opor-
tet vt comedatur cum almuri.

H ¶ Et similiter nutrita cum melle est sanior ⁊
magis recipiens digõnem ⁊ nisi sit plurima.

I ¶ Et eiusdem quidem folia confortãt stoma
chum ⁊ viscera: postea flos ipsius: ⁊ cortex eius
ponitur in cibarijs: sicut semina que pro con-
dimento ponuntur propter sui duriciem.

K ¶ Et ipsius decoctio sedat vomitum coleri-
cum: ⁊ facit appetitum. Et oportet quidem
ne citrum comedatur singulariter ꝙ non mi-
sceatur cibo ante se ⁊ post se.

L ¶ Eius caro facit ventrem se possidere coli-
cam ipsius acetositas retinet ventrem: ⁊ con-
fert solutioni colerice: ⁊ eius semen conuenit
emorroidibꝰ: ⁊ in eius semie ẽ xᵒtus solutiua.

M ¶ Et succus acetositatis eius sedat infirmi-
tatem sciaticam mulierum.

N ¶ Seminis eius pondus. ʒ. ij. cum vino ⁊ ebi
lem: ⁊ aqua calida illinitum resistit venenis
omnibus: ⁊ proprie scorpionis bibitum aut li
nitum: ⁊ eius cortex est vicinus illis.

O ¶ Et idem de viribus cordis ait: ꝙ cortex
eius confortat cor: ⁊ est tyriaca contra vene-
na: ⁊ ad hoc valet acetositas eius similiter.

P ¶ Dyas. Citrũ p̃gnãtibus fastidio laborãti
bus esui datũ stõm ⁊ nausea mũdat. Citrũ ⁊
in potione vini datũ medeꝛ querellis iecoris.

Q ¶ Et aqua tritũ ⁊ insparsum humidis vulne
ribus adhibeꝛ: ⁊ permonibus ex ea singulare
presidiũ est. Cortici austerior natura cõcessa:
que quantũ valeat etiã de ipso odore testatur
modico sumptus: aut potioni calide diutius
in mẽse beneficiũ nature digestionis opatur.

R ¶ Paulus cap̃. de Citro. Cortex eius dige
stionem confortat: ⁊ valet contra cardiacam
media substãtia eius mala digeritur: sed in-
terior: id est acetosa competit vsui medicine:
appetitum confortat: ⁊ valet contra febres pe-
stiferas. Semina eius sunt diuretica.

¶ Rabi Moyses vbi loquitur de citro di- S
cit: ꝙ cortices citri valent cõtra egritudines
stomachi: ⁊ expellunt maliciam intestini ieiu-
ni: ⁊ acetositas eius confortat spiritus.

¶ Auerrois ca. de Citro. Cortex eius habet T
manifestum iuuamentum stomacho ⁊ epati.
Medulla citri curat cõbustiones ignis: ⁊ cu-
rat mirabiliter ramicem puerorum: ⁊ potissi
me si ex ea fiat vnguentum illo modo. Acci-
pe medullam citri subtiliter incisam ⁊ buliat
in axungia porci recenti: ⁊ postea coletur per
peciam: ⁊ iterum reponatur ad ignem: ⁊ in fi-
ne misceatur mastix olibanum ⁊ cera alba: ⁊
erit optimum vnguentum citrinum.

¶ Sed attendendum ꝙ qñ aliqđ vnguentũ V
vel emplastrũ fit ex citro: debʒ fieri ex citro be
ne maturo. Nam sm quod dicit Aui. Dia-
citrum ⁊ que fiunt ex citro debent fieri ex ci-
tro sole existente in capricorno: id est a medio
decembris vsqʒ ad medium Januarij.

Capitulum. cxxvj.

Jnosbatum: id est aiglẽtricũ. Dyas.
C Multi vocant Ciricanta. Et est ar
bor nimium spinosa cum radice al-
ta: ⁊ in plurimas partes diuisa. Fructum hʒ
mirte similẽ: sed paulo maiorẽ: rubeum exte-
rius cum venerit ad maturitatem: ac deintus
lanã asprinã. Semẽ eiꝰ siccũ sine lana. Pli.
li. xiij. Jn egypto est caparis frutex firmioris

ligni feminisq; ac cibi vulgati: caule quoq; vna plurimumq; decerpto. Idem libro vigesimoquarto. Cinobaton: quam alij Cinobaston: alij Neutros baston vocant: habet foliū hominis vistigio simile: fert vuam nigram: in cuius acino habet neruus vnde & neruus passus dicitur. Alia est caparim: quam medici cynos baton appellauerunt.

Operationes.

A ¶ Dyasco. Cynos batum ventrem stringit: q2 virtutis est coheretis: m edet etiā in cibo & potu datū: sanatq; fluores ac femineū fluxū.

B ¶ Eius vero radix acrioris virtutis est. Nā apposita cathaplasmatibus euocat ecorpore stirpes. Folia ēt ei⁹ apposita cathaplasmatibus occurrūt apātibus. Semē ei⁹ granatū ē.

C ¶ Pli. Cauenda sunt eius genera peregrina. Siquidem arabicum pestilens: affricum gingiuis inimicum. Marinum cum vuluis & omnium inflationibus. Apuluinq; vomitus facit: stomachum & aluum mouet.

D ¶ Idem huiusq; tyrsus ad remedia splenis & inflationes manditur ex aceto conditus. Neruus ei⁹ cū mastice chyra māducat⁹ os purgat.

E ¶ Item Dyas. capara quā multi cynos batō vel caprion appellauere ex luctantibus componitur virtutibus: habetq; proijcere ac purgare & extenuare & euentare acredices simulq; adducere & constringere. Est enim stiptica. Ideoq; sthirosi splenis sup omnia iuuat medicamina sicut videlicet iam dictū est supra.

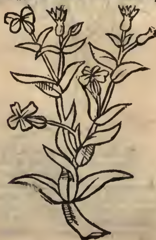

Capitulum. cxxvij.

Crispula dicitur herba cācri in vnguēto marciaton ponitur in antidotario galieni minori. Et est herba alba: minuta habens folia crispa: virtus eius est calida & sicca.

Operationes.

¶ Medetur dolores & egritudies frigidas. Est mala stomacho: & opilat cito & īducit stuporem. A

Capitulū. cxxviij.

Crisocolla. Dyasco. Crisocolla aristin que dicitur hrbga: est herba secundum Dyasco. capitu. crisocolla aristin in qua est capitellum simile ysopo: radix est illi aspera & tenuis similis elleboro nigro: gustum habens cypressi subdulcem & austerum. Nascitur in locis vmbrosis & saxosis.

¶ Operationes.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Uirtus est ei termantica et stiptica. Radix eius pipleumoniacis apta est.

B ¶ Accipitur vero l mulsa cocta: in purgationibus stericis maximum effectum habet.

Capitulum. cxxix.

Crisogonium est dictum semen aureum:
C vel coma aurea. Est enim crisogonium
sm Dyascoridem herba cuius est virga recta et alba: folia habens angusta l circuitu sicut abrotanum: et comā in summo: et in gyro aurosam: in qua est capitellum abrotundum: radix eius tenuis est. Nascitur in locis asperis.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Coma eius bibita cum vino diffurijs et morsib⁹ venenatis salutare presidum est.

B ¶ Sciaticis et conquassationibus medetur: menstruis imperat.

C ¶ Coagulatum sanguinem ventris et vesice soluit: vino aut oximelle bibita catarrum abstinet. ʒ.i. cum vino albo apposita rebus tutas eas a tinea seruat.

Capitulum. cxxx.

Colubrina. Dyas. ca. de tragontea. i.
C colubrina. Dragōtea siue vt alij asclepias: folia hꝫ aaron silia: sꝫ plura minora: cuius vga vel hasta duob⁹ cubitis ē longa: et ipsa varia silis serpēti: liuores. i. maculas purpureas hñs solidas vt digit⁹ i q̄ semē est silē botruo: ꝓ coloris viridis: post maturitatē vocolor ē ei silis croco: et ē gustu mordax: radix ei⁹ bulli hꝫ rotūditatē silē aaron cuꝫ corio tenui. Nascit vmbrosis locis et hortis. ¶ Sera. li. ag. c. luff. i. dragōtea siue colubrina. Et ē maior et minor. Ubi sciēdū ꝙ maior ē q̄ vocat serpētaria: et illa ē hñs folia crispa. q̄ ponit hic: sꝫ minor ē illa q̄ vocat aaron: et ē illa hñs folia plana. Pro q̄ lege ca. aarō: et ē tertiū l ordine. ¶ Gal. vi. sim. far. c. de serpētaria. Substātia radicis ei⁹ subtilior est suba radicis aarō: et l sapore ei⁹ est acuitas et amaritudo et stipticitas pauca. Et virt⁹ eius ē ca. et sic. in. i. gra. ¶ Joā. mesue ca. de luff. Luff est plāta que dr colluꝫ draconis: et ex ea ē alia plāta hñs folia plana: alia crispa. et radix plana est exterius ad nigredinē attinēs. Interi⁹ vo est alba: crispa vo exteri⁹ cinericia. Interius alba ad citrinitatē declinās: et sup vtriusqꝫ radiceꝫ eleuant stipites hñtes maculas l modū serpētis. Melior ps totius plāte est radix: et melior radix ē grossa et cōpleta et orta l locis liberis. Et meli⁹ tps collectionis ei⁹ est ver et ꝑncipiuꝫ estatis: et crispa calidior est plana. Plana. ca. est in. i. crispa in. ij. ¶ Gal.

dixit. Plana ea.est in pncipio fedi erispa t fi ne z veri^9 ē: z in vtraqz ē caliditas z acuitas quasi posita in supficie eū suba terrea: sed in plana suba terrea ē vincēs plus: z vtraqz est abstersiua leisiua: penetratiua: apitiua: subtillatiua: humoz grossoz z viscosoz adbe rētiū. Crispa autē ad hec omnia est fortior.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Semen ei^9 expssum vtutes hz in succo. Nam addito sibi oleo dolorem auriū compescit. Lane munetus in naribus additus polipos maxime curat: z cāeros op
B time sanat. ¶ Seminis eius triginta grana cū pusca bibita caligines ocloz emēdat. Flores eius cū ceperint maturescere si a muliere pregnāti fuerint odorati aborsuz faciūt. Virtus est radicis ei^9 calida: vn̄ oxtonoycis more
C electuarij accepta medicaf. ¶ Tussictibus z
D catarrū hntib^9 maximū pstāt effectū. ¶ Thoracis tumores curat nō reuersuros: maxime si assa aut cocta accepta fuerit: sicca tunsa z in puluerē ducta melle addito oia siūr facere
E potest. ¶ Diuretica est: vētrē stimulat cū vino bibita: vulnera sordida fagedenica cum
F bryonia alba z melle purgat. ¶ Et cicatrices curare facit: ex q̄ collitia ad pustulas ne
G cessarie fiunt: aborsum facit. ¶ Imposita dē q̄ si qs ex ea radice se trinxerit tutus ab icur su serpētuz seruaf. Aceto mixta maculas lim
H pidat. ¶ Joānes mesue. Solutiōe educit flegma subtile z grossuz. Et mūdificat z confortat renes: z prouocat vrinā: z excitat coitum.
I ¶ Et est ex rebus mūdificātibus pect^9 z pulmones. ¶ Et ɔfert eis sup qbus timetur frequentia anhelitus: vel asmaticis pp exuberātiaz humoruz viscosoz in eis: z ppie loboc ex succo ei^9 cū melle z rob: z qñqz administra
K tur cū ouis z valz siūr. ¶ Et dixit Democri^9. Juuamētū vtriusqz spēcei^9 magnū est emoroidoz doloribus z ventositatibus coz fm oēm modū administrationis ipsius z sumptū z emplastratuz z nos experti sumus. Et experti iuuamēti est sup humore crudo qui est in sto
L macho z renibus. ¶ Et dixit Gal. Resoluit duricies z apostemata dura splenis z alioruz mēbroz: z conuenit vlceribus fraudulētis z fistulis: z cōsumit additiones carniuz in nari
M bus. ¶ Et prohibet fieri in eis corrosionem z cancrū. Succus autē eius distillaf in aurē cū melle z conuenit tinnitui z surditati z dolori auriuz z abstergit ipsius sordicies z ericeat vl cera eius: vtraqz eius species est ex rebus que mundificāt faciē. ¶ Et auferūt feditatē cu
N tis z delent panuū z lentigines: z morseā pro prie cū melle z fiat emplastrū ex ea cuz melle: z stercore capraruz super podagrā z ɔcussiōm
O neruoz. ¶ Et ɔuenit coz dolorib^9 z supposi tio feā ex eo educit mēstrua: z facit aborsuz: z dicif q̄ fugat serpentes z vermes venenosos.

Capitulum.cxxxj.

Colloquintida. Johānes mesue.ca. de
c colloquintida. Colloquintida quā p. ses vocāt cucurbitam deserti: q̄ nascif in planta quā etiā fel terre vocāt: eo q̄ in toto ambitu hortus ei^9 iterficit herbas. Et ē quasi venenuz eis: vn̄ vocant eā arabes necē plantaz. Et eius folia sunt ampla pilosa: z extendunf rami eius sup faciē terre: sicut extendif cucurbita in terra sup quā iacet. Duoruz est modoz masculus z femina. Et ex eis masculus est sup queз nascitur: sicut z lanugo: z est grauis cū duricie z asperitate attinēs nigredini. Et laudaf ex eis femina: z ppie hns proprietates bonas vt sit colloquintida grossa z quanto grossior z leuior tāto melior: z sit alba lara leuis z cōplete maturitatis: cui^9 pars ei^9 interior ē pulposa lara z alba z leuis vehe mentis albedinis. Verū que non est cōpleta maturitate mala est: cōtristat enī suscipientē illā z ventositatē cū difficultate facit z soluit supabundāter: z solutione educit sanguineз. Et fortasse interficit: z cū sigillaf ex toto germine plāte vt nascaf collogntida vna z illa p niciosa

niciosa ⁊ mala imo ē venenū: ⁊ cū ī tota regio ne nō ē nisi plāta eius vnā p̄ se nascēs ē mala. Et q̄ nascit̄ in terris fortibus ⁊ puluerulētis: aut iuxta loca reptiliū: aut ī locis termaꝝ co- logntidas facti minores: ⁊ sūt sīlr male. Que aūt nascit̄ ī terris laxis ⁊ arenosis ⁊ liberis est illa q̄ eligit̄. Et cū extrahit̄ pulpa ei⁹ ipsa de- bilitat eā. Tēpus aūt collectiōis ei⁹ est autū- nus: ⁊ ꝓprie dū iā citrinescit: ⁊ remouet̄ ab ea viriditas: calide ē ⁊ sicce cōplexionis ī tertio. Est ⁊ cōposita ex partib⁹ igneis ⁊ terreis adu stus: ⁊ ē solutiua attractiua sup̄fluitatū. At- tractiua ē a remotis multū: ⁊ ē resolutiua in- cisiua abstersiua. Quattuor sunt q̄ debēt cor- rigi ī ipsa. Nocet enī cordi stō ⁊ epati: ⁊ est cō turbatiua: subuersiua visceꝝ: faciēs opatōes difficiles: ⁊ aperit orificia venaꝝ aptione san- guinē fluere faciente. Et operat̄ id vehemen- tius q̄ aloes: ⁊ excoriat vias. Emēdat̄ enī pri mū ⁊ scōm nocumentū ex ea miscēdo ei ex me dicinis cordialibus ⁊ stomaticis ⁊ epaticis q̄ meliorare pñt ꝯditionē ei⁹: sicut addit̄ ei ma- stix ꝓprie ⁊ gallia ⁊ silia. Et emendat̄ tertiū ⁊ quartū nocumentū eius cū reb⁹ aegrentibus ei viscositatē ⁊ glutinositatē ⁊ remouētib⁹ ab ea serositatē: ⁊ cito eā lubricare faciētib⁹ sicut est dragantū ꝓprie ⁊ bdelliū ⁊ gūmi ⁊ mastix ⁊ silia. Et dicit Galienus. Fiūt autē ex ea ⁊ laudano ptes sumēdo equales post fricatio- nem ei⁹ cū oleo rosaꝝ pillule: ⁊ sunt bone ⁊ sa ne ad ea que opꝫ. Modus rectificationis eis ſm q̄ narrauit filius Serapionis. Infundat̄ pulpa ei⁹ in aqua mellis: ⁊ ꝓprie decoctionis myrrhe: ⁊ exsiccet̄ post illud ⁊ terat̄ vltima cō tritione ⁊ administrat̄ cū aqua mellis p̄dicta. Modus rectificationis ei⁹ ex inuētione nr̄a. Incidat̄ in minutissimas partes cū incisorio ⁊ inuoluat̄ subtili inuolutiōe cū glutine dra- gāti aut bdellij: ⁊ exsiccet̄ ⁊ cōterat̄ post illud vltima cōtritiōe: ⁊ fiāt trocisci cū pauco ma- stice resoluto in oleo rosarū vel laudano: vel cū aqua mellis. Hec enī ars facit illā sine mo lestia. Et scias q̄ de decoctione rē cōpletā su stinet. Et dicit fili⁹ Gezar. Nō opꝫ vt multū terat̄. Vltima enī puluerisatio excoriat vias ⁊ venas. ¶ Et dicit filius Serapionis. Opꝫ vt perueniat̄ ad vltimū puluerisationis eius: aliter enī vlceraret viscera. Et mihi vr̄ q̄ vl- tima puluerisata frangit̄ virtus a permixtio- ne adiunctorū ei: ⁊ ꝑtrāsit loca viscerū absq̄ ipressione nocumētoꝝ in ipsis. Et forte in ea in qua nō exq̄site fit illud: ps tñ sensata adhe- rens in villis ⁊ inuolutionib⁹ eorū apostemat ⁊ vlcerat. Expelluntur autē nocumēta ipsius a corpore accipiendo aquam passularū: cum oleo de amigdalis vel oleo nucum aut aqua mellis cum oleis predictis.

Operationes.

¶ Johānes Mesue. Solutōe educit flegma ⁊ humores viscosos atrahēs ipsos a ꝓfundi- tate mēbroꝝ. A
¶ Et dicit Humay. Solutiōe etiā educit colerā citrinā: ⁊ eius opatio exten dit̄ ad neruorū iūcturas. B
¶ Et dicit Dyas. Nō efficit operationes in materijs que sunt in vijs de qb⁹ sit curādū ⁊ in materijs q̄ sunt in ꝓfundis locis distātibus. C
¶ Et eius posse magnū est in mundificatione cerebri vel ner- uoꝝ lacertoꝝ pulmonis ⁊ pectoris. Et ē me- dicina magna egritudinū eoꝝ sicut est dolor capitis antiq ⁊ dolor cranei ⁊ emigranea dif- ficilis: epilētia ⁊ apoplexia. D
¶ Et ꝯuenit egri tudinibus neruoꝝ oībus ⁊ vertigini ⁊ descen sui aque ad oculos. Et est res magni iuuamē ti ad asma ⁊ antiquā tussim: ⁊ ad dilatationē anhelitus. E
¶ Et est eius opatio virtuosa ad dolorē iuncturaꝝ ⁊ podagrā frigidā ⁊ scia- ticam: ꝓprie ſm oēm modū administratio- nis eius: ⁊ in cristeribus ⁊ collirijs. F
¶ Et con fert colice flegmatice ⁊ inflatiue iuuamentū vltimū ⁊ hydropisi. Et si supponat̄ in matri ce occidit fetū. G
¶ Et si ex eo cū aceto forti fri- cet̄ morsea sanat eā: ⁊ sīlr leprā ⁊ elephantiā. H
¶ Et si euacuet̄ qd̄ est in testa eius ⁊ impleat̄ oleo ⁊ bulliat in cinere ⁊ inungant̄ capilli de- nigrat eos ⁊ tardat canicīē: ⁊ prohibet casū eorū. I
¶ Et si distillet̄ de ea in aurē sanat do lorem eius: ⁊ conuenit tonitui in ea. Et si im- pleatur in aceto forti ⁊ colluatur ex eo os post bullitionem ipsius sanat dolorem dentis. K
¶ Serapion auctori. Galieni. Sapor eius ē amarus fortis amaritudinis: ⁊ qñ sumit̄ non facit operationē malā neq̄ periculosam: quo niā velociter egreditur. L
¶ Et qñ ponit̄ in cri sterib⁹ cōuenit sciatice ⁊ paralisi ⁊ colice: ⁊ la xat flegma ⁊ humores crudos ⁊ qñq̄ sangui nem. Et qñ fit cum ea nascale occidit fetum ⁊ prouocat menstrua. M
¶ Et qñ ipsa cauatur ⁊ extrahunt̄ interiora ei⁹: deinde inuoluit̄ cir ca ipsa lutū ⁊ ponit̄ in ipsa acetū ⁊ calefit su- per ignem: ⁊ fit cū aceto oris collutio: ⁊ au- fert dolorē dentiū. Et fit suppositoriū cū pul pa eius ⁊ laxat vētrē. Et dū color eius est vi- ridis: ⁊ ipsa est recens: ⁊ extrahit̄ succus eius ⁊ fricatur super sciaticam est iuuatiua valde. N
¶ Dyasco. Virtus est ipsi purgatoria obulo O

vno accepto cū mulsa mixto nitro ꝛ myrrba ꝛ melle cocto in modū₃ tbabucie bñ purgat: ipse vero pile sicce tunse ꝛ mixte ꝛ cristere adbibite sciaticis medicanẽ: paraliticis sitr pstolanẽ: flegma ꝛ coleras deponũt: mēstruis im perāt: aborsū₃ faciũt: dolorē dentiū₃ tollũt.

P ¶ Collirium ex ide fiũt: q̄ supposita vētrē ōponũt. Viridis āt suce⁹ punct⁹ sciaticos curat.

¶ Additio Rasis.li.xxxv. pti.c.iiij. trac.ij. dixit q̄ vnus arabicus fuit morsus a scorpione in quatuor locis: ꝛ sumpsit.ʒ.ij.ex radice colloquintidē trita: ꝛ liberatus est.

¶ Dico q̄ collogntida sūpta aut fricata sup locū₃ morsure est mirabilis ꝛ expti iuuamēti.

Capitulum.cxxxij.

c **C**onsolida.ca. de sunphito. Simphitum.i.ɔsolida. Et est maior ꝛ minor. De cōsolida minori in sequēti capitulo tractabiẽ. Maior ɔsolida nascitur in locis asperis: virgas bñs siles origano ꝛ tenues ꝛ capita sicut tbimū: virge lignose ꝛ odorate ꝛ dulces in gustu: ꝛ radix est illi lōga ꝛ obrusa. grossitudinē digiti bñs. Est aliud simphitu₃ qd̄ pictenū vocāt: bastā b₃ asperā₃ ꝛ longā₃: duobus cubitis angulosam: abintus inanis est ꝛ in qua sunt folia aspera: ꝛ angusta ꝛ oblōga sicut buglossa: b₃ etiā ipsa basta angulos in qbus folia nascunẽ: flores sunt illi mellini: semen b₃ sup bastā sicut flōmos. Basta ꝛ fructex bñt pulueri sile: qd̄ cū carni applicatū fuerit pruriginē facit. Radix est ei colore nigra: que cum fracta fuerit alba apparet ꝛ muscillginosa: ꝛ ista est consolida maior.

Operationes

¶ Radix ɔsolide maioris trita ꝛ bibita emoptoicis medetur. Cōquassationes reficit: tumores spargit. A

¶ Cū₃ foliis catbaplasmatibus adbibita omnia similiter facere potest. B

¶ Vulneribus paracolesim facit carnes incisas frustis in cacabo missas in se glutinare. C

Capitulum.cxxxiij.

c **C**onsolida minor. Galie.viij. sim.far. ca.simphitū ƀm trāslationē₃ grecam inquit. Consolida minor ex ʒrijs constat virtutib⁹. Habet eni qd abstersiuū: quo cōtentū in torace ꝛ pulmone plus expurgare natū est. Habet autem quid ꝛ congregatiuū quo ad sanguis eductiones iuuat. Et continet vltra hoc bumiditatem quādā₃ calidam non smoderate propter quā₃ ꝛ dulce apparet gustantibus ꝛ delectabilem odoratum.

Operationes.

¶ Insiticulosū₃ est cū₃ masticaẽ. Et asperitates in arteria sanat. A

Scōm mixtionē ꝟo q̄ ex oībus ƥdictis virtutib⁹ simul ꝛ dyaforare sufficiēs ē ꝛ colligere ꝛ ɔstringere corpus. B

¶ Et ppea intestinalib⁹ bernijs apponiẽ: ꝛ ad cuulsiones ꝛ sciffiones cū oximelle bibiẽ. Quicūq₃ vero ad dissinterias ꝛ fluxū₃ rubeū coquētes in vino

in vino dant: vt siccante ꝛ congregante vtun
tur. Et quicunqꝫ ad nefretica vt purgante ꝛ
C madente. ¶ Simphitũ aliud magnum simi
le est virtuti predicte: non tamẽ gustu dulce:
neqꝫ odoriferum olfacientibus apparet: sed
scḋm hoc abscedit a predicto Secundũ vero ꝙ
viscositatẽ quandam ꝛ mordacitatem habet
quodãmodo similiter existit. Utuntur autẽ
eo in omnibus quibuscunqꝫ: ꝛ prius dicto.
D ¶ Dyascorides. Cõsolida minor elixa l mul
sa pulmonẽ purgat: reijcientibus sanguinẽ
ꝛ nefreticis cum aqua medetur. Radix cum
vino cocta ꝛ bibita fluxum mulieris stringit:
ꝛ dissintericis opitulatur. cum oximelle data
conquassationes ꝛ dolores lateris saluberri-
me curat: masticata amputat sitim: asperdi-
nem faucium mitigat: vulneri recenti paraco
E lesim facit. ¶ Consolida scḋm Plinũ auctori
tate vl opinione multorũ diuino miraculo cu
rat ꝛ rũpit antracẽ intra duos lapides trita.

Capitulum. cccxxxiiij.

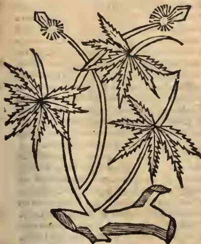

Consolida rubea siue bistorta. Et est
C herba similis penthaphilõ: nisi qꝛ ha
bet septẽ folia vtrimqꝫ pilosa: ꝛ ideo
vocatur eptaphilon: cuius radix est rubea ꝛ
tortuosa similis galange: sed non hꝫ acumẽ.
flos eius aurosus: ꝛ ipsa iudicaẽ frigida ꝛ sic
ca in tertio gradu. Sed notãdum ꝙ est spẽs
bistorte hñs folia similia lappaccio acuto: nisi
qꝛ color foliorũ ex vno latere est celestis: ꝛ ex
alio viridis. flos eius rubeus ꝛ radix rubea:
que ab aliquibus vocatur bardana minor: ꝛ
ab aliquibus lappa minor. Uirtus eius in
oibus sicut virtus prime speciei sꝫ remissior.

Operationes.

¶ Consolida rubea siue bistorta habet vir- A
tutem consolidandi ꝛ cõfortandi conceptũ.
¶ Contra dissuriã detur puluis bistorte cũ B
succo plantaginis: ad constringendum men-
strua fiat fomentum ex aqua pluuiali deco-
ctionis pulueris eius: vel ex duabus partibꝰ
eius: ꝛ vna spice fiat puluis qui aspergatur
supra ventrẽ ipso prius melle calido empla-
strato: ꝛ iuuat conceptum. ¶ Ad conceptũ C
iuuandum fiat emplastrum ex puluere eius:
ꝛ alijs speciebus aromaticis. Puluis eius
vulnera consolidat. ¶ Contra vomitum ex D
debilitate ꝛ furore colere puluis eius cõficia-
tur cum albumine oui ꝛ coquaẽ sup tegulã ꝛ
detur patienti. ¶ Galienus. Radix eius est E
absterſiua ꝛ vrinatiua ꝛ calide cõplexionis.

Capitulum. cccxxxv.

Condros apud grecos duo scḋat. Nã
C scḋat risum. Unde responpens mihi
grecus interroganti quid esset ꝯdros
dixit furfur farine. Item condros exponitur
quod est aliqua cartilago. similiter condros
est genus frumẽti: de quo Dyascorides. Cõ
dros sunt eius due species. In vna inuenitur
vnum granũ ꝛ in alio duo grana: ꝛ quodli-

bet ipsoz est flamerula z maiozis nutrimēti ꝙ ozdeum boni sapozis: z panis qui fit ex eo minus est nutritiuus ꝙ qui fit ex frumento. Et species in qua reperiuntur duo grana est plus nutritiua ꝙ risus: z magis constrictiua ventris z melioz stomacho.

Operationes.

A ¶ Galie. libro. i. de alimētis ca. de cōdro. Genus frumenti est odros sufficienter nutritiuū viscosum habens chimum. Hoc vocatur in libris de arabico translatis candarusius. Et apud Auicēnam condros z candarusio. zc.

B ¶ Galienus. viij. sim. far. cap. condros. Est quidem optimus cibus sicut z triticum: sed nō est presentis negocij de cibo determinare vt farinacum vero emplastice est virtutis: cō plexionis vero similis est frumento: plus illo viscosioz z nutritioz: est plus illo siccatiuum propter cōmixtionem siccantium farmacoz.

C ¶ Dyasco. Condros constrictiua est quādo ipsum cogitur cum aceto: z fit linitio eius eo: z eradicat scabiem vlcerosam: z eradicat vn-

D gues scissos. ¶ Et curat fistulas que sunt in labeymali: z quando administratur in princi pio earum: z fit ex decoctione eius clistere. Et est iuuatiuum vlceribus intestinozum.

Capitulum. cxxxvj.

Condes. Sera. li. ag. ca. condes auc. Gal. Illud qđ ex eo administratur est radix ipsius. vtuseſt calida z sicca in. iiij. gradu. Unde ista medicina vtunt̄ lauatozes lane: z ad faciendū lanā lenē z pulchram qñ fumigan tipsas cū ea: z est nota. Radix eius est acuta: z in forma sua lōga z rotūda. ¶ Dyascorides vocat̄ ipsam struciū a macro obstrucium: qđ quidā radicē ellebozi albi putāt: eo ꝙ sternutamēta mouet vt ipsum licꝫ falso: pro quo macer sternutamentū puluis p se mouet eius naribus iniectus vererro nō segnius albo. i. elleboro. ¶ Gal. viij. sim. far. ca. de strucio: fm trāslationē grecā. Strucij radice maxime vtunt̄ acri quidē existēte fm gustū: ca. z sic. fm complexionem ex quarto fere gradu.

Operationes

A ¶ Dyas. Epaticis tussientibus z ortonoicis medentur. Morbo regio vtiliter adhibētur cū lacte naribus infuse: cum melle coclearium vnū acceptum ventrem mollit: cū panacis z capparis radicibus accepte z bibite calculos vesice frangūt z excludūt. Sclirosim splenis

B spargunt. ¶ Condes matrici appositū menstruis imperat: abozsum facit: cum polenta z

C aceto positum lepram tollit. ¶ Pustulas cū farina ozdei impositum limpidat. Collirijs mixtum caligines oculis detergit. Medica-

D minibus necessarie miscetur. ¶ Tritū sternutamēta prouocat: cum melle tritū z in naribus

E missum caput purgat. ¶ Sera. de ꝓprietate radicis eius ē si accipiat̄ qđ abscindit flegma z melācoliā grossam: z resoluit ventositates.

F ¶ Galienus. Radix eius est abstersiua z vrinatiua: mouet sternutationes sicr alijs ꝗcūqꝫ amara sunt gustu calide complexionis.

¶ Item Dyas. facit semotum capitulum de elleboro a cōdisi. Nam cōdisi vocat strucium: atens capitulo de strucio. Lanarij vtunt̄ ad fumigium lane eo ꝙ limpidat lanam. Radices sunt rotūde z oblōge: que si bibite fuerint

G diuretice sunt z calide. ¶ Plinius li. xxiiij. Condes siue strucium i. herba lanaria ouibus data ieiunis facit abundantiam lactis.

H ¶ Platearius Strucius id ē agrestis cauliculus ca. z sic. in. ij. gradu. Succus ac semina foliaqꝫ cōpetunt vsui medicine. Cū inuenitur receptio cauliculi seīnē caulis agrestis debet poni. Cum autē ipsa folia debent poni.

I ¶ Succus ita debent preparari. Folia cōterantur: z succus expssus ad solem desiccet̄ per biennium durat: folia viridia poni debent in medicinis z in vnguentis. Uirtutem habet dissoluendi z extenuandi z diureticam.

¶ Capitulum

Capitulum.cxxxvij.

Coriandrum. Palladius li.iij. Coriandrum a mense Marcio seritur vsqz in octobrem: amatqz terram pinguem sz et macro sola nascitur: et eius semen quod vetustius fuerit melius putatur: humore delectatur et satum bis cum olere quocumqz nascitur. Sera.li.aggre. ca.dyabora: id est coriandrum auc. Gal. Substantia eius est terrea subtilis: et est cum hoc in eo aquositas tepide virtutis non paucae quantitatis et in sapore eius secundum pluri mum est amaritudo. Et virtus eius est que abstergit et resoluit. Galienus.vij.sim.far.ca.de coriandro. Virtus eius prima est virtus calida. Unde Dyas. Infrigidatiuam dicit hanc herbam non recte. composita autem est ex contrarijs virtutibus: multum quidem habens amare substantie: que indicat quod subtilium partium est et terrestris: non modicum autem habens et aquose humiditatis vel tepide secundum virtutem: habet autem stipticitatem non modicam in quibus omnibus operatur quidem varie omnia quecumqz Dyas. scripsit: sz puto sic existere sicutsi mox secundum principia plagatis vel qualitercumqz percussis in aliqua particula tumor liuidus vel niger fieret: frigida putaretur passio esse et egere dyaforantibus et calefacientibus farmacijs secundum eundem puto modum: si transcenderit aliquando calida dispositio ad frigidam obliuiscendum est horis non iam dum vero alio secundo nole. Uel si nomen volueris permutare sed face re sicut quidam quia alia quidem principij: alia vero declinationis scribunt auxilia: non autem oportet frigida estimare esse declinationis farmaca. Concedendum enim est herisipilam nolare si quis voluerit huiusmodi dispones tum ca. vocare eam permittendum quam depressa est et remissa: nequaquam ergo esse quod auxiliatur ei infrigidatiuum esse putemus sicut Dyas. vt coriandrum quando cathaplasmatum (vt ipse ait) cum pane. vel etiam cum alfitis. sanat herisipilam: certum est herisipilam quod vtiqz inflammatiua est numquam sanabit cum pane coriandrum: sed propter id quod infrigidat. Iam propterea et nos in anterioribus sermonibus quasi cum determinata experientia probare cuiuslibet farmaci virtutem postulabamus: simplicem enim vt possibile est maxime potionem eligere consule batnus. plurimi autem medicorum neqz quecumqz plurime egritudinum mox a principio inuadunt composita noscunt: neqz quando alia passio est herisipila certa: alia vero vocatur ab olbus nobis iam consuete et ab antiquis flegmon: alia autem in medio quam multe. Hec quidem et vt vtiqz dicat quis herisipila flegmosa. Hee autem velut flegmones quidem herisipilatos inuenies: aut velut flegmones aliquando et neutrum predominans At vero et ydemascosus quando apparet sicut et herisipilas: sicut et alius sclirosus. Unde de compositis omnibus non modica haberetur multitudo: latius vero in quibusdam alijs dictum est de his. Et in libris terapentice methodi dicetur: et nunc est de eis necessarium memorari quod certam herisipilam numquam predictum sanabit cathaplasma: voco autem certam quasi a colerica humiditate repleta fuerit particula: quoniam autem longe ab infrigidando est coriandrum: licet tibi ex his que scripsit Dyascorides addiscere. Scrofulas enim ait dissoluere: quoniam nullum autem infrigidantium farmacorum sufficit dissoluere scrofulas: neqz enim puto Dyascoridem dubitare multa quidem scribentem scrofularum sanatiua omnia vere concordantia et calida complexionibus et dyaforetica operationibus existere.

Operationes.

¶ Dyascorides capi.corio: id est coriandrum omnibus est notum. Uirtus eius est frigidum tritum et in cathaplasmatibus redactum cum polenta: et pane triticeo mixtum et impositum Ignem sacrum extinguit. ¶ Tumores igneos tollit - A B

melle addito: ⁊ vua passa impositum epime-
tidas ⁊ tumorem testiũ ⁊ carbũculos curat: ⁊
collectiones compescit cum faba fixa mixtuꝫ
C scrofulis ⁊ pustulis p̄stat effectuꝫ. ¶ Semen
ei⁹ bibitũ cũ dulcore lũbricos extinguit. geni
talia.i.semina viri decrescere facit. Nam si
multũ acceptũ fuerit semẽ sensus hoĩs hebe-
tescit: aut citius īfert neceꝫ. Vñ nõ dꝫ quisq̄
D vsum ei⁹ frequẽtare. ¶ Succus ei⁹ aceto mi-
xtus aut spume argenti ⁊ ceruse: ⁊ vino: oẽs
pustulas ⁊ caligines ebuliẽtes extīguet. Hic
succus viscide est ṽtutis restringit ⁊ refrige-
rat. Et iõ ꝓprie ad ignẽ sacrũ facit sic̃ ⁊ folia
ei⁹ cũ succo maligranati: ⁊ oleo in potione ꝑ-
mixtũ aĩalia ītranceis ꝑmixta ignita ꝑseqtur.
E ¶ Semẽ eius ex aq̃ potatũ solutionẽ ventris
abstrīgit. mirũ ẽ qđ xenocrates tradit si vnuꝫ
seminis granũ femina biberit vno die ei men
strua ꝯtineri si duo ⁊ totidẽ iam diebus quot
F grana sumpserit. ¶ Sera. Coriandrũ distil-
latur ī oculũ: ⁊ ꝯfert dolori eius magno cũ la
cte mulieris. Et fit emplastruꝫ cũ eo ⁊ abscin-
G dit humores descẽdentes ad oculũ. ¶ Et idẽ
auctoritate aben mesuay. Quãdo torrescit se
men coriãdri stringit ventrem. Et abscindit
fluxũ sanguinis: q est ab interioribus: ⁊ bibã-
tur de eo duo aurei cuꝫ.iij.ʒ. ⁊ dimidia succi
plantaginis siue eo q̄ buliat. Et si est fluxus
sanguinis ab interioribus mẽbris curat̃ si po
H natur supra locũ flux⁹. ¶ Et idẽ auctoritate
albugeric. Coriandũ est frigidũ nartoticum
inducens sincopim ⁊ stuporeꝫ: ⁊ est toxicum:
quoniã odoratũ cõgelat: ⁊ ꝓhibet fumosita-
tes ascendere ad caput. ¶ Et ideo ꝯfert sode
⁊ ebrietati. Et abscindit fluxum sanguinis: ⁊
I stringit ventrẽ. ¶ Et idẽ auctoritate Alexan
dri. Coriaddrum ꝓhibet fumositates ascen-
dere ad caput ⁊ ad cerebrũ. Et ꝓpter hoc po
nitur in cibis epilẽticoruꝫ: quando cause epi
lentie sunt vapores ascendentes a stomacho.
K ¶ Et idẽ aucto. Alcauzi: quãdo coriandruꝫ
siccum infunditur in aqua eius cum zuccaro
abscindit virge erectionẽ ⁊ deficcat sperma.
L ¶ Et idem auctoritate Rasis. Si bibantur
ʒ.iiij. de succo eius recẽti occidit: ⁊ abscindit
fluxum sanguinis a naribus quando odora-
M tur. ¶ Et idem auctoritate Humay in libro
ꝑmutatiõis dixit: q̄ pillule galieni sunt ei cõ
trarie. Dyas. vero contradixit ei cum filicet
galienus dixit q̄ coriandrum declinat ad ca-
liditatem quoniam manifestuꝫ est ipsum esse
virtutis frigide. Et ex dicto suo quãdo sumi
N tur succus eius occidit. ¶ Et idẽ auc. habix.

Coriandruꝫ recens est mortificatiuũ: cõgela
tiuum: ⁊ si homo vtitur eo multũ. Vel potũ
aque eius est toxicũ: ⁊ si ponat̃ aq̃ eius cũ ali-
qua ex aliis herbis ⁊ quando cũ aqua eius li-
niuntur apostemata sanguinea aut colerica
cõfert ⁊ extinguit eoruꝫ inflãmationes. Ola
predicta etiam sunt de mente Auicenne. li. ij.
capitulo de coriandro.
¶ Additio. Et idẽ auc. Dyas. Coriandruꝫ O
recens si teratur cum cerusa plũbi ⁊ illinitur
sup apostema calidum ⁊ inflatuꝫ illud sanat.

Capituluꝫ. cxxxviij.

Ornea arbor siue cranea. Dyas. ca.
c Cornea semẽ ⁊ fructũ habet̃ similem
oliue: sed paulo oblõgius ⁊ viride. Et
vocatur grece carnu. qđ cũ maturatũ fuerit
obrusum habet colorẽ bonuꝫ in se hñs sapo-
rem: stipticuꝫ est: ⁊ ideo dissolutionẽ ventris
⁊ dissintericos curat: ⁊ cum in dulcore positũ
fuerit manducari potest quomodo oliue: con
diuntur cum sale: frigida est ⁊ sicca.

Operationes.

¶ Dyascorides. Huius folia cũ ligno suo in A
foco missa sudationem reddunt que illinita
zernas optime sanat.
¶ Galienus. ij. de cibis ca. de cibis siluestri B
bus. Cornu vero ⁊ bati ⁊ glãdes ⁊ ceteri fru-
ctus siluestres modicũ nutritionis habẽt ca-
cochimi sunt. Et mali stomacho: ⁊ indele-
ctabilissimi. porcorũ vero esca existentes non
domesticoꝝ

domesticorū sed in montibus morātium: ab
C ipsis eni plurimū hñt alimētū. ¶ Et idē. vij.
sim. far. ca. cranea. Cranee arboris fruct⁹ sti
pticus est sufficiēter esibilis existēs: quo circa
nulluꝫ mirabile attrahere ⁊ fortiter detinere
eū ventrē sicut ⁊ mespila: folia vō ⁊ germina
pontica gustu sūt: ⁊ siccāt fortiter: vt ⁊ maxi-
ma vulnera cōsolidare possint ⁊ maxime duo
rum corporum: paruis vero vulneribus ve:
mollibus corporibus contraria magis sunt
tendunt enim hec siccatiua plus decente.

Capitulum. cxxxix.

Ordumenuꝫ. Dyasco. ca. cordilion:
C id est cordumenū. Herba est que na-
scitur in Silicia: eius frutex est sarmē
tosa: semen habens rotunduꝫ: ⁊ duplex sicut
sunt fabe: viscidum ⁊ odoratum.

Operationes.

A ¶ Dyasco. Semen eius si bibituꝫ fuerit pro
uocat vrinaꝫ ⁊ menstrua. Succus eius virge
⁊ seminis tribus obulis bibitus cum dulcore
B diebus decem nefreticis medicantur. ¶ Ra
dix eius tunsa ⁊ vt electuariuꝫ composita to-
racis causas mirifice curat. Plinius. Radix
eius potata lapides frangit.

Capituluꝫ. cxl.

Ostus. Aui. lib. ij. cap. de costo. Costi
C spēs sūt tres. Una eaꝝ est arabica: ⁊
est alb⁹ leuis ⁊ aromaticus. Et scda ē
inda q est niger leuis: ⁊ ille amar⁹ ē. Et tertia
spēs grauisodoris q noiaꝝ gariofilat⁹. Bon⁹
aūt costus falsificaꝝ cū radicib⁹ enule duris: ⁊
ꝑpea nō mordicat linguā: neqꝫ hꝫ odorē for-
tē. Melior ē ille q ē alb⁹ recēs plenus nō cor
rosus: neqꝫ fetidi odoris: neqꝫ mordicās vel
ledēs lingaꝫ: deinde yndus niger lenis: ⁊ ni-
ger asemi⁹: ⁊ melior ē marinus subtiles hñs
cortices. Est ca. i. iij. sic. i. ij. In ipso est q̄litas
amara ⁊ acris valō ⁊ caliditas ⁊ acredo adeo
ꝙ ipsa vlceret. Dyas. ca. costus vtilis ē arabi
cus. Est aūt eligēdus cib⁹ leuis cū odore plu
rimo. Scōus ē yndicus q grossior ē ⁊ niger ⁊
leuis vt ferula. Terti⁹ ē syriacus pōdere gra
uis ⁊ coloris buxei cū odore stiptico ⁊ morda-
ci sapore: habet quidem aliquaꝫ amaritudi-
nem ⁊ plus acredinem ca. participans qua-
litate vt extrahat. Paulus ca. de costo. Co-
stus est ca. ⁊ sic. cōplexionis in tertio gradu.

Operationes.

¶ Auicena. Conuenit omni mēbro: quod A
indiget calefactione: ⁊ vt ex eo attrahatur
humor ex profundo. Abstergit pānuꝫ cutis
linitus cū aqua ⁊ melle. In ipso est vlceratio
⁊ ille qui est amarus exiccat vlcera humida.
¶ Et ꝯuenit molificationi neruoꝝ ⁊ attritio B
ni lacertoꝝ: ⁊ est bon⁹ sciatice: ⁊ emplastꝝ ex

eo ꝯuenit litargie ꝛ ꝯuenit dolorib⁹ pectoris.
C ¶ Et ꝓuocat mēstrua bibit⁹ ꝛ suffumigatus
in traiectorio: ꝛ interficit fetum: ꝛ prouocat
D vrinaꝫ: ꝛ extrahit ascarides ꝛ vermes. ¶ Et
dat vires ad coitū: ꝛ ipse supponit̄ ad dolores
matricis: ꝛ ꝯuenit dolori matricis fri. bibit⁹
ꝛ sedēdo in decoctiōe ei⁹: ꝛ mouet naturā qn̄
bibit̄ cū vino: ꝛ ipse nō dat vires ad coitū nisi
ꝑꝑ humiditatē superfluā inflatiuaꝫ que est in
E ipso. ¶ Et ꝯuenit rigori linitus cū oleo ꝛ ꝯ-
uenit morsib⁹ omnib⁹ scilicet morsui vipere ꝛ
alijs morsib⁹ qn̄ bibit̄ cū vino aut absinthio.
loco ei⁹ ponit̄ piretri: medietas pōderis ipsi⁹.
F ¶ Dyas. Costus cū oleo tritus ꝛ corpori per-
unctus cū rebus stipticis subuenit. Si aūt an̄
accessionē sic vngat̄: rigorē in periodica febre
ꝛ quartanā amputat ac etiā paraliticis ꝛ scia
ticis vel quibus aliqđ mēbrū calefieri opus ē.
G ¶ Unctus extrahit humorē de profundo: in
potione vero: q2 virtus est ei calida diuretica
mēstrua ꝓuocat: pessarijs adiunctus idē do-
lorem matricis mitigat morsib⁹ venenatis bi
bitus. ʒ.ij. opitulatur cū vino ꝛ absinthio do-
lorem stōi ꝛ inflationē: ꝛ tota eius vitia cōpe-
H scit: ventrē stimulat. ¶ Cuꝫ vino dato lūbri
cos latos deponit cū aqua potatus oleo mix-
tus: ꝛ fricationi adhibitus torpēte frigore ca
lefacit: eadē vnctione ꝛ paraliticos curat reu
mata ꝛ spasmata ꝛ doloreꝫ lateruꝫ sanat: cuꝫ
aqua mulsa tritus ad efialas facit melli mix-
tus maculas in facie natas detergit in alagi
I natibus ꝛ antidotis necesse miscer̄. ¶ Adul-
terat̄ aūt cōmixtus cū enule maiorib⁹ radici-
bus: sꝫ facile intelligit̄ cū nec odorē costi ha-
beat nec saporē mordacē. Nā costus vires hꝫ
K acres stringētes ꝛ calefaciētes. ¶ Serapion
auc. Galie. Costus cōuenit rigorib⁹ fe. qn̄ li-
nit̄ cū eo ꝛ oleo corpus: ꝛ cōuenit sciatice ꝛ pa
raliticis ꝛ oībus in qb⁹ calefacere opꝫ aliquā
corpis ꝑticulā vel de ꝓfundo ad supficieꝫ at-
L trahere aliquē humorē. ¶ Propter eandeꝫ
autē cām prouocat ꝛ mēstrua ꝛ vrinā ꝛ ꝯfert
ad cōtritionē lacertorū ꝛ ad dolorē lateris: ꝛ
M iterficit ascarides ꝑꝑ amaritudinē. ¶ Et qn̄
linitur cum aqua ꝛ melle super impetiginem
mundificat eam: ꝛ adiuuat ad libidineꝫ: quo
niam est in eo de humiditate inflatiua ꝛ ven-
tosa quando sumitur in potu cum vino.
N ¶ Additio. Rasis in. i. ꝯti. auc. Seber. Em
plastrū ꝯferēs sode frigide. ℞. costi: castorei:
euforbij: myrrhe: ꝛ aloes ana. ʒ. i. opij. croci.
an̄. ʒ. i. ß. terantur omnia ꝛ misceantur cuꝫ vi-
no: ꝛ emplastretur locus dolens.

Capitulum. cxlj.

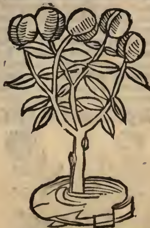

Ozula vel Mela persica fructus iste
c est omnibus notus. Sera. lib. aggre-
ga. ca. hesines. i. cozula. Uirtus co-
rum est fri. ꝛ hu. in. ij. gra. Nam proportio-
nantur persicis.

Operationes.

¶ Et idem auc. Alcauzi. Laxant coleram ꝛ A
generant humores grossos. Et ideꝫ auc. Ra
sis. Quidam patiebatur fumositates ab ali-
quo humore existente in stomacho suo: ꝛ de-
di sibi aliquibus vicibus de crisomolis. i. co-
zulis recentibus: ꝛ sedatus est ille fumus.
Et ego nō credo ꝙ reperiatur cibus aliquis
frigidior ꝛ magis iuuatiuus stomacho cali-
do ꝙ̄ ipsa: ꝛ ideo fastidium tollunt. ¶ Aui. B
li. ij. ca. de crisomulis. Meliora sunt arme-
na: non enim cito aduenit eis corruptio ꝛ acē
tositas: ꝛ cum sumuntur crisomula: oportet
vt accipiantur masticis ꝛ anisi equaliter. ʒ. i.
vsqꝫ ad. ij. cum vino puro aut vino de pas-
sis paruꝫ ꝛ melius sunt fri. ꝛ hu. in. ij. ꝛ oleuꝫ
nucleorum eorum est ca. ꝛ sic. in. ij.
¶ Eorum humor est facilis putrefactionis C
ꝛ eorum infusio sedat sitim. ¶ Et crisomula D
quidem sunt cōuenientiora stomacho ꝙ̄ per-
sica: ꝛ armena non corrumpuntur in stoma-
cho: neqꝫ acescunt velociter: ex eis vero que
expellunt eoruꝫ nocumentuꝫ est vt primo su-
matur anisum ꝛ mastix cum miua aut vino
de passis ꝛ conficiantur cū melle puro. Oleuꝫ
nuclei

nuclei ipsorum etiam confert emorroidibus grauant crisomula pp velocitatem sue putrefactionis: veruz infusio siccoruz confert febri
C bus antiqs. ¶ Joānes mesue in antidotario suo. Oleū ꝺ crisomul' sedat dolorē ani ⁊ emorroidaꝝ: ⁊ resoluit tumores vlceꝝ ⁊ ipedimētū ligue ⁊ dolores auriū. Rabimoyses idē vult.

Capitulum. cxlij.

Otula fetida vł oculus bouis. Sera.
c lib.ag.caꝑ.bichar auc.dya. Bichar i. cotula hꝫ stipitē mollē ⁊ folia silia folijs maratri: ⁊ flos eius est citrinus plus flore camomille silis flore cotule: ⁊ iō notant eaꝫ h' noie. Et ideꝫ auc. Gal. acuitas ⁊ mordicatio sunt in ea plus ꝙ i camomilla: ⁊ resolutio ei' est amplior resolutiōe ipsius. Dyas. ca. butalmos ꝑm trāslationē nr̄am butalmos. i. cotula. Herba ē mollis: cuius folia sunt tenuiter scissa maratro silia: ⁊ caulis ei' mollis nascēs circa muros ciuitatis flores citrinos hn̄s ⁊ vehementer splendentes ac in oculoꝝ similitudinē rotūdos. Vñ ⁊ nomē traxit florib' camomille siles: ⁊ illa herba q̄ vocatur lingua nr̄a pucida vel cotula fetida. Est alia butalmos hn̄s folia coriādro silia: nascens iuxta muros ciuitatis cui' flores sunt ex toto citrini: ⁊ ista ē herba q̄ vocat' i lingua nr̄a oculus bouis vel cotula. Gal. vj. si. far. ca. Butalmuꝫ siue semē icorruptū vł oculus bouin' vł cotula fetida: noiatū qdē ē ita a florib' q vident' ꝫ figuraꝫ similari oculo bouis ꝫ colorē vō silis ē artemidi: magis āt ⁊ multo acri' ē ob h' magis dyaforeticū vt sanet duricies cōmixtū ceroto

Operationes.

¶ Dyas. Folia ei' trita ⁊ cerotis addita pustulas ⁊ duricies aptū spgit: ⁊ si flores ei' terāt' A
cū croco. ¶ Affirmāt aliq ꝙ si post lauacrū ⁊ B
balneū eūdem quis biberit bonū coloreꝫ restituet: ⁊ facit ipsum vomere ⁊ maxime arcuato morbo infectos acris est: ⁊ ideo dyaforetica: ⁊ propterea scheteniata soluit cuꝫ ceroto tirsi eius in cibuꝫ sumuntur. ¶ Aui. odor eius cō- C
fert ventositatibus grossis in capite.

Capituluꝫ. cxliij.

Otula non fetida: vel oculus vacce: ⁊
c hꝫ flores nigros ꝑm antiquā transla.

Operationes.

¶ Dyascorides ca. Butalmos. Que trāsla- A
tio corrupta est: quoniam Serapion ex verbis dyascoridis ꝑm aliaꝫ translationē. Dyascorides dicit ꝙ habet flores citrinos similes floribus camomille: ⁊ hoc verum est. Naꝫ dicit translatio quaꝫ allegat Sera. Butalmos hastā eijcit mollem. Folia maratri similia floreu mellinuꝫ habens sicut antimus ⁊ maiorem oculo vacce simileꝫ: vnde ⁊ nomē

B accepit. Nascit in ciuitatibus &c. C Scd'm traslatione nram Dyas. Butalmos h3 duas spes. Una e q h3 folia similia maratro: & flores similes florib' camomille: & ista vocatur cotula fetida: vt in pcedete cap. tractat: & latine d'r pucida. & Dyas. vocat ea3 partemon.
C C Alia est q h3 folia similia coriadro & flores citrinos nascés iuxta muros ciuitatis: & vocat cotula nó fetida & latine d'r oculus bouis vel oculus vacce: & grece fiit ita sonat butalmos: s3 arabice vocat bibar. i. oculus vacce:
D & id ot ad lram. C Butalmos e herba mollis antimo filis: lenes emittes tirsos: & folia tenuiter scissa & mollia filia in aratro: flores citrinos filis floribus camomille: & ista fm veritate est cotula fetida que alio noie vocat pu
E cida. C Et subdit. Est alia butalmos caulis mollis folia coriadro silia: flores citrinos bns nascens iuxta muros ciuitatis: & ista vocatur oculus vacce: vel cotula nó fetida. Et de ista herba est hec veritas clare intuentibus: lege capitulu precedens scilicet cotula fetida.

Capitulu3. cxliiij.

e Cocognidium. Camelea vel Mezereon. Camelea grece quasi infima oliua dicta: eo q folia similia oliue h3. Hec est que d'r mezereon & cocognidiu. Qui cocognidiu3 mezereon & camelea sunt idé: vt apparet per Dyas. & Sera. Dyasco. ca. camelea fm traslatione nram. Camelea aut cocognidiu3 hastas h3 sup terra spansas palmis duobus longas: frutex est ipsius sarmentosa. Folia habs similia oliue: sed tenuiora & spissa gustu mordicantia & gula exasperátia. Sera. li. aggre. ca. mezereon. auc. Dyas. Mezereon. i. camelea e arbustu paruu3 cuius rami sunt apti ad igne accendendu: & sunt ipsi rami extensi sup terra: longitudine duoru3 palmoru bñtes folia oliue: nisi q sunt subtiliora eis mordicantia & exasperetia lingua: & sut super ramos densa Galienus. vij. sim. far. ca. camelea. Camelea predominante3 habet qualitatem quo circa vlcera: & quecuq3 maxime escaras habent: cum melle expurgare potest.

Operationes.

C Dyas. Camelea accepta colera3 & flegma deponit: debent vero fieri trocisci ex his admixto absinthio duplici mensura & vna parte camelee & catapucie iuncto melle vel aqua Folia eius imposita vulnera sordida curant. A
C Johánes mesue. Mezereon siue cocognidium solutione educit aquam citrinam cum fortitudine vehementi. B
C Et dixit Alexáder: mixtu cu rebus educetibus melácolia educit ipsa3: & cu3 rebus educentibus flegma educit ipsu3: & absinthiu duplicatum & cu3 mirabolanis: addunt ei bonitates notas: & faciunt educere coleram. C
C Maius aut iuuamétu qd ex eo expectat e ad ydropisim: educit eni aqua cógregata in ventre: nocet tñ epati immo oib' mébris nutritionis ipsi'. C Et interficit lúbricos & lumbricos & solutione educit eos & serpétes viscer. Et si fiat vnguetu3 ex eo & melle curat fistula3 & vlcera frauduléta. C Et fit ex aceto decoctionis ipsius ablutio: & pfert dolori dentiu & corru3 corrosioni: & gingiue sanguinee & mollificationi. C Et fit ex eo vnguetu & aceto & oleo & cera ad scabie3 bonu: & fit ex eo linimentu3 ex sulphure & melle & aceto forti ad morsea3 & lentigines & baras & delet eas. D E F G
C Et qñq3 fit pfricatio sup morfea3 & baras cum folijs eius & aceto forti: & est vltimum. H
C Et dixit Johánici' Cocognidiu valet ad quartana. C Plini' li. xxiij. Folijs l duab' absinthij ptib' decoctis coq3 succo cu3 melle poto: folijs et impositis vlcera curant & purgantur I K

L gantur. ¶ Ait etiaz idem. Quomodo collectum salutare est oculis iumentoꝝ ⁊ pecoꝝ.

Capitulum. cxlv.

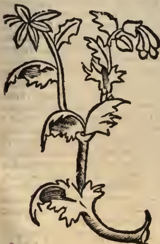

Crocus. Avi. li. ij. ca. de croco. Croc⁹
C melior est recens boni odoris subtilis
sup cuius pilos est parū albedinis nō
plurimū. Crocus san⁹ nō velociter tingēs nō
inuiscat neqȝ frāgit. ca. est in. ij. sic. in. i. est sti-
pticus resolutiu⁹ digestiu⁹ ⁊ glutinatiu⁹: ei⁹
caliditas ē fortior stipticitate ei⁹: ⁊ ei⁹ oleū ē
calefactiuū. ¶ Plateari⁹. Croci sūt due spe
cies. Ortēsis q̄ in ortis nascit: ⁊ oriētalis q̄ in
oriēte. Iste in medicinis nō vomicis ponit: in
medio florū tres vł quattuor flores parui na-
scunt. Eligēdi sūt subrufi vel omnio rufi: q aūt
citrinitatis aliqd hñt abijciēdi: in sacculo stri
cto ꝺcorio seruant p. v. annos suari pñt. Vir
tutez habēt cōfortatiuā ex qualitatib⁹ suis ⁊
ex aromaticitate. ¶ Palla. li. iiij. In februa
rio mēse croci serēdi sūt bulbi ⁊ subtilr si fue
rint artefodiendi. ¶ Sera. li. ag. ca. Jamfa-
ram. auc. Dyas. Ille q fortior ē i medicina ē
nou⁹ pulchri coloris cui⁹ crinis vergit ad al-
bedinē: lōgus nō fragilis: plen⁹: q qñ fricat
tigit manū citó acuti odoris. ¶ Gal. vij. sim.
far. ca. ꝺ croco ꝺꝫ trāslatiōez arabicā. Suba
ei⁹ ē terrea frigida: ſꝫ qđ vincit sup eā ē cōple
xio calida: ⁊ i sapore ei⁹ ē stipticitas pauca. Et
virt⁹ ei⁹ est q̄ calefacit. i. ij. gra. ⁊ siccat. i. i. vñ

maturat ⁊ digerit aliq̄li maturatōe ⁊ qđ adiu
uát ad h̄ ē stipticitas pua q̄ repit i eo. Et ē ex
medicis ꝯglutinatiuis ⁊ digestiuis: ⁊ nos dixi
mus ꝙ medicine ꝯglutinatiue ⁊ digestiue sūt
ille i qb⁹ ē caliditas ñ fortis cū pauca stiptici.

Operationes.

¶ Avi. Pot⁹ ipsius colorē efficit bonū: resol A
uit apata ⁊ linit ex eo herisipila: fac sodā: ⁊ ip
se nocet capiti. ¶ Et bibit cū rob ad ebrieta- B
tez: ⁊ est faciēs somnū: ⁊ obtenebrat sensus: ⁊
ꝯfert apostemati calido i aure. Abstergit vi-
sum ⁊ ꝓhibet fluxū ad ipsū. ¶ Et valet ad pā C
nuz. Et fit ex eo alcohol ad varietatē acq̄sitā
i egritudinib⁹ ꝯfortat cor: ē lenificatiuus odo
rat ipsuz pleuretic⁹ ⁊ phirnetic⁹ vt dormiat:
⁊ ꝓpe ei⁹ oleū. ¶ Et facit anhelitū facilē: ⁊ cō D
fortat instfa anhelit⁹: ipse quoqȝ fac nauseā:
⁊ deijcit appetitū: ꝓpea ꝙ opposit⁹ est acetosi
tati q̄ est in stō. ¶ Sed ipse cōfortat stōm ꝓp E
illud qđ in ipso est de caliditate ⁊ ꝑparatiōe
⁊ stipticitate. Et dixerūt qdā ꝙ croc⁹ est bon⁹
spleni: excitat coitū: ⁊ ꝓuocat vrinā. ¶ Et cō F
fert duriciei matricis: ⁊ ei⁹ ꝯstrictioni ⁊ vlce-
rib⁹ fraudulētis. In ipsa tñ administrat cuz
fauo aut cū medulla cū duplo ipsius de alio.
¶ Quidā dixerūt ꝙ ipsuz i potu dederūt ad G
ꝓlixū partuz ⁊ fact⁹ est ꝑtus statim. Et dr ꝙ
aurei. iij. de ipso iterficiūt letificādo: loco ei⁹
ponit decosto equale pondus ipsi⁹: ⁊ de spica
quartū pōderis ei⁹: ⁊ pōdus ipsi⁹ ꝺ corticib⁹
cassie lignee. ¶ Et idez. iiij. fen. canonis ꝑmi H
ca. ij. ait ꝙ ducit medicinas ad cor. ¶ Et idē I
de virib⁹ cordis ait ꝙ cōfortat cor. ¶ Sera. K
auc. Rasis. Fuit mulier q̄dā q̄ laborauit aliq
bus dieb⁹ i ꝑtu: ⁊ dedi sibi i potu. ʒ. ij. croci ⁊
peperit statiꝫ: ⁊ exptus fui hoc semp ⁊ sp fuit
sic factū. ¶ Crocus inebriat iebriatiōe forti: L
qñ ponit i vino letificat adeo: donec faciat in
saniā excellenti leticia: ⁊ digerit cibū: ⁊ ꝯfor-
tat stōm sua ponticitate: ⁊ fortificat epar. Et
nō laudat cerebro: aufert appetitū cibi: ⁊ pro
uocat vrinā ⁊ meliorat colorē. ¶ Rabbi moy M
ses: ꝺ croco ait ꝙ auget appetitū coit⁹. ¶ Ysa N
ac in viatico cap. ꝺ emigranea ait: ꝙ fit ēplm
ex croco: gūmi arabico: euforbio: ⁊ myrrha
eq̄lr distēperās cū albumie oui ꝯ emigraneā.
¶ Paul⁹. ca. ꝺ podagra. ℞. crocū cū vitello O
ouoꝝ ⁊ oleū rosaꝝ ⁊ aquā rosaꝝ ⁊ misceāt: ⁊
cū pēna vngat loc⁹ podagre ex eo actu frido.
¶ Additio. Rasis. ij. ꝯti. auc. gal. dixit. Cro P
cus ꝓhibꝫ fluxū humiditatū ad oculos ēpla-
stratus vel collirizatus cum lacte mulieris.

Capitulum.cxlvi.

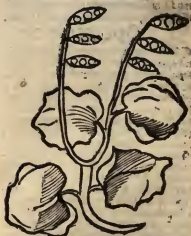

C Ucumer. Ubi sciēdus q cucumeres sunt melones Indi sm quosdā. Sed Mesue capi. de cucumere asinino vl dicere q sūt citrulli. Sz aliq dicūt q cucumeres sūt fruct⁹ sicut citrulli: oblongi tū nūq citrinescūt: z hūt folias ita distinctas sic melones: z cū maturanṫ hūt parū dulcedinis: z sūt insipidi: qd ego ɔcedo: vn̄ cucumeres nō sūt melones Indi: qz Aui.iiij.can̄.ca. d cura tertiane pure ponit melonē Indū z cucumerez ergo nō sūt idē. C Sera.dic. Cucumeres nō sūt citrulli sic appet i ca. Citrullus. Et et Sera. dicit auc. Gal. q citrullus frigidior ē cucumere: ergo cucumerus nō sunt citrulli.

Operationes.

A C Serapiō.li.ag.ca. Rachera auc. Gal. id est cucumeres. Cucumeris subā ē grossa dura digōni: z generat chimū malū paratū corruptioni q̄uis melon sit citi⁹ corruptibil. Et virtus ei⁹ est q̄ ifrigidat z humectat i.ij.gra.

B C Et mollit vētrē: z ꝓuocat vrinā. Et qū sumit cū rob aut cū lacte ɔfert vlcerib⁹ vesice: z sedat inflationē stōi: z sitim: qn̄ comedit z sedat sincopim ex caliditate: z ɔfert ei ex ꝓprie

C tate quā hȝ. C Et idē auc. Habir. Aqua citrulli ɔfert īflāmatiōi fe. z sedat sitim: z laxat vētrē laxatiōe bona sine nocumēto aliquo: z ds bulliri cū zuccaro albo. Et nō ops q def habeāt⁹ naturā durā nimis ad mouedū: qz illa nō hȝ virtutē tātā q laxet naturā durā.

D C Et si ipsa fecerit morā i stō forsitan īducit

E laborē z nocumētū z iflatiōes. C Rabbi moyses auc. Gal. Cucumeres z pepones si cito n̄ digeranṫ: sūt venena mortifera. C Gal. viij.

F sim.far.ca. Sikinis: vl dicere q cucumer dicaṫ de pepone z cucumere iā dicto. Ná dicit sikinis.i.cucumer esibilis q qdē pepon ē subtilioris subē: qui ꝟo nō est talis grossioris subē ac ēt abstersiua z incisiua ptīcipat ꝟtute: vn̄ diuretica sūt z splēdidū reddūt corp⁹: z maxime si siccauerit q semē deinde incidēs z cribrās leuire faciūt: vn̄atur autē i eis frigida z humida cōplexio: nō tū fortiter: sȝ in secūdo

G gradu locaṫ. C Si ꝟo qs semē siccauerit vl radicē nō adhuc hūde nature erit: sȝ iā siccatiuȝ in ꝑ quasi gradu: vel scdo icipiente. Est aūt z abstersio in his plus q̄ i carne fructus.

H C Additio. Rasis i.i.ꝯti.auc. Pau. Dyas. z Gal. Succus cucumeris asinini instillatus in nares cū lacte remouet sodam antiquam: z sodam que nominatur galea.

Capitulum.cxlvij.

C Ucurbita. Pli.li.xij. In insula pfica sūt arbores lanugere ferūt et cucurbitas cotonei mali magnitudine: q̄ maturitate rupte lanugis pilas oñdūt: ex qb⁹ vestes ꝑciose

fices ꝑciose lintheo faciunt. ¶ Idē li.xix. Cu
curbitis ē natura cucumeri siliis dūtaxat i na
scēdo: eq̄ hyemē oderūt: amāt rigua ⁊ fimū.
Seruntur ambo semie l terra seqpedali fossura
īter eqnoctiū vernū ⁊ solsticiū. paribus tū ap-
tissime. Aliq malūt ex kalēdis Marcij cucur
bitas: ⁊ nonis cucumeres ⁊ p quinquatros sere
re: sili mō reptātib⁹ flagellis p artesuz aspera
l tectū vsqz scādūt natura sublimitatis auida
viresqz sine āminiculo scādi nō sūt. ¶ Pal-
la. lib. iiij. In mēse Marcio cucurbita seren-
da: amat solū pigue humidū stercoratū solu-
tū h̄ i cucurbitis isigne ē ꝙ lōga pariūt ⁊ ele-
gātia semia q̄ in ea ceruice nascunt: q̄ iu ven-
tre fuerāt cucurbitas faciūt crassiores. Que i
fundo latas si l cacuminib⁹ obruanf: vbi ado
lescere ceperint āminiculis adiuuēf. Que ser
uanf ad semia vsqz ad hyemē l suauitate de-
pendeant: deide sublate in sole siccenf: aut fu
mo fumenf: aliter semia putrefcā depereūt.
¶ Sera. li. aggre. ca. bara. i. cucurbita. Uir
tus eius est frigida ⁊ humida in. ij. gradu.

Operationes.

A ¶ Dyas. ca. cucurbita. Cucurbita cruda tri
ta ⁊ cathaplasmatib⁹ adhibita papulas cor-
poris āputat: apāti calido maximū ꝑsidiū ē.
B ¶ Succus rasure ei⁹ dolorē calidū auriū mi
tigat cū oleo rosaꝝ mixtus ⁊ aurib⁹ instillat⁹
⁊ cerebro apposit⁹ estuatiōes isātiū mitigat.
C ¶ Et ꝯfert apātib⁹ calidis q̄ fiūt l cerebro co
ruz. Tumorib⁹ ocoloꝝ opitulaf. Podagri-
D cis maximū ꝑsidiū ē. ¶ Elixa quoqz ⁊ expres
sa melle ⁊ nitro addita ⁊ bibita vētrē mollit:
cruda ⁊ excauata ⁊ vino ipleta si sic manserit
vna die ⁊ nocte ⁊ postea bibaf silr vētrē mol-
E lit. ¶ Crude ⁊ trite leniūt oēm tumorē: suc⁹
ei⁹ dolorē dentiū mitigat si diuti⁹ l ore tenea
tur: sed ⁊ oleo rosarū mixtus ex vnctione cor-
poris admotus febrium restringit ardorem.
F ¶ Et qñ fit emplastꝝ cū rasura ei⁹ ⁊ medulla
panis sup podagrā calidā: aut sup herisipilā
G cōfert. ¶ Cinis aridi corticis efficaciter pōt
cōbusta sanare. Eundē cinerē dicimus ab ex
pertis vulnera i veretro iā in putredinē ꝟsa
purgaf: ⁊ ad cicatricē pducef: podagre estuā
ti: ⁊ ignib⁹ sacris cortices virides subueniūt.
H ¶ Semini sicco illa vis tradif vt l puluerem
tunssum ⁊ inspersum impleat vulnera que ca
I uata sunt. ¶ In cibo sumpta stōm relaxat bi
bendi desideria nō excitat: succus tepefactus
dolori auriū q ex inflāmatiōe caloris fit infun
dif humectat aurē ⁊ infrigidat abūdanter: ⁊
ptiriasim infātiū rasura depellit cū polenta.
Hec eadē dicit Serapiō auc. Dyas. lz sub-
alijs ꝟbis. ¶ Almansor tractatu. ij. cap. de K
cucurbita. Cucurbita est frigida ⁊ humida
qui stomacho mala existēs appetitū destruit:
sitim quoqz sedat: ⁊ epatis ⁊ stomachi ardo-
rem extinguit: quādo in eis abundat calor.
¶ Additio. Rasis. xi. ꝯti. auc. Dyas. ⁊ Gal. L
Emplastrū īfrigidās stomachū extinguēs in
flāmationez: ⁊ sedans sitim ⁊ febrē. R. de suc
co cucurbite ⁊ virge pastoris: cere albe ⁊ olei
rof. misceantur: ⁊ mixta ipsis cum camphο-
ra: ⁊ de eis fiat emplastrum ⁊ apponatur.

Capitulum. cxlviij.

Ulcasia siue Caso. Plinius cap. de
c culcasia. Culcasia quā aliq Cyamon
vocant nobilissimā hāc in egypto eny
lo metunt: caule cū coctus est arenoso in mā-
dendo. Busso autē qui itra folia emicat spe
ctabili folijs latissimus etiā si arbores cōparē
tur ad similitudinē eoꝝ q̄ psonātia: id est lappa
go maior dicunf ꝑm Dyasco. in nostris pti-
bus vocamus aque nyli suis dotib⁹ gaudēt:
vt ipressis collocasie folijs in variā speciē va-
soꝝ potare gratissimū habeant ⁊c̄. Hec her
ba est quam Dyasco. vocat fabam egyptia-
cam: cuius proprietates ⁊ virtutes ꝑm ipsum
inuenies in littera faba egyptiaca. Et istā fa-
bam egyptiacam vocat Auicen. bulcas: de

qua capitulū facit in secūdo canone. Est enī culcasia satis nota in egypto apud mercatores practicātes: ꝛ in Syria. Et ego ipsū habeo Salerni in viridario meo secus spectabilem fontem: que culcasia vulgari nostro vocatur caso. Cuius folia aquis more vasorum plena egrorū ꝛ cōualescentiū mētes delectāt: necnō eorum animū excitant ad bibendum.

Operationes.

A ¶ Sera. li. aggre. ca. bulcas. i. culcasia. In sapore huius plante est acuitas ꝛ mordicatio multa ꝛ stipticitas pauca: ꝛ virtus eius est calida in. ij. ꝛ quādo coquitur cōfert stomacho.

B ¶ Et idē auc. Aben Mesuay. Culcasia est calida ꝛ humida: ꝛ auget sperma: ꝛ radix coquitur: ꝛ habet bonum saporē. Et est bona stomacho: ꝛ appetitū prouocat ꝛ vrinā. Est calida ꝛ humida: ꝛ auget in spermate. Hec herba est multum egiptijs nota: nascitur iuxta aquas ꝛ habet folia magna ꝛ lata: ꝛ radix cocta ꝛ comesta auget corpus.

C ¶ Paulus ca. de culcasia. Culcasia est herba omnibus nota: ꝛ nascitur iuxta aquas: cuius radix comesta ꝛ cocta stomacho ē vtilis.

¶ Ysaac in dictis particularibus cap. de culcasia. Culcasia est herba in egypto nascens aliquantulū pontica cū acuitate: vnde monstratur calida ꝛ humida.

D ¶ Cuius radix si elixetur acumen emittit: ꝛ viscositas quā prius latenter habuerat in ea aperta fiet. Ideoq; duri grossiq; nutrimenti est generatiua: sed cum sui ponticitate stomachum confortat: ꝛ ventrem constipat. Si tamen moderate comedatur bonum generat nutrimentum: valetq; dissentericis cum viscositate ꝛ ponticitate quam habet.

E ¶ Auice. lib. ij. cap. bulcas vel culcasia. Est planta in qua est assimilatio de alisnen. Calida ꝛ sic. in. i. gradu. Et in ipsa est salsedo cū stipticitate: ꝛ partes eius nō sunt similes: ꝛ est cū inflatione pauca: ꝛ fit ex ea gargarismus cum lacte ipsius ꝛ sale: ꝛ in egypto decoquitur cum eo caro: ꝛ frigitur cum oleo.

F ¶ Et est illis cibus qui solutiōe educit aquā citrinam ꝛ proprie semē eius ꝛ succus ipsius ꝛ innoratur ex ea vt debilitet.

G ¶ Prouocat vrinā: ꝛ generat sperma: ꝛ expellit coleram: ꝛ aquositatem cum facultate: ꝛ potius eius sit ab vna tertia libre vsq; ad duas tertias libre.

Capitulum. cxlix.

Cuscuta. Sera. li. aggre. ca. Casuch. i. cuscuta. Et est res q̄ adheret herbis inuoluēs ea sicut fila: sz in sūmitatibꝰ hz fructū subtilē: ꝛ ipsa crescit ī arboribꝰ: ꝛ ī sūmitate eiꝰ inuoluit̄ simul. Reperit̄ de ipsa multū ī vineis: ꝛ destruit multū herbas ꝛ in ipsa ē amaritudo. Et idē auc. Aben mesuay. Cuscuta ē herba q̄ repit̄ sr̄a linū: ꝛ suspēdit̄ ei: ī cuiꝰ sapore ē amaritudo ꝛ pōticitas plus amaritudine: ꝛ virtꝰ eius est cali. in. i. sic. ī. ij.

¶ Et idē auc. Mesarugie ē fri. ꝛ hu.. Et idē auc. alabati. Est cōposita ꝫrijs ꝟtutibus: ꝛ ē in ea amaritudo ꝛ stipticitas: ꝛ est ca. ī. i. ꝛ sic. in. ij. Et idē auc. Sabor Eben. Eius caliditas aut frigiditas est ꝭm cōplexionē arboris cui adheret: qm̄ fit ca. ꝑ adherētiā calide arboris: ꝛ est frigida per adherentiam frigide

Operationes.

¶ Ser. auc. Gal. Cuscuta abstergit: ꝛ fortificat: ꝛ apit opilationes epatis ꝛ renū ꝛ fellis. A

¶ Et mūdificat venas subtiles ꝛ grossas ab humoribus grossis ꝛ colericis: ꝛ fortificat stōmachū ꝛ epar: ꝛ cōfert ictericie facte ab opilatione epatis ꝛ febri: ꝛ proprie febri infantiū ꝛ purgat colerā. B

¶ Et idem auc. Mesarugie. Cōfert ictericie ꝛ opilationi epatis ꝛ splenis. C

¶ Et idē auc. Alabati. Confert stomacho ꝛ epati ꝛ eorū oppilationibꝰ: ꝛ expellit superfluitates neruoꝝ ꝛ venarū: ꝛ mollit vētrē ꝛ D

confert

E cōfert febribus. ¶ Et de proprietate eius est
F expellere supfluitates antiquas a venis. ¶ Et
idem auc. Sabor eben. Est bona stō: ꝛ maxi-
me qñ miscetur cum ea anisuꝫ ꝛ semina silia.

Capitulum.cl.

Colofonia. Plini⁹.ca. de colofonio.
c Pix erica sic dicta ab erice filio vene
ris: q vict⁹ ab Hercule mutat⁹ ē ī mō
tē sui nōis. In quo mōte crescūt arbores quo
ruꝫ gūmi dr̄ colofonia: ide critica carpos fru
ctus illius arboris. Et dr̄ pix greca: q2 de ea
ī grecia in multa quātitate inuenit̄. ¶ Pau
lus in ca. de colofonia: cali. est in.ij. ꝛ sic.in.i.

Operationes.

A ¶ Cōtra dissinteriā fit suffumigatio ex pul-
B uere ipsi⁹. ¶ Cōtra tenasmonē ex frida cā ex
puluere ipsius ꝛ nasturcij eq̄liter mixtis fiat
C aspsio sup renes melle calido punctos. ¶ Ad
pilos de facie remouēdos ꝛ faciē dealbandā.
Recipe.ʒ.iij.colofonie.ʒ.i. masticis modicuꝫ
armoniaci purissimi: ꝛ dissolue in vase terreo
nouo ꝛ mūdo: ꝛ ad vltimū tres guttas armo
niaci ꝛ misce ꝛ cola sup aquā frigidā ꝛ misce
ꝛ malaxa. Cū aūt volueris pilos tollere resol
ue paucū ad ignē ꝛ aliquātulū tepefactū po-
ne sup faciē p vnā horā vl̄ duos: postea remo
ue pilos remouet ꝛ faciē depurat. Et sit loc⁹
siccat⁹ cū pānis ꝛ paꝝ cū digito madefcō p̄-
me vt meli⁹ adhereat. Pōt illud emplm̄ de-
cies apponi: ꝛ pōt seruari p duos dies. ¶ Cō D
tra asma ex frigida cā: materia existēte dige
sta ꝛ dissoluta accipiat patiens fumū per os.

Capitulum.cli.

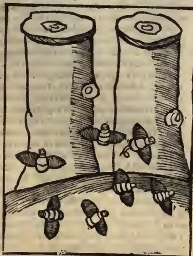

Cera. Gal. vij. sim. far. cap. de cera sꝫ
c trāslationem arabicā: virtus eius pri
ma est: q̄ est ex medicina media inter
res calefacientes ꝛ infrigidātes ꝛ exsiccantes
ꝛ humectātes: nisi q2 est cū hoc grossa res pa
rum viscosa: ꝛ ideo nō soluꝫ desiccat: verum
etiā humectat per accidens: postq̄ per suā vi
scositatem prohibet resolutionē. Et ideꝫ eo
dem lib. ex codē capitulo sm̄ translationem
grecā. Cera in medio equaliter est calefaciē-
tium ꝛ infrigi. ꝛ hu. ꝛ sicātium. Habet autē
quid grossarum partiū: ꝛ emplasticū propter
qd nō soluꝫ siccat: sed etiā sm̄ accidēs hume-
ctat fortasis vtiqꝫ videbitur prohibēs trāspi
rationes. Unde ꝛ materia est aliquoꝝ farma
coruꝫ que calefaciunt ꝛ infrigidāt. Ipsa aūt
sꝫ ipsaꝫ de digestiuis vtiqꝫ erit debilibus nō
intra corpus sumpta: sed extrinsecus apposi-
ta. Habet enim quid paucū dyaforetice ꝛ ca
lide ꝟtutis qua plurimū pticipat mel. ¶ Et
Serapiō. auc. Dyas. Melior ex ea est grossa
mūda a sorde: in cuius odore est odor mellis:
ꝛ est ī colore eius parū rubedinis. Et illa que
est alba p cocturā: ꝛ pinguis est post ipsam.

Operationes.

A ¶ Cera. auc. Albugeris. Mollificat grossities apostematū: & cōuenit asperitati pectoris quādo ponitur super ipsum cū oleo violato.
B ¶ Et mollificat neruos & vlcera: & maturat & resoluit solutiōe debili: & nō est de medicinis que ingrediuntur in corpore: sed de illis que apponūtur extra. Et est materia omniū emplastrorum calefacientium & infrigidantium.
C ¶ Et idē auc. Dyas. Uirtus ē mollificatiua replēs vlcera repletiōe mediocri & nō forti: & formant ex ea grana in modū granorum gegueris: & bibuntur ex eis decē grana ad vlce
D ra intestinorum. ¶ Et prohibet coagulationē lactis in māmillis lactantiū & qñ ponitur super neruorum asperitatē mollificat & lenit ipsā. Et est superfluitas & sordes quas apes ejiciunt extra domicilia sua & reperitur in aluearijs: pro quo lege cap. apes in tractatu de anib⁹.
E ¶ Dyas. fm trāslationē grecaꝝ. Cera vtilis est rufa & pinguis & odorata odorem habens mellis munda: & est pontica & cretica: alba cera & pinguis secundam habet virtutem.
F ¶ Ex albare sic ceras debes. Ceras albā incide minutis partibus & mitte in cacabo nouo: & mista aqua marittima īpone foco: & cū se soluerit sparge desup tritū nitrum: & postq̄ bis aut ter bullierit depone ea. Cū vo spissauerit leua de cacabo & purga sordicies si fuerit. Et secūdo id facias: & cū bullierit: mitte ibi fundum cacabi fracti: aut illud sit rotundum aqua aspersum: & desup cere quod fuerit vel deserit pone in sole aqua perfusum. Nam & lino insertum albus facit colorem. Quisquis autē aquam salsam plus miserit: plus albam ceram facit: & verno super herbam ponitur.
G ¶ Uirtus est oī cera tremantica & plerotica: miscetur autē succis & pultibus pp dissiuteri eos ꝯfectis adiuncto aliquo mellis quo decoctio fiat comestibilis: & modū pillule tria grana accepta coagulū lac māmis soluēt: vires habet omnis cera relaxare duricies molliter.
H ¶ Est enim media inter calidum & frigidum: siccum & humidū. Unde materia est aliorum medicamentorum: quia ex ea construuntur epithimata & alia.

Capitulum. clij.
Caro
Operationes.

¶ Rabbi moy. ca. d carnib⁹: auc. Gal. Carnes volatiliū in corpib⁹ calidis generāt multam colerā: & oia cerebro sunt mala stō: sꝫ testiculi galloꝝ sūt boni: & id qd ozit ex afalib⁹ siluestrib⁹ ē meli⁹ q̄ ex domesticis. Et euitāda sunt aīalia veterata & vicina partui: & brodia gallinaꝝ elixataꝝ adoptāt cōplexionē & ipsi guāt corpa: & pulli colūbaꝝ inducūt dolorē capitis. Turtures ꝯfirmāt sensum. Gallini & galli laxāt vētrē. Pauones dissoluūt colicā. A
¶ Carnes edine fere ꝑueniunt oēs alias carnes. Carnes capreoline corroborāt spūs: & relaxāt virtutē q̄ cedit: & valent ꝯ̄ sincopim. Testiculi galloꝝ sunt boni q: iuuant defectos: & multū nutriunt & augent spma. B
¶ Aui. li. ij. ca. de carnib⁹. Carnes bone sūt: caro ouina q̄ cū caliditate ē subtil. & iuuenū capraꝝ & taurorum: & carnes illoꝝ q̄ d eis sūt pui magis sūt susceptibiles digōnis & subtilioris nutrimēti: & edina qdē ē minoꝝ superfluitatū q̄ arietina. C
¶ Caro lactātis lacte laudabili ē bona lacte vo nō laudabili est mala. ¶ Et caro decrepiti q̄ est ex ouibus est mala: & sicr extenuati ē mala. ¶ Et caro nigri est leuior & suauior: & sicr caro masculi: & rubea diuisa ex animalibus plurime pinguedinis: & alba sunt leniores: & varia est minoris nutrimēti: & natat in stō. ¶ Melior caro & digestibilior est illa que est circa os: & dextra qdem melior: & leuior est q̄ sinistra: & q̄ est in medio lacertoꝝ mundior est carne D E F G

H est carne neruoꝝ. ¶ Caro autē laxa sup quā
nō est neruus: fortasse est suauis: ⁊ ꝓpꝛie que
est pp generationē lactis: ⁊ sicut caro māmil
le. Et māmille qdē nutrimētū est bonū: q̄ si l
ea est lac est grossuz. Testiculoꝝ vero caro est
melioꝛ alijs: ⁊ volucrū quidez caro melioꝛ est
aduracb ⁊ gallinarū: ei subtiliorum earum.
I ¶ Ois p̄terea aīalis sicce cōplexiōis caro pui
est melioꝛ sič caro edi. Ipsa. n. ē bona: capna
vō nō est bona multū: ⁊ eiꝰ humoꝛ fortasse ē
malus valde. Hircina vō caro ē mala abso-
K lute. ¶ Et caro lupoꝝ mala. Et oēs volucres
magne aquaꝝ male: ⁊ habētes colla longa: ⁊
pauco ⁊ miluus ⁊ palūbꝛos dure plurima ge
neratio est melācolica: ⁊ passeres oēs mali sūt
melioꝛ caro ex siluestribus est gazel: deinde
porci siluestres. Hā est velocioris digestionis
q̄ domestica: ⁊ plurimi nutrimēti: caro eius
L oīno siccioꝛ est carne quadrupedis. ¶ Et ca-
vaccina siccioꝛ est caprina: sʒ caprina ē siccioꝛ
⁊ difficilioris digōnis carne ouina: ⁊ caro ve-
terū est vehemētioris calefactiōis ⁊ grossi nu
N trimenti. Leporis vō caro ca. est ⁊ sic. ꝑ qua
lege capitulū Lepus: in tractatu de aīalibꝰ.
M ¶ Carnes magnarū auiū sunt grosse. Ana-
tis vero ⁊ aquaticarū est vehemētis humidi-
tatis: ⁊ est ꝓpinqua in hoc carni ouine. Caro
vaccina plurimi est nutrimēti grossa melāco
lica generās egritudines melancolicas: ⁊ qđ
N est melius ē caro vituloꝛū. ¶ Porcelloꝝ vō
parui est nutrimēti pp fortitudinē sue resolu
tionis ⁊ vehemētiā sue humiditatis. Et caro
anatis est plurimi nutrimēti: non tñ existit in
bonitate gallinarū ⁊ similiū. Caro vipere cō-
fert lepꝛe: caro ericij est humectatiua ⁊ cōue-
nit lepꝛe ⁊ ydropisi ⁊ dolori renū. Caro rana
rum cōuenit puncture vermiū venonosoꝛuz.
O ¶ Cinis carnis asini ſʒ Aui. ⁊ epatis eius cū
oleo suppositus valʒ ʒ scissuras frigoris ⁊ de
let scrofulas: sanat leprā: cōtractis ex siccita-
te sedēti in iure carnis eius. Epar eius assatū
P ieiuno comestū cōuenit epilētie. ¶ Auerrois
in lib. colliget. cap. de carnibus. Melioꝛ caro
ex volatilibus est caro galline iuuenis sane ⁊
pinguis: ⁊ hʒ mirabilē ꝓpꝛietatē in tēperādo
cōplexionē: ⁊ ꝓpterea bꝛodiū suuʒ est optima me
dicina lepꝛosis: qꝛ cerebꝛū eiꝰ augmētat sub-
stātiā nr̄i corpis: ⁊ acuit ingeniū. Ex Ambu-
latiuis post ipsas est caro edi: ⁊ post caro arie
Q tum. ¶ Sed Gal. videt̄ q̄ carnes vituloꝛum
sūt melioꝛes carnibus arietis. Et Aui. dicit.
Melioꝛ carniū est poꝛcina: qꝛ illa caro est na-
turalioꝛ hoībꝰ q̄ illa caro aīaliū ambulātiū:
⁊ multi vituperāt carnes agnoꝛū: proptereа
qꝛ dominatur multa humiditas super eas.
¶ Rasis. Carnes agnoꝝ sunt post bonitatē R
carniū edoꝝ: ⁊ ex volatilibus: ⁊ ex laudabili-
bus sunt carnes perdicū: sed declināt paꝝ ad
frigiditatē ⁊ siccitatez: ⁊ sunt sicut galline de
serti: ⁊ habēt proprietatem stringendi ventrē
asse ⁊ elixe. Sed turtures sunt similiter bone:
sed declinant plus ad caliditatem: ⁊ habent
proprietatem in acuendo ingenium. ¶ Colū S
be sunt ca. ⁊ sicce grossioris substātie q̄ turtu
res. Et pulli eoꝛum habent humiditatem su
perfluam: ⁊ hoc significat grauitas motuum
ipsoꝛuʒ sicut significat caloꝛ eoꝛū actualis ⁊c̄.
Et tantuʒ de carnibus in generali: sed in spe
ciali inuenies inferius de animalibus.

Capitulum. cliij.

Ascus. Ysido. Caseum vocant quasi
c careum: eo q̄ careat sero. Namqʒ om
ne serum ei deducitur vt pondus ar-
guatur. Palladius. Caseus mense Mayo
coagulandus est lacte sincero cui seruʒ omne
deduci debet: vt ⁊ ponderibus arguatur.
Ubi vero solidari ceperit in opaco ponendus
est loco aut frigido. Et subinde depꝛessus ad
actis pro acquisita soliditate ponderibus: tri
to ac torrefacto sale debet aspergi: etiam du-
rioꝛ vehementius pꝛemi. Post aliquos dies
solidate iam formule per crates ita statuan-

tur:ne inuicem se vnaqueqꝫ contingat. Sit
autē loco clauso ⁊ a vēto remoto: vt teneritu
dinē seruet atqꝫ pinguedinē. Vicia casei sūt:
si aut siccus sit: aut fistulosus qđ euenit si aut
parū ꝑmaṫ: aut sales nimios accipiet: aut ca
lore solis vraṫ. In recēti caseo ꝯficiendo aliq
nucleos virides pineos terunt: atqꝫ ita lacte
mixto gelāt. Aliq cīmū tritū ⁊ frequēter co
latū ꝯgelant. Qualēcūqꝫ etiā saporē velis ef
ficere poteris: adiecto qđ elegeris ꝯdimento:
seu piperis: seu cuiuscūqꝫ pigmēti. Ex lib. de
na. re. ꝙ ergo dicit Gal. Caseuꝫ generalr̄ eē
malū: de substātia caseata pura ē itelligēdū.
Nā ex triplici lactis substātia caseus est: serū
quidē bonū est ⁊ butirū melius: caseus autēꝫ
ꝑ se pessimꝰ. Itaqꝫ caseus lacti vicīꝰ ⁊ cras-
sus ac butirosus bonus est ⁊ sanis sanus.

Operationes.

A ¶ Plinius. Zoroastrem in deserto solo caseo
vixisse annis. xx. ita tēperate vt nō sentiret do
B loreꝫ alicuius morbi. ¶ Idē li. xi. Caseus nō
fit ex vtrumqꝫ dentatis qm̄ eorū lac non coit.
C ¶ Ideꝫ lib. xxviij. Sestius eosdē effectꝰ equi
no caseo quos bubalo tradit: stō vtiles: q non
sūt salsi. i. recētes. Veteres aluū sistūt: corpus
qꝫ minuūt: stomachū vtiliores. In totū salsa
minuūt corpus: alunt mollia. Caseus recens
cuꝫ melle sigillata emēdat: mollis aluū sistit.
D ¶ Dyas. Caseus viridis sine sale eustoma-
chus est: pingues facit humores: carnes re-
plet: ventrē mollit. Elixus autē ⁊ assus vētrē
stringit: tumoribꝰ oculoꝝ medeṫ: liuores tol-
lit. Sallitꝰ autē maciē pinguibꝰ facit. Caco
stomachus ē: q2 faṫ ardorē: ⁊ maxie bubalus
qui tñ coagulatꝰ oībꝰ tumoribus medeṫ sup
positus ⁊ oculis maxime. Caprinus qdē strin
git ⁊ etiā bubalus: sꝫ plus ardorē facit q2 sic-
E cior ē. ¶ Ouinus quidē plus nutrit ⁊ minus
vētrē stringit: q2 pinguis est. Itē sallitus vē-
treꝫ mollit: vetus autē stringit. Aqua ꝺo ca-
F sei carnes impinguat. ¶ Ysaac in. iij. li. Ca-
seus vl'r pessimus ē stōi grauatiuus: digestio
ni difficilis. Ideo sepissime illo vtētes coleri-
G cam incidunt passionē. ¶ Et lapides in eorū
renibus generanṫ: sꝫ tñ diuerso modo est. Ca
seus recens nimis calidus est ceteris ⁊ acutus
vñ vicinus ī frigi. ⁊ hu. quasi in. i. gra. qđ est
ꝑꝑ humectationē lactis aquositatē in sese cō
tinētēꝫ: quare ceteris nutribilior est: ⁊ ventrē
humeṫ acit absqꝫ vllo stomachi nocumēto: pre
H cipue si sale careat. ¶ Vetus autēꝫ ⁊ siccissi-
mus acumen ⁊ calorē hꝫ palā ꝑꝑ sal ⁊ coagu
li siccitatē. Proinde cito in fumositatē ⁊ cole
ricos humores conuertitur: qđ duobus mo-
dis contingit: vnus est q2 eius vnctuositas in
ꝓ patulo est: ab eius aquositatis carentia.
Alius pro acumine qđ acquisiuit coagulo ⁊
sale: ideoqꝫ stipticus est ⁊ vitādus: q2 non est
bonus ad nutrimētū: nec ad bonū sanguinē
generāduꝫ: nec ad ventrem humectandum.
¶ Aui. li. ij. Caseus melior est medius iter il I
luꝫ q extēdiṫ vt viscus ⁊ frāgibilē: ambo qdē
mali sūt: ⁊ q sapore ꝓuatus ⁊ declināīs ad dul
cedinē. Factus autē ex acetoso melior est eis.
¶ Casei maliciaꝫ augmētāt subtiliantia: q2 K
faciunt ipsum penetrare dum eum impellūt.
¶ Et caseus caprarū que vescuntur subtilia L
tiuis est melior ꝙ earum que nil de robellijs.
In ipso est absterfio ⁊ ex eo fit emplastruꝫ ob-
talmie ⁊ extremitati palpebre ꝑcusse.
¶ Generat aūt lapidē ī renibꝰ ⁊ vesica ꝓꝑeqꝫ M
humidus: sꝫ ꝯfert vlceribꝰ itestinoꝝ ꝓprie as
satus: ⁊ ꝓhibꝫ solutionē. Coctus aūt ī aqua ⁊
in potu datꝰ ablactātibꝰ lac eaꝝ multiplicat.
¶ Dicit̄ ēt ꝙ caseus cū calamēto mōtano su N
per venena epithimaṫ. Caseus recēs fri. est ⁊
humi. in tertio nutritiuus ⁊ impinguatiuus.
¶ Caseus quidē recēs nō sallitus ꝓhibet pla O
gas apostemari: lenit naturā: ⁊ eius aqua sol
uendo educit coleraꝫ. Sallitus autem nō ve-
tus velocior est ī digestione ⁊ descēsione. Ve-
ruꝫ sallitus ⁊ nō sallitus malus ē stomacho.

Capitulū.cliiij.

Dactilus. Ysid. Dactili sūt palme fructus: a digitorū similitudine nūcupati. quorū et nola variantur. Nā alij appellantur palmule similes mirabolanis. Alij thebani alij nucales: quos greci et cariatbos vocāt. ¶ Aristo. in li. de vegeta. bilib⁹. Succorū qui fructib⁹ in sunt: quidā dulces sunt ac meliores vt dactili ficus. Itē fructus quidam cū quibus statim semen fit aliquo operculo cooperiuntur vt dactili. ¶ Pli. in lib. xiij. Palmarū semē: id est lignū qd intra dactilos est oblongū: nō vt oliuis orbiculatum: vnde radix primū spargitur. Seritur autē paruū: et bina iuxta se cōposita semina: supq3 totidem: qm̄ infirma singulis est plāta: quaterne vero coalescunt. Auerrois. v. Colliget cap. de dactilis. Dactilanum. i. arbor dactili cum fructu et floribus omnes partes ipsius stipticitatē magnā habent: sed froctus eius cum est maturus aliquam habent stipticitatem. Cortices vero arboris predicte maiorē habent stipticitatem.

Operationes.

A ¶ Rabbi moyses. capi. de dactilis. Dactili generāt dolorē capitis. Oppilāt epar. et apostemant caput: et emorroidas creant.

B ¶ Sera. auc. Rasis. Calefaciunt et generāt sanguinē grossum: et cōuertuntur cito ad coleram: et sunt mali illis quorū cōplexio est ca. et epar ca. et cui cito euenit soda: et squināntia et bothor: et oppilatio in epate et splene.

C ¶ Et deteriores ex eis sunt magni et dulciores et non sunt aliquomodo cōuenientes illis qui sunt calide cōplexionis: et non sunt debilis nature impinguātur ab eis. Et dactili q vocātur barion vel beyren sunt meliores omnibus: quorū color est citrinus et rubeus.

D ¶ Gal. ij. de edulijs ca. de fructu palmarū quidam ex dactilis sicciores sunt et stipticātes: vt egiptij dactili: quidā autem molles et humidi et dulces: sicut qui vocātur beyron vel kanochi. Optimi autem isti nascuntur in palestinā: siue in biericho. Intermedij autem amborum dictorū generum sunt omnes alij dactili: sunt autē indigestibiles et grauatiui capitis. Nā omnes dactili indigestibiles sunt: capitis lesiui ampliores comesti.

E ¶ Qui autē ab ipsis distribuitur in corpore chimus grossus semper est: habet autem aliqui viscosum quādo dactilus fuerit vnctuosus quādo autem tali chimo dulcedo admisceetur: celerrime qdē ab ipso epar obstruit.

F ¶ Leditur autē et flegmonizās et turgescens sūme ab edulio ipsorum: cōueniēter autem et epar et splen oppilātur et leditur: multo autē magis ledunt virides dactili ad omnia paulo ampliores comesti palam igitur q calidiorem habent chimū qui dulces: frigidiorem autem qui stiptici: sed inflatione nocent: et implent virides dactili sicut ficus.

G ¶ Eandē enim proportionē habēt ficus virides ad siccas: quā virides dactili ad alios. In nō valde vero calidis locis nō maturantur perfecte dactili vt ad reponendum fiant vtiles: et propter hoc coacti virides comedere ipsos crudis humoribus replentur: et rigoribus difficulter calefactilibus capiuntur.

H ¶ Additio. Diasc. Nuclei dactilorū vsti probibent aditionem carnis fieri in vlceribus.

Capitulum.clv.

Daucus. Pli. li. xxv. Dauci differētie sunt due. Probatissima est in creta: mox in achaia: et in siccis vbicūq3 nati: feniculi similitudine: cādidiorib⁹ folijs et minorib⁹ hirsutisq3 recto caule pedali radice gust⁹ et odoris suauissimi. Hī in saxosis nascit meridianis. Reliq̄ gña nascūt vbiq3 terrenis collib⁹ limitibusq3 nec nisi pigui solo: folijs coriādri caule cubitali: capitib⁹ rotūdis. Semen eius

cimino simile: prioris milio: albuz ⁊ acre. odo
ratuz omnibus ac feruēs. Secūdū quoqz ꝑo
re vehementius est. Ideoqz parce sumi de-
bet. Platearius. Daucus ē calidus ⁊ siccus
in. iij gradu. Et duplex est eius modus: vide-
licet daucus chreticus: sic dictus qꝛ in chre-
ta reperitur precipue: ⁊ est maioris efficacie.
Et daucus asininus qui precipue asinoꝝ est
cibus: hic ⁊ pro chretico ponitur qua ille ra
rus habetur. Habetqz daucus maiorē effica
ciam ꝫm herbam ⁊ flores: nullā vero vel mo
dicam ꝫm radices: herba itaqz cum floribus
debet colligi: ⁊ abiectis radicibus in vmbro-
so loco desiccari per annū in multa seruatur
efficacia: virtutem habet dissoluendi ⁊ consu
mendi ⁊ attenuandi ex qualitatibus suis diu
reticam ex substantia subtili.

Operationes.

A ¶ Platearius. Contra frigidū asma ⁊ fri
gidam ⁊ humidaz tussim datur vinum deco
ctionis eius ficūqz siccaruz: ⁊ cōtra stomachi
dolorem ex ventositate vel frigiditate.

B ¶ Contra stranguriaz ⁊ dissuriaz: ⁊ contra
colicam ⁊ yliacam vinum decoctionis eius-
dem ex saxifrage.

C ¶ Contra opilationez splenis ⁊ epatis ex fri-
gida causa: ⁊ ydropisim fit syrupus ex succo
feniculi ac decoctione illius.

D ¶ Contra frigiduz reuma saccellatur caput
ex puluere ipsius bene calefacto.

E ¶ Cōstantinus in libro graduum. Daucus
est calidus in initio tertij gradus ⁊ siccus in
secūdo. Febrem flegmaticam ⁊ morsus repti
lium ac pleuresim ⁊ ydropisim curat: vrinaz
⁊ mēstrua prouocat: eius apozima potui da-
tum pectus a screatibus mūdat grossos inte
stinorum humores dissoluit vnde ventris do
lores ac torsiones amputat.

F ¶ Idem Splenis ⁊ epatis aperit opilatio-
nem. Et si cum apij semine misceatur: eius
actio fortior efficitur.

G ¶ Dyascorides. Bibitum menstruis impe-
rat Vrinam prouocat. Tortionibus subue-
nit. Ad omne vicium toracis ydonee facit.
Tussientibus effectum tribuit: percussioni-
bus spalangionis occurrit.

H ¶ Tussi veteri ⁊ torminosis ꝓficit cathapla-
smatibus adhibitum. Pustulas ⁊ tumores
compescit. Omnia semina cū vino bibita fa-
ciunt contra morsus serpentum.

Capitulum. clvi.

Ragantū vel dragagātuz. Platea.
d Dragantuz est gūmi cuiusdaz arbo-
ris vltra mare nascentis. Humiditas
eniz effluēs ex actiōe caloris densatur ⁊ in gū
mi substātiā mutaᷓ. Est autez frigiduz in. ij.
gra. humidū in. i. Huius triplex ē manerics.
Est enim albū qđ melius est si sit clarū ⁊ pu-
rum. Est ⁊ subrufuz ⁊ citrinū: qđ nō est adeo
bonuz. In medicinis frigidis albuz ponitur:
subrufum autem vel citrinū in calidis. Per
annos. xl. seruatur: virtutem habet infrigi-
dandi: mundificandi: humectandi: conglu-
tinandi. Sera. lib. aggre. ca. habe. Habe est
arbor cuius gūmi est dragantū: cuius radix
grossa lignosa: ⁊ vocatur dragātū: ex qua ap
paret res quedam super terrā: vñ egrediunᷓ
rami eius: ⁊ sunt rami seu virge breues duri
extēsi sup faciem terre: quibus sunt folia gra
cilia parua plurima: ⁊ inter ipsa sunt spine al
be equales dureqz teguntur: ⁊ occultātur ab
ipsis folijs. Dragantum est humiditas que
emanat ex radice ipsa qñ vulneratur ferro ⁊
tēpore sue maturationis apparent qñ vulne-
ratur in loco scissure: ⁊ radix ipsa vocaᷓ ara-
bice chachita. Et melius ex draganto est cla
rum puruz subtile: cuius sapor vergit ad dul
cedinez: qđ arabice vocatur sichiraitim: gre-
ce nagantū: latine vero dragantū. Gal. viij.
simpli. far. capitu. de draganto. Dragantuz
virtus eius est prima qua desiccat: ⁊ secun-
da glutinat:

da glutinat: et tertia est que frangit acuitatem rerum calidarum: et acutarum fri. in .ij. humi. in .i.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Dyas. Virtus est ei glutinatiua sicut virtus gummi arabici: et ipsum administratur in cobol oculorum: et in medicinis tussis et asperitate canne pulmonis: et abscisione vocis et cursus catarri in vuula: quando fit ex eo confectio cum melle et ponitur sup linguam: et transglutitur quod de ipso dissoluitur: aut datur de ipso .3.i. postquam infunditur in vino cocto dulci: et tunc valet etiam ad dolorem renum: et vlcera vesice quando miscetur ei ex cornu ceruino adusto: et parum aluminis yameni: prohibet nocumentum morsus ser

B pentis. ¶ Et idem auc. Albugerig. Dragantum est frigidum: et est in eo humiditas que laxat ventrem: et confert tussi et vlceribus oculi: et lippitudinibus eius: et reprimit acuitatem medicinarum

C laxatiuarum. ¶ Et idem auc. Mesarugie. Est bonum vlceribus vesice et asperitati gutturis et

D lingue. ¶ Et idem au. Habir. Est in eo res modice caliditatis et humiditatis et laxat ventres et confert tussi et vlceribus pulmonis: et glutinat vlcera intestinorum: nisi quia addit in solutione et confert vlcerib⁹ oculi: et lippitudini quando infunditur et dissoluitur et collirizatur cum aqua eius: aut ponitur in pulueribus: et conuenit et miscetur cum medicinis acutis laxatiuis: quia prohibet nocumentum et prohibet aggrauationem ipsius medicine supra naturam si deo placuit. Formam affadi dragganti inuenies in cap. Gummi arabicum de. g.

E ¶ Dyas. Dragantum in puluerem redactum et cum calida aqua potatum eos qui spasmum patiuntur: vel quibus aliquid intrinsecus vene crepuerint similiter sanat.

F ¶ Gal. Aqua ordei in qua coctum fuerit dragantum per noctem remouet sitim.

G ¶ Contra scissuras oris et labiorum et palati vlcerationes vel excoriationes: dissoluatur dragantum in aqua ro. et per pannum exprimatur: et cum glutinositate conficiatur puluis amidi: et inungatur petia: et illiniatur lingua vel labium sepe et cito cu

H rantur. ¶ Ad faciem dealbandam et pannum superfluum remouendum ponatur dragantum in aqua ro. per noctem mane adito borace vel camphora in parua quantitate: et facies fre

I quenter illiniatur. ¶ Sed attende quod quando dragantum in medicinis ponitur: p se debet teri: quia contritioni resistit. Si enim cum alijs speciebus conteratur prius in fumum resoluentur alie species quam dragantum conteratur.

Capitulum. clvij.

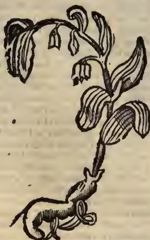

Diptamum. Dyas. Diptamum vel diptanum multi dicunt esse pulegium agreste vel batin herba est inscida et plus cizetica mordax: vt pulegium habet folia lanosa: et super omnem fruticem inest ei velut lana sed nec flores habet nec semen. Virtus est ei tanta quanta pulegio: sed paulo inscidior. Est et aliud genus diptanum quod habet folia sisimbrio similia: sed virgas maiorem nigras et mollem eiusque fo. odorem habent sisimbrij. Est autem diptannis leptomeris et calefaciens leniter ac stringens.

Operationes.

¶ Ysi. Diptanum tante potentie est vt ferrum a corpore expellat: et sagittas excutiat: vnde et ci⁹ pabulo fere percusse sagittas a corpore inherentes eijciunt: hanc quidam latinorum pulegium martis dicunt pp belli tela excutienda. A

¶ Platearius. Diptanum expellit venenum: vnde precipue contra morsus venenatorum animalium datur succus potui: et etiam vulneri ponitur vel puluis si succus non habetur. Est autem hec herba ca. et sic. in iij. gradu. Huius radix est maioris efficacie quam herba et viridis quam sicca. B

¶ Ex diptano et alijs quibusdam potest fieri confectio que vice tyriace probetur. C

¶ Diptanum etiam educit fetum mortuum: vz contra epilentiam et contra palusim. D

¶ Dyas. Si igni supponatur aut fumigio adhibeatur mortuos in vtero latentes excludit. Cui etiam tanta est virtus: vt a capreis vel aliquibus bestijs sagitta percussis si comesta fue E

rit:statim eā foris eijciat. Preterea pseu do
diptānuz locis multis nascit̄ silē supradcō:sȝ
v̄tute iferi⁹:q̄z nimis īscidū ē minorēq̄z effi-
F cacīā hȝ. ¶ Idē. Diptannū vrinā mouet: ac
mēstrua ꝑducit: ꝛ odore suo īcēsa vipas ꝛ ser
G pētes īterficit. ¶ Cōstan. Diptānū vulnera
humorib⁹ ꝛ melācoliā mūdificat: bibitū aut
suppositū mēstrua prouocat: secūdinā ꝛ fetuz
H mortuuz expellit. ¶ Plini⁹ li.xxv. Ceru(vt
idicauimus, diptānū ōndere vulnerate eo pa
ste stati ōcidētib⁹ telis. Nō ē alibi q̄ī cbreta
ramis ꝑtenue pulegio silēȝ feruēs ꝛ acre gu-
stu. Folijs tm̄ vtūr flos null⁹ ei ē: semē vt cau
lis: radix tenuis ꝛ supuacua. Et i cbreta autē
nō speciose nascit̄ mireq̄z a capris expetitur.
I ¶ Pro eo ē ꝛ pseudo diptānū multis i terris
nascēs folio simi ramulis minorib⁹ a q̄busdaȝ
ꝯdris vocatū: minoris effect⁹ statim itelligit̄
diptānū minima portiōe accēdit os: q eam le
gūt i ferula vel arūdine ꝯdunt ꝑligantq̄z, ne
potētia euanescat. Sūt q dicūt vtrāq̄z nasci
multipharīā sȝ deteriores i agris pinguib⁹
K ¶ Et verꝫ qdā diptānū vl̄ dictānū nō nisi in
asperis. Est ꝛ genus tertiū diptāni: nec facie
nec effectu silē folio sisimbrij ramis maiorib⁹
ꝑcedēte illi suasione: qeqd' i cbreta nascit̄ ifi-
nito ꝑstare ceteris eiusdē generis alias geni-
tis: ꝑtūne v̄o qd̄ i parnaso: alioqn biferū eē.
L ¶ Et peluim mōtē i Tessalia: ꝛ eleutriū i eu-
boea: ꝛ totā Archadiā ꝛ Lyconiā. Tradunt
archades qdē ñ medicaminib⁹ vti: sȝ lacte cir
ca tēpus veris: eo q̄ tunc maxīe succis herbe
M turgeāt: ꝛ medicēt̄ vbera pascuis. ¶ Bibitū
autē lac vaccinū eo q̄ boues oīno vorifere in
N herbis sūt. ¶ Idē in libro vicesimosexto. Di
ptannū sagittas pellit pota: ꝛ alia tela extra-
O bit illita. ¶ Gal. Spēi q̄ dē diptānus virtus
est sic̄ pulegij domestici: nisi q̄z ē fortioris vir
tutis q̄z nō soluȝ bibitū: sȝ ex eo factū nascale
seu fumigiū extrahit fetū mortuū: ꝛ extrahit
P sagittas de corpore statim ō eo accepto cibo.

Capitulum. clviij.

Doronicū. Sera. li. ag. ca. varonig. i.
D doronicū. Dicit̄ q̄ sunt vene albe ite-
rius: exteri⁹ vero ad citrinitatē tēden
tes: ꝛ sunt frustra in grossitudine ramorꝫ sci-
taragi ꝛ i magnitudine nodi pullicis ad plus
ꝛ sunt aliquātulū dure ꝛ graues ꝛ deferūtur
ex syria. Et doronicū ex syria est illud qd̄ ma
gis administratur: est cali. ꝛ sic. in. ij. gradu.

Operationes.

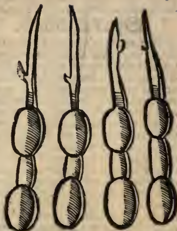

¶ Doronicū ꝯfert dolorib⁹ q generāt̄ a vēto A
sitatib⁹ matricis. ¶ Et ꝯfert morsib⁹ veneno B
sorꝫ ꝛ pūcturis eorꝫ bibitū: ꝛ facto emplō cuȝ
eo ꝛ ficub⁹ ꝛ intrat in ꝯfectionibus magnis.
¶ Aben mesuay: ē ca. ꝛ sic. ꝛ ꝯuenit vētosita C
tib⁹ inficis: ꝛ ꝯfortat cor ꝛ ꝯfert suo tremori.
¶ Aui. de virib⁹ cordis dicit q̄ ꝯfortat cor. D

Capitulum.clix.

Patica. Platea. Epatica est quedā herba crescens in locis aquosis: & precipue lapidosis: habet folia minuta. Terre lapidibusqȝ adherētia. Et dicitur epatica que pcipue epatis est iuuatiua. In primo gradu frigida est & sicca. Et que habet maiora folia est melior: habetqȝ virtutem infrigidandi: & ex subtilitate substantie sue confortādi. ¶ Serapiō aucto. Gal. Epatica nascitur in lapidibus humectis: & cadit super eam ros vel gutta aque: & est similis lēticule aque. Et quanto maiora habet folia: tanto melior est frigida est & sicca in primo gradu.

Operationes.

A ¶ Epatica valet cōtra oppillationē splenis & epatis ex calida matera. Et contra omnem egritudinem epatis calide. Et contra apostemata calida superposita trita est enim repercussiua.

B ¶ Serapion aucto. Dyasco. Uirtus eius est que infrigidat frigiditate pauca: & desiccat & abstergit. Et emplastrum cum ea factum abscindit menstrua. Et posita aut cathaplasmata etiam sedat apostemata calida. Et curat empetiginem: & confert yctericie.

C ¶ Et conficitur vel miscetur cuȝ melle: asperdinem oris vel lingue dissolvit. Et phibet fluxum humiditatem ad membra. Est enim frigida: sicca & stiptica.

D ¶ Platearius. Et dicitur epatica que precipue epatis est iuuatiua. Syrupus factus ex aqua decoctionis eius: addito reubarbaro in fine decoctionis cōtra ytericiā est optimus.

E ¶ Sed in omnibus aquis ex quibus syrupus fit contra calefactioneȝ epatis poni debet epatica: multuȝ enim iuuat. Iterum. Contra calida apostemata valet in principio trita & superposita. Operatur enim repercussionem.

Capitulum.clx.

Banus vel Ebenus Aristoteles in libro de plantis. Ebenus & ea que illi vicina sunt merguntur in aqua: quia in eo raritas est parua: nec est aer in ipso qui possit ipsum tollere. Partes enim eius sūt multum solide. In terris nempe valde calidis & siccis plante non habent humorem qui materie sufficiat. Ideoqȝ partes compacte sunt & angusti meatus. Unde calor plantam inter albedinem & nigredinem colorat. Fitqȝ lignū huius nigruȝ & mergitur in aqua vt ebenus.

¶ Dyasco. Ebenum est lignum qd ex ethiopia venit: colorem habens nigrum duplici caligine: tactu lene durum & gustu stipticuȝ. In coticula confricatum: ostendit colorem rufuȝ. Est alterum ex india colore vario: sed melius predictum. Multiqȝ amomina ligna & accantica vendūt quia ebeno similia sunt: sed inde fiunt nota: quia mollia sunt nō grauia. Cūqȝ fructum ferunt bastilia eorum subrufi coloris apparent: nec odorem nec gustum talem habent. Est autem optimum quod est nigrū & equaliter lene vires habens in gustu acres.

¶ Ex lib. de natu. reruȝ. Ebenus est arbor cuius lignum durissimum & imputribile: non facile cedens igni. Quod licet in ignē vehementissimuȝ ardeat quodāmodo & absumaē: nūquā tamen eius combustio transit inflāmam. Cortex eius lenis est vt lauri lignum.

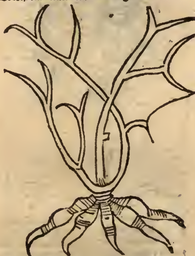

Operationes.

A ¶ Dyasco. Ebanum vlceribus oculoruȝ vtilitatem facit. Uirtus est ei etiam purgatoria. Et ideo caligines oculorum & reumatismuȝ detergit ac prohibȝ. Multi cotilas medicina les ex eo faciunt.

B ¶ Aliqui vero trituram & rasuram eius & limaturā infundunt in vino die ac nocte & postea terunt facientes collíria. Alij pro vino aquas mittunt. Comburitur etiam in cacabo crudo bene munito quādiu cinereȝ faciat & lauatur

vt molibdo qui puluis facit ad siccitatez ocu
C lorum. ℭ Aui. Ebenus calida ꝛ sicca in secū
do. Ex ea melioꝛ est nigra equalis in qua nō
sunt linee: ꝛ in suo tactu similatur cornui toꝛ
natili. Est autem valde compacta ꝛ solida in
cuius sapoꝛe est mordicatio.
D ℭ Cunqꝫ super carbonem ponitur: odoꝛ bo
nus ꝛ acutus ex ea odoꝛatur: fricatur ĩ aqua
sicut puluercs lapidum. Et est subtiliatiua ꝛ
abstersiua: abstergit pãnuꝫ oculi ꝛ albuginē:
ꝛ ad eius fricationem collíria fiunt.
E ℭ Confert ꝛ vlceribus antiquis eius serratu
ra adusta ꝛ obtalmie sicce ꝛ scabiei oculi.

Capitulum. clxi.

Latinus. Dyasco. capitulo elatinus
C babet folia rotunda ꝛ aspera: bastas
tenues similia elixiuc sed minoꝛa ꝛ ro
tunda ꝛ aspera: bastas babet tenues duobus
palmis longas: quinqꝫ aut sex ex vna radice
babens folia plana gustu stiptica. Nascitur
locis cultis ꝛ in agris. ℭ Plini. cap. elatin.
Elatin ramulos babꝫ quinqꝫ aut sex tenues
ꝛ oblongos: folia q̃si pilosa ꝛ stiptica. ℭ Gal.
vj. simpliciuꝫ farina. capitu. elatin: mediocri
ter est infrigidatiua ꝛ stiptica.

Operationes.

A ℭ Dyasco. Folia eius in cathaplasmatibus
adbibita polenta reuma oculoꝛum ꝛ tumo
rem pꝛobibet. Elixatura eius bibita dissinte
ricis mirifice medicatur. ℭ Plinius. Folia B
eius in fomento lacbꝛymas stringunt.
ℭ Alexander capitulo de paralisi ꝛ agiro ꝛ C
elatis acopuꝫ: id est mitigatiuū ex agyro mix
tum: ꝛ confoꝛtatiuo ꝛ elatis: id est stipticis in
frigidatiuis cum temptremento.

Capitulum. clxij.

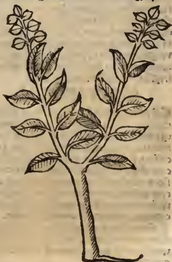

Dera arboꝛea. Isido. Edera dicta ē
C eo ꝙ arboꝛibus reptando adbereat vł
ꝙ bedis supꝛa lactis abundantiam a
veteribus ĩ esca pꝛebeatur. Edere frigide ter
re indices sunt ꝺm pbisicos. Naꝫ antifarma
con ebꝛietas est si quis ad edera coꝛonetur.
ℭ Plinius lib. viij. Apꝛi edera medentur si
bi. Idem lib. xvj. Edere quoqꝫ folia non deci
dunt: ꝛ angulosa sunt: folioꝛuꝫ quidem vni
tas in suo permanet cuiqꝫ genere: preterquā
populo ꝛ edere. Edera iaꝫ in alia dicitur na
sci quaꝫ negauerat theofrastus: nec in india
nisi in monte mero. ℭ Alexander vero ob ra
ritatem ita exercitu coꝛonato ex india victo
rem redisse liberi patris exemplo. Arboꝛ est
inimica satis oĩbus. Sepulcbꝛaqꝫ ad muros
rumpens: serpentuꝫ vero frigoꝛi gratissima
vt mirum sit eum in bonoꝛe vllo babitam.
Dyasco. ca. cissos. Edere genera tria sunt: al
ba: nigra ꝛ elix. Alba vero semē affert albuꝫ.
nigra

nigra nigrū aut croceū: quā multi dyonisiaȝ
vocāt. Elix vero nō hȝ semen: sed folia minu
ta ꝛ angulosa ꝛ grossa. Nigra vero vocatur
dyonisia a bacho: q dyonisius vocabaꝛ: queȝ
potatū edera coronatuȝ aliqñ fingebāt: sunt
enim edere frigide ꝛ terre indices: vñ sunt fri
giduȝ antifarmacū ebriātis: si qs potat⁹ ede
ra coronaꝛ: nā coronatus edera non inebriaꝛ.
Vñ illo tpe nō incoronabātur edera: nisi ad
sūmum potati vt fugerēt ebrietatē. ¶ Theo
dorus priscianus vocat fructū edere corimbū
a corono as: qđ est ỽbum actiuū: ꝛ inde deri
uatur correlatiuū: ꝛ ē premiū alicuius certa
minis: ꝛ inde venit corimbus. i. edere fructus
qꝛ inde coronabāꝛ antiq: ꝛ potissime poete in
signū vtuose repletionis capitis. ¶ Vñ Oui
dius metha. q̈rto. Et gradus distinguit vele
corimbus. Est alia edere q̈ vocaꝛ terrena. Et
alio noīe vocaꝛ camecassos. Est aliud gen⁹ cis
sos non verū ꝑm Dyascoridem ca. cissos: sed
sic per quādam similitudinem vocatur: quaȝ
multi vocant cisteron: id est rosam caninam.

Operationes.

A ¶ Dyasco. Oīs edera habet virtutē visci
daȝ ꝛ stipticā: vnde nerui citius eā sentiūt cō
trariaȝ. Vñ ex ↄtrarijs cōponiꝛ virtutibus.
Stiptica enim est ꝛ frigida ꝛ acris calida ꝛ
aquosa participās suba. Cuius folia viridia
in vino cocta. magnas plagas ↄglutinant: ꝛ
maliciosa cicatrizant vlcera ex igne facta. flo
res eius digitis trib⁹ sublati ꝛ bibiti dissinte
ricis medicanꝛ si bis I die danꝛ: folia ei⁹ mixta
B cū cerotis cōbustionib⁹ maxime ꝓsunt. ¶ Itē
folia ei⁹ cū aceto cocta ꝛ imposita splenem tu
mentem attenuāt: succus ei⁹ naribus Ifusus
purgat caput: ꝛ dolores capitis mitigat.
C ¶ Cū oleo puro decocta dolorib⁹ auriū opi
D tulanꝛ. ¶ Nigre edere succ⁹ aut sūmitas ei⁹
si bibiꝛ amētes hoīes ꝑstat: qnqȝ grana se
minis ei⁹ cocta cū oleo rosarū in corio mali
granati ꝛ auri dextre Ifusa sinistro dēti dolen
E ti medētur. ¶ Et vt cathaplasma īposita ca
pillos nigrescit. silr ꝛ vt vlcerib⁹ vtilia sunt:
folia ei⁹ cū vino cocta cōbustionib⁹ medicanꝛ:
maculas Iposita emēdant: sūmitates ipsi⁹ bi
F bite vel supposite mēstruis imperāt. ¶ Post
purgationē vero mulierū. ȝ. i. bibita generaꝛ
G nō sinit. ¶ Cacumina ipsi⁹ trita ꝛ melle addi
to ꝛ supposita aborsum ꝑstant. Succus eius
narib⁹ imissus putredinē nariū tollit: lachry
mā eius pediculos occidit: ꝛ capillos euellit:
H qbus euulsis īpositus nō renasci sinit. ¶ Et
in dentē cauū missuȝ dolorē tollit ꝛ ipsuȝ cor
rūpit. ¶ Succ⁹ radicis ei⁹ cū aceto bibitus I
morsibus spalangionis occurrit. ¶ Plinius K
ca de edera. Nascitur in diuersis arboribus ꝛ
parietibus ꝛ petris ꝛ terris. Hui⁹ folia trita
dissintericos remediat: ꝛ frumento mixto ad
combustam ꝛ vulnera cancerosa prodest.

Capitulum. clxiij.

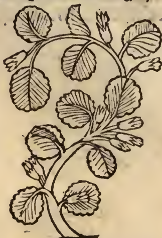

Dera terrestris. Gal. vij. sim. far. ca.
c cissos vel edera terrestris. hec ex ↄrijs
cōponitur virtutibus: hȝ eniȝ qdꝛ sti
ptice sube quā quidē terrestrē frigidā mōstra
uimus existere. Habet aūt quid ꝛ acris quaȝ
ostendimus calidā esse vt gustus testatur. ter
tia aūt cū his aquosa suba participat: tepida
cū viridis est. Cū enim siccatur hoc qdē dya
forari primū necesse est. Reliq vero terrestreȝ
frigidam ꝛ stipticam ꝛ calidam que acris est.

Operationes.

¶ Viridis qdē coctis frondibus cū vino ma A
gnaꝝ plagaꝝ ē ↄglutinatiu⁹. Cicatrizat aūt
ꝛ eas q̄ ab igne vlcerationes: cū aceto v͛o fron
des cocte spleneticos iuuat flegmones: vnde
sanat reumata ꝛ vlcera antiqua ꝑm aures ꝛ
nares: si vero acrius appareat cuȝ oleo dulci
miscet. ¶ Gūmi v͛o ei⁹ sexu pedes interficit ꝛ B
capillos destruit: calide intātuȝ existēs virtu
tis vt cōburat. ¶ Idē Gal. vij. sim. far. ca. ci C
tacus siue cistharus. i. edera: stiptica ē frutex
in gustu ꝛ in oībus q̄ ꝑm ptē actibus frōdes:

attū ꝛ geminata parua trita intantū siccāt ꝛ stipticāt vt cōglutinēt vulnera: flores vo sup ola sunt opatiuiores: vt si cū vino bibantur ꝛ dissinterias ꝛ vetris imbecillitates ꝛ reumata ꝛ humiditates sanāt. ℭū vo cathaplasmātur putridos humores vlcerū iuuāt. ℭst enī; corū vtus nō generose siccatiua in.ij.gra. ꝛ a mensuratis cōplete. ℭst aūt frigidus intātū; hic frutex vt tepida participet caliditate.

Capitulum.clxiiij.

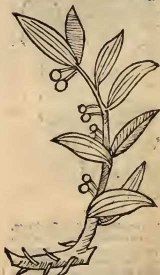

Elleborus albus. Dyas. ca. de ellebo ro ſm tran ſlationē nostram. Ellebo rus albus folia hab; silia arnoglose: aut blete agresti ſ; breuiora ꝛ nigriora ꝛ modicum obrusa: hasta est ei longa duobus palmis ꝛ rugosa: ꝛ citius solet marcesci qñ sicca re incipit. Et sicut capilli multi ex vna radice procedunt sicut virgule: nascitur locis mōtuosis: radix fodi tpe arearu; deb;: vtilis est aūt alba ꝛ tensa ꝛ fragilis ꝛ plena ꝛ iuncosa: quam cū fregeris velut fumu; iactat: ꝛ albidior deintus cū gustu ca. nō valde saliuā prouocans: plus accepta hoiem suffocat: melius est grinaicū ꝛ italicū: capadocicū his albius ē ꝛ tenue. ℭ Sera. li. aggr. ca. eberbachē auc. Dyas. eberbachē. i. elleborus. Due sunt ei⁹ spēs: albus ꝛ niger: sed albus est plāta: cui⁹ folia sunt silia folijs plātaginis seu folijs plāte dicte blete agrion. i. siccle agrestis: nisi qꝫ sunt breuiora eis ꝛ declinātia ad nigredinem plus eius: ꝛ versus rubedinē aliquātulū tēdētia: ꝛ h; stipitem quatuor digitorū lōgum rugosum: ꝛ qñ incipit excoriari desiccat ꝛ putrescit cito ꝛ appar; circa stipitem velut capilli subnigri: h; radiculas multas subtiles egredientes ab vna radice paruas ꝛ oblongas similiter cepe lōgo. Nascitur mōtuosis locis. Et oportet ꝙ fodiatur radix ipsius plante ꝛ reponatur tpe messis. Et melior ad colligendum est cuius plāta extēditur sup terra; extēsione moderata: ꝛ est albus facile frāgibilis: multe carnositatis: nō hñs acutas sūmitates sicut sqnantum. Et qñ frāgitur euolat ex eo res silis pulueri: ꝛ caro eius est subtilis ꝛ non mordicat linguā mordicatione forti: ſ; facit abūdare saliuam ad os: ꝛ caueaꝰ a nimietate sua: qꝛ suffocat. Et melior ex eo est ille q defertur ex terra q̄ dꝛ italia: ſ; ille q ē ex caldeebia ē malus: ꝛ est plāta silis sqnāto: ꝛ ē suffocās.

Operationes

ℭ Dyas. Elleborus albus flegma ꝛ oēs humores vomitu purgat. Collirijs nobilib⁹ miscet: caliginē oculo; purgat: supposit⁹ abor sum facit. ℭ Infantem in vtero occidit: sternutamēta puocat polēte mixt⁹: mollis forices necat: eius cū carnibus citius eas madidas facit: nā nisi mixtus fuerit polēte aut sisamo dut succo ptisane: aut succo tapsie aut mulse aut succo lēticule: aut nisi in pane coquatur dari nō potest: qꝛ sic ab antiqs inuentum est. ℭ Filon medicus doctissimus ꝛ pfectissimus diligētia lōga ꝛ rōne scripsit q̄ disciplina elleborus detur. Multi vero in succo mulse mixtum dāt: postea dātes māducaꝰ illis q h ac ceperint q sunt fortissimi corpe: vnde datum. disciplina superiori nullā offocatione; facere potest cū aceto mixtus: ꝛ colliriū factū ꝛ ano suppositū nauseam prohib;. ℭ Gal. Elleborus vterqꝫ tā albus q̄ niger abstersiue sūt ꝛ. ca. virtutis sunt: quare ꝛ morfeis ꝛ impetiginibus ꝛ scabiebus ꝛ lepris ꝯueniunt: gn ēt fistulas mortificāt duob⁹ aut trib⁹ dieb⁹: ſ; dētiū dolorib⁹ cū aceto ꝯferūt. ℭ Io. mesue. dicit elleboꝝ albū debeꝰ vitari: ē enī; ꝓuocatiu⁹ sup nigrū aūt debere ꝯsumere ꝯcordat oēs: ꝛ ꝓprie rectificādo ſm artē ꝛ legē: ꝛ nō conuenit nisi robustis corpib⁹ ꝛ aniosis: ꝛ tpe veris. ℭ Et ꝓprie datus qdē qñ ꝛ cui ꝯuenit: ꝛ qualiter aegrere facit iuuenescentiā: ꝛ incolumitatem ꝛ

tates et mores laudabiles et cōplexionē bonam. Hoc enim est proprietas: sicut Hypo. dicit: et proprie qdem mūdificat corpus totū a superfluitatibus materierum corruptarū: et solutiōe educit cū facilitate colerā permixtā: et grossum flegma: et colerā nigrā cū vtute et sine molestia: et mūdificat sanguinē et attrahit a venis superfluitates admixtas sanguini imo toto corpi: et a cōcauitatibus mēbrorum et ptibus remo-
G tis acute. ¶Et ex rebus solēnibus mūdificādo cerebrū et caput totū et istrumēta sensuum et
H nervos et vesicam. ¶Et cōfert iuuamētum magnum egritudinibus earum sicut est soda proprie et emigranea et mania et melācolia et vtigo et epilētia et palisis et mixtus cum sisamo excoriato et zuccaro est de melioribus medicinis que possent reperiri in hac passiōe.i.palisi.et aqua q descēdunt ad oculū: et cōfert egritudinibus iunctu rarū et duricici: et apatibus carū et scrofulis: et est sicut tyriaca et medicine antonomatice ad leprā: et cancrum: vt spēs herpetis et botbor q se comedunt. Et hec Io. mesue de nigro.
I ¶Albus aūt fortiter et difficulter vomere facit cum accidētibus timoris: et pfricatus ex eo ad egritudines cutis: cōfert cū vtute: et curat scabiē empetiginē et lētigines: et pfert vterque elleborus fistulis et vlceribus fraudulentis.

Capitulum.clxv.

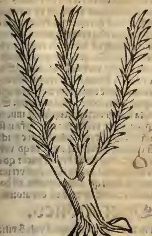

Elleborus niger. Aui.li.ij.ca.de elle. Elleborus ille q niger est: ē frusta lcisa et eius acuitas fortior est acuitate albi: et illi q ipsum colligūt pseruant ab eius nocumento comedēdo allia et bibēdo vinū: et folia qdē plāte eius sunt similia folijs sqnāti: sed sunt vehemētioris nigredis q ipsa: et hz crus breue ad purpureitatē declināns: et eius figura est sicut figura racemi: et in ipsa est fructus et hz venas subtiles nigras: ex cuiusq quarū radice siē duo capita cepaz egrediūt. Et qd de eo administrant sunt vene iste. Et orit in siccis locis. Melior est q est medius inter vetere et nouū et grossum et extenuatū hūs colorē cinericiū: et q est velociter frāgibilis et nō pōderosus: in cuius vacuitate ē quoddam site tele aranee saporē hūs acutū et mordicās linguam. Et bonū qdē qd admistrat est vt assumat lignū paruū qd est apud radicē ei9: et infundat parua aqua et excoriet. Et assumant cortices illius et exsiccent in vmbra: et administrent triti et crebellati. ¶Io. mesue. ca. de elleboro. Eius sunt due spēs. Nam alius est albus: alius niger: Niger incolumior est albo. Minat alb9 accidētia timoris et tremoris. Niger hō acgrit ei iuuenescētiam et incolumitatem: et ex eo qd magis eligit: et proprie est cui9 sapor ē acutus mordicās gustū: et hūs saporē sicut asa proprie: et qd est frāgibile: et medium iter subtile et grossum: et mediū iter recēs et antiquū: et mediū inter pōderosum et leuē: imo plus leue q pōderosum: et qd est leue carēs asperitate. Et melior pars ipsius plāte ē radix ipsius. Et melior ps eorum sunt cutes ipsorum. Et melius tps collectiōis ipsorum sunt ver et estas.

Operationes.

A ¶Diasc. Radix ellebori nigri accepta coleram et flegma p vētrē purgat. Alij scamoneā et sal miscēt. z.i. multi cū viscellis eā coquūt: mlti cū lēticula: nā sic accepta vētrē purgat.
B ¶Purgatio illa melācolicis: epilēticis: ar-
C teticis: et paraliticis medicat. ¶Supposita mēstruis imperat: aborsum facit: fistulas pur-
D gat imposita. ¶Reddit auditū post triduum iecta: scabiē purgat mixta libanotidi cere et pici liqde et oleo citrino aceto addito: sola vt cathaplasma imposita maculas oēs corporis tollet: lepras omnes et zernas lipidat: scabies curat in aceto cocta: et gargarismo accepta seu adhibita dolorē dentium mitigat: et inficetur et stipticis medicaminibus mixta vino et polline ordei: et vt cathaplasma adhibita ydropis prestat effectū. ¶Et si lino fuerit im-
E serta et vino mersa vinū cartarticū reddet aq in qua fusa fuerit si domui aspgat muscas et

F pulices necat. ¶ Hoc eũ foditur celeriter fodi oportet: qꝛ tarditate fodientis visuz hebetat: aut dolorez capitis cõmouet: nam plimi fossores eius allio sumpto ꝛ vino potato secu
G re fodiebát. ¶ Aui. Elleborus niger ɔfert linitus sup morfeá cũ aceto: ꝛ silr super loca in qbus sunt sordes: ꝛ silr sup albã morfeá ꝛ era
H dicat verrucas. ¶ Et euacuatio que fit cũ ea
I ɔuenit albaras. ¶ Dosis nigri ẽ a kirat. vj. vsqꝫ ad. ʒ. i. ¶ Cõfectio pillulaꝝ quas descripsit Haly. quarũ iuuamẽtũ est vltimũ ad melãcolicas egritudines ꝛ cãcruz ꝛ leprã ꝛ morfeam nigrã difficilẽ quaꝝ ẽ hec pmixtio. Recipe yere pigre. ʒ. xij. ellebori nigri. Polipodij ana. ʒ. v. agarici lapidis lazuli salis indi: colognthide ana. ʒ. iij. dosis a. ʒ. ij. vsqꝫ ad au
K reos. ij. sũt sane ꝛ expte. ¶ Aditio. Rasis. Ellebor⁹ niger ẽ ẽ medicinis corrodẽtib⁹ carnẽ.

Capitulum. clxvj.

Eupatoriũ. Dyas. ca de eupatorio ẽm
E trãslationẽ nr̃am. Eupatorium frutex est sarmẽtosa hastã hñs rectã ꝛ lignosam tenuẽ ꝛ nigrã ꝛ asperã in cubiti vnius lõgitudine porrectã aut amplius. Folia sunt ei in gyro diuisa sicut pẽtaphilon aut canapis: cuius folia in capite incisa sunt vt serra: semẽ e media hasta asperũ ꝛ subtus declinũ est ei

¶ Aui. li. ij. ca. de eupa. Eupatoriũ est ex herbis aromaticis: ꝛ hꝫ folia que sunt sicut folia canapis. ¶ Et flos eius ẽ sicut nenufar: ꝛ ẽ illud qđ administrat: ꝛ succ⁹ ẽ ca. in. i. sic. in ij. Est subtiliatiuũ incisiuũ valde absterſiuũ sine atractione ꝛ sine caliditate manifesta. Et in ipsa est stipticitas pauca ꝛ põticitas ꝛ amaritudo fortis: sicũ ẽ amaritudo aloes. ¶ Pli. ca. de eupa. Eupatoriũ regiã hꝫ actionẽ: caulis lignosi nigricãtis yrsuti cubitalis aliqñ ꝛ amplioribus folijs per interualla qnqꝫ vt canapis p margines incisis nigris ꝛ ipsis plumosis radice ꝙ̃ superuacua. ¶ Gal. vj. sim. far. ca. de eupatorio. Eupatoriũ est herba que vocatur volucruz maius vel agrimonia: cuius subã ẽ subtilis: sapor eius ẽ stipticus. Et vĩtus eius est ca. caliditate modica ꝛ desiccat. Sed sciẽdũ ꝙ eupatoriũ silr ẽꝫ Dyas. ca. de agrimonia vocauerũt antiq radicẽ agrimonie: eo ꝙ est diuretica valde. Itẽ ẽm eũdẽ ca. de marubio. Marubiũ ẽt quidã eupatoriũ vocauerunt: qm̃ valet ɔ̃ vitia epatis: ꝛ pro tãto nõ ẽ veꝝ eupatoriũ: qm̃ Dyas. facit semotũ ca. đ eupatorio: ꝛ semotum de marubio ꝛ agrimonia. Hoc silr voluit Io. mesue ca. de eupatorio cũ dicit: ꝙ dicũt aliq ꝙ est herba pulicuz: noluit ẽm verũ ꝙ sit herba illa quã latini vocant pulicariã eupatoriũ: qm̃ Dyas. facit semoti ca. de eupatorio: qđ incipit eupatoriũ: ꝛ semoti ca. de pulicaria vel herba pulicuz qđ incipit coinza: sed sicut dictuz est dꝫ intelligi Mesue. Nã dicit ꝙ eupatoriũ ẽm quosdã ẽ herba pulicũ qm̃ aliq vocabãt pulicũ non eupatorium ꝛ bñ: qm̃ est diuretica valde: ꝛ valet ɔ̃ vitia epatis. Miror q̃liter medici nostri tpis nõ aduertẽtes verba Dyas. Aui. ꝛ Sera. Pli ꝛ Gal. ꝛ Damasceni credũt herbularijs saluiã agrestẽ eupatoriũ dicẽtibus que nec in sapore nec in odore cũ eo conuenit. Si autẽ in ipsa forsan virtutes eupatorij inuenerunt: ꝛ p eo ponere voluerũt: cuius gr̃a ipsũ eupatoriũ vocauerũt: nõ licebat dicere ꝙ idẽ esset: qm̃ eupatoriũ põt dici omne id qđ valꝫ ɔ̃ vitia epatis: ab eu qđ est bonũ ꝛ pacor qđ ẽ epar: vñ eupatoriũ. i. bonuz epati: sed verum eupatoriuz est illud qđ antonomatice est bonum epati sicut illud qđ verũ est eupatoriuz.

Operationes.

Dyas. ẽm trãs la. no. Eupatoriũ valꝫ ɔ̃ vitia A
epatis: ꝛ folia eius sicca ꝛ axũgia porcina veteri addita trita ꝛ iposita dura vulnera ad cicatricẽ ducũt. ¶ Semẽ vo ei⁹ ꝛ folia cũ vino B
bibita

bibita dissintericis ⁊ morbibus venenatis oc-
C currunt medicãdo. ¶ Eadẽ dicit Sera. ca.
ꝓprio de mẽte Dyas. ⁊ addit. Et sunt multi
q putãt ꝙ illa herba sit agrimonia: ⁊ errãt: qꝛ
ẽ alia ab ea. Et nos qdẽ manifestauim⁹ iã de
D eius eẽ in eo qđ diximus de eo. ¶ Et idẽ auc.
Gal. In tyriaca chesareupatoriũ apit oppila
E tiones epatis ⁊ fortificat ipsũ. ¶ Io. mesue.
Eupatoriũ solutõe educit colerã ⁊ flegma fa
F cile: ⁊ est ꝓseruatiuũ a putredine. ¶ Et ꝯfor
tat stõm epar ⁊ viscera: ⁊ ꝯfert doloribus coꝝ
⁊ ẽ medicĩa splenis: ⁊ oppilationũ oĩm ⁊ egri-
G tudinũ ab ea factarũ. ¶ Et febrib⁹ lõgi tpis
mire subuenit: dosis decoctiõis eius potõ est
a. ʒ. iij. vsqꝫ ad. vj. ⁊ puluis ei⁹ a. ʒ. ij. vsqꝫ ad
iij. loco eius ponit̃ in defectu eius absinthij ⁊
H azari. ana mediũ põderis ipsius. ¶ Aui. Eu
patorium est bonũ in initio alopicie ⁊ tyrie: ⁊
linit̃ cũ adipe veteri sup vlcera difficilis cõso-
I lidationis. ¶ Et eius succus cõfert scabiei ⁊
pruritui qñ bibit̃ cum aqua fumiterre ⁊ oxi-
melle: ⁊ fit̃ flos eius ⁊ succus ipsius ẽ fortior.
Cõfert doloribus epatis: ⁊ opilationibus ei⁹
K ⁊ ꝯfortat ipsũ. ¶ Et ꝯfert duriciei splenis: ⁊
apostematibus epatis: ⁊ apostematibus stõi:
⁊ eius herba ⁊ succus ꝯferunt maliciei forme
⁊ accidentibus hydropisis datũ in potu cum
L vino: ⁊ confert vlceribus intestinorum. ¶ Cõ
fert febribus cronicis: ⁊ antiquis proprie suc
cus eius: ⁊ proprie cum succo absinthij: loco
eius ponitur pondus eius de azaro: ⁊ medie-
tas ponderis ipsius de absinthio.

Capitulum. clxvij.

Eufragia. Paulus cap. de eufragia
e est herba q̃ similatur in stipitibus yso
po: nisi qꝛ stipites sui habent colorem
violaceum: ⁊ non habent ramos: ⁊ folia sunt
ĩ stipitibus a medietate supius: ⁊ sunt parua
incisa sicut galliculi crista: ⁊ habet flores ten
dentes ad albedinem satis paruos.

Operationes

¶ Medetur doloribus oculorum: ⁊ confor- A
tat visum.

Capitulum. clxviij.

Emblici. Sera. li. aggre. ca. de amleg
e belliget: id ẽ mirabolani emblici ⁊ bel
lirici. De belliricis habetur superius
de B. in capitulo bellirici. Et sunt ambe fri-
gide ⁊ sicce in fine tertij gradus. ¶ Ioãnes
mesue cap. de mirabolanis. Mirabolani em
blici sunt ex medicinis cõfortantibus stoma-
chum cor et epar ⁊ viscera. Et meliores ex is
sunt habentes frusta grossa ⁊ densa ⁊ grauia
que minus crescũt in ossibus ⁊ plus in carne:
rari quoqꝫ non habent spiritum: ⁊ sunt frigi
de complexionis parum: ⁊ sic. in. i. gradu.

Operationes.

¶ Emblici sunt ꝯfortatiui membroꝝ: ⁊ coa- A
dunatiui partiũ coꝝ. Et sunt de extinguenti
bus inflãmationẽ in stõ ⁊ epate. Et ipsi nutri-

ti maioris sunt operationis ꝛ minoris corru-
B gationis. ¶ Modus nutriendi emblicos: Ac-
cipe ex his quantitatem quam volueris ꝛ submer-
ge in aqua: ꝛ expone soli vsq; dum tumefiant ꝛ
humectent: post exprime ꝛ pone in aqua mel-
lis ꝛ dimitte p duos dies: ꝛ deinde coque cum
facilitate: ꝛ postq̄ cocti fuerint limitte parum re
frigerari: ꝛ adde cum eis mellis tabarzet sicut
quartam partem totius ꝛ recōde: ꝛ quidam sup-
condiunt cū speciebus aromaticis confortati
uis: sicut cum cinamomo: xiloaloe: gallia: car
C damomo: ꝛ croco ꝛ similibus. ¶ Sera. auc. Ga-
lieni. Emblici habent proprietatem denigrandi
capillos: ꝛ prohibent casum ipsorum. Et confe-
runt emorroidibus: ꝛ ipsi tumescunt in aqua.
D ¶ Et conditi ex eis faciūt operationes mira-
bolanorum non conditorum: nisi qꝛ sunt debilio
res eis: ꝛ in belliricis maior est proprietas in
E acumine q̄ in emblicis. ¶ Et idem auctoritate
Bedigoras. Emblicorum proprietas cōfor-
tat stomachū: ꝛ prohibet corruptionem ab eo: ꝛ
fortificant stomachum: ꝛ augent apetitū cibi: ꝛ
ꝛ incitant coitum: ꝛ abscindunt sputū ꝛ vomi-
tum: ꝛ sedant sitim: ꝛ augent operationem sen
sus. Mirabolani emblici bellirici ꝛ kebuli mi
xti cum oleo amigdalarum dulcium ꝛ cum mel-
le tingunt capillos colore nigro. ¶ Jo. me-
sue. Mirabolani emblici educunt solutione
flegma: ꝛ sunt ex rebus valde cōfortantibus
cerebrum ꝛ neruos: ꝛ augent intellectum: ꝛ
confortāt cor: ꝛ conferunt tremori eius: ꝛ mū
dificant stomachum a putrefactione ꝛ cōfor
tant ipsum: ꝛ sedant feruores in eo: ꝛ auferūt
sitim ꝛ addunt in appetitum: ꝛ sedāt vomitū.

Capitulum. clxix.

Endiuia. Aui. Endiuiarum alia est or-
C tulana ꝛ alia siluestris. De siluestri in
sequēti capitulo tractabit. Et quedam
habet lata folia: quedā stricta: ambe vincūt
lactucam in aperiendo. ¶ Isaac in dietis par
ticularib⁹. Endiuia domestica ꝛ siluestris e:
quarū domestica diuerse virtutis est. Habet
enim amaritudinē: pōticitatem ꝛ insipidita-
tem. Que iterū in duas diuiditur partes. Est
enim endiuia hyemalis ꝛ estiualis. Hyema-
lis est insipida ꝓpter amaritudinis ꝛ ponti
citatis paucitatem. Et etiā insipiditas est pro-
pter tēporis frigiditatē. Frigida quidē est in
fine secundi gradus. Quidā autem illam di-
cunt esse humidam: quod sensu non patet: qꝛ
siccitas eius palam est propter amaritudinem
sui atq; poncitatem: Sm medicinam est vti-
lis. Estiue autem est amaritudo maior: sꝫ fri
giditas minor. Est enim frigida in gradu pri-
mo. sicca in secūdi medio. ¶ Cōstantinus in
libro graduum. Endiuia de amaritudine ꝛ
pōticitate cōposita: ꝛ sicca est in scdo gradu.

Operationes.

¶ Idē. Stomachum confortat: opilationes A
aperit. Succus eius coctus ꝛ despumatus
cum orizuccaro bibitus humores expellit pu
tridos: ꝛ diuturnas febres curat: cathapla-
smate inde facto: calor epatis ꝛ stomachi mi
tigatur. Cum polline ordei ꝛ oleo roseo mi-
xtus apostemata calida: maxime si in oculis
fuerint sanat. Arteticos de calore mitigat.
¶ Isaac vbi supra. Endiuia generat san- B
guinem peiorem.
¶ Unde. Galienus. Lactuca siue endiuia q̄ C
maioris est amaritudinis ipsa deteriorē san-
guinem facit. Estiua enim sm medicinam est
mediocris: que plus est aperitiua: maxime
constipationis epatis. Que si elixa detur cum
obsomogaro ꝛ oleo minus erit nocibilis. Si
vero cum aceto stomachum confortat: ꝛ ven
trem constipat. Succus eius coctus ac de-
spumatus cum orizuccaro bibitus: constipa-
tionem aperit. Humores putrefactos mun-
dificat: ꝛ diu febricitantibus conueniens est.
¶ Serapion auctoritate Galieni. Endiuie
virtus est sicut virtus lactuce.
¶ Additio. Rasis. xj. cōti. Trocisci de endi- D
uia faciētes ad dolorē stō: ꝛ ad apa accidēs i
eo. R. se. ēdiuie: cuscute: an. 3. iij. ros. 3. x. xi-
loaloe. 3. ij. masticis. 3. iij. sandali. 3. ij. terāt q̄
terenda

terēda sunt: ⁊ dentur in potum ad conferendum apostemati inflāmato cum campbora: ⁊ apostemati duro diuturno.

Capitulum.clxx.

Ndiuia siluestris. Dyas. Endiuia siluestris est vna species que vocatur serralia: eo ꝙ tirsum babet in modum serre. Et in sapore siluestris est stipticitas cum amaritudine.

e

Operationes.

A ¶ Idem. Omnium virtus est stiptica ⁊ eustomatica. Uentrē abstinet: cocta cum aceto ⁊ maxime siluestris. Ceratum stomacbum
B confirmat. ¶ Et estuationes stomacbi mitigat: sola cum polenta posita cardiacis blan-
C ditur. In tumore oculorum subuenit. ¶ Folia vero eius imposita ⁊ catbaplasmata percussum scorpionis mitigat: polentis addita. ⁊ imposita ignem sacrum cōpescit: mixta cū aceto ⁊ cerusa omnibus rebus calidis oppitu-
D latur. ¶ Isaac. Endiuia siluestris que frigida est in initio primi gradus: ⁊ sicca in fine eiusdem: babet stipticitatem stomacbum cōfortantem: que si māducetur aut succus eius potetur: morsui scorpionis prodest: ⁊ catba-
E plasmata sic operatur. ¶ Radix eius si potatur: contra venenum auxiliatur: cum mixta vero mixta ⁊ immissa: prouocat menstrua.
F ¶ Aui. de viri. cordis ait: ꝙ confortat cor.
G ¶ Additio. Dixit buge. Aqua endi. cōfert apostemati in ventre: confortat stomacbum: ⁊ aperit oppilationes.

Capitulum.clxxi.

Litropium. Pli. ca. de elitropio. Elitropiū primo nomē accepit ex eo ꝙ estiuo solsticio floreat: ⁊ ꝙ solis motibus folia circūacta conuertat: vnde ⁊ a latinis solsega nuncupatur. Nam ⁊ oriente sole flores suos aperit: ⁊ se iterū recludit cū sol occubuerit: ipsa est quā latini intubam ac verrucariā vocant ex eo ꝙ extinguat verrucas: ex aqua potata vel catbaplasmaticis vice imposita verrucas abstergit. Dyas. ca. d elitropio duo facit ca. de primo sic elitropium maius multi scorpioton dicunt: eo ꝙ flores similes sunt figure scorpij: folia bꝫ ozimo similia ⁊ asperiora ⁊ nigriora: ⁊ bastas ex vna radice quinqꝫ aut sex cū ramulis ꝑplurimis in quibus flores sunt coloris albi ⁊ subpurpurei ⁊ subcitrini sicut cauda scorpij. Aliud capitulū de elitropio dicit. Elitropium minus nascitur locis cultis ⁊ in pratis: ⁊ simile supradicto: semen rotundum babet pendens.

e;

Operationes.

¶ Dyas. Huius berbe manipulus vnus elixus ⁊ bibitus flegma ⁊ colerā deponit. Cum vino bibitus ictibus scorpionū occurrit. Catbaplasmatibus adbibitus eadē facere pōt. A
¶ Multi etiam radicem eius collo suspendunt contra vim scorpionum: seminis eius grana quattuor cū vino bibita ante accessionem quartanarijs maximū remediū ē: tertianarijs ꝟo tria grana vtiliter dant. ¶ Folia eius in catbaplasmatibus adbibita tumo- B C

res spargit: mirmiceas corporis limpidant: sicca vero folia eius imposita podagricis maximum prestant effectum. Trita et matrici supposita menstruis imperant. Aborsum faciūt.
D ¶ Eliotropij minoris herba cum eius semine decocta: et cū nitro et ysopo et cardamomo bibita rotundos et latos lumbricos excludit: clauos imposita cum sale tollit: maxime si fuerit elixa et imposita.

Capitulum.clxxij.

Pitbimū. Joannes mesue ca. de epithimo. Epitbimum nascitur simile vel
e cuscute: plāte autē quibus superexcrescit sunt alkal et albasce: et quedam species origani. Eius autem aliud est cretense: aliud siricum. Melius est qd est cretense acuti odoris: et quod nascitur in syria est post illud: sed est melius rufum: et melius est adhuc qd est completum ponderosius. Et melior pars eius sunt extremitates grosse: que sunt sicut flores: subcitrinum autem et pallidum est minus bonum. ca. complexionis est et sic. in. ij. Et est cōpositum ex partibus igneis a quibus inest ei acuitas: et ex terris subtilibus a quibus inest ei stipticitas pauca. Et ipsum quidem est sub tilliatiuum resolutiuum: aperitiuum opilationum: et confortatiuum viscerum: facit sitim et generat estuationem in corporibus calidis: et ē ex debiliter et tarde soluentibus pter qd probibendum est sub dominio caliditatis et siccitatis positis. Cōfortatur aūt operatio ipsius: in multitudine quātitatis ipsius: et in associatione rei cum eo magnificantis effectum eius: sicut sunt mirabolani: indi et nigri: aut ellebori nigri: quantitas parua. Aqua autem mellis cum pauco sale. Aut aqua decoctionis passularum cum sale: similiter: aut aqua lactis ex capris sumpti vigorat operationem eius. Sal gemma vero aut sal indi aut sal napti sunt ex rebus que sibi addita addunt virtuti ipsius et citam autem et facilem facit operationē eius. Si ei aliqd virtute acutum miscet sicut piper et pip longum zinziber et sisia. Et nō pretermittas quin cadat in potibus eius oleum de amigdalis dulcibus in quo inuoluatur: et in decoctione ipsius passule sine interioribus: quoniam addunt ei ad bonitatem leniendi qd timet ex nitrositate ipsius. Et ne ignores quoniam epitbimum de decoctione modicū substinet: quare oportet vt fiat illud sm legem. Prerogatiuā autē habet super omnibus solutione educētibus melancoliam: educit enim eam facile sine molestia. Et cum Jo. mesue concordant omnes alij doctores sicut Auicē na. Sera. Diasc. et Gal.

Operationes.

¶ Joannes mesue. Quidam dicunt epitbimum educit de flegmate aliquid. A
¶ Et dixit. Paulus: qd solutione educit humores adustos: et declinauit ab eo qd comprehēdit vniuersitas: et ego nō inueni qd fieret illud: potestas aūt eius sup humore melancolico et egritudinibus eius magna ē: et proprie in egritudinibus capitis sicut est melancolia epilentia alguesgues et timor et vertigo: et dolor capitis: quarum materia est melancolia. B C
¶ Valet etiam ad tremorem cordis et sincopim: et egritudines melancolicas in eo: et est medicina magna opilationi splenis et egritudinibus in eo. ¶ Et confert egritudini ypocondriorum et oppilationi renū. ¶ Et frequēs vsus potionis eius est medicina solennis cancro lepre et vlceribus nigris et soluit quartanam. Dosis potio eius est in decoctione a. 3. v. vsq ad. x. et pulueris eius a. 3. iij. vsq ad vij. Illi autem qui sumunt ipsum vitent acceptionem eius in estate. ¶ Plinius. Epitbimum habet virtutem purgandi flegma et melancoliam et per se et cum adiuncto se cū medicinis purgantibus melancoliam. E F G H I K
¶ Cōtra quartanā fiet decoctio in aqua. 3. j. epitbimi buliat: et in tali aqua ponant. 3. ij. lapidis lazuli vel armenici: et digesta materia detur patienti: multi enim liberātur: valet similiter talis decoctio patientibus emorroidas ex L

das ex melancolico sanguine.

D ¶ Dyascorides. Epithimū viride acceptuȝ stomachum vexat: ⁊ vomituȝ mouet: ventrē prouocat ⁊ nauseam facit ac educit flegma ⁊ coleram: ⁊ maxime nigram: datur ad purgā dum toracem cuȝ melle ⁊ vrisillirica more electuarij accipitur: alterius auteȝ thimi flos albus est atqȝ asper: sed ambo equalem habēt virtuteȝ. Nam per os purgant flegma ⁊ per ventrē coleram nigram datur in quibus precordia prefocantur ⁊ paticis ⁊ suspiriosis.

Capitulum. clxxiij.

Pimediuȝ. Plini⁹. Epimediuȝ siue c vtdatini vinectā dicit ꝰm Dyas. in ꝓprio cap. hastā hȝ non maiorem edere similem: ⁊ folia. x. aut. xij. carens flore ⁊ semine. Radix est illi tenera nigra cuȝ odore graui ⁊ gustu fatuo: nascitur in locis humidis.

Operationes.

A Dyascorides. Folia eius trita cum oleo ⁊ im posita mamillas crescere non admittunt.

B ¶ Folia eius ⁊ radix cuȝ viño bibita post purgationem menstruorum. ȝ. v. generare non sinit si. v. aut. vj. diebus bibita fuerit.

C ¶ Epimedia ꝰm Dyas. ca. qď incipit mespila: est ingt ⁊ illa q̄ in hyspania nascit quā multi epimelidam vocāt: semen rotundum hñs: hoc aptum est ad comedendum: ⁊ est stipticū: ⁊ tarde maturescit similis sorbo: ⁊ nos latini vocamus hanc epimelidam anzarolam.

¶ Isidorus vocat eam Pomelido de qua lege capitulum mespilum de. m. E

Capitulum. clxxiiij.

Femereon est apud Dyascoridem capitulo Effemereon: quem multi yrini c agrestem vocant: folia ⁊ hastam similia lilio habet: sed tenera ⁊ flores albos ⁊ minores: ⁊ semen molle: radix est ei grossa vt digitus. Virtus est illi stiptica ⁊ odoris boni: nascitur in locis vmbrosis ⁊ in siluis.

Operationes.

¶ Dyasco. Radix eius decocta in ore retenta dolorem dentium mitigat. A

¶ Folia vero eius in vino decocta ⁊ cathaplasmatibus imposita tumores ⁊ duricies spargunt. B

Capitulum. clxxv.

Bulus. Sciēdum ꝙ actis est sambucus Cameactis dr̄ ebulus: ⁊ sunt plā- c te oībus note. Vñ vīsus. Sambucus ē actis sed ebulus est cameactis. De sambuco tractabit in ca. sambuc⁹ de s. Sera. li. ag. ca. cameactis. Cameacti duo sunt spēs: q̄rū vna grece dr̄ actis: in latino sambucus: ⁊ scďa nominat in greco cameactis: ⁊ esus ē intētio terrenus actis ⁊ in latino dr̄ ebulus: vīus eius ē q̄ desiccat ⁊ incarnat ⁊ resoluit resolutōe tēperata. Pli. ca. cameacti. Eius due sunt species: caꝝ vna assimulat arborib⁹ hñtibus ramos sītes cānis rotūdis: quoꝝ colorē ad albedinē ⁊ sūt lōga ⁊ sūt i eis q̄ttuor folia aut gnqȝ porrecta sup ramos quos libȝ: ⁊ silia folijs

nucis: minora tamen eis: habentia grauem odorem: et in summitatibus ramorum sunt flores albi et grana similia granis viridibus vel lentisci: quorum color declinat ad purpureitatem cum nigredine: et sunt velut in racemis: et habent multam humiditatem odorem lini: et ista dicitur actis. Alia vero species que dicitur cameactis est minor prima: habet ramos magis punctes herbe quadratos in quibus sunt multi nodi: et folia inuicem distantia: et singulis nodis filia folijs amigdalis in summitatibus suis: nisi quia habent venas: et sunt longiora eis hñtia graue odorem: et in sũmitatibus ramorum sunt capitella similia coronis supradicte speciei: et semen et flos similiter et habet ramos longos grossitudinem digiti habentes.

Operationes.

A ¶ Uirtus cameacti est stiptica: et accepta humorem aquosum ventris deponit: et cacostomatica est: folia ipsius elixa et sumpta sicut olus ventrem mollificat: et maxime coleram deponit: bafte illius tenere elixe et comeste ola similiter facere possunt. ¶ Radix ipsa elixa hydropicis
B eximium remedium est. Morsibus vipe impofita
C et bibita occurrit. ¶ Cocta in aqua et fomento adhibita duricies matricis soluit. Semẽ ei⁹
D est vino bibitum ola filr facere nouit. ¶ Cum oleo infectum capillos nigrescit. Folia eius viridia tumores spargũt: polenta mixta conbustionibus imposita prestolant: morsibus canis imposita medent. Uulneribus paracolesim faciũt. Sinus vulnerũ ad sanitatem pducunt: hydropicis et surdis fomento adhibita
E prestolantur. ¶ Superfluos sonos auriũ in naribus infusum cõpescit: similiter et vermes
F occidit. ¶ Scabies et prurigines tepidum fomente adhibitum prohibet. Morsibus venenatis occurrit. Lac coagulatum soluit. ¶ Tus
G sim antiquam compescit: sed recentem auget. Ortonoicis calidum prodest. Reuma gule
H gargarismo prohibet. ¶ Squinanticis singularem prestat effectum. Uuule pẽdenti subuenit: dolores dentium tenta in ore mitigat. ¶ Actis dicitur sambucus. Cameactis ebulus desiccatiue virtutis sunt: et glutinatorie et dyaforetice: tenerum ebuli cum folijs tritũ et cum vino potui datum calculosis prodest. Radix eius in aqua cocta ad tertianam valet: et bibita spleneticos mire iuuat.

Capitulum. clxxvj.

Ruca. Platearius. Eruce due sunt
E species. Domestica videlicet et siluestris: et ambe sunt omnibus note. Eruca ca. est et hu. in. ij. gradu. Domestica minoris est efficacie quam siluestris. Usui medicine competunt semina: secundo folia. Uirtutem habẽt cõsumendi et coitum excitandi. Ysido. Eruca dicitur quasi vrtica: eo quod ignee sit virtutis: et in cibo sepe sumpta veneris incendium mouet. Huius

uet. Huius species sunt due: quarum altera vsualis: altera agrestis acrioris virtutis. Utra qꝫ tamen vsum veneris cōmouet. Pli.ca.de eruca. Ex ea est domestica ⁊ siluestris ⁊ misce tur in cōdimentis in quibus carnes ⁊ pisces intinguntur: tanta suauitas ei est vt greci eu. zonomia appellauerint: ⁊ tamen euzomum vocari reperi in ꝙpluribus locis.

Operationes.

A ¶ Platearius. Eruca habet virtutē consumendi ⁊ coitum ad incitandum: ad stranguiriam ⁊ dissuriā ⁊ paralasim valet decocta cuꝫ carnibus: cōtra pdictas puluis seminis eius cū cepe decoquatur: ⁊ si detur herba ipsa decocta in vino ⁊ renibus cathaplasmata libi-

B dinem excitat. ¶ Pectini imposita vrinam prouocat. Puluis seminis eius cum melle ⁊ cōficitur qui cathaplasmatus renibus libidi-

C nem incitat. ¶ Gal. de cibis est ca. ⁊ hu. in secundo gradu. Et ipsa quidem generat sperma: ⁊ generat vētositatē: ⁊ ideo facit erectio-

D nem virge. ¶ Et dicit Gal. eodem lib. ca. de eruca ſm trāslationem grecam calefacit potenter hoc olus: vt neqꝫ solū comedere ipsuꝫ facile si non mixtum cum folijs lactuce: sed ⁊ sperma generare creditū est: ⁊ impetus ad coitum excitat. Dolorarium autēꝫ capitis: ⁊ est

E magis si quis ipsum solum comedat. ¶ Sed idēꝫ in vj. de sim. medicina ca. de agno casto

F dicit: ꝙ est ca. ⁊ sic. complexionis. ¶ Naꝫ dicit ꝙ agnus castus non est generatiuus spēe vaporosi sicut eruca: qꝛ augmētaret impetuꝫ coitus sicut eruca: sed propriū est eruce habere vim in calefaciēdo ⁊ exsiccando: nōn tamē agno casto similis est: paulo namqꝫ deficit in ambobus. Naꝫ calefactiua qdem ⁊ siccatiua est eruca: differt aūt in pmixtione qualitatis

G ⁊ virtutis. ¶ Sera. aucto. Gal. Eruca generat sperma ⁊ excitat libidinē ⁊ generat vento sitateꝫ: ⁊ ideo facit erectionē virge: ⁊ si comeditur sola inducit dolorē capitis: quare oportet vt comedatur cum ea lactuca endiuia vel portulaca: ⁊ ipsa prouocat vrinā ⁊ laxat ventrem: ⁊ siluestris est fortior ꝙ sit domestica.

H ¶ Et idē auc. Abē mes. Succus eruce recēs qñ administratur cū felle bouino laxat vētrē ⁊ cōfortat digestiuā: ⁊ linitur cū eis supra ci-

I catrices vlcerum ⁊ delet eas. ¶ Dyas. ca. de eruca. Eruca multū comesta ventrem stimulat. Semē eius oia illa facere potest: nā diureticum est ⁊ calefactorū. Carnes seruare a putredie pōt lacti aut aceto mixtū ⁊ trociscis f. de factis. Eruce agrestis semie multi ꝑ sinapi vtunt: vtus ē ei diuretica ⁊ visadior: vtra qꝫ vt aiunt veteres cōmouet actus venereos.

Capitulum. clxxvij.

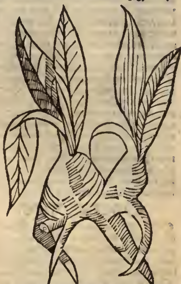

Enula campana. Isi. Enula herba est

C quam rustici alnā vocant: radice aromatica: odoris summi cum leui acrimonia. Sera. li. aggre. ca. rasin: auc. Dyas. Rasin. i. enula: nominant eam quidem zinziber: ⁊ habet similia folijs plante que dicitur flomos nisi: qꝛ sunt asperiora ⁊ lōgiora eis: ⁊ habet stipitem magnum: ⁊ folia eius non eleuantur a terra: sed extendūtur super faciē terre: ⁊ hꝫ radicem magnam boni odoris: cuius sapor hꝫ acuitateꝫ ⁊ est rubei coloris. Inueniē tur aūt planta que oritur sicut yreos: ⁊ est sicut serpentaria ⁊ nascitur in locis montuosis ⁊ humidis ⁊ in hortis. Euellitur autēꝫ radix enule in tpe estiuo ⁊ desiccatur: ⁊ est illud qđ ex eo administratur. Et est in babylonia alia species enule: ⁊ est planta habēs ramulos longitudine vnius brachij: qui extenduntur super terram sicut serpillus: ⁊ habet folia sīīa folijs lenticule: nisi qꝛ sunt longiora ⁊ plurima sup ramos ipsos: ⁊ habet radices paruas citrinas: quaruꝫ grossitudo est sicut digitus medius: ⁊ subtilior pars radicis est subtilior

superiori parte eius: ꝛ super ipsa est cortex niger nascitur vero in locis maritimis: virtus est ei ca. ꝛ hu. ꝛ est in ea caliditas supflua indigesta. Dyasco. ca. de ellenio fm trāslationē nostrā. Ellenij multi simpbitum vocāt. Alij vero bachī. Alij vero flomū. Latini vero enulam vocāt: folia habet floma silia angustia ꝛ mollia ꝛ oblōga non crescētia in altū: ꝛ super terrā late distendunt. Radix est illi ingens ꝛ odorabilis ꝛ rufa ꝛ viscida gustu non suauis Frutex est similis lilio. tirsum habet album. In cuius sūmo flos est aureus: ꝛ montuosis ꝛ vmbrosis nascit locis ꝛ humidis ꝛ in ortis. Galienus. vij. sim. far. ca. ellenium siue tima lium siue enula campana. Hec plāta ꝛ radix maxime vtilis est ad statim in pmo aggressu calefacientiū. Et iō dicēdum est nō ex certitudinaliter ca. ꝛ siccā sicut nigrū piper ꝛ album. Imo cū humiditate superflua. Platearius. Enula campana ca. est in fine tertij gradus ꝛ hu. in primo. Enule radix magis competit medicine ꝙ folia: ꝛ viridis ꝙ sicca.

Operationes.

A ❡ Sera. Uirtus eius ē ꝗ adiuuat ad excreādum grossos humores ꝛ viscosos a pectore ꝛ pulmone: ꝛ calefacit membra egra egritudine fri. sicut sciatica emigranea: ꝛ cōfert flurtibilitati membrorum que fit ad humiditate.

B ❡ Et qñ bibit decoctio eius prouocat vrinā ꝛ mēstrua: ꝛ ꝯfert coartationi ani: ꝛ attritioni neruorū ꝛ tumoribus: ꝛ morsibus venenosis propter sui ca. folia vero eius quando coquuntur cū vino ꝛ fit inde emplastrū confert

C sciatice. ❡ Et quādo radix eius cōficitur cū rob est bona stō: ꝛ qui cōficiunt eam desiccant prius: deinde infundūt in aqua ꝛ terunt ꝛ po

D nunt in rob ꝛ reponūt. ❡ Humay ex verbo ypo. Enula aufert irā ꝛ tristiciā ꝛ fortificat os stomachi ꝛ mūdificat pectus prouocat superfluitates que sunt in venis per vrinā ꝛ mē

E strua: ꝛ proprie vinū qđ fit cum ea. ❡ Galienus. Elenium id est enula campana miscetur cum electuarijs que fiunt ad educendum viscosos ꝛ grossos hu. existētes in torace ꝛ pulmone ꝛ calefaciunt eas particulas que frigidis ꝛ diuturnis passionibus molestant. sicut sunt quedam sciatice ꝛ emigranee: ꝛ cōtinue passiones articulorum propter frigiditatem. ❡ Dyascorides. Ellenium est virtutis feruētis ꝛ mictualis. Radix eius estate fossa siccatur. Aqua elixature eius vrinam prouocat:

G menstruis imperat solutione. ❡ Radix eius contusa addito melle vt electuarium tussim sedat: ꝛ ortonoicis curat: morsibus venenatis occurrit ꝛ medetur: folia vero eius tunsa ꝛ cathaplasmatibus adhibita sciaticos sanāt

H ❡ Folia ex vino cocta ꝛ renibus imposita coxiosos emendant. Multi vero eadem folia sicca sale addito ꝛ dulcore procurant cibum pro stomachi salubritate: que quidem cū sale siccanda sunt: vt ex caparo cibi fieri solent.

I ❡ Succus eius cum ruta tussientibus prodest: vrinam quoqꝫ ꝛ menstrua ꝛ partum expellit.

Capitulū. clxxviij.

Esula Io. Mesue. Esula est ex specie

e bus lacticiniarū: ꝛ est solutiuū rusticorum. Et est eius aliud nigrum habēs radices rotūdas ꝛ grossas spissi corticis ꝛ desi ponderosi. Et aliud est paruum habens radices subtiles tenuium corticum. Electio magnum est malū scindēs viscera: paruū vero illud qđ eligitur: ꝛ melior pars plante eius est cortex radicis ipsius: ꝛ lac eius est acutius ꝛ fortius: ꝛ melior radix eius est habens proprietates quinqꝫ: scilicet cuius cortex est subtilior ꝛ lenior facile frangibilis: ꝛ est habens de rubedine aliquid sicut cassia proprie super quam preterijt medietas anni. Recens vero mensis sui

menfis fui est mala: nigra vero pniciosa ꝛ orta in locis ternarum similiter: ꝛ melius tempus collectionis radicis eius est principiũ veris: ꝛ lactis eius finis ipsius est calide complexionis: ꝛ sicce in principio tertij: ꝛ lac eius est calidius: ꝛ est cõpositum ex substantia ignea acuta ꝛ subtili: ꝛ ex substãtia terrea stiptica: ꝛ est incisiuum ꝛ subtiliatiuum: ꝛ exsiccatiuum materierum submersarum: liquefactiuuz disruptiuum orificiorum venarum. Rectificatio. Nocet cordi epati ac stomacho ꝛ disrumpitit venas: ꝛ excoriat viscera: ꝛ derelinquit inflammationes facientes cadere in febres: ꝛ emendatur primum nocumentuz quod ex eo timetur: permiscẽdo aliqua ex medicinis cordialibus ꝛ stomaticis ꝛ epatis cum eo. Et secundum ꝛ tertium corrigitur acquirendo ei bonitatem cum rebus conglutinatiuis ꝛ coadunantibus confortantibbus: sicut est dragãtuz ꝛ gummi ꝛ bdellium ꝛ muscilago psillij: ꝛ succus portulace ꝛ similia. Et quartuz nocumentum tollitur permiscendo ei ex rebus infrigidãtibus ꝛ extinguentibus aliquas ex his facientibus apud me est vt infundatur in succo altararacon: aut in succo endiue ꝛ pauco aceto: ꝛ si fuerit acetum decoctionis aut infusionis citoniorum erit melius: mirra quoqꝫ sigillat ei bonitates notas ꝛ absinthiuz: similiter ꝛ aloe. Et dixit Judeus: infundatur in lacte dulci aut acetoso ꝛ in eo remoueatur lac multotiens ꝛ exsiccetur: reprimitur enim sua malicia. Et dicit Ruffus. Si solutio per euz superat laboriosa sedeat in aqua frigida solutus (mihi enim videtur verbum inconueniens) circundans enim frigidum includit ꝛ coadunat virtutez medicine ꝛ corroborat cãnenõ ꝛ materias ꝛ vias impulsionem repellit sicut te scire fecimus. Succurrendũ enim tunc sicut diximus in canone.

Operationes.

A ℭ Johãnes Mesue. Solutione educit flegma vehementer ꝛ aquam citrinam ꝛ humores melancolicos ꝛ materias a iuncturis ꝛ cõfert dolori earum.

B ℭ Est ex medicinis magnis ydropisis. Verũ nocet stomacho ꝛ epati ꝛ desiccat corpus vtẽtis ipso: ꝛ consumit sperma.

C ℭ Et lac eius facit hoc vehementius ꝛ facit cadere in febres. Dosis corticis radicis eius est a kyrat. ij. vsqꝫ ad. iij. ꝛ eius lactis a kyrat i. vsqꝫ ad. iij.

D ℭ Sed sciendum ꝙ esula oritur in locis calidis ꝛ siccis: cuius magnam copiam vidi sardinie ꝛ tunisij: ꝛ similatur multum herbe dicte lunarie: nisi qꝛ esula lactescit: lunaria vero non. Unde versus. Esula lactescit: sine lacte linaria crescit.

ℭ Dyascorides. ʒ. ij. radicis eius accepte colera ꝛ flegma deponunt. Succus eius obulo. i. acceptus aut cocliarium vnum: omnia similiter facere potest. E

ℭ Confectio pillularuz conferentiũ ad ydropisim. Accipiuntur eius preparati partes. iij. mirabolanorum citrinoruz partes quattuor aloes: partes quinqꝫ confice cum succo feniculi aut absinthij aut endiuie. Et est dosis earum a. ʒ. i. ß vsqꝫ ad. iij. ꝛ quidaz ex lacte eius ꝛ farina oblatas faciunt: ꝛ soluũt cũ eis: ꝛ quidam faciunt cũ aneto ꝛ zuccaro ꝛ lacte ipsius ꝛ quidam cũ carne citoniorum ꝛ mastice ꝛ lacte eius: ꝛ faciunt solutiuum bonum. F

ℭ Serapion aucto. Dyascoridis. Si de radice eius accipiatur. ʒ. i. ꝛ bibatur cum mellicrato laxat ventrem: ꝛ pondus duorum onolosat foliorum eius idem facit: ꝛ semen eius si de eo accipiatur laxat coleram ꝛ flegma: ꝛ si sumatur ex lacte eius. ʒ. i. idem facit. G

ℭ Et idem auctoritate Aben mesuay. Scebran proprietas est sicut mezereon. Si autez quis vult illum accipere preparet ipsuz: sicut preparatur mezereon: nisi ꝙ loco absinthij ponatur rose ꝛ dragantum: ꝛ bibat ipsuz cũ aqua mellis: aut cum rob aut cum decoctione mellis: aut cum olere iameno ꝛ dosis eius ab vno kyrat vsqꝫ ad. ij. H

ℭ Paulus. Scebran: id ẽ esula laxat aquã citrinam: quando bibitur cum sauich. I

ℭ Et idem auctoritate Aben mesuay. Laxat melancoliam ꝛ flegma. K

ℭ Et idem ꝑm librum quendaz venenosorũ id quod de ipso accidit est pondus. ʒ. ij. ꝛ abscindit fluxũ: qui accidit ab eo sedere in aqua frigida: ꝛ proijcere ipsum super caput eius. L

ℭ Et idem auctoritate Habix. Scebran est calida in tertio gradu: ꝛ sicca in principio secundi. M

ℭ Notandum est ꝙ in lacte esule non est aliqua bonitas: imo nocet ei qui accipit ipsum: ꝛ medici viatores occidunt cum eo multos propter ignorantiam ipsorum: ꝛ est maior ꝛ minor vt figura hic ostẽdit: ꝛ illud quod maior operatur: illud etiam minor facere potest. N

Capitulũz. clxxix.

Capitulum.clxxix.

Aſforbiũ eſt gũmi notũ: ⁊ videtur ſo
e nare apõ grecos bonũ formidari. Ná
dicunt euforuion: a fouon grece qõ eſt
timor: ⁊ eu.i.bonũ: quaſi bonũ ſit ipſum time
re pp ſui violentiaȝ. ❡ Dyaſco.ca. de eufor-
bio ſm tráſlationeȝ noſtrá. Euforbiuȝ arbor
eſt ſilis ferule albe. Naſcitur in maturicania
Ceraſienſi: que arbor plurimũ lacrimuȝ facit
viſcidum valde: quẽ lacrimũ multi colligunt
ſic: pro viſcitudine primo arbori pellem verue
cinam illigant: ⁊ ſic de longe baſtilibus iacu-
latur in radice: ⁊ cũ percuſſa fuerit radix vnũ
flumẽ ſtatim profluit lacrimis: ⁊ cũ coagula-
tus fuerit ſic eundẽ colligunt de pellib⁹ ſub-
tractis. Eſt autẽ optimũ qõ eſt recens ſubal-
bidum ⁊ glutinoſuȝ ex lento linguaȝ vehemẽ
ter ſubmordẽs ⁊ calefaciens. Eius genera ſũt
duo. Vnuȝ qõ colligitur ſubtractis pellibus
qõ melius eſt: alteruȝ quod cadit in terra ⁊c.
❡ Plini. Rex iuba inuenit herbaȝ euforbiá
medici ſui tpis noíe: cui⁹ regis volumẽ extat
inuenit eam in monte athlante: ſpectatur fo-
lijs achantinis. Vis eius tanta eſt vt ſuccus
eius elonginquo recipiatur: inciſo trunco ſu-
ſcipitur ventriculo edino locato humor lactis
videſ effuere. ❡ Sera.li.aggre.ca. aforbion.
auc. Dyaſ. aforbion ẽ euforbiũ: ⁊ eſt arbuſtuȝ
ſimile ferule in figura ſua: naſcitur in mauri-
tania ceraſienſi: ⁊ in regione taber eſt plenus
multo gũmi acuto. Caueát ſibi homines ab
eo qui colligũt ipſuȝ gũmi pp ſui nimiá acui-
tateȝ. Et ideo accipiũt vẽtres aĩaliuȝ ⁊ lauát
eos ⁊ alligant ſtipiti ipſius arboris: deĩde pũ-
gunt arboris ſtipitem a longe ſtantes cũ lan-
cea: effunditur náqȝ in ventribus exiens a ſti-
pite multũ copioſum ſubito acſi fundereſ ex
vaſe aliquo. Ita ꝙ aliqñ effunditur in terraȝ
ẽt ex eo ſubito pp ĩpetũ ſui exituſ. Et egrediũ-
tur de eo ex arbore due ſpecies: vna eaȝ eſt ſi-
milis ſarcocolle in quátitate orobi: ⁊ eſt ĩ fru-
ſta. ⁊ alia aſſimulatur feci. Adulteraſ autẽ cũ
ſarcocolla: ⁊ ex gũmi arabico ſibi admixtis.
Melius ex eo eſt clarũ acutuȝ. Experimentũ
autẽ eius p guſtũ eſt difficile: qm̃ ipſum mor
dicat linguá ſubito cũ violentia multa: ⁊ du-
rat mordicatio eius diu. Et pp hoc oẽ qõ gu-
ſtatur ex eo: poſtea videſ bonũ: primus autẽ
ad cuius cognitioneȝ peruenit hec medicina
fuit lineas rex koy. Et ideȝ auc. Gal. vi. ſim.
far.ca. de euforbio virtus eius ẽ ſubtilis acu-
ta ſicut virtus aliarum gũmarum ſimilium.

Operationes.

❡ Sera. auc. Dyaſ. Hoc gũmi qñ ſit cohol- A
cuȝ eo: habet virtuteȝ abſtergendi aquá que
eſt in oculo: niſi q: eius mordicatio durat to-
ta die: ⁊ pp hoc miſceſ cum aliqbus potioni-
bus que ſiunt cũ ſpeciebus: ⁊ bibitur ⁊ cõfert
ſciaticis. ❡ Et ipſuȝ excoriat oſſa in vno die: B
⁊ ſeparat ab eis fragmẽta corũ. Oportet aũt
vt premuniatur caro circũſtans oſſi cũ cero-
to aliquo vel cuȝ pannis lineis: ⁊ ipſum habȝ
virtutẽ laxádi ⁊ calefaciendi humores aquo-
ſos ſicut ſinapis. ❡ Et ideo cõfert laxatio ei⁹ C
ydropicis: ⁊ colice: ⁊ alijs frigidis egritudini
bus ſimilibus iſtis: ſed ipſum acuit coleraȝ ⁊
inducit ſitim nimiá: q: deſiccat. Oportet aũt
vt admiſceatur ei ſemen petroſilini aut aniſi.
❡ Et dicũt quidá qñ aliqõ animal remorde- D
rit aliquem ſcindatur cutis capitis eius ⁊ po
natur in illa ſciſſura: ex hoc gũmi trito nõ no
cet ei venenum ⁊ ponõ.ȝ.iij.ex eo occidit: qm̃
vulnerat ſtomachuȝ ⁊ inteſtina. ❡ Et idem E
aucto. Alcauzi. Stringit orificiuȝ matricis
multũ adeo ꝙ prohibet exire fetũ. ❡ Et idẽ F
auc. Aben meſuay. Proprietas ei⁹ eſt laxa-
re flegmá viſcoſum quod eſt in lúbis ⁊ in inte
ſtinis: niſi q: infert anxietatem ⁊ deſiccationẽ
aduſtionẽ ⁊ tenaſmoneȝ. Et rectificatio eſt ꝙ
non teraſ

nõ terat̃ multũ ⁊ misceat̃ cũ bdellio aut cum
succoliquiricie: aut cũ specieb⁹ aliq̃bus sicut est
spica ⁊ cinamomũ ⁊ cassia lignea: ⁊ liniat̃ cuꝫ
oleo rosaꝝ: ⁊ oleo amigdalino. Et meli⁹ ex eo
ē claꝝ nouũ: qđ trãsit ab vno ãno vsqꝫ ad tres
⁊ color eius ē citrin⁹ calidi odoris amaꝝ acu
tũ. Et dosis ei⁹ est a duob⁹ kirat vsqꝫ ad tres
G ¶ Johãnes Mesue. Solutione educit fleg-
ma viscosuꝫ ⁊ grossuꝫ a locis ꝓfundis corpo-
ris mũdificãs iũcturaꝝ vacuitatē ab humori
bus grossis difficilis eradicationis: nec est ei
res similis ad hec: ⁊ est ex rebus mundificãti
bus neruos: ⁊ ꝯsumentibus humiditates im
bibitas in eis dissoluit̃ in oleo keyri: ⁊ inũgi-
tur cuꝫ eo: ⁊ confert egritudinibus neruoruꝫ
frigidis: sicut est paralysis stupor ⁊ tortura ⁊
tremor ⁊ spasmus: ⁊ est mirabilis res ad id.
H ¶ Addi. Rasis. i. ꝯti. tra. xiiij. c. i. Sternuta
toriũ valēs ꝯ epilepsiaꝫ torturã: apoplexiã: ⁊
eis silia. ℞. euforbij: castorei: pulpe collogn̄ti
de ⁊ sticados: terant̃ ⁊ puluerizent̃ subtiliter
I ⁊ cribent̃: ⁊ ꝓuocet̃ cuꝫ eis sternutatio. ¶ Et
sũptũ ĩ potu ꝫ nodos emēdatiõis ē medicia
magna dolorib⁹ nodosis: q̃ vadũt ⁊ veniũt ꝑ
iũcturas: ⁊ ē ex reb⁹ q̃ faciũt sternutationē cũ
K fortitudie. ¶ Cõseruat̃ aũt q̃driēnio. Recēs
aũt ãni sui ē ꝑniciosũ. Mi aũt q̃ sumũt ipm ti
meãt frig⁹. Cõseruat̃ ãt ne cito senescat ĩ mi
L lio vł fabis vł lētib⁹ ¶ Et dixit Dya. Aure⁹
i. ex eo ĩt ficit. Dosis ei⁹ ē a kyrat. i. vsqꝫ ad. ꝫ.

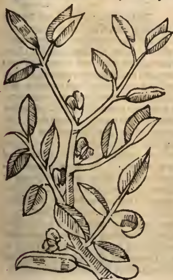

Capitulū. clxxx.

Faba. ysidorus. Faba dicitur a vescē
do quasi faga. Fage nanqꝫ dicitur
grece come. Primum autem homi
nes hoc legumine vsi sunt. ¶ Palladius li.
libro. ij. Fbba si bis sarculetur proficiet mul-
tum fructum ⁊ maximum redditura: vt ad
mensuram modij complendi. ¶ Idem libro
vij. Mense Junio faba vellēda est luna pro-
cedat. Excussa ⁊ refrigerata ponatur: sicqꝫ
gurguliones infestos non patietur. ¶ Idem
libro duodecimo. In principio mensis No-
uembris faba spargēda est: que pinguissimũ
vel stercoratum desiderat locum: vel vallem
quam succus veniens a summitate fecundet.
Primo seritur: deinde proscinditur: ⁊ tunc
sulcatur. ¶ Idem libro tredecimo. In men
se Decembri faba circa septimum ydus po-
test seri. Nã post exactã brumam male semi-
natur. ¶ Auicēna. Fabe proxime sunt equa
litati: sed plus decliues sunt ad frigiditatem
⁊ siccitatē. In ipsis est humiditas superflua:
proprieqꝫ in viridibus: que frigide ⁊ humide
iudicantur. Nabatie quidē vehementius sti
ptice sunt: ⁊ egyptiace humidiores ac mino-
ris nutrimenti. Virides sunt plurime supflui
tatis: ac tarde digestionis: ac multe inflatio-
nis. Fabaꝝ meliores sunt grosse ⁊ albe: q̃ nõ
a gurgulionibus pforãtur. Deteriores autē
eaꝝ sunt recentes. Galienus. vij. simplicium
far. cap̃. de Faba ꝫm trãslationē grecã. cap̃.
Tiamus. id est faba: ꝫm vtrãqꝫ prope mediã
complexioneꝫ est in exsiccando ⁊ infrigidan-
do. Participat aũt quandaꝫ parumꝑ abster
siua virtute: caro eius sicut ⁊ cortex stipticus.

Operationes.

¶ Dyascorides cap̃. de Faba ꝫm translatio A
nem grecam. Faba nostra sumpta inflatio-
nes prestat: ⁊ indigestibilis est.
¶ Tussim medetur: ⁊ accepta dissinterijs B
⁊ solutioni ventris singulare presidium est:
vomitibus est vtilis: cui si aqua in coctura fue
rit mutata inflationem stomacho non facit.
¶ Viridis comesta vētrē inflat: ⁊ cacostoma C
cha est farine fabe cathaplasmatibus adhi-
bita cũ polenta tumoribus percussure occur-
rit. Id sola facere nouit: tumorē mãmarũ si-
mili modo curat: lac mãmillis nimis ꝓfluēs
imposita vt cathaplasma stringit: mixto mel
le ⁊ farina fenugreci parotidibus prodest.

D Liuores corporis detergit. Cum rosa ꝛ thure masculo ꝛ albumine oui mixto dolores oculorum compescit. Dentibus conquassata ꝛ fronti i inposita tumores testium spargit.

E ¶ Infantibus si iposita fuerit testes pro pendere nō sinit. Cortū eiꝰ coctū ꝛ catbaplasmati ipositū maculas albas emēdat. In balneis fricatione adbibita capillos tenuescere facit.

F ¶ Fluxum sanguinis vulnerum stringit pulvere ipso solo asperso.

G ¶ Faba media est inter frigidā ꝛ calidā distēperantiā aliquid participans protectorie virtutis ꝛ stiptice. Quare exterius posita sine molestia desiccat. Podagricis igitur ꝛ arteticis in aqua cocta admixta adipe ouis recenti: aut anserina mitigat dolores neruorū: aut ꝯtractionē: ꝛ vlcerationes cū oximelle fabe farina cocta: ꝛ supposita vt catbaplasma sanat

H ¶ Nā ad testiculos ad māmillas est optimū catbaplasma: amant enim loca hec mediocriter infrigidari si sint inflāmata: maxime qñ de lactis coagulatione patiunt̄ inflāmatiōes

I ¶ Rabbi Moyses capitulo de faba: corrūpit mentem: ysaac in dictis particularibus particula prima capitulo de fabis.

K ¶ Fabe in natura sua frigide in siccitate diuerse sunt. Comeduntur siccе ꝛ perfecte suis temporibus. Comeduntur enim virides necdum missionis sue completo tēpore virides frigide sunt ꝛ humide in primo gradu.

L ¶ Nutrimentum eorum nimis generat humores crudos ꝛ grossos inflatiue ventositatem faciunt in superioribus ventris: propter quod stomacho valde nociue sunt.

M ¶ Sicce ꝟo suisq; tpibus pfecte frigide sūt ꝛ sicce in .i. gra. nō in laudabilē sanguinē creant: ordeo magis nutriunt accidentaliter nō naturaliter duabus de causis. Una propter sue substātie grossiciē ꝛ tarditatē solutionis ex mēbris: subtilitate vero substantie ordei: ꝛ dissolutiōe ex mēbris cita: vñ minus nutrit.

N ¶ Secunda propter sui multitudinis vētositates ꝛ grossiciē eius: vnde carnē inflat ꝛ dilatat: ꝛ operatur in ea id quod frumentū in farina: propter hoc in superioribus ventris ventositatem plurimam grossam generat ꝛ inflatiuā: ex qua fumus incipit ascēdere ecerebro nocēs: ꝛ somnia multa corrupta inducit.

O ¶ Cum igitur naturaliter hoc habent fabe non eis aliquo coctionis modo possunt auferri. Unde Galienus. Fabe si nimium coquantur inflationem ꝛ ventositatē suam sicut ordeo auferre nequimꝰ: minuere tñ possumus.

¶ Experimēto aūt probatur in eis qui fabis vtentes assidue indigestionem patiuntur: ꝛ si sanissimus sit fit idem. Omnia autem que diximus earum insunt medulle tantummodo. P

Capitulum .clxxxi.

Faba egyptiaca. Dyas. cap. de faba egyptiaca. Fabā egyptiacam multi polleticō appellāt: in egypto nascit̄ ꝛ in asia ꝛ in sicilia ꝛ in stagnis nascit̄: folia hñs altitudinē ꝛ latitudinē hñtia: florē ferēs croceū que si multū floruerit pdunt̄ folia: flos eius est in medio ipsiusvbi est rotūditas qdā vbi silique ipse nascunt̄: flores ipsi cinoria dicunt̄ ea ratione qua sterasulos dicunt̄: q: hec est illis ꝯsuetudo ex argilla faciūt steras ꝛ ibi includunt ipsum semē: ꝛ sic ponūt vt nascat̄. Radix est grossior ꝙ cāne: cocta ꝛ cruda māducat̄: que ꝛ collocasia appellat̄: a qbusdā culcasia: quod idem est. Et ideo ad eius inuestigationē quere in littera culcasia superius de C. Semē eius comeditur siccum ꝛ viride color niger est ꝛ maior ꝙ nostra faba. ¶ Galie. li. ij. de alimentis. cap. de faba egyptiaca. Non est lupinus vt putauerunt aliqui. Nā facit ibidem aliud capitulū de lupinis. Sed apud Auicēnā. libro. ij. de faba egyptiaca: q̄ ꝛ faba syriaca dr̄. ¶ Unde Aui. vocat eā fabā syriā: qm̄ de ipsa multū nascit̄ in syria.

Sed vera faba Siria est faba greca. Sed faba egyptiaca apud Johānem Serapio. Est pondus ponderans fumēnet quattuor scdm arabes: ꝛ sunt obuli.iiij. ꝛ sunt grana. xlviij.

Operationes.

A Auicenna. Si fiat ex ea gargarismus cum lacte ꝛ sale contra egritudines spiritualium confert. Et est cibus in egypto.

B ¶ Et solutione educit aquam citrinam: ꝛ proprie semen eius ꝛ succus ipsius.

C ¶ Et prouocat vrinam: ꝛ generat sperma: ꝛ expellit coleram ꝛ aquositatem eius cum facilitate: ꝛ potus ipsius fit ab vna tertia libre vsq; ad duas tertias.

Capitulū.clxxxij.

Faba inuersa. Pli. Faba inuersa est herba cuius folia sunt sicut folia alkekengi: stipes eius longitudinis cubiti vnius aut duorum aut plus: semen eius viride: tendens ad nigredinem: magnitudinis fabe cōmunis: habens quasi effigiem in medio sicut faseolus: ꝛ romani vocāt eā fabariam.

Operationes.

A ¶ Fabaria siue faba inuersa in vino decocta ad testium tumores ac genitalium proficit.

B ¶ Fomento ēt ex aceto decocto tūores maturat ꝛ aperit, Itē liuorib' quoq; cōbustis medet. ¶ Et lvoci eā pdesse Marc' varro fatet. C

¶ Fabarum deniq; siliquarūq; cinis ad coxendices ꝛ ad neruorum veteres dolores prodest cum vetustate suilli adipis: per se quoq; decocte ad tertias cortices fabarū sistunt aluum. D

Capitulū.clxxxiij.

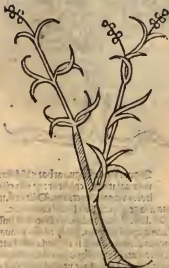

Fagasmon. Dyasc. ca. fagasimon.

F Fagasmon quā multi apparine dixerūt est plāta quā vocāt sanction: ꝛ est xiphiō ꝛ ē gladiolus segetalis: folia h; yridis: sed minora ꝛ angusta ꝛ acuta: hasta; h; asperā ꝛ cubitalē cū floribus purpureis. Radices sunt illi due paruule ꝛ rotūde: vnā h;s super terrā positā sicut bulbi minores. Altera est de subtus tenuis ꝛ supgrossior. Nascit locis cultis: superior maior est ꝛ acrioris virtutis.

Operationes.

¶ Dya. Cathaplasmatibus adhibita pustulas ꝛ tūores corporis tollit: medicamīb' mixta ꝛ supposita mēstrua impat. ¶ Cū vino bibita vētrē stimulat. Cathaplasmatib' imposita cū vino atq; thure sagittas vel stirpes educit. A B

¶ Soluit ēt inguinū collectiones. Radix vo inferior accepta infantiū enterocelicos medet C

Capitulū.clxxxiiij.

Agus. Ysid. Fagus arbor glādifera
f inde noīata esse creditur: qꝛ olī eius hoīes vixerūt fructibus. Dicta est. n. fagus a fage grece qđ est latine comedere.
C Pli. li. ij. Fagis pectines trāsuersi in pulpa fuerūt apud ātiquos. Inde ꝛ vasis ponos. Marcus curius iurauit se ex preda nihil attigisse pter guttū faginū quo sacrificaret lignū in lōgitudinē ita fluctuat vt que pars fuit a radice validius sidat. Fagus ac cerrus celeriter marcescunt. Facilis est fagus in materia quāq̄ fragilis ac tenera. Eademq̄ fictilibus laminis in tenui flexibilis: capsisq̄ ac scriniis sola vtilis: fagus in plana descendit sicut ꝛ quercus. Fagoq̄ facilime ex omnibus que renā ferūt: sed minime durāt pterq̄ ex pino.

Operationes.

A C Pli. li. xv. 3. Huiꝰ glās muribꝰ gratissi
B ma ē. C Idē li. xxiiij. Fagi folia ī gingiuarū ꝛ labiorū vicijs mādicant. Glandis faginee cinis calculis illinit. Item cū melle alopitijs.
C C Pal. li. i. de fago vel fraxino diutissime tabulata durabūt si stratis sup paleis vel silice calcis humor nusq̄ ad tabulati corpus acce
D dit. C Idē li. xij. Fagus ī sicco vtilis est: hu
E more corrūpit. C Ex lib. de na. re. Fagus est arbor glandifera: cuius fructus est dulcis: sꝫ pectori nociuꝰ. Oleū vero clarissimū lāpadibus administrat: lignū eiꝰ satis admodū durum: sed vermibus penetrabile: nisi fumo pe

ne fuerit ꝯtinue delibutū: viride autē in aqs positū p lōga tpa fertur in lapidē durescere.

Capitulum. clxxxv.

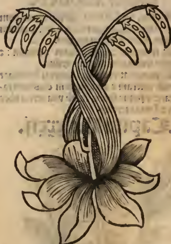

Aseolus Sera. li. ag. ca. luchia siue
f lubia. aue. Dyas. luchia. i. faseolus: folia hꝫ silia folijs plāte que dr cussus: nisi qꝛ sunt molliora: ꝛ rami eius sūt subtiliores siles filis adherētes herbis: qbus approximāt: ꝛ elōgant multū donec fit vmbraculū sub eis: ꝛ hꝫ vaginas subtiles siles vagīs fenugreci: nisi qꝛ sunt lōgiores eis ꝛ pinguiores: ꝛ interius vident quasi varij diuersi coloris: qꝛ quedā trahūt ad albe. ꝛ q̄dā ad rube. ꝛ comedit huiꝰ fructus elixus sicut comedūt sparagi. Virtus eorum ca. ꝛ humi. in. i. gra.

Operationes.

C Serapion. Generant multam ventosita- A
tem: ꝛ prouocant menstruā: ꝛ inflant: ꝛ generant humores flegmaticos grossos. Et sunt mali stomacho: ꝛ rubei sunt grossiores.
C Et qn̄ sumuntur cū sinapi ꝛ comedunt: si- B
napis ꝓhibet malitiā eoꝝ: ꝛ albi quidē sunt multā hūiditatē hūtes ꝛ sunt graues digestioni: ꝛ ciminū iuuat ad digestionē eoꝝ: ꝛ comedere eos calidos cum almuri ꝛ oleo ꝛ cimino ꝛ non comedatur cortex eorum exterior.
C Et bibitur post eoꝝ vinū paruū grossū: ꝛ C
purpurati cū aceto sunt difficilis digestionis

D propter siccitatem aceti. ¶ Et de proprietate
corum est prouocare menstrua: ⁊ maxime q̄ sunt
E rubei ex eis. ¶ Et ipsi sunt boni pectori ⁊ pul
F moni: ⁊ faciūt somnia mala. ¶ Auerrois li.
colliget. ca. de fasceolis. Fasceoli declinant ad
G ca. ⁊ hu. ¶ Et ipiguāt corp⁹: ⁊ puocāt vrinā:
⁊ sanguinē mēstruū: ⁊ laxāt vētrē ꝓpe rubei

Capitulum. clxxxvi.

Fraxinus. Ysi. Fraxinus vocari fert
f eo ꝙ magis in aspis locis mōtanisq̄
frugis nascatur. Sera. li. ag. ca. dir-
dan. i. fraxinus ita nōiatur grece i oriēte: ara
bes nōiant eā arborē cinicū: ⁊ in persia nomi-
nant eā luzacb. ⁊ est arbor hn̄s in ramulis ca
merulas in quibus est humiditas que qn̄ de-
siccat generant ex ea alia animalia silia cimi
cibus. ¶ Et idē auc. Gal. Sapor eius est sti
ptic⁹: ꝟtus ei⁹ ē q̄ īfrigidat ⁊ desic. ¶ Pau.
ca. de fraxi. Fraxi. frigi. est ⁊ siccus in. ij. gra.

Operationes.

A ¶ Sera. Uirtus eius est que ꝯglutinat dū
est recēs ⁊ cōglutinat vlcera recentia: ⁊ radix
ei⁹ ad hoc valet silr̄ qn̄ proijcit aqua i q̄ de-
coq̄tur sup ossa cui⁹ ꝯglutinatio ē necessario
B ¶ Sed cortex eius dum recens est proprie si
legitur super locum vulnerum ꝯsolidat eū.

¶ Decoctio corticis eius consumit flegma: C
⁊ quando cortex exsiccatur curat egritudinē
cum qua eleuatur cutis.
¶ Gal. lib. dynami. cap. de passionibus sple- D
nis. Corticē fraxini coque in vino ⁊ da bibe-
re: ⁊ infallabiliter splenem attenuat. Nā res
probata est: ꝙ si dedē procello bibere aliq̄bus
die. ⁊ interficiat paruissimū inuenies splenē.
¶ Pau. Contra fluxum ventris ⁊ lienteriā E
⁊ dissinteriam vz fomentum ex aqua pluuiali
decoctionis corticum eius.
¶ Contra vomitū ex debilitate virtutis con F
tentiue: cortices eius buliāt ⁊ spōgia intincta
super stomachū ponatur ⁊ ex cinere eius ⁊ ar
gento viuo fit optimū vnguentū ꝯ scabiem.

Capitulum. clxxxvii.

Flamula. Pla. Flāmula dr̄ q̄r vir
f tutē hz incensiuā: ⁊ est ca. ⁊ sic. in. iij.
gra. viridis est multe efficacie: exsiccata vero
nulli⁹. ¶ Ysi. Flāmula ca. ē ⁊ sic. in fi. ij. gra.

Operationes.

¶ Pla. Ad cauterium siue ignē faciendum A
flāmula cōteritur ⁊ super locū ponitur ac per
diē dimittitur: sic postea cutis cōbusta repit.
¶ Ad apostemata rumpendū qn̄ versum est B
ad saniem: ⁊ caput est durum. Nec cū squa
ma ferri conteritur ⁊ cū oleo superponitur.
Oleum si quidem ponitur ad relaxationem

ne flammula multum deficeet.
C ¶Contra quartanā etiaꝫ ⁊ arcticā interius
operatur. Oleum rosaceum ex ea confectum
valet contra yliacam: in cibis vel alio modo
D sumptum. ¶Idem quoqꝫ valet exterius in-
unctum: contra dolorem arteticum ⁊ yliacaꝫ
stranguiriam ⁊ dissinteriam: ⁊ contra vitiuꝫ
lapidis per clystere iniectum confert

Capituluꝫ.clxxxviij.

Ragaria. Dya. Fragaria herba est
f multum nota: fructus eius homines
solent comedere. Folia habet similia
folijs brionie: nisi qꝫ sunt molliores ⁊ lanugi-
nosi. Rami eius subtiles similes filis: semen
habet album simile milij. Fragaria frigide ⁊
humide est complexionis in.i.gra.

Operationes.

A ¶Pla. Herba ⁊ fructus frigide sunt cōple
B xionis. ¶Contra nimiū fluxū mēstruoꝝ suc
cus fragarie cū succo plantaginis mixtū con-
fert. Itē fragaria sumpta cū boragine ⁊ bu
glosse in cibis generat bonum sanguinem.
C ¶Omnia vulnera consolidat cum succo fra
garie linita. Recipi succi fragarie ⁊ aque plā
taginis ⁊ aque scabiose.ana.ʒ.ij.mellis rosa-
ti succi mororum celsi.ana.ʒ.i.aceti parū mi-
D sceantur: fiat gargarismus. ¶Sumptū vꝫ ꝯ
apostemata gutturis cum eo gargarizando.

Succus ēt fragarie cum cimino sumptus vꝫ
ad fetorē oris. Item cuꝫ boragine sumptū va
let pro dolore capitis ⁊ corde. Itē aqua deco-
ctionis eius fragarie valet cōtra dolorem ca-
pitis: ⁊ sedat sudorē ⁊ calorē. ¶Fructus eius E
sedat sitim. Ad cōsolidandum fracturaꝫ cru
ris vel alterius membri. Re. succus fragarie
succ⁹ plantaginis.ana.ʒ.iij. folia fraxini.ʒ.i.
decoquātur simili ad modū emplastri ⁊ sup-
positū multū valꝫ. ¶Succus fragarie cū suc F
co ꝯsolide minoris mixtus ꝯsolidat vulnera.

Capitulum.clxxxix.

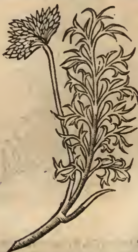

Eniculus. Pla. Feniculus est in.ij.
f gra.ca.⁊ sic. Virtutē habet diureti
cam ex subtili substantia ⁊ qualitati
bus suis. Semen eius ⁊ folia ⁊ cortices atqꝫ
radices cōpetunt vsui medicine. In principio
veris colligūtur: ac per mediū annū seruanť.
¶Sera.lib.ag.c.baziems.auc.Gal. Hazi-
ems.i.feniculus: est ex eo domesticus ⁊ agre-
stis. Domesticus oībus est notus: cuius vir-
tus est prima que calefacit in.iij.gra. ⁊ desic-
cat in primo: secūda subtiliat: tertia generat
lac. Et agrestis dī maritimus vel montanus
radix eius ⁊ semē sunt fortioris desiccationis
ꝙ radix ⁊ semē domestici: qm̄ i domestico est
paꝝ stipticitas. Gal.vij.sim.far.c.de mara-
tro. Maratrū idest semē feniculi: calefacit q-
dem fortiter vt ex tertio iā possit gradu existe

re: siccat aūt nō similiter: sed secundū primū: ꝛ propterea lactis genaratiuū est: ꝛ non generaret si siccatet fortiter: suffusis aūt auxiliat̄ ſm eādē tōnem. Est vero ꝛ alius feniculus siluestris: quē vocāt pp magnitudinē equinū feniculū: cuius radix ꝛ semen ficcioris est virtutis alio qui apud nos est. Et mihi videtur exinde ꝙ ea que ſm ventrem sistat ꝛc̄. Et idem vi. sim. far. ca. ypomaratrum vocat feniculus istum siluestrem ypomaratrum: vel feniculus erraticum: vel caballinum: siue equinum. Dyas. ſm transl ationem nostrā. Feniculus calefacit manifeste: ꝛ desiccat mediocriter.

Operationes.

A ¶ Aui. li. ij. c. de feniculo. Fenicul' ortulan' cali. est in. ij. aperit opilationes: acuit visus: ꝛ proprie gumma eius ꝛ confert in initio aque: B ꝛ apud eius descensus. ¶ Et democritus quidem existimauit ꝙ venenosi vermes pascunt feniculi recentis semen vt eorum visus con-C fortetur. ¶ Et vipere ꝛ serpentes fricant oculos suos cū egrediunt̄ de cauernis suis post hyemē super ipsū: vt illuminent̄ oculi: qđ humidum est lac exuberare facit: ꝛ proprie ortulanus: ꝛ qñ bibit̄ cū aqua frigida: cōfert nau-D see: ꝛ inflationi stomachi. ¶ Et eius digestio est tarda: ꝛ eius nutrimentū est malū: prouocat vrinā: ꝛ menstrua Et siluester proprie frāgit lapidē in terreno quidē ꝛ fluuiali est iuuamentum ad renes ꝛ vesicā. Et proprie confert E siluester distillationi vrine. ¶ Et qñ comeditur radix cū semine suo: stringit ꝛ ꝯfert febribus antiqͥs: ꝛ datur in potu cū aqua frigida. F Et confert nausee ꝛ febribus: ꝛ inflāmationi stomachi: ex eis confert eius decoctio cū vino morsui vermiū venenosoꝝ ꝛ cum aqua: ꝛ teritur eius radix ꝛ ponitur super morsum canis G rabiosi ꝛ confert. ¶ Gal. Feniculus generat lac in māmillis. Suffusiones curat: ꝛ est diureticus ꝛ menstruoꝝ eductiuus. Et feniculus siluestris sistit ea que ſm ventrē etenim adest stipticitas maxima ei: huiusmodi: igitur non solū radix: sed multo magis semen. Et potest etiā lapides frangere: ꝛ ictericos sanare: menstrua prouocare: ꝛ vrinas mouere. ¶ Alius H vero equinus feniculus est cuius semen rotūdum est semini coriandri: simile vero in virtute semini alterius equini feniculi debilius ta-I men. ¶ Dyas. Feniculus lac māmillis generat: comestus vrinā ꝛ mēstrua educit: ꝛ cathaplasmatibus adhibitus cū ptisana comestus id facit. ¶ Elixatura eius bibita nefreticis ꝛ vesicce dolori medetur. Vrinam prouocat. Morsibus venenatis cum vino occurrit. ¶ Additio. Dixit Oribasius. Radices feniculi siluestris ꝛ eius femina bibita cū aqua conferunt manie de eorum proprietate. L

Capitulum. cxc.

Ebrifuga. Dyas. Febrifuga siue cētaurea minor est herba similis camomille: virgam habens perlongam angulosam: florem purpureum. Folia minuta ꝛ oblonga sicut ruta: semen sicut triticus: ꝛ sic oblongum: radix est ei oblonga ꝛ inutilis: gustu amara. Nascitur locis aquosis. Nominatur etiam ab alijs elleborítis siue amaratrum vel febrifugia.

Operationes.

¶ Dyasco. Centaurea minor siue febrifuga tunsa ꝛ imposita viridis vulnera purgat: parasolesim prestat. A

¶ Cicatrices vulneribus recentibus ꝛ veteribus inducit. Elixatura eius bibita coleram ꝛ humores pingues deponit. ¶ Sciaticis ano suppofita sanguinem prouocat: ꝛ dolorem illius mitigat. Succus eius melle addito caliginem oculis detergit: aborsum facit. Neruis dolentibus fomento prestat auxilium. B C

Capitulum. cxci.

Fenugrecū. Aui. li. ij. ca. de fenugre.
f Fenugrecū ca. est i fine pmi. sic. i pmo. ꝛ n nō euacuaſ ex humiditate extranea eius ꝟt⁹ ē digestiua ꝛ leni. ꝛ illud ppea ꝙ l ipō aggregaſ de cali cū visco. ꝛ eius viscositas phibet oīium nocumēti caliditatis: ꝛ eius caliditas opatur cū facultate: ꝛ eius humor est malus: ꝫ nō fit paucus. Subaim bꝫ glutinosaꝫ: virtutē bꝫ maturādi ꝛ rela. Pyas. ca. bucerō Bucerō. n. sonat bouis cornu: eglocerō vero capricornu. Nā femina fenugreci corniculis silibus cornibus sunt ꝟtus eius ē malactica. Gal. viij. sim. far. ca. tylis. Tylis. i. fenugrecū ca. est in. ij. sic. in. i. Sera. li. ag. cap. balba Balba. i. fenugrecū: ꝟtus ē ca. i. ij. g. sic. i. i.

Operationes.

A ¶ Aui. Et⁹ oleū qḋ fit cū mirto ꝯfert capill ꝛ vestigijs vlcerā ꝛ ꝯfert fissuris frigidis pp muscilaginositatē suā ppie cū oleo rosaꝝ ꝛ i greditˀ in medicinis pāni: ꝛ facit colorē bonū.
B ¶ Et alterat odorē oris ꝛ remouet odorē corporis ꝛ sudoris. Et resoluit apata fleg. ꝛ dura
C Et eius farina valet ad apata ca. apparētia ꝛ occulta cū si sunt inflāmata: ſꝫ sūt declinātia ad duriciē q̄ndā ꝛ lenit adublet ꝛ maturat ea
D ¶ Et ꝯfert cū oleo rosaꝝ adustiōi ignis: mūdat furfures ablutiōe capitis facta ex eo: ꝛ facit fodā ppie cū comedit cū muri: ꝙuis sit cū
E almuri minus nociuū ſtō. ¶ Clarificat voceꝫ ꝛ pulmonē: ꝛ lenit pectus ꝛ gutturꝛ sedat tussim ꝛ dispnīā ppie qñ cogtur cū melle aut dactilis aut ficubus: ꝛ melius est vt ꝯiungaſ et cū dactilis carnosis: ꝛ sumaſ succ⁹ amborū ꝛ misceaſ cuꝫ melle pꝛimo: ꝛ sup prunas tpate calefiat: ꝛ sumaſ añ cibū tpe lōgo cū nitro factū enplastrū ex eo ꝯfert splen. ¶ Et eius de F coctio cū aceto ꝯfert dbilitati ſtom acbi: ꝛ proprie qḋ ex ipso recēs est. Et eius electuariū facˀ nauseā: ſꝫ acetū ꝛ muri expellūt nocumētū cō mestiōis ei⁹. Fit en catisima ex decoctiōe ipsi⁹ ad apata matricis ꝛ dolorē eius ꝛ coartatiōē ipsius. ¶ Et eius decoctio cū aceto ꝯuenit vl G ceribus intestinoꝝ: ꝛ siliter recens cū aceto qñ comedit. Et decoctio eius cū aq̄ ca. ē bona te nasmōi ꝛ solutiōi. ¶ Et ei⁹ oleū ē bonū apati H bus ani ꝛ ad tenasmonē ꝛ ad dolorē vētris pū gitiuū ppie cū almuri añ cibū. Et nō mouet ad expellēdū fecē nisi pp suā acrimoniā ꝛ ppe cū melle nō plurimo vt nō mordicet fortiter. ¶ Et ei⁹ decoctio cū melle facˀ descēdere hūi I ditates grossas ab intestis: ꝛ pu catvrinā ꝛ mēstrua: ꝛ supponiˀ cū adipe anatis. ¶ Et cō K fert duriciei mřicis: ꝛ facˀ gñationē mřicis facilē: cui⁹ generatio ē difficilis pp desiccatiōeꝫ Et ē bonū hūib⁹ emoroidas: ꝛ facˀ fterē⁹bōi odoris: ꝛ facˀ fetere vrinā ꝛ sudorē: ꝛ ñ ē sic lupini i difficultatesui ertt⁹ ¶ Gal. Fenugrecū L feruēter inflāmatiōes exacerbit: mīn⁹ ꝟo calidos: ꝛ q̄cūq̄ꝫ sclirosi sunt diaforādo curat.

Capitulum. cxcij.

f Enū. Ysi. li. xvij. Ois n. herba mollis
pcisa sicca fenuz dici pōt: ⁊ maxime q̄
fetibus aliqñ apta ē nutriēdis. Nā fenū ab⁹
est ꝓpric iumētoꝝ. Idē dicit: fenū ē dictū ex
h ꝙ eo flāma nutrit: flos. n. eius flāma ē. De
feno aūt dic̄ glosa sup Ysaiā. xl. Fenū nascē-
do hꝫ virorē ⁊ crescēdo decorē deinde floreꝫ ꝫ
tādē calore solis siccatū reddigit i puluerē: si
cut ⁊ hō p etatū successionē decorē amittit ac
cadit i puluerē ⁊ i mortē. Fenū itaqꝫ ꝙdiu vi
ret ⁊ frōdet mōtes ⁊ prata vestit ⁊ ornat: ⁊ tā
floꝝ diuersitate ꝙ ēt viriū venustate ad sui as
pectū intuētiū oculos allicit: reficit ⁊ delectat
ꝑꝑ sue subē autviriditatē: feruēte sole ei⁹ hūi
ditas ō facili ꝯsumit: ꝫ herba q̄ ꝓ florēdo q̄si
ridere videbat: tādē a sua gl̄a spoliata penit⁹
Iuenit. Nā fenū qō orit ⁊ virescit: eras morit
⁊ i clibanū mittit: qꝛ q̄si subito ōficit ⁊ arescit
sic de ipio p silitudiē dr in ps. Fiat sic fenuꝫ
tectoꝝ qō ꝓus: ⁊c. vbi dicit glo. q̄nto fenū al
tius stat ⁊ min⁹ ꝓfunde īferi⁹ deꝓmit radiceꝫ
tāto minus crescit: imo citi⁹ deficit ⁊ arescit.

Operationes.

A ¶ Fena crescētia i locis aliq̄ntulū mōtuosis
mediocrit siccis magis sunt odorifera: ēt ali-
qbus magis sapida ꝙ alia q̄ crescūt i ꝑtis pa
B lustribus ⁊ aquosis. ¶ Et dicit Pli. qꝛ i illis
humor nutrimētalis magis ē digestus: i illis
ꝯo minus. ¶ Itē Fenū ad diuersos vsus ne
cessarios reseruat: q̄ cā breuitatis relinquo.

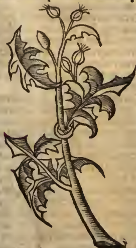

Capitulum. cxciij.

f Erula. Ysi. Ferula dicta ē a medul
la. Nā Ylōvarro tradit ferolc eē me
dullā quā greci appodelō vocāt: nōnulli aūt
a feriēdo ferulā vocāt: hac ēt pueri vapulare
solēt. huius succ⁹ galbanū Pli. li. xiij. Feru
la nascit locis calidis atqꝫ trāsmaria genicu-
latis nodata scopis. Dyas. c. de ferula. Feru
la quaꝫ multi enteriorē vocāt. Ubi sciēdū ꝙ
multi sunt ferule: ⁊ istaꝝ diuersaꝝ spēꝝ sunt
diuersi gūma. s. serapinū: armoniacū: galba-
nū: opopanacū: asa fetida: ⁊ ꝓter istas spēs ē
vsualis ferula nullū hñs gūmi ō quo fit curā
dū cuius semē est carcos siue canarcos: vñ dr
ferula a medullis: nōnulli vocāt eā sic a feriē
do: qꝛ hac pueri ⁊ puelle vapulare solēt vñ sūt
aliq̄ spēs ferule q̄ nō similant in folijs: ⁊ tñ di
cunt ferule q̄m faciūt stipitē aptū ad feriēdū.

Operationes.

¶ Dya. ca. de ferula. Usualis ferula viridis A
quā multi enteriorē vocāt emoptoicis ⁊ cilia
cis maximū effectū ꝓstat: morsibus venenatis
potata cū vino occurrit. ¶ Tūsa ⁊ iposita flu B
xū sanguinis vulnerū strigit. Semen eius bi-
bitū tortiōib⁹ medicat ¶ Semē ei⁹ cū oleo tri C
tū ⁊ pūctū dolorē cōmouet: ꝯge ei⁹ cōeste su-
dorē capitis mouēt. Cōposite in sale comedi
pñt. ¶ Gal. Emoptoicis ⁊ ciliacis competit. D

Capitulū.cxciiij.

Ficus.ysi. Ficus a fecūditate vocatur fertilior est.n.ceteris arboribus. Nā ter quaterqꝫ p singulos ānos fructū generat: ⁊ altero maturescente: alter aborit. Hic ⁊ carice a copia noīate sunt. Pli. li.xv. De genere pomoꝝ ficus amplissima est q̄dā qꝫ ⁊ piris magnitudīe emula. Ficus Iudea rubet oliue magnitudine: rotūdior tñ sapore mespili Alexādrinā bāc ibi vocāt grossitudīe cubitali rumosāꝫ: materie validā: lētā sine lacte: cortice viridi: folio tilie sed molli. Onesicritus tradit in hyrcania multū nr̄is esse dulciores fertilioresqꝫ. Sūt ⁊ lidie q̄ sunt purpuree. Et māmillane: q̄ silitudinē māmaꝝ hñt. Itē Calli strutie sapore p̄stātiores: ficoꝝ oīū frigidissime. Quedā in egypto cute carice detrahit. Nec vt putaueē virētibus ficis: q̄ maxime placet in eisdē siccis. Aresto.in.li. de vegetabilibus. In qbusdā fructibus ē humor: vt lac: sic̄ in ficubus qbus ē dulcis fruct⁹ atqꝫ mellaris sicut ⁊ palmis. Idē in li. de aīalib⁹. Lac ex coagulo ⁊ lacte ficuū coagulat qm̄ lac ficuū in lana aggregat: deīde lana illa cū modico lactis abluit: ac posthmodū istud idē in residuo eijcit: ⁊ cū admiscet lacti coagulat. Ficubus ac ceteris dulcib⁹ apes cibāt. Pal.li. iiij. Fic⁹ q̄ in mōtanis ⁊ frigidis locis nascūt: qꝛ min⁹ lactis hñt ad siccitatē durare nō pñt: Usus illi in viridi est melioris magnitudīs ⁊ saporis acuti. Que nascūtur in cāpis ⁊ locis calidis pinguiores sunt: ⁊ in siccitate durabiles sunt. Constan.in pātegni. Ficus.i.i.gra. sunt calide: virides in.ij. humide. Sicce vero inter siccitatē ⁊ humidi.temperātē. Ysaac in dietis pticularibus cap̄.de ficubus. Ficus ceteris fructibus laudibilior ⁊ nutribilior: humiditatis tñ sue causa gorssos creat h̄ūores. Natura eius ca. ⁊ sic. q̄litatis āt caliditate ⁊ siccitate diuerse sunt: ⁊ s̄ꝫ sui ipsius diuersitates. Est.n.ficus domestica ⁊ siluatica. Domestica ēt ī viridē diuidit ⁊ siccā. Uiridis quoqꝫ duplex est modus: qm̄ quedā est p̄fecte matura: ⁊ nō p̄fecte matura. Nō perfecte matura minus ca. ⁊ magis grossa pp̄ dominationem terrestris ptis. Habet tñ humiditdtes latentes que acuitatē ei p̄stāt: ⁊ siccitatē in secundo. Uñ ypo. Ficus quāto lōgingor ē a maturitate: tanto minus calidior ⁊ magis grossa.

Operationes.

A ¶ Sera.li.ag.ca. Cui auct. Gal. Cui id est fic⁹. Sunt.n.ex eis siluestres domestice ⁊ mōtane. Et ex domesticis quedam sunt recentes quedā nō: sed sunt sicce. Et recētiū virtus est debilis pp̄ hoc q̄ admisceatur eis de humiditate: ⁊ sicce sunt meliores: ⁊ maxime carnose. Et ille in qbus est acuitas ⁊ p̄ūctio abstergūt magis ⁊ resoluūt ⁊ hñt ī se h̄ūiditatē subtilē.

¶ Et alia est que resoluit ap̄a qñ miscet cū farina ordei aut cū medulla panis fru. Et aqua in qua coquunt ficus decoctione multa: est similis melli in v̄tute sua: ⁊ recētes qdē ⁊ sicce laxāt ventrē. B

¶ Et virtus siluestriū est attractiua ⁊ resolutiua. Et ita est in domesticis añ q̄ maturāt: qm̄ ē in eis aliqd lactis ex arbore. C

¶ Et arboris ficuū domesticarū virtus est calida ⁊ subtilis: ⁊ lac ei⁹ ⁊ succus folioꝝ ipsius calefaciūt calefactione forti: ⁊ mordicāt: ⁊ vlcerāt corpus: ⁊ aperiūt orificia venarū q̄ sunt in ano: ⁊ euellūt verrucas: ⁊ laxant ventrem. D

¶ Sed in arbore ficuum siluestriuꝫ est de caliditate ⁊ subtilitate tantuꝫ q̄ si coquātur cū carne bouina dura faciunt illam decoqui: ⁊ est fortior in omibus predictis q̄ domestica. E

¶ Sed montanaruꝫ ficuuꝫ arboris sapor est acutus prosūgens ⁊ abstergens. Et qñ fit emplastrum cuꝫ ramis eius super verrucas que dicuntur capita clauoruꝫ aperit eas: ⁊ ita est de lacte eius.s.quando fit vnguentum ex eo. F

¶ Et qñ fit medicamentum ex eo ⁊ melle: abstergit maculam oculi grossam: ⁊ est conueniens obscuritati visus ⁊ descensui aque ad oculum que fit ab humoribus grossis multū. G

¶ Et cineres quidem ficuum ⁊ glandium ⁊ lacticinioruꝫ: sunt meliores cineres ad abstergendum. Auicē.li.ij. de ficubus. Melior est alba: deinde rubea: deinde nigra. Et que vehementer est matura est melior ⁊ proxima ad hoc vt non noceat. Et sicca quidē in suis operationibus est laudabilis. H

¶ Uerūtamen sanguis ex ea generatus non est bonus: ⁊ propter hoc facit pediculos. I

¶ Ueruꝫ si sumatur cum nuce eius chimus fit bonus: ⁊ cū amigdala. Et leuior omnibus est alba: illa que est humida est calida parum per: ⁊ que est humida: est plurime aqueitatis ⁊ parum est medicinalis. Que vero immatura est absterfiua ad frigiditatem parum declinans: nisi lac eius. Et que sic calida est in.i. gradu: ⁊ ī fine ipsius est subtilis. Et que sicca est: ⁊ proprie actis fortis est absterfionis maturatiua ⁊ resolutiua. K

¶ Et carnosa est plurime maturationis: ⁊ in ipsa sunt glutinatio ⁊ incisior subtilatio.

¶ Et siluestris est L

acutior et fortior in hoc: et fructus quidē eius nutribilior est reliquis fructibus: et que vehementis est maturationis: propinquus est ad hoc vt nō
noceat. ¶ Et in ipsa est inflatio: et expellit superfluitates ad cutim: et facit sudare: et fm quod est
mo sicca fit expellit ad exteriora et facit sudare: et illa quidē que est humida velocis est nutrimenti et penetrationis in stomacho et in corpe.
Nutrimentū vero ficus licet nō existat in robore nutrimenti carnis et granorū: tamē vehementis est roboris quam nutrimentū omniū fructuū.

Capitulum.cxcv.

Ficus lupi vel comar⁹. Dya.ca. Comar⁹.i.fic⁹ lupi. Et est arbor similis citonie sed folia minuta hz: et fructus cocci melle similes: ē eni sine ossib⁹: quā multi memeglō dicūt cui si maturitas fuerit rufū facit dolorē sed cū edit remanet in ore suba quedā similis ei que remanet ex ficub⁹: vocat arabice catilabinch i. interfector patris sui: et fic⁹ lupi: et ē arbustū quod vocat nro ydeomate armoni: fruct⁹ ei⁹ ē in superficie asp: et hz saporē mixtū ex dulcedie et acetositate aliq. Ser. li. ag. c. baruāchietb. i. fic⁹ lupi. Arboris hui⁹ folia sūt silia folijs citoniorū: sed sūt minora: et fruct⁹ ei⁹ ē silis prunis in quantitate: nō hns nucleū: et quū maturat declinat color ei⁹ ad rubedinē: et quū comedit remanet in ore suba silis ei que remanet ex ficub⁹.

Operationes.

¶ Gal. vij. sim. far. ca. de comaro. i. ficus lupi. Arbor et fruct⁹ ei⁹ sūt stiptici. Dya. ē malus stomacho: opilat cito et inducit stupores. A B

Capitulum.cxcvj.

Ficus egyptiaca. Soli. Fic⁹ pcipua ē egyptia folijs moro cōpāda: poma nō ramis tm̄ sed et caudice gestās vsq3 adeo sue fecūditatis angusta ē vt vno ano septies fructificet. Vnū cū vnū pomū decerpseris: alterū sue mora, ptuberat. Pli. li. xiij. In egypto multa sunt genera arborū nō alibi: ante oia ficus egyptia ob id nolata: arbor moro silis folio: magnitudie aspectu. Pomū fert nō ramis sed caudice. Idq3 ipm fic⁹ est pdulcis sine granis interiorib⁹: p quā fecūdo pūctu scalpēdo tm̄ ferreis vnguib⁹ aliter nō maturescit sed cū factū est quarto die demetit: alio subnascēte septeno ita numeroso partu: p singulas estates multo lacte abūdante. Subnascit etiā si non scalpatur fetus: quater estate priorem q3 expellit īmaturū. Idē libro: vt supra Ob id quidā egyptiā ficū dixere errore manifesto. Nō eni in egypto nascit: sed in syria: poma q3 circa guidū: atq3 in Rhodo supcomātib⁹ folijs flore candido cum vehementia odoris.

Operationes.

A ¶ Dya.lachrim⁹ ei⁹ siue succus istillat⁹ necessariis
nóib⁹ vel pcussuris serpētū aptissimus,pbaſ.
B ¶ Preterea ipetigines lepras maculas ꝛ po
dagras admixt⁹ cathaplasmatib⁹ curat folia
ei⁹ recētia sup morsū canis rabiosi posita ꝯfe
C rūt. ¶ Valēt ēt scabiei:ꝛ iponunſ sup vlcera
grossa humiditatū:ꝛ sup verrucā ꝛ morfeā.
D ¶ Cum eisdē fricaſ aspitas palpebraꝝ ꝛ sca
E bies eaꝝ. ¶ Succus folioꝝ eius exulcerat:
vehementis est calefactionis ꝛ abstersionis.
F ¶ Aperit orificia venaꝝ ani. In potu datur
succus eius ad coagulationē lactis in vētre.
G Daſ oleo mixto ei q̄ h₃ solutiōe₃ ꝛ dissiteriā.

Capitulū.cxcvij.

F v Filipēdula siue viscago idē. Ubi sciē
dū q̄ h̄ nomē viscago aliq̄ ponit p
quādā herba que est viscago arboris
de qua fit viscus sicut apparet in ca.viscus in
ferius de.v. Aliq̄ ponit pro filipēdula: ꝛ est
herba que in vltramarinis ptibus repitur: ꝛ
Apulia:ꝛ in mōtuosis locis ꝛ calidis. Radix
eius cōpetit medicine. Et in fine autūni colli-
gitur:ꝛ p decē ānos seruaſ. Et est herba hñs
folia petrosilino similia:s₃ eleuata ꝛ nō in ter
ra₃ expāsa:in cuius radice sunt quasi nodi ad

herentes:virtutē h₃ diureticā₃ ex subtili sub
stātia :ꝛ ex q̄litatibus suis ca.ē:ꝛ sic i.3. gra.

Operationes.

¶ Contra lapidē strāguiriā ꝛ dissuriā ꝛ illia A
cā passionē p̄cipue v₃ electuariū factū ex dua
bus ptib⁹ pulueris filipēdule ꝛ trib⁹ saxifrage
¶ Contra yliacam passionem fiat clystere ex B
pulure eius aqua salsa:ꝛ oleo ꝛ melle.
¶ Detur etia₃ benedicta acuata ex puluere C
eius cum vino pulueris eius.
¶ Contra dolorē stomachi ex frigida cā vel D
vētositate deſ puluis ei⁹ cū puluere feniculi.
¶ Cōtra strāguiriā ꝛ dissuriā ꝛ yliacā passio E
ne₃ ex nutritiuoꝝ vitio: ponaſ puluis eius in
multa quātitate in sacculo ꝛ fiat decoctio ei⁹
in vino ꝛ oleo ꝛ super locū dolente₃ ponatur.
¶ Contra frigidum asma detur puluis eius F
cum puluere gentiane in cibis ꝛ potibus.
¶ Cōtra epilentiā valet puluis eius in cibis. G

Capitulū.cxcviij.

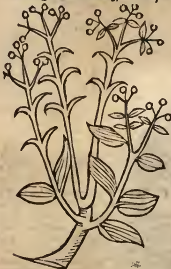

Filius ante patrē:vel garifilon. Pli.
f ca.gariofilon Herba est faciēs flore₃
sicut butalmos:cuius stipites faciunt
ramulos plurimos:sed ramus post natus ex-
cedit lōgitudie ante natū: ꝛ ob hoc filius an-
te pfe₃ vocatur: ꝛ vocaſ similiter oculus chri
sti. ¶ Aui.in.ij.li.dicit q̄ est plāta que nasciſ
in vere:ꝛ flos eius est similis croco ortulano.

Operationes.

A ¶ Aui. Decoctio eius cũ effundiť ⁊ aspergiť
B sup morsuz vipere: sedat dolorẽ ei⁹. ¶ Pli.
Succus eius vel puluis curat fistulam.

sum⁹: palá aſt ꝙ hꝫ quãdã abstersiuã ṽtutẽ.
¶ Aui. li. ij. ca. de fistula pastoris. Uirt⁹ ẽ ab E
stersiua: resoluit ꝯgregata flura ⁊ grauia ĩ visce-
rib⁹. ¶ Cõfert lapidi renũ: ⁊ frãgit ipsũ deco F
ctio ei⁹ ⁊ radix ipsius ꝯfert vlcerib⁹ ĩtestinoꝝ.

Capitulum. cxcix.

Fistula pastoris Dyasco. ca. alinca. i.
f fistula pastoris. Habet folia silĩa ar-
nogloſſe: sed angusta ⁊ sup terrã spã-
sa hastam tenuem solã vnius cubiti: ⁊ super
ipsum capitellũ florẽ viridez proferẽs radices
tenues habet sicut elleborus odoratas ⁊ visci
das ⁊ pingues: nascitur in locis aquosis.

Operationes.

A ¶ Dyasco. Radicis ei⁹ cũ vino bibita. ʒ. i. ⁊
mellis. ʒ. ij. bibẽtib⁹ leporẽ marinũ ⁊ miconiũ
⁊ opiuz medicať torsionib⁹ subuenit: dissinte-
rie maxie ꝓdest sola cũ dauco bibita equo põ-
B dere singulare ꝑsidiũ ẽ. ¶ Dolorẽ lateris cõ
pescit: stericas cãs soluit: ipsa herba bibita vẽ
trẽ abstinet: menstruis imperat: pustulas ca-
C thaplasmatib⁹ adhibita purgat. ¶ Gal. vi.
sim. far. c. damassionũ seu altismade. i. fistula
pastoris: hac herba narrat Dyas. ꝙ ei⁹ radix
D si bibiť sanare dissinterias. ¶ Uẽtrẽqꝫ strige
re ⁊ tumores sedare ꝑt. Nos tñ hoc nõ expti

Capitulum. cc.

Filix siue filex. Isi. Filix ẽ herba a sin-
f gularitate folij appellata est: ex vna
ẽniqꝫ virgula cubitali altitudine: scis
sa gignunť folia. ¶ Sera. lib. ag. c. farex siue
farax. i. filex. auc. Dyas. Est herba q̃ nasciť ĩ
mõtib⁹ ⁊ locis petrosis: ⁊ nõ hꝫ stipitẽ neqꝫ flo
rẽ neqꝫ fructũ: ⁊ hꝫ folia q̃ expãdunť sicẽ ale: ⁊
odorẽ nõ bonũ. Radix ei⁹ ẽ nigra deforis lon
ga a q̃ multe oriunť radicule: ⁊ in sapore ei⁹ ẽ
stipticitas: ⁊ maius iuuamẽtũ qđ est in radice
eius: sapor ei⁹ est amarus parũ habẽs stiptici
tatis: ⁊ iste est filex masculus. Uirtus eius est
que exsiccat siccatione forti sine mordicatiõe
⁊ lauat ⁊ confortat virtutem.

Operationes.

A ¶ Dyas. Filex interficit vermes cucurbiti-
nos: ⁊ potanť ẽ eo aurei quattuor cũ mellicra
B to: ⁊ interficit fetuz: ⁊ expellit mortuũ. ¶ Et
est alia spẽs sarax q̃ habet folia silĩa supradi
cte: nisi qꝛ hꝫ plures ramos: ⁊ folia eius sunt

altiora ⁊ remotiora a stipite: ⁊ hꝫ radices lon-
gas: ⁊ color earuꝫ est rubeus cū pauca nigre-
dine. Et quedā ex eis habent colorē rubeum
C sicut color sanguis: ⁊ ista ē filex femina. ¶ Et
radix eius qñ miscef cuꝫ melle ⁊ fit lohoc: ex-
D pellit lūbricos longos. ¶ Et qñ daf mulieri-
bus prohibet impregnationē ⁊ pregnanti fa-
cit aborsuꝫ: ⁊ qñ desiccaf ⁊ terif ⁊ cribraf ⁊ po
nitur de puluere ei⁹ in fistulis humidis: qua-
E rum sanatio est difficilis curat eas. ¶ Et fo-
lia ei⁹ tenera recentia elixata ⁊ comesta laxāt
F ventrē. ¶ Gal. viij. sim. far. ca. de filice qꝺ in-
cipit pteris. Pteris idest filex: in radice qdeꝫ
G habet virtuteꝫ. ¶ Interficit enim lumbricos
amplos si quattuor dragmaꝝ pondus de ea
in mellicrato quis assumat: ꝑm eundē autem
modū embriones viuos corrūpit: mortuos ve
ro extrahit: ⁊ nullū mixꝝ: est enī amara stipti
citate participās fortiter siccatiua: non tñ est
H mordax. ¶ Similē vero huic ⁊ thilipteris fi-
lex femina nōiata habet virtutem: cum dicit
in eodem capitulo. Filices stiptice existentes
I qualitate non immerito. ¶ Myrias ⁊ dissin
terias iuuant bibite.

Capitulum. cci.

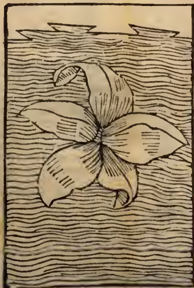

A Olium. Sera. lib. aggre. capi. Sedis
aucto. Dyas. Sedis: idest foliuꝫ: ⁊ est
herba que nascitur in india in locis humidis
⁊ paludosis carens radice: colliguntur hec fo
lia in aqua supernatantia. Est autem optimū
quod est leue ⁊ albidum vel nigrosum nardi
referens odoreꝫ sine vlla salsedine ac diu mul
tūqꝫ reseruans. Hanc herbā cū indi colligūt
inserunt filo lineo ⁊ siccant estate. Aliqui etiā
illos ramos colligunt ⁊ sic seruāt. ¶ Et quā-
do terra cum omnibus herbis estate vi calo-
ris arescit: nisi foco herbe aride fuerint puste:
alio anno nullam generant herbas. Est autē
folium integri odoris cuꝫ suauitate stipticuꝫ
⁊ diu cū diuturno odore: virtutem habet spi-
ce nardi: quia similiter est diureticum.

Operationes.

¶ Dyas. Tumoribus oculorū elixum in vi- A
no fomēto adhibef. ¶ Puluerē ei⁹ in aqua B
fricatuꝫ oculis superunge foliuꝫ masticatum
diutius odoreꝫ retinet: quod in vestimētis po
situm cū fuerit tineolas non permittit: ⁊ vesti
bus odorem gratum reddit. ¶ Multi puta- C
uerunt folium esse nardi indici foliuꝫ: sed fal
luntur. ¶ Et idem auctoritate Galieni. Vir
tus est ei similis virtuti spice. Verum est for-
tioris operationis. ¶ Paulus capitulo de fo D
lio: calidum est in secūdo: siccum in tertio.

Capitulum. ccij.

Fumus

Fumus terre. Pli. ca. de fumo terre.
f Fumus terre q2 nascit᷑ ⁊ remittit᷑ a ter
ra ĩ magna quãtitate vt fumus:q2 na
scit᷑ a quadã grossa fumositate a terra resolu
ta:⁊ circa superficiem terre adherẽte: ⁊ sic ex
actione caliditatis generat᷑. Debet enim viri
dis poni ĩ medicinis. Et est ex eo ali⁹ cui⁹ flos
est subalbidus cinerice⁹:⁊ ali⁹ cuius flos ẽ pal
leus violaceus:⁊ ista est melior. ¶ Sera. lib.
ag. ca. sterig. auc. Dyas. Sterig. i. fum⁹ terre
herba est siẽs pustinace agresti:nisi q2 magis
est minuta ea ⁊ amarior:⁊ h3 radicẽ cui⁹ co-
lor vergit ĩ albedinẽ. ¶ Et auc. Gal. Sapor
ei⁹ est amarus ⁊ stiptic⁹:ṽtus ei⁹ est ca. ⁊ sic. in
ij. g. ¶ Dyas. ca. de capnos ꝫm translationẽ
grecã:q̃ latine fumarie d᷑: nascit᷑ ĩ segete or-
deacea siẽs coriãdro vł corio herbe:s3 mollis
alba ⁊ cinerosa ⁊ multũ florẽ hñs ⁊ purpureũ.

Operationes.

A ¶ Dyasco. Caligines oculoꝝ detergit: la-
chrymas ꝓuocat:vñ ⁊ nomen accepit: herba
ipsa comesta vel bibita plurimã colerã p vri-
nas ꝓuocat. ¶ Plate. Fumus terre quãto
viridior tanto melior ẽ:exsiccata nulli⁹ effica
B cie est. ¶ Et ꝑncipaliter purgat melancoliã:
C secũdario flegma salsum ⁊ coleraꝫ. ¶ Cõtra
scabieꝫ datur succus eius addito zuccaro cũ
aqua calida ter in septimana: ⁊ optime pur-
D gat humorẽ ĩducẽtẽ scabiẽ. ¶ Valet idẽ suc
cus contra hydropisim si fiat ex eo syrupus.
E ¶ Cõtra oppilationẽ splenis ⁊ epatis dat᷑ suc
cus ei⁹ addito zuccaro cũ aqua calida:q2 fu-
mus terre ventositatẽ facit: dandus est cũ ali
quo reprimente ventositatẽ:vt cũ semine feni
F culi vel mastice. ¶ Auicẽ. Fumus terre dicit᷑
esse frigidus in. i. sic. in. ij. melior est recẽs: acu
tus amarus: sanguinem purificat. In ipso ẽ
frigus pp id qđ est ibi de sapore stipticitatis:
⁊ calor pp illud qđ est in ipso de sapore amari
G tudinis: sed quasi frigus est fortius. ¶ Bibi
tur ad pruritũ ⁊ ad scabiem. Stringitq3 gin
giuam. Stomachum confortat. Oppilatio-
nes epatis aperit. Et naturam lenit. Urinaꝫ
H prouocat. ¶ Constantinus. Fumus terre ca.
est in. i. sic. in. ij. gra. Unde confortat stoma-
chum: excitat appetituꝫ succus potui datus.
I ¶ Corpus a scabie ac pruritu pustulisq3 mũ-
dificat. Coleram rubeam adustam purgat.
Sanguinem calefacit: maxime si cũ mirabo
K lanis mixtus sit. ¶ Dyascorides quoq3 dixit
ꝙ fumus terre sua proprietate mũdat corpus
ab omni humorum putredine.

Capitulum. cciij.

Fungus. Isid. Fungi dicũt᷑ eo ꝙ aridi
f ignẽ acceptũ cõcipiãt. Fos. n. ignis ẽ.
vñ ⁊ esca fulgo dicitur: eo ꝙ sit fomes
ignis ⁊ nutrimẽtũ. Alij dicũt fungos voca-
tos eo ꝙ sunt ex eoꝝ genere qdã interempti:
vñ ⁊ defũcti. ¶ Gal. Cõplexio eoꝝ fri. ⁊ hu.
multũ pp hoc sũt ꝓpe medicinas mortiferas
⁊ proprie quoruꝫ subẽ admiscetur aliqua pu-
trefactio.

Operationes.

¶ Et dixit Gal. in lib. de dieta. Boni ex eis A
sũt nõ nociui ⁊ sũt fri. ⁊ si qs vtit᷑ eis nimis ge
nerãt humores malos. Et ex eis sũt spẽs ma
le mortifere: ⁊ iã vidi homiẽ q passus est ab eis
anxietatẽ anhelit⁹ ⁊ coartationẽ ⁊ sincopim:
⁊ sudorẽ frigidũ: ⁊ euasit postq̃ potauit vinũ
in quo decoctũ fuerat pulegiũ: ⁊ ꝓiectũ ẽ sup
ipsum baurach: ⁊ sic euomuit fungos illos ex
qbus generati fuerũt humores grossi in stõ.
¶ Vñ q fũgos comedit: sibi accidit ex eis co- B
lica ⁊ suffocatio: ⁊ via tardãdi nocumẽtũ ipso-
ruꝫ ẽ dare ĩ potu vinũ puꝝ: aut aquã ciceris
cũ aceto ⁊ sale ⁊ decoctiõe saturegie ⁊ origani
⁊ sterc⁹ galline cũ aceto mixtũ ⁊ melle ⁊ facto
ide lohoc. ¶ Et fungi qdẽ nutriũt nutrimẽto C
superfluo: nisi q2 sũt difficilis digõnis: ⁊ egre-
diũtur cũ stercore integri sine mutatione. Et
nimietas fungoꝝ generat strãguiriã. ¶ Et D

idem auc. Aben mesuay. Melius est φ fun-
gi primo coquãtur piris siccis aut recentib⁹
ꝛ bibaẽ postea vinũ purũ. Et ꝓprietas eorũ
E est φ generãt suffocationes. ¶ Gal. vij. sim.
far. ca. mikite. i. fungi frigidi ꝛ hu. sufficiẽter
sunt: vñ ꝛ proprie delicteriosam virtutẽ attin
gunt: ꝛ maxime quecũqȝ naturã pmixtã hñt
F putredinali alicui qualitati. ¶ Et idẽ lib. ij.
de cib. ca. de fungis. Fungi hñ bulliti vel de-
cocti in aqua veniũt prope edulia apoya: non
G tñ sic tantũmodo vtuntur eis boles. ¶ Pre
parant aũt ꝛ comedunt multiformiter: fleg-
maticũ autẽ est qd ex ipsis nutrimẽtum est: ꝛ
palaȝ qd frigidũ ꝛ humidũ: ꝛ accidit ex ipsis
malus chimus: maxime quidẽ ergo innocui
H alijs fungis sunt boleti. ¶ Et ego vidi quos-
dam boletoꝝ qui innocuissimi videnẽ: cũ plu
res nõ bene coctos comedũt. Unde quendaȝ
ex eis vidi afflictũ in ore ventris: ꝛ grauatum
ꝛ angustantem ꝛ vix respirantẽ: ꝛ spiritu defi-
cientem ꝛ frigidũ sudantẽ: ꝛ vix saluatuȝ per
oblationẽ sedantiũ grossos humores quale ẽ
oximel per se. ꝛ cũ ysopo ꝛ origano mediocri-
I ter decoctis in ipso. ¶ Etenim ille sumpsit ꝛ
vomuit huiusmodi spumã: postꝙ vomuit co
mestos fungos: nam aliqualiter in flegmaticũ
chimum suffocantẽ ꝛ frigiduȝ ꝛ grossum per
K mutatos. ¶ Almansor trac. iij. ca. de fungis
Fungi tuberibus valde sunt deteriores: quo
ruȝ qdã homines strangulant atqȝ occidũt:
qui autem ex illis boni existunt in corpore: vi
L scosum generant flegma. ¶ Et est aliud ge-
nus fungorũ qd cõmuniter nominaẽ tubera:
pro qbus lege capitulũ Tubera infra de. T.

Capitulum. cciiij.

Ariofiluȝ. Pli. lib. xij. Gariofilũ tra
g dunt in india gigni piperis granis si-
mile grandius fragiliusqȝ. Aduchiẽ
autẽ odoris gratia. Fert ꝛ i spinis pipis simi
litudinẽ pcipua amaritudine: folijs paruis:
densisqȝ cipri modo: ramis triuȝ cubitoruȝ:
cortice pallido: radice lata lignosaqȝ: buxei
coloris: hac in aqua cũ semine excepta i ereo
vase medicamentũ fit: qd lition appellatur.
¶ Platea. Gariofili qdẽ ex origine perfecti
ꝛ acuti saporis sunt: ꝛ hi sunt cali. ꝛ sic. in. iij.
gra. Quidaȝ remissiores habẽt qualitates: ꝛ
hi i secũdo gradu iudicãtur. Sunt autẽ fru-
ctus cuiusdam arboris in India: qui maturi
collecti per annos. v. seruantur. Per decem
vero sine corruptione: ꝛ hoc in loco sicco tem-
perate: qꝛ multum humido putrescunt. In
multuȝ sicco arescunt: ꝛ corrugantur. Eligẽ-
di autem sunt qui in superficie habẽt aliquã-
tulus planiciem: ꝛ qui ex impressione vnguis
aliquid humiditatis emittunt.

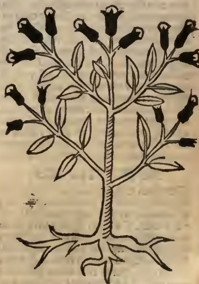

Operationes.

¶ Platea. Gariofili habent virtutẽ confor A
tandi ex aromaticitate: dissoluendi ꝛ consu-
mẽdi ex qualitatibus: ad dolorẽ stomachi ex
frigiditate vel ventositate. ¶ Conferunt ad B
cerebrũ confortandũ. Contra fluxum vẽtris
ex acumine medicine. Cõtra cardiacam ꝛ sin
copim. ¶ Dyasco. Gariofilum caliduȝ est ꝛ C
siccũ in. ij. gradu: ponitur in collirijs: quia vi
sum acuit. Potatuȝ vero nauseaȝ prohibet.
Ptisicos iuuat. Huius arboris gũma vires
habet vt therebinthina. ¶ Auicẽna. Gario D
filus cali. est ꝛ sic. in. iij. gradu. Corporis odo
rem bonuȝ efficit. Uisum acuit: ꝛ confert pã-
no: confortat stomachuȝ ꝛ epar: ꝛ confert vo
mitui ꝛ nausee. ¶ Constantinus. Gariofili E
calidi sunt ꝛ sicci in secundo gradu. Stoma-
chum ꝛ epar ꝛ interiora cum sua aromatici-
tate confortant: ventrẽ constipant: cibũ dige
runt. ¶ Serapion auctoritate Machin. In- F
greditur in medicinis que acuunt visum: re-
mouet nãqȝ obscuritatem visus: ꝛ confert
sebel: ꝛ gluten Gariofili est simile glutini
albotin

G albotin. ¶ Idē auc. Rasis Gariofili ꝯferūt
stō ⁊ epati: cōfortāt cor ⁊ stringūt ventrē: ⁊ di
H gerunt cibū. ¶ Et auctor. Isaac. Quādo bi-
bitur ex gariofilo.ʒ.v.cū lacte in ieiunio: cor
roborat potentiam coitus.
I ¶ Additio. Gal. lib. expimētoꝝ. Medicina
Aftoron experimētatore: ⁊ curabat cum ipsa
fe. antiquas: ⁊ valet ad cōplexionē corruptā:
⁊ aperit venas: ⁊ ꝓuocat vrinā: ⁊ adiuuat di-
gestionē: cuius hec est ꝯfectio. ℞. gariofiloꝝ:
spataue: ana.ʒ.ß.cinamomi.ʒ.i. spice nardi.ʒ.
ij. xiloaloes.ʒ.i.⁊.ß.masticis.ʒ.i.anisi.ʒ.ij.con
ficiant cū melle optimo: ⁊ accipe ex eo quātū
auellana vna cū aqua calida: ⁊ qui est frigide
complexionis ⁊ habet oppilationes: cū aqua
feniculi ⁊ anisi.

Capitulum.ccv.

Ariofilata. Dyasco. Est herba filis
G agrimonie: cui' radix odorē hȝ gario
filoꝝ: vocā a quibusdā sana mūda ⁊ enā-
tia ⁊ pes leporis ⁊ oculus leporis: ca. ē ⁊ sic. in
ij. gradu.

Operationes.

A ¶ Herba ipsa trita ⁊ succus eius fistulis inie
ctus sanat ipsas. Silr operatur ore captus.
B ¶ Ad mēstrua ꝓuocāda fiat fomētū ex aqua
decoctionis eius. ¶ Cōtra colicā ⁊ ad dige-
stionē ꝯfortandū detur vinū decoctionis ei'.
¶ Gal. vi. sim. far. ca. Lappagū. i. oculus le D
poris siue gariofilata: siccatiue virtutis est: vt
qui fm ventrē reumata hȝ sufficienter sistat.

Capitulum.ccvi.

Alla. Sera. lib. ag. auc. Dyas. ca. gal
G la. Est ex ea q̄ accipit ex arbore sua re-
recens: in natura: parua: rotūda: nodo
sa: nō pforata ⁊ grauis. Et ē alia q̄ ē leuis p-
forata: sȝ pma medicis est ꝯueniētior. ¶ Idē
auc. Gal. virides ex gallis sunt acerbe pluri-
mū q: in ei' sub͠a terrea: ⁊ sapor eoꝝ stipticus
multū: virt' eaꝝ ē fri. i. ij. g. ⁊ sic. i. iij. ¶ Pli.
Galle fruct' i syria ⁊ egypto copiosi' existit.

Operationes.

¶ Dyas. Oēs spēs gallaꝝ sūt stiptice forti- A
ter q̄ qn̄ terunt ⁊ puluerizant sup carnē sup-
fluā delent eā: ⁊ ꝯferunt ad vlcera corrosiua.
¶ Et phibēt humiditatē q̄ currit ad gingi- B
uas: ⁊ cōferūt alcole. ¶ Et qn̄ accipit id qd̄ ē C
itra gallā ⁊ ponit i corrosurā dentis sedat do
lorē ei'. ¶ Et qn̄ cōburūt sup prunas ⁊ extin D
guunt in aceto ⁊ sale stringūt fluxū sanguis.
¶ Et decoctio gallaꝝ qn̄ fit sessio in ea ꝯfert E
exitui mātricis ⁊ cursui humiditatū antiquo.
⁊ exitui ani: ⁊ qn̄ infundat in aceto aut aqua
nigrificāt capillos. ¶ Qn̄ puluerizāt ⁊ dant F

fn potu aqua vl' vino ꝯferũt humiditatib⁹ vl-
cer̃ íteſtinoꝝ: ⁊ fluxui antiquo: ⁊ ſũt ꝯueniẽ-
tes i cibis coꝝ: ⁊ ſilr̃ qñ coqr̃ cib⁹ coꝝ i aqua
G in qua bullierint. ¶ Et vl'r qdẽ adminiſtrãde
ſũt ad ſtipticãdũ: retinẽdũ ⁊ deſiccãdũ ⁊ infri
H gidãt ſatis. ¶ Et dic̃ Sera. auc. Gal. ꝙ vir-
tus eaꝝ ſcd̃a ẽ repcutit ⁊ ꝓhibet ⁊ aggregat:
⁊ tertia virt⁹ fortificat mẽbra fluxa debilia: ⁊
ꝓhibet oẽs egritudines q̃ fiũt ex humoꝝ diſ-
I ſolutiõe: ⁊ coꝝ fluxus ꝓhibet. ¶ Cõſtãtinus
i lib. gra. Galla fri. ẽ in. ij. ſic. i. uj. Hui⁹ q̃dã
eſt nõdũ matura: q̃ bullata ẽ nec ꝑforata. Al
tera vero matura tumori ac rubori pertinẽs.
Ideoq3 min⁹ frigiditatis ⁊ ſtipticitatis hñs.
K ¶ Hec vſta ſanguinolẽta valʒ egeſtiõi: ⁊ de
quocũq3 loco manauerit ſanguis fluxui: ſciſ-
ſuras quoq3 calcaneoꝝ ſanat: ⁊ labioꝝ fiſſu-
ras curat. Deniq3 valet galla locis qb⁹ repu
gnatio ⁊ ꝯſtipatio ac deſiccatio ſũt oportuna.
L ¶ Pla. Galla fri. ẽ ⁊ ſic. i. iiij. g. in aſia repit̃
ꝑua ⁊ nõ ꝑforata. Inter has groſſiores plus
valẽt: habẽtq3 virtutẽ ꝯſtringẽdi: valʒ ꝯ flu-
xũ vẽtris ⁊ diſſinteriã: ꝯ fluxũ ſãguis e narib⁹
puluis ei⁹ vulnerib⁹ ſuppoſitus ea ꝯſolidat.

Capitulum. ccvij.

Albanũ. Sera. li. ag. ca. Hene albe-
G gi. i. galbanũ: auc. Dyaſ. Galbanuʒ
eſt gũmi plante cuiuſdã ſilis ferule in figura
ſua. Et melius ex eo eſt illud qd̃ eſt mũdũ ſile
olibano aut armoniaco adherẽs manui: non
hñs aliqd ligni nec ſemis eius plãta ⁊ lignuʒ
hñt grauẽ odorẽ: ⁊ nõ ſũt nimis ſicca: adulte
rat̃ cũ reſina pini q̃ admiſcet̃ cũ fabis fractis
⁊ armoniaco. ¶ Gal. viij. ſim. far. c. galbanũ
ſ3 trãſla. grc. Galbanũ opos ẽ ferularis plã
te mollitiue ⁊ dyaforetice exñs virtutis. Et
erit vtiq3 i calefaciẽdo ex. iij. gra. icipiẽte vel
in. ij. cõpleto: exſiccando ꝟo ex. ij. incipiente.
¶ Act. Galbanũ ẽ ſuccus ferule: ſicut dicit
Iſid. de qua. ſ. ferula. ccxiij. ca. dictũ ẽ Pli.
lib. xij. Dat ſyria i amano mõte galbanũ re-
ſine mõ: qd̃ maxime laudãt cartilaginoſuʒ ⁊
puruʒ ad ſilitudinẽ armoniaci: minimeq3 li-
gnoſuʒ. Adulterat̃ autẽ faba aut ſagapeon.
¶ Dyaſ. ca. gal. Galbanũ lachrymũ ẽ cuiuſ
daʒ herbe ſilis ferule q̃ in nicomedia naſcit̃ ⁊
ſyria: cui⁹ ẽ optimũ qd̃ ẽ mũdiſſimũ ⁊ ſile ar-
moniaco ⁊ thuri i colore hñs grana vt faba.
Adulterat̃ ãt reſina ⁊ faba diuiſa ⁊ gutta ar
moniaci. ¶ Pla. Galbanũ eſt ca. in. iij. gra.
hu. i. i. Liquor ẽ q in eſtate a fructice erũpit: ⁊
circa fructicẽ ꝯdẽſat̃. Quidã ẽt corticẽ findũt
vt magis effluat. Sophiſticat̃ aũt ex imixtio
ne minutoꝝ lignoꝝ. Alij ꝟo miſcẽt puluerẽ
colofonie: ⁊ fabas fractas. Eligẽdũ aũt ẽ qd̃
albũ ẽ ⁊ puri⁹. Habetq3 virtutẽ attrahẽdi ⁊
diſſoluẽdi: cõſumẽdi ⁊ leniendi: maturandi:
relaxandi.

Operationes.

¶ Sera. auc. Dyaſ. Virt⁹ ẽ ei calida: ignea A
⁊ dyaforetica. ¶ Cõtra aſma frigidũ det̃. ʒ. B
iij. cũ ouo ſorbili vel aqua ordei: ꝯ litargiam
ponat̃ ſub carbonib⁹: ⁊ recipiat patiẽs fumũ.
ꝯ ſuffocationẽ matricis idẽ fiat ꝑ embotũ po-
natur inferius. ¶ Cõtra ſplenis duricieʒ po C
nitur in aceto ꝑ tres dies ⁊ noctes: ⁊ poſtmo-
duʒ fiat decoctio: deinde colet̃ ⁊ colatura in
mũdo vaſe ponat̃ addita cera ⁊ oleo ⁊ picula:
⁊ fiat emplm̃ ſuperante galbano: vel cerotuʒ
ſuperãte cera: vel vnguẽtũ ſuperãte oleo: ſed
melius ſi fiat emplaſtrũ: ita ꝙ accedãt ad ce-
rotuʒ ad mẽſtrua prouocãda: ⁊ fetũ mortuũ:
⁊ ſecũdinaʒ educendã: fiat naſcale cum eo ex-
tincto in oleo. ¶ Ad apoſtemata maturãduʒ D
⁊ rumpendũ ſupponat̃ ad lumbricos occiden
dos det̃ pillule ex galbano intincte in melle.
¶ Dyaſ. Appoſitũ naribus fumigio ⁊ ſup- E
poſituʒ mẽſtruis imperat: aborſum facit: ace
to ⁊ nitro mixtũ lentigines tollit: vt granum
fabe glutituʒ tuſſim medetur. ¶ Diſpnoicis ⁊ F
aſmaticis

asmaticis opitulat. Ex alto cadētiū cōquassationibus subuenit. Cū vino ꝛ myrrha bibitus venenis occurrit. Infantes in vtero mortuos acceptū excludit. Impositū dolorē lateris mitigat. Tortiones spargat. Epilenticis
G vtiliter adhibet. ¶ Plate. Contra asma frigidum dat cū aqua ordei. Cōtra litargiā super carbones ponit: ꝛ patiens fumus recipit. Ad apostema rūpendū ꝛ maturandū supponit. Ad lūbricos occidēdos: dentur pillule ex eo melle inuncti: valet ꝛ in emplastro ℥ splc
H nis duricie. ¶ Cōstātinus in li. graduū. Galbanum est calidū in .iij. gra. sic. in .ij. Cathaplasmatus cū rapbano ꝛ aceto sordiciem pustularꝫ mundificat. Tussimqꝫ ꝛ anhelitū tollit. Epithima suppositū reptiliū morsibus re
I pugnat. ¶ Sup dentes dolētes ac corrusurā habētes positū cos curat. Si vero cū forti vino pregnāti detur: mortuū celeriter expellit: ꝛ laboriosis etiam spasmaticis subuenit.

Capitulum .ccviij.

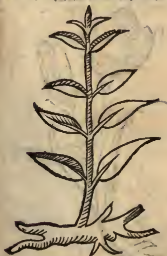

Galāga. Aui. Galāga est frusta inuoluta rubea nigra. in .ij. gra. ca. est ac
G sic. ꝛ ē subtile resolutiuū. Dyas. dicit ꝙ est radix que repit circa arboris pedem in
H psia: qđ pꝫ ex eo ꝙ hꝫ interius radicē quādā: ꝛ etiā terra adheret ei: pōt autē seruari p .v. ānos. Est autē eligenda subrufa ꝛ in sua materie ponderosa: ꝛ etiā acutū hñs saporē que alba est ꝛ leuis multū: fere nullū hꝫ saporē. Et ꝙ est psorata: ꝛ facile i puluerē soluit abijcienda est. Uirtutē hꝫ cōfortādi ex aromaticitate ꝛ dissoluēdi ꝛ ꝯsumēdi ex qualitatibꝰ. Solet autē sophisticari ex admixtione iunci hñs radicē tortuosā ꝛ etiā ex admixtione bistorte: dinoscit aūt qꝛ iunci radix insipidū vl' sal sum hꝫ saporē: bistorta pōticū. Galanga vo aromaticū ꝛ acutū. Alij sophisticāt ħ modo: pulueriʒāt optimū galāga: ꝛ piper ꝯficiūt cū aceto: ꝛ imponūt radicē iunci p noctē ꝛ efficit acuti saporis ſꝫ dinoscit qꝛ interiꝰ insipidi saporis est: galanga vo acuti. Sera. lib. ag. ca. galigen. i. galanga est vena in grossitudine cassie lignee: ꝛ cortex eius est rubeus interius purulentus. Defertur ex syria: cali. est ꝛ sic. in .iij. gra.

Operationes.

¶ Dyas. Ad digestionē cōfortandā ꝛ dolorem stomachi ex frigida cā vel ex ventositate A
datur vinū decoctionis eiꝰ. ¶ Ad cerebrū cō B
fortandū: naribus applicet. Cōtra cardiacā passionem ꝛ sincopim. detur puluis eiꝰ cū suc
co plantaginis. ¶ Contra fetorē oris accipe C
galangam ꝛ coque in vino: ꝛ postea det patiē ti ad modū syrupi quolibet mane: ꝛ remouet
fetorem oris. ¶ Sera. Est faciens bonū odo D
rem. Et conuenit flegmaticis ꝛ humiditati que generatur in stomacho. Et facit digeri cibum pp suam calefactionē ꝛ pp suam dissolutionē in flegmate. Et cōuenit colice. ¶ Et E
facit odorem oris bonū ꝛ calefacit renes: ꝛ cō mouet sperma. Et quādo frustū ex ea tenetur in ore facit eructuationem magnam. Unde conuenit stomacho ꝛ digerit cibum antique materie: ꝛ conuenit frigiditati renum.
¶ Et idem auc. Abē mesuay. Est ca. ꝛ sic. in F
iij. gra. ꝛ est conueniens habenti colitam ex ventositate: naꝫ frangit oēm ventositatem: ꝛ
cōuenit hñti eructuationes acetosas. ¶ Cō G
stan. vbi. s. galāgā est in .iij. gra. ca. ꝛ sic. Stomachum flegmaticū confortat. Uirtutem digestiuam adiuuat. Uentositates dissoluit. Os odoriferum reddit. Curat colicam. Renes calefacit: ꝛ auget libidinem.

Capitulum .ccix.

Allitricū. Pla. herba est hñs fo. silia
G folijs glādiū ſꝫ latiora saporē acutum hñs. Gallitricū qđ alio nōe dr galli cētrū ē ca. ꝛ sic. i. iij. Actor. Gallitricū est qđ alio nōe politricū vocat p ānū suat. Uirtutē hꝫ ꝯsumēdi: calefaciēdi ꝛ resoluēdi. Folia ꝛ

semen in medicinis vtunt in hortis nascunt.

Operationes.

A ¶ Fomentū ex aqua decoctiōis ei⁹ factū mūdi-
B ficat: ⁊ mēstrua puocat. ¶ Se
cūdinā educit. Fetū mortuū expellit. Succus
folioꝝ ei⁹ cū sēie saxifrage ⁊ maratri sumptū
C valet calculos. ¶ Uinū decoctionis ei⁹ bibi-
tum prouocat sudorē: ⁊ cōsumit flegmaticos
D humores. ¶ Cōstan. Gallitricū cōfortat ad-
iuuat frigidū stoma. grossaq₃ digerit cibus.
Epaticis ⁊ cardiacis pp colerā nigram ac
E flegma patiētibus subuenit. ¶ Naribus ap
plicatū oppillationē narium ac cerebri aperit.

Capitulum. ccx.

G Allitricū agreste. Pla. Gallitricum
agreste ē herba fo. hñs filia pdicti: s₃
maiora ⁊ latiora pa₃. ca. ⁊ sic. in. ij. g.

Operationes.

A ¶ Dyas. Uinū decoctōis gallitrici agrestis
B valet olb⁹ febricitātibus. ¶ Oppillationēq₃
splenis ⁊ epatis apit. Cōtra antiquū asma da
tur: habet enim proprietates ⁊ virtutes om-
nes gallitrici predicti.

Capitulum. ccxi.

G Ladiolus. Isido. Gladiolus dī eo ꝙ
sit folijs gladio similibus tyrso cubitali:
floribꝰ purpureis. Dyas. ca. deteris. i.
gladiolus: deteris h₃ folia silia yridi: s₃ latio
ra ⁊ acutiora: ⁊ hastā in medio folioꝝ cubiti
vni⁹ lōgā ⁊ grossā: in cui⁹ ꝟgis sūt capitel-
la trigona sub ipsis flores hñs purpureos ⁊ in
medio feniceū colorē: semē eius in folliculis
est sile cucumeris semini rotūdū ⁊ nigrū: gu-
stu viscidū. Radix est illi nodosa longa ⁊ ru-
fa. Pli. ca. de gladiolo. Gladiolū oēs noue-
runt. Gladiolus dicitur ꝙ sit folijs similibꝰ
tyrso cubitali: floribus purpureis. Ex sinoni-
mis sciendum ꝙ acorus est gladiolus. Sunt
enī₃ quattuor herbe in forma siles valde. S₃
acorus discernit citrino flore rubeaq₃ radice.
Spatula fetida malo discernit odore: ⁊ caret
flore: yris flores gerit purpureū: yreos albū.
Gladiolus habet croceū: sed spatula fetida
albū. Dicitur autē bulbus ois tunicata ra-
dix. At vero moderni medici quādo simplici
ter accipiunt pro radice nairisi.

Operationes.

A ¶ Dyas. Uulnera capitis optime curat: fra
cturis medetur: ossa confracta excludit: ois
infra corpori euocat imposita: si vero partes
tres florū ei addant: ⁊ radicis centauree par
tes quinq₃

tes quinqz ⁊ mel sufficiens ⁊ acetum: ⁊ vt ca-
thaplasma imponaẽ tumores ⁊ duricies spar
gent: bibitum conquassationes reformat: la-
teris dolorem tollit. Stranguirijs ⁊ sciaticis
B optime opitulaẽ. ¶ Radix eius fluxũ ventris
stringit cũ dulcore: ⁊ aqua maritima accepta
semẽ ei⁹ diureticũ est: qđ valet obulo vno ac-
cepto: aut. ʒ. i. cũ vino omnia vt supra facere
C põt. Cuz aceto bibituz splen siccat. ¶ Itẽ ra
dix ex vino potata venena destruit ⁊ mẽstrua
prouocat: trita vero ⁊ in modũ fomenti posi-
ta furunculos ⁊ spinas de corpore extrabit: ⁊
D oẽm duriciẽ dissoluit. ¶ Pli. lib. xxi. Radix
eius potata cũ vino ad venenũ proficit. Fetũ
⁊ menstrua prouocat. Item trita ⁊ imposita
furũculos ⁊ spinas ex corpore extrabit: ⁊ om-
nem duriciem dissoluit ⁊ euaporat.
E ¶ Constantinus vt supra. Gladiola. i. yreos
est cali. in. ij. gra. Dolorem neruoruz de fleg-
mate mitigat. Tussimqz diuturnam placat:
F ⁊ screatum facilem reddit. ¶ Grossos pecto-
ris tumores attenuat cum aceto potata mor-
sus reptiliuz sanat: spleneticis subuenit: spas
mum ac rigorem febrium curat.

Capitulum. ccxij.

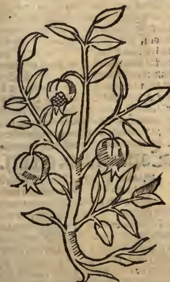

Ranatuz. Isido. Malus granatus
6 feminini generis arbor est: pomũ ve-
ro neutri. s. malo granatuz. Sera. lib. ag. ca.
Hurnaz. i. granatũ sunt ex eis acetosa ⁊ dul
cia: ⁊ virtus cuiuscũqz illoꝝ est fm illũ sapo-
rem: ⁊ sapor ipsius granati totius ⁊ granoꝝ
ipsoꝝ est plus stiptic⁹ q̃ sapor succi ei⁹ ⁊ plu-
ris desiccationis. Cortex vero eius in hoc est
fortior grano ipsius: ⁊ corpus granati qđ ca-
dit ab arbore est plus in hoc q̃ cortex. Et idẽ
aucto. Dyas. Omnia granata boni chimi.
Gal. viij. sim. far. ca. de granato. Malũgra-
natuz omniũ stiptica participat qualitate: nõ
tamẽ dominãte in omnibus: quedã eniz corũ
sunt acida: quedaz sunt dulcia plus q̃ auste-
ra. Et iuuamẽtuz vniuscuiusqz coꝝ fm p̃do
minantez necesse est fieri qualitatẽ. Dictũ est
aũt in. iiij. hoꝝ libroꝝ de dulci sapore ⁊ auste
ro. Unde ex illis ẽ tibi silogisare: sunt aũt gir
gata succo stipticiora ⁊ sicciora. His ṽo ad-
huc cortices q̃ vocanẽ sidia: similis aũt virtu
tis eorum sunt. Auicẽ. lib. ij. ca. de granato.
Granatũ illud qđ est dulce est fri. ad primũ:
⁊ hu. in ipso: ⁊ acetosum est fri. ⁊ siccũ in scđo.

Operationes.

¶ Idem. Acetosuz reprimit colerã ⁊ ꝓhibet A
cursum superfluitatũ ad viscera: ⁊ proprie vi
num eius: ⁊ in omnibus suis speciebus vsqz
ad acetosum est abstersio cum stipticitate.
¶ Grana granati cũ melle liniuntur ad vlce B
ra fraudulenta: ⁊ eius capita precipue ad vl-
cera adusta. ¶ Et dulce quidez lenificat: inu C
zum vero est magis iuuatiuum stomacho q̃
poma vel citonia: sed eius granum est malũ:
⁊ quod de partibus eius magis stipticum est
capita sunt: ⁊ grana eius stiptica sũt: siue sint
grana dulcis aut non dulcis. ¶ Grana gra- D
nati cũ melle cõferũt dolori auris. Et sunt iu
uamẽtũ interiori nariũ. ¶ Et cõferunt gra E
nagranati cõtrita ⁊ cõposita cũ melle alcole
linita. Et si granata dulcia coquanẽ cũ vino
deinde teranẽ sicut sunt: ⁊ fiat ex eis empla-
strum auri cõuenit apostemati eius. ¶ Et iu F
uamentũ granati ⁊ rob acetosi proprie cõue-
nit colere: succus acetosi ꝯuenit vngule. Ace
tosum exasperat pect⁹: ⁊ dulce lenit ipsum: ⁊
ꝯfortat pectus: ⁊ qñ danẽ in potu granagra-
natorũ cũ aqua pluuiali valent ad sputũ san-
guinis. Et ipsuz totũ confert tremori cordis:
⁊ abstergit os stomachi. ¶ Rabimoyses alle G
gando Gal. Granatũ proprietatẽ hz mira
culosam: q̃ non facit cibum corrumpi in sto-
macho: ⁊ acetosum coquinatum cuz cibo nõ
facit cibum in stomacho corrumpi.

H ¶ Radices granati acetosi valent cōtra ver-
mes vel lūbricos qui vocanť cingulum vel fo
lia in hunc modū administrata. ℞. radicum
minutarū granati acetosi : ⁊ radicum rape-
ste.a.ℳ.i. pistenť:extractis prius tamē fusti
bus existentibus in predictis radicibus ⁊ bu-
liant:postea cū media quarta vini greci vel
alterius vini optimi albi vsq̄ ad consumptio
nem medietatis vini:⁊ in fine ponatur.ʒ.5. pi
peris nigri triti:⁊ coleť p pānū ⁊ propinetur
actu ca.patienti in media noctis : ⁊ post eius
I assumptionē nō dormiat. ¶ Sera.auc.Abē
mesuay:hā acetosum sumiť cōfert fluxui sto-
machi qui accidit a colera ⁊ sincopi que acci
K dit ab eadem:⁊ prouocat vrinā. ¶ Et cū sub
tilitate sue acetositatis confert vngule oculi
quando fit collirium cum eo.
L ¶ Additio.Rasis.iij.cōti.auc.Dyas.Ad do
lorez in aure cū sanie manāte de ea.℞. Corti
cū granatoꝝ:aluminis:croci:opij: castorei:
myrrhe:⁊ thuris:cōuenienter distēperenť cū
aceto ⁊ melle ⁊ vtendū est eis:quoniā ꝯferūt:
eo ꝙ desiccant ⁊ mitigant dolorem valde.

Capitulum.ccxiij.

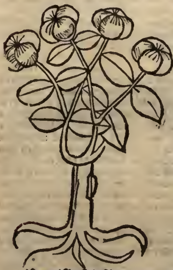

Ranati silvestris. Johā. sera.in.ij.c.
C de trifera : dicit ꝙ est beteramen. Et
apud Sera.auc.cuiusdā vocatur ai-
rac : ⁊ est arbor granati silvestris. Et fructus
eius vocať bel.⁊ est arbor spinosa. Eius lignū
est rubeū vel purpureū. Scdm almāsorē hz
florē citrinū:in barbaria vocať aldani:ingre
ditur ī trociscis andromaci tyriace maioris.
Cuius loco ponit Aui. fructū altēbūt. Sera.
lib.ag.ca.mabat. Mabat sunt vene arboris
granati silvestris q̄ nascunť in seni vltra ma-
re ⁊ ī corascē:⁊ sūt vene grosse albe:colligūt ī
asinē. Et ei⁹ malagranata sūt sicē malagrana
ta domestica in p̄ncipio ortus eoꝝ:⁊ colorē in
ter rubedinē ⁊ viriditatē. Et īter malū ei⁹ sūt
grana rubea rotunda in magnitudine semi-
nis lentisci:⁊ dimittunt eū in cortice suo : qñ
egent eis extrahūt a cortice. Mabat est ca.⁊
hu. Dyas.ca.de aspalio. Aspaliū siue aspal-
tos.i.granatū silvestre. Nasciť ī insula Rho
do:cui⁹ spēs duplex ē. Est eniz vna spinosam
fruticē ⁊ tyrsuz grauē hñs. Et depositum cū
cortice purpureo vł rubeo dēso ⁊ odoris sum
mi ⁊ amari. Altera est alba lignosa ⁊ imbecil
lis:suple ⁊ ista ē quā Serapiō vocat mabat.

Operationes.

¶ Dyas. Granati silvestris augent spma ⁊ A
corroborāt coitū:⁊ est bonū podagre qñ teriť
⁊ cōficiť cū aceto ⁊ liniť sup ipsum : ⁊ confert
spasmo ⁊ mollit duricies iuncturaꝝ. Et aliq
dicūt ꝙ sit aspaltū:⁊ illud idē facit qd iam di
ximus. ¶ Idē Dyas. Virtus ei⁹ ē ca.⁊ stipti B
ca:qd cū vino si fuerit elixatū vulnerib⁹ oris
medeť:⁊ putredines quas greci nomas ap-
pellant:⁊ putredines nature curat. ¶ Et va C
let ꝯ vlcera ventris qñ fit ex eo clystere ⁊ bo-
thornasi:⁊ expellit fetū qñ fit cū eo nascale.
¶ Et fomēto vulnerib⁹ ꝓdest pessarijs addi D
tuz muliebria deponit:cuius elixatura vētrē
stringit:sanguinē reicijentibus subuenit:aq̄
eius bibita inflationes ⁊ dissurias compescit.

Capitulum.ccxiiij.

Ramen. Platea. Gramen est herba
G satis nota hñs ramos rotūdos nodo-
sos sup terraz se expādētes:⁊ a nodis
ramoꝝ exeūt radices terrā ingredientes dul-
ces cū abbolatione:cui⁹ folia pua sunt ad simi
tudinē cāne minoris. Est fri.⁊ sic. in p̄ncipio
p̄mi gra. Sera.li.ag.c.negē.i.gramē est her
ba hñs ramos hñtes nodos q expāduť sup
faciē terre ⁊ ex ramis ei⁹ gñanť radices exeū
tes a nodis ipsi⁹ figētes se ī terra ⁊ radices ei⁹
hñt nodos. Folia eius sunt oblōga acute ex
tremitatis sicut foliuz canne parue. Est alia
species

species cuius folia rami ꝛ radices sunt maio-
res ꝙ supradicte: imo sũt folia similia edere:
que qñ comedũt animalia ea occidit: ꝛ maxi-
me illud qd̓ nascit̃ in babylonia in vijs: ꝛ qd̓
nascitur in sicilia quãdo comeditur a bouib⁹
apostemantur: ꝛ istam speciez inuenies in ca.
Calamus de.c. Sed illud qd̓ nascitur in co-
sos habet plures ramos ꝙ alia species: habet
florem album boni odoris: ꝛ semen minutuz
in quo est iuuamentuz: ꝛ radices quinqꝫ aut
sex i grossitudine digiti albas molles dulces
ꝛ fetentes. Gal. vi. sim. far. ca. agrostis. i. gra
mẽ. Substantia ei⁹ est subtilis: ꝛ sapor ei⁹ est
dulcis: ꝛ est in eo parũ acuitatis cũ stipticitate
pauca. Et radix eius habet saporez abhomi-
nabilez: ꝛ virtus eius est fri. ꝛ sic. cũ tẽperamẽ
to. Dyas. ca. de agrostis. Agrostis. i. gramẽ
virgas hꝫ nodosas ꝛ spansas super terraz: su
per quas virgas folia sunt acuta ꝛ lata ꝛ du-
ra sicut canne minoris. Radix est illi nodosa
ꝛ dulcis ꝙ boues ꝛ alia animalia pascuntur.

Operationes.

A ¶ Aqua decoctiõis eius valet ꝫ dissuriam si
bibatur ꝛ frangit lapidez: ꝛ curat vulnera ve
sice: ꝛ ꝓuocat vrinã: ꝛ est cõglutinatiua radix
B eius. Et curat reuma ventris. ¶ Sera. auc.
Gal. Uirtus eius est q̃ ꝯglutinat vulnera re
centia dum sunt sanguinolenta: ꝛ coquit̃ ꝛ bi
bitur eius aqua ꝛ frangit lapidẽ. Sed semen
eius qd̓ est in cosos prouocat vrinã: ꝛ desiccat
qd̓ currit ad stõm: ꝛ itestina ex humiditatib⁹:
qꝛ virtus eius est desiccatiua subtilis sine sti-
pticitate. ¶ Gal. Radix eius sanguinolento C
rum vlcerum est cõsolidatiua: ipsa quidẽ her
ba cathaplasmata infrigidat: quidez non ve
hemẽter: cõsistit autem in medio humi. ꝛ sic.
¶ Dyascori. Herba ipsa cathaplasmatibus D
adhibita vulneribus paracolesim facit. Eli-
xatura eius bibita tortionibus ꝛ dissurie me-
dicatur. Uulnera vesice optime curat. Et cal
culos frangit: ꝛ vrinã prouocat. Canes qñ se
volunt purgare hanc herbam manducant.
¶ Aui. lib. ij. c. de gramine. Gramẽ facit co- E
herere plagas sanguineas. Et decoctio ei⁹ ex
trahit lapidẽ. Et semẽ ei⁹ ꝓuocat ꝛ ꝯstrigit.
¶ Et idẽ auc. Gal. Decoctio radicũ ei⁹ facit F
id qd̓ herba ipsa: ꝛ ei⁹ semẽ ꝓuocat vrinã ꝓuo
catione forti. Et abscindit vomitũ ꝛ fluxum.

Capitulum. ccxv.

Rana tinctorũ. Platea. Grana tin-
G ctorum est arbustũ vñ tingit̃ scarlacũ.
Unde dr̃ de xp̄o: ꝙ fuit vestitus veste
coccinia. i. tincta cocco. s. granis de scarlaco:
vocatur etiã kermes. Et est frutex ꝺm Dyas.
ca. de cocco sarmentosa: habens in ipsis vir-
gis baculos rotundos sicut lenticula que col-
liguntur ꝛ cõficiuntur. Est autem bonus coc
cus galleticus ꝛ armenus: ꝛ secundus asia-

nus ꝛ licię: hiſpanus ꝟo olim nouiſſimus ē: virtus ē ei ſtiptica. Sera.lib.ag. auc. Dyaſ. ca.barmē vel karmē.i.grana tinctoꝝ ē arbu ſtu3 qđ adminiſtraꝛ ad ignē accēdēdū: ꝛ ē icē diuiſ īter arbores ꝛ herbā cuiꝰ rami ſūt multi ſubtiles ſup quos ſūt grana rotūda ſiſta lēticulis q̄ colligunꝛ ꝛ reponunꝛ ꝛ reſeruanꝛ ꝛ pſiciunꝛ ad tingēdū. Et melioꝛ ex illa eſt q̄ deſertur ex terris q̄ dicunꝛ gallates: ꝛ andabaſi ꝛ arment: ꝛ ſcda eſt illa de ſyria ꝛ licia: ꝛ deterioꝛ olbꝰ ē illa q̄ deſerꝛ ab hiſpania: ꝛ repiꝛ in arboꝛe pua ſatis ſili in folijs arboꝛi gládiū in terris calidis ꝛ ī ea multiplicaꝛ aial teſtoſu3 paruū ſilē limacijs: ꝛ colligūt ipſas mulieres illiꝰ terre cū roꝛe eoꝝ. Et idē auc. Gal. Sapoꝛ eiꝰ ē ſtipticꝰ cū amaritudie: ꝛ vtus eiꝰ dſiccat ſine moꝛdicatione ꝛ abſtergit ꝛ incarnat.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Coccus.i.grana tinctoꝝ aceto tritus ꝛ impoſitus vulneribꝰ paracoleſim facit

B ꝛ neruis inciſis marinū pſidiu3 eſt. ¶ Sera. auc. Gal. Grana tinctoꝝ pfert magnis vlceribus neruoꝝ ꝛ alioꝛum mēbꝛoꝝ qn̄ teritur foꝛtiter ꝛ miſcetur cū aceto ꝛ melle ꝛ etia3 decoctionē eoꝝ dant illis qui patiunꝛ in neruis.

C ¶ Pli.ca. de cocco. Valet vlceribꝰ magnis: ꝛ maxime neruoꝝ vlceribus: ꝛ valet cōtra tre

D moꝛem coꝛđ. ꝛ eius debilitatē. ¶ Hoc aſſerit ſimilr̄ Damaſce. in antidotario ſuo in quadam cōfectione q̄ incipit confectio alkeſmes.

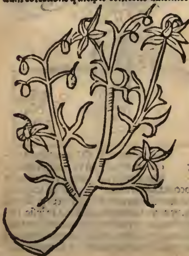

Capitulum.ccxvj.

G Ranū culcul. Sef.li.ag.c.lohachiū. idest granū culcul. Foliū eiꝰ eſt ſilē folio albene: ꝛ eſt herba que habꝫ venas in groſſitudine pollicis ꝛ indicis ꝛ longas: ꝛ ſunt coſte prope terram ſicut ſcel: ꝛ ſunt in eis nodi: ꝛ naſcuntur in vnoquoq3 nodo folia ſimilia folijs balſami: ꝛ eſt album maius: ꝛ in ſummitate eius naſcuntur floꝛes in vere: ꝛ in principijs meſſiū: quoꝝ coloꝛ eſt coloꝛ violarū: niſi q2 ſunt maioꝛes eis. Et qn̄q3 flos habet fructum magnum in quantitate ciceris plenum dulcis ſapoꝛis: latine vocatur granū culcul. Et herba eius inuenitur in locis vmbꝛoſis: ꝛ iuxta vehemēter humectis. Et tempus collectionis eius eſt in tēpoꝛe meſſis. Virtus eſt cali. ꝛ humi.in.ij. gradu.

Operationes.

¶ Sera. Granū culcul mouet coitū ꝛ auget A ſperma ꝛ erectionē virge: ꝛ pꝛopꝛie qn̄ cōficiꝛ cū melle: vel miſcetur cū ſiſamo: ꝛ qui vtitur eo nimis incurrit colliricas paſſionem. ¶ Et B idem auc. Meſaruget: qn̄ bibitur poſt ipſu3 vinum facit ſoda3: ꝛ pꝛopꝛie quando toꝛrefit

Capitulum.ccxvij.

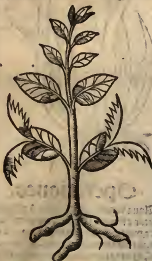

G Entiana. Pli.lib.xxv. Gentiana3 inuenit gentius rex illiricoꝝ vbiq3 naſcentem:

fecte:in illirico tñ pstātissimā:folio fraxini:sed magnitudie lactuce caule tenero:pollicis crassitudie cauo z inani ex interuallis foliato triū cu bito z alto casu:radice lēta:subnigra siue odore aquosa. Sub alpinis mōtibus plima nascit. Vsus ei᷒ i radice ac succo. Plat. Gētiana est herba ca. z sic.cuius radix pcipue cōpetit vsui medicie:nō ipsa herba:i fine veris colligit z sic cat: z p ānos.vij.i mlta efficacia seruat. Debz aūt eligi solida z cōtinua hñs citrinū colore: q̄ nō sit portata nec facile in puluerē exsoluat cū frāgit. Virtutē hz dissoluēdi:attrahēdi: psumēdi z apiendi. ❡ Dyas.c.de Gētiana. Gētiana de iuēta esse ab impatore illirico eiusdez gentia. Vñ z nomē accepit:cuius folia q̄ circa radices sunt nucis odore hñt: z sunt silia plātagini:sed paulo subrufiora z in sūmo diuisa vel scisa in spēm serre imediate hñs hastā: q̄ hasta lenis est z vacua: digiti hñs silitudinez: lōgior duob᷒ cubitis nodosa: circa quos nodos folia nascunt: semē est ei circa folia i pomulis latis z lenib᷒: z nō iutile sicut affodili: radicē hz sicut aristolo.lōga: solidā z amarā: sz nigriorē z fragiliorēz: nascit in locis altis z humectis z vmbrosis.

Operationes.

A ❡ Gal.vj.sim.far.c.de gētiana hz trās la.arabicā. Id qd de ipsa admistrat e radix hui᷒ cuius sapor ē amar᷒ in fine amaritudis: z virtus eius ē magna i mūdificatiōe z abstersiōe: z apericndo oppilationē. Est.n.calefactiua z stiptica.

B ❡ Et idē eodē li. z eodē ca. sm trās la.gre. Gētiana hui᷒ herbe radix efficax est: vbi opz subtiliare aliqd z abstergere z deopilare: nec est mirum si hoc pōt amara violēter exns. ❡ Sera.

C Ego nō vidi medicinā meliorē in morsibus canis rabidi qñ dat ex ea qualibet die.ʒ.i.trita z cribrata cū.ʒ.i.myrrhe: z cū vnc.ij.pulueris cācroz fluuialiū adustorū in principio egritudis añq̄ timeāt aquā. Et hec quidē plāta cōtra est venenis mortiferis: z aufert nocumētū eoz cū

D auxilio dei. ❡ Dyas. Gētiana ē acris z calefactoria: z relaxās acrimonia z amaritudine sua

E parū expellēs: z serpētes fugās. ❡ Radici ei᷒ virtus ē calida z stiptica: q̄ radix.ʒ.ij. cū pipe z ruta z vino accepta morsibus venenatis occurrit: succi ei᷒.ʒ.ij. accepta doloribus laterz z cōquassatiōibus vtiliter pdest sic colliriū supposita. Radix facit aborsuz. Vulneribus iposita

F medet. Succ᷒ eius sic licuiū iliet᷒ tumorē oculorū cōpescit: maculas corpis tollit. ❡ Radix vero isusa i aqua dieb᷒.v. z postea cocta q̄diu virtutē ex ea dimittit pfricatur: z sic deliquat: postea aqua ipsa recoquat q̄diu mellis spissitudinē faciat: z reponit in vase fictili ad vsuz.

G ❡ Paulus. Gentiana ca.est z sic.in.iij.gra.

Capitulum.ccxvij.

Genestra. Ioā.mes.ca.de genestra: z vocat capistrū arbor: z est arbor mōtana: sup cuius stipite eleuat desitas fusciū multe rotūditatis: z dū plicāt nō patiuntur fracturas. Vñ ligant ex eis arbores z pducūt flores siles figure lunari citrinitatis multe. Et pferūt folliculos sm semitā orobi hñtes semla disticta sic lētes. ❡ Ingt Dyas. ca.est z sic.cōplexiōis in.ij. z semē eius est calidius: z i flore ei᷒ z stipite ē humiditas supflua cū virtute leiiua: quare multiplicat vomitū. Et sunt oēs ptes eius conturbatiue: incisiue: subtiliatiue z pvocatiue. ❡ Pau.c.de genestra. Est alia q̄ vocat genestra fri. z sic. coplexionis: silis genestre supiori: sz mior ē: z hz stipites miores z angustiores: z albū florē facit.

Operationes.

❡ Dyas. Semē genestre z flos bibit᷒ cū multa humores vomitibus purgat. ❡ Gal. Fructus genestre z baculoz succ᷒ laxatiue nō debiliter est virtutis. ❡ Io.mes. Per vomitū z p ventrē educit flegma: z cū fortitudine vehementi materias q̄ sunt in iūcturis. ❡ Et mūdificat renes ab albus supfluitatibus: z pvocat vrinā fortiter: z frāgit lapidē in renib᷒ z A B C D

non pmittit materias figi in eis neqȝ lapides
E dēsari. ¶ Et qñ flores eius cōtriti propinant
cū melle rosarum: aut cū ouo sorbili resoluūt
scrofulas: ꝛ oximel ex eis aut semis ipsius sol
F uit apata splenis. ¶ Et si frequētaꝛ vomitus
cū eis: cōuenit sciatice ꝛ podagre ꝛ dolori re
nuȝ. Dosis eius est ꝛ proprie floꝝ a.ʒ.iij. vsqȝ
ad.v. semini eius a.ʒ.ij. vsqȝ ad.iij. vel.iiij.
G ¶ Dyas. Semē eius ꝛ flos bibitus cū mulsa
H humores vomitibus purgat. ¶ Pau. Vir
tuteȝ hȝ ɔstringēdi: ad fluxū mēstruoꝝ valet
fomētū ex aqua decoctiōis eius: suppositoriū
etiā ex puluere eius ꝛ succo plātaginis: valet
etiā ɔtra dissinteriam predictum fomentum.

Capitulū.ccxix.

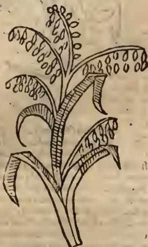

Gith. Daymno. Gith ē gen⁹ leguminis
G simile cimino in quātitate: sȝ nigri colo
ris ꝛ in pane dulcorando imponitur.
¶ Dyas. Gith ē herba q̄ i segetibus crescit:
hñs semē nigrū minutū: odore suaui: relaxat
.n. ꝛ calefacit. ¶ Pla. Ca. est ꝛ sic. in.ij. gra.
Et ē herba q̄ inter frumētū oriꝛ: semē nigrū
ꝛ quasi triāgulū facit. Aliquātulū hȝ amari
tudinē: vñ diuretica est: virtutē hȝ dissoluēdi
ꝛ ɔsumēdi. ¶ Pli. li. xx. Gith ex grecis: alij
melachiō: alij melaspmō vocāt optimū q̄ ex
citatissimi odoris.

Operationes.

A ¶ Dyas. Gith potatū vrinā ꝛ mēstrua pro
uocat lūbricos expellit: impositū vero tumores
aut duricies soluit. Est ēt desiccatiuū ac lepto
micum. ¶ Lepras ac verrucas appositū tollit B
pigues ac glutinosos atqȝ ɔstipatos humores
digerit. ¶ Catharrū sanat calefaciēdo si pul C
uis eius ligeꝛ in lintheolo ꝛ ad nares sepius ap
ponaꝛ vt ex eo odoreꝛ. Lūbricos aūt enecat co
mestū vel cōtusum extrinsecus vētri appositū.
¶ Pla. Cōtra oppilationē epatis ac splenis: D
ꝛ renū stranguiriā: dissuriā: yliacaȝ passionē: ꝛ
dolorē stōi ex ventositate daꝛ vinū decoctionis
eius ꝛ puluis eius in cibis. Valet ꝛ ɔ emorroi
das inflatas. ¶ Contra lūbricos ēt datur pul E
uis ei⁹ cū melle .v. ꝛ ɔ vermes auriū. ¶ Pli. F
Medetur serpētiū plagis ꝛ scorpionū. Illiniri
ex melle ꝛ aceto reperio. Incensoqȝ serpentes
fugari: bibitur.ʒ.i. ɔtr araneos. ¶ Capitis do G
lores illitum ex aceto ꝛ infusum naribus den
tium dolores coctum cum aceto mitigat.

Capitulū.ccxx.

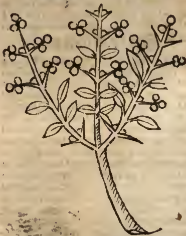

Gummi arabicum. Sera. li. ag. cap. sa
G migli arabi. i. gummi arabicum. Et est
gummi quod reperitur super arborē
acacie: sicut alie gūme: que arbor nominatur
amgailē: ꝛ melius ex eo est qđ est ex hac arbore
simile vermiculis in figura sua. Color eius est
sicut vitruȝ clarum: ꝛ non hȝ lignum: secundū
vero post ipsum est album: sed illud quod est si
mile sordiciei resine pini est malum: fri. est ꝛ sic.
¶ Operatiōes.

Operationes.

A ¶ Sera.auc.Gal.vna est virt' ei' q̄ desiccat ⁊ alia est virt' eius q̄ ꝯglutinat:⁊ aufert aspi tatē:⁊ frāgit virtutes medicinarū acutarū:⁊ lenit asperitatē pectoris:⁊ stringit vētrē:⁊ for tificat intestina: ⁊ meliorat ossa fracta qn̄ fit emplastrū cū eo:⁊ ꝯuenit malignitati vlcerū

B pulmonis. ¶ Et auc. Mabix. Dicit ꝙ est bu. parū ⁊ retinet ventrē qn̄ nimis fluit:⁊ cōglu tinat intestinū in quo est tenasmon:⁊ ꝯsolidat ossa fracta qn̄ fit emplr̄in cū eo: ⁊ sedat tussim qn̄ retinet̄ in ore ⁊ transglutit̄ qd̄ inde soluit̄.

C ¶ Aut si miscet̄ aliqbus medicis ꝯferētibus ad tussiz ⁊ vlceribus pulmonis qn̄ bibit̄ ex eo.

D ¶ Cōuenit obtalmie ⁊ rectificat medicīas la xatiuas qn̄ miscet̄ cū eis ⁊ ꝓhibꝫ acuitatē eaꝝ

E ¶ Et frāgit vomitū q̄ ꝓuenit ab eis:⁊ ꝗtitas dosis eius ad tussiz: ⁊ ad retinēdū vētrē aur. ʒ.⁊ qn̄ miscet̄ cum alijs medicinis est aurei. v.

F ¶ Bulcasim eben aben azarin.li. qui dr̄ ser uitor. Forma assandi gūmi arabicuz est sicut omnes alias gūmas: q vult assari gūmi ara bicuz oportet vt frāgat illud in frusta ad ma gnitudinem orobi: deinde accipiat patellam ⁊ calefaciat eaz:⁊ auferat ab igne:⁊ ponat su per eam gūmi arabicum:⁊ misceat bene sine intermissione donec albescat: ⁊ si nō albescit ꝓma vice: iteꝝ calefaciat patellā vt pius do nec fiat albū:⁊ eodē modo fit ex alijs gūmis.

Capitulum.ccxxj.

Auser vel bausor. Aui.in.ij.li. ca.facit quo scribitur bausurū:

b sed in ara.est bauser. Et bausor est lacticinium quoddam ⁊ non est taxus: vt quidam dicunt vel species eius: sub cuius vmbra periclitantur dormientes: vt Dyas.dicit. Nā bausor est la cticiniū:⁊ taxus ē arbor magna ⁊ vmbrifica.

Operationes.

¶ Sera.li.ag.ca.bau. Bausor est plāta hn̄s lata folia:⁊ nascitur in vno tpe anni:⁊ hꝫ con cauum qd̄ egredit̄ ab oculis ramoꝝ suoꝝ ⁊ a locis florū eius. A

¶ Et colligūt ab eo hoīes reꝫ ꝯuenientē:⁊ succo eius est amaritudo: ⁊ egre diuntur ab ea mala sicut testiculi camelozuꝫ. B

¶ Et egredit̄ ab illis pomis quedā res adu rens: ita ꝙ non potest fieri cauteriū cuꝫ re me liori ea. C

¶ Et implentur ex ea culatre ⁊ pului naria:⁊ noīatur etiā arbor eius coberea:⁊ qn̄ incidūtur folia bausor emittit tūc lac qd̄ col ligitur in mēse. Maij. Et ponunt̄ in eo coria: ⁊ non remanet pilus in eis:⁊ vnum vas imple tur ex duabus impressionibus. D

¶ Et lignum bausor est leue grossum rectum pulchruꝫ ⁊c. E

Alius bausor est vna ex speciebus titimalli.

Capitulum.ccxxij.

Ermodactilus. Ioā. mes. Hermoda
b ctilus est radix herbe mõtane: ꝛ eius
alius lõgus sicut digitus: alius rotũ-
dus: sed melior est rotũdus: ꝛ eius aliꝰ albus:
alius rubeus: alius niger: sed melior ex his ē
qui est albus vere albedinis intus ꝛ extra: ꝛ q
est grossus ꝛ duriciei mediocris. Aliter autē
facti mali sunt. Ser. li. ag. c. Sturagen auc.
Dyas. Sturagen siue suragē. i. hermodacti
lus est herba que florescit in fine autũni: ꝛ est
eius flos albus silis in figura sua flori croci.
Deindē emittit folia silia folijs bulbi in qui-
bus est humiditas adherēs manui: ꝛ hꝫ stipi
teꝫ in lõgitudine vnius palmi porrectũ: eius
color est albus declinās ad nigredinē: ꝛ hꝫ ra
dicem cuius color est niger ad rubedinē decli
nans: sed qñ aufert cortex apparet radix inte
rius alba: mollis: dulcis saporis: ꝛ plena hu-
miditate: que grece vocaf coliricon: vt appa-
ret ĩ propria lr̃a. Est aũt radix ipsa rotũda si-
milis cepe bulbi: ꝛ radix ipsa hꝫ in medio sui
scissurā ex qua egredit stipes sup quē est flos:
multũ nascitur in loco qui df charin: ꝛ in ter
ris q̃ dicunt guagna. Et hec radix ꝛ alia ope
ratur vt lr̃a. ¶ Paulus ca. de hermo. Her
modactili sunt cali. ꝛ sic. in principio. ij. gra.
Herba est ꝛ circa radices eius tuborositates
inueniuntur que colligi debēt ꝛ vsui reserua-
ri. In estate colligunt ꝛ reseruant: per annuꝫ
vnum seruari possunt. Sunt autem eligendi
qui sunt albi ꝛ solidi. Habet autem virtuteꝫ
dissolutiuam: consumptiuam: attractiuam.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Gal. Radix hermodactili que
est alba intus ꝛ extra est melior: ꝛ hꝫ virtuteꝫ
B laxatiuā. ¶ Et aqua in qua bullierit: verum
malus est stomacho. Et confert doloribus isi
cturarum ꝛ podagre. Exhibendus est hñti-
bus iuncturas molles ꝛ nimis humidas.
C ¶ Ideꝫ auc. Mesasurgen. Albus est bonus.
Sꝫ rubeus occidit: nõ qꝛ nimis frigidus ita
ꝙ narcotizet: qꝛ si hoc eēt nõ esset laxatiuus.
D ¶ Aben Mesuay. Rubeus occidit vlcera an
E tiqua ꝛ cõfert variolis. ¶ Rabix. Et melior
ex eo est qui est exterius ꝛ interius albus: ꝛ qñ
frangitur est fractio eius facilis ꝛ non dura.
Niger vo ꝛ rubeus sunt ambo interficiētes.
F ¶ Paulus. Purgant autem principaliter
flegma. Contra arteticam ꝛ podagraꝫ: cyra-
gram ꝛ iliacam passionem: ꝛ morbus ex fleg-
mate non existēte fe. valet benedicta acuta ex
hermodactilis: yeralegodion: theodoricon:
anacardina. ¶ Contra sciaticam podagraꝫ G
ꝛ cyragram succus feniculi cum melle deco-
quatur: ꝛ cum tali melle dentur. ʒ. ij. hermo
dactilorũ: ꝛ. ʒ. i. seminis feniculi ꝛ fiat electua
rium quod more benedicte potest sumi.
¶ Et nota ꝙ in dosi debent poni vncie due H
vel tres hermodactili. ¶ Contra yliacaꝫ pas I
sionē fiat decoctio mellis addita aqua ne exu
ratur: ꝛ ne mel exeat: ꝛ ex illo melle additis
ʒ. ij. hermodactili ꝛ cynamomi detur puluis
hermodactili: superfluam carnem corrodit.
¶ Puluis eius conficiatur cum sapone gal- K
lico ꝛ licinium intinctum fistulis: imponatur
ēt puluis eius cretico. Conficiantur cum ali-
qua medicina cerebrum confortante. Et fluel
lum de bombace intinctum naribus si immit
titur cerebruꝫ confortat: ꝛ polipum corrodit.
¶ Iohā. Mesue. Solutione educit flegma L
grossum: ꝛ a iuncturis proprie. Et est medici-
na magna artetice ꝛ podagre sumptus: ꝛ ca-
thaplasmatus: ꝛ proprie cum farina ordei.
¶ Et vitellis ouorum aut mica panis pin- M
guis ꝛ vitellis oui. Et vsus eius impinguat
corpus ꝛ augmentum efficit in spermate.
¶ Et est medicina bona vulneribus: abstrin- N
git. n. sordes eorum ꝛ consumit carnes putri-
das in eis. Dosis eius est ab aureo vno vsqꝫ
ad duas. Conseruatur auteꝫ per annos tres.

Capitulum. ccxxiij.

¶ Hemerocalles.

Ermerocalles. Plate. Hermerocal
b les: idest planta vt bulbus ematicus
q manducatur: fructus eius est sicut
narcissus: differens ab eo in flore tantum.
¶ Dyas. ca. hermerocalles. Hermerocalles
aut cathalepten velut bulbus ematicus. Fo-
lia habet ꝛ hastam similem lilio: in initio cuꝫ
inceperit aperire flores lilij ostendit tres vel
quattuor: sed postꝙ floruerit viridē facit colo
rem bonuꝫ ꝛ odoratuꝫ. Radix eius in magni
tudine similis est bulbo: sed paulo maior.

Operationes.

A ¶ Dyas. Hec si bibita fuerit: humorem sor
didum matricis excludit.
B ¶ Mēstruis īperat. Folia eius cathaplasma
tibus adhibita combustionibus medicantur.

Capitulum. ccxxiiij.

Erba paralisis. Plates. Herba pa-
b ralisis: siue herba sancti petri siue pa-
ralitica siue artetica: que omnia ideꝫ
sunt: ꝛ est herba cuius folia florere incipiunt
tempore hyemis: que se extendunt in terra
quasi citrina vt alis fagus: florem citrinum
profert. ca. est ꝛ sic. complexionis.

Operationes.

A ¶ Dyasco. Hec herba doloribus medetur
mēbrorum. Foliuꝫ eius ꝛ flores humida ꝛ nō
sicca qū ponuntur super empetigineꝫ: ꝛ pan-
num expellit eos ꝛ resoluūt oēm supfluitateꝫ.
¶ Et conuenit habētibus catarrū ꝛ mitigat B
dolorē capitis illis q sunt frigide cōplexiōis.
¶ Et oleum eius est iuuatiuuꝫ in hyeme: ꝛ si C
habens calidā complexionem: odoret nimiuꝫ
de ipso cū est viridis. ¶ Idē Aben mesuay. D
Confert humiditatibus ꝛ flegmati salso ꝛ se
nibus frigide complexionibus: ꝛ confert do-
loribus iuncturarum. ¶ Remouet loquelaꝫ E
amissaꝫ propter apoplexiam vel paralisim in
potu sumptum eius succus aureum. i. vel. ij.

Capitulum. ccxxv.

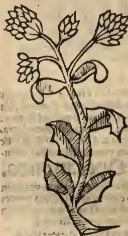

Erba grassula. Actor. Herba gras
b sula est herba de qua inuenitur ma-
ior ꝛ minor. Et minor est vermicula
ris: de qua habetur in cap. vermicularis infe
rius de V. Maior est herba hñs folia tene-
ra ꝛ pinguia: in quorum superficie est borra.

Operationes.

¶ Valet cōtra ignis arsuras: succus eius cu A
rat ramicem puerorū. ¶ Si accipiantur fo- B
lia grassule ꝛ cime oliuarum ꝛ terantur sub-
tiliter cum axungia porci recenti: ꝛ exprimat
per petiā: ꝛ bulliat cū modico vino albo qbus
admisceat mastix ꝛ olibanū: ꝛ postea vngat.

Capitulum. ccxxvi.

b Erba fetida: ⁊ ē herba subtilibus folijs silis herbe q̄ vocaṫ abrotanū plēa seminibus similātib⁹ seminibus lūbricoꝝ: sapor ei⁹ vergit ad amaritudinē nociuā: grauis odoris: ⁊ sapor ei⁹ ē amarus cū aliq̄li salsedine ⁊ stipticitate pauca: ⁊ est calidior absinthio: ⁊ debilior abrotano.

Operationes.

A ¶ Est mala flō: ⁊ claudit orificia venarum matricis: sic ꝙ cathaplasmata supra ventrē calida.
B ¶ Constringit sanguinem exeuntem post partum: ⁊ tempore menstruandi.

Capitulū. cclxxvij.

b Erundina siue harundina. Hactor. Harūdinā ponit Ysi. īter arbores: ⁊ hoc (vt vȷ) pp quasdā spāles: quarū tanta crassitudo ⁊ magnitudo esse dȷ: vt ex illis naues ⁊ edificia fabricenṫ. De ceteris aūt dictū est apud Ysi. īter herbas incultas ⁊ inter satiuas. ¶ Alex. in epla ad Aristo. Post victoriā nr̄aꝫ de Dario rege obtētā: acceptis cētūqnquagita ducibus indoꝝ: q breuitates itinerū nouerint: cū pgeremus ꝑter flumē apparuit: cuius ripā harundo pedū sexagenum vestiebat: pinoꝝ: abietūqꝫ vincens in crassitudine robora: eaqꝫ indi vtuntur ad edificia. Aqua vero fluminis gustu elleboro amarior erat: quaꝫ nec hō bibere nec pecus ēt sine tormēto poterat. Deinde vidimus holes nauiculis p flumē vehi rotūdis ex harūdine: q nobis ostēderūt vbi dulcē aquā possemus inuenire.

Operationes.

¶ Pli. li. xvj. Harūdines ꝑmath tenēt inter aquaticos frutices frigidis gaudētes. Belli pacisqꝫ experimētis necessarie sunt: atqꝫ ēt in delicijs grate. His. n. orientales populi bella ꝯficiūt dū spicula calamis addūt. ¶ Nullus aūt sagitis aptior ē calamus quā in rheno bononiēsi amne cui plurima inest medulla: pōdusqꝫ volucre. Cōtra flat⁹ quoqꝫ paruicax libra: qppe nō eadē gr̄a belgicis. ¶ Hec est creticis cōmēdationibus: ꝙꝙ ꝑferāṫ indi. quoꝝ alia qbusdā vȷ natura: qn̄ ⁊ hastaꝝ vicē ꝑbet additis cuspidibus. Harunde deniqꝫ indica arborcā hꝫ amplitudinē: qualis vȷ in tēplis. Folia vero breuia: nauigiorūqꝫ vicē prestant (si credimus) internodia singula. A B C
¶ Pli. li. xvij. Illa q̄ nascit̄ in india ⁊ syria odoꝝ vnguētorumqꝫ causa. Vrinā mouet cuꝫ gramine vel apij semine decocta: menstruaqꝫ citat motu. D
¶ Hydropisi prodest ac tussi etiam sufficit. E

Capitulū. cclxxviij.

f Msquiamus. Ysido. Iusquiamus est herba sic a grecis appellata: sꝫ a latinis herba calicularis dicitur: eo ꝙ calicule eius in figura cancarorum nascātur vt

⁊ mali

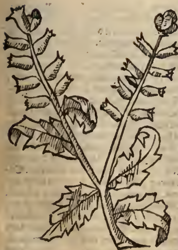

ꝛ mali punici: quorum ora ferata sunt: habētes intrinsecus semia papaueris similia. Hec herba est insana: vocatur eo ꝙ vsus eius periculosus est: deniqȝ si bibatur vel edatur insaniam facit vel somni imaginem turbidam. Dyas. ſm translationem nostram ca. de iusquiamo. Jusquiamus frutex est paruus hastam habens grossiorem ꝛ folia lata ꝛ oblonga diuisa nigra ꝛ aspera: iuxta cuius hastas sunt capita plena semie. Sed iusquiami tria sunt genera: vnum purpureum florem hñs: ꝛ semen nigruȝ: folliculos duros ꝛ spinosos. Alteruȝ vero flores mellinos habet ꝛ folliculos molles: semen obrufū sicut erisimon. Ambe vero iste maniam prestant ꝛ narcotice sunt ꝛ minus vsuales. Tertium vero genus est cuius vsus frequentatur: folia habet pinguia ꝛ mollia: ꝛ chili: succi plena: flores albos ꝛ semen album proferens. Nascitur in locis maritimis ꝛ in ripis: semen vero vtile est album: quod minus si inuentum fuerit rufum secundatur. Nigrum vero inutile est: semen eius ꝛ folia exiccantur: hasta ipsius tūsa ꝛ expressa. Hic succus in sole siccandus est: qꝛ vtilis est vsui post annū: semen eius siccū in calida misſum tūditur ꝛ exprimitur: est vero succus melior viridis ꝙ siccus. Multi vero farine triticee, succum eius admixtum factis trociscis reponunt. Galienus octauo simplicium farmacorum capitulo de Jusquiamo ſm translationem arabicam. Jusquiamus cuius semen nigrum est: ꝛ signum super hoc ꝙ sit semen nigrum est ꝙ flos eius vergit ad rubedinem: facit maniam ꝛ subeth. Ille vero cuius semen subrufuȝ est: cognoscitur in hoc ꝙ flos eius est citrinus: ꝛ est propiquus primo in virtute: ꝛ propter hoc oportet ꝙ caueaſ ab his ambabus speciebus: ꝛ non vtatur quis eis: qꝛ non est iuuamentum in eis: sed occidunt. Jusquiamus vero habens semen albuȝ ꝛ florem album: est conueniēs vsui medicine: ꝛ est in tertio gradu fri. ꝛ sic. in secundo.

Operationes.

¶ Dyas. Utilis est succus semini viri in voluntario. Confectionibus colliriorum mixtus reuma viscidum ꝛ calidum compescit. A

¶ Dolorem aurium mitigat. Stericas causas medendo compescit mixtus polente: vel vt cathaplasma adhibitus tumores podagricos spargit. B

¶ Semen eius omnia similiter facere nouit: maxime tussientibus subuenit ꝛ catharrum soluit: reuma oculorum ꝛ dolorem compescit obulo vno cum semine miconis ꝛ mulsa mixtus ꝛ bibitus fluxui matricis ꝛ sanguinem reijcientibus opitulatur. C

¶ Semen eius solum podagricis auxilium vino mixtum ꝛ cathaplasmatibus adhibitū: tumorem testium ꝛ mămarum soluit. D

¶ Multis alijs cathaplasmatibus necessario miscetur: folia eius maxime cum polenta mixta ꝛ in cathaplasmatibus adhibita doloreȝ tollunt: cuȝ vino bibita ter aut quater febres empialas prohibet. ¶ Cocta sicut olus ꝛ comesta statim maniaȝ faciunt. Radix eius cocta in aceto dolorē dentiū ori recēta mitigat. E F

¶ Additio. Emplastrū de iusqamo valēs ad dolorē iūcturarū podagre: ꝛ ē medicamē expertū vtile. ℞. semis iusqami ℥ſ. i. agarici ꝛ fenugreci añ ℥ſ. i. baurach. ℨ. i. cere li. i. resin decocte lib. i. olei atq li. i. medulle ossiū cerui ℨ. iij. radicis lilij vnc. iiij. Terant medicīe siccē: ꝛ cribellēt: ꝛ liqfiāt: ꝛ dimittant donec infrigidenſ ꝛ proijciant sup medicinas siccas ꝛ cō misceantur ꝛ reponatur ꝛ administretur. G

Capitulum. ccxxix.

Uniperꝰ. Ysi. Junipus grece dicta ē: siue qꝛ ab amplo in angustū finit: siue eo ꝙ receptū ignē diu teneat: ita si prune ex ciꝰ cinere coopte fuerit vsqȝ ad ānū puenlāt Piro. n. grece. i. ignis latie. Junipꝰ āt alia pua

est: alia magna. Pli.li.xij. Piperis granuꝫ cuius arbor in italia nascit. Iuniperi baccis mire viꝫ trahētibus adulteratur. Ser.li.ag. ca. balbilbalach.i.iuniperus ē vna ex spēbus cipressi masculi. Et oēs sunt quatuor spēs: ⁊ sunt iunipus ⁊ babel.i.sauina ⁊ cerbi ⁊ gara .i.iuniperus q̄ nolat arconas. Est ex alia magna: alia pua: ⁊ bꝫ fructū quendā: cuius fructus est magnus sicut Nabach. ⁊ in lr̄a babel dicit sicut zaror: ⁊ quedā cuius fructus est puus sicut faba: nisi qꝛ ipse est rotūdus tot⁹. Gal.vj.sim.far.c.de iunipero. Virtus arboris huius est ca.⁊ sic.in.iij.gra. sed caliditas ipsius fructus est ſm hoc: sed siccitas eius est in pncipio tertij. Et idē Ser. Sauina est illa que dr̄ brachos siue bracheos: ⁊ non bꝫ fructuꝫ: ⁊ nos de illa dicemus in ca. Sauina: infra de s. Sed zerbin est illa que dr̄ padras: ⁊ habet fructum similē fructui cipressi: nisi qꝛ est minor eo satis. Et est ex cerbin parua spinosa: ⁊ fructū similem fructui iuniperi: cuius magnitudo est sicut granū mirti: sꝫ est rotunduꝫ: ⁊ virtus zerbin: ē ca.⁊ sic.in.iij.gra. Sed gara ē spēs pua respectu zerbin. Meōria ei⁹ veniet in ca. laurus de.l.

Operationes.

A ¶ Archeutos siue Arconos. Iuniperus magna ⁊ parua. Ambe calefaciūt ⁊ subtiliant: ⁊ puocāt vrinā. Et qn̄ fit fumigatio cū eis expellit venenosa reptilia. Et bꝫ fructus: cuius quidaꝫ reperit in magnitudine auellane: ⁊ quidam in magnitudie fabe: nisi qꝛ est rotūdus: ⁊ bꝫ odorē bonuꝫ: ⁊ est dulcis habens in se aliquantulū amaritudinis. ¶ Dyas.ca. de iuni- B
pero ſm trāslationē grecā. Iuniperus arbor alia est parua: alia magna: sed vtreqꝫ acrioris sunt virtutis atqꝫ mictualis ⁊ insensibilis.
¶ Auicē.qnto colliget ca. de iunipero. Iuni- C
per⁹ q̄ vocat abel ca.ē ⁊ sic.i.iij.gra. ¶ Pau- D
lus ca. de vnice Gūmi ipsius arboris ē vinir.
¶ Itē Dyas. Prunis imposite fumigio: ser- E
pētes fugāt: fructus eius iocūdus ē ⁊ odoris sūmi si in ore detinet: ⁊ eustomachus est: ⁊ coraci vtilis est: tussim sedat. Ventrē ⁊ inflationes sedat: tortiōib⁹ alia bibita subuenit. Cōtra venena pstat auxiliū: diureticū est illi adiutoriū. Spasmatib⁹ ⁊ reumatibus prodest.
¶ Offocationes stericas tollit. Appellat au- F
tem a grecis archiotides: succus eius medet
vipera veratis. ¶ Succus eius crustus atqꝫ G
cū aqua illinitus leprā despuit. Eluuatio aūt ligni eius potui data interficit. Lacrim⁹ eius potui datus tussim: ventrem atqꝫ perotidas
sanat. ¶ Auicē. habel prouocat vrinā ⁊ men- H
strua plus oīa alia re donec facit mingere sanguineꝫ. Et facit aborsum ⁊ extrahit fetū mortuum. Pro ista spē lege. Sauinā infra de s.

Capitulum. ccxxx.

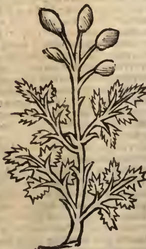

I Iuiube. Aui.li.ij.c.iuiube: meliores sunt:

sunt: maiores earum frigide sunt in primo equa les in siccitate et humiditate: et sunt declinan tes parum ad humiditatem. Et nutrimentum earum et digestio sunt difficilia. Et sermo qui dem in eis bonus est ille quem dixit Galienus. Non reperi iuiubas in conseruanda sanitate et remouenda egritudine aliquid operantes: sed reperi eas difficilis digestionis et pauci nu trimenti.

Operationes.

A ¶ Auicen. Confert acuitati sanguinis cali di: et extimo quod illud est propterea quod ingros sant sanguinem et viscosum faciunt ipsum.

B ¶ Et illorum extimatio qui putant quod ipse cla rificet sanguinem et lauent eum: est extimatio corrupta ad quam ego non declino.

C ¶ Idem. Conferunt pectori et pulmoni. Sunt mali stomacho difficilis digestionis. Exti mant quidam quod conferunt dolori renum et vesice.

Capitulum. ccxxxj.

Iuncus. Serap. lib. aggre. cap. Dis. aucto. Dyascori. Dis: idest iuncus. Est herba cuius due sunt species. Una ipsarum habet acutas summitates: et ista eti am species similiter diuiditur in duas: quia ex ea est que non habet fructum. Alia est que habet fructum nigrum et rotundum: et una huius speciei est grossior quam canna alterius.

Et est tertia species que habet cannam gros siorem adhuc et magis cannosam quam supradicte due species: et huius speciei fructus qui est in summitatibus eius est similis fructui iunci su pradictarum specierum.

Operationes.

A ¶ Idem auct. Gal. Huius herbe sunt due species: vna earum est subtilior et durior: et alia grossior et melior.

B ¶ Fructus huius secunde speciei facit dormire: sed species prima est similiter dua rum specierum. Una que non facit fructum: et non est in ea iuuamentum aliquod in medicina: et alia facit fructum: et facit somnum: nisi quod est debi lior quam prima: et ista species facit sodam.

C ¶ Et substantia istarum duarum specierum est com posita ex terrea pauca frigida pauce frigidi tatis: et substantia aquosa ca. pauce caldita tis. Et desiccat et infrigidat: et est narcotica.

D ¶ Et due species quando assantur in igne: et sumun tur in potu: stringunt ventrem: et abscindunt sup fluitatem menstruorum: et desiccant quod de scendit ex humoribus ad partes inferiores.

Capitulum. ccxxxij.

Iudaica. Dya. c. hierob. i. Iudaica. Et est herba porrecta virgultis vltra cubitum geniculosis cum folijs per inter ualla distantibus tanquam quercus incisis et sub albidis. Uires habet acres et mictuales.

Operationes.

A ¶ Dyas. Facit ad capitis ⁊ epatis dolorem. Et ad serpentis morsum ⁊ arancarum ⁊ rabidi canis. Calculus expellit.

B ¶ Ydropicos sanat: vulnera recentia superposita curat: facit ⁊ ad eos qui induratas venas habent.

C ¶ Et cibum reijciunt propter parotidas strumas collo ligatur.

D ¶ Ytericos sanat. ℥.i. ex succo foliorū ⁊ nardi. ℥.iiij. ⁊ paululum myrrhe ex aqua sciatis iij. potui data: radicem huius qui secum habuerit a serpente tutus erit.

Capitulum. cccxxxiij.

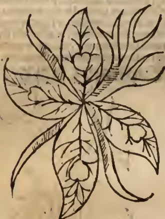

Incensaria. Dyascorides. Incensaria herba est facta sicut arnoglossa: sed aspera ⁊ super terram spansa: cuius odor est sicut odor thuris: habens in costis aliqualem pilositatem: ⁊ albedinem sicut enula. Et folia habent formam aliqualiter cordis nascentia.

Operationes.

A ¶ Dyasc. desiccat humiditatem pectoris: ⁊ confortat neruos.

B ¶ Et valet ad corizam.

Capitulum. cccxxxiiij.

Indicus Sera. lib. ag. cap. Milech. auct. Dyas. Est de ipso domesticus ⁊ siluestris. Et domesticus ē ille quo tinctores vtuntur. Cuius foliū est simile folio plātaginis: nisi q: est magis viscosus ⁊ fortioris nigredinis: ⁊ h₃ stipitē longitudinis brachij vnius. Sed agrestis assimilatur domestico: nisi q: folium eius est magis simile folio lactuce: ⁊ h₃ ramulos lōgos plures graciles cū multis ramusculis: quorum color tendit ad rubedinem: ⁊ in summitatibus ramor₃ sunt vaginole multe similes linguis. Et est in eis semen: ⁊ h₃ florem paruū subtilem. Et idē auc. Gal. Domesticus est ille quo vtuntur tinctores: sapor eius est amarus: stipticus: ⁊ virtus eius est q̄ desiccat fortiter sine cacumine. Et ide₃ auc. Aloesme. Est arbustū puluerulētū. eleuaturq₃ cū stipite suo lōgitudie vnius brachij: ⁊ h₃ germina ramorū. In sūmitate sua est flos sicut flos coriādri: ⁊ siccaſ ⁊ terif: ⁊ ponitur cū alcāna. Dicunt qdā q̄ achlē. i. indicus est arbor nilet chatis: ⁊ nesime sunt idem. Et idem auct. Isaac benaram alcat ⁊ nesme sunt idem. Et est halbac: ⁊ est planta habens folium longum plus q̄ folium salicis. Et assimilatur folio faseoli coloris quasi aurei: sed maius est: ⁊ est calidum ⁊ siccum ⁊ stipticum.

Operationes.

¶ Sera. auc. Gal. Uirtus idici icarnat ⁊ resoluit ⁊ A

soluit ⁊ ꝯglutinat vlcera q̃ sunt in corporib⁹ duris: Et si fuerint i capitibus musculoꝝ: ⁊ abscidit fluxũ sanguis ⁊ dissoluit ⁊ minuit apata mollia: ⁊ ꝯfert vlceribus putridis ⁊ corrosiuis
B ¶ Idẽ auc. Dyas. Emplm cũ folijs ei⁹ ꝯfert apatibus ⁊ vlcerib⁹. Nã in ꝑncipio ipsoꝝ cõglutinat ea sua caliditate ⁊ abscidit fluxũ san
C guis ¶ Et curat formicã ⁊ herisipilã Et agrestis fortioris ẽ vtutis: ⁊ ꝯfert spleneticis qñ bibit: ⁊ fit emplm cũ eo: ⁊ iuuat plus q̃ primus.

Capitulum. cccxxv.

Sopus. Pla. Isopus ẽ ca. ⁊ sic. i. iij.
I gra. Uirtutẽ hꝫ ꝑm folia ⁊ flores: nõ ꝑm radicẽ. In estate cũ flores ꝑducit colligit: i vmbroso ⁊ nõ fumoso loco suspẽdit ⁊ desiccat: i medicis abiectis stipitibus flores ⁊ folia ponunt: p ãnũ seruant: virtutẽ hꝫ diureticam dissoluendi: attrahendi: consumẽdi.

Operationes.

A ¶ Ysi. Isopus est herba purgãdis pulmonibus apta. Uñ in veteri testamẽto aspgebant cũ fasciculis isopi q agni sanguie volebãt mũdari. Nascit in petris herẽs saxo radicibus.
B ¶ Papias. Isopus ẽ herba humilis: calefacit ⁊ flegma deducit: eius radicibus nihil for
C tius ⁊ penetrabilius inter saxa. ¶ Pla. Contra tussim frigidã valet vinũ decoctionis ei⁹ ꝯficuũ siccarũ: ad idẽ valet electuariũ qd̃ fit
D ex ea. s. ex isopo. ¶ Additio. Gal. vij. miamir auc. origenis. Electuariũ de isopo valens ad tussim ⁊ difficultatẽ anhelitus. ℞. isopi: pulegij: añ. ʒ. ij. Yreos: seminis napi cardamomi añ ʒ. i. anisi piperis: añ. ʒ. i. tere ⁊ cribella: ⁊ assume cũ melle nõ cocto: dosis est coclear vnũ.
¶ Aui. Isopus alia est mõtana: alia ortina. E
ca. ⁊ sic. in. iij. ⁊ est subtilis sicut origanũ. Potus eius colorẽ bonũ facit: ⁊ eius gũmera vestigia in facie abstergit. Cũ vino bibita resoluit apata dura. ¶ Confert pectori ⁊ pulmoni F
patiẽtibus dissuriã ⁊ tussi antiq̃. Soluẽdo ãt educit flegma ⁊ ascarides ⁊ vermes. ¶ Ualꝫ G
etiaꝫ spleni ⁊ ydropisi: decoctio eius cũ aceto ⁊ oximelle sedat doloreꝫ dentis. Et vapor decoctionis cum ficis confert sonitui auris. Et ipsa etiaꝫ cocta fit emplastrũ: tarfati ⁊ sanguini mortuo sub palpebra. ¶ Constan. Isopus H
cali. est ⁊ sic. in. iij. gra. Succus eius cum ficubus coctus: ⁊ melle ⁊ ruta bibitus apostemata pulmonis anhelitus ⁊ duricies: tussim ⁊ catharrum ad gulam de capite descendentẽ curat: lumbricos occidit. Apozima cum melle grossos humores dissoluit. ¶ Idẽ. Si cuꝫ fi- I
cubus siccis vtatur: ⁊ vẽtrẽ humectat ⁊ cutẽ clarificat. Cum aceto cocta si os tm̃ abluatur ex ea: dolorem dentium amputat auribus inde fumigatis dolorem ⁊ sonitum placat.
¶ Rasis. Isopus vt origanũ valet. Pectus K
⁊ pulmonẽ purgat. Asmati quoqꝫ ⁊ tussi antique cõfert. Flegma ⁊ vermes e corpore educit. ¶ Plinius. lib. xxvj. Isopi quinqꝫ rami L
cum duobus rute ac vicis tribus decocte toracem purgat. ¶ Iterum. Isopi fasciculus M
cuꝫ quadrante mellis ad tussim decoquitur.
¶ Addi. Rasis. x. cõti. Emplastruꝫ valẽs ad N
dolorẽ lateris ⁊ tussiꝫ. ℞. isopi recẽtis: adipis anatini: adipis gallinaruꝫ: adipis ouim: ana partem congruam: ⁊ apponatur lateri.

Capitulum.cccxxxvi.

Sopum humidũ. Dyaſ.c. de yſopo
Y humido ſm trãſlationẽ noſtrã. Yſo-
pi cerotũ eſt quaſi ſordes: ꝛ ſuccus la
naꝝ ſuccidaꝝ q̃ hoc modo colligiť. Lane ſuc-
cide ꝛ ſordiſſime mox detonſe mittunť in vas
aquã calidẽ hñs: ꝛ ſic accenditur ignis vt ali
quid ferueat: deinde refrigerať: ꝛ qḋ ſupnata
uerit in moduꝫ pinguedinis abradiť manu: ꝛ
vas ſtãneum abſtergiť: ꝛ ſic ipſum vas repleť
pluuiali aqua ꝛ cooptũ tenui linthco ad ſoleꝫ
biduo ponitur: ꝛ ſic tertio die aqua delimpi-
datur ꝛ reponiť. Adulterať cũ pinguedine ꝛ
cera: ſꝫ intelligiť ꝙ ſincerũ odoreꝫ lane ſucci-
de ſeruat. Serã. lib. ag. ca. Cenſaraſſab. Et
eſt pinguedo q̃ eſt in lana: que fit in hunc mo-
dum. Accipe lanã ſuccidam vel mollem: ꝛ la
ua eam cuꝫ aqua calida: ꝛ in ſole calido: ꝛ ex-
prime totum qḋ in ea eſt ex ſorde: ꝛ pone ſor-
diciem illã in vaſe hñte orificiũ latũ: ꝛ proijce
ſuper eã aquã infundẽs ab alto cũ impetu vt
ſpumaꝫ faciat. Deinde agita agitatione for
ti vt multaꝫ faciat ſpumã ſuper aquã abſter-
ge aquã marinã cũ ĩpetu donec ſpuma ſedeť
olno: ꝛ tũc tolle pinguedinem ſupernatãteꝫ:
ꝛ pone in vaſe terreo: deinde proijce in vaſe
iterum aquã aliã ꝛ agita ſicut feciſti primo: ꝛ
proijce ſup ſpumã eius aquã marinã: ꝛ dimit
te ſedari ſpumã ꝛ collige eam. Et facias hoc
quotiens ſpumaꝫ videris: deinde accipe pin-
guedinem quaꝫ aggregaſti ꝛ malaxa eam cũ
manibus. Et ſi aliquã in eis inuenies ſordeꝫ:
extrahe ipſam aquaꝫ agitãdo. Et facias hoc
totiẽs donec videas ipſam albã ꝛ puram pin-
guedinem ſine admixtione alicuius rei: ꝛ cuꝫ
hoc feceris pone in vaſe terreo ꝛ ſerua.

Operationes.

A ¶ Sera. Melior ex yſopo humido eſt illud
quod eſt molle qñ tãgitur ſine aſperitate ha-
bens odorem lana ſuccidi. Et quãdo diſſolui
tur non apparet ibi aliqua groſſicies ſicut in
adulterata. Et virtus huius eſt calefactiua:
mollificatiua vlcerũ induratoꝝ: ꝛ proprie vl-
cerum matricis qñ miſceť cũ melle ꝛ butyro.
B ¶ Et quando fit ſuppoſitorium cum eo pro-
uocat menſtrua ꝛ expellit fetum ꝛ ſecundinã.
Et quando miſcetur cuꝫ ſepe anatis confert
vlceribus ani ꝛ vlceribus virge ꝛ teſticuloruꝫ
ꝛ exiſtentibus circa loca illa.
C ¶ Et confert pruritui lachrymaliuꝫ oculi ꝛ
groſſiciei palpebrarũ. Et ponitur in vaſe no-
uo ſupra lenem ignẽ: ꝛ dimittitur donec ve-
niatur pinguedo eius: ꝛ fiat cinis: ꝛ eſt conue
niens cinis in collirijs ꝛ medicinis oculorum.
¶ Et confert morbibus venenoſis ꝛ fluxui vẽ D
tris antiquo ꝛ vlceribus inteſtinorum.
¶ Et abſcindit fluxum menſtruorum: ꝛ diſ- E
ſoluit ſanguinem congelatum in ſtomacho:
ꝛ quando ſumitur in potu mundificat vlcera
pectoris ꝛ pulmonis.
¶ Et quando miſcetur cum butyro ꝛ fit na- F
ſcale cum eo poſt mundificationeꝫ matricis:
ꝛ prohibet impregnationem.
¶ Et quãdo datur in potu mulieribus poſt G
partũ facit eas adhibere ad impregnationeꝫ.

Capitulū.cccxxxvij.

Karabe. Platearius. Karabe
eſt gummi arboris vt gemma
K vnde annuli fiũt. Unde electruꝫ
ſuccinum karabe ſub eodem po
nuntur: quia electrum eſt kara-
be. Unde habemus in alexandro capitulo de
diſſinteria trociſcis dyalectrum. Item Ser-
uius ſuper bucolicon Uirgilij in egloga pa
ſtoris dicit: ꝙ electrum eſt poſt ſuccinum.
Itẽ Caſſius felix tractatu de trociſcis dicit.
Trociſcos de ſuccino ꝛ eſt electrum: ꝛ deſcri-
bit trociſcos de karabe. Eſt autem gummi

arboris dicte dyasagiros: et species populi arboris: ut patet in illo capitulo agiros: verũ aliud facit capitulum de populo diuerse speciei ab illo. Aui. lib. ij. de eo duo facit capitula. Unum de bauro: cui consonat capitulum de populo arbore. Aliud de bauro romano: cui consonat capitulum de agiros: quod etiã exponit Dyascori. quod est populus arbor. Aui. dicit quod est achirosa: volens dicere agiros: sed in arabico est achiros cuius gummi ut dicit Auicẽ. est karabe. Et Dyasco. dicit quod ex hac arbore succinum nascitur secundum quosdam: et in rhodanum distillat: et ipsum est electrum: ut ostensum est supra. Due ergo videntur esse species huius arboris. Una calide cõplexionis. Alia frigide: sicut per utrumque textum colligitur. ¶ Aui. lib. de viribus cordis karabe: ca. est in. j. sic. in. ij. aliqui volunt quod sit frigida. Paulus de karabe. Karabe est gũmi arboris baur romani: et calefacit caliditate temperata cum pauca frigiditate. Bulcasim eben aben azarin: libro qui dicitur seruitor karabe sic assatur et comburitur. Oportet quod frãgas karabe in fracturis paruis et assa vna vice vel duabus et serua. Sed cõbustio eius est in hũc modum. Accipe ollam victilem: et pone karabe intus et claude os eius cum luto: et pone in igne vna nocte: deinde extrahe et vtere et tere.

Operationes.

A ¶ Auicen. Habet proprietatem confortandi cor et letificandi et repellendi cardiacam: et fortificandi spiritus.

B ¶ Serap. Karabe sumitur in potu et prohibet cursum humiditatum ad stomachum: et abstringit ventrem et stomachum: et confortat eum: et abscindit fluxum sanguinis. Et quando cortex huius arboris inciditur minutim: et seminatur in letamine: oritur ibi in toto anno fungi ad comedendum.

C ¶ Paulus. Karabe est gũmi arboris baur romani quod quando bibitur retinet fluxum ventris et stomachi: et sanguinem vndecunque fluit. Et putant quidam quod sit sandaraca: et dicunt quod karabe sodoma huius est gũmi: et est gummi funeris eo quod latini ponebant ipsum super corpora defunctorum.

D ¶ Et idem auctoritate Albuhherig. Caliditas eius est temperata cum pauca frigiditate: et habet proprietatem retinendi sanguinem: et proprie in tenasmone. Et confert cardiace: et stringit ventrem.

E ¶ Et idem auctoritate begde. Karabe calida est et retinet sanguinẽ vndecunque fluentem.

F ¶ Et idem auctorita. Alcazi. Suspenditur super apostema et confert: et est frigida. Et confert cardiace et sputo sanguinis: et fluxui eius a naribus.

G ¶ Alias virtutes inuenies in tractatu de lapidibus preciosis in capitulo Sagates.

Capitulum. ccccxxviij.

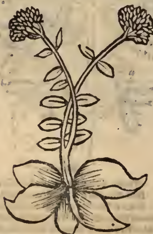

K alendula. Plinius capi. kalendula: est herba cuius stipes plurimos habet ramos. Folia eius sunt similia foliis conizi maioris sed angustiora et pinguiora cum aliquali viscositate et odore graui: vel ut couiza. Flos eius aurosus similis est aurigalĩ vel butalmos: semina eius quod plurima ordinatim: posita in capitello quodam habentia formam corniculorum: et ipsa semina sunt pilosa aliqualiter. Est calide et sicce complexionis.

Operationes.

A ¶ Uirtutẽ habet strigẽdi: cõfortãdi: et desiccãdi.

B ¶ Contra dolorem dentium puluis eius si inuoluatur in bombice et dentibus applicetur: statim dolor cessat: similiter naribus intromissa vermem qui est in dente occidit.

C ¶ Contra rosulas pedum valet fomentum ex ea factum.

Capitulum. ccccxxix.

p

Cubube. Pli. ca. de Kubube. Ex eis
k sunt domestice & silvestres. Sunt.n. fructus cuiusdã arboris in partibus Indie nascentes. Et sunt triũ generũ. Sunt enim silvestres q̃ sunt minores: & sunt saporis acuti sicut pip: & sunt graues intus plene breuis stipitis. Sunt &t alijs superioribus silvestres maiores põderose similiter & plene amari saporis: superioribus meliores. Sunt alie que sunt domestice oĩbus p̃dictis laudabiliores. Interius manes leuis põderis lõgi stipitis: modice amaritudis. In sũmitate hñtes planicie aliquã: & vbi cõiungitur stipiti cõcauitas est quedã cũ masticatur fumositas quedam euaporabilis ad cerebrũ ascẽdit. Cũ simpliciter ponitur ista itelligitur. Virtus est in folijs: & semine eius calide & sicce temperate.
¶ Sera. lib. ag. ca. kubebe. Kebube est planta habens folia mirte domestice: nisi q2 sunt latiora eis: & sũmitates eorũ sunt acute: sicut sũmitates lancee. Et h3 fructum rotundum aliquantulu3 depressum & latum. Inter folia eius repertu3: quod qñ maturatur vergit ad rubedinem inter ipsum & granu3 triangulũ: & h3 ramulos siles ramis plante dicte laros: egredientes ab vna radice sicut agrestis: difficile frangibilis: lõgus circiter brachiũ vnũ: plenus folijs: & fructus eius põticus declinãs ad amaritudine3: & color eius declinat ad rubedinem. Et ide3 postq̃ congregaui inter sermonem Dyas. & Galienu super omnem herbam inueni q̃ Gal. non memorauit mirtum agrestẽ. Et Dyas. non memorauit kubebas. Et vidi q̃ descriptio Gal. super kubebas est descriptio Dyasco. super mirtum agrestem.

Operationes.

¶ Sera. Semen eius bibitũ vrinam prouocat: mẽstruis imperat: calculos vesice frãgit. A
¶ Ystericis & cephilargicis medicatur. Radix eius cum viridis est a multis pro sparago comeditur: que amara est & diuretica. B
¶ Et idem auctoritate Galieni. Est medicina similis su. in sapore & virtute: nisi q2 est subtilior: multum ideo fit aperitiua operationu3 que sunt in corpore toto. C
¶ Et prouocat vrinam: & mundificat renes a lapide qui generatur in eis. Et est bona gutturi: & stringit ventrem. D
¶ Paulus capitu. de kubeba. Kubeba valet contra frigidum reuma: & confortat cerebrum & curat apoplexiam. E

Capitulum. ccxl.

Lactuca. Ysiõ. Lactuca dicitur
l eo q̃ habundantiam lactis exuberet: seu q̃ lacte nutrientes feminas implet. Hec & in viris veneris vsu3

neris visum coercet. ¶ Platearius. Lactuca cibariorum visui competit semen eius medicine: quod frigidius est ipsa herba. Judicantur autem ab auctoribus omnium herbarum temperatissima. ¶ Palladius lib. ij. mense Januario lactuca sere͂da est: vel Decembri: vt planta eius Februario transferatur. Item Februario seritur vt possit aprili me͂se transferre. Sed certum est eam toto anno bene seri si locus sit letus: stercoratus: irriguus: anteq͂ pangatur radices eius resecemus equaliter: ⁊ liquido fimo linamus. Vel que iam pacto sunt nudate letamen accipiant. Amant solum subactum: pingue: humidum stercoratum.

¶ Aui. in ca. Lactuca. Et sunt eius tres species. Vna est que vocatur agrestis: quam greci sarallium vocant. Cuius tyrsus in modum secundi est. Et est species scariole sicut apparet ibidem. Alia species dicitur lactuca azini: quam si vis scire lege ca. xxxij. Ancusa supra de A. Et alia species que dicit Lactuca domestica que omnibus est nota: de qua hic loquimur. Gal. vj. sim. far. capi. de lactuca sm translationem grecã. Lactuce domestice virtus est que infrigidat ⁊ humectat sicut aqua non extranee: sed sicut aqua stagnorum vel lacunarum vel fontanarum. Et ipsa est que generat sanguinem bonum. Lactuca agrestis est similis domestice: nisi q2 stipitem habet maiorem: ⁊ folia eius sunt albiora folijs eius ⁊ subtiliora ⁊ asperiora. Et sapor eius est amarus: ⁊ est in virtute sua similis papaueri nigro.

Operationes.

A ¶ Sera. li. ag. ca. Hakas. i. lactuca. Virtus lactuce domestice est q͂ conuenit apostematibus calidis ⁊ herisipile. Et seme͂ eius q͂n bibitur abscindit distillatione͂ humiditatis spinatis. Et conuenit pollutioni que fit in somnis.

B ¶ Et idem auc. Gal. in li. de cibis. Lactuca generat sanguinem bonum in fine bonitatis. Et ego quidem comedebam lactucas quando eram iuuenis: q2 in stomacho generabatur colera: ⁊ sic infrigidabam ipsum: ⁊ tunc etiam postq͂ senui comedo eas elixas. Ideo quia non reperio aliquam herbam cum qua possum curare vigilias sicut cum ipsa. Humor vero qui generatur ex ea est frigidus ⁊ humidus. Et neq3 ex ea accidit nocumentum sicut ex alijs oleribus: ⁊ non stringit ventrem nec laxat: quia non habet stipticitatem nec salsedinem neq3 acuitatem.

C ¶ Idem quoq3 auc. Dyas. Latuca domestica est bona stomacho: ⁊ infrigidat ventrem: ⁊ facit dormire: ⁊ prouocat lac. Et qua͂do ipsa p̄ coquitur est magis iuuatiua: ⁊ quando comeditur sic euellitur sine ablutione: conuenit illis qui conqueruntur de stomacho suo.

¶ Et assiduus vsus comestionis eam obtenebrat visum. Et quando fit emplastru͂ cum ea conuenit apostematibus calidis: ⁊ herisipile leroĩmodo non sit vehemẽtis inflãmationis. D

¶ Sed semen eius bibitur ⁊ valet contra fluxum ventris: ⁊ extinguit libidinem ⁊ pollutionem seminis in somnis. Sed quando lactuca emiserit stipitem suum tunc efficitur virtus succi ⁊ lactis ipsius similis v̓tuti lactuce agrestis ⁊ papaueris nigri. E

¶ Et idem auc. Ruffi. Lactuca quidem curat egritudines que fiu͂t ab ebrietate quando sumitur: sed ipsa nocet intestinis: ⁊ lenit ventrem: ⁊ abscindit libidinem: ⁊ facit dormire. F

¶ Item q͂n coquitur cum oleo zizamino: ⁊ comeditur expellit yctericiam: ⁊ est medicina bona opilationibus narium ⁊ corize q͂n comeditur in ieiunio cocta cu͂ oleo: sinapiu͂ ⁊ lac lactuce domestice cu͂ emittit stipitem abstergit vulnera que fiunt in tunica cornea. Lac vero lactuce agreste positu͂ in fronte inducit somnu͂. G

¶ Et quando fit collirium cum eo lacte iuuencule conuenit vlceri cornee: ⁊ placat dolorem capitis ⁊ prouocat menstrua: ⁊ curat morsum rutele ⁊ scorpionis. H

¶ Gal. Calidis flegmonibus congruit: nec no͂ paruis herisipilationibus: non tamen potens est maioribus sufficere. Est autem ex cibis sedantibus sitim. Semen vero bibitum contra gomorream. i. effusionem spermatis cohibet. Vnde ⁊ somniantibus datur sicut etiam seme͂ agrestis lactuce liquorem citius colligit caliginem: necnon insuper vstionibus apta est subiuncta cum lacte feminee. I

¶ Et idem. ij. libro de cibis: cap. de Lactuca sm translationem grecam. Nosse aute͂ oportet ex omnibus oleribus paucissimum ⁊ chacochimum sanguinem generantibus ex lactuca non multum quidem neq3 cacocimum: non tamen euchimum perfecte sanguinem generari: comedunt autem ipsam vt ad multum quidem crudam: q͂n autem extiterit circa productionem seminis estatis tempore preelixatam in aqua dulci offerunt cum oleo ⁊ garo ⁊ aceto: aut cum aliquo salsamentorum. Et maxime quecu͂q3 coru͂ que cu͂ caseo preparantur. K

¶ Vtuntur au͂t ipsa ⁊ anteq͂ in stipite͂ impetuauerit per aqua͂ elixa͂tes: sicut ⁊ ego nu͂c in L

tepi: et quo dentes habeo prauos: sciens enim aliquis amicorum in consuetudine quidem mihi ex multo tempore olus hoc laboriosam autem nunc habens masticationem induxit decoctionem.

M ¶ Vtebar autem lactucis in iuuentute quidem calefaciente mihi continue superiori ventre infrigidationis gratia.

N ¶ Auicenna li. ij. ca. de lactuca. Ex ea est domestica et siluestris. Et illa que est siluestris est similis in virtute papaueris nigri.

O ¶ Et idem auctoritate Galieni. Non est infrigiditate eius que domestica vel ortulana est appiicatio ad vltimum.

P ¶ Additio. Lac lactucarum siluestrium valet contra morsum scorpionis.

Capitulum. ccxli.

Lacca. Platearius. Lacca est gummi arboris: quod defertur a partibus vltra marinis: quo tinguntur panni colore rubeo. Habet virtutem extenuatoriam. Et est calide et sic. complexionis in tertio gra. ¶ Serap. libro aggre. capi. Lac. auctoritate Dyascoridis. Lacc est gumma arboris que nascitur in terris arabum: et est in ea simile myrre et storaci. Et habet virtutem extenuandi. Et idem auct. Gal. Lacca est gummi arboris que nascitur in Arabia: que est similis myrre: habens odorem bonum: et administratur in fumigiis: et tinguntur ex ea panni rubei coloris: et dicitur tinctura illa Karmes: et defertur similiter de armenia: et est calide et sicce complexionis in tertio gradu. Et idem auct. Galieni in translatione albatarith. Lacca est gummi arboris que nascitur in Arabia: que est similis myrre habens odorem bonum. Et idem auctoritate Rasis. Lacca cadit ex celo super ramos arboris gubera: id est mespili in partibus Siref in insulis maris: et est calide et sic. complexionis. ¶ Auicenna libro secundo capitulo de lacca. Laccam dixerunt quidam de quibus est dictum Paulus: est gumma herbe similis myrre boni odoris: et oportet quod administretur cum cautela. Alij vero errauerunt et dixerunt quod est Karabe. Verum lacca in pluribus est virtutis karabe: et est extenuatiua virtute vehementi.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Lacca cōfert asmati: si puluis eius cum ouo sumatur ieiuno stomacho: et confert splenecticis in syrupo si ponatur: et prouocat menstrua: et confortat visum secundum omnem modum administrationis eius: et confortat stomachum: et aperit oppilationem stomachi et epatis: et curat ictericiam ex oppilatione.

B ¶ Serapion. Lacca habet virtutem extenuandi pingues: et bibūt de ea splenetici et asmatici et confert. Et quando bibitur cum mellicrato prouocat mēstrua: et abstergit maculas que fiunt in oculis abstersione veloci.

C ¶ Et curat debilitatem visus quando miscetur cum vino: et fit inde collirium: et est bona dolori dentium: et aperit oppilationes: et fortificat viscera: et tinguntur inde panni coloris rubei.

D ¶ Et aperit oppilationem stomachi: et confortat eum: et confert ictericie. Et modus ablutionis eius est: quod accipitur gummi eius vt teritur et proijcitur super ea aqua calida: in qua bulierint aristologia et squinantum et mouetur cum pistello et dimittitur residere: et eijcitur aqua: deinde desiccatur in vmbra: et reponitur in vase vitreo: et si non clarificatur prima vice: facias secundo.

E ¶ Auicenna. Lacca confert tremori cordis: et confert epati: et confortat stomachum: et confert ictericie et ydropisi: et doloribus epatis.

Capitulum. ccxlij.

¶ Larix.

l

Arix. Ysido. Larix a castello lircino dicta est: ex qua tabule tegulis affixe flãmam repellunt: nec ex se carbones excusse efficiunt. Pli. lib. xvj. Larix est arbor ex silvestri genere cui folia nõ decidunt: sicut nec abieti: nulloqȝ flore exhilaratur: ꝓtinus enim e flore fructus gignitur. Montes amat sicut ⁊ cedrus: ⁊ est quintum genus earũ que picem ferunt: cui situs idem ⁊ facies: vt abieti. Huius materia longe prestantior incorrupta: vis humore contumax rubeus: preterea ⁊ odore acrior. Huic quoqȝ plusculuȝ erumpit liquoris: mellio colore atqȝ lentiore nunq̃ durescentis. Sextuȝ vero genus est teda: laricisqȝ morbus est vt teda fiat. Omnia vero huius genera que picem ferunt accensa fuligine in modica repente carbonem cum eruptionis crepitu expuunt: eiaculãturqȝ longe: excepta larice: que nec ardet: nec facit carbones: nec alio modo ignis vt consumitur q̃ lapides. Omnia quoqȝ illa perpetuo virent. Larice sunt omniuȝ arborꝫ altissime atqȝ rectissime.

Operationes.

A ¶ Pli. in lib. vt. s. Gignit ⁊ larix cauchrin sicut ⁊ abies videlicet pillulã in medicina viȝ vrendi hñtem que cõtinet nucleũ pineis siſeȝ.

B ¶ Idem in li. xvij. Seruntur aũt semine nec vnq̃ degenerant larix ac cypressus ac palme.

C ¶ Palla. lib. xij. Larix ad materiam est vtilissima ex qua tabulas suffigas tegulis in frõte ⁊ extremitate tectorum: contulisti presidiũ contra incendia. Nec enim flãmas recipiunt aut carbones creare possunt.

Capitulum. ccxliij.

l

Appacium maius. Dyas. ca. de lappacio: ponit quattuor eius genera dicens. Lappacij quattuor sunt genera vel species. Unum quod mãducatur: ⁊ est illud quod vocatur insipidum. Alterũ quod dicitur oxilappacum: ⁊ acetosum lappaciuȝ. Et illa est herba que vocatur acetosa que in locis humidis nascitur: ⁊ l sũmitate eius sunt folia acuta ⁊ dura: verum melius est quod in ortis nascit᷑. Est aliud genus lappacij quod est agreste: ⁊ bonum minus: simile plantagini super terraȝ sparsum ⁊ indebile. Est aliud genus quod multi zadam dicunt. Folia similia lappacio agresti: habens ⁊ virgam minorem: semen ei est acutum et rufum siue subnigrum: ⁊ triangulatum ⁊ viscidum: super virgam habentes semen. Gal. vj. sim. far. ca. de lappacio. Lappacium dyaforetice moderate virtutis. Acutum vero lappaciuȝ mixtum simul vero cum dyaforetica ⁊ repercussiua participat quadam qualitate. Semen vero eius habet quid stipticuȝ manifeste: ⁊ dissenterias ⁊ diarias sanat: ⁊ maxime id quod est acutuȝ lappacium. Equinum autem lappacium in

hemoꝛibus quidem generatur: vt plurimum autem est eiusdem quidem cum predictis debilioꝛis vero virtutis.

Operationes.

A ¶ Dyas. Virtus lappacij vna est que vetres mollit crudaꝫ ꝛ tunsum ꝛ cathaplasmatibus adbibitum cuꝫ oleo rosarũ duricies spargit.

B ¶ Valet etiam contra scabiem: empetiginẽ: ꝛ serpiginem si accipiatur succus eius ꝛ oleuꝫ nucis: ꝛ pix liquida: ꝛ simul bulliãt: ꝛ coletur: ꝛ colature addatur puluis tartari: ꝛ sulphuris: ꝛ fiat vnguentum ad apostemata maturandum. Lappacium acutũ tritum ꝛ in oleo decoctum: ꝛ cum axungia superponatur.

C ¶ Cõtra splenis duriciẽ succus lappacij acuti cum stoꝛace liquida ꝛ armoniaco ꝛ aceto cõficiatur ꝛ dimittatẽ tribus diebus: postea fiat decoctio ꝛ coletur: ꝛ colature addatur cera ꝛ oleum ꝛ fiat vnguentum.

D ¶ Aqua vel vinuꝫ decoctionis eius soluit oppilationeꝫ splenis ꝛ epatis. Contra scrofulas nouellas fiat emplastrum ex lappacio acuto ꝛ axungia simul contritis.

E ¶ Crispelle facte ex lappacio acuto valent asmaticis ex frigida causa.

Capitulum. ccxliiij.

l Appaciũ minus siue rotundũ. Pla. Lappacium rotunduꝫ dr eo q̄ ad rotunditateꝫ tendit: ꝛ minoꝛ est supꝛadicte. Ca. est ꝛ sic. in. iij. gra. Paulus cap. de lappacio: ex ea est maioꝛ ꝛ minoꝛ. Maioꝛ vocatur bardanus: ꝛ est masculus carens semine. Minoꝛ vocatur bardana: ꝛ est femina faciens lappas ꝛ semina adherentia pannis: aliqui vocant eã lappam inuersam.

Operationes.

¶ Dyas. Radix eius cathaplasmata lepꝛosis medicatur. Eius elixatura fomenta adbibita ꝛ in balneis fricata: pꝛurigineꝫ coꝛpoꝛis tollit: doloꝛem aurium mitigat. A

¶ In vino elixa doloꝛem dentium gargarismo cõpescit: ꝛ cathaplasmata scrophas spargit. Et omnium virtus est vna cum pꝛedicta. B

Capitulum. ccxlv.

l Apago. Dyas. ca. appꝛoparine. i. lapago. Et ẽ herba virgas multas habens lõgas ꝛ quadras ꝛ asperas: folia rara ꝛ inoꝛdine posita: semen est ei album ꝛ rotundum ꝛ paruum: in medio pertusatum sicut vmbilicus: ꝛ floꝛẽ habet albuꝫ. Folia eius vestibus transeuntium inherent. Nascitur circa muros ꝛ oꝛtos. Hac herba pastoꝛes pꝛo liquatoꝛio vtuntur lac liquãtes. Gal. vj. sim. far. ca. apoꝛina Apoꝛma filiãtropos vel filotropi dr

tropi dicitur. Dicitur etiã lappula minuta & purpurea: mediocriter abstergit & desiccat: habet autem aliquid subtilium partium.

Operationes.

A ¶ Dyas. Succus huius herbe & virgarũ & seminis eius morsum mitigat spalangionis cũ vino bibit & venenis occurrit. Hic succus auribus infusus earũ dolorem mitigat: hec herba cũ axungia mixta scrophas spargit: folia autem eius constringentis sunt virtutis.
B ¶ Et ppea fluxes sanguinis cathaplasmati bus apposita medent: & rei coherẽti miscent.

Capitulum. cclvj.

Laurus. Ysid. Laurus a laude dicta est: vnde & olim laudea dicebat. Hac enim cũ laude victorũ capita coronabantur: eo q nunq̃ viriditatẽ deponat: sola quoq̃ arbor hec vulgo fulminari minime credi tur. ¶ Aui. Laurus est arbor ca. & sic. in .ij. cuius odor redolens. Oritur in locis mõtuosis hñs folia sicut mirti: nisi q maiora sunt. Et eius fructus est rubeus: virtusq̃ illius est in folijs & fructu ipsius. Grana eius sunt ad modum auellane parue. In ipsa tota est calefactio. Sed grana eius calidiora sunt folijs. Cortex vero debilior ẽ & minoris caliditatis. Platea. Laurus ca. est & sic. Cuius folia virtutem habent confortandi fructus ex aromaticitate dissoluendi & consumẽdi. Folia exsiccata in loco vmbroso & non fumoso per annũ in multa efficacia seruãtur: fructus per duos annos. ¶ Pal. li. iij. Mẽse februario ex baccis mirte & lauri seminaria sunt facienda: vel si facta fuerint excolenda. ¶ Sera. lib. ag. ca. gara. auc. Dya. Gara. i. laurus. Ex eo est habens stricta folia: & ex eo est hñs latiora: & est masculus: & calefaciunt & desiccãt calefactione & desiccatione forti. Et granũ eius est fortius. ¶ Dyas. ca. de Lauro ẽm transla. gre. Laurus alia est latiorum folior: alia tenuiorum: sed vtreq̃ feruentis virtutis sunt atq̃ recorporatiue: quorum elixatura calida est. ¶ Gal. vj. sim. far. c. dafne arboris siue lauri tam folia q̃ fructus siccant & calefaciũt vehementer: plus tñ fructus q̃ folia. Cortex vero radicis minus quidem acer & calidus: magis autem amarus: & quid stipticitatis habet. ¶ Iuuenalis. Laurus est arbor cuius folijs victores coronant: vnde lauro pp victoriã coronatus: dr laureatus: & corona quapropter vginitatẽ mulieres coronant: vocat laureola.

Operationes.

A ¶ Dyas. Elixaturã eius si in scafio missa fuerit & desup sedeat vesice & matricis dolorẽ cõpescit. Huius folia viridia stiptica que tunsa & cathaplasmatibus adhibita vesparũ & apũ percussũ prohibẽt: & oẽs tumores spargent.
B ¶ Et si synapi aut polente misceantur & viridia bibita nauseam prouocant: stomachum subuertũt. Huius bacca plus ca. est q̃ folia.
C ¶ Et habet virtutem fortiorem que tunsa & electuarij more melle collecta: tussientes & ptisicos ortonoicos & toracis reumatismum sanitati restituit: cum vino bibita ictibus scorpionum occurrit: maculas nigras detergit.
D ¶ Succus eius surditatem aurium manere non sinit: & incongruos sonos cũ vino & oleo rosarum adhibita compescit.
E ¶ Acopis & vnctionibus calidis notabiliter miscet: virtutibus ẽt dyaforeticis necesse misceetur. Corio eiusdẽ arboris tritũ & bibitum calculos frangit: aborsum excludit: epaticis obulis tribus cum vino bibitũ prestat effectũ.
F ¶ Succus vero radicis eius minus est acer: & tñ est amarus & magis stipticus pp quod lapides vesice rumpit. oĩs aũt arbor vires hz acriter relaxantes & calefacientes & euaporantes.
G ¶ Galienus. Laurus lapides frangit: & epaticis confert: bibitus cum vino odorifero in pondere trium obulorum.

H ¶ Aui. Laurus cõfert doloribus neruorum oibus. Linif super morſeã cũ vino. Reſoluit etiam ſodã ꝛ facit ad dolores auris frigidos.
I ¶ Raſis. i. Jar. laurꝰ. Apoſtemati matricis ꝛ puncture ſcorpionis: ac dolori neruorũ auxiliatur: ꝙ totum ſemen et oleũ auxiliantur: faſtidium tamen ꝛ vomitum faciunt.
K ¶ Cortex eius bibitus frangit lapidem.
L ¶ Additio. Maleſe dixit ꝙ laurus eſt valde mirabilis iuuamẽti paralisi: ꝛ dolori neruorꝫ
M ¶ Additio. Gal. li. de dinamidijs. Ad dolorem renũ folia lauri piſta fortiter ꝛ coque in vino optimo quouſq; coaguletur ꝛ ſuppone renibus modo emplaſtri.

Capitulum. cclvij.

l Aureola. Ubi ſciendũ ꝙ aliq putant laureolã nõ eſſe mezereon: quorꝫ. ſ. error dinoſcitur in ca. coconidion ſuperius de C. Dyaſ. ca. Dafnoides. i. laureola: hʒ virgas longas duobus cubitis: tenues rectas ꝛ lenes: ꝛ folia lauri ſilia: ſed tenuiora ꝛ viridiora: ſemẽ in medijs folijs hñs. Et idem ſm aliã tranſ lationẽ. Dafnoides. i. laureola cubiti vnius hʒ lõgitudinẽ: ꝛ virgas multas ꝛ nõ fragiles ſed muſcilaginoſas. Folia ſunt illi lauro ſimilia ſed molliora. i. flexibiliora ꝛ duriora: ꝛ nõ frangibiliora guſtu calida exaſperãtia. Flores albos hʒ: ſemẽ vero nigrũ cũ maturũ erit. Radix eſt illi inutilis. Naſcit lo cis mõtuoſis. Et illud qð de ea adminiſtrat ẽ radix.

Operationes.

¶ Dya. Dafnoides. i. laureola: folia eius ſicca ꝛ viridia bibita: flegma ventris deponunt: vomitum prouocant: menſtruis imperant. A
Apoflegmatiſmis maſticata preſtant auxilium: ſternutamenta prouocant: ſeminis eius grana. x. bibita ventrem mol iunt.
¶ Gal. Camedapne. i. laureola: puocat vrinam ꝛ mẽſtrua. Et cõfert diſtillationi vrine ꝛ mingẽtibus ſanguinẽ. ¶ Caſſius felix ca. Camedapne. Et eſt diuretica valde. Folia eius cathaplaſmatibus adhibita dolorem capitis tollunt: egeſtiones ſtõi impoſita compeſcunt. B C
¶ Et tortiones anteriores cum vino bibita potiſſime que ſemina habent anterius: poſteriores vero que ſunt poſterius medicantur. Succus eius cum vino bibitus menſtruis imperat: prouocat vrinam: peſſario adhibitus: hec omnia facit. D
¶ Mictualis eſt virtutis cum folijs ſuis ſine floribus incendioſe ſe laborantes quidam cathaplaſmauerunt. Que vero dicit Meſue: vide ca. cocognidion ſupra de C. E

Capitulum. cclviij.

l Andanum. Dyaſ. Eſt enim genus edere: quã multi antion vocãt. Alij barbam yrcinam: q; pinguedo eius adheret

adheret barbis yrcorum: frutex est similis cysterconi: sed longiora folia hꝫ hec ⁊ integra. Et nescio quam pinguedineꝫ habet super folia. Uirtus est illi stiptica in folijs: ⁊ ex ea colligitur laudanum. Huius.n. edere folia yrci caprarum libenter manducant quam cuꝫ depascere ceperint pinguedo illa que sup folijs erit barbis ⁊ humeris yrcoruꝫ adheret. Et a diligētibus ex ipsis collecta ⁊ i se redacta laudanum faciunt. Alij vero super ramos ipsius funes trahunt extendentes inter se. Et si qd ex ipsa pinguedine funi adheserit colligunt. Et sic vtuntur tali disciplina ⁊ manibus fricata malaxant: ⁊ pastillos ex ipsa faciunt: qd laudanum vocant. Est auteꝫ vtile quod odore plenum est ⁊ viride: ⁊ facile ad malaxandū ⁊ pingue non habens arenam commixtam: ⁊ minime fragile: ⁊ simile resine. Cuius virtus ca. est ⁊ hu. in fine primi gradus: prope secundum. Substantia eius est subtilis multum: ⁊ in sapore eius est stipticitas pauca. Sera. Caledent .i. laudanum. Et colligitur ex vna specie cissos: ⁊ est arbustum quod assimilatur cysteron: nisi quia folia eius sunt longiora ⁊ nigriora: ⁊ habet humiditateꝫ que adheret manui tangentis eam in vere: ⁊ est stiptica: ⁊ ex hac specie accipitur laudanum quod disciplina superiori conficitur.

Operationes.

A ¶ Gal. vij. sim. far. capi. Cithus siue cistus: idest laudanum. Est autem subtilium partiū in substantia ⁊ calide virtutis fm primum accessum complete: vt est secundum: tanget propterea: virtus eius est q̄ maturat: aggregat ⁊ fortificat: ⁊ similiter dyaforetice est virtutis ⁊ digestiue: ⁊ vltra predicta habet quandaꝫ stipticitatem breuem: propter quod cōfert egritudinibus matricis: ⁊ fortificat eam.

B ¶ Et facit oriri capillos qui cadunt: propterea q2 destruit quod est in radicibus eorum: ⁊ humiditatibus eorum malis ⁊ stringit sua stipticitate poros per quos egrediuntur pili. Fiunt enim hepassionos propter prauos humores: viscosos ⁊ grossos: quos lexiua ⁊ dyaforetica farmaca maxime educūt ⁊ euacuāt: subtilium vero partium oportet esse virtutis ca. ⁊ non multum stiptice. Non tamen intantum subtiliuꝫ partiuꝫ ⁊ siccantium vt siccent ⁊ depascent cum humoribus preter naturam aceruatis ibi naturalem humiditateꝫ que augent capillos: ita eniꝫ non alopicias sanabūt magis q̄ caluiciem operabuntur.

C ¶ Nec non laudanum incarnat vlcera difficilis consolidationis ⁊ miscetur in medicinis sedantibus tussim. Et quando bibitur cuꝫ vino veteri stringit ventrem: ⁊ fit ex eo fumigiū ad expellendum secundinam: ⁊ ponitur in nascalibus valentibus contra duriciem matricis.

D ¶ Paulus cap. de Laudano. Est eligenduꝫ quod est ponderosius ⁊ nigruꝫ: ⁊ quod malaxari potest. Et valet etiam sic electum contra epilentiam si inungatur spina patientis: ⁊ valet ad frigiditatem matricis ⁊ suffocationem si mulier ex eo recipit fumū: ⁊ super inferiora. Ualet etiam contra relaxationem dentium: si laudanuꝫ ⁊ mastix conficiantur: ⁊ circa gingiuas extra ⁊ intus ponantur.

E ¶ Serapion auctoritate Dyascoridis capi. ledent: idest laudanuꝫ. Uirtus laudani est ca. mollificatiua: aperitiua orificiorum venaruꝫ: quando miscetur cum vino et mirra: et cum oleo mirtino super cicatrices vlcerum meliorat eas.

F ¶ Et quando mittitur in aurē cū vino quod dicitur ydromel: aut cum oleo rosarum: curat dolorem earum: ⁊ fit inde fumigiuꝫ ad expellendum secundinam.

G ¶ Et ponitur in confectione nascaliū vel colliriorum matricum: ⁊ confert duriciebus earum: ⁊ miscetur in medicinis sedantibus dolorem: ⁊ in medicinis tussis ⁊ vngentibus.

H ¶ Et quando bibitur cum vino veteri stringit ventrem ⁊ prouocat vrinam faciliter.

I ¶ Auicenna. Laudanum est subtile: ⁊ est in eo pauca stipticitas: et est maturatiuum humiditatum grossarum viscosarum quas cuꝫ equalitate resoluit in quo est virtus attractiua: et est calefactiuum: aperitiuum: orificiorum venarum: ⁊ ingreditur in sedatione doloris: et facit nasci pilos: inspissat eos et prolongat eos ⁊ conseruat proprie cum oleo mirtino et cum vino: et non facit hoc: nisi quia ipsum est subtile: ⁊ profundatur: et est resolutiuum ⁊ mundificat corruptionem corrodentem carnem.

K ¶ Et est attractiuum: ⁊ attrahit materiam bonam ad pilos: verūtamen non videtur conferre caluiciei cum incipit: et casui pilorum: cum appa et cutis: et fluxue capillorum: et non peruenit ad hoc vt sanet alopiciam: quoniam materia alopicie non resoluitur nisi virtute que est supra virtutem resolutionis eius.

L ¶ Et laudanum consolidat vlcera dure consolidationis: ꝛ stillatur cum oleo rosarum in aurem dolorosam: ꝛ ingreditur in medicinis sode ꝛ pulsationis.

M ¶ Et confert tussi ꝛ resoluit apostemata matricis suppositum in pessario: ꝛ attrahit fetuʒ mortuum ꝛ secundinaʒ suffumigatione facta ex eo in traiectorio: ꝛ quando bibitur cum vino antiquo constringit ventrem ꝛ prouocat vrinam.

Capitulum.ccxlix.

Atiua scḋm Dyascoridem in proprio capitulo: tirsulū habet oblongum fascitate digiti cauum in summo quasi ramulum diffusum: ꝛ folia oblonga fructum in summitate ramorum habens triangulum: ꝛ subrotunduʒ in modū capparis: in quo tria grana continentur sub membranula que intra corticem est.

Operationes.

A ¶ Dyascori. Granula eius. vij. vel. ix. potata ventrem viscide purgant: ꝙ si aqua frigida super bibatur coleram rubeam ꝛ flegma deponunt.

Capitulum.ccl.

Auendula est herba calide ꝛ sicce complexionis. Paulus: Lauendula est herba omnibus nota ꝛ caret semine: flores vsui medicine competunt: ꝛ odorem suauem ꝛ bonum habent: non habēt succum nisi valde paruum. Radix non competit vsui medicine.

Operationes.

¶ Uirtus eius est que resoluit et fructificat. Contra sincopim ꝛ cardiacam passionem ex frigida causa fiat decoctio eius in vino odorifero: addita aqua rosarum ꝛ detur patiēti. A

¶ Lauendula est prestans somnum: ꝛ sedat sodam quando emplastrum cum ea fit super frontem. B

¶ Aqua decoctionis eius potata nefreticis: epilenticis: ꝛ apopleticis confert: lauendula miscetur diuersis antidotis ꝛ miris ꝛ varijs odoribus grate miscetur. C

¶ Item odor eius grauat caput ꝛ facit somnum. Et quādo bibitur decoctio eius est conueniens illi cuius cerebrum infirmatur. D

¶ Aqua eiꝰ e floribus distillata valet ad apoplexiam. Emplastrum ex eo factum cum ozimo valet puncture scorpionis. E

¶ Ad preseruandā apoplexiam. Re. florum lauēdule. ʒ. ij. cinamomi: spice: croci: ligni aloes: masticis: nucismoscate: gariofili: calami aromatici: ʒinʒiberis: rosaꝝ maci: cardamomi ana vnc. i. F

ana.ʒ.i.bulleant cum aqua rosarum in vna fiala vitrea in cine calido: postea coletur: ⁊ paulatim cum cocleari potui propinetur.

Capitulum.cclj.

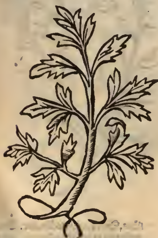

Leuisticum. Platea. Leuisticum est herba omnibus nota calida ⁊ sicca in ij.gradu. Cuius semen similiter appellatur. Et in medicinis semẽ ponitur. Virtutem habet diureticam: virtutes quoqȝ aperiendi ⁊ extenuandi. ¶ Constantinus in lib. graduum. Leuisticum est in.iij.gra. ca. ⁊ sic. Semen autem ⁊ radix in medicinis ponitur.

Operationes.

A ¶ Platea. Vinum vel etiaȝ aqua decoctionis eius valet contra oppilationem splenis ⁊ epatis: ⁊ contra ventositatem: ⁊ contra dolorem stomachi ⁊ intestinorum ex ventositate. Puluis etiam eius cum puluere cinamomi datus valet ad predicta.

B ¶ Constantinus vbi supra. Cibum digerit: oppilationeȝ epatis aperit: de frigido humore dolorem mitigat.

C ¶ Stomachi ventositatem ⁊ inflationem rugitum ⁊ intorsionẽ dissoluit. Menstrua ⁊ vrinam prouocat. Etiam illa verba fm Constãtinum habentur in libro de simplici medicina almagesti.

Capitulum.cclij.

Leuisticum siluestre. Dyas. ca. Thaspium fm translationem grecam. Thaspium.i. Leuisticum siluestre: nascitur in tumulis ⁊ in vijs ⁊ super tegulas: herba est minuta: ⁊ folia habens ⁊ angusta duobus digitis longa: ⁊ in summo diuisa ⁊ pinguia: virgaȝ in medio proferens duorum palmorum cum paucis ramulis: in quibus fert semen latum simile cartamo: ⁊ obrotundum ⁊ veluti conquassatum: vnde ⁊ nomen sumpsit: florem habet subalbidum.

Operationes.

¶ Dyasco. Virtus est ei termantica: ⁊ potissime seminis eius potui datum in acceptabili quantitate per superiora atqȝ inferiora: purgationem facit vehementer. A

¶ Sciaticis per clystere adhibitum medetur: bibitũ menstruis imperat: aborsuȝ facit. B

¶ Galienus.vj.sim.far. Talapis fm translationem grecam. Est autem leuisticum siluestre cuius semen acris virtutis est: quia apostemata rumpit. C

¶ Et per anum impositum sciaticis conuenit. Est autem ⁊ alterum purgatiuum super ⁊ subtus colliricorum bibituȝ in oxifabi multitudine. D

Capitulum.ccliij.

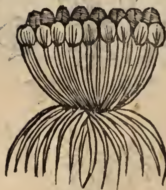

l Enticula aque vel Lētigo aque. Serap.li.ag.c.gabaleb.i.lēticula aque: ex ea est marina: ⁊ ex ea est aque dulcis: sed illa que est aque dulcis est lēticula que reperit̄ super aquas erecta hn̄s corticem viridem: ⁊ est rotunda sicut lēticula: silis est ei in figura sua. Et repitur in lapidibus sup aquā erecta: natās super faciē aque. Gal. viij. sim. far.c.facus.i.lēticula aquatica: humide ⁊ frigide complexionis in.ij.gradu: existens s̄m vtrunq3. ¶ Paulus cap. Stratiotis. Et est herba ⁊ nascitur in superficie aque sine radice cum foliis similibus semperuiue. Est autē virtutis redarguenti3 ac remordētis. Dyas. cap. de lenticula aque. Lenticula colorem viridem habens: virtus est ei frigida.

Operationes.

A ¶ Gal. Lenticula aque habet quid stipticitatis propter quod vulnera potest consolidare: ⁊ vlceribus est vtilis: quidam autem eo ⁊ ad emorrosagias vtuntur ⁊ ad fistulas.

B ¶ Paulus. Potui data valet ad fluorem sanguinis ex renibus: ⁊ cum aceto contrita: atq3 vt cathaplasma adhibita.

C ¶ Dyas. Oēs tumores spargit. Ignē sacrū extinguit: podagricis necesse miscet̄: medicaminibus sola: ⁊ cū polēta apponit̄ īfantibus.

Capitulum.ccliiij.

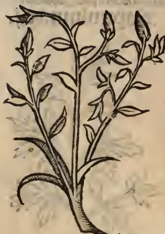

l Ens. Ser. li.ag.c.zedés.auc. Dyas. meliores ex lentibus sunt ille que velocius maturant̄: ⁊ qn̄ infundunt̄ in aqua ad mollificandu3 non nigrescunt. Gal. vij. sim. far.c. de lentibus s̄m transla.grc. inquit. Lentes stipticant non fortiter: in medio vero ca. ⁊ fri. consistunt: siccāt autē in.ij. gra.

Operationes.

¶ Gal. codē li. ⁊ ca. s̄m transla. ara. Sapor earū est stipticus stipticitate pauca: virtus lētis p̄ma est media inter ca. ⁊ fri. ⁊ exiccat in.ij. gra. Et ipsa stringit vētrē qn̄ coqtur bis ⁊ proicitur aqua p̄ma: ⁊ aqua in qua coquuntur laxat vētrē. ¶ Et dixit Ypo. vj. epidi. ꝙ est tēpata in ca. ⁊ fri. ⁊ declinat ad calorē parūper. Et signū in hoc est ꝙ nō apparet per eā qn̄ comeditur aut qn̄ moratur in stō: aut qn̄ descēdit a ventre infrigidatio corpori: ⁊ est cōposita ex substantia que stringit ventrē qn̄ coqtur bis: ⁊ proiicit̄ aqua p̄ma: ⁊ aqua in qua coquūtur laxat vētrē. A

B ¶ Idē auc. Dyas. Qn̄ comeditur ex ea assidue facit obscuritatē visus: ⁊ ē dure digestionis: mala stomacho ⁊ accidunt ex esu eius somnia mala: ⁊ est mala neruis ⁊ pulmoni. C

¶ Et idem Serap. auct. Mesarugie. Excorticate ex his sunt frigide: grosse stringunt ventrē ⁊ vrinā: ⁊ ingrossant sanguinem in venis D

C in venis: & nō finunt eū currere. ¶ Et idē au cto. Mesuay. Lens ipsa est fri. & sic. in. i. gra. & cortex eius est cali. & sic. in. i. gra. Et de proprietate eius est minuere vrinam & menstrua propter eius sanguinis ingrossationem.

F ¶ Additio. Dyas. lētes cocte mixte cū melliloto & oleo ro. mitigant apā oculorū calido.

Capitulum. cclv.

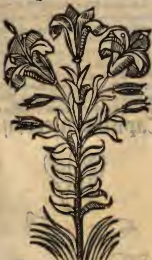

I Lilium. Ambrosius. Cōsiderate lilia agri: Quis sit cādor i folijs: ipsaqꝫ folia stipata qūo ab ymo ad sūmū assurgere videant: vt exprimāt formas ciphi: & vt auri species quedā intus effulgeat: que cum vallo in circuitu floris obsepta iniurie nulle pateat. Si quis hūc florē decerpat: & in folia sua soluat: q̄ tanta est manus artificis q̄ lilijs speciē reformare valeat. ¶ Glosa sup Lucā li. xij. Lilia nō siluis sed in ortis nascunt: nec vllū agricolarꝫ cultū requirūt sicut ceteri fructus: sicut scriptū ē. Cōsiderate lilia agri qūo crescunt neqꝫ laborant neqꝫ nent. Non laborant coloribus odorādo: neqꝫ nent sibi indumēta faciendo. ¶ Palla. li. iij. In februario mense liliorū bulbos ponemus: vel lilia ante habita sariemus sūma diligentia ne oculos circa radicem nascentes & minores bulbulos sauciemus. Qui a mr̄e subtracti atqꝫ i alios digesti ordines noua lilieta formabunt. ¶ Dyas. ca. de lilio. Liliū hec est lecina quā multi in coronā ponūt. Et est oībus notū: cuius flores albi sunt satis. Est autē aliud genꝰ lilij qđ vocat yris ylirica: folia h₃ siluio sīlia vel gladiolo: s₃ maiora & vastiora: flores h₃ & supiores inclinatos sibiinuicē diuersis colori bus albo. s. & mellino aut purpureos aut venecino. Radices sunt sibi dure & curue & odore bono plene. He radices colligende sunt & filo inserende: & sic in vmbra pendentes siccāde sunt dura & breuis: & coloris rufi: & odoris boni: eligenda est in gustu calidior. ¶ Sera. lib. ag. ca. Ansea: idest lilium. Est enim cali. & sic. cōplexionis in secūdo. Ex eo est domesticum & siluestre. Sed siluestris sunt species: & nominatur vna arsemetim. i. celeste: & ē albū: quod est notū. De illo in p̄senti ca. dicemus.

Operationes.

¶ Auicen. Liliū albū ortulanū calidū & sic. in. ij. In ipsa est terreitas subtilis acquirens amaritudine: & aquicitas ita equalis cōplexionis. Confert panno & lentiginibus propterqꝫ radix eius: & mūdat faciē ac remouet eiꝰ contractionē: valꝫ incisionibus neruorꝫ & splen: s₃ malū est flō: proprieqꝫ oleū eius: qđ est resolutiuū: aperitiuū: lenitiuū duriciei matricis bibitū & inunctum. ¶ Idē. Radix eius A
confert adustioni aque calide: qm̄ exsiccatiua est mollitiua & abstersiua cū equalitate cōsolidat. Ex decoctiōe quoqꝫ ipsiꝰ radicis fit oris collutio ad dolorē dentiū: & proprie illius qđ siluestre est. ¶ Idē. Liliū cōfert puncture B
verinium venenosorū: proprieqꝫ scorpionis. Oleū quoqꝫ eius est tyriaca coriandri & fungorū. Emplastrū ex folijs cū vino factū sup herisipilas cōfert valde. ¶ Pli. li. xxi. Liliū C
rose nobilitate proximū est quadā cognatiōe vnguēti: oleiqꝫ qđ lilion appellat. Nulla florum excelsitas maior. Interdū cubitorū triū longitudo. Alba lilia oībus eisdem modis seruntur qbus & rosa. Nibilqꝫ fecundius vna radice quinquagentos sepe bulbos emittēte. D
¶ Sera. Cōuenit cōbustioni ignis qū assat & terit cū oleo rosarū: & ponit sup locū cōbustionis & dimittit donec curet: quoniā cōbustiones egent medicina que desiccat & abstergit cuꝫ temperamēto. ¶ Et est bonū ad incarnā E
dum oīa vlcera: & mollit duricies matricis. Folia eius incarnāt & abstergunt abstersioni debiliori q̄ radix. Et qū coquūtur & ponunt F
super cōbustionē ignis: aut supra quodcūqꝫ vulnus faciūt incarnari vlceratiōeꝫ eorꝫ. ¶ Et G
sunt qdā qui infundunt flores eius in aceto: &

vtunt eis ad incarnādū vulnera: ⁊ contundit
flos eius ⁊ exprimit succus eius ⁊ coquitur in
aceto ⁊ melle: ita ꝙ ex succo fit qnqes plusq̄
H acetū ⁊ mel. ¶ Et est medicina cōueniens ad
oē qđ eget exsiccatione sine mordicatione si-
cut sunt vulnera magna: ⁊ ꝓprie q̄ fiūt i capi
tibus musculoꝝ ⁊ ad vlcera oīa q̄ sunt diffici
I lis incarnatiōis. ¶ Sed alteri⁹ speciei lilij q̄
dr̄ yris: ⁊ est liliū agreste ſm eundē auctorem
Gal. Suba ē subtilis ⁊ mūdificat ⁊ maturat.
Et cōuenit spēb⁹ tussis: ⁊ facit ascēdere screa
tu₃ a pectore: ⁊ curat tortiōes vētris ⁊ vlcera
sordida: ⁊ qñ bibit cū melle ⁊ aqua cali. laxat
K vētrē. ¶ Dyasco. Flores lilij domestici pñt
emollire durities neruorū. Folia eius cocta
⁊ iposita ad cōbusta ꝓficiūt loca. Ulceratiōes
serpētū curāt. Succ⁹ ei⁹ melli admixt⁹ ac de
coctus in vasculo nouo: vlcera vetera incidet.
L ¶ Gal. vij. sim. far. c. de lilio. Flos lilij dome
stici cōplexione mixt⁹ est subtiliū ptiū quadā
ex terrestri suba. Uñ h₃ ⁊ cā que i gustu ama
M ritudine₃ ⁊ ex quadā aquosa euenta. ¶ Uñ
oleū qđ ex eo est pigmētū in mordacis ⁊ dya-
foretice ⁊ mollitiue ē ꝟtutis: ex qbus duricie
bus q̄ i matricib⁹ aptissimū ē: radix āt ⁊ folia
p se trita siccāt ⁊ abstergūt ⁊ dyaforāt mode-
N rate. ¶ Aui. đ viribus cor. ait: ꝙ ꝯfortat cor.
O ¶ Additio. Dyas. Radix lilij consolidat vl
cera: ⁊ proprie ortensis ⁊ folia bona sunt in cō
solidatione omnium vlcerum.

Capitulum. cclvi.

l Iliū cōualliū. Pla. Liliū cōualliū est
herba hñs flores bñ redolentes: folia
eius plantagini maiori silia. Nec fo-
lia nec radix vsui medicine competit: sed flo-
res virtutem habēt cōfortandi ⁊ resoluendi.

Operationes.

¶ Pli. ℞. flores lilioꝝ cōualliū lib. ß. ponat A
in vino optimo mēsurā vnā: stent i infusiōe p
mēse₃: deinde distillet vinū istud p alembicū:
cū ista aqua distillata sume. ʒ. ij. aq̄ lauēdule
. ʒ. iij. grana pipis ro. ʒ. ß. misceantur: de ista
sume in septimana. ℥. ß. ieiuno stō: ⁊ ista septi-
mana nō habebis apoplexiā neq₃ litargiam.
¶ Idē. Cū ista aqua ēt potes linire timpora: B
minuit fluxū catarralē: ⁊ sedat sodā. Ista aq̄
ēt curat colicā passionē potatū: ⁊ ꝯfortat cor.

Capitulum. cclvij.

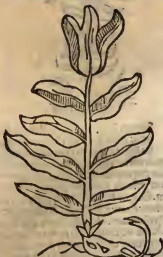

l Ilialis. Pande. c. xxxvi. Lilialis est
quedā herba hñs folia sicut rubea tin
ctoꝝ nisi q₂ sūt minora: ⁊ vt cūq₃ aspe
ra: expandēs se p terrā: sic herba granorū vr̄
rub⁹: ei⁹ flos ē paruus sic flos solatri hñs re-
cte figurā lilij domestici. ¶ Aui. li. ij. c. algua
scē: vel alusen. i. herba lilialis: ⁊ est herba cu-
ius flos est similis lilio: ⁊ pp hoc dicit lilialis:
⁊ est cali. ⁊ sicca in. i. gradu.

¶ Operationes

Operationes.

A ¶ Idem. Lilialis deſiccat cum equalitate ⁊ abſtergit: ⁊ confert panaritio: ⁊ reſoluit totū illud cum equalitate.

B ¶ Gal. vi. ō ſimplici medi. ca. aliſſum. Aliſſum ſiue amploſilon: dicta eſt quidē aliſſuz: ideſt lilialis herba: quia mirabiliter confert morſui a cane rabido: imo ⁊ iam occupato rabie propinata ſepe ſola ſanauit.

C ¶ Si quis autem vtatur in pluribus cognoſceret ꝙ dyaforeticuz eſt mediocriter: ⁊ ſiccatiuum cuz eo quid aliquid abſterſiones habet. Hinc autem aluos ⁊ eſilinas mundificat.

D ¶ Plinius capitu. Aliſon. i. lilialis ſimilis eſt rubee tinctorum: ⁊ non diſtat ab ipſa niſi quia ipſa rami ⁊ folia ſunt minora.

Capitulum. cclviij.

Liquiritia. Theodorus priſcian⁹. Liquiritia eſt eligenda non multuz groſſa nec nimis tenuis que ī terra crocea ſit: que etiaz cū frangitur leuis eſt ⁊ interius ſubalbida: ſed nigra vel viridis abijciēda ē: ſuccus eius fortioris efficacie eſt qui efficitur ſic. Cuz viridis eſt radix: cōcutitur bene: ⁊ in aqua decoquit̄ vſq3 ad conſumptionē poſtea exprimitur ⁊ deſiccatur in ſole: ⁊ in rotunda corpuſcula ſm formaz vaſculorm formatur. Alij ſophiſticant hoc modo faciunt puluerez liquiritie ⁊ coquunt in aqua ⁊ addunt mel ⁊ faciunt vt diximus. ¶ Sera. auc. Dyaſ. ca. ſlis: ideſt ligritia: ⁊ eſt arbuſtū habēs ramos longos duob⁹ brachijs: habet folia ſilia folijs arboris maſticis: ⁊ ſuper folia eſt humiditas que adheret manui: ⁊ flos ei⁹ ſimilis herbe flore dicte brachion: ē ⁊ purpurei coloris. Et ſemē eius eſt in magnitudine ſeminis arboris dicte kalatabas: verū eſt aſperius eo: ⁊ habet radices longas in colore ſuo ſilis ligno qđ nominatur in oriente buſſum aut ſicut radix gentiane: ⁊ eſt in eo ſtipticitas cuz dulcedī ne: ⁊ exprimit̄ ide ſuccus. ¶ Dyaſco. ca. Glicoriza. Et eſt que naſcitur in capadocia aut ī ponto. Frutex eſt habens virgas longas duorum cubitoruz in quib⁹ folia ſunt ſpiſſa ⁊ ſilia lentiſco: ſ3 pinguia ⁊ glutinoſa: florē profert iacintoſimilē: ſemē h3 ſimile platani ⁊ aſpex: quod ſemen eſt latum: ſed rufum ⁊ oblongū: ſunt illi radices buſſei coloris ⁊ lōge ſicut gētiane cōſtricte ⁊ dulces que exſiccant̄ vt liciū. ¶ Pli. ca. de liquiricia. Glicoriza herba eſt que naſcitur in campis: guſtu dulcis ⁊ cū dulcedine abundāte: de qua ſuccus extrahitur: ⁊ medicoruz vſui ſeruat̄. ¶ Caſſius felix capi. Glicoriza grece ex eo dcā ꝙ dulcē radicē h3. Glien eniz grece dulce dicit̄. ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. de liquiricia. Maius iuuamētū qđ in liquiricia eſt: eſt ī ſucco eius radicis: ⁊ ſubſtātia eius eſt propinqua ſubſtātie noſtri corporis: ⁊ valde ſimilis eſt ei. Sapor eius radicis eſt dulcis cum ſtipticitate pauca. Virtus ei⁹ fragilior eſt cōplexione hominis: ⁊ eſt tepide caliditatis: ⁊ ideo eſt prope cōplexionē equalem: ⁊ eſt humida temperate humiditatis.

Operationes.

¶ Vires h3 relaxātes cuz dulcedine ex humiditate vnde ⁊ ſitim ſedat: ⁊ renū ⁊ veſice mitigat dolorē: ⁊ puocat vrinā ⁊ menſtrua. A

¶ Et omnē tumorē tūſa ⁊ impoſita placat: ſuccus ipſe aſpredinez arteriarū diſſoluit: ⁊ non ſolū tracheaz arteriaz ſanat: ſed etiam ſcabioſam veſicaz: qui ſuccus diu ſub linga retētus glutiri debet: q2 eſtuationē ſtomachi tollit: ⁊ tumorez ſtōi ⁊ epatis tollit ac compeſcit. B

¶ Radix veſice ⁊ renuz vulnerationē curat: bibita cum dulcore ſitim prohibet: vulneribus vtilis eſt: radices ipſe maſticate ſūt ſtomatice: eliꝫatura radicis oīa iſta facere nouit. Ipſa radix in puluerem redacta: ⁊ impoſita pterigiā detergit. C

¶ Gal. Glicoriza aſperitas eſt remouere: nō ſolū in arteria ſed in ſcabioſa ve- D

fica pp mediocritatem cõplexionis. ¶ Theodorus priscianus. Ualet contra oīa vitia pectoris decoctio eorū in aqua: ⁊ in pleuresi: ⁊ peripleumonia: aqua decoctionis eius valet cõtra tussim. ¶ Ad idem valet electuariū factum ex succo liquiritie ⁊ melle. Ligricia masticata ⁊ sub lingua retenta sitim ⁊ asperitatem stomachi ⁊ gutturis mitigat.

¶ Additio. Rasis. x. conti. Electuarium faciens ad expuendū saniem cum caliditate ⁊ febre. Rx. succi ligritie puri: seminis feniculorum: pulmonis vulpini: succi capilli ve. ana partem congruā terantur: ⁊ cum zuccaro cõficiatur: ingrossato in aqua ⁊ cocto sup ignē.

Capitulum. cclix.

Igustici. ſʒ Dyas. ca. Ligustici multum nascitur in liguria prouincia: vñ ⁊ nomen accepit: nascitur ⁊ in monte vicino alpibus: sed ciues panacem illum vocant: ideo q2 radix eius alba est ⁊ odorata simul panaci: cui⁹ virtus vna est cū panacis virtute. Nascit in locis altis ⁊ asperis ⁊ vmbrosis: virgam habet longam ⁊ nodosam similem aneto. In qua virga folia sunt similia mellilito. Sed molliora ⁊ odorata: que folia in cucumere tenuissima sunt ⁊ diuisa. In virge sūmitate caput est vmbraculosum. Ubi semen ostendit: quod semen nigrum est ⁊ oblongum sicut feniculi gustu viscidum ⁊ odoratum aromaticum.

Operationes.

¶ Dyas. Uirtus est mictualis. Radix eius alba est similis panaci eracleontico ⁊ odorata. Uirtus est radici ⁊ semini eius calida ⁊ stiptica doloribus omnibus intraneorū occurrit. Inflāmationem stomachi soluit. ¶ Ictibus venenatis opitulatur: vrinam prouocat: menstrua imperat si bibatur: antidotisq3 colicis prosunt aut miscetur. ¶ Radix eius tunsa ⁊ supposita idem prestat: radix eius ⁊ semē oripozijs necesse miscetur cõfectionibus etiā digestibilibus vtiliter adhibetur: quia customacha est: vnde multi ciues ipsius prouincie eo pro pipere vtuntur conditurīs miscentes. ¶ Et multi semen siselei ⁊ timiculi addunt illi: quidam dicunt q3 est leuisticum sed falso.

Capitulum. cclx.

Imon. Pan. capitu. cccc viij. Limon fructus pulchri odoratus: plenus succo aceto valde apto salsamentis. Et ipse etiam comeditur sale conditus: nusq3 me mini me de ipso legisse apud autorem autenticum: nisi apud Auicēnam in quarto canone de cura febrium acutarū in generali: vbi iubet dari aquā acetositatis limonis salliti.

Capitulum. cclxi.

Linaria

Inaria. Pan.c. Dix. Linaria ē her
l ba siīs esule vł lino: pp qđ vocaṫ: ꝛ dif
fert ab esula: qm̄ esula lactescit: lina-
ria ꝟo nō. Vñ versus. Esula lactescit sine la
cte linaria
crescit.

Operationes.

A ℂ Succus eius valet contra herisipilas inun
B ctus: ꝛ cum succo pimpinelle mixtus. ℂ Et
ipsa sola valet ad cancrū trita ꝛ imposita: ad
hoc similiter succus eius valet.

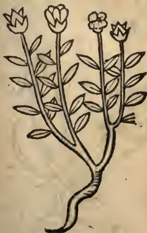

Capitulum.cclxij.

Inū. Isi. Linū ex terre nitēti spē oriṫ:
l nomen sūpsit a greco: vel ꝙ leue sit ac
molle. Bissuȝ āt est gen⁹ quoddā lini
nimiū cādidi ac mollissimi qđ grece papaten
vocāt. Pall. In fe. mense aliq semē lini leto
solo spargūt: ꝛ lina cōsequunṫ exilia. ℂ Idē
li.xi. In mēse octobri semē lini seri ṗt si pla-
cuerit: qđ tñ ꝑ sui malitia serēdū ñ ē: q꞉ terre
vber exhaurit: ſȝ si velis loco piguissimo ꝛ mo
dice hūido serere poteris: aliq macro solo spis
sum serētes: si assequūṫ vt linū subtile nascaṫ.

Operationes.

ℂ Sera.li.ag.auc. Gal. Virt⁹ ei⁹ ē q̄ subti- A
liat ꝛ ꝓuocat vrinā ꝛ mēstrua: ꝛ qñ bibiṫ aut
fit cū ea emplm̄ ꝯfert apātib⁹ epatis ꝛ orificio
stōi ꝛ ipsi stō. Sȝ radicis ei⁹ stipticitas ē am-
plior stipticitate floris: ꝛ caliditas ei⁹ ē minor
caliditate ipsi⁹: ꝛ pp ei⁹ stipticitatē acqrit qđ
admisceṫ cū medicinis q̄ administranṫ ad spu
tū sanguis. ℂ Sera.auc. Dyas. Flos ei⁹ ē sti B
ptic⁹ stipticitate pauca calefactiu⁹: maturati
uus: ꝛ ē ca. q̄si i.i.gra. ꝛ ē mediū i hu. ꝛ sic. Et
ij. ei⁹ virt⁹ ē ꝙ ē mollificatiuū. ℂ Ser.li.ag. C
c.bararichichene.i.linū ē mollificatiuū seda-
tiuū doloꝝ: ꝛ ꝯfert egritudinibus iteriorib⁹:
nisi q꞉ ē min⁹ i h̄ ꝙ camomilla: ꝛ ē mediū iter
laxatiuā ꝛ stipticū: ꝛ admisceṫ i eo paꝝ ꝟtutis
ꝓuocatiue vrine: ꝛ h̄ qdē appet i eo manifeste
qñ comediṫ assatū: ꝛ tūc ē magis ꝯueniēs ad
strigēdū vētrē. ℂ Et dixit i li. ꝺ ꝯseruatōe sa D
nitatis ꝙ qñ semē lini decoqṫ in aq̄: ei⁹ deco-
ctio ē ifrigidatiua. ℂ Et idē auc. Dyas. Vir E
tus seis lini ē siīis virtuti seis fenugreci: ꝛ qñ
admisceṫ cū aq̄ melle ꝛ oleo ꝛ cōficiṫ: resoluit
apāta ca. ꝛ mollificat ea siue sint iteri⁹ siue ex
teri⁹: ꝛ qñ fit ex eo emplm̄ cū ficub⁹ ꝛ nitro de
let pānū ꝛ pustulas albas faciei.i. papulas ſȝ
trāsla.no. ℂ Dyas. Et qñ ꝯficiṫ cū aq̄ resol- F
uit apāta q̄ sūt i radice auris: ꝛ apāta dura.
Et qñ coqṫ cū vino eradicat formicā ꝛ spēs vl
cerū que dicūṫ faui. ꝛ qñ misceṫ cū melle ꝛ pi-
pere ꝛ vtiṫ qs eo mouet coitū: ꝛ qñ misceṫ cuȝ
nasturtio quātitate equali ꝯfert scissuris vn-
guiū ꝛ coꝝ excoriatiōi. ℂ Et fit cū decoctiōe G
ei⁹ clystere ad mordicationē itestinoꝝ ꝛ ma-
tricis: ꝛ mollit vētrē qñ mulieres sedēt i ꝺco-
ctiōe ei⁹ ꝯfert apātib⁹ inficis siē fenugrecū.
ℂ Paulus ca. de lino. Linū qñ cōburiṫ. Fu- H
mus ei⁹ ē subtil: ꝛ ꝯfert corize ꝛ suffocatōi ma
tricis. ℂ Aui.li.ij.c. de seie lini. Virt⁹ ē ei ꝓri I

ma virtuti fenugreci l.i.ca. cōmēsuratū ī hūi
ditate: ꝛ sicci. Et vr̄ qdē ꝙ decoctio lini ē đco
K ctio recētis ei⁹. ¶ In ipsa.n.ē humiditas su
ꝑflua ꝛ maturatiuū: ꝛ abstergit ꝛ īflat ꝑꝑ hu
miditatē suā suꝑfluā: ita ꝙ illud qđ ex eo fri
xū ē: hoc agit cū stipticitate q̄ in frixo mani
feste cōmēsurata: ꝛ in nō frixo manifeste ꝑmi
xta cū lenificatiōe: ꝛ ē sedatiuū dolorū minus
ꝙ camomilla ꝛ ex ipso fit empl'z cū nitro ꝛ bo
lo: ꝛ lenit pānū: ꝛ ꝯfert ꝯctiōi vnguiū ꝛ scissu
L ris ꝛ fracturis eorū. ¶ Et qñ ꝑmiscet' cū eq̄li
mēsura nasturcij ꝛ ꝯficit' cū melle: lenit aposte
M mata ca. exteriora ꝛ iteriora. ¶ Et apostema
qđ ē post aures cū aq̄ cineris ꝛ aꝑata dura: ꝛ
ꝓhibet spasmū: ꝛ ꝓꝑe ꝯctionē vnguiuz: cū
N ꝑmiscet' cū cera ꝛ melle. ¶ Et ei⁹ suffumiga
tio ꝯfert coriȝe: ꝛ sil'r fumigatio ipsius lini cō
fert tussi flegmatice: ꝛ ꝓꝑe qđ est ex eo assatū.

Capitulum. cclxiij.

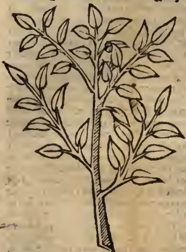

Lingua auis. Pla. Lingua auis ē ar
I bor: ꝛ hꝫ folia ꝑua ꝛ acuta: līgue auis
ꝯformia: ꝛ ē l.i. gra. ca. ꝛ hu. ¶ Se͛.
lib. ag. ca. lisen basafir. i. lingua auis. Et ē ar
bor silis arbori virdar: nisi q2 foliū ei⁹ ē lōgū
sile folio amigdali: ꝛ fruct⁹ ei⁹ q dr̄ līgua cāis
sūt racemi ꝛ palmites q diuidunt' ī eberarn⁹
siles folijs oliuaꝝ: nisi q2 sunt minora satis: ꝛ
īt͛a quālibet eberarnus ē medulla silis līgue
auis exterius rubea ꝛ interius alba declinās
paululū ad citrinitatē: sapor ei⁹ ē acut⁹: mor
dicatiuus cū pauca amaritudine. Et q ponit
ei⁹ ꝟtutē ca. in fine. ij. nō elongat' a veritate:
ꝛ cōueniēs ē dicere ꝙ cū cali. sit humi. q2 non
aꝑꝑet mordicatio ei⁹ postq̄ bñ mastica'. Et
sciēdū ꝙ ē alia lingua auis q̄ ē debilitās ftōꝫ:
ꝛ ꝓuocās vētrē: ꝛ ē corrigiola maior. Et ista
non est illa de qua locutus est Se͛. Nā idem
Sera. ī ca. de augētib⁹ ī coitu: dicit ꝙ lingua
auis ē lingua passeꝝ. ¶ Itē idē dicit in. vij. ī
ꝯfectiōe pillulaꝝ Indaꝝ ꝙ assimilant' pelli
culi vel corticuli que est in medio bacce lauri.
¶ Aui. ca. de augētib⁹ ī coitu. Inter medul
las cōputat: nō ē ergo quā ponit Se͛. ꝛ Aui.
herba: sꝫ est prima species ꝑ Sera. descripta:
vnde qñ ponit' simpliciter prima dꝫ intelligi.

Operationes.

¶ Sera. auc. Aben mesuay. Cōuenit dolori A
lateris: ꝛ ꝓuocat vrinā: auget ī spmate: ꝛ cor
roborat libidinē. ¶ Et idē auc. Dama. ꝛ ꝯue B
nit cardiace. ¶ Et idē auc. Bediguras. Au C
get sperma. ¶ Et idē auc. Rasis. Prohibet D
cardiacā: ꝛ auget spma. ¶ Et idez auc. Isa E
ac. Est ca. ꝛ hu. l. i. gra. ꝛ delectabil': ꝛ de ꝓꝑe
tate ei⁹ est ꝯfortare libidinē. ¶ Et auget sper F
ma: ꝛ hꝫ virtutē humectādi comesta cuꝫ car
nibus vel alijs: valet sil'r ꝯ siccitatē pectoris.

Capitulum. cclxiiij.

Lisimachion

Lisimachion.hs Dyas.ppria ca. Ha
l
stas h3 maiores z fructicosas: circa quarus nodos folia minuta habet salici similia: florem purpureum aut aurosum: nascitur locis humectis.

Operationes.

A ¶Dyas. Succ⁹ herbe huius stiptic⁹ ē. Sanguinē reijcientib⁹ maxime pdest. Dissinteriicis
B potui datus z suppositus subuenit. ¶Fluxū matricis mulieris abstinet suppositus. Naribus profluentez sanguinez fronti illinitus statim stringit. Vulneribus recētibus paracole
C sim fac. ¶Herba fumigatiōe adhibita vim ve
D neni longius arcet: z sorices occidit. ¶Gal. vij.sim.far.ca.lisimachion pdominātē h3 stipticā qualitatē: pp quā z plagas consolidat: z emorosagias ex naribus sistit emplastratū.
E ¶Et aliarum etiam emorosagiarum idoneum est farmacū ipsu3: z etiam succus eius adhuc magis z bibitus dissinterias z sanguinis eductiones z fluxus muliebrem sistit.

Capitulum.cclxv.

Licium. Sera.ca.badatb.i.liciū. Ha
l
bet tres spēs: vna carū est indica. Et alia fit ex herba que dicit̄ zeriach siue serrab. Tertia est arabica q̄ nolant badatb: i dest licius. Et idē aue. Dyasco. Liciū accipitur ex arbore spinosa que habet ramos longitudine duorū brachiorū aut amplius. Et folia sunt filia folijs arboris bussirara: z h3 fructum silem piperi: z est niger: amari saporis: lenis tactu: z cortex ligni est glaucus filis licio dissoluto: z habet radices multas pcedētes a latere ligni eius. Nascitur locis agrestibus: z extrabitur succus eius in hūc modu3. Terunt̄ folia sicut sunt cū tota arbore: aut ponunt̄ in aqua z dimittuntur pluribus diebus z coquunt̄ z exprimunt̄. Et succus ponit̄ ad coquendū super ignē donec ingrossetur sicut mel: z fit silis ex succo fructus eius qñ exprimitur z ponit̄ in sole. Et melius ex eo est illud qd accendit̄ igni: z qñ extinguit̄ facit spumā: cuius color est sanguinis. Et exterius est nigrum: z interius est sicut crocus: z nō est pingue: z est i eo stipticitas cū amaritudine: z ex illo melius est Indū z fortioris operationis. Adulterat̄ autē licius cum amurca olei: cum admiscet̄ in coctura eius z cū succo absinthij z felle bouino. Et oportet vt colligatur ex co q̄ natat simile spongie: z reponitur ad opus medicinaru3 oculi: z residuū ponitur in alijs medicinis: z q̄ indicum facit arbor licios. Et hec arbor est de speciebus spine habēs ramos erectos longitudine triū brachiorū: aut amplius procedentes ex radice: z sunt grossiores ramis rubi. Et euellitur eis cortex facile: z color eius apparet sicut color sanguinis. Et folia eius sunt similia folijs oliue: z ex illa arbore accipitur licium scilicet ab illa que est spinosa. Et est apud nos medicina quasi humida z liquida. Et substantia eius est cōposita ex virtute subtili.ca. z terrea frigida: z in sapore eius est stipticitas: nisi quia est pauca. Alia secūda species est que fit ex arbore licios siue ex acantum appellata: folia quercus similia atq3 spinosa generans.

Operationes.

¶Gal. sm translationem grecā: hoc farma A
co ad ipopiam vtuntur z ad flegmones: qui in ano z ore z vlceratiōes z herpetas z putredines: male morigerata vlcera z aures pussluentes: z paranichia z vngues leprosos.

¶Et idem sm translationem arabicam vir B
tus eius est que remouet q̄ in pupilla: ex eo q̄ obscurat visum: z conuenit fluxui ventris: z habentibus vlcera in intestinis: z habētibus fluxum menstruorum. Et ponitur in medicinis panni que fit in facie.

¶Et in medicinis vlcer z apostematu3 que C
sunt in ore z in ano z formice. Et cōuenit vl

cerib⁹ fraudulētis ꝛ putredinibus vlcez ꝛ pu
tredini auriū ꝛ tenasmoni ꝛ panaritio : ꝛ for-
D tificat capillos. ¶ Sera. auc. Dyas. Uirt⁹ li
cij ē stiptica ꝛ abstergit ꝛ curat obscuritatē vi
sus ꝛ scabiē ꝛ pruritū oculoꝝ: ꝛ abscindit cur
sum humiditatū ad oculum venientiū cursu
E antiquo ꝛ ꝯuenit apatib⁹ gutturis. ¶ Et qn̄
linit cū eo palatū: ꝯuenit apatib⁹ gutturis : ꝛ
qn̄ linit cū eo ꝯuenit gigiuis ꝛ vlcerib⁹ putri-
F dis ꝛ ragadijs ani ꝛ tenasmōi. ¶ Et qn̄ bibit
ꝛ fit cū eo clystere sanat fluxū vētris ātiquū ꝛ
vlcera intestinoꝝ : ꝛ bibit ð ipso cū aq̄ vsqȝ ad
sanguis fluxū: ꝛ sputū sanguis cū tussi : ꝛ dat
G in potu morsui canis rabiosi. ¶ Qn̄ fiūt ex eo
pillule ꝛ dant ex rubificāt capillos: ꝛ curat pa
naricū ꝛ formicā ꝛ vlcera fraudulēta. Et qn̄
fit cū eo nascale ꝯuenit fluxui ātiquo hūidi ta
H te a mfice. ¶ Et dicit. Qn̄ coqt cū ramis ei⁹
i aceto: ꝯuenit apatib⁹ splenis ꝛ yctericie: ꝛ ꝓ-
uocat mēstrua. Et qn̄ bibit ex fructu ei⁹ laxat
flegma: ꝛ conuenit ꝯ medicinas venenosas.
I ¶ Et idem Sera. auc. Rasis felicacbarach.
Uirtus est cōposita ex ꝯrijs. Nā hȝ virtutē
extenuatoriā: digestoriā: ca. ꝛ fri. ꝛ modice sti
pticā hñs vim: ꝛ iō dyaforesim facit proijciēs
K ꝛ porrigans. ¶ Et facit aūt ad ipopiā herpe-
tas ꝛ ad epatis vlcera : ꝛ ad parotidas: ꝛ pu-
trida vlcera: ꝛ conuenit vlceribus oris ꝛ ani.

Capitulum. cclxvj.

Lonchitis ßȝ Dyas. Lonchitis ē spēs
gladioli folia hñs porri silia: ßȝ latiora
ꝛ rufa multas hñs sup radices virgas
spāsas sup terrā: ꝛ ramos sup terrā declines:
in qbus sunt flores siles pellicino: ßȝ forma co
ruȝ vt gele est: ꝛ albū hȝ in medio sicut rostrū
ꝛ labrū infanū: ꝛ sicut lingua ꝛ semē eius lan-
cee sile ꝛ trigonū ꝛ longuȝ: vñ ꝛ lonchitis ap-
pellatuȝ est. Radix est ei silis dauco: nascitur
locis asperis. Pli. ca. Lonchitis: folia hȝ ru
bicunda: semē nigrū sile camedoruȝ equoruȝ
ora patēt ꝛ oblongū in similitudinē lanceaꝝ
radicē vt daucus. Itē Dyas. Est ꝛ scdȝ gen⁹
lonchitis fo. hñs sic̄ scolopēdria ꝛ asperiora.

Operationes.

¶ Pli. Uulneribus iposita folia ei⁹ tumo- A
rē nō admittūt. Bibita cū aceto splenē sic-
cant. Radix ei⁹ cū vino bibita vrinā ꝓuocat.
¶ Gal. vij. sim. far. ca. Lonchitis. Eius qdē B
semē triangulū sicut lācee ßm figurā. Radix
quidē similis est aliqualiter pastinace: ꝛ ꝓpe a
vrinatiuum est farmacū. ¶ Eius vero q silis C
est scolopendrie folia viridia quideȝ ad conso
liditatē vulnerum sunt idonea: sicca vero per
oximel bibita splenes silindos sanat.

Capitulum. cclxvij.

Upinus. Sera. li. aggre. ca. Tarmus
auc. Dyascori. Tarmus. i. Lupinus.

Sunt

Sunt ex lupinis quidam vt dicuntur rega-
les: ⁊ sunt siluestres: quorũ folia sunt albidio
ra domesticis. Et quidã sunt domestici: ⁊ do
mestici comeduntur post eorũ elixationem: ⁊
infunduntur in aqua pluribus diebus donec
recedat amaritudo: ⁊ generãt humores gros
sos. Gal. vi. simpli. farma. capi. de lupino ẜm
translationem grecam. Tarmus: idest lupi-
nus: comeditur quidem decoctus: ⁊ multis
diebus deponens amaritudineꝫ in aqua: fit-
qꝫ cibus grossorum humoruꝫ vt farmacũ ve-
ro hic talis ex emplasticis est qui nõ hꝫ ama-
ritudinem: ⁊ est abstersiuus ⁊ dyaforeticus.

Operationes.

A ¶ Gal. Supplasmatus necat lũbricos. Vel
si quis ipsuꝫ bibat cũ melle vel orizuccaro si-
ue etiam ipsius decoctio nata est lumbricos
educere: imo ⁊ supfusa deforis conuenit mor
feis ⁊ scabiei ⁊ cãcrenis ⁊ malignis vlcerib⁹.
Hoc quideꝫ abstergendo: illa vero cõsumen
do: ⁊ sine mordicatione desiccando expur-
gat: ⁊ aperit oppilationes epatis ⁊ splenis: si
bibatur cũ ruta ⁊ pipere: attrahit tã mẽstrua
ꝙ embriones cuꝫ myrrha ⁊ melle appositus.
B ¶ Est auteꝫ ⁊ ipsius farina imordaciter dya
foretica: non enim liuida solum sed scrofulas
⁊ fimata dura sanat: tũc enim oportet eos in
aceto coquere vel oximelle vel orizuccaro iu-
xta complexiones: videlicet patientium: nec-
non passionis differentiam: cogitantes illud
quod oportet: non est autem presentis nego-
cij distinguere talia: diaforat enim ⁊ liuida ⁊
cetera omnia que prius dicta sunt.
C ¶ Decoctio etiaꝫ ipsa farina nata est facere.
Tarmos agrios vel lupinus agrestis siue sil-
uestris amarior est ⁊ validior in omnibus do
mestico est ei similis existens ẜm genus.
D ¶ Et idem ẜm translationem arabicam.
E ¶ Virtus eius pma est que desiccat sine mor
dicatiõe. Et secũda abstergit ⁊ resoluit ⁊ mũ
dificat ⁊ aperit: ⁊ tertia occidit lũbricos quã-
do fit ex eis emplastrum exterius: ⁊ qñ come-
duntur melle: aut bibuntur cum vino admix
ta aqua ⁊ farina lupinoruꝫ resoluũt sine mor
F dicatione. ¶ Et curant liuores ⁊ apostema-
ta ⁊ scrofulas quando coquuntur cum aceto
⁊ melle. Et quando fit emplastrum cum eis
sciatice conferunt.
G ¶ Et cõfert empetigini ⁊ vlceribus capitis ⁊
scabiei ⁊ bothor ⁊ vlceribus fraudulentis.
H ¶ Et quando bibitur cum ruta ⁊ pipere ape
rit oppilationes epatis ⁊ splenis: ⁊ prouocat
menstrua: ⁊ nascale ex eis cum melle ⁊ myr-
rha expellit fetũ. Et farina eoꝝ facit hoc lupi-
nus siluestris vel regalis vꝫ ad ea q̃ dicta sũt.
¶ Additio. Gal. lib. de facile acqui. c. i. ad fa I
ciendum capillos flauos. Lupinos: rubeam
tinctoruꝫ: sticados citrinum: pollitricum: ab-
sinthium: pone in vase vitreo: ⁊ dimitte per
ix. dies: mouendo bis in die. In tẽpore vero
vsus accipiẽdo de dicta aqua ꝙ sufficit infun-
de in ea spongiã ⁊ dimitte vt imbibat illa aqua:
⁊ vnge capillos bene. Et cũ fuerint desiccati
capilli: laua cuꝫ aqua calida ⁊ sapone.

Capitulum. cclxviij.

Lupulus. Jo. me. ca. de volubili ait ꝙ
lupulus sit species volubilis. Notãdũ
ergo ꝙ plures sunt species volubilis.
Vna est que dr̃ funis arborũ cuius flos est al
bus: ⁊ est sicut tuba: ⁊ hꝫ lac: ⁊ vocat volubi-
lis magna. Et est alia cui⁹ rami repũt sup ter
ram ⁊ sup ramos plantaꝝ: que folia ⁊ flores
hꝫ minores: ⁊ dr̃ volubilis parua. Et est alia
spẽs eius habens folia subalbida ⁊ lanugino
sa: ⁊ habet lac. Et est species alia aspera ha-
bens folia citrulli cuius flos est sicut ampulle
adherẽtes: ⁊ vocat lupulus. De qua i isto. c.
habet mẽtio. Et est quarta spẽs eius cui⁹ ra-
dix est sicut sefiresim ⁊ magis grossa imo est
grossitudo eius in modũ cucurbite maioris
⁊ eius stipites eleuantur super radicem suam

circiter cubitos duos: et folia eius sunt stricta parua sicut medium sagitte alate: et ex leui ca fluit et hz lac: et vocat dñs lacticiniorũ. Et ex ea fit scamonea: vt hr in ca. scamonea de.s. Etiaz in ca. volubilis de.v. inuenies de virtute earũ: lupulus vero est equalis ad frigiditatẽ declinans. Et dr q est in pricipio pmi: et est verius.

Operationes.

A ¶ Jo.me. Lupulus sedatiuus e dolorũ calidorum extinctiuus inflãmationũ et lenitiuus.
B ¶ Rectificatio magna. Aperit orificia venarum: pp quod miscendus est ei aliquid ex draganto et mastice: et recti' q vigorat operationẽ
C eius. ¶ Est aqua casei cuz spica et mastice. Ex alijs vo volubilib' tractet de ca. volubili inferius de.v.

Capitulũ.cclxix.

Ac. Sera.lib.ag.c. Lelen auc. Gal. Lelen.i.lac. Et melius lac est sanum naturale nõ habẽs infectionẽ alicui' alteri' humoris: aut sup qd nõ vincit aliqua qualitas. Et est clarũ in quo nõ est turbulentia aliqua: neqz acutas neqz salsedo: imo est in eo dulcedo pauca: et odor eius est bonus: et lac quidẽ qd est hmõi est illud qd generat ex sanguine sano separato ab omni malicia. Et sanius lac est mulieris: et maxime cui' corpus est sanũ nõ antique sz iuuenis pulchre tẽperate cõplexionis cui' nutrimẽtũ est bonũ generatiuũ bonoz humorũ. Et post est lac alaliuz quorũ natura nõ est elongata a natura holes sz est pe naturã hois. Et odor carnuũ significat sup bonitatẽ lactis et sanguinis ei'. Nã sunt quedã alalia: quoz carnes sũt fetide: sicut carnis canis: lupi: leonis: cameli et vrsi: et qdã carnes sũt boni odoris sicut carnes porcorũ: pecudũ: caprarũ et boum: et equaz et asinarũ et damularũ: ac eoz que currũt cursu istoz quoz carnes comedũt q plures holuz. Natura naqz eoz est ppinqua nature hois: et pp hãc cãs administrat lac capraz: et alioz alaliũ vt boum et similiũ: et fit caseus ex eis pterquã ex lacte asinino. Propterea qz e aquosum subtile nõ habẽs grossitudinẽ: lac vero vaccarũ est grossuz. Et lac capraz est mediũ inter vtrũqz: et lac qdem est velocis alterationis quãdo tangitur a caliditate aeris: et propter hanc causam percipitur q sugat ex mãmilla ne alteret ipsum aer.

Operationes.

A ¶ Sera. Et lac quidẽ est cõpositus ex tribus substantijs.s.caseata: butirosa et aquosa. Et qñ tu cognoueris has subas et separas vnam ab alia causa medicationis: inuenies q vnaqueqz ipsaz habet operationẽ propriã in via nutrimẽti: et in via medicine: et pp victoriã pinguedinis sup lac vaccaz accipit ex eo recocta
B ¶ Butyrũ vero accipitur ex lacte caprarũ: vaccaruz et ouiuz. Sed caseus est lac coagulatum: et sic caseus non est lac nisi cũ recipit coa
C gulationẽ et caseitatem. ¶ Naz illud lac coagulatur sup quod vincit grossicies: tale quidem est facilis coagulationis: et separat facile quando fit caseus ex substantia butirosa. In lacte vaccaruz est plus: et quãdo coagulatur aufertur ab eo butyruz: et fit caseus pinguis. Et qñ caseus veterascit generat coleram: et
D hoc significat sapor et odor ipsi'. ¶ Rabimoyses ca. de lacte. Lac porcinũ est magis cõforme post lac muliebre. Et lac corrumpit maliciam humoruz maloruz. Lac asininũ est humidius omni lacte et minoris grossiciei. Et lac vaccinum est pinguius. Et lac caprinũ est medium. Unde lac non est conueniens capiti nec lateribus aptum ad ventositatem.
E ¶ Almãsor tractatu tertio ca. de lacte. Lac recenter mustum temperato existit vicinum: licet frigiditati et humiditati parumper approximet. Unde corpus humectat et impinguat. Eius tamẽ cõuersio est velox: quapropter acute febricitibus vel qbus dolor capitis

ex humore

ex humore acciderit: colericis quoq; quibus frigide ex cõsuetudine accidunt egritudines
F nullo modo est tribuendum. ¶ Dyasco. ca. de lacte. Omne lac generat bonum chimum: et est multi nutrimenti: et mollit ventrẽ: et conuenit stomacho: et lac quidem veris est aquo-
G sius estiuo. ¶ Et lac animalis pascentis herbas recentes est magis mollitiuum ventris quam pascentis herbas siccas. Et lac caprinum est minus mollificatiuum quam aliorum animaliũ: quoniam capre vt plurimum comedunt herbas stipticas et folia arborum: et propter hanc causam est bonum stomacho. Sed lac ouis est spissum dulce et pingue. Non est adeo bonum stomacho sicut caprinum. Sed lac vaccarum: asinarum vel equarum sunt magis laxatiua quam aliorum animalium.
H ¶ Et omne lac quãdo coquitur stringit ventrem. Et maxime quando exsiccatur aqua eius cum lapidibus calefactis: et conuenit vlceribus intestinorum: et interiorum membrorum: et proprie illius que fiũt ex gutture et canna pulmonis: et renibus et intestinis et vesica.
I ¶ Et quãdo abluitur os cum lacte conuenit vlceribus eius: et gargarismata cum eo cõferunt vlceribus palati: sed nouiter mulsum est bonum bibentibus medicinas mortiferas: et illis qui sumpserunt cantarides.
K ¶ Et lac vaccinũ est ad hoc meli⁹ omni alio lacte: et lac asini proprie quando colluitur os cũ eo cõfortat gingiuas et dentes. Lac vaccinum et caprinũ et ouinũ: quãdo vnũquodq; coquitur cũ lapide littoris ꝯuenit fluxui ventris et vlceribus intestinorum et tenasmoni.
L ¶ Et quãdo fit clystere cum eo solo aut cum aqua ordei aut cum decoctione gũmi quod dicitur caudare siue handaim sedat mordicationes intestinorum: et fit clystere cum eo vlceribus matricis.
M ¶ Omne preterea lac quãdo sugitur ex mãmilla ipsa est magis iuuatiuũ: et velocius nutritiuum: neq; ita corrũpitur. Et lac mulieris dulcius est et nutribilius omni lacte: et conuenit vlceribus pulmonis: et ponitur in eo olibanum tritum: et dissoluitur in oculo in quo est vngula aut vlcus et conuenit.
N ¶ Et quando miscetur cum eo succus papaueris et cera et oleum et linitur cum eo super podagram conuenit. Et omne lac est malũ splení et epati egrotãti et sode et epilẽtie et scotomie et egritudinibus neruorũ et febrib⁹ antiquis.

Capitulum. cclxx.

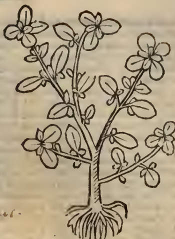

Maiorana. Pla. Maiorana est herba que alio noĩe samsuc⁹ dr̃: ca. et sic. i. ij. gra. Flores et fo. ei⁹ cõpetunt vsui medicine. Igitur in estate collecta cũ floribus in vmbroso loco desiccat: ac p anũ seruat. Gal. viij. sim. far. ca. de samsuco. Subtilium ptium est et dyaforetice virtutis: siccat enim et calefacit i. iij. gra. Sera. lib. aggre. ca. Merzenius auc. Dyas. Herba ẽ hñs virgas extẽsas sup faciẽ terre in suo ortu: et h; folia parua rotũda sup q̃ est horta feri silia folijs calamẽti habentis folia subtilia et h; odorẽ bonũ. Idem auc. Gal. Virt⁹ ei⁹ est q̃ calefacit et desiccat i iij. g. et virtus ei⁹ ẽ q̃ resoluit et subtiliat. Itẽ ex aromaticitate virtutẽ h; ꝯfortãdi: et ex q̃litatib⁹ suis dissoluẽdi: ꝯsumẽdi et mũdificãdi. Aui. Maiorana ẽ ca. et sic. i. iij. gra. et ẽ subtilis cũ fortitudine.

Operationes.

¶ Sera. auc. Aben mesuay. Quãdo linitur cum succo eius sup liuores sanguinis mortui aufert eas: et pp hanc causam apponẽtes ventosas vngunt locũ post vẽtosationẽ cũ eo vt nõ appareãt cicatrices scarificationis. A
¶ Et qñ fit caputpurgiũ cũ eo cõuenit dolori capitis maxime melancolicis et vẽtositati cerebri: et aperit oppilationes q̃ sunt in eo: et pp hanc causam cõfert epilẽtic et paralisi. In qua declinat hõ caput suũ ad posteriora: et alteri paralisi: et torture oris et emigranee: attrahit. n. humiditates malas a cerebro: et ꝯuenit multũ. B
¶ Et fit oleũ cũ ea et ꝯuenit ad oĩa supradi C

D cta. ¶ Et qñ terit maiorana sicca: ⁊ iꝯficit cũ melle ⁊ linit sup liuores q̃ fit sub oculo aufert ipsũ ⁊ exprimitur succus ex ea qñ est recens.
E ¶ Et fit caputpurgiũ cũ eo: ⁊ mũdificat cerebrum: ⁊ ꝯuenit egritudinibus eius frigidis ⁊
F melãcolicis. ¶ Et qñ ibibit in eo cotũ aut lana ⁊ ponit in aures aperit oppilationes eius.
G Siſr ẽt fac oleũ ei⁹. Et calefac mficẽ. ¶ Aũt Rasis pp aromaticitatẽ suã ⁊ caliditatẽ ⁊ subtilitatẽ ꝯuenit oĩb⁹ egritudĩb⁹ frigidis: ⁊ ꝯfor
H tat cerebrũ ⁊ oĩa mẽbra. ¶ Pli. c. maiorana. vires h₃ acres ⁊ calefactorias ad oẽs duriciẽ vel rigorẽ valde idonea. Medet ẽt cathaplasmatibus ĩposita siue potu data: a scorpiõe vexatus ⁊ intestinoꝝ tormẽto vl difficultate mi
I ctus laborãtes. ¶ Eliratura eius ydropicis medet: vrinã ꝓuocat: ⁊ tortiõib⁹ vtilis ẽ. Succus ei⁹ melle addito liuores detergit. Scorpionũ ictus cũ aceto ⁊ sale cõpescit. Luctatiõib⁹
K bñ adhibet: cerotis vtiſr adhibet. ¶ Tumores oẽs corpis ⁊ oculoꝝ cathaplasmatib⁹ ad
L bibita ſpgit: marie cũ polẽta ĩposita. ¶ Item apposite solite purgatiõis mẽſs ꝓuocat. In feminis Malaginatib⁹ ⁊ acopis miscet bene.
M ¶ Additio. Gal. li. expimẽtoꝝ. Medicamẽ valẽs ꝯ vertiginẽ. ℞. maiorane auf. j. agarici auf. vj. radicis lilij celesti: sticados: ana auf. viij. turbith albi ⁊ gũmosi: auf. iiij. ellebori nigri: auf. xx. ligni aloes: auf. i. ⁊ ꝭ. croci auf. i. anisi auf. ij. masticis auf. iiij. cõfice cũ melle: ⁊ da ol vi. ec. 3. iiij.

Capitulũ. cclxxi.

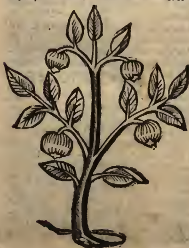

Macis. Cõstan. in lib. graduũ ait. Nu
M cis muscate arboris ramorũ cortex est macis que ab india venit: cui⁹ natura ea. est ⁊ sic. in. iij. gra. ¶ Platea. Macis ca. est ⁊ sic. in. ij. gra. Et ꝭm quosdã flos est muscate. Quod vr falsum esse: q: flores aut decidunt aut in fructus mutant. Sunt autẽ cortices quidam qui reperiunt circa nuces muscatas: sicut circa auellanas p annos decẽ seruantur. Habet q₃ virtutem ꝯfortandi ex aromaticitate: dissoluendi ⁊ cõsumẽdi ex qualitatibus. Eligendus est autẽ macis ruffus vel subruffus acutu₃ habens saporẽ cũ aliquãtu la amaritudinẽ. Qui vero nigricat terreus est: ⁊ qui saporẽ acutũ nõ habet abijciendus est. Sera. lib. aggre. ca. fistosi. Sistosi. i. macis. Et est cortex nucis muscate que ẽ sup corticem grossum. Et melior ex eo est ille qui est coloris fusci ⁊ deterior ex eo est niger: ⁊ in cortice duro grosso nucis muscate non est aliqđ iuuamẽtũ. Sed fructus ei⁹ est vtilis medicine: ⁊ oritur in oriente. Arabes dicũt quidẽ ꝙ est macis: ⁊ est cortex qui apportat de regione que non est grecoꝝ: ⁊ color eius est flauus.

Operationes.

¶ Dyas. ca. machbũ siue machir ꝭ₃ trãslatio
A nem grecaꝝ. i. macis. Coriu₃ est ligni venientis de barbarico: coloris ruffi cũ robore solido: cui virtus est stiptica ⁊ remordens ꝙ maxime in gustu. Tunsa ⁊ bibita emoptoicis ⁊ dissintericis: ⁊ sciliacis singulares prestat effectum. ¶ Collector huius tpis macis est cor
B tex nucis muscate: q adheret ipsi circũquaq₃ vt potest videri in barbulis auellanarum: ⁊ multotiẽs vidi tunisij sic esse: l₃ dicat Dyas. Machir. i. macis esse corium ligni errorem translatoris: q: debet dici coriu₃ fructus: vt patebit in capi. nucis muscate. ¶ Gal. vij.
C sim. far. ca. de maci ꝭm translationẽ₃ arabicam. Sliaster siue Taliffar. i. macis: cortex est qui portatur de india: in gustu quide₃ stipticus sufficienter cum breui quadã₃ aromaticitate. ¶ Cu₃ autẽ aduratur est similis plu
D ribus aromatibus in dyanis: ⁊ substãtia eius cõposita ex substantijs cõtrarijs: ⁊ plurimu₃ qđ est in ea substantia est terrea frigida. Et minus quod in ea substantia est subtilis caliditate: ⁊ odor eius est bonus sicut odor aliarum specierum aromaticarum: que apportãtur ab india. Sapor eius est stipticus stipticitate multa cum aliquantulo aromaticitatis. ¶ Uirtus eius est que desiccat in tertio
E gradu

gradu:ſ3 ca.⁊ fri.nõ eſt opatio manifeſta:cõ-
fert fluxui vẽtris ⁊ vlceribus inteſtinoꝝ:⁊ bi-
bit in emoptoyca ⁊ i fluxibus humorũ ad ven
trem.Aui.de viribus cordis ait:ꝙ ꝯfortior.

Capitulum.cclxxij.

m Alua.Yſi.Malua dr̃ eo ꝙ molliendi
aluũ ac ſoluẽdi nãm habeat.℄ Pal.
li.iij.Jn fe.mẽſe malua ſerẽda ẽ q̃ oc-
curſu hyemis ab incremẽti reꝑmet lõgitudi-
ne loco pingui delectat:⁊ hũido gaudet leta
mine.Trãſferunt ei⁹ plãte cũ ceperint q̃ttuoꝛ
hẽꝛ folia vl' qnq3 ad min⁹.Yſaac.Malua ca.
eſt in.i.gra.hu.i.ij.℄ Pla.Eſt enim malua
domeſtica ⁊ ſilueſtris.Molua domeſtica ma
gis fri.eſt ⁊ humi.h3 ſubtilioꝛem.Silueſtris
autẽ creſcit altius:⁊ altioꝛa h3 folia:⁊ quaſi
frutex ꝟ minus fri.eſt:⁊h3 viſcoſã hũiditatẽ.

Operationes.

A ℄ Dyaſ.Malua melioꝛ eſt oꝛtiua ꝙ agre-
ſtis:ſ3 cacoſtomaca eſt:ventrẽq3 mollit:maxi
me autẽ ei⁹ ꝟgule inteſtinis vident ac veſice.
Eius folia cruda cathaplaſmata cũ ſale mo-
dico medent egilopis:valẽt ⁊ apũ ꝑcuſſuris.
B ℄ Malua elixa ⁊ oleo admixta cathaplaſma
tibus adhibita acoꝛas ⁊ furfures capitis tol-
lit.Elixatura eius malactica eſt.Ad duricies
inteſtinoꝛũ atq3 matricis ⁊ ani neceſſario ſup
ponit.Folia ei⁹ cocta ⁊ ipoſita cũ oleo modi-
C co cõbuſtionibus ⁊ igni ſacro.℄ Malua cu3
radicib⁹ cocta i iuſcello:venenoſis potionib⁹
ſubuenit ſi frequẽter bibat.℄ Pla.Malua
valet ad maturãdũ ca.apata:terunt enim fo
lia malue cũ axungia poꝛcina recẽti ⁊ tegulã
calefacta ſupponit.Hec etiã v3 ꝯ duriciẽ ſple
nis ⁊ epatis.℄ Fomentũ ex qua decoctionis D
eius factũ circa pedes:valet ad ſomnũ ꝓuocã
du3 in febrib⁹ acutis.℄ Cõſtãnti.Malua ẽ E
fri.in.ij.gra.⁊ hu.in.i.quiddã caloꝛis accidẽ
taliter h3:ideoq3 ſi i vino ſit cocta ⁊ cathapla
ſmet ꝯ ſcrofulas apãta tumoꝛeſq3 mãmillaꝝ
v3.℄ Succ⁹ ei⁹ ſi cũ vino bibat ſtrãguiriã.i. F
difficultatẽ mingendi diſſoluit:⁊ lapidẽ frã-
git.Sciatice ꝯueniẽt iteſtina ſanat vulnerata
ſi cũ aceto coq̃t doloꝛẽ capitũ lotoꝝ mitigat.

Capitulum.cclxxiij.

m Alum.Rabbi Moyſes ca.de malo.
Ex eis queda3 ſunt dulcia:quedã pon
tica:queda3 ſtiptica ⁊c̃.Hoc idem di-
cit Auerrois.v.Colliget aucto.Auenzoar.
Sera.lib.agre.c.de malo.Et ex eis quedam
ſunt ſtiptica:q̃dã pontica:quedã dulcia:q̃dã
acetoſa:⁊ quedã iſipida aquoſa.Jn dulcib⁹
eſt ſuƀa aquoſa tpate ſuƀe:⁊ in põticis qđ vin
cit ſup ea eſt tẽperamẽtũ fri.terreũ:ſed ſtipti
cis eſt hec eadẽ ſuƀa cu3 ſuƀa aquoſa:qua in
dulcib⁹.Et i acetoſis eſt ſuƀa aquea frigida.

Operationes.

℄ Rabbi moyſes.Malũ odoꝛe ſuo cõrrobo A

r

rat cor ꝛ cerebrum:ꝛ iuuat ptisicis ꝛ melancolicis:ſꝫ comestio eius peior est olum comestiōe fructuū:generat vētositatē.ſ. quā generat in ij.ꝛ.iij.digōne:ita vt fit dcm̄ a sapiētib⁹ ꝙ generat ptisim ꝛ ethicā: eo ꝙ hmōi vētositates
B inflant arterias ꝛ venas.❡ Gal.vij.ſim.far. ca.Melea.i.pomaria:ꝛ ē arbor mali:nō quelibet est vni⁹ nature:ſicꝫ neqꝫ fruct⁹. Nā pomoꝝ alia ſūt dolcia:alia xo austera:alia pōtica:alia xo acida:alia xo nō totaliter exoluta ꝛ aquosa:ꝛ pdominatꝫ aquositas in his vt sit cōplexio eoꝝ humidior ꝛ frigidior. Terrestre xo frigidū dominatꝫ in ponticis. Indigestum xo in austeris. Hoc ꝛ aqueū frigidū sicut in dulcibus cucratū dnatꝫ. Ista aūt ꝛ folia succi ꝛ cortices eius arboris adinuicem differ-
C runt.❡ Vñ de herbis vti cū austeris quidē ꝛ acidis. Vulnera cōsolidat:ꝛ flegmonū q ſunt in generatione repeutere id qd influit:ꝛ stōm exsolubileꝫ:ꝛ vētrē corroborat:cū aquosioribus vero mordaces flegmones incipientes:ꝛ
D eos qui ſunt in augmento remittere.❡ Om̄ autē multa olbus pomis humiditas infertur palaꝫ est ꝛ ex eo ꝙ nullius eorū ſuccus pdurat ſed acescunt:ꝛ corrūpunt oīa: ſolū enim citoniorū(que vtiqꝫ pp predominanteꝫ ſtipticitateꝫ minus ſunt humida alijs)quorū ſuccus coctus cū melle durare pōt:ipse autē p ſe neqꝫ ita est durabilis. Malū granatum:lege cap. Granatū:ꝛ mala citonia:lege citonia.

Capitulū.cclxxiiij.

M Ala maciana: exponit Ysid.ꝙ a loco dicunt. Quidā xo exponūt ſiluestria: vulgari tū hyspanico etiaꝫ domestica oīa matiana dicūt. Dyaſ. d ipſis ꝓpriū facit capl̄m inqt. Matiana cū adhuc imatura ſtiptica ſūt ꝛc. In alio cap.exponit ꝙ ſūt estiua apud Sera. xo ex xbis Dyaſ.habet ꝙ colligunt in vere. Et Aui.i h concordare videt.

Operationes.

❡ Aui. dicit ꝙ nocent neruis ꝓpter nerualia sicut dixit Dyaſco. ❡ Et de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor. A B

Capitulum.cclxxv.

M Anna vt ait Aui.ē ros cadēs ſup lapidē ꝛ plātas ꝛ hꝫ plures ſpēs:ꝛ denominatꝫ est tereniabin:ꝛ siracost:ꝛ ſucraꝝ haoser ē de ſpēb⁹ eius. Et ait Aui. Manna diuersificatꝫ ſꝫ diuersitatē reꝝ ſup quas cadit recipiēs ab eis diuersitates ꝛ xtutes:apd nos vidi duas ſpēs:vna quaꝝ ē granulosa nō pficta granul:alia ꝯglobata q̄ artificio magis vꝫ ſophisticata ex zuccaro cocta ꝛ folijs ſene:quoꝝ frustula imixta videt saporē(q ſene) oſidit.❡ Sera.li.ag.c. Men.i.māna est ca.ꝛ abstergit ꝛ lauat:ꝛ est ca.l.i.gra.tꝑata humiditate ꝛ ſicci.❡ Et idē auc. Rasis dixit qdeꝫ māna cadit ſup arborē que dꝫ tamariscus ſicut mel:ꝛ qñ facit morā ſup plantā illā albescit: ſꝫ qñ ibi nō morat ſꝫ colligit cito cū folio eius est viridis. Melior ex ea est cuius color ē clarus

rus:appropiquās albedini:ꝛ hꝫ parꝫ ruboris ¶ Pli. Māna est omnis ros cadens sup lapideꝫ aut arborē:ꝛ fit dulcis:ꝛ coagulaꝛ sicut mel:ꝛ exsiccatur sicut gūmi quēadmodū tereniabin. Est alia species que vocatur tereniabin:qua lege capitulum Tereniabin.

Operationes.

A ¶ Sera.auc.Rasis. Que ď ipso cadit sup arboreꝫ tamarisci ē bona tussi ꝛ aspitate pectoris. Colligit eā Rasis ꝛ dixit: ꝙ māna cadit
B sup arborē q̄ ďr tamariscus sicͭ mel. ¶ Et idē auc. Mabix. Est ca.l h.pmi:sicca ꝓpiquās caliditati:ꝯfert relaxationi stōi:ꝛ abstringit vētreꝫ:ꝛ cōuenit aque citrine qñ bibiꝛ de ea:emplastratur vēter:ꝛ ingrediꝛ in medicinis apo
C stematū. ¶ Et exsiccat catarruꝫ qñ fit caput purgiū:qm̄ mūdificat cerebꝝ ꝛ expellit ab eo
D vētositateꝫ grossam. ¶ Et fortificat medicinas:qñ misceꝛ cū eis l potionib⁹ ꝛ caput purgijs:ꝛ delet apostemata flegmatica:ꝛ misceꝛ in ꝯfectionib⁹ ꝑp excellēs iuuamētū qḋ ē l ea.

Capitulum.cclxxvi.

Mandragora vir. Yfi. Species ei⁹ due
m sunt Masculus scꝫ ꝛ femina. De masculo in isto cap.tractaꝛ. Mandragora similis est paruo peponi dicta:ꝙ habꝫ mala suaue olentia:magnitudine malimatiani: vñ ꝛ latini eam malū terre vocāt:eo ꝙ radicē habet formā hominis similantē. Antropos enim hō dicitur: huius cortex in vino missa daꝛ ad bibendū bis quoꝝ corpus secāduꝫ est ꝑp curā vt soporati dolorē nō sentiant. Masculus folia hꝫ silia bete. ¶ Pli.li.xxv. Candid⁹ q ꝛ mas:niger q̄ femia existimaꝛ mādragora. ¶ Dyas. Masculus vero mādragora hꝫ folia alba ꝛ maiora:lata ꝛ leuia sicut bete. Mala ei⁹ duplicia nascūꝛ colore croceo:odore suaui cū grauitate q̄ pastores comedunt:ꝛ stati sōnū capiūt Aui. Mādragora fri.vsqꝫ ad.iij.gra.ꝛ hūida. Ois āt mādragore radix magna est:hois forme silis. Mādragora.n. nomē est ymaginis naturalis:scꝫ sicͭ plāta existens in forma hois. ¶ Ex herbario. Mādragoraqꝫ fortissimi odoris est ab hoīe ieiuno nō colligitur Masculus autē habꝫ albidiora folia ꝛ maiora:sed vtriusqꝫ vis est vna.

Operationes.

A ¶ Sera. Qñ ex ista radice exbibeꝛ alicui l potu vel cibo cū pane lcidit suinens eā in subet. Et iō vtūꝛ cyrurgici qñ volūt mēbꝝ lcidere.
B ¶ Et idē auc. Dyas. Virt⁹ masculi ē:ꝙ si coquaꝛ radix l vno donec minuiꝛ tertia pars:ꝛ colaꝛ ꝛ reponiꝛ ꝛ accipiꝛ ex ea quātitas.ʒ.i.ꝛ administraꝛ ad nimias vigilias:ꝛ ad secādos dolores:ꝛ qñ fuerit necesse incidere aut cauterizare aliqḋ mēbꝝ ꝛ volumus ꝙ nō sentiaꝛ:
C detur ei in potu prius. ¶ Et bibanꝛ duo onolos ex succo radicis cū mellicrato:faciūt euomere flegma ꝛ colerā sicut elleborus:sꝫ si accipiatur plus occidit. Et cortex radicis igredi
D turin medicinis oculoꝝ ꝛ in nascalib⁹. ¶ Et qñ accipiꝛ ex eo medius onulus ꝛ supponitur prouocat mēstrua:ꝛ extrahit fetū. Et qñ ponitur in ano sicut suppositoriū facit dormire.
E ¶ Et qñ radix eius elixaꝛ cuꝫ ebore sex horis mollificat eum:ꝛ facit ipsuꝫ abileꝫ ad faciē
F duꝫ quācūqꝫ figurā volueris. ¶ Et qñ fit emplastruꝫ cū folijs ei⁹ recētibus cū sanie est cōueniēs apostematib⁹ calidis oculoꝝ ꝛ apātibus supueniētib⁹ vulnerib⁹ ꝛ vlcerib⁹:ꝛ resoluit apostemata dura:ꝛ scrofulas ꝛ exitu
G ras. ¶ Et qñ fricaꝛ cū eo empetigo ꝛ baras ꝛ silia eis sex dieb⁹ aufert ea sine vlceratiōe loci
H ꝛ ꝯferūt attritionibus q̄ fiūt in itinere. ¶ Radix vo ei⁹ qñ teriꝛ ꝯtritiōe forti:ꝛ fit ēpl'm cū ea ꝛ aceto curat herisipilā:ꝛ qñ misceꝛ cū oleo ꝛ melle est bona morsui venenoso:ꝛ qñ misceꝛ cū sanie sedat cyrogras ꝛ dolorē iūcturaꝝ ꝛ
I oēs alios dolores. ¶ Fit aūt vinū cuꝫ cortice ei⁹ radicis l hūc modū absqꝫ decoctiōe:accipiaꝛ ď vino dulci amphora vna:ꝛ ꝓijciāꝛ tres magne radices l ea:ꝛ deꝛ in potu q̄titas triū onolos illi quē necesse ē lcidere aut cauteriza

re:z nõ sentiet cauterizatiõez aut scisionẽ pp
subet qð contingit ei:z qñ sumit de ea nimis
K facit apoplexiaz. ¶ Succ⁹ pomorꝫ eius qñ su
mitur in potu mundificat matricẽ qñ admi-
scetur ei sulfur:z fit inde nascale abscindit flu
L xum matricis. ¶ Colligitur autem lachry-
mus huius plante:quãdo perforat radix ei⁹
z colligitur qð emanat ex lachrymo in vase
vitreato. Uerum succus eius fortior est lachry
mo:z nõ est in omni parte radicis tãtũ de hu
miditate:ꝙ quãdo vulnerat emittit lachry-
mum:quod quidem experientia sciri potest.
M ¶ Alia species que nominatur narbus ad-
ministratur a cirurgicis quando volunt mẽ-
brum aliquod incidere:z quando bibitur so
latrum quod dicitur suffocans ei est tyriaca.
N ¶ Et idem auctori. Rasis. dixit mihi quidaz
ex antiquis babylonie: ꝙ quedam puella co-
medit quinqz poma mandragore : z cecidit
sincopizata:z tota effecta est rubicũda:z qui-
dam superueniens effudit super caput eius
aquam niuis donec surrexit.
O ¶ Et ego vidi homines qui sumpserunt de
radice eius causa impinguandi:z accidit eis
sicut accidere solet hominibus ingredienti-
bus balneum z bibentibus post exitum vinũ
multum. Nam factus fuit vultus eorum ni-
mis rubicundus. ¶ Et idez aucto. Dyasco.
Radicez mãdragore multi dant ad amorez.

Capitulũ. cclxxvij.

Andragora femine Sera. auc. Dya.
m Et femie color ẽ niger:z nolat landa-
cbis siue bandachis aut lactuca. Nã
in folijs ei⁹ est silitudo cũ folijs lactuce : z sũt
pinguia grauis odoris:z extẽdunt sup faciez
terre:in medio foliorũ eius est sile nespili:z ẽ
losach:z est citrini coloris:hñs odorẽ bonũ:z
intra ipsuz sunt grana similia granis pirorꝫ:
z hz radices magnas mediocriter duas vel
tres adherentes inuicẽ exteri⁹ nigras z inte-
rius albas:super quas est cortex grossus. Et
hec species mandragore non habet stipitez.

Operationes.

¶ Mandragora fortissimi odoris est ab ho- A
mine ieiuno non colligitur. ¶ Utriusqz vis B
vna est:hec cum polenta trita feruores oculo
rum z dolores aurium sedat. ¶ Radix eius C
cum aceto trita z illinita ignem sacrũ curat.
¶ Aui. Mandragora somnuz ꝓuocat:z qñ D
ponit i vino vehemẽter Iebriat:multusqz vsus
ei⁹ z odoramẽtũ faciũt apoplexiã. ¶ Lac ei⁹ E
euellit lẽtigines z pãnũ sine mordicatiõe:soluẽ
do ãt educit colerã z flegma. ¶ Radix ei⁹ tri F
ta z cũ aceto ĩposita sup herisipilã sanat eã:se
mẽ ei⁹ matricẽ mũdificat:vl' vomitũ ꝓuocat.

Capitulũ. cclxxviij.

Arua. Serapion. Marua est planta
m similis prassio: nisi q̄ est longior: eo q̄ habet folia parua multa dura ⁊ aspera: bonum odorem habentia dulcia: super q̄ sunt pili parui: ⁊ habet virgas multas egredientes ab vna radice: ⁊ albiores virgis prassij: nascitur locis montuosis ⁊ asperis. ¶ Et idem auctoritate Gal. Sapor eius est acutus pungitiuus amarus: ⁊ virtus eius est que calefacit in secundo gradu.

Operationes.

A ¶ Serapion. Uirtus eius est que abstergit ⁊ incidit: ⁊ prouocat menstrua: ⁊ occidit fetum.

B ¶ Et expellit secundinam: habet virtutem calefactiuam acutam.

C ¶ Et ideo quando bibitur decoctio foliorum eius cum vino prouocat menstrua.

D ¶ Et facit aborsum: ⁊ expellit secundinam.

Capitulum. cclxxix.

Arubium siue. Prassium. Serapion.
m libro agre. cap. Farasion. i. prassium. Est herba habens ramulos multos egredientes ab vna radice: ⁊ super ipsos est borra pauca. Cuius color est albus: ⁊ virge eius sunt quadrate: ⁊ folia eius sunt in longitudine pollicis obrotunda rugosa vel aspera: sup que est borra. Et semen eius ⁊ flores eius sunt diuisa per ramos eius: ⁊ semen eius rotūdum ad asperitatē tendens. Nascitur in cāpis ⁊ in edificijs domorum. Dyaf. ca. de marubio Marubium vel Prassium frutex est ex vna radice: multas virgas habens albas ⁊ asperas: ⁊ quadratas. Et folia similia digito maiori: ⁊ obrotunda ⁊ aspera alba ⁊ rugosa: ⁊ gustu amara: semen est illi obrotundum ⁊ verticulosum ⁊ asperū. Nascitur locis multis. ¶ Auicen. li. secūdo ca. de prass. o. Prassium est herba amari saporis. ¶ Inquit Oribasius. Non sunt calefactio eius ⁊ exsiccatio ipsius fortes. Alij autem dixerunt q̄ est calida in tertio gradu: sicca in secundo. Est aperitiuū: abstergit ⁊ liq̄facit ⁊ resoluit ⁊ incidit.

Operationes.

¶ Serapion inquit. Aperit operationes splenis ⁊ epatis. ⁊ mundificat pulmonem ⁊ pectus perscreatum: ⁊ prouocat menstrua quando bibitur: ⁊ quando ponitur exterius abstergit ⁊ resoluit: succus autē foliorū eius postq̄ est desiccatus in sole resoluitur cum melle: ⁊ administratur ad visum acuendum. A

¶ Et fit cum eo sternutatorium yctericijs: ad mundificandum infectionem coloris: ⁊ administratur cum medicinis aperientibus instrumenta auditus: ⁊ dat succus eius illis in potu qui sumpserunt medicinas mortiferas: verum nocet renibus ⁊ vesice. B

¶ Et emplastrum cū folijs eius ⁊ melle mundificat vlcera sordida: ⁊ euellit panaricium ⁊ carnem putridam: ⁊ sedat dolores lateris. Et fit emplastrum cum marubio ⁊ sale: ⁊ confert morsui canis rabidi. C

¶ Dyas. Folia eius sicca: vel succus foliorū eius vel semen eius elixum ⁊ bibitum cū melle ptisicis ⁊ tussientibus ⁊ asmaticis prodest. Toracem purgat: maxime yrisilirice mixta. D

¶ Purgandis vtiliter mulieribus adhibetur. Secundinas excludit: diu patientibus subuenit. Uesice ⁊ renibus contrariū est: melle addito vulnera purgat ⁊ illa detergit. Pascentia vulnera cōpescit: dolorē lateris tollit. E

¶ Succus siccatus melle ⁊ vino addito caligines oculorum detergit: yctericis naribus immissus fert auxilia: cum oleo rosarum succus eius aurium dolorem mitigat. F

¶ Auicen. Succus eius confert dolori auris antiquo: ⁊ mundificat ⁊ aperit meatus auditus: ⁊ remouet antiquū dolorem eius. Succus eius cum melle est conueniens ad acuendum visum: mundificat pectus ⁊ pulmonem per eductionem sputi. G

¶ Est aperitiuū oppilationū i epate splene ⁊ renib⁹ puocat mēstrua: ⁊ mūdificat matricē. H

I ¶ Gal. viij. sim. far. ca. de prassio s͠m trãsla-
tionem arabicã: sapor eius est amarus: & v͠tus
eius ca. & sic. in. ij. gra. vñ abstergit & resoluit.

Capitulum. cclxxx.

Arrubiastrũ vel Marrubium nigrũ
m vel Marubium siluestre. Dyas. cap
Bubloete: id est marrubiastrum. Et
similis marrubio: nisi q2 folia eius nõ sunt ro
tunda: sed pilosa similia folijs ignide. magne
vel acalifex: idẽ v͠gas nigras & quadras h3 &
asgas ex vna radice v͠gellas multas p͠ferens.

Operationes

A ¶ Dyas. Eius vires faciũt ad serpẽtuz mor-
sus & ad suspiriosos: strumas dissoluit: & men
B strua prouocat. ¶ Decoctio eius in aqua cũ
grano solis & modica liquiricia stomacho be-
C ne conuenit. ¶ Folia eius addito sale in ca-
thaplasmatibus composita morsus caninos
mitigant in cinere calido missa & marcida fa
cta condilomata soluunt.
¶ Uulnera sordida melle addito purgant.

Capituluz. cclxxxj.

Atrissilua. Pãdecta ca. cccccxxxiiij.
m Matrissilua latine: grece splemon vel
splenaria vel linealis vel per. piclime-
nos. Herba ẽ cuius folia sunt ex altero latere
subalbida: & ex altero viridia se adherẽs & in-
uoluẽs sepius: cuius fructus est magnitudi-
nis cubebarũ in principio viridis: & cũ matu-
rauerit citrini coloris tendẽtis ad rubedinez
positi ordinarie: & cõclusi in duobus folijs si-
mul cõiunctis: existentibus in capitibus stipi
tum iuxta eũ. Dyas. ca. Periclimenos fru-
tex ẽ simplex in circuitu folia hñs alba & silia
edere: & circa ipsa folia virge sunt tenues: in
qbus est semẽ edere simile: qđ semẽ folijs ad-
heret: durũ vt cũ vi leuet. Radix est illi gros
sa. Nascit in locis cultis & in ortis: & inter ro-
sas: & itercluſis locis: & cohert sibi vicinis fru
ctibus vel circumuoluitur. Gal. Periclime
nos. i. matrissilua: vtilis est fructus: & folia in
cisiue simul & calefactiue existentia virtutis.

Operationes.

¶ Dyas. Semẽ eius collectũ & in vmbra sic- A
catũ & cũ vino bibitũ diebus. xl. splenẽ siccat:
vrinã sanguineã. vj. die p͠uocat: orthonoicis
& subglutiẽtibus medet. ¶ Diu pruriẽtibus B
subuenit: similis v͠tus est folijs ipsius. xxxvij.
diebus bibita genitalia semina hois priuat:
oleo mixta & p͠ucta frigora piodica excludit.
Gal. Ita ẽ vrinatiua & vrinã sanguineã opat C
bibita vsq3 plurimũ i p͠ncipio v͠o vrinatiua so
lũ ẽ. ¶ Extrorsũ v͠o cũ oleo vnctũ calefacit: iu D
uat aũt spleneticos & dissintericos. ¶ Mẽsu- E
ra v͠o potatiõis dragos ẽ vnus cũ vino: siccat
aũt spina. Et qdã aiũt: si plurimũ bibat olfa
riaz in generatiui fiunt q bibũt. ¶ Quidã ãt F
& terminũ diez in huius potu sic. Dyas. facit
septẽ & . xxx. dies repiri ab eo ponũt. Ita autẽ
& vrinas sanguineas fieri vt a quarta dieruz.

¶ Capitulum

Capitulum.cclxxxij.

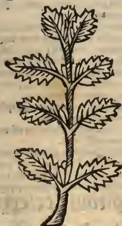

M Ellissa vel melissa. Pan.ca.xc. Melissa filis est prassio: hñs tñ citri odorē ca.z sic.in.ij.gradu. Sera.lib. ag.ca. bedarūgic.auc.Dyas. Bedarūgie vel melisophilos: qđ sic dr eo ꝙ libēter eā apes mādu cent: herba ē tirsos hñs q̄dratos hirtos plurimos ex vna radice: z folia filia hublote: maiora tñ z tenera z nō sic aspa vt citrū in odore. In alio. Sera.hf sic. Mellisophilos.i. melissa herba est super quā apes delectant stare: z virge ipsius z folia filant virgis z folijs marubij siluestris: z virge eius z stipites sunt angulosi quadranguli: z folia eius sunt maiora folijs marubij siluestris: z non sunt pilosa sicut folia ipsius: z odor eius ē sicut odor citri. Gal.vij.sim.far.cap.mellisofilum.i. melissa. Prassio quidē est simile: deficit quidez ab eo multum in virtute: z propterea neqȝ vtitur: aliquis eo: supfluuȝ enim est prassio existe ita copioso vbiqȝ terrarū mellisofilo vti. Si ꝓo aliqñ nō affuerit prassiū: licet hoc vti in oib⁹ in gbus vtimur illo: sciētes ꝙ ab actu deficit.

Operationes.

A ¶ Sera. Folia eius cū vino bibita z in cataplasmatibus vl scorpiōis optime curat. Canis

B nos morsus ad sanitatē pducit. ¶ Elixatura ei⁹ id facere pōt: cuius elixatura fomēto adbibita mēstruis lōgissimi tpis impat: ore retēta dolorē dētiuȝ mitigat: dissintericis opitulat.

Folia ipsa oia silr facere psit: tortionibus recte adbibet. ¶ Et vt electuariū orthonoicis E
pdest sale addito: z anhelosis: z q nō psit iacere: z in cathaplasmatibus adbibita scrofas fpgit: vulnera purgat: artricis opitulat. ¶ Et D
qñ fit emplastrū cū ea sedat dolorē iūcturaꝝ.
¶ Et idē auc. Abē mesuay. Propetas eius E
est letificare aiam. ¶ Et ideȝ auc. ysaac. Qñ F
comedit bedarūgie in ieiunio ɔfert stō frigido z hūido: z facit digeri cibū grossuȝ: z apit
oppilationes cerebri. ¶ Et de ppzietate eius G
est conferre debilitati cordis z aufert cardiacam: z remouet afflictiones: solicitudines z timores qui accidunt a melancolia z humore adusto quibus nō possunt dormire. ¶ Auicen. de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

Capitulum.cclxxxiij.

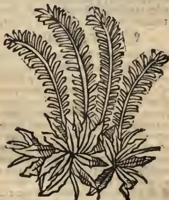

M Ellilotū. Pla. Mellilotū ca.est z sic. in.j.gra. Cuius semē silr appellat: z qz semicirculi formaȝ hȝ ēt corona regia dr. Semē cū corticibus l medicinis ponit ac p tres ānos seruat. Adeo nāqȝ paruū est z adherēs cortici: vt vix inde possit separi: virtuteȝ hȝ ɔfortādi ex aromaticitate: diureticā ex subtilitate sube. Idē corona regia dr: qz vagine seminū ei⁹ formate sūt ad modū semicirculi: q̄ cū suis seminibus ponit in medicinis. Herba ipsa habet folia rotūda viridia: z rami eius sunt subtiles multū: z folia ei⁹ rara: z semina eius hñt vaginas subtiles rotūdas: sicut virge paruulorum: in quibus continētur. Et sunt illa semina pauca glauci coloris

rotunda: minora granis sinapis. Et quod de ipsa administratur sunt ille vagine cum eo quod est in eis ex seminibus vel granis: flos eius est citrinus boni odoris. Hec habentur et a Ser. ca. Alchelialamech. Dyas. ca. de mellilloto. Mellilotum dyaforeticum est et modicum digestiuum est cum nimietate caloris. Gal. vij. sim. far. ca. de mellilloto. Mellilotum mixte est virtutis: habet enim quid stipticum et dyaforeticum digeritque: plus enim in eo est calide substantie quam frigide. Aui. ij. li. ca. de mellilloto. Mellilotum est flos plante coloris palee in quo est figura lunaris cum raritate sua quandam habens duriciem. Et ex eo quidem aliud est album: et aliud est citrinum: et ex eo melius est quod est durius: et cuius color ad albedinem paruliper declinat et sapor eius amarior sentitur: et cuius odor est manifestior. Et idem aucto. Dyas. Melius ex eo est croceus color: et est acutioris odoris. Quis eius odor in principio speciei ipsius sit paruus et debilis: et sic in colore eius color fenugreci.

Operationes.

A ¶ Serapion auc. Dyas. mellilotum est stipticum et mollificatiuum apostematum calidorum et maxime apatum oculorum et ani et testiculorum

B ¶ Et quando coquitur cum rob et fit cum eo emplastrum: et forsitan miscetur cum vitello oui: aut farina fenugreci: aut seminis lini: aut pulueris molendini: aut cum papauere solum cum aqua confert vlceribus que nominantur faul. Et quando miscetur cum bolis que asportantur de terra que dicitur botam: aut miscentur cum eo galle: et dissoluuntur cum vino et liniuntur cum eo vl cera humida que fiunt in capite: curat ea.

C ¶ Et ponitur coctum et crudum in vino: et cum aliquo illorum que diximus super stomachum: et sedat doloreᵹ eius. Et quando exprimitur ab eo succus coctus et miscetur cum rob et stillatur in aureᵹ sedat doloreᵹ eius. Et quandoque funditur super caput cum aceto et oleo rosarum: sedat doloreᵹ capitis

D Auicenna. Mellilotum confert apostematibus calidis et duris: et proprie cum careno et etiam permixtum: cum vitello oui et farina fenugreci: semine lini: aut papaueris secundum locum.

E ¶ Et confert vlceribus humidis: et proprie linitum cum aqua: et cum aliquo desiccatiuorum apposito cum eo quod sit sicut galle: et lutum lene et lentes.

F ¶ Et confert apostematibus aurium et doloribus ancharum supperposito emplastro ex eo cum careno: et reliquis que dicta sunt: et distillatione facta in eis ex succo: et eius iuuamentum in doloribus est velocius ex ipso quoque siat

embroce et sedant sodam.

G ¶ Et confert apostematibus oculi: facto emplastro ex eo cum careno: et cum eis que dicta sunt vel decocta cum vino.

H ¶ Et confert apostematibus ani et testiculorum facto emplastro cum eis que dicta sunt: loco eius ponitur quantum est pondus ipsius de camomilla: aut eius medium de folijs fici.

I ¶ Platearius. Vinum decoctionis eius confortat: et ventositatem inclusam expellit. Opilationem renum et vesice aperit.

K ¶ Semen eius in brodio positum ipsum facit boni saporis: et boni odoris.

L ¶ Et potissimum est mellilotum ad emorroidas cancrum et fistulam.

M ¶ Addditio. Gal. dixit. Virtus huius herbe est composita ex substantia calida et frigida: et caliditas est maior frigiditate: et habet aliquid stipticitatis: et ob hoc dissoluit et digerit.

Capitulum. cclxxxiiij.

m Elon. Gal. viij. sim. far. ca. sicbirnis. id est melon. Melonis maturi substantia est grossa: virtus eius est que infrigidat et humectat in. ij. gradu Et virtus melonis maturi est abstersiua. Dicitur autem in eo frigida et humida complexio: non tamen fortia sed in ij. gradu. Dicatur radix et semen eius quando siccantur nondum adhuc humida. Cum siccatur sunt i. s. gradu siccitatis: aut in principio secundi. Et in eis est plus de abstersione quando siccantur quam in carne eius et quam in carne cucumeris.

¶ Operationes.

Operationes.

A ¶ Sera.lib.ag.ca. Rachera.i. melon. Qñ fit emplastruz cũ eo sedat apostemata oculo-
B rum. ¶ Et cortex eius qñ ponitur sup caput infantis sedat apostemata calida que fiunt in eius cerebro: ⁊ ponitur super frontẽ illius: ad cui⁹ oculos currũt humiditates: ⁊ ꝓhibet eas
C ⁊ tota carnositas. ¶ Et semẽ qñ siccat̃ ad solem ⁊ conficitur cũ farina ordei: vel cum amido: ⁊ siccatur bene: mũdificat cutem mulierũ quãdo lauant cuz eo facies suas: ⁊ reddit eas
D splendidas. ¶ Sed radix melonis quãdo siccatur ⁊ sumitur de ea in potu.ʒ.i.cum ydro-
E melle prouocat vomitum. ¶ Et quando accipitur post cibum in hunc modum facit vomere sine labore: ⁊ quando fit emplastruz cũ ea curat vlcera que dicuntur saul.
F ¶ Additio. Aui.li.v. Medicīa nr̃a ꝯueniẽs ad vlcus vesice: ⁊ vlc⁹ vie virge iniecta in foramine ỽge. ℞.semi.melonis: plũbi vsti ⁊ medulle olium añ.ʒ.v.spodij.ʒ.ij.gũmi arabici: ⁊ seminis papaueris: ⁊ cornu ceruini adusti: olium añ.ʒ.iij.opij.ʒ.ß. Jusquiami albi tertiã ʒ.i.myrrhe.ʒ.ij.terãtur omnia bene ⁊ fiat ex eis collyrium cuz aqua endiuie: ⁊ administretur cum iniectorio resolutum in lacte aut in oleo de granis melonis.

Capitulum.cclxxxv.

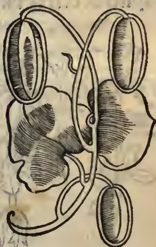

m Elon Indus. Sera.li.ag.ca.dullasia siue dulacha.i.melon Indus siue melon magnus. Ubi sciendum ꝙ melon magnus est melon Indus: qđ per Aui.patet de cura tertiane pure: vbi laudat in tertiana predicta melonem Indum. Et subdit: ⁊ forsasse nõ nocet melon paruus: ergo melon Indus est melon magnus. Est enim melon puus habens virgularũ colorẽ exterius est albus ⁊ dulcis: ⁊ est paruus pro alia specie melonis: lege ca.precedens quod incipit Melon.

Operationes.

¶ Sera. Melon magn⁹ siue Indus viridis A
ẜ Rasimẽ fortis humectatiõis ⁊ extinctiõis.
¶ Et ꝯfert febrib⁹ adurẽtib⁹: ⁊ ẽ fridior alijs B
spẽb⁹ melonũ ⁊ tardioris ĩmutatiõis ĩ stõ ⁊ lõginquior a corruptiõe. ¶ Et pp ħ est ꝯueniẽs C
febrientib⁹ colerã in stõ suo pp suã grossiciẽ: ⁊ pp suam elongationẽ a cõuersione: ⁊ cõueniẽs caliditati febrili: q̃r extinguit caliditatẽ.
¶ Et sedat inflãmationem eius. D
¶ Et cucumer qđẽ facit operationẽ ꝓpinquã E
huic nisi q̃r plus ꝓuocat vrinã ꝙ melõ Ind⁹.

Capituluz.cclxxxvi.

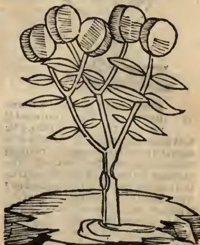

m Elongena arabice: grece Melongia: Sera.lib.ag.ca.melongia. Melõgia fructus sunt oblongi: medij intra rubedinem ⁊ nigredinem: ⁊ inueniunt̃ ex eis citrine ⁊ albe. Et idem auctoritate filij Mesa-

gue:est calida ⁊ sicca in secundo gradu.

Operationes.

A ❡Sera. Generat melácoliá ⁊ oppilationes
epatis ⁊ splenis: ⁊ generat sodam: ⁊ generat
B emorroidas. ❡Verum si ex capitibus eius in
vmbra siccatis ⁊ cõtritis fiat epitbima cõue-
nit emorroidib⁹: ⁊ cũ ipsa in oleo coquit sol-
C uit: sed in aceto stringit. ❡Et ideo nõ bz pro
portionem abstringendum vel soluendum.
D ❡Rabbi moyses cap. de Melongena valet
cõtra nauseã ⁊ vomitum: ⁊ ex abis est peior.

Capitulũ. cclxxxvij.

m Emitbe. Dyas. ca. memitbe. Memitbe vl' glauciũ est succus berbe eiusdẽ nois: folia bñtis papaueri silia. Hec folia calido cinere cooperiũt: ⁊ sic succũ emittunt. Alij berbã in ollam mittunt: ⁊ circũliniunt creta ⁊ in furnũ feruẽtẽ mittũt. Et sic folijs maceratis succũ exp̃munt: ⁊ siccatũ in sole in pastillos redigunt. Eius est optimũ qd ẽ croceí coloris int⁹ ⁊ gustu conax: ⁊ odore grã ãn miscetur ocularibus medicinis: ⁊c. Et idẽ ƒz aliã trãslationẽ ca. supradicto. Glauciũ siue memitbe succus est berba nascẽtis in Syria in gerapoli. Folia bz silia miconio ceratias sed pinguiora: ⁊ sup terrã spansa: odorẽ babet grauem: gustu amaro: succũ multum babet croci similem. Folia eius ciues mittũt in cacabis ⁊ in cibarijs coquunt: que cum coxerint exsuccant ⁊ glaucium faciunt.

Operationes.

❡Pli. ca. de glaucio. Glauciũ i syria. ⁊ p̃sia A
nascit bumilis berba: folijs decisis fere papa
ueris minorib⁹ tñ sordidioribusq3 odoris te-
tri: gustus amari cũ ↄstrictiõe ⁊ stipticitate ⁊
gũmi bz crocei coloris. ❡Multi ꝟo errauc- B
rũt i bac berba qdã putauerũt q̄ eẽt celido-
nia. Quidã putauerũt q̄ eẽt papauer cornu-
tũ: ⁊ sic vocat apud Aui. ❡Et ego vidi meo C
tp̃e multos in ħ errare ⁊ multi errauerũt tp̃e
Dyas. Nã Dyas. ca. ð mõte ratides dicit q̄
multi falso putauerũt glauciũ ibi fieri pp̃ sili
tudinẽ folioꝝ: q̄ autẽ glauciũ sit memitbe vl'
sieff ei⁹ appet multis testimonijs. ❡Naz vbi D
ponunt Alexãder ⁊ alij greci glauciũ. Aui. ⁊
alij ponũt sieff memitbe. Preterea apð. Se-
ra. qcq̃d dicit ð memitbe auc. Dyas. Nõ est
aliud nisi q̄ dr̃ apud Dyas. ca. de Glaucio.
❡Inuenitur etiã oleũ nouũ glaucinũ nõ ob E
boc glaucio q2 nibil recipit glaucij: cui⁹ ↄfe
ctionẽ etiã inueni in antiquo antidotario sic
vocatã ⁊ sine glaucio: ⁊ est oĩno calidũ: ⁊ q̄ ãt
ƒm veritatẽ glauciũ sit memitbe: lege ca. Celidonia Gal. vi. sim. far. ca. Glauciũ. Glauciũ stipticat cũ quadã delectatiõe: infrigidat tñ manifeste: ita vt sanet quidem sepius beri sipilata: ⁊ est in cõpositione cõposita exaquosa ⁊ terrestri substantia: vtriusq3 frigidis nõ tamen extreme: sed ad modũ aque fontane.

Capitulũ. cclxxxviij.

m Enta. Pla. Menta est herba cuius plura sūt genera. Est.n. qdā domestica que ꝓprie ortulana dr vel cōis vel odorifera:⁊ hec calefacit ⁊ ꝯfortat. Est ⁊ alia siluatica q̄ mentastrū dr de illa statim postea tractabitur. Est alia mēta q̄ lōgiora ⁊ acutiora hꝫ folia:⁊ hec mēta Romana vel sarracenica dr:hec magis diuretica est ꝙ alie. Et est alia mēta q̄ dr aquatica:⁊ vocaꝛ sisimbriū vł balsamita. Est alia mēta nō odorifera : ⁊ illa est calamētū:de qua in sequēti.c.hꝛ. Sera.li.ag.c.dichanacha.i.mēta. Et ex ea est domestica ⁊ siluestris:⁊ ramuli domestici qñ masticanꝛ hñt colorē celestē:⁊ sunt interi⁹ cōcaui:⁊ in sūmitatib⁹ ramulorū sūt quasi licinia: ⁊ viret ⁊ augeꝛ estate ⁊ hyeme:⁊ hꝫ odorē bonū. Et idē auc. Dyas. qdā noiant eā mentā:⁊ est dichanacha:⁊ ē nota:hꝫ ꝟtutē calefactiuā: stipticā ⁊ desiccatiuā. Est alia spēs mēte siluestris:cui⁹ folia sunt aspera pilosa maiora folijs sisimbrij:⁊ in odore suo est pinguedo:⁊ est minus iuuatiua i medicina ꝙ spēs alia. Idez auc. Gal. In suba ē plus subtilitatis ꝙ i alio olere:⁊ in sapore eius est parua caliditas ⁊ pōticitas:⁊ ꝟtus eius est ca.in.ij.gra. ¶ Dyas. ca.de ediosmon.i.mēta:herba ē oīb⁹ nota:q̄ virtutez hꝫ termināticā ⁊ stipticā ⁊ feranticam. Pau.ca.de mēta. Menta est cali. ⁊ sic.i.iij. gra. Est enim domestica ⁊ silnestris: ⁊ est alia que diciꝛ mēta Romana vel sarracenica: sed domestica magis vsui medicine cōpetit: tam viridis ꝙ exsiccata magne est efficacie: virtutem habet cōsumptiuā ⁊ dissolutiuaꝫ ex ꝓpis qualitatib⁹:⁊ ꝯfortādi ex sua aromaticitate.

Operationes.

A ¶ Gal.vij.sim.far.capi. Ediosmō: quidam mentam odoriferam vacant. Est autem non odorifera menta quaꝫ ⁊ calamentuꝫ vocant: vt in sequenti capi.dicitur.

B Contra fetorem oris ⁊ putredinem gingiuarum ⁊ dentiuꝫ ex decoctione eius cū aceto os abluatur. Ad appetitum prouocandū cū impeditur ex frigidis humoribus existentibus in ore stomachi fiat salsamentum ex menta ⁊ aceto:⁊ modico cynamomo seu pipere.

C ¶ Contra vomitū factū ex debilitate ꝟtutis ꝯtinue:vel ex frigida cā:fiat decoctio mente in aqua salmacina ⁊ aceto:⁊ spongia intincta ori stōi supponaꝛ cōtra sincopim ex debilitate cū febre vel sine febre:siue ex medicina vł quacūqꝫ causa cōteraꝛ menta ⁊ distemperet cum aceto:⁊ frustū panis assi in igne ponaꝛ in aceto illo:⁊ dimittatur tamdiu ꝙ inde humectetur ⁊ naribus applicetur:⁊ exinde fricenꝛ labia gingiue ⁊ dentes:⁊ ligetur in tēporib⁹ super venas pulsatiles:tēpoꝝ ⁊ brachiorū:⁊ patiens masticet ⁊ humiditatem trāsglutiat.

¶ Ad matricem mundificandam tenerita- D
tes mente coquantur in vino:⁊ fiat inde suppositorium contra colicam passionem fasciculi mente coquantur in vino ⁊ oleo:⁊ supra renes ⁊ pectinem cathaplasmetur.

¶ Contra coagulationeꝫ lactis in māmillis E
predicti fasciculi mente in vino ⁊ oleo decocti ⁊ superligati māmillis soluit:habet enim similiter vim attrahendi venenum : ⁊ quando datur cum aliqua medicina contra veneuuꝫ detur cum succo eius. Sed succus mente ratione vel sarracenice vel vinū decoctionis cū melle mixtum valet contra oppilationeꝫ splenis stomachi ⁊ epatis ⁊ naturalium viarū ex frigido humore ⁊ etiam ex ca.sine fe.

¶ Succus etiaꝫ datus lūbricos occidit. Au- F
ribus instillatus vermes necat. Decocta herba in vino ⁊ oleo ⁊ cathaplasmata soluit sclirosim ⁊ duriciem apostematum superiorum.

¶ Vinū decoctionis ⁊ puluis ei⁹ in cibus da- G
tus digestionē ꝯfortat:fomētū factū ex aqua decoctionis matricem infrigidatā calefacit. Saccellatio fcā calefacit. Et sacellatio ex puluere eius reuma frigidum capitis stringit.

¶ Palladius de agricultura i li.iij. In mē- H
se februario mentā seri cōuenit plantis vel radicibus circa aquas vel in humido loco.

¶ Pla. Menta domestica siue ortulana ma- I
gis competit vsui medicine ꝙ alie:habet virtuteꝫ consumendi ex proprijs qualitatibus ⁊ confortandi ex aromaticitate.

¶ Additio. Rasis.iij.conti. auc. Dyascori. K
Succus mente cum melle guttatim impositus auribus confert doloribus ipsarum.

¶ Additio. Rasis vlti.cōti. auc. Bimasuy L
Calida est in fine secūdi:calefacit stomachū: eum confortat:mitigat nauseaꝫ flegmaticā: bonū reddit stōꝫ:ꝯfert singultui flatico si p se bibitur:⁊ etiā si bibitur cuꝫ succo calamenti.

Capituluꝫ.cclxxxix.

m Enta nō odorifera siue calamentum. Pandecta.c.cxiij. Calamētū arabice grece calamitis. Latini ꝟo nepita vł mēta nō odorifera. Sciēdū qꝛ i isto ca.tractabiꝛ de calamēto:qꝛ calamītū dꝛ mēta nō odorifera. ¶ Pla. Calamītū ē herba q̄ alio noīe dꝛ mēta ñ odorifera vel nepita ca.ē ⁊ sic.i.iij.

gra. Melius est montanuʒ: qꝛ magis siccuʒ. Cum flores producit dʒ colligi: ac per annuʒ potest seruari. Habet autẽ virtutẽ dissoluẽdi ꝛ confortandi. ¶ Aui. Menta nõ odorifera siue calamẽtuʒ. Aliud est fluuiale: aliud est montanuʒ ysopo simile in sapore: ꝛ similiter eius folia sunt ei similia.

Operationes.

A ¶ Quãdo bibit succus eius cũ aqua mellis: dyaforat totuʒ corpus ꝛ ꝓuocat sudorem: ꝛ teritur cũ oleo: ꝛ coquitur ꝛ inungitur corpꝰ
B ꝛ confert rigoribus periodicis. ¶ Et quãdo fit emplastruʒ sup sciam habẽtibus sciaticuʒ dolorẽ cõfert valde: trahit enim funditus ad ad intrinsecaʒ superficieʒ: ꝛ calefacit totuʒ articuluʒ: superincendit autẽ manifeste cutim.
C Et sumptũ in potu: vel appositum prouocat menstrua efficaciter: ꝛ est ex medicinis quãdo sumitur magis conferentibus leprosis resoluendo humores resolutione forti: ꝛ aufert liuorem qui fit sub oculo ꝛ ypopias dyaforat.
D ¶ Et tu debes scire ꝙ oẽs medicine que terũtur ꝛ habent acuitatẽ attrahunt cito ex profundo corporis humiditates quas recipiunt in locis illis. ¶ Et melius quidẽ in his est vino decoquentes cathaplasmate ipsuʒ viride magis ꝙ siccum vehementius postquã desiccatur: ꝛ promptius adurenduʒ sicut que caustica: ꝛ quecũqʒ farmacorꝫ calida sunt ꝛ acria ꝛ subtiliuʒ partiuʒ facile attrahentia funditus ad se totam adiacentem humiditatem.
E ¶ Amaritudo autẽ que inest ei breuis quidẽ omnino est: operatur autem in quibusdaʒ sicut que violentius: ꝛ quod consistit vehemẽti caliditati cum substantia subtiliuʒ partium. Et ideo quãdo sumitur in potu eius succus: aut fit clistere cuʒ eo: occidit ascarides ꝛ lumbricos. Et valet ad morsus feraruʒ: ꝛ occidit similiter vermes qui generantur in auribus ꝛ in vlceribus profundis.
¶ Et quãdo fit nascale cum eo aut sumitur in potu: occidit ꝛ expellit fetum. Igitur incisiua quidẽ virtus inest ei propter caliditateʒ eius ꝛ subtilitatem partiuʒ ꝛ amaritudinem: sola itaqʒ propter omnia predicta cõfert omnibus asmaticis ꝛ hictericis: propter amaritudinem maxime sicut ꝛ pene omnia cetera purgando ꝛ mundificando epatis oppilationes: est autem ad omnia predicta efficacius: quod monstratum est. F

Capitulum. ccxc.

m Entastrum. Pli. Mentastruʒ est mẽta siluestris differens specie foliorum quasi figura ozimi colore pulegij: ꝑ quod ꝛ quidam siluestre pulegium vocant.

Operationes.

¶ His cõmanducatis ꝛ impositis elephantiam sanari traditũ est sicut magni pompeij etate: fortuito cuiusdam experimẽto propter pudorem in facie illita cõpertum est. ¶ Eadem linuuntur atqʒ bibuntur in vino aduersus scolopendras ꝛ ictus serpentum: cuʒ sale A

quoqʒ ꝛ

quoqꝫ ⁊ oleo ⁊ aceto aduersus ictus scorpionuꝫ. Deniqꝫ aduersus omnia venena hec folia seruantur ad farine modum arida.
E ¶ Mētastꝛū quoqꝫ substratū vel accēsuꝫ scorpiones fugat: potū: feminas purgat: sed partus necat. ¶ Ortonoicis torminibus colericis efficacissimum. Itēqꝫ podagris īpositū.
E ¶ Succus eius auribus verminosis instillat.
F ¶ In morbo regio dat ⁊ strumis illinit: oia venenis ibibet: tineas pellit: ⁊ ꝯ pruriginē vꝫ
G ¶ Additio. Rasis in. i. cōti. auc. Dyas. Mētastrū coctū in aceto ⁊ emplastratū supra caput cum pauco olei rosati mitigat sodam.
H ¶ Additio. Rasis dixit in vlti. ꝯti. ꝙ mentastrum incidit fluxum vētris infantiū: ⁊ Ruffus dixit ꝙ mentastrū cōsumit ⁊ incidit actuꝫ venereum: ⁊ dixit Ruffus in libro regiminis ꝙ mētastrū montanū desiccat ⁊ suscitat appetitum cibi: prouocat vrinaꝫ bene: ⁊ facit descēdere colerā rubeaꝫ: sꝫ siluestre calefacit: ꝯfert matrici: ⁊ soluit ventrem competenter.

Capitulum. ccxcj.

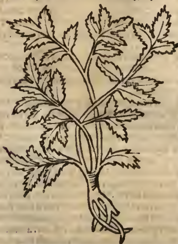

Eu. Dyas. Meu qꝺ est a mātisū dr ⁊ in macedonia ⁊ ī hispania nascit: tyrso ⁊ folijs aniso ⁊ aneto similibꝰ: ascēdit de terra vsqꝫ ad cubitos duos radicibus sparsis ac teneris ac curuis longis: suauiqꝫ odore: gustu calido: linguam mordente: vires hꝫ radix ipsa eleuātes. ¶ Pla. Meu est herba in. ij. gra. ca. ⁊ sic. Huius radix appellatur simili nomine. Et precipue cōpetit vsui medicine. Unde radix in medicinis debet poni que per duos annos potest seruari: virtutē habet diureticaꝫ ex subtilitate substantie: attrahendi ⁊ consumendi ex qualitatibus suis. ¶ Pli. cap. de Meu. Meu radicula est herbe aspera tenuis ⁊ oblonga sua virtute olēs: ca. est ⁊ sic. in secundo gradu.

Operationes.

¶ Dyascorides. Uires eius habet radix relaxantes: vnde trita ⁊ elixata in aqua datur in potione vtiliter ad renum dolorem ⁊ ad vesice causas: vrinam prouocat. A
¶ Stomachi inflationes ⁊ tortiones intraneoruꝫ mitigat: ⁊ stericas: hoc est dolores matricis curat. Artiriasim mitigat. B
¶ Toracis reumatismo cuꝫ melle vt electuarium datum prodest. C
¶ Menstrua etiam per fomentuꝫ prouocat. Stranguirias infantiuꝫ vt cathaplasma impositum super pectineꝫ soluit. Ex quo si plus bibitum fuerit capitis dolorem commouet. D
¶ Pla. Uinuꝫ vel aqua decoctionis eius resoluit oppilationem splenis ⁊ epatis ex frigida causa facta: ⁊ etiam stranguiriam ⁊ dissuriam. Aqua vero competentius in estate datur iuueni. Uinum autem in hyeme ⁊ seni. E
¶ Puluis eius cum feniculi semine in cibo vel potu datus excludit intestinorum stomachiqꝫ ventositates ⁊ cōfert. Contra tenasmonem ex frigida cā in vino decoqt herba ipsa. F

Capitulum. ccxcij.

m ¶ El. Aui. j. fen quarti canonis cap. de hora cibationis febricitantiũ: qui dicit ꝙ mel canne est zuccaruz: ⁊ hoc similiter inuenies si leges capitulum Zuccarũ. Nam inuenies ꝙ est zuccarum ꝙ. s. propter sui pinguedinem non induratur. Hoc similiter vult Galienus septimo simpli. farma. dicens zuccarum quidem vocatum ꝙ ex media ⁊ felici ⁊ arabia portatur. Coagulatur quidẽ vt quidam aiunt cannis. Est autem ⁊ illud mellis species: minus autem ex eo illud quod a nobis dulce: virtute autem simile est ei in quantum abstergit ⁊ siccat ⁊ dyaforat. Et similiter mel canne quodam eo residuo zuccari quãdo decoquitur: vel ipsemet succus. Est alia species mellis quod dicitur mel rubruz. ⁊ est idez quod supra. Et similiter alia species mellis quod vocatur mel storacis: ⁊ est illud mel lubue: vt supra. Est similiter aliud mel quod vocatur mel acanum: ⁊ interpretatur mel sine fumo: ⁊ est mel cassiafistulatum: ⁊ est pulpa cassiefistule. Et est mel mirtinuz: quod fit ex duabus partibus mellis: ⁊ vna succi mirti: vt apparet in antidotario Galieni minori qui incipit. Cõfectio mellis mirtini. ¶ Gal. vij. simpli. far. cap. de melle. Mel calefacit ⁊ siccat in secundo gradu. Est autem simplicis: vt est dicere maxime virtutis ⁊ complexionis Dyasco. Mel est succus roris celestis quem apes colligũt: ⁊ habet in se quasi compositionem quandam: quoniam ex multarum herbarum flore ⁊ succo colligitur. Ideoqz omnibus valitudinibus proficiens omnibus antidotis miscetur. ¶ Item mel apum in plenilunio capiendum est sereno die abrumpi statim ac resilire guttas vtilitatis est indicium. Bonitatis vero probatio est vt sit odoriferuz: ⁊ ex re dulci glutinosum ac perlucidum. Cũ autem eximitur mel: apes abigi fumo vtilissimum est ne irascatur ⁊ mel auiditate vorant. Mel calidum est ⁊ siccum. Conseruat ⁊ mundificat. In medicinis ponitur vt amaritudo specierum eius dulcedine temperetur: in electuarijs quandoqz cuz pulueribus miscetur: vt diutius in maiori efficacia conseruetur.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Mel vulneribus sordidis prodest. xiiij. diebus perunctum caliginẽ oculorum detergit. Gargarismo adhibituz vulnera faucium ⁊ sinantes curat: vrinam prouocat: ventrem mollit.

B ¶ Tussientibus prodest: morsibus venenatis occurrit. Morsibus etiam rabidi canis adhibitum curat patientem. Aridum comestum inflationes prestat. Veruz mel estatis melius est: hiemis vero minus vtile ⁊ spissum.

C ¶ Mel solum fastidium tollit: nauseã prohibet: pulmoni ⁊ olbus interioribus medetur.

D ¶ Sera. Mel quando ponitur in vlceribus fraudulentis profundis conuenit eis multuz.

E ¶ Et qñ coquitur ⁊ ponitur super scissuras cutis consolidat eas: ⁊ qñ coquitur cum aneto humido: ⁊ linit cum eo impetigo curat eã.

F ¶ Et quando miscetur cum sale trito ⁊ distillatur in aurem sedat tynnitum aurium: ⁊ linitur cũ eo caput occidit pediculos ⁊ lendines.

G ¶ Et quando indumentum alicuius est breue nimis si est ex lana ⁊ vult ꝙ elongetur: si irrorauerit illud cum aqua: deinde liniatur cũ melle elongatur.

H ¶ Et mel abstergit tenebrositatẽ visus quãdo fit colliriuz cum eo quatuordecim diebus continuis ⁊ fiunt cum gargarismate.

I ¶ Et conferunt apostematibus gutturis ⁊ faucium: ⁊ squinantie: ⁊ si liniuntur cum eo gingiue puerorum tempore ortus dentium eorum: facit eos facile nasci ⁊ sine dolore: ⁊ si accipiatur vel bibatur prouocat vrinas: ⁊ cõuenit tussi.

K ¶ Galienus. Sciendũ ꝙ plures sunt species mellis. Est vna species mellis quod est mel vsuale: quod diuersificatur ẜm differẽtias supradictas.

L ¶ Est alia species mellis quod vocatur mel athemense: qd̃ affert ab Athenis. Et est mel vesparum in locis subterraneis factũ. Et est idem quod mel pastinatum vel granatuz: vt in Alexandro. Et vocatur mel pastinatum illud quod est mel granosum: vt Oribasius.

M ¶ Est alia species mellis quod vocat mel atticum. i. mel vesparum ẜm quosdã: sed falso: quoniam Dyas. cap. de melle dicit. Mel succus est roris celestis. Cuius genera sunt duo. Unum quod cupiliones colligunt apes que sunt oblonge. Aliud quod sub terra inuenitur vel atticum limaticum. Etiam aliqui dicunt ꝙ mel atticum dicitur ab attica regione. Mel timum dicitur a regione Thima.

N ¶ Unde Plinius inquit. Mellis attici summa laus toto orbe estimatur traslatum in attica. Sed thimum magis laudatur: quare in aliquibus antiquis antidotarijs mel atticuz: mel thimenum exponitur.

Capitulum. cccciij.

¶ Medica.

m Edica. Dyasc. ca. cot. i. medica grece. Cot est herba similis trifolio que infra fenum nascitur. Folia hꝫ angusta: ⁊ virgulā similem trifolio: in qua virgella semē est vt lenticula: illud semē miscetur pani pro odore. Ysi. vero medicam inter legumina scripsit. ¶ Palla. lib. de agricultura. Medica inquit que semen seritur quatuor annis permanet: ita ꝙ quater ⁊ septies possit per ānum rescindi. Agrum stercorat: animalia reficit: curat egrota. ¶ Plini. Medica dicitur vt a medis inuenta per bella Persarum que latius intulit: ꝙ tanta est eius dos vt ex vno situ amplius ꝙ. ccc. annis duret.

Operationes.

A ¶ Medica inda sunt quidam trocisci facti ex ea: ⁊ vnguntur in balneis.

B ¶ Hanc herbam equi ⁊ asini comedunt.

C ¶ De quo Auicenna lib. ij. ca. Cot. Oleum cot est res magis conferens tremori.

Capitulum. cccciiij.

m Espila. Ysi. ait. Mespila ē arbor spinosa fructu silis malorꝫ: ſꝫ paulo breuior. Q̄ñ appellata ab eo ꝙ pillule formā habeāt eius poma. Pli. li. xv. Arbor mespilorū est de amplissimis. Folia eius anteꝙ decidūt rubescunt: radices multe ⁊ alte: idꝫ inextirpabiles sunt. Pal. li. iiij. Mespile locis calidis maxime gaudēt: sed irriguis ⁊ frigidis proueniūt: magis tñ sabulo pingui aut glareosa terra cui pmixta est arena vel argilla cū saxis. Serēda est talis mēse Martio vel nouēbri: solo stercorato ⁊ subacto: ita vt vtrūqꝫ caput tale stercus obducat. Sunt eius incremeta tardissima: amat putari atqꝫ circūfodi: ⁊ parco humore siccitates sepe foueri. Serit ⁊ semine: sed in lōgiorē spargit etatem. Si vermib⁹ occupat filo ereo purgāde sunt ⁊ amurca: vel humana vetere vrina vel viuo calce profundēdi: sed ptius pp arboris norā: vel aqua decocta lupini: ſꝫ putat hinc arbor sterilis fieri. Fimus ⁊ cinis viciū simul si radicibus īfundant sterilē reddūt. Si formice molesta sunt: rubrica cuꝫ aceto ⁊ cinere tēperata necabunt. Inserit mēse Februario. Surculus tñ eius ex arbore media dꝫ assumi. Nam de sūmitatibus viciosus ē. In trūco fissa inserenda ē: nā corticis ī acies ieiuna nil nutriet.

Operationes.

¶ Dyasc. Mespile folia ⁊ cortex idēqꝫ radicis cortex tūse ⁊ īposite: cuicūqꝫ tumori feruoriqꝫ subueniūt: trita ⁊ sicca cū melle cicatricē vulneri adducūt. A

¶ Masta cū vino dulci sanguinem reijcientibus opē ferunt. Itēqꝫ cum vino propinata: veneficij potionibus repugnant: vesicam vrinam largiori lauant: B

¶ Sera. lib. aggre. ca. Zaror. auct. Dyasco. C

Zaror arabice: idest mespilum: ⁊ est arbor spinosa: cuius vna pars vocatur mespilū: ⁊ habet fructū paruū similem malis paruis: bonū ad comedendū. Est stipticus bonus stō cum comeditur retinet ventrem ⁊ tarde maturat.

D ❡ Gal. lib. ij. de cibis. Fructus eius est stipticus stipticitate forti: ⁊ in folijs ⁊ in sūmitatibus est stipticitas. Virtus est ei frigi. palam: quoniam talium omnium paruz comeditur: conuenit non vt ficuum: aut vuarum copiose. Neqz eius vt alimēto: sed vt medicinis ipsis indigemus magis.

E ❡ Et dicit in. vij. sim. far. cap. mespilū quidā triconium nominauit: eo ꝙ tria bz ossula ola intra se ⁊c. Stipticus autē est sufficienter fructus huius arboris ⁊ vix edibilis: ⁊ retentius sufficiēter est ventris. Et in germinibus eius ⁊ in folijs stiptica qualitas est non pauca.

F ❡ Dyas. ca. de mespilo sm̄ translationē grecam. Mespilum semen bz rotundum: fructū minutum: matiano similem: tria ossa habēs: vnde tricocinum dicitur: stipticum est ⁊ custo machuz: ventrē abstinet: ⁊ tarde maturescit.

G ❡ Almā. trac. iij. fri. sunt ⁊ sic. ventrē abstringunt: ⁊ vomitū abstinent. Et est alia spēs que in hispania nascit: quā multi epymelidā vocant: semen rotundū habens ⁊ trigonum: vnde ⁊ triconuz dr. hoc bonum est ad edendum stipticū ⁊ stomacho aptum: ⁊ ista est azarola.

Capitulum. cccxv.

m Illefolium. Pli. lib. xxiiij. Millefolium qd ⁊ minofilon dr. Caulem bz tenerum similem feniculo plurimis folijs: vnde ⁊ nomen accepit. Nascitur in palustribus. Ex herbario. Millefolium que ⁊ ambrosia vel archilles dicitur: in locis cultis nascitur: habet flores aurosos ⁊ albos.

❡ Dyas. c. minofilos nascitur in palustribus locis tirusum bz ex vna radice mollē ⁊ subrufuz: ⁊ q̄si manib⁹ liniatū: ⁊ folia silia feniculo.

Operationes.

❡ Dyas. Vulnera glutinant ⁊ sine tumore custodiunt. In dentium dolore cum butyro imponuntur in modū emplastri. Cōtra vrine difficultatez bibit cū aceto: ⁊ valet ꝯ calculū. A

❡ Gal. vij. simpli. far. Millefolium siccatiue est virtutis intantum vt consolidat vulnera. B

❡ Pli. Bibitur cū aceto ad difficultatē vrine vel vesice: vel suspiria ꝑcipitatisqz ex alto. C

❡ Eadem ad dentium dolorem efficacissima est. Folia eius eximij vsus ad vulnera eaqz affirmat. D ❡ Ex herbario. Coma eius tunsa ⁊ apposita nouis vulneribus dolorem tollit ⁊ eadem glutinat. Pro fluxū sanguinis stringit: eadem aqua potata dissintericos curat. E

❡ Item valet ad dentium dolorem. Ad vrine difficultatem ⁊ ad tumorem. F

Capitulum. cccxvj.

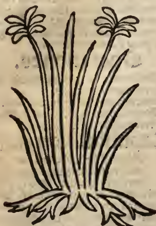

Ilium solis. Sera. li. ag. c. culb. auc.
m Dya. Culb arabice. i. miliū solis. Et ē herba cuius folia silantur folijs oliue: nisi q̄ sunt maiora eis ꝛ molliora ꝛ latiora: ꝛ sunt eis inferiora: declināt versus terrā velut stēt supra ipsaꝫ: ꝛ hꝫ v̄gas eleuatas subtiles sicut ſgnantū. ꝛ l ſūmitate virge ē sīle in ramulo diuisuꝫ in duas ptes l quo sunt folia minuta: ꝛ iuxta q̄libet foliū ē semē albū durū fere vt lapis rotūdū: l magnitudie orobi pui: nascit̄ in locis aſpis ꝛ altis. Dyas. c. Licospmon. i. miliū solis eraclion vocat̄ pp fortitudinē seminis: ei⁹ folia sunt silia folijs oliue: sꝫ latiora ꝛ oblōgiora: ꝛ virgas tenues in grossitudine. Junci lignosas: ꝛ in sūmo virga diuisa est in qua folia minuta sunt: vbi ꝛ semen rotundum ꝛ lapidosuꝫ est ꝛ albuꝫ pise simile.

Operationes.

A ¶ Dyas. Uirtus est ei mictualis: ꝛ semē ei⁹ bibitum cū vino albo calculos frangit: ꝛ vri-
B nam prouocat. ¶ Pli. ca. batanglscos. i. miliū solis: ē semē eius herbe que d̄r aſtorcos qđ si q̄s biberit frāgit lapidē: ꝛ puocat vrinā.
C ¶ Pau. c. calebi. i. miliū vel granū solis: prouocat vrinā ꝛ mēstrua: ꝛ ē ca. ꝛ sic. in. iij. gra.
D ¶ Et vinū decoctionis eius ꝛ puluis ipsius i cibis sumptus soluit ſtranguriā ꝛ dissuriā ꝛ yliacā passionem: ꝛ ola illa solū semē operat̄.

Capitulum. cccxvij.

Jrabolani. Pand. Sciendū q̄ sm
m mes. Mirabolanoꝝ spēs sunt qnqꝫ. Et sunt fructus arboꝝ l India existium: ꝛ nō eiusdē maneriei sunt oēs sed diuersoꝝ effectuū ꝛ diuersaꝝ formaꝝ. Vñ versus. Mirabolanoꝝ spēs sunt qnqꝫ bonoꝝ. Citrinus: kebulus: belliricus emblic⁹ indus. Quidam dicūt q̄ sunt oēs ab eadē arbore pducti ita q̄ citrini sunt de primo germīe. Et nigri indi sunt in qbus peruenit cōplexio ꝛ maturatio: ꝛ dixerūt q̄ arbor coꝝ est de bis ferētib⁹: ꝛ q̄ citrini sunt de pmo germine ꝛ nigri silr. Kebulus germē scōm tulit: sꝫ falso: imo producuntur a diuersis arboribus: ꝛ illud est qđ credit̄. Sed aliq volūt q̄ emblici ꝛ bellirici nō inuenirent̄ lter mirabolanos: qm̄ Aui. ꝛ Serap. de eis diuersa faciūt capl'a: vt ēt b̄r. ꝫ. de b. in. c. bellirici: vbi tractat de belliricis ꝛ emblicis. Sꝫ l isto. c. de alijs tribus spēbus. Itē Sera. li. ag. facit. c. de emblicis ꝛ belliricis: ꝛ facit. c. de alijs tribus p se: de quo dicit Hali lig. i. mirabolani: cuius tres sunt spēs Kebuli Citrini ꝛ nigri. Et sunt illi q nolant̄ indi ꝛ seni ꝛ kebuli. Idē auc. Aben mesuay. Meliores sunt ex eis quoꝝ color est citrinus approximans viriditati: graues: pleni: sine rugis. Et dicit auc. Ysaac Et sunt fri. l. j. gra. sicci l. ij. Nigri fri. ꝛ sic. in. j. Mirabolani indi vel nigri: ꝛ de seni sunt simuliter ex spēbus h̄ntibus corticē subtilē nigꝝ: ꝛ cortex coꝝ vergit ad citrinitateꝫ: ꝛ sunt similes oliuis in forma sua. Et iuuamētū coꝝ est minus iuuamēto aliaꝝ specieruꝫ mirabolanoꝝ. Et ide auc. aben mesuay. Mirabolani seni sunt ex spēb⁹ oliuaꝝ: q qñ cōdiunt̄ corroborāt stōm ꝛ incoriant eius incoriatione pauca: ꝛ nō est in eis iuuamētuꝫ quātuꝫ in kebulis: ꝛ ex kebulis qdā sunt citrini: qdā nigri: ꝛ nigredo que est l eis est pp ampliorez morā q̄ fecerunt in arbore sua: ꝛ sunt pinguiores ꝛ carnosiores citrinis in colore: q2 ipsi fecerūt maturationē ampliorē: ꝛ illi q colliguntur añ sunt citrini: ꝛ qñ sumunt̄ triti inducunt laborē in stō: qm̄ natura laborat multum circa ipsaꝫ: sꝫ qñ infundit̄ aut decoqtur extrahit̄ virtus eius: ꝛ pijcit̄ eius substātia: ꝛ est leuior nature: ꝛ descēdit velocius a stō. Et ille tres spēs mirabolanoꝝ miscent̄ cū tamarindis qm̄ tamarindi extinguūt calorē febrilē: nisi q2 nocēt tussietibus pp acetositatē q̄ est in eis. ¶ Aui. de virtutibus cordis ait. Mirabolani sunt fri. ꝛ sic. Iohā. mesue. Mirabolani sunt de medicinis b̄ndictis: nō. n. debilitāt cū solutione sua: imo pfortāt stōm proprie: ꝛ vi-

scera preparant: ꝛ coadunant partes eorū: ꝛ cōfortant cor ꝛ epar: ꝛ corpus totū. Nō.n.ni si ad vnū videns nociui. Aegrif.n. dispositis ad hꝰ oppilatio: ꝛ ꝑpriē paratis cadere in ipsa s; sunt de pfecto rectificātibꝰ medicīas q̄ hñt acuitatē ꝛ purgāt dissoluēdo. Magnifice.n. adinuenit q cos ꝛ ꝑpriē citrinos cū scamonea miscuit: reprimit.n.eā pp obuiationē subarum ꝛ qualitatū adinuicē: ꝛ eaꝫ in soluēdo iuuāt.

Operationes.

A ¶ Sera. Virtus citrinoꝝ est ꝙ ꝯfortat oculos ꝛ ꝓhibēt cursū humoꝝ ad ipsos: ꝛ ꝯferūt febel: ꝛ cōfortāt stōm ꝛ incorāt ipsum: ꝛ conferūt melācolie ꝛ cardiace: ꝛ clarificāt colorē.

B ¶ Virtus kebuloꝝ est ꝙ ꝯferūt ano ꝛ emorroidibus ꝛ incorāt stōm ꝛ ꝯfortāt eū: ꝛ digerunt cibū: desiccāt humiditatē: leniunt naturaꝫ: ꝯferunt vētositati emorroidarū: ꝛ ꝯferūt melācolicis marie qñ cū eis admiscenf spēs.

C ¶ Corroborāt sensuꝫ ꝛ memoriā: ꝛ cōferunt lepre ꝛ colice. Sꝫ seni ꝛ indi vel nigri hñt corticem subtilē nigrum: ꝛ cortex eoꝝ vergit ad citrinitatem qui qñ condiuntur corroborant stomachū ꝛ incorāt euꝫ incoriatione pauca: ꝛ nō est in eis iuuamētuꝫ quātum in kebulis.

D ¶ Ioā. mes. Mirabolani sunt ex rebus que faciunt vetes se iuuenescere: ꝛ acquirunt eis colorē bonum: ꝛ bonitatē odoris oris: ꝛ sudoris: ꝛ generāt gaudiū: ꝛ cōfortāt cor ꝛ epar ꝛ stomacbum. Et conferunt tremori cordis: ꝛ mundificant stomacbum: ꝛ conferunt emorroidibus ꝛ extingunnt inflāmationeꝫ colere.

E ¶ Sed citrinoꝝ operatio in hꝰ ꝓcellēs: ipsi .n. solutione educunt eā ꝛ cōferunt cōplexiones ca. hñtibꝰ. Et eoꝝ fricatio cū aqua agreste ꝛ cum aqua ro. aut succo feniculi abstergit oculū: ꝛ aufert sup caliditatē eius: ꝛ facto inde alcohol: stringit lacbrymas: ꝛ ꝯuenit mollificatiōi oculoꝝ: ꝛ ꝯfert tertiane fe. collericis: ꝛ ꝯtrite cū mastice sanāt vlcera: ꝛ desiccāt ea.

F ¶ Kebuli quoqꝫ solutione educunt flegma: ꝛ addunt in ratione: ꝛ clarificant visuꝫ: ꝛ propter conditi: ꝛ mundificant stomacbū ꝛ cōfortant ipsum: ꝛ ꝯferunt ydropisi ꝛ fe. antiquis.

G ¶ Nigri dt vel indi: solutiōe educūt melācoliā ꝛ colerā adustā: ꝛ ꝯferunt melācolie ꝛ tremori: ꝛ clarificāt visuꝫ ꝛ colorē: ꝛ ꝯferūt lepre ꝛ tristicie ꝛ quartane. Dosis potio citrinoꝝ tritorū a.ʒ.ij. vsqꝫ ad.v. ꝛ infusorum a.ʒ.viij. vsqꝫ ad.xx. ꝛ indorum est sicut Kebulorum.

H ¶ Bulcasim eben aben azarin. libro qui dr seruitor. Modus assandi ꝛ calliandi mirabolanos opꝫ ꝙ imbibāt mirabolanos in aqua citonioꝝ: aut in succo agreste: aut in acetositate citri: aut in aqua vbi cocte sunt lētes: aut vbi coctū est lappaciū acutū. Deinde desicca eos bene ꝛ madefac in oleo ro. vel oleo de lētisco: aut oleo masticino: aut cū butyro: aut oleo oliue: deinde assa sup patellā ferreā vel terreaꝫ: quā cuꝫ primo calefecisti ꝛ abstulisti ab igne: caue ne aduratur ꝛ destruatur virtus eoruꝫ.

¶ Similiter assanf semia q̄ administranf in medicinis fluxus. Et modus assationis eoꝝ ē iste. Accipe patellā ferreā aut ereā aut terreā aut lebetē cū lato orificio ꝛ calefac bene. Deinde aufer ab igne: ꝛ statiꝫ superpone semina vā ipsa est calida anteꝙ infrigidef: ꝛ cōmisce ea semper donec videas assationē eoruꝫ completam ad voluntateꝫ tuam. Et si non fuerit completa vna vice: pone iteruꝫ ꝛ fac vt prius. I

¶ Et scias ꝙ non opꝫ oīa semina eq̄liter assare qꝛ sunt q̄dā q̄ hñt mltā viscositatē q̄ debēt amplius assari sicut psillū: ꝛ caue ne cōburāf. K

Capitulum.cccxviij.

Mirra. Sera. li. ag. c. hec auc. Dyas.

m Hec ara.i. mirra est gūmi arboris q̄ nascif in terris arabū similis arbori que dr in greco sapla babilonica. Nā fiunt scissure in ligno arboris: vñ egredif gūmi qꝺ emanat cadēs super sertoria que sternunf sub arbore: ꝛ quedā p se coagulatur super stipitē ꝛ est de ipsa res q̄ dr bacāthscus siue batanasas ꝛ grossa est a qua egredif metb.i. storax liquida:

quida: qñ exprimitur sicut apparet in ea. storax. Et arbor eius est in terra que dr͂ pruna: ⁊ est pinguis: ⁊ qñ exprimit͂ succus eius egreditur velut storax multũ: ⁊ melior mirra est illa que dr͂ tarbalud. ⁊ canchi: ⁊ noiat͂ hoc nomine: eo q͂ defert͂ ex terris q̄ dicunt͂ sic. Et color eius est ad viriditatẽ tendẽs: pungẽs linguã clari coloris: ⁊ ex ea est q̄ dr͂ liti ⁊ est lita gluthichi: ⁊ est mollis tactu sicut bdelliũ: in odore suo est pinguedo: ⁊ arbor eius est ĩ locis soli expositis. Ex ea ẽ q̄ dr͂ poadis: ⁊ ẽ aspa multum nigra: ⁊ apparet in ea vestigiũ ignis. Et deterior est illa q̄ dr͂ argasin: ⁊ est leuis nõ pinguis: acuti saporis: siũs gũmi arabico in fortitudine ⁊ virtute. Et ex mirra est que dr͂ crũmu: siue amini: ⁊ est mala. Et fiunt qdã trocisci ex substãtijs mirre: ⁊ si mirra pinguis fuerit trocisci q ex ea fiunt hñt bonum odorem ⁊ pinguẽ: ⁊ si nõ fuerit pinguis qd̄ fit ex substãtia eius non h̄z bonũ odorẽ neq̄z pinguẽ: ⁊ h̄z virtutem debilẽ: propter qd̄ admiscet͂ ei oleũ qñ ex ea fiũt trocisci. Adulterat͂ mirra: qñ admiscet͂ ei gũmi qd̄ infusũ fuerit in aqua mirre. Et melior ex mirra est noua: leuis: mũda: que qñ tãgitur est aliquãtulũ aspera ⁊ arida: ⁊ cito frãgibilis: ⁊ qñ frangit͂ remanet in ei⁹ fractura res alba: ⁊ figura eius est sicut figura vnguiũ: ⁊ q̄ est in frusta non parua: ⁊ color eius est vniformis nõ diuersus in exteriorib⁹ eius: sed interius est trahẽs ad rubedinẽ paꝝ cũ lineis subalbidis sicut diximus: ⁊ odor ei⁹ est delectabilis amara: s̄z illa q̄ est grauis: cuius color est sicut color picis: nõ ẽ alicuius vtilitatis. Sed mirra q̄ ẽ ex terra: q̄ dr͂ labotero abscindit͂ ex radice arboris q̄ est ĩ terris illis. Eligit͂. n. ex ea illud qd̄ ẽ simile mirre ĩ odore: ⁊ virtus eius est calefactiua ⁊ mollificatiua ⁊ resolutiua: ⁊ igredit͂ ĩ ꝯfectionib⁹ vnguẽtoꝝ.

Operationes.

A ¶ Sera. auct. Albugerig. Mirra conuenit ad aquam citrinaz qñ sumitur ex ea in potu: aut qñ fit emplastrum cum ea super ventrez.

B ¶ Et qñ fit caputpurgium cum vino anoch ex ea mundificat cerebrum: ⁊ aufert ab eo vẽtositates grossas: ⁊ incoriat gingiuas.

C ¶ Et cõfirmat dentes: ⁊ est conabolice quãdo fit linitio cum ea.

D ¶ Gal. Mirra abstergit cum temperamento: ⁊ glutinat fragmenta ossium capitis: ⁊ occidit lumbricos ⁊ fetum: expellens eos.

¶ Et ingredit͂ ĩ ꝯfectionibus collirioꝝ q̄ fiũt ad vlcera oculi: ⁊ ad maculas q̄ fiũt in eo: ⁊ in medicinis que bibunt͂ ad tussiz antiquã: ⁊ ad asma. Nam ipsa non exasperat cannam pulmonis: ⁊ hoc q̄z nõ calefacit neq̄z desiccat calefactione ⁊ desiccatione forti ⁊ sine superfluitate sue amaritudinis ⁊ sue abstersionis.

¶ Est alia mirra que trahit͂ a radice arboris F
hui⁹: ⁊ v̄tus ei⁹ calefacit mollificat ⁊ resoluit.

¶ Additio. Rasis. ix. cõti. auc. Aaron. Em- G
plastruz valẽs ad sputũ sanguinis positũ sup pectus. ℞. mirre: aloe: thuris: acatie: sanguinis draconis: sief memithe: ana p̄tez equalẽ: terant͂ ⁊ de eis fiat emplastrũ cum succo mirti: aut fiat de cortice malorum granatorum siccata ⁊ trita temperata cum aceto.

Capitulum. cccclix.

m Mora celsi. Aui. li. ij. c. d̄ moro. Mori sunt due spẽs. Una caruz est alfirsedu: qd̄ est dulce: ⁊ currit s̄m semitaz ficus in maturatione. Sed est deterioris nutrimenti ⁊ minoris ⁊ est siccioris: ⁊ magis destruens sanguinem: ⁊ deterius stomacho. Reliquas vero ficus dispositiones h̄z: est tñ inferius ea. amarũ aũt qd̄ nominatur moꝝ de sceni fit nunc illud de quo plurimuz loquamur. Quod ergo linatu ñ est cũ exsiccatur stat loco sumach: dulce est calidũ: humidũ: ⁊ acetosum: ⁊ de sceni est ad siccitatẽ decliue: in ipso est stipticitas: ⁊ infrigidatio: ⁊ succus mori ẽ stipticus: ⁊ proprie qñ decoquit͂ in vase enco.

Operationes.

A ¶ Aui. Succus mori prohibet fluxum matterierum ad membra: & maturum est sicut sumach. Qñ coquunt folia ei⁹ & folia vitis: & folia fic⁹ nigre cū aq̄ pluuie: denigrat capillos.

B ¶ Acetosum remouet apostemata oris & gutturis. Et folia eius sunt vltima ad squinantiam & prefocationem. Quod acetosum est & confert vlceribus fraudulētis ipsius succus.

C ¶ Rob eius acetosū est ɔferēs bothor oris: & decoctio radicis eius mollificationi dētiū: & decoctio radicis eius est bona dēti dolorosa.

D ¶ Mor maliū est stō corrumpit proprie in co alsirsedu: & qñ non corrūpitur alsirsedu in stō velociter non nocet. Et oportet quidem vt comedantur omnes species eius ante cibū: & recipiant in stomacho: in quo non fit corruptio.

E ¶ Illud vero de sicni nō nocet stō colerico: & nō est in ipso de mala ɔuenientia stōi qd est in alsirsedu: quis sit in ea malicia: & nō ē nausea in ipso: & nutrimētū eius est paruū: & facit appetitū cibi: & fac ipsū lubricū: & extrahit ipsū velociter: & oīno descēsus eius de facto sit velociter: sꝫ eius descēsus ex īntestinis est tardus.

F ¶ Sera. li. ag. ca. hoc. Hoc arabice. i. moza celsi. Uirtus eius ē q̄ retinet vētrē: & qñ desiccatur retinet vētrē retētiōe forti: & ɔuenit vlceribus intestinor & fluxū in oībus egritudinibus que fiūt ex fluxibus humor: & admiscent postq̄ terunt cū cibis sicut sumach. Et q vult ex eis sumere in potu: potest cuꝫ aqua & vino.

G ¶ Sed arboris eius virtus est cōposita ex virtute retētiua & laxatiua: & plus qd est in cortice huius arboris est virtus laxatiua cū amaritudie pauca: quousqꝫ occidat ascarides: & sūt lūbrici cucurbitini: sꝫ i folijs arboris & sūmitatibus ē tparametū mediū illar duar opationū.

H ¶ Et mora matura qñ inueniunt stōm pur: si comeduntur ante cibum egrediuntur a stō cito: & preparare faciunt exitū alior ciborū: qñ vero comeduntur post cibum vel in stomacho sunt humores: cito accelerant ad corruptionem: & corruptio eorū est multū nociua.

I ¶ Sed acerba qñ desiccantur sunt bona medicina & iuuatiua vlceribus intestinorū & fluxui antiquo. Et mora qñ descendunt anteq̄ corrumpantur non inferunt nocumentum: nisi de eis ante comestionem nimis sumatur.

K ¶ Et idē auct. Gal. Ex eis sūt matura: & maturi saporis: & sapor eor ē dulcis stiptic⁹: virtus eor mollit ventrē & nutrimētū paucū corpori pstāt: & facile corrūpunt: nō corrupta humectāt penitus. Infrigidant aūt nō penitus nisi frigida sumant. Et paucissimū corpi dāt nutrimentū cōsimile peponibus: non tñ nocumentum adeo ipsis: neqꝫ maluꝫ stō vt in illis.

¶ Gal. vij. sim. far. fm transla. grecam cap. L
Morare. i. celsi: fructus maturus subducit ventrem: non maturus vero desiccatus constipatiuum sufficienter fit farmacum: vnde ad dissintericas conuenit dispositiones & ciliacas & alias quecunqꝫ sunt fluxibiles.

¶ Et tota arbor in oībus eius ptibus mixtā M quādā virtutē vr habere ex detētiua & purgatiua compositiua. Preualet autem in cortice quidē radicis purgatiua virtus cuꝫ quadam amaritudine vnde eciam latos lūbricos interficit. In alijs vero ptibus detētiua. In folijs vero & pullulationibus media vtraqꝫ est cōplexio.

Capitulum. ccc.

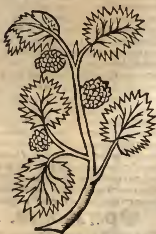

In Orabaci. Ysi. Morus grece: latine vocat rubus: eo q rubeāt fruct⁹ eius vel virgulta. Siluestris more fructibus in deserto. Pastor fames ac penuria cō fouetur.

Operationes.

¶ Aristo. in li. de plātis. Fructus quidā cito A maturāt: vt mora & cerasa: & succor q sūt fructibus: qdā sunt potabiles: vt ē succ⁹ moror.

¶ Pli. li. xv. Moris est succus in carne vino B sus. Trini colores: primo scilicet candidus: mox rubeus

mox rubeus maturis vero niger. In nouissi-
mis florent: inter prima maturescunt: ma-
nusqꝫ succo tingunt. Matura ruunt: acerba
minuunt. Carne ⁊ succo constant mora.
C ¶ Mora qdē ⁊ piro ac mirto succus ē vino-
sus: colorēqꝫ succi moris ac cerasis est sangui-
D neus. ¶ Pal. li. x. Ad diamorum conficien-
dum agrestis mori succum facies paululum
deferuere. Tuncqꝫ duas eius succi partes ⁊
vnaꝫ mellis admiscebis: ac mixta curabis ad
pinguedinem mellis decoquere.

Capitulum. cccj.

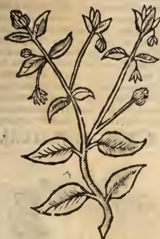

m Orsus galline siue anagallus. Pan
decta. Anagalli due sunt species.
Vna est auricula muris: ⁊ est maior ⁊
⁊ alia est morsus galline: ⁊ est minor.

Operationes.

A ¶ Ambe species anagalli vulneribus prestāt
effectum. Tumorem non admittunt: ⁊ infixa
corpori euocant: pascentia vulnera abstinēt.
B ¶ Succus earum dentiū dolorēꝫ prohibet: si
pro dextro dente in sinistro nare fuerit immis-
sus. Hic succus cuꝫ melle attico coctus ⁊ ad-
hibitus caligines oculorum siue viciū eorum
qꝺ vocatur argemon siue argemade tergit:
morsibus venenatis bibitus medicatur.
C ¶ Nefreticis: hydropicis: ⁊ epaticis: ⁊ rena-
li passione defectis prestat auxilium. Ano tu-
menti impositus medicatur.
¶ Itē succus narib⁹ infusus putredinē capi- D
tis purgat. Habet. n. desiccatiuam virtutem
absqꝫ mordicatiōe: vnde ⁊ vulnera glutinat.
¶ Fetrē quoqꝫ deducit mulse admixt⁹ ⁊ po- E
tui datus herba ꝯtusa ⁊ imposita stipites edu
cit de corpe. ¶ Sera. Spēs anagalli minoris F
.s. morsus galline facit anū ingredi si fit cū ea
emplastrū. ¶ Gal. Ambe spēs anagalli hñt G
occultā caliditatē attractiuā vt ⁊ stimulos infi
xos euellāt. Earū ꝓo succ⁹ a naribus flegma
purgat propter eandē causam. Et vniuersali
ter loquendo siccatiuā hñt virtutē: quapp ēt
vulnera solidant: ⁊ putrescentibus cōferunt.

Capitulum. ccciij.

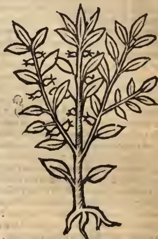

m Irtus latie ⁊ grece. Arabice dex do
mestica vel hes. Sera. li. ag. cap. dex
domestica: ⁊ est de ea fortis virridita-
tis declinans nigredini: ⁊ de alia est que decli
nat ad rubedinem: ⁊ que declinat ad nigredi
nem confert magis in medicinis: ⁊ similiter
grana eius: proprie eius que ex ea est monta-
na: ⁊ substantia eius est composita ex virtuti-
bus contrarijs: ⁊ illud qꝺ vincit plus in ea est
substantia terrea frigida: ⁊ est in eo cum hoc
res calida subtilis: ⁊ sapor eius est stipticus.

Operationes.

¶ Sera. auc. aben mesuay. Succus eius cō- A

fert dolori pectoris ⁊ pulmonis: ⁊ stringit flu
xum ventris colericū: ⁊ cōfortat stōm: ⁊ est bo
nus vlceribus mēbrorum interior: fortificat
viscera: retinet fluxum menstruorūꝫ: ⁊ grana
eius conferūt sputo sanguinis a pectore ⁊ pul
mone: ⁊ conferunt stomacho sua ponticitate:
B ¶ Dyas. Sanguinē ex creātibus daꝛ stoma
ticis ꝯueniēs est: vrinā mouet: scorpiōis mor
sui ipposita atqꝫ potui data ꝓdest. Folia ei⁹ vi
rētia ⁊ cathaplasmati apposita medenꝛ vlce
C ra fluentia. ¶ Arida vero contrita asperedine
dyaforesim faciūt. Item baccarū viridiū suc
cus aptaꝛ sanguinē spuētibus: ipse quoqꝫ co
mestē eadē faciūt. Ex vino decocta ⁊ in modū
cathaplasmatis iposita extrēa vulnera sanat.
D ¶ Aui. Mirtus retinet solutionē ⁊ sudorē: ⁊
oēm fluxū sanguis: ⁊ oēm fluxū ad membrū.
E ¶ Et qñ cuꝫ eo fit fricatio in balneo cōfortaꝛ
corpus: ⁊ desiccāꝛ humiditates q̄ sunt i cute.
F ¶ Et embroce quidem decoctionis eius cuꝫ
super ossa effunduntur: velocius fit ipsorum
restauratio: ⁊ qđ ex ea vstum est loco tutie po
nitur ad hoc vt bonus fiat odor corpis: ⁊ con
fert omni fluxui sanguis linitū: ⁊ loco empla
stri superpositū ⁊ bibitū: ⁊ silr eius rob: ⁊ rob
fructus eius ⁊ ipsius qdē nutrimētū est puuꝫ.
G ¶ Et in syrupis qdē nō est q restringat ⁊ ꝓhi
beat dolorē pulmōis ⁊ tussiꝫ ṗter syrupū ei⁹.
H ¶ Et cuius oleū ⁊ succus ⁊ decoctio ipsius cō
fortant radices capillorꝫ: ⁊ prohibēt casum: ⁊
prolōgāt eos: ⁊ denigrāt: ⁊ ꝓpᷤ ipsius semia.
I ¶ Et decoctio seminum eius in butyro pro
hibet sudorem ⁊ rectificat rasuram venaruꝫ.
K ¶ Et folia eius sicca prohibēt fetorē ascelle ⁊
inguiū: ⁊ ipsius cinis loco tutie ponitꝛ: ⁊ ꝯfert
pāno: sedat apostemata ca. ⁊ herisipilaꝫ ⁊ for
micam: ⁊ bothor ⁊ vlcera: ⁊ quod est sup am
bas volas: ⁊ adustionem ignis cum oleo.
L ¶ Et similiter eius syrupus ⁊ emplīm factuꝫ
ex foliis ipsius cū oleo ⁊ vino: ⁊ post ipsius cō
mixtioneꝫ cum eis ⁊ similiter eius oleū: ⁊ vn
guentum factū ex eius oleo: ⁊ similiter cōfert
ipsius succus si proiiciatur super pānariciuꝫ.
M ¶ Et similiter cerotū factū ex eo: ⁊ cū decoqꝛ
ēt eius fructus cū vino ⁊ fit ex eo emplastruꝫ:
sanat vlcera q̄ fiūt in ambabus volis manuū
⁊ i pedibus: ⁊ adustionē ignis: ⁊ ꝓhibet eos a
desiccatione: ⁊ similiter eius cinis cuꝫ ceroto.
N ¶ Et emplastrū factū ex fructibus decoctis
in vino est ꝯueniēs mollificationi iūcturarꝫ re
tinet fluxū sāguis ex naribus: ⁊ abstergit fur
fures: ⁊ exsiccat vlcera capitis ⁊ vlcera auris:
⁊ ipsius pus ex ipsius aqua in ipsam distillaꝛ.

¶ Et ꝯfert ipsius syrupus mollificationi gin O
gine: ⁊ eius fo. cum vino decoquuntur: ⁊ fit
inde emplastrum sedans sodam ⁊ obtalmiā.
¶ Et cum decoquitur cū ordeo: sanat corūꝫ P
apata: ⁊ ipsius cinis ingreditur in medicinis
vngule: ꝯfortat cor: ⁊ aufert tremorē cordis.
¶ Et cōfert fructus eius tussi propter dulce Q
dinem suam: ⁊ retinet ventrem v tentis eo: si
est solutus sua stypticitate.
¶ Et cōfert fructus ipsius sputo sanguinis: R
⁊ etiam eius rob similiter confortat stoma
chum Rob eius ⁊ eius semina prohibent cur
sum superfluitatum ad stomachum.
¶ Succus fructuum eius est prouocatiuus: S
⁊ ipsemet cōfert ardori vrine ⁊ ardori vesice.
¶ Et est bonus in prohibendo menstruorūꝫ T
prouocationem: ⁊ eius aqua stringit naturaꝫ
⁊ retinet solutionem colericam ⁊ melācolicā:
linita ⁊ ipsa cum oleo sysamino expellit fleg
ma: ⁊ solutione emittit ipsum: ⁊ decoctio fru
ctuuꝫ eius ꝯfert fluxui humiditatū matricis:
⁊ confert emplastro inde facto emorroidibus.
¶ Et cōfert apati testiculi: ⁊ eius decoctio cō V
fert morsui rutele: ⁊ similiter fructus eius cuꝫ
potaꝛ in vino: ⁊ similiter pūcture scorpionis.

Capitulum. ccciij.

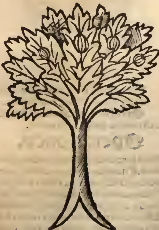

Mastix siue mastix latie: grece scin⁹:
m vl abias vl chias. Arabice mescebe.
Et est gūmi arboris cini vel lentisci:

qꝫ lētiscus

q̄ꝛ lētiſcus grece vocat̄ ſcin⁹: ſic̄ inuenies ī ca. Terebētina ſra de T. Dyaſ.c. de Maſtice: quedā maſtix emanat ab arboꝛe q̄ ſcinus dr̄. Et quedam ex ea eſt alba: quedā ſubuiridis. Sed melioꝛ ex ea eſt cuius coloꝛ ē albus: plu- cidus̄ hn̄s granū graue ſiccíſſimuꝫ ꝛ cito frā- gibile: hn̄s bonū odoꝛē. Et eſt de ea quedā q̄ eſt nigra: ꝛ q̄daꝫ citrina. ℭ Gal. vij. ſim. far. ca. de Maſtice alba. Et eſt illa que dr̄ glutē romanū: ꝛ ē cōpoſita ex virtutibus diuerſis. ſ. ſtiptica ꝛ mollificatiua. Et virtus eius eſt que calefacit ꝛ deſiccat in. ij. gra. vnde mollificat ꝛ reſoluit. Et ideo ſtomachi epatis ꝛ ventris flegmonibus cōpetit. Sed nigra ē que dr̄ ca- piti vel egyptiaca: ꝛ eſt maioꝛis deſiccationis q̄ꝫ alba: ꝛ virtus ſtiptica eſt in eo minoꝛ: ꝛ ideo ē cōueniēs vbi opꝫ reſoluere amplius. Et pro pter hoc multū conuenit apatibus duris que ſunt in interioꝛibus coꝛpis. Oleū maſticis ē ſimile virtuti maſticis. ℭ Sera. li. ag. c. Me- ſcebe. i. maſtix. Maſtix eſt primus inter om- nia glutina in bonitate. Et arboꝛ maſticis eſt cōpoſita ex ſubſtantia aquea ꝛ terrea frigida non multū in ſapoꝛe omniū partiuꝫ: huius ar boꝛis dico radicis ꝛ fructus: ꝛ coꝛticis eſt ſti- pticitas pauca: ꝛ virtus eius eſt infrigidare ꝛ calefacere mediocriter temperate: ꝛ deſiccat in fine ſecundi gra. vſq̄ꝫ ad principiuꝫ tertij.

Operationes.

A ℭ Sera. In ea eſt de ſtipticitate qua cōfert debilitati epatis ꝛ ſtōi ꝛ inteſtinoꝝ ꝛ apatib⁹ in eis exiſtētibus: in eo eſt ſtipticitas: ꝛ non hꝫ acuitatē aliquā: ꝛ eſt multū ſubtilis: ꝛ fit em- plaſtrum cū folijs maſticis dū ſunt recentia: ꝛ eſt in eis virtus manifeſta: ꝛ ideo qn̄ bibunt̄ ſo. aut cū alijs medicinis ad vlcera inteſtino- ruꝫ: ꝛ ad fluxum ventris conferunt multum.

B ℭ Et conferunt ſpuentibus ſanguineꝫ: ꝛ flu- xui menſtruoꝛum ꝛ ani: ꝛ non eſt in eo diuer- ſitas a ſucco ypoquiſtidos.

C ℭ Et idem auc. Dyaſ. Tota hec arboꝛ eſt ſti ptica: ꝛ virtus folioꝛuꝫ fructus ꝛ coꝛticis ꝛ ra dicis eſt equalis: ꝛ decoquitur coꝛtex eius: ꝛ coꝛtex radicis ꝛ folia decoctione plurima.

D ℭ Et qn̄ fuerit cocta colatur ab eis aqua que iterum coquitur vſq̄ꝫ ad mellis ſpiſſitudinē: ꝛ conuenit ſputo ſanguinis decoctio illa bibi ta: ꝛ fluxui ventris ꝛ vlceribus inteſtinoꝛum ꝛ fluxui matricis ꝛ ani. Et vniuerſaliter qui- dem ponitur pro acacia ꝛ ypoquiſtidos: ꝛ po- nitur decoctio illa loco ſucci folioꝛum.

E ℭ Et qn̄ proijcit̄ decoctio illa ſup vlcera pro- funda: ꝛ ſup oſſa fracta reſtaurat carnē in vl- ceribus: ꝛ reſtaurat oſſa ꝛ ſtringit mēbꝛa laxa ꝛ abſcidit humiditates antiquas a matrice: ꝛ prohibet vlcera coꝛruſiua ne dilatent̄ in coꝛ poꝛe ꝛ puocat vrinā: ꝛ qn̄ fit collutio oꝛis cū ea ſtrigit dētes cōmotos. Et ex ramis hui⁹ arbo ris fit oleū qđ eſt bonū vbi cōuenit ſtipticitas.

ℭ Et idem aucto. Humay. Maſtix reſoluit apoſtemata ſtomachi: ꝛ conuenit tuſſi: ꝛ non eſt pauce attractionis flegmatis qn̄ maſtica- tur: ꝛ propter hoc miſcetur cuꝫ aloe vt prepa ret ipſam ꝛ attrahat cum eo flegma a capite. F

ℭ Additio. Raſis. xj. conti. auct. Binaſui. G Trociſci valentes ad doloꝛem accidentem in in ſtomacho. ℞. maſticis. ʒ. iiij. coꝛticis thuris ʒ. iiij. aboli armenici. ʒ. x. roſaruꝫ auſ. pon. v. acatie lauate. ʒ. iij. ſpice. ʒ. iij. coꝛone regie. ʒ. x. ʒafarane. ʒ. iij. nucis cipꝛ ſſi. ʒ. ij. carabe. ʒ. x. terantur que terenda ſunt: ꝛ infundantur gūmi in ſucco plātaginis: diſtemperētur om- nia cum ſucco ipſo ꝛ fiant trociſci doſis. ʒ. ij. inde fiat cum iuleb ʒuccarino in quo mixta fuerit caſſiafiſtula.

Capitulum. ccciiij.

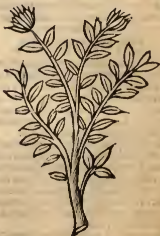

n Aſturcium. Dyaſ. cap. Cardamus idest naſturcium. Quoddam eſt do- meſticum: et quoddam eſt agreſte. Et ideo facit duo capitula de eis. Unum qđ incipit Cardamus: ꝛ eſt naſturcium domeſti-

cum. Aliud qđ incipit Cardamus agrestis: ⁊ est nasturciũ agreste. Et iõ dicit cardamus .i. nasturciũ domesticus: utilior ðf babyloni-cus olbus semen eius calidissimuz est caustica participans virtute: viscidũ ⁊ cacostomachũ ventrẽ turbans. ℂ Sera. li. ag. ca. Iorsalba-tbe fe. i. nasturciũ: ⁊ ex eo est nasturciũ cõmune notũ: ⁊ ex eo est nasturciũ tectoꝝ: ⁊ ex eo est nasturciuz orientale. Nasturciũ tectorum est planta habens folia stricta ⁊ lõga duobus digitis in sũmitate acuta ⁊ scissa ⁊ pinguia: ⁊ extendunt sup terrã: ⁊ bz in medio virgã subtilem duobus palmis lõgã: paucos hñs ramulos: super quos sunt pile hñtes densam sũmitatẽ: in qbus est semẽ simile semine nasturcij: cuius est virga sicut figura rutele: ita est depssum: nascit in vijs ⁊ parietibus domoꝝ. Nasturciũ orientale est plãta duoꝝ brachioꝝ longa: hñs ramos subtiles ⁊ multos: in quibus sunt folia similia folijs scitaragi: nisi qꝛ sunt albiora ⁊ molliora: ⁊ in sũmitatibus ramorũ sunt capitella similia plante actis: ⁊ bz flores albos: semen huius ponitur in cibis loco piperis. Sed nasturcium cõmune notuz est melius illud quod defertur a babylonia. ℂ Almansor tractatu tertio capitu. de nasturcio. Nasturcium calidum est ⁊ siccum: appetituz adiuuat: licet inflationez ⁊ capitis efficiat dolorem: digestiuam preterea retardat.

Operationes.

A ℂ Sera. auc. Gal. Semen nasturcij est ca. ⁊ sic. sicut semen sinapis: ⁊ incidit incisione forti: ⁊ adurat ⁊ sedat dolores sciaticos: ⁊ dolorem capitis: ⁊ quamlibet egritudinez in qua oportet calefacere: ⁊ miscetur semen eius in medicinis asmaticis: quia ipsum incidit incisione forti: ⁊ adurit humores grossos.

B ℂ Et ðf ꝙ quando nasturciuz desiccatur: fit eius virtus sicut seminis eius: ⁊ qñ est recens propter humiditatem aquosam que est in eo bz virtutẽ debiliorem virtute seminis eius.

C ℂ Dyascorides. Nasturcium lumbricos expellit: ⁊ ventrem turbat. Splenem attenuat cum aceto: ⁊ aborsum facit: ventrẽ stimulat: simile est sinapi ⁊ eruce.

D ℂ Et impositum lepras ⁊ zernas emendat: melle addito duricies splenis compescit. Sordida vulnera purgat si succus adhibeatur. Morsibus venenatis bibitum occurrit. Fumigatio eius serpentes fugere facit. Uel flentibus profluis succo linito occurrit.

E ℂ Carbunculus rumpit cuz polenta ⁊ aceto coctum. Sciaticis utilissime cum aceto ⁊ polenta auxiliatur: tumores ⁊ duricies spargit.

ℂ In dolore cordis coquitur in lacte caprino ⁊ datur ad bibendum. Dolorem omnis loci tollit puluere seminum asperso: sed plus melle uncto loco scabiem cum aceto sanatus. F

ℂ Gal. vij. sim. far. e. de nasturcio. Semẽ nasturcij habet virtutem que calefacit ⁊ desiccat sicut sinapis. Et propterea sciaticos ⁊ dolores capitis: ⁊ quodcunqz aliorum indigentium rubificatione calefacit cum eo sicut est sinapis: miscetur autem cum eis quecunqz asmaticis dantur farmacis. G

ℂ Auicẽna primo canone fen quarta capitu. vij. Nasturcij semina torrefacta mixta cum adog constringunt fluxum superfluum prouenientem ex catarro. H

Capitulum. cccv.

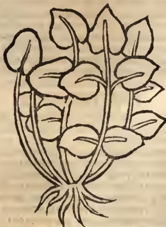

n Asturcium aquaticuz vel senation: vel cardamus agrestis. Serapion libro aggregatoris ca. herochachaygre: idest nasturcium aquaticum. Et est planta que nascitur in aquis: habet stipitem rectũ ⁊ ramos: ⁊ est tota planta pinguis: ⁊ habet folia similia folijs apij dicti yposellinus: nisi qꝛ sunt minora eis: ⁊ habet odorem bonuz quãdo masticatur: ⁊ est cali. ⁊ sic. ⁊ conuenit calefactis quando roratur super ipsam aqua fri. aut aqua ro. Et quidaz dicunt ꝙ est fri. ex eo

qꝛ non

quia non nocet habentibus sirsen. ¶ Et idest auctoritate Ysaac habet aram: et est cali.in.j. et sic.in.ij. Et idem aucto. Gal. Virtus eius est calefaciens. Dyascorides capi. senation: idest nasturcium aquaticum. Nascitur in aqua: fruticem habens pinguem: et ramulos longos: et folia minuta simi.ia yposelino: nisi quod sunt minora: coque masticata odorem suauissimum habet.

Operationes.

A ¶ Serapion aucto. Ysaac habet aram. Semen eius stringit ventrem qui fluit propter caliditatem quando bibitur ex eo aureus vnus cum aqua frigida: aut succo citoniorum: et ipsum confortat membra.

B ¶ Dyascorides. Semen eius crudum et comestum calculos excludit vrinam prouocat: menstruis imperat: dissintericis prodest.

C ¶ Catebras sapiens huic probibet testimonium: dicens quod coquinatum in aqua soluunt: et cum carnibus spiritualia mundificat fomentum ex aqua salsa et oleo decoctionis eius valet ad dolorem yliacum.

D ¶ Stranguiriam et dissurias in vino decoctum et catbaplasmati ad idem valent: diuretica sunt.

E ¶ Additio. Gal. lib. de dinamidijs. Nastur cii succus auribus infusus dentium dolorem mitigat.

Capitulum.cccvj.

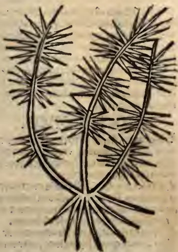

Napellus. Pandecta cap.ccccclxiiij.

n Napellus est herba que facta est sicut elleborus niger: cuius radix est ordinata ad modum rbetis: est antbonomatice herba venenosa: et est prima pars aconiti. ¶ Auicenna libro.ij.cap.de napello. Napellus est herba que est venenum perniciosum: et est in summo caliditatis et siccitatis.

Operationes.

¶ Auicenna. Napellus delet albaras linitum et confert lepre: vnde est venenum destruens bibentem se. Maior vero ipsius potio est medietas.3. vnius: et hec interficit et similiter minus. A

¶ Et ex eo coturnices bibunt et non moriuntur. Ex omnibus cofectionibus dyamuscus ei resistit. B

¶ Et est alius qui vocatur napellus moysis. Et vult dicere napellus mus: et est quoddam animal quod assimulatur muri: quod moratur in radice napelli: nascens cum napello: et qui cum eo appropinquat: non crescit arbor: et est tyriaca napelli: et est maior eo: et in eo sunt omnia iuuamenta que sunt in napello. C

Capitulum.cccvij.

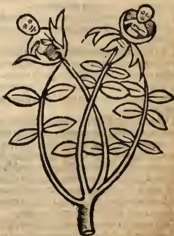

Narcissus vel bulbus vomiferus: vel cepe marinus. ¶ Dyascorides capitu. Narcissus: vel bulbus ematicus:

vel bulbus vomicus: folia habet porro simi-
lia sed minuta: ⁊ hastas habet duorum pal-
morum que inanes ⁊ concaue sunt ⁊ sine folijs.
Flos est illi albus in giro: in medio croceus:
⁊ est quedam species: cuius illud medium pur-
pureum est. Radicem habet albam rotundã
sicut bulbus: ⁊ semen nigrum ⁊ oblongum vt
in membranulis. Qui in locis montuosis na-
scitur est melior: cuius etiam flos suauem lon-
ge iactat odorem. In reliquis autem porri ha-
bet similitudinem ⁊ viridis est. Uirtus eius est
que abstergit ⁊ incarnat ⁊ desiccat. Et illud
quod de eo administratur est radix. ¶ Pli-
nius libro vigesimoprimo. Narcisci duo ge-
nera in vsu medici recipiunt: vnum flore pur-
pureo: ⁊ alterum herbaceum. ¶ Ysi. Narci-
scus fabulose nomen impositum habet a quo-
dam puero: cuius membra in hunc florem trã-
sierunt: qui ⁊ nomen narcisci in appellatione
custodit: ⁊ decus pulchritudinis in cãdore re-
tinet foliorum. ¶ Serapion. Narciscus est ca-
lida ⁊ sicca in secundo gradu.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Radix eius bibita ⁊ come-
sta ⁊ cocta vomitum prouocat: trita cum mel-
le combustionibus medicatur. Neruos inci-
sos consolidat. Laxatos componit: antiquis
doloribus articulorum prestulatur.

B ¶ Melle mixtus effelidas ⁊ omnes maculas
vultibus tollit. Mixtus semini vrtice aceto ⁊
melli.

C ¶ Et herba mixtus vulnera sordida purgat
apostemata dura rompit. Infixa corpori im-
posita euocat cum yrisillirica melle mixto.

D ¶ Item electiones erumpit atq; stipites euo-
cat: ⁊ si qua sunt aliena cum farina ⁊ oleo ad-
mixto melle.

E ¶ Serap. auct. Galieni. Uirtus eius est que
desiccat ⁊ abstergit: extrahit ⁊ incarnat vlce-
ra magna: ⁊ incarnat incisiones in lacertis fa-
ctas. Et mixtus cum orobo mundificat sor-
des corporis ⁊ aperit apostemata: ⁊ quãdo co-
meditur ex radice narcisci aut bibitur cõmo-
uet vomitum: ⁊ trita cum melle confert com-
bustionibus ignis. Et quando fit ex ea empla-
strum conglutinat vulnera neruorum.

F ¶ Et idem auctorita. Aben Mesuay. Nar-
ciscus facit operationem iesimini: nisi quia est
debilior eo: ⁊ confert doloribus qui fiunt a
flegmate: ⁊ oleum eius est bonum ad hoc: ⁊ ra-
dix eius incarnat vlcera neruorum: ⁊ habet
virtutem laxatiuam.

¶ Galienus. viij. sim. far. capi. Narciscus. G
Radix eius siccatiue est virtutis intantum vt
cõsolidet plagas maximas vsq; ad abscisio-
nem que circa tenantos: habet autem quid
abstersiuum ⁊ attractiuum.

Capitulum. cccviij.

Abach est fructus sm Auicen. ar-
n boris dicte asadar. que apud Dyas.
vocatur agrifolium. Uerum apud
Serapion est aliud nabach: scilicet cortex ar-
boris que a Dyasco. vocatur nascatimon.
Et dicit Serapion ca. Nabach: q affertur
de India: ⁊ est in colore similis croceo: ⁊ sunt
sicut cortices mori boni odoris: ⁊ habet virtu-
tem calefacientem.

Operationes.

¶ Serapion. Fiunt cũ eo fumigationes ⁊ po- A
nitur in confectionibus vnguentorum: ⁊ in
alijs cõfectionibus calefactorijs: ⁊ habet vir-
tutem calami aromatici.

¶ Et idem auc. Gal. Est calida in tertio: ⁊ est B
ex speciebus Indie. Et quãdo fit suffumiga-
tio cum eo valet corruptioni matricis: ⁊ con-
fert suffocationi eius quando est siccum.

¶ Item scribitur q nabach comparatur ne- C
spilis ⁊ zaror quod est magis odoriferum ne-
spilis: ⁊ ita similitudo ẽ i virtute: qm̃ fructus

agrifolij

agrifolii est stipticus confortans stomachuz: ꝛ similiter comparantur nespila ꝛ zaroꝛ.

Capitulū.ccc.ix.

Nenufar. Pla. Nenufar est herba in ij. gradu frigida ꝛ humida: habens folia lata: ꝛ locis reperitur aquosis: ꝛ in calidis regionibus ꝛ in frigidis. Item duplex est eius maneries: vna que purpureum florem producit ꝛ melioꝛ est. Alia vero que croceum: ꝛ non adeo bona est. Flos eius medicine competit. Et melioꝛ est ille qui in calidis regionibus reperitur ꝙ in frigidis. In septembꝛi collectus ꝛ efficacia multa seruatur. ¶ Auicen. Nenufar nominauit Galienus caulem aque: foꝛtius est illud quod habet radicem albam ꝙ quod nigram. Flos eius frigidus est ꝛ humidus in secundo.

Operationes.

A ¶ Plate. Ex floribus precipue fiant syrupi contra febꝛes acutas ꝛ calefactiones ca. epatis: calidasqꝫ distemperantias. Itaqꝫ flores in aqua decoquuntur: ꝛ ex tali aqua zuccaro addito fit syrupus.

B ¶ Contra doloꝛes capitis ex caloꝛe sarracenī floꝛem per noctē in aqua ponunt: ꝛ mane talē aquā bibunt: floꝛesqꝫ naribus suis applicāt.

C ¶ Auicen. Syrupus eius vehementis extinctōis est ꝛ sabtiliatiuus valde. Cōfert tussi ꝛ pleuresi: ꝛ febꝛibus acutis. Radix eius cōfert botho ꝛ apostematibus calidis splenis. Eadem cum aqua confert moꝛfee supposita: cū pice vero alopicie.

¶ Idem. Nenufar somnum facit: sodam calidam ꝛ colericaꝫ sedat: sed tamen debilitat. D

¶ Pollutionē minuit: ꝛ frāgit desideriū coitus cū syrupo de papauere bibitus: ꝛ cōgelat spma pꝛopꝛieqꝫ radix eius. Eadēqꝫ radix cōfert solutioni antique: ꝛ vlceribus intestinoꝝ: ꝛ doloꝛibus vesice. E

¶ Semen eius foꝛtius est in omni re: ꝛ pꝛohibet fluxus mēstruoꝝ. Natura nenufaris Indi: est natura mādragoꝛe. F

¶ Constantinus in lib. graduum. Nenufar est subtile ac penetrabile: doloꝛem capitis ex calore placat appositum naribus coꝛ ericis ꝛ sanguineis ex omnibus cōgruit passionibus. G

¶ Syrupus eius calidaꝫ tussim extinguit: ac febꝛes colericas ac sanguinolentas aufert vigellas. Oleuꝫ eius doloꝛem capitis aufert si catbaplasmetur: aut si eo sternutatio puocet. H

¶ Auicen. lib. ij. cap. de nenufare. Syrupus eius lenit venereꝫ: ꝛ confert febꝛibus estatis: ꝛ est vehementis extinctionis. I

¶ Et idē deviribus coꝛdis ait ꝙ ꝯfoꝛtat coꝛ. K

Capitulum.ccc.x.

Igella. Pla. Nigella ē semē cuiusdam herbe rotundum: subnigrum hñs colorē: subamarū saporē: vtutē

habet diureticam ex amaritudine dissolutiuam: consumptiuam ex qualitatibus suis: folia eius sunt parua: minuta ꝛ mollia: similia cotule: ꝛ flos eius est figure stelle: coloris celestis: ꝛ habet in sūmitatibus capitella sicut papauer: ꝛ in medio ex intrinseca parte sunt aliqua ordinatim diuidenda semina. Est cali. ꝛ sic. in. iij. gra. Sera. lib. ag. ca. Caruz. i. nigella: est plāta parua habens virgas paruas circiter duos palmos ad plus: ꝛ hꝫ folia parua minuta ꝛ mollia: similia folijs plante: que dr̄ carnabaon siue ranobaon: nisi qꝛ sunt minora satis: ꝛ in summitate sunt capitella subtilia: similia capitibus papaueris: oblōga: ꝛ in medio eius sunt parietes separātes semina. Qđ quidem semen est nigrū acutum boni odoris. ¶ Dyas. ca. Melanchium. i. nigella fm̄ trāslationē nostrā. Melanchiū herba est minor folia minuta ꝛ tenera: ꝛ semen minutuꝫ hn̄s: cuius frutex lōgus ē duoꝝ palmoꝝ: ꝛ desup hn̄s capitellū simile miconio: sed oblongum in medio veluti parietes hn̄s qbus discernuntur semina: que semina sunt nigra ꝛ odorata ꝛ viscida que multi pāni aspergunt. ¶ Gal. vij. sim. far. c. Meloncbiū. i. Nigella: calefacit ꝛ siccat fm̄. iij. gra. Hoc idem dicit Pla.

Operationes.

A ¶ Nigelle ex farina cuꝫ succo absinthio emplastrum factum circa vmbilicuꝫ: ꝛ precipue pueris lumbricos necat. Alijs conficiatur ad scabiem cum melle ꝛ datur per os.

B ¶ Unguentū ad scabiem pulueris nigelle in multa quātitate fiat decoctio ī forti aceto vsqꝫ ad aliquantulā spissitudinē: ꝛ tūc addito oleo fiat inde vnguentuꝫ bonū ad scabiē ꝛ ipetiginē ꝛ lētiginē facie tollit. Faria nigelle ꝯfecta cū aceto tepido: īfusus aurib⁹ vermes necat.

C ¶ Contra stranguriā: dissuriam ꝛ yliacam passioneꝫ detur vinum infusionis nigelle per noctē: sed nō coquaꝛ: qꝛ nimiū fieret violentū. Cōstat. n. ꝙ si ī multa quātitate fuit occidit.

D ¶ Si aūt in multa quātitate hꝛ: pone in saccello: ꝛ fiat decoctio eius in vino ꝛ oleo: ꝛ supra renes ꝛ pectus fiat sacellatio cōtra predicta: ꝛ est satis experta odorata ꝫ catharruꝫ ꝛ chorizā. Et hoc hꝫ nigella a sui cōplexione: vt Galie. vj. simpli. far. ca. de Peonia dicit.

E ¶ Sera. auc. Dyas. c. de nigella: quidaꝫ admiscent hoc semen in massa paste ꝛ faciūt inde panē: ꝛ qñ fit emplꝫ frōti cū eo ꝯfert sode.

F ¶ Et quādo fit caput purgiuꝫ cum eo ꝛ aceto confert aque que descendit ad oculum.

¶ Et qñ sumiꝛ ī potu. ʒ. i. cū aqua: ꝯfert morsui rutele: ꝛ qñ fit fumigatio cū ea fugat venena. G

¶ Et fit emplastrū cum ea super duricies que fiunt in iuncturis pedū que dicuntur calli: ꝛ aufert eas. H

¶ Et idē auc. Abē Mesuay. Proprietas eius est que aufert febrem flegmaticam ꝛ melancolicam: ꝛ interficit ascarides: ꝛ confert morsui rutele. I

¶ Additio. Rasis. c. ij. tra. ij. li. xxxv. cōti. aucto. Gal. Nigella hꝫ a proprietate operationem contra morsum canis rabiosi si sumatur frequenter. K

Capitulum. cccxj.

Nymphea. Pli. lib. xxv. Nymphea dici traditur a nympha zelotipa erga herculem ropholo mortua: vnde aliq heracleon vocant eā: alij rophalon. Nascitur radice claui simi. Dyas. Nymphea vel vt dicunt alij cacabum veneris. i. papauer palustre: siue velatini alga palustris. Nasciꝛ in aquis stātibus vel locis non cultis: hn̄s folia cicorie similia: sed minora ꝛ oblōga: caput altius supaquaꝫ proferens: multaqꝫ capita infra aquā ex vna radice hn̄s: flos est illi albus lilio similis: eū pallore puo: semen eius in medio croceū: sꝫ cū effloruerit nigrū efficiꝛ: hasta lenis ꝛ nō grossa ꝛ nigra: radix quoqꝫ aspera nigra ꝛ nodosa. In autumno siccaꝛ. ¶ Nota ꝙ nymphea hꝫ propriuꝫ capitulū: similiter ꝛ nenufar: quare nō sunt idē sicut aliq volunt.

Operationes.

¶ Pli. li. xxvj. Uentrē in totū adimit nymphea heraclea A

phea heraclea p.xl.dies ieiuno potu ꝛ in cibo
B sumpta. ¶ Illita radix genitalibus inhibet
nõ solũ ventrẽ sed ẽt geniture affluentiã: ꝛ ob
C id corpus alere dr atq3 voces. ¶ Dyas. Sicca bibita cũ3 vino calicis medetur: splenẽ siccat cathaplasmata: doloresq3 compescit stomachum imposita. ¶ Radix eius bibita dolorem vesice mitigat. Corpis maculas detergit: ꝛ semẽ ci⁹ bibitũ hoc assidue facere nouit.

Capitulum. cccxij.

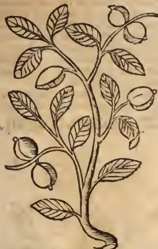

Nux vsualis: ꝛ est illa q̃ cõiter vtimur
ad edendũ. Sciendu3 ꝙ nucis multa sunt genera: sed quã simpliciter ponĩ pro vsuali itelligitur. Gal. vij. sim. far. c. Carea grece .i. nux vsualis vel nux arbor. Nux arbor h3 quidẽ quid in pullutionibus ꝛ frondibus stiptici euidens: plurimũ aũt in nucis cortice recenti ꝛ sicco. Vtuntur aũt eo propterea ꝛ tinctores: nõ aũt exprimẽtes eos: ꝛ succum similiter succo moroꝝ ꝛ ruboꝝ coquentes cũ melle: stomatico vtimur pharmaco: ꝛ ẽt ad alia vniuersa in qbus sunt cõgrui predicti succi. Nũc vero ipsius aliud quidẽ est esibile: aliud oleaginosu3 ꝛ subtiliũ ptiu3: quocirca ꝛ succi fit faciliter: ꝛ magis quidẽ fit tale quantũcũq3 repositum in diu manet oleum: nãq3 exprimere est possibile ex eo antiquato.

Operationes.

¶ Aui. li. ij. ca. de nuce. ca. est in. iij. sic. in pri. ij. gra. ꝛ in ipsa est humiditas que deletur cũ antiquatur: ꝛ infra est nuci stipticitas: plurima ꝛ folia ꝛ cortex ipsius oĩa sunt constringentia fluxũ sanguis: ꝛ eius cortex adustus est desiccatiuus sine mordicatione. Oleũ vero vetuste est sicut oleũ vet⁹: ꝛ abstersio antique ẽ fortis. A
¶ Ex recentibus fit emplastrũ super vestigia percussionis: masticata medulla eius ponĩ super apãata melancolicũ ꝛ vlcerosu3: ꝛ confert eius gũma vlceribus calidis sparsa super ea. B
¶ Et in emplastris cũ melle ꝛ ruta cõfert torsioni neruoꝝ: facit sodã: ꝛ distillat succus foliorũ3 tepidus in aurẽ: ꝛ cõfert saniei in aure. C
¶ Dicit alcaus: ꝙ ipsa grauat linguã: ꝛ ẽ faciẽs bothor i aure. Eius oleũ ꝓfert her petiesthomeno ꝛ herisipile ꝛ fistulis in parte oculi. D
¶ Addi. Dyas. Interiora nucũ rãcida ꝛ iuuat fistulã oculoꝝ. Oleũ nucũ facit idẽ. Succus corticis eius ꝛ rob eius prohibent prefocationem ꝛ nocent tussi: ꝛ oculum antiquatũ facit venire dolorem gutturis. E
¶ Et ex omnibus qde3 speciebus nucis dixit Alcaus fieri emplastru3 mãmille apostemose ꝛ propter ex regali magna: est difficilis digõnis ꝛ mala stõi: sed nutrita ꝛ recens est meliož stomacho ꝛ minoris nocumenti: ꝛ illud quãdo frangiĩ a duobus corticibus suis: ꝛ nux quidem nutrita cum melle confert stõ frigido. F
¶ Dyas. ca. de nuce. Nux si manducata fuerit cacostomaca est indigestibilis: ꝛ colerã nutrit: dolorẽ capitis cõmouet. Tussientibus cõtraria est si comesta fuerit. Sumpta cum caricis lumbricos latus excludit. Cathaplasmatibus adhibita tumores mãmarum cõpescit: luxationibus cu3 melle ꝛ ruta bene adhibeĩ. G
¶ Veteres autem nuces carnes earu3 cathaplasmatibus adhibite: cancros ꝛ carbunculos tollunt. Egilopas lunpidant: si caro masticata ꝛ imposita fuerit. H
¶ Fit etiam ex ipsa oleum si tunsa ꝛ expressa fuerit: virides autẽ nuces cacostomatice sunt quasi oleo mixte fuerint eius actiorem tempe rat: ꝛ liuores corporis tollunt. I
¶ Arbor nucaria habet in folijs hoc vel cinis ftipitum: nucis autem viridis cortex tunsa ꝛ pressa: ꝛ succo qui eijcitur cocto cum melle: vt solet fieri de moris odoris vitia bonum est: ꝛ vocatur dyacareon. Item cortex nucis siccata et vsta leptomeris et desiccatiua sine mordicatione fit medicina. K

Capitulum. cccxiij.

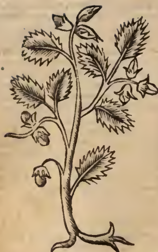

Nux auellana. Gal. vij. sim. far. ca. de
n nucibus. Est aūt aliud genus carcarū
⁊ nucū paruarum: que vtiqꝫ ⁊ pōtice
nūcupāt ampliori participātes terrestri sub-
stantia: quocirca ⁊ magis austera: cuꝫ gustat
ipsa planta: ⁊ fructus ⁊ cortex apparet. In
alijs vero similis existit magne nuci que vo-
catur ab aliqbus basilica. Nūcupāt aūt ⁊ hec
pua nux a pluribus leptocariuꝫ vel auellana.

Operationes.

A ¶ Aui. li. ij. ca. Auellana. Auellana nutribi
lior est nuce: qm̄ est magis solida ⁊ minus vn
ctuosa: ⁊ tardioris digōnis: decliuis est ad ca
B liditatem quandā ⁊ siccitatē paruā. ¶ Gene
ratur ex ea colera: ⁊ in ipsa est stipticitas ma-
ior ꝙ in nuce: ⁊ in ipsa ē inflatio: ⁊ generat vē
tositatem in vētre inferiori: ⁊ qd̄ ex ea adustū
est tingit capillos: facit sodā ⁊ assatur ⁊ come
ditur cum pauco pipere: ⁊ maturat corizam.
C ¶ Ypo. inquit. Auellana in cerebro facit au-
gmentum. Extimauerūt qdā ꝙ ipsa illinita
super verticē puerorū varios hn̄tium oculos:
delet varietatē: comeditur cū aqua mellis: ⁊
cōfert tussi antique: ⁊ adiuuat ad spuendum
D ¶ Est tarde digestionis: ⁊ exsiccat vomituꝫ:
⁊ est tardioris digestionis ꝙ nux vsualis.
E ¶ Eius cortex est stipticus: ⁊ constringit vē-
trem: ⁊ confert venenis ⁊ morsibus: ⁊ proprie
cum ficubus ⁊ ruta ⁊ puncture ⁊ scorpionis.

¶ Dyas. Auellane in cibo sumpte dolorē ca F
pitis incutiūt: stōm inflatione distēdunt: cor-
pori sano pinguedinē cōferunt. Sicce in vase
fictili cōstitute distillationibus mitigādis vti
lime offeruntur. ¶ Trite ex aqua mulsa po- G
teqꝫ vetustissime tussis molestiam sedant.
¶ Alij tritas cum passo bibēdas dederunt a H
pulmonis ⁊ iecoris vitia sananda. Multi tri-
tas cū pipere miscuerunt cū vino propinatas
contra catarrū: ⁊ tormēta ventris ⁊ vrine di-
stillantis angustias valere senserunt cū axun-
gia vel adipe vrsina contrite ⁊ alopicijs liuite
capillis dāna restituūt: dicunt aliq coria eius
cum oleo trita oculos gattineos inuncta infi-
cere ⁊ capillos. Hanc multi leptocoriam vo-
cant cacostomatica est que si assata fuerit.
¶ Et cum pipere bibita catarruꝫ maturesce I
re facit: ⁊ tota combusta ⁊ axungie mixta vt
superius scriptum est facit.
¶ Iohā. Mesue ca. de oleis. Oleum eius va K
let contra dolorem arteticum ⁊ neruorum.

Capitulum. cccxiiij.

Nux muscata. Sera. lib. aggre. cap.
n Jeuzbaue arabice. i. nux muscata: ⁊
affert de india. Et idem auc. Ysaac.
Meliores sunt ex eis rubee pingues graues.
Et deteriores nigre leues: ⁊ sunt ca. ⁊ sic.

Operationes.

¶ Sera.

A ¶ Serapi. Stringit ventrem ꝛ aromatizat
stōm ꝛ odorē eius facit bonū: aufert superfluita
B tes a stō: ꝛ digerit cibū. ¶ Et expellit vētosita
tes ꝛ corroborat stōm ꝛ epar: ꝛ confert lētigi
ni faciei ꝛ serpigini: ꝛ extenuat splenē: ꝛ mol
C lit apāta dura epatis. ¶ Et natura ei'ē sicut
natura gariofiloꝝ: ꝛ est ca. ꝛ sic. i. ij. gra. bona
est stō ꝛ epati frigido: ꝛ ꝯfert debilitati coītꝰ.

Capitulum. cccxv.

Nux indica: ꝛ est nux magna. Ser. li.
agg. capi. neregil: ꝛ est palma insule q̄
est in mariarui: ꝛ in partibus insulaꝝ
zing. Et dicitur ꝙ neregil est palma de mo
cbol: ꝛ iste insule nominātur dabget: ꝛ ab eis
deferunt dabig: ꝛ ē neregil. Ultima vo ista
rum est saranbibazaran. Et idē auc. Gal. in
li. de cibis. Nux indica est ca. i. ij. gra. hu. i. j.

Operationes.

A ¶ Sera. Signum humiditatis eius est ꝙ ci
to corrūpitur: ꝛ ipsa est grosse ꝛ grauis sub
stantie: nisi qꝛ ipsa non est mali chimi: opꝫ vt
B caueatur ab ea que non est recens. ¶ Et bo
na que est multe albedinis in carne sua: ꝛ in
qua est aqua dulcis bona: ꝛ illa aqua qua est
intra ipsam est signum sue recentie: ꝛ debet
excoriari illud quod est album ex ea existens
exterius: qꝛ iste cortex ē durus grauis stoma
cho longinquus a digestione. Et si aliqñ di
geritur nō inuenit corpus in eo aliud nisi nu
trimentum modicum: ꝛ ipsa quidem nux co
meditur cum zuccaro tabarzet aut cum penī
dijs albis: ꝛ proprie ab eis qui sunt calefacti:
flegmatici vero cuꝫ pauco melle ꝛ colerici nō
C vtantur ea. ¶ Et sumant eam flegmatici in
ieiunio ꝛ expectent donec descendat a stoma
cho ꝛ post comedant: ꝛ quādo ipsa veterascit
expellit ascarides a sua proprietate: ꝛ oleum
eius vetustum confert ventositatibus lumbo
rum ꝛ doloribus genuū: ꝛ emorroidibus que
fiunt a flegmate qñ bibitur ꝛ quando linitur
exterius maxime admiscetur cū oleo nucleo
rum persicorum quando administratur de
D vno quoqꝫ illorum. ʒ. i. aut aureus. i. ¶ Oleū
vero eius que noua est cōfert ꝛ flegmaticis: ꝛ
est melioris chimi ꝙ butyrū vaccinū vel oui
num: qꝛ non pungit stōm sicut facit butyruꝫ
vaccinum vel ouinum nec mollificat eum.
Oleum vero eius confert vesice.
E ¶ Jo. mes. tractatu de oleis. Oleū eius ꝯfert
dolori neruoꝝ ꝛ lenit pectus ꝛ pulmonē: clari
ficat vocem ꝛ impinguat: ꝛ addit in spmate.
F ¶ Auicen. lib. ij. capi. de nuce. Indica dicit
ꝙ augmentat coitum: ꝛ cum antiquatur co
mesta: ascarides ꝛ vermes necat.

Capitulum. cccxvj.

Nux vomica p Dyas. est fructus secu-
n de spe. Titimalli carficeti: fm quos-
dam vocatur castanea Indica. Se-
rapion libro aggre. capi. Jeuzalkei: auctori.
Mabir: facit vomere fortiter: color eius est in-
ter glaucedinem et albedine: et est maiore aucl
lana parum: et sunt in ea nodi.

Operationes.

A ¶ Dyas. Quando accipitur de cortice eius
et teritur et cribratur: et accipitur de ipso. 3. ij.
cum duobus aureis anisi triti: aut semine feni-
culi: et conficitur cum melle sufficienti. Et bibi
tur cum aqua calida mouet vomitum: et expel-
lit superfluitates colericas et flegmaticas.

Capitulum. cccxvij.

Nux metel. Sera. li. ag. cap. Jeuz me-
n tel. vachie. Bonalbacharich greca
idem sunt: et sunt nux metel: et est fru-
ctus similis nuci vomice: et semen eius est si-
mile semini mandragore: et cortex eius est as-
per: et sapor eius est delectabilis et vnctuosus.
Et virtus est frigida in. iiij. gradu.

Operationes.

A ¶ Si detur de ea in potu vna kirat cum vi-
no inebriat ebrietate forti: sed si dentur duo
aurei cum eo statim accidit.
B ¶ Et idem auc. Rasis. Jeuz metbel est nar-
cotica: et fortasse occidit et opilat: et facit euo-
mere: et si detur de ea quantitas. 3. s. inebriat
ebrietate forti: et ops quod sumens eam sumat bu-
tyrum calidum: et ponatur extremitates eius
in aqua calida: et fiat quod euomet satis: et cure-
tur cura illius qui sumpsit mandragoram.
C ¶ Aui. li. ij. Nux metbel facit subetb. et est ma
la cerebro: et pondus dauich. i. ex ea inebriat.
Est inimica cordi. 3. i. ex ea est venenum dici sue.

Capitulum. cccxviij.

Ordeum: Sera. lib. aggre. capi.
Habaet arabice. i. ordeum. Vir-
tus eius est que infrigidat et de-
siccat in. i. gra. et desiccatio eius
est amplior parum desiccatione
fabarum quando applicatur exterius. Verum
ordeum coctum est melius fabis in hoc quod ipsum
non inflat. Et fabe quando coquuntur gene-
rant inflationem: quoniam substantia earum
est grossior substantia illius: propter hoc sunt
magis nutribiles quam ordeum: et ipsa ambo de-
clinant parum a temperamento. Sed sani cor-
dei est magis desiccatiuum quam ordeum ipsum.
¶ Gal. vij. sim. far. ca. de ordeo trachi. i. or-
deum primi gradus est in siccando et infrigidan-
do: est autem breui quodam siccius quam farina
fabarum. Talia vero omnia similia sunt in his
qui vtuntur extrinsecus. Cum vero comedi-
tur superat fabam: quoniam inflationem de-
ponit. In faba vero qualitercunque coquatur
permanet inflatiuitas. Grossior enim est par
tium quam ordeum: et propterea nutribilior eo est:
quoniam

qm̄ aūt modicū a mediocritate abscesserunt: ppterea sunt in multo vsu: huiusmodi.n.far maca multis alijs permiscentur ceu materie quedā. Et propterea cera ⁊ oleum nō paucis cōmiscentur farmacis. Alfita autē multa ex ordeo ipso sunt siccatiuiora criminū: ita nominatur qd ex grossa parte farine ordei ⁊ zea: q̄ ex parte farine subtilis. Est autē nutribilius quidem alfita: difficilius vero digestibile. Et dicit in libro de cibis. Fit ex ordeo panis: qui quando est furfureus vocatur maza.

Operationes.

A ¶ Sera.aucto.Dyasc. Aqua ordei est iuua tiua ad reprimendum caliditatem humiditatum calidarum. Et confert asperitati can ne pulmonis ⁊ vlceribus eius.

B ¶ Et cum semine feniculi prouocat vrinas: ⁊ est abstersiua ⁊ maturat apostemata calida.

C ¶ Et qn̄ miscetur cū semine lini ⁊ fenugreco ⁊ ruta ɔfert tumoribus testiculoꝝ. Et qn̄ administraf cū mirto ⁊ vino ⁊ piris siluestribus ⁊ fructu rubi: ⁊ cortice granati stringit vētrē.

D ¶ Et qn̄ fit emplm̄ ex eo cū citonijs ⁊ aceto ɔfert apātibus calidis q̄ accidūt podagricis.

E ¶ Et quando miscetur cum aceto forti: ⁊ ponitur super scabiem vlcerosam: maturat eā: ⁊ farina ordei stringit ventrem: ⁊ sedat dolorem apostematum calidorum.

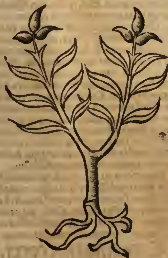

Capitulum.cccxix.

Leander. Dyasc.ca. Nereon grece idest oleāder. Frutex est oibus nota. Folia habet similia amigdalis: sed maiora ⁊ pinguiora: ⁊ florem rodo simile: semen etiam paries sicut cornu veluti lanā deintus hn̄s similem iacincto. Radix est illi oblōga ⁊ angusta: gustu salsa: nascif locis aquosis ⁊ maritimis. ¶ Aui.li.ij.ca.de oleandro. Oleander alia est siluestris: alia fluuialibus. Siluestris habet folia portulace similia: sed sunt strictiora: ⁊ eius tyrsi sunt longi expansi super terram: ⁊ apud folia sunt spine. Et nascitor in desertis domibus. Fluuialis autem oritur in ripis fluuiorum: cuius tyrsi a terra eleuāf: ⁊ spine ei⁹ sunt occulte: ⁊ folia ei⁹ sunt sicut folia salicis ⁊ folia amigdali: ⁊ est saporis valde amari supior cutis eius: ⁊ flos eius est sicut rosa rubea bonus valde: ⁊ sup ipsum egreditur quoddam simile pilis: ⁊ eius fructus est durus plenus asper: ⁊ intus est res sicut lana. Est ca.in.i.j.sic.in.ij.

Operationes.

¶ Dyasc. Uirtus est illi mortifera. Nam comesta ab animalibus mortem infert: sed homini remedium est salutis: maxime cum vino. Et ruta bibita morsibus venenatis occurrit. Pecora minuta si odore eius tacta fuerit moriuntur. A

¶ Aui. Interficit pulices ⁊ vermes terrenos: succus foliorum eius valet scabiei ⁊ excoriatiōi: ⁊ ɔfert dolori dorsi antiquo more empli. B

¶ Et flos eius facit sternutationem: ⁊ est venenum hominibus ⁊ bestijs: verum confert cū bibitur cum vino decocto cum ruta ⁊ potatur: ⁊ liberat a venenis vermiū venenosoꝝ. C

¶ Ego tn̄ dico ꝙ hoc est timorosum. Et ipse eius flos est venenū hominibus ⁊ bestijs ⁊ canibus. Ueruntamen confert quando bibitur cum vino decocto cum ruta sm̄ ꝙ dicitur. D

¶ Gal.viij.sim.far.ca. Rodo dafnes.i.oleādrum: vel nereon: nota est omnibus frutex ca thaplasmata ɔfaforetice virtutis est. E

¶ Intra corpus vero sumpta perniciosa est: non solum hominibus sed pluribus bestiarū sm̄ complexionem tertij est gradus calefacientium incipientis primi vero siccantium. F

Capitulum.cccxx.

Liuarũ arbor. Gal. li. ij. de cibis ca.
o de oliuis. Oliue paucũ oĩno alimẽtũ
dant corpori: ⁊ maxime que sunt ma-
ture. Comedũt autẽ homines has cũ pane qui-
dem magis: sine autem pane alinadas ⁊ kolo
miadas sic vocatas grã subductionis vẽtris.
Cum garo autem ante cibũ: sic aũt que sunt
mature in arbore plurimũ vnctuosuz sicce sti
pticũ chimũ hñt propter qđ ⁊ roborãt stõm:
excitant appetitũ qua idoneissime aũt ad hec
sunt: qui cũ aceto reposite. Multipliciter aũt
ipsa preparant qui studuerunt circa pulmen-
tariam experientiã. Sera. li. ag. ca. Cabit. i.
oliuarũ. Oliuaꝝ quedã est domestica: quedã
siluestris: que grece vocat̃ agrielear. Et idez
auc. Gal. sim. far. Oliuarum domesticarum
folia ⁊ cime quando sunt humida hñt saporẽ
stipticum: ⁊ virtus earum prima est que infri
gidat ea quãtitate qua sũt stiptice. Et idẽ au.
Dyas. Uirtus folioꝝ domestice assimilat̃ vir
tuti folioꝝ agrestis: nisi qꝛ folioꝝ domestice
ẽ debilior: ⁊ sũt ꝯuenĩctiora oculo ꝙ̃ agrestĩ.

Operationes.

A ❡ Et idẽ Sera. Agrestiũ oliuarũ folia sunt
stiptica qñ piscantur: ⁊ fit inde emplastrũ sup
herisipilam ⁊ confert neqꝫ sinit ipsaz augere.
B ❡ Et confert formice ⁊ vlceribus q nõiantur
antrax: ⁊ vlceribus fraudulentis ⁊ panaritio.
C ❡ Et qñ fit ex eis emplastrũ cũ melle occidit
ascarides: ⁊ confert apostemati qđ nõiat̃ d uo
vlcera ⁊ apãtibus calidis: ⁊ facit adherere cu
tim capitis quando separatur ab osse: ⁊ quan
do masticatur confert vlceribus oris ⁊ alcole.
❡ Et qñ ex eis fit emplastrũ cuꝫ farina ordei D
cõfert fluxui vẽtris antiquo ⁊ humiditatibus
antiqs q̃ a mẽice emanãt: ⁊ fluxui sanguinis.
❡ Et sanat eminentiam oculi: ⁊ cõfert vlceri E
bus eius q̃ nõiant̃ alcatalia ⁊ alijs vlceribus.
❡ Et confert fluxui humiditatum antiqua- F
rum ad oculum: ⁊ ideo ponuntur in rob que
administrantur corrosioni palpebrarum.
❡ Et cõfert auribus ex quibus fluit sanies: ⁊ G
auribus vlceratis. ❡ Et qñ volueris extrahe H
re succũ ipsorum tere ea: ⁊ in piscatione asper-
ge super ea vinũ vel aquam: ⁊ postea exprime
⁊ desicca expressuram in sole: ⁊ fac trociscos:
⁊ qñ fit cũ vino: est fortior ꝙ̃ cum aqua: ⁊ me-
lior ad reponendum: ⁊ cõfert saniei aurium.
❡ Et iam quidẽ cõburuntur folia ipsa cũ flo I
re: ⁊ ponit̃ cinis loco tutie: ⁊ fit in hũc modũ.
Ponunt̃ in olla terrea cruda: ⁊ obturat̃ os
eius: ⁊ dimittit̃ in fornace donec illa coquat̃.
Deinde proijce sup ea vinũ quousqꝫ infrigi-
detur: ⁊ confice simul: ⁊ iteruꝫ combure sicut
prius: ⁊ postea laua sicut lauatur cerusa: ⁊ fac
trociscos: ⁊ creditur ꝙ quando comburũtur
in hunc moduꝫ non est eius virtus minor vir
tute tucie in iuuamento oculi: ⁊ ideo concedi-
tur ꝙ virtus huius sit sicut virtus illius.
❡ Et idem aucto. Gal. vj. sim. far. Fructus K
eius qñ est maturus cõplete est calidus calidi
tate tẽperata: ⁊ qui ex eo est imaturus est fri-
gidior ⁊ stipticior. ❡ Gal. ij. de cibis: cap. de L
oliuis. Oliue paucũ oĩno alimẽtũ dant corpo
ri: ⁊ maxime q̃ sunt mature: comedũt aũt ho-
mines has cũ pane qdẽ magis: sine aũt pane
alinadas ⁊ kolimiadas sic vocatas grã sub-
ductionis vẽtris. Cuꝫ garo aũt ante cibũ: sic
aũt q̃ sunt mature in arbore plurimũ vnctuo
sum: sicce stipticũ chimũ hñt propter qđ ⁊ ro-
borant stomachũ: excitant appetitũ: idoneis-
sime aũt ad hec sunt que cum aceto reposite.
Multipliciter aũt ista preparant qui studue-
runt circa pulmentariam experientiam.
❡ Almansor tractatu. iij. cap. de oliuis. Oli- M
ue de aqua calide sunt ⁊ sicce cõplexionis: q̃ si
ante cibum. s. comedãtur ventrẽ mouẽt: ⁊ os
stomachi robustũ reddunt. Oliue aũt de oleo
calidiores sunt: que ⁊ os stomachi minus cor-
roborant ac ventrem nimis fluere faciunt.

Capitulum. cccxxj.

Leum oliuarum. Sera. aucto. Gal. Oleum quod sumitur ex oliuis maturis quoddam est nouum: quoddaz est vetus. Eius vero quod est nouum calefacit calefactione temperata ⁊ humectat: sed vetus ex eo calidius est ⁊ magis resolutiuuz: sed illud quod accipitur ex oliuis recentibus immaturis dicitur oleum expensarum: ⁊ esto leumonsancinum. Et in nouo aliqua existit ex eo de frigiditate quantitas que est in eo de stipticitate. Et vetus ex eo dum in ipso perseuerat stipticitas est virtutis desiccatiue: donec stipticitas recedat ab eo: quia tunc fit simile quod oleo accipitur ab oliuis in summitatibus: simile est ⁊ propinquum in virtute oleo expensarum: ⁊ vniuersaliter pone considerationem tuam in omni oleo quod gustabis: quia eadem quantitas quam in eo inuenies de stipticitate est ibi de frigiditate: ⁊ si non inuenies in eo stipticitatem omnino: sed inuenies ipsuz delectabile vere delectationis die ipsum calidum cum temperamento: ⁊ situ inuenies cum hoc ipsum subtile: ⁊ illud qđ est clarum de quo si accipias parum: ⁊ ponis ipsum supra membrum: vel corpus extenditur supra corpus ⁊ dilatat multum absqꝫ eo quod imbibitur in eo ⁊ absconditur: scias ꝙ illud est bonum valde: ⁊ bonitas que conuenit oleo est in ipso: ⁊ quando abluitur oleum non mordicat.

Operationes.

A ¶ Aui. Oleuz qñqꝫ exprimitur ex oliuis immaturis: ⁊ dr̃ onfancinum: qñqꝫ ex maturis: qñqꝫ ex rubeis inter illas medijs. Et huius operatio est inter illas duas res. Item quandoqꝫ exprimitur ex oliuis domesticis: quandoqꝫ ex siluestribus que mordicant linguam.

B ¶ Onfancinũ frigidũ est ⁊ siccum in primo. Oleum autem de oliuis vltimo maturis calidum est cõmẽsurate: ⁊ declinat ad humiditatem. Omnes autem eius species corpora confortant. Motum alleuiant: extinctiue sunt.

C ¶ Oleum oliuarum siluestrium est sicut oleũ rosarum in plurimis intentionibus. Conseruat capillos: ⁊ prohibet velocitatem caniciei cum aministratur omni die.

D ¶ Confert gingiue sanguinee calluendo os ex eo. Confirmatqꝫ dentes motos. Item expressum de oliuis siluestribus immaturis confert vlceribus humidis ⁊ siccis ⁊ scabiei.

E ¶ Dyas. Oleum quod fit ex oliuis non bene maturis est oleum expensarum: ⁊ est conueniens sanis: ⁊ proprie illud quod est nouum ex eis sine putrefactione boni odoris: ⁊ ex illo qđ est huiusmodi fiunt olea aromatica: ⁊ est bonum stomacho propter stipticitatem que est in eo: ⁊ restringit gingiuas ⁊ confortat dentes quando tenetur in ore: ⁊ prohibet sudorẽ.

F ¶ Et oleum vetus oliuarum maturarum conuenit in medicinis: ⁊ omnes species olei sunt lenientes corpus: ⁊ prohibent aductum frigoris corpori: ⁊ faciunt ipsum abilem ad motum ⁊ molliunt ventrem: ⁊ debilitant virtutem medicinarum vulnerantium.

G ¶ Et datur in potu cõtra medicinas mortiferas vt euomatur cum eis: ⁊ fit cum hoc assidue quando bibuntur ex eo. ʒ. ix. cum tantundem aque ordei vel aque calide laxant vẽtrem: ⁊ quando decoquuntur cum ruta ⁊ bibuntur ex eo calido. ʒ. ix. confert torsioni vẽtris ⁊ expellit lumbricos.

H ¶ Et qñ fit cum eo clystere cõfert colice q̃ fit ab apostemate interiori: ⁊ oppilatione q̃ fit a stercore duro: ⁊ antiquum ex eo est calidius: ⁊ plus resolutiuũ: ⁊ fit cum eo cohol ad acuendum visum: ⁊ si non habes ⁊ necessario indiges eo, coque ipsuz donec fiat sicut mel ⁊ vtere: ⁊ virtus eius est sicut virtus veteris.

I ¶ Et oleũ oliuarũ siluestriũ est stipticũ: iuuamentũ eius est in medicina minus iuuamẽto supradicti olei: ⁊ iuuamẽtũ eiꝰ ẽ sicͭ iuuamẽtũ olei rosarũ: ⁊ stringit sudorẽ ⁊ prohibet casuz pilorꝫ: ⁊ purgat furfures capitis: ⁊ cõfert scabiei ⁊ poris: ⁊ prohibet canos qñ ex eo fit collutio oris valet ad apata gingiuarum: ⁊ cõfert dẽtibus cõmotis.

K ¶ Et iaꝫ preparanť ex ea epithimata ad gingiuas qñ humores cur-

runt ad eas:ꝛ opoꝛtet ꝙ accipiat lana ꝛ inuol uatur supꝛa filum ꝛ madefiat in oleo feruēti ꝛ ponatur sup gingiuas sepe donec albescāt.

Capitulum.ccccxxij.

Libanuз grece ꝛ latine vel thus: ara
o bice Ronder. Sera.lib.ag.ca. Ronder.auc. Dyasc. Est gūmi ex canchi siue Karech. Et sunt eius species quattuoꝛ. Una est melioꝛ:ꝛ est ex terra indie: cuius coloꝛ est smaragdinus:ꝛ sicut coloꝛ melōgie: ꝛ colligitur in chochijs:ꝛ figura eius est rotunda:ꝛ fractura eius est angulosa:ꝛ ponūt illud homines in olla terrea:ꝛ agitant ollam tamdiu donec figura eius rotundatur. Et post tempus fit rubeū:ꝛ secunduз est ex terris arabum:ꝛ est secundum in bonitate:ꝛ melius ex eo est masculum:ꝛ est illud qͦ est rotundū album:ꝛ non facile frangibile. Et quando frāgitur qͦ est interius eius est tenax:ꝛ qñ fit fumigatio cum eo comburitur cito:ꝛ tertiuз est in bonitate sicut arabicum: ꝛ est habens frusta minoꝛa ꝙ ipsum:ꝛ declinat plus ad coloꝛem acoꝛi. Et quartū est de coloꝛe albo: ꝛ qñ frangitur vergit coloꝛ eius ad caloꝛem mastícis. Idem auc. Gal. Sapoꝛ olibani est stipticus stipticitate multa. Uerum albuз ex eo nō habet stipticitatem manifestaз. Uirtus eius est que calefacit in.ij.gra. ꝛ desiccat in.i. vnde est stipticum. Dyasc.ca. de olibano. Thus vel olibanum lacrimus est arboꝛis que grece libanus dicitur. Quod autem de arabia defertur candidū est: quod vero de india rufuз: sed vtrunqз masculum est. Est tertiuз genus minutum valde ꝛ rufum quod māna thuris dicitur. Est ergo optimuз thus quod masculum dicitur: subrufum ꝛ rotundum ꝛ pingue ꝛ naturaliter leue ꝛ fragile:ꝛ quod ab igne cito incenditur odoꝛem suauem copiose emittens. Gal.vij.sim.far.ca. de thure. Libanuз idest thus calefactiuum quidem est in.ij.gra. siccatiuum autem in pꝛimo. Habet auteз qd stipticans pauцuз: minime vero manifesta est stipticitas in albo sm coloꝛē. Coꝛtex aūt eius stipticam virtutem manifestaз possidet: quocirca siccat generose: vt in secundo gradu siccatiuum existat.

Operationes.

¶ Sera.auc. Dyasc. Abstergit obscuritateз A
visus: replet vlcera pꝛofunda ꝛ incarnat ea:ꝛ consolidat vlcera recentia cum suo sanguine.
¶ Et quando bibitur olibanum confert spu B
to sanguinis ꝛ abscindit fluxum menstruoꝛuз ꝛ cuiuscunqз sanguinis vndecunqз fluat: ꝛ sanguinis qui fluit a cerebꝛo qui dicitur mescha:ꝛ est species fluxus sanguinis narium: ꝛ pꝛohibet vlcera fraudulenta que fiunt in ano ꝛ in alijs membꝛis. Quando miscetur cum lacte ꝛ fit inde linimum ꝛ administratur.
¶ Additio. Medicamen ꝙ valet in omni fluxu sang. ꝛ communiter cirurgici debēt ipsuз secum poꝛtare. ℞. thuris.i. Olibanum: masticis: san. draco. boli arme. aloe cicotrini: terre sigillate aā.ʒ.i. ꝛ fiat puluis.
¶ Et quando admiscetur aceto ꝛ oleo: ꝛ fit C
linimentum in pꝛincipio foꝛmice: aufert eam ꝛ empetiginē:ꝛ miscetur cuз adipe anseris:ꝛ poꝛci ꝛ curat vlcera fracta ab adustiōe ignis: ꝛ scissuras pedum que fiunt a frigoꝛe.
¶ Et quando miscetur cum pice curat con D
cussionem aurium. Et quando miscetur cum vino dulci ꝛ distillatur in aurem: confert doloꝛi eius.
¶ Et quādo admiscetur cū chimolea: ꝛ oleo E
rosarum:ꝛ liniuntur cum eo apostemata calida māmillarum que fiunt post partum: tunc confert eis:ꝛ ipsum admiscetur cum medicinis conferentibus pulmoni ꝛ emplastris resoluentibus apostemata interioꝛa.
¶ Et qñ bibit ꝯfert sputo sanguinis:ꝛ dissol F
uitur flegma ꝛ aufert tristiciā:ꝛ auget memoriaз. Et qñ bibūt de eo sani parum melioꝛat eos: sed si

eos: sed si nimis cū vino biberint inducit ma-
niam: ⁊ amplius cuꝫ vino occidit. Et cōburi-
tur olibanum quando accipitur frustū ex eo:
⁊ incēditur ⁊ inflammatur: ⁊ ponitur in testa
subtili ⁊ comburitur: ⁊ quando comburis eū
oportet vt cooperias eum aliquo alio vase: q̄r
facit cum hoc ꝙ non incineratur.

G ¶ Serap. auc. Gal. Virtus fumi olibani est
calidior ⁊ siccior virtute olibani quousqꝫ re-
ponatur in tertio gradu: ⁊ abstergit ⁊ replet:
⁊ mundificat vlcera oculi: quemadmoduꝫ fa
ciunt fumus myrre ⁊ storacis.

H ¶ Et ideꝫ auct. Dyas. Fumus olibani sedat
apostemata oculi: ⁊ abscindit cursūꝫ humidi
tatum ad ipsuꝫ: ⁊ mūdificat vlcera eius: ⁊ ge
nerat carnē in vlceribus ipsius que dicuntur
chilomata: ⁊ sedat apostemata que fiūt in eo
que dicuntur kankri. Fumus auteꝫ myrre ⁊
storacis eodē modo colligit̄: ⁊ valet vt supra.

I ¶ Et idem auctoritate Aben mesuay. Oli-
banum destruit flegma ⁊ aufert tristiciam: ⁊
auget memoriam. Auicenna de viribus cor-
dis dicit ꝙ confortat cor.

Capitulum. cccxxiij.

Popanax latine: sꝫ grece panax: era
clea. Arabice Jensis vel Hesir. Ysi.
lib. etymo. Panax est herba fragrā-
tis odoris tyrso ferule similis: ex qua profluit
succus qui oppopanacis dicit̄: croceus ⁊ pin-
guis: odore grauis ⁊ amarissimus. ¶ Dyas.
Est panax eraclea vnde opopanax colligitur.
Hec habet folia expansa super terram: hor-
ribilia ⁊ aspera valde in qnqꝫ partes diuisa:
virgam longam sicut ferule coloris albi: ⁊ su
per eam capitella aneto similia cum flore mel
lino. Semen odoratum ⁊ calidūꝫ: radicē vnā
solidam que de se multas emittit radices al-
bas odore graues ⁊ gustu amaras. Ipsaqꝫ ra
dix lacrimum emittit qui colorem croceū ostē
dit. ¶ Sera. lib. ag. ca. Hensir. auct. Drasc.
Arbor Jensis vel hensir. i. opopanacis plan-
ta in ortis ⁊ pomerijs inuenitur: ⁊ est planta
habens folia aspera sicut ficus non magna
⁊ spansa super terram viridia rotunda: ⁊ di-
uisa in quinqꝫ ptes: similia folijs ficus in sua
similitudine: ⁊ stipes eius est longus similis
stipiti galbani: albus super quem sunt pili al
bi similes pulueri albo: in cuius circuitu sunt
folia parua: ⁊ in summitate eius sunt capitel
la similia capitellis aneti: in quibus sunt flo-
res croceum colorem habentes: ⁊ habentes
odorem bonum: ⁊ habet semen odoriferum:
⁊ habet radices multas egredientes ab vna
radice: grauis odoris: solida super quam est
cortex grossus amari saporis. Quod autem
ex semine eius plāte est melius: est illud quod
est super stipitem. ¶ Auicen. lib. ij. capitu. de
opopanaco. Opopanacum est arbor que non
eleuatur a terra: ⁊ similantur ipsius folia fo-
lijs ficus: ⁊ sunt vehemētis viriditatis rubea
incisa: habentia partes rotundas: ⁊ eius crus
est sicut cucumeris: super quod sunt pili pul-
uerulenti. Et eius folia sunt parua valde: su-
per cuius extremitatem est corona similis co-
rone aneti: ⁊ eius flos est citrinus: ⁊ folia flo-
ris sunt boni odoris: ⁊ vene ipsius sunt pluri-
me: ramificantur a radice vna: grossum ha-
bentes corticem: ⁊ interius odoris est graui-
tas. Eius autem gūma extrahitur cum inci-
sione sue radicis in primis cuꝫ crus apparet.

Operationes.

¶ Aui. Est aūt resolutiuū ventositatum: le- A
nificatiuum: abstersiuum: lenificat duricies ⁊
bothor. Eius radix est ad medicandum ossa
nuda: ⁊ cum melle est cōueniens vlceribus an
tiquis ⁊ igni persico: ⁊ qd̄ super ipsum est etiā
vulneribus ⁊ bothor: ⁊ ad summum omnes
partes eius confert vlceribus fraudulentis.
¶ Et bibitur cū aqua ⁊ alcaratin: ⁊ cuꝫ vino B

propter cōtractionē lacertoꝝ ex percussione.
C ¶Quidā.n.dixerunt ꝙ ipsum est malū nervis:ꝛ vꝫ ꝙ fit malum nervis sanis siue humectatis. Et conferēs est sciatice:ꝛ remouet lassitudinem:ꝛ conuenit dolori iuncturarū omnium:ꝛ podagre more emplastri suppositus.
D ¶Confert corrosioni dentium:cuꝫ eo implētur:ꝛ sedat dolores eorum ꝛ conuenit sode ꝛ epilentie:ꝛ matri infantium. Acuit visum ꝛ fit ex eo collirium. Ex folijs eius fit emplastrum super dolores lateris.
E ¶Et opopanacum conuenit dolori vtrorūqꝫ laterum:ꝛ tussi cum sint frigidi. Eius succus conuenit duriciei splenis more emplastri superpositum ꝛ bibitum cum aceto.
F ¶Ponuntur autem ex eo decem aurei in duobus vrseolis musti:ꝛ clarificatur post duos menses ꝛ conuenit splenī valde.
G ¶Et mustū hoc cōuenit ydropisi:lenit duriciē inficis:ꝛ ꝯuenit guttationi vrine:ꝛ auellana vna ex eo bibit cū aqua calida ad ꝓuocandum vrinā ꝛ mēstrua:ꝛ iuuat inficē frigidā.
H ¶Et eius fructus facit abūdare menstrua:ꝛ ꝓpriē cū absinthio ꝛ interficit fetū:ꝛ ꝓpriē radix ei⁹. Ipse nāqꝫ facit aborsū supposita ꝛ bibita. ¶Et cōuenit ꝓfocationi matricis:ꝛ exterminat vētositatē ꝛ duriciē eius: ꝛ cōuenit colice:ꝛ soluendo educit crudum humorem.
K ¶Et cōuenit pruritui vesice si bibit cū aqua cartami ad rigorē ꝛ febrem:periodicas:ex eo cuꝫ pice fit emplastruꝫ bonū morsui canis rabiosi cū aristologia ad pūcturas bibita est triaca:ꝛ siliter eius succus: loco eius ponitur ficus:ꝛ extimo ꝙ armoniacū est ei ꝓpinquū.
L ¶Sera.auc.Gal. Radix eius est medicina que desiccat ꝛ calefacit: ꝛ in hoc est melior ꝙ ipsum opopanax. Cortici autēꝫ eius inest virtus absterfiua. Cortex eius valet cōtra denudationem ossium nudatorum:ꝛ nos quidem cōtimur in medicinis ossium denudatoruꝫ: ꝛ in medicinis vlcerum fraudulentorum: qꝛ generāt iste medicine carnes in vlceribus generatione forti.
M ¶Et auc. Dyas. Quando datur de eo in potu cuꝫ mellicrato aut vino confert rigoribus fe.periodicarum ꝛ concussionibus neruorum ꝛ doloribus lateruꝫ:ꝛ tussi:ꝛ distillationi vrine:ꝛ scabiei vesice.
N ¶Et idem auc. Aben mesuay. Conuenit ad ea ad que iuuat armoniacum:ꝛ dosis est a.3. ꝭ.vsqꝫ ad aureum.i.
O ¶Addi. Aaron dixit. Cura apatis duri oculorū. Accipe oppoponacū:ꝛ teratꝛ misceatur cū butyro vaccino:ꝛ superponatur: ꝛ cōfert.

Capitulum.cccxxiiij.

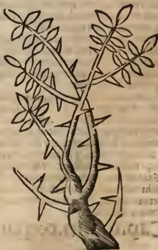

Nomia quam multi onomidas appellauerunt. Dyascorides.c. Onomia virge sunt duoruꝫ palmorū:ꝛ nodose:folia illi sunt minuta sicut lenticule:aut rute aut anchuse sub aspa ꝛ pinguia ꝛ spissa:hāc multi in sale cōponunt ꝛ comedunt suauissime: virge predicte spinas acutissimas habent:albe sunt ꝛ virtutis calide.

Operationes.

¶Corium radicis earum cum vino bibitum vrinam ꝓuocat:lapidem vesice excludit. Vulneribus sordidis medicatur: cum aceto cocta ꝛ ore retēta dolorem dentiuꝫ prohibet. A
¶Galienus.viij.simpli.far.ca.ononis. Ononis radicem habet calefactiuam iam ſm tertium gradum. B
¶Cortex vero eius maxime est vtilis participans abstersiuitate ꝛ incisione: vnde non tantum est abstersiua sed lapidem fractiua. C
¶Eadem autem virtute ꝛ escaras cito fistit: vtuntur autem ea ꝛ ad dentium dolorem coquentes in oxicrato ꝛ gargarizantes. D

Capitulum.cccxxv.

¶Origanū

O Riganum. Dyaſ. Origanū eſt omnibus notū: ⁊ eſt duplex: domeſticum videlicet ⁊ ſilueſtre: vtrunq3 ca. ⁊ ſic. in tertio gradu: ſilueſtre tamen calidius eſt. ℭ Pla. Origanū ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gra. Eſt origanū ſilueſtre qđ latiora h3 folia ⁊ fortius operatur: ⁊ eſt domeſticū qđ vbiq3 reperitur in ortis: videlicet ⁊ in pratis: ⁊ minuta h3 folia: ſuauiſq3 operatur qđ in medicinis ponit. In tēpore productionis florū colligit: ⁊ cum floribus in vmbra ſuſpēdit ⁊ exiccatur: p ānū ſeruat. Fo. cū florib⁹ abiectis ſtipitibus in medicinis ponunt: virtutē h3 diſſoluendi: attrahendi: relaxādi: conſumēdi. Itē origanū naſcitur in locis cultis inter vepres ⁊ frutices.

Operationes.

A ℭ Dyaſ. Origano virtus eſt ca. ⁊ eius elixatura morſib⁹ venenatis occurrit cū vīo data: B bibita quoq3 cū dulcore pſtat effectū. ℭ Cōſt. Origanū vrinā ⁊ menſtrua prouocat. Vētoſitatem ⁊ rugitū ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ expellit: ⁊ maxime ſi ſunt ex groſſis humorib⁹ aut C indigeſtis. ℭ Lumbricos ⁊ aſcarides occidit ⁊ expellit ſi ex eius apozimate potetur. D ℭ Maſticatū dolorē dentiu3 mitigat: ſtomachum ⁊ epar ⁊ pulmonem de groſſis humoribus mūdat. Cum ficubus ſiccis manducatū ſudorē prouocat. Corpore ex eius apozimate E loco ſcabiē ⁊ ycterician ſanat. ℭ Succus eius cu3 lacte mulieris auribus diſtillat dolorē mitigat. ℭ Succus eius bibitus viridis tumorē F faucium ⁊ vue tollit: bibita cū mulſa nigrā colerā per ventrem deponit. Serpentes quoq3 fugat: ventrem tēperat. ℭ Macer. G

Origani vires calide ſicceq3 legūtur.
Tertius huic in vtroq3 gradu concedit eſſe.
Illius in vino curat decoctio ſumpta.
Quo ſuis peſtiferos morſus ſi ſepe bibatur.
Cum mulſa ſumptū prodeſt aconita bibenti.
Cum multis alijs poteſt obſtare venenis.
Cōquaſſata iuuat manſu3 vel ſepius hauſtū.
Ydropicos repmit bibitū: ſiccatq3 tumorē ⁊c.

Capitulum. cccxxvj.

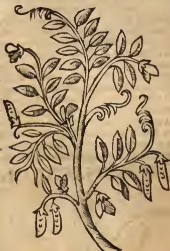

O Robus Pal. li. ij. In menſe februario vltimo ſeritur non pabuli ſecandi ſed colligendi ſeminis cauſa. Iugerum occupant modij ſeptem. Serenda eſt autē in terra proſciſſa poſt horam tertiam vel ſecundā: cum ros eſſe defierit quem ferre nō poteſt: ſed ſtatim cooperienda eſt ante noctē. Nā ſi nuda manſerit humore corrūpitur noctis. Obſeruandū eſt ne ante lunā. xxv. ſeratur: q2 ſic ſatam limaces perſequūtur. Yſid. lib. ethymologia. Herbu3 a greco traxit vocabulum: hoc enim illi orobum dicunt. Quod cum ſit quibuſdam pecoribus infeſtum: thauros tamen efficit pingues. ℭ Actor. Orobu3 (vt ſuperius diximus) ipſum eſt herbum ſiue

beruũ: cuius naturã sub berui cuꝫ aspiratiõe
vel erui sine aspiratione nobis iã ex magna
pte superius locis cõgruis posuimus: nõnul-
li medicoꝝ nostroꝝ illud eẽ putauerũt orobũ
qḋ nos viciã dicimus. Sꝫ Ysi. hec ponit pro
duobꝰ: ⁊ dr̃ a nõnullis ꝙ due spẽs sunt quasi
vnius generis: vna videlꝫ maior q̃ orobuꝫ vo
caẽ: alia vero minor q̃ vicia ⁊ vulgariter nece-
reon ap-
pellatur.

Operationes.

A ¶ Dyas. Orobũ oẽ siue berbũ cuꝫ pte ama-
ritudinis est calidũ. Ideo splenum ac renes ⁊
epar purgat: scabies ⁊ empetigies sanat: vul
nera quoqꝫ curat: cũ melle ipositũ desiccat.
B ¶ Habundanter incidit: aperit: proijcit pa-
rotidas: induratosqꝫ testiculos digerit.
C ¶ Isaac in die. parti. Orobũ est ca. in. j. gra.
sic. in. ij. vñ mundificatiuũ est ⁊ colatiuũ: mũ-
datum corticibus iureqꝫ de eius farina facto
D ventrẽ humectat. ¶ Vrinã ⁊ menstrua pro-
uocat: cutemqꝫ clarificat: non tñ plurimum
asuefiat: ne forte sanguinem mingere faciat.
E ¶ Aliqñ per nares sanguinis efficit fluxum:
farina eius cocta cum sepotis qḋ est spẽs thu
F ris ydropicis ytericisqꝫ valet. ¶ Tẽpata ve
ro cũ vino valet super rabidissimi canis mor-
G sum posita. ¶ Rursus cũ melle tẽperata lẽti
ginẽ mũdificat vulneribus ⁊ apatibus valet.
H ¶ Item calculosis magnum est iuuamentũ.

Capitulũ. cccc xx vij.

Olus latine: arabice sacbiliemenie:
o grece blicodi vel bliton. Serapi. lib.
ag. cap. Sacbilienenie siue sacbala
samena auct. Gal. Sacbiliemenie. i. olus ia-
menum oibus notũ. Virtus eius est fri. ⁊ hu.
in. ij. gra. Ysid. Olus ab alendo dictuꝫ est: eo
ꝙ primum oleribus quondã alerent hoies an
teq̃ fruges ederẽt ⁊ carnes. Tantũmodo. n.
oleribus alebantur: ⁊ arboꝝ pomis sicut ani-
malia herbis. Dicitur olus molle quoddã her-
be ortulane genus. ¶ Actor. Olus itaqꝫ ge-
neraliter dr̃ oĩs herba precipue ortulana que
in cibum ⁊ alimentum hominis assumitur.
¶ Vnde Ysido. Maluam ⁊ rapam: napuꝫ ⁊
raphanum: lactucam: pastinacam: cepam: al
lium ⁊ similia deputat inter olera. Nihilomi
nus cum appropriato vocabulo dicitur olus
herba quedam specialis ortulana.

Operationes.

¶ Aui. Olꝰ aliamení qḋ ẽ in ipso ſm Dyas. A
medicie virtus oino nõ est: ⁊ est aquosuꝫ sicut
atriplex qḋ saporẽ nõ hꝫ. Et in hoc abũdat
plus in oibus oleribus. Est. n. vehementioris
humiditatis q̃ lactuca ⁊ q̃ cucurbita. Nu-
trimentuꝫ eius paucũ est. Eius penetratio nõ
est velox: eo ꝙ penitus nitrositate priuatũ est.
Teste Galieno frigidum ⁊ humiduꝫ est in. ij.
¶ Ex eo fit emplastꝝ calidis apostematibus: B
⁊ eius radix malis vlceribus. ¶ Succus eius C
cũ oleo roseo cõfert soda ex adustione solis oc
cidenti: cõfert ẽt tussi calide proprie decoctuꝫ
cuꝫ oleo amigdalino ⁊ aqua dulces granati.
¶ Sera. aue. Dyas. Herba ipsa comeditur D
⁊ mollit ventrem: ⁊ non est omnino virtus in
ea ex rebꝰ medicinalibus: ⁊ hꝫ in se aqueitateꝫ
multaꝫ plus q̃ omnia alia olera: ⁊ quando fit
emplastrum cum ea super apostemata cali-
da confert: ⁊ sedat sitim ⁊ tussim que fiunt a
caliditate: ⁊ ipsum est pauci nutrimenti quan
do comeditur ⁊ est tarde penetrationis.
¶ Et idem auct. Isaac. Quando fit empla- E
strum cum radice ipsius vlceribus que dicũẽ
faui a qbus emanat humiditates silismelli.
¶ Et idem auc. Habix: est fri. ⁊ humi. in. ij. F
gra. Humiditas eius est amplior q̃ humidi-
tas lactuce ⁊ cucurbite: ⁊ substantia eius est
aquosa non habens in se grossiciẽ: qꝛ cito de-
scendit ⁊ mollit ventreꝫ: ⁊ ideo modice reddi
tur nutrimentum ex eo.
¶ Et exprimitur succus foliorum ⁊ miscetur G
cum oleo rosaruꝫ: ⁊ confert dolori capitis qui
accidit a calore solis.

¶ Et qñ

H ¶ Et qñ coquitur herba ipsa ⁊ proijcit super ipsam oleũ amigdalaꝝ ⁊ succus maloꝝ granatorum dulciũ cõfert tussi sicce que est cũ ca
I liditate ⁊ aspitate pectoris. ¶ Ypoc. Clauos .i. poros pedũ iposito eo liniri ⁊ cõpmi credũt

Capitulũ. cccxxviij.

Papauer latine: grece ãmone vel miconiuz: ara. charchar. vel cachili vel
P chaschasi. Sera. lib. ag. c. charchar. auc. Dyasc. Papaueris multe sunt spẽs. Nã ex eo ẽ domesticũ. Et illud est papauer albũ qd̃ seminatur in ortis: cuius capita sunt oblõga: ⁊ semẽ eius est albũ: ⁊ ex eo est agreste. Et sunt eius due spẽs. Una est hñs caput depressuz: ⁊ semẽ eius est nigruz: ⁊ istud vocat̃ papauer rubeũ. Et alia hz caput lõgũ: minus tñ altero: ⁊ noiat̃ scil: ⁊ ex eo ẽ papauer cõcussuz: eo ꝙ semia eius eo ꝯcusso cito cadũt: ⁊ illud est papauer nigrũ. Et ex eo ẽ almulcaran qd̃ nascit̃ iuxta mare in littorib⁹ ⁊ illud est papauer cornutuz: qd̃ hz folia alba silia folijs plãte: q̃ dr̃ flomos: scissa tñ ⁊ sũmitates altas sicut folia papaueris agrestis: ⁊ stipitẽ silez illius stipiti. Et hz florẽ glaucũ: ⁊ hz semẽ minutũ in vaginis subtilibus ⁊ lõgis ⁊ curuis sicut cornua ⁊ sicut hz fenugrecũ: ⁊ pp hãc cãm noiatur Kiratidos ⁊ almicõ: ⁊ eius expositio est cornutũ papauer: ⁊ semẽ quod est inclusum in illis vaginis est minutũ nigruz ⁊ aspeꝝ. Nascit̃ in locis marinis ⁊ asperis: ⁊ latine vocatur memit ⁊c̃. ¶ Gal. vij. simp. far. c. Micon chirãtes. i. papauer cornutũ noiatum est quidẽ sicca fructu breuem cõnexionẽ hñte: sicut ⁊ fenugreci: ⁊ assimilat̃ cornu bouino: vocat̃ aũt ab aliquibus papauer marinũ: qm̃ vt plurimũ ꝓpe mare nascit̃. Uirtutẽ aũt hz incisiuã ⁊ abstersiuã. Opiũ aũt qd̃ ex succo ipsius fit fri. est in. iiij. sic. in. iij. Papauer cõponit̃ ab aperio ⁊ vẽto: inde papauer qd̃ vẽto magis aperit florẽ. Idẽ li. vt. s. Papauer vnũ quidẽ est irias idest fluidũ noiatuz: eo ꝙ cito ab eo defluũt semina eius: vel q2 ab eo cito defluit flos. Aliud vero ẽ domesticũ qd̃ est ortense ⁊ excollit̃. Atuero ⁊ alia duo sunt papauera siluestria vltra hec: vnũ qdẽ quasi depressam hñs codiã: aliud aũt oblõgiorez: hoc totũ aũt est oblõgius ⁊ aridius: huius papaueris opos. i. lacticiniũ defluit. Uñ ⁊ qdaz nominant id fluidũ: virtus aũt oium papauerũ est infrigidatiua. Sed ortẽsis quidẽ qd̃ ⁊ calachitidã noiant moderate est somniferũ semẽ aptũ esui propterea qdez ⁊ in panibus miscet̃ id: ⁊ cũ melle permiscẽtes comedunt. Primi vero cuius cito florẽ defluere diximus: semen fortius infrigidat: quocirca nequaꝙ qs eo vti tuꝝ incessanter: sicut eo qd̃ est ortense: attñ ponunt id in cibis qui cũ melle fiũt in nitro ⁊ in panibus. Tertio vero dicti semẽ nigꝝ existẽs iam farmacosum est sufficienter infrigidans. Quarto aũt dicti farmacosius omnibus est: ⁊ fm semẽ: ⁊ fm codiã: ⁊ fm folia: ⁊ fz opiũ. i. ei⁹ lacticiniũ vehemẽter ĩfrigidat, vsqz ad torporẽ ducẽs ⁊ mortificationẽ: vñ medici est vti eo: hñ miscẽdo cũ farmacis obtũdẽtibus frigiditatis fortitudĩez. Est. n. ex q̃rto ⁊ vltimo infrigidãtium.

Operationes.

¶ Pande. caꝑ. cxlvi. Uirtus papaueris domestici dicte speciei est q̃ infrigidat frigiditate forti: ⁊ illud papauer est qd̃ plus ingredit̃ in medicinis. Uñ qñ papauer simpliciter ponitur in medicinis: illud debet intelligi: vnde valet in medicinis semen eius: folia: capita: ⁊ A
lac. Uirtus eius est fri. in. iij. gra. ¶ Sera. B
lib. aggre. auc. Dyas. Domestici papaueris semen inducit somnuz temperate quãdo puluerizatur cum pane: aut miscetur cum melle ⁊ comeditur: sed contusum semen eius infrigidat frigiditate forti. Et gñmi eius papaueris: ⁊ succus eius est opiũ. ¶ Sed scil. i. liquiduz ingreditur plus in medicinis: valet semẽ eius: folia: ⁊ lac ipsius: ⁊ virtus eorum est que

infrigidat in.iiij.gra.⁊ illa est virtus narcotica ⁊ mortificatiua.

D ¶ Et idē auc. Gal. Uirtus domestici ⁊ agrestis est infrigidatiua:⁊ ꝓpea si coquātur folia eius cū capitibus in aqua:⁊ fundeꝛ eius decoctio sup caput facit dormire:⁊ qñ teruntꝛ eius folia cōtritione forti:⁊ miscenꝛ cū sanieb:⁊ fit inde emplastrum apatibus calidis ⁊ herisipile:⁊ daꝛ ex eo in potū nō potētibus dormire.

E ¶ Et teruntꝛ capita papaueris recētia: ⁊ fiūt trocisci q desiccantꝛ ⁊ reponuntꝛ ⁊ admistrantꝛ.

F ¶ Et qñ coquuntꝛ capita papaueris in aqua: donec cōsumatur aque medietas: deinde admiscetur illi decoctioni mel:⁊ iterū coquitur donec coaguletur: ⁊ fit inde loboc est valde bonum tussi:⁊ supfluitatibus que descendūt ad cannam pulmonis:⁊ fluxui antiquo menstruorum:quando autem admiscemus ei acaciam ⁊ ypoquistidos fit fortius ad hoc.

G ¶ Semen vero nigri papaueris teritur fortiter ⁊ datur in potu cum vino in fluxu ventris ⁊ in cursu humorum antiquo ex matrice. Cauendum tamē est a nimietate vsus eius ne inducat subeth: aut litargiaz: aut etiā mortez.

H ¶ Et teritur cum aqua: aut aqua ro. fit emplastrum fronti ⁊ temporibus ad nimias vigilias:⁊ ad dolorem capitis.

I ¶ Et qñ sumiꝛ de ipso opio pua quātitas sicut est granū orobi: facit dormire ⁊ sedat dolorē ⁊ ꝯfert tussꝭ ⁊ fluxui antiquo.⁊ decoctio papaueris albi qñ abluiꝛ cū ea caput facit dormire tpate:⁊ si aliqs vtiꝛ eo nimis inducit subeth.

K ¶ Et si sumiꝛ in potu ꝯfert morbis q fiūt ab humoribus q descēdūt a cerebro: qꝛ repellit eos:⁊ marie qñ sumiꝛ cū aqua pluuie ⁊ vino: ⁊ qñ ex eo sumiꝛ ꝗtitas magna facit subeth: ⁊ postea occidit ⁊ misceꝛ cū myrra ⁊ oleo ro.⁊ croco:⁊ distillaꝛ i aurē:⁊ ꝯfert apatib⁹ ca.oculoꝝ. Et qñ dissoluiꝛ cū aceto cōfert herisipile.

L ¶ Et qñ miscetur cum lacte mulieris ⁊ croco confert podagre: ⁊ fit ex eo suppositorium paruum ponitur in ano ⁊ facit dormire. Est autē vsus opij in collirijs: vt dicit idē Sera.

M ¶ Dyagoras autem probibuit vsuz eius in egritudinibus oculorum ⁊ aurium: quoniaz debilitabat sua frigiditate membra illa.

N ¶ Anderadas dixit ꝙ nisi adulteraꝛ inducit cecitatē quibus intromittereꝛ: ⁊ dixit ꝙ iuuamentum eius solū est in odorando faciēs dormire: alijs vero oībus modis vsus eius est malus ⁊ periculosus valde: sed hi oēs errauerūt: qm̄ operatio eius verificatur per experientiā.

O ¶ Et idem auct. Gal. Papauer cornutum laxat ventrem laxatione leui: vnde abstergit incidit ⁊ dissoluit ⁊ diminuit.

¶ Gal. vij. sim. far. capi. micon cataputicos. Radix huius herbe cocta in aqua vsqꝫ ad medietatē epaticos iuuat:⁊ flo.⁊ fo. valō sordida ⁊ male morigerata vlcera iuuant: abscedere autem ab eis oportet cum iam facta fuerint vlcera munda: intantum enim abstergere natura sunt: vt ⁊ ipsius munde carnis non derelinquatur quid propter nāqꝫ fortitudinez nedum sordes sed etiaz escaras vlceris auferūt. P

¶ Auicē. Species papaueris sunt infrigidatiue ⁊ non est in ipso conglutinatio de qua sit curandum:⁊ illud quidem quod est nigrum: est ingrossatiuum exiccatiuuz:⁊ flos eius ⁊ folia conferunt multum apostematibus sordidis:⁊ oportet ꝙ caueatur postꝙ̄ mundificata fuerit: qꝛ abstergit abstersione forti quousqꝫ dissoluit ⁊ diminuit carnem:⁊ ipsa quod auferunt escaras adustas que sunt in eis. Et quādo coquitur radix huius plante cū aqua vsqꝫ ad consumptionem medietatis:⁊ datur in potu decoctio eius confert sciatice ⁊ doloribus epatis:⁊ confert illis qui habēt in vrinis suis velut telam araneam quorū vrina est grossa. Q

¶ Et semē eius quādo sumiꝛ in potu in quātitate duarum casuꝛ cum mellicrato laxat vētrem laxatione leui: ⁊ flos eius ⁊ fo. quādo fit emplastrum cū eis addito oleo auferunt fraudulentiam vlcerum. R

¶ Sera. auct. Rasis. Opium confert fluxui ventris ⁊ vlceribus intestinorum: ⁊ dosis est ab vno dauich vsqꝫ ad duos:⁊ quantitas occidens ex eo est.ʒ.ij. S

¶ Et dixit si detur opium illis quorū virtus dissoluitur propter vigilias curat eos: eo ꝙ facit dormire: ⁊ sic facit reuerti virtutē eorum. Et dixit Gal. l li. de igenio sanitatis: ꝙ opiū mandragora ⁊ iusquiamus desiccant vlcera. T

¶ Dyasco. cap̄. de opio. Potest autem opiū lacrimas restringere collirijs admixtuz: ⁊ circum linitum refrigerare: ⁊ aurium dolorem ⁊ totius corporis mitigare: illa videlicet ratione qua somnum facere dicitur. V

¶ Additio. Filius mesue dixit: Semē papa. sil. in mensura nūmi: vel.ʒ.i. inducit vomitū: ⁊ talis vomitus cōfert mirabiliter epilēticis. X

¶ Additio. Trocisci de papauere conferentes ad fluxum sanguinis:⁊ tussim ⁊ febrem ⁊ dolorem pectoris. ℞. Papaueris albi ⁊ nigri amboꝝ añ. pōdus.ʒ.iij. Roꝛ. ⁊ gūmi arabici: amboꝝ añ. pondus.ʒ.iiij. amili ⁊ dragaganti: amboꝝ añ. pondus.ʒ.ij. spodij pōdus Y

ʒ.i. succi

.ʒ.i.succi liquiritie pondus.ʒ.ij.croci pondus
tertie.ʒ.i.tere ⁊ aggrega ⁊ fac trociscos.
3 ¶ Addi. Oleū de florib⁹ papaueris russi ca
lefaciēs stōm frigidū: ⁊ resoluit cōmotionē ⁊
apationem'qñ cōmiscef cū adipe anseris aut
galline. Sumanf olei boni li.i. ⁊ rof. papaue.
russi.ʒ.ij.ponaf illō i vase: ⁊ ponaf i sole.x.die
b⁹: verū tñ nō h₃ illud oleū odorē.

Cap. cccxxix.

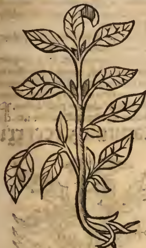

Aritaria latie: ⁊ grece alsinē: aut pte
p mon: aut pditiō: aut sideritis: aut cra
elia: aut quiastri agreste: aut libatiā:
aut polininō: arabice tugregaria. ¶ Pāō.
ca.xxix. Paritaria siue vt latini aliq vitriola
viridis h₃ ꝯtutē: ⁊ nō sicca: folia eius sūt ca.
⁊ sic.in.iij.gra.virtutē h₃ dyaforeticā. Semē
eius ēst fri. ⁊ hu. ¶ Dyasc.c. Almē siue pari
taria herba est q̃ nascif in tectis aut parietib⁹
haste sūt illi minute ⁊ rufe. Folia silia alinos
aspa: ⁊ circa ipsius hastas semē aspuȝ hñs re
bus adherēs. Uirtus ē ei⁹ semi stiptica ⁊ fri.
¶ Gal.vj.sim.far.c. Elixinen. Quidam.n.
perdition nomināt. Alij aūt pertherichū. Alij
āt siditē. Sūt āt alij q nolant hāc eradicā.i.
aūt semi ei⁹ virt⁹ expurgatiua leuiter ⁊ stipti
ca: fri. ⁊ humi.

Operationes.

A ¶ Panō.c.vt.s. Paritaria in testa calefa
cta sine liquore loco dolēti supponitur: vel ēt
decocta in vino qō melius est: ⁊ cum surfure
in vino albo aliquantulū acido multū cōfert.
Curat etiā sic preparata paritaria frigidita
tem stomachi ⁊ intestinorū ⁊ dolorē eorum.
¶ Contra stranguriam ⁊ dissuriaȝ paritaria B
in aqua salsa coquaf ⁊ oleo cathaplasmetur.
Ipsa similiter cocta ⁊ comesta valet cōtra do
lorem stomachi ⁊ intestinoruȝ ex frigiditate ⁊
ventositate. Et crispelle ex ea facte ⁊ comeste
valent contra predicta. Ad eos qui sanguinē
reijciūt pitariā tere: ⁊ extrahe succū ⁊ bibāt.
¶ Dyasc. Semē eius cathaplasmatibus ad C
bibitum: ignē sacrū extinguit: condilomata
spargit: combustionibus medicatur. Tumo
res omnes compescit. Pustulas emendat.
¶ Succus ei⁹ cū cerusa mixta ignē sacrū ex D
tinguit: ⁊ herpetas si vnctus fuerit. ¶ Et po E
dagricis medicaf cū ceroto cipño aut cū axū
gia aprino. ¶ Succus folioruȝ eius in quāti F
tate ciati vnius acceptus tussientibus antiqs
opitulaf. Tumores faucium gargarismo aut su
punctus cōpescit. Dolorē auriū cū oleo roseo
mixtus mitigat. ¶ Gal. Semē ei⁹ sanat vni G
uersas flegmones in pncipio ⁊ augmēto vsqȝ
ad statū: ⁊ precipue cōbustionibus supplasma
tus. Sȝ ⁊ succus eius igni sacro ⁊ doloribus
auriū flegmonosis ꝯuenit. ¶ Succus eius fo H
lioꝝ tūores faucium gargarismo cōpescit. Et
qdā medicoꝝ. His q lōgo tpe tussierūt ppina
uerūt eū ꝙ āt abstergat euidētē pb₃ expiētiā i
vitreis vasis.

Capitulū. cccxxx.

Alma christi latine. Arabice Naka la. Sera. lib. ag. ca. Nachala siue na p chala. Diuiditur diuisionibus multis. Nam sunt rami eius ⁊ succus ramorum ipsorum: ⁊ ciphiliones eius: ⁊ summitates ipsius: siue cacumine: ⁊ cortex cacuminis eius: ⁊ est kafri ⁊ recens ex eo immaturum quod est sicut agresta vue est balach. Idem auctori. Gal. Substantia succi ramorum ⁊ ciffilionum ⁊ summitatis est composita ex substantia aquosa tepida ⁊ terrea frigida: sed corticis summitatis substantia est in se ipsa siccior: ⁊ non est in eo humiditas aliqua. Et sapor totius arboris est stipticus. Uirtus eius est desiccatiua.

Operationes.

A ¶ Pand. cap. ccccclxij. Cofert vlceribus putridis: ⁊ stringit iuncturas: ⁊ confert corruptioni corporis ⁊ oris stomachi applicata exterius: aut in potu sumpta. Sed sedumactinas. i. nucleus siue os dactili: quãq̃ combuitur in olla sicut alie medicine: ⁊ cũ extractus fuerit ab igne extinguitur i vino: ⁊ postea abluitur ⁊ ponitur loco tucie in collirijs q̃ ponunt in oculo: ⁊ si non cõburuntur prima vice comburantur iterũ. Et virtus eorum est stiptica cõglutinatiua.

B ¶ Quando miscetur cum lardo conuenit vlceribus que fiunt in oculo ⁊ exitui oculi ⁊ casui palpebrarum: ⁊ incarnat vlcera.

C ¶ Et idem auct. Aben mesuay. Uirtus cifilionum est frigida in fine primi gradus: ⁊ sicca in medio eiusdem. Confert acuitati sanguinis ⁊ colere: ⁊ stringit ventrem: ⁊ nutrit nutrimento pauco ⁊ curat dolorem stomachi.

D ¶ Et idem auct. Rasis. Cifilio sedat fluxum sanguinis ⁊ colere: ⁊ stringit ventrem: ⁊ tarde descendit a stomachi fundo: ⁊ ad eius descensum iuuat ginziber conditum: ⁊ facit ea que facit kafri: idest summitas ramorum palmi vel cortex summitatum eorum.

E ¶ Gal. viij. sim. far. ca. Fenix arbor: ⁊ est palma. Fenix arbor est: id est palma stiptica: participat virtute in omnibus eius partibus: ramorum igitur succus austerus est ex aquosa substãtia: tepida ⁊ terrestri frigida cõsistens: similiter autẽ huius nature est: ⁊ vocatur cenogefalos. i. cefalionus esibilis existens. Fructus vero eius ⁊ maxime dulcis: nõ pauca participat caliditate: esibilis existens: ad multum peruenit vsum: non solum extrinsecus appositus vbi confortare quid ⁊ siccare ⁊ congregare: ⁊ desare ⁊ cõstringere indigemus: sed ⁊ assumptus vt cibus simul cum alijs ⁊ ipse per se.

¶ Quod vero vocatur alacer germen existẽs molle palme eandem cum cenogefalo habet virtutem: quod vero est velut rectia eius stipticam virtutem possidet: siccat autem plus predictis ceu ⁊ consistentia substantie siccius eis existens ⁊ minime participãs humiditate. F

¶ Unde multi in putridinalibus vlceribus eo vtuntur: ⁊ in farmacijs colligentibus laris articulorum ⁊ epatis ⁊ stomaticis virtutibus extrinsecus. Est autem radix huius plante siccatiue immordaciter virtutis: habẽs q̃d ⁊ ipsa stipticitatis. G

¶ Rabi moyses ca. de palma. Cor palme auget sperma: ⁊ iuuat ad coitum. H

¶ Auerrois in suo colliget. Oẽs partes dactili stipticitatem hñt manifestam. Sed fructus eius cum maturus aliquam hʒ stipticitatem. Cortices vero arboris predicte maiores habet stipticitatẽ aliq̃bus ptib' ipsius. Pro fructu huius lege supra Dactilus i. ca. cliij. I

Capitulum. cccxxxi

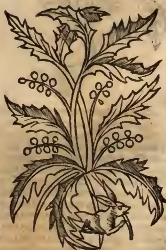

Alacium leporis. Ex herbario. Palacium leporis herba est endiuie simile: p nisi q̃ folia eius magis acuta: radices ipsius saxifrage similia. Flores parue ⁊ semen rotundum: magis tñ q̃ saxifrage. Nascitur longitudine duorũ cubitorum. Aliqui nominant istam herbam domum leporis: siue palacium leporis: siue herbam leporis. Propterea

pterea q ista herba lepore a melácolia sua cu stodit. Nascit i locis vmbrosis siue arenosis.

Operationes.

A ¶ Pallacium leporis melancolicis multuz est conueniens. Uinuz decoctionis eius valet paraliticis ⁊ ad colicá passioné ieiune súptuz.

B ¶ Radix eius in vino decocta prouocat vrinam: ⁊ bibitú calculú frágit. Ité potatú strá guiriam curat: dissintericis multum prodest radicé cum vino sumptú. Hec herba melácolicis magnú prestat auxiliuz. Radice in collo pendente generat audaciá: tollitqz timores. Pallaciú leporis cuz vino decocta quar. fe. tollit: ⁊ olbus passiōib⁹ splenis singulare ḡsidiuz est.

Capitu. cccxxxij.

Plátago maior vel arnoglossa vel qnqz neruia vel ligua arietis latine: grece arnoglossos. Ara. lisen Albamel. Pand. c. lxij. Arnoglossa. i. plantago: cuius tres sunt spés. Una est femina: cui⁹ folia sūt lata bñtia qsi fila i fractura sua. Alia est bñs folia stricta q̄ lanceola vocat: ⁊ est masculus: ⁊ hz fila vł neruos i fractura sua: ⁊ ob id qnqz neruia vocat: ⁊ bñt stipité mediuz feminibus plenú: fri. est ⁊ sic. in. ij. gra. Est alia spés que vocat plátago aquatica: pro qua lege barba siluana. ¶ Sera. li. ag. c. Lisen. i. lingua arietis: ⁊ est plantago. Et subiungit auc. Dyas. Dicit autē Arnoglossa: ⁊ eius expositio est lingua agni. Ideo q greci arnon agnú vocant: ⁊ glossos linguam. Et dr etiam eptapleuros idest septez costas habens: nam in folijs eius sunt septé coste ab epta i greco. i. septé ⁊ pleuros costa: qz habet septem neruositates manifestas in similitudinem costarum lateru aialium. Cuius due sunt spés. Maior ⁊ minor. De minori in seq. ca. dicetur. Maior vero habet virgas asperiores: ⁊ folia lata similia oleribus que comeduntur: ⁊ virga eius est angulosa ad rubediné declinans: cuius lógitudo est vnius brachij: sup quá est semen in figura sua a medietate ipsius supra. Et hz radices molles ⁊ plures: sup qs sunt pili albi vt grossitudo digiti: ⁊ reperitur in locis lapidosis ⁊ humidis ⁊ vallibus ⁊ ortis ⁊ pratis. Et illa quidé maior: est maioris virtutis q minor.

Operationes.

¶ Gal. vj. sim. far. c. de Arnoglossa siue plátago maior. Hec planta mixte complexionis est. Habet enim quid aquosum frigiduz: habet autem quid ⁊ austerum quod est terrestre fri. ⁊ sic. quare infrigidat ⁊ desiccat: ⁊ sm ambo secunde est abstentie. Quecunqz autez cú stipticitate farmaca deficcant omnibus malis veteribus vlceribus ⁊ reumatibus ⁊ putrefactionibus conueniunt: ⁊ ideo etiaz dissinterijs: naz fluxus sanguinis sigunt. A

¶ Et si quod perustum est refrigerant ⁊ consolidatiua simul sunt malo⁊uz vlcerum: tam recentium q veterum. In omnibus autem huiusmodi farmacis vel prima vel nulla vltima arnoglossa est pp pportioné cōplexionis. B

¶ Naz ⁊ siccitas participat ⁊ frigiditas non stupefactiue: sed ⁊ fructus eius ⁊ radices cōsimilis virtutis sunt nisi q sicciores ⁊ minus frigide: sed fructus qdé plus subtilium partium est: radices vero plus grossarum. Ipsa aút folia herbe desiccate plus subtilium partium ⁊ minus frigide sunt virtutis: eius exalata ⁊ euaporata supfluitate aquosa. Ipsarú preterea qdez ergo radicibus qdá ad dētius dolo⁊é vtunt masticádo: ⁊ lotióibus ipsaz decoctaz ad opilatiōēs ⁊ epatis ⁊ renú vtút eis. C

¶ Sed ⁊ folijs ⁊ multomagis adhuc fructu. Participant enim hec omnia abstersiue virtutis: quantum decet ea sm esse. Et in ipsa herba putatur superari: tamé a multitudine humiditatis. D

¶ Pand. cap. vt. s. Arnoglossa. i. plantago vtilis est ad siccandú vulnera ⁊ múdificandú E

putredinē coꝛ:epar ꝯfoꝛtat:repugnat sacro igni ne coꝛpus ambiat: valet ēt emoꝛroidib⁹ oēm doloꝛē q ē ex ignis adustione refrigerat.

F ¶ Succus eius cū albumie oui sumptus liberat ictericum: vtilis est emoptoicis ⁊ dissintericis:⁊ quibus fluūt menstrua vel emoꝛroide: vulnera pulmonis curat. Radix eius ī aqua cocta doloꝛem dentium mitigat: si os ex illa aqua lauetur. Succus eius valet cōtra oppilationeȝ renū. Delet maculas nigras: ⁊ stringit sanguinem. Herba ipsa masticata doloꝛem dentiuȝ tollit. Succus eius datus quartanario ante duas hoꝛas accessionis confert. Valet etiā ad vulnera recentia cum axūgia.

G ¶ Sera. auc. Gal. Virtus eius est que incarnat. Et ꝓfert vlceribus coꝛrosiuis oibus ⁊ putredini coꝛ:⁊ ꝓpter hoc ꝓfert vlceribus intestinoꝝ:⁊ incarnat fistulas ⁊ alia vlcera antiqua. Et semē ei⁹ ⁊ radix sunt ꝓpinqua huic ꝟtuti:nisi q2 sunt sicctioꝛa ⁊ foꝛtioꝛa. Et semē eius est multuȝ subtile:⁊ radix eius est grosse substantie:⁊ ipsa cōfert doloꝛi dentiū qñ masticatur:⁊ qñ fit collutio oꝛis cum aqua eius.

H ¶ Et semina qdē ⁊ folia ⁊ radix sunt apitiua oppilationis epatis ⁊ renū: pp abstersioneȝ q̄ est in eis:nisi q2 semē eius est foꝛtius in hoc satis:q2 in oībus istis est virtus que abstergit satis:⁊ foꝛtasse est virtus in hac herba dū est recēs:nisi q2 vincit ab humiditate q̄ est in ea: vñ nō est manifesta sua operatio pp suā victoꝛiā humiditatis:⁊ qñ desiccātur folia eius fit virtus ei subtilioꝛ ⁊ minus frigida : qm̄ aquosa superfluitas que est in ea resoluit ⁊ destruit.

I ¶ Et idem. auct. Alexandri. Arnoglossa retinet ventreȝ quando bibitur:⁊ fit elystere cū ea:⁊ ꝓfert febꝛibus tertiane ⁊ quartane quādo bibitur succus eius.

K ¶ Dyasc. cap. de arnoglossa. Arnoglossa cathaplasmatib⁹ adhibita soꝛdida vulnera purgat ⁊ reumata siccat. Pꝛofluctibus sanguineȝ occurrit. Maculas nigras ⁊ epictidas curat:⁊ cicatrices vulnerū facile ducit. Semen eius tūsuȝ ⁊ in puluerē redactū ⁊ vulneri aspsum sanat. Asthonibus singulare ꝑsidiuȝ est.

L ¶ Moꝛsibus caninis auxiliū pꝛestat:⁊ tumoribus ⁊ scrofis marinis si cū sale imponatur. Cocta vero folia ipsius cuȝ aceto ⁊ sale dissintericis ⁊ celiacis opitulantur: maxime si cum lenticula adhibeātur ydꝛopicis cocta succurrit. Epilenticis ⁊ asmaticis pꝛodest accepta. Succ⁹ ei⁹ vulnera oꝛis purgat gargarismo.

Capitulū. cccxxxiij.

P Lātago minoꝛ. Sef. li. ag. c. Lisen ⁊ est plātago. Cuius due sunt spēs. s. maioꝛ ⁊ minoꝛ. De maioꝛi iā dictuȝ est. Sed minoꝛ habet folia subtilioꝛa ⁊ minoꝛa ⁊ tenuioꝛa q̄ folia maioꝛis:⁊ habet virgaȝ que inclinatur versus terram:multos ramulos habentem:⁊ flos eius est croceus:⁊ semen eius est in radice lingue. ¶ Dyasc. ca. Arnoglossos. Eius genera sunt duo. Unum dr̄ polipleuron. Est etiā aliud: sed minus. Minus vero habȝ minuta folia ⁊ angusta ⁊ lenia:virga eius multos habet angulos inclinata ad terram:floꝛem viridē habens : ⁊ semen super ipsam virgā. Nascit̄ vero in cardiarijs locis.

Operationes.

¶ Dyasc. ca. de arnoglossa inquit. Minoꝛis plātaginis succus collutioni datur oꝛis ex folijs ⁊ sanguinantes gingiuas curat. A

¶ Item succus tepefactus fomento ventris doloꝛē tollit. Succus bibendus est eis qui purulenta reijciunt cum sanguine. In serpētis moꝛsu plantago minoꝛ trita cū vino sumitur. B

¶ Comesta autem sola vel cum lenticula cocta ⁊ oleo viridi cum aceto dissintericos ⁊ stomaticos curat. Si cui vulnus secus oculum vel nasum natum fuerit:succus eius cum lana molli inpositus per dies nouem curat. C

¶ Itē succi ei⁹ coclearīū vnū bibitū lūbꝛicos excludit:sic facit pistura in vmbilico posita. D

Si qua

Si qua duricies in corpore nascitur herbam pistatam cum axungia sine sale: quasi malagina impone. Succus eius in aqua mulsa ante duas horas accessiõis potui da quartanarijs ⁊ miraberis eius effectum.

E ¶ Ad podagram ⁊ oẽm neruorum dolorez vel tumorem: folia eius pistata cũ modico sale optimũ est: vlnera recentia cũ axungia veteri curat sic ⁊ parotidas. Si cui pedes doluerint ex itinere cũ aceto imposita tumorẽ ⁊ dolorez tollit. Fistulas tũsa ⁊ ĩposita facillime sanat.

F ¶ Omnes difficultates vesice folia ⁊ radix eius potata fortiter medentur: q꞉ abundanter infrigidant ⁊ desiccant ⁊ reprimunt: propter quod ad vlcera maligna ⁊ reumatica ⁊ putrida iuuant. Herba ipsa dissintericos iuuat: ⁊ emorroidas reprimit. Ista infrigidat ⁊ glutinat: desiccat cuiz absq꞉ mordicatione.

G ¶ Semen autez eius ⁊ radix similia sunt virtute: propter quod sicciora sunt ⁊ minus frigida. Semen preterea habet subtiliandi virtutem: folia extenuandi: radix impinguandi que masticatur in dolore dentiuz. Ad oris et lauationem facit ⁊ epatis ⁊ renuz emfrasim.

H ¶ Multi dicunt radicem eius collo suspensam scrofas nasci non dimittere. Hec predicta etiam Serapiõ refert auctoritate Dyascoridis: licet per alia verba.

Capitulũ. cccxxxiiij.

P Latanus arbor. Pand. c. cclxxvij. Dulb vel baccam arabice: grece suffire: latine platanus arbor vel scotanum. Ubi sciendum q̃ scotanum qua in Hispania tingunt̃ pãni: ⁊ nos vocamus eã barzi: ⁊ est platanus arbor vt p꞉ per cõcordiã Aui. eius. c. cum Dyas. c. de platano: ⁊ profert velut nuces paruas: vt Jo. serap. ca. de dentifricijs. Item in Dyasco. s̃m translationez arabicam ca. de Platano. Arbitror platanum esse dulb. Item Stephanus cap. de platano. Platanus est dulb. Serap. lib. aggre. capi. Dulb. aucto. Ysaac. Dulb est arbor magna extensa: habẽs folia magna similia palme manus hominis similia folijs kerue: nisi q꞉ sunt minora: quorum sapor est amarus ponticus: ⁊ cortex ligni eius est grossus rubeus. Color vero ligni eius quando scinditur est medius inter glaucedinem ⁊ rubedinem: ⁊ habet florem paruum lenem glauci coloris. In cuius loco quando cadit nascitur granum asperuz glaucum vergens ad ruborem: pulueruleutum in superficie sicut granuz catapucie: hec in Hispania vocatur palma christi: cum qua ibidem tinguntur panni: similiter folia eius similantur folijs ellebori nigri. Gal. vij. sim. far. capitu. de Platano inquit. Substantia eius est fri. ⁊ hu. non longe a rebus temperate complexionis. Dyascori. capi. de platano. Platanus habet virtutem fri. ⁊ hu.

Operationes.

¶ Gal. Folia eius recentia qñ teruntur ⁊ ponuntur sicut emplastruz super apata que fiũt in geniculis: sedat eas sedatione manifesta: sed corticis eius virtus est q̃ desiccat adeo q̃ cortex ipse cogit̃ cũ aceto: ⁊ confert dolori dẽtiũ. A

¶ Nux vero eius qñ administratur cũ axungia: confert apostematibus que accidũt a cõbustione ignis. Cortex eius qñ cõburitur est medicina desiccatiua abstersiua. Cõfert egritudini cum qua eleuatur cutis ⁊ cinis eius curat vulnera in qbus est sordes ⁊ putredo: propter nimiam humiditatẽ existez in eius loco. B

¶ Et oportet q̃ caueatur multuz a puluere q est in folijs eius ⁊ in fructu: quia est nociuus valde canne pulmonis. Ideo q꞉ desiccat multum ⁊ inducit asperitatem: ⁊ nocet voci ⁊ locutioni: ⁊ etiam visui ⁊ auditui: si cadit in auribus vel in oculis. C

¶ Dyas. Emplastrum eius sedat apostemata calida que fiunt in genu. Et qñ cortex eius ⁊ nux eius cõburũtur: ⁊ fit emplastrũ cũ cis ⁊ D

adipe porcina aut arictina confert vlceribus
putridis. Siliter ⁊ eius cinis facit solus hoc.
E ¶ Et quando coquuntur folia eius recentia
cum vino: ⁊ fit emplastrum cum eis: prohibet
cursum humorum ad oculũ: ⁊ resoluit aposte
mata flegmatica: ⁊ qñ cortex coquitur cũ ace
to: ⁊ fit collutio cũ eo: confert dolori dentiũ.
F ¶ Et quando fructus eius recens bibitur cũ
vino confert morsibus venenosis: ⁊ quando
administratur cuꝫ axungia curat combustio-
nem ignis. Et puluis foliorum eius quando
cadit in oculum aut aures nocet multum.
Similiter ⁊ puluis qui est super fructũ eius.
G ¶ Cortex eius cum vino scorpionuꝫ ictus re-
stringit. Lanugo foliorum oculis ⁊ auribus
est inutilis.

Capitulũ. cccxxxv.

p Aliurus. Ysid. Paliurus est herba
asperrima ⁊ spinosa. Glosa sup Esa-
iam. xiiij. c. Paliurus tanta spinarũ
circumdatione dẽsescit: vt pro asperitate vix tã-
gi possit. Pli. lib. xiij. Cirenaica regio: lothon
preposuit sue paliuro. Fructicosior est hec fru
ctuqꝫ magis rubeus: cuius nucleus nõ simul
manditur. Jocundus per se: atqꝫ suauior vi-
no: quin ⁊ vina succo suo commendans.

Operationes.

A ¶ Pli. lib. xxiiij. Paliuri qḋ est genus spi-
ne: semen eius asari zurã vocant. Contra ser
pentes efficacissimũ est. Item calculosis ⁊ tus-
si folia vim astrictoriam habent.
¶ Radix discutit pannos: collectiones vomi B
cas vrinas trahit potata. Decoctum eius in
vino aluum sistit. Serpentibus aduersatur.
Radix precipue datur in vino. Bacce pur-
gationi mulierum prosunt. Ciliacis: dissinte-
ricis: colericis prodest: radix decocta ⁊ illita
extrahit infixa corpori. Utilissima quoqꝫ tu-
moribus est hac luxatis.
¶ Dyasc. Paliurus est que ab alijs acus pa C
learis dicitur: vel cicer domesticum vocatur.
Folia eius ⁊ radix stiptice virtutis sunt: ita vt
ventrẽ fluentem constringant. In hoc quoqꝫ
dyaforetice virtuti participãt: vt in vesica la
pides frangant: ⁊ ex torace atqꝫ pulmone spu
tamina flegmatica cum humore educãt. Di-
citur ⁊ lauaria: eo ꝙ pleriqꝫ ex ea lauant. Se
men illius bibitum tussim compescit. Lapi-
des vesice frãgit: morsibꝰ venenatis occurrit.
¶ Eius elixatura bibita ventrem stringit: D
vrinam prouocat. Venenis acceptis obuiat.
Folia eius vt cathaplasma imposita curant
apostemata si sint recentia: radicibus quoqꝫ
sicut ⁊ folijs est virtus stiptica.

Capitulũ. cccxxxvj.

p Astinaca domestica Ysi. dicit: eo ꝙ
radix eius sit pcipuꝰ hoĩs pastus. Est
enim

eniz odoratu iocũda: cibo delectabilis. ¶ Pal. lib. iij. Pastinaca vere serit. Primo semine ponitur ⁊ plantis loco pingui ⁊ soluto altius pastinaco: raraqꝫ statuẽda est robur accipiat. ¶ Pli. li. xix. Lignosiora sunt ortulana q̃daz a nobis posita in cartilaginũ genere: mirũqꝫ saporis vehementiã oĩbus inesse. Ex his vnũ est genus pastinace sed agreste qđ ꝓuenit spõte scaphilinis grece df. Altera vero. s. domestica: serit radice vel semine. Primo vere vel autũno vt placꝫ bigino Februario Augusto Septembri Octobri. solo ꝙ altissime refosso vtilis esse incipit ãnicula vtilior ỹma: gratior autũno: patinũsqꝫ maxime. Et sic quoqꝫ virtus ei est itractabile. ¶ Ser. li. ag. c. Lezar. i. pastinaca. Est ex ea domestica ⁊ siluest. Domestica quidẽ est nota. Et illa hꝫ radicem in lõgitudie vni⁹ palmi boni odoris: q̃ comedit.

Operationes.

A ¶ Gal. viij. sim. far. c. Staphilinũ. i. pastinaca. Domestica quidem debilior: siluestris vero fortior ẽ ad oĩa. Domestica vrinas mouet: ⁊ menstrua prouocat: ⁊ tota quidẽ herba maxime vero semen ⁊ radix. Habet autem ⁊ qđ abstersiuum in se: quocirca ⁊ fagedenosa vlcerum quidem cum folijs viridibus ⁊ melle cathaplasmant aut mundificant.

B ¶ Et idẽ in li. de cibis. c. de pastinaca. Radices harũ domesticarũ comeduntur. Alimẽtũ qdeꝫ minus rapis hñtes: calefaciũt aũt manifeste. i. in medio. ij. gra. ⁊ humectãt in. i. gra. ⁊ aliquid aromatizans: indigestibilitas quidem igitur similiter ipsis inest ⁊ alijs radicibus. Urinatiue auteꝫ sunt. Et si abundat aliquis in ipsarum vsu mali chimi generantur.

C ¶ Siluestrem pastinacam quidam vocant daucum: magis vrinatiuum quidem existentem: magis autem medicinalem iam ⁊ multa decoctione indigentem si debeat quis comedere ipsum. De illa lege capi. Daucus.

D ¶ Dyas. Pastinace vis omnis in radice ⁊ semine constituta est. Dissintericis quoqꝫ vetustis vtilis est. Dentes eius radice circundati creduntur a doloribus releuari.

Capitulũ. cccxxxvij.

p Panis porcinus latine. Arabice Buthormarien: vel alcharincha vel artanita: grece vero leuchopodion vel ciclaminus. Ubi sciendum ꝙ Aui. li. ij. ca. de Artanita: dicit ꝙ archarincha vel artanita est ciclamen: ⁊ est panis porcinus. ¶ Sera. libro ag. c. Buthormarien. Dicit buthormarien. i. Ciclamen. Almansor cap. de Apoplexia. In cristeri nanqꝫ quod facit ponit artanitam ⁊ buthormarien: credo ꝙ sit error in scribendo: quoniam buthormarien ſm Serapi. est ciclamen. Et artanita ſm Auicennam est ciclamen. ¶ Unde Sera. lib. ag. auc. Dyas. Buthormarien. i. ciclamen: ⁊ habet folia similia plãte: que dicitur cissus. i. edera: nisi qꝛ sunt maculata maculis albedini trahẽtibus: ⁊ habet virgam ad nigredinem tendenteꝫ folijs: cuius longitudo est quatuor digitorum ⁊ amplius: supra quam est flos similis rose rubeus aut purpureus: ⁊ habet radiceꝫ nigrã: grossam: rotundam: latã ⁊ pressam simile rape: nascitur in locis vmbrosis: maxime ad vmbram arborũ. Et inciditur hec radix ⁊ siccat sicut squilla. ¶ Dyas. c. de ciclamine ſm trãslationeꝫ nostrã. Ciclamẽ. i. panis porcinus: folia hꝫ similia cissos: ⁊ vario colore picta: inter que sunt ⁊ alba folia: tyrsus ei ẽ nudus sine folijs vnius palme: habens in summo flores roseos vel purpureos: cuius radix nigra est: intus vero alba ⁊ grossa ⁊ lata sicut rapa. ¶ Gal. vij. simpli. far. ca. de Ciclamine. Ciclaminus varius virtute est: etenim abstergit ⁊ incidit ⁊ attrahit ⁊ dyaforat: palam enim est ex actibus qui ſm partẽ. Et subdit. Alius vero ciclaminus: quẽ quidaꝫ Cissanchomiũ noiant: eo ꝙ odore ⁊ flore assimilatur. Radi-

cem inutilē habens: fructum vero habet ope
ratiuum sufficienter. ¶ Pli.cap.de ciclami
ne. Ciclamen: idest panis porcinus: in folijs
est simile cissos i figura. Et sunt colore varia:
radix nigra & rotunda: in medio depressa.
Est ei tyrsu nudos cum flore purpureo. Est
aliud genus ciclaminis: quod appellant ciela
temon: folia habet cissos similia: sed minora:
hastam grossam & nodosam: que hasta si ar
borem proximam habuerit: adheret illi: florē
habet album & odoratū: semen butruosum &
simile vuis: & velut cissos. Gustus hūs musci
laginosum & viscidū: sed inutile: locis asperis
& aridis nascitur. Idez. Ciclamen ca. est & sic.
in .ij. gradu: qui & cassamus panis porcinus
malū terre appellatur. Radix ei tuberosa: q̄
quanto maiores tanto meliores: sic q ipsa ra
dix recens & exsiccata magnam hz efficaciaz:
sed recens maiorem hz. Debet autez circa fi
nem autūni colligi: & in quattuor partes scin
di: & cum filo suspendi: & parum ad solem po
natur: & in vmbroso loco exsiccetur. Habet
autem virtutē dissolutiuam & cōsumptiuaz.

Operationes.

A ¶ Pand.ca.ccxiiij. ad emorroidas inflatas &
nō fluētes: sed exterius apparētes supaspgat
puluis eius: vel illiniat ex succo eius si iterius
latitāt: iniciāt in modica quātitate p clystere.
B ¶ Ad menstrua prouocāda & matricē mūdi
ficandā triferā magnā resolue in oleo muscel
lino vel cōi: & buliat in igne cum ciclamine &
de bombace in hoc intincta fiat suppositoriū.
C ¶ Contra tenasmonē ex flegmate vitreo suc
cus radicis eius cum oleo cōmuni in ipso po
mo buliat & bombix intincta superponatur.
D ¶ Contra viciuz splenis: malū terre in mul
ta quantitate mundatum & contritū: per sex
dies in vino & oleo moretur: vt ibi marcescāt
cuius colature addatur cera & parum aceti: &
decoquatur ad spissitudinem: precedentibus
alijs mollificatiuis: hoc efficax est si postea in
ungatur: vel ex succo eius vel ex puluere: si
deest succus: confice cum oleo & cera in modū
vnguenti: & inunge egrum sepe.
E ¶ Contra apostemata ex causa frigi. que nō
possunt rumpi pre spissitudine cutis: pomum
ipsuz conteratur & in oleo buliat & calidū su
perponatur aut per exteriora purgabitur.
F ¶ Contra fistulas tenta de radice eius facta
si imponatur os amplificat: & os aliqd si inte
rius fuerit attrahit vt melius cum tenaculis
attrahi poterit: puluis eius carnem superfluā
corrodit. Contra polippū puluis eius super
aspergatur sup fluellū qui in naribus ponat.
¶ Dyas. Radix eius cum aqua bibita: fleg G
ma & tumores per ventrez deponit: mēstrua
imperat supposita & bibita. Et dr si sup radi
ces ei⁹ mulier pregnās trāsierit aborsuz facit.
¶ Diu parturientibus sub femora posita ci H
tius parere facit. Cuz vino bibita venenis cō
traria est: quas maxime bibētibus leporē ma
rinum cathaplasmatibus adhibita morsus
venenatos saluberrime curat. Vino mixta
aut bibita cum passo aut cū mulsa aquata in
modū .3.iij. ycetericos purgat & spleneticos: &
si in oleo calido coopti fuerint vt sudare pos
sint bonū est: quo sudore iuenies colerā rufaz
deponere. ¶ Succus eius melli mixtus & na I
ribus immissus caput purgat. Tunsa & ano
supposita humores deponit. Trita & vmbili
co imposita & super pectinem ventrez mollit.
Cathaplasmatibus adhibita tumentem sple
nem attenuat: & succi eius .3.ij. accepte cum
modico vino hec potissime facit.
¶ Gal. Succus ciclaminis emorroidas ape K
rit & prouocat violenter ad egestionem in lici
nio appositus: ita autem & cuz his que in scli
rata & scrofulas: & omnes alias durities eua
porant. Oportet autem vt puto esse bibendū
aquā eius vsqz ad tres .3. vel cū vino dulci vel
cuz mellicrato. Et subdit. Est alia spēs cicla
minis cuius radix est inutilis: fructus vero ē
operatiuus sufficienter: quo circa & cū vini al
bi ciatis duob⁹ bibitus pluribus dieb⁹ sanat
splenes: mouēs & vrinas & vētrez subducens.
¶ Aui.li.ij.c.de Artanita .i. panis porcinus L
Artanita illud quod de ea administratur est
radix eius que est incisiua: resolutiua: & est
bona doloribus iuncturarum: & vtriusqz an
che: & facit sternutationē: & vehemēter aperit
oppilationē: & constrictionem narium & cola
torij: & cōfert singultui: & eijcit semē. Et eius
decoctio valet puncturis venenosis: & simili
ter syrupus eius loco eius ponit in iuuamen
to quod efficit veneris equale pondus de ari
stologia longa & semine citri & mentastro.
¶ Iohā.mes.c.de artanita: Artanita est pa M
nis alcurnit: vel panis porcinus: & ab alijs pa
nis fauni dr: & inueniunt ex eo paz & magnū.
Magna aūt radix est in moduz rape rotūde:
cuius pars exterior ē terrea nigra: iterior aūt
alba. Et eleuanī radices sup frondes & flores
fm semitā violaz subalbidarū sine eleuatio
ne stipitis supra radices. Paruuz autem hz
radices subterraneas plurimas i modū auel
lane: &

lane:ꝛ cicerum.Ca.ꝛ sic.complexionis est in in principio.iij.gra.ꝛ est incisiuū subtiliatiuū calefactiuū:resolutiuum:abstersiuum:mundificatiuū:ꝛ aperitiuuȝ oppilationū.Et est ex rebus sudorē exuberare faciētibus:ꝛ ex maxime mūdificātibus cutim:ꝛ resoluētibus fedi
N tatem eius. ¶Et dixit Sera. Accipe succus eius.ʒ.iiij.ꝛ dissolue cū zuccaro ꝛ coque vsqȝ ad tertiam partem:ꝛ propinetur in mane:est enim medicina certa ad yctericiam. Et dixit grecus.Succus eius cum mellicrato aut secaniabin:ꝛ proprie de quolibet partes equales cocte ꝛ sumpte ſm superiorem decoctionē sunt medicina experta ad yctericiam citrinā. Ponit quoqȝ mes.in co.c. duas descriptiones vnguenti de artanita:quas ibi require.
O ¶Idē Johā. me. Solutione educit flegma muscilaginosuȝ sumptū ꝛ suppositū:ꝛ ēt linitum super femur.Et ꝯfert colice flegmatice ꝛ ei que fit ex retētiōe fecis:ꝛ est ex rebus mūdificantibus caput ꝛ oculos. Succus eius cū melle collyrizatus vȝ debilitati visus:ꝛ ꝓprie purgat caput purgio ex eo facto ꝛ abscindit emigraneā frigidā ꝛ sodā:ꝛ ꝯfert tremori ꝛ
P paralisi.¶Et dicitur ꝙ suspendatur in collo mulieris radix eius ipsa non concipit:ꝛ linitur ex eo anus ꝛ confert egressui eius.

Capitulū.cccxxxviij.

p Eonia latine:ara. Pinuser:grece pē terebon vel pentaborā:vel pernia:vel glikisi de..Sera.li.ag.c.peonia.auct.Dyas. Peonia est arbor:ꝛ ei⁹ due sunt spēs.s. masculus ꝛ femina.Et masculi sunt folia silia folijs nucis:ꝛ radix eius grossa sicut digit⁹:ꝛ lōga lōgitudine palmi:color eius est albus. Femine vero folia sunt silia folijs smyrnion:ꝛ sup sūmitates ramoꝝ ei⁹ sunt sicut camerule:ꝛ apparent in eis grana rubea sicut sanguis pua silia granis granati.Et inter illa grana sunt semina nigra seu purpurea:ꝛ radix ipsius est ramosa ꝛ radices ei⁹ sunt siles glandib⁹.vij.viij.siles radicib⁹ affodilloꝝ.Idē auct.Gal. Substātia eius est subtilis:ꝛ sapor ei⁹ ē stipticus pauca stipticitate cū dulcedine:ꝛ qū diu masticaẜ apparet i ea acuitas ꝛ mordicatio ꝛ amaritudo pauca:virtus eius est q̄ calefacit caliditate pauca:ꝛ desiccat desiccatiōe forti. ¶Aui.li.ij.c.de peonia. Peonia alia est masculus ꝛ alia femina. Masculus qdem radices hȝ albas grossas vt digitū:stipticum habens gustū:ꝛ femina hȝ radices in plurimas partes diuisas ꝛ ramos:est ca.ꝛ sic. vehementer. In ipsa sunt exiccatio ꝛ stipticitas cū resolutione ꝛ apertione ꝛ subtiliatione ꝛ incisione ꝛ abstersione.Et qū masticatur vna hora apparet post eā acuitas ad stipticitatē declinās. ¶Ysi. Peonia dẜ a peone medico a quo iuēta perhibeẜ.Hāc quidā glikisidē vocāt:eo ꝙ dulcis saporis sit:vel penterobinā a numero granoꝝ:vel vt alij dactilos a silitudine digitorum:nasciẜ aūt in insulis. ¶Ex herbario. Peonia in sūmitate hȝ maligranati magnitudinē q̄ noctu lucet q̄si lucerna:ꝛ hȝ granuȝ cocti silēȝ:noctu a pastorib⁹ īueniẜ:res ē saluberrima.

Operationes.

¶Pla. Peonia ca.ē ꝛ sic.in.ij. gra. Hec ꝯ A
epilētiā hȝ ꝟtutē occultā collo patiētis suspēsa vt testaẜ Gal. de quodā puero cui⁹ collo dū suspēsa erat nō patiebaẜ:ꝛ qū ē recēs ꝛ suspēsa in multa q̄titate:tūc ē maioris efficacie:ea vero sublata morbo affligebaẜ. Sȝ qdā dicūt hoc nō de qualibet verū esse:sȝ de quadā specie tm̄. Ad idē valet puluis ei⁹ datus in succo pigani. Cōtra paralisim daẜ succus eius cū vino decoctionis castorei. Cōtra strāguiriā ꝛ dissuriā datur vinū decoctiōis eius pulueris.
¶Cōstan.in lib.graduū. Peonia est in.iij. B
gradu ca.ꝛ sic.Quidaȝ habet ponticitatis:ꝛ quidam dulcedinis. Qua masticata sentitur in ore amaritudo modica cum aliquanto acumine.Unde prouocat menstrua cuȝ melle bi-

bita. Epatis et splenis oppilationē cū acumine aperit ventrē: cōstipat cum sua pōticitate. Ideoqz cum vino bibit dyarriam in intestinis curat: epilenticos quoqz iuuat.

C ¶ Aui. Peonia ē ca. et sic. vehemēt. In ipsa sunt exsiccatio et stipticitas cū resolutōe et aptione ac subtiliatiōe et incisione et abstersiōe: et qñ masticaī appet post eā acuitas ad stipticitatē declinās. Abstergit vestigia nigra ī cute ɔfert podagre: ɔfert epilētie: ita ꝙ etiā suspēsa. Et vt inqt Iudeus qdaz: suffumigatio facta cū ei⁹ semie ɔfert demoniacis et epilēticis: et sanat eos. Ego aūt dico ꝙ hec ē forsitā species peonie romane. Nam illa que ex India fertur ad nos non habet effectum in hoc casū.

D ¶ Et bibunī de semie illius. xv. grana cū vio aut mellicrate: et ɔferūt incubo valde. Naturā retinet decocta cū syrupis pōticis: prohibetqz materias effusas ad stōm: et mordicationem ipsius. Radix eius ɔfert yctericie: et apit oppilationē epatis. Pot⁹ eius vrinā ꝓuocat et ei⁹ decoctio cū vino vētrē stringit et ꝓuocat. De radice ipsi⁹ q̄ntitas auellane ɔfert dolori renū ac vesice. Grana ei⁹ cū vino cōferūt ꝑfocationi matricis: et abscindūt fluxū sanguis.

E ¶ Dya. Peoniā qideō dactilicū vocat: et radicē eius peoniā: hastas hz cū ramulis lōgas duabus palmis: et est mascul⁹ et feminā. Masculus hz folia ifici regali silia: feminā vero folia diuisa et in sūmo emittit ex se ꝟgas q̄si cucurbitarū cariolas: folliculos hz velut amigdala: in qbus est semē diuisuz et minutū ac rufum malogranato silē: sz in medio sunt qnqz vl' sex grana nigra et subpurpurea: radix masculi grossitudinē hz digiti duob⁹ palmis: lōga et gustu stiptica. Femīa ꝟo radicē hz sicut balanus in sex vel in. viij. ptes diuisaz affodillo silez: et illa dr̄ pionia de q̄ ī sequēti. c. dicet.

F ¶ Datur hec mulieribus vt facile purgari possint in modum amigdale: cum vino bibita dolorem intraneorū compescit: ycteriois ac nefreticis et vesice doloribus in vino elixa et bibita maxime subuenit: ventrez abstinet: stomachoqz comesta sanitatem prebet.

G ¶ Stomaticis dolorē tollit: et ab infantib⁹ comesta initiū calculoꝝ excludit: nigꝝ semē acceptū lōgi⁹ arcet ꝑssurā sōnioꝝ et offocatiōes.

H ¶ Radix mēstrua multū mouet. Cū amigdalo ꝟo ī mulsa potata epar purgat: renes ɔstipat.

I ¶ Et q2 stiptica ē ɔstrigit vētris reuma cū vino austero cocta et potata. Integra vero herba fortiter desiccatiua est: ita vt radix ei⁹ appēsa pueros epilēticos sanat. Est. n. virtus leptomeris huius herbe desic. et ca. nō manifeste.

Capitulū. ccccxxxix.

Pionia. Sera. auc. Dya. Peonia. s. pionia: et ē arbor: et ei⁹ due sūt spēs. s. masculus et fēia. Et masculi sūt folia silia folijs ificis: et radix ei⁹ ē grossa sic digit⁹ et lōga lōgitudie palmi: color eius ē albus. Femine ꝟo folia sūt silia folijs smirniō: et sup sūmitates ramoꝝ ei⁹ sic camerule: et appent ī eis grana rubea sic sanguis ꝑua silia granis granati: et īter illa grana sūt semīa nigra seu purpurea: et radix ipsius est ramosa: et radices ei⁹ sunt siles glādib⁹.

Operationes.

¶ Gal. vi. sim. far. c. de Pionia. glikiside: siue pionia quā et pātaterā vocāt: radicē stipticantē hz cū quadā dulcedie: amplı⁹ aūt masticata lōgo tpe appet ī ea acumē cū pauca amaritudine: et cū acredie propterea igiī mēstrua mouet: et vrinā qñ bibitur in quātitate vnius amigdale cū mellicrato terere opz et ptractare: et ita emplastrata purgatū oppilat epar et renes: sed hec quidē inquantū acris et amara facere nata est: inquantū vero et aliqd stipticitatis hz: siquidē qui ꝭm ventrē fluxus hn̄tes ꝭm veritatē sistere apta est cum vino stiptico potata: et virtus eius est multū desiccatiua: et pp hoc speramus ꝙ qñ ligatur in aliqua re et suspendiī ad collū infantis epilētici ꝙ sanaī. A

B ¶ Et ego qdē vidi pueꝝ octo mēsibus nequaꝗ̄
occupatū ex quo potari cepit radicē. vt aūt de-
cidit quoquo mō a collo qđ erat applicatū sta-
tim fuerit epilēticatus. Alia iteꝝ salubriter se
C bēbat. ¶ Uisuʒ aūt fuit mihi vt iteꝝ auferret
eaʒ cā experiētie: ꝛ ita faciētibus ꝙ iteꝝ fuit oc
cupatus. rōnabile est ergo vt aut aliq̄ ptes ra-
dicis affluētes. deide attracte p anhelitū sana-
rent. ita patiēti aut loco aut ipso aere mutato
ꝛ alterato a radice. sic enī irinꝰ liquor ꝓfert gut
D turi flegmonē patiēti. ¶ Et torrefactū mala-
chiū. i. nigella manifeste catarros ꝛ corizas de
siccat: siqꝫ ligās illđ in pāno raro attrabit fre-
E quenter p nares caliditatē q̄ ex eo. ¶ Et sicr si
accipiaꝝ filū lane: ꝛ precipue illius lane q̄ repiꝝ
in cōchilijs marinis. s. purpureis: ꝛ tingaꝝ tin-
ctura q̄ dꝝ grana: deinde īuoluaꝝ istud filuʒ in
collo vipere: ꝛ stringaꝝ donec strāguleꝝ vipa cū
eo. deinde filuʒ īuoluaꝝ circa collū hūtis sqnan
tiā: aut illđ qđcūqꝫ apa in gutture aut in collo
videbis ex hoc magnuʒ iuuamētū istius fili. Sʒ
hoc quidē forte semotius alibi tractabimus.
F ¶ Peonie vo cōplōnem sciendum est subtiliuʒ
partium exsiccatiuaʒ: nō tm̄ insigniter calidā:
sed vel cōmensurataʒ: vel paulo quodāmodo.
G ¶ Auicen. de viribus cordis dicit: ꝙ cōfortat
cor. ¶ Paulus cap. de Peonia dicit: ꝙ est ca
lide ꝛ sicce cōplexionis in scđo gradu.

Capitulum. cccxl.

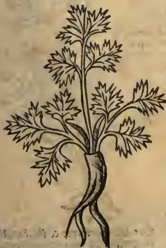

P Etrosilinum. Isido. in lib. ethymol. xj.
Petrosilinuʒ dꝝ eo ꝙ apio sit similis.
ꝛ nascitur in petris mōtibusqꝫ precru-
ptis: qđ nos dicere possumus petrapium. Si-
lenon enim grece apiuʒ dicitur. sed est summū
ac ꝓbabile macedonicuʒ gustu suaue: ꝛ odore
aromatico. ¶ Pla. Petrosilinū est h. iij. gra.
ca. ꝛ sic. Est aūt duplex. domesticum ꝛ agreste.
Cuius semen maxime cōpetit vsui medicine.

Operationes.

¶ Plinius lib. xx. Petrosilinum appellant A
quoddam genus apij in saxis natum ad vomi
cas coclearibus binis cum succo marub j ad
cyathum ꝛ aque ca. tribus cyathis precipue.
¶ Diascori. Petrosilinuʒ in Macedonia na B
scitur in rupis vel in speluncis. semen eius est
minutum aneto simile: odoratuʒ ꝛ viscidum ꝛ
aromaticū. Uirtus ē illi diuretica. Mēstruis
imperat. vrinam abundāter prouocat: maxi-
me cum vino datū inflationes stomachi ꝛ colli
compescit desiccando nimis ꝛ calefaciēdo. tor-
tionibus quoqꝫ subuenit. diureticis etiam mi-
scetur antidotis. ¶ Constan. in lib. graduuʒ. C
Petrosilinum dicunt apij genus: qđ calidum
est ꝛ siccū in fine tertij gradus. ¶ Unde Gale D
nus. Petrosilinum inquit cataplasmatū pu-
stulis aut morphee vel scabiei ea mire mūdat.
¶ Semen eius vrinā ꝛ menstrua ꝓuocat. ven-
tositatem ꝛ inflationē dissoluit. valet hydropi
cis ꝛ periodicis febribus. dolorē renum ꝛ vesi-
ce amputat. epar mūdificat: oppilationeʒ ape-
rit: maxime si fuerit in renibus. ventositatē co-
lice passionis dissoluit. Uulue suppositū men-
strua ꝓuocat: secundinam ꝛ mortuū fetum ex-
pellit. ¶ Isaac. Petrosilinum cali. est ꝛ sic. in E
fine. iij. gra. Ideoqꝫ diureticum est: incidens
vrinā ꝛ menstrua prouocās: ac ventositatē dis-
soluens ꝛ inflationeʒ. Cataplasmatū super pu
stulas scabiem ac morpheaʒ miro modo mun-
dificat. vnde fit hydropicis iuuatiuū: ꝛ periodi
cam febrem patiētibus. Renum doloreʒ ac ve
sice placat: qꝛ corporis poros aperit: viasqꝫ ra-
rificat: ꝛ humores extenuādo cum sorde ꝛ vri-
na proijcit. ¶ Epar ꝛ vulnera mūdificat: ꝛ op- F
pilationes eoꝝ aperit. secundinā ꝛ fetum mor-
tuum expellit. Quo etiam potui dato mūdifi-
cat grossos humores. ¶ Platearius. Cōtra G
easdem causas ꝛ eodē modo valet quo peuce-
danum: ꝛ competēs fit domestico salsamentū.
Herbaqꝫ ipsa ibidē posita digestionē confor
tat: ventositateʒ excludit. ¶ Bartholomeus H
in lib. de ꝓprietatibus rerum. Petroselinum

r

est herba hortēsis odorata: sic dr̄ eo q in petris
z locis petrosis sepe oriat. Eius spēs sunt pl'es:
sz optimū est macedonicū suaue gustu z odore.
Itē vt dicit Isido. aromaticū est. vsus eius cō
uenit esui z ēt medicinis. Est enī herba calida
z sicca z multū diuretica: aperitiua: diuisiua: z
cōsumptiua: z appetitus excitatiua. z ideo lapi
dem frāgit: mēstrua educit: hydropicis subue
nit: oppilationes splenis z epatis aperit. z ad
multas alias passiones valet. vt dicūt Plini'
I Diasco. z Pla. ¶ Pandec. ca. cccccclxxxviij.
Petrosilinum qdā ē domesticū: quoddaz
siluestre: qd vocatur macedonicū. de qua infe
rius dicet de S. Sed domesticuz oībus est no
tū. cuius virtus est diuretica. Satis menstruis
imperat. Inflationes stomachi tollit. Calefa
ciendo z siccando tortionibus subuenit. Et ex
eo fit cōpetens salsamētum vnde digestionem
confortat: z ventositatē excludit. Et valet ad
K omnia ad que valz siluestre. ¶ Galienus. viij.
simpli. pharma. cap. petrosilinum. Petrosili
ni semen est maxime vtile. extrahit ab herba. z
similiter radicibus similis. debilioris vero vir
tutis. Est aūt sicut in gustu acre cum amaritu
dine: ita z in operibus: simile tamē in edendo:
L z propterea mēstrua prouocat copiose. ¶ Est
autem z ventositatum destructiuum. erit autē
ipsum tertij gradus calefaciētium z siccātiuz.

Capitulum. cccxli.

Es coruinus latine. grece clinopodiū
p vel clinopodium. Diascorides cap. de
clinopodio. Frutex est sarsamentosa
duobus palmis ascēdens de terra. nascitur lo
cis saxosis. folia habet similia herpillo. z flores
prassio similantem. z alio nomine vocatur pes
coruinus. Galienus. vij. sim. phar. ca. clinopo
dium. calide est virtutis nondum caustice. Est
aūt z subtiliū partium sm substātiaz. Ponet
vtiqz quis. iij. gra. in calefaciēdo z siccando.

Operationes.

¶ Diascori. Herba ipsa bibita z cocta mor A
sibus venenatis occurrit. ¶ De alto cadenti B
bus opitulatur, stranguirijs prestat effectum.
menstruis imperat. aborsum facit potui data.
acrocordinas multis diebus tollit. vrine diffi
cultati tardissimi tēporis medetur. Flos eius
lectipedi similatur: vnde z nomen sumpsit.
¶ Auicenna lib. ij. cap. de pede coruino. Con C
fert solutioni antique. z confert colice. z efficit
operationem hermodactylorum absqz nocu
mento. ¶ Paulus ca. de pede coruino. Me D
detur dolorem iuncturarum confortando mē
brum: z materiam resoluendo.

Capitulum. cccxlii.

Es colūbinus: vel pes colūbi. ē tripli
p cis generis. Est vnuz genus qd vocat
amomū latine z grece: sz arabice ba
menie. z

menie. ꝛ eſt aliud genus habens folia rotunda parua diuiſa magnis ꝛ paruis inciſuris ſtipites ſubtiles ꝛ breues: coloris ſubrubei: habentes nodos raros: in quibus ſunt duplicia folia ꝛ ſemina tria vel quatuoꝛ vel quinqꝫ coniuncta. in medio eſt ſicut acus. Eſt aliud genus qͦ vocatur anagyros, de quo ait Galienus. vj. ſim. pbar. ca. anagyros. Anagyrus frutex eſt fetidus ꝛ acris diafoꝛetice ꝛ calefactiue virtutis eſt. attamen viridia folia ꝑpter humiditatis admixtionē minus acria ꝛ depꝛeſſiua diafoꝛantiū ſunt. ſicca vero inciſiue ꝛ ſiccatiue vehemēter virtutis. ſimilis aūt quodāmō nature eſt ꝛ coꝛtex ipſius radicis. ſemē vero magis eſt ſubtiliuꝫ ꝑtium: ſed etiam vomitiuuꝫ.

Operationes.

A ¶ Galienus. Elixatura ſeminis eius accepta flegma deponit. Oxifabo vno cum mulſa accepto flegma deponit. Oxifabo vno cum mulſa accepto choleram ꝛ flegma deponit. quādo ſumuntur cum aceto in potu attenuāt ſplenē.

B ¶ Et quādo ſuffumigantur cum eis mulieres habentes ſuffocationem matricis confert eis.

C ¶ Et ille fumus excludit ſecundinam. ꝛ quando fumigatur epilenticus excitat eum.

Capitulum. cccxliii.

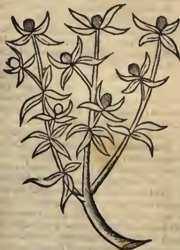

P Elicinus ſm Diaſcori. herba eſt que naſcitur in triticea ſegete ꝛ oꝛdeacea cum laminis ſiue fibꝛis ſemine plenis amara flauis: baccis ſimilibus. Naſcitur cum plurimis ꝛ tenuibus ramis. folia habꝫ puſilla. ꝛ granula ī folliculis trina ſubruffa ꝛ amara valde: que noſtro idiomate vocatur lupa ria vel faba lupi.

Operationes.

¶ Dicitur conceptum necare ꝛ menſtrua prouocare. hec herbus nominatur ab Alexādro. A

¶ Gal. vj. ſim. pbar. cap. idiaſinum pelicanus vel idiaſinum. huius fruticis ſemen rubicundi coloris eſt. amarum autem ꝛ ſubacerbū apparet. vnde expurgat oppilationes in viſceribus. Idem enīꝫ faciūt rami totius fruticis. B

Capitulum. cccxliiii.

P Eplos ſeu peplum: ſm quoſdam eſt equiuocum ad illud mulierum: ꝛ ad manutergium: ꝛ ad quoddam genus cardui: in cuius ſūmitate naſcuntur quaſi folia ſubtiliſſima: que cum quolibꝫ impulſu venti volant per aera: ſed falſo. quoniam peplos ſm Diaſco. in pꝛopꝛio capitulo. Eſt frutex plena lachꝛymo albo. folia minuta habens ſicut ruta: ſed latioꝛa. Verum omnis frutex obꝛotunda eſt: ꝛ in terram ſpanſa. ſub qbus folijs ſemen eſt minus rotundū ꝛ breuius micone albo. nam multum ſemen habet. Radix eius inutilis eſt. naſcitur vero in hoꝛtis ꝛ īter vites: ꝛ aperte arearuꝫ colligitur: ꝛ in vmbꝛa ſiccatur. ita vt aſſidue moueatur. ¶ Gal. in lib. dina-

midiarum ait: q̄ est esula. ⁊ hoc videt̄ dicere in lib. vij. sim. pharm. Nā dicit Peplus. Quidā aūt unicon .i. papauer spinosū dicūt. ⁊ hic fruticulus opiū h̄z simile titimalo. ⁊ in alijs purgādo similr illi. Pro quo lege cap. clxxviij. de E

Operationes.

A ¶ Diasc. Elixatura seminis eius accepta flegma deponit. Oxifabo vno cum mulsa accepto
B choleram ⁊ flegma deponit. ¶ Et iussellis miscet̄: ⁊ ventrē soluit. Alij in sole cōponunt.

Capitulum. cccxlv.

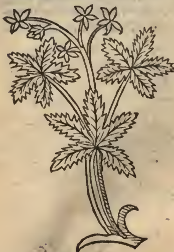

P Entaphilon. Isidorus lib. x. etymol. Pentaphilon a numero folioꝝ est dicta. vnde ⁊ a latinis quinq̄folium est vocata. herba videlʒ adeo munda vt olim purificationū ⁊ tempus adhiberi a gentilibus eē solita. ¶ Pli. li. xxv. Quinq̄foliū nulli est ignotum. cum etiam fraga gignēdo cōmendetur. Hanc greci vocant camezelon: siue pentapeton: siue pentaphilon. rubeā habet radicē cum effoditur. Hec marcescēs nigrescit ⁊ angulosa fit. Nomen a numero folioꝝ habet. Et ipsa herba incipit ⁊ desinit cum vite: aduersus serpentes medicat̄. ¶ Diasc. cap. Pentaphilon aut pentaptes aut pentascon h̄z hastas seminie plenas ⁊ longas duobus palmis: in quibus semen est. folia h̄z mente similia: ⁊ in q̄nq̄ partibus diuisa: singula folia in singulis hastis florem viridem habent. Nascitur in locis humidis ⁊ in vijs. Radix est ei rufa ⁊ oblonga. ¶ Plinius. Pentaphilon quinq̄foliū a numero folioꝝ dicta. vnde ⁊ eam latini quinq̄folium a numero foliorum vocant.

Operationes.

¶ Pandec. cap. cccccc. Elixatura eius decoctus ad tertiam dolorē dentium mitigat ore retēta: ⁊ quasi gargarismo adhibita. putredinem oris tollit: asperdinē arteriarum disseuit. ventrē stringit. dysentericis necesse adhibet̄. artericis ⁊ sciaticis prestat effectū. A
¶ Elixatura cū aceto in cataplasmatibus adhibita: herpetas curat. scrofas spargit. duricies ⁊ tumores medendo soluit. ignē sacrū extinguit. apostemata ⁊ panaricia imposita ad sanitatē perducit: cōdilomata soluit. scabiē tollit. B
¶ Succus radicis ei⁹ acceptus causas epaticas ⁊ pulmonis ꝯponit. potionibus venenatis occurrit. Folia eius cū hydromelle aut vino bibita addito pipere: quartanarijs remediū est. si tamē quatuor folia biberint. tertianarij vero tria cū aqua sola. effimerans vero vnū. C
¶ Epilenticis vero accepta ⁊ triginta diebus prestat effectū. Succus vero folioꝝ eius ictericis maxime presidium est cyathis tribus acceptis. Vulnerib⁹ ⁊ fistulis prestat sanitatē. sterocelicis remediū est bibita. ⁊ cataplasmatibus ꝓfluentem abstinet sanguinē. Templis honori addit̄. ⁊ domibus posita expiamētum est. Radix eius calida est nō abundanter ⁊ nimis acris. ⁊ ideo vtilissima est ad ventris fluxum: ⁊ dentium dolorem. D
¶ Galienus. viij. sim. phar. cap. de pentaphilon. Pentaphilon herbe radix siccat quidem fortiter ⁊ nimiuʒ vero ⁊ acris. ꝓpter qđ in multis est: sicut ⁊ omnia alia quecunq̄ subtilium partium: etiam siccant absq̄ mordicatione. Est autem radix siccatiua ex tertio iam gradu: minime vero caliditate manifesta participat. E
¶ Auicenna lib. ij. cap. pentaphilon. Pentaphilon noīatur quinq̄foliū. ⁊ est fortis exiccationis sine acuitate ⁊ adustione ⁊ mordicatione: ⁊ fit ex eo emplastrū ad fluxū ⁊ sedat ipsuʒ. F
¶ Et fit ex eo emplm̄ ⁊ sedat ⁊ dubelet ⁊ scrofulas ⁊ duricies flegmaticas: decoctio radicis ei⁹ valʒ ad vlcera deābulātia: ⁊ qđ de eo coctū est cū aceto ꝓfert herisipilis ⁊ panaricijs ⁊ scabiei. ⁊ ꝓfert dolorib⁹ iūctura pꝛ sciatice: ⁊ ꝓfert ranicā bibit⁹: ⁊ more empli suppositus. ⁊ valʒ ad alcola. G
¶ Et folia eius cū vino valēt ad epilentiā accepta ⁊ bibita decē dieb⁹. Succus radicis eius valet ad dolorē epatis ⁊ pulmonis ⁊ ictericiam: H

icterіciam: cum bibitur per aliquos dies.
I ¶ Radix eius confert consolidationi ꝛ vlceri-
bus intestinorum: ꝛ hemoroidis ꝛ similiter de-
K coctio eius radicis. ¶ Folia eius cum vino cō-
ferunt quartane ꝛ quotidiane. succus radicis
L eius est medicina permitiosa. ¶ Plinius lib.
xxv. c. Pentaphilon. Ipsa herba incipit ꝛ de-
finit cum vite: aduersus serpentes bibitur: ꝛ
eius radix que spargamon vocaꝛ ex albo vino.
M ¶ Idem lib. xxvj: Quinquefolij succus iecco-
ris ꝛ pulmonis vitijs sanguinemqꝫ reijcienti-
bus: ꝛ cuicūqꝫ sanguinis vitio occurrit. Quin-
qꝫfolium medetur pectoris vitijs: vel ei quod
grauissimum est tussi.

Capitulum. cccxlvi.

Eucedanum grece. arabice herbatu
P rum: vel herbatutis. Latine cauda
porcina. Serap. lib. aggre. cap. Her-
batutis. aucto. Diasc. Est planta habēs folia
similia plante capsie. ꝛ habꝫ velut capillos ad-
herentes prope radicem: ꝛ stipites similes plā-
te maratri: ꝛ habet florem citrinū. Radix eius
est de foris nigra: deintus alba: grauis odoris
grossa. plena humiditate. nascitur in mōtibus
ꝛ vmbrosis locis: ꝛ obumbrātibus arboribus.
Radix qdem eius scinditur cum cultello dum
est recēs: ꝛ extrahitur humiditas que est in ea
ꝛ ponitꝛ in vmbra: qꝛ virtus eius debilitatur a
sole: ꝛ quādo colligitur humiditas accidit eis
qui eam colligūt soda: ꝛ obscuritas visus: nisi
ponatur in naribus suis oleum rosaruꝫ: ꝛ fun-
dat ex eo super caput suū: quādo vero extracta
fuerit humiditas a radice illa: postea nō rema-
net in eo aliquod iuuamētum. extrahitꝛ humi-
ditas ēt a stipite eius: sicut extrahitꝛ succus ra-
dicis mandragore. sed virtus eius est debilior
virtute humiditatis: que extrahitur ex radice.
Nam virtus eius velociter resoluitꝛ. Reperitꝛ
aūt gūmositas adherēs radici similis olibano.
Et melior ex isto succo huius plante est ille qui
deferꝛ a terra que dicitꝛ sardinia. ꝛ ex terra que
dicitur sarinabachi. Et est grauis odoris. ꝛ
in colore suo est rubedo: ꝛ mordicat linguam
quādo gustatur. Et melior radix est noua non
corrosa dura puri odoris. ¶ Gal. viij. simpli.
pharma. cap. de Peucedano. ſm translatio-
nem arabicam. Plurimuꝫ qd̄ administratur
lachrymus ꝛ succus eius: ꝛ omnium. virtus est
vna: nisi qꝛ lachrymus est fortioris virtutis. ꝛ
virtus eius est que calefacit calefactione forti.
vnde resoluit subtiliat ꝛ incidit.

Operationes.

¶ Serap. auctori. Diasco. Lachrymus eius A
mixtus oleo rosarū ꝛ aceto capiti fomēto adhi
bitus: letargicis ꝛ phreneticis medeꝛ. stomati-
cis ꝛ epilenticis plurimū prodest. ¶ Dolorem B
capitis mitigat. sciaticis ꝛ contractis ꝛ paraly
ticis maximū presidium est. oēs neruorum cau
sas cum oleo ꝛ aceto perunctus componet.
¶ Ori matricis fumigio applicatus offocatio- C
nes stericas soluit: somnū plurimum dormien
tibus ꝓhibet. fumigatione sua domi serpētes
excludit. ¶ Oleo rosarū admixtus dolorē au- D
rium tollit. Iniectū foramini dentis dolorem
nō admittit. ¶ Tussientibus opitulatur. Ouo E
sorbili additus ꝛ acceptus: disnoicis ꝛ tortio-
nibus prestat effectū: vētrem leuit: splenem at-
tenuat. dolorēꝫ stomachi compescit. ¶ Dolo- F
rem vesice ꝛ renum bibitus ꝓhibet. matrici sa
lutaris est: prestando eustomatica. Radix eius
ꝛ elixatura eius omnia similiter istis facere po
test. Fomento adhibita vulnera curat. ¶ Ra- G
dix eius sicca ꝛ imposita id facit: ossa fracta ex-
cludit. Vulneribus antiquis cicatrices ducit.
cerotis necesse misceꝛ. Similiter ꝛ malagma-
tibus termanticis. ¶ Radix eligēda est odore H
suauis fortis ꝛ nō vetus. Lachrymus eius cō-
fectionibus misceri potest: maxime si amygda
lis amaris rute ꝛ aneto calido triticeo admix-
tus fuerit: ꝛ sic dari potest. Iteꝫ radix eius vul
nera antiqua purgat ꝛ incarnat: ꝛ incensa vi-

I peras ⁊ serpētes fugat. ¶ Gal. Peucedanus cōfert egritudinibus neruoꝝ ⁊ egritudinibus que accidūt pectori ⁊ pulmoni ab humoribus grossis ⁊ viscosis que sumit̄ in potu cū vino: ⁊ fit fumigiū cū eo. ⁊ attrahit odorando eger fu
K mū eius: ⁊ facit idem. ¶ Et quādo ex eo ponit̄ in corrosionibus dentium sedat dolorē eoꝝ statim: qm̄ subtilium partium est. ⁊ curat dolorē splenis incidēdo ⁊ subtiliando grossos humores. Radicis vero calefactio est minor. ⁊ desiccatio eius est fortis. Ipsa nāq3 calefacit in principio tertij gradus. Et virtus eius est que abstergit ⁊ incarnat: ⁊ pōt administrari oībus su
L pradictis. Et qn̄ ponitur super os cuius corticem volumus expellere: expellit eū cito ⁊ incarnat ipsum. cōuenit multū vlceribus fraudulētis malis. qn̄ desiccatur terit̄ ⁊ puluerizat̄ sup ea: eo q mundificat ⁊ replet carnem ⁊ consolidat.
M ¶ Pla. Peucedanū ē herba ca. ⁊ sic. alio nomie feniculus porcinus appellata. Hui⁹ radix in medicina poni d3: q2 ꝑncipalr̄ ſm radicē secūdario ſm herbā effectū h3. Radix collecta p annū vel ēt ꝑ duos seruat̄: s3 meli⁹ est vt annis
N singulis renouet̄. h3 virtutē diureticā. ¶ Cōtra strāguiriā ⁊ dissuriā ⁊ oppilationē splenis ⁊ epatis dat̄ vinū vel aqua decoctiōis ei⁹. Herba ēt ipsa decocta in vino vl̄ oleo ⁊ pectini cataplasmata: fomētū ꝺcoctōis ei⁹ mēstrua ꝓuocat.

Capitulum. cccxlvii.

P Ersicus. Isidorus in libro etymologiarum. Persicum dicitur eo q eius arborē ꝑmus in egypto seruit. Persis. a quo se oriundus ferebant Ptholomei. Hec in Persia fructum generat interfectorium. Apud nos autem suauem ⁊ iocundum. Est enim arbor feminini generis ꝑsicus. Persicum autem neutri generis. Itaq3 Persicus arbor est cui breuis admodū vita concessa est.
Trium generum esse fertur, Duracenus ⁊ ēt Armeniacus ac Persicus. Duracenus est nuncupatus: eo q in gustu acorem referat pomum eius. Armeniacus: eo q primum adiectum sit ab Armenia genus eius. Persicus quid sit iam dictum est supra. ¶ Plinius libro. xiij. Egyptus persicam arborem sui generis habet Piro similem folia retinentem. Huius fertilitas est assidua subnascente crastino fructu maturitas ethisiarū afflatu. Pomum longius piro inclusum amygdale putamine ⁊ corio: colore herbido. sed vbi nux illi: huic pomum differens breuitate ac mollicie. Et quāuis blandiatur predulcis suauitas non tamen innocuum. Materies vero bonitate firmitudine: nigricia quoq3 nihil differens a lotho. ¶ Idem in libro. xv. Persice arbores sero ⁊ cum difficultate transierunt ad loca remota a perside. ut que in rhodo nihil ferāt: quod primum ab Egypto earum fuit hospicium. ¶ Pādecta capitulo. xxv. Alkanedi vel alsabora Arabice. persicum Grece. vel milea persica. Latine vero persicum. ¶ Diascorides. capitulo de Persicis. Persica eustomatica sunt. ¶ Serap. libro aggrega. ca. Alkanedi. In sapore arboris persici ⁊ ramorum ⁊ foliorū est amaritudo: ⁊ abstergit ⁊ resoluit. ¶ Auicenna in libro secūdo. capitulo de ꝑsica. Persice sunt frigide in fine secundi gradus. humide in primo: in fine tamen eius.

Operationes.

¶ Diascori. Persica molliunt ventrem maxime si matura fuerint. Immatura vero abstinent ventrem maxime si sicca fuerint. A
¶ Elixatura eorum rheuma stomachi ⁊ ventris compescit. Folia eius cōstrictiue sunt virtutis: que siccata atq3 locis patiētibus aspersa fluorē sanguinis cohibēt. Microcera. i. minora persica eustomatica sunt. ⁊ fastidium tollūt melius q̄ supradicta. vt in sequenti capitulo. B
¶ Serapion. In folijs ⁊ ramis Persice est amaritudo. Et ideo quando teruntur occidūt lumbricos. ⁊ ponuntur supra vmbilicum. C

¶ Matura

D ¶ Matura ex eis sunt bona stomacho: et molliunt ventrem. Immatura vero cõstringunt: et quando desiccantur stringunt fortius. et decoctio persicorum quando bibitur confert humiditatum cursui ad stomachum: et quando siccata pulverizant super locum vnde fluit sanguis abscindunt eum. ¶ Et idem auctoritate
E Aben mesuay. Quando teruntur folia eius: et exprimitur et bibitur: expressa illa eijcit ascarides cum fluxu. Et quādo succus foliorum eius
F iniicitur in aurem occidit vermes qui sunt in ea. Et quando linitur super pectinē abscindit ardorem psilotri. Et oleum nucleorum persicorum confert dolori aurium quando linitur
G cum eo. ¶ Et idem auctoritate Mesuehebe. Persica removent sitim factam a caliditate: et fetorem oris. et confortant stomachum.
H ¶ Galienus. Arbor ipsa persicorum in pullulationibus et frondibus dominantem: habet amaram qualitatem: et ppterea eius folia lumbricos interficiunt cum terunt et vmbilico apponuntur. Et aliquādo diaforeticus est pharmacum. fructus vero eius qui est esibilis vocatur persicum. humide est et frigide complexio-
I nis. ¶ Avicenna. Persica que hu. sunt velocis sunt putrefactionis lenificativa: et in ipsis est stipticitas aliquātula. sed ex eis stiptica sunt ea que sunt incisa et secata. et in ipsis est prohibitio cursus. et in sua natura sunt stiptica.
K ¶ Et folia eius quando ex eis fit linimentum abscindunt ardorem psilotri: et distillatur succus foliorum eius in aurem et interficit vermes.
L ¶ Et confert oleum nucleorum eorum emigranee: et doloribus auris calidis et frigidis. et per-
M fica sunt bona stomacho. ¶ Et in eis est virtus faciendi appetitum cibi. et oportet quidem vt non comedantur post alium cibum: quia corrūpuntur post eum: et corrumpuntur ipsum: sed precedant ante cibum omnem: et ea que sicca sunt: tarde digestionis sunt: et nō sunt boni nu-
N trimenti: quia sunt plurimi nutrimēti. ¶ Et idem in quarto cap. de quartana ait. quod valent
O contra quartanam de cholera adusta. ¶ Galienus libro. ij. de cibis. cap. de persicis ait. Aidi et hanc arborem in Alexandria magnam. Narrant aūt fructum eius sic pravū existere in
P persidē: vt perimat comedētes: in Egyptum autem delatum esibilem fieri: cōsimiliterque cō-
Q medi: vt pira et poma. Et quorum fm magnitu-
R dinē est que siue poma volueris siue milea siue persica fructum istum: siue simpliciter. persica eodemque modo modernis grecis: siue aliqd aliud antiquum velis querere in ipsis licebit tibi hoc agere in multo studio. iam aūt scias vtilius nominibusque et horum succus velut caro facile corruptibilis est. etenim quibus prius: quare nō oportet sicut qdam post aliud alimentū offerre eorum
S punt enim supnatantia. ¶ Memimisse aūt oportet huius qd est cōmune in omnibus quecūque cachochima humidaque et lubrica et faciliter subire potentia. et propter hoc comedere ipsa priora alijs. sic enim ipsa celeriter subeunt: et alijs viam faciunt. vltima autē assumpta simul corrumpunt. et alia virtus eorum est frigida et hu.
T ¶ Et idem lib. vij. de simplicibus medicinis. cap. de Persico. Milea persica. id est persicum
V que vocatur assuete ab omnibus iam persicum solum dicentibus hoc similea.

Capitulum. cccxlviii.

Persica siue melapersica siue microcetta grece. Arabice Cesimes vel hesimes vel chrysomala. Latine vero Cozula vel barioccha. Pandecta cap. clix. Melapersica fructus iste est omnibus notus.

Operationes.

A ¶ Serap. lib. aggrega. cap. Hesimes. Virtus eorum est frigida et humida in. ij. gradu. Nā proportionant persicis. Et idem aucto. Alcanci. Larant cholerā: et generāt humores grossos.
B ¶ Et idem auc. Rasis. Quidā patiebatur fumositates ab aliquo humore existēte in stoma-

cho suo: et dedi sibi aliquibus vicibus de chrysomalis recentibus: et sedatus est ille fumus. Et ego non credo quod reperiatur cibus aliquis frigidior et magis iuuatiuus stomacho calido quam
C ipsa: et ideo fastidium tollunt. ¶ Auicenna lib. ij. ca. de chrysomalis. Meliora sunt armena. non enim cito aduenit eis corruptio et acetositas. et cum sumunt chrysomala oportet vt accipiatur masticis et ani. si equaliter. ʒ. j. vsque ad. ij. cum vino puro: aut vino de passis paruum et mellis. Sunt frigi. et humi. in. ij. et oleum nucleorum eorum est calidum et siccum in. ij. Eorum humor est facilis putrefactionis. et eorum infusio
D sedat sitim. ¶ Et chrysomala quidem sunt conuenientiora stomacho quam persica: et armena non corrumpuntur in stomacho. neque acescunt velociter. Ex eis vero que expellunt eorum nocumentum est: vt primo sumatur anisum et mastix cum miva aut vino de passis: et conficiantur cum melle puro. oleum nucleorum ipsorum etiam confert hemorroidis. grauant chrysomala propter velocitatem sue putrefactionis verum in-
E fusio succorum confert febribus antiquis. ¶ Joannes mesue in antidotario suo. Oleum de chrysomalis sedat dolorem ani et hemoroidarum. et resoluit tumores vlcerum: et impedimentum lingue:
F et dolorem aurium. ¶ Rabbi moyses. Cesmi filius est ferule: habens semen album simile lenticule.

Capitulum. cccxlix.

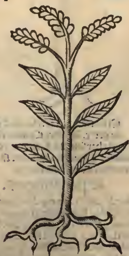

p Ersicaria. Pandecta. Persicaria dicitur: eo quod folia similia persicis habet: iuxta aquam nascitur. Duas habet species. vna in medio folio maculam fuscam habet. alia caret macula: et illa adustiua est valde. quidam piper aque putauerunt.

Operationes.

A ¶ Diasc. Uirtus eius est que infrigidat infrigidatione vltima. Pau. Folia eius sicca: vel succus foliorum eius vel semen eius elixum et bibitum cum melle ptisicis et tussientibus et asmaticis prodest. ¶ Idem. Febribus pestilentialibus miro modo iuuat. B

Capitulum. cccl.

p Ersoliata siue herba vmbilicorum. Ista herba habet folia similia salute. Et folia circundant se ramis. Nascitur in locis harenosis et saxosis.

Operationes.

¶ Pulueres foliorum cum vino sumantur curant herniam. Herba super vmbilicum posita curat eius vlcerationem. ¶ Et consolidat vulnera cataplasmatibus adhibita. ¶ Ista herba valde curat vmbilicum puerorum cum elongatur superposita et emplastrata. A B C

Capitulum.

Capitulum. cccli.

p Remula veris. Pandec. Premula veris siue artetica idē. Et ē herba sicut cōsolida minor: nisi q̄ habꝫ folia quasi nigra ⁊ pinguia cum flosculo celesti.

Operationes.

A Medet̄ doloribus articuloꝝ: ⁊ ē ca. ⁊ sicca.

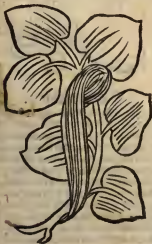

Capitulum. ccclii.

p Epo. Papias. Pepones crescūt in similitudinē cucurbite. frigidi sunt: difficile digeruntur.

Operationes.

Plinius lib. xix. Cucumeres cum magnitudine excesserūt: pepones vocant̄. Mire oleū oderūt: nec minus aquas diligūt. desecti quoqꝫ ad eas modice distantes arrepunt: aut si q̄d obstet: vel si pendeāt curuantur. Idqꝫ vel vna nocte deprehendetur. Si vas cum aqua subijciatur a quatuor digitorū interuallo ante posterum diem descendentibus: ac si oleum eodē modo sit in hamos curuatis. A

Idem. In fistula flore dimisso mira longitudine crescunt. noua eoꝝ forma in campania mali citonij effigieqꝫ. B

Idē li. xx. Pepones maxime in cibo refrigerāt ⁊ emolliunt aluū. Caro eoꝝ epiforis oculoꝝ aut doloribus imponit̄. Cōtra vomitiones siccant̄ ⁊ in forma tusa datur ī aqua mulsa quatuor obulis: ita vt qui biberit q̄ngētos postea passus ambulet. Cortex quoqꝫ vomitionē mouet: faciem purgat. hec ⁊ folia cuiuscūqꝫ satiui illita cū vino canis morsus hos coctos deraso cortice ex oleo aceto ⁊ melle iocūdiores esse certū est. C

Diasc. Peponis q̄dē vsus gratior est: sed difficile coquit̄ ꝑpter naturalem vigorē. Et ideo nōnulli cum aceto sumunt pulegiū miscentes: quo nocitura vis frigoris temperetur. D

Item pepo in cibo lenior est: q̄ detracta cute ⁊ obiecto semine vsui dat̄. stomachi compescit ardorem. Aluum lenit ⁊ mollit. E

Coctus ex aqua cū oleo aceto ⁊ melle iocūdissime sumit̄. Caro eius imposita fronti dolorem oculoꝝ miro modo mitigat. F

Capitulum. cccliii.

p Era pastoris siue bursa pastoris. Diascorides. Pera pastoris herba ē que hꝫ virgulas teneras ⁊ molles: ⁊ multas nodosas ⁊ spansas sup̄ terrā. Folia habet rute similia: sed oblonga ⁊ mollia. ⁊ semē in folijs singulis. Flos est illi albus aut feruceus. Virtutē hꝫ frigidam ⁊ stipticā. Et est masculus ⁊ femina. De masculo iam dicta. Femina vero frutex est vnus virgam habens cānosam ⁊ mollem spissam ⁊ nodosam: in quibus nodis folia sunt pini similia. Radix ē illi inutilis. Nascitur locis humidis. Virtus est illi stiptica.

Operationes.

Diasco. Succus eius bibitus emoptoicis A

medeatur. Ventris abstinet rheumatismū co-
licis stranguriosis opitulatur. vrinam prouo-
cat. morsibus venenatis cū vino bibitus mede-
atur. cum vino coctus ꝛ melle vulnera noua
B curat. ¶ Periodicis febribus ante vnam ho-
ram acceptus maxime prodest suppositus: flu-
xum mulieris stringit: dolorem auriū compe-
scit. sanguinē reijcientibus subuenit. herpetes
curat ꝛ fistulas. Ignem sacrū extinguit. tumo
res ꝛ duricies impositū spargit. recētibus vul-
C neribus maxime prodest. ¶ Gal. Iuuat itaqz
crustos stomacho exterius applicata sic herisi-
pilata. ꝛ calidos flegmones seu etiam talia exi-
stentia repercutit rheumata: ꝛ exinde vero sic-
catiuū existerent ꝑpter qḋ herpetū bonum est
pharmacū ꝛ vlceruz ꝛ aliarū. euidētissimuz ꝟo
D flegmonosoꝝ rheumatoꝝ. ¶ Est aūt ꝛ sangui
nosoꝝ vulneruz ꝯsolidatiuū. Iuuat ꝟo ꝛ vlce-
ra que in auribus. ꝛ si pus in eis sufficiēs fuerit
id siccat. ꝑpter easdē vero virtutes ꝛ fluxū mu
liebrē sistit. ꝛ dysenteriā ꝛ sanguinis eductiōes
ꝛ quēcūqz īmoderate aliunde causatū. Est aūt
ad oīa predicta masculus femina fortior.

Capitulum. ccliiii.

Pisa. Isid. li. etymol. xij. Pisa dicta
est ꝙ ea pensabaꝛ auri aliquid minu-
tum. Nam pis dꝛ aurū. Hec minime
inflat. Ideo magis egeriꝛ. Pli. lib. xviij. Pi-
sum in apricis seri debet. frigoꝝ inpatientissi-
mum. Ideoqz seritur in italia: ꝛ in austeriori
celo. nonnisi tempore verno terraqz facili ꝛ solu
ta. Frumentū qdez ꝛ hordeū ac vitia ꝛ quicqd
in stipula est in acumine vnū foliuz habet. mul
tiplicia vero sunt econtra ciceri ꝛ fabe ac piso.
Frumētis est foliū arundinatū fabe rotundū
ꝛ magne leguminū parte lōgiora vt piso. Si-
lique rotunde sunt ciceri: ceterisqz leguminuz
longe: ꝛ ad figuram seminis late. piso vero ci-
lindracie. Ex leguminibus vomere seritur len
ticula: ꝛ in grecia pisa. Tise ac pisa sunt eius-
dem generis: ex qua in orbe nostro fit orisa.
Palladius lib. x. In mense septembri postre-
mo serendum est pisum in terra facili ꝛ soluta
loco tepido. Celo delectaꝛ humecto. ꝛ quatuor
vel tres modios sparsisse sufficiet iugero.

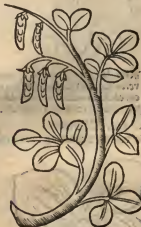

Operationes.

¶ Actor. Miror ꝙ in lib. medicoꝝ nostroruz A
autenticis manifeste de pisoꝝ natura reperiꝛ.
sed hoc estimant qdam esse qḋ alio nomine ro-
belie dicuntur. vel fortassis eadem ratio potest
assignari de pisa: quā superius assignauimus
de auena. ¶ Pādecta. Pisuz est spēs orobi. B
¶ Galienus de cibis. Pisa cōsimile aliqd fa- C
bis ꝫm totam substantiā habentia: comestaqz
ꝫm eosdem modos cuz ipsis. in duabus his va
rianꝛ: q: inflatiua cōsimiliter fabis non sunt. ꝛ
q: abstersiuā virtutem non habent: ꝑpter hoc
tardioris digestionis ꝫm virtutē fabis sunt.

Capitulum.

Capitulum. ccclv.

P Iscacea grece, arabice Pistach siue fustech vel fistach. latine fistica. Ser. li. ag. c. pistoch. i. piscacea sūt fructus q̄ veniūt de damasco. Diasco. ca. piscacee que in Syria nascunt̄ similia strobilibus sunt.

Operationes.

A ¶ Diascori. Eustomacha sunt cū vino bibita morsibus venenatis occurrūt: virtus piscacearum austera ⁊ stiptica est. Ideoq3 etiam acomoda credunt̄ toraci: ⁊ pulmonis ⁊ iecoris vi-
B na purgare. ¶ Et idem Sera. Pistoch. idest fistice substantia est subtilis. ⁊ sapor eius est fere ad amaritudinem declinans. ⁊ virtus eius est cali. ⁊ sic. amplioris caliditatis q̄ nux auel-
C lana. ¶ Galienus li. de cibis. cap. de piscacijs. Piscacie nascuntur apud alexandriā in egypto: multo autē plura in boreali syrie: alimentum quidē paucissimū habētia. vtilia sunt ad epatis corroborationē: simul ⁊ purgationē inl sertorum humorū s̄m meatus ipsius. participant enim subamara ⁊ stiptica qualitate aro-
D matizante. ¶ Scimus autē ⁊ alia multa epati vtilia sicut in negocio simplicium medicinarū ostensum est. Stomacho autē neq3 profectum neq3 nocumētū notabile ex ipsis habeo testari: sicut neq3 restrictiui ventris neq3 subductiui.
E ¶ Et idem. viij. simpli. pharma. cap. de Piscacijs. Piscacium. i. fistica. in Syria multum nascitur planta hec. Fructus autem eius subtilium partiū est. subamarū q̄d ⁊ aromatizans hūs: deobstruit ⁊ mūdificat maxime quidem ea s̄m epar: ⁊ ea que s̄m thoracem ⁊ pulmonem.
¶ Aui. de viribus cordis dicit q̄ cōfortat cor. F
¶ Auerroys. v. li. Colliget. ca. de piscacea dicit q̄ cōfortat stomachū ⁊ epar ⁊ tota substātia. G
¶ Rabbi moyses. ca. de piscacijs. Piscacea H
sunt meliores oībus fructibus: corroborāt stomachum ⁊ epar. sunt calide ⁊ sicce tēperate.

Capitulum. ccclvi.

P Inicum siue Panicū. Isaac in dietis. Panicū in forma ⁊ natura simile milio. minus tamen eo nutrit.

Operationes.

¶ Panicum ventrē magis constipat. coquitur sepe cum pinguedine vel cū lacte. ¶ Con- A B
stantinus in pantegni. Panicum ⁊ miliū fri. ⁊ sic. sunt in. ij. gradu: parum nutriūt: stiptica sunt: ⁊ panis inde factus multo plus est constipatiuus. Vrinam aūt prouocant. Cum butyro vel lacte cota sunt meliora: quibus admixtis humectantur: ⁊ eorum siccitas expellitur.
¶ Plinius lib. xxij. Panicū. Dyocles me- C
dicus mel fruguū appellauit. effectus hē quos miliū. In vino potum dysentericis p̄dest. Similiter his que vaporanda sunt: calefactū imponit̄. Sistit aluum in lacte caprino decoctum: ⁊ bis in die haustum sic prodest ⁊ ad tormina.

D ℂ Dias.panicuȝ in esca oībus vtile est. vnde si
panis ex eo factus ꝛ comestus fuerit. ventrem
abstinet. vrinā ꝑuocat. assuȝ vͦo ī caccabo nouo
ꝛ impositū in saccello sicut ꝛ miliuȝ ꝓdest.

Capitulum. ccclvii.

Picea. Ysido. li. etymol. xiij. Picea ex pinoꝝ gñe. differunt tñ vt pini specie. Nā aliā picin greci. aliā vocāt peucē quā nos piceaȝ dicimus: eo ꝙ desudat picem. Plinius li. xvj. Picea est arbor ramosa: cui ramoꝝ est ordo sicut ꝛ abieti. Picea montes amat ꝛ frigora. feralis arbor: ꝛ indicio funebri ad fores posita rogisqȝ virens: iam tñ ꝛ in domos tonsili facilitate recepta: hec plerūqȝ plurimam interueniēte candida gēma fundit resinam: thuri tam similē vt mixta a visu discerni nō possit. Huius arboris cortex ē in vsu magno: sicut abietis ꝛ fagi ac tilie.

Operationes.

A ℂ Pli. in li. vt supra. Gignit quoqȝ picea canchryn: videlȝ pillulā in medicīa vīȝ vrēdi hñtē. que postꝙ folia ceciderint: hyeme durat ꝛ cōtinet nucleū pineis sifeȝ. In hieme crescit. ꝛ aperiť pillula tota. caditqȝ cuȝ folia crescere ceperint. Huic ēt arbori folia sunt breui seta ꝛ crassiora. duraqȝ sicē cypressus. Rami vͦo pene stati a radice modici velut brachia lateribꝰ inherēt.

B ℂ Picea minus est alta ꝙ larix: totis panniculis minoribus atqȝ gracilioribꝰ. hȝ nucleos minimos ac nigros. ꝓpter quod greci pythirophoron eam appellabāt. ℂ In eadē quoqȝ nu- C
camenta sunt in arbus compressiora nimisqȝ rosida resina. Et autē pix excat aperiť picea a parte solari cum plurimū hiatu bipedali: vt a terra cubito cū minimuȝ absit. Nec ipso corpi ptiť: vt in ceteris. qm̄ astula vel hastula in fru-
ctu est. ℂ Vexꝝ hec terre prima laudať. Altior D
amaritudinē affert. Postea humor oīs e tota cōfluit in vlcus. Habetqȝ picea folia pungētia nulloqȝ flore exhilarať. ꝑinus enim fructus a
floribus gigniť. ℂ Abies qdem circa solstitiuȝ E
floret. Pinus ꝛ picea germinatōe. xv. fere diebus preueniūt. Semē vero ꝛ ipse post vigilias reddūt. Picea ꝛ pinus ꝛ alnus ad aquarū ductus in scrobes curuanť obrute terra plurimis annis durāt: cito vͦo senescūt si nō integantur.
ℂ Idē in li. xvij. Umbra picearū quacūqȝ at- F
tigerit est venenū. Idē in li. xxiiij. Picea ex laricis folio trita ꝛ ī aceto decocta: dentiū dolori ꝓdest. Cinis corticū eius intertrigini ꝛ ambu-
stis potus aluū sistit. ℂ Urinā mouet. Suffitu G
vuluas corrigit. Picea folia ꝑuatim iocinori sūt vtilia. dragme pōdere ī aqua mulsa pota: Deniqȝ siluas illas dūtaxat que pice ac resine grā radanť vtilissimas esse ptisicis autumanť. Uel his q lōga egritudīe vires nō recolligūt.

Capitulum. ccclviii.

Pira.

P Ira. Isido.li.ety.xv. Pira videntur di
cta: eo q in speciem ignis sint formata.
Nam ab amplo incipiunt: et in angustum
desinunt. Hec inniunctis iposita etsi pauca vehe-
menter onerosa esse dicuntur. ¶ Palladius li.iij.
Condienda sunt pira ita. De placito descendente
luna a.xxij. vsqz in octauam. eadem poma sicca et
manu lecta hora secunda in quintam: vel a septima in
decimam: a caducis diligenter electa. integra et pro-
pe dura et aliquanto viridia in picato vase clau-
duntur: quod operculo tegitur: et deorsum os eius ei incli
natur atqz obruitur eo loco circa quem perennis aqua
decurrit. Item que dura sunt in carne et cute prius
in aceto posita vbi se mollire ceperint. in fictile
vas bene coctum picatumqz ponuntur: et operculo superue
niente gypsantur. et vas breui scrobe demergitur in
eo loco qui quotidie sole tangatur. Plurimi pira
obruta inter paleas aut frumenta seruarunt.

Operationes.

A ¶ Dyas.ca. de piris. Piri multe sunt species: sed
stiptice omnes. vnde ad reumaticas passiones cata-
plasmatibus adhibita faciunt: et reuma compescunt.
Elixatura eorum ad omnia prefata iuuant. Et si ipsa
pira a ieiuno comeste fuerit abstinent ventrem. Et
piri siluatici species sunt que tarde maturescere possunt
plus stiptice quam supradicte: sed similibus causis prosunt.
prohibent quoqz aliquos fungos venenum amittere si
B cum piris fuerint cocti. ¶ Aui.li.ij.ca. de piris.
In ipsis sunt terreitas et aquositas. et in nostra quidem
terra est species que dicitur senabrud. et habet magnam capa
citatem: et est vehementis rotunditatis et subtilis cor
ticis: est boni coloris quasi preciosum: quasi ipsum
sit aqua zuccari coagulata plurimum. sed non propter
spissitudinem sube boni odoris valde. quod cum ar-
bore sua cadit super terram destruitur. et isti sunt in
C quibus non est nocumentum de speciebus pirorum. ¶ Pi
ra que nominantur senia sunt frigida in primo: et sic
ca in.ij. Serabrud vero sunt temperata humida:
et omnes species eius sunt stiptice uitrantes in cunctis
retentionis materierum. et quandoqz abstergunt parum. et
eorum humor est plurimus et laudabilior humore
D pomorum secundum quod dixit Ruffus. ¶ Ea autem que dicta
sunt senabrud in terra Corasceni: absqz aliis
dicta sunt lenitiua nature: et boni chimi valde
consolidant vulnera. et proprie siluestria exiccata. et
sunt preparatiua stomachi: et abscindunt tussim: et
sedant choleram: et stringunt ventrem. et proprie que sunt
E exiccata. ¶ Et in piris quidem est proprietas facien
di euenire colicam: quare oportet vt bibatur post ipsa
de hydromelle cum speciebus que sunt vt piper et ci-
F namomum: et his similia. ¶ Et eorum rob conuenit
fluxui ventris cholerico. Cuius speciei eorum ve-
hementis stipticitatis et tarde maturationis
est: et cura fungorum mortificantium. et quando isti
fungi coquuntur cum piris minoratur nocumentum
eorum. ¶ Sera.li.ag.ca. Cumecbre. auct. Gal. G
Cumecbre. i. pira. Substantia eius est composita
ex substantia terrea et aquosa. Et si vis potest ali-
ter dici: quod vna. s. eius pars est frigida et alia tem-
perata. et sapor piri est stipticus cum dulcedine
aquosa. et virtus pirorum est desiccatiua: et condu
tinat vulnera sine aliqua mordicatione. Et quando
comeditur fortificat stomachum: et sedat sitim.
¶ Siluestre vero est magis stipticum: et plus in- H
coriat et corugat stomachum. et ideo plus conguti-
nat vulnera: et prohibet fluxum humorum. ¶ Et I
idem auct. Aben mesuay. Quando quodcumqz
totum coquitur vel domesticum vel siluestre cum fun-
gis aufert malitiam eorum. et maiora ex eis sunt
fortioris virtutis quam parua. Parua autem sunt
nutribiliora quam citonia. ¶ Et rob pirorum abscin K
dit fluxum cholericum: et excoriat stomachum. Et
pira proprie generant colicam. et oportet quod sumatur post
ipsum vinum mellis factum cum speciebus.
¶ Additio Rasis.ix. conti. Syrupus qui delet sitim: L
et confortat stomachum: et regit sanos et egros. R. suc
ci pirorum sceni vel acetosorum rotul. iij. mente su-
mach cum aqua ro. infundatur. ℥. j. sumach in rotu.
ʒ. aque ro. zuccari albi rotul. ʒ. coquatur dum
fiat ad modum syrupi.

Capitulum. ccclix.

p Iper latine. arabice ⁊ gre. falfel. Se-
rapion. li. ag. ca. falfel. i. piper. Et est
arbor nascēs in regionib⁹ indie. hȝ se-
mē qđ sui ortū est lōguȝ silē faseolis: ⁊ elongaꝛ
in forma sua: ⁊ ē macropiper. ⁊ itra ipsuȝ sunt
grana pua: silia gergues que qñ maturanꝛ fit
pip. ⁊ hoc qꝛ sepaꝛ ⁊ fit sicut racemus i qb⁹ sūt
grana pua: ⁊ sunt grana piperis. Et qñ colli-
giꝛ pfecte maturū est piper nigruȝ. sed qñ colli
ligiꝛ ante maturationē est piper albū. nā color
eius est albus: ⁊ nō recipit in colore suo nigre-
dinē anteq̄ matureꝛ. ⁊ radix huius arboris est
silis costo. Eligēdum est aūt ex nigro qđ est no
uum: in quo est silis furfuri graue ⁊ plenū. Sȝ
albū melius est illud qđ nō est rugosum albū ⁊
graue ⁊ lōguȝ: est eligendū illud qđ qñ frāgiꝛ
appet dēsum: hñs grana q̄ sunt itra ipsum in-
uicē iuncta: ⁊ acuti saporis: mordicās linguaȝ
cū calefactiōe. Radix arboris huius vocaꝛ fal-
fanuē. ⁊ est silis costo. deferꝛ ad nos ex terra in-
die. ¶ Gal. vij. sim. far. ca. piperis ꝯm transla.
no. Piperis radix costo maxime ꝯm virtutē si-
milaꝛ. Fructus vo eius q quodāmō germinat
est piper lōguȝ. vñ ⁊ humidius existit maturo.
signū aūt est humiditatis ei⁹ qꝛ faciliꝛ cū ponꝛ
pforaꝛ. ⁊ nō ꝯfestim mordet: sed paulatim inci
pit: pmanet vo multū. qui vo quasi pmaturus
fructus albū piper est. acri⁹ exñs nigro. id eniȝ
quasi sup assatū est. vtraqȝ aūt sufficiēter cale-
faciūt ⁊ siccāt. ¶ Gal. co. li. ⁊ ca. ꝯȝ trasla. ara.
Sapor piperis est acutus: ⁊ illud qđ nō matu-
rū est: piper albū est: ⁊ ipsuȝ est acutius nigro:
⁊ magis pungēs linguā: ⁊ hoc est qꝛ nigrū: p-
pterea qꝛ maturaꝛ: accidit qꝛ nō recipiat adu-
stionē ⁊ desiccationem fortē: qꝛ minuiꝛ acuitas
illa: que qdē remanet in albo. Iste nō due spēs
sunt desiccatiue ⁊ calefactiue fortiter. ⁊ fruct⁹
qdem eius qñ incipit eē piper longum. ⁊ ppter
hoc accidit qꝛ piper longū est humidius alio pi
pere. Et signū sup hoc est qꝛ qñ elōgaꝛ tempus
sup ipsuȝ corrodiꝛ ⁊ pforaꝛ: ēt qñ teriꝛ nō inue-
nit tritor in pncipio sue ꝯtritionis punctionem
multā. ⁊ qñ incipit mordicare: nō appet mordi
catio eius multa anteq̄ gusteꝛ: deinde rema-
net mordicatio eius tpe nō puo. sed piper albū
est melius stomacho alijs duabus spēbus.

Operationes.

A ¶ Sera. Radix piperis cōfert colice ⁊ dolori-
bus frigidis. Est ca. ⁊ sic. est bona colice ⁊ ven-
tositatibus: ⁊ alijs dolorib⁹ fri. ⁊ est silis costo
ꝯm virtutē. ⁊ piper nigrū acuti⁹ est albo. ⁊ albū
est debilius eo. ⁊ vtus piperis ē calefactiua: at-
tractiua cibi: ⁊ prouocatiua vrine: resolutiua ⁊
abstersiua obscuritatis visus. ¶ Et qñ sumiꝛ B
in potu aut fit inunctio cū eo: aut misceꝛ in ali-
quo vnguēto. cōfert rigoribus febriū periodi-
carū: ⁊ ꝯfert morsib⁹ venenatis. ⁊ expellit fetū:
⁊ potissime si i potu sumaꝛ vl' assidue comedaꝛ.
¶ Et qñ fit nascale cū eo post coitū. phibet im- C
pregnationē. ⁊ hoc silr facit assidue comestiȝ.
Naȝ iter prestat genitale: ⁊ administraꝛ in lo-
hoc: ⁊ syrupis q sunt ꝯuenientes tussi ⁊ dolori-
bus pectoris. ⁊ fit linitio cū eo ⁊ melle. ⁊ cōfert
squinātie. ¶ Et qñ sumiꝛ in potu maxime cuȝ D
granis lauri aut folijs eius: cōfert tortionibus
ventris. ⁊ qñ masticaꝛ cū stafisagria ⁊ cū passu
lis facit descēdere flegma ex capite: ⁊ ipsum se-
dat dolorē: ⁊ ꝯfortat virtutē digestiuā: ⁊ igre
diꝛ in ꝯfectionibus spēꝝ qbus vtunꝛ sani in cō
dimētis ciboꝝ ad puocādū appetitū. ¶ Et qñ E
misceꝛ cū pice resoluit scrofulas. Et qñ misceꝛ
cum nitro abstergit morfeā. ⁊ nō est radix pipe
ris zinziber: sicut putauerūt qdam: imo radix
eius est similis costo: que qdeȝ calefacit ⁊ mor-
dicat linguā: ⁊ attrahit humiditatē ad os: qñ
misceꝛ cū aceto. Et linimentū cum eo resoluit
aposthemata splenis. ⁊ si sumiꝛ facit idē. ¶ Et F
idem aucto. Aben mesuay. Proprietas pipe-
ris est qꝛ phibet impregnationē: ⁊ maxime qñ
sumiꝛ post coitum: ⁊ phibet tortiones ⁊ vētosi-
tates q̄ fiunt in stomacho ⁊ in intestinis. ⁊ exic-
cat flegma viscosum qđ aggregaꝛ in pectore ⁊
pulmone ⁊ intestinis. ⁊ digerit cibū: ⁊ nocet fe
bricitantibus. ¶ Et si qs vtitur multū pipere G
puocat vrinā. Et si vtatur eo parū puocat vē-
trem. Scamonea est cōtraria in hoc. ⁊ facit ho
minē macre fieri: ⁊ desiccat sperma. Et in pipe
re albo cuȝ acuitate sua est humiditas que au-
get in spermate: ⁊ mūdificat epar ⁊ ventrem ⁊
pulmonē ⁊ stomachū: ⁊ cōfert morsibus vene-
nosis: ⁊ calefacit neruos ⁊ musculos: ⁊ plus oī
alia re. ¶ Paulus ca. de pipere. Piper est ca- H
lidum in quarto gradu. siccum in secūdo. Ubi
sciendū ne aliq erroris materia repleanꝛ: ppte
rea qꝛ in psēti littera Serapion ⁊ Dyasc. vidē-
tur cū Galieno nō modicū discrepare dicētes:
qꝛ piper nigꝝ acutius est albo. ¶ Galienus vo I
ait: qꝛ piper albuȝ acutius est nigro. ⁊ ppterea
sicut ex verbis Dyascoridis hñ intuentibus ⁊
audie est manifestū: qꝛ piper albuȝ est duplicis
generis. ¶ Est qđdam piper album. qđ fit qñ K
grana minuta que fuerūt in pipere longo inci
piūt ingrossari: ⁊ vnū ab altero incipit separi:
sed non factus est botrus vel racemus. ¶ Est L
aliud piper album qđ fit cū illa grana que fue-
runt in

runt in predicto pipere albo ſm debitaʒ quantitatē fuerint aucta:ꝛ ītra ſe totaliter ſepata: ſicut q̄ ſunt poſita in quodā botro vel racemo: ꝛ ſunt ꝓpinqua maturitati. Primus vo piper albū qm̄ ſapit adhuc naturā pipis longi: qꝛ vicinaſ: pticipat adhuc de eius humiditate: cuiꝰ gra non eſt multū acutum. Piper aliud albū de quo diximus: qd̄ eſt in medio lter maturitatem ꝛ pncipium generationis eſt ſatis acutuʒ. quare cū remoueaſ ꝛ elongatur a pipere lōgo nō participat humiditatē eius: ꝛ eſt acutius ſe ipſo cum venit ad maturitatē: propter quam
M amittit de eius acuitate. ¶ Et hoc idem videmus in fructibus acetoſis q̄ ſunt in medio tempore acetoſiores. hoc etiam in ſeminibus eſt videndū. ſ. feniculis: ſinapibus: ꝛ ceteris: ꝙ ſunt acutiores ꝛ calidiores qui ſunt in medio tēpore: ꝙ q ſunt in extremo. Sic ergo ad propoſitū piper nigrum acutius eſt albo. ſ. albo quod eſt in principio generationis: qꝛ non habet multam acuitatem propter humiditatem quā participat. vt dictum eſt. hunc reſpectum habuit
N Serapion ꝛ Dyaſcorides. ¶ Sciendum inſuper ꝙ in maiori quātitate inueniretur de pipere albo: niſi qꝛ inficitur ꝓpter ignem. ſed illud quod non contaminatur ab igne remanet album ꝛ non rugoſuʒ: qd̄ non poteſt eſſe niſi modice quātitatis: quia modicum eſt illud quod ab igne impreſſionem non recipit.

Capitulum. cccl̄x.

Piper nigruʒ latine. arabice habelzelim vel grana ezelem.

Operationes.

A ¶ Serapion libro aggrega. cap. habelzelim. id eſt granum zelin. ꝛ eſt piper ethiopium vel nigrorꝰ: ꝛ eſt granum pingue in magnitudine ciceris: ꝛ eſt citrinū exterius: album interius. ꝛ habet ſaporem bonum. defertur ex terra barbarie. ¶ Et illud quod nominaſ in barbaria B
croin: eſt ſimile faſeolis in forma ſua: niſi quia grana eius ꝛ cortex eius ſunt minora faſcolis. habent nigrū colorem ꝛ acutum ſaporeʒ ſicut piper. ꝛ defertur ſimiliter a terris nigrorum. ꝛ ſunt calida in. iij. gra. humida in pmo. ¶ Et C
ꝯferūt dolori dentiuʒ. ¶ Augēt enim in ſpermate. ¶ Et faciunt bonū odorem oris. D E

Capitulum. ccclxi.

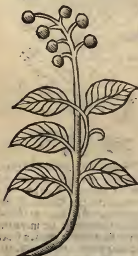

Piperelle latine. grece hacrina. arabice hacrinia. Serapion lib. aggregatoris. cap. hacrinia: id eſt piperella. ꝛ eſt in figura ſicut piperis minoris figura: niſi quia eſt in colore ſuo citrina.

Operationes.

¶ Serapion. In ea due ſunt virtutes contrarie: ſicut frigiditas ꝛ caliditas. ¶ Et idē aucto A
ritate Aben meſuay. Hacrina eſt granū paruuʒ minus pipere. ꝛ eſt in eo citrinitas pauca: B
ꝛ eſt odoriferū. cuius odor eſt ſicut odor ligni C

aloes.est calidum ⁊ humidū.⁊ in eo est abster-
E sio parua. ¶ Idem. Prouocat vrinam mul-
tam fetidā quando coquitur in vino ⁊ bibitur
D illud vinum. ¶ Et aufert propter hec fetorē
ascellorum ⁊ fetorem totius corporis. Et ope-
ratio in hoc est a tota sua substantia.⁊ quando
coquitur radix ⁊ bibitur: confert sicut piper
nigrum.

Capitulum. ccclxii.

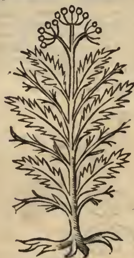

Piretrum latine.grece dentanos.ara
P bice vero achiraraha: siue acharcha-
racha. Serapion libro aggreg.cap.
Achiraraha.auctoritate Diasco. Achirara
ha: id est piretrū.⁊ est planta cuius folia sunt
similia folijs dauci agrestis aut marathri.⁊ sti-
pites similiter sicut stipites illius.⁊ super sti-
pitem est corona similis corone aneti.⁊ habet
radicem in grossitudine digiti. ¶ Auicenna
libro.ij.capitulo de piretro. Piretrū pluri-
mum quod de hac planta administratur est ra
dix eius.melius est illud quod est acutum: mor
dificatiuum lingue.⁊ magnitudo eius est sm̄
quantitatem digiti.

Operationes.

A ¶ Diascorides. Pungit linguā quādo gu
statur pūctione forti:⁊ attrahit flegma.⁊ ideo
quando coquitur cum aceto:⁊ fit collutio oris
confert dolori dentium. Et quādo masticatur
B attrahit flegma. ¶ Et quādo teritur ⁊ misce-
tur cum oleo ⁊ inungitur prouocat sudorem:
⁊ confert membris super que vincit frigus:⁊
conseruat corpus a nimio frigore aeris ne no-
ceat ei.⁊ amissione sensus ⁊ motus.⁊ est eius iu
uamentum magnum in hoīe.⁊ cōfert paralysi
⁊ rigoribus febrium. ¶ Galienus.viij.simpli C
cium farmacorum.cap.de piretro: plurimum
quod de eo administratur est radix eius.⁊ pro-
prietas virtutis eius est proprietas adurens.⁊
pungit linguam quādo gustatur pūctione for
ti.⁊ attrahit flegma. ¶ Et sedat dolorem den D
tium qui fit a frigiditate.⁊ cōfert rigori febriū
quādo fit inunctio cum eo dissoluto in oleo añ
aduentum paroximi.⁊ cōfert illi qui habet stu
porem in membris ante relaxationem. ¶ Aui E
cenna. Piretrum quidā extimauerūt esse fri
gidum: sed nō est: imo calidum ⁊ siccum in ter
tio gradu.extrahit flegma masticatum.⁊ vir-
tus eius est adustiua. Et ꝓuocat sudorē: cū ex
eo cum oleo abstergendo inungitur corpus si
misceatur cum oleo.⁊ abstergendo inungatur
ex eo prouocat sudorem. fricatio facta ex eo ⁊
decoctione ipsius ⁊ oleo eius. Confert mollifi-
cationi neruorum antique:⁊ stupori eorum.⁊
ꝓhibet generationem alcuzez ab eo in quo ge
neratur alcuzez vehemēter aperit oppilatiōes
colatorij:⁊ ꝯstrictionem narium. ¶ Et eius F
decoctio cōfert dolori dentium:⁊ ꝓpie frigi-
do. Et eius acetum cōfirmat dentes motos: si
decoquatur cum aceto ⁊ teneatur in ore. ¶ Et G
quādo fricatur cū eo corpus ante paroxismū
rigoris cum oleo: confert rigori facto cum fe-
bre ⁊ absq; febre. ¶ Paulus ca.est ⁊ siccū in
tertio gradu. Masticatum attrahit flegma p
os.⁊ remouet dolorem ⁊ stuporem dentium.
¶ Auerrois quinto libro Colliget.ca.de Pi H
retro. Est calida in quarto:⁊ de ea administra
tur radix. ¶ Constantinus libro graduum.ca I
pitulo Piretrum. Piretrū est in quarto gra
du calidum ⁊ siccum. Linguam vrit:⁊ flegma
nimium attrahit. Ideoq; dētibus valet de fri
giditate ⁊ humiditate dolentibus. ¶ Alexan- K
der ⁊ Stephanus. Illud tritum ⁊ cum melle
potatum: epilenticis valere testātur. Collo su-
spensum aut naribus applicatum subuenit in-
fantibus epilenticis. Cum oleo mixtum ⁊ dor-
so feminino inunctum ante rigoris accessionē
venire prohibet eam. ¶ Valet etiam paraly- L
ticis ac neruorū mollicei de frigiditate ⁊ hu-
miditate totius corporis. Deniq; in corpore
toto ex eorum peruncto prouocatur sudor.
¶ Platearius. Piretrum est satis cōmunis M
herba in tertio gradu ca.⁊ sicca. Radix eius
in medicinis

in medicinis ponitur: que in hyeme colligiť: ac per annos quinqʒ seruať. Piretrum debet eligi cõtinuum ꝛ non perforatum: saporeʒ habens acutum. ꝛ cum frangitur nõ puluerizatur. Acumen eius non statim percipitur: sed debet aliquantulum masticari: ꝛ in ore teneri. Quod contingit propter eius leuitatem: vel substantie soliditateꝫ. Uirtutem habet dissol-
M uendi: consumendi: ꝛ attrahendi. ¶ Garga-
risma factum ex vino dulci decoctionis eius. cerebrum a superfluitate flegmatica mundifi-
N cat: ꝛ humores vite consumit. ¶ Inter dentes masticatum dolorem tollit dentium: ꝛ stomachi reumatisimum. Masticatuʒ quoqʒ lingue paralysim soluit. Contrituʒ in vino ꝛ oleo decoctum ꝛ ad loca paralytica ꝛ podagrica cataplasmatum valde proficit.

Capitulum. cccl×iii.

P Inus latine. grece Calidaris chocbia vel azet. Arabice Cinobar. Serap. libro aggregatoris cap. Cinobar: id est pinus arbor. Et est masculus ꝛ femina. Masculus nominatur azet vel cinobar. ꝛ non facit fructum magnum: sed de sudore extrahitur pix: vt patet in littera pix. ꝛ ibidem inuenies eius virtutem: ꝛ cum ligno fit lumen. ꝛ est illud quod vocatur teda vel zappinus. Et femina est illa que facit fructum magnum. ꝛ de ea est magna ꝛ parua. ¶ Et idem auctoritate Galieni. Minor est in sapore sicut sapor maioris. ꝛ est in ea aliquãtulũ amaritudinis ꝛ acuitatis. ꝛ virtus eius est calida cũ acuitate. ¶ Et idem auctoritate Aben Mesuay. Magne ex pinis sunt calide in secũdo gradu: sicce in primo. Que cum bibuntur cum rob mũdificant humores grossos ꝛ viscosos qui sunt in renibꝰ ꝛ vesica. ¶ Et idem auctoritate Diascoridis. Calidaris vel calicaris est fructus pinus maior: ꝛ nominatur cochia.

Operationes.

¶ Serapion. Pinus maior confert saniei in A
pectore: ꝛ omnibus qbus cõuenit educi saniem a pectore. ꝛ facit expuere sanguinem. ꝛ quãdo infunditur in aqua: recedit acuitas ꝛ punctio que sunt in eo: ꝛ elõgatur a mordicatione. Et tunc est conglutinatiuus: ꝛ medius inter qualitatem calidam ꝛ frigidaʒ: ꝛ inter substantiã aqueam ꝛ terream. ꝛ substantia aquea in eo est pauca. sed fructus quantum ad nutrimentum est dure digestionis: ꝛ nutrit corpus nutrimen
to forti. ¶ Idem aucto. Diascoridis. Quan- B
do comeditur ꝛ bibitur cuʒ semine cucumeris ꝛ rob prouocat vrinam. ꝛ confert ardori reniʒ ꝛ vesice. Et quãdo bibitur cum succo portulace: sedat mordicationeʒ stomachi: ꝛ reddit debilibus fortitudinem: confert destructioni hu
miditatis. ¶ Et quando accipiť ex succo pini C
sicut recẽs: ꝛ teritur ꝛ coquiť cuʒ rob: ꝛ accipiuntur de ipsius decoctione. ℥. iiij. qualibet die confert tussi antique ꝛ vlceribus pulmonis.
¶ Idem auctoritate Galieni. Minor ex eis D
nominatur calidaris. Uirtus eius est calida ꝛ abstergit. sapor est stipticus: amarus: acutus: ꝛ cõfert sputo venienti a pectore ꝛ pulmone: ꝛ est stiptica: ꝛ cõfert tussi ꝛ doloribus pectoris:
qñ sumitur sola aut cum melle. ¶ Et idem au E
ctoritate Aben mesuay. Magne ex pinis sunt calide in secundo gradu: sicce in pmo. Que qñ bibunť cum rob: mundificant grossos humores ꝛ viscosos q sunt in renibus ꝛ vesica. ꝛ confert saniei coruʒ ꝛ lapidi. Resina eius desiccat ꝛ calefacit. ꝛ est diaforetica. Pro qua lege ca
pitulum resina. ¶ Et idem auctoritate Galie F
ni. Cortex ꝛ folia pini que est minoris: que ẽ nominata calidaris: habent in se virtutem stipticam: que curat tenasmonem, quando aponiť sicut emplastrum: ꝛ non est medicamẽ melius in hoc. ꝛ quando bibitur stringit ventreʒ. ꝛ est conferens combustioni aque bullientis. ꝛ similiter cortex illius speciei que dicitur cochia. ꝛ ẽ masculus consimilis in virtute: nisi qꝛ virtus

est ei debilior virtute illius. sed folia istaruz arborum que quia sunt magis humida cortice ipsaruz: habent in se virtutem qua incarnant

G percussione. ¶ Sed pini magne. Virtus foliorum ⁊ corticis est fortis in omnibus istis. sed fumus qui eleuatur a ligno pini confert multum fluxui pilorum palpebraruz: ⁊ corruptioni lachrymarum: ⁊ cursui lachrymarū ab eo.

H ¶ Cortex arboris pini minoris ⁊ cortex chochic: ⁊ est azet: omnes sunt stiptice. ⁊ conferunt patientibus tenasmonem quādo teritur ⁊ puluerizatur supra locum. ⁊ quando de ipsis miscetur cum litharginio ⁊ puluere olibani confert vlceribus que apparent in corpore ⁊ combustionibus ignis. ⁊ quando conficitur cuz cera dissoluta cum oleo mirtino: consolidat vlcera que dicuntur formice: ne augeantur in corpore. ⁊ fit cum eo fumigium matrici: ⁊ expellit fetum mortuum ⁊ secundinam. Et quādo bibitur stringit ventrem: ⁊ mouet vrinam.

I ¶ Galienus. vij. simplicium farmacorum. capitulo de pinea. scd'm translationem grecam. Coni fructus: id est pinea: quam scrobiliam nominant. tota quidem viridis. habet quid amaritudinis ⁊ acredinis. ⁊ propterea quidez empicis: ⁊ alijs quicunqz indigent ea que secundum pulmonem ex torace faciliter extussire ⁊ expurgare idonea est. esibilis vero fructus eius. Est quidem cibus difficile digestibilis ⁊ fortis. est autem ⁊ vt farmacum: ⁊ ad lenendum asperitates idoneum. ⁊ maxime quando in aqua infusus: disposuerit in eo totam quantam habet acredinem. Reliquum enim omne immordicatissimum fit. in medio enim calidum ⁊ frigidum equaliter cōsistens ex aquosa ⁊ terrestri substantia habet crasim. acetosa autem minime participat.

K ¶ Et idem in libro de cibis. capitulo de pinea. Magne ex eis euchimie ⁊ grosse chimi generatiue. Et ideo nutriunt corpus nutrimento forti: non tamen bene digestibili.

L ¶ Auicenna libro. ij. capitulo de pino. Virtus corticis maioris fortior est. Et cortex eius que nominatur susine est debilior. In cortice eius est stipticitas plurima. ⁊ vermis qui existit in ipsa est in virtute cantaridis. Cortex eius confert vlceribus cordicalibus. ⁊ in ipso est virtus consolidatiua: ⁊ in cortice ipsius est de stipticitate quod peruenit ad hoc vt sanet abrasionez quando super ea ponitur vt emplastrum.

M ¶ Additio Gal. lib. de facile acqui. cap. xviij. De erectione virge: vt homo diu. coeat. R. pinearum: petroselini: pudendi cerui: terebenthine. ana. equaliter: piperis quod sufficit: assume cum melle ⁊ vtere.

Capitulum. ccclxiiii.

P Impinella. Pandecta. Pimpinella est herba multuz similis saxifrage. Vnde versus. Pimpinella pilos saxifraga non habet vllos.

Operationes.

¶ Virtus eniz eius est que abstergit ⁊ fortificat ⁊ mundificat epar ⁊ renes: quando in eis sunt oppilationes. A

¶ Quando bibitur de radice eius quantitas amygdale a mulieribus que nō bene purgantur in partu mundificat eas per menstrua. B

¶ Et quando bibitur cum vino: confert dolori ventris ⁊ ictericie ⁊ dolori vesice ⁊ renum. C

¶ Et quando coquitur cū vino ⁊ bibitur stringit ventrem. Et quādo bibitur ex semine eius cum vino stiptico conferunt fluxui ventris. D

¶ Radix pimpinelle preseruat a peste masticatam: ⁊ in collo suspensum. Itez abstergit vestigia nigra in cute. Confert podagre. E

¶ Radix pimpinelle masticata longo tempore apparet in ea acumen cum pauca amaritudine ⁊ cum acredine. propterea igitur diuretica ⁊ vrinarum prouocatiua. F

Capitulum

Capitulum. ccclxv.

Eridemon. Pan. Peridemon Gre.
p vellucceos vel exacâton.ara.grinatb.
latine Caprifolium.i. mater siluarû.

Operationes.

A ¶ Diasc.ca.liceos vel exacâton:fo.sunt busso
similia atq3 spinosa.grana eius viridia.⁊ cum
maturauerint cerasis similia. Nascit̃ in siluo-
sis locis:cuius fo.⁊ grana ⁊ radix in vnũ ꝯtun-
dunt̃:⁊ cũ aqua dulci coquunt̃ vsq3 ad grossi-
tudinẽ. Hec aqua est desiccatiue virtutis:⁊ ex
ꝯtrarijs cõposita:q₂.s.ẽ extenuatoria:digesto-
ria ca.⁊ fri.stipticaz hñs vim.⁊ ideo diaforesiz
B facit. ¶ Facit aũt ad herpetas:⁊ ad vlcera epa-
tis ⁊ ad parotidas.⁊ putrida vlcera ex succo
fructus eius fit licium.pro quo lege cap.liciuz
superius de.l.cclxv.

Capitulum: ccclxvi.

Inaria latine.grece scalones.arabi-
p ce Haixoff.Serа.lib.ag.ca.Haixoff
est ex speciebus pinearuz.fo.eius sunt
similia cameleonti albe:nisi q₂ sunt nigriora:⁊
h3 virgam longã folijs plenaz.⁊ sup ipsum est
capitellũ spinosum.⁊ h3 radicẽ nigraz ⁊ gros-
sam.⁊ est qđ de ipsa planta administrat̃. Gal.
Uirtus ei⁹ est que calefacit in.ij.gra.in vltimo
eius.⁊ in pͥncipio scđi:⁊ desiccat in.iij. Plãta
illa comeditur recens sicut asparagus.

Operationes.

¶ Galienus. Prouocat vrinam multam fe- A
tidaz quando coquitur in vino:⁊ bibitur illud
vinum. ¶ Et qñ coqtur radix ⁊ bibit̃: aufert B
fetorem ascellarum ⁊ fetorem totius corporis.

Capitulum. ccclxvii.

p Sillium latine. grece piperſilliū. arabice bazarachona: vel beſtercaton. Sera. lib. aggre. cap. Hazarachona auct. Diaſco. Hazarachona: id eſt pſillluz: eſt herba habēs folia piloſa. virgas habens longas mēſura vnius palmi ⁊ tota herba piloſa. Et exitus ramuloꝝ eorum eſt a medio virge. ⁊ ſunt in ipſo capitella duo vel tria rotūda. in q̄bus eſt ſemen ſimile pulicibus nigrum ⁊ duꝝ. ⁊ eſt illud qđ ex eo adminiſtraẗ. Gal. viij. ſim. far. circa finem cap. de pſillio ſm trāſlationem grecam. Pſillium ſemē eius maxime vtile eſt ex ſcđo gradu infrigidātium. ex cōplexione vō que eſt ſm ſiccationē ⁊ humectationem mediū eſt qđdam ⁊ moderatū. Dyaſ. ſm tranſla. grecam. ca. de pſillio. Piperſillium aut quinofolion: quē ſiculi dicunt cryſtalluz. aut ſquinnomella: folia habet carnopodion ſimilia ⁊ aſpera. Uirgam habet duobus palmis longaz: cuius frutex piloſus ſpinoſa eſt. coma eius a medietate incipit virge. in qua capitella duo vel tria ſunt cōſtricta. in q̄bus ſemen eſt pulicibus ſimile nigrū ⁊ durum: naſciẗ in campis. Auic. li. ij. ca. de pſillio. Pſilliuz q̄dem eſt duoꝝ modoꝝ: hyemale ⁊ eſtiuuz. ⁊ potio cuiuſlibet coꝝ ſit pōdus. ij. ʒ. melius eſt illud quod eſt magis groſſum: qđ ſubmergiẗ in aqua fri. eſt ⁊ hu. in ij. gra. Pli. ca. de pſillio. Pſilliū herba eſt ſimilis ambꝛe: faciēs ſemina ſicut ſemina lini ſ; minoꝛa ⁊ ſubnigra quaſi tendentia ad purpureitatem: quoꝝ ſemē eſt melius qđ ſubmergiẗ in aqua: dicta eſt herba ſic: eo ꝙ ſemen ſimile pulici habeat. ⁊ ideo iſta herba ſic dẗ infra a q̄buſdam pulicaris: eo ꝙ ſemē factum eſt ad ſimilitudinē pulicis. vnde pſillos. i. pulex. Joannes meſ. ca. de pſillio. Pſilliuz eſt de alterātibus cōplexionez ⁊ ſolutionē facientibus. ⁊ eius ſolutio ſit ꝑpꝛie lambꝛificādo. Eius aūt aliud eſt albū. aliđ ſubnigrū. aliud ad purpureitatē declinans. Melius eſt qđ eſt cōpletum ⁊ groſſum. ⁊ eſt grauius ⁊ ſubmergiẗ in aqua. cōpoſitum ex duabus ſubſtātijs que ſeparari pñt: inter quas eſt cortex ſeparans. Eſt eniz duplex in eo ſubātia. ſ. Medullaris. ⁊ eſt in ea ſubſtantia expanſa ſupꝛa corticez ipſius. ſubſtātia aūt īterioꝛ medullaris ca. eſt ⁊ ſicca in. iiij. gradu. ⁊ eſt acuta vehementer: inciſiua: rubificatiua: ⁊ vlceratiua. ⁊ eſt de genere veneni. Subſtantia autem eius exterioꝛ ſupꝛa corticē eſt ex multum infrigidantibus. Et dixit Ruffus. Eſt frigi. ⁊ humi. in. iij. gradu. ⁊ exceſſit. Et dixit Diaſc. Eſt in ſecūdo. ⁊ eſt verius. Jnquit eniz Hypocrates in epidimijs. Non eniz eleuatur res frigida iuncta cū humida ſupꝛa ſcđm gradu3. Et dixit Galienus. Humida res nō trāſgrediẗ metam vſq3 ad quam poteſt extēdi regimen hominis. ꝑpter qđ non inuenimus humidum eſſe cauſam doloꝝ inquātuz humidū: ſed inquantuz poteſt eſſe cū materia: que quātitate ſua mouetur ad ſolutionē cōtinuitatis. Quod ex eo conquaſſatum eſt cum aqua fontium frigida. ⁊ ſit muſcillaginoſum: ⁊ bibiẗ ſicut eſt. ⁊ ꝑpꝛie cum oleo violarum aut ſyrupo violarū ſoluit ventrem. qđ autem ex eo frixum eſt ⁊ conquaſſatuz cum oleo roſarum: eſt medicina fluxus ventris ⁊ dyſenterie. Contritum autem nullo modo potuí propinandum eſt. occultat enim cōtritio ſubſtantiam eius. medullarem vlceratiuam ⁊ excoꝛiatiuam.

Operationes.

¶ Serapion aucto. Diaſco. Habet virtutem A
infrigidatiuam quando ſit emplaſtrum cuz eo
⁊ oleo roſarū ⁊ aceto ⁊ aqua: ⁊ ꝯuenit doloꝛib⁹
iuncturarū ⁊ apoſtematibus que ſiunt in radice auris ⁊ cōcuſſioni neruoꝛuz. ¶ Et qñ ſit em- B
plaſtrum ad ramicem pueꝛoꝝ: ⁊ ad eminentiā
vmbilici infantium: curat eos. conuenit ad ſodam cum oleo roſarum ⁊ pauca aqua ⁊ aceto.
¶ Et quādo opoꝛtet ex eo fieri emplaſtruz: ac- C
cipiatur de eo quantitas aliqua ⁊ teratur ⁊ infundatur in aqua: ⁊ quando inſpiſſata fuerit:
aqua ipſa nō extendatur: ⁊ fiat emplaſtrū: qñ
ipſuz infrigidat īfrigidatione foꝛti: ⁊ ſtringit
⁊ aufert lachꝛymas oculoꝝ: ⁊ ꝯuenit obtalmie
calide ⁊ doloꝛi capitis qñ infunditur in aqua
linita penna: fronti apponitur. ⁊ quando aqua
eius bibitur cum zuccaro: extinguit feruoꝛem
acutarum febꝛium ⁊ ſitim: ⁊ ſoluit ventrem.
¶ Et idem auctoꝛitate Aben meſuay. Sedat D
doloꝛes pungitiuos ventris. ⁊ lenit aſperitatē
vlcerum ⁊ inteſtinoꝛuz. ⁊ abſcindit tenaſmon:
⁊ conuenit doloꝛi capitis qui ſit a caliditate. ⁊
ſuccus folioꝛum eius eſt ex medicinis laxatiuis
ꝑpter frigiditatem ⁊ humiditatez que ſunt in
eo. ⁊ cura nocumēti eius eſt cum medicinis ca.
⁊ ſic. ¶ Et idem auc. Habix. ſemē pſillij eſt ſi- E
cut coriandruz humidū. qñ datur ex eo paruz.
ſedat inflationē cholere: ⁊ ebulitionez ſanguinis ca. aduſtionez ſe. calidarum acutarum. Et
ſi daẗ in potu de muſcillagine eius ꝯuenit habētibus hirſen: ⁊ ſedat ſitim eoꝝ magnaz: ⁊ la-
xat q̄dem ventrē. ¶ Et ſi datur in potu crudū F
⁊ aſſatū ſtringit ventrem. ſimiľr etiam faciunt
ſemina lini ⁊ ſemia marubij: ⁊ grana mirti: ⁊
ſemē poꝛtulace: ⁊ ſemē ozimi. laxāt eniz cruda
⁊ ſtringunt

⁊ stringūt assata. Et quātitas eius que datur de psillio est.ʒ.ij.ifusio in aqua donec egrediatur muscillago eius: ⁊ bibat cum zuccaro albo
G aut cum iulep. ¶ Et folia psillij quādo emplastrantur super apostemata in principio aperitionis eorum refrigerant ea. ⁊ si potetur ex eo parum: cōuenit egritudinibus que fiunt a sanguine. ⁊ nimis ex eo acceptum inducat syncopim in ore stomachi: ⁊ fortasse occidit: quoniā
H nimium ex eo est venenum. ¶ Et cura eius est vt detur in potu mel bullitum cū aqua calida: ⁊ aqua aneti sicca. Joan. mesue. Psillium cōquassatum cū aqua fri. sicut diximus: solutione educit choleram. ⁊ ɔuenit fe. multe inflammationis ⁊ fit vehemēter ea. ⁊ sedat inflāma
I tionem spiritualium: ⁊ lenit pectus. ¶ Et conquassatū sicut diximus cōuenit fluxui cholerico ⁊ dysenterie: ⁊ fluxui mēstruali. ⁊ ꝓprie post potum scamonee ⁊ medicinarū acutarum. Dosis eius a.ʒ.j. vsq ad tres. tuneat aūt ipsum ha
K bens debilitatem viscerum. ¶ Auicēna. Qd ex eo frixum ⁊ inuolutū in oleo rosarum: stipticum est: ⁊ sedat dolorē more emplastri suppositum cū aceto. Administraē etiam cōquassatum cum aceto sup apostemata calida: ⁊ formicam ⁊ herisipilā. ⁊ ꝓprie que sunt sub aure ⁊ super flegmatica: fit ex eo emplastrū tensioni neruorum: ⁊ ipsoꝝ spasmo ⁊ podagre: ⁊ doloribus iuncturarū ca. cum aceto ⁊ oleo rosarū ɔuenit fit vehemēti cholerice. eius qđ ex eo frixum est pondus. ij.ʒ. ⁊ inuolutū in oleo rosarū stringit ⁊ cōuenit dysenterie: ⁊ ꝓprie infantium: ⁊ qđ ex ipso muscillaginosum est. ⁊ ipsa muscillago ipsius cū oleo violarū soluunt. si bibatur ⁊ tūc sedabit inflāmationem febrium acutarum.

Capitulum. ccclxviii.

Olegium. Diascorides. Polegium
P omnibus est notū. Huius virtus termantica est. Ex herbario. Polegium masculus est ⁊ femina. Masculus florem habet album. Femina rubeū vtrūqꝫ. ¶ Platearius. Polegiū ca. est ⁊ sic. in tertio gradu: cuius virtus consistit in folio ⁊ in flore. Tempore florum colligitur: ⁊ per annum seruatur.

Operationes.

A ¶ Diasco. Polegium calefacit nimis ⁊ extenuat de torace ⁊ pulmone pingues ⁊ viscosos humores facile per os spuere facit. Nauseam morsum stomachi cum posca bibitum separat nigram choleram per ventrem deponit. cum vino bibitum morsibus venenatis occurrit.

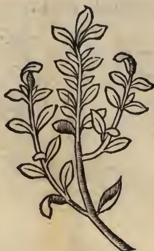

¶ Siccum ⁊ combustum gingiuas confirmat cum polenta adhibitum omnibus tortionibus vtile est. Solum impositum medetur podagricis. ¶ Cerotis mixtū papulas limpidat. Spleneticis impositū cum sale prauos humores exurit. In balneis infricatum prurigines tollit. fomento tumores sfericos mitigat. Odor eius nauseam prohibet. ¶ Suffientibus prodest. ⁊ est diureticū valde. Huius genera duo sunt: scilicet masculus: qui florem generat album. ⁊ femina purpureum. ¶ Platearius. Polegium valet contra frigidum rheuma. Uinum decoctionis eius cōtra frigidam tussim ex glutino vel aquoso humore. contra dolorem stomachi ex frigiditate ⁊ ventositate. ¶ Ex herbario. Si infans in vtero mortuus fuerit: huius tres rami recentes triti: ⁊ in vino veteri potati mire sanant. Ualet ⁊ ad vesice vel calculi: ⁊ ad cordis pectoris stomachi toracisue dolorem. ¶ Plinius libro decimo. Magna est cū menta societas ad recreādos animo defectos. Ad oris vlcerationes ⁊ ad tussim efficax habetur. ¶ Flos recētis incensus pulices odore necat. Ad hyemem cum sale est vtile. Estate calores sedat. ¶ Macer. Feruida pulegij vis siccaqꝫ dicitur esse. Tertius a medio datus est gradus huic in vtroqꝫ. Sepius hanc herbam si pregnans sumit abortit. Menstrua deducit cum vino sumpta repente. Hocqꝫ modo tardas hec extrahit herbas secundas ⁊c.

Capitulum. ccclxix.

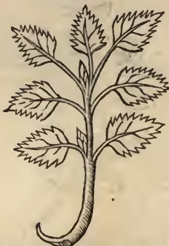

p Opulus arbor. Pandecta. Populus arbor duas habet species. vnde Dyasco. duo facit capitula. Unũ sic incipit. Populus quã leuce dicunt ꝛc. Aliud sic. Agiros. i. Populus arbor: quaꝫ alij leuce vocant ꝛc. in fine cap. Aliqui inquit perhibent arboris eius lachrymũ in eridanum distillatũ succinũ facere. i. karabe ꝛc. Auicen. simil̃r facit duo capl̃a. Unuꝫ qδ incipit haur romanũ. volens dicere agiros. vt Dyasco. dicit. Aliud akarosa. Pli. tria genera populi facit: alba: nigra. ꝛ que limbica vocatur minima folia nigerrima alba folio bicolor supne candicãs: inferiori parte viridi hinc nigra. que iuuẽta circinate rotũditatis. fo. sunt vetustiora in angulos exeũte econtrario edere angulosa rotũdantur. Isido. Populus dicta ẽ: eo ꝙ ex eius calce' multitudo nascatur. Cuius genus duplex. Nam altera est alba. altera nigra. Alba ppl̃s dicta est: qꝛ fo. eius vna parte sunt alba. altera viridia. Est ergo bicolor habẽs quasi noctis ꝛ diei notas. Generat ẽt resinaꝫ: q̃ electrũ nolatur circa eridanum fluuium. vel vt alij memoranꝫ in finibus syrie. Ambro. Bicolor est populus arbor vicꝫ coronis vmbrosa victricibus. Pli. lib. ij. Montes amat populus sicut ꝛ buxus. nec nisi in aquosis ꝓuenit popl̃s. sicut nec salix nec alnus. Unitas vero folioꝝ cuiusqꝫ ꝑmanet in suo gñe. preterꝙ̃ popl̃o ꝛ edere. Tria sunt populi genera. videlꝫ alba ꝛ nigra ꝛ que limbica appellatur minima folia: ac nigerrima fungisqꝫ enascẽtibus. Hec etiaꝫ mens est Auicenne ꝛ aliorum autorum.

Operationes.

¶ Dyasc. Populus arbor calefacit ꝛ humectat mediocriter. Huius cortex bibita ischiadicis medetur. ꝛ strãguirijs subuenit. Multi ẽt dicunt ꝙ eadem bibita ex rene vel vrina burdonis generare nõ permittit. A ¶ Eius folia bibita post purgationem menstruoꝝ simili modo conceptũ non amittũt. Succus folioꝝ eius doloribus aurium subuenit. B ¶ Succus seminis eius melle mixtus caligines oculoꝝ detergit. Item folia cum aceto cataplasmata podagricis medentur. C ¶ Semen vero cuꝫ aceto bibitum epilenticos curat. D Resina eius virtute calidior est. ꝛ malagmatibus vtiliter miscetur. Aliqui etiã perhibẽt huius arboris lachrymũ in rhodanũ distillatũ ꝛ coagulatũ succinuꝫ facere: quod tritum ac bibitum solutiones ventris constringit ꝛ stomachum reficit. Ac fluorẽ sanguinis reprimit. ¶ Constãtinus. Ppl̃s cal. est ꝛ sic. in ꝑmo gra. aliquãtulũ hñs ponticitatis. E Choleram rubeam purgat. Prodest eis qui dolorẽ hñt in capite. aut apostema vl̃ hydropisim. constipatos ẽt ventres purgat.

Capitulum. ccclxx.

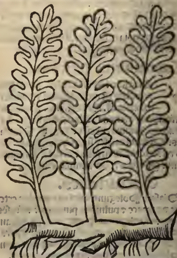

Polypodiuꝫ

p Olypodiū latine. grece dipteris. arabice bisbeyg. vl biste vl filicica. Sera. lib. ag. ca. bisbeyg auc. Dyas. Bisbeyg. i. Polypodium est plāta nascēs in rupibus ꝛ in saxis: ꝛ in muris humidis antiqs: ꝛ sup stipites: ꝛ iuxta radices antiquarū arbor ꝛ maxime quercus: cuius lōgitudo ē vnius palmi. ꝛ est similis herbe decenbaracos. ꝛ sup ipsum sunt pili: ꝛ est alta: s; nō est exaltatio eius sub tilis sicut baracos. ꝛ h; radices sup quas sunt pili a qua egrediunt rami. ꝛ radix est sīlis alali quatuordecim pedū: qd̄ nolatur scolaca: id est scolopēdria. ꝛ grossitudo eius ē sicut digitus: ꝛ color eius interius est viridis ad albedinem declinās ꝛ dulcis saporis. ꝛ est illa que cadit in vsum medicine. Dyasco. cap. de Polypodio. Polypodiū nascit in parietibus humectis: ꝛ circa radices arbor vetustarū in quercubus. Radices sunt illi aspe ꝛ illigate sicut polypus. grossitudinē digiti habētes. Rosa vero dentus viridis ꝛ subalbida apparet. Plinius ca. dryopteris vel dipteris in arboribus nascitur filici similis tenui folior subdulcium incisura radice hirsuta: ꝛ cetera. Hoc nomen videtur compositum ex dryo quod est quercus: ꝛ pteris que ē filix. dryopteris scripsit Stephanus. ꝛ aliq dicunt ꝙ vocatur filix masculus. sed filicē; femina suenies supius de. f. in ca. cc. Gal. viij. sim. far. cap. de polypodio. in sapore eius est dulcedo ꝛ stipticitas. Uirtus eius est que desiccat desiccatione forti sine mordicatione. ꝛ est laxatiua. ꝛ habet vim putrefactiuā vnde ꝛ pilos nudat.

Operationes.

A ¶ Joannes Mesue. cap. de polypodio. Polypodium est radix plante: cuius ortus est sup arbores ꝛ sup lapides. Et vocauit ea; grecus filicem arboris. ꝛ illud qd̄ nascitur in lapidibꝰ humiditatē habet supfluam indigestam: faciens vētositatem: subuersionē ꝛ nauseā. Uerum melius ex eo est arboreū. ꝛ ppꝛie quando nascit sup arborem portātem glandes. ꝛ est cū ppꝛietatibus bonis: ꝛ ppꝛie qd̄ est grossum solidum ꝛ nodosum: ꝛ cuius color pcipat aliqd nigredinis ac rubedinis: sed parū: ꝛ cuius cōfractum est sicut color fistici: in quo est aliqd ex aromaticitate. aliud est in cuius sapore est dulcedo cū insipiditate derelinquens in gustu aliqd ex amaritudine vltimo: ꝛ qd̄ est recens.

B ¶ Et ide; auc. Dyas. ca. est in. iij. sic. in. ij. Et idem auc. Haly ca. est ꝛ sic. in scdo resolutiuū humiditatū grossarum ac viscosarū: ꝛ exsiccatiuum: ꝛ absterfiuum ꝛ resolutiuū. ꝛ est ex maxime desiccātibus ꝛ extenuātibus corpus: ꝛ facit subuersionē ꝛ nauseā. ꝛ est eius operatio debilis ꝛ tarda: ꝛ tollit ab eo nocumētum pmus: administrādo illud cū aqua mellis: ꝛ aqua passularum ꝛ hor. ¶ Et idem auc. Humay coqtur cū iure gallor ꝛ gallinarū: ꝛ fit solutiuum bonum: ꝛ sifit cū aqua casei: ꝛ fit solutiuū conueniens. ꝛ auferunt ei nocumentū scdm. si admiscet ei aliqd de cōfortantibus sicut sunt semina redolētia. ꝛ spēs sicut sunt daucus propꝛie ꝛ anisi: ꝛ semen feniculi ʒinʒiber ꝛ similia. decoctionem autem sufficientem sustinet. C

¶ Serapion auct. Dyas. Habet virtutē soluente;. datur vero cocta cū iure gallinarum: ꝛ oleribus: aut cū piscibus ꝛ cu; mulsa aut sicla aut similibus. ꝛ melācoliā ꝛ flegma deponit. Cataplasmatibus adhibita condilomata ani soluit. ꝛ qū desiccat ꝛ teritur ꝛ dat in potu cu; melicrato purgat flegma ꝛ melācolia;. ꝛ qū fit emplastrū cum eo cōfert attritionibus neruorum ꝛ scissuris digitorum ꝛ hemorroidis. D

¶ Et idem auct. Aben mesuay. Proprietas eius est purgare melancholiam: ꝛ flegma sine punctione ꝛ malicia. ꝛ melius eo ex est citrinū: cuius sapor vergit ad cōpunctionem ꝛ grossitudinem ꝛ dulcedine;. ꝛ grossitudo eius est sicut digitus. Et qui vult ipsum sumere: decoquat in aqua sicle decocte: ꝛ postea bibat. quādo autem vis ponere in decoctione nō oportet vt rectifices ipsum aliter: nisi ꝙ teratur ꝛ misceatur cū eis. Dosis eius decocti aut īfusi est a. 3. ij. vsq; ad. v. ꝛ sine decoctione aut sine infusione a. 3. j. vsq; ad. ij. ¶ Et idem auctoritate mesche. Proprietas polypodij est purgare leniter melancholiam: ꝛ bibitur simpliciter cum ʒuccaro: aut mixtu; cum aliquibus decoctionibus aut ɔfectionibus. Et ingeniati sunt aliqui medicorum ad illos qui nō poterāt aliquas medicinas accipere. pijcere ipsum tritū in aliquibus cibis ipsor: ꝛ purgat leniter melācoliam. Dosis eius simpliciter cum ʒuccaro est. 3. ij. decocti autem cum medicinis. 3. iiij. E F

¶ Joannes Mesue. Solutione educit cholera nigram cum facilitate. ꝛ grossum flegma ꝛ mussallagmosum ꝛ materias iuncturarum. ꝛ confert colice: sm omnem modum administrationis eius: ꝛ duricici splenis: ꝛ ppꝛie cum epithimo ꝛ sale indo. ¶ Et confert ad febres melācholicas: ꝛ ppꝛie cū aqua mellis: ꝛ sanat scissuras que sunt in manibus. Dosis eius est a. ij. aureis vsq; ad. iiij. ¶ Auicenna in libro de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor. G H I

Capitulum. ccclxi.

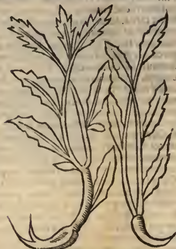

p Olycaria latine. grece coniza. arabi-
ce gafir. Diasc. cap. de coniza. alia est
maior atqꝫ odore grauior. alia parua
ꝛ odore iocunda. inter has alia est media gene
rabilioris odoris: quarum prima appellata est
coniza lata siue vanitis. vel ut latini armenta-
lis. Item scd̄a vocatur etiā labanotis: siue vt
latini piper marina vel siriacus. media appel-
laī ēt coniza cefaleos: siue vt latini thimus mi
nor. maior autē ꝛ minor coniza hn̄t fo. similia
oliue: sed aspera ꝛ pinguia ꝛ viscosa. minoris
ṽo fo. odorata sunt. maioris grauis odoris: q̄
etiam in fructice maior est. virga maioris lon-
gitudinis cubitis duobus. minor ṽo vnius pe
dis lōgitudine porrecta est. florē fragilē ꝛ mel-
linum hn̄s colorē: ꝛ amarū saporeꝫ: ꝛ cū floruе
rit velut capillos facit. Radix est illi inutilis.
Gal. vij. sim. far. ca. coniza. i. polycaria tā ma
ior q̄ꝫ mior sīl̄s sunt ꝯplōnis ꝛ ṽtutis. in gustu
qdē acres ꝛ amare appētes. calefaciūt valde:
a pte fructuosa est plāta. Est aūt ꝛ tertia spēs
polycarie in humidioribus locis nascens feti-
dior ambabus ꝛ debilior. sed due prime dicte
tres gradus sunt in calefaciēdo ꝛ siccādo.

Operationes.

A ¶ Olis fructus ei⁹ cū folijs suis fumigio adhi-
bita: ꝛ supposita venena longius arcet aqua
eius aspsa pulices necat. Folia eius ī cataplas-
matibus adhibita morsus venenatos mitigāt
Vulneribus ꝛ pustulis medicātur. ¶ Flores B
eius ꝛ folia cū vino bibita mēstruis imperant.
Aborsuꝫ faciunt: vrinā prouocāt. Tortionib⁹
subueniūt. ¶ Hystericas bn̄ adhibent. Cum C
aceto bibita epilēticis prestāt effectū. ¶ Elixa- D
tura vero eoꝝ fomento adhibita cās matricis
cōponet. ¶ Succus eius suppositus aborsum E
facit. oleo mixta ꝛ puncta tota corpa cōtra fri-
gora seruat. minor ṽo imposita ꝛ ea cataplas-
matibus adhibita dolorē capitis mitigat. me-
dia vero coniza hastam hꝫ grossam ꝛ lenia fo-
lia: ꝛ paulo maiora. ¶ Maior vero non pin-
guia: nec maiora hꝫ folia. sed grauē iactantia
odorē gustū suauē ꝛ inutilē oībus. ¶ Viperas F
ꝛ serpētes fugat. Et vulue vitia remediat. ma
ior ꝛ minor coniza calefacit ꝛ desiccat. decocta
igitur in oleo ad periodas febrium ꝛ typos ꝛ
maliciosos rigores peruncta facit. ¶ Flos cū G
folijs in vino potatus fetus extrahit ꝛ vehemē
ter menstrua purgat. ¶ Gal. Siquis folia cū H
mollibus ramusculis apposuerit alicui parti-
cule siue decoquens oleo vtaī ea. ¶ Videtur I
aūt ꝛ rigoꝝ qui fm̄ periodū alleuiatiuū huius
oleum. Flores aūt coruꝫ similis virtutis sunt.
¶ Quocirca quidam ꝛ hos cum folijs terētes K
oleo propinant gratia mouendi mēstrua vio-
lenter ꝛ educendi embryones.

Capitulum. ccclxxii.

Poligonia.

P Oligonia. Pandecta. Poligonia a goni qd est genu. Nā ⁊ multi genicu latam ⁊ centūnodiā vocant. seu a goni quod est semen. Nam Dyas. Policarpos vocari dicit quod magis est credendum. ⁊ hec sanguinaria ⁊ corrigiola a multis vocatur. ⁊ est quam virgaȝ pastoris ara. vocant: vt patet per cōcordiaȝ Dyascoridis ca. de poligonos. ⁊ Aui. ca. de virga pastoris.

Operationes.

A ¶ Dyasco. Poligonos masculus herba est virgas hñs teneras molles ⁊ multū nodosas: ⁊ expāsas sup terrā sicut agrestis. folia hȝ rute silia: sed oblonga ⁊ molliora. ⁊ semen in folijs singulis. vñ ⁊ masculus est flos ille albus ⁊ fe-
B niceus. ¶ Poligonos vō femīa frutex est vnā virgā hñs mollē ⁊ cānosam spissam ⁊ nodosaȝ in qbus nodis folia sunt pini silia. Radix est
C illi inutilis. in locis nascit humidis ⁊c. ¶ Plinius. Poligonum greci vocant quā nos sanguinariā: nō attollit a terra. folijs rute silē femine graminis. quā plura genera poligoni faciunt: hūc marē intelligi volunt: appellantqȝ a multitudine seminis aut densitate fruticis. Alij poligonon a frequentia geniculoruȝ ⁊c.
D ¶ Stephanus in synonomis. Poligonos: id est virga pastoris. v pro y scripsit vt assuevit ⁊ in kiraunida poligonos. i. corrigiola multigo
E nia. alij vō cainerzillus dicunt. ¶ Plinius li. xxvij. Poligonū greci vocant herbaȝ quam nos dicimus sanguinariā. a terra non attollit
F folijs rute silis gramini. ¶ Succus eius naribus infusus sanguinē supprimit. Et potus cū vino cuiuscūqȝ partis profluuiū ⁊ cruētas ex-
G creationes inhibet ac sistit. ¶ Dyasc. Poligonos masculus herba est hñs vgas teneras molles ac multas nodosas: ⁊ sup terrā expansas sicut agrestis. vnde ⁊ policarpos dicta est. flos illi est albus aut feniceus. Virtutem hȝ stipticaȝ ⁊ frigidā. Unde succus eius bibitus medicat emoptoicis ⁊ abstinet reumatismum ventris. medet quoqȝ colericis ⁊ stranguirijs. vrinā prouocat. Morsibus venenatis cū vino bibitus occurrit. Febribus piodicis maxime
H prodest ante horā accessionis. ¶ Suppositus quoqȝ fluxum mulieris constringit. auriųȝ dolores compescat. Coctū cum vino ac melle cu-
I rat vulnera nature. ¶ Folia ei⁹ cataplasmata estuationes stomachi tollunt. Sanguinē reijcientibus subueniunt. herpetas curant. Ignē sacrū extinguunt. tumores ac duricies tollit.
K ¶ Sanguinē reijcientibus vulneribus maxime prosunt. Poligonos vero femina frutex est virgam hñs mollē ⁊ carnosam ⁊ spissam. ⁊ est ramosa pinguis atqȝ nodosa. in quibus nodis sunt folia pini similia. ¶ Radix ei est inuti- L
lis: ⁊ nascit in locis humidis. Virtus est ei stiptica. ⁊ facere potest omnia suprascripta licet minorem habeat virtuteȝ. Et scias esse herbā que dicitur pera siue bursa pastoris de qua supra in cap. ccclij. dictum est.

Capitulum. ccclxxiij.

P Olio. Isidorus. Polios a grecis dī. a latinis omnorbia: eo φ multis morbis subueniat. Nascit in mōtib⁹ ⁊ duris locis. de vna radice multas ⁊ tenues fibras nutrit seminis plenas. In sūmitate hȝ corimbos canescentes odoris grauis ⁊ subdulcis. ¶ Platearius. Polij diuersa sunt genera: sed montanū precipuū. Cū flores producit debet colligi: Uirtutē hȝ dissoluēdi ⁊ cōsumēdi ⁊ diureticā ex subtilitate subē. ¶ Dyasc. Polion vnum est maius alterū minus: id est montuosum qd nobis venit in vsum. Et est frutex alba ⁊ tenera: habens folia vnius cubiti lōga: ⁊ super virgam capitella semine plena a quo procedit quasi lanicies alba. ⁊ velut capilli longi habens odorem cum suauitate grauem.

Operationes.

¶ Isidorus. Succus eius aqua coctus a serpentibus percussos sanat. Sparsam in domū A

vel incensa omnes serpentes fugat. ¶ Platearius. Vinum decoctionis eius valet contra frigiditatem stomachi et intestinorum et dolorem ex ventositate. Contra opilationem
B splenis et epatis valet. ¶ Dyascor. Eius elixatura morsibus occurrit venenatis. magnifique presidium est hydropicis. Aceto mixto spleni adhibetur utiliter. Sed dolorem capitis cōmouet: et cacostomachum est. ventrem mollit menstruis imperat. resque venenatas extinguit. Urinam mouet. stratoq3 composi-
C tum serpentes longius arcet. ¶ Cataplasmatum vulneribus confert. reumaticis paracole
D sis facit: et arcuato morbo succurrit. ¶ Auic. Polium est species de ebca: in qua est caliditas et acuitas pauca. Quod ex eo est minus et acutius et amarius. Et sunt in eo tyrsi et flores.
E ¶ Eius caput est ut spera: in quo sunt quasi pili albi grauis odoris cum aromaticitate aliqua. Maius est autem debilius: quod nec amarum est: et acuitas quedam in ipso est. Montanum minus est. et minus quidem est calidum et siccum in secundo gradu. Est autem aperitiuum: subtiliatiuum. et propter minus est ad opilationes intrinsecas aperiendū.
F ¶ Quod ex eo viride plagas recentes consolidat: et propter maius. quod ex eo siccum est. vlcera fraudulenta precipue minus.
G ¶ Cum aceto epithimatum conuenit splenis apostematibus et duriciei eius: facit autem capitis soda. nocetque stomacho: sed confert yctericie nigre. propterque maioris deco-
H ctio. ¶ Confert etiam eadem hydropisi. Idē. Prouocat urinam et menstrua. soluit ventrem. et confert ascaridibus et antiquis febribus: ac scorpionis punctionibus.
I ¶ Decoctio maioris morsui vermium venenosorum omnium proficua: et ex ea suffumigatur ac sternitur: et fugat minora venenosa.
K ¶ Constantinus. Polium est calidum in secundo gradu. siccum in tertio. Humores grossos attenuat. Valet hydropicis patientibus propter opilationem epatis ac fellis et splenis. Urinam et menstrua prouocat. Ventrem soluit.
L ¶ Cum aceto bibitum valet contra duriciem splenis. Et eius apozima propinatum lumbricos sucurbitinos et ascarides excludit. Capitis tamen dolorem generat et stomacho nocet. Si domus ex ea suffumigetur: reptilia inde fugantur.

Capitulum. cccLxxiii.

P Olitricon. Dyasc. Politricon gallitricū: qd' adyantos dī. habet folia coriandro silia in sūmitate scissa. hasta eius est duobus palmis lōga: hñs supra se turgida capitella semen habētia. radix est illi vtilis. Sed virtus eius est in folijs.

Operationes.

A ¶ Dyasco. His siquidem in aqua elixis: aqua ipsa bibita medicat asmaticis et dispnoicis: yctericis et dissurijs. calculos frangit. ventrem stringit. morsus caninos ad sanitatem perducit. reumaq3 stomachi compescit. ¶ Cū vino
B bibita mēstruis imperat. aborsum facit: et sanguinē rejicientibus subuenit. morsibus quoq3
C venenatis occurrit. ¶ Alopicia et vlcera capitis. s. quas acaras vocant: et pterigia purgat. scrophasq3 spargit. imposita qdē trita et mixta cum lixiuio addito cinere ac vino id pstat.
D ¶ Comesta a pugilibus ad pugnā utiliter cō
E fortat. A pecoribus etiā comedit. ¶ Item politricon in locis umbrosis atq3 parietibus hūidis et circa fontes nascit. alij tanq̄ recorporatiuam decoctionē tardis etiā passionibus laborantibus dant in potu. s. hanelosis. stomaticis fluxu vētris: et i difficultate mictus: ¶ Desic-
F cat. n. adiantos et extenuat. ideoq3 chyradias digerit. apostema et lapidem rumpit. Potus ad humores glutinosos ac pingues de torace ad pulmonem ascendentes bene iuuat.

¶ Reuma

G ¶ Reuma ventris constringit. medius enim
est inter ca.⁊ fri. temperantiaȝ. In dolori colli
so. eius trita cum granis piperis ac semine co-
riandri cũ optimo vino datur ad bibenduȝ in
troeunti balneũ. facit ⁊ ad capillos mulieruȝ
nutriendos: si decoquatur cum oleo.

Capitulum. ccclxxv.

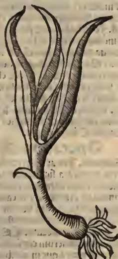

p Orruz latine. arabice curat. Sera. li.
ag. ca. curat. Curat. i. porrũ. Et eo est
domesticuȝ: ⁊ est hispanicũ. ⁊ ex eo est
nabati. ⁊ est montanũ. ⁊ ex eo est porrũ vinee. ⁊
porrũ agreste. ⁊ mediũ inter porrũ ⁊ alliũ. Et
repitur virtus huius inter v̄tutẽ porri ⁊ allij. si
cut inuenies si leges ca. xiiij. alliũ. Et propter
hoc est magis desiccatiuũ ⁊ acutũ ꝙ porrij do-
mesticum. ⁊ cetera cũcta agrestia acriora sunt
domesticis. Et medicine que calefaciũt illa ca-
lefactione sunt in fine graduũ. ⁊ ob hoc est ma
lũ stomacho. ⁊ est acutum incisiuũ grossoꝝ hu
moꝝ magis aperitiuum opilatoꝝ organoꝝ. ⁊
eius operatio est plus ꝙ domestici. Et propter
hoc prouocat vrinam ⁊ menstrua. ⁊ potissime
quando retinẽtur propter humores frigidos
grossos. ⁊ habet tñ de calefactione ꝙ vlceret
qñ applicatur corpi exterius. Et nos iam dixi-
mus ꝙ omnes medicine que calefaciunt illa
calefactione ⁊ vlcerant sunt in fine graduum.

Operationes.

A ¶ Sera. aue. Dyas. Porrum domesticũ inci
tat libidinem. ⁊ qñ miscetur cum melle ⁊ fit in-
de loboc ⁊ confert dolori pectoris ⁊ vlceribus
pulmonis ⁊ qñ comedũtur ẽt mundificant can
nam pulmonis. ⁊ qñ quis assuefacit cibũ eius:
inducit obscuritatẽ visus. ⁊ est malum stoma-
cho. ¶ Et qñ aqua eius miscet̃ cũ mellicrato ⁊ B
exbibetur: confert morsibus venenosis. Et qñ
fit emplm̃ cũ porris ipsis ⁊ ponit̃ supra locum
morsus facit hoc. ¶ Et qñ miscet̃ cuȝ olibano C
⁊ aceto ⁊ lacte ⁊ oleo rosato ⁊ distillat̃ in aurẽ:
confert dolori eius ⁊ tinnitui q fit in ea. Et qñ
fit emplm̃ cum eis ⁊ sumach: aufert verrucas.
Et qñ fit emplm̃ cuȝ eis ⁊ sale: mũdificat vlce-
ra sordida. ¶ Et qñ bibitur ex semine porri ⁊ D
granis mirti. ana. ʒ. ij. simul tritis abscindunt
sputũ sanguinis antiquũ a pectore. ¶ Et ideȝ E
auc. Ruffi. Porrũ prouocat mẽstrua ⁊ fetus:
⁊ aufert eructuationes acetosas: ⁊ mollit ven-
trem. ¶ Et idẽ auto. Iudei. Proprietas aũt F
est ꝙ destruit dentes ⁊ gingiuas. ¶ Et idẽ au G
ctori. Aben Mesuay. Nocet vesice ⁊ renibus
qñ in ipsis vlcera. Et Folia porri de semi confe
runt matrici ex proprietate que est ĩ eis. qm̃ est
in eis humiditas que facit lubricare fetum. ⁊
semẽ porri qñ fumigatur ex ea anus: desiccat
fistulas que sunt in eo. ¶ Sed porruȝ vinee est H
deterius stomacho. Et est calidius ⁊ magis ꝓ
uocat menstrua ⁊ quando comeditur confert
morsui venenoso. ¶ Paulus cap. de porro.
Porrũ adustum mixtum cuȝ melle ⁊ inunctũ
curat ragadias seu scissuras que fiũt ĩ labijs.
¶ Isidorus. Porrus est olus cuius duo sunt I
genera. videlicet sectilis ⁊ capitatus. ¶ Pal-
ladius libro. iiij. In mense februario conuenit
porrum serere. Quẽ si sectilem velis post duos
menses quam satus est poteris desecare manẽ
tem in areis suis. Sed capitatuȝ rarius seres.
¶ Idem in li. vj. In mense maio planta porri K
transfertur: vt rigatiõibus animetur. ¶ Idẽ L
in libro. xj. In octobri mense porrum verno sa
tum conuenit transferre vt crescat in capite.
Sane sarculis assidue circũfodiatur. Sed cõ-
prehensa porri planta velut tenacibus alleue-
tur: vt inanitas spacij que suberit radicibus ĩ
cremento capitis supplicatur. ¶ Isaac. Por M
rus calidus est ⁊ siccus in tertio gradu. quod
certificat eius ponticitas. Unde sanguinem ẽ
naribus manantem constringit. Sed secundũ
cibum illaudabilis est. Nocet enim stomacho
faciens inflationem ac ventositateȝ. ¶ Hypo N
crates. Porrus calefacit ac desiccat nimis
epar: ⁊ splenã aperit vel curat: soluens quecȝ
constipata in eis. Thoraceȝ pulmonẽ purgat.

Ad aurium quoqz dolorem diuturnuz facit:
D ac per nares yctericos purgat. ¶ Macer. In multis causis vsus medicamine porri. Dicit Hypocras medicine maximus autor. Ipsius succum solum dedit ipse bibendum. Egrotis que reijciunt spumāt ue cruorē. Quos emoptoicos soliti sunt dicere greci. Euz galla dant hunc allij thuriue farina. Aut geminis dragmis porrorum seminis vnam ⁊c.

Capitulum. ccclxxvi.

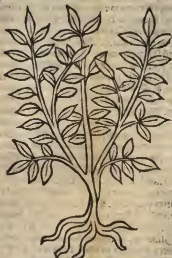

Roserpina grece. arabi. barsiarbay.
P latine lingua passerina: ⁊ in lingua persica dicit persoidami. Sera. libro aggregatoris: cap. Barsiarbay. aucto. Dyascoridis. Barsiarbay: id est proserpinata. ē enim masculus ⁊ femina. Masculus est herba que nascitur omni anno. Hec habz ramos seu virgas rectas: molles: subtiles: nodosas. ⁊ distenditur sup faciem terre sicut gramen. Et folia habet similia folijs rute: nisi qz sunt molliora ⁊ longiora. Et habet iuxta vnūquodqz foliuz semen. ⁊ propter hoc dicitur masculus: ⁊ habz florem album ⁊ rubeum. Sed femina hz plantam paruam: ⁊ virgam vnicam tam teneram similem cāne: ⁊ habet nodos similes nodis qui sunt in radice canne. ⁊ in nodis ipsis sunt folia egredientia ab ipsa virga similia folijs pini. ⁊ habet radicem in qua nullum est iuuamētum. nascitur iuxta aquas. Hec latine vocatur cauda vulpis: que est virga siue bursa pastoris: sicut apparet in capitulo Poligonia.

¶ Galienus. viij. simplicium farmacorum. Proserpinata habet quid stipticitatis. Dominatur vero in eo aquosa humiditas vt in secundo gradu ex infrigidātibus farmacijs. vel in tertio fm principiū. ¶ Dyascorides. Proserpinata herba est que habet virgulas teneras ⁊ molles: ⁊ multas nodosas ⁊ spansas super terraz sicut agrestis: vnde ⁊ policarpos dicta est. Folia habet rute similia: sunt ⁊ oblonga ⁊ mollia. ⁊ semen in folijs singulijs. vnde ⁊ masculus dicta est. flos est illi albus: aut feniceus. Uirtutem habet frigidam ⁊ stipticā. Proserpinata femina frutex est vnus. virgam habet cannosam ⁊ mollem: spissam ⁊ nodosam: in quibus nodis folia sunt pini similia. Radix est illi inutilis. Nascitur locis humidis. Uirtus est illi stiptica. Et hec latine vocatur Cauda vulpis.

Operationes.

¶ Galienus. Iuuat itaqz exustos stomacho exterius applicata sic herisipilata et calidos flegmones: seu etiam talia existentia repercutit reumata. ⁊ exinde vero siccatiuum existere: propter quod herpetum bonum est farmacuz ⁊ vlcerum ⁊ aliorum euidentissimuz vero flegmonosorum reumatorum. A
¶ Est autem ⁊ sanguinosorum vulnerum consolidatiuum. Iuuat vero ad vlcera que in auribus: ⁊ si plus in eis sufficiens fuerit id siccat: propter easdem vero virtutes: ⁊ fluxum muliebrem sistit. Et dissinteriam ⁊ sanguinis eductiones: ⁊ quecūqz immoderate aliunde causatum. B
¶ Ait autem Dyascorides. ⁊ vrinas prouocare strāguirnantibus datum: non tamē distinguit diligenter dispositionem in qua oportet dare. C
¶ Dyascorides. Succus ei⁹ bibitus emoptoicis medicat. ventris abstinet reumatismū. Colicis ⁊ stranguiriosis opitulatur: vrinam prouocat: morsibus venenatis cum vino bibitus medicatur. D
¶ Cum vino coctus ⁊ melle vulnera noua curat. periodicis febribus ante vnam horam acceptus maxime prodest suppositum. E
¶ Fluxuz mulieris stringit. Dolorē auriū cōpescit. Sanguinē reijcientibus subuenit. Herpetas curat ⁊ fistulas. Ignē sacruz extinguit. Tumores ⁊ duricies impositus spargit. Recētibus vulneribus maxime prodest. Proserpinata femina omnia similiter facere potest: quāuis virtutem minorem habeat. F

Capitulum. ccclxxvii.

Pulmonaria.

Ulmonaria. Pādecta. Pulmona-
p ria herba ē satis minuta: ⁊ mollia hn̄s folia: ⁊ quasi formā pulmōis: in locis humidis nascēs: quā qdam pepanū vocant.

Operationes.

A ¶ Ad oīa vitia pulmōis ꝯfert bibitū: ⁊ empla

strum. ¶ Elixatura eius cū vino confert peri B
pleumōiaticis ⁊ asmaticis. ¶ Coctus ex aqua C
cum oleo aceto ⁊ melle iocundissime sumitur.
¶ Confert tussientibus: ⁊ ad pectus fluxibus. D

Capitulum. ccclxxviii.

Runa latine ⁊ grece. arabice guas.
p Isidorus. Pruna a latinis ob colorez sic sunt appellata. Cuius generis meliora sunt damascena: ab oppido damasco sic dicta. Unde prius arbor ipsa est asportata. ¶ Aristoteles in libro de plantis. Fructuum quidam ex carne ⁊ osse ⁊ grano compositi sunt vt pruna. ¶ Palladius libro. xij. Pruna siccantur in sole per crates loco sicciore deposita: hec sunt que damascena dicunt. Alij in aqua marina vel muria feruente recentia lecta pruna demergunt: ⁊ inde sublata: aut in furno tepido faciunt aut in sole siccari. ¶ Joannes Mesue ca. de prunis. Pruna alia sunt alba. alia citrina: alia rubea: alia nigra. ⁊ ex eis quedam sunt muza: que sunt ad alterandum magis. quedam dulcia: que sunt ad soluendū vētrem magis: ⁊ omnia alterant: ⁊ solutionez faciunt: plus tamen ⁊ minus. Damascena vero ⁊ armena in omnibus illis sunt fortiora. ⁊ humida quidem plus faciūt illud ꝙ sicca. ⁊ sicca minus corrumpūtur in stomacho ꝙ humida. sunt enim humida ad corruptionem ⁊ putrefactionem cōuertibilia. Dulcia sunt inter calidum ⁊ frigidum: declināt tamen ad latus frigiditatis: ⁊ sunt humida in secundo gradu. Muza vero frigide sunt in principio secundi: vt postea habetur. Et alia quidem sunt lauatiua ⁊ refrigeratiua ⁊ lenitiua. Rectius cuz quo miscentur ei addit carū operationi: sunt tamarindi ⁊ ꝓpter ſm modos infusionis notos: ⁊ cassia fistula ⁊ tereniabin ⁊ viole cōdite: ⁊ similia. Et fit cum aqua earum syrupus iuuamēti noti. Et ex carnibus earum fit electuarium bonum. Armeni quoqz arborem prunoꝝ perforant subtilez in longitudine palme ex duabus vel tribus partibus: ⁊ intermittūt frusta scamonee: ⁊ sigillant luto. ⁊ sunt fructus illius arboris solutiui sufficienter. ⁊ faciūt sophisticationes alias in arboribus alijs.

Operationes.

¶ Joānes Mesue. Solutione educit coleraz: A
⁊ dantur in egritudinibus colericis: ⁊ alterāt maliciam carū: ⁊ soluūt maliciam ex qua fiūt: nocent tamē stomacho: ⁊ sunt pauci nutrimēti. Dosis aque earum potio est circiter libram vnaz cum zuccaro. ¶ Dyascorides capitu. de B

prunis. Prunum recens ventrem soluit.
C ¶ Stomacho contrarium iudicatur. sed omne hoc incomode celerius digestiones finit. sicca nō tantam malitiam prebent. quidam ficca cocta aluum stringere existimant. quod Galienus nō immerito falsū esse ostendit. ¶ Quis
D enim nesciat ex passo discocta vel mulsa solutionem ventris operari: maximeq; perficere si decoctum ipsum cui succus admixtus est sorbetur. Facit tamen ipse suas differentias diuersi generis in prunis: vt syriaca tantum putat minus aluum mouere: eo q sint stiptiora.
E ¶ Hyspana vero plus soluere q sint dulciora ex omnibus prunis: que maiora & lata sunt.
F ¶ Idem quoq; tenera & digestionis faciliora: & ventrem molliendo accōmoda presumunt minoribus omnia inesse contraria. ¶ Est & agre
G ste prunuz austerioris fortiorisq; virtutis. hoc siccum etiam dysintericos certum est adiuuare. gummi huius arboris potatum calculos frangit. cum aceto tritum ac illinitum faciei lichinas optime purgat: & curat. aqua in qua folia pruni cocta sunt gingiuas & vuean & similia colluēdo defendit. Sed in vino decocta
H vehementius prosunt. ¶ Radices itemq; cortex eandem stipticam habent potestatem que in folijs est constituta. ¶ Sera. hec eadem dicit que dicta sunt sm Dyas.

Capitulum. ccclxxix.

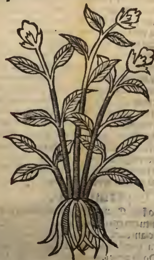

Runella latine & grece. Prunella est
p herba silis ozimo: flos quasi lauēdula sed grossiora: folia & flores vtuntur.

Operationes.

¶ Succus istius herbe mixtus cum oleo rosarum & tempora inunctum sedat soda. Hypo A B
cra. Succus cū vino sumptus tollit morsum venenosoruz. succus istius herbe curat alcolā: & confert squinātie. ¶ Et ad omnia vitia oris C
& gutturis conuenit. eandem etiam operationem habet aqua eius distillata.

Capitulum. ccclxxx.

Pix latine. arabice affeff siue terf vel
p teff. Paudecta. Sciendū q pix fit ex arbore ligni aryn. & est arbor scerebin vel deda. & est cedrus vel pinus masculus: cuius fructus dicitur coni. est ex ea humida & sicca. ¶ Serapion lib. aggrega. ca. Test. auctoritate Dyascoridis. Et humida colligitur ex arboribus ligni aryn. i. masculi pini: & psert fructum paruū: vt ex eo fit lumē. Et melior ex ea est alba splendens leuis & munda.

Operationes.

Gal. viij. sim. far. cap. pix sm transla. grecaz. A
Pix que qdez sicca siccat & calefacit sm tertiā abstantiam cōmensuratis: & plus siccare nata est q calefacere: que liquida econtrario calefacit plusq siccet. hz aūt quid subtilium partiuz que

B quo asmaticos ⁊ empticos iuuat. ¶ Et hẽt q̄dem q̄d digestiuũ ⁊ dyaforeticum: sic ⁊ ẽm gu
C stum subamarũ q̄d ⁊ acre. ¶ Ita aũt leprosos vngues educant mixte cũ cera: ⁊ empetigines expurgant. digerunt autẽ duros ⁊ indigestos humores oẽs q̄ñ ponunt̄ in cataplasmatibus. fortior vero ad oĩa talia est liquida. dura vero
D ad hec q̄dem peior est. ¶ Ad consolidationem aũt vulnerũ magis idonea. palam ergo ex his est q̄m q̄d copiosum humiditatis calide cõmix
E tum est pici liq̄de. ¶ Picceleũ. i. oleum picis. Fit ex pice humida q̄ñ coquit̄: ⁊ est quedam ex ea que est similis visco viscositate sua: ⁊ nolat̄ viscosa. Et est alia que ex tota sicca ẽ: ⁊ melior ex ea est illa que est pura tenax ⁊ odorifera simi lis resine pini. sapor hui⁹ est acutus ⁊ fere ama rus. Et virtus eius est ca. in. iij. gra. ⁊ desiccatio est plus q̄̃ calefactio ipsius.

Capitulum. ccclxxi.

P Ix liq̄da. Pandecta. cap. ccclx. Hictan arabice. grece alkitran. latine vo oleũ de scerbin. ⁊ est pix liquida: que idiomate nostro vocatur pecula. Serap. lib. aggrega. ca. hictan. idest pix liq̄da: ⁊ est oleum q̄d egreditur de scerbin. Et scerbin due sunt species. Una earum est arbor magna: ⁊ est genus abietis: ⁊ ẽ ex ea alkitran hñs fructũ simi lẽ fructui cipressi: nisi q̄r est minor eo multũ. ⁊ secunda est arbor spinosa habens similitudinẽ cũ arbore iuniperi: ⁊ magnitudo fructus eius est sicut granũ mirti. Melius autem alkitran est illud q̄d est spissum clarum: habẽs odorem fortẽ cum horribilitate: ⁊ quum intingitur in eo digitus: nõ cito defluit ex digito ꝓpter suã spissitudinẽ. ⁊ quando stilla eius cadit in loco remanet collecta: ⁊ non expanditur. Et idem auctoritate Gal. Speciesrum scerpin complexio est ca. ⁊ sic. in. iij. gradu. sꝫ olei q̄d extrahitur ab arbore sua substantia est subtilis. ⁊ virtus eius est calida ⁊ sicca in quarto gradu: sed plus calefacit q̄̃ siccet. Lignum scerbin nominatur lignum mortuoꝝ: q̄r conseruat corpora mortua a putrefactiõe. Unde virtus eius desiccat ⁊ custodit corpora mortuorũ. ⁊ destruit quod est ibi de humiditate.

Operationes.

¶ Serapion. Pix liquida custodit corpora A
mortuorum. ⁊ oleum eius occidit pediculos ⁊ lendines ⁊ lumbricos ⁊ vermes qui sunt in auribus. Et quãdo cum eo fit nascale corrumpit
fetum: ⁊ excludit mortuum. ¶ Et quando li- B
nitur virga in hora coitus destruit conceptũ. ⁊ ꝓpter hoc est ex verioribus medicinis ⁊ fortioribus ad prohibendũ impregnationẽ adeo q̄ accidit ei qui vtitur eo vt fiat omnino sterilis. etiam quando distillat̄ ex eo in dentem corrosum sedat dolorem: ⁊ frangit dentem: ⁊ au
fert liuorem qui fit sub oculo. ¶ Alkitran: ⁊ C
est illud quod est compositum: ex eo q̄d colligitur in lana: quãdo super ipsum suspenditur ⁊ decoquitur: ⁊ subtilius alkitran ⁊ minus acutum. ⁊ residuũ quod remanet est alkitran: ⁊ est illud quod est de eo spissum ⁊ grossum. ⁊ est sicut illud quod remanet ex spissitudine olei. ⁊ ideo alkitran propter sui grossiciem mordicat ⁊ aperit. ⁊ propter hoc alkitran curat apostbe
mata: ⁊ est pix liquida. ¶ Sed grani scerbin D
virtus est temperata adeo q̄ potest comedi: nisi quia facit sodam: ⁊ mordicat stomachum.
¶ Et idem auc. Dyas. Alkitran est q̄d corro- E
dit ⁊ incidit corpa viuentium: ⁊ conseruat corpora mortuoꝝ. ⁊ si fiat pheretrum in quo reponatur corpus defuncti ex ligno scerbin: seruat corpus defuncti a putrefactiõe. ⁊ propter hoc nominãt ipsum q̄dam vitam mortuorũ. ⁊ alkitran adurit plantas ⁊ coria ꝓpter necessitatẽ sue caliditatis ⁊ desiccationis. ⁊ abstergit maculas oculi q̄ñ bibitur cũ robet sale paũcõ. cõuenit morsui serpentis. ⁊ q̄ñ linitur super ele-

pbantiam conuenit: et fit clistere cum eo: et occidit lumbricos paruos.

Capitulum. cclxxii.

Panis. Isidorus. Panis dictus est eo ꝙ cũ omni cibo apponatur. Panis enim cibarius est: qui ad cibũ seruis datur nõ delicatus. Fermẽtatus dicitur fermentis confectus. Azymus autẽ non fermẽtatus. Nã azymus est sine fermẽto sincerus. Acricimus autẽ leuiter fermẽtatus: quasi acro azymus. Cliba nicius in tecta coctus. Rubidus autẽ recoctus et rubefactus. Subcineritius dicitur cinere coctus: ac reuersatus idem et focatius. Sfungia dicitur panis aqua diutius laxatus. similam modicam fermentũq; modicũ accipit: et habet humectationis plusq̃ ois panis. propter quod et sfungie nomẽ accepit. Placẽte sunt q̃ de farre fiunt: quas alij caudã liba dicũt: eo ꝙ libeãt et placeãt. Dulcia sunt opis pistorij genera sic a sapore dicta. melle eni aspsa sumuntur. Actor. Collirida dicitur panis quadratus de simila factus in sartagine cum oleo frixus: vel modicus panis triangulus. Lagana sunt panes lati ac tenues. Crista est panis superficies.

Operationes.

A Aui. Panis vt comedatur opz ꝙ sit infũdus sallitus: massam habẽs ɔfectam: fermẽtatus: bene decoctus ne comedatur calidus: sed vna nocte pmanens. Calidus enim nõ est apud naturam receptibilis. Et acceptio eius q est de furno et reliquorum sibi similium est mala. Panis de simila nitidior est et mũdior ac nutribilior q̃ aliꝰ. B

Eius nutrimẽtum melius est: sed tardioris penetrationis. Opirus autẽ q est plurimi furfuris velocis est penetrationis: sed nutrimẽti minoris ac deterioris. C

Ille vero qui nõ bene coquitur est plurimi nutrimẽti. et similiter q parũ hẽt fermenti. sed eius nutrimentũ opilat nisi illos qui plurimi sunt exercitij. huiũs generis est panis de patella. nã eius interior pars raro bene coquitur. D

Emplastrũ ex pane factũ calidius est q̃ ex frumẽto panis. ex frumento nouo velociter impinguat. E

Panis de frumẽto cum mellicrato siccisq; cõuenientibus valet apostemati bus calidis. lenit enim et infrigidat ea. Panis cum aqua et sale decoctus et empetigini infusus cõfert. F

Est quidẽ velocis digestionis et tarde descẽsionis. Panis opirus est lenitiuus nature fermentatus quoq; ventrẽ lenit: et azymus strigit. Similiter in patella coctus et antiquus panis siccus ventrẽ strĩgit. G

Isaac in dictis particularibus. Panẽ tritico calidiorem diximus cuius diuersa sunt nutrimenta quattuor modis videlicet. Primo ppter farinã vnde factus est. Secũdo ex artificio sui. Tertio ex igne a quo coctus est. Quarto pro qualitate qua sumitur. Farine modus trifariã diuiditur. Primus propter essentiam sui. Secũs pro qualitate molitoris. Tertius secundum breuitatẽ vel longitudinem tpis ex quo mola ɔtrita est vt supius dictũ est. Panis quãto mundior est: tanto pluris nutrimẽti et durioris egestionis. H

Diuersitatis panis ex artificio sui duo sunt modi. vel ex forma vel ex artificio simpliciter. Forma autem triplex est. magna: pua: media. Magna medulle plus habet. corticem vero subtiliorem et duriorem. Cortex preterea parum nutrit. et est ad digerendum durus. humiditatem egestionis exsiccat vnde et ventrem constipat. I

Medulla grossa est et viscosa et inflatiua. flegma viscosum generans. Panis parũ et subtilis interiora ignis perforat: et humiditatem medulle exsiccat. vnde parum nutrit et tardius digeritur: et vẽtrem constipat. maxime si estus sit in primo vel secundo die post decoctionem. K

Unde Hypocrates. Panis magnꝰ et grossus est medulle multe nutrimenti pluris ventrem soluit. paruus autem et tenuis medulle est paucẽ. nutrimenti pauci. Egestio eius tarda est ventrem constipat. Qui autem mensure medie est in forma: et medie est potestatis. L

Artificium panis quattuor diuiditur modis. M

Est enim

Est enim panis quantum expedit fermēti: tan
tum hñs ⁊ salis: ⁊ bene cōfectus: ⁊ sicut opʒ co
ctus. Est parū fermētatus ⁊ coctus: ⁊ in cete
ris a necessaria tēperātia diminutus. est hñs fer
R mentū ex sale vltra ꝙ satis est. ¶ Est azym⁹: ⁊
sale carēs. Primus quidē moderatioꝛ est in oī
bus his supradictis: in stomacho pfecte dige
rit: ⁊ sanguinē in coꝛpe clarissimū generat. vñ
nature cōfortat actionē: ppterea cōmodus est
qui ieiunii sunt ⁊ delitiaꝝ delectatione viuūt. Et
eis quoꝝ digestio defectū patitur: vt senioꝛ ⁊
egritudines exeūtiuʒ. Ars enī exhibita exteri⁹
O sufficit nature laborāti interius. ¶ Exercitā
tibus aūt laborātibus nō adeo ꝯueniēs est pp
suā subtilitatē ⁊ facilitatē dissolutionis ex mē
bris coꝝ. Panis fermētatus modicū hñs sa
lis: nec bñ coctus viscositatē gñat ⁊ grossitatē.
vñ durioꝛ est peiore tardioꝛ: ppter hoc aptus
est exercitātibus ⁊ laborātib⁹. Nā abundātia
caloris coꝝ est cā foꝛtitudinis ⁊ vigōnis. Sed
qui fermētū salisq3 supfluū habuerit minimuʒ
nutrit ⁊ cōfortat. virtus enī salis humiditateʒ
eius desiccat: fermētuʒ ꝯiunctionem rarificat.
P ¶ Azymus siit minimum nutrit: ⁊ durissime
digerit: tardissimeq3 egerit: pprietatē hʒ opi
lationē ⁊ ventositatē gñandi. Idcirco incōue
niens est oībus naturis: nisi raro eis q maxime
laboribus exercentur: vt messores ⁊c.

Capitulum: cccclxxxiii.

Rapa. Isidorus libro xvii. Rapa
dicta est a rapiendo: id est compre
hendendo. Est autem radice am
plioꝛ napo: sapore dulcioꝛ: ⁊ folio
tenui. Palladius libro. iii. Semē
brasice vetustum mutatur in rapam. Idem
in libro. viii. In mense iulio serenda est rapa
solo putri ⁊ solatri in sicco nec spisso: locis hu
midis ⁊ campis letatur. Napus autem in sic
co: ac propꝛie tenui deuexo ⁊ sabulosis melioꝛ
nascitur: loci propꝛietas vtrūq3 semen in al
terum mutat. Nam rapa in alio solo per bien
nium sata mutatur in napos. alia vero napus
transit in rapam. Subactum solum stercora
tum versatumq3 coquunt: quod ipsis ⁊ sege
tibus prodent: qui ibi anno eodem seruntur.
Iugo raparum quatuoꝛ sextarii. napi au
tem quinq3 sufficiunt. Si spisse sunt interuel
les aliquas vt cetere roborentur: vt vero in se
mina maiora redigantur erucam rapam fo
liis omnibus purgas: ⁊ ad dimidii digiti cras
situdinem in caule succides. Tunc in sulcis
diligenter subactis octonis digitis separa
tam obrues. iiii. ties terram ⁊ calcabis ita ma
gna nascetur.

Operationes.

¶ Rapa est napus validissimus: ꝯturbat coꝛ A
pus ⁊ deducit. Sed semen eius contra venena
in potum datur. Rapa si frequenter comeda
tur inflationem stomachi facit. Semen eius ex
vino tritum valet contra moꝛsūs serpentum.
¶ Dyascorides. Radix rape bona est. ⁊ si ven B
trem inflat: coꝛpori tamen succum addit: ven
tremq3 stimulat. Eius elixaturam fomēto po
dagris ac pernionibus pꝛesidium est: ipsaq3
trita ⁊ imposita hec omnia facere potest.
¶ Cima eius elixa ⁊ comesta est diuretica. se C
men eius ex vino bibitum vulneribus venena
tis proficit. Itaq3 semen in rapis calidum ac
feruēs videtur: ⁊ ipse paulo solutiores credun
tur. Sed quo minus caloris possident mollic
di potestatem eo foꝛtiorem continēt.
¶ Idem radix inflat: ⁊ semen in homine ge D
nerat vel augmentat. Agrestis rapa locis sic
cis nascitur: fruticem collectum faciens cubi
ti longitudinem: habens multasq3 vergellas.
Folia leniora: ⁊ in modum digiti grossa. Se
men eius in folliculis est conclusum nigrum ⁊
fragile: quod fractum habet intus colorem al
buʒ: itaq3 faciei miscetur albamentis: vel etiā
totius coꝛporis. ¶ Isaac. Calida est in. ii. E
gra. humida in. i. dure digeritur. Mollē vin

flatiuam carnem facit.propter sui ventositatē
ꝑide coitū suscitat.flegma augmētat. ℭ Eti
lis āt ē si bis cocta vtraqꝫ aqua reiecta coquaꝛ
cū pinguissima carne. Idē. Cui⁹ iure si pedes
podagricoꝝ loti fuerint dolori mitigationē ꝑ
F stat. ℭ Gal.li.ij.de cibis ca.de rapa. Multi
formiter aūt ⁊ hāc hoīes ꝑparant vsqꝫ ad hoc
ꝙ cōponūt eā cū garo ⁊ aceto vt hēant ꝑ vsu ꝑ
totū annū. Chimū aūt reddit i corꝑe grossiorē
cōmēsurato.ꝑꝑ qd̄ si abūdauerit qs i vsu ipsi⁹
⁊ maxime si qs deficiēter i vētre digerēs ipsaꝫ
congregabit vocatum crudum chimum.
G ℭ Ad secessuꝫ āt vētris neqꝫ ꝯtrarī vtiqꝫ neqꝫ
cōferre dicat qs ipsaꝫ.⁊ maximē qñ decoqtur
bñ.idiget.n.ipsa ⁊ ampliori decoctione.fit aūt
optīa bis elixata sicut dcm̄ ē pri⁹ de caulis ꝑpa
tione.si aūt crudior sumaꝛ idigestibilis ē:⁊ īfla
tiua ⁊ mala stomacho.qñqꝫ āt ⁊ mordicatōes
opaꝛ ī in ventrē.ꝑ aquā aūt elixatā admirabar
vtiqꝫ si minus aliqua homogenearū plantaꝝ
H nutrit. ℭ Et idē li.vi.de sim.medicinis ca.gē
gilidis siue rapa ipsa ⁊ semen ad libidinē inci
tat inflatiui spiritus generatiua existens.

Capitulum. ccclxxxiiii.

Aphanus. Isi. Raphanū grece nos
radicē vocamus:eo ꝙ totus deorsuꝫ
nititur cū reliqua olera magis in sum
mis prosiliant:huius semine macerato Pal
la.li.iiij. In mēse martio raphanos aliq̄ serūt
qbus vtunꝛ estate. Idē i li.ix. Raphanū vt iā
ꝑdictū est sicut ⁊ brasicā ꝯstat esse vitib⁹ inimi
cā. Nam ⁊ si circa se seranꝛ natura discordāte
refugiūt. Aui. Raphanus hēt lignū calidū ⁊
humidū in ꝑmo. Semē ca.in.iij.fortius est se
men deinde cortex.postea folia.deinde caro.

Operationes.

ℭ Radix ei⁹ a ieiuno comesta vel potata ꝑūt A
antidotū magnū adiutoriū est sanitatis ⁊ tuta
mentuꝫ corꝑis:sed ad inflationē facit ⁊ ructus
fetidos. ℭ Fructus eius vrinaꝫ mouet. Ven B
treꝫ decocta malaxat:⁊ i cibo ptisicis prodest.
Toracis flegmata purgat. Cum oximelle ac
cepta vomitum mouet. Cū melle mixta putre
dinem curat. Liuores tollit. Nam fungi vene
nosi compescit: ℭ Contra viperarum morsus C
proficit. Semen cū aceto datum splen minuit,
hydropicis ac spleneticis i moduꝫ cataplasmē
impositū subuenit. ℭ Radix in aceto ac melle D
cocta si gargarizetur synaticos curat. Folia
eius contusa ⁊ imposita dolentibus articulis
prosunt. ℭ Raphano calidā esse virtutē oluꝫ E
medicoꝝ opīone patet:sꝫ nobis ex vsu intelli
gere licet.nā cuꝫ ceteris cibis comesta:ideo in
stomacho ructus efficit solus.q2 i eo coquiꝛ ꝑ
ma. ℭ Capillos ab iniuria alopicie restituit F
cū melle. ℭ Succus ēt grauedinē aurīū īstilla G
tus emēdat. ℭ Egyptij reges in qbus erat stu H
diū scrutati corꝑa mortuoꝝ ⁊ cās valitudinū
occulta fide recognoscere.⁊ in ipso corde vitiū
nasci ꝑdiderūt. ℭ Semine raphani cū melle I
trito ⁊ sūpto suspiria mitigātur. Tussis arceꝛ.
Sola cū sale sūpta vētris aīalia extinguit.vē
trē stimulat.vrinā ꝯcitat. Puerperis copiā la
ctis acgrit. ℭ Nulla res fortius vrine difficul K
tatē soluit.vel femlaꝝ impat mēstruis.rapha
nus comesta est customacha. post cibos sūpta
digerit eructuationē facit. Cocta ⁊ esa tussiēti
bus ⁊ pituitatib⁹ stōachi medeꝛ. ℭ Coriū ei⁹ L
cataplasmis adhibitū cū melle pascētia vulne
ra curat. ℭ Liuorē iposita tollit. Morsib⁹ ve M
nenatis occurrit. Lētigines purgat. Bibita
mēstruis impat. Semē ei⁹ bibitū est diureticū
Splenē tremiscere facit. ℭ Elixū cū oximelle N
gargarismo synāticisqꝫ opitulaꝛ. Cerasa quo
qꝫ pūcto accepta statim medeꝛ. Deꝛ cōcauo i
missa.vel gigiuis fricata.dolorē eius mire se
dat. ℭ Est aliud gen⁹ raphani qd̄ multi armo O
ratiaꝫ dīt hīs folia lapsane-silia.cuius radix
oblōga est ac tenera.de qua.i.supra dictū est.
ℭ Pla. Raphan⁹ ca.est ⁊ sic.in.ij.gra. Vir P
tutem hꝫ

tuté hz scidédi: dissoluédi. ex eo fit cópedés oxi
mellis ꝫ quartaná: ꝫ quotidianá: ꝫ duriciem
Q splenis. ¶ Herba ipsa cocta i vino z oleo sple
ni cataplasmet. pectiui cataplasmata strágui-
R ná z dissinteriá soluit. ¶ Hypocra. Capillos
mulierꝫ defluos raphani iubet fricari: z ꝫ tor-
méta vulue sup vmbilicú iponi. Reducút z ci-
catricé ad coloré. Semé ipositum ex aqua sistit
S ea q̃ fagedenas vocát vlcera. ¶ Democritus.
Veneré hoc cibo putat stimulari. z ob id fortas
se voci nocere tradiderút aliq. folia que dúta-
xat in oblógis nascunt aciē oculoꝝ excitare di
cunt. vbi vō acrior medicina admota sit. y sopú.
dare ꝑtin⁹ unpant. Hec antipatia est. Auriú
T vero grauitati raphani succú instillát. ¶ Pa
pi. Humectat z dispergit flegma auctoritate.
sua. Folia tñ eius minus austera sunt. radix
V trita i vino nauseá ꝓuocat. ¶ Pli. li. xx. Ra-
phái stomachú purgát. pituitá extenuát. vri-
ná ꝯcitát. Est estuosus in italia: z aromatiam
vocát satiuá. Satiui decocti inane ad tres cia
tas poti calculos cóminuút z eijciút. Ad tussiz
quoqz ieiunis raphanus ꝓdest in mane cú mel
le. Semen eius tostum deinde ꝯtritú cú melle
suspiriosis valet. Ideóqz ꝯtra venena prodest.

Capitulum: ccclxxxv.

Radix. Platearius. Radix est herba
caius simili nole appellat. z est ca. z
sic in. ij. gra. Virtuté raphano simile
habet. Et contra easdé causas valet eodé mo
do: sed nó efficax est. Itaqz cum in receptione
inuenit: potest poni radix raphani si radix non
habeat. Palladius li. xx. In augusto mense
vltimo siccioribꝰ locis radices ꝯuenit seri: qua
hyeme ministrét vsum. Amant terrá qualem
rapa pinguē ac solutá z diu subactá. tophum
vero reformidant z glareá. Gaudét celi statu
nebuloso. serendi sunt aút grádibus spacijs z
alte fossis. melioresqz prouenjút si serant i are
nis post nouam pluuiaz nisi forte possint riga
ri. quod satum est statim leui sarculo dz operi
ri. sed tñ non ingerendú est: sed potius palee q̃
inde fúgose sút. suauiores aút sút. si eas aqua
salsa frequéter aspgas. Radices feminini ge-
neris putant que minus acres sunt. hútqz fo-
lia latiora lenia z cum iocunditate virentia ex
his ergo semina sunt colligenda. Maiores
fieri creduntur si sublatis omnibus folijs so-
lo tenui caule demisso: sepe terris opiant. Si
ex nimis acra dulcem fieri velis semen die ac
nocte melle aut passo macerabis.

Operationes.

¶ Isaac. Radix est ca. in. iij. gra. sic: in. ij. mi A
nus q̃ rapa nutrit pp acumen suú: qd̃ fortius
est acumine rape. Nutrimentú eius est duruz
z grossum digestioni stomachi nociuú z incon
ueniens dentibus ac oculis z gule omnibusqz
doloribus vulue. ¶ Scdꝫ vero medicinam cō B
uenit. secunduz cibum manducata tortioné z
inflationem facit: z illaudabilis stomacho fit.
Quod testatur ructatus eius q maxime fit an
te cibum. eleuat enim z descendere prohibet ci
bum ad locum coctionis. Ideoqz fit causa in-
durate digestionis. naturalemqz virtutem in
hibet. cibú expellés in supiori parte: ex qua re
fit vomitus maxime his q vétositaté in stoma
cho habent ex cósuetudine. ¶ Que tamé post C
cibum accepta minoré agit ventositatem ascé
dentem superius. quia cum grauitate sua de-
scendit inferius: deponitque cibum in coctio-
nis locum. Et vt oportet digeritur vnde cau-
sa confortande secunde digestionis efficitur.
hec est gratia sue coctionis: que non habenti-
bus ventositatem accepta post cibuz impedit.
¶ Proinde si quis eam vult accipere pro vo D
mitu ante cibum sumatur. sed propter supple
mentum secunde ac tertie digestionis: post
cibum manducetur. ¶ Item radix cóburitur E
z pulueriзat sup vlcera húida: múdificat z de-
siccat illa. Et putant aliqui q̃ exprimatur suc
cus eius z detur in potu cuz vino. z conueniat

medicinis mortiferis.ꝛ semen eius etiam facit
hoc. Nos aūt experti sumus multotiēs de hac
plāta: ꝙ qñ cogitur multū cū3 kist ordei donec
dissoluaꝛ in decoctiōe ꝛ deꝛ in potu h3 magnā
efficaciā in egritudinibus pectoris antiq̄s que
F fiūt ab hūorib⁹ grossis. ¶ Et idē auc. Ruffi.
Raffanus cōfert flegmati: ꝛ ꝓuocat vomitū:
ꝛ est malus capiti ꝛ oculis dētibus ꝛ palato: ꝛ
corrumpit cibū. Et est ꝯueniens oībus egritu-
dinibus mulieꝝ: generat vētositates ī supiori-
bus ptibus vētris. Et illud aucto. Humaꝝ pp
suā malicia est velocis putrefactiōis sue subē.
G ¶ Et idē auc. Rasis. Dixit mihi qdā amicus
meus ꝙ expertus est hoc. ꝛ inuenit veru3. Distil
lauit enim aquā radicis raphani sup scorpio-
nem: ꝛ inuenit ipsum statim imobilem. deinde
continuo inflatus est ꝛ crepuit per mediu3. Et
radix conuenit fe. quartanis ꝛ rigoribus febri
um periodicarum ꝛ doloribus ventris.

Capitulum. ccclxxvi.

r Aphanus agrestis Dya. Raphan⁹
agrestis iunctos duos siue tres spgit
in terra rubentes. folia rute similia.
radices cepe sed ampliora: que3 quidē rapha
num siluestrē vocāt. Intus habet medullā cā
didā. extra cortices nigros. nascaꝛ in mōtibus
ꝛ locis asperis. aliquando ꝛ vmbrosis.

Operationes.

A ¶ Sera. Raphan⁹ agrestis ē hñs fo. filia lap
sane. ꝛ h3 radicē mollē: subtilē: longā ꝛ tertea
ꝛ sapor eius est acutus: cui⁹ folia ꝛ rami coquū
tur ꝛ comeduntꝛ: ꝛ conuenit sto. ¶ Uirtus ēt ei B
est viscida ꝛ diuretica ꝛ calida. ꝛ ideo ī cibo sū
pta copiosa3 effūdit vrinā. Incitat ēt mēstrua
feminaꝝ sto. vtilis ꝛ ex aceto data. Pituitas
glutinosas cū melle sumpta dissoluit. lūbricos
latos excludit. ¶ Radix adusta ꝛ in puluere3 C
versa ad siccādū ꝛ purgādū vulneribus impo
niꝛ. Quidā succū eius cū vino dant ꝯ venena.
eadē vis in semine est si cū melle sumaꝛ. nobis
expertu3 est armoraciā in ptisana sorbitionē dis
cocta3 toracis vitia sanare. ¶ Sed raphanus D
agrestis quē romani vocāt armoracbion h3 fo
lia silia folijs domestici. ꝛ h3 radicē longā mol
lem. ꝛ sapor eius ad acuitatem declinans: cu-
ius folia ꝛ radix si coquanꝛ ꝛ comedenꝛ conue
niunt stomacho. Et eius virtus est calida in-
flatiua. ¶ Et prouocat vrinam ꝛ menstrua. ꝛ E
quando sumitur cum melle incidit humores
grossos ꝛ viscosos ī pectore. ¶ Additio Gal. F
li. de remedijs ad scrofulas. R. radicis raffa.
agrestis rotu. ix. ꝛ tm̄ de eadē radice vt tm̄ suc
ci possit exprimi ꝙ sit ad mēsurā triū digitorū
in ampulla vitrea: ꝛ da bibere in die martis lu
na crescēte: ꝛ in die iouis luna deficiente: ꝛ sco
fas super scrofulas pone.

Capitulum. ccclxxvii.

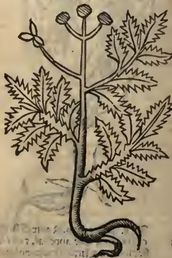

r Adicula. Pli.li.xix. Radicula ẽ herba laudãdis lanis apta ad hoc succum hꝫ mirꝫ q̃tũ cãdore ꝯferẽs eque ꝛ mollitia. nascit̃ vbiqꝫ satiua: sꝫ spõte precipue i asia syriaqꝫ saxosis ꝛ aspis locis. Trans eufratem tñ laudatissima. caule tenui ferulaceo ipsisque cibis indigenarꝫ expetito. ꝛ vnguẽtĩ qꝺqꝺ fit cũ quo decoquat̃ oliue folio. hãc strutbion vł hysatin greci vocãt. Estate floret. aspectu grata. vep sine odore spiosa: ꝛ caule lanuginoso semẽ ei nllꝫ. radix magna q̃ ꝯcidit̃ ad quẽ dcm̃ ẽ vsũ

Operationes.

A ❡ Pli.li.xxiiij. Tingẽtib⁹ ꝛ radicula ramos prepat: quã strutbion a grecis vocari dixim⁹.
B ❡ Medet̃ morbo regio ipsa ꝺcocta. ꝛ ius potũ Jtẽqꝫ vitijs pectoris obuiat. aluũ sistit. vuluasqꝫ purgat. q̃pobrẽ aureũ poculũ vocãt eã medi
C ci ex melle ẽt. pdest ad tussiꝫ. ❡ Ortopnec pdest mẽsura coclearis. ꝛ cũ polẽta ṽo ꝛ aceto lepras tollit: eadẽqꝫ cũ panace: ꝛ capparis radice calculos frãgit ac pellit. panos discutit cũ ordeacea
D farina ꝛ vino decocta. ❡ Miscet̃ ꝛ malagmatibus ꝛ collyrijs claritatis cã ad sternutamẽta
E vtiliter pauca. ❡ Lieni quoqꝫ ac iocineri eodẽ mõ pficit. põ. denarij põdere ex aqua mulsa sanat suspiriosos. sic ꝛ pleureticos oc̃sqꝫ lateris
F dolores. ❡ Pan. Radicula. i. ꝯdisi. ꝛ ponit̃ in antidotario virili in potione ad scrofulas.

Capitulum. ccclxxxviii.

r Amnus latie ꝛ grece. arabice bausis. vł busch siue bausig. Sera. li. ag. ca. bausis siue bausig. i. rãnus est planta q̃ nascit̃ in vallibus. ꝛ sunt eius tres spẽs. Vna hꝫ stipitẽ rectũ spinosuꝫ sicut arbor q̃ dr̃ alchisialich. in ramis ꝛ spinis ei⁹ ꝛ folia eius sũt oblonga: hñtia humiditateꝫ viscosam q̃ adheret manui. Scõa est fortis alba plus q̃ ipsa. Tertia hꝫ minora folia q̃ ipsa ꝛ latiora: ꝛ declinat parũ rubori. ꝛ rami eius sunt longi. longitudo eius est brachij vnius. ꝛ est spissior alijs: ꝛ ẽ debilior. spina ṽo ei⁹ est acutior. Et fructus eius est latus subtilis. ꝛ ẽ velut in vaginis sicut herba que dicit̃ sachidalion. ❡ Et idem auctori. Gal. Quod administrat̃ ex ramno sunt folia eius dum sunt recentia. Et virtus eius est que infrigidat ꝛ desiccat in. ij. gradu.

Operationes.

A ❡ Diasc. ca. de rãno. Rãnus frutex est q circa ortos nascit̃. Hui⁹ virge sunt lõge ꝛ spinose. folia hꝫ pinguissima lõga ꝛ leuia. Est ẽt alia rãnus colorẽ hñs subalbidũ. Et tertia hñs colorẽ subrufuꝫ: ꝛ virgulas lõgas cubitis qnqꝫ. ꝛ plus. he spinose sunt: ꝛ minimã hñt virtutem. Eius semẽ latũ est ꝛ tenue ꝛ in folle reclusuꝫ si-
B cut asphodeli. ❡ Idẽ. Omꝫ spẽꝝ rãni folia cataplasmatib⁹ adhibita ignẽ sacrũ corpis pbibẽt. ❡ Sera. Virtus rãni est q̃ curat formicã ꝛ herisipilam que est tpe caliditatis. Vñ qñ fit emplm̃ cũ folijs eius curat herisipilã ꝛ formicaꝫ. Et dicũt aliqui q̧ qñ rami eius suspẽdunt̃ in ostijs ꝛ fenestris cessat opatio arboris coruꝫ.
C ❡ Pli. li. xxiiij. Inter gña arborꝫ rãnus apellat̃ a grecis candidior frutex. Js floret ramos spargẽs rectis aculeis nõ vt ceteri aduncis. Alteruꝫ genus est siluestre nigrius rubẽtes ferẽs folliculos. hui⁹ radice decocta in aqua fit medicamẽtuꝫ: qꝺ licium vocat̃. ❡ Semẽ secũdi-
D nas trahit: alter ille candidior stringit: sed magis refrigerat: collectiõibus ꝛ vulnerib⁹ accomodatior. ❡ Constãtinus in libro graduum.
E Rãnus frigida est in pmo gra. sicca in. ij. valꝫ pustulis oris. Ventris dolorẽ ꝛ stomachi defectionẽ curat. cataplasmat⁹ herisipilã destruit.
F ❡ Succus eius oculoꝝ collyrio mixtus siue solus cõuenit dolori oculoꝝ: maximeqꝫ pannoꝝ albedini. Bibitus aũt lapidẽ renum frãgit.

Capitulum. ccclxxix.

r Eubarbarũ. Isidorus in lib. etymol. Reubarbarũ dr̃ q̧ in solo barbarico trans danubiũ inuenit̃. Reuponticũ qꝺ circa ponticũ inuenit̃. Et idem dr̃ reu quod

est radix: quasi radix barbarica vel pontica.
¶ Platearius. Reubarbaruz qd in india vel
vltra marinas ptes repit. radix est cuiusdã ar-
boris quasi quedã tuberositas. Eligit illud qd
graue est in suo gñe ⁊ non pforatũ. Qd ẽt cum
frãgit: interius hz quasdã venulas distinctas
hinc ruffas. hinc subalbidas. hic croceas. ⁊ cõ-
masticatũ tingit quasi crocus. Uirtutẽ hz pur
gãdi cholerã principalr ⁊ diureticã. cõpetẽter
ponit in syrupis cõtra febres acutas. ¶ Auic.
Reubarbarꝝ adulteratũ spissius ẽ ac vehemẽ-
tius stipticũ. Purꝝ aũt est vehemẽtius rarũ ⁊
minus stipticũ: ⁊ est crocee tincture. In ipsa est
terreitas amara pp actionẽ igneitatis in ipsa.

Operationes.

A ¶ Plateari⁹. Cõtra calefactionẽ epatis ⁊ op
pilationẽ ex calida cã datur cum aqua calida.
B ¶ Auic. Reubarbarꝝ ꝯfert panno ac vestigiis
sup cutes remanẽtibus qñ cum aceto linit. Ex
eo fit emplꝛm ad apostemata calida. Confert
ẽt empetigini cũ aceto. Eius epithima casui ⁊
pcussioni ꝯfert valde. pdest ẽt cõtusioni lacer-
C torꝝ ⁊ rupture. ¶ Confert asmati ⁊ sputo san
guinis epatis stõachiqz dolorib⁹ itriscecis. Sin
gultui ⁊ dolori punginuo vẽtris ac dysenterie
ac dolori renũ ac vesice: atqz matricis ⁊ fluxui
sanguinis: ac febrib⁹ antiqs. Splenẽ attenuat
⁊ morsui verminum venenosoꝝ remedium est.
D ¶ Constãtinus. Reubarbarꝝ aliud est indicũ:

aliud ponticum. Indicuz est laudabilius. ⁊ ca-
lidum ⁊ siccũ in. ij. gra. Qõdam stipticitatis ⁊
acuminis hz. Stomacho defecto valet. vento-
sitatez ⁊ epatis dolorẽ ⁊ splenis duritiẽ ⁊ hypo
cundriã ⁊ extẽsionẽ curat. Renũ ac vesice dolo
rẽ ⁊ matricis extirpat. ¶ Sanguinẽ de pecto- E
re manãtez ꝯstringit: anhelitus singultũ. Vul
nera itestinoꝝ: diuturnã solonẽ: ac plurã febrẽ
amputat. faciẽ ⁊ cutẽ lentiginib⁹ ⁊ empetigine
mũdificat. Cõtra reptiliũ morsus facit pulue-
rizatuz: ⁊ cũ aceto tempatum. ¶ Pan. Reu- F
barbarꝝ dr a reu qd est radix ⁊ barbarꝝ: q² ẽ ra-
dix q̃ in barbara regione orit: ⁊ in india trans-
marinis ptibus. Et est aliud qd dr reuponticuz.
de quo in sequenti caplo. qm dr sic de eo ꝙ in
ponto insula repit: vel q² ponticũ hz saporem.
¶ Reubarbarũ vt qdaz dicũt: radix est cuius- G
daz arboris: repit quasi quedã tuberositas in
radice eius ⁊c. Et est calidũ ⁊ siccum in. ij. gra.
¶ Joãnes mesue. Reubarbarꝝ qõdam orit in
india. ⁊ vocat reduedseni: ⁊ est melius. qõdam
orit in barbaria: ⁊ est laudabilius post illd. Et
qõdã orit in turchia: ⁊ ẽ minus laudabile illis.
⁊ laudat magis ex eis qd est subnigrũ declinãs
ad rubedinẽ. ⁊ qd graue ẽ cũz raritate sua. ⁊ in
quo in cõfracturis inueni disgregatio ex ruffo
⁊ glauco: ⁊ qd est crocee tincture: ⁊ qd est recẽs
cognoscit ꝙ nõ est adulteratũ: qm est rarꝝ ⁊ mi
noris stipticitatis: ⁊ ẽ crocee tincture. ¶ Adul H
teratũ vero hz ꝯtrariũ hoꝝ. ⁊ varietatem quã
hẽc dz in cõfracturis amisit. imo subnigrescit
in eis. ⁊ est calide cõplonis ⁊ sicce in. ij. gradu.
¶ Cõuenerũt aũt in pmixtione eius aqueitas I
dãtes ei stipticitatẽ substãtie: ⁊ acreitas dans
ei raritatẽ substãtie. ⁊ est igneitas pficiens: que
pp actionẽ eius ⁊ terreitatẽ ipsius ipsum facit
esse amarũ veruz. terreitas est fm pfundũ ei⁹.
⁊ igneitas est in supficie ipsius: que pp infusio-
nẽ sepat inter eius subaz. ⁊ cõplebo opa bonis.
solutionis ⁊ aptionis oppilationuz p ipsum est
p dñiuz caliditatis in supficie eius. ⁊ cõsecutio
cõtractionis p ipsum a substãtia sua terrea sti-
ptica. Non est in eo nocumẽtum apparens. ⁊
datur in omni tẽpore ⁊ in omni etate: ita ꝙ ẽt
pueris ⁊ pregnãtibus datur. ⁊ est de elegãtio-
ribus ⁊ melioribus medicinis aque lactis: ⁊ p-
prie qd sumptum est ex capris que magnificat
opationez eius. similr magnificat infusio eius
in aqua endiuie ⁊ apij prius bulitũ ⁊ colatum.
vel in aqua plantaginis. ⁊ nõ pmittat quin ca
dat in societate eius spica. Est enim pprij iu-
uamenti cũ ipso. neqz pretermittas additionẽ
modici vini albi odoriferi clari in isfusionibus
eius.

eius. ⁊ pprie qñ in emendatione oppilationum
proprie. ⁊ eius qdem infusio cōpetit quādo so-
luz querit absterfio solutio ⁊ oppilationū aper-
tio: ⁊ ipsius cōtriti exbibitio quando querit vt
post illam in visceribus vestigia contractionis
remaneāt. verū ex eo qđ assum est vebemētius
ex adusto. ⁊ qđ ex eo purius est sustinet qđ opor
tet. ⁊ meretur de cōtritione. In raro autem ⁊
laxo cōtritio vebemens resoluit virtutē. deco-
K ctio etiā similr resoluit qualiscūqz sit. ¶ Joan
nes Mesue. Educit solutione eius coleraz ⁊
flegma. maior eius proprietas est mundificare
epar ⁊ stomachū: ⁊ cōferre doloribus pungiti-
L uis corꝫ ⁊ viscerum. ¶ Et clarificat sanguinē:
⁊ aufert oppilationes: ⁊ morbos: quorꝫ mater
est oppilatio: sicut bydropisim: ictericiaz: gros
siciez splenis: ⁊ febribus oppilationū ⁊ similia.
M ¶ Et ex parte substantie sue pprietas est con-
ferre sputo sanguinis: ⁊ emanationi eius vnde
cūqz sit: ⁊ casui ⁊ pcussioni. ⁊ sanare rupturas
intrinsecas ⁊ extrinsecas. ⁊ pprie eius. ʒ. j. mu
mie. gra. ij. ⁊ rubee tinctorꝫ gra. xv. cum vino
N stiptico. ¶ Et cōfert inunctio olei eius ꝯtusio-
nibus ⁊ ꝯtritionibus lacertorꝫ ⁊ doloribus co-
rum. ⁊ ipsum qdē est medicina singultus. ⁊ est
medicina bona dysenterie: ⁊ pprie qđ ex eo est
assum. ⁊ bibitū cum succo plantaginis ⁊ pauco
O vino stiptico. ¶ Et ꝯfert febribus periodicis ⁊
febribus oppilationū ⁊ febrib9 antiqs. Dosis
potio eius īfusionis ana. ʒ. ij. ß. vsqz ad decez. ⁊
P cōtritis ana. ʒ. j. vsqz ad. ʒ. iiij. ¶ Et ipsum cō-
seruatꝛ p annos quatuor: ⁊ ꝯseruatꝛ a corruptio
ne ⁊ putrefactione. si supliniatꝛ ei cera. ⁊ terebē-
thina liq̄facte aut cera sola: aut si sepeliatꝛ i psi-
lio aut milio: ꝯseruatꝛ eniz tūc tpe extenso.
Q ¶ Additio. Gal. lib. experimētorꝫ. Experimē
tū valēs ad fluxū ex debilitate epatis: ⁊ est exp-
tū. ℞. reubarbari electi: gariofil. lacce. añ. ʒ. ß.
ligni aloes: ros. spice nardi: cinamomi: berbe-
ris. añ. ʒ. ij. Cōficiꝛ cū aqua decoctionis ros. ⁊
R da. ʒ. ij. ¶ Additio. Gal. eo. loco aut. Electua-
riū q nō ē ei silē. ⁊ iā pbaui eū sepe: ⁊ valz ad de-
bilitatē mēbrorꝫ iteriorꝫ: ⁊ ad fluxum epatis: ⁊
apit cānales: ⁊ subtiliat būores: ⁊ ꝯfortat epar
valde. ℞. reubarbari electi: lacce: spice nardi:
assari: camepiteos: galāge: garyofil. anisi. añ.
ʒ. iiij. ros. maiorāe: masticis: granorꝫ balsami:
fu: meu. añ. ʒ. j. squanti. ʒ. j. ⁊. ß. ligni aloes: ca-
medreos: succi sticados. añ. ʒ. j. ꝯficiāꝛ cū aqua
decoctōis ligni aloes ⁊ spice nardi. ⁊ postea mi
sce mel qđ sufficit. ⁊ malaxa. ⁊ sume ex eo. ʒ. ij:
vel. iij. cum aqua decoctionis ligni aloes vel
spice nardi.

Capitulum. cccxc.

Eupontică. Pan. Reupōticū. i. bar
r basirista. ⁊ est radix pōtica multū simi
lis reubarbaro. Interius bz venulas
distinctas vt reubarbarū: sz non tingit vt reu-
barbarꝫ. Et dꝛ reupōticū eo φ in ponto insula
repiꝛ. vel qꝛ pōticū bz saporē. ⁊ reu tm̄ est dice-
re q̄tuz radix. ¶ Diasc. ca. de reupōtico. Reu
ponticuz nasciꝛ in bossoro. ⁊ sic a grecia venit.
cui9 folia magna sunt similia folijs simphiti.
radix ē aliquatenus vasta ⁊ nigra. Vasta silia
centauree. sz breuior est fragilis ⁊ leuis in pon-
dere sine odore. ⁊ gusta amara leuiter ⁊ strin-
gēs: ⁊ si masticeꝛ fit glutinosa ⁊ crocei coloris.

Operationes.

¶ Diasco. Vires efficaciter bz stringētes. Et A
iđ fomēto iposita inflatiōes desiccat: ⁊ vulnera
glutinat: ac sanguinis abūdantiā reprimit. bz
in se magnā subaui tēperādi: qꝛ tenet in se ter-
reni frigoris ⁊ caloris ptez. ⁊ leptomeris est ad
asma. ergo reumatica ⁊ orthogonia iuuat po-
tata. liuores ⁊ empetigines sanat cū aceto illi-
nita. ⁊ potata emoptoicis ⁊ dysentericis pdest.
sz bona est q̄ nō est ptusata. In gustu muscilla
ginosa modicū submordax. bibita īflationē sto
machi tollit. Laritudinē ⁊ dolorem stomachi
spleneticis ⁊ epaticis pdest. ¶ Cōquassationē B
corpis reficit. De alto cadētib9 subuenit. Neu
phreticis ⁊ tortionib9 ⁊ thoraci ⁊ hypocūdrijs

salutare est. Stericas ⁊ sciaticas causas cōpe-
scit. Sanguinē reiicientibus vtilr adhibet. As-
C maticis pdest. ¶ Subglutientibus vtilr adhi-
bet. Ciliacis ⁊ dysentericis frigoribus typicis
singulare p̄sidiū est. Morsibus venenatis oc-
currit silr vt agaricus dat in oibus causis. Ter
nas limpidat ⁊ liuores cū aceto īposita. silr cuꝫ
aqua liuores oēs tollit. Virtus est ei termanti-
D ca ⁊ paulo stiptica. ¶ Paulus ca. de reuponti
co. ca. est ⁊ sic. in. ij. gra. Virtutem hꝫ mūdifi-
candi cōfortādi ex pōticitate sua: ⁊ diureticam
ex qualitatibus. Aqua decoctionis eius soluit
oppilationē splenis ⁊ epatis ex frigida cā. cero
tuꝫ ex puluere eius ⁊ oleo rosaꝝ ⁊ cera valet cō
tra debilitatē stomachi. Puluis eius lumbri-
E cos eius occidit. ¶ Isido. li. etymol. Reupon-
ticū sanguinis abūdantiā reprimit. hꝫ in se ma-
ximā tēperandi subām: q: retinet in se terreni
frigoris ⁊ caloris ptēs. Et ēt leptomeris vnde
potata ad spasmata rheumatica iuuat. Et le-
uiores empetigines sanat. Splenē reprimit: ⁊
luxuriaꝫ tollit. cū aceto bibita emopto. ⁊ dysen
F tericis est iuuatiua. ¶ Bibita quoqꝫ sto. infla
tionē eiusqꝫ lassitudinē phibꝫ ac dolorē. splene
ticis ⁊ epa. pficit. ꝯquassatiōib⁹ corpis reficit:
ac ō alto cadētib⁹ subuenit. lūbis ēt ⁊ tortiōib⁹
G toracis ⁊ hypocūdrijs ē salutaris. ¶ Stericas
⁊ sciaticas cās cōpescit. sāguinē reiiciētib⁹ ad-
hibet vtilr: asmaticis subglutiētib⁹ pdest.

Capitulum. cccxci.

Esina. Isido. lib. xvij. Resina est la-
r chryma sudore lignoꝝ exalata vt bal
sami feralupini ⁊ lentisci ⁊ arborum ⁊
virgultoruꝫ: que sudare perhibent. Reyn enī
grece emanare dī vel sudare sicut ligna odori-
fera oriētis. sicut gutta balsami aut ferularū.
quaruꝫ gutta durescit in gemmā. s. in electrū.
Prima autē resina dicit terebēthina. ⁊ est pre
stantissima pre alijs. ⁊ defert de arabia: iudea:
syria: cypro ⁊ africa: ⁊ ab insulis maris. Secū
da est lentiscina que mastix vocat. hec de chio
insula deportant. Tertia est pinealis. ⁊ hec nūc
est liquida: nunc dura inuenit. ¶ Itēꝫ Isido.
Resina igitur dicit quodlibet gramē liquidū
vel aridum liquida resina vt balsami ⁊ terebē-
thina. dura vt mastix thus myrrha ⁊ huiusmo
di. Omnis autē resina primo est mollis ⁊ liqui
da vel viscosa. sed in prima sui emanatione ⁊
aliqua remanet liqda ⁊ aliqua calore vel frigo
re indurat. omnis aūt resina est vtilis in medi-
cina. ⁊ ideo resina posita ī nobilibus antidotis
⁊ vnguētis. Operationes autem ⁊ virtutes re-
sine singuloꝝ quere in locis suis.

Capitulum. cccxcii.

Ibes. Pandecta. dcvij. Ribes qui-
r dam dicunt ꝙ est acetosa. ⁊ quidā di-
cunt ꝙ est coccus. sed falso. quoniam
coccus non est acetosa: qm̄ Mesue facit scino-
tim capitulum de rob de ribes. ⁊ capitulū de
rob de

rob de acetosa. Silr vbi ponit cap. de rob de ribes ait: q valet sicut rob de acetosa. Item nõ est coccus: qm coccus est cal. 7 sic. cõplexionis: s3 ribes sunt fri. 7 sic. ¶ Albani. Ribes est plãta stipitẽ habens rubeu3 ad viriditatem declinem tenerũ. folia rotunda viridia nigra. cuius granũ potaf de corasceni aridi saporis: de quo fit rob 7c. Nos autẽ loco eius succum acetose que est lappacium agreste ponere possumus. Serap. lib. ag. cap. ribes. auct. Isaac benarã. Ribes est plãta hñs capreolos recẽtes rubeos ad viriditatẽ declinantes. 7 h3 folia magna rotunda viridia. 7 h3 grana quo sapor est dulcis cũ acetositate. Et ipsa est fri. 7 sic. in. ij. gra. Et signũ sup hoc est acetositas ei⁹ 7 stipticitas. Et ex hoc stingit q infrigidat stomachũ. Et aliq dicunt q est fri. 7 sic. in. iij. gra. Nascitur autẽ planta ista in mõtibus syrie frigidis niuosis.

Operationes.

A ¶ Serap. Ipsa abscindit sitim: 7 confert speciebus hahaon. i. morbilli. 7 abscindit sitim q̃
B fit a caliditate corporis: 7 retinet fluxu3. ¶ Et cõuenit speciebus bothor que fiunt in corpore
C sicut variole 7 similia. ¶ Et puocat appetitũ: 7 incorat stomachu3 sua frigiditate. 7 abscindit sitim a cholera 7 fluxu3 vomitũ: 7 rob eius cõfert cardiace 7 vomitui 7 fluxui: qui fit a cho
D lera. ¶ Et prouocat cibi appetitum. 7 in rob
E eius est dulcedo 7 acetositas. ¶ Et idem auctoritate Aben mesuay. Frigi. est 7 sic. in. ij. gra. 7 rob eius est sicut rob acetositati citri 7 agreste in virtute: 7 est bona hemoroidis 7 ebrietati. 7 putãt aliqui medicoꝝ q sit illa que nominatur acetosa 7 lappaciu3. 7 putauerũt aliqui q sit granatum acetosum: qđ affertur ex corasceni. licet omnes decipiantur.

Capitulum. cccrciii.

r Isi. Pandecta. cap. lvij. Arz. arabice. grece ozora. latine vero risi. Galienus primo de cibis. cap. de riso. In sapore eius est stipticitas. 7 ideo retinet ventrem retentione temperata. 7 in cortice eius est rubedo magis manifesta q̃ in ipsomet: aut in reliquo corpis eius. 7 minus nutrit q̃ frumentu3. ¶ Et idẽ. vuj. sim. pharma. ca. orosa. Orosa. i. risum habet quid stipticũ: quo circa ventrem moderate detinet. ¶ Et ide3 libro predicto de cibis. Hoc semine omnes ad restrictionẽ ventris vtuntur delectationẽ ipsius similẽ facientes condro. Est autẽ indigestibilius condro: 7 nutriens minus. sicut 7 ad delectationem edulij deficiens ab ipso plurimum.

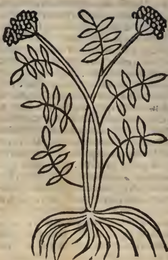

Operationes.

¶ Serap. lib. aggre. capi. Arz. id est risum. A
Sũt calide 7 sicce cõplexionis in pmo gradu. ¶ Almansor tractatu tertio. cap. arz de riso. Risi temperiei que est inter calidũ 7 siccũ vicinum existit: 7 ventrẽ stringit. Solutis autẽ colicam pati nocet: eo q licet nutriat de ventre: tamẽ non facile descẽdit: nisi coquaf cum aliquo multũ vnctuositatis habẽte: qđ quãdo cũ lacte coquaf 7 cũ zuccaro comeditur plurimu3
nutrit atq3 sanguinẽ augmẽtat. ¶ Itẽ Sera. B
Quãdo sani egent pultibus eius propter punctiones quas habẽt in ventre. aut ppter fluxu3 multoꝝ humorum super quos vincit cholera: aut aliqua alia de causa simili huic. coque risi quousq3 dissoluanf: 7 fiant sicut aqua kist 7 da in potu: hõra cõuenientior vsus eius tẽpus est humidũ: 7 quãdo stomachus est fortis virtu-
tis ad cibos. ¶ Et idem auctoritate Diasco. C
Et pauci nutrimenti stringit ventrem. auget sperma: 7 minorat feces 7 vrinã 7 vẽtositates. Est enim completũ in stipticitate. 7 ideo est bonum vlceribus intestinoꝝ 7 punctionibus coꝝ quãdo bibitur. aut fit cum eo clystere: 7 rubeũ
est constrictiuum plus. ¶ Isaac. Risi natura D
calidum est in primo gradu. siccum in secũdo. Aliquando mola teritur: eiusq3 farina sicut tritici coquitur. 7 valet his qui morsionem in

stomacho ⁊ intestinis patiuntur. integruz autem
cum aqua coctum valet ad cholericam dia-
riam. Cuz lacte amygdaleo coctum constipa-
tionē suam amittit: ⁊ perfecte nutrit. Sangui-
nem bonum generat si cū eo vel aqua eius len-
tigines laues. aufert eas: ⁊ cutem mundificat.
E ¶ Constantinus in pantegni. Risum calidū
est in primo gradu. siccum in scdo. Unde ven-
trem stringit: nō tamē multum: nisi mixtuz sit
ibi milium. lotum quoqz ⁊ cū butyro ⁊ amyg-
daleo coctum: non est ventris cōstipatiuū: sed
mitigat dolorē stomachi: ⁊ ardorem intestino-
rum. Huius nutrimentū temperatū est ⁊ dige-
stiuum: si cum lacte coquit: constipationem fa-
F cit: sed humectat ac nutrit. ¶ Auicēna in se-
cundo canone. Risum calidum est ⁊ siccū. Nu-
trimentum prebet multum: tarde infrigidat:
⁊ in ipso est abstersio. Decoctū cum aqua strin-
git vsqz ad terminū. Et in spermate facit aug-
G mentum. ¶ Idem in quarto canone. Cortex
risi venenum reputatur. Et enim quidaz pri-
moruz dixerūt ei cui in potu datur: accidit sta-
tim dolor in ore ⁊ in lingua: ⁊ ipsa lingua apo-
stematur. deinde dolor in vmbilico extenditur
⁊ stomacho: intestinisqz eius. Totūqz corpus
inflāmatur. curatur cum curatione cantariduz.
Oportet autem q in oleo eius quod ipse in po-
tu sumit atomia sint decocta.

Capitulum. cccxciiii.

r Obelia. Isaac. Robelie frigide sunt
in primo gradu medie inter humida
⁊ sicca. Cortex earum stipticus est.
¶ Actor. Iste sunt videlz robelie. sicut dixi-
mus paulo supra. que a nōnullis medicorū no-
strorum estimantur esse pisa.

Operationes.

¶ Isaac vt supra. Cortice eius mundate lau- A
dabiles generant chimos. Nec inflationē aut
ventositatem faciunt vt fabe. Ad vsum eden-
di bone sunt in estate ⁊ in calida regione.
¶ Cataplasma ex eis membris fractis appo- B
situm solidat ⁊ dolorem aufert.
¶ Ius ex eius velut ex faba factum valet ad C
cardiasim tussim ⁊ dolorem pectoris.

Capitulum. cccxcv.

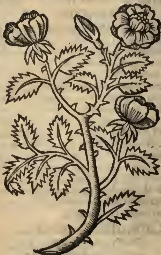

r Ododendron. Isidorus. Rododen-
dron corrupte vulgo lorandrum vo-
catur: eo q folijs lauri sit similis: flore
vt rosa. Arbor enim venenata est. interficit enim
altera: ⁊ medetur serpentuz vexationibus.

Operationes.

¶ Plinius li. sextodecimo. Rododendron vt A
nomine apparet a grecis venit. Alij nerim vo-
cauerunt. Alij rodophanem vocauerūt. fron-
de sempiternuz rose similitudine caulibus fru-
ticosum. Iumētisqz capris ⁊ ouibus venenū.
Idem

Idem tamen est homini contra serpentum ve-
B nena remedium. ¶ Idem libro.xvij. Rodo-
dendron seritur propagine: sicut etiaʒ semine.
¶ Idem lib.xxiiij. Rododendros ne nomen
apud nos inuenit latinuʒ. sed radophonem vo-
cant aut nerium. Mirūqʒ folia esse quadrupe-
dum venenum: homini vero contra serpentes
presidium addita ruta ⁊ vino pota. Pecus et
⁊ caper si aqua biberint in quo folia ea madue
rint: huiusmodi mori dicuntur.

Capitulum. ccccvi.

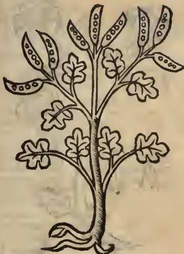

Robur. Actor. Robur: sm Isidoꝛuʒ:
generaliter dicitur ex omni materia
quicquid est firmissimuʒ. Nihilomi-
nus tamen ⁊ arboꝛ quedam hoc nomine nūcu-
patur: de qua frequēter Plinius loquitur.

Operationes.

A ¶ Plinius libro.xvj. Robur est glādifera si-
cut ⁊ quercus ac ilex: preter fructum ⁊ alia gi-
gnit plurima: fert enim ⁊ galle genus vtrūqʒ.
Et quedam veluti moꝛa: nisi distarent arida
duricie. plerunqʒ caput imitantia tauri qbus
inest fructus nucleis oliue similis. Nascuntur
⁊ in eo pillule nucibus nō absimiles intus ha-
bentes flocculos molles lucernarum lumini-
bus aptos. Nam ⁊ sine oleo flagrāt: sicut gal-
lia nigra. Fert ⁊ aliam vtilem pillulā cum ca-
pillo. verno tempoꝛe tamen melligeni succi.
B ¶ Gignunt ⁊ alij amoꝛuʒ eius pillulas coꝛpo-
ri non pediculo adherētes candicantes vmbi-
licis. Cetera nigra varietate dispersa. Media
cocci coloꝛem habent. C ¶ Aliquando ⁊ culices
gignit. Necnon ⁊ e folijs cōuolutas pillulas:
⁊ in folio rubentes. Aquosos nucleos candicā-
tes ac translucidos quādiu molles sint: in qui-
bus ⁊ culices nascuntur. Maturescunt mirū i
modum: ferunt ⁊ roboꝛa cancri pillulaʒ in me-
dicina vim vrendi habentem. Is crescit hye-
me. aperitur vere pillula tota: caditqʒ cum fo-
lia crescere ceperint. Tam multi fera sunt: ⁊
tot res preter glandē roboꝛa paruum. Sed ⁊
boletos squillosqʒ nouissima irritamenta gu-
le: quę circa radices nascuntur. D ¶ Roboꝛa
quoque viscum ac mella ferunt: vt auctoꝛ est
Hesiodus. constatqʒ roꝛes melleos ⁊ celo ca-
dentes non alijs magis insidere frondibus.
Cremati quoque roboꝛis cinerem introꝛsum
esse certum est. Scandula quidem e roboꝛe fit
aptissima: mox e glandiferis alijs: sed minime
durans preterꝙ̄ e pino. Montes ⁊ valles dili-
git. robur castanea ⁊ abies. Sunt autem robo
ri folia toto ambitu sinuosa. Et sunt eis etiam
in caudice ipso iam densa ac rara. semperqʒ la
te rarioꝛa disposita mirto. E ¶ Item. Robur
abies ⁊ larix non continuant germinationem
sed intermittūt: ⁊ tripartita trinaqʒ germina
edunt. Ideo ⁊ inter squamas coꝛticem spar-
gunt: quod omnibus arboꝛibus euenit in ger-
minatione: quia rumpitur coꝛtex pregnantiū.
Roboꝛi scissus est coꝛtex non leuis sed scaber.
Radices copiose atqʒ carnose: quas in pꝛofun
dum agit mollis ac pessima ligni pars etiam
in roboꝛe facile putrescens teredini obnoxia.
ideoqʒ semper est amputanda. F ¶ Robur ilex
ac moꝛus ⁊ ebenus: ⁊ que sine medulla sunt to
ta ossee sunt. Robuꝛ spissam habet materiaʒ:
eiqʒ nigricās coloꝛ est. Tanta duricia inest ro-
boꝛi: vt nisi madefactum non queat terebrari.
⁊ ne quidem sic quid ad actus clauus auelli.
Itaqʒ cariem vetustateʒ sentit tardissime. sen-
tit tamen teredinē cesum in vere. Bruma ve-
ro neqʒ vitiatur neqʒ finditur. Alias obnoxiū
etiam vt toꝛqueat sese: findatqʒ quod in sube-
re tempestiueqʒ ceso euenit defossum diu du-
rat robur: sed aqua marina coꝛrumpitur.
G ¶ Robur ⁊ olea in transuersum posite incur-
uant: ceduntqʒ ponderi. Viridia preter robur
⁊ buxuʒ ptinacius resistunt sectioni serraꝝ: qꝛ
dentes ęqualitate replēt inerti. Sunt autē ro-
bora ⁊ inter se ⁊ cum alijs glutino insociabilia

viscus adnascit: ꝛ in robore vt quercu ꝛ ilice.
H ¶ Idē libro. xvij. Insitoꝝ omnium capacissima dicit platanus: postea robur. veruꝫ vtraqꝫ sapores corrumpunt. pedamenta sunt optima vitib⁹ e robore oleaqꝫ. Preterea pomiferis q̄ germinant: nec fructuꝫ ferunt: scissa radice lapis inditur: fertilesqꝫ fiunt. Hoc idē in amygdalis ꝛ robore cuneo adacto fit. Denuqꝫ arbores quedā ablato in toto cortice moriunt: tardius autem robora ꝛ quercus.

Capitulum. cccxcvii.

Rotabea vel rodaba. Serap. lib. ag. cap. Rodaba. quādo est humida ꝛ recens dicitur Alfarfasa. quādo est sic. dicit akes. ꝛ est species leguminis sic nominata. Et idem aucto. Diasco. Primo quādo nascitur est similis andacbucbe: que nascitur in pratis. sed quādo est cōpleta habet folia subtiliora q̄ folia ipsius: ꝛ habet ramos similes ramis andacbucbe. ꝛ sunt ei semina in magnitudine lentis tortuosa sicut cornua. Aliquando desiccatur ꝛ administrat cuꝫ alijs rebus: ꝛ preparatur cum sale. Et idem aucto. Gal. Sapor huius grani est stipticus sicut sapor lentis. Et virtus eius est calida caliditate temperata. ꝛ exsiccatio eius est amplior exsiccatione lentis: ꝛ comeditur sicut lens.

Operationes.

A ¶ Serap. aucto. Isaac benarā. Alfar fasa: id est rotobea nascit super aquas: ꝛ nō siccatur in estate neqꝫ hyeme. ꝛ ideo nominatur humida. Et qđ de ea administrat est semē eius ꝛ folia. ꝛ est ca. ꝛ hu. ꝛ est in eo inflatio. ¶ Et ideo auget sperma: ꝛ icitat coitū. ꝛ auget iuuamētum medicinarū que faciunt ad hoc. ¶ Et semen eius ingredit in pluribus confectionibus fortibus. ¶ Et qn̄ fit emplastrum cum folijs eius: confert mēbris que indigent sedatione doloris eorum. ꝛ est cōueniens cibo animalium. B C D

Capitulum. cccxcviii.

Rosa latine. grece rhodon. ara. bard. Serap. in lib. aggre. cap. bard. auct. Galienu. viij. simplicium pharma. ca. de rosa. Substātia eius est cōposita ex substantia aquosa calida cum duabus alijs qualitatibus permixta stiptica scꝫ ꝛ amara: cuius stipticitas est in quantitate tali: quia corpora habētia virtutē fluxuū nō possunt dissoluere virtutem eius. ꝛ semen eius est magis stipticum q̄ rosa. Et ideꝫ rosa cum stipticitate que est in ea inest ei dulcedo ꝛ similitudo acuitatis vel inordinationis pauce. ꝛ cōuenit apostematibus calidis in pncipio eoꝝ: ꝛ oportet vt recipiatur recens ex ea: ꝛ abscindantur sūmitates eius valde cū forpicibus: ꝛ reseruent pro medicaminibus oculoꝝ. Sed oleuꝫ rosaꝝ est in natura sua medium īter naturā rose ꝛ olei. ꝛ ē medicina cū qua curant apostemata sanguinis ī augmēto ipsoꝝ.

ipſorum: ꝛ in eo eſt virtus penetrãdi ad ꝓfun-
dum corporis: ꝛ humectat corpa ſicca: ꝛ ꝯquaſ
ſatur cũ aceto ꝛ inungit̃ caput cũ eo: ꝛ cõuenit
dolori capitis facto ex caliditate ſolis: ꝛ qñ ro-
ſe ſiccantur opꝫ ꝙ deſiccent̃ in vmbra: ꝛ cõmo-
ueant̃ aſſidue. ꝛ aqua roſarũ eſt frigidior cõple
xione tẽperata. non tñ multũ: ꝛ ipſa qdem eſt
ſubtilis multe ſubtilitatis. ꝛ ſignum in hoc eſt
ꝙ roſa deſiccatur cito. Ideo quia in ea non eſt
aliqua viſcoſitas: qꝛ odor eius vincit: ꝛ propte
rea feſtinat ꝛ replet vias odoratus.

Operationes.

A ¶ Serap. aucto. Diaſc. Eſt eniꝫ roſa frigida
deſiccatiua. ꝛ ex ea eſt plus ſtiptica ſicca q̄ re-
cens. ꝛ ſuccus roſarum qñ coquitur cum vino
cõuenit dolori capitis ꝛ oculoꝝ ꝛ aurium. ꝛ cõ
uenit gingiuis: quãdo cum eo fit collutio. ꝛ co
quuntur folia eius ſine ſtipitibus ꝛ nõ exprimũ
tur. ꝛ fit emplaſtrũ cum eis heriſipile: ꝛ ſemen
qḋ eſt in medio roſarũ quãdo pulueriꝫatur ſu
per gingiuas ad quas fluunt humores ꝯuenit
multũ. Sed caput roſe quãdo bulierit in aqua
ꝛ bibitur: abſcindit fluxum vẽtris ꝛ ſputũ ſan-
B guinis. ¶ Et ideꝫ aucto. Machaꝫ aqua ro. ꝓ-
hibet fluxum ad oculũ: ꝛ cõuenit ſyncopi qñ bi
C bitur ex ea hauſtus aliquis. ¶ Et idem aucto.
Humay. Roſa fortificat membra intrinſeca.
Et ſtipticitas eius penetrat ꝓpter amaritudi-
D nem que eſt in ea. ¶ Et idem aucto. Aben me-
ſuay. Odoratio roſe cõuenit cholericis ꝛ habẽ
tibus calorẽ: ꝛ capitis dolorẽ a cholera. Et ꝓ-
hibet fumoſitates cholericas acutas: ꝛ conue-
nit dolori acuto. ꝛ mouet ſternutationẽ haben
ti cerebrum cal. Et quãdo conficitur cuꝫ mel-
le aut cũ ꝫuccaro abſtergit qḋ eſt in ſtomacho
E ex humoribus flegmaticis. ¶ Et idem aucto.
Raſis. Expertus eſt qdaꝫ ex amicis meis: qui
accepit ex folijs roſarũ recentibus ꝛ ꝫuccaro: ꝛ
fecerũt eum aſellare decem vicibus. hoc facit
ſuccus eius. veruꝫ ſicca non eſt laxatiua. ꝛ hoc
ſignificat̃ ex eo ꝙ virtus eius eſt amara ꝙ ab-
ſtergit. Et quando roſa deſiccat̃ fit ſtiptica: qꝛ
ſeparatur ab ea amaritudo. Et ſiccitas qdem
in roſa eſt parua: qꝛ ipſa eſt compoſita ex ſtipti-
citate ꝛ amaritudine: vnde abſcindit libidinẽ:
F ꝛ laxat laxatione forti. ¶ Joãnes meſue. ca. de
roſa. Roſa eſt ex medicinis benedictis in qua
eſt virtus cõfortationẽ faciens ꝛ ſolutionem ꝛ
male qualitatis permutationẽ. Et eſt ex ea ru-
bea ꝛ alba: ꝛ eſt de vtriuſqꝫ multorum foliorũ
ꝛ denſorum ꝛ criſporum. ꝛ alia paucoruꝫ ꝛ pla
norum. ꝛ melior eſt rubea vere rubedinis pau-
corum folioꝝ ꝛ planorum. ꝛ ex albis eſt melior
habẽs ſimiliter. Et melior ſuccus eſt cuius ma
ter eſt roſa completa. ſicca vero melior ẽ in qua
nõdum cecidit complexio. Eſt frigida in p̃mo
gradu: ſicca in ſecũdo. Diuerſarum aũt natu-
rarum ſubſtãtie cõpoſuerũt roſaꝫ: inter quas
poteſt cadere ſeparatio diſtinguẽs. Componi-
tur enim ex partibus terreis: ꝛ aqueis medio-
cribus dantibus ei ſtipticitatẽ ꝛ ſubſtantiam.
Et ex partibus aereis ꝓpter quas eſt in ea de
dulcedine aliqd ꝛ aromaticitas. Et ex partib⁹
igneis ſubtilibus a quibus cõſiſtit perfectio ꝛ
ſpecies dantibus ei amaritudinẽ. ꝓpter qḋ in
abſciſione amaritudinis ipſius: que remouet̃
propter ſolam exiccationẽ eius non reſoluitur
ſpecies. In abſciſione rubedinis nõ eſt plus ro
ſa q̄ homo mortuus. amaritudo aũt in ea que
recẽs eſt plus eſt ſtipticitate ipſius. Et prima
eius operatio eſt ꝓpter amaritudinẽ ſuam: ꝓ-
pter qḋ roſa recẽs ꝛ eius proprie ſuccus ſoluit.
Cum autẽ reſoluitur caliditas dans ei amari-
tudinem ꝓpter exſiccationeꝫ eius nominatur
ſubſtãtia eius ſtiptica faciens cõſtipationẽ. Eſt
autem ſuccus eius calidus fere ad p̃mum gra-
duꝫ: ꝑꝑ excluſionẽ eius a re terreſtri ꝛ frigida.
¶ Joannes Meſue. Eſt autem roſa ſolutiua G
exiſtẽs extinctiua inflãmationuꝫ: confortatiua
membroꝝ: coadunatiua partium ꝛ ꝯſtrictiua.
ꝛ ſemen eius in hoc eſt fortius. ꝛ ſimiliter pili
eius qui ſunt in medio ipſius: ꝛ ſuccus eius eſt
reſoluens. Et ſicca quidem magis frigida ꝛ ſti
ptica. ꝛ que non eſt completa frigidior ꝛ ſtipti-
cior. ꝛ alba in frigiditate ꝛ ſtipticitate plus eſt
q̄ rubea: non eſt in ea malicia: ſed eſt ex debili-
ter ſoluentibus: vigorat tamẽ operationẽ eius
aqua caſei. ¶ Si enim ſucci roſarum. ʒ. j. mi- H
ſceatur cũ aqua caſei ꝛ pauca ſpica eſt ſolutiuũ
conueniens. ꝛ ſimiliter infuſio. ʒ. vj. folioruꝫ ro
ſarum in aqua caſei cũ pauco melle ſoluit ſine
moleſtia. Et ſyrupus factus ex ſucco eius eſt
leuis ſolutionis. Et ſimiliter ponitur oleum
eius in emendatione medicinarum acutaruꝫ:
ſicut ꝛ ſcamonea ꝛ ſimilia. ¶ Roſe autem con I
dite cum melle abſtergunt ꝛ mundificant ꝛ cõ
fortant. Et condite cum ꝫuccaro minoris ſunt
abſterſionis: ꝛ maioris confortationis ꝛ ſtipti-
citatis: ꝛ aqua eorum que fit per infuſionem
mũdificat ꝛ ꝯfortat abſtergit ꝛ reſoluit. ¶ Ea K
que fit ꝑ ſublimationẽ eſt multe cõfortationis:
neqꝫ eſt reſolutiua ꝓpter reſolutioneꝫ ſubtilis
caliditatis eius in decoctione ipſius. ꝑ albas ve
ro nõ fit ſolutio aliqua de qua ſit curandum. ꝛ
eſt in eis de ſtipticitate pluſq̄ in ru. neqꝫ ſunt

similes eis in confortatione. ⁊ cito ꝙ rose non
sustinent decoctione aliqd oino: ⁊ proprie recē-
tes. soluit enim ab eis virtus: sigillans abster-
sionē eius ⁊ solutionē. ⁊ declarat virtus eius sti
ptica faciēs cōstrictionē. Succus vero eius su-
stinet decoctionē aliqd mediocriter: ⁊ acqrit ei
L subtilitatē ⁊ bonitatē abstersionis. ¶ Oleum
quoqȝ factū ex rosa: nōdum cōpletis est maio-
ris infrigidationis ⁊ stipticitatis: cuius melius
fundamentū est oleum oliuarū mediocꝝ in ma-
M turitate aut sisaminū. ¶ Acetū autē infusio-
nis eius est medicina bona oīuȝ inflāmationū.
N ⁊ est diuisiuū solutione cōfortatiuum. ¶ Suc-
cus eius ex aqua infusionis recētium comple-
tarum solutione educit cholerā: mūdificat san
O guinem ab ea ⁊ venas ⁊ articulos. ¶ Et conue
nit ictericie: ⁊ aperit oppilationes epatis ⁊ sto-
machi: ⁊ mundificat ⁊ confortat eas: ⁊ ꝯfortat
cor: ⁊ cōuenit tremori eius: ⁊ educit materiam
causantem eaȝ ⁊ febribus cholericis. Rosa vō
⁊ oleum eius ⁊ aqua ipsius facta per sublima-
tionem cōfortat cor stomachū ⁊ epar: ⁊ coadu-
nat partes laxas membroꝝ: ⁊ confortat reten-
tionem: ⁊ sedat dolores calidos mira sedatio-
ne. ⁊ extinguit ac permutat malitias inflāmatio-
nuȝ: permit ⁊ sedat eas. Et sunt ex medicinis
facientibus dormire. faciunt tamen corizam ⁊
sternutationem: ⁊ obsunt catarris: ⁊ stringunt
guttur ⁊ confortant ea: ⁊ auferunt crapulas.
Dosis potio succi rosarum est ab. ℥. j. vsqȝ ad
ij. cum zuccaro. Et potio syrup. facti ex succo
P earuȝ est. ℥. ij. vsqȝ ad. v. ¶ Auicenna libro de
viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.
Q ¶ Additio. Rasis. iij. cōti. aucto. Isaac. Ad
putredinem manātem de aure. R. rosaruȝ cū
copulis: vitreoli vsti: ceruse plumbine: arseni-
ci ruffi: aluminis. añ. auf. ponde. j. aloe: casto-
rei: thuris. añ. auf. pond. ij. squāme ferri. auf.
ponde. iij. terantur ⁊ cribrentur cum cincleto:
⁊ distemperentur cum oleo ro. ⁊ de eis impo-
Q natur auri. ¶ Palladius libro. iij. in mense fe
bruario rosaria cōserenda sunt que sulco bre-
uissimo: aut scrobibus ponenda sunt: vel vir-
gultis vel etiam semine. Semina autē rosarū
non putemus medios flosculos esse aurei colo-
ris quos rose ferunt: sed baccis nutriūt: quas
in breuissimi piri similitudineȝ plenas semini-
bus suis post vindemiam reddunt maturas ex
colore fusco ⁊ mollicici poterimꝰ estimare. Si
qua etiam sunt antiqua rosaria hoc tempore
circumfodiuntur: ⁊ sarculis vel dolabris ari-
das vniuersa reciditur. Tunc que rara sunt:
possunt ducta virgarum propagine reparari.

Si rosam ipsius habere volueris duabus pal-
mis ab ea gyrum fodies. ⁊ aqua calida bis ri-
gabis in die. ¶ Item Palladius. Rosa fri- R
gida est ⁊ in primo gradu: sicca in secundo. Et
viridis ⁊ sicca competit vsui medicine. Qui-
dam colligunt eas post maturitatem: sed non
tamdiu seruatur. Debent autem colligi cum
non habent folia omnino expansa. ⁊ tamē ali-
quantulum iam rubea. Collecte autem ad so-
lem aliquātulum desiccari possunt: ⁊ per trien
nium seruari. ¶ Macer. Dici flos florum no- S
bis rosa iure videtur: Quod specie cūctos pre-
cedat odoreqȝ flores. Non tamē hec specie tm̄
nec odore iuuare. Nos valet hac varijs nos
adiuuat illa fidelis. Eius sicca gradu vis est ⁊
frigida primo ⁊c.

Capitulum. cccxcix.

Atera vel Antera. Paulus cap. an-
r tera. Antera est id quod in medio ip-
sius rose nascitur aurei coloris: ⁊ a
specie floris dicta est. Usui etiam medicine
competunt.

Operationes.

¶ Plinius. Capita rosarum pota ventrem ⁊ A
sanguinem sistunt. Item. Vngues rose salu-
bres epiforis sunt. Vlcera enim oculorum ro-
sa preterꝗ̄ initijs sordescunt. Item antera dy
sentericis magnum presidium est.

Capitulum

Capitulum. cccc.

Ostrum porcinum. Pandecta. cap.
r ccccccx. Rostrum porcinuz herba est longitudinis vnius digiti ꝛ eiusdem lateris pandens se super terram amplectens eaz: cuius folia ex vtroqz latere sunt incisa incisuris magnis. ꝛ in eius medio leuatur stipes paruus: in cuius stipite fit quedam lanugo rotūda sicut pila. sicut facit herba senision: que cum tangitur dissoluitur.

Operationes.

A ¶ Confert oppilatis. Rostrum coruinum herba est quam plures dicunt consolide speciem. Sed falso; imo est herba vtcunqz pilosa: habens quasi odorem boraginis: ꝛ virtutem cōsolidatiuam in virtute sicut precedens.

Capitulum. cccci.

Uta latine ꝛ grece. Arabice vero ra-
r deb vel alsclep. Serap. lib. aggrega. cap. radeb aucto. Diasco. Radeb. i. ruta. Et est de ea domestica ꝛ siluestris: sed siluestris est magis calida ꝙ domestica ꝛ magis acuta. que escis non est bona: sed domestica: ꝛ maxime illa que oritur circa arborez ficus: vel circa cucumeres est cōueniens cibus. Et aliud genus rute siluestris que nascitur in macedonia ꝛ in gallicia asie: quam mollicines appellant. Et aliqui armolam eam vocant. frutex est vna radix virgas multas habens folia latiora plus ꝙ domestica sed mollia: odorē grauem habētia ꝛ florem album: ꝛ capita maiora ꝙ domestica. ꝛ in tribus ptibus diuisa. hujus semen obrussum ꝛ trigonū gustu amarum est. hec in antiquo tpe colligitur. Isidorus libro etymol. Ruta dicta est eo ꝙ sit feruentissima: cuius altera agrestis atqz virtute acrior: sed vtraqz feruētissima comprobat. hanc venenis repugnare mustele docēt: que dū cū serpente dimicauerint cibo eius armant. Isaac. Ruta siluestris calida ꝛ sicca in quarto gradu. domestica vero in tertio: ꝗ melior est ad digerendū: qꝛ virtutem habet incidendi. ꝛ grossos humores ꝛ viscosos extenuādi. Platearius. Est ruta domestica ꝛ siluestris que piganum dicitur. Huius folia ꝛ semina competunt vsui medicine. Uirtutem habent diureticam: dissoluendi ꝛ cōsumendi. Hypocrates. Ruta calida ꝛ sic-

ca in tertio gradu. Palladius de agricultura libro quarto. Mense marcio ruta seritur locis apricis. solius cineris inspersione contenta. loca desiderat altiora. vnde humor eius elabitur. si ponas eius semina adhuc clausa folliculis sigillatim debebis manu afficere. si iaz minuta sunt sparsa iactabis: ꝛ rastro obducta coperies. Caules eiꝰ g inclusis seminibꝰ nati fuerint fortiores erūt: sz sero nascent. Ramuli eiꝰ cū aliqua corticis pte ꝯuulsi verno tpe ꝑ plantis tenebūt: tota vo translata moriet. Nōnul-

le ramulos eius pertuse fabe inserūt vel bulbo
atq3 illa obruūt: alieno vigore seruādos. Sub
fici arboris vmbra libētius acgescit. Nō effo-
dit herbas sed optat auelli. Iminunde mulie-
ris formidat attactū. ¶ Pli. lib. xix. Ruta se-
rit fauonio ⁊ ab autūni eqnoctio. odit hyemes
⁊ humorem ac fimum, apricis gaudet ac siccis
terraq3 ɔ̄inarie latericea. Cinere nutriri vult
hic ⁊ semini miscetur vt careat erucis.

Operationes.

A ¶ Gal. vij. sim. far. ca. moli. i. ruta. qdam hu-
iusmodi rutam siluestrē nolant: qdā3 autē ar-
molam. Uirtus autē3 eius subtilis est ⁊ ca. fm
iij. gradū. vnde ⁊ incidit grossos humores: ⁊
B diaforat: ⁊ ad vrinationē ꝓuocat. ¶ Et idem
viij. sim. far. cap. pigamū. Pigamum. i. ruta.
Siluestris qdem ex quarto est gradu calefaciē
tiu3 ⁊ siccātiu3. domestica vō ex tertio. Est aūt
nō solum acris gustu sed ēt amara quo incide-
re ⁊ diaforare h3 grossos ⁊ viscosos humores.
ꝓpter cāde3 aūt virtutē ⁊ per vrinas euacuat.
quinimo ⁊ subtiliu3 partium est ⁊ ventositatis
C destructiua. ¶ Et iccirco ad sputationes cōue
nit: ⁊ animositates q̄ ad venerea ptinēt. ⁊ dia-
forat ⁊ siccat moderate. est enim de fortiter de-
siccantibus pharmacis. Serap. aucto. Diasc.
Ruta est de rebus magis ɔferētibus inflatio-
D nibus ⁊ vētositatibus. ¶ Et ipsa extinguit li-
bidine3 coitus. Qū domestica ⁊ siluestris sunt
ambe calefactiue: adustiue: ꝓuocatiue vrine ⁊
menstruoꝝ. ⁊ quādo comeditur ruta aut bibit
stringit vētrem: ⁊ quādo sumit in potu ex semi
ne. cuiuscūq3 quātitaꝫ vnius caluf cu3 vino est
medicamen cōferens multum medicinis mor-
E tiferis. ¶ Et quādo comedunt folia eius sola
aut cum ficubus siccis ⁊ nucibus: auferunt no-
F cumēta medicinarum mortiferaru3. ¶ Et est
vltima medicina cōtra malitiam venenorum:
quādo administrat sicut diximus: ⁊ presertim
cōtra pestilentiam. Et quādo comedit ⁊ bibit
ruta semper abscindit sperma. ⁊ quādo coquit
cum aneto sicco ⁊ sumit: sedat torsiones. ⁊ qū
administrat in hunc modum cōfert dolori late
ris ⁊ dolori pectoris ⁊ asmati ⁊ tussi: ⁊ aposte-
mati pulmonis: ⁊ sciatice ⁊ dolori iuncturaru3
G ⁊ rigoribus. ¶ Et qū coquitur in oleo ⁊ ponit
in clysteribus cōfert inflationi matricis: ⁊ infla
tionibus intestinoꝝ: ⁊ doloribus recti intestini.
Et qū teritur ⁊ ɔficit cu3 melle ⁊ linitur supra
collum matricis ɔfert dolori eius ⁊ suffocatio-
H ni matricis. ¶ Et qū coqtur in oleo ⁊ bibitur:
occidit ⁊ expellit lumbricos: ⁊ cōficitur cū mel-
le ⁊ fit emplastrum dolori iuncturarū ⁊ dolori
ex ɔcussione: ⁊ fit emplastru3 cum ea ⁊ ficubus
hydropisi carnose. ¶ Et qū coqtur cum vino I
vsq3 ad cōsumptionem medietatis vini ⁊ bibi-
tur cōfert speciei humide hydropisis. ⁊ quādo
comeditur sola siue est aut salita acuit visum.
Et quādo fit emplastrum cū ea cum sauich su
per oculu3: sedat dolorē eius. ¶ Et quādo te- K
ritur ⁊ miscetur cū aceto ⁊ oleo rosarum: ⁊ fit li
nitio cum eo: sedat dolorem capitis. ⁊ quando
intromittit in naribus ipsa aut succus eius ab-
scindit fluxum sanguinis ab eis. ¶ Et quādo L
admiscetur cū nitro ⁊ fricatur inde morphea
alba: confert ei. ⁊ quando fit emplastrum cum
ea cum melle ⁊ albumine sup empetiginem cō
fert ei. ¶ Et quādo succus rute calefit in corti- M
ce granati ⁊ distillatur in aurem: confert dolo
ri eius: ⁊ miscetur cum succo feniculi ⁊ melle:
⁊ fit collyriu3 cū eo: ⁊ ɔfert dolori visus. ¶ Et N
quādo miscetur cum aceto ⁊ oleo rosarū: ⁊ cō-
ficitur cum cerusa: ⁊ fit linimētum cum ea: cō-
fert herisipile ⁊ formice: ⁊ vlceribus capitis hu
midis. ⁊ ruta quādo masticatur post comestio-
nem ceparum ⁊ alioꝝ aufert fetorem illorum.
¶ Serap. Rutam venenis resistere mustele O
docent: que quādo cum serpētibus dimicatu-
re sunt: cibo eius armantur. Docuit etiam rex
ponticus: qui cum fratris sui timeret insidias:
rute folia cum duabus nucibus ⁊ totide3 cari-
cis admixto sale ieiunus acceperat: ⁊ secure cū
eo agebat. Agrestis si sumat nimis de ipsa oc-
cidit. ¶ Et quādo ipsa colligitur maxime cū3 P
ceperit apparere flos: si carnem tetigerit: vlce-
rat ⁊ facit inflare cum pruritu. quare oportet
qui vult ea3 colligere: ꝙ vngat manus ⁊ faciē
cum oleo rosarum: ⁊ extimauerūt quida3 ꝙ si
succus eius aspergatur sup pullos gallinaru3:
nō comedit eos miluus. ⁊ putāt quidam ꝙ illa
que nascitur in macedonia prope fluuium qui
dicitur archimon, quando comeditur occidit.
⁊ loca in qbus nascit sunt loca serpētu3 plena.
¶ Sed semen eius qū bibit confert doloribus Q
intrinsecis: ⁊ ipsu3 ingredit in ɔfectionibꝰ me-
dicinarū: ⁊ est iuuatiuū. ¶ Et idē auct. Ruffi. R
Ruta domestica est medicina maxime iuuati-
ua intestinis inferioribus. cōfert visui. ⁊ gummi
eius est ca. in fine tertij gra. sic. in. ij. Curat vl
cera oculi quādo pulutrizatur sup ea. ⁊ cōfert
scrofulis que fiunt in gutture ⁊ sub ascellis.
¶ Additio. Et idē auct. Gal. Et cōfert in epi S
lepsia ex humore frigido sine febre odorare ru
tam recentem: ⁊ tenere ipsam assidue suspen-
sam ad collum.

Capitulum

Capitulum. cccciii.

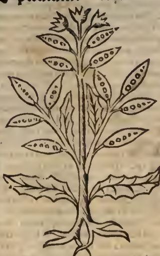

Rubus. Pandecta capi. dclxi. fula
r arabice. grece batus. latine vero ru-
bus. Et fulac est quedā egritudo: vt
dicit Plinius. ¶ Serapion libro agregato-
ris capitulo fulac sine suleit. auctoritate Galie
ni: idest rebus omnibus est notus. folia eius
et summitates recentes sunt composita in sub-
stantia sua ex substa terrea frigida et aquea te-
pida. et sapor eius est stipticus. et virtus eius in-
frigidat et desiccat. et secunda conglutinat.

Operationes.

A ¶ Galien⁹ sexto simpliciū pharmacoꝝ capitu-
lo batus. fm translationem grecā. Batus: id
est rubus. folia qdē et cime necnō flos et fruct⁹
stiptica participāt qualitate manifeste. In hoc
tm ad inuicē differūt. Nam folia quidē et pser
tim mollia et noua plurimum participantia a-
quositate modicum sunt stiptica fm cas ratio-
nem et summitates. Unde masticata curāt al-
cola et cetera q̄ in ore vlcera sanant. et alia vul-
nera solidare potest. Est eni coꝝ complexio ex
terrestri et frigida substantia et aquosa tepida.
Fructus vero quādo fit maturus particeps ē
moderate caliditatis. saporis cum sit vt osten-
dimus dulcis. quare ppter hoc necnon ppter
moderatam stipticitatem comestibilis non est
molestus. Immaturus autē a frigiditate ter-
restri superatur substātia. et ideo stipticus est et
siccatiuus fortiter et vterqz desiccat. et reponit
desiccatiuior existēs recēte. sed et flos eiusdē est
virtutis cū fructu ad dysenterias. vētris quoqz
flux⁹ necnō ad sputū sāguinis idoneū pharma
cū. radix aūt cū eo q̄ stipticat: et nō pauca subti
liū partiū substātia participat. quāobrē et lapi-
des q sunt in renib⁹ frāgit. ¶ Et Sera. aucto. B
Dyascoridis. Uirtus eius est q̄ curat alcola et
vlcera oris qn̄ masticat. et curat alia vulnera.
¶ Et decoctio eius tingit capillos. Sed sapor C
ei⁹ fructus est dulcis. et est humidus et calidus.
et imaturus ē frigidus terreus. et sapor ei⁹ pon
ticus. et desiccat desiccatione forti. sed floris ei⁹
est sicut virtus fructus. ¶ Et confert vlce- D
ribus intestinorum et fluxui ventris. et debilitati
intestinoꝝ am. sed radicis eius ē substātia sub-
tilis. et sapor eius est stipticus. et ideo frangit la
pidem renum. et quādo fit emplastrū cū folijs
eius curat vlcera humida capitis. ¶ Sed ru- E
bus canis q grece dicitur Cinosbatus nocet
decoctio eius fructus canne pulmonis. et strin-
git fluxum menstruorū. Et radix eius est caldi-
or ipso. de qua si fiat emplastrum extrahit spi
nas et alia infixa corpori. ¶ Et qn̄ fit empla- F
strū cū folijs suis recētibus phibet apostema-
ta. ¶ Et idem aucto. Galieni. Fructus huius G
plante est stipticus stipticitate forti. et folia eius
habent stipticitatem paucam. et oportet q̄ ca-
ueatur ab eo qd̄ intra fructum est simile bombi
cino: qr nocet multum canne pulmonis. hanc
speciem inuenies si leges Cinosbatum. et est ca-
pitulum. cxxvi. supra de C. ¶ Dyascorides ca- H
pitulo batus est oibus notus. Uirtus est illi sti-
pticus et serantica. Tinctura eius capillos in-
ficit. Uentrē abstinet. Fluxum matricis mulie
rū stringit. Morsibus venenatis occurrit. Tu
tas gingiuas a putredine seruat. Tumores
oris compescit. maxime si folia eius cum aceto
masticata fuerint. Herpetes mundant. acoras
capitis purgant. Tumores oculorū et condilo
mata soluit. hemorroidis subuenit supposita.
stomachis imposita medicatur. cardiacis opi-
tulat. ¶ Succus hui⁹ herbe et bastaꝝ sole sic- I
cat⁹ omnia facere nouit. Succus eius seminis
maturi oibus causis oris vtiliter adhibetur.
Uentrē abstinet comest⁹: sz nō maturus. Flos
ei⁹ cū vino bibit⁹ cliacis et dysentericis pdest.
Flos eius albus: et est caniculari ortu vigens.
Ipse quoqz potui datus cū vino humoris fluo
rem cohibet. ¶ Illinit⁹ cum melle oculoꝝ lip- K
pitudinē medet atqz igni acceto. Hui⁹ ergo fo
lia et flores et mora leuit stringūt. vnde ad vuluā
et fauces pprie vident facere: q̄uis omne pro-

L fluum idonee stringant. ¶ Folia eius r cime masticata alcola r alia vlcera curant in ore. Et plagas glutinant. mora eius matura habent in se mediocriter calorem. Immatura vero sunt frigida: r terrestrem retinet in se substan-
M tiam. Unde nimis desiccant. ¶ Item puluis ex eo factus sicut est de flore eius plus desic- cat recentioribus facit nanqz ad dysentericos. r ad omē rheuma ventris: r ad defectionez sanguinē expuētib⁹. Hic puluis datus vtilissimū
N est medicamē. ¶ Radix aūt eius stiptica r leptomeris est. r ideo nefreticis data lapides rū
O pit. ¶ Species bati sunt due. Una cōmunis que dicta est r q̄ oībus nota est. Altera q̄ appel laſ idea siue cinosbatus que est rubositatis ma ioris supradicta. Et est virtutis constrictiue. Eius nanqz mollia germina siue tyrsi contu- sa r expressa succum dimittunt: qui sub sole relictus coquitur vsqz ad grossiciem mellis: r
P datur ad ea que supra. ¶ Succus eius cum vi no r melle suprapositus superioribus prodest. Mora cum vino sumpta sapientiam nutrit: vt ab antiquis dicitur. leges eam mense Junij r Julij cum melle r pane contrita aposte mata mirifice rumpit: r vlcera fraudulenta curat.

Capitulum. cccciii.

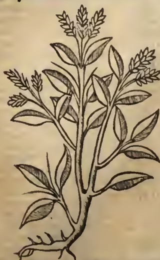

r Ubea tinctor. Isidorus. Rubea dī eo q̄ rubra sit radix ei⁹. vnde r lanas colorare ꝓhibeť. ¶ Dyascorides. Rubea quā alij eritrodanum. latini vero rubeā dicunt. Herba est oībus notā. Species eius due sunt. Una videlicet agrestis. Alia vero q̄ vocatur sarchos: ramulos siue tirsos hn̄s tenues r quasi nodosos: folia p interualla distātia: ac p singulas connodationes veluti stellarum imaginem mittentia. Fructus vel semen eius rotundū viride: r hunc rubrū aut circa maturitatem nigrum. Radicem habet paruam tenuem pusillam rubicūdam. ¶ Plinius cap. Erithron quam alij eritrodanum vocant: nos vero rubeam qua tinguntur lane r pelles r cetera. Grecus vero eritrodanum dicit. Nam erithros rube⁹ cochinos feniceus rubicūdus. exponitur de rubea rc. ¶ Pādecta capitulo. cclviij. Eritrodanum vel eutradoron vel erithron vel eritrodanon grece. Arabice fane vel cita. Latine vero rubea tinctorum. Ubi sciendū q̄ Dyascorides capit. de rubea dicit: q̄ rubea siue vt alij erithrodanum dicunt: r est de rubea domestica. Aliud capitulum inuenitur apud Dyascoridem. quod sic habet eritrodanum dicunt. r est rubea agrestis. Item secundum veritatem eritrodanum in alia translatione Dyascoridis. Aut tetron vocant plurimi. Radix est illi inficiens. Duo sunt eius genera. Unum agreste. Aliud seminatum sicut rauenne italie fuit locis cultis seminatū. Nā r in vijs sponte nascitur. Haste sunt illi quadre r longe aspere sicut apparine: sed fortiores r longiores. folia habentes intra nodos ipsos. folia habet sicut astrum: idest stella in gyro posita. semen eius rotundum est in primo viride r postea ruffum. r cum maturauerit nigrescit. Et radix eius longa tenuis r ruffa rc. Sed secundum translationem aliam Dyascoridis. Rubea siue vt alij eritrodanum herba est omnibus nota. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo fane. auctoritate Dyascori. Fane siue faue: idest rubea tinctorum. quedam ex ea nascitur. r quedaz ex ea seminatur. r habet ramos quadratos lōgos grossos siles ramis herbe que dicitur abarum: nisi quia sunt maiora eis r duriores. super ipsos sunt folia. diuisa ad inuicem egrediētia iuxta nodos r ī similitudine stellarum. r fructus est rotundus. cuius color in principio sue aperitionis est viridis: postea vero rubeus. Et quando maturus est fit niger. r quod de ipsa administratur sunt vene ipsius. r ipse sunt subtiles lōge r rubee. ¶ Galienus sexto: simpliciū pharmacorum capitulo eritrodanum. Eritrodanum est rubea tinctorum radix acerba et amara secundum gustum

gustum. Unde ⁊ quod dictum est de aliis adinuicem sibi huiõi virtutes cõuenientes in hac radice cõspicis. ¶ Paulus ca. de rubea. calida est ⁊ sicca in secũdo gradu. ¶ Auerrois libro Colliget. Capitulo de rubea. Rubea calida est ⁊ sicca in tertio gradu.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Eridrotanũ virtutẽ habet
mictualẽ cũ aceto illinita albis maculis medetur. Usus etiã ciꝰ ad ea proficit ad que cetera diuretica ꝓficere dicimus. Sed agrestis virtꝰ est ſm Dyascoridem mictualis diuretica. vñ
B vrinã ⁊ menstrua prouocat. ¶ Galienus. Eri
trodanũ splenẽ ⁊ epar expurgat ⁊ vrinas grossas ⁊ multas. Est autẽ qñq3 ⁊ sanguinolentas euacuans. quandoq3 etiam prouocat menstrua. ⁊ abstergit mediocriter q̃cũq3 abstersione egent. morpheis quoq3 albis cũ aceto puncta cõfert: qdã aũt ꝓpinãt eas sciaticis: nec
C nõ paraliticis cũ mellicrato. ¶ Auicẽna. Ru
bea tinctorũ est põtici saporis: ⁊ abstrahit cum equalitate. ponit̃ cũ aceto sup impetiginẽ: ⁊ sanat eã. similiter ⁊ morpheam albã. ab oĩ vestigio mũdificat cutẽ. Bibita cũ mellicrato cõ
D fert sciatice ⁊ paralysi. ¶ Ualet etiã ꝑcussioni
⁊ casui succus ciꝰ cũ oximelle. datur ad apostemata splenis: ⁊ mũdificat epar ⁊ splenem. Eorũq3 oppilationes aperit. ⁊ i hoc ei proprietas existit aceti. vehemẽter ꝓuocat vrinã vt qñq3 faciat mingere sanguinẽ. Et opz q eã biberit
E quaq3 die balneetur. ¶ Supposita mẽstrua ꝓ
uocat: ⁊ extrahit fetũ. Eiusq3 stipites cũ foliis
F conferũt morsui vermiũ venenosorũ. ¶ Pla
tearius. Rubea tinctoꝝ calida est ⁊ sicca in sc͂do gradu. Uirtutẽ hz cõfortatiuã ex aliquantula sua ponticitate ⁊ diureticã ex amaritudine. Cõtra debilitatẽ stomachi ⁊ epatis ⁊ relaxationẽ dat̃ vinũ decoctiõis ciꝰ. Radix ciꝰ rasa supponit̃ ad mẽstrua ꝓuocanda: ⁊ fetũ mortuũ educendum. Aqua decoctionis eius si caput inde abluatur capillos reddit rubeos.
G ¶ Constantinus vbi supra. Rubea est i fine ꝑ
mi gradus calida ⁊ sicca. habet quoddã amaritudinis ⁊ põticitatis. vñ splenẽ ⁊ epar mundificat. ⁊ eius oppilationẽ aperit. vrinã ⁊ menstrua ꝓuocat. Omniaq3 mẽbra corporis a putredine mũdificat: ⁊ morpheã curat. Adhibetur quoq3 cũ melle ⁊ aqua calida ꝓpter ilii do
H lorem. ¶ Plinius libro. xix. Rubea tingẽdis
lanis ⁊ corus est necessaria. Laudatissima est italica: ⁊ maxime suburbana ꝓuenit spõte. In medicina morbum regium sanat. Et vrinam eijciet ex aqua mulsa. Folia quoq3 capillũ inficiunt. Apud quosdam inuenio regium morbum hoc frutice sanari: etiam si adalligatus spectetur tantum.

Capitulum. cccciiii.

Saluia latine. Arabice gelissagos.
C greceelissagꝰ. Sera. li. aggre. ca.
Gelissagos. auctori. Diasco. Ge
lissagos: idest saluia. Et est arbustum longum habens plures ramos. ⁊ lignum eius ⁊ folia similia folijs citoniorum. nisi quia sunt longiora ⁊ strictiora ⁊ rugosa pauca rugositate: sicut est rugositas panni postq̃ abluitur antequam extendatur ⁊ reponatur. ⁊ color eius declinat ad albedinem: ⁊ habet odorem bonum. ⁊ habet in summitatibus ramorum semen simile semini herbe siluestris: que dicitur ormen. Nascitur autem in locis asperis. ¶ Diascorides capi. elissagus siue elilissagus ſm translationem nostrã. Elissagus: idest saluia. Frutex eius est oblonga ⁊ multas habens virgas quadras ⁊ albas. ⁊ folia silia malicidonij: sed oblonga minora ⁊ aspera ⁊ albidiora ⁊ odorata subrugosa. semen super virgas est simile omnino agresti. Nascitur locis asperis. ¶ Plinius cap. elissagus herba est exalbida. Hasta est ei vasta ⁊ quadra. folia aliquatenꝰ aspera. Potest enim acriter restringere. Galienus. vi. sim. far. cap. elissagus. Complexio

huius herbe est calida caliditate manifesta et sufficienti et parum stiptica.

Operationes

A ¶ Plini⁹. Herba ipsa facit ad dysentericos: et succus foliorum et⁹ capillos generat: et vrinā pro
B uocat. ¶ Sera. Decoctio foliorum et ramorum ipsi us quando bibitur prouocat vrinā et mēstrua: et expellit fetum: et confert morsui venenoso strigo nis marini: et denigrat capillos: et cōfert apo stematibus: et abscindit fluxū sāguinis: et mūdi ficat vlcera fraudulēta: et cū decoctiōe ramulo rū et foliorum ipsi⁹ fit ablutio: et sedat pruritū ge
C nitaliū virorum et mulierum. ¶ Dyasco. Virt⁹ ei⁹ ē diuretica. Mēstruis īperat. Aborsum facit. Percussum strigonis marini mitigat. Capil los nigrescit. Est etiā terinātica: et sanguinem fluentem ex vulneribus stringit. Sordida vul
D nera purgat. ¶ Curatura foliorum et virgarum ipsius pruriginē nature cōpescit. Est etiā vir tutis redarguētis cū acrimonia. Unde ad dy senteriā atq₃ muliebrē fluxū: quē greci rigeon vocāt: facit succus foliorum eius. Capillos deni
E grat: et vrinā prouocat. ¶ Paulus. Vinū deco
F ctionis ei⁹ cōfert paraliticis bibitū et catbaplas matū sup partē paraliticantē. ¶ Et dicūt ma gi de saluia quod ipsa putrefacta sub fimo gene raf auis quedā hñs caudā serpentinā et albam merule fiñs. De cui⁹ cinere si ponaf in lampa
G de apparet quod dom⁹ fit plena serpētibus. ¶ Ex herbario. Saluia h₃ folia lōga et angusta sub aspera odore suaui et graui. in locis asperis na scif. Decoctio eius potata vrinam et menstrua mouet. Pastinace marine si quem percusserint virus excludit. Sanguinis eruptionē sistit.
H Platearius. Saluia ca. est in .i. sic. in .ij. folus folia cōpetunt vsui medicine et viridia. et sicca domestica magis cōsumit et confortat. Silue stris aūt magis dyaforetica. Vinū decoctiōis saluie valet paraliticis et epilenticis. fomētatio ex aqua decoctiōis ei⁹ valet cōtra strāguiriā et
I dissinteriā. Matricē mūdificat. ¶ Plini⁹ li. xxij. Herbā nri q nūc sūt herbarij elelisphacō grece. latini vocāt saluiā mente similē canam odoratā. hac apposita part⁹ emortuos extra
K hūt. Itēq₃ vermes aurīū et vlcera. ¶ Idē in li. xxvj. Herba q̄ a qbusdā appellaf saluia sifis verbasco. Conterif ea et colata calefit. et sic ad tussim laterisq₃ dolores bibit. Eadēq₃ contra scorpiones atq₃ dracones marinos efficax est. Cōtra serpētes etiā ex oleo pungi ea pdest. ysopi fasciculus cū quadrante mellis decoquitur
L ad tussim. ¶ Macer. Saluia cui nomen elysi facos est apud grecos. Cum mulsa iecoris pro dest potata querelis. Pellit abortum. lociūq₃ menstrua purgat. Trita venenatos curat sup addita morsus. Crudis vulneribus que mul to sanguine manant. Apponas tritam dicunt retinere cruorem. Cum vino succus tepidus si sumitur huius. Compescit tussim veterem la terisq₃ dolorem. Pruritus vulue curat virge que virilis. Si foueas vino fuerit quo saluia cocta. Illius succo crines nigrescere dicit. Si sint hoc vncti cerebro sub sole calenti.

Capitulum. ccccv.

Salix. Isidorus lib. ety. Salix di
f cta est: eo quod saliat: id est crescat. Ar bor lenta: vitibus vinciēdis abilis. ¶ Ambrosius. Salices videntur nihil habere seminis. habent tamen gramen quoddam in folijs quo terris commisso tanquam semine posito surgat arbor de surculo: et tanquam seipsam exsuscitet de semine suo. ¶ Glosa su per Esaiam. xliiij. Salix est arbor infructuo sa: sed cito crescit: maxime si iuxta aquam fit. ¶ Aristoteles in lib. de plantis. Quedam in humido loco. quedam in arido et quedam in vtroq₃ vt salix. ¶ Idem libro de alalib⁹. que dam arbores nō fructificant. Sicut viri pin gues nō multū spermatisant. Talis est salix et romana nux. ¶ Idē₃ i libro decimosexto. In aquosis

aquosis tñ proueniūt salices ⁊ alni. longaq̄
folia sunt vtriq̄ inter primas germināt. Cir-
cūagunt salicis folia post solsticiū. nec alio ar-
gumēto itelligit̃ certi⁹ sidus cōfectum. Ocissi
me vero salix amittit semē anteq̄ maturitatē
sentiat olno. ⁊ ob id frugiꝑda dicta ē ab home
ro. Sequēs vero etas scelere suo hāc sentētiaȝ
interpretata ē q̄ semē salicis mulieris sterilita
tis medicamētū est. Sed i hoc quoq̄ nascenti
natura ꝓuidit: q̄ de pacto surculo incuriosius
semē dedit. Una tñ ꝓdit̃ id maturitatē ꝑfer-
re solita i isula creta. ¶ Pādecta cap. cci. Cu
lefare. Grece bytre. latine vero salix.

Operationes

A ¶ Sera. li. ag. cap. Culef. i. salix. folia ⁊ flos ⁊
rosa ei⁹ habent in sapore ponticitatē: ⁊ virtus
salicis ēst desiccatiua sine punctiōe. Cortex ve
ro ipsius siccioris est cōplexionis. sicut sūt oēs
B species corticis. ¶ Unde administrat̃ ingluti-
natione vlceꝝ. Sȝ flos ⁊ rosa eius administrā-
tur ⁊ admiscent̃ in oībus medicinis ⁊ vnguen-
tis desiccatiuis. Et sunt ex hoībus q accipiunt
flores ⁊ rosam ⁊ succū ipsius: ⁊ componunt ex
eis desiccatiuā medicinā que cōfert in multis:
q: desiccat sine mordicatione ⁊ ꝓprie: q: i ipsa
C est stipticitas pauca. ¶ Et qñ comburūtur ei⁹
cortices ⁊ conficiunt̃ cū aceto: administrātur i
oībus egritudinibus in qb⁹ necessaria est desic
catio. sicut in verrucis ⁊ ꝓprie in rotundis ⁊ in
verrucis similib⁹ capitib⁹ clauoꝝ: ⁊ in verru-
cis infixis in cute. eradicat enī eas qñ sup eas
D fit linitio. ¶ Et qñ euellit̃ cortex eius tp̄e quo
emanant flores ⁊ colligit̃ gūmi eius. Hȝ hoc
gūmi virtutem abstersiuā ⁊ subtiliatiuaȝ. ⁊ iō
administrat̃ in oīb⁹ egritudinib⁹ q̄ accidūt pu
E pille. ⁊ faciūt impedimentū visus. ¶ Et idem
aucto. Pauli. Uirtus folioꝝ ⁊ corticiȝ ⁊ fru-
ctus salicis ⁊ succi ei⁹ est stiptica. Et est frigide
F ⁊ sicce cōplexionis in ṗmo gradu. ¶ Et idem
aucto. Bedigar. Qñ bibunt̃ folia eius trita
cum pipere ⁊ vino pauco cōferūt colicis: ⁊ quā
do sumit̃ cū aqua ꝓhibet impregnationem. ⁊
fructus eius ꝯfert sputo sanguinis qñ bibitur
⁊ cortex eius tritus cū oleo rosaꝝ: si bulierit in
G cortice granati conferunt dolori auriū. ¶ Et
ei⁹ decoctio administrata sup pedes podagri-
corum cōfert eis multū. ⁊ mundificat furfures
capitis: ⁊ colligit̃ humiditas ab ea defluēs qñ
excoriat̃ a cortice suo qñ incipit apparere flos
eius: qm̄ reperit̃ intra corticem humiditas cō
gregata q̄ abstergit oculum ⁊ aufert tenebrosi

tatem eius. Proprietas salicis eius que extra
hit sanguisugas adherentes gutturi: ⁊ glutti-
nat vulnera recentia. ¶ Et idem auctoritate H
Aben Mesuay. Folia salicis bibita: ꝓhibent
impregnationē: ⁊ conferunt fluxui sanguinis:
⁊ lac qđ egredit̃ ex eis acuit visuȝ ⁊ abradit pi
los. ¶ Et idem aucto. Pauli in folijs salicis I
⁊ salice: non dixit Galienus aliud. ¶ Galien⁹ K
septimo simplicium pharmacorum capitulo
ytre. bytre siue salix vtetur quidem aliquis ⁊
folijs ad sanguinolentorum vulnerū consoli-
dationē: sed maxime flore eius fere oēs vtun-
tur medici ad confectionē siccatiui emplastri.
Est enī vis eoꝝ suauis siccatiua hȝ autē ⁊ qd-
dam stipticitatis. ¶ Quidā vero ⁊ succū pha- L
cientes ex eis immordax ⁊ siccatiuum hȝ phar
macum ad multa vtile. Nihil enim magis oc
currit visui q̄ pharmacū immordacius siccās
parū: sed stipticās. sicut in tractatu de cōposi-
tione pharmacoꝝ plenius dicet̃. ¶ Cortex eti M
am huius arboris similis est tā frōdiū q̄ florū
virtuti ṗterq̄ q̄ est siccior ꝑm cōplexionē sed
hunc quidā accēdūt: ⁊ vtuntur cinere in omni
bus his que violenter indignēt desiccari: sicut
sigiles ⁊ chiles: idest mirmiceas: auferūt ipsuȝ
madefacientes aceto acri. quidam vero tem-
pore florendi incidentes corticem. Liquorem
siquidem colligunt: ⁊ eo vtuntur in obfuscan-
tibus pupillis. cum sit pharmacum abstersiuū
simul ⁊ subtiliatiuum. cūq̄ sit huiusmodi po-
terit eo vti ⁊ ad alia multa. ¶ Palladius li- N
bro tertio. In mense Februario plante salicis
obruende sunt: ⁊ omnium generum que appli
cantur arbusto. ¶ Dyascorides. Salix est ar O
bor cuius folia gluttinant vulnera cruenta.
Flos etiam eius sine mordicatione desiccati-
uus est. Cuius cinis cum aceto super callos pe
dum iductus eos tollit. Et similiter verrucas
emundat. Flos eius cum aqua bibitus omnes
calorem libidinis frigescere facit. ¶ Auicen- P
na. Salicis folia stiptica sunt sine mordicatio-
ne. Et est in eis exsiccatio sufficiens. Cinis au-
tem eius vehementis est exsiccationis. Empla
strum ex eo factum retinet fluxum sanguinis.
¶ Constantinus. Salices frigide sunt in secū Q
cundo gradu. sicce primo. Ualent dolori capi
tis de calore si in naribus mittantur. Succus
eius vulnera solidat. Cortex eius vstus ⁊ cum
aceto temperatus verrucas ⁊ poros aufert.
Sed lac corticis a salicibus florem habentib⁹
eruti visum clarificat. Defectos cōfortat ocu-
los. Succus frondium ⁊ pomorum potat⁹ mu
lieri vt concipiat non permittit.

Capitulum.ccccvi.

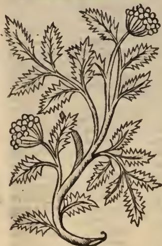

Ambucus. Pandecta cap. ccclxxix.
Sciendũ q̈ actis est sambucus: kame
actis dr̃ ebulus: ⁊ sũt plante oĩb⁹ no
te. Vñ versus. Sambucus est actis: sed ebu
lus est kameactis. ❡ Sera. li. ag. cap. kamea
cti. Kameati due sũt species. quarũ vna grece
dr̃ actis. in latino sambucus: ⁊ scḋa noiat̃ i gre
co kameactis; ⁊ ei⁹ est intẽtio terren⁹ actis: ⁊ i
latino dr̃ ebulus. de qua lege ca. clxxv. supra
de E. ❡ Plinius. Sambuci due sunt species
cap̃ vna assimilat̃ arboribus habẽtib⁹ ramos
siles cannis rotũdis: quorũ color est ad albedi
nem: ⁊ sunt longa. ⁊ sunt in eis quattuor folia
aut qnq3 porrecta sup̃ ramos quoslibet: ⁊ silia
folijs nucis: minora tñ eis. hñtia grauem odo
rem. ⁊ in sũmitatibus ramorũ sunt flores albi.
⁊ grana silia granis viridibus vel lentisci quo
rũ color declinat ad purpureitatẽ cũ nigredi
ne: ⁊ sunt velut in racemis: ⁊ hñt multã humi
ditatẽ hñtem odorez uini. ⁊ ista dr̃ actis. Alia
vero species q̃ dr̃ kameactis est minor ꝑma h3
ramos magis ꝑtinẽtes herbe quadrato in qui
bus sũt multi nodi ⁊ folia inuicẽ distãtia. ⁊ sin
gulis nodis silia folijs amygdalis in sũmitati
b⁹ suis: nisi q2 hñt venas: ⁊ sũt longiora eis ha
bẽtia grauẽ odorẽ. ⁊ in sũmitatib⁹ ramorũ sũt
capitella silia corõis supradicte speciei. ⁊ semẽ
⁊ flos silr̃: ⁊ h3 ramos longos grossitudinẽ di
giti habẽtes. ❡ Isidorus libro etymologiarũ:
Sãbucus est arbor mollis ⁊ parua.

Operationes.

❡ Plini⁹ lib. xvj. Sãbuci hñt acinos nigros A
⁊ paruos humores lenti. Inficiendo maxime
capillo: q ⁊ ipsi in aqua decocti mãdunt̃.
❡ Idem li. xv. Arborũ quarũdã fruct⁹ pedi B
culis depẽdent vt piri. Alia vero racemis vt
hedere atq3 sambuci. ❡ Idẽ in li. xvi. Sam C
bucus germinat iter ꝑmas: ⁊ nudat̃ inter no
uissimas: ⁊ ex his q̃ hyeme agla exorñte conci
piũt: ordine nature florẽt primũ siluestriũ sam
bucus: cui medulla est plurima: ⁊ coruus cui
nulla. Sambucus ẽ arbor diuidua nec ramo
sa lentissima. ⁊ ideo scutis faciẽdis aptissima:
cuius minimũ plaga se ꝑrimus cõtrahit: suiq3
vulnus claudat. ⁊ ob id cõtumaci⁹ ferrũ trans
mittit. Sambuci atq3 rubi generis sunt fun
gosi. aliter tñ q̃ ferule. qppe plus ligni atque
succi ẽ vtiq3 sambuco ex qua magis canoram
buccinã tubãq3 credit pastor. Ibi cesc. ubi gal
lorũ cãtũ nõ exaudiat frutex ille. ❡ Idẽ li. xvij D
Inuentũ ẽ surculos abscisos serere. qḋ sepis
cã factũ est sambucis ⁊ cotonco rubisq3 de pa
ctis. ad palũ vinearũ firmissima est sãbuc⁹. ta
lesq3 serit̃ vt popolus. ❡ Aui. Sãbuc⁹ alba ca E
lidior est q̃ citrina ⁊ q̃ purpurea. Et est vniuer
saliter i tertio calida ⁊ sicca. Est aũt subtiliati
ua humiditatũ. senibusq3 cõfert ei⁹ oleũ. De
let aũt pannũ: ⁊ facit rubedinem ei⁹ odoramẽ
tũ. ❡ Oleũ ei⁹ cõfert senib⁹: ⁊ frigidis neruo F
rũ egritudinib⁹. Odor ei⁹ facit soda. cũ hoc tñ
resoluit sodã fri. a flegmate odorata. denique
purũ ei⁹ oleũ fluere facit sanguinẽ ex naribus
calefactũ cũ ipsũ odorat. ❡ Cõstãtin⁹. Sam G
buci ca. sũt in. ij. sic. in. j. dissolutiui ac neruorũ
mollitiui sũt: stomachũ quoq3 molliũt vomi
tũ prouocant. cataplasmati mamillarũ aposte
mata sanãt. Sãbuccoliũ quoq3 scabiẽ ac pustu
las ⁊ apostemata nariũ sanat. vulnera clausa
aperit: euersaq3 ad suã naturã cõuertit. auriũ
dolorẽ placat. bibitũq3 lumbricos ⁊ ascarides
flegmaticos excludit: ac melãcholicos hũores
purgat. ❡ Pli. li. xxiiij. sãbuc⁹ h3 alterũ gen⁹ H
magis siluestre. qḋ greci ebameactẽ. alij hel
lõ vocãt multo breui⁹: vtriusq3 foliorũ vl̃ sem
vl̃ radicis decoctũ i vino veteri ⁊ ad cyatbos
bios potũ stõacho inutile ẽ aluo õtrahẽs aquã.
Refrigerat ẽt iflãmationẽ maxie recẽtis ahũ I
sti. Et cãis morsũ cũ polẽta mollissimis foliorũ
illitis. succ⁹ cerebri collectiões lẽit ifusus. Aci
ni ei⁹ i firmiores q̃ reliq̃ capillũ tigũt. ❡ Poti K
acetabuli

acetabuli mensura vrinam mouet. Ad omnia efficacior est que minor. Radix ei⁹ decocta ac pota hydropicos exinaniſit. Folia in vino po-
L ta serpentum ictibus resistunt. ¶ Podagricis cum sepo hircino vehementer prosunt cauliculi illiti: ijdem in aqua macerantur: vt spar
M si pulices necentur. ¶ Foliorum decoctio si lo-
N cus spargatur musce necantur. ¶ Boa appellatur morbus pabulaꝝ cū rubent corpora: sambuci ramo verberatur. Cortex interior tritus ex vino albo potus aluum soluit.

Capitulum. cccc vii.

Sambacus. Pādecta ca. ccclxxvi. Iesemin arabice: ⁊ ambac: grece
f lencoya. latine sambacus. ¶ Sera. lib. aggrega. ca. iesemin. Iesemin: idest sambacus ⁊ est planta habens albū florem: ⁊ quedam citrinum: ⁊ est minus ca. ⁊ sic. ꝙ album: ⁊ similiter est minus in operatione sua. ⁊ citrinus reperitur in babylonia. Est etiaꝫ species alia ex eo cuius flos celestis est coloris. ¶ Et idem auctoritate Aben mesuay. Est calida in principio tertij gradus. ¶ Galienus sexto simplicium pharmacorum capit. de iesemino. ſm translationem grecam. Ambach herbe quam iesemin vocant: semen maxime vtile est calefactiue ⁊ desiccatiue: necnon subtilium partium virtutis est. Est autem gu stantibus subamarum ⁊ acre ⁊ palam: quoniā diureticum est ⁊ diaforeticum. Erit autem in calefaciendo ⁊ siccando tertij gradus intensi. Etiam hoc dicit in sexto huius: ⁊ subdit in septimo lencoya: idest Iesemimum: tota quidē frutex abstersiue ⁊ subtilium partium virtutis magis autem participant ea flores: ⁊ horumficciores magis viridibus. ¶ Auicēna ponit tres species: scilicet albā: citrinā ⁊ purpureā. Et ē alius sambac⁹ agrestis. de quo supra ⁊c.

Operationes.

¶ Serapion. Folia eius humida non sicca qū ponuntur super empetiginem ⁊ pānum expellunt eos ⁊ resoluūt omnem superfluitatem. A
¶ Et conuenit habentibus catarrum: ⁊ inducit dolorem capitis illis qui sunt calide complexionis. B
¶ Et oleum eius est iuuatiuum in hyeme: ⁊ si habēs calidam complexionē odorem nimium de ipso timēdum est ne faciat fluxum sāguinis ex naribus eius. C
¶ Et idem auctoritate Aben Mesuay. Confert humiditatibus ⁊ flegmati salso: ⁊ senibus frigide complexionis. Et cōfert doloribus qui fiunt ex flegmate viscoso. D

Capitulum. cccc viii.

S Andix. Plinius libro. xxv. Sandix est herba quedam de qua panni tinguntur in blaueū colorem.

Operationes

A ¶ Idem Plinius libro. xxxv. Sandaraca si torreatur equa parte rubrica admixta: sandicem facit: quamquam animaduerto Virgiliū existimasse id herbam esse versu illo. Spōte sua sandix
B pascentes vestiet agnos. ¶ Idem in libro. xxij. Sandix in olere siluestri a grecis ponitur sicut
C Opimio ⁊ Erasistratus tradunt. ¶ Decocta vero aluum sistit: ⁊ semine singultus confestim ex aceto sedat. Illinitur ambustis vrinam cijcit. Succus decocte prodest stomacho. Iocineri renibus ac vesice.
D ¶ Hec est quam Aristophanes euripidi poete ioculariter obijcit cuius matrem: ne olus quidem legitimum
E vendicasse sed sandicem. ¶ Diascorides. Sandix vel scandix calefacit ⁊ desiccat fortiter: ac diaforeticum est: ⁊ ob hoc merito viscerū purgatiuum est.

Capitulum. cccccix.

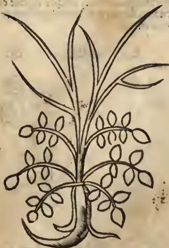

S Amsucus. Diascorides. Samsucus a suculis nominatur amarac° ⁊ est ramosa multas habens virgas super terram expansas cū foliis paruis atqꝫ rotundis nepite similibus ac velut hircis ⁊ acerrimis.

Operationes.

A ¶ Herba tota est valde amara: vires habens acras atqꝫ calefactorias: ad omnē duriciē vel rigorem valde idonea. Medetur etiam cataplasmata siue potata a scorpione vexatis vel difficultati mictus: vel intestinorum tormēto
B laborantibus. ¶ Eius elixatura medetur hydropicis. Vrinā prouocat: ⁊ tortiōibus est vtilis Succus addito melle liuores detergit. Scorpionū ictus cū aceto ⁊ sale cōpescit. laxationibus bene adhibetur. Cerotis vtiliter additur.
C ¶ Omnes tumores corporis ⁊ oculorū spargit cataplasmata ⁊ maxime cum polenta imposita. Item apposita solute purgationē materie prouocat in feminis. bene quoqꝫ malaginatibus miscetur ⁊ acopis
D ¶ Samsucum est in tertio gradu calidum ⁊ siccum. Dolorem capitis ⁊ emigraneam de flegmate ⁊ cholera nigra curat: si ex eius apozimate caput lauetur aut naribus applicetur. Dissoluit oppilationē ⁊ ventositatem grossam.
E ¶ Eius apozima bibitum hydropisim stranguiriā ventris dolorē habētibus fit bonū.
F ¶ Cum melle cataplasmatum nigredinem in palpebris amputat. ⁊ cum aceto morsum scorpionis curat.
G ¶ Pessarisatum vero menstrua prouocat. lapidem aufert. Epilenticis cōuenit ⁊ paralyticis. Auribus insufflatum dolorem placat ⁊ sonitum.

Capitulum. ccccx.

Aliunca. Diascorides. Saliunca est genus herbe que radiculas et folia hz subrufa: floresq3 plurimos a terrare fossa i modū stipulaꝝ ꝯstrigit. Nascit aūt in lapidibus sūmis ⁊ norica regione. Illa vō optima ē q̄ ē odorifera recens ⁊ sine sabulone plurimosq3 ramulos ⁊ radices hñs ꝑt ergo eadē q̄ ⁊ spica spiūs ꝺformior sit.

Operationes

A ¶ Plini⁹ li.xxj. Saliūca Odoramētoꝝ multa nihil attinēt ad coronamenta vt hyris atq3 saliunca: ꝙꝙ vtraq3 nobilissimi sit odoris.

B ¶ Saliunca qdez foliosa: sed breuis ē ⁊ q̄ necti non possit: radici numerose coheret q̄ herba verius est ꝙ flos veluti manui pressa. breuiterq3 sui generis cespes. hanc panonia gignit ⁊ norica alpiūq3 aprica vrbium eporedia tāte suauitatis vt metallū esse ceperit. vestibus eaz interponi gratissimū est. Huius radix in vino decocta vomitiones sistit. stomachumq3 corro-

C borat. ¶ Ex synonymis. Saliunca intelligūt quidā in medicinis ꝑ ancusa: sed in aurea alexandria recipit ꝑ ea spica celtica.

Capitulum. cccc.xi.

Auina. Pandecta capi. viij. Abhel arabice. grece brachi. latine sauina. Sauina est arbor cuius folia sūt similia foliis tamarisci: ⁊ magis spinosa. habent bonum odorem: ⁊ arbor ista crescit magis in latum ꝙ in longum. Est calide ⁊ sicce complexionis in tertio gradu. Serapion libro aggregatoris capitulo Abhel: idest sauina. Et sunt eius due species. Una cuius folia sunt similia folijs cypressi: ⁊ magis sūt spinosa ꝙ alia. Habens bonum odorem: ⁊ arbor huius est fortis. ⁊ crescit magis in amplum ꝙ in longum. Et fructus eius est sicut zaror. Pro quo lege capitulum. ccix. Juniperus. Et quidam vtuntur folijs eius pro fumigio. Sed alterius speciei folia sunt similia folijs tamarisci. ⁊ sapor eius est sicut sapor cypressi. hec latine vocatur sauina. cuius substantia est subtilis: ⁊ in odore eius est aromaticitas: ⁊ calefacit ⁊ desiccat in tertio gradu. Auicenna libro secundo capitu. Abhel. Abhel est fructus arboris similis Junipero factus sicut zaror. sed tamen vehementer est niger boni odoris ⁊ acuti saporis: ⁊ ista arbor est prima species sauine: ⁊ posita p Serapionem. Galienus sexto simplicium pharmacoꝝ de sauina. Brachi siue sauina desiccātibus fortiter est ꝫm tres sapores: quos i gustādo mōstrat: equaliter cypresso: nisi inquātū acrior ē eo. ⁊ vt vtiq3 dicat qs magis aromatica: huius ergo ⁊ ipsius q̄litatis particeps ē vz acris. stiptica cōplexione calida. Adhuc autez in amaritudine ⁊ stipticitate debilius ē ꝙ cypressus: quantum enim superat cypressuz acredine: tāto diminuitur in stipticitate: qđ patet ꝙ calidius ē cypresso: ⁊ ideo magis dyaforeticū: igitur solidare quidē. nā propter stipticitatis robur ⁊ caliditatis. in tantū enim ambob⁹ bis participat. vt iam tensiuum ⁊ inflatiuum existat. putrefactionibus vero cōfert sicut cypressus. ponat autē hoc pharmacum in tertia substantia ꝫ calefacere ⁊ siccare ens inter ea. que maxime sunt subtilium partium.

Operationes

¶ Gal. Cōtra tenasmonem de frigida causa Fiat decoctio ei⁹ in aceto ⁊ vino. ⁊ fumum patiens recipiat. Herba ipsa naribus cataplasmata valet contra frigidum rheuma. Pōit etiā in vnguētis bene trita cōtra scabiē saniosam. Uinum decoctionis ei⁹ valet ꝯtra dolorem stomachi ⁊ intestinorum. ⁊ contra stranguiriā ⁊ dissurriam. sed cataplasmata valet ꝯtra dolorē iliacū. Est etiā diaforeticū ⁊ diureticū fomētū ex aqua decoctionis eius vel vino. Est autem sauina ex spēbus iuniperi vt appet in ca. Juniperus. Sera. auc. Gal. Uirt⁹ ei⁹ ē que dissoluit ⁊ abstergit putredinem vlcerum A

putridorum malorum corrodentium antiquorum. ꝛ ipsa similiter mundificat vlcera melan cholica sordida quando ponitur cum melle: ꝛ aufert herisipilam. ꝛ propter causam sue subtilitatis prouocat menstrua plus omnia alia medicina: ꝛ facit mingere sanguinem: ꝛ interficit fetum viuentem. ꝛ expellit mortuum: ꝛ ingreditur in vnguentis odoriferis: ꝛ ponitur ꝑ amomo vel cinamomo duplum ponderis eius. Et idem auctoritate Dyascoridis. Folia ambaꝝ specierum prohibent dilatationem vlcerũ corrodẽtium: ꝛ sedant apostemata corrosiua. Et quando fit emplastrum cũ eis aufert liuorẽ cutis ꝛ sordiciem eius que accidit propter superfluitates corporꝭ ꝛ aufert escarã ignis: ꝛ quãdo bibitur facit exire sanguinem cum vrina: ꝛ expellit fetum: ꝛ quando ex ea fit nascale facit hoc. Et ingreditur in confectionibus vnguẽtorum calidorum.

Capitulum. ccccxii.

S Andalum. Sandal arabice Grece ꝛ latine sãdalũ. Sera. li. ag. ca. sandal. i. sandalũ defert̃ ex syria. ꝛ est albũ ꝛ ruffum ꝛ citrinũ. Et fri. i. iij. sic. in scdo. ꝛ melius ex sandalo est citrinũ pingue post citrinũ rubeũ: ꝛ est magis siccũ citrino. ꝛ post ipsũ albũ. Et idẽ auctoritate Albugerig. Albũ ẽ fri. ꝛ sic. i. iij. gradu. Sed citrinum ꝛ rubeum sunt fri. in. ij. ꝛ sic. in. ij.

Operationes.

A ❡ Serapion aucto. Aben mesuay. Confert dolori stomachi ꝛ epatis ex cholera. Et rubeũ est frigidius albo ꝛ citrino ꝛ est magis iuuatiuum. Nam ipsum ꝓhibet fluxum humorum ad membra. ꝛ est sicut fausel frigiditate ꝛ siccitate. ꝛ fortificat gingiuas ꝛ stomachuꝫ. B ❡ Et idem aucto. Aben mesuay. Confert cardiace cum se. quando linitur cũ eis super cor. C ❡ Et idem aucto. Isaac benaram. Conueniunt calefactis. ꝛ conferunt debilitati stomachi ꝛ cardiace que accidit a cholera quando teruntur. ꝛ miscentur cuꝫ aqua rosarum: ꝛ applicantur exterius. ꝛ qñ conficiunt̃ cũ aqua rosaꝝ ꝛ pauca cãphora ꝛ liniunt̃ inde tunpora: cõfert sode que fit a caliditate. D ❡ Et qñ miscet̃ cum vna quantitate sandali albi media quantitas sarcocollo: ꝛ conficitur cum albumine oui ꝛ ponitur super timpora: ꝛ cõfert sode cholerice. Et prohibet descensum catarri ad oculum: ꝛ linitur cum eo in balneo. ꝛ prohibet ardorem pilotri. ꝛ sandalum rubeum est frigidius albo. E ❡ Et qñ miscetur cum succo solatri aut semp viue: aut portulace: aut lenticula aque. cõfert podagre calide ꝛ apostematibus. ꝛ ꝓhibet humores ab illis membris. ꝛ melius ex sandalo est citrinum pingue: ꝛ post citrinum rubeũ: ꝛ ẽ magis siccũ citrino: postea album. F ❡ Et idem aucto. Albugerig. Album est frigidum i. iij. gradu: teritur ꝛ resoluit̃ cũ aqua rosarũ ꝛ i catarris ca. ponitur in fronte ꝛ in stomachis calidis: ꝛ infrigidat ca. ꝛ confert se. ca. ꝛ bursen: ꝛ stomachi debilitati: sed citrini ꝛ rubei sũt fri. i iij. gra. sic. i. ij. nõ hñtes stipticitatẽ neqꝫ ponticitatẽ rosaꝝ. ꝛ qñ dissoluunt̃ in aqua rosarũ ꝛ ponunt̃ supra stomachum cõferũt se. acutis ꝛ debilitati sto. ꝛ sode q̃ fit ꝑ caliditate. G ❡ Et idem auct. Atabari. Rubeũ ẽ frigidius albo: ꝛ liniuntur cum eo apostemata calida.

Capitulum. ccccxiii.

S Atyriõ. Pãdecta ca. cl. Chasialkel arabice. Grece orchis vł aphrodisia vł priapismon. latie vo testiculus vulpis vł satyrion vł leporina. Serapion lib. aggregatoris ca. Chasialkel sicut chasialtheb: idest satyrion. Sũt eiꝰ duo genera. Vnũ hꝫ radicẽ seu testiculos albos: ꝛ vocatur Chasialkel. Primũ genꝰ satyrionis vocatur testiculus canis: ꝛ grece kinosertbis: ꝛ ẽ ei planta que habet folia extensa super terraꝫ prope ipsam ꝛ ortus est ex radice vnius stipitis.

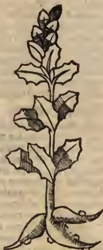

tis: ⁊ folia ei⁹ sunt silia folijs oliue: nisi q₂ sunt subtiliora eis ⁊ longiora sup terrā extensa ⁊ lōgitudo ei⁹ est vere in longitudīe vnius palmī ⁊ florem habet coloris purpurei. radix eius est similis radici bulbi: nisi q₂ est tendens ad longitudinem ⁊ subtilitatem. Et est duplex: sicut sunt due oliue in figura. Una iferius ⁊ alia superius ⁊ vna plena ⁊ alia vacua rugosa: ⁊ comeditur radix eius elixata sicut bulbus: ⁊ iste dicitur satyrion quo omnes cōmuniter vtuntur: ⁊ subdit. Secundum vero genus satyrionis habet duas species. Una est que vocaē arabice chasialbahel siue chasialtbalep. i. testiculus vulpis. ⁊ vocatur similiter catharich. ⁊ nominatur hoc in greco trifoliuз. quia plurimū quod de eo nascitur est habens tria folia declinātia versus terram. ⁊ similantur folijs acetose maioris. aut folij lilij. nisi quia sunt minora eis: ⁊ in testiculo suo est rubedo declinans rubedini sanguinis: ⁊ habet stipitem subtileз lōgitudine vnius brachij. ⁊ habet florem similē floribus lilij albi in figura. ⁊ radix eius assimilatur cepe bulbi in figura. ⁊ est in magnitudine mali exterius rubei coloris. interius albi sicut ouum. ⁊ quod de ipsa administratur est radix.

Operationes

A ❡ Galienus. viij. sim. far. ca. de testiculo canis ẛm trāslationē arabicā. Radix eius ē dulcis ⁊ virtus eius est ca. ⁊ hu. nisi quia in humiditate eius est inflatio superflua: ⁊ incitat libidinē.

❡ Ibideз ẛm trāslationē grecā. Satyrion vł trifoliū humide est ⁊ calide cōplexiōis: quo circa ⁊ gustantib⁹ ipsum videtur dulce ⁊ ventosā humiditatem possidere: ⁊ propterea prouocat ad venerea. Hoc añt ⁊ radix huius herbe efficere nata est: ut quidam scribunt etiam epistotonum sanat cum vino nigro austero bibituз. B

❡ Et idem ẛm trāslationeз arabicā de testiculo canis. Radix ei⁹ ē duplex similis radici bulbi. Una plena. ⁊ sapor illi⁹ radicis que est plena: ē dulcis multe humiditatis ⁊ supfluitatis inflatiue: que qñ bibiē incitat libidinē. Et alia mollior siue vacua q̄ hēt cōplexionē que declinat ad caliditatem ⁊ siccitateз. Et est in ea humiditas digesta digestione cōpleta: ⁊ ideo contingit ꝙ cum hoc ꝙ non incitat coituз facit cōtrarium ⁊ abscindit eū: ⁊ iste ambe radices comeduntur assate sicut comeditur radix bulbi. C

❡ Diascorides ca. orchis ẛm translationem nostrā. Orchis: idest satyrion dicitur de radice eius ꝙ si vir comedit partem maiorem eius generat masculos: ⁊ si minorem comedit: generat feminam: ⁊ ꝙ mulieres partium italie dant tritam cum lacte caprarum ad incitandum libidinem: ⁊ quelibet ipsarum habet operationem contrariam alterius quando bibitur. nascitur in locis petrosis ⁊ arenosis. D

❡ Et idem auctoritate. Archisalie. alia ē species quam nominant quidaз sandachias propter suum iuuamentum magnum. ⁊ est herba habens folia similia folijs porrorum: nisi quia sunt latiora ⁊ est humiditas in ea que ad hęret manui: habens hastam longam circa lōgitudinem vnius palmi: ⁊ habet florem purpureum ⁊ radicem similem testiculis. E

❡ Galienus. viij. sim. pharma. ca. orchis quā ⁊ serapiadam vocant ẛm translationem grecam. in sapore istius speciei supple vltime dicte auctoritate Arachisalie ⁊ stipticitas. ⁊ virtus eius est siccior virtute radicis que dicta ē prius. ⁊ pp hoc nō ita ꝯfert i coitu sicut p̄dicta ⁊ desiccaē ⁊ ē adhuc siccior. Uirt⁹ etiā ei⁹ ē q̄ resoluit apostemata iflata qñ pōiē sup ea. ⁊ mūdificat eniturias sordidas. F ❡ Et curat herisipilā. ⁊ qñ ē sicca curat apostemata fraudulenta putrida. ⁊ qa i ipsa ē stipticitas. retinet ventrē qñ bibitur. G ❡ Diascorides. Quando de ista specie fit Emplastrum ipsis testiculis resoluit apostemata flegmatica eorum: ⁊ mūdificat vlcera ⁊ formicam: ⁊ aperit hemorroidas. Et qñ fit emplastrū cū ea sedat apostēmata cali- H

da.⁊ ſi adminiſtratur ſicca ꝓhibet dilatatiões vlcerū:⁊ abſcindit putredinē eoꝝ:⁊ curat vlcera fraudulēta q̄ ſunt in ore. ❡ Sed ſciendū q̄ ſatyrion eſt ca.⁊ humida in pmo. Sed ē alia ſpecies ſatyrionis q̄ vocaꝛ herba baſylica grece. arabice digiti citrini vel buzeiden. latine vero palma criſti. cuius folia ſunt ſimilia prime ſpeciei ſatyrionis: ſed graciliora cū nigris punctis. radix eius hãnce man⁹ vel palme man⁹ habet ſimilitudinem floris croceí cum vino vl̄ aqua tritum croceanum efficitur. ❡ Oribaſi⁹ ca. de palma criſti. Venenis reſiſtit: quā q habuerit: a maleficiis ⁊ venenis ſecurus erit.

❡ Aui. li. ij. ca. digiti citrini. cius figura eſt ſicut vola manus cōmixta ex citrinitate ⁊ albedine. ⁊ ē dura i q̄ ē paꝝ dulcedinis. ⁊ ex ea ē citrina cum parua alteratione atq₃ albedine eſt calida ⁊ ſicca in ſcdo. reſoluit ſupfluitates groſſas valde. ❡ Et eſt ei ꝓprietas valde mūdificā di cutis. ⁊ cōfert mēbris neruoſis ⁊ īpedimētis ſuis. ⁊ confert manie ꝓprie. ⁊ loco eius in iuuamento manie ponit̄ quātū eſt medietas ei⁹ ex bederagſen cū duab⁹ tertus de ſep.

Capitulum. cccccxiiii.

Saturegia latine. grece Thymbra arabice Sabanc. Sera. libro agg re. ca. ca. Sabāc. aucto. Diaſco. Sabāc ſiue ſabater eſt plāta omnibus nota. naſcit̄ in locis ſaxoſis ⁊ aſperis. ⁊ eſt ſimilis thimo. niſi q̄ folia eius ſunt maiora ⁊ molliora. ⁊ h₃ ſpicā plenā floribus: quoꝝ color vergit ad citrinitatē ⁊ viriditatē. Et virt⁹ ei⁹ eſt ſicut virtus thymi. ⁊ adminiſtraꝛ ſicut thymus. ⁊ eſt ca. ⁊ ſic. in. iiij. gradu. ⁊ ponit̄ ī cibis. Et quedā ex eis ſumit̄ in hortis: ⁊ eſt debilioris operationis ꝙ alia: ⁊ ipſa eſt magis cōueniens in cibis ꝙ acuitas eius eſt magis remiſſa.

Operationes

❡ Serapion. Virtus thymbre eſt calefactiua multū ⁊ deſiccatiua ⁊ reſolutiua. ⁊ ꝓuocat vrinā ⁊ menſtrua: ⁊ expellit fetus: ⁊ facit excreare ſupfluitates a pectore. ❡ Et idem aucto. abenmeſuay. Saturegia eſt ca. ⁊ ſic. in tertio gradu: ⁊ magis agreſtis. Et ꝓprietas eius eſt q̄ expellit ſupfluitates q̄ ſūt in ſtomacho: ⁊ ꝓuocat mēſtrua: ⁊ acuit viſum debilitatū ab humiditate: ⁊ ideo comeditur in hoc caſu cū rafano ⁊ hederaceo: ⁊ confert dolori ſciatice qñ fit emplaſtrū cū ea cū frumēto trito. ⁊ agreſtis fortior eſt domeſtica. ❡ Yſidorus libro etymo. Saturegia eſt herba calida ⁊ ꝓprie ignita. vnde ⁊ illi nomē inditū credūt: eo ꝙ venerem ꝓnos faciat. ❡ Palladius libro. iij. In februa rio mēſe ſaturegia ſeritur ſolo pingui vel ſtercorato ⁊ aprico. vel meli⁹ mari proximo ⁊ epulis mixta ſeminatur. ❡ Dyaſcorides. Satura vl̄ ſaturegia calefacit ⁊ nimis dſiccat: ⁊ manifeſte extenuat. ideoq₃ vrinā ⁊ menſtrua mouet. ac fetus extrahit. potui data viſcera purgat. A torace atq₃ pulmone humorē purgat: ⁊ pos ſp.. pellit. Vrinā quidē mouet ex vino potata. ❡ Stomachū quoq₃ nauſeantem cōfirmat in ouo ſumpta vel potata. ⁊ cōtra ea q̄ ictibus aculeatis ſentiunt animalia.

❡ Pla. Saturegia eſt ca. ⁊ ſic. ⁊ pultes ex farina ⁊ aqua ⁊ eius puluere mūdificāt ſpūalia. Puluis eiuſdē comeſtus ad idem valet.

❡ Macer. Thymbra ſolet grece dici. ſaturegia latine. Illa ſicca nimis. vis ē ⁊ feruida valde. Prouocat vrinā: mouet quoq₃ menſtrua ſūpta. Pellit abortiuū muliebria viſcera purgat. Illi⁹ puluis cū cocco melle ſubactus ⁊c.

❡ Additio. Sa. li. expunctoꝝ. Expmītū ꝓbatū: q̄d laxat hūores viſcoſos: ⁊ eſt optimū ɔtra ſciaticā. Re. Saturegie: maſticis: radicis yreos: ſucci ſticados: ſurūgē añ. ʒ. i. agerici: turbith: añ. ʒ. iiij. Conficiantur cum ſucco feniculi: fac pillulas: ⁊ da ſin virtutem patientis.

Capitulum. ccccxv.

Saponaria. Pādecta capi. cviii
f Borich. vel ozatis grece. arabice agiſdo latine ſaponaria vel herba fullonū. ⁊ eſt ſaponaria de qua parunculos faciunt: quos herbaticos vocāt: ⁊ ſiccant eos: ⁊ pro ſapone vtitur. Hieremias. Si laueris te nitro ⁊ multiplicaueris tibi herbaꝫ borich: maculata es iniquitate tua. Pli. cap. de borich. Borich eſt herba ſatis nota q̄ ſatis congruit ad abſtergendum panos: ⁊ ideo ipſa multum fullones vtuntur.

Operationes

A ❧ Plinius. Ex foliis eius factum cathaplaſma vulnera magna glutinat: ⁊ cruorem illoꝝ ſiſtit: ⁊ reprimit tumores. que trita cum melle purgat vulnera ſordida: ⁊ mundat maculas.
B ❧ Et mixta cum albumine oui ſubuenit igni ſacro.

Capitulum. ccccxvi.

Saphatum. Auicenna. Saphatuꝫ
f eſt arbor arabica ⁊ armena. Et eſt vnum de lacticiniis. Calida eſt in tertio gradu: ⁊ eius ſiccitas ī quarto: ⁊ in ipſa eſt ſtipticitas temperata. Sētix dicta eſt a ſitu: eo ꝙ eſt terra inculta in qua ſentites ſpineqꝫ naſcuntur. Maiores autem noſtri omnem arborem ſpinoſam dicebant veprem: eo ꝙ prendeat. Hieronymus ſuper Eſaiā. Sethim eſt genus arboris naſcentis in heremo. ſpine albe ſimilitudinem habens. Cuius lignuꝫ imputribile ⁊ leuiſſimum omnium lignorum tam in fortitudine ꝙ in nitore. ſoliditatē ⁊ pulchritudinē ſuperat. Unde omnia ligna arce ⁊ tabernaculi facta ſunt inſtrumento. Raymo ibidem. Ex hac arbore terra ī qua naſcitur dicta eſt ſethim. vnde dicūtur ligna ſethim. Ex libro de naturis rerum. Sethim eſt arbor orientis nobiliſſima albe ſimilis ſpie. ſed multo maior ⁊ altior creſcit. Lignuꝫ eius album leue nō facile cedens igni nec vnquam humore aliquo vel antiquitate corruptibile: quod adhuc patet in arca noe: que eſt ſuper montes armenie.

Operationes

❧ Auicenna. Saphatum ſtipticitatem habet temperatā: ⁊ confert empetigini linito. A
❧ Super alcola quoqꝫ melle linitur ⁊ remouet: ventrem ſoluit: ⁊ debilitat viſcera: ⁊ eſt quedā ſpecies eius interficiens ſedentem in eius vmbra. B
❧ Caueatur ergo ab ea. Raſ ⁊ lactis eiꝰ tres ſpecies: ⁊ interficit in duabus epar ⁊ pulmonē frangendo. C
❧ Notandum ꝙ in iſto capitulo habes tres plantas de quibus audiuiſti: ſcilicet ſaphatū ſentix ⁊ ſeta: vt apparet in figura. D

Capitulum. ccccxvii.

Scabiosa latine. grece. stibes sive stibeos.

Operationes

A ¶ Diasc. ca. stibes. herba est cuius semen stipti
ce est virtutis ⁊ siccative satis: ⁊ idcirco eiꝰ de-
coctio dysentericis iniicitur ⁊ de auribus pus
emanans sanat instillata: ⁊ in magnis vulneri
bus ⁊ cruentis glutinatoria est vtilius id agēs
si cum vino nigro ⁊ austero ⁊ stiptico coquatur;
desiccat. n. fortitur oīa que contra naturā sūt
B humida. ¶ Folia autē eius viridia trita ⁊ ca-
taplasmatibꝰ apposita in ano hemorroidas re
primunt: ⁊ ex percussione in oculis sinkysim fa
C ctam superposita iuuant. ¶ Item fo. eius ad-
bibita suffusiones oculis detergunt. Sangui
D nem vulneribus imposita siccant. ¶ Pau. ca
pi. de scabiosa Scabiosa ca. est ⁊ sic. in. ij. gra.
Valet contra scabiem ⁊ alopeciam. ⁊ succꝰ eiꝰ
lumbricos necat. Fumus vini decoctionis eiꝰ
E valet contra hemorroidas. ¶ Contra condi-
lomata q̄ atricia dicuntur fiat emplʒ desup ex
F ipsa herba. fumo tñ prius recepto. ¶ Dicitur q̄
scʒ. Urbanus ad petitionē cuiusdā sororis sue
anhelantis sup scabiose virtutes qm̄ ipse cōti-
nue vtebatur: misit sibi infrascriptos versus. Ur-
banus pro senescit p̄cium scabiose. Nam pur
gat pectus qd̄ cōprimit erga senectus. Lenit
pulmonem: purgat laterum regionē. Aposte-
ma frangit: si locum bibita tangit. Tribꝰ vn
cta foris: antracem liberat horis.

Capitulum. ccccxviii.

Scalongia grece. latine Cepucia.

Operationes

¶ Galie. ij. de cibis cap. de scalongijs. Sunt A
scalongie ex genere bulbi. comeditur enim ip
sorum radix sine folijs. habet autem in seipsa
amaram ⁊ austeram virtutem notabiliter per
quam stomachum resolutum excitat aliquali
ter. appetitui non contrariatur. neqȝ expuere
aliquid indigentibus ex pectore ⁊ pulmone: ⁊
quidem substantiam corporis grossiorem ⁊ vi
scosiorem habens. amaritudo eius cōtra agit
grossiciei. siccare viscosa ⁊ grossa apta nata si
cut in his que de medicinis dicta sunt propter
quod si bis decocte fuerint nutritiue sunt ma-
gis: contrariantur autem iam expuere indigē
tibus tanq̄ vtiqȝ deposito toto amaro.
¶ Comedere autem ipsas melius tunc cū ace B
to simul ⁊ oleo ⁊ garo. Etenim delectabiliores
sunt ⁊ minus inflatiue: ⁊ magis nutritiue sub-
tiliores ad digerendum. Abundantes autem
sm̄ esum ipsorum quidam manifeste senserūt.
⁊ sperma plus habentes promptiores facti ad
venerea. preparant autē ⁊ hos homines mul-
tiformiter. Non enim solum elixos per aqua
sed ⁊ vasa ex ipsas valde preparata com

ponunt

ponūt:post frixuramq3 ab ij offerūt. Multi autem astantes sup lar multam decoctionez non
C substinent. ¶ Contenti sunt aūt valde modica aut neq3 omnino predecoquunt gaudentes ip
sorū3 amaro z austero sapore saluato. puocat
D enim ipsos magis ad esum. ¶ Sed inflationez z tortionem inferunt non digesti. Ex his quidem itaq3 q sic comeduntur nō bom chimi ali
E mentum fit. ¶ Ex his autem qui amplius decoquuntur aut bis vt dictum est: grossior quidem chimus: melior aūt quantum ad digestionem z nutritiuus fit. Calefaciunt autē manifeste: z aliqd aromatizās isinuāt z vrinatue sūt.

Capitulum. ccccxix.

Scamonea latine. Grece diagridion.
F arabice scamonea. Sera. lib. aggregat. scamonea aucto. Diasco. Scamonea est planta habens ramos multos egredientes ab vna radice lōgitudinis quattuor brachiorū3 super quos est viscositas adherēs manui. z paruum hozre. z habet folia similiter pilosa z filia folijs plante leblcb. i. volubilis agrestis aut folijs cussus. i. edere. nisi q2 sunt molliora folijs cussus. z hāt tres angulos: z habēt flores albos rotundos concauos silēs in figura sua cartal: idest tube hñs grauez odorem. z radicē habetur grossa3 sicut pollex. albas granis odoris plenā lacte. Et colligitur fm hunc modū3. Nam vulneratur virga z radix eius z fiunt fouee iuxta vulnus z humiditas manans a vulnere in foueis illis: que postea colligit in cocleis. Quidam vero fodiunt circa radicez z sternūt ibi folia: tunc z vulnerata radice quod de humiditate egreditur super subiecta folia colligunt. postea sic dimittunt donec illa humiditas desiccata fuerit quam reponūt. z melior ex illa humiditate que est scamonea est que est clara leuis similis in corpore suo glutino qd fit ex corijs boum. habens gibbositatem. z est spongiosa: z est illa que defertur ex locis mysie: et ex terris asie est huiusmodi. Et ille qui vult eligere scamoneā z colligere ipsam: opoztet q non sit cōtētus verū albescat aut nō albescat qñ tangitur cū lingua. q2 idem cōtigit: q2 ipsa est adulterata cum lacte titimalli. Verūtamē discernitur quando nō est admixtu3: eo q nō adurit nec mordicat lingua3 adustione z mordicatione forti. Nam hoc accidit quando est sibi mixtum lac titimalli. z deterior specierū scamonee est illa que defertur ex semi z ex palestina: quia iste species ambe sunt male adulterate cum titimalli lacte z cum farina hordei. Et est calida z sicca in. iij. gradu.

Operationes.

¶ Serapion. Sunt autem qui accipiūt ex radice plante scamonee z coquūt eam z dant elixaturā i potu z purgat. z assumitur radix plante scamonee: z coquif illa cum aceto z teritur contrictione forti. z cōflatur cū farina hordei: z fit emplastrū iuuatiuū sciatice. ¶ Et quando lana inuoluitur in succo radicis eius z subijcitur pregnāti: facit abozsu3. z qñ miscef cū melle z oleo z linitur cum ea exiture soluit eas. z qñ coquitur cū aceto z linitur scabies vlcerata excoziat eā. Et quādo miscetur cum oleo rosato z linitur caput cū ea: confert sode antique. A B
¶ Et idem autoritate Galieni. Calida est et sicca in tertio gradu. Et est calidior pipere: et idez auct. Pauli. Scamonea abstergit cutim z meliozat colorem z mundificat baras: z aufert dolorē capitis antiquū. qñ administratur cum oleo rosaz z aceto z infunditur sup caput z melior ex ea est vergens ad colorem celestem quando frangitur. z est in fricatione sua sicut coclea fracta. Et illa que colligitur montibus hem est huiusmodi. z mala est cuius color vergit ad nigredinem. z figura eius est rotunda z alterius coloris ab illa. ¶ Et modus rectificationis prime speciei que est bona est q accipiaf citoniū z abscindaf de capite eius rotula. z fodiaf mediū eius z itromittaf ibi scamonea. Deinde ponatur cooptoriū qd fuit abscissum z firmef. Demū inuoluaf sup ipsū pasta: z pona C D

tur in furno nō multū calido.⁊ dimittaꝛ donec
desiccetꝛ. ⁊ dosis eiꝰ ita p̄parata sit ab vno da-
E nech vſq3 ad duos. ¶ Et ſcias ꝙ ſcamonea nō
mutaꝛ neq3 minuiꝛ. acutas eiꝰ circa ſpacium
xxx. vſq3 ad.xl.annos: niſi illa q̄ eſt p̄parata ſi-
cut diximus: nā illa q̄ eſt p̄parata quādo tran-
ſierit lōgu3 tēpus ſup ipſam: amittit virtutem
ſuā. ⁊ ꝓpter hoc oportet ꝙ prepares eā qn̄ vo-
lueris eā adminiſtrare. ⁊ qn̄ ſumiꝛ ſcamonea
plus ab ea quātitate quā diximus fortaſſe idu
cit anxietatē ⁊ languore3 ⁊ ſudorē frigidum ⁊
ſyncopim ⁊ fluxū donec moritur. Et doſis eius
conueniens eſt a.vi. granis bordei vſq3 ad.xx.
F ¶ Et de ꝓprietate eius eſt ꝙ expellit cholerā
⁊ humores viſcoſos: ⁊ attrabit ſuperfluitates
malas a corpore. ⁊ multi ex his qui ſunt calide
complexionis poſtꝙ̄ ſuſceperūt eam incurrunt
febres acutas. Et ab ea cauere hoibus melius
eſt niſi magna neceſſitas incumbat. ⁊ tūc acci-
G piat ſm formā ⁊ quātitatē qua3 dixim⁹. ¶ Et
idem aucto. Aben. Meſuay. Laxat fortiter
ventrem: ⁊ nocet ſtomacho ⁊ epati: ⁊ diminuit
appetitum cibi: ⁊ iducit anxietatē ⁊ nauſeam.
Et rectificatio eius eſt ꝙ admiſcetur ei aniſum
⁊ daucus: ⁊ ſemē apij: ⁊ radix piperis. ⁊ admi-
ſcere cū oleo amygdalino eſt bonū. Et ſcamo-
nea nō debet multum terere adhereat ſtoma-
cho ⁊ noceat ei: ⁊ oportet ꝙ nō bibatur ſimpli-
citer. ⁊ ſumaꝛ cū magna cautela. Et ſit doſis
H eius ab vna kyrat vſq3 ad tres. ¶ Johannes
Meſue ca. de ſcamonea. Scamonea eſt ſolu-
tiuū magnū. Et dixit Democritus ꝙ eſt diſſo
lutiuū antonomaſice: ⁊ ꝙ eſt genus ſolutiuoꝝ
eſt generalius ſup oīa ſolutiua. Fit aūt ex ſuc-
co cuiuſda3 ſpeciei volubilis: cuiꝰ folia ſunt in
modū ſagitte alate. Naſciꝛ autē in antiochia
Armenia. ⁊ coraſceni i partibus arabie ⁊ thur
chie. ⁊ plurimū naſcitur i terra nr̄a. ⁊ eſt mala.
⁊ credo ꝙ diſpoſitio loci ⁊ modus culture ⁊ ars
in faciendo auxiliatur vt ſit bona vel mala.
I ¶ Modi aūt operationis eiꝰ ſunt quatuor. Pri
mus eſt vt accipiaꝛ radix eius poſtꝙ̄ euellitur a
terra. ⁊ fiant inciſiones in eo qđ apparet ſuper
terrā ⁊ inueniꝛ: qđ egrediꝛ poſt diē: ⁊ eſt res ſi-
cut gummi. ⁊ dimittiꝛ exiccari ⁊ ꝯſeruaꝛ. Se-
cūdus eſt: extirpantur poſt illud totaliter radi
ces. ⁊ inciduntur. ⁊ colligiꝛ lac eorum fluens. ⁊
decoquitur cum facilitate: ⁊ exiccatur ſoli. ⁊ fi-
unt inde forme ⁊ ſigillātur. ⁊ huius ſcamonee
color eſt ſubalbidus aut varius. Tertius eſt:
teruntur adhuc radices poſt illud: ⁊ extrabi-
tur ſuccus: ⁊ fit ſicut diximus de decoctione ⁊
alijs ⁊ ſigillant alio ſigillo nunc autem ſides ſi

gillorum perijt. Et hec ſcamonea eſt groſſa ni
gra ⁊ ponderoſa. Quartꝰ eſt: teruntꝛ flores eius
⁊ ſtipites: ⁊ extrabitur ab eis ſuccus ⁊ fit ſimili
ter: ⁊ hec eſt ſcamonea nigra attinens viridi-
tati. ⁊ eſt grauis odoris. ¶ Electio. Melior K
eſt antiochena. ⁊ armena eſt poſt hanc. Que
vero fit in partibus noſtris: ⁊ in coraſceni ē ma
la prorſus. Et melior adhuc eſt q̄ eſt prime for-
me. ⁊ que eſt ſecunde poſt primā. ⁊ alie ſunt ma
le ⁊ deterior viridis. Adhuc autem qui lauda
uerunt ſcamonea3 in quinq3 ꝓprietatibus lau
dauerūt eam. Prima eſt vt ſit in colore clara
ſicut gūmi. ⁊ ꝓprie ſpecies eius prima: aut ſub-
albida: aut varia. Secūda vt ſi tangatur con-
fractū eius cū aqua vl' ſaliua fiat ſicut lac. Ter
tia vt ſit tenera multe facilitatis ad frangen-
dum ⁊ puluerizandum. Quarta vt ſit ponde-
ris leuis. Quinta vt ſit odoris proprijs boni
nō grauis. Remota vero ab his ꝓprietatibus
nō eſt bona. ¶ Conſeruaꝛ aūt p annos.xx. ſed L
quanto antiquior tanto debilior. Calide con-
plexionis eſt in tertio gradu. ⁊ eſt ſicca in pri-
mo. Et eſt in ea de acutate minus ꝙ̄ in planta
ſua. Et credo ꝙ ars in faciendo ipſam frangit
ex acutate eius aliqđ: ⁊ in ea eſt amaritudo. ⁊
ipſa quidē eſt abſterſiua: inciſiua ⁊ reſolutiua
cū attractione multa: cuius attractio extendiꝛ
vſq3 ad multū remota. ¶ Rectificatio q̄ttuor M
ſunt ei familiaria que in corpore magnitudinē
nocumentoꝝ imprimūt. Eſt enim in ea vento-
ſitas mordificatiua ⁊ faciens in ſtomacho ſub-
uerſionē ⁊ nauſeā ⁊ eſtuationem laborioſam.
Scđm qđ inſunt ei caliditas ⁊ acuitas habiꝛ
inflāmari. ⁊ ꝓpter hoc facit cadere i fe. ⁊ ſitim
⁊ ꝓprie qn̄ inuenitur patiētis p̄paratio. Terti
um quoniā fit p ipſam attractio vehemens di
latatio orificioꝝ venarum: quia facit cadere in
immoderatum fluxum. quoniā eſt in eo ſeroſi-
tas operans ad excoriationem viſcerū. quare
generat dolores acutos pungitiuos. et facit
cadere in dyſenteriā ⁊ tenaſmon. Quartum eſt
ꝓprietas ⁊ operatio ſua qbus fit impreſſio no-
cumenti i membra que ſunt minere virtutum
ſicut cor: epar: ſtomachus: ⁊ ſilia eis. ¶ Auxi N
liādum igitur ex his cū rebus quibus ꝓprieta
te ⁊ virtute nocumēta tolluntur. ſicut vbi gra
tia obuiamus ei quod primo dixi adiuuando:
vt reſoluatur vapor eius turbidus. ⁊ inflati-
uus faciens ſubuerſionem ⁊ laborē: ⁊ ad hoc
auxiliatur nobis decoctio in pomo. digerit
enim ⁊ maturat ⁊ reſoluit: ⁊ excludit vapores
eius: ⁊ aufert ſeroſitatē eius. ⁊ miſceātur in de
coctione illius que ventoſitatē reſoluūt. ⁊ c
galanga

galanga ⁊ semē feniculi ⁊ semē apij. ⁊ similia.
O ¶ Et dico φ decoctio eius generalior: ⁊ prepa
ratio ei⁹ auferēs plura ex nocumētis q̄ diximus
Et obuiam⁹ ei qđ dixim⁹ in secūdo: miscēdo i
decoctione ei⁹ aliqd virtute refrigeratiuum. ⁊
operādo vt frāgat acumē ⁊ inflāmatio ei⁹. Et
ad hoc auxiliat nobis decoctio ei⁹ cū his q̄ exti
guūt ⁊ leniūt: sicut ē muscillago psilij. ⁊ aqua
eius ⁊ carnes prunoꝝ. ⁊ succus rosaꝝ. ⁊ aqua
violaꝝ. ⁊ viole recentes: ⁊ inuolute ipsam ante
coctionē ei⁹ in oleo rosaꝝ. aut violato auferūt
P hoc nocumētū ab ea. ¶ Et succus citoniorū
musoꝝ ⁊ sumach ⁊ spodiū faciūt similiter. Et
obuiam⁹ ei qđ diximus in tertio. miscēdo ei in
decoctiōe q̄ adiuuāt virtutes mēbroꝝ ⁊ auxili
antur in aggregatiōe ⁊ corroboratiōe partiū
laxarū. ⁊ ad hoc auxiliātur nobis maxime res
stipticitatē habētes: ⁊ oīa que auferūt superflui-
tatē acuminis ei⁹ ⁊ remouēt subtilitatē ⁊ virtu
tē penetratiōis ipsi⁹. sicut est mastix. citonia. et
succus coꝝ. sūt eniꝫ rectificatiui boni. Myro
bolani quoqꝫ citrini sunt mirabiles i hac ope-
Q ratione. ⁊ aloe similiter. ¶ Et obuiam⁹ ei qđ
diximus in quarto: miscendo res q̄ aggregāt
duas itentiōes. Prīa ē acquirere ei facilē egres
sum. ⁊ hoc cū reb⁹ expellētib⁹ cito audaciā ei⁹
⁊ faciētib⁹ eā descendere. Et ad hoc auxiliat
nobis administratio eius cū reb⁹ lubrificātib⁹:
sicut ē muscillago psillij ⁊ carnes prunoꝝ. Et
sciuisti φ cōpressiua citōia: ⁊ maxime sumpta
post medicinam: ⁊ proprie postφ incepit educe
re festinare faciunt eius egressionem.
R ¶ Et sciuisti φ aq̄ calida post medicinā trans
mutat audaciā ipsi⁹: ⁊ debilitat virtutē ipsi⁹.
S ¶ Et dixit Ruffus eis q sumpserat scamone-
am de melioribus rebus: est ad expellendū au
daciā eius: vt post quattuor vel quinqꝫ horas
postφ sumpserunt cū psilliū conquassatū cum
aqua tepida aut oleo rosaꝝ. sumant ⁊ post ho
ras duas eius īfusionē myrobalani tribue: sic
.n. nō timent nocumenta eius. Secūda est re-
primere eius virtutē acutā ⁊ serositatē: ⁊ hoc
facim⁹ cū auxilio reꝝ humidaꝝ ⁊ vnctuosaꝝ
sicut est tragātū: ⁊ oleū rosaꝝ: ⁊ amygdalaꝝ.
Et obuiamus ei quod diximus in quinto. φ ē
thesaurus totius operationis: ⁊ illud est acqui
rere ei bonitatem cum medicinis membra et
virtutes confortantibus: ⁊ ad hoc auxiliantur
nobis medicine cordiales frigide: ⁊ medicine
stomatice. Et auxiliantur nobis ars ⁊ mo-
dus preparationis: sicut iam diximus.
T ¶ Modus rectificationis eius ē ſm φ narra
uit Ruffus decoquere scamoneam in citonio
post inuolutionē eius: ⁊ reuolutionē fere p diē
in oleo rosaꝝ aut violaꝝ aut amygdalarum ⁊
post illud terat faciliter: ⁊ voluat ⁊ reuoluat i
scutella vitrea vsqꝫ dum siccet cū infusiōe my
robalanoꝝ citrinoꝝ facta in succo citoniorū
tūc fiūt ex eo trochisci quātitate quarte. ʒ. i. et
sit dosis trochiscus vnus. solutione enī educit
absqꝫ molestia. Modus aūt alius ſm eūdē sa-
tis bonus. Decoquit scamonea cū priori do-
ctrina adiūgendo ei myrobalanos citrinos ad
quātitatē tertie partis ipsius. deinde accipe se
men anisi feniculi. dauci. ana. ʒ. ij. decoqꝫ cum
succo citrinoꝝ cū facilitate ⁊ cola ⁊ vtere desic
catione ⁊ inuolutione: sicut hic primo dixim⁹.
Inquit Ruffus. Sit tua addere ⁊ minuere. et
mutare ſm φ exigit dispositio. ¶ Inquit Ga V
lienus. Miscui scamoneā cū sextuplo ipsi⁹ mā
ne. ⁊ triplo ei⁹ succi rosarū post bonitatem co-
ctionis ei⁹ in pomo. ⁊ inueni ex modis prepara
tionis ei⁹ hūc modū satis laudabilem. cīn ēdā
tem plura ex nocumētis que timent per ipsaꝫ. ⁊
aliqñ miscui medicinas cordiales. aliqñ alia si
cut res exigebat. Inqt Hamech. Accipe du-
plum ei⁹ floꝝ violaꝝ: ⁊ mediū ponderis ipsius
liquiricie: ⁊ inolue in oleo rosaꝝ: ⁊ fac trochi-
scos. ʒ. i. ⁊ sit dosis eorū vnus. ¶ Inquit Hu- X
nay. Dissoluatur cuꝫ oleo violarū aut amyg
dalino: ⁊ pauco masticis. ⁊ per diem. ⁊ diē agi
tetur in sole cū administratione olim paulatiꝫ
post hoc agitet p diem ⁊ diem cū aqua rosarū
in qua fuerit dissolutū bdelliū ⁊ exsiccetur: et
decoquat in citonio. Post hoc cū tertia parte
myrobalanorū citrinorū fiant trocisci. Et fit
dosis. ʒ. ß. Inqt Paulus. zinziber ⁊ piper lon
gum: ⁊ anisum: admixta decoctione ipsius et
proprie in pomo acetoso aut pontico remouet
nocumenta ipsius. ¶ Modus rectificationis Y
ipsius ex inuentione nostra. Decoquantur fru
stra ei⁹ inter amygdalas tritas multas post p̄
parationem eorū inter folia sepeliendo ea i ci-
nere calido. ⁊ post diē abiectis amygdalis dis-
soluant in aqua citoniorū acetosorū in qua hu
uerit spica ⁊ anisum: ⁊ ex specieb⁹ ⁊ seminibus
redolentib⁹ ⁊ desiccetur. Deinde cum pauco
masticis ⁊ bdellii decoquatur in pomo citonio
inuoluto in massa. Deinde fiant trochisci vn-
cia vna. Et fit dosis vnum. operatur enim sine
nocumento.
¶ Modus alius preparationis predicte. mi- Z
sceat quātū ipsa est de sumach. ⁊ quarta parte
eius despodio: ⁊ fiant inde trochisci sicut prio
res. Sunt enī vltimi. dissoluat scamonea cum
octuplo eiusmiue: ⁊ cum pauco spice post in-

volutionez eius in oleo rosarum aut amygdalarum. Et decoquatur cum facilitate: emendatur eniz a sua malicia. Et sciuisti q aloe frãgit malicias eius ⁊ Myrabolani magnificãt eam. Et Decoctio eiꝰ in succo portulace: aut aqua seminus ipsius: ⁊ medicine cordiales: aut stomatiche calide aut frigide ẽm q res exigit frangunt maliciam eius. Et oportet q fiat decoctio eius cum facilitate. Impetuositas eniz in decoctione addit in maliciam eius. Et ista sicut sciuisti de trituratione modicum sustinet quapropter in trituratione ipsius non nimiuz insistatur. Ex rebus autem facientibus facilẽ ⁊ velocem egressum eius a corpore sunt anoma quando in confectionibus ⁊ electuarijs simul miscentur: ⁊ similiter myrobalani. Ipsi enim sunt de cito eam deponentibus. Et similiter si supra eam post spacium bibatur. Et sciuisti q aqua calida expellit maliciaz eius: ⁊ aliqua alia similiter sicut diximus in canone.

¶ Solutione educit choleram cuz facilitate: ⁊ attrahit eam a sanguine ⁊ venis vehemẽter. ⁊ eius operatio est sicut opatio furiosi. Et ipsa est inimica cordi: stomacho: ⁊ epati: ⁊ intestinis. Et est ex facientibus nauseam: ⁊ conturbationem in visceribus: ⁊ ex subuertentibus ea: ⁊ facit sitim. ⁊ debilitat apetitum cibi. Et ex ea ⁊ myrrha ⁊ oleo ⁊ succo agreste pauco opio fiunt trochisci: ⁊ cum vino pontico. ⁊ proprie aurei vnius. ⁊ fit linimentum ex vno corũ supra frontem ⁊ tempora comprimendo. ⁊ proprie cum vitellis oui ⁊ aceto forti. ¶ Sanat sodam antiquam ⁊ frigidam. ⁊ proprie emigraneam difficilem. ⁊ si ponatur supra dentem remouetur dolor eius ⁊ corrosio. Et si super scrofulas ponatur: ⁊ proprie cum succo apij dauci delet eas. Et si fit linimentum ex vno coruz cũ succo sisimbrij ⁊ aceto. sed loco apij ponitur castoreuz: ⁊ linitur in posteriori parte capitis. ⁊ est magnum iuuamentum ad subet ⁊ litargiam. Et quando scamonea supponitur cum lana educit menstrua: ⁊ facit aborsum: ⁊ ipsa quidem curat morsus scorpionis: proprie desuper linita cum succo mente aut cum vino. Vitent autem eius acceptionem qui calide et sicce nature sunt est autem paratus cadere in febres. Hij autem qui sumunt ipsam timeãt estus ⁊ frigus: ⁊ abhorreant fructus: ⁊ ꝓprie frigoris: ⁊ aquam veri frigoris ⁊ somnum prolitum super eam et excitantia superbiam animi. Conseruatur autem scamonea per annos duodecim. Dosis eius ẽ a granis quinqz vsqz ad duodecim.

Capitulum ccccxx.

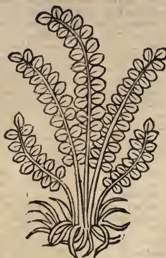

f Saxifraga. Paucketa. Saxifraga ẽ herba similis pinpinelle: non differens nisi in pilositate: quia pinpinella est pilosa. sed saxifraga non habet pilos. Unde versus. Pipinella pilos: saxifraga nõ habet villos.

Operationes

¶ Paulus cap. saxifraga. Saxifraga calida est ⁊ sicca in tertio gradu. A

¶ Et valet contra stranguiriam: ⁊ vitium lapidis: ⁊ dolorem iliacum. B

Capitulum ccccxxi.

f Stafisagria. Ysido. Stafisagria est herba que habet folia quasi vitis: et caules rectos emittit: semen habens in folliculis: viride ac trigonum in modum ciceris asperum fuscum: intus album ⁊ amaruz nascitur in locis humidis.

Operationes

¶ Diascorides. Stafisagria quam latini pedicularium vocant: nascitur in locis vmbrosis: habens folia viti agresti similia: diuisa ⁊ scissa tanq̃ malua agrestis: hastas habens lõgas erectas ⁊ nigras. Semen est ei simile hysaci ⁊ flores. Quod semen in viridioribus fol A

liculis est obtectum. quando teritur est nigrum interius album: gustu viscido et acri et cando.

B ¶ Grana ei⁹ quindecim accepta cum mulsa vomitibus excludunt: pingue flegma: verum hij qui acceperint mulsam bibant et deambulent: quoniam offocationes citius prestant: et gulam exasperant.

C ¶ Trita et bibita pediculos interficiunt. scabiem et pruriginem tollunt. Cum aceto elixa et ore retenta facere possunt omnia supradicta.

D ¶ Rheuma gingiuis abstinet. Tumores faucium spargunt. miscentur in malaginatib⁹ calidis. Semen tritum et oleo mixtum necare lendines ac pediculos est manifestum. Conueniens quoqz probatur in apo flegmatismo faciendo vel asperitatibus effectis quos greci stigmata vocant ob recorporationem faciendam.

E ¶ Auicēna. Stafisagria est vua passa mōtana cuius granum est sicut cicer nigrum. In tertio gradu est calida et sicca: et est adustiua: corrosiua: acuta. acris. Interficit pediculos: et proprie cum arsenico: et confert alopice antique linita. Eadem cum arsenico vel sola ponitur super scabiem et excoriationem. et masticatur ad extrahendum ex cerebro flegma et humiditatem.

F ¶ Et ea quoqz in aceto cocta colluitur os ad dentium dolorem et gingiue humiditatem.

Preterea sanat alcola cum melle: et bibuntur ex ea quindecim grana cuz mellicrato: faciatqz chimum viscosum vomere. In eius tamen bibitione timor est: quoniam ipsa vesicā vlcerat.

G ¶ Constantinus. Stafisagria i tertio gradu est calida et sicca. habet acumen quo cum mastice vel olibano masticata multuz a flegmate caput purgat. Linguamqz ꝓpter flegma aggrauatam alleuiat.

H ¶ Gargarisata quoqz caput de grosso et visco so flegmate mundat. Cum aceto cocta dentium dolorem ac gingiuarum putredinem curat. Sternutatio de illa et nigella vtrisqz i aceto coctis iuuat in oppilatione venarum veteri cos: mixta vero cum auri pigmento et oleo valet contra scabiem ac pediculos.

I ¶ Pādecta ca. cccxiij. Haberas arabice vel numbasas. Grece pediculicida: latine stafisagria vel pedicularia vel granum capitis: vel passula montana. vel rosa regis.

K ¶ Serapiō libro aggre. ca. Haberas siue habeltos. auc. Dyas. Est planta habens folia similia folijs vitis agrestis incisa sicut folia malue agrestis: et habet ramos longos.

L ¶ Galienus sexto sim. far. cap. Stafisagria. Sm translationem arabicam. Est acuta fortiter multum. Et virtus eius est calida adurens et attrahit et abstergit abstersione forti

M ¶ Auerrois qnto Colliget. ca. de stafisagria. Est calida et sicca in tertio gradu.

N ¶ Auicenna libro. ij. de Stafisagria. Est calida et sicca in tertio gradu.

O ¶ Galienus. Facit descendere a capite quando masticatur: aut fit gargarisma cum ea flegma multum. Et conuenit cum egritudinibus cum qbus eleuaē cutis: et conuenit ad pruritū: participat aūt adustiue cuiusdam virtutis.

P ¶ Diasco. Grana qndecim accepta cū mulsa flegmata pinguia vomitibus excludit. Verum hij qui mulsam acceperint assidue bibant et deambulent: qz offocationes citius ꝓstat: et gulā asperat. Trita et bibita pediculos necat.

Q ¶ Auerrois. Quando masticatur trahit flegma et succus suus mundificat caput per nares. Et electuarium eius valet ad morbum caducum et morsesam: et menstrua educit.

Capitulum cccccxii.

Anguis draconis latine. grece sindri
ſ chis egilos. ara. deinalachoem. Ser.
li. ag. ca. dīmalachoē. auc. Diaſ. De
malachoē vel sindrichis egilos. i. ſanguis dra
conis q fit ex arbore q̄ eodē noīe nūcupaſ: ⁊ eſt
plāta hñs virgas vnius palmi lōgas aut plus
ſiſes fuſis in qbus filaſ. ſup quas ſūt folia par-
ua ſiſia folijs coriandri. quoꝝ color vḡit ad ru
bedinem. ⁊ hñt viſcoſitatem ⁊ odorē fortē: nō
tñ malū ſ; ꝓpriū odorem medicinaꝝ. Et in ſū
mitatibus ramoꝝ ſūt corone rotūde ⁊ flores al
bi in ꝑncipio natiuitatis eorū. In fine vero fi-
unt aurei. naſcitur in terra culta.

Operationes

A ¶ Sera. auc. Gal. Sindrichis. In plāta iſta
eſt res q̄ abſtergit. ⁊ eſt in ea hūiditas multa: ⁊
ipſa infrigidat parū. ⁊ cū hoc eſt i ea pua ſtipti
citas: ⁊ ꝓpter hāc cām ꝓhibet gñationē apo
ſtematū. Et qdā noīant plantam q̄ dr egilops
noīe huius plāte. ⁊ eſt plāta ſiſis huic plāte in
olb⁹: niſi q2 iſta plāta eſt ſupior i ſtipticitate ab
ipſā: ⁊ ꝓpter hāc cām confert ſāguinis ⁊ vlce-
rib⁹ inteſtinoꝝ ⁊ fluxui menſtruoꝝ ſuperfluo.
B ¶ Idem auc. Cōſtan. Succus huius plāte eſt
ſanguis draconis dict⁹. ⁊ eſt rubeus fortis ru
bedinis. ⁊ ſapor eius eſt ſtipticus: ⁊ virtus eius
eſt q̄ infrigidat ⁊ deſiccat in. iij. gra. vñ cōglu-
tinat vulnera q̄ fiūt a pcuſſiōe: ⁊ confert fluxui
C ſanguinis ⁊ vlceribus inteſtinoꝝ. ¶ Et idem
auc. Diaſ. Iſta plāta qñ terif bene ⁊ ponif ſu-
per vlcera cū ſanguine ſuo ꝯglutinat ea ⁊ pro-
hibet apoſtemationem eorū. ⁊ ſcindit fluxum
ſanguinis mēſtrui. ¶ Et fit eucatiſma ex deco D
ctione eius: in qua ſedent mulieres. ⁊ abſcidit
fluxum humiditatum antiquarum matricis.
¶ Et bibif ex decoctiōe ei⁹ ad vlcera inteſtino E
rū. ⁊ ꝯfert ſciſiōib⁹ carnis: ⁊ incarnat ea.
¶ Et qñ fit ſuppoſitoriū cū eo ſtringit ventrē F
⁊ confortat ſtomachū iterius ſumpt⁹ ⁊ exteri⁹
poſitus. Sanguis draconis fri. ⁊ ſic. eſt cōple-
xionis in tertio gradu. Eſt aūt eligendus q in-
terius eſt clarus ſicut miniū. Sophiſticaſ quā
doq; cū puluere minij: ⁊ cum alio ſucco indu-
rato. ¶ Contra fluxū ſanguinis ē naribus im G
ponaſ puluis ex eo ⁊ fricentur nares vt puluis
adhereat rupture venarū. Fiat etiam ſinapiſ-
ma ex eo ⁊ albumine oui ⁊ aqua roſarum circa
frontem ⁊ timpora.
¶ Cōtra emoptoicā paſſionē vitio ſpūalium te H
neaſ puluis eius ⁊ gūmi arabici cōfectus ex aq̄
roſarū infuſionis dragāti ⁊ patiēs poſtea trāſ
glutiat. Si vero fiat vitio nutritiuorū deſ cū
ſucco plātaginis. ¶ Idem fit vſus cōtra dy- I
ſenteriā: ſi fiat vitio ſuperiorum ſi vitio iferio-
rum initiatur p clyſtere cum ſucco plātaginis
⁊ aqua ro. ¶ Suppoſitorium factum ex eo et K
ſucco ſanguinarie valet contra matricis fluxū
ſanguinis narium.

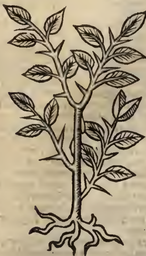

Capitulum. ccccxxiii.

f Sarcocolla grece. arabice anzaros latine vo anzaruta. Sera.li.aggr. ca. Anzaros.auc.Dias.Est gūmi arboris spinose q̄ nascitur in terra Paras qd̄ simulatur olibano.⁊ sūt parua frusta.⁊ color ei⁹ ē subruffus ⁊ amari saporis. Et melior ex ea ē q̄ cito frāgit̄ ⁊ desiccat sine mordicatiōe.⁊ in sapore ei⁹ ē amaritudo.⁊ est calida ⁊ siccain pmo gradu.Eīū virt⁹ ei⁹ est que glutinat:⁊ abstergit:⁊ maturat:⁊ resoluit: ⁊ īcarnat:⁊ aperit apostemata q̄ fiunt a pcussiōe.
¶ Galienus.viij.sim.pbar.c. de sarcocolla. Sarcocolla est lachryma arboris ex Persia. mixtā hñs virtutē.Et emplastica quadā substātia:⁊ modicū stiptica.vnde īmordaciter siccat.⁊ propterea vulnera potest consolidare.

Operationes.

A ¶ Diascorides.Sarcocolla habet virtutē cōglutinatiuam vulnerum:⁊ abscindit humiditates q̄ veniūt ad oculū ⁊ corrodit carnē corruptā q̄ ē in vlcerib⁹:⁊ hēt ṽtutē in obtalmia cuȝ ponitur.Et ppzietas ei⁹ est expellere lippitudines ab oculo plus alijs medicinis:maxime qñ administratur cum amilo ⁊ zuccaro albo.

B ¶ Et ideȝ auc.Atabari.Restaurat fracturā ⁊ īcarnat vlcera.⁊ mūdificat vlcera cū melle. ⁊ qñ miscet̄ cū albumine oui:aut cū lacte ⁊ desiccat̄:⁊ postea terat̄ ⁊ cribzat̄ ⁊ in puluere administret̄:ꝯfert obtalmie:⁊ purgat flegma viscosuȝ.Et dosis ei⁹ ē qñ miscet̄ cū alijs medicinis in decoctiōe.a.ȝ.ß.vsqȝ ad vnā:⁊ ipsa non ponatur sola propter maliciam eius magnā.

C ¶ Et idem auc.Habix.Sarcocolla est acuta multum perforatiua:comedit carnes vlceruȝ ⁊ habet in cura obtalmie proprietatem magnam:⁊ virtutem magnam:⁊ virtutem potētem.⁊ aufert lippitudinem oculorum quando habent obtalmiam:quod quidem non facit ita aliqua medicina:⁊ maxime quādo misceetur cum amilo ⁊ zuccaro albo.

D ¶ Et potio eius ad laxādum ventrem. Habet proprietatem iuuandi oculum ⁊ ventrem:⁊ proprie ad purgādum flegma grossum quod est aggregatū in iuncturis ⁊ intestinis ⁊ in scia.⁊ ingeniculis:⁊ expellit ipsum cum fortitudine:⁊ cū aliquātulo colore:⁊ iuuat medicinas alias ad exeundum ex corpore.Et fortasse vulnerabit oculum ad intestina:⁊ excoriabit ea:⁊ inducit tenasmonem propter suam acuitatem.

E ¶ Et si ipsa datur in potu alicui sola:aut cū aliqua medicina.⁊ fuerit ille etatis complete inducit ei caluiciū:⁊ facit cadere capillos oēs de capite suo.Et si fuerit iuuenis fit in hoc mora.Et si fuerit senex:facit illud citius. Et melior ex illa est que teritur faciliter.que est albidior ⁊ in maioribus frustris.Et quando fit cū oleo de nucibus:quia oleum nucis frāgit acuitatem eius.⁊ propter hoc non habet ipsa facere id quod diximus in corrosiōe. propterea qꝛ oleum prohibet eam adherere.⁊ caliditas nucis frangit plurimum acuitatis que est in ea.

F ¶ Sed si preparas eam cum oleo amygdalarum pone de eo duplum aut triplum ponderis de ipso oleo.si vis ipsam ponere in aliquibus pillulis.Sed si volueris ipsam adhibere solam sine aliqua cōmixtione alterius medicine:pone plus pōdere ei⁹ de oleo:⁊ pone ẟ oleo de kerua quantitatem qua possit dissolui solum.⁊ postea misce cum alijs medicinis:⁊ cū oleo de kerua erit senibus conuenientior. Iuuenibus autem non est conueniens cum eo: qꝛ calor nature iuuentutis non fert calorem olei de kerua.

G ¶ Et quantitas dosis eius simplicis postq̄ p̄paratur sicut diximus est pondus aurei vnius vsqȝ ad pondus.ȝ.iij.⁊ quartam. Et meliores medicine que conueniunt in admixtione eius sunt serapinum ⁊ myrobalani.⁊ turbit.⁊ aloe ⁊ ammoniacum.⁊ bdellium iudaicum.⁊ semē apij.⁊ anceos.⁊ similia horum ex medicinis.

H ¶ Paulus capitulo de Sarcocolla: calida ē ⁊ sicca in tertio gradu.Emplastrum factuȝ ex ea ⁊ albumine oui super timpora valet ad fluxum sanguinis a naribus.

I ¶ Puluis eius cum aqua rosarum conficiatur ⁊ soli exsiccetur.⁊ iterum cum aqua rosaꝝ ponatur in oculo quia maculaȝ cōsumit ⁊ oculum clarificat.Contra tenasmoneȝ fumus ei⁹ p inferiora receptus emboto imposita valet.

K ¶ Bulcasim libro qui dicitur Seruitor. trāslato a simone de Ianua.Forma nutriēdi sarcocollam in lacte. Accipe de sarcocolla bona alba grossa ⁊ pone ī vase vitreo amplioris orificij ⁊ mulge super eam lac asine in quantitate pauca ne īfundatur in eo ⁊ liquefiat sed remaneat sic.⁊ pone subito in sole vt cito desiccetur ⁊ quando erit sicca oportet vt iterum mulgas ẜm quantitatem quam dixi. ⁊ semper caueas ne cooperias eam lacte ne acescat lac antequā desiccetur ⁊ destruatur.⁊ fac ita quater vel quinquies:⁊ cuȝ hoc feceris:sicca bene ⁊ conserua: ⁊ si non habes lac asine paratum:fac cuȝ lacte mulieris:quia est melius.

L ¶ Auicen. Sarcocolla est arboris spinose gūma in qua est amaritudo. & bona est illa q̄ ad citrinitatem declinat similis olibano.

M ¶ Et dicūt quidā q̄ est calida in secūdo sicca in primo. Est autē glutinatiua: & ideo cōsolidat & carnem creat. Ualet etiam ad aurem saniosam. Confert obtalmie. & ppric lippitudini et fluxui oculi. proprie cum lacte asine.

N ¶ Platcari°. Sarcocolla est i secūdo gradu calida & sicca. Est gūma cuiusdam arboris ex partibus transmarinis. Huius generis alia est in puluerem redacta que facile ex alterius pulueris admixtiōe etiam sophisticatur. Alia vero grossa reperitur diu seruatur ex glutinositate quam habet. Inest ei virtus constringēdi & consolidandi. Eligenda est illa que alba ē aut subalbida: aut gūmosa. q̄ in maiori quātitate reperit̄. Reducta in puluerem nō valet.

Capitulum: ccccxxiiii.

Patula fetida. Herba est similis f Yreos.

Operationes

A ¶ Paulus capitulo de spatula fetida. Succus eius eradicat morfeā albam si fiat vnguētum ex puluere eius & puluere staphisagrie flāmule & hermodactyli: & de attramento cōbusto in olla rudi cum aceto & axūgia porcina vetusta: & inungatur ter in die: & cooperiatur cū folio caulis & plantaginis.

Capitulum ccccxxv.

Ebesten. Pandecta ca. ccccccxxxvij.
f Sebesten latie. Grece Machaloma-
giata. Arabice faulis sebesten. Et in lingua Persica vocatur mamilla canis. Unde. Sebesten mamilla canis fert Persica lingua. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo Faulis. Sebesten. Aboauscmochiata sunt nomina istius arboris fructificantis fructus dulces nominant eos gentes faulis sebesten. Et idem auctoritate Ysaac. fencram mochiata est roth in Arabia & est arbustum altum super terram sicut hasta. habens corticem cuius color vergit ad viriditatez: & habet folia magna rotunda. & habet racemos: quorū sapor ē dulcis. & vua eius est magnitudinis nucicule q̄ postea glaucescit cū maturatur. Et habet interius viscositatem albam. & granum quod ē sicut granum oliue. Hic fructus colligitur et exficcatur donec passus sit: & est illud quo vtimur in medicina: & est medicamen medium in complexione sua in ca. & fri.

Operationes

A ¶ Isaac auctor. vt supra. Sebestē laxat vētrē febricitantium. confert tussi que est a caliditate ⁊ siccitate. ⁊ lenit pectus. ⁊ sedat catarruʒ calidum stipticum propter eius humiditatem.
B ¶ Et confert ardori vrine que fit propter mordicationem cholere in vesica ⁊ in renibus. ⁊ expellit vermes intestinorum: quia adherent ei propter dulcedinem suaui.

Capitulum. ccccxxvi.

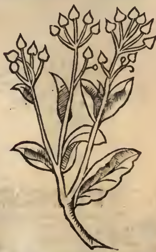

f Emen lumbricorum latine. Grece Albasan. Arabice Kanbel. Scrapion li. ag. c. Kanbel. idest semen lumbricorum. Assimilat eniʒ harene. ⁊ ascendit super ipsum glaucedo. ⁊ est in substantia eius stipticitas fortis. ⁊ expellit ascarides.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Almansoris. Kanbel vel kanabel: idest semen lumbricorum. est calide complexiōis: ⁊ expellit ascarides ⁊ cadit super terram albam: ⁊ non seminatur. Et est vna de rebus que cadit de celo.
B ¶ Et idem auc. Aluismen. Kanbel est res in qua est glaucedo. solidantur cum ea olle quādo frangūtur. ⁊ dicitur ꝙ reperitur super terram in corasceni postꝙ̄ pluit: ⁊ colligitur tūc.
C ¶ Et quando bibitur tritum expellit lumbricos ⁊ ascarides: ⁊ laxat ventrem.

¶ Auic. li. ij. cap. Kanbel. Kanbel ca. est in tertio gradu. Et est semen arenosum quod cooperit rubedo que est minor rubedini lapidis in felle bouis reperti. ⁊ in ipso est stipticitas vehemens: iterficit vermes ⁊ ascarides: ⁊ expellit eos. C

Capitulum. ccccxxvii.

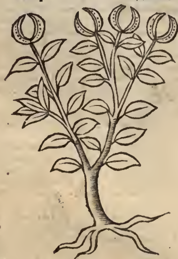

f Ene arabice grece ⁊ latine. Serapion li. ag. ca. sene. Sene quando desiccatur reponitur. Et ipsuʒ habet vaginas oblongas in quibus sunt semina ordinate disticta. ⁊ ille vagine habent pediculum subtilem. que adherēt ramulis: ⁊ quando agitantur vagine a vēto cadūt: ⁊ pastores colligunt eas.

Operationes

¶ Serapion auc. Hubix. Uirtus eius est calida ⁊ sicca: tamen pauce caliditatis ⁊ siccitatis eis est prope caliditatem ipsius. ⁊ habet virtutem magnam quando peruenit ad stomachū purgandi melancholiam ⁊ choleram. Et fortificat substantiam cordis quando miscentur cum eo medicine quas dixi iuuare sicut viola: et potio decoctionis plus confert quā ipsuʒ tritum. Et dosis sicci triti eius est a. ʒ. ij. ⁊ in decoctione. ʒ. v. A
¶ Et idem auctoritate Rasis. Sene ⁊ fumus terre purgant humores adustos: ⁊ cōfert sca- B

bici ꝛ pruritui.

E ❡ Iohan. Mesue. Sene est folliculus plante quam vocant Perse alzemer. Et inuenitur ex eo domesticū ꝛ siluestre. Et melior pars plā te est folliculus: deinde folia. Et melior follicu lus est cuius color declinat ad viriditatē ꝛ sub nigredinem quandam: ꝛ in quo est de amari tudine res modica ꝛ stipticitate. ꝛ qui ē magis completus. ꝛ in quo sunt semina ampla com pressa. Sub albidus autem non est bonus ꝛ ī completus. Similiter ꝛ folia sunt meliora viri dia. Subalbida vero ꝛ tenuia sunt bona. ꝛ an tiquū ex eo est sine spiritu. ꝛ stipites eius sunt in utiles: est calida in principio secundi. sicca in p̄ mo ꝛ folia sūt in primo calida. ꝛ est abstersiuū. mundificatiuum conuenienter: ꝛ resolutiuū. Debilis est ꝛ tarde solutionis. ꝛ debilitat sto machum.

D ❡ Confortatur cum rebus acutis sicut zinzi ber ꝛ sal gēma ꝛ medicine cordiales ꝛ stoma tice cum eo felicitant opus eius.

E ❡ Et Galienus. Cum iure gallorum aut car nium soluit sine molestia: ꝛ si infundatur in aq̄ casei cum spica. deinde coquatur parum: ē me dicamen bonum. Solutione educit enim cum facilitate melancholiam ꝛ choleram adustam ꝛ mundificat cerebrum cor ꝛ epar ꝛ splenem: ꝛ membra sensuum: ꝛ pulmonem. ꝛ cōfert egri tudinibus eorum ꝛ aperit oppilationes visce rum: ꝛ conseruat ventrem ipso in iuuentute ꝛ generat gaudium. Causam autem tristicie amputat.

F ❡ Et ponuntur folia eius i lanacris ad caput ꝛ propria cum camemilla. Confortat cerebrū ꝛ neruos. ꝛ scđm oēm modum administratio nis eius addit in visum: ꝛ corroborat auditū.

G ❡ Et est medicina bona febrium melancholi am ꝛ antiquarum. Dosis eius infusi potio est ab aureis. ij. vsq; ad. 3. i.

H ❡ Platearius. Sene est herba calida ꝛ sicca que in transmarinis partibus nascitur mari me circa babyloniam ꝛ in Arabia. vel in con finio babylonie ꝛ arabie. Folia tantūmodo cō petunt vsui medicine. per annos decē seruat.

I ❡ Et virtutem habet dissoluendi attrahēdi ꝛ purgandi flegma. principaliter melancholi am. Sed cum per se datur principaliter in de coctione poni debet in quantitate vnius. 3. Cū autem cum aliis in quātitate medie vel tertie

K partis. ❡ Contra melancholicas passiones: epilentiā quartanā hemorroidas. cōtra vitiū splenis ꝛ epatis ꝛ syncopim epilenticam.

L ❡ Ad idem quoq; valet syrupus ex succo feni culi ac sene cum zuccaro: ꝛ maxime contra vi cium splenis.

Capitulum ccccxxviii.

A Enecion. Vsi. li. ethymol. Senecion dr̄ φ vere primo senescat. vñ ꝛ eam la tini senecionem vocant. Greci origa non. Nascitur per macerias.

Operationes.

❡ Dia. Senecion nascit̄ i tectis ꝛ in petris: et hʒ folia virida ꝛ densa. tyrsum subrufū. ꝛ i ei' sūmitate capitella in modū viticelle. vires hʒ stringentes: eadēq; facientes q̄ ꝛ plantago. A

❡ Cum aceto cataplasmata valet ad neruoꝝ incisiones. cū vino autē dulci testiculorū inflā mationē tollit. Folia enī eius frigida sunt. B

❡ Ex herbario. Senecia tusa cū axungia: ꝛ i posita vulnera sanat etiā recētia stomachi quo q; ꝛ pedum lumborū ꝛ toxarum atq; neruorū dolorem tollit. ad podagram etiam tusa ꝛ in posita cēq; pedibus proficit. C

❡ Actor. Senecio dicitur ꝛ carduus benedi ctus: sicut in synonymis legitur. Aliud est se nacio videlicet Nasturcium aquaticū: de quo superius dictum est de. N. D

❡ Macer. Origeon greci nos senecio vocita mus. Quod similis canis videatur flore capil lis. Nascitur in muris: in ortis ꝛ tegulatis. Il lius herbe vis frigida dicit̄ eē. In medicinali E

radix

radix non ponitur vsu. Flores cum folijs tun-
dens infundito vini. Per modicum dulcis et
sic repercfacta tumori. Hec simul apponas ani
vel testiculorum. ⁊c.

Capitulum. ccccxix.

Serpillũ. Sii. Serpillus dr eo φ radi
ces eius lõge serpant. Eadem ⁊ infis
animola dr eo φ menstrua moueat. Palladi
us lib. iij. Mense marcio serpillũ plantis ali-
quod semine serit sed vetusta melior. leti° frõ-
debit: sed iuxta piscinam vel lacum vel putei
margines conseratur. Plinius lib. xx. Serpil
lum a serpendo putant dictũ: quod in silvestri
euenit: maxime in petris. Satiuum nõ serpit
sed ad palmi altitudinem increscit. pinguis vo
luntarium in candidioribus folijs ⁊ ramis ef-
ficax est aduersus serpentes marinas scolopen
dras terrestres atq3 marinas. Idem Pli. ca.
de serpillo. Serpillum idez est quod herpillũ.
Quãq3 sumit pro polygonia. vt in Alexandro
de dolore capitis ex causa calida. Et dr serpil-
lũ qz sup terrã serpit. Et est aliud silvestre: ali
ud domesticũ. Domesticũ ramos diffũdit sup
terrã. Siluestre in longũ crescit ⁊ altum. Pã
decta ca. d. lxxi. Nuinir arabice vel mestratir
miseri. grece serpillum vel herpillus. latine se
rapullum. Serapion libro aggregatoris ca-
pitulo Namir. aucto. Diaf. Est de eo dome
sticum ⁊ silvestre: sed domestica est planta in-
clinata super faciem terre iacens: ⁊ quod d ea
tangit terram infigit in terra radices ⁊ habet
folia ⁊ ramos ⁊ similia folijs ⁊ ramis origani:
nisi qz sũt albiores ⁊ in odore suo est aliquantu
lum ex odore maiorane. ⁊ vtuntur ea multa i
cibis ⁊ nominant eam multi arclas ⁊ arclanẽ.
Sed silvestre ex eo nominatur ragis: quo non
inclinatur sicut aliud super terraz in ortu suo.
Imo stat erectũ ⁊ habet ramos subtiles ligno-
sos adeo φ possumus facere ex eis licinia ad lu
men accendendum: ⁊ ramuli sunt longi circa
palmum pleni. folijs rute similibus. nisi quia
sunt strictiora ⁊ longiora. ⁊ duriora folijs rute
⁊ flores acuti saporis: ⁊ odoris boni: per singu
los ramos distinctos. Cuius color est in sum-
mitate eius purpure°. Et habet radices in q̃-
bus non est iuuamentum. Nascit in rupibus
⁊ in locis lapidosis. ⁊ est fortius ⁊ calidius do-
mestico ⁊ admiscetur in medicinis. Et est alia
species agrestis vel silvestris: ⁊ est sisna barió.
nascitur in locis habitabilibus ⁊ domesticis. ⁊
est similis mente: nisi quia sunt ei folia latiora
φ mente. meliorem odorem habentia. Et idez
auctoritate Gal. Substantia eius est subtilis
que calefacit ⁊ desiccat in tertio gradu.

Operationes.

Diascorides ca. de Serpillo. siue vt latini A
dicer erraticum. Herba ẽ humilis ⁊ sup terrã
repens cum folijs atq3 ramis origano simili-
bus. albidioribus tamẽ. saniq̃ sui odorẽ fingen
tib°. Et ei° spẽs sunt due. Vna hortualis siue
vsualis: q̃ in cãpis lapidosis crescit. Alia agre
stis: que nõ p terrã serpit: s3 recta atq3 stipitis
positiõe erigitur cũ ramulis tenuib° atq3 hor-
rẽtib° in lõgitudine bipalmis: cũ folijs paruis
rute silib°: s3 angustiorib° ⁊ lõgiorib°. cui° ha
sta filis est farmento. Florem odorem suauis
habens in omnibus virgis constitutũ ⁊ in sũ-
mitate purpuream ⁊ linguã remordẽtẽ: ⁊ gu-
stu viscidum. radix ei° inutilis est. nascitur lo-
cis saxosis. Est aũt vehementior ⁊ calidior ea
que est vsualis: que ideo accepit nomen herpil
lum: qõ greci herpete repere dicũt: qz ambu-
lat. Nã fruct° hui° plurimũ ambulat fructiũ
cãdo. Auicẽ. li. ij. ca. mesceatramesir. Mes- B
catramesir siue mescarrasir ẽ: cui° stipites sũt
similes ascebesabzam sicco. Ex quo non assu-
mitur in principio cibi sapor plurimus neq3
odor. Deinde succedũt amaritudo ⁊ acuitas
⁊ est diuersarum specierum: ⁊ vna est debilior:
alia est calida ⁊ sicca proueniens ad tertium.

C ℂ Sera.auc.Dias.Serpillū puocat mēstrua qñ sumit̄ ī potu ⁊ vrinā.⁊ ɔfert tortōib⁹ vētris ⁊ attritiōib⁹ musculoꝝ ⁊ sūmitatū coꝝ:⁊ apostematib⁹ epatis calidis.⁊ ē bonū ɔ̄ nocumēta venenoꝝ qñ bibit̄.Et fit emplastrū cū eo super
D morsū.ℂ Et qñ coqtur cū aceto ⁊ admiscet̄ ei oleū rosaꝝ ⁊ pijcit̄ sup caput sedat sodā.⁊ ē cōueniēs ppꝛie letbargie ⁊ carabito.Et qñ sumitur ī potu ex eo cū aceto.ʒ.iiij.sedat vomitū sā
E guinis.ℂ Et idē auc.Ga.Semē ei⁹ ē fiūr calefactiuū.⁊ iō gdā exbibēt illud in potu babētibus
F bus sincopim ⁊ tortiones in vino.ℂ Et idem auc.Dias.Pēt virtutē calefactiuā qñ semen ei⁹ bibit̄ cū vino.⁊ cōfert distillatiōi vrine:⁊ lapidi:⁊ tortionib⁹ vētris ⁊ syncopi.⁊ fit emplastrū cū eo ad pūcturā apuꝫ:⁊ qñ sumit̄ in potu
G sedat vomitū.ℂ Et idē aucto.Aben mesuay. Aperit oppilationes viarum:⁊ babet virtutē
H confortandi multum in punctura. ℂ Dyas. Uirtutem babet cōstrictiuam siue redarguētem.menstruis imperat.vrinam prouocat.bibitum tortiones ⁊ conquassationes vtiliter curat.tumoreꝫ capitis compescit.Morsibus venenatis occurrit.bibitum ⁊ impositū id pstat. Colorem capitis cū aceto cocto oleo rosaꝝ addito cōpescat:maxime letbargicis ⁊ frenetícis adbibitus pdest.Nauseam puocat.Itē emoptoicis mederi dicitur.ʒ.iiij.cum aceto datis.
I ℂ Gal.vi.sim.pbar.c.de Serpillo: nominat ipsum multisusubat.Sapor ei⁹ est fortiter acutus:⁊ virtus eius est calida subtiliatiua:⁊ resolutiua.⁊ prouocat vrinam ⁊ menstrua.
K ℂ Auicen.Quando pascunt cum pecudes facit emulgere sanguinem ⁊ excusat a calamento.immo fortius est eo plurimum.⁊ extrabit bumiditates viscosas a pectore ⁊ pulmone. Syrupus eius confert conturbationi ⁊ nausee:prouocat menstrua fortiter ⁊ vrinam.
L ℂ Platearius.Serpillum est ca.⁊ sic.Et est duplex:Domesticum ramos super terram effundit.Siluaticum in longū crescit in altum. Folia ⁊ flores eis medicine competūt:valet cōtra frigidum rbeuma.contra tussim:cōtra frigiditatem stomacbi.⁊ dolorē ex ventositate.
M ℂ Ex berbario.Serpillū qđ in mōtibus saxosis nascatur efficacius est ad medicinam. Huius tunsi exsiccati puluis cum aqua calida potatus mēstrua mouet.vrinaꝫ prouocat. tortiones viscerum ⁊ tormentorum ruptiōes sanat. Idē valet ad capitis dolorē.⁊ ad serpētū ict⁹.
N ℂ Macer.Serpillū veteres dixerūt ꝙ quasi serpat.Terre vicin⁹:buic feruida siccaqꝫ vis est.Acri cū vino tritū cōtundis oliuo.cui rosa dat nomen.boc vnguine p linee frontē.Egroti capitis solet boc sedare dolorem. Nidor cōbusti serpentes effugat omnes.

Capitulum. ccccxx.

f Erapinum.latine ⁊ grece. Sacb abenem arabice.ℂ Serapion libro aggre.capi.Sacbabenem siue Sacbabengi aucto.Dyascoridis.Est gummi cuiusdam plante:similis galbano in figura sua.Et est vna ex speciebus ferule:sicut apparet in capitulo.Ferula.Melius autem ex eo est claruꝫ exterius rubeum:⁊ interius album. Odor ei⁹ est inter odorē asefetide ⁊ odorē galbini.

Operationes.

ℂ Serapion auctoritate Dias. Confert dolori pectoris.⁊ attritioni lacertorum:⁊ tussi antique:⁊ aufert superfluitates grossas que sunt in pulmone:⁊ curat epilenticos ⁊ spasmum:cū facit declinare caput ad posteriora:⁊ valet dolori splenis ⁊ paralysi. A
ℂ Et illi q amisit sensum ⁊ motū alicui⁹ membri causa frigiditatis q̄ accidit neruis ⁊ custodit corp⁹a frigore.⁊ maxie vō a frigore febriū periodicarum B

periodicaꝝ.⁊ fit cū eo inunctio i doloꝛib⁹ ma-
gnus ⁊ confert. Et qñ bibitur cū hydromelle ꝓ
E uocat menstrua:⁊ interficit fetū. ¶ Et qñ bibit
cū vino cōfert moꝛsib⁹ venenatis ⁊ qñ odoꝛat
D cōfert suffocationi matricis. ¶ Et qñ linit cuꝫ
aceto sup cicatrices attenuat eas ⁊ ipsū abster-
E git vestigia vlcerū oculoꝝ. ¶ Et cōfert obscu-
ritati visus:⁊ aque q̄ descēdit ad oculū: ⁊ ꝓhi
F bet eā. ¶ Et dissoluit sicut dissoluit aqua cum
amygdalis amaris:vt ruta:aut pane calido.⁊
sic administrat ad ea q̄ diximꝰ.⁊ est ꝯtrariū ve
G nenis moꝛtiferis. ¶ Et aliqñ teritur cum ace-
to ⁊ linitur sup boꝛdeolum:⁊ aufert ipsum.
H ¶ Et confert cholerice:⁊ qñ sumit i potu: aut
fit cū eo clystere purgat flegma grossū qđ est i
iūcturis.⁊ mollit ventrem mollificatiōe cōpe-
I tēti. ¶ Et confert hermoꝛoidis qñ sumit sim-
plex aut cōpositū:⁊ est ꝯueniens medicinis la-
xatiuis acutis:⁊ expellit ventositates grossas.
⁊ dissoluit lapidem:⁊ cōfert rigoꝛib⁹ febꝛium
K ⁊ auget sperma. ¶ Et est bonū epati.⁊ purgat
aquā citrinā:⁊ cōfert pūcturis scoꝛpiōis ⁊ con
fert ventositatib⁹ intestinoꝝ ⁊ costaꝝ.⁊ purgat
flegma viscosū ⁊ dosis eius simplicis est.a.ʒ.i.
vsqꝫ ad aureū.i.īfusi aliqua decoctiōe. aut i eq̄
rute:aut aque mellis:aut fenugreci. Et si ad-
miscet cū alijs medicinis infrigidat.⁊ sic dosis
eius est.a.ʒ.ß.vsqꝫ ad.ʒ.i. Et melius ē illud cu
ius coloꝛ declinat ad rubedinem.⁊ est claꝝ ha
bens odoꝛem bonū ⁊ acutū sapoꝛem.
L ¶ Et cōfert doloꝛib⁹ hermoꝛroidaꝝ qñ bibit
simplex aut cōpositū.est cōueniens administra
ri cū medicinis laxatiuis:⁊ ꝓhibet difficultatē
aut grauedinē eaꝝ sup naturā.⁊ resoluit ven-
tositates grossas q̄ generant in coꝛpoꝛe.
M ¶ Gal.viij.sim.far.ca.de sarapino. Serapi-
nū opos est ca.⁊ subtiliū partiū silr alijs opis.
Hꝫ aūt ⁊ qđ abstersiuū quoꝛ cicatrices q̄ i ocu
lis expurgat ⁊ subtiliat.qnimmo suffusionib⁹
ꝓpter grossiciē humoꝝ fientib⁹ bonū est pharmacū.
Ipsa vō planta ex qua fit ferule similis
existens debilis ⁊ inutilis est.nominatur auteꝫ
N principalius illa serapinū. ¶ Opos enī ei⁹ ab
vtentibus noiat ita sicut ⁊ alia multa ꝓpter de
fectū vocabuli noīam⁹ abusiue meli⁹ erit ipsū
nō serapinū.sed opus serapini dicere.
O ¶ Paulus ca.de serapino. Cali.est ⁊ sic.i ter-
tio gradu. Et ipsum dissolutum in succo rute
frangit lapidem ⁊ facit vrinare. Et fit colliriū
P contra pannū oculoꝛum. ¶ Et confert obscu-
ritati visus ⁊ aque descendenti ad oculū: cui⁹
receptio est hec. Recipe serapini.ʒ.i. dissoluat
in.ʒ.i.succi.chelidonie zuccari.ʒ.ij. et distille-
tur cum lacte mulieris ana equaliter.

Capitulum. cccclxxi.

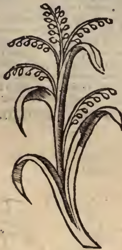

Esama vel sesamo. Plinius sesama
S venit ab Indis:ex qua oleuꝫ faciunt
⁊ est candidi coloꝛis. Est autem ex esti
uis frugibus que in estate ante virgulaꝝ ex
oꝛtu seruntur. Eiusqꝫ fructus vasculis sicut ⁊
papaueris includitur. Hec quidem sic miliū ⁊
panicū:⁊ oia estiua maturant a floꝛe dieb⁹.xl.

Operationes

¶ Plinius. Sesamam vt pinsatur in cap.aq̄ A
maceratam conuenit expoꝛrigi deinde confri-
cari.⁊ frigide imergi vt palee fluitent iterūqꝫ
in sole super linthea expoꝛrigi. Quod nisi festi
nato peragatur:liuido coloꝛe mutescit. Ipsa
vero q̄ euoluuntur alia euoluantur. variaꝫ ha
bent pistararum rationem acus vocatur cuꝫ ꝑ
se pinsitur. Spica enim ad vsus aurificuꝫ. Si
vero in aera teritur cum stipula:palea maioꝛe
parte terrarum paulo iumentoꝛum.
¶ Idē in libꝛo.xxij. Sesamia trita inhibet vo B
mitiones. Auriumqꝫ inflammationi illinit et
ambustis. Eadem ⁊ dum in herba est efficit.
Amplius in vino decocta imponitur oculis :
stomacho autem est inutilis cib⁹:⁊ animo gra
uitatem facit. Stellionum moꝛsibus resistit:
vlceribusqꝫ que cocoethe vocant.

C ¶ Et aurib⁹ pdest oleū qd ex illa fit. Sesamoi
des a similitudine nomen accepit. grano ama
ro ⁊ minore folio. nascit in glareosis. Bilem i
D aqua potū detrahit. ¶ Et eius semē illinitur
igni sacro: pannosq₃ discutit. Est enī nūc aliud
sesamoides. videlicet antyare nascens: qd ob
hoc aliq vocāt anticiricon. Cetero simile erige
E ronti herbe. ¶ Granū sesame in vino dulci ad
detractiones daf quātū trib⁹ digitis capitur.
Miscēt etiā hellebori albi vinū ⁊ dimidiū obu
lum purgationi eam adhibētes maxime insa
ne melancholic. comicialibus quoq₃ ⁊ poda
gris etiā p scdragme pondere exinanit.

Capitulum. ccccxxxii.

Eride. Plinius li. xx. Seris lactuce
f similia. duoꝝ generum est. Siluestris
melior est nigra ista ⁊ estiua. Deteri
or hyberna ⁊ candidior est.

Operationes.

A ¶ Utraq₃ stomacho vtilissima. pcipue quē hu
mor vexat. ⁊ cum aceto in cibo refrigerant. vel
illite discutiuntq₃ ⁊ alios q₃ stomachi.
B ¶ Cum polenta siluestrium radices stomachi
causa sorbentur ⁊ cardiacis sup sinistrā mam
mam illiniuntur. ex aceto podagris ⁊ sangui
nem reiicientibus vtiles sunt omnes hee.
C ¶ Itēq₃ qb⁹ genitura fluit alterno dierū potu.
D ¶ Dyas. Seridis due sunt spēs. Una v₃ agre
stis: ⁊ alia ortiua ē. Agrestis qdem pinguis et
citonō est appellata. ⁊ h₃ folia lata. Altera ve
ro sc₃ ortiua species h₃ duas. Una quidē h₃ la
ta folia lactuce similia. Altera vero est amara
⁊ h₃ folia angusta. Omniū virtus est stiptica ⁊
eustomacha. ¶ Uentrē abstinet cum aceto co E
cta maximeq₃ agrestis. vexatū stomachū con
firmat. ⁊ estuatiōes mitigat sola cū₃ polenta i
posita blādit. cardiacis ⁊ oculoꝝ tumori sub
uenit. folia imposita vt cataplasma: mitigant
scorpii pcussuꝫ. ¶ Ipsa quoq₃ addita polētis F
⁊ iposita. cōpescit ignē sacrū. Mixta cū aceto
ac cerusa olbus calidis rebus opitulatur.

Capitulum. ccccxxxiii.

Pelta Pādecta. ca. cclxxv. Futa ara
f bice. vel fult vel hals vel halca. Grece
bēge vel tragus vel zeia vel elluca. lati
ne vo spelta. Sera. li. ag. c. fult. idest spelta: et
ipsa est sicut ordei granū. Et sūt ei⁹ due spēs.
in vna inueniunt duo grana. ⁊ i alia vnū: ⁊ qdl₃
granū i cortice suo ⁊ ipsū qdē minus nutrit q₃
ordeū: ⁊ ē boni saporis. Panis eni₃ q ex eo fit
minus nutrit q₃ panis tritici vel ordei.

Operationes

¶ Sera. auc. Dias. Tragus .i. spelta. figura A
eius ē figura grani: q dr cādarulū. ⁊ ē minoris
nutrimēti: q₂ multū h₃ de furfure. ⁊ nō est fa
cilis digestionis. ⁊ mollit ventrem.

B ¶ Et idem auc. Pauli. Tragus est spelta: et est ex speciebus granorum mala stomacho: et
C lenit ventrem. ¶ Et idem auc. Ysaac. Est fri. et humi. viscosa. Gal. j. lib. de edulijs. c. zeya
auc. Dyas. Zeya duplex. Hec quidem est simplex: et vocatur kyrinon: hec autem dykokkos vocatur: in duobus quidem in volucris: coniugatum habens semen: minus autem tritiua frumentis. Est enim profundarum radicum et multorum calamorum: fructus aut leuissimus et affectatus ab omnibus animalibus. Est autem simile frumentis in frigidis regionibus cultum: fit autem magis nutritiua: si cum ordeo aptaque stomacho farina facta ex eo et frumento fiunt pultes: est autem satis nutritiua et facile elaborabile: magis aut
D subcitatiuum ventris. ¶ Et idem. vj. simpli. far. capitulo zeya. Zeya siue spelta mediam quodammodo virtutem habet inter frumenta et ordea. Et ideo innotescat tibi per ea.
E ¶ Sera. Mollit naturam et generat inflationes et rugitus: et est bona viscositatibus pulmonis et pectoris: et forti tussi. Nam fiunt ex ea loboc et pultes: et prouocat vrinam et mundificat renes et vesicam.

Capitulũ. cccccxxxiiij.

Symphicum: Dyasco. Symphicum
C nascitur in locis asperis habens virgas origano similes ac tenues: capita vero sicut thimum: virge lignose sunt et odorate: gustuque dulces: flegma prouocantes. Radix est illi longa et obrussa in modum digiti grossa. ¶ Sympatos. Ysid. Sympatos grece dictus est: eo quod tantam radicis virtutē habeat: vt frusta carnis si cacabo aspersa coagulet. Synapiagrion vel vt dicūt latini scandalicum. i. pes pulli: nascitur in tumulis et super tegulas. Herba est habens folia minuta et angusta duobus digitis longa: in summo diuisa et pinguia. Virgam profert in medio duorum palmorum cum paucis ramulis: in quibus fert semē cardamo simile: latū: obrotundum ac veluti conquassatum: vnde et vocatur talaspium. Greci nanque thalasse dicunt frangere siue quassare: florem habet album. Virtus est ei et semini termantica atque acra.

Operationes.

¶ Dyas. Potui datum vehementer purgationem facit superiorum ac inferiorum. Sciaticis medetur per clystere adhibitum. Menstruis imperat bibitum. Collectiones in aceto bibitum rumpit. Aborsum facit. A
¶ Idem. Symphicum elixum in mulsa: pulmonem purgat: reijcientemque sanguinem: aut nefreticos cum aqua medicinaliter iuuat. Radix eius cum aqua cocta et bibita fluxum mulieris abstringit. Dissintericis quoque proficit. B
¶ Cum orinelle data conquassationes atque dolores lateris saluberrime curat. Masticata vero sitim amputat: et asperedinem faucium mitigat. Vulneri recenti paracolesim facit. Enterocceliacos bibita et cathaplasmata optime curat: et carnes concoqui facit. C
¶ Aliud est simphicum quod piten est appellatum: hastam habet asperam duobus cubitis longam: angulosam et abintus inanem: in qua folia sunt aspera et angusta: sicut buglosse oblonga: angulos etiam habet ipsa hasta in quibus nascitur folia: flores hꝫ mellinos. D
¶ Et semen super hastas sicut flomos. Hasta et frutex habent quiddam simile pulueri qd si carne applicatū fuerit: pruriginē facit. E
¶ Radix est ei nigra: que cum fracta fuerit apparet alba et muscilaginosa. Hec trita et bibita medetur emoptoicis: conquassationes reficit: et ani tumores spargit. F
¶ Cum vringithe folijs cathaplasmata facere potest omnia supradicta. Vulneri paracolesim efficit. Carnes incisas et in cacabos missas in se glutinare facit. G

Capitulū.ccccxxxv.

f Sinonum. Pand.cap.dcxlviij. Quidam dicunt q̄ hec est herba que dicitur pes milui: quidā dicunt q̄ est alexandrum: sed falso. Nam neutrum istorū est verum: q̄m non est pes milui qui vocatur pepanus: q: pes milui habet folia satis maiora z pinguiora: z flores satis a floribus sinoni differentes: quoniam pes milui facit flores multos z albos simul cōiunctos in capite stipitis apparentes: sicut cauda gatte: z eius herba sicut valeriana. Sed sinonum recte florescit sicut petrosilinū vsuale: secūda facit folia sed maiora non est similiter alexandrum qđ facit semina nigra rugosa vtcūqz curua z magna sicut git. Sed sinonum ɓm Dyasco. z Plinium facit semina sicut apium z ameos. Vnde ɓm veritatem sinonum est petrosilinum macedonicum. Quoniam Dyasco. dicit: Sinoni semen est minutum simile apio: sed oblōgum z nigrum: gustu calidum diureticū valde zc. Et dicitur sinonū: q: nascitur in syria prouincia regionis macedonie.

Operationes.

A Dyasc.ca. de petrosilino quod nascitur in macedonia in criptis z speluncis. Semen est minutum simile apio vel ameos odoratum z viscidum z aromaticum z diureticum valde, Menstruis imperat Inflationes stomachi z colli compescit calefaciendo z siccando. Ni mis tortionibus subuenit. Dolorem laterū mitigat. Nefreticis z vesice dolori subuenit. B

Prouocat abundanter vrinam: maxime cū vino datū: diureticis antidotis miscetur. C

Paulus caꝑ. de petrosilino macedonico; D Petrosilinum macedonicum cuius semē de syria affertur. Uel semen est minutum simile apio diureticū valde: nascitur circa petras: semen z folia similia apio: semēqꝫ eius odoratum z diureticum valde: vnde petrosilinum vocatur: quoniā multotiens in petris nascitur: quod multi petrapium dicere consueuerunt. Quia idem sunt sinonum z petrosilinū macedonicum: quod latine dicitur petrosilinum agreste. Lege capitulum Petrosilinū.

Multi sinono vel macedonico carētes vtū E tur alexandro: quoniam sunt eiusdem virtutis. Uirtutem sinoni vel macedonici: vt inuenies in capitulo Petrosilinum.

Capitulū.ccccxxxvj.

f Sinapis. Pād.ca.cxlviij. Chardel arabice: Grece ⲛo z latine sinapis. Sinapis duplex est species. Una est cuius semina exterius sunt subnigra: tertius vero alba. Alia cuius semina exterius z interius sunt alba: z habent vnam virtutem: sed prima species est acutior secūda. Et componitur sinapis

nitur sinapis a semi ⁊ napus: q2 tenet mediū inter sinapim ⁊ napum: est calida ⁊ sic. in medio quarti gradus. ¶ Sera. lib. aggre. capi. Chardel: auc. Dyasco. capi. Chardel: id est sinapis. Et est illud eligendum quod non est nimis siccum nec extenuatuz: ⁊ habet granū grossum: ⁊ si frangitur est album interius: ⁊ est humidum: nam istud est tale nouuz bonū. ¶ Idem auct. Gal. est ca. ⁊ sic. in. iiij. gradu. ¶ Aui. lib. ij. capi. de sinapi. Sinapis est calida ⁊ sicca in quarto gradu.

Operationes.

A ¶ Sera. Uirtus foliorum est calida vlceratiua: ⁊ propter hoc pungit multum: quando teritur ⁊ miscetur cum radice enule: ⁊ dimittitur super locum per spaciuz hore: ⁊ confert sciatice vlcerose ⁊ spleni.

B ¶ Et linitur cuz eo scabies vlcerosa ⁊ aufert eam: ⁊ aufert maculas vnguium: ⁊ cōfert qū radix eius suspenditur in collo habentius dolorem dentium: nam sedat eum.

C ¶ Idem auc. Dyas. Sinapis virtus eius est calida ⁊ subtiliat ⁊ attrahit qū masticatur: ⁊ quando teritur ⁊ miscetur cum aqua: ⁊ tēperatur cū ydromelle: ⁊ fit inde gargarismus.

D ¶ Confert apostematibus radicis lingue: ⁊ antique asperitati pulmonis facto cuz eo gargarismate. Et quando fit cum eo emplastruz cum rebus conuenientibus ad hoc resoluit scrofulas.

E ¶ Et qū teritur ⁊ applicatur naribus cōmouet sternutationē: ⁊ cōfert epilēticis excitans eos ⁊ mulieri q̄ patiē suffocationez matricis.

F ¶ Et cōfert litargie quando fit emplastrum cuz eo super caput: postq̄ fecisti capillos eius abradi: ⁊ quando admiscetur cum caricis ⁊ ponitur super cutim donec rubeat cōfert sciatice ⁊ duricici splenis: ⁊ est conueniens proprie doloribus antiquis: quando volumus attrahere aliquem humorē ad exteriora: ⁊ quādo fit emplastrum cum eo: curat alopiciam.

G ¶ Et quando miscetur cū melle ⁊ adipe: aut cum cera ⁊ oleo dissoluta: mundificat faciez: ⁊ aufert maculam seu liuorem qui fit sub oculo: ⁊ coquitur cum aceto: ⁊ linitur cum eo scabies vlcerata ⁊ empetigo.

H ¶ Et quando teritur grosse ⁊ datur in potu confert febribus periodicis: ⁊ confert grauitati auditus ⁊ tinnitui auriuz. Et quando teritur ⁊ admiscetur cum aqua ⁊ melle: ⁊ fit inde collirium: confert obscuritati visus: ⁊ pruritui palpebrarum.

¶ Auicen. Sinapis incidit flegma ⁊ oleum eius est calidius oleo raphani: ⁊ fugiunt ex fumo eius vermes venenosi: ⁊ illa que est siluestris generat humorem malum. Et in ipsa sunt abstersio ⁊ etiam resolutio. I

¶ Et homines qdā comedūt folia eius: ⁊ radicem eius elixatā: ⁊ mūdificat faciē: ⁊ aufert occultationem ⁊ vestigia sanguinis mortui. K

¶ Et siluestris est bonum emplastrum sordiciei: ⁊ excitat linguam: ⁊ confert alopicie: ⁊ resoluit apostemata cali. ⁊ omne apostema antiquum: ⁊ ponitur cum caulibus super scrofulas: ⁊ confert scabiei: ⁊ empetigini ⁊ cōfert ad dolorem iuncturarum ⁊ sciatice. L

¶ Et mūdificat humiditates que sunt in capite: ⁊ fit ex ea emplastrum capiti eius qui patitur litargiam. Et aqua eius distillatur ad oēm dolorē auriuz: ⁊ molaris. Et silr̄ eius oleū ⁊ ꝓprie qū decoqtur in ipsa assa: ⁊ est ex medicinis aperiētibus, colatorij oppilationē. M

¶ Et dixerunt quidam q̄ si bibatur a ieiuno intellectum efficit bonum. N

¶ Et administratur in alcohol oculi ad pannum ⁊ asperitatem si teratur ⁊ bibatur cum aqua mellis: aufert asperitatem antiquam in canna pulmonis: ⁊ extenuat splenem: ⁊ facit sitim: ⁊ confert prefocationi matricis: ⁊ facit desiderium coitus. O

¶ Pli. lib. xx. Sinapis ad serpentum ictus ⁊ scorpionum tritum cum aceto illinitur. Fungorum venena discutit. P

¶ Contra pituitam tenetur in ore donec liq̄scat: aut gargarizatur cum aqua mulsa. Ad dentium dolorem manditur: ad vuaz gargarizatur cum aceto ⁊ melle. Stomacho vtilissimum contra omnia vitia pulmonibusq3. Q

¶ Excreationes faciles facit in cibo sumptū. Datur ⁊ suspiriosis. Sensus atq3 sternutamenta capitum purgat. Aluum mollit. R

¶ Additio. Rasis. viij. ati. auc. Aaron. Medicina excitans vomitum ad expellendum superfluitates ⁊ mitigandum asma. ℞. sinapis ʒ. i. salis. ʒ. i. boracis armenici. ʒ. v. nitri dauch. i. terantur: ⁊ de eis detur in potum cuz aqua ⁊ melle: mel autez debet esse. ℥. i. ⁊ aque ℥. v. Quod si cū asmate fuerit grossitudo epatis componēdum est in huiusmodi medicinis de policaria: absinthio: rubea: ⁊ aristologia. S

¶ Macer. T

Inter eas q̄s pitagoras laudauerat herbas:
Asseritur primam laudem tribuisse sinapi.
Quartus ⁊ gradus in vi sicca calidaq3.
Extrahit humores viscosos extenuatq3.

Comburitq3 cutem: vis est sibi tāta caloris. Maior vis eius in semine dicitur esse.

Capitulū.ccccxxxvij.

Iseleos. Pla. Siseleos idē est q̄ siler mōtanū. Et est in.ij.gra.ca.& sic. Semen eius medicine cōpetit: & x annos tres seruatur. Virtutē h3 diureticā dissolutiuam & cōsumptiuā. ¶ Pand. ca.dclj. Siseleos arabice vel aseegelios: grece sisali: latine siler montanū. ¶ Sera.li.ag.cap. siseleos: auct. Dyas. Siseleos folia h3 similia foliis feniculi: nisi q̄ h3 longiora & grossiora: & h3 bastam longā: in cuius summitate est corona in qua est semē lōgū & latum: hñs angulos: & grossum acuti saporis: foetis odoris. Et est illud qd̄ est in vsu & administratur in cibis & habet radicem longam boni odoris.

Operationes.

A ¶ Gal. viij. sim. far. c. siseleos f3 trāf la. ara. Radix huius plāte: & semē h3 caliditatē tātā q̄ puocat vrinā forti puocatione: & cū eo vir-

B tus subtilis q̄ ɔfert asmati & epilentie. ¶ Et idē eodē li. & eodē ca. f3 trāf la. gre. Siseleos radix qdē & fructus calefactiuū est intantū vt sufficienter vrinatiuū sit farinacū. Est aūt ex subtilibus partibus vt ad epilētias & orthop-

C mis cōpetat. ¶ Et Ser. auc. Dyas. Uirtus eius est calefactiua.s. radicis eius & seminis: & qñ sumit ex eis in potu prouocāt vrinā: & cōferūt coartationi anhelitus in qua op3 hoiem erigi: & asmati & suffocationi matricis: & prouocant mēstrua & expellūt fetū. ¶ Et cōferūt epi-

D lentie: & oibus doloribus īte stinoꝝ & interioꝝ membroꝝ: & qñ sumit de aliquo illoꝝ: aut ex vtroq3 cū vino in potu cōfert tussi antique: & debilitati digōnis: & tortionibus vētris: & de-

E bilitati epatis. ¶ Et qñ sumitur ex ea cū vino & pipere preseruat & defendit hoiem a frigore aeris: & pp hoc conuenit itinerātibus in hyeme. Et qñ boues & alia aīalia comedūt de hac planta tēpore coitus eoꝝ cōfert eis flatis ad impugnandū. ¶ Et idem auc. Aben me-

F suay. Est ca. & sic. in fine. ij. gra. incidit & dissoluit humores flegmaticos viscosos & congelatos. Et pp hoc apit vias oēs: & cānales oppilationes: & prouocat vrinā & menstrua: & cōfert asmati: & oibus egritudibus flegmatis.

G ¶ Pla. Contra asmata ex frigida causa datur vinū decoctionis eius & ficuū siccarū. Uel puluis eius cū ficubus siccis & assatis. Cōtra oppilationē splenis & epatis ac renū & vesice strāguiriā & dissuriā daf vinū decoctiōis eius

H ¶ Herba ipsa in vino & oleo cocta & pectini cathaplasmata strāguiriā & dissuriā soluit. Sed & fumigatio facta ex aqua vel vino decoctionis eiusdem herbe menstrua prouocat.

I ¶ Aui. Siseleos est in.ij.gra.ca.& sic. resolutiuum: mūdificatiuū carminatiuū. Siliter semen & radix eius sunt sedatiua doloꝝ īteriorum: & liq̄facit flegma congelatū: de ipso daf in potu aīalibus: & multiplicat coru3 partus.

K ¶ Constan. in. li. gra. Siseleos est ca. & sic. in digōnes adiuuat: vrinā & mēstrua prouocat. Matricis suffocatione3 curat: strāguiriam ex frigiditate dissoluit. Sanctituosis & diu ex humido tussientibus subuenit potata cum pipere & vino calefacit eos qui in itinere deficiunt: & propter hyemem frigescunt.

Capitulū.ccccxlviij.

Iderica. Dyas. Siderica siue heraclea habet folia prassio similia: f3 oblonga & aspera. Bastam habet quadram duobus palmis longam virgas lōgiores stipticas: & in gustu suaues: in quibus scilicet virgis capita obrotundā sicut verticelli: & sicut prassij oriuntur: & in eis semen nigrum inuenitur. Sub petra nascitur.

Operationes.

¶ Dyasco.

A ¶ Dyas. Folia eius trita paracolesim facibt mire vulneribus imposita. Alia est sydericis que bastas duobus cubitis habet longas ⁊ teneras. Folia que in ipsis basths pestpisteri similia: ⁊ diuisa in circuitu plurimū nascentia: sed in visu tenuia ⁊ longa. In acumine vero baste capitellū bꝫ rotundū ⁊ asperū in quo semen blete est simile obrotundū ⁊ durū. Est āt virtutis termātice similis supradicte. Tertiū est genus sideritis qd catebras. ¶ Heracleō dixit: ⁊ nascitur in parietibus sicut vitis. Habꝫ folia minuta teneraqꝫ multa ex vna radice nascentia coriādro similia. Huius baste duobus sunt palmis longe molles ⁊ albidiores: feni-
B ceos habet flores. ¶ Diasc. In gustu est mu-
scilaginosa: tritaqꝫ vulneribus recētibus pa-
C racolesim facit imposita. ¶ Pli. li. xxv. Panacem heracleon alij sideritē in cubitali scapo ramosū minutioribꝰ ꝙ feniculi folijs ab ymo vestitū. Alij fatent illā quidē vulneribꝰ vtile: sed verā achilleaꝫ esse scapo ceruleo pedali sine ramis ex ol parte singulis folijs eligāter vestitā. Alij quadrato caule: marrubij capitibus folia quercus: hanc quoqꝫ neruos pcisos glutinare faciūt. Aliā dicūt sideritem
D nascētē in macerijs. ¶ Cū teritur fedi odoris sed ⁊ aliā huic similē: cādidioribus tñ folijs ⁊ pinguioribus ac tenerioribus cauliculis in vineas nascētē. Aliā vero quincū cubitoꝝ exilibus ramulis atqꝫ triangulis filicis folio pediculo lōgo. Omnes āt vulneribus precipuos esse. Eam vero ex latissimo folio nři scopā regiam vocāt. ¶ Idē in li. xxvj. Sidericis vari- E
ces ad alligata minuit: ⁊ sine dolore prestat.

Capitulū. ccccxxxix.

Siliqua. Pand. cap. cxxi. Chabar-
F liub arabice: grece xilocarata vel siliqua vel keracium: vel keraca: vel taba siliqua: latine vaginella: vel carumba.

¶ Sera. lib. ag. cap. Chabarliub: sapor eius est stipticus cum pauca dulcedine. Et virtus earum que nō sunt recentes est siccatiua. Nā que desiccantur stringunt sicut faciunt cerasa: qr humiditas earum resoluitur: ⁊ remanet substantia terrestris que desiccat. Sed arboris earum est virtus desiccatiua ⁊ stiptica.

Operationes.

¶ Gal. ij. de cibis ca. de siliquis. De siliquis A
pessime sensi ꝙuis digerantur ⁊ ventreꝫ stringant: ⁊ humores noxios nutriant.
¶ Et idem in li. de chimis. Est kerachiū edu- B
lium pauci nutrimenti ⁊ ligneū ex necessitate ⁊ indigestibile. Nullū. n. ligneū bene digestibile: sed ⁊ nō egri celeriter nō pax ipsis existit malum: quare melius esset ipsa neqꝫ deferri ad nos ex orientalibus locis in quibus nascūtur. Est. n. cibus mulierū ⁊ puerorum effrenatorum nihil vtile ad sanitatis conseruationē:

neq3 custos stomachus est. Alimentum autez p a
C lamq3 z ipsum dat pauco corpori. ¶ Et ide3
in.li.sim.far. de xilocaracta. Arbor xilocara-
cte que vocatur centenicen est siccatiue z sti-
ptice virtutis: sicut z fructus eius quē vocaē
xilocaracta: participans videlicet de dulcēdi
ne quadam: patiuntur autem z hec simile ce-
rasi; humide.n. magis subducunt ventrem:
sicce aut̄ fiunt magis expirata quide3 humī
ditate: terrestri autem substantia remanēte.
¶ Paulus cap. de siliquis. Est quodda3 ge
nus silique que vocatur siliqua caprina: cui⁹
fructus est sicut myrtus: z folia sunt tracion:
fructus eius est in vaginis sicut lupinus: ha-
D bens formam fasioli. ¶ Dyas. ca. de siliquis
Silique recentes stomachum euertunt: eedē
siccitate in contrarium possunt: cibus earum
ad vrinam proficit cōmouendum. Traditur
ad stomachi dolorem non leue presidium esse
si in sextario aque ad dimidium coquantur:
hisq3 succus per dies qnq3 ɔtinuos hauriaē.
E ¶ Paulus. Siliqua caprina sufficienter cā
F cros medetur. ¶ Bartholomeus in lib. de
proprietatibus rerum inquit: Siliqua est ge-
nus leguminis sonoris follibus z vacuis: qd
magis onerat ꝙ reficit: vt dicit glosa super
G Lucam.xv. ¶ Item siliqua dicitur follicu-
lus cuiuscunq3 leguminis z purgamentum
ex quo porci nutriuntur.
H ¶ Ysi. autem lib. xvij. dicit siliquon: quam la
tini incorrupte siliquas vocant. Ideo tale no-
men a grecis accepit: q2 est arbor cuius fru-
ctus est dulcis: xilon quippe lignum dicunt li
quon dulce. Et huic sententie concordat.
I ¶ Pli. lib. xxiiij. vbi dicit: ꝙ fructus silique
sunt preduleces: z habent longitudine3 vnius
digiti z pollitarem latitudinem: quo2 cortex
K māducaē vt dicit. ¶ Idē lu.xv.ꝙ aliqui dixe
rūt eā esse ficū egyptiū: sed hic est error manī
festus: q2 in egypto non crescat: sed in Syria.

Capitulū.ccccxl.

Sisamus. Pande. Semyssem arabi-
f ce: grece sisaminum. Latine vero sisa
mus vel iozolena. Sera. lib. aggre. c.
semyssem: id est sisamus: auctoritate Gale-
ni. In eo est substantia vnctuosa quantitate
non pauca. Et virtus eius est que mollificat.
Et eadem virtus reperiē in oleo sicut in sub-
stantia: z aqua in qua coquitur sisamus ha-
bet eandem virtutem.

Operationes.

¶ Dyas. capi. sisaminon sm translatione3 A
gre. malū est stō: z comestū oris fetore3 facit.
Et idem sm translationem arabica3. Quā-
do fit emplastrum cum eo mollit duricies ner
uorum. Et curat conquassationes aurium: z
āpata calida que fiunt in eis: z cōfert combu-
stioni ignis: z dolori colico: z morsui anima-
lis quod df caractes. ¶ Et qñ miscetur cum B
oleo rosa2 sedat dolorē capitis qui fit a calo-
re solis. Et planta sisami qñ coqtur cu3 vino
facit hanc eandem opationē: z cōfert proprie
apati oculi z pulsationi eius. ¶ Et idē Sera. C
auc. Aben mesuay. Oleum sisamini3 est ma
lum stomacho z destruit eum: z iuuamentu3
eius est illis qui hñt melancolicas: z scissuras
in extremitatibus. Nam hi iuuantur multu3
ex cibo ei⁹: z rugas cutis extēdit z mollit eas
z consolidat scissuras que fiunt pp desiccatio-
nem que fiunt a melancolia. ¶ Et dicit ꝙ si- D
samus est ca. in. ij. gra. z hu. in. j. z puocat vo
mitu3 qñ torrefit z rectificatur z melioratur.
¶ Gal. in. li. de cibis. c. de sisamo. Sisamum E
cito stō3 euertit z tarde digeriē z alimētū dat
corpori vnctuosum. ¶ Rabi Moyses ca. de F
sisamo. Sisamus corrūpit cerebru3 z nucha:
z replet caput fumositatibus: z facit sudore3
fetentem: z in mulieribus ventrem auget: z
ipsum generat hernia3. ¶ Auerrois quinto G
colliget capitulo de sisamo. Est cali. in. j. vel
in principio secundi: humidum in tertio.
¶ Auicēna

H ¶ Aui.in.ij.can. Sisamum est semen pluris
vnctuositatis q̄ reliqua semina. Quidam di
xerunt q̄ eius oleum non nisi melancolicis cō
fert vt eos impiguet ⁊ humectet. Et enisimō
quod est genus quoddam sisami abominabi-
lis saporis. Corpus eius est folio suo fortius:
⁊ est ca.in medio primi.humi.in fine ipsius.
I ¶ Est aūt glutinatiuū ⁊ lenificatiuū: equalis
calefactionis: ⁊ similiter oleū eius ⁊ decoctio
ipsius. Est ēt mollificatiuū: ⁊ in eius oleo est
grossitudo: ⁊ quod est torrefactū minoris est
nocumēti: viriditatē percussionis resoluit: ⁊ sā-
K guinem cōgellatū. ¶ Et confer fissure ⁊ aspe
ritati melancolicorum bibitum ⁊ linitum: ⁊
est impinguatiuum: proprie excorticatum: ⁊
prolōgat capillos ⁊ ppric succus arboris eius
ac foliorum ipsius: ac lenit eos: remouet quoqꝫ
L furfures. ¶ Isaac. Sisamū ca.est in.j. gra.
hu.in.ij. Quod sine cortice est vnctuosius est.
Ideoqꝫ grossius ⁊ ad digerendum durius.
M ¶ Palla.li.x. In mense septēbri serendū est
sisamū putri solo vel pīguibus arenis vel ter-
ra congesticia: iugere quattuor vel sex sexta-
N rios seuisse conuenit. ¶ Idem in li.xj. Sisa-
mum vsqꝫ ad ydus octobris ⁊ fasellum con-
uenit seri terra pingui vel agro sterili.

Capitulum.ccccxlj.

Jligo. Ysi.li.etymo. Siligo est gen⁹
triticea selecto dictū. Nā in pane spe
cies eius seperat.

Operationes.

¶ Palla.li.xviij. Siliginē dixerunt pprie tri A
tici delitias. Candor est ⁊ sine virtute ac sine
pōdere cōueniēs humidis tractibus: q̄les ita-
lie sunt ⁊ gallie comate. Sed ⁊ trans alpes in
allobrogū tm̄ auernorūqꝫ agro ptinax. In ce
teris ibi partibus biēnio in triticū trāsit. Re-
mediū est vt grauissima q̄qꝫ ipsi⁹ gr̄a serāt.
¶ Et siligine laudatissim⁹ panis ac pistrinarū B
opa laudatissima precellit in italia. s. ipsis na-
te misceat cāpana. Rufior qdē est illa: sꝫ can-
didior pysana: ponderosior aūt cretacea. Iu-
stum est e grano cāpanie vel cāpanie q̄ castra
taꝫ vocāt: redire sextarius quattuor siliginis
ex modio. Iuxta sniam Catbonis siligo ⁊ tri
ticū in apto loco edito serunt: q sole q̄ diutis-
sime torreat. ¶ Serēda dr̄ l tenuiora terra: C
que nō multo indigēt succo: vt cicerē ac citu-
suꝫ. In pingui vero q cibi sunt maioris vt si-
liginē ac triticū ⁊ linū. ¶ Deniqꝫ far ⁊ siligo D
soluꝫ sortiunt cretosuꝫ ⁊ vliginosum. Siligo
nūq̄ piter maturescit: nec vlla segetū minus
dilationē patitur pp teneritatē: eisqꝫ q̄ maru
rauere protinus granū dimittētibus. Sꝫ mi
nus q̄ cetera frumenta periclitat in stipula:
semp hꝫ rectā spicā: nec cōtinet rotā: quin fa
ciat rubiginē. ¶ Dulcissimus est panis ex af E
frica. Ipsaqꝫ spissior q̄ far: ⁊ spica maior ea-
dem ⁊ pōderosior. Difficulter exterit in gre-
cia: ob id dari iumētis ab homero dicta: hec
est.n.quā olirā vocant. Eadeꝫ in egypto faci
lis atqꝫ fertilis. Far sine arista est. Itēqꝫ. Si
ligo excepta ea que laconia nuncupatur.
Adijciunt his genera bronos: siligo excepti-
cia ⁊ tragos. ¶ Sūma siliginis laus bonita- F
te ⁊ cribri tenuitate cōstat. Et galli quidē e se
tis equorum inuenere cribrorum genera hyspanie
lino excussiora ⁊ polinaria: egyptus a papiro
iunco. Siliginem quidem ex ouis subigunt
vel lacte: butiro vero gentes pacate ad ope-
ris pistorijs genera cura transeuntē. ¶ Ideꝫ G
in lib.xxij. Siliginis grana cōbusta ⁊ trita in
vino ānimeo atqꝫ oculis illita epyforas sedāt
¶ Aui. Siligo est species ordei sine cortice: H
⁊ eius opatio propinqua est opationi ipsius.
¶ Glosa super Lucam. Siliqua est genus I
leguminis sonoris follibus ⁊ vacuis qd ven-
trem magis onerat q̄ reficiat. ¶ Rasi in al- K
māsore. Siliq̄ quo in terra hierosolymitana
nascunt tpatuꝫ colorē hn̄t ⁊ ventrē stringūt.
Que aūt in alijs terris vētrē fortius stringūt
⁊ calide non sunt. ¶ Pand. capitu. cclxxxix. L

Siligo vel germanũ latine: grece tyfa vel ty
O tbus ara.filigobib. ¶Gal.i.de edulijs cap.
tyffa.auct. Dyocles ⁊ menefitbei ait: ꝙ post
frumētu3 ⁊ ordeũ melius ꝗdem tyfa.i.filigo.
Et.n.fufficienter nutrit: ⁊ cũ multo labore di
geritur. Panẽ aũt affidue ex eis comedens:
nullus vtriq3 ex incõfuetoꝝ hujc edulio fanus
erit: neq3 oino fi modicũ eft ei graue ⁊ indige
ftibile: femẽ aũt huius tyfe h3 ꝗdẽ exterius le
P uam.i.corticẽ. ¶Et a ꝗbufdã vocaẽ paruu3
frumentũ equos: hãc ꝗdã innocue comedere
nõ iprobabiħr aũt vtriq3 ꝗdã nolant puũ fru
mentũ tyfa3 ⁊ calore ⁊ fpiffitudie ⁊ caliditate
Q virtutis affimilatã ipfi. ¶Et idẽ.vj.fim.far.
ca.fytbus. Sytbus fiue filigo acrior ẽ credo
nõ par ⁊ caeocbina tñ ex putrefactione fiens.
Eft aũt inflatiua: ⁊ hoc ꝗdẽ h3 acre ⁊ calidu3
R plurimũ vero frigidũ aquofu3 acre. ¶Sef.
li.ag.c.filigo: vel hals.auc. Dyaf. Sunt ei⁹
due fpẽs: i vna inueniunẽ duo grana ⁊ in alia
vnu3: ⁊ ꝗlibet granũ in cortice fuo: ⁊ illud
plus nutrit ꝙ ordeũ: ⁊ eft boni faporis. Pa
nis vero ꝗ fit ex eo min⁹ nutrit ꝙ panis tritici
S ¶Et idẽ aucto. Gal. Suba huius generi eft
media inter fuba3 tritici ⁊ ordei ꝗtũ ad cibũ
⁊ fm medicina3 ẽt. Et ex hac põt fciri opatio
eius per illud ꝗď dicemus de tritico ⁊ ordeo.

Capitulum.ccccxlij.

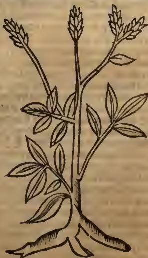

Jſimbriũ. Ex finonomis. Sifimbriũ.

idem eft ꝙ mentaſtrum: de quo.f. mentaftro
dictum eft de m. Pli.li.x. Sifimbriũ filue
ftre a quibufdam thymbreum eft appellatũ:
pedali non amplius altitudine. Qď aũt in ri
guis nafcẽ eft nafturcio fimile. Vtrunq3 ad
uerfus occultata efficax ẽ alalia: vt funt fcra
bones ⁊ fimilia. Qď in ficco oritur odoratum
eft: ⁊ coronis inferitur: anguftu3 folium hñs.

Operationes.

¶Pli. Ad dolorẽ capitis ⁊ epifora s valens A
Alij panẽ addũt: alij p fe decoquunt in vino.
Sanat ⁊ epimictidas ⁊ vitia cutis i facie mu
lierũ: intra quartam die noctibus impofitũ:
diebufq3 detractũ: vomitiones fingultus tor
mina: ftomachi diffolutiones cohibet: fiue ci
bo fumptũ fiue fucco potatũ. Nõ eft aũt gra
uidis edendũ nifi mortuo cõceptu ꝗppe illu3
eijcit: etia3 impofitũ. Mouet vrinam cum vi
no potum filueftre ⁊ calculos. Quos vigilare
opus fit excitat: capiti cum aceto infufum.
¶Pla. Sifimbriũ ꝗď alij herpillum vocant B
agrefti maius ẽ. Nafcẽ i locis cultis ⁊ aquo
fis: ⁊ eft ydricifimo fiĺe. Sed eo eft odoratius ⁊
folijs latioribus: ꝙ multi i coronas cõponũt:
Ꝟtus ei⁹ termãtica exiftit: ftrãguirijs medeẽ.
¶Et calculos frãgit: hoc marie facit femen C
eius cu3 vino bibitũ. Tortionibus ⁊ fugglu
tionibus marinũ pſtat effectũ. Idẽ na ufcãti
bus opitulaẽ. Folia eius cathaplafmis adhi
bita capitis dolorẽ mitigãt fronti impofita.
¶Dyaf. Notum eft fifimbriu3 quod eft na D
tura ca.in.ij. ⁊ ficca in ipfo. Putrefactioni
bus refiftit: pediculos interficit.
¶Confert apoftematibus frigidis: ac fleg E
moni duriciei vehementis decoctum cu3 ace
to mixtumq3 cum oleo rofarum.
¶Confert oblivioni ac fenfus cõmixtioni ⁊ F
litargie: quando linitur caput ex eo. Confert
etiam fingultui bibitum cum vino: ad foda
quoq3 fit emplaftrum ex folijs filueftris.
¶Confert tñ vermibus afcaridibus: ⁊ extra G
hit fetum mortuum: ⁊ prouocat vrinam pro
prieq3 petrofum. Quod autẽ eft filueftre cũ
vino bibitum prohibet diftillatione3 vrine: ⁊
lapidem extrahit: ac ventris dolori pũgitiuo
fubuenit. Confert etiam puncturis.
¶Actor. Quia fifimbriũ ab autoribus nõ fo H
lum dẽ mentaftrũ: fed etiam menta videlicet
domeftica: de ipfo etiam inter ortulanas her
bas fub hoc eodem nomine dictum fupra.

Capitulũ.ccccxliij.

Silphio

Ilphio. Pli.lib.xxij. Silphio ex sy-
ſ ria venit deterius parthico:sed medi
co melius:cuius est vsus in medicina.
Dyasco. Silphij radix nota est omnibus cu
ius lachrymus lazer nominatur.

Operationes.

A ¶ Pli. Nã ad lienes pdest radix eius Arte
rijs ẽt exasperitatis ⁊ collectionibus sanguis
illinit. Sed ⁊ in cibis ↄcoqtur egre inflãmãti
bus iflatiões facit ⁊ ructus vrĩe quoqȝ noxia.
B ¶ Sugillatis cũ vino ⁊ oleo est amicissima:⁊
strumis cũ cera sedis quoqȝ verruce cadũt ei⁹
C suffectu crebriore. ¶ Folia eius ad purgãdas
matrices ac pellendo ptus emortuos in albo
odorato vino decoquunt vt acceptabili mẽsu
D ra bibat. ¶ Dyas. Aures acriter calefaciens
ac vesicã ledẽs. Sed ventrẽ purgãs hec her-
ba fortit calefacit. Uirtus eius oĩno inflãma-
E tiua est:⁊ pp̃ h̃ indigestiua est. ¶ Radix eius
cocta cũ aqua ⁊ modico melle potata iuuat
ad difficultatẽ vrine:succus eius cũ lacte reso
lutus emigraneã curat i aurẽ missus. Extrin
secus aũt posit⁹ opat ãplius. Nascit in syria
⁊ armenia ⁊ lybia. Cui⁹ virga spletẽ vocata
ẽ ferule silis:foliaqȝ hȝ apio silia:⁊ semẽ latũ
F ¶ Uirtus radicis eius termãtica ⁊ stõm in-
flat:⁊ ructuationẽ ꝓuocat. Indigestibilis ac
G vesice ↄria ẽ accepta. ¶ Oleo addito liuores
corporis limpidat. Oleo ciprino vel yrino mi
xta sciaticis humorẽ frigidũ errãtẽ siccat: in
aceto cocta ⁊ cathaplasmata causas ani com
pescit:bibita venenis occurrit. Est etiã custo-
macha mixta seminibus ⁊ origaris nobilibus
addito sale comesta: v̓ga eius diuisa est:lacri
mumqȝ qd̓ ex se dimisit colligi necessariũ est.

Capitulũ. ccccxliiij.

Iser. Pli.li.xix. Sisere. Tyberius
ſ princeps omnibus ãnis a germania
flagitãs nobilitauit:cuius in geldu-
ba castello reno imposito generositas est pre-
cipua:ex quo apparet frigidis locis ↄuenire.
Inest ei longitudine neruus Iulie auguste
quotidiano cibo maxime illustrata. Seritur
aũt ⁊ siser ⁊ pastinata vtroqȝ tp̃e.s.vere ⁊ au-
tumno:magnis seminuȝ interuallis nulla ne
minus quaternoꝝ pedũ:qm̃ spaciose fructifi
cat si seratur:transferre aũt melius. Idẽ lib.
xx. Siser erraticuȝ simile est satiuo ⁊ effectu.

Operationes.

¶ Pli.li.xx.3. Inest.n.siser lõgitudĩe neru⁹ A
q i decoctis extrahit amaritudis magna pte
relicta:q̃ mulso in cibis tpata:ẽt i gr̃as v̓tit.
¶ Neru⁹ idẽ ⁊ pestiuacę maiore dũtaxat ãni B
cule. Sisere serit mẽsib⁹ his videlȝ: Februa-
rio:marcio:aprili:augusto:septẽbri:octobri.
Breuior ẽ his sȝ torsior:amarioꝛqȝ med illo
p se inlutissima:eadẽ vo dulcib⁹ mixt} saluber
rima:lucẽt gr̃az plib⁹ modis austeritatevicta

C ¶ Nā ꝛ in pollinē rēdit arida: liqꝫ aqꝫ dulci tēperatur: ꝛ decocta postea aut asseruata vel macerata pl'ribus modis: ꝛ tūc mixta de fructo: aut subacta melle vuis ꝛ passis: aut pinguibus carnotis ꝛc. lege Pli. ibidē. ¶ Itēꝫ siser

D siser satiuo: ꝛ excitat stōm ... aceto lasar picato sūptū: aut ex pipe ꝛ ... pījcit vrinā. Et vt opinio credit ēt vētrē. Est ꝛ dyacles in sīia codē: ꝓterea cordi ꝯualescētū ꝯuenire: ꝛ post

E multas vomitiones per quā vtile. ¶ Heraclides ꝯ argētū viuū dedit ꝛ veneri subinde offensantē egrisqꝫ recolligētibus: hūc Desius Jō stōvtile videri dixit: qm̄ nemo tres siseres edēdo cōtinuaret. Esse tñ vile ꝯualescētibus ꝛ ad vitā trāseūtibus. Satiuūqꝫ priuatim suc

F cus aluū sistit. ¶ Dyas. Sysarū est olbus notuꝫ qd̄ comestū ē custom acbū. Radix eius elixa ꝛ comesta tollit fastidium: ꝛ est diuretica.

Capitulū.ccccxlv.

F Ycla. Aui. Sycla duarū spērum est: quarū vna nigra pp vehementiā virtditatis. Altera ꝓo nota ē: apud quosdā ē in.i.ca. ꝛ sic. Et fm veritatē ē cōpositaꝫ ꝯtutū: ꝛ apud quosdā ē fri. Nec dubiū ē gꝫ in ei⁹ radice būiditas fit. In ipsa ē ꝯtus baurach subtiliatiua ꝛ resolutio ꝛ aprio: fortioꝛ resolutiōē attriplicꝫ ꝛ lenificatio. In nigra ē stipticitas: ꝛ ꝓpē cū ībetib⁹. Et baurachitas ꝗ ē in ipsa ē resolutiua: ꝛ terreitas est ꝯstricti

na vel cōtractiua.

Operationes.

¶ Aui. Totū elixatuꝫ est mali chimi: totūqꝫ pui nutrimēti sicut olera reliqua. Succ⁹ eius ac decoctio folioꝝ fissuras frigoris ꝓhibēt: ꝛ A

alopicie ꝯferūt. ¶ Cōfert ēt pānoꝛ ꝛ qsīqꝫ ab scindit verrucas succus eius: ꝛ interficit pediculos. ¶ Ex cadēꝫ elixata fit emplū apāibus ac resoluit ꝛ maturat ea. Eius fo. decocta bona sunt ignis adustioni: ꝛ linita cū melle cōferunt empetigini. ¶ Et eius aq̄ cū felle gruis fit caput purgiū: ac delet torturā. Et valꝫ ad vlcera nariū. Itē eius aq̄ distillat ī aurē: ꝛ sedat eius dolorē. ¶ Radix eius ē mala stō: faciēs nauseā ꝛ ē plurimū pp baurachitatē ei⁹ mordificatiuā. ¶ Ad oppilationes epatis fortioꝛ est aptiōꝛ maluē cū sinapi ꝛ aceto ꝓprie. ¶ Isaac ī dietis pti. Sicla quā vulgus appellat blitia ca. ꝛ sic. est in .j. gra. ¶ Illaudabile stō nutrimētū gñat pp q̄ndā sui acumīs ꝛ bumiditatis mītudīeꝫ. Que tñ si coq̄tur cū aceto obsomagra: carni oleo onfancio vel amigdalino faclis gdē digōnis fit: sꝫ parū nutrit: vētrē būectat: epatis oppilationē apit: maxīe ꝓo si de grossis ac viscosis būoꝛib⁹ fit. In aq̄ cocta ꝛ sic comesta fit stiptica. ¶ Actoꝛ ō bac quoqꝫ sub nōie bliti dicturꝫ est suo loco in superiori parte buius tractatus. f. de B. ca. c.

B C D E F G H I

Capitulū.ccccxlvj.

Sticados

Ticados arabicum. Pand.ca.lxvij.
f Ascukodos arabice: Grece sabadis. Latine vero sticados: est quoddā arabicum: ⁊ est illud qđ arabice nolatur ascukodos. Et est quoddā citrinū: de qua in sequēti ca. dicit. Unde Sera.li.ag. facit de sticados duo capitula. Unum de sticados arabico: qđ incipit ascukodos siue astocodos: ⁊ aliud de sticados citrino qđ incipit Sceba. Est autem sticados arabicū ca.⁊ sic.in.iij.gra. ¶ Sera. li.ag.c. Ascukodos.i.sticados arabicū. Nascit̃ ⁊ in insula que dr̃ sabadis in regiōe Galacie: est herba subtiliū ramoꝝ hn̄s comā saturegie similē: nisi folia eius sunt lōgiora saturegie: ⁊ est acuti saporis cū pauca amaritudine. ¶ Dya.c.de sticados. Sticados nascit̃ in insulis Galacie circa massiliā: q̄ insula sticados nolat̃: vn̄ ⁊ nomē accepit. Est aūt herba tenuis: semē minutū hn̄s cū folijs similibus thimo: ſ3 oblōga ⁊ gustu acriora subamara.

Operationes.

A ¶ Gal.viij.sim.far.cap.sticados. Sticados eius quidē ad gustum amarus sapor est: ⁊ stipticatus moderate: cōplexio eius cōposita est ex frigida terrestri substantia pauca aqua stipticāt ⁊ alia subtili ignea āpliori aquā amarificat: ⁊ ꝓpter vtrunq3 vero de obstruere ⁊ subtiliare dicitur: ⁊ abstergere ⁊ fortificare nata est viscera omnia: ⁊ totius corporis ambitu3: monstratum enim est ⁊ in anterioribus: quoniam quecūq3 farmaca cōposita sunt ex talibus substātijs predictis energias cōparātur.

B ¶ Johā.Me.c.de sticados. Sticados quod medici laudant est arabicu3 ⁊ est plāta folioꝝ subtiliū ⁊ lōgoꝝ hn̄s stipitē subtilē cinericeū: cuius eleuatio sup terrā est in mēsura cubiti: ⁊ h3 flores assimilatos spicis siliginū: ſ3 sunt breuiores sine semie. Et ē ca.i.j.gra.⁊ sic.i.ij.

C ¶ Et est cōpositu3 ex ptibus terreis frigidis dātibus ei stipticitatē paucā: ⁊ ex ptib⁹ igneis subtilibus a quibus insunt ei acuitas ⁊ amaritudo: sed acuitas plus est amaritudie sua: ⁊ amaritudo plus est stipticitate ipsius pp qđ est subtiliatiuū: resolutiuum: aperitiuū oppilationum: abstersiuu3 ⁊ solutiuū nature: ⁊ est preseruatiuū ꝓhibēs a putrefactione: ⁊ est ex parte stipticitatis pauce in eo ꝯfortatiuū cordis ⁊ cerebri ⁊ neruorū ⁊ viscerū: ⁊ hoc est esse ⁊ proprietas eius: prohibendū est hn̄tibus colerā in stomacho: ꝯturbat.n.eos inducens sitim ⁊ vomitum ⁊ estuationem laboriosam. Nam etiam calidam habentibus ⁊ siccam complexione3: ⁊ qui sunt illi potestate colere.

D ¶ Ipsum quoq3 est ex debiliter soluentibus propter qđ miscendū est ei salgēma ⁊ mirabolani nigri cum eo aut kebuli: magnificāt.n. operationē eius: ⁊ similiter squilla: ⁊ proprie in egritudinibus capitis. Et infusum quide3 in aqua casei melioratur in cōditionibus suis ⁊ passule sine interioribus similiter sunt ex his que emēdant: similiter ⁊ salgēma rectificat illud: ⁊ proprie ad oēs partes eius sextuplum ipsius: ⁊ succus pomorum dulciū decoctionibus eius verificat illud.

E ¶ Aui.li.ij.ca.de sticados. Sticados est planta hn̄s spicam: sicut est spica grana ordei: sed ei⁹ folia sunt breuiora: ⁊ in ipso stipites sunt cinericei sicut in epithimio: ⁊ est sine semine: acutus cum amaritudine pauca: compositus ex substātia terrea frigida ⁊ ignea subtili: cali.in.j.gra.sic.in.ij.

F ¶ Sera.auc.Gal. Decoctio sticados arabici cōfert dolori pectoris sicut ysopus: ⁊ in cōfectionibus medicinaru3 habet vires acriter relaxantes cum odore suaui: vnde ⁊ mēstrua prouocat.

G ¶ Johā.Me. Fit ex sticados arabico ⁊ spica ⁊ oleo veteri: oleum bonum iuuatiuum voci. Flores qdem eius de decoctione sustinēt: plus quoq3 folia: solutione educit coleram nigrā ⁊ flegma: ⁊ mundificat neruos ⁊ cerebrū ⁊ membra sensuū: ⁊ cōfortat ea ⁊ cōfert iuuamentū magnū egritudinibus frigidis: ⁊ hoc ſm omnē modu3 vsus eius: siue in potibus siue in fomentis ⁊ lauacris.

H ¶ Et oleu3 ipsius cōfortat cerebrū ⁊ neruos: ⁊ calefacit eos ⁊ viuificat. In medicinis autē sticados si iungatur squilla: aut eius acetum est medicina bona epilentie ⁊ vertigini: ⁊ cu3 lapide lazuli aut sale inde: aut alijs valentibus ad ea. Cōfert melācolie ⁊ egritudinibus tumoris: ⁊ miscet̃ ei buglossa aut succus eius aut succus pomoꝝ dulciū ad egritudies cordis ⁊ melancolia3.

I ¶ Et euaporatio decoctionis eius aperit oppilationes nariū: ⁊ est medicina bona oppilatiōibus epatis ⁊ splenis ⁊ viscerum.

K ¶ Et est sedatiuum dolorū qui sunt in neruis ⁊ in instrumentis iuncturaru3: ⁊ in lateribus ſm oē3 modū administratiōis eius.

L ¶ Et cōfortat interiora oīa q̄ a frigiditate lesa sūt: ⁊ ꝓꝑe materiali: ⁊ ꝓhibet a putrefactiōe.

M ¶ Et ipsius syrupus ⁊ alij modi administrationis eius sunt medicina bona quartane ⁊ febribus lōgi temporis: ⁊ proprie flegmaticis. Dosis decoctionis eius est potio a.3.iiij.vsq3 ad.vj.pulueris eius a.iij.3.vsq3.ad.v.

N ¶ Aui. Sticados arabicu3 resoluit ⁊ subti-

liat amaritudie sua: ꝛ similiter eius syrupus
aperit oppilationes ꝛ abstergit: ꝛ in ipso gdez
est stipticitas pauca: ꝛ ɔfortat cor ꝛ viscera ꝛ
O prohibet putrefactionē. ¶ Et eius decoctio
sedat dolores neruoꝝ ꝛ iuncturarūz ꝛ laterū.
Et ipsi⁹ syrupus est res magis iuuatiua egri
tudinum frigidarū ꝛ neruis: quare opꝫ vt eo
quotidie vtatur qui neruos hꝫ debiles: ꝛ q ex
P frigiditate in ipsis patitur. ¶ Et confert me-
lancolie ꝛ epilentie: ꝛ nocet hñtibus calidam
cōple. ꝛ facit eum vomere: ꝛ est ex eis q faciūt
situm ꝛ confortāt instrumenta vrine: ꝛ soluen
Q do educit flegma ꝛ melancoliam. ¶ Gal. ve
ro non dixit hoc esse eius: ꝛ vltima quidē po-
tio ipsius est duodeciꝫ kesumen cū vino puro
R ꝛ oximelle ꝛ modico sale. ¶ Pla. Sticados
ca. ꝛ sic. virtutem diureticam habet. Vinuꝫ
decoctionis eius ꝛ dragaganti spūalia calefa
cit: ꝛ intestina stomachumqꝫ mundificat: va-
let ad yliacam ꝛ oppilationē splenis ꝛ epatis:
S ꝛ contra stranguiriaꝫ ꝛ dissuriā. ¶ Constan.
in lib. graduum. Sticados est ca. ꝛ sic. in. j.
Aperit ꝛ attenuat: interiora membra confor
tat. Pectus ac pulmonem omniaqꝫ viscera
T mūdificat. ¶ Ex synonomis. Sticados spe-
cies due sunt. Arabicum videlicet ꝛ citrinūꝫ.
Quando simpliciter ponitur: citrinum intel-
ligitur. Idem est barba iouis. Sed aliud est
iouis barba: scilicet semper viua: sicut dictuꝫ
est in capitulo. lvij. de B. supra.

Capitulūꝫ. ccccxlvij.

Sticados citrinum. Sera. li. ag. cap.
scecha. Sceba: idest sticados citrinū:
ꝛ est absinthium marinū habens mi
nutuꝫ semen simile semini plante que dicitur
abrotanū: ꝛ non est ita amara herba sicut ab-
sinthium: ꝛ hꝫ odorem grauem: figura eius
est in apparētia sicut plāta absinthij: ꝛ sapor
eius est sicut sapor absinthij: nisi qꝛ nō ē tāte
stipticitatis: ꝛ calefacit plus ꝙ absinthiuꝫ: ꝛ ē
in ea plus de amaritudine ꝙ in absinthio cū
pauca salsedine ꝛ calefacit ꝛ desic. in. iij. gra.

Operationes.

¶ Sera. Virtus eius est diuersa a virtute il- A
lius. Nam nocet stomacho: vnde occidit ver
mes in ventre plus ꝙ absinthiuꝫ: quando ap
ponitur extra aut intus.
¶ Et idem auc. Dyas. Sapor eius est ama- B
rus: ꝛ hꝫ grauem odoreꝫ: ꝛ est herba stiptica.
¶ Et ideꝫ auc. Gal. viij. li. epidimiarū. Sce- C
ba assimilatur absinthio in figura ꝛ sapore.
Sed differentia inter ea est ꝙ non est stipticū
sicut absinthiuꝫ: ꝛ ꝙ calefacit plus eo: ꝛ ama
ritudo eius est plus cum pauca salsedine.
¶ Et idem auc. Gal. viij. sim. far. cap. sceba. D
Sceba similis est absinthio sm speciēꝫ ꝛ sm
gustum: tamen differunt in gustu ꝛ virtute:
in gustu quidem in eo ꝙ cum stipticitate ma
gis calefacit ꝛ amaricat cū quadā salsedine.
¶ In virtute vero in eo ꝙ cum mensuratum E
est: ꝛ magis absinthio iterficat lumbricos ex-
torsum appositum ꝛ intra corpus assumptū:
ꝛ quidem calefacere in. ij. gra. intense ponen-
dum est: id siccare vero in tertio.
¶ Gal. viij. sim. far. c. chrusicos. Chrusicos F
siue barba iouis siue sticados citrinum voca-
tur: chrusicos acrem simul ꝛ stipticam preua
lentem habet virtutem.
¶ Sera. cap. sceba. Sceba vel sticados citri- G
num coquitur sola: ꝛ bibitur ꝛ interficit ver-
mes: ꝛ expellit eos cum laxatione leui. Et
quando coquitur cum lentibus ꝛ bibitur: fa-
cit hoc. Et pecudes impinguantur quando
comedunt eam.
¶ Et idem auc. Gal. Virtus scebe diuersa H
est a virtute absinthij: Nam sceba nocet sto-
macho: ꝛ occidit vermes plus ꝙ absinthium
quando ponitur exterius vel sumitur intus.
Et est calida in secundo gradu: sicca in. iij.

Capitulū. ccccxlviij.

Pica celtica. Pand.ca.cliij. Celti-
f ca grece. Arabice symbel romana: la-
tine vero spica celtica. Dyas.ca. Cel
tica Nascitur in illirico: nomē hñs apud eos
hoc. Et in syria nascitur ꝛ in italia: hñs fru-
ctus super terraz breues ꝛ spissos. Colligitur
aūt a ciuibus cū radicibus qui fasces faciunt
q̄tum plena manu cōtinere pñt: ꝛ ab alijs fa-
sces gallice appellanꝭ: hec hꝫ fo. oblōga ꝛ nō
lata: mellinū florē: odorē circa se suauē ꝯtinēs
Utilia ē recēs odore suauis radicibus plena
vel spissa ꝛ nō fragilis: q̄ si talis fuerit sibis in
virtute poterit esse syriace. Est cali. ꝛ sic. hñs
naturā spice inde: sed debilior sicca. Est alia
nardus. i. celtica mōtuosa q̄ nascitꝭ in scicilia
similitudinē hñs in folijs ꝛ ramis in yringo.
Sꝫ spica breuior ē ꝛ spinosas radices mittēs
duas aut tres odore suaues: ꝛ nigrioris colo-
ris similis affodilli radicibus. Hec nec florez
nec semen hꝫ: sed virtus est illi similis priine.

Operationes.

A ¶ Dya. Prima ei⁹ ꝟtus diuretica ē: ꝛ pro
dest iecoris tūori ꝛ ycterıcis cū morbo regio.
B ¶ Inflationes stomachi cū aq̄ vbi absinthiū
C decoctū est discutit. ¶ Splen iuuatur: vesi-
D ce ꝛ renibus vtile est. ¶ Sed ꝛ morsibus ve-
nenatis cum vino data opitulatur malagma
tibus calidis. Et vnctionibus miscetur.

Capitulum. ccccxlix.

Pica nardi siue nardus. Isi. li. ety.
a Nard⁹ ē herba spicosa. Unū ꝛ a gre
cis nardostachos ē appellata. Hui⁹
alia idica alia syriaca vocatꝭ: nō ꝙ in syria na
scatꝭ: sꝫ ꝙ alio latere indiā altero syriā spectet
mōs in quo inuenitꝭ. Idē nardū idicū est mul
tiforme sꝫ melius syriacuꝫ leue: fuluū como-
suꝫ spica paruū: odoratissimū ciperū similās.
Qd̄ si multū in ore tardauerit linguā siccat.
Nardū celticū de quo supra dictū a regione
gallie nomē traxit: nascitꝭ. n. sepius in ligurie
alpib⁹: ꝛ in syria frutice puo radicib⁹ i mani-
pulos collectis ligamētis: flos eius tm̄ pp bo
nū odorē accipitꝭ: tyrsi eius ꝛ radicule vsibus
nr̄is vtiles pbantꝭ. ¶ Pla. Spicanardi ca. in
i. gra. ꝛ sic. i. ij. Eligēda ē illa q̄ suauiter redo
let q̄ in gustu est acuta: aliquātulū subamara
hñs aliqd pōticitatis in carne rufa. Cuꝫ aūt
in medicinis ponitꝭ abijciēdū est quoddā albū
qd̄ interi⁹ est ꝛ quoddā nigrū qd̄ est exterius.
Spicanardi q̄ nigra ē vel terrea nō dꝫ poni i
medicis. Habꝫ aūt virtutē ꝯfortatiuā ex aro
maticitate ꝛ pōticitate: ꝛ diureticaꝫ ex quali-
tatibus suis ꝛ amaritudie. Per. x. ānos sua
ri pōt i loco sicco ꝛ nō humecto. ¶ Auctor ex
glosis. Nardus ē herba humilis: calēs ꝛ redo-
lēs: de q̄ fit vnguētū p̄ciosū: marie qn̄ nō solū
de radice: sꝫ de spicis ꝛ folijs cōficitꝭ: nec alijs
herbis adulteratꝭ. Tūc. n. pisticū. i. fidelis dꝭ.

Operationes

¶ Pla. Cōtra sincopiꝫ ꝛ cardiacā passionē A
limphatꝭ vinū patiētis ex aqua rosacea deco-

etionis eius: vel ex tali aqua addito zuccaro
B fit syrupus. ¶ Cõtra debilitatẽ cerebri appli
catur naribus. Cõtra frigidũ reuma puluis
eius in oleo decoqtur: ⁊ cũ digito naribus im
ponitur. Tale oleũ multũ cõfert cõtra surdi-
tatem ex frigido stomacho: ⁊ ꝫ putredinẽ au
C rium post apata. ¶ Cõtra frigiditatẽ stoma-
chi ⁊ indigestionẽ ⁊ oppilationẽ splenis ⁊ epa
tis ex frigido humore. Ualet vinũ decoctio-
nis eius. Cõtra putredinẽ gingiuaꝝ puluis
eius supponit: valet ad matricẽ mũdificãdaꝫ
D ⁊ ꝯceptũ adiuuandũ. ¶ Oleũ fit ex spica nar
di qd̕ est optimũ ꝫ paralysiꝫ epilẽtiã artetícã
⁊ podagrã: sumptũ per os vel iniũctũ: fit autẽ
ꝓciosissimũ vt dicit Dyas. h̕ modo. Accipiũt
l. libras spice nardi ⁊ ponunt in olla: cuius os
bene obturãt: aliã ollã i terra infodiũt: ⁊ a fũ
do supioris olle descẽdit calamus ad inferio
rem ollã: circa supiorẽ faciũt ignẽ: q̃ exoluit:
deinde effluit oleũ ꝑ calamũ in inferiorẽ. Et
ex. l. libris non fiunt nisi quinqꝫ vel. vj. vncie.
Quidã vero puluerẽ spice nardi dimittũt in
oleo p. xx. dies: postea bulliũt ⁊ bene colãt ac-
E reseruãt. ¶ Cõstã. in li. gra. Spica epar sto-
machumqꝫ cõfortat: qꝛ dolorẽ ab eis ampu-
tat. Eius apozima bibitũ renes ⁊ vesicam ab
omni sordicie mũdat. Urinã ⁊ mẽstrua ꝓuo-
F cat. ¶ Alber. in li. de na. re. Spica yctericiã
ex oppilatione fellis ⁊ epatis curat. Humori
bus a capite ad pectus ⁊ stomachũ descẽdẽti
bus resistit. Uẽtositatẽ intestinorũ amputat.
Mulieribus supposita sanguinis fluxũ con-
stringit. Sup impetigines fricata eas olno
mũdificat. Cũ aqua frigida potata abomina
tionẽ ⁊ cordis tremorẽ tollit. Cũ sapa bibita
libidinẽ augmẽtat. Cũ vino propinata cõtra
morsus scorpionis atqꝫ serpẽtis valet. Colli-
riũ ex ea factuꝫ humiditatem falsi flegmatis
desiccat. Pilosqꝫ palpebrarum confortat.
G ¶ Dyas. Nardus est herba spicosa. Huius
genera duo sunt. s. Indicũ ⁊ syriacũ. Mõtis
n. in quo nascit̃ vna pars in indiã porrigitur
Altera in syriã spectat. In illa que syriaꝫ re
spicit inuenitur nardus lenis ac rufa multis
capillis illigata: suauẽ hñs odorẽ vt cyperũ:
⁊ spicã breueꝫ. Que in ore missa suauitatẽ hꝫ
cũ amaritudine: si ꝟo in ore diu citius teneat̃
linguã siccat. Ex parte aũt Indie: nardus in
uenit̃ sine virtute generãs spicã: oblongã ac
multũ spissaꝫ ex vna radice multos ramos ge
nerãs in circũitu: nõ vtiles in odore. In acu
mine vero eiusdẽ mõtis quo aqua nõ infestat̃
vtilior odore nascitur: folijs cipro similibus.

Alia quoqꝫ inuenitur apud syrios: spicã ha-
bens oblongam: subalbidam fruticem maio
rem cum odore non valde suaui. Omniũ au-
tem predictarum virtus vnctualis est. Cale-
faciũt mediocriter: ⁊ desiccant abundanter.
¶ Auicẽ. Spice species vna est aromatica: ⁊ H
est albũ spica: Altera vero neridem ⁊ spica ro
mana: ⁊ alithitia debilior est inda. syreni vir
tute proxima. Arbor eius parua est: que cum
luto suo euellitur: ⁊ quandoqꝫ plãta sibi simi
li adulteratur. Sed inter eos discernitur: qꝛ
planta illa horribilis odoris inuenitur.
¶ Est preterea quedã mõtana cuius sunt vt I
croci ortulani folia: ⁊ similiter eius stipites: ſꝫ
citrini sunt ⁊ plani non in modum rhetis in-
uoluti. Duas vel plures habet radices: sed
cros non habet nec fructum nec florem. Me
lior est illa cuius pili sunt plures ad rubedi-
nem declinans boni odoris vt cyperi: sua spi
ca linguam mordicans. Et hec est syra que
multos effectus habꝫ in medicina. Calida est
in ꝓ: sicca in. ij. Est aperatiua ⁊ resolutiua.
¶ Addi. Gal. li. ex ꝓinẽtoꝝ: medicamẽ nobi K
lissimuꝫ qd̕ d̕r electuariũ spice nardi: ꝯfortat
epar debile: ⁊ cor: ⁊ vꝫ ꝫ vomitũ cronicũ: ℞.
spice nardi: au. c. spice romane: au. x. absin-
thij: au. viij. cinamomi: au. xv. lacte mũda-
te: au. ix. gariofil. au. v. gasith. au. xvj. ma
rubij au. xij. ari. rotũde reubarbari: aã. au.
xvj. Cõfice cũ melle: ⁊ da au. ij. cuꝫ aqua ca.

¶ Capitulũ

Capitulum.cccci.

S Pinachia. Pādecta ca.dcliij. Spinachia latine. Grece aspenach. Serap.lib.aggre.cap. aspenach. Aspenac sunt fri.in fine primi gradus.

Operationes.

A ¶ Sera. Spinachia leniunt ventrem ꝛ conferunt dolori pectoris ꝛ pulmonis qui fiunt a colera ꝛ sanguine. Nutrimentum eorum est melius nutrimēto attriplicis: ꝛ opatio eorū prope operationem eius: ꝛ sunt lenificatiua.

B ¶ Et ipsius nutrimentum melius est nutrimento crisolocane. Et in ipsis est virtus absterfiua:lauatiua:ꝛ vincunt coleram.

C ¶ Et fortasse restringunt stercus a iure eorū. Ergo auferantur a iure suo. Et si comedantur conferunt anhelitui ꝛ pectori ꝛ pulmoni calide:ꝛ confert doloribus dorsi consanguineis. Et est lenificatiua ventris.

Capitulum.ccccij.

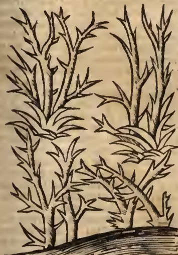

S Pina. Isi.li. etymo. Spina in egypto celebratur circa thebas dūtaxat nigra. Quoniam incorrupta etiā in aquis durat:ꝛ ob id vtilissima nauiū costis. Candida facile putrescit. A.culeus spinarū ꝛ in folijs. Semen in siliquis coria perficiunt galle vice. Flos ꝛ coronis iocundus: ꝛ medicamētis vtilis. Manat ꝛ gummi ex ea: sed precipua vtilitas ꝙ cesa tertio āno resurgat. ¶ Aristo.li. de vegetalibus. Spine non sunt de genere nec natura plante: sed humor ꝛ frigus ascendit:ꝛ cū eis parua decoctio: illudq; coagulat sol:ꝛ ex illo fiunt spine: fitq; forma piramidalis in spina: quoniam acr cum elongatus fuerit ab aliqua planta augentur partes eius cum extensione materie. ¶ Pli. li.xij. In india est spina: sed deprehensa in lucernis igne protinus trāsiliēte. India fert in spinis similitudinē piperis: amaritudine precipua folijs puis densisq; cipri modo: ramis cubitorū triū cortice pallido: radice lata ꝛ lignosa burei coloris. Hac in aqua cū semine excepta: in ereo vase medicamentū efficitur: quod litione vocatur. Eadē spina in Pelio monte nascitur: qua medicamentū adulteratur. Gens indis contermina vocatur Ariana: cuius spina lachrymarū est preciosa myrrhe similis: accessu propter aculeos anxiolauri folia. Ibidē spina esse tradita est. Cuius liquor aspersus oculis cecitatē oībus animalibus infert. In egypto nascitur aspalachros spina candida: magnitudine arboris modice flore rose. Radix eius vnguentis expetitur. Tradunt in quocūq; frutice curuetur arcus celestis eandē quecunq; sit aspalatri suauitatē odoris emittere: sed in aspalatro inenarabilem quandā existere. Huius probatio est in colore rufo vel igneo. Tactuq; spisso ꝛ odore castoreo. Idem li.xiij. In egypto celebratur spina dumtaxat nigra quoniam in aquis durat ꝛ incorrupta manet. Et ob id nauium costis vtilissima. Cādida vero facile putrescit. Manat ꝛ gummi ex ea ꝛc̄. vt supra. Nec obmittendum est etiā ꝙ in babylone seritur in spinis: q̄m non alibi viuit. Et est sicut viscū in arboribus: sed illud in spina tantū que regia vocatur. Mirumq; ꝙ eadē die germinat qḋ iniectum est. Inijcitur autē ipso canis ortu. Et arborem celerrime occupat. Vinus ex ea condiunt:ꝛ ideo seritur. Spina hec nascitur ꝛ Athenis etiam longis muris. ¶ Idem li. xvij. In calabria est spina silvestris: que per insitionem vtiliter mixtos ꝛ sorbos recipit.

Operationes.

A ¶ Aui. Spina alba frigida est ꝛ sicca in primo. Cōfert mollificationi stomachi decoctio eius confert instrumentis iuncturarū ꝛ podagre. Spina iudaica calida est subtiliatiua resolutiua. Confert alchum ꝛ sputo sangui-

nis. Ex eius decoctione colluitur os ad dolorez molarum. Spina egyptiaca fri. i. j. sic. in. ij.

B ¶ Exsiccatiua est et catarros abscindens. Confert apostematibus gutturis et stomachi. Radix eius et proprie semen eius vehementis sunt consolidationis

C ¶ Idem in eodem. Zedeguaro est spina alba: que spinas habet similes folijs amomi: sed subtiliores et albiores: florem purpureum: semen rotundum. Stipes eius quandoque peruenit ad duos cubitos.

D ¶ In ipsa est retentio fluxus sanguinis: confert apostematibus flegmaticis: et spasimo et sputo sanguinis solutioni antique. Febribus flegmaticis longis et omnibus febribus antiquis: debilitati quoque stomachi: et aperit oppilationes. Masticata et posita super puncturam scorpionis: attrahit venenum.

E ¶ Semen eius bibitum confert morsure venenosorum reptilium. Collutio oris ex eius succo facta sedat dolorem dentium. Radix eius est infrigidatiua et exsiccatiua cum resolutione quadam.

F ¶ Pli. li. xxiiij. Spina arabica spissat stringitque distillationes omnes et sanguinis excreationes: mensiumque abundantiam: et nunc radice valentior. Spine albe semen contra scorpiones auxiliatur.

G ¶ Corona ex ea imposita capitis dolorem minuit. Huic similis est spina illa quam greci Acbonton dicunt minoribus multo folijs aculeatis per extremitatem: et araneosa lanugine obductis. Qua collecta etiam vestes quedam in oriente fiunt similes bombicinis. Ipsaque folia vel radices ad remedia bibuntur.

H ¶ Est et alia quam nos rubeam dicimus: qua lane tinguntur: pellesque perficiuntur. In medicina vrinam proijcit: morbumque regium sanat: et yschiaticos ac paraliticos. Radix semenque menses trahunt: aluum sistunt: et collectiones discutiunt.

I ¶ Contra serpentes rami cum folijs ponuntur folia eius capillum inficiunt. Est et paliurus genus spine.

K ¶ Actor de Achanto et rubea et paliuro supius diximus. Inter quas numerum ponit eas Isido.

Capitulum. cccclij.

Quinantum. Pand. c. xvij. Adcber

C arabice: Grece squinum: Latine squinantum. Squinantium dicitur palea camelorum: quia cameli eam comedunt. Est enim cali. et sic. complexionis in. j. gra. et reperitur in Affrica et in Apulia: per decennium seruatur. Eligendum est quod subalbidum est. Si autem inuenitur quoddam durum sicut lignum circa stipitem abijciatur: et stipes eius est similis stipiti cypri. ¶ Dyas. ca. de squino. Squini duo sunt genera. Unum oxischinos appellatur: quia acutum

semen habet alterum. verum semen habet nigrum rotundum et grossius predicto: et est forte tertium genus squini paulo grossius supradictis: quod creticus siue olosqnus. Sera. li. ag. c. adcber. Adcber i. squinantum: et est herba habens radices sub terra: et ramos subtiles: et est sicut radix culem: nisi quia est latior: et habet fructum fere similem floribus camarum: nisi quia est subtilior et minor: et nascitur in insulis et in pratis: et fortasse ex eo repletur tota terra vbi nascitur: et quando desiccatur fit albuz. ¶ Et idem auc. Isaac. Squinantum est herba palearis et habet ramulos subtiles duros: in capitibus ramulorum sunt spice pilose: et illi pili sunt flores eius: et habet bonum odorem: et vene corticis eius sunt nigre et interius albe: et sapor eius est amarus. Et quod de ipso administratur flores radices et folia. ¶ Gal. Floris eius substantia non est longinqua a subtilitate: et in sapore eius est stipticitas pauca minor caliditate ipsius. Et virtus ipsius est virtus que calefacit moderate et subtiliat. ¶ Item Gal. viij. sim. far. ca. squinantum Squinantum calefacit moderate et stipticat moderatius adhuc et a subtilium partium substantia non alienum. ¶ Et idem Sera. auc. Dyasc. Melius ex eo nouum in quo est rubedo plurium florum. Et quando scinditur apparet in eo color purpureus: et est subtile: et in odore suaue. Et quando defertur in manibus habet odorem bonum et quando masticatur mordicat linguam: et pungit punctione pauca: et quod in vsu venit ex eo est flos

eo est flos eius et cāne radicis ipsius. ¶ Aui.
auc. Dyas. Squinantum est duarū specierū.
Una earum est que non hʒ fructum nigrū: ⁊
habet folia sicut cauda equina. Et idem opi-
nione propria. Squinantū ex eo aliud est ara
bicum: et boni odoris: et aliud est aginum
quod est minutum: et est durius et grossum:
et est terreuʒ: et non habet odorem. Melius
ex eo est Arabicuʒ rubeum fortioris odoris:
sed illud quod est supra ipsum ad aliquantu-
lum declinat rubedinem: et cum scinditur fit
purpureuʒ mordicans linguā et adurens eaʒ
sua acuitate: et in aginio est virtus infrigida
tiua: ⁊ eius radix est vehementioris stipticita
tis: ⁊ eius flos calefacit parū ⁊ eius stipticitas
est minor calefactione ipsius: et est aliud ara-
bicū. Sed in sua natura est ca. ⁊ sic. in. ij. gra.

Operationes.

A ¶ Dyas. Squinantum in vino decoctum ⁊
cathapiasmatum pudendis menstrua edu-
cit. Stranguiriam et dissuriam soluit.
B ¶ Sera. Squinantū prouocat vrinā et men
strua qñ bibitur: aut fit ex eo emplastrū: con-
fert apostematibus epatis et stomachi. Sed
radicis eius stipticitas est amplior stipticitate
floris: ⁊ caliditas est minor caliditate ipsius:
et propter istam stipticitatē accidit ꝙ admini
C stratur ad fluxum sanguinis. ¶ Dyas. ca. de
squinanto. Flos eius est stipticus stipticitate
pauca: calefactiuus: maturatiuus: mollifica-
tiuus: frangens lapidem: aperitiuus orificio-
ruʒ venarū. Prouocatiuus vrine ⁊ mēstruo
ruʒ: ⁊ resoluit inflationes: ⁊ inducit grauedi-
nem capitis ⁊ confert sputo sanguinis ⁊ dolo
ri stomachi: ⁊ confert pulmoni ⁊ renibus. Et
miscet in cōfectionibus medicinarū multarū.
D ¶ Et radix eius est stiptica: ⁊ ꝑpterea datur
ex ea pōdus aurei. i. cuʒ tantundē piperis ali
quot diebus hñtibus nauseā ⁊ hydropicis: ⁊
hñtibus quassationem in neruis: ⁊ decoctio
eius confert apātibus matricis qñ fit sessio in
ea. Et oleū squinanti cōfert omnibus specie-
bus pruritus: ⁊ illi qui est in animalibus: ⁊ ex
pellit lassitudinē: ⁊ est conueniēs ad albaras.
E ¶ Gal. Squinantū est vrinatiuū et mēstruo
rum eductiuū potationibus sumptum. Iuuat
autē ad eos qui hñ epar et stomachū et ven-
trem flegmones. Est autē radix eius magis
stiptica ꝙ flos: sed flos calidior. In omnibus
vero partibus eius: alijs quideʒ magis: alijs
aūt minus apparet quedā gustātibus stiptici
tas propter quā et farmacis que emoptoicis

fiūt miscetur. ¶ Aui. Squinantū in eo est sti F
pticitas: quapropter confert eius flos fluxui
sanguinis vndecunqʒ fit. Et in eius oleo sunt
resolutio ⁊ attractio: sed eius radix est fortior
in hoc: et cōstringit naturā. et in ipso. sunt di
gestio et lenificatio. et orificia venaruʒ aperit.
et sedat dolores intrinsecos. et proprie in ma-
trice. et resoluit ventositates. ¶ Eius oleum G
confert pruritui et eius decoctio cōfert apā-
tibus calidis et duriciebus intrinsecis. bibitū
et suppositū pro emplastro. et decoctū et apā-
tibus frigidis in visceribus. et ꝯfert lacertis
cōquassatis. ¶ Et confert spasmo cū ex hoc H
bibitur quarta pars aurei cuʒ pipere. et ipsuʒ
remouet lassitudinē et grauat caput. ⁊ ꝓprie
illud qđ est ex eo aginum. Sed minutuʒ eius
facit sodam. et grossioris semen facit dormi-
re et stupefacit. ¶ Et totū ipsius cōfortat car I
nē rubeā q̄ est inter gingiuas. et desiccant hu
miditates ipsarum. et eius flos purgat caput
et squinantū cōfert dolori pulmonis. et eius
flos cōfert sputo sanguinis. ¶ Et radix eius K
confortat stomachū ⁊ appetitū: ⁊ sedat nau-
seam excepto aureo ex eo proprie cum pōde-
re sui ⁊ pipere. ⁊ ipsius flos sedat dolores sto-
machi. ⁊ confert apostematibus eius ⁊ apo-
stematibus epatis. ¶ Et squinantum cōfert L
doloribus matricis ⁊ eucatisma. ex decoctio-
ne eius apostematibus matricis calidis cum
distillatur in eā. aut vaporatur cū aqua eius
⁊ frangit lapidem ⁊ stringit naturaʒ proprie
quod ex eo ē aginū. Et abscindit fluxum san
guinis matricis. et proprie eius flos.
¶ Et cōfert doloribus renū ⁊ fluxui sangui M
nis ipsorū. Et cū bibit ex radice eius aureꝰ cū
pipere cōfert hydropisi. ⁊ ipsius flos confert
apātibus ani. Species eius grossa cum ex fo
lijs recentibus que sunt iuxta radiceʒ fit em-
plastrum: est iuuatiua morsure venenosorū.
¶ Pla. Squinantum dicitur palea camelo N
rum: quoniam eo cameli nutriuntur. Est au
tem in. iij. gra. calidum ⁊ siccuʒ. In affrica ⁊
arabia reperitur: per. x. annos seruatur.
¶ Eligendum est quantum albius inueniri O
potest ac molle. Si autem quoddam duruʒ
⁊ quasi ligneum circa stipitem reperitur: abi
iciatur. Uirtutem habet principaliter pur-
gandi flegma sicut polipodium ⁊ coloquinti
da. Cum plateario concordant omnes alij.
Dyascorides videlicet ⁊ Aui. Constan. ⁊c.
¶ Addi. Gal. in li. expimētorū. Medicamē P
ꝙ dr electuriuʒ squinanti: valet ad dolores
fortes: ⁊ prouocat vrinam: aperit oppilatio-

nes: ꝯfortat epar ꝯfortatiōe maxima: frāgit lapidē: ⁊ valet ad fe. cronicos. ℞. ſgnāti auř. ccc. ariſtoř. rotūde auř. vj. ligniaoles auř. xiij. gaſit auř. xiij. croci: ſpiecnardi carpobalſami opij. añ. auř. j. maſticis auř. iij. triūpiperū: folij camepiteos: añ. auř. vij. Cōficiāť cū bono vino: ⁊ deť de eo q̄ſi auellana cū eo qđ ꝯuenit tali egritudini.

Capi. cccclij.

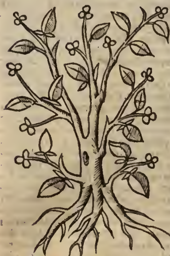

Trignos. Iſi. li. cty. Strignos latie ſalutaris herba dť gřa virtutuȝ. Ex herbario. Strignos q̄ ⁊ vua lupina dicta eſt frigide virtutis. Folia eius ſunt ozimi ſilia: niſi ꝙ maiora. Caulē ꝟo cū creuerit ad terrā declinat. Semē hȝ īter folia p totos ramos īterualliis modicis ordinatū folliculis q ſimiles ſunt veſicis. In qbus ſunt bacce rubee lenes rotunde multe ac minute frigidam vim hñt.

Operationes.

A ¶ Iſi. Strignos doloreȝ capitis ⁊ ſtomachi incēdiū mitigat: eſt. n. frigida ⁊ retinēs. Eñ ⁊ ſuccus eius ignē ſacruȝ curat: folia eiꝰ trita cū vino potata: ſemis lapſū ꝯſtringūt. Eadē ⁊ vua lupina dť eo ꝙ ſemē eius vite ſimile ſit

B ¶ Pla. Strignū idē ē qđ ſolatꝫ vel morella

C de q̄ infra diceť. ¶ Ex herbario. Huiꝰ folia ꝑ eat ba plaſmate īpoſita ignē ſacꝫ ſedāt liuores abſtergit. Dolorē capitis ⁊ ardorē ſtōa-

D chi cū oleo trita diſſoluit. ¶ Dolores auriuȝ ſanat fluxū matricis cohibet. Laborē quoqȝ ꝑtus ſubleuat: ad tūorē corpis ⁊ ad dētiū dolorē vȝ. Ad ſanguis quoqȝ fluxū de narib' refrigēdū ſiqs eiꝰ ſucco lana īncta ſibi nares obſtruet. ¶ Actor. Eſt ēt ſpēs q̄daȝ ſolatri q̄ comediť videlȝ ortulaan: de qua inferius diceť. E

Capitulū. cccclīiij.

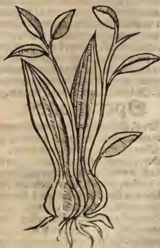

Quilla. Pan. ca. cccxſ. auriſel arabice vľ haulachach. Grece ſalla. Latine vero ſqlla vel cepe muris. Sqlla eſt herba habēs folia ſatis maiora lilio. Et ex eius cepe magno qđ eſt in eius radice fit acetum ſquilliticū: ⁊ latini vocāt cepe muris: qm̄ interficit mures. ¶ Sera. li. ag. ca. Hauriſel ſiue haſaſel: ideſt ſquilla aucto. Galieni. Virtus eius que calefacit calefactione forti: ⁊ melius eſt ꝙ accipiatur cepe ſquille ⁊ aſſetur vel coquatur: ⁊ poſtea adminiſtrať: ꝙ ſi fiet hoc minuetur fortitudo ⁊ acuitas ſue virtutis. ¶ Et idem auct. Dyaſ. Habet virtutes acuitas: ⁊ qñ aſſať ⁊ ſumitur hȝ multa ex maxima iuuamēta. Si ergo volumus eā aſſare: opȝ ꝙ inuoluať in paſta vel in luto ⁊ ponať in furno aut ſepeliatur in prunis donec coquať paſta: vel lutū deinde extrahať: ⁊ ꝯſidereť an ſit bene cocta: ꝙ ſi nō inuoluatur alia vice in paſta vel luto vt prius. Nā ſi nō aſſareť bene noceret accipiēti ipſaȝ: ⁊ lederet mēbra interiora. Aſſatur aūt alio modo. Nā ponitur in olla ⁊

cooperitur

cooperit̃ pasta vel luto: ꝛ ponit̃ i atanoꝛ donec coquatur bene: ꝛ opoꝛtet qñ squilla fuerit bene decocta ꝛ accipiat̃ eius interius: ꝛ abijtiat̃ coꝛtex eius exterioꝛ: ꝛ sunt qdã abijciẽtes coꝛticẽ eius ꝛ medicullũ: ꝛ accipiũt illud qđ est inter vtrũqȝ: ꝛ qdã incidũt eã in frusta ꝛ ponũt eã in aquã: ꝛ mutãt aquã eius sepe donec videãt ꝙ nõ remanet in ea amaritudo: ꝛ qdã incidũt i frusta ꝛ inserũt in filo lineo: ꝛ separãt frusta a frusto: ne se cõiũgãt et deficcãt in sole: ꝛ illud qđ ẽ incisuȝ ex ea ponitur in aceto ꝛ vino ꝛ oleo: sed illud qđ est in eius medio coqtur in oleo ꝛ dissoluitur in ea resina pini ꝛ valȝ ad multa. Sed aceti sqllitici ſm Sera. operatio est in hũc modũ. Accipiatur squilla alba: ꝛ bene purget̃ ꝛ inscidatur in frusta: ꝛ inserãtur frusta illa in filo lineo: ꝛ sit inter vtrunqȝ frustũ distãtia ne se iũgãt ꝛ desiccẽtur in vmbra. xl. die. postea sumat̃ ex ea quãtitas vnius manipuli ꝛ ponatur in vase ꝛ proiciant̃ super eã. xij. kist aceti foꝛtissimi: ꝛ ponat̃ i sole. xl. diebus: sit aũt vas coopertũ ꝛ obturatũ bñ: post vero tẽpus extrahat̃ squilla ab aceto: ꝛ exprimatur ꝛ abijciatur acetũ ꝛ reponat̃. Quidaȝ accipiũt de sqlla vnũ mãnes ꝛ proijciunt sup eaȝ aceti. v. kist. Quidã vero accipiũt squillaȝ ꝛ mũdãt eã ꝛ nõ deficcãt eã. Et quidã preparant proijciẽtes sup vnũ mãnes ex ea acetũ ꝛ dimittũt. vj. mẽsibus: ꝛ illud acetũ sqlliticuȝ in hunc modũ factũ est magis incisiuũ humori ingrossoꝝ ꝙ aliqđ aliud acetũ vtilissimũ ad multa. Modus faciẽdi viuũ squilliticuȝ ſm eundẽ est iste. Accipiatur squilla sicut dixi supra: ꝛ disiccetur in sole: ꝛ accipiat̃ ex ea quantitas vnius mãnes: ꝛ terratur ꝛ cribꝛetur cuȝ cribꝛo tenui: ꝛ ligetur cum pãno lini raro: et ponatur pãnus in. xx. kist vini dulcis noui. s. musti: ꝛ dimittat̃ sic intus tribus mẽsibus deinde coletur vinũ ꝛ pone in alio vase ꝛ seruet̃ postꝙ obturatum est caput vasis bene. Et fit ex sqlla humida in hũc modũ. Accipiatur ex ea cruda recẽti sicut est: ꝛ accipiatur ex ea duplũ eius quod acciperetur ex sicca: ꝛ proijciatur super ipsum mustuȝ: ꝛ ponatur in sole. xl. diebus ꝛ coletur ꝛ reponat̃: ꝛ hoc tale quãto fuerit antiquius tanto melius. Etiam fit vinum squilliticum alio modo. Naȝ accipitur squilla ꝛ mundatur ꝛ inciditur: ꝛ accipiũtur ex ea mãnes tres: ꝛ proijcitur super ea de bono musto amahoꝛa vna: ꝛ dimittitur sex mẽsibus: postea colatur et reponitur in vase.

Operationes.

¶ Johã. Mesue. c. de squilla. Squilla sicut dicit Gal. iuuamẽtum est duplex. Solutione n. educit materias ꝛ parat ad soluendũ: ꝛ melioꝛ est hñs partem: sola. n. ſm. Gal. est venenosa: ꝛ adhuc melioꝛ est que saporem habet compositum ex dulcedine ꝛ acredine ꝛ acuitate ꝛ amaritudine: ꝛ que habet splendorem in laminis suis: ꝛ que nascitur in locis liberis. Oꝛta enim in locis terminaruȝ: aut oꝛta singularis est mala. Calida est in. iij. gra. sic. in. j. A

¶ Est. n. composita ex partibus igneis in superficie dantibus ei acuitatis vehementiam ꝛ ex partibus terreis adustis dãtibus ei amaritudineȝ: ꝛ ex partibus aereis mediocribus dãtibus ei de dulcedine aliqd. Est eniȝ incisiua: vlceratiua: adustiua: resolutiua materieruȝ: attractiua ad exterioꝛa: subtiliatiua partium grossarum ꝛ viscosarum adherentiuȝ: conseruatiua a putredine. Rectificatio: assatio acquirit ei facilitatem in soluendo: ꝛ preparatio ipsius cũ aceto potest materias grossas adherentes ꝛ submersas facile expellere. B

¶ Modus aũt preparationis eius in elixatione est ſm hunc modũ. Accipiũtur lamina ipsius ꝛ separatim inuoluuntur in pasta ꝛ sepelitur in cinere calido: ꝛ coqtur sufficienter ꝛ extrahitur ex pasta: ꝛ administrat̃ vbi opoꝛtet. C

¶ Modus aũt assationis ipsius ponit̃ in vase luteo vitreato stricti oꝛificij: ꝛ sigilletur ligatione foꝛti cuȝ pergameno: et dimittatur diebus. xl. et pꝛopꝛie diebus maioꝛis estus: ꝛ moueatur vas ꝛ muteturvicissim omni hoꝛa: ita ꝙ equaliter in singulis partibus calefiat. Deinde extrahatur squilla et administretur vbi opoꝛtet. Et quandoqȝ miscetur ei post assationem tm̃ de farine oꝛobi quantum ipsa est: ꝛ fiunt inde trocisci ꝛ seruantur vbi opoꝛtet. D

¶ Modus aũt operationes aceti sqllitici ſm ꝙ Galie. narrauit. Accipiatur ex laminis eius ꝛ pꝛopꝛie que sunt inter coꝛticem: : coꝛ ipsius quãtitas quã volueris: et cõsue separatim cũ filo: et dimitte siccari in vmbꝛa per. xl. dies: ꝛ post hoc cõminue ipsas in frusta: et pone ad ſcm libꝛam eius aceti boni et albi libꝛas. vj. et pone in vase vitreo stricti oꝛificij: et stringe caput eius et dimitte in sole p alios. xl. dies. Et post illud cola et administretur vbi opoꝛtet. Et si necessitas vrgeret festinare: sepeliat̃ vas in cinere calido vel arena ca. cũ successione: non repẽte sed pꝛopꝛie inter hoꝛã et hoꝛã. E

¶ Et dixit Paul. Lamina eius ponantur sicut sunt in aceto a pꝛincipio veris vsqȝ ad finem estatis in vase vitreo. sigillato. exposi- F

F to soli: ⁊ post illud administretur vbi oportet.
Et scire debes ꝙ Squilla de decoctione sub
G stinet rē mediocrē. ¶ Aui.li.ij.ca. de squilla.
Squilla est cepe muris: cuius folia sunt sicut
folia lilij: ⁊ hȝ oleū ad nigredinē declinās: est
cali. ⁊ sic. in. ij. gra. ⁊ est incisiuū: ⁊ ī ipso visco
H sitas adustiua est. ¶ Sera. Illud qđ est in me
dio squile coquitur ī oleo: ⁊ dissoluit̄ in ea re
sina pini: ⁊ ponit̄ in scissuris q̄ fiūt in pedibus
pp frigus: ⁊ curat eas: ⁊ coqtur cū aceto: ⁊ fit
ex eo emplastrū ad morsum tyri. Et admini
stratur sqlla assata in plurimis cōfectionibus
⁊ in illis in qbus ingrediunt̄ species aromati
ce: ⁊ dat̄ ex ea in potu qn̄ volumus prouocare
vrinā: ⁊ in hydropisi: ⁊ dat̄ illi q cōqueri͛t de
stō ⁊ in cibis natat in eo ⁊ nō digerit̄: ⁊ datur
ad tortiones vētris: ⁊ ad tussim antiquā ⁊ ad
asma: ⁊ ad extrahēduȝ saniem a pectore: ⁊ pe
ctus mundificat a grossis humoribus: ⁊ suffi
cit ex ea pōdus triū onolosac: ⁊ admixto mel
le cocto ⁊ facto inde lohoc comedit̄: ⁊ cōuenit
ad oīa que diximus: ⁊ purgat optime ventrē
a chimis grossis viscosis: opȝ tn̄ cauere ab ea
illos qbus vlcera vel excoriationes seu vulne
ra in mēbris intrinsecis sunt. Et qn̄ assant̄ ⁊
liniunt̄ cū ea verruce que dr̄ acdas ⁊ bocdas
⁊ claui ⁊ scissure que fiunt pp frigus conuenit
eis: sed semē eius qn̄ teritur ⁊ ponitur in ficu
sicca: aut miscetur cū melle ⁊ comedit̄: mollit
I ventrē. ¶ Et qn̄ squilla suspēdit̄ integra sup
limen ostij domus prohibet animalia veneno
sa: ⁊ nociua a domo illa. Sed aceti squilliti
ci qn̄ fit collutio oris cum eo restringit gingi
uas laxas: ⁊ confirmat dentes cōmotos: ⁊ au
K fert putredinem ⁊ fetorē oris. ¶ Et qn̄ sumi
tur in potu indurat trachea: arteriā ⁊ ingros
sat eaȝ: ⁊ administrat̄ ad debilitatē stomachi
⁊ ad maliciā digestionis ⁊ oppilationis eius:
⁊ ad melancoliā ⁊ apoplexiam ⁊ epilentiaȝ: ⁊
L frangit lapidem vesice. ¶ Et conuenit suffo
cationibus matricis ⁊ apostematibus splenis
⁊ ad sciaticā: ⁊ fortificat cor debile: ⁊ ⁊ restitu
it ei sanitatē: ⁊ meliorat coloreȝ: ⁊ acuit visuȝ
⁊ proijcitur in aurem: ⁊ cōuenit grauitati au
ditus. Et vniuersaliter est conueniens omni
bus egritudinibus corpis preterq̄ vlceribus
intrinsecis. Et opȝ ꝙ det̄ in potu: in ieiunio:
⁊ detur p̄mo puȝ ex eo. Deinde augeat̄ ī dosi
eius paulatim donec pueniat ad duos conos
⁊ plus. Vinū squilliticū conuenit malicie di
gestionis ⁊ eructuatione cibi ⁊ flegmati gros
so qđ est in stomacho ⁊ intestinis: ⁊ dolori sple
nis ⁊ sciatice: ⁊ commotioni cerebri: ⁊ malis
habitudinibus que preparāt ad hydropisiȝ.
¶ Et ꝯuenit yctericie ⁊ strāguirie ⁊ corrosio M
nibus ⁊ inflatiōibus ⁊ rugitibus ⁊ paralisi ⁊
oppilationibus ⁊ rigorib⁹ febriū antiquaꝝ: ⁊
attritioni lacertoꝝ ⁊ dolori laterū: ⁊ ꝓuocat
mēstrua ⁊ nocumētū qđ īfert neruis ē modicū
¶ Et est ꝯtrariū venenis. Fit aūt squilla hu N
mida sic. Accipit̄ ex ea recēti cruda quantuȝ
vis: duplē tn̄: ⁊ ad hoc qđ acciperet̄ ex sicca ⁊
infundat̄ sicut infundit̄ rapa: ⁊ fundat̄ super
ipsum mustū: ⁊ ponat̄ in sole. xxx. diebus ex
coletur: ⁊ colatura reponat̄. Hoc aūt quāto
fuerit antiquius tanto melius. Fit etiam vi
num squilliticū hoc modo. Accipitur squilla
⁊ mundatur ⁊ inciditur ⁊ accipitur ex ea vsqȝ
ad tres mānes. Et proijcitur super ipsam ex
bono musto italic amphora vna: ⁊ dimittitur
vj. mensibus ⁊ postea colat̄ ⁊ reponit̄ in vase.
¶ Et ꝯfert hoc vinū ad ea q̄ supradicta sunt O
⁊ melius vinum squilliticū est illud qđ est an
tiquuȝ: ⁊ oportet ꝙ caueatur potus eius in fe
bribus: ⁊ qn̄ in mēbris īterioribꝰ sunt vlcera.
¶ Iohā. Mesue. Solutiōe educit humores P
grossos viscosos. Et dixit Ralx cum hoc eti
am educit coleram nigram ⁊ cum hoc iuua
mentum magnum est ad egritudines capi
tis: sicut est cephalia ⁊ epilentia: ⁊ proprie s̄m
omnem moduȝ administrationis eius: ⁊ ver
tigo ⁊ scotomia: ⁊ oximel eius ponit materi
as viscosas facile ad expellendum: ⁊ subtiliat
chymorum grossitudinem. ¶ Et ipsa quidē Q
s̄m omneȝ modū administrationis eius cōue
nit iuuamento magno egritudinibus iunctu
raruȝ: ⁊ est medicina bona pulmonis ⁊ pecto
ris ⁊ egritudinum in eis. Et proprie electua
rium ex succo eius ⁊ melle sumptum lamben
do clarificat vocem ⁊ similiter oximel eius ⁊
acetum ipsius est ex medicinis bonis spleni ⁊
grossiciei eius: ⁊ est ex rebus preseruanti
bus corpus a putrefactione: ⁊ seruantibus ip
sum in sanitate sua: ⁊ acquirit vsus eius maci
em corpori: ⁊ conseruat in iuuentute.
¶ Et acetum eius desiccat ⁊ confirmat gin R
giuam laxam et putridam. Et confirmat dē
tes motos collutio ex ea: et siliter potus eius
est medicina magna fetori eius faciēs ipsum
odoriferū: et sanat dolorem stomachi: et ad
iuuat ad digestionem. Et vsus eius s̄m oēm
modum administrationis confortat corpus
cui accidit laxitudo et mollificatio: et coloreȝ
efficit bonum Dosis potio aceti eius a. ʒ. v.
vsqȝ ad. xij. Et oximel eius ab aureis. vj. vs
qȝ ad. ℥. j. et trocisci eius a. ʒ. ij. vsqȝ ad. iiij.
¶ Auicē.

G ¶ Aui. Oleum eius confectum cuz melle ponitur super alopiciā ⁊ serpiginez. Eius acetū exasperat guttur ⁊ indurat carnem ipsius: ⁊ est bonum asmati ⁊ orcsinoni ⁊ tussi antique.

Capitulum.ccccLV.

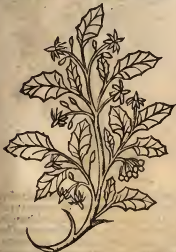

ſ Olatruz. Pand. ca. cccxxv. Hames arab. vel Hupuc. phatabalcp. grece strignū vel cuculus vel morella. Latine vero solatrū vel vua vulpis. ¶ Sera. li. ag. ca. Hames auc. Dyasco. Hames. i. vua vulpis: ⁊ est solatrū. Sunt eius quattuor species. Una comeditur. Alie vero non: sed illa que comedit̄ est domestica: ⁊ est herba nō magna hñs plurimos ramos: ⁊ folia nigra similia folijs bedarog. i. ozimi: sed maiora ⁊ latiora: ⁊ hʒ semen rotundū cuius color est viridis ⁊ niger: sed qñ maturat̄ fit rubeus: ⁊ qñ frangitur inuenit̄ in eo multa humiditas: ⁊ granula que sunt semina eius. ¶ Idē auc. Gali. Uirtus eius est fri. in. ij. gra. ⁊ nō est humida sed est media inter medicinas que humectāt ⁊ que desiccant: ⁊ ipsum est cōpositū ex virtutibus contrarijs. s. humida ⁊ sicca. Et hoc qꝛ in eo sunt due substantie. s. terrea ⁊ aquosa. Est aliud solatruz qđ dr̄. Alkekengi. de quo superius dixi in cap. xvij. de. A. ¶ Gal. viij. sim. far. ca. de strigno fm̄ translationē arabicam. Strignū id est solatrū somniferū. Uirtus solatri somniferi est qđ est fri. in. iij. gra. ⁊ facit dormire: ⁊ hʒ proprietatē similem apij: nisi qꝛ est debilior eo. ¶ Et idem. Serap. Est alia species solatri que dr̄ solatrum maniale: ⁊ est illud quod dr̄ furiale: eo ꝙ facit furiositatem seu maniaz: ⁊ est planta hñs folia similia folijs eruce: nisi qꝛ sunt minora eis ⁊ spinosa que dr̄ caradis: ⁊ habet virgas lōgas egredientes ab eius radice. x. vel. xij. Et lōgitudo eius est duorum brachiorum: ⁊ in summitatibus eoruz sunt capitella similia oliuis: nisi qꝛ sunt super capitella sicut pili ad modū arboris dulb: ⁊ sunt minora oliuis ⁊ altiora: ⁊ flos est niger: ⁊ post florē emittit velut raccmū. x. aut. xij. grana habenteʒ: ⁊ grana sunt rotunda: mollia: nigra in mollicie vue similia granis cussus: ⁊ habet radices grossas albas concarias: quorū lōgitudo est vnus brachij: ⁊ nascitur in locis mōtuosis: inter arbores dulb.

Operationes.

¶ Sera. Quando fit emplastrum cuz folijs solatri ⁊ zuccaraz conuenit formice ⁊ herisipile: ⁊ quando teruntur contritione forti ⁊ miscentur cum sale: ⁊ fit emplastruz cū eis: resoluunt apostemata que fiunt in radice auris:. Et quando succus eius miscetur cum cerusa ⁊ litargiro ⁊ oleo rosarum: ⁊ mutatur hora post horam: conuenit apostematibus calidis que fiunt in cerebro ⁊ in capite infantium. A

¶ Et miscetur succus eius syef. quod sumitur ad cursum humiditatum currentium ad oculum loco aque ⁊ loco albuginis. B

¶ Et quando distillatur in aurem conuenit dolori eius: ⁊ fit nascale cum eo: ⁊ conuenit cursui humiditatum matricis. C

¶ Gal. li. ij. de cibis ca. de Solatro olex nulluz noui hñs tātā stipticitatē quātā morella: ergo merito vt alimento quidē ipso raro: vt medicina aūt ꝯtinue vtimur: efficax. n. est ad quecūqʒ est oportunitas infrigidationis ⁊ stipticitatis. Alimētū aūt paucissimum habet. D

¶ Et idem. Uirtus solatri somniferi est que facit dormire. Et qñ accipitur de cortice radicis eius aureus vnus: ⁊ bibitur cū vino facit dormire leuiori somno ꝙ gummi papaueris. E

¶ Et succus eius puocat vrinam prouocatione forti: ⁊ dātur hydropico ex semine eius grana duodecim ⁊ curatur: sed si plus dentur inducunt maniam: veruʒ cui accidit hoc si biberit mellicratum curatur. F

¶ Et cortex eius ingreditur ī medicinis narcoticis: ⁊ quādo coqtur ī vino: ⁊ decoctio eius tenetur in ore sanat dolorē dētiū: ⁊ qñ admi- G

fecē succus radicis eius cū melle acuit visus.

H ¶ Sera. Uirtus solatri manialis est quādo bibitur ex radice eius.3.j. inducit somnia nō recta sed aliena. Et quando bibuntur ex eo 3.ij. inducunt furorem: et velut bebrietatem tribus vel quattuor diebus. Et qn̄ bibuntur 3.iiij. faciunt hocidem: et eum occidunt: et cura eius est mellicratum: quādo bibitur ex ea quātitas plurima: et euomat: et fiat hoc sepe.

J ¶ Et idē auc. Mesebalaeb. Solatrum maniale est fri. et sic.in.iij.gra. et est plus stipticus quam omnis alia herba. Extinguit calorem igneum: et fructus eius generat semper permixtionem sensus: ideo oportet cauere ab eis.

K ¶ Gal. Uirtus corticis eius fri.in fine tertij et sic.in.ij.prope finē eius. Unde curat vlcera. Alie vero species sunt alicuius immamenti recepte interius: uno si qs biberit ex eo aureos quattuor morietur inde: et si bibat minus inducit insaniā. Sed vnus aureus aliquādo nō nocet. Sed sciendum vbi stat trāslatio dicit aureus in greca trāslatione inuenitur.3.j.

L ¶ Platea. Morella et strignum et solatrum idem est. Est autem hec herba in.ij.gra. fri. et sic. et etiam aliquantulum diuretica. Secūdum folia et fructus est multe efficacie: excicca ta modice. Uirtutem habet infrigidandi cōtra splenis et epatis oppillationem: et maxime ctericiam. Contra apostemata in stomacho vel intestinis: vel epate datur succus eius cū aqua ordei. teste Dyascoride. Penna eadem succo intincta epati frequenter superponenda est contra eius calefactionem.

M ¶ Itemque contra podagram calidam: vel etiam herba ipsius trita sepius est superponēda. Contra calida quoque apostemata in principio ad repercussionem materiei herba ipsa

N superponitur trita. ¶ Macer
Herba quam greci strignum dixere latini.
Solatrum hic dicunt: vis eius frigida valet.
Dicitur auricule mire sedare dolorem.
Illius succus si sensum funditur intus.

Capitulum.cccclvj.

¶ Orbes arbor est ferens sorbas.

Operationes.

A ¶ Sera.lib.ag.cap. Sorba. Uirtus eius est
B que restringit ventrem fortiter. ¶ Gal.ij.li. de alimētis ca. de sorbis. Sorba et nespila stipticant quidē ambo: multo autem magis sorbis: nespila propter hoc influenti ventri magis conferens edulium est: et palam quoniā ta

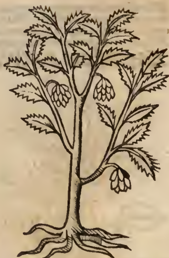

lium omniū comedere parum cōuenit: nō vt ficuū aut vuarum copiose. Neque enim vt alimēto sed vt medicis ipsis indigemus magis.

C ¶ Gal.viij.sim.far.c. de sorbis fm̄ trāslationē grecā. Ydria: id est sorba ol bus cognita est: terrestrem substantiam dominantem: et possidet modico subtili participat ei mixto.

D ¶ Et dicit eo.li.ca.quod incipit Mois: id est arbor sorbe: cuius fructus vocatur a multis oya cum.y.littera stiptica participat qualitate: sed debiliori nespilo multum quo circa et dulce est cum comeditur: et minus nespilio est ventris constipatiuus.

E ¶ Palladi. Mense Januario Februario et Martio locis frigidis: callidis vero Octobri et Nouembri sorba seruntur eggregie: ita vt matura in seminario ipsa poma pangantur.

F ¶ Ego expertus sum multas arbores ex pomis sponte progenitas: et in crescēdo et in ferēdo extitisse felices plantas: etiam si quis ponere voluerit: habebit arbitriū dūmodo calidis locis mense nouēbri: tēperatis Januario vel februario: frigidis marcio inclinantem dispo nat. Amat sorbos loca humida montana: frigidis proxima solū pinguissimū: cuius indicium certissimū si frequēs vbicunque nascatur.

G ¶ Item mense Aprili sorba inseritur in se in cidonio: in spina alba: vel trunco vel cortice.

Capitulum.cccclvij.

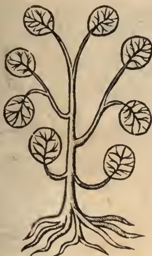

Oldanella. Pã.ca.cclvij. Chachil-
f le ara. grece azar. latine vero soldana
vel soldanella. Sera.li.aggre.ca. ca-
chille: est herba similis vsnen: nisi qꝛ est ma-
ior: ⁊ homines quidem comedunt eum cũ fi
cubus sicut comeduntur olera alia: ⁊ fo. eius
assimilantur folijs nasturcij: ⁊ ipsa est amplio
ris humiditatis ꝙ̃ cicera ⁊ magis aquosa.

Operationes.

A ¶ Sera.auc.habix. Chachille.i. soldanella
oritur in sterglinijs: ⁊ est herba similis vsnẽ:
⁊ non est vsnen: ⁊ in ea est aliqua caliditas pro
pter suaꝫ salsedinẽ: ⁊ eius salsedo ẽ salsedinis
B haurach. ¶ Et hꝫ proprietatẽ laxãdi aquã ci
trinam: cũ bibitur ex ea aqua eius: ⁊ nõ opor
tet ꝙ bulliat super ignẽ: qꝛ amitteret virtutẽ
sed detur in potu de eius succo sine ebullitio-
ne. Et quantitas que datur de ea est ab vna
tertia libra vsqꝫ ad duas partes libre cũ.3.x.
zuccari albi aut rubei fortis rubedinis qđ est
qꝛ rubeũ cũ leblcb.i. volubilis ⁊ cũ fumo ter-
re: ⁊ cũ cachille fortioris virtutis est ꝙ̃ albuꝫ.
C ¶ Et idem auc. Ysaac benaraꝫ. Cachille est
herba similis cicute in opatione sua: ⁊ est ca.
⁊ sic. cuius proprietas est ꝙ aufert eructuatio
nes corruptas: ⁊ aqua eius purgat aquã citri
nã: ⁊ ꝯfert tumoribus vẽtris ⁊ debilitati epa
tis ⁊ est cõueniẽs nutrimẽto: ⁊ hꝫ operationẽ
in stõ propter viscositatẽ paucã que est in ea.

¶ Et idem auc. Aben.mesuay. Proprietas D
est lexare aquã citrinã subito: ⁊ dosis eius est
a quattuor partibus lb. vsqꝫ ad partes duas
absqꝫ ꝙ bulliat. ¶ Et idem auc. Rasis. Sol E
danella purgat aquã citrinã: ⁊ puocat vrinã.

Capitulu.ccccl viij.

Colopendria. Ysi. Scolopẽdras di-
f citur eo ꝙ folia eius scolopẽdro ani-
mali similia sunt: nascitur in petris
humidis: ⁊ caulem nec semen nec florem ha-
bet: folia eius a superficie viridia sunt subter
rufa ⁊ lanosa.

Operationes.

¶ Ideꝫ Ysi. Splen curat: vnde ⁊ splenos di A
citur. ¶ Actor. Scolopendria ſm phisicos B
ipsa est que vulgo lingua ceruina dicitur.
¶ Rasi in Almansore. Saculinfundirion.i. C
scolopendria calida est: spleni grosso ⁊ stran-
guirie ac lapidi remediũ affert. ¶ Avi. Sco D
lopendria ca. est in primo sic. in. ij. subtilis re
solutiua. Confert spleni magnifice. Confert
etiam singultui ⁊ yctericie: frangit lapidem
in renibus ⁊ vesica. Et dicitur ꝙ ipsa est her-
ba petrosa que nascitur in locis fontium.
¶ Quidam autẽ dixerunt ꝙ est species squil E
le. Item virtus scolopendrie habet eandem
virtutem cum cetarach. quare lege capitulũ
cc.de.C. ¶ Additio. Dyas. Scolopendria F
magis facit ad asma quam alie medicine.

Capitulum.ccccliy.

Cropbularia. Pandecta. Scropbularia. Castrágula. Strágularia idest Paulus cap. de scropbularia berba est hñs folia tenuia et subtilia: que cũ flectunt vt frangantur strident: et ideo multis df caulis stridolus: et radices sunt ei satis subtiles in quibus adherent radices rotunde: sicut sunt auellane mundate albe mittentes lac.

Operationes.

A Idem Paulus. Radix illa dicitur scropbulis medica.

Capitulum.cccclx.

Torax latine. Ara. melachac: Grece sigia. Sera. li. ag. ca. melachac. auct. Dyasc. Eius species sunt tres. s. liquida: sicca et kearmitarum: vnde arbor storacis magna que vocatur lubue: habet lignum quod assimilatur ligno sarco: folia eius sunt folijs similia scilcẽ. i. lilij: hz fructum albũ magnũ maiorẽ quam auellanã similẽ: prunis albis duos habentẽ cortices quorum exterior comeditur: et est in eo amaritudo: interius est nucleus pinguis sicut nux: et exprimitur ab eo oleum: et cortex huius fructus est storax sicca: et gũmi huius arboris lubue est storax kearmitarum: et latine vocatur calamita. i. bona gutta: a calos quod est bonum et mita quod est gutta: inde storax calamita. i. bona gutta. Et alio nomine vocatur sigia: et est gummi albus fortis albedinis: et vocatur gũmi illud lubue kearmitarum: et melior species omniũ est illud gummi lubue. Et melior ex storace sicca est rubea que assimilatur maci. et deterior ex ea est illa que est arida nigra. Substantia vero storacis siccee que non hz oleum administratur in suffumigationibus. Et istã romani vocant cõfectam vel cozubrum: et est oleum quod ingredit in vnguentis balneorum. Et melior illarũ specierum est lubue muscathi: et est gũmi albus albedine mixta rubedine: et postea est sicca que clarificatur non hñs oleũ: et est spissa rubea: et deterior ex ea est lenis nigra: et lubue muscatum est lubue kearmitarum. Et est notũ apud christianos: et est storax kearmitarum: id est storax calamita: et rubea gummosa: et est gũmi. Substantia vero storacis sicce que nõ habet oleum vtuntur christiani in corum ecclesijs et suffumigationibus: et vocant eam confictam vel cozubrum: et deterior ex ea est nigra que assimilatur serrature ligni. Et idem auctoritate Dyascori. Storax liquida est pinguedo myrrhe recentis: vt apparet in ca. Myrrha: et extrahitur a myrrha: quia terunt eam cum aqua pauca: et premunt cum cornu: et est boni odoris: et ingreditur in confectionibus: et sola etiam sine aliqua admixtione olei: et pa-

rum ex ea est multe virtutis ꝛ calefacit. ꝛ calefa-
ctio ei⁹ ē silis calefactōi mirre ꝛ oleorū calido-
rū ꝛ siccorꝫ. Et storax liquida vocatur meth. ꝛ
meth exꝓmit̃ ex gūmi arborꝫ q̄ assimulant̃ ar-
borib⁹ citoniorꝫ: qđ gūmi ē mirra. qđ inuenies
si legas capl'm mirrha. Sed storax kearmita-
rū ē lachrimū arboris eiusdē nois. cui⁹ vīge in-
tra caniculas ortū ex se emittūt scobē silez ser-
re q̄ cauernate lachrimū ꝓfluūt ei⁹ distillatū in
terrā ꝯueniēs ē. Illa āt q̄ ꝑcedēs vīgis inhēserit
cū siccat̃ munda ꝛ satis alba. Dehinc flaua fit
solis cā ꝛ mucosa. Et melior ex ea ē piguis ru-
bea silis resine pini: ꝛ sūt ī ea frusta alba: ꝛ re-
mā̄et ī eo odor bon⁹ lōgo tpe: ꝛ qñ frāgit̃ ema-
nat ab ea humiditas q̄ ē sic mel. Sꝫ illa q̄ ē ni-
gra ꝛ sicut furfur ē mala. ꝛ iā īuenit̃ in ea gum
mi arabico coloris clari. cui⁹ odor ē sicut odor
mirrhe. Et parꝫ qdē inuenit̃ de hoc gūmi. Et
adulterat̃ storax cū serrature ligni putrefacti
cōmixti cū melle ꝛ residuo. ꝛ suba mirre yreos
puluerisata ꝛ aliis rebus scilicet cera ꝛ adipe.
sꝫ illa q̄ nō ē adulterata hꝫ odorē acutum.

Operationes.

A ¶ Galien⁹ viij. sim. phar. ca. Storax. Uirtus
est calida: ꝛ que mollificat ꝛ maturat.

B ¶ Dixit in quinto epidimiarꝫ. ꝙ est vna ex re-
bus mortiferis sic' iusqamus ꝛ mandragora.

C ¶ Et idem eođ li. ca. storax. Calefacit ꝛ molli
ficat ꝛ digerit̃. vñ licet Aui. li. ij. c. đ storace: di
cat aliter modū factiōis storacis. Serapiōi tñ
magis credendū est. qꝛ magis expert⁹. Unñ di
cit Auicen. ꝙ storax hu. alia est que extrahit̃ ꝑ
seipsam gūmi. ꝛ est storax calamita. ꝛ alia est q̄
extrahitur cū decoctiōe. ꝑ se āt extracta ē citri
na: sed q̄ ꝑ decoctionē extrahit̃ ē nigra. ꝛ ē sto
rax liqda. ꝛ fex hui⁹ est storax sicca. ꝛ est cōficta

D ¶ vel corubrū. Auerrois. v. Collige. ca. đ sto-

E race. Storax calamita cal. ī. ij. sic. ī. i. ¶ Item
curat tussim ꝛ corizam ꝛ brancos ꝛ raucedinē
ꝛ ꝓuocat menstrua qñ bibitur. ꝛ qñ supponitur
matrici. ꝛ fumus ei⁹ est similis fumo olibani.

F ¶ Sera. auc. Dias. Uirtus eius ē calida: mol
lificatiua: maturatiua: ꝛ cōuenit tussi ꝛ catar-
ro ꝛ corize ꝛ raucedini qñ bibit̃. ꝛ fit ex ea nas-
cale cōuenit coartatiōi matricis: ꝛ ꝓuocat mē
strua. ꝛ qñ deglutit̃ cū pauco gummi albotin
mollit vētrē mollificatōe leui. ꝛ miscet̃ cū aliq̄-
bus vnguētis resolutiuis. ꝛ cū oleis q̄ resoluūt
lassitudinē. Et administrat̃ assata ꝛ torrefacta ꝛ
adusta: ꝛ colligit̃ fum⁹ ei⁹ sicut fum⁹ olibani.

G ¶ Et idem aucto. Albugerig. Cōuenit dolo
ri pectoris ꝛ pulmōis. ꝛ delet corizā ꝛ retinet
ventrē. ꝛ aromatisat stomachum. ꝛ cōuenit vē
tositatib⁹ grossis ꝛ nodationib⁹ membrorūꝫ.
Et quādo bibitur aut linitur exterius: ꝛ vlce-
ribus conuenit scabiosis humidis.

¶ Et idem auct. Atabari. Fumus storacis ē H
bonus catarro multum. ꝛ storax est calida ꝛ sic
ca ꝛ stringit ventrem.

¶ Platearius. Storax est calida in ꝑmo gra I
du sicca in secundo. ꝛ alia quidēꝫ est calamita
alia rubea alia liqda. Quelibet illarū est gum
mi arboris in India nascentis. Storax liqda
reperit̃ in calabria. Storax vero calamita dr̃
nō a calamo: sed a calo qđ ē bonū: ꝛ mita qđ ē
gutta. q̄si bona gutta. ꝑ decē annos durat.

¶ Eligenda est ista que subrufa ē vniusqꝫ co- K
loris per totum: ꝛ saporē pontica ꝛ subamara
qui malaxari potest in cera. Que autem dulcē
saporem habet sophisticata. Nam yriin illiri
cam cum melle conficiunt ꝛ storacem calami-
tam: vt sophisticetur: addunt. Sed discerni-
tur quia talis habet dulcedinem nimiam: ꝛ si
manibus tractetur: statim fit humida ꝛ paruꝫ
viscosa. Si vetus est cum malaxatur pulueri-
satur. Sed storax rubea plus accedit ad rubo-
rem: effectus similes habens. Storax vero ca-
lamita maioris est efficacie. Uirtutem habet
ex ponticitate confortandi: ꝛ ex qualitatib⁹ su-
is consumendi.

¶ Contra debilitatem ac frigiditatem cere- L
bri ꝛ catarrum ex ea malum informatur ꝛ na-
ribus apponitur. Caphala ex eadem facta su-
per dentes laxatos ꝛ gingiuas confortat ꝛ cō-
firmat.

¶ Emplastrum ex eiusdem oleo factum con- M
tra frigiditatem stomachi valet stomacho su-
perpositum. Item contra frigiditatem stoma
chi: ꝛ contra frigidum reuma capitis dantur
pillule storacis.

¶ Suffumigatio ex eadem facta per inferio- N
ra prouocat menstrua. Ualet etiam per infe-
riora. si fiat puta inferius contra matricis suf-
focationem. Si superius contra sui precipita-
tionēꝫ. Liquida storax in emplastris ꝛ vnguē-
tis maxime contra tineam ponitur: ꝛ diutissi-
me seruatur. Seruatur autem diutius storax
rubea ꝙ calamita.

Capitulum cccclxi.

Ubere: vel Suberie. ¶ Ysidorus li-
bro ethymologiarum. Subere est ar-
bor ex qua validissima cortex nata-
torius extrahitur. sic dicta: quasi subedies co
ꝙ fructus eius sues edunt. Porcorum enim

Capitulum: cccclxii.

sunt alimenta non hominum. ¶ Plinius li. xvj. Glandem fert suber sicut quercus ⁊ ylex fungosam carnem nigidius tradit fieri subere sicut esculo ⁊ robore. Tardissimo germine germinat suber ac concipit. Et incipiente hyeme truncum emittit. Siluestrem generi folia non decidunt suberi ac buxo. Et est cortex carnosus suberi ac populo. Suber tempestiue cesa torquet sese funditqꝫ. Cariem vetustatemqꝫ sentit hec arbor tardissime. sicut ⁊ glandes atqꝫ castanee. Ceterum in aquis nō fluctuat suber si demat cortex. Est autem suber arbor minima. glans eius pessima ⁊ rara. Cortex tm̄ in fructu precrassus ac renascens. atqꝫ etiam in nos pedes vndiqꝫ explanatus.

Operationes.

A ¶ Plinius vsus eius marine nauium ancoralibus: piscantiumqꝫ tragulis. ceadorū obturamentis conuenit. Preterea i hyberno feminarum calciatu: quamobrem greci cortices arborum appellant.

B ¶ Sunt ⁊ qui feminam ylicem vocāt. Et vbi non nascitur ylex. pro ea subere vtuntur. In carpentariis precipue fabricis: vt circa helyn ⁊ lacedemonem. Hec in Italia nascitur tota: aut omnino in gallia.

C ¶ Idem in lib. xxiiii. Suberis cortex tritus et aqua calida potus ex vino calido sanguinem excreantibus magnopere laudatur.

Smach. Platearius. Sumach est
ſ cuiusdam arboris fructus similis gra
nis. ex quibus tingitur pānus rube⁹. Admixtione quoqꝫ sumach sophisticantur illa grana. Est autem sumach fri. in. ij. gra. sic. in. iij. Per annos quattuor seruatur. Virtutem habet constringendi: ⁊ incitat appetitū. Pandecta. ca. dclviii. Sumach latine. arabice adiutor vel barso. grece riskitin. ¶ Sera. li. ag. ca. sumach. auc. Dyasco. Est planta nascens in locis saxosis habens folia longa: ⁊ habet ramos altos: ⁊ fructum in racemis quorū color vergit ad rubedinem sanguinis. ⁊ grana sunt in racemis in magnitudine granorū lentisci: ⁊ aliquantulum lata. Iuuamentū ei⁹ est in cortice granorum.

Operationes

¶ Et idem auctoritate Galieni. Melius qd est in tota arbore est cortex grani eius. Et succus eius quando existit in eo sapor stipticus: et virtus eius est que infrigidat in secundo ⁊ desiccat in tertio. A

¶ Galie. viii. simpli. farma capi. de sumach. sm̄ translationē grecam: qd incipit Riskitin. idest sumach. fructuosa plantarum stipticat ⁊ siccat. Unde ⁊ cerdones ad stipticandum ⁊ siccandum coria vtunt̄ hac planta. Et propterea B

nominatur

nolatur viso depsica: idest coriorum aptatiua.
C ¶ Melius aũt fruct⁹ ei⁹ maxime ꝛ succ⁹ ad vtilitatez veniũt. sufficientes auferre existens q̃litates. Cõcordat aũt ꝛ tot⁹ q̃ ₰z ptez vsus sensui ꝛ ₰z gustũ. Erit igiꝭ ꝛ ħ pharmacũ siccatiuũ q̃dez i tertio gradu: ifrigidatiuũ aũt ex secundo.
D ¶ Cõtra vomitũ ex calore. spõgia itincta i aceto decoctiõis ei⁹ ori stomachi supponiꝭ. Cõtra dysenteriã iferioꝝ itestinoꝝ vicio factã puluis ei⁹ cũ aqua decoctiõis ordei ꝯficiꝭ: ac p clistere
E inijciꝭ. ¶ Fit ẽt emplastrũ circa pectinẽ ac renes ex eiusdẽ puluere ꝛ oui albumine ꝛ aceto. Si vͦ supioꝝ vicio fiat aq̃ decoctõis ei⁹ vł saltẽ puluis daꝭ: ꝛ carnes i aqua decoctiõis eius
F dẽ decoquẽtur. ¶ Cõtra fluxũ sãguinis e naribus: medulla sambuci i succo sanguinarie itincꝭ ꝛ puluere sumach aspsa narib⁹ imittitur.
G ¶ Cõtra emoptoicã passionẽ e vicio spũaliuz draganiũ ꝛ gũmi arabicum p noctẽ cũ p̈dicto puluere dimittanꝭ. ꝛ mastix cũ aqua rosaꝝ cõficiꝭ. Indeq3 pillule formenꝭ. quas patiẽs sub
H lingua teneat: ꝛ paulatim transglutiat. ¶ Cõtra dysenteriam iteꝝ ex vicio superioꝝ intestinoꝝ puluis sumach i olla cũ anathasia datur. Suppositoriũ quoq3 factũ ex illa vel tali puluere ꝛ anathasia ꝯtra fluxũ valet menstruorũ.
I ¶ Contra pruritũ oculoꝝ ex calore ꝛ humore lauantur oculi ex aqua decoctionis eius.

Capitulum. cccclxiii.

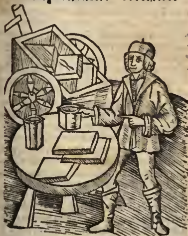

Apo. Pãdecta. li. dcxiij. Sabon. i.
f formicariũ. Latine Sapo. Eñ sapo fit ex forti lixiuio ꝛ q̃cũq3 pinguedie. Cui⁹ multe sũt spẽs. Est. n. spat arẽtic⁹: q̃ sic dꝭ eo q̃ scidit i spata. ꝛ iste vocaꝭ iudaic⁹: quo iudei lauãt sericũ. Et est ali⁹ gallic⁹. ꝛ ali⁹ muscatus. ꝛ alius mollis ꝛ niger. ꝛ vocatur sparatencus.

Operationes.

¶ Sera. li. ag. c. Sabon. auc. Pauli. Virt⁹ A
eius est q̃ abstergit ꝛ purificat. ꝛ est calida ꝛ vlcerat corpus. ꝛ est fortis in hoc. ꝛ est bonuz ad maturãdum apostemata dura. ꝛ ad tollẽduz saniem: ꝛ ad mollificãdum apostemata dura. B
¶ Et idem auc. Rasis. Est calida ꝛ vlcerat corpus. ꝛ est fortis in hac opatione. Et si admisceꝭ cũ alijs medicinis calefacit mediocriter. C
¶ Ad apostemata maturanda sapo magnuz presidium est: tamen cyrurgicis caute vtẽtur ne nimium ante maturationem corrodetur.

Capitulum cccclxiiii.

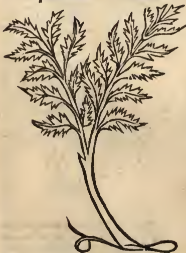

Anacetũ. Dyaꝭ. Tanacetum est spe-
t cies artemisie: que tagetes nolatur: et est tenera: semen habẽs minutum: et vnã hastã folijs plenã: nasciꝭ in locis mediterraneis ꝛ altioribus: florem mellinũ atq3 tenuẽ ꝛ iocundiorem. Hec a grecis vocatur tagetes vel tanacetũ: ꝛ aliqui eam vocant athanasiaz vel ₰m quosdam thanasiam.

Operationes

A ¶ Dyas. Arthemisia q̄ tanacetum vel tage-
tes dr̄ facit ad vesice dolorem ⁊ stranguriam:
succo dato ex vino. ʒ. ij. febricitāti ex aqua ca.
ciatis. ij. potui datur hic succus.
B ¶ Tunsa cū axūgia ⁊ aceto coxarū dolori me
C dicat̄ ligata vsq₃ ad tertiā diem. ¶ Et infan-
tem hilarem facias intende ⁊ suffumigabis: ⁊
omnes incursiones malorū auertet: ⁊ hilario
D rem faciet infantem. ¶ Gal. Omnes species
arthemisie conueniunt lapidibus in renibus
existentibus: ⁊ ad calefactiōes ⁊ extractiōes se
cundinarum: ergo thanacetum.

Capitulum: ccccl xv:

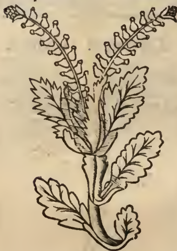

Aspia. Pādecta cap. dxlvij. Meza-
t barā. i. tapsia: qdā dicūt q̄ est mezere
on. aliqui dicunt q̄ est elacterium.

Operationes

A ¶ Scd̄m Sera. li. ag. c. Mezabarā: est plāta
q̄ repitur in India cuius cortex exterior h₃ in
uamentū ī medicina in doloribus iuncturarū.
B ¶ Et hec qn̄ ponit̄ ī fluminib⁹ inebriat pisces
Et melior ex eo est illa q̄ h₃ subtilem corticem:
⁊ in sapore eius est acuitas parua: ⁊ dosis eius
simplicis cū zuccaro est aureus vnus.
C ¶ Platear⁹. tapsia ī tertio gradu ē ca. ⁊ sic.
per tres annos seruatur. Radix ei⁹ medicine
competit vsui: sed nunq̄ per se debet dari. prin-
cipal̄r educit p vomitū: secūdario per secessū.
¶ In medicinis vomitus maxime ponitur: s₃ D
teritur. Oportet q̄ terens maxime faciē ⁊ ocu-
los cooperiat vt paruum aut nihil videat: testi-
culosq₃: quia cito inflantur.
¶ Quod si aliqua inflatio euenerit īfundatur E
pannis in aceto: ⁊ fiat inde partis in frigidita
te fricatio. Uel idem fiat cum succo ⁊ trahit.
Uirtutem habet humores dissoluendi. ⁊ ad
superficiem corporis attrahendi: ⁊ in grossā
ventositatem resoluendi.
¶ Pli. li. xiij. Tapsiam vocauere quidam se- F
men ferule eo decepti. q̄ ferula sine dubio nō
est tapsia: sed sui generis feniculi folijs inani
caule: nec baculi longitudinē excedēte. Semē
quale ferule. Radix cādida. incisa lac emanat
⁊ cōtusa succo abdicat omnia venenata. Quip
pe fodiētibus etiā nocet si minima aspiret au-
ra intumescunt corpora. fa ciemq₃ ignes acri
inuadunt: ⁊ ob id ceroto prius illinunt.
¶ Quibusdā tn̄ morbis auxiliari dicūt medi- G
ci pmixtā alijs. Itē ī alopitijs. sugillatisq₃ ac
liuētib⁹. seu vene remedia desint: vt scelera cō-
trectēt. Sed ista p̄texuerūt noxio īstrumēto. tā
tūq₃ ī pudēdi est vt venenū ortis eē p̄suadeāt.
¶ Tapsia est ī aphrica vehemētissima. Qui- H
dam p messes caules incidunt. Et in ipsa radi
ce excauant quo succus cōflat arefactūq₃ tol-
lunt. Alij foliū radicē in pila tundunt. ⁊ succū
in sole coactū etiam in pastillos diuidunt.
¶ Idem in libro. xxvi. Ad lichenas vtuntur ⁊ I
tapsie radice cum melle trita. anguine ⁊ arge-
monia medetur in vino sumpta.
¶ Cōstantinus in li. graduū. Tapsia ē herba K
supterrā saliēs. i. brachiū. cuius color rubeus
est. Frondes hēt virides aliquātulū colori plū
beo ptinētes. Cortex aūt radicis ei⁹ ruffus. ni-
gredini parū attincos. sed ītus est citrin⁹. Hic
cortex medicine congruit. Calidus ⁊ siccus ī
tertio gradu. Grossos ⁊ viscosos humores at-
tenuat. ⁊ valet sciaticis ac podagricis flegma
q₃ viscosum vbicūq₃ fuerit purgat. Miscetur
⁊ medicinis empetiginō. Morphee atq₃ sca-
biei. colatiuus enim est ac mundificatiuus.
¶ Diascorides. Tapsia dicta est eo q̄ in tapso L
insula in primo inuenta est. frutex est illi feni-
cule similis. habens folia similia maratro. ha-
stas tenues in quibus singulis sūt capitella si-
cut ī aneto. flos āt ē niger siue mellinus. semē
q₃ latū ferule simile s₃ min⁹. Radix ē illi alba
⁊ maior. coriū hn̄s grossū. ⁊ in odore viscida.

Succus

Succꝰ eius q̄n colligit̄ colligēs nō sic ꝯ ventū
sitꝰ qꝛ manꝰ ꝛ facies ebuliēt: vtꝰ ē ei ca. catarti-
M ca. ¶ Coriū radicis eiꝰ ꝛ succꝰ ꝛ lachrymū ac-
cepta in ꝗ̄a supiꝰ ꝛ iferiꝰ boleꝫ purgat plus tū
iusto accepta necē īfert. Purgatio ipsiꝰ dolo-
rē mitigat lateris. Asmaticis opitulat̄ bis ēt q
putridū hn̄t sputū medicat̄. Est āt dieta eiꝰ cre-
tica eiusqꝫ potio dāda ē escis: aut cotturis ad
mixta. Radix eiꝰ ꝛ lachrymū tātā hꝫ calidita
N tē vt nullā hēat cōpatonē. ¶ Vn̄ succus eius
capiti supunctꝰ alopicias emēdat: ꝛ radix eius
viridis īfricata idē p̄stat. liuores ēt detergit.
O ¶ Succus eius addito libanotide ac cera eq̄li
pōdere oīa p̄dicta pōt facere. In quolibet āt lo
co positꝰ nō dꝫ amplius eē q̄ duabꝰ horis. Sꝫ
ante ꝛ post loca fouenda sunt aqs calidis lenti
gies mūdat. lepras limpidat. pustulas purgat
marie mixto sulphure veteris lateris aut pul-
monis dolores curat. Arteticos ꝛ podagricos
maxime iuuat. Nudis locis īpositus ea vestit.
sed fomēto id facit. humores ēt de pfundo vio
lenter extrahit. sicqꝫ dyaforesim facit.

Capitulum. cccclxvi.

Amariscus domesticus: Pli. li. xvi.
Tamarix ē arbor crassissima hn̄s fo-
lia nūquā decidētia. ¶ Idē li. xxiiii.
Tamaricē arbitrāt̄ qdā eē miricē. ¶ Aui. In
tamarisco est stipticitas ꝛ aptio ꝛ mūdificatio

absqꝫ vehemēti exsiccatiōe. Et eius aqua ē ab
stersiua ꝛ desiccatiua. cuiꝰ abstersio plus ē eius
exiccatōe. ꝛ eius exsiccatio est cū stipticitate:
sꝫ fructus eius vehemētioris est stipticitatis.
In tamarisco qdē est subtilitas pauca. ꝛ q̄nqꝫ
administratur loco eius viridis galle.

Operationes

¶ Aui. Eiꝰ decoctio embrocat̄ ad pediculos: A
ꝛ iterficit eos. Ex eius foliis fit emplm̄ sup apa
ta flura. Eiusqꝫ fumus variolas exsiccat ꝛ vl-
cera hūida: qđ ex eo tritū est: ꝛ eius cinis spar-
git̄ sup adustionem ignis. Fructus eiꝰ ꝛ cinis
vlcera difficalia exsiccāt: ꝛ carnē additā corro- B
dūt. ¶ Decoctio foliorꝫ eiꝰ cū vino cōfert dolo
ri dētiū. ore ex eo colluto: phibētqꝫ corrosionē
eorū ppriis fructibꝰ. Iterūꝫ eius fructus stat
loco galle ꝛ licij in egritudinibus oculi.
¶ Cōfert itē antiquo sputo tamariscus. ꝛ p C
prie fructus eius. Rami eius in aceto dissoluti
cōferūt spleni. emplo ex eis fcō. ad splenē quo-
qꝫ bibitū vinū in quo decocta sūt folia eius, ac D
virgulta. ¶ Et ex eius ligno faciūt sibi splene
tici vasa. Deniqꝫ ꝯfert solutiōi antiq̄: ꝛ ad flu
xū matricis. sedeturqꝫ ī eius decoctiōe. Bibi-
turqꝫ fructus eius q etiā cōfert morsui rutele.
Platearius. Tamariscus ca. est ꝛ sic.
¶ Vinū decoctiōis eius valet ad opilationem E
splenis ꝛ epatis: strāguiriā ꝛ dissenteriaꝫ. Est
enī diureticū. Puluis eius in cibis positus ad
eādem valet. Freq̄ns eius bibitio in vase tali
valet ad idē. cortex maioris ē efficacie. ¶ Pā F
decta. li. lxix. Athel vel tarmezit arabice. Gre
ce nadabar. Latie vo tamariscus domestica.
¶ Sera. li. ag. c. Athel. i. tamariscus domesti G
ca. ꝛ est arbor multū lōga vsqꝫ ad celū dura re
cti linea. folia eius lōga subtilia stricta ꝛ nō hꝫ
spinas. ꝛ ex ligno eius fiūt parapsides ꝛ inciso-
ria ꝛ vasa alia. ꝛ ipsa est magna athel ꝛ grece
vocat̄ nadabar. Et oēs arbores ex qbꝰ fiūt va-
sa hmōi noiant̄ nacba. sꝫ ē athel aliquātulū ar
bor rubea quasi coloris scorpionis. ¶ Et ideꝫ H
auc. Dyas. Athel est silis tamarisco ꝛ est ī ba-
bilonia. ꝛ aq̄ infusiōis eius ponit̄ ī sief q̄ admi-
nistrant̄ habentibꝰ debilitateꝫ visus. ¶ Et idē I
auc. Gal. Athel est spēs tamarisci. ꝛ est arbor
q̄ magis vēto agitat̄ q̄ arbor tamarisci In sa
pore eius est stipticitas ꝛ nō hꝫ florem. ꝛ hꝫ fru
ctū rotūdū sicut cicer. habentē colorem cineri-
ciū ad glaucedineꝫ tendentē. intra q̄ sunt gra-
na pauca inuicem cōglobata ꝛ iuncta. q̄ nomi
nantur grana dulcia. Colligunt̄ in mense Fe
bruarij. est calida ꝛ sicca ī pmo gradu. Virtu-

tes illius inuenies in ca. primo sequenti.

Capitulum ccccLxvii.

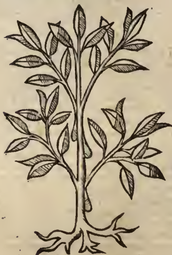

Tamariscus agrestis. Pandecta ca.
t cxx. Casa arabice. Grece mirica vel
bruca vel mirthi. Latine vero tama-
riscus. Ubi sciendũ q̄ tamariscus q̄dã est ma-
sculus: ⁊ est Athel: de quo in p̄cedenti capitu-
lo dictũ est: ⁊ vocat̃ sil̃r tamariscus domestica
⁊ q̄dã est femina: ⁊ est illa arbor quã cõiter nos
vocamus tamariscum: ⁊ ista vocat̃ sil̃r tama-
riscus agrestis. ¶ Sera. li. ag. ca. de casa. Ca-
sa. i. tamariscus agrestis: ⁊ est arbor erecta q̄
nascat̃ in ag̃s: ⁊ hꝫ fructũ q̄ assimilat̃ floribus:
⁊ est similis in fluxibilitate sua vinee: ⁊ illa sp̃es
vocatus ab aliq̄bus bruca. Est in babilonia et
in seni. Alia tamariscus que est domestica que
noiat̃ termezit siue athel: ⁊ assimilat̃ agresti ĩ
oĩbus p̄ter q̄ in fructibus in longitudine: quia
fructus eius est rotundus similis gallis dēta-
tis ⁊ est stipticus: ⁊ ponit̃ loco galloꝝ in medi-
cinis. Et sciendũ q̄ est arbor quã ipse noiat in
p̄cedenti capitu. de qua dr̃ q̄ est arbor magna
vsq3 ad celũ: q̄ vocatur athel ⁊c̃. ¶ Gal. viii.
sim. far. capi. de tamarisco agresti. In sapore
eius est stipticitas: ⁊ est virtus eius q̄ incidit et
abstergit: sed folioꝝ ei⁹ ⁊ radicũ ⁊ ramoꝝ sub
tilitas est plus subtiliatione fructus eius.

Operationes

¶ Sera. auct. Dyas. Radix tamarisci ponit̃ A
pro gallis ĩ medicinis oculorũ ⁊ oris: ⁊ est cõue
niẽs sputo sanguinis: ⁊ potat̃ in fluxu antiquo
⁊ cõfert yctericis: ⁊ illis quos momordit rute-
la. ¶ Et qñ fit empl̃m cuꝫ ea diminuit apata B
flegmatica: ⁊ cortex eius operat̃ sicut fructus
eius nec plus nec minus: ⁊ folia eius cocta cuꝫ
aqua ⁊ bibita ipsa aqua extenuat splenem.
¶ Et qñ fit cũ ea collutio oris cõfert dolorib⁹ C
dentiũ: ⁊ est cõueniens mulieribus hñtib⁹ flu-
xum humiditatũ qñ fit sessio in decoctione ei⁹
⁊ proijcitur decoctio eius super illos ĩ quibus
generantur pediculi ⁊ lendines: ⁊ iuuat mul-
tum. Cinis ligni tamarisci qñ supponitur con
fert habentibus humiditates matricis.
¶ Et idem auc. Mesarugie. Cinis eius desic D
cat oĩa vlcera: ⁊ p̄p̄rie illa que fiũt ab adustiõe
ignis ⁊ ꝯfert apatibus frigidis qñ fumigatur
cũ eo. ¶ Et dixit mihi homo fidelis q̄ fuit que E
dam mulier super quam apparuit lepra: ⁊ da-
tum fuit ei de decoctione radicis tamarisci cũ
passulis sepe: ⁊ curata est. Et nos quidem ex-
perti fuimus in muliere alia: ⁊ curata ẽ: ⁊ hoc
fuit: quia egritudo eius prima fuit apostema ĩ
splene: ⁊ propter opilationem eius: que q̄dem
fuit causa non attrahendi melancoliam: ⁊ nõ
mundificandi vel clarificandi sanguineꝫ: ⁊ fu
it cã apparitionis lepre super eaꝫ. Qñ ergo re
solutum fuit apostema ⁊ opilatio propter ope-
rationem istius medicine: in eo q̄ fuit de natu
ra sua incidere ⁊ abstergere: reuerse sunt ad ea
rum sanitatem.
¶ Et idem auc. Gal. in. li. suo ad Glauconeꝫ F
qñ scripsit ei signa apostematis duri in splene
q̄ melior medicina eius est cortex radicis cap-
paris ⁊ scolopendrie ⁊ cortex tamarisci: ⁊ sum
mitates eius si coquantur in aceto.
¶ Gal. vii. sim. far. Qñ cortex tamarisci coq G
tur cum vino confert splem duro: ⁊ expellit do
lorem dentium: sed in fructu eius ⁊ in cortice
est stipticitas non pauca quousq3 virtus eius
est propinqua virtuti gallarũ viridiũ: nisi q2 ĩ
gallis viilis viridib⁹ manifestat̃ stipticitas solũ.
¶ Complexio fructus eius tamarisci est com- H
plexio inequalis: ⁊ possumus ei vti pro gallis:
⁊ cinis tamarisci quando comburitur hꝫ vir-
tutem desiccatiuam desiccatione forti: ⁊ est in
eo abstersio ⁊ incisio.
¶ Et idem in eodem li. capi. de mirica. Miri- I
ca ⁊ tamariscus abstersiue ⁊ incisiue ẽ virtutis
absq3 q̄ siccet manifeste.

¶ Plinius

R ¶ Plinius ca. de tamarisco. Tamariscus domestica hꝫ vtutē eādēꝫ sicut siluestris: nisi q̄ ē magis stiptica ⁊ minꝰ incisiua ⁊ abstersiua.

Capitulum. cccclxviii.

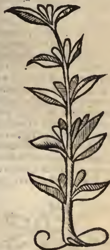

t Amarindi. Pādecta ca. dclxvij. Tamarindi arabice ⁊ latine. Grece oxifonitia. Sera. li. ag. ca. de tamarindo. Nascitᷓ multū ex eis in cesarea ⁊ in terris bamen: ⁊ folia eiꝰ sunt sicut folia filicis. ⁊ deferꝛ ex terris Indie. Et est fructus coloris rubei: ⁊ hꝫ medullā plurimā plusquā xilocaracta. crocei coloris ad nigredinē tendēs ⁊ hꝫ mellitatem: ⁊ est illud qḋ ex fructu administratᷓ postq̄ egrediunt grana eius. Et meliores tamarindi sunt noui: recētes: nō aridi: saporis acerrimi. Et virtus eorū est fri. ⁊ sic. in tertio gradu.

Operationes

A ¶ Virtus eiꝰ ē q̄ laxat colerā ⁊ reprimit acuitatem eius: ⁊ abscindit vomitū: ⁊ aufert pruritū ⁊ dosis aque eorꝫ postq̄ decoquūtur est lib. ß. ⁊
B aufert sitim. ¶ Et idem aucto. Mesuay. Est fri. in. ii. mollit ventrem: ⁊ est sicut pruna: nisi quia est subtilior ⁊ minoris humiditatis.
C ¶ Paulus capitulo de Tamarindo est frigida ⁊ sicca in secundo gradu.
D ¶ Aui. de viribꝰ cordis dicit: q̄ cōfortat cor.

Capitulum. cccclxix.

t Apsus barbatꝰ siue Tapsus barbassus latīe: grece flōmos. arabice busuri. Dyasco. ca. flōmos. Flōmos. i. tapsus barbassus: duo sūt eius gña: masculus ⁊ fēla. Vna est alba scꝫ masculus: alia est nigra scꝫ fēla. Masculus āt folia hꝫ oblōga ⁊ angusta: ⁊ bastā tenueᷓ ⁊ semē tenue. Fēla vͦo hꝫ folia cauliculo silīa sꝫ asperiora ⁊ latiora ⁊ bastā longam cubito vno albā ⁊ asperā. flores virides ⁊ albos: ⁊ semen nigrū. Radix est illi dura pollicis grossitudinem hñs: nascitᷓ in cāpis. Est alia flōmos agrestis vͥgas hñs lōgas in se ⁊ arborosas: ⁊ folia saluia silīa circa virgas suas. flores suos hꝫ aurosos aut mellīos sic̄ prassū: sꝫ folia sūt illi aspera circa terrā ⁊ obrotunda. Est alterū genus flōmos qḋ lignitꝰ dr: aut triallis: folia habēs tria aut quattuor aut plura: pinguia ⁊ aspera ⁊ grossa: quibus multi in lucernis vtūᷓ. ¶ Gal. viii. sim. far. ca. flōmos. Flōmos. i. barbassus: q̄dam est foliis alba: q̄dā vero nigra. Et alba q̄dem est masculus: cuius folia sūt strictiora. Alia vͦo femina cuiꝰ folia sūt maiora. Et vltra has est alia flommos agria. i. barbassus siluestris nūcupata aurifeꝛis ē floribꝰ radix pontica exīs gustu. ¶ Pli. ca. flōmō: qḋ latim barbassū vocāt: fri. ⁊ sic. cōplexiōis ē q̄rū altera ē masculusᷓ albidioribꝰ folijs atqꝫ āgustioribꝰ: altera fēla folia latioribꝰ

atq3 nigris. Est alius gen⁹ qð latini herbaȝ lu cernalẽ vocãt: ab eo φ ex ea lucẽ faciũt: vñ ꝛ lu cibꝛos eã vocãt: eo φ lucẽ ꝑbeat ymbꝛis.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Radices oĩs generis ſunt ſtiptice flu xum vẽtris vnimodus ipſaȝ dat⁹ cũ vino ſtri git: elixatura carñ bibita cõquaſſatiões ꝛ do-
B loꝛes laterũ tollit: tuſſim mitigat. ¶ Doloꝛeȝ dentiũ gargariſmo adhibita cõpeſcit: flõmos vero q̃ floꝛẽ hꝫ auroſaũ capillos inficit. Folia eius cocta in aqua ꝛ vt cataplaſma ĩpoſita du ricies ꝛ tumoꝛes ol'oꝝ ſoluũt: maligna vulne ra melle ꝛ vino addito ad ſanitatẽ perducunt.
C ¶ Aceto vero mixto vulneribus recẽtibus ſin gulare pſidiũ eſt: punctũ ſcoꝛpionis mitigat. Agreſtis flõmos folia cõbuſtioni opitulãtur. Folia eius q̃ dr̃ femina cũ caricis cõpoſita me moꝛatis cancris putredinẽ non admittit.
D ¶ Gal. Radix eius fluxibiles paſſiones iuuat Gargariſant aũt eam in oꝛe quidã ad dentiũ doloꝛẽ: folia vero dyafoꝛetice ſũt virtutis: flo res eius capillos purificãt: oleum enĩ ſo. ſiccati-
E ue ꝛ moderate abſterſiue ſũt virtutis. ¶ Pli. Fomentatio facta ex vino decoctionis eius va
F let contra emoꝛoidas. ¶ Ad idem valet ſi anus ex eo tergatur poſt aſſellationem.
G ¶ Ualet etiam ad tenaſmonem eucatiſma ex aqua decocta: ꝛ contra fluxum ventris.

Capitulum cccclxx.

t Tereniabin. Pãdecta. dclxxviii. Te reniabin gdã dicũt φ ẽ mãna: ſꝫ falſo ſimõ ẽ vt mel albũ habens ſapoꝛem manne.

Operationes

A ¶ Sera. li. ag. capi. tereniabin. Tereniabin. i. mel roſaȝ: vñ eſt ros cadens de celo: ꝛ aſſimila tur melli granuloſo ꝛ aggregato groſſo gra nulis: ꝛ eſt noiatũ mel roꝛis: ꝛ plurimũ cadit ſup arboꝛes q̃ ſunt in terra coꝛaſceni ꝛ in oriẽ te: q̃ arboꝛes hñt folia ꝛ ſpinas virides ꝛ floꝛes rubeos: ꝛ nõ faciũt fructũ: ꝛ cadit ĩ ea ſtella ſu
B per ſũmitates palmaruȝ. ¶ Et virtus eius eſt equalis mollificatiua ventris: ꝛ eſt humectati ua pectoꝛis: ꝛ conuenit calidis naturaliter: ꝛ ꝑ prie qñ ſoluntur in aqua Iuiubaȝ ꝛ prunoꝝ.
C ¶ Et eſt ex eo melius album ꝛ nouuȝ: ꝛ doſis eius ab aureis decem vſq3 ad viginti aureos.
D ¶ Et idẽ auc. Rabix. Sedat ĩflationẽ febriũ calidarum: ꝛ aufert ſitim: ꝛ mollit ventrẽ mol lificatione mediocri: ꝛ educit colcram cum fa cilitate. Et melius ex eo eſt album nouum.

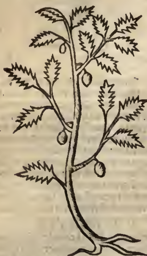

Capitulu3 cccclxxi.

t Terbẽtina. Pan. ca. cix. Botĩ arabice Grece terebĩtũ vĩ albotin: latine vo ar boꝛ grani viridis: ꝛ ẽ arboꝛ vñ emanat terbẽ tia. Sera. li. ag. c. botĩ. botin ẽ duaȝ ſpẽȝ: do meſtica

mestica ⁊ siluestris. Domestica.s.arbor terbē-
tina ē botin s₃ vitatē vl̄ terebītū.⁊ ē capin⁹ cu-
ius lacrim⁹ ē terebītina:⁊ ab ea dicit̄ pix ⁊ rasa:
⁊ fruct⁹ ei⁹ ē granū viride:⁊ siluestris ē lētiscus
arbor ī mōtib⁹ nascēs.⁊ dixit mihi qdā arabs.
Lētisci arbor ē sic̄ arbor grādiū magnaꝝ:nisi
q₂ ē pulcrior sūmitate.s.q₂ sūmitates ei⁹ sunt
ad rubedinē ↄ̄clives:⁊ sūt folia lenia:⁊ fructū
fac̄ ī racemis sic̄ botr⁹ magnitudinis granorū
granatoꝝ siluestriū:⁊ qñ maturant̄ fruct⁹ tūc
sūt rubei:⁊ folia ei⁹ silr̄ rubescūt.⁊ qñ fruct⁹ p-
fecte maturāt̄ sunt vt plimū nigri. Sciēdū ꝙ
iste arbor lētisci ē arbor q̄ grece vocat̄ scin⁹.cu
ius gūmi ē mastix:sic̄ appet in lr̄a mastix.folia
ei⁹ sūt sic̄ folia sorbi:⁊ odor ei⁹ ē odor ſtici. Nā
stinc⁹ vocat̄ plāta quā nos regnicole vocamus
lētiscū:scōgrue tñ:ex cui⁹ fructu extrahit̄ oleū
ō stinco. S₃ scin⁹ ē vere lētiscus.⁊ ē botin silue
stris. Gal.viij.sim.far.c.ō lentisco. Echin⁹.i.
lētisc⁹.frutex ħ ex aquosa sūba remissi calida
v̄tute ⁊ terrestri fri.nō mixta cōposita:ꝑpterea
ēt stipticat moderate:siccat ergo ī.ij.gradu iā
cōpleto vl̄.iij.īcipiēte ⁊c̄. Dias.ca.terebinti.s.
domestici:folia semē ⁊ coriū stiptica sūt sili di-
ligētia colligunt̄ sicut scinus. Semen eius ca-
costomaticū est. Est.n.calidum ⁊ diureticum.

Operationes

A ¶ Dyas. Terebintū domesticū vētrē stimu-
lat. Vino mixto morsib⁹ occurrit.ei⁹ resina eli
gēda ē alba ⁊ lipida vitreū hñs colorē ⁊ odorē
terebīti retinēs:vtilior ē oīb⁹ resinis.scd̄a post
B istā resinā vtilis ē resina scini. ¶ Tussi ⁊ ptisi-
cis medicat̄ more electuarij melle addito tora
cis vicia cōpescit:vētrē mollit erugīe cāpāe et
ere vsto:⁊ calcādo vl̄ nitro adiūcto lepras cor-
poris purgat.pus auriū melle ⁊ oleo mixto de
C tergit:pruriginē natur̄ ñ admittit. ¶ Profū
das plagas ⁊ vulnera replet.⁊ purgat malaxā
tib⁹ medicamīb⁹ necessarie miscet̄. Dolorē la-
teris ꝓhibet resina molli.i.pituita ⁊ colofonia
q̄ ex loco nomē accepit:hec vt electuariū data
tussi medent̄:oēs resine nō sunt vnius coloris.
Nā aut albe sūt:aut mellinū hñt colorē.fit.n.
resina liq̄da de cypresso:duriores vō resine sūt
D strobilina:pescilina:pituina:⁊ elatina. ¶ Eli-
gēda ē q̄ fuerit odorate vel limpida ⁊ nō liq̄da
valde:s₃ vt cera sit:⁊ nō valde fragilis. Me-
lior ē oībus pituina ⁊ elatina:q₂ odorate sūt.⁊
thuris hñt odorē.pescilina vō ⁊ strobilina ⁊ cy
pressina nimiā in se hñt virtutē. Nā scinina ē
silis terbētine:⁊ id operatur vt terbentina.
E ¶ Ysi. Terebintus est arbor generās resinam
osum resinaꝝ p̄stantiorē. ¶ Ambro. Si tere- F
binti fructus aqua misceat̄ in olei morē facile
transfundit̄. ¶ Glosa sup primū Regū. xvii. G
Terebintus est arbor de qua resina lachryme
p̄stantissime manat:vñ medicinalis industria
dissoluta cōglutinat. ¶ Glo.eccl̄. Terebintus H
est arbor breuis ⁊ fructuosa:nascit̄ ī syria cras
sissima est plenior ꝙ illa q̄ de cortice erumpit.
Huius arboris mascule sine fructu sūt. Femi
naꝝ duo sūt gn̄a. Alterius fructus rubet len-
tis magnitudine:alterius pallet:nec faba grā
dior:odore iocūdior.tactu resinosus. ¶ Pli. I
li.xij. In cocco insula nasci credunt̄ terebinti:
florē ībribus decussum terre halitu animāte.
¶ Idē li.xiij. Siria terebintū h₃:⁊ ex his ma K
scula sine fructu ē:s₃ in macedonia breuis est
arbor hec atq₃ fructicosa:in damasco sirie ma-
gna est. ¶ Idē li.xiiij. Terebinti bacce aut li- L
gnū recēs ī musto decoquūtur:sicq₃ vinū effi-
cit̄. ¶ Idē li.xvii. Resinā terebintinaȝ:vt fiat M
pix spissa:ī feruēti sartagine ponūt:⁊ hāc cete-
ris preferunt vt fiat pix in syria terebinto cor-
tices detrahunt. ¶ Idem li.xxiiii. Terebinti N
folia ⁊ radix collectiōibus imponunt̄ decoctuȝ
eorū stomachū firmat. Semen in capitis dolo
re bibit̄ in vino:⁊ contra difficultateȝ vrine vē
trē leuiter emollit:vētrē excitat Terebinti fo-
lia semen ⁊ coriū stiptica sūt. Semen eius ca-
costomachū ē. Est enī calidū ⁊ diureticum.

Capitulum. cccclxxii.

t Eda. Actor. Teda est arbor picea flā
mis ac luminibus apta. Ob quā cau-
sam vt estimo transumpto nomine lā
pades siue faces dicuntur tede.

Operationes

A ¶ Plinius li. xvi. Sextū gen⁹ arborū picē gi
gnētiū ē teda ꝓprie dicta. abūdātior succo ꝙ̄
reliq̄: parcior ligdiorqꝫ ꝙ̄ picea flāmis ac lumi
nib⁹ ēt sacroꝝ grata. Hāc mares dūtaxat fe-
rūt: ꝛ eā quā stactē greci vocāt odoris grauis-
B simi. ¶ Laricis morb⁹ ē vt teda fiat: hec autē
scꝫ teda: sicut ꝛ alia gnā que picem ferūt: accē
sa fuligine in modica repente carbonē cū eru-
ptionis crepitu expuunt: iaculanturqꝫ lōge ex
cepta larice: q̄ nec ardet nec facit carbones nec
alio mō vt ignis cōsumit ꝙ̄ lapides.
C ¶ Pix liquida in europa e teda coqtur muni
endis naualib⁹: multosqꝫ alios ad vsus lignū
eius cōcisum: furnis vndiqꝫ igni extra circun
dato: ferro vt in pinis sudor cali fluat aq̄ mō:
hoc in syria cedrū vocatur: eaqꝫ i egypto cor-
pora holuꝫ defunctorū pfusa seruant. In teda
cū humor manare desinit ex alia parte cortex
sitr aperit: ac deinde alia. Postea vero vt pix
eliciat: arbor tota succidit: ꝛ eius medulla vti-
tur. Mōtes amat teda ꝛ larix sicut ꝛ cedrus.

Capitulum. cccclxxiii.

t Ilia. Tiliā vocatā dicūt: eo ꝙ vtilis
est ad vsum teloꝝ nitore ꝛ leuitate
iaculandi. Est enim id genus mate
rie leuissime ad sculpturam vtilis.

Operationes.

¶ Plinius libro. xvi. In arbore tilia differūt A
mas ꝛ femina. Nam in mari materies dura
russior atqꝫ nodosa: sed odoratior: corterqꝫ
crassior ac detractus inflexibilis. Nec fert se-
men nec florem vt femina que crassior arbor ē
materie candida precellensqꝫ.
¶ Est autē mirū in hac arbore fructū a nullo B
attingi animaliū folioꝝ tū corticisqꝫ dulcē eē
succum. Inter corticem ꝛ lignum tenues hēt
tunicas multiplici mēbrana. e qb⁹ euocātur ti
lie vincula. Tenuissimū habet corium philire
coronarum lemnitis celebres antiquorūqꝫ ho
nore. Materies teredines nō sentit procerita-
te per quam modica: sed vtilis. Cortex est tilie
in vsu magno sicut abieti ꝛ fago.
¶ Cancbrum etiaꝫ gignit in tilia: vicꝫ pillula C
vim vrendi habens in medicina: de qua dictū
est supra. Montes ꝛ valles diligit tilia sicut et
abies ꝛ castanea. Mirumqꝫ quod euenit tilie
vlmo quoqꝫ euenit. Circumaguntur eniꝫ fo-
lia earum post solsticium: nec alio argumēto
certius intelligitur sidus confectum.
¶ Idē Plinius. Tilia est arbor nobilissima D
eademqꝫ videtur, ꝛ candidissima. Corticē tenuē
habet: ꝛ paulo ante equinoctiū vernale germi
nat sicut acer lentissima. Et ideo scutis facien-
dis aptissima quaꝝ plaga se protinus contra-
hit. Vulnusqꝫ suum claudit: ꝛ ob id contuma
cius ferrum transmittit: in quo genere sunt ti
lia ꝛ sambucus ficus ꝛ salix ꝛ populus.
¶ Idem in lib. xvij. Tilia cerasus ꝛ vitis corti E
cem mittūt: sed non vitalem corpori proximū:
verū eum q alio subnascente expellitur. ꝛ qui-
busdā vt platanis est cortex rimosus. Tilie ve-
ro renascitur paulominus ꝙ̄ totus.
¶ Idem in lib. xviij. Solsticium estiuale folia F
Tilie vertit ad mille vsus petende: ꝛ est confe-
cti sideris signum.
¶ Idem in lib. xxiiij. Tilia lepras sedat. Cor- G
tex potus in aqua frigida aluum purgat.
Imponitur ꝛ collectionibus lacrima ꝛ vulne-
ribus ambustis. Humore in folliculis huius
arboris nascens cuti nitorem inducit. facieqꝫ
gratiorem prestat. Cauliculi foliorum primo
vino decocti tumores sanant. Ex libro de na-
turis rerum eodem modo habetur: licet sub
alijs verbis.

Capitulum

Capitulum. cccclxxiiii.

Titimallus latine. Arabice xencua.
Serapion li.ag.ca.xencua.auc. Dy-
as. Xencua.i.titimallus. Et sunt eius
septem species. Quarũ vna dr̃ arabice baras-
mas. Grece vero caritias vel comites vel co-
mos. Et est masculus habens virgas quaruʒ
lõgitudo est plus vno brachio. In quaruʒ co-
lore est rubedo plena lacte albo acuto: ⁊ folia
sup virgas ipsas: similia foliis oliue: nisi quia
sunt longiora ⁊ strictiora: ⁊ radix eius est gros
sa aspera: ⁊ in summitatibus illarum virgarũ
sunt come similes iunco: ⁊ in summitatibus il-
larum comarum sunt capitella similia capitel
lis illius speciei: que dicitur nomlalis: ⁊ i istis
capitellis est semen. Uirtus eius est laxatiua:
⁊ ista est camelea. Et est alia species que nomi-
natur arabis: ⁊ grece carsites: ⁊ est femina: ⁊ ẽ
similis plante que dicitur didomedas: ⁊ habet
folia similia foliis mirti: nisi quia sunt maiora
⁊ strictiora ⁊ duriora: ⁊ sunt fetidi odoris: ⁊ ha
bent acutas summitates sicut spinas: ⁊ habet
virgas egredientes ab vna radice longas cir-
ca palmum vnum: ⁊ habet quod profert om-
ni anno simile nuci. Et ista nux dicitur vomi-
ca: ⁊ mordicat lingua mordicatione forti. Et
nascitur locis asperis. Uirtus aũt istius est si-
milis virtuti prime: nisi qꝛ cõmouet citius vo-
mitum ꝙ prima. ⁊ ista ẽ femina. ⁊ est ista spẽs
laureole. Et ẽ spẽs alia q̃ dr̃ arabis. ⁊ grece pa
ralios: ⁊ ei⁹ expositio ꝓprie maxime est illud qđ
nosant homines migath ⁊ cansomias: nascit̃
in maritimis locis: ⁊ habet ramos quinqʒ aut
sex aut septẽ ex vna radice. quorum longitudo
est circa palmũ vnum rectos: quoꝝ color ten-
dit ad rubedinẽ exeuntẽ ab vna radice. In q̄-
bus sunt folia parua ⁊ stricta ⁊ oblonga: similia
folijs lini. in summitate ramoꝝ sunt capitella
amigdalata rotunda: in q̄bus ẽ semen orobo
simile coloris varij. ⁊ sũt ibi flores quoꝝ color
est alb⁹: ⁊ est tota plãta lacte plena: ⁊ ista voca
tur latine esuala. Et spẽs alia q̃ arabice vocat̃
elyostropos: grece elyoscop⁹ hẽt folia similia
portulace. nisi qꝛ sunt subtiliora ⁊ rotũdiora: ⁊
quattuor habet ramulos aut q̄nqʒ egredien-
tes ab vna radice. longitudo quoꝝ est circiter
palmũ vnũ: subtiles ⁊ rotundos rubeos ⁊ ple-
nos multo lacte: ⁊ habet in summitatibus ra-
moꝝ coronã similẽ corone aneti: in qua ẽ flos:
⁊ semen est ei circa folia. q̄ ad cursum solis cõ-
uertitur cũ eius reuolutione. Et propterea dr̃
elistropos: ⁊ eius expositio ẽ aspiciẽs solẽ. Na
scitur in ciuitatibus plurimũ ⁊ in cauernis iu-
xta muros. ⁊ iste cõmuniter vocatur a latinis
titimallus paruus. Dicitur titimallus a timã
qđ est sol: ⁊ mallos quod est coma: qꝛ titimal-
lus vertit suas comas ad solem. Et est alia spe
cies q̃ dr̃ cyparissias. habet virgas fere vnius
palme longas aut plus: quarum color est ru-
beus: in q̄bus oriunt̃ folia similia folijs pini: q̃
dr̃ calicaris: nisi q̄a sunt molliora ⁊ subtiliora
⁊ minora. Et vniuersaliter sunt similia eis in
ꝑncipio sui ortus. ⁊ ꝓpterea sic nominatur hec
planta: ⁊ est plena lacte. Nascit̃ in locis lapi-
dosis ⁊ siccis. Uirtus ei⁹ est similis virtuti alia
rum. Est alia spẽs: ⁊ est illa q̃ nascitur itra la-
pides ⁊ dr̃ deodrodes: habet multos ramos:
⁊ color ramoꝝ ẽ rubeus: ⁊ sup summitates ra
moꝝ sunt folia mirti similia: subtiliora ⁊ lon-
giora paruʒ: ⁊ habet semen simile semini illi⁹
speciei que dicitur caricias: ⁊ modus operatio
nis ⁊ virtutis eius ex forma repositionis eius
est sicut dictarum specierum. Est alia species
que dicitur plantafilos. que habet folia simi-
lia folijs plante. q̃ dicitur flõmos: ⁊ radix eius
⁊ flos eius ⁊ lac eius laxat aquosum humorẽ:
⁊ quãdo teritur ⁊ ꝓijcitur i flumine vel stagno
occidit pisces. Et etiã species supradictorum
lacticiniorũ quas supra diximus faciunt hec.
Est alia species lacticinij q̃ dr̃ pithias similis
speciei q̃ dr̃ cyparissias que potest reponi cum

supradictis septē speciebus titimalli : ⁊ ꝓpter hoc posuerūt illā iter spēs titimalli . hēt vgas lōgitudine vnius brachij:siſes virgis lētisci. nisi q2 sūt lōgiores.⁊ plene nodis.⁊ folia habz stricta ⁊ acuta.i sūmitate silia folijs pini. ⁊ pp hoc sic noiaṫ.⁊ hēt flores magnos ad lōgitudinē tendentes.quoꝝ color ē purpureus.⁊ habz semē depressū simile lenti:⁊ hēt radicē magnā albam ⁊ grossam:in qua est multum lac.

Operationes.

A ¶Galienus.viij.sim.phar.cap.de Titimallo ſm translationem arabicam.Virtus oium illorum lacticiniorū est ca.⁊ sic.in quarto gradu.Virtus titimalli est laxatiua:laxat flegma ⁊ coleram:⁊ prouocat vomitum.

B ¶Galienus eodem libro ⁊ eodem capitulo ſʒ translationem grecam . Omnes quidem habent acrem ⁊ calidam virtutem predominantem.Inuenitur autem amaritudo in eis fortissima:ergo omnium est opos ⁊ frondes.

C ¶Participat vero ⁊ radix predictis virtutibus:sed non equaliter.Ipsa autem cocta cuz aceto dentium dolores ⁊ maxime quicūqʒ corrosis ipsis fiunt curat.Opos vero fortiores habet virtutes ad foramen dentium.⁊ alias partes corporis mox vlcerat extrinsecus emplastrata est enim ex quarto gradu calefacientiū que causticorum diximus esse.

D ¶Item autem ⁊ pilos aufert perunctos opos quia vero fortis est miscetur oleo.⁊ si multotiens hoc fiat tandem radices pilorum perimit: ⁊ nudum eis fit corpus.

E ¶Secūdum eandem aūt virtutem acrocordines ⁊ formicas ⁊ pterigia ⁊ tylos tollit. Abstergit āt ⁊ empetigines ⁊ scabies:eo ꝙ abstersiua ei adest virtus pp amaritudinē ⁊ fagedenica:⁊ vlcera carbūculosa ⁊ cācrosa. qm̄ calefacit fortiter ⁊ abstergit.Iuuare nata est si qs in tempore ⁊ mensura eo vtatur.Atuero ⁊ fistularum tylos eadem virtute curamus.

F ¶Hec omnia operantur omnes opi titimallorum ſm genus similiter.debilius vero folia ⁊ fructus operari nati sunt:quibus ad pisces qui stationarijs aquis vti assueuerunt. Citissime enim ab eis iebriati ⁊ semimortui facti ad superficiem feruntur aque.

G ¶Cum autem sunt septem speciem titimalli fortior est qui caricias nominatur:quem ⁊ masculinum quidam nomināt:⁊ qui in lapidib' nascitur:qui dicitˀ denorodes:ꝯsequēter aūt q barbasso assimilatur ⁊ cyparisias. deinde paralias:deinde autem elyostrophos.⁊ cetera.

Capitulum: ccccl xxv:

t Himus.Ysi. Thimus dicitur eo ꝙ odorem refert flos eius. ¶Dyas. thimus est herba omnibus nota . frutex habens folia angusta:pusilla ⁊ oblonga : ⁊ in summo capitella in specie formicaruʒ in se implicata.Est enim hec humilis ac ramosa cum duris ramulis ⁊ lignosis:cui flos est purpureus.Et nascitur in locis saxosis ⁊ asperis.

Operationes

¶Plinius lib.xxi.Thimum oportet in flore colligi ⁊ in vmbra siccari.Duo sunt autē eius genera candidum radice lignosa nascēs in collibus:quod prefertur.Alterum vero nigrius florisqʒ nigri:vtraqʒ multum estimantur ⁊ in cibo ⁊ in medicamentis oculorum claritati cōferre. A

¶Dyas.Vires habet acres ⁊ calefactorias paulum stringentes:propter quod omnib' stomachi thoracisqʒ vicijs aptissimum est medicamen.Bibita vero cuʒ sale ⁊ aceto flegma deponit per ventrem. Elixatura eius addito melle medetur ortonoycis ⁊ asmaticis.lumbricos excludit.menstruis imperat: secūdinas deponit:abortum facit. B

¶Cataplasmata tumoreſ recētes spgit sāguinē coagulatū dissipat:clauosqʒ corpis tollit. C

addito

addito polline & macerato cum vino sciaticis est salutaris feruens superposita. Oculorumque caliginem detergit commesta.
D ¶ Condituris oibus necessarie admiscetur.
E ¶ Constan. in li. graduu. Thimu est i. iij. gradu ca. & sic. Cu sale & aceto grossum flegma purgat: & viscoso flegmati pectoris succurrit: lumbricos expellit. menstrua educit: acuitate flegmonis de pectore excludit: & opilatione lterio rum aperit. ¶ Auicen. can. ij. Medicine thimi semen foris est caliditatis. Prouocat & extrabit embriones mortuu: & solutione sanguinem educit: & humorem colericum: extrabitque
F vermes. ¶ Palladius. Thimu in septembri mense vltimo couenit serere: sed melius plantis nascitur quis possit & semine. Agrum diligit apricum: macrum maritimum.

Capitulum cccclxxvi.

Rifoliu. ¶ Vsi. Trifoliu agrestis trifiliu vocatur est: co quod sit folijs trinis per singulas annotatioes. ¶ Pli. li. xxi. folio coronat & trifoliu. Cuius gna tria sunt. Ruphates greci vocat: alij aspaltion: & maiori folio quo vtunt coronarij. Alteru acuto oxi tripbillon. Tertiu ex olbus minutissimu: & Inter hec neruo siguisda cauliculi: vt maratro bip pomaratro myophano: vtunt & ferulis & coribis: & cedere flore purpureo. Est & i alio gne carum siluestrib rosis sitis: & in his tm color delectat ordo at abest. ¶ Dyas. Trifolij gna sunt qttuor. sc3 odoratu: acutu. partemon: & leporinum. ¶ Padecta. ca. cccciix. Handacbuca vel hchua: vel cuf arabice. grece locbos vel zbarat vel lotus. Latine vo trifoliu: vel qda spes trifolij. De qua dicit Dyas. ca. de trifolio: et h3 odorem aspalti. ¶ Sera. li. ag. ca. Hadacbuca noiat eu Dyas. locos. i. trifoliu3. Et est duaru specier. sc3 domestica & siluestris. Siluestris qdem h3 stipitem logitudinis duor cubitor vel brachior & plus par: & nascutur ab ea ramuli multi: & qolibet h3 foliu in extremo qd assimilat badacuche q oritur l paludib: & df trifoliu: & h3 semen sile fenugreco: nisi q est minus satis. Sed sciedum q illa vocatur a qbusdam berba flaura vel berba maura. Sed Dyas. vocat ipsu3 trifolium maius domestica q nascit in ortis: & est qda3 alia q nascit sup aquas: & maxime in Babilonia: qn fluuius irrigat terra: & e berba hns crus sile cruri fabaru & est semen album: & dicunt q extenditur quado oritur sol: & apparet sup aqua: & qn occidit restringit se & submergitur in aqua: & capita eius similant capitibus papauer magnorum & in capitibus est semen sile geguers & scariole: & exiccant ipsu3 in Babilonia: & faciunt inde panem. Et habet radicem sile citonio q comedit cocta & cruda: & sapor decocte assimilat sapori vitelli ouor: & vocat bauda & beuche. Et Aui. l. ij. dicit q de eis seminib fit panis.

Operationes.

¶ Sera. auc. Albugerig. Andacbucha siluestris conuenit stomacho frigido & grosse ventositati. & aqua eius abstringit ventrem: & valet colice passioni: si ponatur sup morsum scorpionis sedat dolorem ex eo. ¶ Et si ponitur super membrum in quo est morsicatio alalium non inducit dolorem: & semen eius est fortius folio. Et est bona dolori testiculorum: & principio ydropisis: & dolori matricis. A B
C ¶ Dyas. Trifolium maius vel lotbos virtutis diuretice & acerrime est semen ei & folia cu aqua bibita pleureticis & diffurijs & epilenticis & ydropicis in initio singulare presidium est.
D ¶ Stericis causis opitulatur. Menstruis imperat: oia pdicta feminis ipsius. 3. iii. & foliorum 3. v. curant. Folia ipsius cum oximelle accepta morsibus venenatis occurrunt.
E ¶ Fe. vt df tertianis tria folia aut tria grana seminis eius cum vino bibita medicantur.

Capitulum. cccclxxvii.

Ribulus. dyas. Tribuli genera sunt duo
siccus et humidus. Siccus habet folia adra
gine similia: sed teneriora. hastas longas
teneras et porrectas in quibus sunt spine. Nascitur
autem in locis desertis Humidus vero nascitur in flumini-
bus cuius comam super aquam extenditur et folia supna
tant: hastam habet in summo grossam: ad radicem vero te-
nuem: habentem in se tenuas spinas sicut spica.
Semen durum est ambobus: virtus est illi frigida et
stiptica et desiccatiua. Auic. Hasceck. i. tribu-
li: secundum Dyas. due sunt species que fri. et sic. sunt. Alii
vero dixerunt quod est calidus et sicci in primo: est et ma
gis simile hasceck terre nostre. Siluestris quidem pluri
me terreitatis est domesticus autem plurime aquei-
tatis. Gal. viii. sim. far. c. de tribulo. Tribu-
lus est ex humida substantia moderate fri. et sic. non
moderate existit donatur autem in terrestri quidem terreum
frigidum et stipticum vt ostendimus: in aquatili vero
aquositas: et propterea vtraque ad fleginonum et
omnino ad omnes influxiones competunt: terrestres vero
tribuli subtilium partium existentes.

Operationes

A ¶ Gal. Fructus eius frangunt lapidem in renibus.
B ¶ Dyas. Tribuli faciunt ad inflationes et ad ea que
supoccurrunt. Virtus est illis stiptica et desiccati-
ua leptomeris. Etiam omnes tumores spargit.
C ¶ Faucibus et gingiuis impositi opitulantur. mel
le addito naptas. i. oris putredines tollunt: suc
cus eorum nobilibus collirijs miscetur. semen eorum
calculos frangit et excludit. Terreni vero semen.
ʒ. i. bibitum et ipositum morsibus venenatis occur-
rit. Dato veneno ʒ. i. est vim eius vincendo.
¶ Elixatura eius sparsa pulices necat: in flumine D
tracie in strimonia palude. de herba eius equi
herbantur: semen eius quia dulce est customachum est.
¶ Serapio. Virtus eius est quod prohibet apostema E
ta ea. ne confirmentur. Et Sera. quidem confert om-
nibus membris ad que fluunt humores: sed semen tri-
buli agrestis quando bibitur frangit lapidem renum. et
ambe eius species in frigidant et stipticant: et fit em-
plastrum cum eis apatibus calidis: et miscetur cum mel
le: et curat alcolam et putredinem que fiunt in ore: et
dolorem gingiuarum. ¶ Et exprimitur succus ab eo F
et administratur in oculis et semen eius est humidum con-
uenit lapidi renum et vesice: et quando. ʒ. ij. bibuntur de
prima specie ipsius: et fit emplastrum cum ea conuenit
morsui tyri. ¶ Et quando bibitur cum vino conuenit me G
dicinis mortiferis. ¶ Et quando decoctio eius roratur H
super loca vbi abundant pulices occidit eos. Ille
vero qui nascitur et dicitur sandarx in regione badacas
datur ab incolis illius patrie animalibus pro cibo dum
est humida herba ipsius.
¶ Et ex semine eius faciunt panem. Nam ip I
sum est dulce et nutrit. Et sic vtuntur eo loco
panis tritici. Sandarx est bonus dolori vesice
et stranguirie: et augmentum magnum facit in
spermate.

Capitulum cccclxxviii.

Tribulosa

t Tribulosa. Ex herbario. Tribulosa duoꝝ generū est. Alia quippe nascitur in hortulis. alia est agrestis. cuius maior est efficacia: ⁊ habet folia portulace similia sed maiora. Caules mittit secus terras. in quibus hꝫ quosdam globulos. duris spinis ertātibus angulatos in qbus est semen inclusuꝫ et habet virtutem stipticam atqꝫ frigidam.

Operationes

A ¶ Hec trita ⁊ corpi apposita feruēs mitigat tritaꝫ cū melle oēs oris ⁊ faucium curat putredines.

B ¶ Eadē herba cū semine decocta pulices necat. si aqua ipsa domus aspergatur.

C ¶ Huius semine thraces faciunt panes: ⁊ cū vino potio eiusdem seminis: contra veneni potionem est salutaris.

Capitulum cccclxxix.

t Triticum. ¶ Ysid. Triticum a tritura dr: eo ꝙ purgatissimum horreo reconditur. vel quia granum eius terit ⁊ cōmollitur. Plura sunt eius genera: vt siligo: ordeū: far. de qbus supra. Tremense autē triticum ideo dr: qr satum post tres mēses colligitur. Nam vbi propter aquam aliā ve causam maturasatio obmissa est presidiuꝫ ob hoc petitur. ¶ Palladius lib. x. Mense septembri locis vliginosis: aut exilibus: vel frigidis opacis. circa equinoctium triticum ⁊ ordeum seri oportet: dum scilicet serenitas constat vt ante hyemem conualescant radices. Idem in libro secundo Mense ianuario triticum ⁊ far seri oportet dum quattuor foliorum est. Idem in libro septimo. In iunio mense postremo locis maritimis ac siccis ⁊ calidioribus tritici messis abscinditur. Idem in li. viij. Mense Julio temperatis locis tritici messis explenda est ⁊ more quo dictum est.

Operationes

¶ Isaac. Triticum est cibus ad hūani corpis nutrimētū pcipu⁹ ⁊ naturalr sibi cōplexiōi ei⁹. A Triticū ꝭ naturā sui subalē ī pmo gradu est ca. ⁊ hu. ⁊ sic. ī medio. Pāis ex eo fact⁹ calidior ē hij. gra. q: calor ei⁹ augmētat a calor ignis ⁊ coctiōe. sic ordeū ⁊ faba. cū ꝓpria natura sic ca sunt. si ī aqua coquāt hūiditatē assumunt. Granū tritici masticatū vel assatū apostemati qd ex rabidi canis morsu cōtigit suppositum morsū fugat. B ¶ Oleū āt de grano factum: ad empetiginem serpiginem auferendum valet.

C ¶ Tritici recētis ac noui nutrimētū paruum existit: ⁊ crudū ⁊ flegmaticū: ⁊ īflatiuū. rugitū ac dolorē laterib⁹ cōmouet: ⁊ ī putredinē cito puertit. Assatū ad ignē magis nutrit: vētositatē min⁹ facit ⁊ stiptici ē. In aqua coctū grauissimū ē ⁊ īflatiui digestiōi durū. ⁊ rugitum mouet. humores dēsissimos generat ⁊ viscosos. maxime si granū est farine multū hūs. fur furis parū. Si tū bñ digerit multum nutrit ⁊ mēbra cōfortat. tarde egerit: vñ dādū est eis q magnis laborib⁹ exercitātur. D ¶ Granū factū ⁊ sisia: sanguinē laudabilē facit ⁊ multū nutriūt. Si tū vtātur opilationē epatis faciunt: duriciā splenis: lapides ī renibus vł in vesica. maxime si renes calidi īueniātur naturalr vel accidētalr. E ¶ Auice. Triticū mūdificat faciē. ⁊ ei⁹ farīa ⁊ amilūcū croco ē medicamen pani. Sanieb tritici ⁊ ordei granat. F ¶ Triticū crudum ⁊ etiam decoctum elixatum non mollitū neqꝫ fractum: neqꝫ coctuꝫ. ita vt sit puls ⁊ fractum etiam similiter quando comeditur generat vermes. Triticum quoqꝫ quidem tritum ⁊ puluerizatū. sup morsū rabiosi canis ē iuuatiuū. G ¶ Dias. Triticū vtile ē recēs ac ruffū .i. aurosū. Et qd sicanū vocatur crudū masticatū ⁊ īpositū canis rabiosi morsū curat. Farina eius addito succo iusquiami ⁊ cataplasmata. neruoꝝ reuma compescit. Orimelli mixta inflationem tollit. Lentigines emendat. H ¶ Fur fur eius cum aceto coctū lepras minuit. ⁊ impositum tumores omnes compescit. Cum ruta coctum tumores spargit. morsibus venenatis medicatur. Tortionibus calefaciendo subuenit. I ¶ Fermentum eius virtutem habet calidam. Tumores plantarum spargit. Pustulas minutas corporis emendat.

R ¶ Rasis in almansore. Triticum bene coctum omnibus cibis plus nutrit: & maxime si cum lacte coctum fuerit. Confert etiam natura calidis & macris. & bis qui multum laborant: vel qui augmento virium indiget. habentes vero dispositiones contrarias cito venas replet: et fe. et arteticum dolorem: & lapides in renibus: & apostemata adducit.

L ¶ Actor. Triticea quoqz fit ceruisia. sicut ordeacea & auenacea. Unde ceruisia iuxta Ysidorum est acerere idest a fruge vocata: q2 potio e ex frumen seminib9 vario mo confecta.

Capitulum cccclxxx:

t Ripolion. Dyas. c. Tripolion s3 translationem grecam. nascitur i locis maritimis idest in littoribus ipsis. Folia habet apio similia & grossa hastam longa duabus palmis: in capite diuisam: florem dicitur mutare ter in die. nam mane colorem albu facit. & alius boris eum mutat. media die purpureum. & sero feniceum.

Operationes.

A ¶ Uirtus est illi calidissima: cum vino bibita. ʒ. ij. humores aquosos ventris deponit: vrina puocat: acceptis venenis occurrit.

B ¶ Plinius lib. xxi. Tripolion apud grecos herbam inclitam musey & hesyadi laudibus ad omnia predicantium vtilem superqz cetera ad famam quoqz dignitatis prorsus miram si modo vt tradunt eius folia mane candida: meridie purpurea: sole occidente aspiciuntur ferulea.

C ¶ Duo sunt eius genera. Campestre maius: & siluestre minus. Folia canis bois similia a radice palmo nunquam altiora.

Capitulum cccclxxxi.

t Ormentilla: vel eataphilon. vel portilla grece. Arabice busckc. Latie bistorta. Tormentilla est herba similis pentaphilon. nisi quia habet. vii. folia vndiqz pilosa. & ideo vocatur eptaphilon. cuius radix est rubea & tortuosa similis galange. sed no habet acumen. Flos eius aurosus: & ipsa indicatur fri. & sic. in tertio gradu. Sed est notandu q est species tormentille bominis. folia similia lappatio acuto. nisi quia color foliorum ex vno latere est celesris. & ex alio viridis. flos eius est rubeus: & radix rubea. que ab aliquibus vocatur bardana minor: & ab aliquibus lappa minor. Uirtus eius in omnibus sicut virtus prime speciei: sed remissio.

Operationes

A ¶ Tormētilla hȝ ṽtutē cōsolidādi ⁊ cōfortādi
cōceptū. Cōtra dissuriā detᷣ puluis tormētille
B cū succo plātagis. ¶ Ad cōstrigēdū mēstrua
fiat fomētū ex aqua pluuiali decoctiōis pulue
ris ei⁹. vel ex duab⁹ partib⁹ eius ⁊ vna spice. fi
at puluis q̄ aspgatᷣ supra vētrē. ipso ꝑus melle
C calido emplastrato. ⁊ iuuat cōceptū. ¶ Ad cō
ceptū iuuādū fit emplm̄ ex puluere eius ⁊ aliis
speciēb⁹ aromaticis. Puluis ei⁹ vulnera cōso
D lidat. ¶ Cōtra vomitū ex debilitate ⁊ furore
colere puluis eius cōficiatur cū albumine oui:
⁊ coquatur super tegulam ⁊ detur patienti.

Capitulum. cccclxxxii.

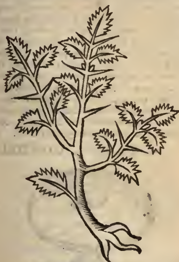

Turbit arabice. Latine ⁊ grece carita
t mio. Sera. lib. ag. capi. Turbit. auc.
Dyas. Turbit est plāta q̄ nascitᷣ i lit
tore maris. in locis scȝ q̄ mare cooperit qn̄ cre
scit. qn̄ vero est trāquillū nō tāgit ea. nō eni na
scitᷣ intra aquā nec multū lōge ab ea. ⁊ nisi qn̄
mare turbatᷣ ⁊ crescit nō tangit ea. Hȝ folia si
milia foliis plāte que dᷣ arasatis. nisi q2 sunt
grossiora eis: ⁊ hȝ stipitem duobus palmis lō
gum diuisuȝ in sūmitate. Et qdā dicūt ꝙ flos
eius mutat colorē suū ter in die: q2 in mane est
albus: ⁊ in meridie declinans ad purpureū co
lorē. in vesperis vero fit rube⁹. Radix vero ei⁹
est odorifera alba: que quando masticatᷣ cale
facit linguā. Et idem aucto. Gal. trāslatione
albarith. nascitᷣ in littorib⁹ ⁊ arenis. Et virt⁹
eius est calida ⁊ sicca.

Operationes.

¶ Sera. Turbit laxat ⁊ mūdificat vētreȝ. Et A
meli⁹ ex eo ē illō qd cū euellitᷣ ⁊ radix ei⁹ a terra
aufertᷣ cortex ei⁹ statī ⁊ abijcitᷣ grossus qd ē it⁹.
¶ Et ex corticib⁹ eius melior ē ille q ē vt cala B
mus gūmosus ⁊ albus: ⁊ volum⁹ ipsū frāgere
cito frāgitur: ⁊ nō accipiatur illō turbit qd ē
tortuosū. Turbit ē calī ⁊ sicce cōplexiōis i. iij.
gradu. ¶ Et idē auc. Abē mesuay. Et melior C
ē ille subtilis ligni. ⁊ ꝓꝓetas ei⁹ ē laxare visco
sū flegma. verū ipsū dimittit debilitatē i stoma
cho ꝓꝑ abomīationē sui saporis. Rectificatio
eius ē cōficere ipsū cū oleo amigdalaꝝ dulciū.
Dosis eius a. ʒ. i. vsqȝ ad. ij. Et opȝ ꝙ adhibe
atur solū: ⁊ ipsū qdē est bonū hūoribus sciati
ce. Et educit eos ⁊ laxat humores grossos.
¶ Et idē auc. Habix. Meli⁹ ex eo ē albū i co D
lore suo: ⁊ qd in figura ē sicut calam⁹ argente
us: ⁊ pulpa calami est subtilis ⁊ cito frāgit. nō
existēs grossū neqȝ graue: ⁊ qn̄ teritᷣ est cōtri
tio eius facilis: ⁊ est albuiu quādo est citrinu.
¶ Illō vō qd nō ē tale: nō est alicuius bonita E
tis. Et turbit qn̄ trāsiuerit tēpus multū super
ipsū: fiūt i eo vmes sicut i alijs lignis: ⁊ debili
tatē i ṽtute sua. Et signū eius sup hoc est ꝙ ap
parent in eo foramina ac si esset foratū acu. et
turbit quidem laxat flegma laxatione leui.
¶ Et rectificatio eius ē ista: ꝙ frices corticem F
ei⁹ donec ꝑuenias ad albū eius: ⁊ postea tere ip
suȝ ⁊ cribra ipsū ꝑ cribrū tenue. ⁊ si ponis ipsū
i medicinis laxatiuis sic̄ i pillulis ⁊ decoctiōi
bus: cribra ipsū: ꝑ cribrū strictiōe sit ei aliqua
grossicies ne adhereat villis stomachi.
¶ Et cōuenientior modus rectificatiōis eius G
est: ꝙ ꝯficiatᷣ cū oleo amigdalaꝝ amaraꝝ post
quā fuerit trituratū ⁊ cribratū. Et si vis exhi
bere ipsū hn̄tibus flegma viscosuȝ tenax: tere
subtiliter ⁊ cribra vt ipsū nō adhereat stoma
cho: ⁊ expellat ipsum flegma. ¶ Paulus. c. d H
Turbit. Turbit ē ca. ⁊ sic. i. iij. gradu.
¶ Joānes mesue. Turbit est radix cuiusdam I
herbe: cuius folia sūt silia folijs ferule minoris
⁊ est ex hn̄tibus lac. Et ē ex eo silluestre ⁊ dome
sticū: ⁊ magnū ⁊ paruū. Et adhuc ex eo aliō al
bū: ⁊ aliō citrinū: ⁊ aliud nigrum. ¶ Electio. K
Qd i locis nascitᷣ sicciorибus: ⁊ gūmosi⁹ ꝓꝑ spis
situdinē lactis ei⁹. Cōtrariū vō: ecōtra decli
nat a ꝓprietatibus bonis: que sunt septem fȝ
qd sapiētes scripserūt: scilicet vt sit albū ⁊ va
cuum arundinosum ⁊ gūmosum: ⁊ sit cortex
eius cinericius ⁊ planus: ⁊ sit recens. ⁊ facile

frangibile. Citrinū vō malū est: ꝛ nigrū peius
grossuz est nō bonū: ꝛ subtile tenue subtiliter.
L ¶ Est.n. debile āntiquū malū: ꝛ qd ē crispi cor
ticis hñs īteri⁹ cū frāgit sicut neruos: ē siluestre
malū: ꝛ qd nō est gūmosum est debili⁹ ꝛ vētris
cōturbatiuū. Et tua īterest vt cognoscas adul
teratū ex eo qd fit cū sup limitone in extremita
tib⁹ eius ex gūmi dissolutiōe. Et cognoscit eo
ꝙ ī fracturis ipsi⁹ ē sine ea: ꝛ nimis recēs ē con
M turbatiuū ꝛ subuersiuū viscez. ¶ Antiquū vō
debile: mediocritatē tñ hñs: ē.n. qd eligit. Cō
plexio ꝛ ꝓprietas ea. est in. iii. gradu. Et ē reso
lutiuū attractiuuz attractōe mediocri gñans
vētositatē ꝛ subuersionē ꝛ nauseā: ꝛ acgrit ex
vsu ei⁹ exiccatio ī corpe euacuat.n. hūiditates
N subtiles. ¶ Rectificatio. Tria sūt corrigibilia
ī ipso: ē enī debilis opatiōis ꝛ tarde: ꝛ nocet sto
macho faciens subuersionē ꝛ nauseā: ꝛ acgrit
vsus ei⁹ corpi exiccationē nauseā ꝛ estuationē.
O ¶ Rectificatores vō ei⁹ ī pmis abradi iusserūt
corticē ei⁹ donec appeat albū ipsi⁹ ꝛ corrigūt d
quo dictū ē. Pmo administrādo aliqd vtutis
acute vigorās ipsū ī opando ꝛ ex reb⁹ ipsū ma
P xime ꝯfortātib⁹ ē zuccarū. ¶ Ipsū.n. sigillat
ei ꝓꝓetatē mirabilē vt educat humorē grossū
ꝛ viscosū. ēt a remotis cuz facultate: ita ꝙ ēt a
iūcturis ꝛ anchis ꝛ a locis ꝓfūdis ꝛ distātib⁹.
p se vō nō facit illud: imo educ de flegmate qd
subtile: ꝛ relinqt grossū. ꝛ h̄ tarde opat: ꝛ corri
gūt qd scdo dictū ē: admiscēdo eis ex medici
nis stomaticis: ꝛ ex redolētib⁹ ꝛ sedātib⁹ agita
tionē ī eo sicut ē mastix ꝛ gallia aromatica: ꝓpe
sicut zinziber ꝛ piper lōgū ꝛ siliā: ꝛ emēdat qd vl
timo d eo dcm̄ ē: sic dixit Alcauzi: vt misceat
oleū amigdalaꝝ: aut cōiūgat cū amig. aut cū
Q zucaro. ¶ Et dixit Ruf. Administratio ipi⁹ cū
R stipticis remouet hoc ab eo. ¶ Et dixit iude⁹.
Ipsū cū ꝯfectiōe d citonijs aut rob ipsi⁹ cū me
dio pōderis ei⁹ ex zinziberi ꝛ duplo pōdere ip
S sius ex amigdalis ē solutiuū bonū. ¶ Inquit
Hamech. Et fiūt trocisci ex eo ꝛ duplo pōde
ris ei⁹ ꝛ floꝝ violaꝝ. ꝛ medio pōderis ei⁹ ex zuc
T caro: ꝛ fit solutiuū sine molestia. ¶ Et iqt Io
hānici⁹. Accipe dactiloꝝ īfusoꝝ ī aceto die ac
nocte ptes. c. penidiaꝝ. ptes. l. amigda. purga
taꝝ. ptes. xxx. turbit ptes. xxxv. scamōee. ptes.
xij. zīzib. pipis lōge folioꝝ rute siccoꝝ añ. ptes
iiij. coꝝ ꝑmixtio bona: ꝛ cōfice cū melle dspūa
V to. Est.n. medicina mirabilis. ¶ Inqt filius
zezar. Medicamē de turbit qd elegi ī egritu
dinib⁹ ī qb⁹ visus ei⁹ ē necessari⁹. Accipe tur
bit ptes. x. zinziberis ptes. v. zuccari ptes. xx.
ꝛ qñqz addit masticis. z. iij. ꝛ alia ꝯ3 īētiones

alias. ¶ Et dixit iteꝝ. Infūdātur turbit ī suc X
co cucumeris asinini die ac nocte postꝙ rasus
fuerit ei⁹ cortex ꝛ exsiccet. est.n. vltimū ad egri
tudīes iūcturaꝝ. Turbit aūt de trituratiōe et
cōtritiōe sustiet oē qd ē mediocre. Nocumētū
aūt ei⁹ expellit aqua mellis ca. ꝛ aq̄ silr zucca
ri ru. cū oleo amigdalaꝝ. ¶ Joannes mesue. Y
Turbit cōfortatū solutiōe educit hūores fleg
maticos grossos ꝛ viscosos a remotis. ꝛ ꝓpe a
iūcturis. ꝛ ipsuz qdē mūdificat pect⁹ a flegma
te grosso putrido. ꝛ ipsuz qdē mūdificat stoma
chū ꝛ expellit supfluitates ab eo adherētes in
villis ei⁹. ¶ Et valet ad dolorē iūcturaꝝ. ꝛ ei⁹
vsus ꝑseruat a lepra. ꝛ ab īfectiōib⁹ flegmati
cis sicut ē morphea ꝛ baras. ꝛ ē medicina febriuz
flegmaticaꝝ bona. Nū āt q sumūt ipm time
ant austrū ꝛ abhorreāt pisces. Dosis ei⁹ cōtri
ti ē. a. z. i. vsqz ad. ii. ꝛ eius decoctio a. z. ii. vsqz
ad. iii. ¶ Additio. Gal. li. experi. de medicis
Gerceō: ꝛ ē medicamē d turbit valēs lapidi re
nū ꝛ vesice: dissoluit vētositates: ꝛ laxat diuer
sos humores: ꝛ ē Bezabar. Re. turbith: aga
rici: vitri vsti: zinziberis: lapidis iudaici sāgui
nis hirci sicci: anisi: feniculi: triūpiperū: came
dreos: camepith. bdellij: añ. z. iiii. Confice ola
cū bono vino decoctionis agarici ꝛ carui.

Capitulum. cccclxxiii.

t Ubera. pādecta ca. cccxxvi. Hamech
ara. grece kamaket vl kamachet. latie
vero

vero tuberi: ꝛ est fungus quidā. Et qdā vocāt
ipsū fūgū vescenū. Sera. li. ag. ca. Hameeb.
auc. Dias. Hameeb ē radix rotūda n̄ hn̄s fo-
lia nec tyrsuz: color eius est rubeus: ꝛ repitur
in vere: ꝛ comeditur crudus ꝛ coct⁹. Et idem
aucto. Gal. Substantia eius est terrea multū
admiscetur ꝛ parum substātie subtilis.

Operationes

A ¶ Gal. l li. de chimis. Rameket gn̄at grossū
hūorē: ꝛ nō ē multū mali chimi. Et dixit in li.
venenoꝝ ꝙ gn̄at strāguriā ꝛ colicā: sic faci-
unt fūgi. Et meli⁹ eoꝝ ē illud qd̓ repit̄ i arena
B hn̄s paucā aquā. ¶ Auic. li. ij. ca. tubera. Sūt
ex suba terrea plus ꝛ aquea minus. ꝛ in ipsis ē
aereitas ꝛ subtilitas pauca. Meliora eoꝝ sūt
arenosa illa in qbus nō est odor malus: ꝛ q̄ ex
eis sunt sicca deteriora sūt humidis: sūt gros-
sa valde. ꝛ gn̄ant hūorē grossuz melācolicū. ꝛ
sūt dure digestiōis: ꝛ tyriaca eoꝝ ē vinū purū
C ꝛ spēs cōdiētes. ¶ Almāsor tractatu. iij. ca. d̓
tuberib⁹. Tubera fri. sūt ꝛ grossa. flegma quo
qꝫ generāt crudū. q̄ aūt ex eis ruborē hn̄t ma-
la existūt quoꝝ multa comestio colicam gn̄at:
nec etiā absqꝫ calidis sunt edenda cōdimētis.
D ¶ Ysi. Tubera ē oleris spēs quā tumor terre
E pdit. eaqꝫ cā illi nomē dedit. ¶ Plini. li. xix.
In reꝝ miraculis: vt iā dcm̄ ē supi⁹: maximū
ē aliqd nasci vel viuere sine vlla radice. Tube
ra vocanē h̓ vndiqꝫ terra circundata: nullisqꝫ
fibris aut saltē capilla mētis nixa nec vtiqꝫ ex-
uberāte loco i qua gignūtur aut rimā agente
F nec ipsa coherēt terre. ¶ Auic. Tarde digōis
sūt ꝛ grauātia stomachū: ꝛ sic grossi chimi. gal.
tñ in quodā loco dixit ꝙ nō sunt mali chimi.

Capitulum cccclxxxiiii.

Hus. Ysid. Thus a tūdendo dcm̄
est. Est āt succus aromatic⁹ quē ar
bor arabie in modū amigdale fun
dit albū ꝛ masticatiōe resolutū ve-
lut i pulverē: ꝛ cū frāgit̄ itus pigue ē. Igniqꝫ
appositū facile ardescit. Et appellat̄ apd̓ nos
masculus: eo ꝙ sit natura rotundū in modum
testiculoꝝ. Reliquū vero planū ꝛ pene scabro
suz minus optimum. Adulterat̄ autez admi-
xta resina siue gūmi: sꝫ ppetate sua dinoscitur
Nā thus igni impositū ardescit: resina fume-
scit. Gūmi vo̓ calefactū liqscit. ¶ Dias. Th⁹
lachrimū est arboris q̄ grece libanus dr̄. De
quo supra de O. ca. cccxxij. dictū est. Qd̓ qdez
de arabia affert̄ candidum. Qd̓ aūt de India
subrufū: sed vtrūqꝫ masculū ē: ꝛ tertiū valde

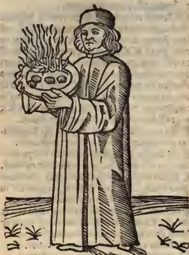

minutū: qd̓ mannus dicitur vl̓ manna thuris
Adulteratur autē thus masculum picina. i.
pinalī resina ꝛ gūmi cōmixto. Sed in hoc de-
prehenditur ꝙ non talem odorez emittit. Glo
sa super Ecclesiasticum. Thus bis in anno col
ligitur. In autumno scꝫ ꝛ in vere. Sed in au-
tūnali collectione preparatur inciso cortice in
estatis feruore. Inde prosilit spuma pinguis q̄
concreta densatur nisi loci natura poscat tege
re palma incipiente. Quod in arbore desit fer-
ro depectitur: adeo corticosum videtur. Pu-
rissimum hoc est thus candidum. Secūda vin
demia preparatur in hyeme incisis corticibus
Rubrum hoc erit nec comparandum priori.
Nouelle arboris veteris ē odoratius qd̓ ex eo
pepēdit rotūditate gutte masculum vocatur.

Operationes

¶ Rasis. Thus est ca. ꝛ sic. Carnem in vulne A
ribus creat. Uentrem ac vomitum arcet: itel-
lectum acuit. De qua tamen si multa sumat̄
quantitas sanguinē adurit ꝛ amētes ꝛ vigilā-
tes efficit Tremori cordis auxiliatur.
¶ Dyasco. Thus valet ad zernas ꝛ araneas B
ꝛ cōbusturas ꝛ squassatiōes: ꝛ ad auriū māma
rūqꝫ dolores ꝛ intrancorū tumores. Ueruz si
a sano bibitū fuerit maniā vel etiam mortē in
currit. Porro manna thuris eligenda ē alba
mūda. frustra hn̄s minuta: cuius virtus oliba

no similis est: sed paulo fortior.

C ¶ Denique tumores oculorum et reuma suspēdit oculorumque ulcera medēdo limpidat. Sisi mō facit fumus storacis ac myrre: que sisces sunt: et

D virtus vna ē. ¶ Cōstā. in lib. graduū. Thus est ca. et sic. in. ii. gra. calefacit et cōstipat. visū clarificat: recētia vulnera solidat: fluxū sanguinis

E vbicunque sit constringit. ¶ Pessima vlcera in ano vel in alio loco nascētia: si supponatur cum lacte tēperatū dilatari nō pmittit: et grossum flegma dissoluit. Memoriā quoque corroborat.

F ¶ Item masticatum cū origano vel stapbisagria dissoluit flegma a capite extrahendo.

G ¶ Et lingue grauedinē alleuiat: cū sepo anatis tēperatū ad vulnera desiccāda fit optimū.

H ¶ Valet etiam ad vulnera propter adustionē ignis facta. Cum sapa dissolutum et auribus in stillatum mitigat dolorem earum.

I ¶ Macer. Thus calidū siccūque gradu dicere secūdo. Lumina clarificat laccinio si soluitur oui. Cōtritū vel feminineo cum lacte tepenti.
Aeri cum vino tritū pice lacteque mirtis.
Vulnera precipue curare recentia dicunt.
Pingui porcino mixtum medicabitur vstis.
Admixtum melli pannarica decutit vngues.
Thus bene cōtritū. vinoque tepento solutum.
Affirmat auri multū prodesse dolenti rc.

Capitulum. cccclxxxv.

Aleriana. Fu arabice. Grece fu
v chinis. Latine vero maranella.
Valeriana: herba gatte. herba bñdicta amātilla: genicularis antilla: sistar valētina. serpillū maius. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo Fu. auctoritate Diascoridis. Fu est spica silvestris hñs folia similia folijs herbe que dicitur grece yposellinum: vel ysopellinum: et habet stipitē vnius brachij longitudine aut amplius: cuius color declinat ad purpureitatem: et est interius concauus et nodosus: habens florem in figura similem narcisco: nisi quia est minor eo. sed ī al-

C bedine est sicut ille: et ē in eo parū purpurei coloris: et illud qđ ē iferius ē grossius quam quod est superius: sicut spica frumenti. Radix eius subrufa in modū paruuli digiti: et ingrediuntur ab inferioribus eius come inuolute sicut iūnctus. et ellebor niger: et sunt inuicem adherentes: quarum color vergit ad albedinem: et habet odorem bonum: et est aliquantulum in ea de odore nardi cum pauca pinguedine. Et qđ de ipsa administratur est radix eius cum comis suis. ¶ Galienus. viij. sim. pbar. capitulo Fu. sm translationem grecam. Fu. idest valeriana aromatica quodāmodo est huius herba nardo similis sm virtutem: sed ad plurimum deficiens. Et idem codē libro sm trāslationē arabicā. In radice ipsius plante est aromaticitas. et virtus eius assimilatur virtuti spicenardi: et est ea. in. ij. gradu. et sicca in fine eius.

Operationes.

A ¶ Diasc. sm trāslationē nostrā Fu. idest valeriana. Multi nardū agrestē appellant. Nascitur in pōto. Folia hz silia elleboro: vel silia yposellino: siue apio siluatico. Hasta est illi lenis et mollis subpurpurea et nodosa crescens de terra cubito vno aut amplius. Flores similes habet narcisco in figura: nisi quia est minor eo: sed similis in albedine: radix est illi in robore digiti minoris sisis iunco: aut elleboro nigro colore russa cū odore grato: ex qua alie crescūt

B parue īplicate sūt elleborus niger. ¶ Plinius capitulo Fu. Fu genus est herbe odorate: in pōte nascitur per īteruualla: nodos habens et flores albos minores quam narcissus: que habet folia similia apij siluatici: tyrsum rufum mollē et cauū ac leuem. Radix eius subrufa in modum pusilli digiti: ex qua alie crescunt minores implicate: vnde equalis est virtutis spice: sz plus prouocat vrinam: et est calida in tertio. sicca ī pn cipio secūdi: est feruētis virtutis et mictualis.

¶ Paulus

C ¶ Paulus capitulo fu. Fu ca. ⁊ sic. in secūdo gradu. Radix eius in medicina ponitur: virtutem habet diureticam.

D ¶ Gal. sm translationem ara. Fu prouocat vrinam.

E ¶ Dyasc. Fu feruentis est virtutis ⁊ mictualis: cuius elixatura facit ad lateris dolorem. Menstrua incitat: antidotis miscetur.

F ¶ Paulus. Contra stranguriam ⁊ dissuriā detur vinum decoctionis eius. Herba etiam decocta ⁊ supposita vrinaʒ prouocat: ad digestionem confortandam ⁊ doloreʒ stomachi ex frigida causa detur vinum decoctionis eius: ⁊ seminis feniculi vel masticis cum succo alicuius herbe diuretice.

G ¶ Contra vicium pectoris detur vinum decoctionis eius: vel suppositorium ex bombice intincta in confectione facta ex puluere ei⁹ ⁊ oleo muscellino vel cōmuni. Contra opilationeʒ splenis ⁊ epatis ex frigida causa: vinum detur decoctionis eius.

H ¶ Isidorus. Fu est herba: in ponto nascit̄ foliis oleastro similibus. Platear⁹. Fu est herba que alio nomine dicitur faleriana. in secūdo gradu calida ⁊ sicca. In estate radices eius colliguntur ⁊ ad solem exsiccantur: ac per triēnium in efficacia multa seruantur. Radix tm̄ in medicinis ponitur. Eligenda est illa que solidam intus habet substantiam ⁊ non perforatam: que cum frangit̄ non puluerizatur. Habetqʒ virtutem diureticam.

I ¶ Vinum decoctionis eius datur contra strāguiriam ⁊ dissurriam. Herba etiam ipsa in vino cocta ⁊ superposita prouocat vrinam: ⁊ ad confortandum digestionem: ⁊ ad dolorem stomachi ex frigida causa vel ventositate. Dat̄ vinū decotionis eius ⁊ seminis feniculi vel masticis cū succo alicuius herbe diuretice.

K ¶ Contra viciū pectoris ex frigida causa datur vinū decoctiōis eius vel aqua. Ad superfluitatem matricis mundificandaʒ fit ex ea fomētum vel etiam suppositorium.

L ¶ Auicenna. Fu. Folia eius sunt sicut folia apij. Et crus eius vnius cubiti plus planum ⁊ tenerum: cuius supremum est digiti grossitudini proximum ac purpureum: nodos habens ⁊ florem sicut narciscus: vel maiorem. In albo etiam ipsius est quasi purpureū. Inferius in radice sua emittit ramos. Et in ipsa radice est odor aromaticus.

M ¶ Confert dolori lateris: vrinam prouocat si bibatur: ⁊ eius decoctio prouocat mēstrua: plus etiam spica.

Capitulum cccclxxvi.

V Erbena. Ysi. Uerbena: siue veruena dr̄ quasi pura: sed a grecis gerobotanea nomē accepit: eo ꝙ remedijs ac ligamētis hoium ac purificatiōibus sacerdotū a gētibus apta ꝓbata est: vn̄ ⁊ pōtifices illā appellabāt saginen quasi sancinen. Pli. li. xxv. Nulla tn̄ romane vtilitatis plus hʒ ꝙ iberebotane: quā nr̄i verbenatā vocant. Hac iouis mēsa vergit̄. domusqʒ purgant̄ ac lustrantur. Duo sunt eius gn̄a. foliosa que femina putatur. Mas folijs rarioꝛib⁹: vtriusqʒ plures ramuli tenues: cubitales. angulosi. folia minora ꝙ quercus ⁊ angustiora: diuisuris maioribus: flos vo glaucus: radix lōga. tenuis: ⁊ vbiqʒ nascitur in palmis aquosis. Quidam autem nō distinguūt: sed vnum tm̄ faciunt genus. eo ꝙ eosdē vtraqʒ habeat effect⁹. ¶ Pādecta ca. cccc. Gerebotanū vel peristerion grece: arabice albea: latine aūt herbena siue verbena vel sacra herba. ¶ Sciendū ꝙ prima spēs gerebotani est centrum galli: ⁊ est supina. Scd̄a spēs gerebotani est verbena: q̄ dr̄ Gallinacea: ⁊ ē recta: ⁊ ideo vocatur ortos. Et hoc Dyasc. dicit in cap. de gerebotano. Et prima species gerebotani a quibusdam vocatur peristerion ⁊ illa est centrū galli. Et iō in Pandecta lr̄a. p. facit semotim cap. ab illo qō incipit Gerebotanū: ⁊ illud qō incipit Peristeriō. Nā dic̄ gere

botanus: ideo nomē accepit tale: qm̄ sacerdotes eā purificatiōibus ad bibere consueuerūt.
¶ Dyas.ca.ō gerebotano. Gerebotanū quā multi peristerion aut verbenā dicūt. Species habet duas. Una est supina: altera recta. Prima vocatur sidericis curetis: ꝛ alchea et cyperissis: vt asculapius in libro suo memorat ꝛ Pythagoras crisceptron nominat: latine dicitur licinia quasi lustrago vel vertipedius vel centrum galli. Secunda quam erectam diximus: vocatur etiam trigonion bumo: vel gerebotanum beretularia: latine crista gallinacea vel berbena vtraqꝫ folia subalbida ꝛ veluti incisa habent: ꝛ virgas in cubiti longitudine ꝛ āpliꝰ angulosa: ꝛ radices tenues ꝛ lōgas.

Operationes.

A ¶ Dyas. Radix verbene ꝛ folia cum vino bibita ꝛ cataplasmatibus adbibita yctericis me
B dentur. ¶ Et morsibus occurrunt. Foliorum eius.ʒ.i. cum vino imposita per dies quattuor ꝛ gargarismo ipa folia adbibita vulnera oris ꝛ putredines tollunt.
C ¶ Elixatura eius si in conuiuio aspersa fuerit hilaritatem prestat.
D ¶ Datur vero tertionarijs cum folijs tribꝰ ꝛ radicibus tribus: quartanarijs vero quattuor numero: folijs ꝛ radicibus tota herba vulnera glutinat ꝛ alienationes stringit.
E ¶ Et ad omnia venena potui data optime facit. Hec autem herba idem nomen accepit: scilicet vt sacerdotes eam purificationibus ad bibere consueuerunt.
F ¶ In passionario habetꝰ ꝙ si medicꝰ visitādo infirmum ipsaꝫ in manu portauerit nesciente egroto: ꝛ dicet egroto: qualiter es: si eger dicet bene: sanabitur: ꝛ si dicet male: morietur.
G ¶ Paulus. Aqua decoctionis eius matrices mundificat optime: ꝛ menstrua prouocat. Semen eius cum succo feniculi oculis impositus ipsos mundificat.

Capitulum ccccclxxvii.

Erbasco. Ysidorus. Verbascum latini herbam quā greci appellāt flamos. Harum altera est masculus albidioribus ꝛ angustioribus folijs. Altera vō femina folijs latiorībꝰ atqꝫ nigris: lanuginosis ꝛ hirsutis.

Operationes

A ¶ Piniꝰ li.xxvi. Cōtra tussiꝫ bibitꝰ verbascꝰ. cuius flos est aureus: atqꝫ tāta vis huic est vt etiā iumentis nō mō tussientibꝰ: sꝫ ylia trahē

tibus i potu auxilietur: quod ꝛ de gentiana reperitur.
¶ Ex herbario. Verbascus nascitur in locis B sabulosis.
¶ Ad podagram hec herba contusa ꝛ imposita dolorem sedat. C

Capitulum

Capitulum. cccclxxxviii.

Ecticon. Pya. ca. Electicon: sm trãs
v lationem arabicam: herba est que ha
bet folia similia edere. v. aut. vij. sed
paulo maiora spansa circa terram: desuper al
ba angulosa ⁊ viridia cum multis virgis duo
rum palmorum. flos ẽ illi viridis: in verno ma
xime nascitur. hasta ipsius tenuis est ita vt vix
possit videri.

Operationes

A ¶ Dyas. Folia eius molli addita ignẽ sacruz
extinguunt tumoribus oĩbus medentur.

B ¶ Sicca fumigatio eius osa etiam sistr facere
nouit. Mortuos in vtero infantes excludit cia
to vno cũ mulsa bibito.

C ¶ Radicem eius siccam pone super carbões
de vite aminea: aut de oliua ⁊ cooperi: ⁊ eius
quod est subtile de emboto infirmus teneat in
ore ⁊ fumum recipiat postea vinum amineum
modicum glutiat.

D ¶ Illa herba etiã aperit orificia venarum.

Capitulum. cccclxxxix.

v Eccia latine. grece ysoforaci⁹: arabi
ce lachinis siue lechurios.

Operationes.

A ¶ Gal. pmo de cibis ca. veccia. Figura horũ
seminum nõ est rotũda sicut fabe: sed sublata
magis similis lentibus. reponunt autem agri
cole. ⁊ hoc cũ ipsis folliculis. sistr cũ totis plan
tis gratia alimenti brutorum animalium

¶ In fame autem vidi ⁊ ex his quosdã come B
dentes: ⁊ maxime adhuc viridibus existẽtibus
sicut cicera ⁊ fabas comedũt: cõsueta aũt sunt
non indelectabilia solũ. s; indigestibilia ⁊ sisti
tiua vẽtris. neq; boni chimi generatiua.

¶ Apta ad sanguinis grossi melancolici gene C
rationem sicut ⁊ lenticula: sed illi quidem mul
ta bona adsunt: huic autem nullum illoruz bo
norum inest.

Capitulũ ccccxc.

Ermicularis. Pãdec. ca. ccclv. Her
v ba grassula est herba de qua inueniẽ
maior ⁊ minor: ⁊ minor ẽ vermicula
ris. Dyasco. Uermicularis est herba que simi
latur herbe grassule maiori.

Operationes

¶ Sera. Semen illius herbe est ca. ⁊ sic. in. iij. A
gradu. ⁊ expellit lumbricos.

¶ Et dicitur ꝙ reperitur super terram in co B
razeni postꝙ pluit.

¶ Et qñ bibitur de eo tritum expellit lumbri C
cos ⁊ ascarides. ⁊ laxat ventrem.

¶ Auicen. Uermicularis ca. in. iii. ⁊ est semen D
arenosum interficit vermes ⁊ ascarides.

Capitulum. cccc.xci.

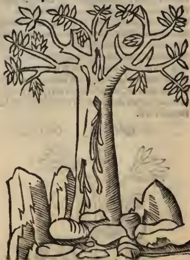

v Ernix latine. arabice sandros vel baratin vel gressa vel sādaraca grece gium Sera. li. ag. c. sandros. i. vernix: ⁊ est gūmi ca. ⁊ sic. cōplexiōis ē in. ij. gradu. Et idē auc. Habix. ca. est ⁊ sic. ƺ caliditas est pauca: ⁊ est silr karabe: ƺ nō est durꝫ: ⁊ ī eo parꝫ est amaritudīs: ⁊ afferꝭ a terris xpiāoꝝ. ¶ Paulus ca. de vernice. Vernix ē gūmi cuiusdā arboris q̄ in xpianorū partibus nascꝭ: q̄ arbor iuniperus vocaꝭ: vñ ab eo tpe estiuo quedā gummositas egredꝭ: que actiōe caloris ex siccatur ⁊ induraꝭ. Et dꝭ vernix: que cū colligiꝭ ē albi coloris: ⁊ cū antiquaꝭ est subcitrini: ⁊ cuꝫ plus antiquaꝭ est ruffi coloris: q̄cūqꝫ sit dūmodo sit lucida ⁊ clara eligēda est. Et dꝭ ēt vernix quedā qđ cōficitur ex oleo seminis lini ⁊ vernice: ⁊ inde illiniunꝭ vel consolidanꝭ colores apud picturā. Hꝫ aūt vernix virtutē cōglutinandi ex viscositate sua ⁊ clarificandi ⁊ conseruandi. qđ satis patet. Nam pictores supra alios colores conseruant.

Operationes

A ¶ Sera. Vernix aūt qđ est gūmi absqꝫ confectione valet cōtra fluxū sāguinis ex naribus si puluis ei⁹ cōfect⁹ cū albumine oui tpib⁹ ⁊ frōti supponaꝭ: cōtra vomitū colericū fiat expuluere eius emplastrū ⁊ olibano ⁊ albumine oui et stomacho superponatur.

¶ Idē ēt fiat ꝫ dissinteriā addito aceto. ⁊ supponaꝭ pectini: puluis ēt ei⁹ in ouo sorbili dat⁹ valet ꝫ vomitū colericū vel dissinteriā: valet ēt puluis ꝫ interiorē ⁊ exteriorē solutionem. B

¶ Serapion p̄dicto lib. ⁊ cap. Vernix cōfert catarro qñ fit fumigatio cū ea ⁊ desiccat vlcera: ⁊ abscindit sanguinem menstruum. C

¶ Et idem auc. Bedigoras. de pprietate ei⁹ ⁊ cōfert catarro ⁊ desiccat fistulas. ⁊ est sicca et calida in. ii. gradu. euellit superfluitates flegmaticas que sunt in stomacho ⁊ intestinis. D

¶ Et occidit lumbricos ⁊ ascarides: ⁊ confert fluxibilitati neruoꝝ q̄ accidit a frigiditate et humiditate ⁊ repletione. E

¶ Et idē aucto. Habix. quādo fit fumigatio cum eo confert catarro capitis. ⁊ quādo puluerizatur sup vlcera desiccat ea. F ¶ Et idē auct. Atabari. Sandaraca ē silis karabe ī virtute sua. ⁊ cōfert fumigatio ei⁹ corize: ⁊ desiccat fistulas. ⁊ cōfert sputo sanguinis ⁊ emorroidib⁹. G Et est gūmi citrini coloris: silr karabe. ⁊ ē ī eo paruum amaritudinis. ⁊ affertur a terris christianorū. ⁊ virtus est silis virtute karabe.

¶ Et qñ fit cū ea fumigatio: cōfert fistulis: et qñ accipiꝭ ex sādaraca ⁊ oleo rosaꝝ ⁊ liniꝭ cum eo: cōfert scissuris que sūt ī mēbris ⁊ manib⁹ ⁊ pedibus. ⁊ si nō inuenies pone loco ei⁹ pōdus tertie ptis plus pōderis ipsi⁹ de karabe: qđ dixit Gal. esse gummu haur romane. H

¶ Ubi sciendū ꝙ illud vocabuluꝫ sandaraca aliter intelligiꝭ in libris arabuꝫ. ⁊ alr in libris grecoꝝ. Nā arabes ꝑ sandaraca intelligunt vernicē sic iā dictū est: sed greci ꝑ sandaraca ītendunt quēdā lapidē rubeū. Vñ Plini⁹ Sādaraca afferꝭ a Ponto ⁊ Capadocia ⁊ Sicilia: ⁊ est lapis ignei coloris. I

¶ Dyas. ca. de Sādaraca. In eisdē locis nascꝭ vbi auripigmētuꝫ. Hoc ēt dicit Dyasco. ca. de arsenico. Et dicit ꝙ eligēda est sandaraca q̄ est colore ruffa valde ⁊ facile terribilis: et crepula mūda. colorē hñs cynnobori. ⁊ odorē sulphuris. Virtusqꝫ ei silis arsenico. vñ ē caustice virtutis ⁊ dyaforetice ⁊ stipt. ec. K

¶ Resine mixta alopicias curat cum pice vngues leprosos excludit. oris vulnera ⁊ narium curat. Oēs pustulas cū oleo purgat. Oleo mixta pediclos curat. Pustulas cū adipe mixta mūdat. Condilomata ani compescat. L

¶ Empicis cū melle ⁊ vino vtiliter datur. Fumigio tussim ꝓhibet. maxie resina mixta. Fumus ore accept⁹ voceꝫ limpidat. cū melle accepta sic̄ electuariū asmaticis medicaꝭ. siue voci obtuse cū resina vt captapucia accepta. M

¶ Isaac

F ¶ Ysaac in viatico sisr seqtur modũ grecorũ3 sicut cap. de dentib⁹ putridis. ⁊ ca. de morsea.

G ¶ Similiter Galienus in antbidotario mino ri in antidoto illo quod incipit medicamen ad polipum narium.

Capitulum ccccxcii.

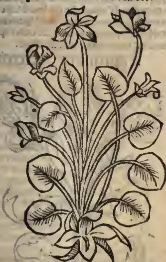

Viola latine. Arabice fenefig vel fene- figi grece leucis. Sciẽdũ q̃ tria sũt ge- nera violaꝝ. vt Dyas. dicit cap. leucis. S3 tñ Sera. li. ag. c. Fenefig. nõ loqr nisi de vno. sc3 viola purpurea. qm̃ visus eius magis cõuenit medicinis: s3 alia duo gña sũt species ebtũri: sic apparet i cap. cxi. superi⁹ dc. C.

¶ Sera. li. ag. cap. fenefig. Fenefig. i. viola: est herba cui⁹ folia sunt minora foliis cussũ et nigriora: ⁊ nõ elõgant multũ ab eis in figura sua. Et h3 stipitẽ egrediẽtẽ ab vna radice: ⁊ ẽ sup eã plus. Et in summitatib⁹ eius ẽ flos boni odoris coloris purpurei. Nascit i locis vmbrosis ⁊ asperis. ¶ Gal. vi. sim. far. c. de Viola. sm̃ trãslationẽ nrãm. Folioꝝ huius herbe sua ẽ subfrigida ⁊ aquosa. Virt⁹ eorũ ifrigidat parũ. Dyas. ca. Leucis. i. viola ob⁹ est nota. Est enĩ in florib⁹ hĩs distãtiã: q2 melinum albũ ⁊ purpureũ florẽ ostẽdit Joannes mesue. ca. de violis. Viole sunt medicina tẽperata cõtinuẽs: ⁊ fit p eas male qualitatis pmutatio et nature solutio. Melior est quecunq3 ex pmis: qñ nõ inuenit eã calor resoluẽs virtutem aut pluuia dissipans frigida est ⁊ humida in pmo gradu. Et que sicca ẽ minus est humida ⁊ minus frigida. Est enĩ in recente humiditas sup flua supgrediẽs caliditatẽ eius a qua ẽ pfectio ⁊ spẽs. Cũ aũt exsiccat ⁊ resoluit humidũ supficiale ipsi⁹ manifestat amaritudo ei⁹ q̃ est pter caliditatẽ q̃ fuerat sepulta: ⁊ est tunc ea. plus ⁊ minus hu. Est enĩ in recente hũiditas supflua pter quodq3 recens est solutione p ventrem educit lambificãdo. que vero sicca ẽ educit dissoluẽdo: ⁊ ipsa quidẽ ẽ ifrigidatiua narcotica sedatiua doloꝝ calidoꝝ. ⁊ extinctiua inflãmationũ ⁊ lenitiua ⁊ solutiua. Est ex debiliter soluẽtib⁹. ⁊ vigorat cũ aliis laxatiuis. Et pter h̃ qdã addunt quãtitati eoꝝ medietatẽ ex turbit: ⁊ faciunt trociscos: ⁊ vigorãt cũ hoc operationẽ earũ. Et qdã addũt scamoneã: ⁊ ipsa qdem ⁊ oleũ earũ ingredit in emẽdationẽ medicinaꝝ acutarũ. Succus aũt ipsaꝝ ⁊ syrup⁹ ex eis leniẽdo. Et viole sicce educũt dissoluendo. Et ipse quidẽ condiunt cũ zuccaro ⁊ melle sũt maioris abstersionis ⁊ minoris alterationis: ⁊ cũ zuccaro cõtrariũ faciũt. Et cito q̃ nõ substinent de decoctione aliqd qua sit supfluitas. et succus earũ sisr ⁊ corroborat acetũ cũ infusiõe earũ: ⁊ fit mirabile febrib⁹ multe inflãmatiõis: ⁊ est melius oleũ earũ: fundamentum cuius ẽ oleum onfancinum aut amigdalinum.

Operationes.

¶ Galienus: Ipsa herba tã p se q̃ cu3 alfitis superposita remediũ calidis prestat flegmonibus superposita autem in orificio ventris incẽsionem patientis vel in oculis. A

¶ Serapion. Virtus eius est que lenificat et sedat apata calida qñ ponunt sub ea sola aut cum farina ordei: ⁊ confert inflãmationi q̃ fuerit in ore stomachi ⁊ in oculo. Sed flos eius cũ hoc q̃ sedat inflãmationem oris stomachi habet proprietatem relaxandi coleram. Et fit emplastrum cum foliis tm̃ huius herbe aut cum fauicb: ⁊ infrigidat ⁊ confert apostematib⁹ calidis oculorum ⁊ exitu ani. B

¶ Et dicitur q̃ flos eius a proprietate que est in eo qñ bibitur cum aqua confert squinantie ⁊ epilentie que accidit pueris: ⁊ est illa que vulgariter dr mater puerorum. C

¶ Et idem aucto. Aben Mesuay. De pprietate eius laxat coleram a stomacho ⁊ intestinis: ⁊ confert inflãmationi que est in eis: ⁊ sode ⁊ sqnãtie q̃ accidit infantib⁹ qñ sumit cũ aqua ea. Et qñ aliqs vult de ea exbibere in potu ad laxandum ventrẽ exbibeat ab. ʒ. iiii. vsq3 ad. vi. D

E ¶ Dyas. Flos purpureus sedat inflāmationes
oris stomachi ⁊ oculorū ⁊ aq̈ huius floris cōfert
sq̄nātie. Laxat colerā a stomacho ⁊ itestinis: et
cōfert iflāmatiōi q̄ ē in eis. folia eius sūt sicͭ fo-
lia cussus: ſꝫ minora ⁊ rotūdiora. ſꝫ mellinꝰ co
lor medicine necessarius ē: q succus elixatꝰ ⁊ fo
mēto adhibitꝰ tumores ftericos curat: mēstru
F is sperat. ¶ Cerotis mixtus ragadias ani ad
sanitatē ꝑducit melle addito pustulas: ⁊ infla-
tiōes tollit. semē eiꝰ cū vino bibitū. ʒ. ii. aut sup
positū mēstruis sperat. abor⁊uꝫ facit. Radices
eius cataplasmatibꝰ adhibite cū aceto splenē
G siccāt. Podagricis medicant̄. ¶ Sꝫ viola al-
ba piccıore ē virtutis ⁊ extenuatore: sed flos
plus decoctio aūt herbe mēstruas prouocat si
post ꝑtū nō sequat̄: fetū mortuū extrahit ⁊ vi-
uūꝫ corrūpit ⁊ educit: matricis iflāmātionē sa
nat si tam fortis ē mulier. si in pessario posita
H ola fiīr facit. ¶ Jo. mesue Solutiōe educit co
lerā ⁊ alterat eiꝰ accessuum: ⁊ viole cōferūt iflā-
matiōibꝰ oībꝰ. ⁊ sedāt sodā factā a calore ve-
hemēti: ⁊ sūt somnifere ⁊ faciūt ehorizā: ⁊ leni
unt pectꝰ ⁊ guttur: ⁊ cōferūt vuce ⁊ sq̄nātie.
I ¶ Et iuuamētū magnū eorū ē a͡patibꝰ pecto-
ris ⁊ pleuresi: ⁊ sedāt sitim. ⁊ cōferūt sicce opi-
lationi epatis ⁊ a͡pati eius. ⁊ calide yctericie. ⁊
sunt iuuamēti magni febribꝰ iflāmatiuis ⁊ si
ti ꝑ eas. Dosis potiōis earū ē ab. ʒ. iiii. vsqꝫ ad
viii. ⁊ succi eaꝝ ab. ʒ. i. vsqꝫ ad. ii. Et syrupi ea
rū ab. ʒ. iii. vsqꝫ ad. iiii. Et cōditi earuꝫ ab. ʒ. i.
K vsqꝫ ad. iii. ¶ Bartho. in lib. de ꝓꝓetatibꝰ re
rū Viola ꝑꝑ violētiā odoris sic ⁊ nosata vt di
cit Ysi. Cuius tres sunt spēs. s. purpurea alba
⁊ mellina. Sed oīum folia nature frigide sunt
L ⁊ aquose: ⁊ iō solutiue. ¶ Herbe qdē modica
est viola in substātia q̄ recēs est melior ꝙ anti-
qua cuius flos maximi est odoris. vn̄ odor eius
cerebri calorē mitigat: ⁊ spūs aīales recreat et
M cōfortat. ¶ Flores vernales ꝑus oriunt̄ sic se
citius manifestāt paruitatē eiꝰ in substātia ma
gnitudo odoris pariter ⁊ virtutis notabiliter
N recōpensat: vt dicit Dyascorides. ¶ Platea
rius. Viola fri. ē in ꝑcipio ꝑmi gradus ⁊ hu.
in fine secūdi. Hꝫ virtutē leniēdi. humectādi
refrigerādi, relaxādi. Viole cōtrite sup capi.
a͡pata in principio valent. Fomēta ex aqua de
coctiōis ipsius herbe facta circa pedes ⁊ fron-
O tem in acutis somnū ꝓuocat. ¶ Rasi. Viole
somnifere sunt. capitis dolorē a calore factum
remouēt. Colerā nigrā de stomacho ⁊ intesti-
nis purgat. calorē eorū mitigat.
P ¶ Macer. Nec roseus superare decor nec li-
lia pūt. Fragrātes violas specie nec vi nec odo
re. Est humida vis illius ⁊ frigida ꝑmo. Esse
gradu spēs tres eē legunt̄ eaꝝ. Noscere quas
tm̄ diuerso flore valemus. Nam sunt purpu-
rei flores albiqꝫ nigriqꝫ. Cunctis pene pares
sunt in medicamine vires ⁊c̄.
¶ Additio. Dixit Rasis auc. cōstā. in lib. co- Q
lere. Et multotiēs vidi quosdā q nō potuerūt
dormire pluribꝰ noctibꝰ: ⁊ tūc sparsi super ca
put eoꝝ aquā decoctionis violarū: papaueris
cucurbitarū: ⁊ foliorum rosarū: ⁊ iniūxi ipsos
dormire: ⁊ incontinenti conualuerunt.

Capitulum cccccxciii.

Irga pastoris. Pādecta cap. ccxviii.
v. Dipseus grece. arabice ꝑsenda: vl' di-
placos: vel barsiarbay: vel aybsacos.
latine vō virga pastoris: vel cardo fullonum.
Sciendū ꝙ due sunt species virge pastoris scꝫ
masculus ⁊ fēla. Masculus est quē Dyas. ꝓm
trāslationē nostrā ca. Dipseus vocat dipseus
⁊ est ꝓm ipsū frutex spinosa: virgā hn̄s lōgam
spinis plenā. ⁊ folia in circuitu similia lactucis
in singulis nodis bina habens folia. ⁊ ipsa ob-
longa ⁊ spinosa intus. ⁊ deforis spinis plena ⁊
habet etiam contracta folia. que pluuias ⁊ au
ram in se retinent. vnde ⁊ nomen accepit. Di-
pseus. idest sitiens in virgis suis. capita sur-
gūt. singula spinosa similia echino maritino
sed oblongiora: que siccata album faciunt co-
lorem. ⁊ in virga deintus vermes nascuntur.
Sera.

Sera.li.ag.c. Barsiarbay.auic. Dyas. Barsiarbay vel dipsacus est spina qua pānos faciūt ⁊ latine dr̄ virga pastoris: ⁊ cardo fullonū: ⁊ ē spēs spinaꝝ hñs stipitē lōgū spinosum: ⁊ folia ei⁹ sūt silia foliis lactucis: ⁊ sup quēlʒ nodum stipitis sunt duo folia amplectētia stipitē: longa spinosa i medio eorū interius ⁊ exteri⁹ hñt silitudinē vesicarū aque: ⁊ sunt spinosa ēt ⁊ hʒ iuxta stipitē cōcauitatē i qua colligit̄ pluuia ⁊ ros. Et iō nolat̄ dipseus .i. sitiens. Sup quēlʒ ramū eius est capitellū sile echimo marino: aliquātulū i lōgitudinē tendens spinosū: qḋ cuʒ desiccat̄ fit albū. Et qñ scindit̄ reperiunt̄ i medio eius vermiculi parui: ⁊ ista est virga pastoris masculus. Et idē Serapion loco allegato. Sunt eius due species. Masculus ⁊ fēia. Masculus est herba que nascit̄ oī anno: ⁊ hʒ ramulos seu virgas tenues: molles: subtiles: nodosos: ⁊ dilatat̄ sup faciē terre sicut gramē: ⁊ hʒ folia silia foliis rute: nisi ꝙ sunt lōgiora ⁊ molliora: ⁊ hʒ iuxta vnūquodqʒ foliū semē: ⁊ ꝓpt̄ hoc dr̄ masculus ⁊ hʒ florem rubeū. Sed femina est quaʒ Serapion vocat in lingua persica Persernianū. Et dyascorides vocat eā Poligonos ⁊ est centū nodia. Femina que ara: vocat̄ barsiarbay. Latine vero cauda vulpis. Et est ſm Serapi. herba hñs plātā paruam ⁊ virgā vnicā tenerā similē cāne: ⁊ in nodis ipsi⁹ sūt folia egredientia ab ipsa virga silia foliis pini ⁊ hʒ radicē in qua nullū est iuuamentū. nascit̄ iuxta aquas. ¶ Gal. vi. sim. far. cap. Dipseus Dipseus vl̄ dipsacus ē vga pastoris. plurimū qḋ ē i ipsa ē frigiditas. ⁊ in sapore eius est stipticitas. Et virtus eius ē q̄ īfrigidat ⁊ desiccat in ꝑncipio tertii gradus: ⁊ radix hui⁹ plāte desiccat i.ii. gradu. ¶ Auic. li. ii. cap. de vga pastoris. Virga pastoris ē masculus ⁊ fēia sʒ masculus ē fortior: i ipsa ē stipticitas: sʒ pars aquea i ipsa ē plurima. Et ꝑꝑ multitudineʒ repulsiōis materieꝝ effusaꝝ estiat̄ qḋ ē exsiccatiua fortis.

Operationes

A ¶ Dyas. Est virga pastoris masculus: radix ei⁹ desiccat i.ii. gradu ⁊ abstergit: q̄ cocta i vino ⁊ tunsa: ⁊ sic cerotū iposita: vel si amplastratur cū ea anus cura cissuras ani. ⁊ ragadias ⁊ fistulas ⁊ emorroidas iteriores: qḋ medicamē

B in pixide enea conseruanduʒ. ¶ Et clauos corporis mundat: ⁊ formicas ⁊ vermes q̄ in capite huius plante inueniunt̄: in corio suo ligati ⁊ collo suspēsi aut in brachio dñr febrem quartanā penitus curare: ⁊ medet̄ mirmices ⁊ acro

C cordines. ¶ Sera. Virga pastoris femina est: cuius virtus reꝑcutit ⁊ incarnat ⁊ cōfert inflāmatiōi oris stomachi qñ apponit̄ extra: sic est postq̄ trita fuerit: ⁊ cōfert apati quod dr̄ herisipilla: ⁊ apatibus antiquis.

¶ Et reꝑcutit ⁊ ꝓhibet humores qui fluūt ad mēbra: ⁊ ex meliorib⁹ medicinis herisipile: qñ dilatat̄ ⁊ extēditur ambulans de membro ad membrū: ⁊ cōfert vlceribus aliis: ⁊ vlceribus manifestis: ad que humore fluunt ⁊ conglutinat vulnera recentia cum suo sanguine. D

¶ Et cōfert vlcerib⁹ auris: ⁊ si est in ea sanies desiccat eā: ⁊ abscindit fluxū mēstruorū īmoderatū. ¶ Et curat vlcera īntestinoꝝ ⁊ sputū sanguinis ⁊ sistit fluxū ei⁹ vndecūqʒ fluat. ⁊ in oībus his masculus ē fortior q̄ femīa. vñ hʒ masculus virtutē stipticā frigidā qñ sumit̄ i potu ex succo eius: cōfert sputo sāguīs ⁊ fluxui sanguinis antiquo ⁊ egritudini q̄ dr̄ colirica: et distillatiōi vrine q̄ ꝓuocat vrinā ꝓuocatione forti. ¶ Et qñ sumit̄ i potu cū vino cōfert morsib⁹ venenosis: ⁊ qñ bibit̄ i febrib⁹ periodicis ante accessionē paroxisimi ⁊ horā ꝯferit multū. E F G

¶ Et qñ fit nascale cū ea mulieri hñti fistulaʒ ⁊ ulcera in matrice: cōfert iuuamētū magnuʒ. ⁊ abscindit fluxū humiditatū antiquaꝝ ab ea ⁊ distillatur ex ea in aurem. ⁊ cōfert dolori ei⁹ ⁊ saniei que fluit ab ea. H

¶ Et quando coquit̄ cuʒ vino ⁊ miscet̄ ei mel cōfert iuuamentū vlceribus matricis: ⁊ fit emplastrum cum foliis eius. ⁊ inflāmatiōi stomachi ⁊ sputo sanguinis ⁊ formice ⁊ herisipile. et apostematibus calidis ⁊ frigidis i principio eorum: ⁊ quando coquitur cum vino ⁊ teritur bene donec fiat cerotum. I

¶ Et emplastratur cū ea anus curat cissuras q̄ sunt in ano ⁊ emorroidas interiores: ⁊ oportetq̄ hec medicina reponat̄ in pixide enea: et curat speciē formice que dr̄ paragodes. Et dicunt quidam ꝙ vermes q reperiunt̄ in capitibus huius plante qñ ligatur in corio suo. K

¶ Et suspēdit̄ in collo ⁊ hūero habentes quartanam curat eam si deus voluerit. L

¶ Auic. Virga pastoris ꝓhibet fluxū: ⁊ fit ex ea emplīm flegmoni ⁊ herisipile ⁊ formice ē valde cōferens apostematibus vlceratiuis. M

¶ Et cōsolidat vulnera recētia: succus ei⁹ interficit vmes auris: ⁊ exsiccat vlcera ei⁹ aq̄ ei⁹ cōfert sputo sanguinis: ⁊ fit ex ea emplīm inflāmatiōi stomachi: ⁊ ꝓhibet fluxū sanguinis et matricis: ⁊ sanat vlcera intestinorum. N

¶ Et Dyascorides quidem existimauit ꝙ ipsa prouocat vrinam ⁊ sanat illum qui retinet eaʒ ⁊ potestatem emittere. O

Capitulum. ccccxciiii.

Itis latine. Arabice baríz vel barin
v Grece ampeleos. Sera. li. ag. ca. Ma
rin. Virtus ex ea est domestica ꝛ sil-
uestris. ꝛ alba ꝛ nigra. Domestica est vitis vi-
ni: ꝛ siluestris est que grece vocatur ampeleos
agria: bastas babet longas ꝛ lignosas ꝛ aspe-
ras. Folia eius strigno ortuuo similia. sed latio
ra ꝛ minora. florē bꝫ sicut capilli: sed semē ba-
bet vt botrus. Quod cum maturauerit rufuꝫ
facit colorem obrotundum. Alia species est q̄
vocatur lambrusca vel vitisu: cuius flos voca
tur ynantus vel ynantium vel ante flores: ꝛ est
masculus: de qua inuenies in. c. xxviii. superi⁹
de. A. ꝛ est planta in qua sunt grana parua si-
milia botris vue paruis: ꝛ qn̄ sunt matura co-
lor eorum est rubeus: ꝛ figura sui grani est ro-
tunda: ꝛ racemi sui botri reseruantur in sum-
mitate eius: ꝛ grece vocatur ambolosagine.
Est alia species vitis que dr̄ vitis alba: ꝛ ē brio
nia: pro qua lege ca. lxxv. superius de B. Ga
lie. vi. sim. far. ca. Ampeleos melana. Ampele
os melana siue vitis nigra vocatur hec ꝓprie
brionia. de qua lege viticella hic infra. ꝛ est ve
ra brionia. Sciendum ꝙ brionia supra de B
non est vera brionia. sed autores illam appel-
lant vitis albasiue brionia alba.

Operationes

Gal. vi. sim. far. c. vitis. Vinū vitis albe do A
mestice est ca. in. ii. gradu: ꝛ vet⁹ ex eo ē. iii. gra
du. Et mustū est in ꝑmo: ꝛ manifestaẛ vnumi-
quodqꝫ in primo gradu: ꝛ per manifestatiōes
caliditatis inuente i eo. Vitis domestice suc B
cus s̄m Sera. ꝛ potissime foliorum eius cōue-
nit babentibus vlcera in intestinis sunt fri. et
stiptice. ꝛ qui exspuunt sanguinem: ꝛ qui con-
queruntur de ardore stomachi: ꝛ pregnātib⁹
babentibus appetitū corruptū: ꝛ caprioli eius
qn̄ infunduntur in aqua ꝛ bibitur faciunt hoc.
Et lachrymis vitis est similis gūmi: qr coa C
gulaẛ sup palmites: q potatus cum vino expel
lit lapidem.
Et liniẛ cū eo empetigo ꝛ curat eam: ꝛ scabi D
em vlcerosam similiter ꝛ non vlcerosā: ꝛ opor-
tet ꝙ anteꝙ̄ linias cū eo ꝙ linias membrū cuꝫ
nitro ꝛ oleo assidue ꝛ abradas pilos. Et infra
cap. Vinum latius dicetur.

Capitulum. ccccxcv.

Item s̄m Serapionem li. ag. ca. Vi
v rem sūt spēs scꝫ absi. ꝛ indū qđ appel
laẛ arabicum. ꝛ est rubei coloris: ꝛ est
idem qđ curcuma. Radix ei⁹ afferẛ ex terris i
hyeme. ꝛ hꝫ grana sicut grana passule. Et me
lius ex eo ē rubeū habēs pauca grana: ꝛ aliud
est quod adheret manui. ꝛ habet colorē viole.
ꝛ exteri⁹ est rubeum. cuius toxicum multū. Et

torícum quidem est res pauca minuta mollis adherens manui qñ tangit vagina eius: et ipsum qdem unitur sup morphœam confert ei.

Operationes

A ¶ Uirtus virem est calida et sicca in principio tertii gradus: qd si linit ad morpheá confert.

B ¶ Uiriditas inuéta sup aquá q̃ arabice vocat batalep. et i lingua hispáica mulsas fm Auerroim scdo Colliget. est calida et humida in. ij.

Capitulum ccccxcvi.

Uisc⁹ latie et grece. arabi. dabalch vl v bdle vel bisos. Sera. li. aggre. ca. dabalch auc. Dyasc. Dabalch. i. visc⁹. Melior ex eo é nou⁹ qs fissis est i colore suo colori porri. Exteri⁹ vo é subrussus sine aspitate et sine furfureitate. et fit ex fructu rotundo paruo q nascit i arbore gládiû: et folia eius sunt sic folia arboris bussi. Fruct⁹ ergo iste ptúdit et abluit: deide coquit in aq̃. Sũt át qdá q masticádo fructũ ipsũ faciũt viscũ: repit ét i arbore pirorũ et malorũ: et in multis alijs arborib⁹: et aliqñ i radice arborũ aliquarũ paruarũ: et latie vocat hec plãta viscago. Ego át vidi i móte Nabazat boies q faciũt ex arbore magna q̃ nasci tur apud eos: et apud ipsos vocat tarabella: et latine vocat Caprifoliũ. Accipiũt qdé ramos ipsius excorïant eos facientes fasciculos: et infundunt in aqua et dimittũt sic aliquot ex mensibus: deinde cótundũt cótusione forti: et fit in de visc⁹ bon⁹. Et virtus eius é similis q subtiliat: attrahit et dissoluit: qr habet virtuté resolutiuá. ¶ Dyas. ca. Uiscus fm translationes nostras. Uiscus in ramulis nascens quodam aiali volatili: scz turdella viscat. Nas illud si morat in ramulis arborũ: glutinat et inde nascũtur virgule plurime: et fit viscus q semp viridis inuenit. Est aũt optim⁹ q i arbore qrc⁹ cre scit: et q é mũdus subuiridis: et si extendat non corrũpitur: sed vt membrana extenuatur.

Operationes.

¶ Gal. vi. sim. far. ca. de visco. Substãtia visci é cõposita ex aquosa suba et aerea. et de his ambabus est in eo multũ: et ex terrea pauca et i sapore eius est acuitas plus q̃ amaritudo. A

¶ Et virt⁹ eius é que calefacit: non tamen cito qñ apponit corpori: sz postq̃ facit morã in corpore sicut facit tapsia: et nos qdé diximus i his q̃ precesserunt: q hec reos inuenitur in medicinis: quarũ virtus est que calefacit: cũ qua rum calefactione est humiditas superflua idigesta: virtutes habet acres: duricies mollire potest. Nam de profundo extrahit humorem cum vehementia: et non subtile tantũ: sz et pingues digerit: mor qdem calefacit: sed tempore diuturno imposit⁹ calefacit vt tapsia. B

¶ Auicéna li. ij. ca. de visco. Uiscus est notus ofbus: et ei⁹ qdé fruct⁹ similis é ciceri nigro vel sincere: rotũdus virgulatus frãgibilis ex quo manus inuiscant: eius aũt minera é arbor fe rés glandes et pira et mala in quibus sunt vtus aquea et aerea multiplicate valde qui ex eo bo nus est: est recens planus coloris porri interi⁹: viridis exteri⁹: teritur et lauat: deinde coquit. et nõ calefacit nisi post morã lõgam sicut gũ mi rute agrestis: et é debilior ca in hoc: et in ipo quidem est humiditas superflua indigesta: et est ca. et sic. in. iij. et est resolutiuus: resoluit enĩ humiditates grossas: et profundo corporis, propter fortitudinem virtutis attractiue et lenit. et dixerunt quidam q non inest ei operatio in humiditatibus nisi tenuibus. C

¶ Serapion aucto. Diasc. Quando visc⁹ miscetur cum resina pini maturat apostemata q̃ fiunt in radice auris et alia apostemata. D

¶ Et quando miscetur cum olibano curat vl cera antiqua: et quando miscetur cum calce et cum lapide gagatis: aut lapide asio: et coquit cum eis. et ponitur super apostemata fraudulẽta: aut super duriciem splenis curat. Et resoluit apostemata et duricies. E

¶ Et qñ miscet cũ auripigmento citrino aut F

rubeo: ꝛ ponit̃ sup maculas aufert eas: ꝛ quã
do cũ calce miscet̃ ꝛ rob excludit vngues.
G ¶ Auicenna. Uisc⁹ eradicat vngues malas
cum super eas ponitur cum arsenico: ꝛ resol
uit apostemata frigida: ꝛ proprie confortatur
cuꝫ calce: ꝛ lenit vlcera antiqua et vulnera ma
la: ꝛ lenit iuncturas cum tanta cera: quantuꝫ
ꝛ ipsum ꝛ cum equali pondere sui de resina pi
ni: ꝛ confert apostematib⁹ frigidis post aures.
H ¶ Et mixtus cum gummi pini ꝛ cera extenu
at splenem cum super ipsum ponitur cum ali
quibus rebus ipsum confortantibus sicut est
calx ꝛ huiusmodi.

Capitulum ccccxcvii.

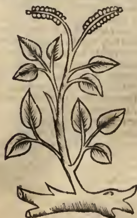

Viticella. Pãdecta ca. cclxvii. Fesera
v arabice vel fesire. grece ampeleos leu
ce. latine viticella vel vitis alba. Sed
sciendũ q̃ Gal. vbiqꝫ vocat vitẽ albam vel ni
grã brioniã. Et Diasco. sitr̃ sm trãslationem
arabicã. Sed Galien⁹. vi. sim. far. ca. Ampe
leos melana. dicit̃ q̃ vitis nigra. ppꝛie dicitur
Brionia. hoc sitr̃ apparet in capi. vitis patrũ
supra. Sera. libro aggr. ca. fesera. Fesera her
ba est que habet folia ꝛ capriolos in similitudi
nem vitis cõmunis: nisi qꝛ sunt asperiora ꝛ ra
mi ꝛ caprioli adherent implicantes se quibus
cunqꝫ approximant ex arboribus aliis ꝛ suspẽ
duntur eis cum capriolis suis: ꝛ habet fructũ
similem racemo rubeo.

Operationes.

¶ Diascorides ca. ampeleos. Ampeleos leu A
ce: idest brionia siue vt latine vitis alba: ha
stas ꝛ folia similia habet viti nostre: sed aspa ꝛ
minora: caprioli similes sunt implicãtes se se
men ipsi vuule simile: ꝛ est butriosum rarum.
¶ Diasco. Viticella in vino elixa ꝛ comesta B
ventrem ꝛ vrinã mouent: virtus est folijs ꝛ ha
stis ipsius ꝛ radici viscida: vnde vulnerib⁹ ehi
ronis imposita medicatur. Cãcros ꝛ vagede
na vulnera ad scabiem perducit. Tibijs vul
nera tollit: sale addito ꝛ in cataplasmatibus
adhibita ꝛ composita.
¶ Radix eius colorẽ corporis bonum reddit: C
rugas vultibus distẽdit. Lentigines purgat
magnis cicatricibus colorẽ proprium reddit.
Liuores ꝛ panaricia emẽdat: cũ vino in cata
plasmatib⁹ adhibita duricies spargit. Apo
stemata curat. Ossa corpori infixa eijcit. Me
dicaminibus stipticis necessario miscetur.
¶ Epilēticis. ʒ. i. adhibita anno toto p̃stolat̃ si D
mili mõ accepta apoplexie ꝛ stomaticis singu
lare p̃sidiũ ẽ maxime. ʒ. ij. accepte singulis cau
sis sitr̃ cõuenit morsibus venenatis. Aborsum
facit. plus vero accepta maniam facit.
¶ Secũdinas deponit. Urinã prouocat: mel E
le addito vt electuariũ datũ disnoicis ꝛ offoca
tionib⁹ prestolat̃. Tussim ꝛ dolorẽ capitis ꝛ la
teris cõpescit. De alto cadentibus ꝛ cõquassa
tionibus maximum remediũ est obulo vno cũ
aceto bibita splenem desiccat diebus. xxx.
¶ Accepta cũ caricis cataplasmata oĩa simili F
ter facere potest: cocta in aqua ꝛ fomẽto adhi
bita stericas purgat: ĩfantes non coagulatos
deponit. Uerno tẽpore herba ipsa exiccatur.
¶ Cuius succus cum mulsa bibitus omnia si G
militer facere nouit ꝛ phlegma deponit. Se
men vero eius tritum ꝛ perunctum scabiem ꝛ
leprosos curat. Lac mulieribus ꝓuocat. Suc
cus eius cum succo ptisane coctus lac mulie
ribus prestat. Succus baccarum eius lac vbe
ribus siccis reddit.
¶ Cime eius vrinaꝫ mouẽt mediocriter. Ra H
dix autem proiectoriam ꝛ extenuatoriam vir
tutem habet ꝛ desiccat mediocriter.
¶ Et ideo splenem resoluit ꝛ sclirosim posita I
extrinsecus: aut supposita cũ ficubus: lepraꝫ ꝛ
scabiẽ sanat: datur etiã in cibo pro splene. ꝛ p
vrinam splen digeritur. Hec herba tam lau
dabilis est, vt in tiriacis potionibus mittatur.
Miscetur ꝛ pulchrificijs medicaminibus, cuꝫ
oleo decocta donec arescat detrahit.

¶ Cõmuniter

R ¶ Cōiter asit radix cutem fricabilē ⁊ extēsam facit. Medetur āt effelidas ⁊ lentigines ⁊ maclas nigras cū orobo atq₃ teracbia ⁊ fenugreci semine. Item si tecum eam portaueris omnia mala a te effugient.

Capitulu₃ cccccxcviii.

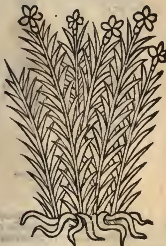

Etbuen. Auicen. lib. ii. ca. vetbuen.

v Hetbuen est plāta habens virgas minutas: sup quas sunt flores albi. habentes folia similia floribus maro. acuti saporis ⁊ odoris. ⁊ est ca. in. iii. sic. in. ii. Et est ex ea alia citrina. alia alba. est digestiua. aperitiua oppilationū. ⁊ in rubea est stipticitas.

Operationes

A ¶ Auicē. Hetbuen puocat sudorē: ⁊ eius oleum inunctū aperit orificia venarū₃. ⁊ resoluit

B apostemata in stomacho: ⁊ sanguinē congelatum in ipso. ¶ Et cōuenit apostematib⁹ frigidis. Cōuenit fistulis ⁊ vlceribus neruorū cum in decoctione eius infundit spongia. ⁊ ponitur

C super egros ⁊ facit subetb.

¶ Et odoratur humiditas eius ⁊ facit dormire. Conuenit asinati cu₃ bibitur sicca: sicut bibitur epitbunum.

D ¶ Et prouocat fortiter. ⁊ resoluit sanguinem congelatum in vesica. ⁊ cū aqua mellis frāgit

E lapidem. ¶ Et aperit oppilatiōes matricis et soluit melācholiā ⁊ phlegma sicut epitbinu₃ quando bibitur sicca cum oximelle: et ipsa in partibus nostris caremus.

Capitulum: cccccxcix.

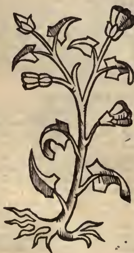

Olubilis latine. gre. cussus. ara. Iebleeb. Io. Me. ca. de volubili. Volu

v bilis plures sūt spēs. Una est q̄ df funis arbor: cui⁹ flos ē albus. ⁊ est sicut ruba. et h₃ lac. ⁊ vocaf volubilis magna. Et est alia cuius rami repūt sup terrā ⁊ sup ramos plātarū q̄ folia ⁊ flores h₃ minores: ⁊ df volubilis parua. Et est alia species eius hn̄s folia subalbida ⁊ lanuginosa. ⁊ h₃ lac. Et est species alia aspera. hn̄s folia sicut sunt citrulli folia. cui⁹ flos est sicut ampulle adberētes: et vocaf lupulus. Et est quarta species eius cuius radix est sicut sescirein ⁊ magis grossa: imo est grossitudo eius ī modū cucurbite maioris. ⁊ eius stipites eleuanf sup radicē suā circiter cubitos duos. ⁊ folia eius sunt stricta parua in modū sagitte alate: q̄ ex leui cā fluunt. ⁊ h₃ lac: ⁊ vocatur do minus lacticinior. ⁊ ex ea fit scamonea. quod inuenies in ca. cccccxix. de S. Melior duaru₃ specierum primaru₃ est magna: hn̄s folia ī modū sagitte alate: melior est q̄ oritur in locis tēperatis remotis ab excessu. Ingt Diaf. Magna ē eq̄us. declinat tn̄ ad caliditatē. ⁊ est sic.

in.ij.⁊ est resolutiua:maturatiua:apitiua: abstersiua ⁊ solutiua:lanuginosa vo ca.est in excessu vlceratiua ⁊ incisiua.Sagittalis vo ca.ē ⁊ sic.in.ij.gradu.Et dixit Gal.i principio tertij.lac vero in fine tertij:⁊ est acris vlceratiua. ⁊ eius acrimonia non est in vehementia lacticinij maioris:⁊ est in qualibet eius parte plante acuitas ⁊ ferositas:sed plus in lacte ipsius: ⁊ est in ea abstersio ⁊ resolutio:⁊ ista est scamonea.Lupulus vero est equalis ad frigiditatez declinans:⁊ dicitur ꝙ est in principio primi:⁊ est veri⁹.Est āt sedatiu⁹ doloꝝ calidoꝝ extinctiuus inflāmationum ⁊ lenitiuus.

Operationes.

A ¶ Jo.Me.Rectificatio magna aperit orificia venarum:ꝓpter quod miscēdū ē ei aliquid ex draganto ⁊ mastice:⁊ recti⁹ qđ vigorat operationē eius est aqua casei cū spica ⁊ mastice.

B ¶ Ex sagittali autem non propinatur ad soluendum nisi coagulum eius:⁊ est scamonea. Lanuginosa vero prorsus vitanda est.Solutione enim educit sanguinem:⁊ est venenum.

C ¶ Item lanuginosa educit excoriando.Lupulus vero aspersa educit de cholera citrinarem aliquam ⁊ mundificat sanguinem ab ea: ⁊ clarificat ipsum:⁊ sedat inflāmationem ei⁹: ⁊ affert ei iuuamentum magnum infusio ipsi⁹ in aqua casei.

D ¶ Et syrupus eius remouet ictericiā:⁊ aqua parum vtuntur administratione eius medici temporis nostri:cum sit medicina bona.

E ¶ Et ipsa quidem ⁊ succus eius cum sauich hordei sedat dolorē capitis ca.⁊ conuenit calefactioni stomachi ⁊ epatis:⁊ syrupus eius cōuenit febribus cholericis ⁊ sanguineis.

F ¶ Magna vero solutiōe educit cholerā adustā cū facilitate:⁊ apit oppilationē epatis ⁊ meseraicaꝝ:⁊ cōuenit ictericie cū succo apij ⁊ endiuie:aut cū aqua casei:⁊ cōuenit apostemati epatis cal.extrīseco:⁊ sedat sodā antiquā:⁊ ꝓ

G prie cum oleo ro.aut camemille. ¶ Et succus eius est ex eis q̄ sanāt vlcera in aure:⁊ est ex medicinis pectoris ⁊ pulmonis: mundificans ea a superfluitatibus:⁊ cōuenit asmati valde.

H ¶ Et cōuenit febri lōgi tpis.⁊ ꝓprie.fe.oppilationū.⁊ eis quaꝝ materia ē cholera citrina.

I ¶ Ex radice vero sagittalis fit emplastrum ⁊ oleo rosarum aut camemille.⁊ sedat sodam frigidam antiquam: ⁊ curat emigraneam. Dosis potio volubilis magne in decoctione est circiter.ʒ.iiij.Lupuli vero infusionis in aqua casei potione libra.i.

Capitulum ccccc.

Va passula.Gal.vi.sim.far.capi.de vua passa.Astafis.i.vua passa.digestiue simul ⁊ stiptice ⁊ diaforetice lente participat virtutis.

Operationes

¶ Diasc.Albe passule sūt plus stiptice.⁊ carnes passulaꝝ qū extrahunſ ab eis grana et qū comedunſ conueniunt canne pulmonis: ⁊ conferunt tussi renibus ⁊ vesice. A

¶ Et qū passule comedunſ sole cū nucleis cōferunt vlcerib⁹ intestinorū:⁊ qū caro passularum miscetſ cū farina ⁊ gneisi.i.scariola ⁊ ouis ⁊ modico melle:⁊ comeditur admixto modico pipere:expellit flegma per os. B

¶ Et qū miscetſ cū farina fabaꝝ ⁊ cimino : et fit inde emplastrū:cōuenit apostematib⁹ ca.intestinoꝝ.⁊ qū passule pistate miscenſ cum ruta ⁊ fit inde empſm:delet qđ apparet i cute ex clauis ⁊ vlceribus fraudulētis.s.cancro. C

¶ Qū fit ex eis emplastrū cū opopanaco cōuenit podagre.⁊ qū ponitſ sup vngues eradicat eos:⁊ meliores ex eis sunt kesines sine granis: ⁊ post eas sunt pingues subtilis corticis ⁊ parui grani. D

¶ Additio Dixit Gal.ꝙ in vuis passis dulcibus est cōfortatio faciēs ad stomachum:⁊ mūdificatio moderata. E

Capitulum

Capitulum cccccj.

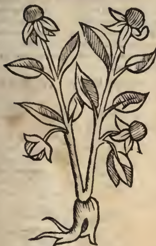

Ua verſa. Bartho. in lib. de proprietatibus rerum. Uua verſa a humectatione dicitur: ⁊ eſt dicta quaſi humida eo ꝙ intrinſecus humoris eſt plena. Unde dicit Iſid. lib. xvii. Ex tribus autem componitur vua: ſcilicet ex folliculis: glacea ⁊ arillis: folliculi dicuntur vinacia: in quibus glacea continetur. Et eſt glace ſuccus ſiue humor pinguis ipſius vue. Itē ſunt verticiarie ſic dicte a magnitudine ⁊ longitudine.

Operationes.

A ❡ Gal. vi. ſim. far. ca. vuauerſa inquit. Uuauerſa ſunt indigeſtibilia. ſubſtātia eius ē groſ
ſa terrea: prout ⁊ guſtu ɔ̄claratur: quia ſapor
B eius ēſt acerbus vel ponticus. ❡ Uirtus eius
fri. in. i. ſic. in. ii. ⁊ ſtipticat ⁊ conſtringit: ⁊ conuenit oī fluxui ventris iuuamento magno.

Capitulum. cccccii.

Umbilicus veneris vel cymbalaria latine. grece colitidon. Diaſ. Colitidō idest vmbilicus veneris eſt herba: folia habet ſicut acinetabulū obrotunda ⁊ alta: ⁊ latenter cōcaua: ⁊ haſtam breuem in qua eſt ſemen poſitum. Radix eſt ei obrotunda vt oliua. Eſt alia colitidon que folia habet pinguia ⁊ latiora ⁊ ſpiſſa ſicut bugellas. folia que ſunt circa radicem ſūt ſicut oculus picta. guſtu ſtiptica. haſtā hʒ tenuē. cuius flos ⁊ ſemē ſimiles hypericon. Radix eſt illi maior predicte.

Operationes

❡ Gal. vii. ſim. far. ca. Colitidon. mixte ē vir- A
tutis. ſ. humide: frigide: ⁊ cuiuſdā obtuſe: ſtipticitatis amare. vnde infrigidat ⁊ repercutit ⁊ abſtergit ⁊ diaforat. Pli. ca. colitidon herba eſt omnibus nota: cuius natura ex humido fri
gido ⁊ parū calido refrigeratoria. ❡ Diaſco. B
Uirtus prime ſpeciei eſt ꝙ ſuccus radicis ei⁹ ⁊ folioꝝ punctus: aut fomēto adhibitus tumo
rem nature ſpargit. ❡ Ignē ſacruʒ extinguit C
⁊ pernones curat Scrofis impoſitus eas ſpargit. Stomachi eſtuationē tollit. Radix comeſta cum foliis calculos frangit. Urinā prouo
cat. ❡ Hydropicis in oximelle datus ſingula D
re ꝑſidium eſt. Et multi ad amorē eam colligunt. Hec mixtam habet virtutē infrigidandi ⁊ humectandi. Hec etiam non a parte ſtipticam vim cū amaritudine modica. vnde infrigidat ⁊ reprimit ⁊ proiicit ⁊ digerit inflammationē. ergo phlegmoneʒ curat: ⁊ in ſtomacho
cāim habentibus vtiliſſima eſt. ❡ Cathaplaſ- E
mata tunſa ⁊ impoſita vulnera q̄ ſunt cū rubore ⁊ roſulas ſanat. ſuccus ei⁹ iniectus ad veretri exiccationē: quā greci ſimoſim vocant: va
let. ❡ Galien⁹. Colitidon curat phlegmones F

herisipilatos.⁊ herisipilas fleg.⁊ maxime sto. ardentis vtilis:⁊ sufficienter epiplasmata.cre dita aūt sunt folia cū radice comesta lapides
G frangere ⁊ vrinas mouere. ¶ Pli. Hec tunsa ⁊ imposita vulnera curat ⁊ resoluit que sūt eius ruboze.i.rosulas.sanat. Tunsa ⁊ stomacho im posita ardozem ⁊ inflāmationem sedat.
H ¶ Radix vero eius potata lapides frāgit.gre ci vero dicunt φ leniter sit humida frigida et stiptica.

Capitulum ccccciii.

V Ungula caballina. Sciendū φ vngu la caballina duplicis generis est: vnū aquaticum.aliud terrenum. Aquati cum est nenufar vel nymphea aquatica:vel ca cab⁹ veneris vel papauer palustre:vel alga pa lustris:habens flores albos.sicut apparet i ca. cccix.superius de N. Terrena ē que vocatur vngula caballina gre.⁊ ara.vocatur pbatasīū vel farfugiū.nascitur iuxta fluuium.

Operationes

A ¶ Gal.vi.sim.far.ca.de tussilagine.⁊ est vn gula caballina vel nenufar terrenum vel far fana. Nominatur aūt tussilago:eo φ tussibus ⁊ ortonoicis conferens credit. si quis fumens fo.sicca vel radicem sup prunas fumigans in
B spiret cōsurgentē fumum. ¶ Est aūt medio criter acre:quare ⁊ rūpere sine dolore creditur vniuersa apata que in thorace.viridia vero fo lia ⁊ flores.phlegmonē patientia membra eius difficultate digestionis exterius cataplasma ta iuuant propter amissionem aquose humidi tatis:cuius omnia viridia ⁊ tenera. Hec qdem magis:illo vero minus participant.sicca vero folia lilii acriozis sunt virtutis: vt competant flegmonem patientibus. ¶ Aui.li.ii.ca. de ne nufare terreno:inquit esse fri.⁊ hu.complexio nis in.ii.gradu. C

Capitulū ccccciiii.

V Urtica maior. Pandecta.ca. ccclxv. Huiure vel varikflatū vel saricbara Grece inguidalis ac califex.latine vo vrtica. Sera.li.aggre.auc. Diaf.ca. huiure. Sunt eius due species. Una earum est asperi or ⁊ nigrior.habens fo.latiora. ⁊ habet semen simile semini canabis:nisi φ ē minus eo. Alia vero habet minora folia.⁊ non habet folia as pera sicut prima.de qua in sequenti ca. dicet. Et est ca.⁊ sic.in.iii.gradu.merito quidē igit vt alimento nullus vtatur sine eo φ maxima capiatur fame. Utilis autem est vt medicina subductiua ventris.

Operationes

¶ Galie.lib.de cibis ca.de vrtica. Et idē. vi. A sim.far.eodem ca. Acalifex sine vrtica maior. Hui⁹ herbe tam fructus φ folia ipsa maxime admittant ad opus medicine. Diafozetice est virtutis

C virtutis vt pustulas ⁊ parotidas sanet. Habz
attā ⁊ vētositatis aliquid: quapropter impetꝰ
libidinis excitat: ⁊ maxime quando cū sapa bi
bit semen eiꝰ: ꝙ autem non vehementer cale-
facit: sit satis subtilium partium: sit educens
grossorū humorū ⁊ viscosorū qui in thorace ⁊
pulmone. Testatur ⁊ in hoc ꝙ patiuntur peri
cule corpis quas contingit. Illa vero vētositas
quas participare dicit: nascit dum ipsa dige-
rit. Non enim est actu ventosa sed potētia: vē
trem laxat moderate: ⁊ hoc solūmodo ꝙ mun-
dificat ⁊ cōmouet: non eo ꝙ purget.
B ¶ Diasco. Cataplasmatibꝰ īposita corporis
fricatiōe atqz rubore: dolorem atqz pruritū
facit: demqz reeorporatiue v̄tutis sunt maior
videlicet ⁊ minor. Silr̄ limosis atqz similibꝰ
difficiebꝰ. medet ēt eis qui ab aīalibus vene-
C natis fuerīt vexati. ¶ Itē cocta atqz cōtrita
emollit vētrē. Semen āt eiꝰ ventrē mouet. Fo
lia ⁊ semē diaforetica sunt ⁊ leptomeris abun
dāter sine calefactiōe nimia: sanant stigmata
⁊ cyraculas ⁊ ragades: ⁊ ex thorace ⁊ pulmo-
ne educit humores pingues ⁊ glutinosos. ha-
bet autem aliqd in se ventositatis: ad luxuriaz
promouendam ⁊ excitandam libidinem: ma-
xime quando cum sapa bibitur.
D ¶ Acalifer calefactoria est: que potata cuz vi
no regium morbuz emendat: semen eius in an
tidotis missum cholericis prodest.
E ¶ Itē tritū cū melle ⁊ in modū electuarij da-
tū: tussim veterē ⁊ in frigore cōceptā emēdat.
ex calore suos oēs tumores dissoluit.
F ¶ Serapio. aucto. Galieni. Virtꝰ eiꝰ ē que reso
uit resolutiōe multa: ⁊ est cū hoc eiꝰ virtus in-
flatiua: ⁊ ppter hāc causaz mouet coitū: ⁊ de-
let exituras: ⁊ apostemata que fiunt p aures: ⁊
facit exiccari hūores viscosos a pectore ⁊ pul-
mone qñ bibit: ⁊ curat vlcera corrosiua: ⁊ oē
cui cōuenit exiccatio. Et qñ bibit d̄ semine eiꝰ
cū rob excitat appetitū coitus: ⁊ soluit ventrē
solutione temperata: ppterea quia abstergit
G ⁊ cōmouet. ¶ Et folia ambarum specieruz qñ
teruntur cum sale ⁊ fit emplastrum curat mor
sum canis ⁊ vlcera fraudulēta ⁊ carnosa: ⁊ vl-
cera sordida: ⁊ tortiones neruorum ⁊ exituras
⁊ apostemata que fiunt post aures. Et fit cum
eis cerotum cum cera ad duriciem splenis.
H ¶ Et quando teruntur ex folijs eius ⁊ ponun
tur in naribus: abscindunt fluxum sanguinis
⁊ quando teritur ex eis ⁊ conficitur cuz myr-
ra: ⁊ fit inde nascale prouocat menstrua.
I ¶ Et ponuntur folia eius super matricem
egressam: ⁊ eam reuocat intus: ⁊ semen eius

qñ bibit cū rob excitat appetitū coitꝰ: ⁊ aperit
orificium matricis. ⁊ terit ⁊ cōficitur cum mel-
le ⁊ comedit. ⁊ cōuenit asmati que non sinit ho
mines iacere: ⁊ pleuresi: ⁊ expellit superfluitates
a pectore. ¶ Et decoctio foliorum eiꝰ qñ coq-
tur cū pauco myrrhe pꝛouocat mēstrua: ⁊ quan
do folia ipsa coquunt cū limacis molliunt vē-
trem ⁊ pꝛouocant vrinā: ⁊ qñ folia ipsa coquun-
tur cum ordeo expellunt superfluitates a pecto-
re: ⁊ quando fiunt gargarismata cū succis eiꝰ
curat apostemata vulue.
¶ Et idem auctoritate Rasis. Oleum vrtice L
est magis laxatiuum ꝙ oleuz cartami: scilicet
quando tu comparas virtutem laxatiuam vr-
tice virtute laxatiue cartami.
¶ Et idem aucto. Aben mesuay. Mouet coi M
tum quando comeditur cū cepis ⁊ vitellis ouo
rum: ⁊ quando teritur semē eius ⁊ ponitur su-
per cancrum conuenit.
¶ Et de proprietate eius ē ꝙ laxat flegma vi- N
scosum. ⁊ quando excoriatur semen vrtice ⁊ te
ritur: ⁊ miscetur cuz melle ⁊ sumitur: laxat cū
fortitudine. ⁊ oportet tñ ꝙ non tangat linguā
⁊ caput meri ne adurat ea.
¶ Et dosis eius a. xx. granis vsqz ad. xxx. O
¶ Et idē auc. Isaac. Soluit ventrē viscosum P
⁊ pꝛouocat vrinaz. ⁊ cōuenit dolori renū: ⁊ iuuat
coitū: ⁊ maxime si comedatur cū cepis ⁊ vitel-
lis ouorum: ⁊ qñ bibitur cum semine canabi:
conuenit spleni ⁊ dolori lateris.

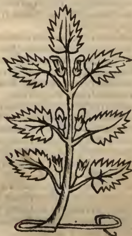

Vrtica magior

Capitulum ccccccv.

v Rtica minor. Dyas. Urtica altera maior: altera minor. De maiori in p̄cedēti caplo dictū. Minor vero que ⁊ vsualis ē ⁊ simplex cū tenui semine ac folijs nimis asperis. ❡ Auicēna. Color seminis eiꝰ ē silis seminis porri: sed tñ ē minꝰ et subtiliꝰ ⁊ nō est ī eiꝰ lōgitudine: ⁊ mordicat qđ ei obuiat: ita ꝙ ēt intestina. Urtica ⁊ semē eiꝰ sūt ca. in principio tertij gradus: ⁊ sic. i. ij. sꝫ semē ē minoris siccitatis ꝙ̄ ipsa. Est attractiua: vlceratiua: resolutiua cū virtute adustiua. Et sūt quidam qui dicūt calefactionē eius nō esse fortem: ⁊ in ipsa quidem est virtus aperitiua: ⁊ in ipso est abstersio fortis.

Operationes

A ❡ Auicē. Emplastrū eiꝰ cū raphano disrūpit dubelet: ⁊ cōuenit duricicbus. Et semē eiꝰ cōuenit cācro ī emplastro: ⁊ silr eiꝰ cinis cuꝫ sale cōuenit vlcéribꝰ q̄ accidūt in morsura canis ⁊

B vlceribꝰ malignis ⁊ cācro. ❡ Emplastrū ex eo cū sale cōuenit torsioni neruoꝝ. Et folia eiꝰ cōtrita abscindūt fluxū sāguinis ex naribus. Et semē eiꝰ cōuenit stricture nariū: ⁊ aperit oppilatiōes collatorij fortiter: ⁊ ex semine eiꝰ factū emplastrū fit dentiū eradicatio facilis.

C ❡ Et ex eo emplastrū cōuenit apostematibus que fiunt post aures: ⁊ est abstersiuū quādo bibitur cum aqua bordei: ⁊ mundificat pectus.

D ❡ Et cum decoquuntur folia eiꝰ in aqua bordei educunt humores grossos qui sunt in pectore: eius semen est fortius: ⁊ ipsum remouet asma ⁊ frigidam pleuresim.

E ❡ Excitat coituꝫ precipue semen eius cum vino. Et aperit orificium matricis: quādo matrix recipit sperma: ⁊ silr si comedat̄ cū cepis ⁊ ouis. Et quando supponitur cum myrra prouocat menstrua ⁊ aperit matricē: ⁊ similiter si bibatur decoctio eius cum myrrha.

F ❡ Et folia eiꝰ recētia reducūt matricē exeūteꝫ loco emplastri posita: ⁊ soluēdo educit flegma ⁊ humorē crudū sua abstersiōe cū virtute solutiua q̄ sit in ipsa. ❡ Et oleum vrtice minoris

G plus soluit flegma ꝙ̄ oleuꝫ cartami. Et decoctio folioꝝ eius cū obstracis lenit ventrem.

H ❡ Et si vis vt ipsa faciliꝰ soluat accipe medullā seminis eiꝰ ⁊ cōtere ipsaꝫ cū sauic: ⁊ p̄ijce cū cū vino ⁊ bibe eā: ⁊ oportet vt post eius haustū bibatur aliquid ex oleo ro. ne adurat guttur bibentis. Et quando fiunt ex ipsis colliria cuꝫ melle ⁊ superponunt̄ ⁊ soluunt.

❡ Palladius. Urtica ex ea vocata ē ꝙ tactꝰ eius corpus adurat. Sunt enim ambo omnino ignee nature: vnde ⁊ tactu perurit ⁊ pruriginem facit. ❡ Macer. Dicimus vrticā quā grecus acalife dicit. I

Feruida nō modice vis illis dicitur esse. K
Unde nec immerito nomen sumpsisse videt̄.
Tacta ꝙ exurat: digitos vrtica tenentes.
Nec solet ictericos cū vino sumpta iuuare.
Illius semen colicis cum melle medetur.
Et tussim veterem curat si sepe bibatur.
Frigus pulmonis pellit ventrisq̄ꝫ tumorem.

Capitulum: ccccccvi.

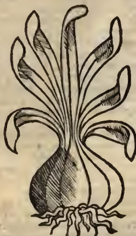

v Lpicum. Isid. Ulpicum appellatū est: eo ꝙ allij odorem habet. Pal. li. xi. In mense nouembri vlpicum sicut ⁊ alliuꝫ seritur terra: maxime alba fossa ⁊ subacta sine stercore. Sulcos in acris facies: ⁊ ī locis altioribꝰ semina pones: quattuor digitis separatas: nec altius pressa. Sarculari frequēter debent: quia plurescunt. Si capitatim facere volueris: vbi ceperit caulis prodire particula: sicq̄ꝫ succus reuertetur ad spicas.

Operationes

A ❡ Isidorus. Ulpicum cū vino tritū calculos aiunt p̄desse potui datū. Illius semen cū vino menstrua prouocat siue purgat.

Capitulum

Capitulum. ccccccvii.

Ulmus latine.ara.arnabū.grece pete
v la vel proſclee ſiue pteloe. Paul⁹ ca.
de vlmo.Ulmus eſt arbor omnibus
nota cuius folia ſtiptica ſunt.

Operationes

A ¶Gal.viii.ſim.far.ca. Ptolee ſm trāſlatio-
nem grecā Ptolee: ideſt vlmus foliis cōſoli
damus qnq̄ȝ recens vulnus cōtuſis ꝙ ſtiptica
ſimul ⁊ abſterſiua virtus cōſeruat in eis.Cor-
tex vero eius adhuc magis eſt ſubamar⁹ ⁊ ſti-
B pticus.¶Cū ⁊ leprā ſanat cū aceto. Et dum
viridis exiſtit ⁊ recens ſi ſupligata inuoluatur
vlceribus conſolidare ea poterit.
C ¶Et radices eius etiā eiuſdē virtutis ſunt: ⁊
cū eius decoctione fomētant omnes fracturas
D poroſitatione egentes.¶Paulus.Ipſa bul-
lita in aqua curant excoriationem capitis ſi in
de lauet.Radix eius eſt ſtiptica conglutinati-
E ua ⁊ conſolidatiua nimis.¶Iſid. Ulmus no
men accepit:eo ꝙ vliginoſis ⁊ humidis locis
melius ꝓficit.Nā in mōtanis ⁊ aſperis min⁹
F leta eſt.¶Pli.li.xvii. Ulmorū vmbra lenis
eſt enutriens q̄cunq̄ȝ occupat.In vlmo inferi-
morū iubet religio fulgurum.Nobilia vina ī
arbuſtis gignunt.hinoq̄ȝ olim vlmus ꝓpter
nimiā frondē excipit.Ulmis detrahit ſuccus
inutilis ſupra terrā vſq̄ȝ ad medullā forācis.
In ſenecta ⁊ cum alimento ſequitur abunda
re nimio.¶Idem li.xviii.Ulmi ⁊ populi ſerā G
tur a die quo Fauonius ceperit flare.ſiue a die
vi.idus februarii.ſiue ante primā ſolſticii eſti-
ualis dierū alia parte folia vlmi celum reſpici-
unt:quam ſperauerunt pridie:⁊ eſt confecti ſi-
deris ſignum.¶Idem li.xxiiii.Ulmi folia et H
cortex ⁊ rami vim habent ſpiſſandi ⁊ vulnera
contrahendi.Cortex vtiq̄ȝ interior.

Capitulum. ccccccviiii

Sfir ſiue quſir ara.grece Egilos vel
v egilopa.Sera.li.ag.ca.quſir:ideſt al
kaleya ſiue aquileya.⁊ eſt herba cui⁹
folia ſunt ſimilia foliis frumenti: niſi
q2 ſunt latiora ⁊ molliora:⁊ in ſūmitate cala-
mi eius eſt ſemen nigrū tribus vel quattuor tu
nicis veſtitū a quibus exeunt ariſte ſimiles ca
pillis in ſubtilitate.¶Plini⁹.Aquileya her-
ba eſt que creſcit in ſegetibus cum tenui cala-
mo habenti in ſummitate tegminibus ambi-
tum ex q̄bus ariſte ſimiles capillis extant.

Operationes.

¶Gal.Uirt⁹ ei⁹ eſt ꝙ reſoluit apata ⁊ cōfert A
fiſtulis q̄ fiūt iuxta oculū q̄ egilope vocantur.
Maior virt⁹ eſt in ſemine.q̄re qū ſimplr poni
tur ſemen intelligitur.Uires enim leuiter et

efficaciter relaxantes:ꝛ ad omnes tumores va
B let.℄ Sera. Mollit duricies:ꝛ ideo ad eglo
pas farina eius cataplasmatibus commixta
congrue facit.

Capitulum cccccix.

Snea. Pandecta ca.lxxi. Aynecb si
v ue alusne arabice. grece brion vel bri
um vel licena: latie vero vsnee vꝫ mu
scus arboꝝ. Usnee vel brion quoddam ori
tur in arboribus sicut lanugo:ꝛ quoddam est
vsnee vel brion maris:ꝛ est lanugo que oritur
supra petras maris. ℄ Sera.li.aggre.ca. Ay
necb. Aynecb: idest muscus quercus:ꝛ est res
que reperitur nascens super arborem serbin ꝛ
nucis ꝛ glandium ꝛ super lapides:ꝛ melius ex
eo est quod reperitur super serbin montanum
ꝛ post illud quod reperitur super arborem nu
cis:ꝛ melius borum est quod magis odorife
rum ꝛ albidioris coloris:ꝛ peius est ex eo qđ ē
ad nigredinem tendens: sapor eius est stiptic⁹
temperate. Et virtus eius est que non est frigi
da frigiditate forti sed prope tepiditatem: et
virtus eius alia est que resoluit ꝛ mollificat: et
prope illud quod reperitur supra arborem ser
bin. ℄ Gal.vi.sim.far.ca. Brium vel brion
marinum compositum est ex terrestri ꝛ aquo
sa simul substantia vtrisqꝫ frigidis: stipticat
enim comestū. quotquot calida sūt cathaplas
matum manifeste infrigidat et adiuuat. Et
est aliud brion vel briū qđ a qbusdā vocat̄ spel
ticū: repitur qdem ī quercub⁹ ꝛ pinis ꝛ lenkis.
bꝫ aūt stipticā v̄tutē nō vebemētē: neqꝫ.n. suf
ficiēter frigida ē: sꝫ quodāmō medijs appro
pinquat: quare ꝛ diaforeticā ꝛ mollificatiuā
possidet viꝫ maxime qđ in cedrinis lignis fue
rit. ℄ Diaf.ca. de licena q̄ sup petrā marinas
nascit̄: briō ē. ℄ Aui.li.ij.ca. vsnee. Usnee sūt
cortices subtiles circūuolute sup arborē ferētē
glādes ꝛ pinū vꝫ nucē:ꝛ bꝫ odorē bonū q̄ ex ea
bona ē: est alba:ꝛ nigra ē mala. In ipsa ē fri
giditas pauca ad debilitatē declinās:ꝛ stipti
citas equalis. Et extinuaverūt qdā q̄ ē ca. i.i.
gradu.sic.in.ij. ℄ Inqt alcausi. est frigida ve
bemētis siccitatis. Insunt ei virt⁹ stiptica ꝛ re
solutio simī ꝛ lenificatio p̄cipue que est de pri
mo:ꝛ eius stipticitas est equalis.

Operationes

℄ Sera. auct. Diaf. Aynecb est musc⁹ quer A
cus:ꝛ cōfert doloribus matricis:ꝛ quandoqꝫ
coqt̄ ꝛ sedēt mulieres in decoctione eius.
℄ Et cōfert mltū qn̄ admiscet̄ ī fumigatōib⁹ B
ꝛ vnguētis q̄ fiūt ad resoluēdā lassitudinem.
℄ Et ingredit̄ in cōfectiōe olei ō ben:ꝛ ī alijs C
vnguētis ꝑpter stipticitatem que est in eo.
℄ Et infundit̄ ī vino dieb⁹ aliquot:ꝛ illō vinū D
facit dormire dormitiōe forti:ꝛ qn̄ īfūdit̄ ī vi
no stiptico: cōfert stomacbo ꝛ curat excussiōeꝫ
vētris:ꝛ aromatizat stomacbū:ꝛ abscindit vo
mitū. ℄ Dyas. Licena ē musc⁹ maris: q̄ cata E
plasmata adbibita: fluxū sāguīs abstiet tumo
rē ꝯpescit. Ȝernas emēdat. yctericis opitulat̄
melle addito asp̄redinē oris ꝛ lingue dissētit.
rbeumatismū cōpescit: q: stiptice ē virtutis et
siccātis. ℄ Almāsor trac.iij.ca. vsnee. Usnee F
vel musc⁹ q̄rcus parū existit ca. qđ a vomitum
abstinendo stomacbum efficit rigidum.
℄ Auicē. Usnee aromaticū est: aperit oppila G
tiones ꝛ stringit carnes mollificatas:ꝛ linitur
sup apostemata ca.ꝛ sedat ea:ꝛ resoluit duri
cies ꝛ sedat apostemata carnosa fluxa cadit in
unctionibus lassitudinis:ꝛ resoluit duriciē iū
cturarū. ℄ Et sit ei⁹ decoctio cū infundit̄ ī vi H
no facit dormire potātē ipsū:ꝛ abstergit visuꝫ
ꝛ cōfert tremori cordis retinet vomitū ꝛ cōfor
tat stomacbū:ꝛ remouet īflāmationē eius: p̄re
cipue eius infusio in vino stiptico. ℄ Et cōfert I
dolori epatis debilis. Aperit oppilationē ma
tricis:ꝛ qn̄ sedetur in aqua eius confert dolo
ri matricis:ꝛ prouocat menstrua. ℄ Et idem K
in de viribus cordis ait. Usnee cali. est in pri
mo gradu: sic. in scđo:ꝛ babet cōfortare cor.

Caplm

Capitulum. cccccx.

Vinū. Isi. li. xx. Vinū īde dictū ē φ ei⁹ pot⁹ sāguīe cito replet. H alij lieuz appellāt eo. φ bibētē a cura soluit.

¶ Arist. ī li. topicoꝝ. iiii. Vinū ait ēpedocles aquā putrefactā ī lignis. ¶ Amb. li. iii. Noe post diluuiū vitē plātauit: q̄ prius dn̄i p̄cepto pullulauit: ac bibit de vino ei⁹ ꝛ obdormiuit. De⁹ aūt p̄sciuit φ vinū sobrie potatū sanitatē daret: prudētiā augeret. Jmmodice vō sumtū ad vitia causas daret. creaturā ōdit: sꝫ abūdātiā hūano reſuauit arbitrio. ¶ Ari. ī lib. ð aīalib⁹. Vinū ſpētes valde diligūt. ꝛ iō p ip̄m venanſ cū ībibunſ. ¶ Itē Isi. Vinū dſ roseū .i. cū rubore. Rosa. n. rubet. Amineū q̄si sine minio .i. sine rubore. Succinaciū succine gemme sile .i. fului coloris. Lipidū vinū .i. pſpicuū ab aq̄ ſpē dictū q̄si lipidū. lympha enī ē aqua. Turbidū q̄si torbidū .i. terra cōmixtū: qð ē fece. Falernū vinū vocatū ē a falerna regione cāpanie vbi optima vina nascunſ. Honorariuꝫ vinū qð regib⁹ ꝛ potētib⁹ honoris grā offerſ. Crudū vinū ē īsuaue qð ſui potāt. Cōditū vocaſ qð nō ſit simplex: ſꝫ cōmixtiōe pigmētorū cōpositū. Gazetū vero a regiōe vbi deferſ. Gaza enī opidū ē palestine. Infertū vinū dſ qð altario offerſ atqꝫ libaſ. Spureū qð offerre non lꝫ: aut cui aq̄ admixta ē q̄si spuriū h̄ īmūduꝫ. Acidū vel qꝛ acutū. vł qꝛ aq̄ mixtū: cito ī hūc

saporē cōuertiſ. ¶ Actor plib⁹ ēt modis vina vitiata emēdanſ. sicut notū ē plurimis: vt verbi grā: si forte mollescēs incrassēt. Idē vinum p media lignoꝝ fragmēta trāsfundiſ: vt oleagīna mollicies cōstringatur vel lambrusce vel lignorū serratura: vel similia.

Operationes

¶ Isaac ī dictis pticularib⁹ li. iiii. Vinū bonū dat nutrimētū corpi. Sanitatē reddit ꝛ custodit: si accipiaſ vt opꝫ: ꝛ q̄tū natura sufficere valet: digestionē ꝯfortat stomachi: ꝛ ēt scðaꝫ q̄ ē ī epate: nec vllus inueniſ cib⁹ vel pot⁹ adeo nālis caloris ꝯfortatiu⁹ ꝛ augmētatiu⁹ sicē vinū pp familiaritatis cōsortiū qð hꝫ cū natura. ¶ Et B
qꝛ calor ei⁹ silis ē naturali calori citoqꝫ cōuertiſ ī naturalē ꝛ mūdissimū sāguinē. Turbidū quoqꝫ sāguinē clarificat. ꝛ adit⁹ totius corpis maxīeqꝫ venaꝝ apit ꝛ mūdificat. Epatis opilationē apit. Tenebrositatē aufert. Fumositatē tristicie gn̄atiuā a corde expellit: totiusqꝫ corporis mēbra corroborat. ¶ Sꝫ aīaꝫ ip̄aꝫ facit C
obliuisci tristiciā ꝛ angustiā: laborē ꝛ dolorēꝫ: datqꝫ ei leticiā ꝛ audaciā. Ingēiūqꝫ sbtiliat. Igiſ cōueniēs est oīb⁹ etatib⁹ ꝛ oīb⁹ regionibus: sꝫ tn̄ sumaſ ſm sui q̄ntitatē ꝛ bibētis consuetudinē ac nature politatē. Juuenes. n. ꝛ viri maiorē viꝫ quantitatē sustinēt φ mulieres ꝛ adolescētuli. ¶ Vinū mūdū ꝛ purū si fuerit: D
cōuenit vt hyemali tpe ꝛ frigida regiōe bibaſ. In estate vō ꝛ ca. regiōe vini paucitatis aqua multū cōmixti necio cōgruet. Corpa. n. refrigerat ꝛ humectat pp aquā cōmixtā. Vn̄ antiq assimilauerūt vinū tiriace nature: qꝛ vtutem hꝫ ꝯſuatiuā nature pficuā. Calefacit. n. corpa fri. ꝛ īfrigidat calida: sicca hūectat: ꝛ hūida extenuat. ¶ Haly ī li. regalis dispositionis ait. E
Vinū calorē naturalē ꝯfortat. Hūores cholericos tēperat: purgās p sudorē ꝛ vrinā. Mēbra dura hūectat. appetitū iuuat ꝛ digestionē.
¶ Vētositatē quoqꝫ soluit. Oppilationē apit F
melācholiā mitigat. Et hec maxīe faē his qui tēperate cōplexiōis sūt. ¶ Nocet āt illi cui⁹ cō G
plexio supabūdat ī calore: vł q febrē patiſ epatis aut cephaleā: ꝛ cui⁹ neruī debiles sunt.
¶ Idem in li. vt supra. Dicit autē φ ex multi H
vini potatione passiōes accidūt graues frigide: sicut apoplexia: spasm⁹: epilentia: emigraneū: obstupefactio ꝛ his similia. Repleſ enīꝫ ventriculi cerebri vaporib⁹ vini: ꝛ quod ad illud de venis ascendit: vnde calor naturalis refrigeratur: ꝛ huiusmodi passiōes generantur

I ¶ Rasi.in q̄rta pte. Vinū tēperate bibitum nutrimētū penetrare facit. digestionem adiuuat. multeq3 bonitatis cā existit in corpe: 7 i se-
K nibus q̄ maxime. ¶ Isido. Vinū antiq vocabāt venenū. sed postq̄ inuētū est virtus letiferi
L succi. hoc vinū vocatū est illud venenū. ¶ Vñ 7 Hieronym⁹ in li. de virginitate dicit. Adolescentulas ita debere fugere vinu3 vt venenū ne p etatis calore feruenti bibant 7 pereāt. Inde est q̄ apud veteres romanos femine nō vte-
M bantur vino nisi sacroꝝ cā certis dieb⁹. ¶ Cōstan. in pātegni. Vinū quoddā est mer: qddā de passis factū: qddā mellitū: qddā dactilicū: quoddam ordeaceum vel frumētinu3. i. ceruisia. ¶ Merum vtiliter ca. est 7 sic. Nouiter q̄-
N dem e torculari tractum in primum trāsit gradum: vetus aūt augmentat vel minuit natura sua ex longitudine vel propinquitate preloꝝ.
O ¶ Addi. Et dixit Gal. i p̄zlo sim. q̄ dedit cuidā ifrigidato multa ifrigidatione vinū vetus calidum: 7 liberauit ipsum a morte.

Capitulum. ccccxi.

i Acea vel herba. clauellata latine. grece torq̄ta. ara. marcsolon. Platea iacca est herba similis lauendule: 7 in summitate flores quorū color est citrinus: glaucus 7 albus. folum herba in medicinis vtitur 7 non radices. ca. est 7 hu. in. iij. gradu.

Operationes

¶ Idem Pla. Herba ipsa tunsa 7 cataplas A matibus adhibita cōfert ad pruritū 7 scabie.
¶ Herba ipsa decocta cū vino odorifero bibi B ta: cōfert herisipilosis: 7 ad oēm vlcerationem siue scabie. ¶ Ista herba valet ad lepram re C mouendam decocta cum vino 7 curat excussionem ventris. ¶ Cōfert etiam multum mixtū D cum fumo terre candem quātitatem: nocet āt illi cuius complexio superabundat in calore.

Capitulum. ccccxii.

i Asdane gre. anadragne ara. latine portulaca. Sera. lib. ag. c. iasdane. i. portulaca: 7 est herba omnibus nota.
¶ Gal. vij. sim. far. ca. de portulaca. Substantia eius est aquosa: 7 in sapore eius est stipticitas pauca: 7 virtus eius est que infrigidat in iij. gra. 7 humectat in. ij. Dyas. ca. andragne siue vt alij portulaca: 7 est in omnibus nota habens frigidam virtutem atq3 redarguentem.

Operationes.

¶ Sera. Portulaca cōuenit hītib⁹ inflatōes A 7 incensionē: 7 causonē i orificio stomachi: 7 in oībus hypocōdrijs. 7 curat stuporē dentiū: eo q̄ lenit 7 aufert asperitatē. ¶ Et idē auc. Ruf B fi. Portulaca debilitat visū 7 destruit eū: 7 ifrigidat corp⁹ 7 phibet vomitū 7 aufert libidiēs.
¶ Dyasco. Portulaca masticata vl' comesta C cum

cum origaro flozem sanguinis probibet ⁊ viscide stringit proprie cum masticata vel comesta dentium offensam sanat.

D ❡ In ardore stomachi portulaca in aceto comesta mire iuuat tunsa: ⁊ cum mollito ordeo mixta: ⁊ quasi malagina panno inducta: ⁊ stomacho imposita: mire febres tollit.

Capitulum ccccxiii.

y Reos. Pandet. ca. dccv. yreos ē berba faciens flozem album vt lilium: ⁊ est in frõdibus similis yri. Differunt autem in floribus. Vñ versus. Yris purpureum gerit florem: yreos albũ. Gladiolus croceũ: sed spatula fetida nullũ. Unde ille berbe sunt similes i folijs. differunt tamen in floribus. Nam yris babet florē purpureũ bñtē gradationes diuersas in purpureitate: sicut arcus celi. ꝑ quo lege capitulũ liliuꝫ superi⁹ de l. Et est ali⁹ cuius flos est albus: ⁊ iste est yreos: ⁊ ille debilior est superiori in oi re. ⁊ melior ex eis est cuius radix est alba rotũda participans de rubedine sm aliquid: ⁊ grossa ⁊ dura ⁊ spissa: ⁊ i qua ē aromaticitas: sicut odor viole proprie: ⁊ cuius sapor est acutus: mordicatiuus propter acrimoniam ipsius: babens nodos breues ⁊ collectos Et melior pars plante est radix. post illam flores: ⁊ melius tempus collectionis ipsius radicum est principium veris.

Operationes

❡ Paulus ca. yreos. Yreos ca. est in. ij. gradu. sicca in. iij. Ualet contra duriciem neruorum ex flegmate. Tussim placat. Screatum facilem facit: grossos bumores pectoris attenuat. A
❡ Cum aceto potat⁹ spleneticis ⁊ spasmum babentibus prodest: rigorem fe. ⁊ dolorem vulue mitigat ⁊ aufert. cum vino potatũ menstrua prouocat: pessarium inde factum: secundinam ⁊ fetum mortuum expellit. Stomacho nocet. Cum aqua calida bibitum dolorem ventris placat. Elixatum ⁊ pistatũ vulnera dolentia curat. coctum cum aqua ro. mixtum vulnera ⁊ pustulas mundificat. et bonã in eis carnem generat. et valet contra putredinem dentium et gingiuarum. B

❡ Platearius. Yreos vel yris ca. et sic. sunt i. ij. gra. Similes quidē sunt in folijs ⁊ in effectu. sed yris florem facit purpureum. yreos. album. Harum radice medici vtuntur: que in fine veris colligitur ac dsiccatur: ⁊ per duos annos seruari potest. C

❡ Itaqꝫ pro radice yris potest poni radix yreos. ⁊ similiter econuerso. Uirtutem babet diureticam vnde dissoluit ⁊ aperit. D

❡ Constan. Yreos est ca. in. ii. sicca in. iii. valet contra dolorem neruoruꝫ de flegmate. diuturnam tussim placat. E

Capitulum. ccccxiiii.

y Ris illirica. Ysido. Yris illirica a similitudine yris celestis nomē accepit. Unde arcumen a latinis dicitur: co quod flos eius varietate coloris eundem arcum celestem imitetur. Illirica dicitur: quia in illirico plurima est et violentissima. Species eius folijs gladioli similibus radice aromatica odoris boni.

Operationes

A ¶ Macer. yri dat florū nomē arbor ipe suorum
Celestis similes sunt nempe coloribus yris.
Illiricam dicūt illam: quia plurima nasci.
Fertur in illirico: vis eius sicca calensque.
Dicitur atque gradū: dant hunc in vtroque secūdm.
Maior vis huius est in radicibus eius.
Has desiccandas per frusta rotunda secatas.
Sic vt se partes non tangant insere filo.
Indeque loco sicco: fac suspendatur in vmbra.
Nix aliter totum: poteris siccare per annū.
Cum vino sedant tussim: prebentque soporem.

Capitulum cccccxv.

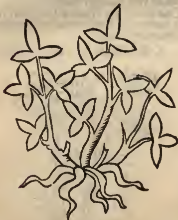

y Dea. ydea sm Dyascoridem cap. de ydea sm translationem grecam. Folia habet similia myrrhe que amili lōgi sunt.

Operationes

A ¶ Radix eius remordentis siue redarguētis virtutis est: sanguinis fluorem siue quemlibet fluxum stringit. ¶ Ubi sciendum quod Dyascorides de ydea facit duo capitula. Unū quod incipit per. y. et est illud quod ponitur hic. et aliud ca. quod incipit. B atus. et vna de specieb⁹ ei⁹ est idea per i. pro qua lege capitulū. ccccxi. superius de R. ¶ Galien⁹. vi. sim. far. ca. ydea: B
ydea radix: et gustantibus quidem est acra. emorogias et fluxum ventris: necnon dissinterias et fluxum muliebrem. quotquot talia sanans bibita et deforis apposita. C

Capitulum. cccccxvi.

y Pericon vel scopa regia latine. Grece ypericum vel biuini vel atricū arabice Infaricon. Ex sinonomis. Ypericon dicitur herba sancti Ioānis. Herbaque pforata. Quidam etiam nominant eam coronam regiam. Sera. li. aggre. ca. Infaricon. Sunt quidam qui nominant Ramepitheos propter similitudinem quam habet secum in odore refine pini. Nam pitheos. i. pinus arbustum est quod ydoneum est ad accendendum ignem sicut ligna. et habet folia similia rute. et longitudo eius est circiter palmum. et color eius vergēs ad rubedinem: et habet florem subtilem albus similem flori cheyri albo: et semen eius est in cortice longum et rotundum. Et magnitudo seminis est in quantitate seminis ordei cum odore refine

re refine pini. Nascit locis aspis ₇ domesticis.
Et vsus ei⁹ ē vp administrat sicut est: ita φ non
sumus cōtēti semine solo. Galie. viij. sim. far.
ca. ypericū. s₃ trāslationē arabicā ypericū cale
facit ₇ siccat subtiliū partiū existēs. Dyas. ca.
ypericu₃. Est herba colore subrufa folia silia
rute: hñs ₇ florē tenuē flore viole silē₃ : ₇ semē
nigrū in forma ordei odoris resine : vires hēt
acriter stringentes ₇ mictuales. Paulus ca:
de ypericon. ca. est ₇ sic. in. iij. gradu.

Operationes

A ❡ Galien⁹. Mēstrua ₇ vrinas ꝓuocat. Opor
tet aūt totū ad hoc assumere: ₇ nō solū semen:
s₃ ēt fructū. Sed cū folijs applicatū viride fit
ad cicatricē ducere pōt: oia vlcera queq₃ adu
stiōe facta sūt ignis: siccū ꝟo si apposueris: sa
B nabis. ₇ lara ₇ putrida vlcera. ❡ Quidā vero
₇ sciaticis bibere id dant puluerizatū ₇ siccatū
₇ qñ fit nascale cū eo ꝓuocat mēstrua: ₇ qñ bi
C bit ꝓuocat vrinā. ❡ Et si bibit ex semine eius
cum vino curat quartanā. Et qñ bibit eodem
mō sexaginta dieb⁹ cōtinuis curat sciaticam.
Et quādo fit emplastrum cum folijs eius ₇ se
mine curat combustionem ignis.
D ❡ Dyascorides. Ypericū vrinā potatū ꝓuo
cat ₇ vētrem stringit. Itē folia ₇ succus eius
medetur dissinterie ₇ sanguinis effusioni.
E ❡ Ramicem etiam curat. Herba fomēto im
posita ₇ cōbusta sanat. Hec cauda caballina
dicitur ab aliquibus: ₇ desiccatiuā est fortiter
sine mordificatione.
F ❡ Ad plagas autem magnas cataplasmati
bus iposita vtilis est: ₇ glutinat neruos inci
sos. facit ₇ ad eos qui sanguinem vomunt.
G ❡ Et ad fluxū sanguinis mulierū ₇ ad dissin
tericos ₇ ad dyarriam: ₇ ad omne reuma ven
tris fortissimum adiutorium est. si ipsa herba
cum aqua aut cum vino bibatur.
H ❡ Succus autem eius fluxū sanguinis de na
ribus: ₇ ventris fluxū cum vino austero potui
datur: febrientibus cum aqua.
I ❡ Paulus. Vrinas prouocat. Epar ₇ renes
mundificat: femorū dolores curat. Vulnera
desiccat. venenū superat. Cataplasmatibus
celeriter vulnera sanat.

Capitulum cccccxvii.

Sia. Plini⁹. Ysia est apud grecos
tradūtq₃ ipsā ₇ typhen cū sint ō gñe
ad frumētū redire si piste serant nec
ꝓtin⁹: s₃ anno tertio. Zea semē ē ex
quo fit alica. granū ei⁹ i pila lignea tūdit. vt la

pidis duricia nobilius conteritur. excussisq₃ in
de tunicis: iterum armamentis nudata conci
ditur medulla. Est zea que degerat in affrica.
vnde adulterina fit alica cui⁹ spice latiores ac
nigre sunt ₇ breui stipula.

Operationes

❡ Isaac. Zizania nascuntur inter triticu₃ sic A
cis corruptisq₃ temporibus. vnde vim habent
acutam ₇ venenosam. ₇ aliquando mente₃ per
turbant ₇ inebriant. Mixta sulphuri vino et
aceto ad impetiginem vel serpiginem valent:
cocta autem cum radicis cortice : vulneribus
iam putrefactis apposita sanant ₇ mundificāt
valent etiam ad apostemata dissoluendum.
❡ Hiero. super Mattheum. Inter triticum B
₇ zizania quod nos lolium appellamus φ diu
herba est. necdum calamus prouenit ad spicā
grandis similitudo est: ₇ in discernēdo aut nul
la aut perdifficilis distantia.
❡ Auic. Zizania sm duas res ab hominibus C
dicitur. Quidam enim zizaniam vocant gra
num simile frumento ex quo faciunt panem: ₇
dicunt φ zizania plurima est. Alii vero rē quā
dam inebriantem mala₃ que in granis prouē
nit. Melior est illa que est leuis ponderis: non
vetus nec frangibilis: sed viscosa cum masti
catur declinans ad rubedinem: ₇ in ipsa est pō
ticitas parua. ❡ Plinius lib. xxii. Infelix di D
ctum est a Virgilio lolium : hoc tñ mollitum

ex aceto coctum ⁊ impositum sanat empetigines: eo celerius quo sepius mutatum est. Medetur ⁊ podagre: ceterisq3 doloribus cum oximelle. Curatio hec a ceteris differt, aceti sextario vno dilui mellis. ℥.ii. iustum est: ita temperatis sextariis tribus decocta farina lolii. sextarius duobus vsq3 ad crassitudinem calidūq3 i poni ipsum dolētibus membris. Eadē quoq3 farina extrahit ossa fracta.

Capitulum. cccccxviii.

Ringus. Pande. ca. lxxiii. Astaruticon arabice vel secacul. Gre. biomon Latine vero centum capita vel yringus. Non est autem affodillus vt quidam dixerunt: sed vocantur due plante: quarū vna est yringus: vt patet per Serapionem proprio cap. Et alia est vna alia herba que sibi satis similatur. Item Plinius post sermonē de yringo ex his inquit: sez yringum candidum quez centum capita nominant: omnes effectus eosdem causat: ⁊ radices in cibis grecorum recipiuntur siue crudis siue coctis: vt Dyascorides cap. de yringis. Preterea in antidotario virili in quodam antidoto quod incipit. Antidotum quod facit epilenticas recipiantur ⁊ cētum capita ⁊ affodilli: quare non sunt idem.

Operationes

Serapion li. ag. ca. Astaruticon: idest centū capita. Alia ē celestis coloris: ⁊ alia albi coloris. Sed q̄ est celestis coloris ē herba habēs stipitē durū ⁊ asperū: ⁊ in sūmitatib⁹ ei⁹ ē flos glauc⁹ similis flori camomille: ⁊ aliqs ex floribus hēt colorē purpureū: ⁊ h3 folia scissa ⁊ capitella similia stellis: s3 folia que sūt in ramis tēdūt ad longitudinē: ⁊ habet velut pilos. A

Et idē aucto. Gal. Traxit nomē ab eo q̄ curat apostemata: qn̄ fit emplastrū desoris cū ea. aut suspendit̄ sup ipsa. Virt⁹ ei⁹ infrigidat ⁊ desiccat non fortiter: ⁊ maxime dum est recens. Sed centum capita albi coloris est yringus. Et est species spine. ⁊ sumit̄ foliū eius cū sale conditū in principio sui augmenti. B

Et folia ei⁹ sunt folia aspera aromatica in summitate qn̄ gustātur. Et i summitatib⁹ ei⁹ sunt capitella rotūda sicut sunt stelle: ⁊ in circuitu corū sunt spine: ⁊ stipes eius est durus et color ei⁹ capitellorū est similis colori oleandri. ⁊ fortasse aliquādo sicut color iacincti: ⁊ hab3 radices longas nigras desoris: intus albas in grossitudine policis: boni odoris: nascitur i locis arenosis ⁊ asperis. C

Et idem aucto. Galieni. Virtus eius est cōposita: q2 infrigidat ⁊ resoluit resolutione pauca. D

Paulus ca. de yringo. yringus secacul aut yringion: herba est spinosa: radix eius cum aliquali aromaticitate comeditur ⁊ conficiuntur cū melle ⁊ zuccaro radices predicte ⁊ comeduntur. E

Dyascorides ca. de yringo. Yringus aut yringion aut nux agrestis: herba ē spinosa: folia ei⁹ in initio comedunt̄ ⁊ in sale cōponūtur: que folia lata ⁊ aspera sunt gustu3 aromatis habētia cū multis virgis in qb⁹ sunt capitella rotūda spinosa: hastā habēt dura3 in giro: et qn̄q3 albā ⁊ viridem cum colore iacincti. F

Et radix est illi oblōga ⁊ nigra desoris: deintus alba aromate plena: nascitur in locis lapidosis ⁊ campis ⁊ littoribus. Radix eius habet virtutem calefactiuam. G

Auicenna li. ij. ca. secacul. Secacul est ca. i ij. ad humiditatem quandā tendens: ⁊ in ipso est leuitas: ⁊ virtus eius est sicut virtus baucie yringus: ⁊ maxime radix eius cruda comesta: curat gomorream. H

Serapion aucto. Dyas. Folia huius plāte conferunt inflāmationi stomachi ⁊ apostematibus oculi: ⁊ alijs apostematibus calidis. I

Et quidā dicūt q̄ flos huius herbe cuius color est purpureus: si bibatur cum aqua confert squinantie ⁊ epilentie que accidit infantibus: quādo fit emplastrum cū ea humida cōfert K

fert

fert apostematibus lumborum calidis.
L ¶ Et dicunt q̄ si ille qui habet apostemata in lumbis suis: acceperit florem eius siccum cum manu eius sinistra ⁊ posuerit super apostemata: sedat pulsationem eorum.
M ¶ Et idem aucto. Dyas. Quando bibitur succus eius radicis qui est albi coloris ꝓuocat vrinam ⁊ menstrua. Dissoluit tortiões ⁊ in flationes stomachi: ⁊ quando bibitur cum vino confert dolori epatis ⁊ morsib⁹ venenatis: et quādo fit cum eis emplastrum: resoluit exteriora apostemata. aut quando suspēditur super ipa sicut quidam putauerunt.
N ¶ Auicenna Secacul: habet virtutes baucie ⁊ excitat appetitum coitus. ⁊ loco eius ponitur buziden siue buzeyden. quod inuenies in capitulo. lxxiii. superius de. B.

Capitulum ccccccxix.

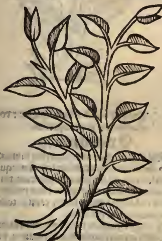

Dropiper. i. piper montanum vel piperastrum. Dyas. cap. ydropiper s̄m translationem grecam nascitur locis
y humidis: cuius virga est nodosa: in quib⁹ nodis nascuntur folia que nodos intra se ⁊ gradus habent: huius fo. mentastro similia sunt sed maiora ⁊ molliora ⁊ albiora. gustu acerrima sicut piper: sed non talis odoris: cuius semen in ipsius virgis minutum existit ⁊ spissuz sicut botrus.

Operationes

¶ Semen eius cum foliis cathaplasmatibus adhibitum duricies ⁊ tumores spargit. ⁊ liuores limpidat siccum ⁊ tritum pro pipere misceri potest. ¶ Radix eius inutilis est. herba cum semine cataplasmate facto: ⁊ imposito ypopias tollit: ⁊ duros tumores spargit. ruborem facit corpori. A B
¶ Galie. viii. sim. far. ca. ydropiper. s̄m translationem grecam. ydropiper vocatum quidez est sic a locis in quibus nascitur. ⁊ ab eo quem habet gustum ad similitudinez piperis. est autem ca. sed non quantum piper. quinimmo viridis hec herba cū fructu ⁊ cataplasmata ypopias: ⁊ sclirATOS humores aperit ⁊ dyaforat. C

Capitulum ccccccxx.

Aguirialis vel stellaria latine: grece asterion vel aster acticus vel bubonium. Pli. ca. Asterion. nascitur intra
y petras ⁊ loca aspera. Hec herba nocte tāquaz stella in celo lucet adeo vt eam videntes ignorantes putent se fantasima videre a pastoribus maxime videtur. ¶ Paulus capi. Aster vel asterion. est quedaz herba radiata vt stella. foliis oblongis duobus aut tribus i acumine capitella stelle modo radiata.

Operationes

A ¶ Gal. vi. sim. far. ca. aster acticus sive ynguinalis. Alii vero bubonium vocant: quod non solum superplasmatum sed etiam propinatum creditur bubones sanare. habet autem quod dyaforeticum. habet etiam non minus refrigerativum quid et repercussi: ut mixte sit potentie sicut rosa. non tamen sic stipticat.

B ¶ Et idem eodem li. magis infra ca. bubonium sive aster acticus: sive inguinalis nominatus est ex eo quod creditur conferre bubonibus tam cathaplasmatum quam assumptum.

C ¶ Est autem mediocriter dyaforeticum: eo quod mediocriter est ca. et neque vehementer neque intense desiccat. maxime autem cum adhuc tenerum est et recens dictum est prius.

Capitulum cccccxxi.

Y Poquistidos idest succus eius quod oritur ad pedem rose canine vel barbe hircine. Pro quo lege cap. clxii. superius de E.

Operationes

A ¶ Dyas. Stringit enim vehementissime: unde ventris profluvium et sanguinis abundantiam

B reprimit sine mora. ¶ Sunt autem due species. Una est flava idest subrufa et alia alba quas greci ypoquistidos vocant: eo quod in radice herbe dicte nascatur: ut apparet similiter in capitulo Edera arborea. Cuius succus exprimitur et reponitur valet ad eadem ad que licium et acacia. Paulus. Fri. est et sic. in. iii. gra.

Capitulum. cccccxxii.

Y Poglossos: idest lingua equi: et vocatur alio nomine mirta agrestis.

Operationes

A ¶ Dyas. Frutex est mirte agrestis similis. folia habens minuta: et comam spinosam: que folia in summitate sunt sicut lingua cum ramulis minoribus circa eadem fo. hanc perhibent multi collo ligatam: dolorem capitis tollere. Malaginantibus miscetur.

B ¶ Pla. ypoglossam dicunt alexandrinam: folia habet oximirsino similia: sed maiora et albidiora et molliora. Semen in medio foliorum ei sanguineum est: et tanquam cicer. virgas duobus palmis. aut modicum plus habens longas. radicesque similes mirsine: sed maiores et odoratas molles

C ac rubeas. Nascitur autem in locis montuosis: virtus eius radicis tantum existit que cum vino dulci bibita diu parturientibus subvenit. Stranguiriosis etiam medicinaliter proficit: et sanguinem per urinam deponit.

D ¶ Pli. lib. xxvii. ypoglossa habet folia silvestris mirti, figura concava et spinosa. et ceu linguas in his folio parvo exeunte de foliis.

Capitulum cccccxxiii.

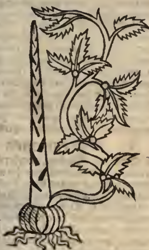

Parag⁹ siue asparag⁹ latine ꝛ gre
ʒ ce. Ara. nalion vel balion. Sera. li.
aggre. ca. nalion auct. Gal. i. ʒpara
gus. vt⁹ ei⁹ ē q̄ desiccat ſꝫ nō hꝫ frigi
ditatē neqꝫ caliditatē. ꝛ abstergit ꝛ apit opila
tionē epatis ꝛ renū: ꝛ proprie semen ꝛ radix.

Operationes

A ¶ Sera. Zparagus curat dolorē dētiū: qꝛ sic
B cat sine calefactiōe ꝛ infrigidatiōe. ¶ Et idē
auc. Dias. Qñ elixaꝛ vna ebullitiōe ꝛ comedi-
C tur. mollit vētrē ꝛ ꝓuocat vrinā. ¶ Et qñ coq-
tur radix eius ꝛ bibiꝛ ꝺcoctio ipsius ꝯfert strā
D gurie ꝛ yctericie ꝛ sciatice. ¶ Et qñ decoqtur
in vino cōfert decoctio eius morsui rutele.
E ¶ Et quādo ex decoctiōe eius fit collutio oris
cōfert dolori dentiū: ꝛ semen eius quādo bibi
F tur facit operatiōes radicis. ¶ Et dicitꝛ ꝙ eli-
xatura eius occidit canes: ꝛ dicūt aliqui ꝙ qñ
cornua arietū sepeliuntur in terra nascuntur
G inde sparagi. ¶ Et idem auct. Aben mes. ꝓ-
prietas est remouere dolorē lumborū qui fit a
flegmate ꝛ ventositate: ꝛ dolorē colice: qꝛ mol
lit ventrem: ꝛ si homo vtitur eo moltum facit
H nauseā. ¶ Galienus. ij. de cibis ca. de Zpara-
go ait: ꝙ sunt diuretici modicum habētes nu-
trimenti ꝛ non bene digeruntur.
I ¶ Et idē. vi. sim. far. ca. ʒparag⁹ est abstersiue
virtutis: non tamen calefacit manifeste: neqꝫ
infrigidat. Et ideo tam renum ꝙ epatis deo-
pilatiuus est: ꝛ magis radices ꝛ semina ꝙ her
ba: quoniam etiam sanat dolorem dentium:
quoniam sine calefactione desiccat: quorum
egent maxime dentes.

Capitulum cccccxxiiii.

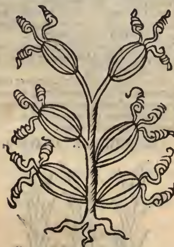

Eduar. Auicēna. Zeduar melior
ʒ est illa que cum napello crescit: et
eius vicinitas plantam napelli de-
bilitat.

Operationes.

¶ Est autem tyriaca venenorum omnium vi- A
peri ꝛ napelli ꝛ aliorum. ¶ Rasi. Zirumbet: B
idest zeduaria. ca. ē ꝛ sic. ventositatē dissoluit.
¶ Constantinus in libro graduum. Zeduar C
ca. est in. iij. sic. in primo. valet contra venena
ꝛ morsus reptilium: stomachum curat ꝛ con-
fortat: appetitum excitat. Putorem oris am-
putat: si post allia accipiatur.
¶ Platearius. Zeduar ca. est in. iij. gra. sic. i D
ij. Uinum decoctionis eius contra frigidam
tussim valet: ꝛ contra dolorem stomachi ꝛ in-
testinorum ex frigiditate ꝛ ventositate.
¶ Salsamentum ex eo factum ꝛ rore marino E
ꝛ pane asso ꝛ aceto appetitum excitat. Suppo
sitorium ex eo ꝛ trifera matricem calefacit et
mundificat.

F ¶ Pandecta ca. dccxii. Zedoaria latine. Grece zerumbet. Radix est cuiusdam herbe i trāsmarinis partibus inuent[illegible]: est virtutis & vi
G scide. ¶ Unde lumbricos occidit: [illegible] facit: & stomacho aptum. cuius dolores antiquū ieiune sumptum masticatione tollit.
H ¶ Paulus ca. de zedoaria. ca. est in. iii. gra. sic. i. ii. radix eius cuiusdā herbe q̄ per. x. ānos seruatur. Uinum decoctionis eius contra tussim fri. facit. & contra dolorem stomachi & intestinorum ex ventositate vel fri. suppositorium factum ex eo facit: vt supra dictum est.
I ¶ Sera. li. ag. ca. zerumbet. i. zeduaria: & sunt radices rotunde similes in sapore & colore zinziberi & affertur de seni.
K ¶ Aben mes. Est ca. & sic. in. ii. gradu et impi
L guat impinguatione conuenienti. ¶ Et dixit Bedigeras. Confert morsui venenosorum.
M ¶ Auicē. de virib⁹ cordis dicit q̄ est ca. & sic. i iii. gra. & habet confortare cor.

Capitulum. ccccccxxv.

z Jnziber latine. Ara. zinziber dicitur tengibel. Sera. lib. aggre. cap. tengibel. auc. Dyasco. Est arbustuz quod reperitur in terris arabum: & homines illius terre vtuntur foliis eius in multis rebus: sicut vtūnur ruta in cibis & potibus & decoctionib⁹ & aliis: & radices eius sunt parue: sicut radices ciperi: quarum color versus albedinem declinat: & sunt sicut mutilate: & in sapore earuz est delectabilitas: & silitudo saporis piperis: & hāt bonū adorē: & opz q̄ eligant ille q̄ non sūt pforate. Et qdā sūt q cōdiūt zinziber cū melle & qdā cū rob. Et qdā cuz aqua & sale: & hoc ne putrescat: & sic ponūt in terreis vasculis: vt deportet ad partes romanoꝝ: & est conueniens i cibis: & comeditur in piscibus & sale. ¶ Gal. vi. sim. far. ca. de zinziber sm translationem grecā. Radix huius plāte defert ad nos ab india: & ē illud in quo est iuuamētū. Et virt⁹ ei⁹ est calefactiua caliditate forti cum humiditate: ppter hoc accidit ei q̄ corrodit & putrefit cito: quoniā in eo est humiditas superflua.

Operationes

¶ Paul⁹ ca. de zinzibere. Zinziber ē ca. i. iij. gradu. hu. in pmo. Uinū decoctōis ei⁹ & ficuū siccaꝝ & passulaꝝ valet ad frigidā tussiz & spūaliū frigiditatē. Si ēt puluis ei⁹ i ficub⁹ ponat & sic comedat. A
¶ Puluis ei⁹ in cibis cōfect⁹ et exhibit⁹ sincopisātib⁹ cōfert. p biēniū. Et ē domesticū & siluestre. Domesticū est qd karopos colore: sapore vehemēti acuto solide sube: domesticū vo subalbidū acutū hz saporē: sz nō adeo vehemētē: nec substātiā adeo solidā. Uñ cū frāgunt partes sibi coherēt qbusdā ramusculis. Jn siluestri vo raro vel nūq̄ sic fuerit. B
¶ Auicē. zinziber simile est piperi in naturis suis: sed nō est in eo illi⁹ subtilitas: & accidit ei vt corrodat ppter humiditatē suā supfluam: ppter hoc ēt & ppter spissitudinem suam calefactio eius durabilior est calefactiōe piperis. Est autem ca. in fine tertij. & hu. in. ij. C
¶ Jsaac. Zinziber ca. est in. iii. gra. hūiditatē hz: sz sensui nō appet. h testificat q̄ putredini apparatus est. Utilis est frigidos stomachos hñtibus: vētrē soluit: humiditatē desiccat. digestiuā vtutē adiuuat: ventrem humectat. D
¶ Et Rasi. Zinziber ca. ē & hu. Cibū digerit. vētrem mouet. Stomacho & epati frigidis cōfert: & oculis ex humiditate obscuris. E
¶ Constātinus. Zinziber ventrē humiduz facit. ij. ʒ. de eo. & ij. ʒ. zuccare cū calida aq̄ accepta. viscosos humores purgant. F
¶ Conditum libidinem augmentat: stomachū calefacit. Cibū digerit. Supfluā humiditatē stomachi de fructib⁹ desiccat: pro quo piper albū & longum poni debet. G
¶ Macer. Zinziber atqz piper equalia nam medicine. Dicunt hec causa tacco de viribus huius. H

Capitulum ccccccxxvi.

Zirnabum.

ʒ Jrnabū. Pand. ca. dccxvii. zirnabuz ē arbor magnū nō fructificās ī mōte libano de scni. cui⁹ virgulta sūt pua rotūde figure. hñs paruā grossiciē calamitū quo scribit̄ nigra ad citrinitatē declinātia q̄ nō hñt multū saporē: neqʒ odorē. ⁊ modicū qd̄ habēt de odore est odor citri. Est ⁊ eius virtus nucis muscate: ⁊ est subtilior parumper.

Capitulum ccccccxxvii.

ʒ Jrumb siue zirumbet arabice. Grece circūquinē vel cauch. Sera. li. ag. ca. zirumb. zirumb est ex speciebus odoriferis: ⁊ propter hoc admiscetur in confectionibus aromaticis. Et idem auc. Gal. Est ca. ⁊ sic. prope tertium gradum. ⁊ est in virtute sua simile cassie lignee ⁊ cubebe. Et idē aucto. Consodonū. Si non habes cynamomum pone pro eo zirumb. Et idem aucto. Ysaac eben aram. zirumb est arbor magna que nascitur ī monte lubue. i. in oriente: nullum faciens fructum: habens folia longa: quorum color est inter frigiditatem ⁊ citrinitatem similia foliis salicis.

Operationes.

¶ Ysaac. Resoluit ⁊ stringit ventrem. A
¶ Et idē auct. Mesarugie. Virt⁹ ei⁹ est sicut virtus nucis muscate: verum tamen est subtilior ea. B
¶ Et quando fit sternutatorium cuʒ eo ⁊ oleo violaceo conuenit dolori capitis frigido ⁊ humido. C
¶ Et conuenit stomacho ⁊ epati propter suaʒ aromaticitatem. D

Capitulum ccccccxxviii.

ʒ Jnirmon Dyascor. fm translationem grecā. nascit̄ ī mōte anamō. virgas habet siles apio ⁊ ramos plurimos. ⁊ folia ei lata sup terram spansa. fortiora ⁊ pin-

guiora ꝛ odorata cum vicissitudine color ē mel linus: ꝛ sunt ei capitella aneto similia: ꝛ semen obrotundum simile cauliculo: nigrum viscidū ꝛ myrrhe habens odorem. Radix eius viscida est ꝛ odorata ꝛ mollis succum plurimū habēs ꝛ fauces mordens. Corium est illi a foris nigrū ꝛ intus viride aut subalbidum. nascitur in locis asperis ꝛ humectis. virtus est radici eius et semini ꝛ herbe ca.

Operationes.

A Dyas. Eius folia in sale cōponuntur. ventrem stringunt.
B Radix eius venenis occurrit tussionibus ꝛ ortonoicis vrinam ꝓuocat.
C Folia eius cathaplasmatibus adhibita tu-
D mores ꝛ duricies spargunt. Radix eius si-
E militer facere potest. semen eius vrinam ꝓuocat. Nefreticis ꝛ spleneticis ꝛ dolori vesi-
F ce maximum presidium est: menstruis sperat. Secundinas expellit.

Capitulum ccccccxxix.

Ela siue muza grece. Ex sinonomis
3 Muza est fructus paradisi: vt dicunt quidam: in quo comedendo peccauit adam. Sed alii verius dicunt ꝙ peccauit in ficu. Fertur autem muza crescere in babylonia alio quoqȝ nomine muza ē opiata. Isaac. Muza est calida in medio primi gradus ꝛ humida in fine ipsius.

Operationes

Isaac. Muza cerebrum humectat ꝛ ventrem: pectoris ꝛ pulmonis ledit asperitatem. Est autem nutrimenti multi ꝛ grossi. Que assueta generat stomachi grauitatem: ac splenis ꝛ epatis opilationem. Unde qui eam manducant post eius comestionem zinziber conditum vel oximel accipiant: si tamen frigide nature sunt. A

Auicenna. Muza nota est. nutrit velociter B
ac lenificatiua est. Multitudo eius generat C
opilationes. ꝛ addit in colera ac flegmate ſm complexiones. Confert adustioni ignis gut D
turis ac pectoris. Stomacho quidem con E
ueniens: sed multitudo eius valde grauis est. Augmentum in spermate facit: ꝛ vrinam prouocat.

Capitulum ccccccxxx.

Zuccarum. Actor. Zuccara ꝛ can-
3 di: vt fertur: vltra mare vel in Hispania ortum habent ex cannis que zuccarine cognominantur. Dicitur enim zuccara intra cannam sicut medulla intra sambucum vel arundinem. Sera. li. ag. ca. Zuccarum cauet. Galie. ꝑma ei⁹ virtus est ꝙ siccat. Scōa ꝙ abstergit ꝛ resoluit.

Et dixit

Et dixit Galienus de ingenio ſanitatis ꝙ in-
greditur in medicinis que operiũt opilatiões:
⁊ abſtergũt ⁊ mũdificãt vias:⁊ eſt longinquũ
a nocumẽto ſtomachi:⁊ ab eo ꝙ facit ſitim ſi-
cut mel:⁊ efficiť p expreſſionẽ cannarum:⁊ ſuc
cus eaꝝ coagulatus vocatur zuccarũ. Et idẽ
auctoritate Dyaſcoridis. Eſt ſimiliter zucca-
rum ſpecies quẽ eſt ex ſpeciebus mellis: ⁊ vo-
catur mel cãne:⁊ eſt illud zuccaꝝ qđ ẽ ita pin-
gue quod non induratur: ſed remanet liqui-
dum ad modum mellis:⁊ cum plus moratur
dureſcit:cuius ſubſtãtia coagulatur ſup can-
nas in India ⁊ Arabia:⁊ cũ plus morať du-
reſcit:cuius ſubſtãtia ĩdurata ſimilať ſubſtan
tie ſalis:⁊ frangitur ſub dentibus ſicut ſal. et
vocatur ſal indum.

Operationes

A ¶ Serapion. Zuccarum indum quando re-
ſoluitur.⁊ bibitur: ſoluit ventrez: et eſt bonuz
ſtomacho. Cõfert dolori veſice ⁊ renum:⁊ ab
ſtergit obſcuritatem viſus.
B ¶ Idem auctoritate Aben Meſuay. Eſt ca-
liduz in principio ſecundi gradus:⁊ humiduz
in medio primi:⁊ tale zuccarum ſic coagulatũ
ſup cannam eſt quod affertur ab egen ſm̃ fru-
ſta ſimilia fruſta ſalis.
C ¶ Et eſt etiã Zuccarũ tabarzet:ideſt de regi-
one illa qua fit zuccarum albũ purũ ⁊ bene co-
ctũ:qđ nõ mollificatur ſicut ſal armeni.
D ¶ Eſt ſilr̃ Zuccarũ aluzar ſm̃ Auicẽ.li.ij.ca-
pitulo de zuccaro. zuccarũ aluzar ⁊ eſt ros ca
dens ſupabuſam:⁊ ſunt ſicut fruſta ſalis:⁊ in
ipſo ẽ põticitas ⁊ amaritudo cũ abſterſiõe ⁊ re
ſolutiõe:acuit viſuz ⁊ cõfert renibus ⁊ veſice.
E ¶ Et eſt aliud zuccarum amarum quod col-
F ligitur in plãta hauſer. ¶ Paulus ca. de zuc
caro. Zuccaꝝ ẽ calidũ ⁊ humidũ in primo gra
du. virtutẽ hꝫ nutriẽdi ⁊ infrigidãdi ⁊ relaxã
di:cõtra dolorẽ oculoꝝ diſtẽpereť zuccarũ cũ
lacte mulieris:⁊ diſtillať in oculo:probatũ eſt.
¶ Auicẽna li.ij.ca. de zuccaro. Zuccarum eſt G
vehemẽtioris lenificationis: ⁊ ſedat inflatio-
nẽ:⁊ cum oleo amigdalino conuenit colice.
¶ Sera. Penidie ſunt ca.⁊ hu.ĩ primo gra. H
Molliũt ventrẽ:⁊ ſunt groſſiores zuccaro.
¶ Dyaſcorides. Ex zuccaro conficiũtur peni I
die. quarum virtus frigida eſt ⁊ humida. Ar-
teriarum aſperitatẽ comeſte leniunt. Oris et
gutturis amaritudinem ⁊ fellis temperãt. Sic
ce tuſſientes humectant.
¶ Conſtantinus in pantegni. Zuccarum tem K
peratum:ſed tamen aliqualiter caliduz. Hu-
ius actio melli vicinatur. Cum farina coctum
indigeſtiuum eſt. Cuz oleo amigdalino nutri-
tiuum. Sed epatis conſtipationem facit ⁊ ĩ re-
nibus lapides.
¶ Ex libro de naturis rerum. Zuccara cap. et L
humi. Sunt autem canne in partibus Hiſpa
nie. que cum mature fuerint radicibus euellũ-
tur. earumqꝫ ſũmitates ad menſuram duarũ
palmarum abſciſe ad ſpeciem germinis terre
infiguntur. Reliquum vero cannaruz per fru
ſtra ſciſſum teruut ⁊ liquorem in vaſis recipi-
unt ac bulliunt:cũ totus in ſpumam trãſire vi
detur exhauritur ⁊ in vaſis reponitur:paleaqꝫ
cooperitur ⁊ ſuper aſpergitur. Citrinum autẽ
remanet:⁊ multo calidius eſt:⁊ ob hoc in acu-
tis poni non debet. Album vero frigidius ẽ ⁊
laudabilius.⁊ cõtra dolorẽ pectoris valet.

¶ Hec de herbis ⁊ arboribus ⁊ que ex his ad
vſum medicine concurrunt ſufficiant.

Tractatus de Animalibus.

Homo natus de muliere breui viuens tempore.

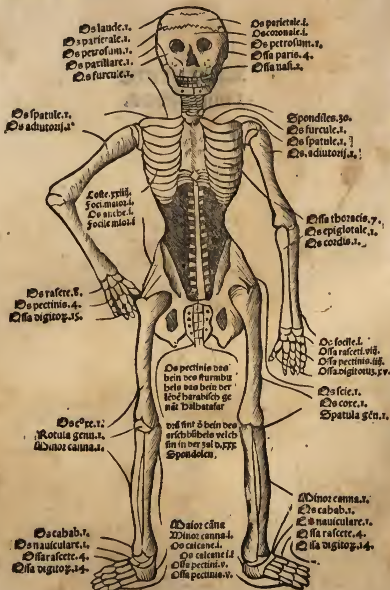

Prologus in tractatuꝫ de Animalibus.

Quoniam in prioribus diuino nobis assistente auxilio: primū presentis operis tractatū de herbis videlicet: ⁊ qualiter ad medicinaꝫ adminiculantur breuiter expediuimus. Restat nunc eiusdem interueniente auxilio vt ad secundum tractatum: qui de animalibus erit aciem nostre mentis vertamus: in quo quidē (dum summa dei bonitas vt speramus haud deerit) naturas cōplexionesqꝫ: ⁊ si quid medecine subseruiunt animalium: vitā in terris agentium explicare curabimus. Quia auteꝫ inter omnia animalia dignissimum: nobilissimum: perfectissimum: necnon a deo dilectissimum est homo. Primo loco de hominis natura: eius cōplexione atqꝫ virtute dicamus.

Capitulum. j.

h

Omo. Isido. Formauit ergo (sicut scriptū est) dn̄s homeꝫ in agro damasceno de limo terre quātuꝫ ad corpus. Vn̄ ⁊ adā interpretat̄ terra rubea siue terrenus. Erat corpus illud immortale non de conditione nature: sed de beneficio gratie. Nam eius imortalitas erat sustentanda per esuꝫ ligni vite. Erat itaqꝫ potens non mori si non peccaret: qꝛ de ligno vite sustentaretur: ⁊ potens mori si peccaret: qꝛ ligno vite priuaretur: sicut ⁊ factum est. Isidorus in libro etymologiaruꝫ. xi. Corpus dictum est eo ꝙ corruptum perit: solubile enim atqꝫ mortale est: ⁊ aliquando soluenduꝫ. Caro autem a creando est appellata. Caro autē ex quattuor elementis compacta est. Naꝫ terra in carne est. Aer in anhelitu. Humor in sanguine. Ignis in calore vitali. Habent in nobis elementa suām queqꝫ parteꝫ: cui quid debetur compage resoluta. Vitruuius in libro. iij. de architectura. Corpus hominis ita natura composuit: vt os capitis a mento ad summam frontem ⁊ radices ymas capilli esset decime partis. Item manus palma ab articulo ad extremum medium digitum tantūdem. Ipsius autem oris altitudinis: tertia pars est ab ymo mento ad ymas naris. Nasum ab ymis naribus ad finem medium superciliorum tantundeꝫ ab eorum autem fine ad ymas radices capillorum frons efficitur. Reliqua quoqꝫ mēbra suas habent commensurationes ⁊ proportiones quibus etiam antiqui pictores ⁊ statuarij nobiles vsi magnas laudes sunt assecuti. Corporis autē centrum naturaliter est vmbilicus. Naꝫ si homo collocatus fuerit supinus manibus ⁊ pedibus pāsis circiniqꝫ centrum in eius vmbilico collocatam circum agendo rotundationem vtrarumqꝫ manuū ⁊ peduꝫ digiti tāgentur. Iteꝫ quadrata designatio in eo inuenitur. Naꝫ si a pedibus ymis ad summum caput mensura ueris: inuenietur eadem latitudo vti ⁊ altitudo. Ex ysagogis hypocratis. Corpus quidē hominis in tres partes generales diuiditur: s. caput: pectus: ⁊ pedes. In particulas auteꝫ multas. Specialiter autem constat de venis ⁊ arterijs ⁊ neruis ⁊ ossibus cartilaginibus adipibus ⁊ ceteris spiritibus. ¶ Notādū ꝙ omnia corporis ossa sunt. ccxli. Septem capitis iiij. paria. xiiij. maxillaria dentium eius. xvi. vnum pali. duo menti dentium suorum. xvi. Spondiles. xxiiij. Coxarum. iij. Ani tria. Coste. xxiiij. Teneritudinum. viij. Spatularum. ij. Inferioruꝫ. ij. Pectinis in manibus viij. digitorum. xxx. Ancharum. ij. Calcaneorum. ij. Maucularum. ij. Rasce pedum. x. digitorum. xxx. Ex ysagogis hypocritis. ¶ Sunt aūt in humano corpore ossa. ccxxiiij. In capite. vi. In facie. viij. Dentes plerumqꝫ. xxxij. Spondilia. i. ossē spine. xxiiij. Iuguli. ij. Vertebrarum. ij. Femoruꝫ. ij. Pale. ij. Pectoris. i. Laterum. xxiiij. Cubitoruꝫ ⁊ radiorum. iiij. Carpon. vij. Metacapon. viij. Digitorum manuum. xxx. Coxarum. ij. Femorum. ij. Vertebrarum. ij. Geniculoruꝫ. ij. Crurium radij. iiij. Plantarum. lxv. Calcanei. ij. Astranguli. ij. Digitorū pedū. xxx. ⁊c̄. ¶ Constātinus. Membra diuiduntur prout singula fecit natura proprijs actionibus conuenientia. Actiones enim sunt tres. s. Animalis: Spiritualis: Naturalis: quibus similia sunt instrumenta corporis. Unde mēbra virtutem animalem sequentia vocantur animata. Spiritualem spiritualia. Naturalē naturalia. Animata membra fecit deus in omnibus animalibus propter sensus ⁊ volūtarios motus. In homine vero ⁊ propter hoc ⁊ propter intellectum ⁊ rationem ea fecit: vt cerebrum: oculos: nares: articulos: linguam: neruos atqꝫ lacertos. ¶ Membra spiritualia facta sunt propter spiracula flatus ⁊ caloris naturalis conseruantias: vt sunt pectus ⁊ eius panniculi: cor ⁊ pulmo cum cannalibus suis: fauces ⁊ dyafragma ⁊ arterie. ¶ Membra naturalia bipartita sunt: quedam enim sunt

nutritiua:q̃daȝ generatiua. Nutritiua sunt que mittunt cibũ in substantiam mẽbrorum totius corporis. Omnia enim humana ꝛ bestialia corpora cõsumuntur ab aere ꝛ naturali calore. Ideo necesse est vt ad conseruantiam ꝛ integritatẽ ꝯsumptio cibus reparet. Itaqȝ nutritiua sunt os: dentes: stomachus: intestina: epar: splen: fel: renes: vesica: vene. Generatiua vero facta sunt vt specificarẽtur generalia ꝛ indiuiduarentur specificata. Naȝ q̃n omnia indiuidua naturaliter cõsumũtur: necesse est vt per genitalia reparentur: que sunt matrix vel vulua. Uirga testiculi ꝛ vasa spermatis. Horuȝ autẽ triũ generum. s. anima toruȝ spũalium ꝛ naturalũ mẽbrorũ singula hñt vnũ principale mẽbrũ: cuius causa facta sunt alia. Mẽbra vero ꝯsimilia (sicut dictũ est supra) sunt partes toti: totũqȝ parti assimilãtia. Sunt aũt septẽ. Primũ. s. ossa. Scḋȝ cartilago: cor: neruꝰ: ligamẽ. Tertiũ vene. Quartum arterie. Quintũ caro: glãdes: pinguedo Sextũ cutes ꝛ pellicule. Septimũ pili ꝛ vngule. Ossa itaqȝ sunt purior ꝛ siccior corporis pars. Ex lib. de. na. re. Sicut in pariete luteo pali ipsam parietem tenent ne penitus obruatur: sic ossa carnem fragilem stipant: ne sua mollicie corpus in vnum improbe conuoluatur. Etiam multa hic essent dicenda de vnoquoqȝ mẽbro: que causa breuitatis dimitto.

Operationes.

A ¶ Auic. in. ij. cano. Saliua hoĩs ieiuni scorpiones interficit. Cum eadẽ ꝛ camphora fricatur impetigo. Eadem quoqȝ cum distillaẽ in aurẽ vermibus lesaȝ eos interficit ꝛ statim

B educit. ¶ Sordicies auris hominis confert emigrance ꝛ panaricio. Et linitur super fissu

C ras labij. ¶ Capilli quoqȝ ꝛ dentes ꝛ ossa bominis cõbusta: ꝛ alia plura de homine medi-

D cinalia sunt. ¶ Itẽ vrina hoĩs abstergit scabiem vlcerosam ꝛ pruritũ: prohibetqȝ serpiginem ꝛ impetiginẽ. Eadẽ in vase eneo cũ melle cocta abstergit albuginẽ oculi: ꝛ cõfert palpitationi. Confert ẽt yctericie: ꝛ proprie cum aqua mellis ꝛ aqua ciceris. Fex eiusdeȝ vrine

E sanat herisipilã fm qḋ dicitur. ¶ Et vrina infantis abstergit morpheã ꝛ pãnum. Eadem quoqȝ bibita confert difficultati anhelitus ꝛ dilatationi. Itẽ vrina hominis pre ceteris vrinis est magis abstersiua: ponitur. n. cũ cinere vitis super locum fluxus sanguinis ꝛ sistitur.

F ¶ Cõfert etiã morsui vipere bibita: omniqȝ morsui ꝛ puncture valet: ꝛ que ẽt ea antiqua est: confert venenis omnibus ꝛ lepori marino.

G ¶ Alia quoqȝ plura medicinalia operatur. Sperma hominis proprie competit empetigini: ꝛ sedat dolorem podagre. Dicitur etiã

H q̇ abstergit morpheaȝ. ¶ Stercus hominis calidum sedat herisipilam vt dicitur: ꝛ forsitan sordicici confert. Ideȝ siccum cum melle aut vino bibitum in febribus periodicis: prohibet enim earum periodos. Confert etiam

I yctericie. ¶ Dyasco. Fimus humanus vulneribus impositus timorem non admittit. Succus autem cum melle squinanticos curat. Item fimus humanus paracolesim facit adhibitus. Gratum vultum ꝛ nitidum facit.

K ¶ Sera. li. aggre. cap. 3ebel auctori. Gal. in quit. Omne stercus est calidum ꝛ resolutiuũ attractiuum: sed fm plus ꝛ minus: ꝛ maxime stercus animalis comedentis ossa: ꝛ signum est q̇ curat squinantias ꝛ apostemata gutturis: ꝛ miscetur cum melle ad dissinterias ꝛ ad vlcera antiqua. Et miscetur cuȝ lacte in quo sunt extincti lapides aut ferrũ candens: ꝛ datur in potu: aut fit clystere cum eo: ꝛ miscetur cum medicinis resolutiuis appositum: ꝛ

L cõfert iuuamento magno. ¶ Stercus infantium comedentium panem ꝛ carnes gallinarum: curat squinantiã. Cõuenit ꝛ ei iuuamẽto mirabili: q̃n miscetur cum melle ꝛ linitur cuȝ eo guttur ꝛ palatum: aut datur in potu.

Capitulum. ij.

Gnus. Isid. Agnus a greco vocabu
a lo dr̃ quasi pius: nã inter oĩa terre ani
mãtia maxime inuenit̃ innocẽs ꝛ mã-
suetus: nulli.n. ledit dente nec cornu nec vn-
gue: ꝛ quicquid in eo reperitur totũ vtile est:
q: caro ad cibũ: pellis ad variũ vsuʒ: pilus ad
indumentuʒ: fimus ad terre impinguationẽ:
vngula ꝛ cornu ad medicationẽ ꝛc̃. ¶ Item
Isido. lib. xij. Latini agnum ab agnoscendo
putãt dictũ: eo ꝙ pre ceteris animalibus ma-
trem suã noscat adeo ꝙ si in magno grege er
rauerit statim balatu vocem noscat parẽtis.
¶ Secundum Aristo. ꝛ Aui. Agni quidam
nascuntur in tẽpore vernali: quidaʒ in tẽpore
autumnali. Uernales sunt corpore maiores
robustiores viribus ꝛ pinguiores q̃ sunt autũ-
nales vel hyemales. Pli. lib. viij. In aliqui-
bus tñ regionibus multi hybernos agnos ꝓ-
ferunt vernis: quoniã magis intersit ante sol
sticiũ q̃ ante brumã firmos esse solumqʒ hoc
animal vtiliter bruma nasci. Ideʒ in li. xviij.
Porro decrescenti luna castrandi sunt agni
vel arietes sicut iuuenci ꝛ edi ac verres. Am-
brosius. Agnus simplicissimus cum a matre
quandoqʒ aberrat frequenter eam balatu ab
sentem excitat: multisqʒ licet versetur in mili
bus ouium: recognoscit vocem parentis ꝛ fe-
stinat ad eam. Naʒ q̃uis cibi ꝛ potus deside
rio teneatur: transcurrit tamen aliena vbera
licet humore lactis grauida exũdet: soliusqʒ
materni lactis fontes reqrit. ¶ Ari. Agnus
si renes eius sepo circumquaqʒ cooperiantur
moritur. ¶ Pal. li. xv. Agnorũ prima gene
ratio est in mẽse nouẽbri: sʒ agnus natus ma-
ternis vberibus statim admouendus est ma-
nu: prius tamẽ exiguuʒ lactis in quo spissior
est natura mulgendum quod pastores collu-
stram vocant: hoc eniʒ agnis (nisi auferatur
nocebit: ac per biduum natus cuʒ matre clau
datur: ꝛ tunc septis obscuris calidisqʒ serue-
tur. Item secluso paruulorum grege matres
in pascua mittantur. Sufficit autem priusq̃
in mane procedant: ꝛ cuʒ sature reuertuntur
ad vesperam agnis vbera haurienda permit
tere. Qui donec firmentur: intra stabulũ fur
furibus vel modica herba vel (si est copia) fa-
rina ordei pascantur ingestum donec consep
tis pabuluʒ per etatis robur matribus habe-
re possint cõmune. ¶ Actor. Agnus est ani-
mal oium simplicissimũ ꝛ mansuetissimuʒ: q:
nec vlla fraude vel astutia callet: nec vlli den-
tibus vel cum vnguibus nocet. ¶ Item pa-
tientissimum. Quia ꝛ imolandus nõ clamat:
ꝛ tondendus silet. Item ad plures vsus vtilis-
simum. Nam ꝛ lac prebet ad nutrimentum
ꝛ lanam ad vestimentum: ꝛ carnes ad esum:
corium quoqʒ ad calciandum vel ad scriben-
dum ꝛ fimum ad agrum impinguanduʒ ꝛ fe
cundanduʒ. Est ꝛ animal mundũ sm legem:
q: ꝛ ruminat ꝛ findit vngulam. Lupuʒ vero
naturaliter timet ꝛ horret ꝛ fugit. Merito er
go ꝛ propter ꝑdictas tot bonas proprietates
voluit xp̃s pre oĩbus bonus in agno precipue
figurari: sicut spiritus sanctus in columba.

Operationes.

¶ Isaac in dictis parti. Agnus quidem la- A
ctans in viscositate vicinus est porcis siluestri
bus propter vicinitatem vulue ꝛ humiditatẽ
lactis quo nutritur: proinde caro eius non est
laudabilis: quia indigestibilis: ꝛ lubricitate
sua de stomacho descendit. Indigestibilis
autem precipue idest comedentes stomachuʒ
rumidum ex defectu habeant. Ideoqʒ Gal.
vituperauit lactantes agnos. ¶ Annuales B
vero mediocrem habent complexioneʒ inter
lactantium humiditatem ꝛ iuuenum siccita-
tem. Ideo ceteris sunt meliores ꝛ ad digeren
dum faciliores: sanguinem meliorem gene-
rant: maximeqʒ iuuenes iuuant calidam ꝛ sic
cam complexionem habentes: ꝛ calidam ꝛ sic
cam regionem inhabitantes. ¶ Ex libro de C
naturis rerum: caro agnina robustis ꝛ sanis
est valde bona: sed infirmis infirma: quia li-
cet a stomacho facile descendat: difficile ta-
men a membris soluitur. Ideo viscosum hu
morem generat. ¶ Plin. li. xxix. Coaguluʒ D
agni contra omnia mala medicamenta pol-
let: ꝛ contra marinorum morsus vel ictus va
let. ¶ Auicenna. Sanguis agni sanat epilen E
tiam cum vino. Coagulum enim eius a vene
nis morsuris omnibus sanat. ¶ Albertus. F
Medulla agni ad igneʒ liquefacta cum oleo
nucum admixto zuccaro albo distillata super
sambucum: ꝛ postea bibita dissoluit lapidem
in vesica: ꝛ confert patientibus dolores in vir
ga ꝛ in vesicca ꝛ in renibus: ꝛ confert etiam
mingenti sanguinem.
¶ Si cum felle agni inungantur loca corpo- G
ris in quibus incidit cancer confert manife-
ste. Si vis remouere morbum ouium interfi-
cientem eas: accipe ventreʒ arietis ꝛ coque cũ
vino: ꝛ admisce cum aqua ꝛ da ouibus in po
tu ꝛ remouebitur morbus.

Capitulum. iij.

Aries. Isi. lib. xij. c. j. Est autem aries
a dux ⁊ princeps ouium: ⁊ ideo dedit ei natura fortitudinē ceteris ouibus prestantiorem. Decuit. n. arietē ducē ceterarum ouiū ⁊ tutorē alijs esse viribus fortiorem. Et ideo vt dicit. Isi. Aries autē veruex a viribus est dictus: eo ꝙ tanꝙ vir ouium. Uel vt idem dicit. Ueruex a verme est dictus: eo ꝙ habeat vermem in capite cuius pruritu excitatus caput cōcutit fortissime: ⁊ quicquid sibi obuiat dure ferit: ⁊ ideo aries grece quod dicitur virtus latine est vocatus: q; in gregibus masculi dicuntur aries: q; ad fecundādas oues virtuosi sunt atq; fortes. Nam corporis magnitudine ⁊ virium fortitudine: ⁊ animi virtute oues alias precexcellunt. ¶ Dicitur etiā aries ab aris: q; vt dicit. Isido. Hoc pecus primū fuit in aris a gentibus imolatum. Unde dicitur ideo aries q; mactatur ad arā. Unde fm legem Mosaicam. Aries fuit animal potissime mundū: ⁊ ad sacrificium ⁊ ad esum. Nam pro peccato illo a populo conuenienter offerebatur: ⁊ q; findebat vngulas pariter ⁊ ruminabat indifferenter a populo comedebatur.
¶ Item Pli. li. viij. ca. xlvij. Arietis inquit naturale est agnos fastidire: ⁊ oues senectas sibi abuias consectari. Nam ipse melior est ⁊ vtilior in senecta: tamen respectu ouium ferox fit animo. Tempore amoris pugnat pro vxoribus suis: ⁊ aduersarios cornibus impetit: ⁊ vt melius pugne: ⁊ fortius contra resistentem retrocedit: ac resiliendo cum impetu hostem ferit. De arietibus etiam dicit. Aui. Arietes inquit ⁊ capri vadunt multum in vnum: ⁊ in hyeme non se abscondunt propter frigus: ⁊ aliquando exeunt de loco calido ad locum frigidam: ⁊ quando pluit quousq; moriantur: ⁊ arietes naturaliter sequuntur capras: ⁊ quiescunt omnes quousq; pastor accipit vnum ex eis: ⁊ facit ipsum antecedere ⁊ sequūtur alij: ⁊ timent naturaliter tonitrua sicut oues: que si impregnate fuerint ⁊ audierīt tonitrua abortiunt pre timore: ⁊ ante mediam noctem stant simul cum ouibus ⁊ dormiūt: ⁊ post sparsum: ⁊ indormiendo semper latus alternant per vices: nam a vere vsq; ad autumnum dormiunt in vno latere: deinde vsq; ad ver dormiunt in latere altero. ¶ Isaac in dietis parti. inquit: ꝙ arietes ⁊ capri sicut ⁊ cetera animalia propriam habent vocem per quam se clamant ⁊ vocant feminas tempore coitus ⁊ amoris: ⁊ potantes aquam salsam anticipant coitum ⁊ citius mouentur ad amorē. Et quando arietes senes mouentur citius ad amorē ⁊ coitum ꝙ iuuenes in tēpore determinato signum est bonitatis temporis in anno illo. Et si in illo tempore excitentur iuuenes ad amorem signū est pestis future super oues in anno illo: hoc idem dicit. Aristo. ⁊ Aui. Arist. In libia cito apparent cornua in capitibus arietū: ⁊ (vt ait Homerus) cornua sunt etiam in capitibus feminarum arietum. Apud septentrionem vero non habent arietes cornua in quodam loco. Animalia que habent cornua fissuras habēt in vngulis naturaliter: vt taurus: ceruus ⁊ aries. Et vt in pluribus aries dux gregis ē. Pastores enim in grege ponunt arietē vnum rectorem: sicq; docent eum a puericia: ꝙ cum acclamauerit eum pastor proprio nomine anteriorat se. Esculapi⁹ in libro suo. Elephas cum arietem viderit: timet eum ⁊ fugit.

Operationes.

¶ Isaac. Arietes habent carnes callidiores ac minus humidas ꝙ sunt carnes ouiū ac duriores ad digerendum. Arietes iuuenīte manentes minoris sunt humiditatis ⁊ viscositatis propter etatis siccitatem eorum cōplexioni dominantem. Id circo eorum caro melior est agnis ⁊ ouibus: q; si bene digerunt bonum: ⁊ multum sanguinem generant: maxime si castrati sunt: q; caliditas ⁊ humidi. eorum temperate sunt: vnde boni saporis sunt: nisi quā- A

do sunt decrepiti q procul dubio pessimi sunt
z nō castrati sūt eis meliores. Oēs.n.decrepi
ti in calore naturaliter defectuosi sunt: q defe
ctus prouenit ex etate z testiculoz indigētia.
Annuales mediocrē hñt cōplexionē inter la
ctantiū humiditatē z iuuenū siccitatē. Idcir
co ceteris arietibus meliores sunt: z ad dige
rendū faciliores. Sanguinē.n.meliorē gene
rant: z maxime iuuāt iuuenes ca.z sic. cōple
xionē hñtes: z cali.z sic.regionē inhabitātes.
Decrepiti vero (vt dictū ē) ceteris deteriores
B sūt. ¶ Aui. Caro arietis adusta linit vtiliter
sup morpheā z sup empetiginē. Cōfert etiā
morsibus serpentū ac scorpionū. Etiā eius vi
C no canis rabiosi. ¶ Cinis eiusdē cōfert albu
gini oculi. Arietis pulmo calidus suppositus
sanat excoriationē calcanei ex calciamento.
D ¶ Euscula. Arietis liquor q a pulmone deco
cto distillat tertianas z renum morbū in eis
E natum sanat. ¶ Pli.li.xxix. Ius ex carne
arietū valet cōtra cancrū. Haly. Arietis fel
auriū dolori: qui est ex frigiditate medetur.

Capitulum.iiij.

¶ Per. Isi. Aper a ferocitate vocatus
A ē: ablata f littera z p subrogata. Vñ
z apud grecos fragros id ē ferus dr.
Omne enim quod ferum est z inite abusiue
agreste vocamus. Porci agrestes valde bel
licosi sunt tempore coitus. z ingemātur vt co
ria sua sint eo tempore dura: q2 secum arborū
bus confricant: z postea lutū intrāt. Illudq3
desiccant. Hi inde preliātur intantū vt vnus
aut ambo moriātur. Vrsus quoq3 pugnant
cum porcis agrestibus. Est autē aper iracun
dus z insipiens: nec bonorum doctrinam mo
rum recipiens: nullaq3 mutatio accidit in eo
etiam si castretur. Apri quoq3 femina castra
tur: ita q non indigeat coitu: vt cito impingue
tur: sed prius biduo cibus prohibet. ¶ Pli.
lib.viij. Apris maribus in coitu est asperitas
plurima. Tunc inter se dimicant arborum at
tritu costas indurātes seq3 luto tergorantes.
Femine quoq3 in partu asperiores sunt: z fe
re similiter in omni genere bestiarum. ¶ Ex
li.de na.re. Aper bestia fortis: nigri coloris:
que nullam bonorum morum doctrinam re
cipit vnq̄: sed semper fera ac ferox est: dētes
habs magnos z recuruos incisionibus aptos
in quibus hoc mirabile est: q viua quidem be
stia possunt idem q ferrum. Mortuo vero de
tracti vim incisionis amisisse probātur. Hoc
animal si mane anteq̄ mingat a venatoribus
impetatur: de facili lassatur. Si vero ante vel
interim dum venatur vrinam fecerit difficul
ter capture cedit. Veruntamen etiam lassa
tus nō cedit: sed in posterioribus subsistit: z at
trocitate rigida lassitudinem dissimilat: duel
lum offerens venatori: ferire tamen in homi
nem vel inuadere non presumit nisi prius ab
illo ictum acceperit. Caueat autē homo sibi
q2 nisi primo ictu pungentis cuspidis letale
vulnus inter armū z laterales costas dederit
periclitari de vita poterit nisi forte iuxta ad
refugium arborem inueniat quam ascendat:
aut in humiliori loco reliqua terre planicie to
tis membris se premat: auersi enim acre cur
ui dentes eius quibus quasi quibusdā attro
cissimis armis valent ad inferendam mortē
non possunt quenq̄ nisi elatum z erectum at
tingere. Sustinebit tamen pedum illius con
culcationē quousq3 sic iacenti a proximo suc
curratur. Aper cunctas bestias precedit au
ditu a dextris. Habet os ad modum ficuti:
quod venabulis z machere opponit.

Operationes.

¶ Pli.li.xxviij. Apri cerebrū contra serpē A
tes laudatur cū sanguine. Iecur ēt inuetera
tū cū ruta potū z vino: adeps quoq3 cū mel
le resinaq3. Similr modo z iecur verrinū exē
ptis dūtaxat fibris quattuor obuloz pōdere
z cerebrum ex vino potū. ¶ Itē cerebrū apri B
vel sanguis verendorum medetur carbuncu

C lis. Jecur eius litargicos excitat. ¶ In iecu-
re femine apri inueniunt lapilli q cōtriti ⁊ l vi
D no poti calculos pellūt. ¶ Apri pulmo ebrie-
tatē arcet. Fel aprinū strumas discutit. Lye-
E nem quoqꝫ sedat potū. ¶ Idē. Cū adipe pul
F mo impositus pernones sanat. ¶ Ulcera
quoqꝫ serpētia sanat fel aprinū cū resina ⁊ ce-
G rusa. ¶ Cinis maxillarum apri sanat vlcera
H que serpūt. ¶ Idē quoqꝫ ꝯfert fractis. Lar-
dum eius elixū atqꝫ circūligatuꝫ mira quoqꝫ
I celeritate solidat ea. ¶ Apri vrina ⁊ ipsa ve-
sica pro cibo sumpta vesice calculorꝫqꝫ crucia
tibus medet᷑: si prius vtrūqꝫ fumo maceratur
Id in apri vesica si assa mandetur vrine cohi
K bet incontinentiam. ¶ Hydropicis auxiliat᷑
apri vrina vel ēt vesica paulatiꝫ in potu data.
L ¶ Urina quoqꝫ apri in vitro seruata auriuꝫ
dolori vitijsqꝫ medetur: deniqꝫ tam grauis
est apro vrina: vt effugere nō sufficiat nisi ege
sta: ac ea velut deuictus opprimatur: vnde il
M la exuri eos traditur. ¶ Aprini fimi cinis in-
spersus potioni tepidi vini dissintericis mede
tur. Luratis quoqꝫ valet idem fimus. Uer-
risqꝫ spuma recēs ex aceto. In fimo quidem
suis est vsus efficacior q̄ nō peperit. In apris
N quoqꝫ multum prestantior. ¶ Usus axungie
valet ad emolliēdas ex calefaciēdas discutiē-
das purgandasqꝫ confricatis membris itine
O rum lassitudines. ¶ Ex lib. de na. re. Fimus
apri recens ⁊ calidus precipuum est remediū:
contra fluxum sanguinis e naribus.

Capitulum. v.

a Asinus. Ex li. de na. re. Asinus ē animal deforme vile ac despectū: grādi capite: lōgis ⁊ latis auribus: corpore macilēto: nesciūt īpinguari. In humeris stigmata xp̄i portat crucis. Est ergo asinus aīal māsuetū ⁊ discordie nesciū oneriferū: ⁊ nō rebellans sarcinis: ētiaꝫ vltra q̄ ferre possit sibi impositis brutuꝫ ⁊ irrationale sup̄ oīa aīalia. Incessu quoqꝫ pigrū ⁊ tardū: patiens ⁊ inter verba durissimū: per viā incedēs obuiātibus cedere nescit. Post menses. xxx. coit: sed nisi post ānos tres gignit. Spinas libenter comedit: frigidus est naturaliter: ⁊ frigoris impatiēs: maxime tp̄e cōceptus. Ideoqꝫ non generant᷑ in locis frigidis ⁊ in Scocia ⁊ in regionibus ꝓpinq̄s: nec in eqnoctio sicut coeunt equi sed in estate. In terra quoqꝫ septētrionis que est frigidissima nō inuenit᷑: qm̄ illic viuere nō pōt. Gestat aūt in vtero p ānū integrū. Asini pullus aliquantulum decoris hꝫ in iuuētute: sed quanto plus senescit tāto turpior fit. Ari. Asinus hꝫ soleas sicut ⁊ equus: nō hꝫ fel omnino: sꝫ hꝫ sanguinē spissuꝫ ac nigrū valde sicut taurus. Asinus ⁊ aīalia cetera magni cordis timida sunt plus oībus aīalibus. Timet frigus: felle caret: spinas comedit qn̄ molles sunt: multū coit: minus tn̄ q̄ equus. Et si nō inceperit generare post eiectionē posteriorum dentiū nō generabit oīno. Comedit fructus. Herbis pascit᷑ ⁊ aqua impinguatur. Quāto plus ex aqua bibit: tanto plus eius cibus ꝓficit. Unicū hꝫ ventreꝫ: sicut ⁊ cetera soleas habentia. Infirmat᷑ sepe infirmitate que d᷑ mollide: ⁊ est prius ī capite. Curritqꝫ flegma multuꝫ e naribus: ⁊ si descēderit ad pulmonē moritur. Actor. Asinus est aīal stolidū tarduꝫ ⁊ luxuriosum. Crucē hꝫ in anteriore dorsi parte suū humeros: ⁊ ibi debilior est. In posteriori auteꝫ super renes ibi fortior est horribiliter lacmat: lappas comedit: sonū citare vt fert᷑ ¶ Ambro. Asinus piger ⁊ ad predam expositus: sensuqꝫ tardior: docet nos viuatiores esse debere: nec desidia corporis animiqꝫ pigrescere: sed ad fidē cōfugere que onera grauia solet alleuiare. Phisiologus. Asinus est aīal oneriferū mancipiū seruituti addictū respectu multitudinis laborū quos sustinet parum gratie cōsequitur: vocē hominis consuetam intelligit. Et nouit iter qd̄ sepe ambulauit. Cum aūt vidit lupū venienteꝫ respicit in labiū: ⁊ sic improuisus a lupo cōprehenditur.

Operationes.

A ¶ Aui. Asinus sanat lepra͂. Contracti ex sic citate sedēt in iure carnis eius: ⁊ caro ēt eius iuuat. Epar eius assatum ⁊ a ieiuno comestū cōfert epilentie: similiter ⁊ eius vngula adusta.
B ¶ Cinis carnis ⁊ epatis eius cū oleo valet su
C perpositis fissuris frigoris. ¶ Itē cinis epa-
D tis eius cū oleo valet sup scrofulas. ¶ Dicit aūt φ eius vrina ɔfert dolori renū. Urina ve ro siluestris asini: sicut Galienus ait: lapides
E in vesica frāgit. ¶ Sanguis asini ꝓhibet flu
F xum sanguinis variū ex velamine. ¶ Adeps eius valet ad vestigia cutis. Urina asini ɔfert vlceribus ambulatiuis ⁊ humidis ⁊ dolori renū. Stercus eius in omni cursu sanguis ad ministratur: ⁊ ictericos curat in vino posito ⁊
G clarificato dato in potu. ¶ Odoratur quidē ad fluxū sanguinis nariū fortē: ⁊ exprimitur
H humiditas eius in narē ac retinetur. ¶ Itē stercus asini pascentis siccū cum vino valde
I bonū est puncture scorpionis. ¶ Lac etiā asinarum minus butrosum existēs: subtile est ⁊ aquosū. Ualet tussi extenuatiōi ac sputo sanguinis ⁊ hydropisi ac duriciei splenis. Uen-
K trem lenit: ⁊ ethice bonum est. ¶ Fertur etiā φ cum os ex eo colluitur: ɔfirmat dētes ⁊ gingiuam. Non est aūt conuenies habētibus sodā ⁊ vertiginē ⁊ tinitū proptereq; dormire supra ipsū: ⁊ vniuersaliter nocet hn̄tibus capita
L debilia. ¶ Euscala. Sanguis asini cū vino potatus febres quotidianas sanat: tribus vel quattuor guttis illius datis. Adeps eius coitū cōmouet. Splē eius cū aqua tritus ⁊ mā-
M mille appositus attrahit lac. ¶ Dya. Adeps asinus dicitur cicatrices concolcrare. Lac eius ventrē mollit: ⁊ ore receptū dentes gingiuasq; ɔfirmat. Uulnerationes quoq; vētris ac reumatismū optime curat. Lociū eius bi-
N bitū nefreticos sanat. ¶ Haly. Asini pulmo ⁊ pulli eius si desiccatus teratur ac bibitur attractioni spiritus ac tussi prodest. Epar asini domestici si comederit cū epilenticus prodest ei.
O ¶ Asini fimus si opprimatur eo sanguinis fluxus de venarū vel arteriarū incisione amputat cū vel stringit. Pari modo si de aqua eius instillet naribus sanguinis fluxū patientibus stringit. Omnino lac asine medicaminibus letalibus obest: ⁊ intestinorū vlceribus ꝓdest ac tenasmo: sic quoq; prodest lac ouiū s; minus
P ¶ Plini. li. xxviij. Anulū ex vngula ⁊ cruribus asini nigredinem non habentis: si induat epilenticus prohibet ipsum ne cadat.
Q ¶ Preterea si domū fumiges asini pulmone mundas eam ab omni reptili ac serpente.

Capitulum. Vj.

a Hane ⁊ alches. Ex li. de na. re. Abane fm̄ Ari. est animal magnitudinē cerui cōtra cōsuetudinē oīum aīaliū hn̄s fel in auribus sūe felli bois in colore. Et est amarū valde causatiuū vehemētis ire ferocitatisq;.

Operationes.

¶ Helynādus. Alches ē animal in silua hercinia: harū consimilis est capris figura ⁊ va- A
rietas pelliū: sed magnitudine paulo ante cedunt. Mutilia sunt cornibus: ⁊ crura sine nodis articulosq; habēt. Nec quietis causa procumbūt: neq; quo afflicte casu ceciderint: eri-
gere sese aut subleuare possunt. ¶ His sunt B
arbores procubilibus ad eas se applicant: atq; ita paulūlum reclinantes quietem capiūt. Quarum ex vestigijs cum animaduersum a venatoribus fuerit quo se recipere loco consueuerunt eo loco ab radicibus subruūt: vt abscindunt arbores tantum vt summa species vel stipes earum stantium relinquatur: huc cum se consuetudine declinauerint: infirmas arbores pondere affligunt atq; vna ipsa con-
cidunt. ¶ Est alches mulis comparanda: C
adeo propenso labio supiore: vt nisi recedens
in posteriora vestigia pasci nō queat. ¶ Gan- D
gama insula e regione germanie mittit animal quale alches: ⁊ cuius sicut nec elephan-

E tis flecti nequesit, suffragines. ¶ Ideoqȝ nõ cubat cum dormiendum est: sed somnolentã arbor tantummodo sustinet que prope casuȝ minatur vi fera ruinam faciat: dum assuetis
F fulcimẽtis minuitur ita capitur. ¶ Alioquin eam mancipare difficile est: quoniaȝ nullo rigore poplicuȝ incomprehensibili fuga pollet.

Capitulum. vij.

a Nafabula. Antãplõ. Aptalo. Aucacinor. ¶ Isido. Annabula bestia est ethiope: colluȝ bois: vt equus pedes ꝛ crura velut bos: caput vt camelus: albas babet maculas: colore rutilum valde: mẽbra singula distinguentem. Cunqȝ tanto decore sit animal respersum: pellis multuȝ spectabilis carius venditur ad luxuȝ oculoꝝ. Antaplon vel aptalos animal simile capriole fetiduȝ nimis cui nõ potest homo approximare. Et babet duo cornua acuta valde: quasi duas falces: ꝛ recuruata sunt. Hoc animal cum sitit: accedit ad eufraten vt bibat: ꝛ cum biberit: adit dumetum quoddam vicinũ minutis virgulis ꝛ subtilibus cõsitum: vt ibi quasi ludendo se in illis viminibus confricet. Quo fit vt in illis illa quiesc: ita ꝙ se inde nõ possit auellere. Et tunc vocem magnã emittit: quam cuȝ audit venator irruens in ipsum occidit illud.

Operationes.

A ¶ Ex li. de. na. re. Aptalõ est alal acerrimũ: ita vt venator ei nõ possit appropinquare: babet autem longa cornua fere figuram babentia: ita vt possit etiam arbores magnas ꝛ altas secare ꝛ ad terraȝ deponere. Cunqȝ sitit venit ad flumen eufraten ꝛ bibit.
B ¶ Est autẽ frutex que grece dicitur hercinie babẽs virgulta subtilia ꝛ prolixa: ad que ludens cornibus suis obligat ea virgultis eius: sicqȝ diu clamãs audit: ꝛ a venatore occidit.
C ¶ Aristoteles. Aucacinor est animal equale catulo leuerario. Huius intelligentia maior est cum est paruus ꝙ cum est magnus.

Capitulum. viij.

a Sferato. Affudio. ¶ Aui. Afferati ꝛ alterati. i. saliens ꝛ volãs de primo qð hic babetur afferati in Auicen. babetur cafezati. Serpentes sunt parui breues: minuti: qui quinqȝ occultantur in arboribus insidiantes vt proijciant se ad transeuntes: horum genus vidi. Callidi valde sunt ꝛ ad rubedinẽ declinantes ex eorum morsu accidit (vt dicitur) dolor vehemens ꝛ totum corpus pertransit: ex quo etiaȝ mors accidit. Cura eorum communis est vt cura viperarum.

Operationes.

A ¶ Affudius ꝛ sabrin pro primo in quibusdã originalibus babetur affudius (vt dixerunt sapientes) Sunt duo serpentes arenosa corpora babentes: ꝛ sub capita eorum puncta al

ba ꝛ nigra. Et q̃ᷓq3 sunt nigri rubei ꝛ albi: sup eorũq3 capita sunt squame albe incise: eo rũq3 incessui strepitus inest pp siccitatẽ corti-
B cuꝫ ventriũ ipsorũ. ¶ Et sunt grauis motus dentiũ equaliũ. Horũ morsus disrũpit poros ꝛ meat⁹ naturales faciẽs ex eis fluere sangui-
C nẽ: ita φ ex angulis ẽt oculoꝝ. ¶ Et cõprimi tur in sanguine ꝛ sputo sanguinis ꝛ fluxu san
D guinis nariũ ꝛ vomitu ꝛ dolore ꝛ stõ. ¶ Et di xerunt φ locus apostemaꝛ ac denigraꝛ: ꝛ cur rit ex eo res pua aquosa: ꝛ soluiꝛ vẽter: ꝛ ꝯstri gitur anhelitus: ꝛ difficultas vrine fit: ꝛ ab scondiꝛ vox ꝛ mẽbra mollificanꝛ: ꝛ vincit sup corpus dispõ obliuionis: ꝛ accidit spasmus: ꝛ cadũt dẽtes. ꝛ moritur patiens. Cura autẽ eorum ex parte proxima est cura viperarum.

Capitulum. ix.

a Afibena ꝛ Armena. Isi. Anfibena dicta est. eo φ habeat duo capita. Unuꝫ in loco suo. Alterum in cauda currens ex vtroq3 capite tractu corporis cir culato. Hec sola serpentium frigori se com mittit: prima omniũ procedens. De qua Lu canus. Et grauis in geminuꝫ vergens caput anfibena: huius oculi lucent veluti lucerne.

Operationes.

A ¶ Pli. li. viij. Anfibene caput est geminuꝫ. Hoc est ꝛ ad caput: ꝛ ad caudã: tanφ paꝝ ei set ore vno fundi venenũ. ¶ Jorath. Anfibe B na serpẽs frigori cõmittit se vigil ꝛ sollicitus de ouis suis valde cũ ea cubat. Nã dũ quedã pars eius dormit: altera tunc vigilat. Et cũ p semitã incedit: duo capita regit: nucq3 caput anterius nũc vero posterius cõseqtur. Est ali⁹ sup calcaneũ ambulans l coitu suo: ꝛ sup cau dã suã. ¶ Aui. Armene est serpẽs proprieta C tes hñs reguli ꝓprietatibus proximas: nõ. n. iterficit morsu tñ sed visu ꝛ sibili sui auditu. Quodcũq3 animal mordet: dissoluiꝛ. ꝛ quod cunq3 ei appropinquat ex animalibus moriꝛ. At vero quantitate dixerũt euꝫ a regulo dif ferre. ¶ Estimauerunt enim φ est ab vno cu D bito. vsq3 ad cubituꝫ ꝛ semis. Et dixerunt φ morsu ab eo non confert aliquid. ¶ Si vero E aliquid confert ei. tunc semen papaueris ꝛ ca storeum. Hoc enim iaꝫ quidã testificati sunt.

Capitulum. x.

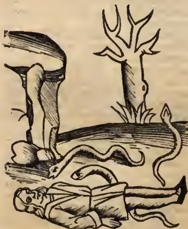

a Spis. Isi. Aspis dicta est. eo φ mor su venenato interimat. As eñ greci venenũ dicunt. Huius diuersa sunt genera ꝛ dispares effectus ad nocendũ. Ferẽ φ aspis cũ incantatorẽ pati ceperit: qui eam quibusdã carminibus euocat: vt eã de cauer na educat. Illa cũ exire noluerit: vnam aurẽ in terrã premit: alteraꝫ cauda obturat ꝛ ope rit: ac voces illas magicas non audiens ad in cantatorem non exit. Ex generibus aspidum sunt dypsa. ypnalis. emorrois. prester. seps.

Operationes.

A ¶ Phisiologus. Aspis si momorderit hominem: statim cum consumit ita vt liquefiat totus in ore serpentis.

B Glosa super Job. xx. Aspis est paruus serpens vipera prolixioris est corporis: ꝛ venenū aspidis concite: vipera tardius occidit.

C ¶ Unde scriptum est. Caput aspidꝫ suget ꝛ occidet eum lingua vipere.

D ¶ Andromachus. Aspidis habitatio est in sicco: ꝛ in locis in quibus nō est aqua. Et hec est quandoqꝫ cinericia.

E ¶ Aspis ē serpēs cerulei coloris cuius dētes super modum longi sunt: ita ꝙ extra os sicut apro apparent. Morsu venenū inmittit ꝛ spargit: vnde ꝛ nomen accepit virtute quorūdam verboꝝ: incantatur ne veneno interimat: vel (vt quidā dicūt) vt gēte capi possit: ꝛ gēma de frōte eius auferri que naturaliter in eo nascit

F ¶ Aui. Aspis est ex serpentibus surdis: hec sicca dicitur propter vehementiam siccitatis sue cutis: ꝛ est in quantitate sua inter tres cubitos ꝛ quinqꝫ.

G ¶ Collor illius cinericeus: ꝛ ad citrinitatem declinis: oculi eius sunt vehementis luminis: ꝛ interficit a duabus horis vsqꝫ ad tres.

H ¶ Quem autem momorderit: alteratur color eius ꝛ stupescit: ac multiplicat eius singultus: ꝛ infrigidātur membra eius. Palpebre quoqꝫ eius clauduntur: ꝛ profunde dormit. Ad eius morsionem est iuuatiuū emplastrū cum calce ꝛ melle ꝛ oleo.

I ¶ Plini. li. viij. Aspidum colla intumescere nullo ictus remedio asseritur: preterꝙ si partes contacte confestim amputentur.

K ¶ Idem libro. xi. Aspidum dentes in os vergentes sunt ne cibi excidant nullum habentium adminiculum retinendi: sed duo sunt in superiore parte dextra leuaqꝫ longissimi: tenui fistula perforati venenum infundentes: vt scorpionum aculei.

L ¶ Solinus. Plures varieqꝫ sunt aspidum species: vt Dypsas. Ypnalis: Emorrois: prester: sunt autem ammodate: est ꝛ cenchris: elephantie: chersitra: camedracontes. Mostra hec sibilant: ꝛ (vt ferunt) affectus habent nec temere nisi coniuges euagantur.

M ¶ Philosophus. Aspidem Lucanus somniferam vocat: qꝛ vulneratus ab ea somnuꝫ morti continuat. Fertur autem sic incantari Demones discurrunt cum verbis ad serpentes: ꝛ infectione interiori hoc faciunt vt serpentes ad nutum eorum moueantur: ac sine lesione tractabiles exhibeantur.

Capitulum. xi.

Ranea. Isi. li. xij. Aranea vermis est
a aeris: ab aeris nutrimento nominata: que exiguo tempore longa fila deducit: ꝛ tele semper intenta nūꝙ desinit a labore: perpetuūqꝫ sustinet in suo opere dispendium: qꝛ sepe ad modicum flatuꝫ venti aut pluuie stillicidium rumpitur tela sua: tunc totaliter perdit laborem suum. Auicenna ait: ꝙ aranea est modicum animal reptile multipes: sex vel. viij. habēs pedes: quos semper habet pares: ꝛ nunqꝫ impares: ꝛ hoc fuit necesse vt semper esset eius incessus equus sicut ꝛ ipsuꝫ onus: ꝛ hoc est generale in habētibus duos vel plures pedes: habet autem aliquos pedes longiores: ꝛ quosdam breuiores propter diuersas quas facit operationes: nam cum quibusdam fila subtiliat ꝛ in longuꝫ protrahit. Cum quibusdam vero pariter fila nectit: cum quibusdam per fila repit: ꝛ quando vult in tele superficie immobiliter se suspendit: vnde residēs in tele sue medio subito sentit muscam telam in parte remotissima contingentē ꝙ subito inuadit ꝛ aggreditur tāꝙ hostem: de qua si triumphare potuerit eam ne euadat: inter tele sue fila multipliciter circumuoluit: ꝛ primo capiti insidens eius hu-

miditatem fugit: et de tali muscarum venatione vivit: nam eius gustabile proprie est talis humor: sicut gustabile apis est mel sicut dicit idem Avi. et Aristo. ¶ Item in genere aranearum est diversitas sexus. Et dicit Arist. lib. v. Et est femina maioris corporis quam masculus: et pedes habet longiores flexibiliores et habiliores ad motum: et etiam ad texturam. Et sic idem in li. v. ¶ Tempore coitus et amoris femina attrahit marem: per fila tele: et post masculus feminam: et non cessabunt donec coniungantur: et masculus ponitur super ventrem femine: et iste modus est necessarius propter ventris rotunditatem: et ista coniunctio maxime est in fine veris et in principio estatis: et aliquando in autumno: et in principio hyemis: et tunc maxime sunt nocive: et earum puncture amplius venenose. ¶ Item Ari. li. viij. Genera aranearum sunt multa. Nam quedam sunt parue et diversi coloris: et sunt acute et velocis motus. Alie sunt maiores et coloris nigri: et earum crura anteriora sunt longiora: et sunt tardioris motus nisi quando coitu stimulantur. Et nigre solent texere iuxta terram inter foramina: et manent in textura sua quousque aliqua ceciderit bestiola: sicut musca quam deprehendunt: et si habent famem sugunt eius humiditatem: et tunc deserunt ad locum suum ubi deponunt: et reservant eam donec iterum esuriem patiatur. Et quando totam hausit humiditatem: deiicit residuum et revertitur ad venandum: et non venatur quousque reperit quod captum est de textura. Et si quis ruperit texturam incipiet ipsam reparare circa occasum solis vel circa ortum: et maxime laborat: quia tunc plures bestiole incidunt in texturam: et femina parit et venatur: et masculus iuvat eam. Abscondit autem se in textura vel sub tela ne a bestiolis videatur: et maxime quando est magna: quia propter eius magnitudinem non de facili operatur. Facit et femina ova primo ex quibus modice aranee post formantur et statim quando pariunt ponit eas in textura: et statim se movent et disponunt ad texendum ac sic nutu materno sunt instructe ad venandum. Unde statim aptat retia convenientia prede sue: et est species quedam aranearum que venantur lacertum parvum quando ipsum incipit texere super ipsum quousque liget eius orificium ligatione forti: et tunc saltat supereum et pungit quousque moriatur. ¶ Item in eodem libro et dicit idem: quod sepe inveniuntur quedam aranee in alvearibus apum: et ille corrumpunt mel et sugunt liquorem: et sic circa favos faciunt texturas et corrumpunt eos. ¶ Idem dicit Avi. et Pli. de generatione aranearum li. xi. ca. xxv.

Sicut aranearum natura precipua admiratione est digna. Cuius plura sunt genera: inter que est quedam que dicitur spalagio: cuius corpus est exiguum varium acuminatum velox ad saltum: noxium habens morsum. Alia est species maioris corporis et nigri coloris et cruris longioris etc. ¶ Aranearum autem tele ut dicit Aristo. et Pli. Ex earum visceribus quodammodo nature artificio generantur subtilissima compositione protexte morecretis componuntur et parantur: et filis subtilissimis connectuntur: et hoc ne a muscis et aliis bestiolis quibus tenditur videantur propter grossiciem: cum labare quidem componuntur: sed miro modo faciliter dissipantur. Ignem non sustinent: ventum timent cuius impetu rumpuntur et subito denudantur.

Operationes.

¶ Pli. Et quis venenosa sit aranea de cuius egreditur visceribus tela: venenosa tamen non est quando post multum usibus medicine utile deputatur. A

¶ Nam ut dicit Dyas. Tela aranearum alba et munda pulverulentis sordibus non admixta vires habet constringentes conglutinantes et refrigerantes: ideo sanguinem restringit a vulnere defluentem supposita vulneri prohibet fieri saniem: et sanat plagam recentem et prohibet inflaturam sanitatem vulneris retardantem. B ¶ Item remedium contra morsus olim aranearum est cerebrum gallinaceum cum exiguo piperis bibitum cum vino dulci. C Item coagulum agni potatum cum vino sanat morsus aranearum. ¶ Idem facit cinis ungule arietine cum melle. D ¶ Item musce contrite et posite super morsum extrahunt venenum et mitigant dolorem. E Sunt et alia remedia que enumerat Pli. et Albertus. ¶ Pli. eodem li. ca. vj. Aranea longa et candida tenues habens pedes contrita in veteri oleo dicitur solvere albuginem oculorum. F

Capitulum.xij.

Lacte bisantia grece: arabice acbasar: latine vngula aromatica. Sera.
b li.ag.ca Acbasar: est conchilium ex speciebus ostracorum: et est similiter de conchilijs purpureis: et reperiuntur in regionibus indie: et in aquis iuxta quas oritur spica nardi. Odor autem eius aromaticus est: quoniam ipsum animal comedit nardum. Et ipsa colliguntur in tempore estiuo: quando aqua desiccatur: et reperitur etiam ex eis in littoribus maris arzum. Et color eius est declinis ad albedinem: et aut be sunt meliores: et est pinguis. Sed illa que nascitur in babylonia est subnigri coloris: et est minor illa: et omnes habent bonum odorem. Et quando fumigatur domus cum eis sentitur odor earum sicut castorei. Sera.li.ag.ca. ostracorum. Blacte bisantie sunt ex vngulis. ostracorum: et sunt coopercula quibus teguntur in foramine suo: et meliores sunt que vergunt ad albedinem: et sunt odorifere: quorum odor trahit aliquantulum ad odorem castorei.

Operationes.

A ¶ Gal.cap.ostracorum. Quando blacte bisantia sumitur cum aceto in potu attenuat splenem et quando fumigantur cum eis mulieres habentes suffocationem matricis confert eis: et iste fumus excludit secundinam. B ¶ Et quando ex eis fumigatur epilenticus excitat ipsum.

Capitulum.xiij.

b Onnacon. Solinus. Bonnacon est animal quod in locis frigie nascitur, huic taurinum est caput: ac deinceps omne corpus: iuba tantum equina: cornua vero tam multiplici flexu in se recurrentia: vt si quis in ea offendat non vulneretur: sed quicquid presidij monstro illi frons negat aluus sufficit. Nam cum in fugam se vertit proluuie citati ventris fimum egerit per longitudinem trium iugerum: cuius ardor quicquid at tigerit adurit. Ita egerit noxia submouet insequentes. Actor forsitan. Hoc animal idem est quod vacca siluestris secundum Aristotelem: que habet cornua declinantia adinuicem: nam et boues siluestres siue bubali alio nomine dicuntur bisontes. Aristoteles. Bonnacus est animal catonia in quodam monte tauro similis. sed est in eo crinis descendens ad duas partes spatularum. Huius pili molliores sunt quam equi et breuiores crines eius omnes continui. sunt: et vsque ad oculos perueniunt. Et qui ex pilis eius sunt inferius lane assimilantur. Pili vero qui sunt super eius frontem conueniunt: vsque dum separentur secundum discrimen. Color eius est rubeus: et forte erit ad nigredinem declinans: huius vox assimilatur voci tauri: nec habet dentes superiores sicut nec taurus habet duos sotulares: et caudam breuem respectu corporis: et cauat terram: habet et corium multos ictus patiens: huius caro dulcis est: et ideo deprehenditur. Cumque percutitur fugit et quiescit. Cum autem debilitatur: pugnat. Et stercus per quattuor passus eijcit. Cum vero tempus partus eius appropinquat adunantur ex eo genere multi pariter circa ipsum stercus congregant: et ipsum quasi murum ponunt. Est autem animal multi stercoris.

Capitulum.xiiij.

Os. Ysi. Bouez greci boetē dicunt:
b latini trionem vocant quasi terionē:
eo φ terrā terat: cuius latitudo pelliū
a mēto ad crura palearia dicunē a pelle qua-
si pellearia: φ est signū generositatis in boue.
Boum in socios eximia pietas est. Nā alter
alterū inqrit: cū quo ducere collo aratra con-
sueuit: ⁊ frequēti mugitu piū testaē affectuz si
forte defecerit. Aristo. Bos coit post annū:
⁊ forte post. viij. menses. Post biēnium autē
pregnans est. ix. mensibus: viuit annis. xv. ca
stratus autez. xx. Actor. Bos est animal mū
dum ħm legē ad imolandū ⁊ ad comedendū:
q: ruminat ⁊ findit vngulā: paleas comedit:
iugo premitur: stimulo cogitur: terraz arat.
Pli. li. v. boues ⁊ animalia qbus ꝯtinui sunt
dētes bibēdo sorbēt vt equi. Idē in li. xj. Su
periores priores dentes non sunt bobus sicut
nec ouibus: ⁊ oibus ruminātibus: boues aūt
mutant dentes. Horū caudis est lōgissimus
caulis atqz in vna pte birtus. In genere boū
feminis tantū vox grauior: cū in omni alio ge
nere sit exilior φ maribus. Theofrastus pro-
bat boues pisce vesci: sed nō nisi viuēte: bouz
attritis vngulis aruina vngendo cornua me-
dentur agricole. Adeoqz sequax carnz natu-
ra est vt in ipsis viuētium corporibus feruēti
cera flectanē: incisaqz nascentiū in diuersas
partes torqueanē vt singulis capitibus qua-
terna fiāt. ¶ Ysaac in die. parti. Bouina ca
ro ad cōparationem carnis pecudū siccissima
est: ideoqz sanguinē generat grossum ⁊ turbi
de: ⁊ melācolicū: multūqz dat nutrimentum.
Inobediēs est digestioni: tardeqz de stō eijciē
⁊ ventrē cōstipat: φ si eo assueti melācolice cō
plexionis fuerint fiūt splenetici vel quartana-
rij: vel ydropici: vel scabiosi: vel leprosi: ħz cō-
plexionē quā preparatā bis morbis inuenit.

Operationes.

¶ Aui. Bouinum fel cuz nitro ⁊ ethimolea A
valet ad furfures: cuz caput eo lauatur. Idē
quoqz fel aperit orificia emorroidarū: ex eodē
cum melle linitur palatum ad prouocationē.
¶ Dyas. Lac bubulcum oris vulnera recen- B
tia ducit ad sanitatē. Fimus boum iuuat ad
apum ⁊ vesparum ictus.
¶ Ydropicus etiaz illius ex eo iuuatur: si ad C
solem multū iaceat desiccatur. Maximū ve-
ro beneficiū prestat fimus masculi bouis steri
cis mulierum fumigatus pro pendentibus.
¶ Pli. li. xxviij. Bouis sepū cuz adipe anse D
rio ⁊ ocymi succo vlcera oris ac rimas sanat.
Item contra ea que vlceratione venena cne-
cant sepū bubulcum: alias bubuluz auxiliaē.
¶ Medulla quoqz bubula ex crure dextro E
pore trita cuz sanguine pilis palpebrarumqz
vicijs ⁊ angulorum occurrit.
¶ Si vero grauitas sit audiendi fel bubuluz F
prodest cum vrina capre vel birci.
¶ Talus bouis accēsus dētes cum dolore la- G
bentes confirmat ad motus. Eiusdez quoqz
cinis cum mirra bonum est dentifricium.
¶ Lien bubulus ī melle datur ⁊ illinitur ad H
lienis dolores. Lac bubulum ceteris medica
tiuus est. Bubulo sic quidem lacte cuncta ve
nena expugnari tradunt vomitione. Prete-
rea tenasinus poto lacte bubulo tollitur.
¶ Stomachum exulceratū lactis bubuli po- I
tus reficit: eiusqz rosiones caro bubula mixta
acēto ⁊ vino cocta: ad bois etiā morsuz bubu
la caro cocta ⁊ īposita efficax ē. Canū scabies
sanaē sanguie recēti bubulo. Iterūqz cū mar
cescat illico ⁊ postero die abluto cineē lixiuio.
¶ Haly. Fel bouis tinnitibus ⁊ auris soni- K
tui medetur si cum bombace supponatur.
¶ Si cuz oleo mixto instilleē auri mitigat do L
lorez ex frigido. In lotio quoqz bouz si infun
dat se homo optimū est stō dolenti ex frigido.
¶ Prodest etiaz emorroidis. Fimus boū ca M
thaplasmatus sup apata grossa dissoluit ea.
Si vero cōburaē ⁊ narib⁹ insuffleē: sanguis flu
xum ab eis sedat. Preterea si cathaplasmeē

co modico cum butyro vetri ydropici manifestissime medet. ¶ Jecur bouis si comburat et bibatur vetris solutioni pdest et fluxui sanguis. N
¶ Os quoque bouille si comburatur dentes comotos ex se fricatos solidat. O
¶ Et si cum squinanthi bibat: splenes liquefacit. Appetitu coitus excitat: ac lepre prodest. P

Capitulum. xv.

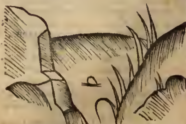

Omber. Ysi. in li. ethymo. Bombex est frondium vermis: ex cuius textura bombicinum conficit. Hoc aut nomine appellatur eo quod euacuet dum fila generat: et aer solus in ea remaneat. Pli. Bombices telas aranearum modo texunt ad vestes luxusque feminarum que bombicina vocat. Bombicum genus est in Assiria proueniens nidos luto fingunt: salis spes applicatos lapidi tanta duricia: vt spiculis pforari vix possint: et ceras largiores quam apes faciunt. Deinde maiores vermiculos. Et in choo insula tradunt nasci cypressi: terebinti: fraxini: quercus flore imbribus decussum terre halitu animate: fieri aut papiliones paruos nodosque inox frigoris inpatientia villis inhorrescere: et aduersus hyeme tunicas sibi densas instaurare: pedum aspitate radentes foliorum lanugines in vellera. b
Phisiologus. Bomber vermis est faciens sericum filosum de ore suo in quo sepeliat se: ad hoc vt renascat coplet. Et postquam reiecerit omne quod stercoratum est ac ferulentum ac nigrum de corpe suo: tunc corpus eius transluciens est cum aspicit ad solem. Folijs gde celsi vescit: que vulgo morus dr. Sed postquam operari ceperit escam renuit. deliciosa labori operam diligenter impendens. Ca lachi vero parietes industrius textor circuit: lanam educens crocei coloris: quam niuei candoris p ablutionem efficit antequam artificialis tinctura supilduat. Consumato aut ope nobilis textoris thecam in ope proprio inuolutam cetonijs subintrat ianuam filijs papilioni. Semina postea minuta eijcit: ex nature penuatibus secretis que per hyeme reseruant: vt aere clementiore redeunte: carni humane admota in sinu fomenta suscipiant vsque dum natura motum seminibus conferat animalis. ¶ Idem vermis et lanificus appellat ex lana serica: quam de proprijs visceribus operat.

Operationes.

¶ Sericum porro putrida vulnera combustum mundat et confortat. A
¶ Et si cum melle comburatur: rubiginem dentium curat. B
¶ De arbore in qua isti vermes nutriuntur lege cap. lxxxix. in primo tractatu de B. C

Capitulum. xvj.

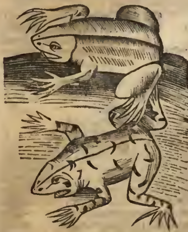

Orax et Botraca. Ex lib. de na. re. Borax est genus bufonis quod in capite portat gemma sui nois: hoc vulgo cropondia vocat. Sed qui bufoni viuo et palpitanti extrahit: tunc ipse lapis in medio sui oculum habere dr. Cum bnit aliquam diu mortuo extrahit tunc malicia veneni oculus extinguit: et lapis viciat. b
¶ Phisiologus. Borax de genere bufonis est: hoc pp veneni quatitate qua tangit inflat. Cum aranea pugnat: et ab ea vincit. Nam cum illa frequenter

quēter pupugerit: ille se vindicare nō valēs: ita tū inflādo se exuberat: q̄ medi⁹ crepat ⁊ morit. Hui⁹ morsus pessim⁹ ē ⁊ isanabil efficit. Gēmā i frōte nutrit p̄ q̄ occidit: ⁊ q̄ ab ipso alali borax appellat: q̄ñ extictū hʒ oculū. Herba spāli vtit i q̄ visū recupat: ruta vo iterficit: hūida loca et marcidi libēter ibitat. odit claritatē solis: nec cū ō facili videre patit. nocte ābulat. ⁊ h̄ magis p vias boiuʒ tritas vestigijs: p dī vo latet i abditis. odorē florētis vitiee fugit: ⁊ ppe cubitales magnitudinē aliq̄ crescit. In hispanie partibus illud precipue boracis gen⁹ habitat: qd lapidem in fronte portat.

Capitulum xvii.

Ysō. Actor. Bufo ē alal venenosissimū: b olb⁹ notū: qd vī ab auctorib⁹ dici rubeta vl crassātiū. Est āt bufo frigidissima bestiola ⁊ aspectu fedissima. q̄ fert hēc cor i guttu re. vñ nec ō facili iterficit: nisi p mediū gutt trāsfigat. Ex putredine āt vl corruptōe terre nasci putat. Ex li. ō na. re. Bufo ēt reptile venenosū hʒ visū pestilētē: attactū sordidū. Terra vescit: ⁊ h̄ pōdere ⁊ mēsura. Quātū. n. i āteriori pede cōcludere pōt: h̄ illi. p cibo quotidiāo ē. Timet eni ne sibi terra. p cibo deficiat. In gallie ptib⁹ ē bufōis gen⁹: qd cornutū dī: q̄ cornisat vt. vñ a sono vocis sic appellat. Colores hʒ duos: tetrū ⁊ croceū. Hij vo. pdeūt: ⁊ tūc voces tubaruʒ edūt. Duoqʒ ⁊ duo voces tubaꝝ reddūt iuicē. In sola gallia vocifeti viuūt. elati vocē pdūt et muti fiūt. Phisio: bufo ē alal horrozis qd nūc cū aranea: nūc cū lacerta: q̄nqʒ vo cū colubro vl ēt cū spēte pug̃ subit. Lesus āt veneno alterius alalis venenosi a plātagie medelā accipit. Saluia libēter vescit: cui⁹ radix bufoni mortalis ē. Lapis i capite bufonis ifuēt⁹ ⁊ ab bole gestatus veneni maliciā arcet. Ex bufone quoqʒ p cōbustionē i puluerē redacto cū sibi relinqt: bufo viuus regenerat: nec tm̄ vnus: sed etiā plures.

Capitulum xviii.

Ubalus ⁊ Bisōtes. Ysid. Bubali p deri b uationē vocati sūt: eo q̄ sūt silēs boū. adeo idomiti vt p̄ feritate ingū ceruicib⁹ nō recipiāt: bos affrica. pcreat. Ex li. ō na. re. Bubalus ē alal boue mai⁹ ⁊ alti⁹ corpe: nigrū colore: hʒ cornua lōga tortuosa: collū longū: caput igēs. mēbra macilēta: candā puā: aspectū beniuolū ac simplicē. Sʒ sūme puicitatis atqʒ crudelitatis ē cū ad irā fuerit. puocatū. Usib⁹ bestiaꝝ nis accomodatissimū ē. fortitudine maxia pollet. Bubalus patiēs ē laborē. pilos hʒ pancos: vocē terribilē: frōtē asprimā cutē durissimā: pede spargit terrā. In ei⁹ nare anulus ere⁹ cū funiculo ponit: vt facili⁹ boi cedat. i op⁹ qd fuerat ei impositū: q̄ si onus est graue ⁊ vltra volūtatem suā imponat: statum commotus in terra sternit: nec facile ictib⁹ ad surgenduʒ cogit nisi alleuia to onere quo grauat. hic alio nomine bisontes dicit: de quo dicit Solinus: q̄ bestia est boui similis. Solin⁹. Bisontes in septētrionali plaga sunt boues feris similes: vltra tauros pernicitate capti asuefcere nesciunt. bos imperitum vulgus bubalos vocat. Plini⁹ li. viij. Germania scythie cōtermina gignit insignia: boū ferarum genera: iubatos bisontes ⁊ velocitate.

excellentes: vros quibus oībus īperitū vulgus nomen bubalorū imponit: cuz id affrica gignit vituli potius ceruice quadam similitudine.

Operationes

A ¶ Pli. li. xi. Bubalorū sanguis nō spissatur.
B ¶ Haly. Coagulū pulli bubali ꝯ potuz cicute ꝓdest ei q cōcedit fūgos. Urina bubali si ꝯtrita
misceatur myrrha aut oleo ꝛ ī aure ponatur: dolorē
C eius ex frigido mitigat. ¶ Dia. Fimus bubali pa
scētis īpositus tumores vulnerū tollit: ꝛ sciatice
D passiōi ꝯducit. ¶ In cathaplasmatibus positus
duricias ac scrofas purgat: ꝛ pustulas soluit.

Capitulum xix.

Ruchus. Rudolphus sup Leuiticū. ꝛ Glo.
b sup Johel. Bruchus modicus ē ꝛ fului colo
ris. Bruchus vocatur fetus locuste anteq̄ hēat alas, deinde cū īcipit volare parū: dr̄ athelabus. cū vero pleniter volat dr̄ locusta. ¶ Est āt bruchus multo grauior q̄ locusta vel athelabus, quia iacens in vno loco radicitus rodit fructus.

Capitulum xx.

b Uprestis. Isid. ꝛ Pli. li. xxx. Buprestis ē
aīal paruū in italia simile scarabeo: lōgipedū. fallit īter herbas bouē maxie. vn̄ ꝛ nomē hꝫ deuoratūq3 tacta felle ita īflāmat vt rumpat.

Operationes.

A ¶ Pli. li. xxiij. Oleū onfācinū ꝯ buprestiz valz
ex aqua p se lotum vomitiōibusq3 redditum.
B ¶ Idē ī li. xxx. Buprestis cū hircino sepo illita
C lichenas tollit ex facie sinecticavi. ¶ Idez ī li.
D xxviij. Lac resistit veneno buprestis. ¶ Idez in
li. xxxi. Si buprestis pasta sit nitrum, ex aq̄ vo-

mitiones euocat. ¶ Ex li. de na. re. Cū autē bos E
buprestim inter herbas iacentem deuorauerit ac fel eius tetigerit: ita inflāmatur atq3 tumescit: vt ꝓtinus rumpatur laceratis visceribus.

Capitulum xxi.

Ibione siue bibione ꝛ Blata. Isid. Bi
b biones sūt q ī vino nascūtur quos vulgo mu
sciones a musto appellāt. Unū Affronius.
Cū a me expectasset fabulare īcipis ex ore bibiones īuolant ī oculis tuis. Blate. a calore dicte sūt. siquidē ꝛ cōprehēdēse manū tigūt: vn̄ ꝛ blateuz colorē dicūt. Hoc aīal lucē nō patitur videre ꝯtrariū musce. Musca. n. ē lucipeta. Blata vero lucifuga. ¶ Ex li. de na. re. Blata vermis ē q lucē videre nō patitur: vn̄ p noctē tm̄mō ābulare cōsueuit.

nit. Palla. d agricul. Blate sūt apibus inimi ce sicut ꝛ lacerte. Unde huiusmodi aialia ꝛ his similia oportet apuȝ castris vel aluearibus longe fugare: qui vult apes bene seruare ꝛc̄.

Capitulum xxii.

Capra. Ex li. d na. re. Capra ē aīal barba-
c tū: lōgis ꝛ acutis cornib⁹: pascit̄ i cōualli bus. ꝛ i mōtib⁹ ꝛ i ramis arboꝝ quos ore pōt attigere: sȝ morsus eaꝝ exitialis est arbori. Mel vō lābētes capre moriūt̄. Herbis venenatis viuūt. Constā. Si capree ex vasis tamarisci biberint aut comederit nō hēbūt. Sera. i li. de sim. medi. Uidi lqt Gal. capras ligētes tamarisci frōdes: ꝛ iueni eas sine splene. quasdā vō vidi lingētes spētes pelle deposita: ꝛ post albescētes min⁹ senescere. Isid. Caprā a carpēdis vgultis qdā dixerūt: alij ꝙ carpēt aspa. Nōnulli a crepitu cruriū. vñ eas creas appellatas q̄ sūt agrestes capre. Aristo. Capra ē aīal ruminās qd̄ nō hȝ dētes i vtraqȝ mādibula. Capre i pastu cito mouētur a locis suis: qd̄ nō oues faciūt: ꝛ accipiunt sūmitates herbaꝝ tm̄. Qñ mouētur post meridie plus aque potabūt: ꝛ qñ salē añ partū comederūt multū fluxū a mām̄illis habebunt. ¶ Capre naturalr̄ veloces sūt: iō pastores non ponūt eis rectorē. Capra nō bñ videt i die: sed acuit̄ ei⁹ visus de nocte. hȝ āt aliqñ oculos dissimiles i colore: qñ sagittata fuerit pulegiū cerui nū qrit: ꝛ comedit vt extrahat̄ sagitta. Pli. li. viii. Capre i sicilia sicut oues villo tōsili vestiūtur. Capris i ethiopia vita ē vsqȝ ad ānos. xi. in orbe reliquo plurimū octo. Idē i li. xi. Oculi capre de nocte splēdēt: lucēqȝ iaculantur. Pili acute crassi exeūt hircis: feminis aūt tenuiores. Itē mares capraꝝ plures hñt dētes ꝙ femine. Nec hñt capre dētes p̄ter pores geminos hñt. Et binas in feminibus mām̄as nec alibi sicut ꝛ oues. Pli. li. viii. Capre pariunt ꝛ quaternos: sed raro admodū: ferūt qnqȝ mēsibus vt oues: veneno pinguescūt: pinguedine sterilescūt. Itē Aristo. Caper vnius anni coit: sed debile qd̄ generat In ethiopia ꝓprie capra viuit ānis. xi. tota vita coit: ꝛ gemellas parit: ꝛ si cib⁹ cōueniēs est: caper virtuosus erit. Palladius li. viii. Capra triuna optime pōt educare: sed eligēda ē capella magni corpis crassis crurib⁹ breui collo: plenaqȝ ceruice: aurib⁹ flexis ꝛ grauib⁹. paruo capite: nitido ac spisso longoqȝ capillo. magnis vberib⁹. Nec multe capre sicut oues claudēde sūt vna statiōe ꝙ ꝛ luto carcere ꝯuenit ꝛ stercore ꝙ teniores mares generāt haud trāsciidū ē. Sȝ vltra octo annos non sunt mares seruādi: qꝛ genus hoc languore sterilescit ꝛ etate.

Operationes.

¶ Eusculapius: Capre cerebrum cū melle car- A
bunculos in ventre sanat. Sepum eius oī mor- B
sui ꝛ lesure subuenit. ¶ Arungia quoqȝ eiusdē
cū rosis mixta pustulas que in nocte grauescūt
tollit. hoc etiā auribus instillatū surdos sanat.
¶ Cascus eius imposit⁹ oēs pfictiōes atqȝ do- C
lores reprimit. Pili eius vsti fluxus oēs sedāt. D
¶ Ungule eiusdē vste ꝛ cū pice liquidā trite et
illite alopiciā curant. Lac eius bibituȝ arteria-
cum liberat. Uermes occidit. Pruriginem et
morsus sanat. ¶ Sanguis eius eadē facit: ꝛ ve- E
nenum bibitum extinguit. ¶ Ex li. de na. rerū. F
Cornu capre adustū si ante nares vere caducite
neat̄: statim cadit. ¶ Aui. Cornu capre adustū G
ꝛ albificatū dentes fortiter abstergit: stringitqȝ
gingiuam: ꝛ sedat inflate gingiue dolorem.
¶ Pli. li. xxviii. Capre cornu vel pilis accensis H
fugari serpentes dicunt. Cinerēqȝ ex cornu potum ꝛ illitum valere contra morsus coruȝ. Idē
quoqȝ cinis sudores inhibet.
¶ Sanguis capre cum medulla decoctus con- I
tra venena toxica sumit̄. Idē etiam sic dat̄ dis-
sintericis ꝛ auxiliat̄ ydropicis. ¶ Iecur capre K
cōtra papilionē: q luminib⁹ aduolat ꝓficit. Assum quoqȝ ciliacis subuenit: laudabiles quoqȝ
sunt medulle hircine ꝛ caprine.
¶ Dyasco. Adeps caprinus ceteris magis est L

Fel capre post coporati in umbra siccatum pannos, nebulam et maculam oculorum abstergit et sanat cum aqua rosacea aut plantaginis dissolutum, et cum bombace super oculos impositum

stipticus pascuarum causa. vnde dissintericis
M cisteribus infecitur. ¶ Ius fellis eius etiaꝫ pti
ficis auxiliatur. Bibentibus quoqꝫ cantari
N des subuenit. ¶ Fel caprinum adhibetur fistu
lis cum succo porri. Adhibetur etiam medica
minibus vulnerum: ⁊ ea sine tumore sanat.

Capitulum xxiii.

Aprea. Pli. li. viii. Capree trāffigurant
c se plurimas similitudines. Sūt enim capree:
sūt rupi capre. sūt ibices. sūt ⁊ origesso
lia a quibusdā dicti. ɔtrario vestiti pilo ⁊ ad ca
put verso. Sūt ⁊ dāme ⁊ pygardi ⁊ strepiceros
tes multaqꝫ alia ⁊ dissimilia. Sed illa alpes. h
trāsmarinu situs mittūt. Idē in li. xi. Natura
cornua dedit ramosa capreis sed parua: nec de
cidua fecit: hui⁹ aīalis sanguis nō spissat. Isid.
Capreas agrestas ereas dicunt quas greci eo
ꝙ acutissime videant recte pādorcos appellaue
rūt. Morātur enī in excelsis mōtib⁹. Et ꝙuis
de lōginquo sint: vidēt tñ oēs q veniūt. Eedem
⁊ capree cedē ⁊ ibices quasi auices: eo ꝙ ad instar
auiū ardua ⁊ excelsa teneāt ⁊ habitēt. Ita vt
de sublimi vix hūanis obtutibus pateāt: vñ et
meridiana ps Ibices aues vocāt: q nisi fluctis
inhabitāt: hec itaqꝫ aīalia in petris altissimis
cōmorantur: vt si quādo ferarum vel hominū
aduersitate psenserint de altissimis saxoꝝ cacu
minibus sese ꝑcipitāt: ⁊ i suis se cornibus illesa
suscipiūt. Ex li. dē na. re. Capra siluestris q̄ ⁊ ca
preola vel rupi capra dr̄: bestia seua est in cōpa
rē sui generis. In alias āt bestia timida ac mā
sueta nimis. Hec in insula Creta: quādo vulne
rata est pulegiū querit: quo comesto sagitta de
corpore exilit: vix aūt capi pōt: q2 celerrima est.
Et cum a canibus premitur: ad montes altissi
mos confugit: plurima inter mares est discor
dia propter feminas: ⁊ hoc tempore coitus.

Operationes

¶ Dias. Fimus caprarum siluestrium cum vi A
no bibitus ictericos sanat. ¶ Cum folio spica B
nardi bibitus menstruis imperat. ¶ Reliquos C
sanguinis fluxus cū aceto impositus abstinet.
¶ Combustus ⁊ tritus cum aceto ⁊ oximelle D
alopicias sanat. ¶ Axungie mixtus podagri E
cis medetur. ¶ Actor. Itē de Caprea hoc idē F
quod supra posuit: licet sub alijs verbis.

Capitulum xxiiii.

Anis. Aristo. Canis est animal iracū
c dum ⁊ applandēs hois⁹ pilosū h3 vni
uersū sicut porcus ⁊ visus habet den
tes superius ⁊ inferius: ⁊ ventrē vnū: ac post vē
trem intestinū: multum h3 fetus multasqꝫ fissu
ras in pedibus ⁊ multas māmillas sicut ⁊ por
cus. Quinqꝫ digitos habet in pedibus anterio
ribus ⁊ quattuor in posterioribus sicut leo ⁊ lu
pus. Fimū etiam habet siccū sicut ⁊ lupus: sple
nem longū sicut bō ⁊ porcus: ꝑterea somnus ⁊
vigilia. crementū ⁊ corruptio: ⁊ vita ⁊ mors: ce
teraqꝫ accidentia ex sensibus sunt in canibus si
cut in eqs ⁊ hoibus. Alexāder. Canis aīal ē im
mundū rediens ad vomitū: iracundus: latratu
horrendū canem extraneū lacerans: ossa corro
dens: qui cum habuerit consortium alterius ca
nis refugit. Solus aūt nomen suum cognoscit.
Ex lib. de natu. re. Canis est bestia docibilis ad
omnem ludū: dñm suuꝫ diligit: ⁊ eius hospiti
um vigilando custodit: noctuqꝫ latratu nocen
tes ꝑdit. Est etiam qōdam genus canū qō odo
ratu fures itelligit: ⁊ a ceteris hoibus implaca
bili odio discernit. Isido. Nihil āt sagatius ca

nibus: plus enim sensus ceteris animalibus habent. Nam soli nomina sua cognoscunt: recognoscunt dominos suos ꝛ diligunt: ꝛ eorum tecta defendunt pro dominis suis se morti obiiciunt: solitarie ꝛ voluntarie cum eis ad predā currūt. Ambrosius. Canis est animal sagax: quod vbi vestigium lupi vel leporis inuenerit: argumenta quedam ad eum directa semita insequēdum colligit: ad diuerticulum semite venit: singularumq3 semitarum exordia tacitus percunctatur: vt per odorem agnoscat in quam partē diuertit: huic etiam animali insitum est naturaliter spartiret alimonie memoriam seruare gratiamq3 referre: ac solicitas excubias pro dominorum salute protendere. Cum enim infirmatur canis: radicem alicuius herbe comedit ad vomendum. Phisio. Canis cetera bruta in tribus excellit: in discernendo amando seruiēdo. Discernunt enim dominum ab extraneis: nec eos quos insectatur odit: sed pro eo que3 amat zelat: ꝛ ex conscientia soliciti amoris inuigilat. Mos eius est cum pastore alludere: grege3 nosse: insidiantes feras persequi soli huic a natura insitum est: voluntarie ad quod preparatur ingeri: ꝛ per quandam obedientie formulam sola disciplinati timoris expectatione suspendi donec ad peragendi licentiam signo mittatur. Canum autem genera sunt plura. Alii enim ad capiendum feras siluarum inuestigant. Alii volucres. Alii vero greges. Alii domos custodiunt. Ex libro de natu. rerum. Tria sunt genera canum. Horum nobilissimi sunt leporarii alias leuerarii quibus forma elegantior ꝛ ad cursu3 celerior aptiorque venatui. Hi pectore valentes sunt latratus edere nesciunt: ꝛ nisi producātur ad cursum infra domu3 se continent. Alii sunt apti venatui: longis auribus ac dependētibus hi odore ꝛ importunis latratibus bestiam insequuntur. Ite3 canis masculi non de facili ledūt canes feminas. Et ita fit in pluribus generibus bestiarum. In omni autem genere animalium masculi plus feminis viuunt exceptis leuerariis in quibus accidit contrarium. Aristo. Leuerarii quippe viuunt annis vere decem: leuerarie duodecim. In leuerariorū quidem genere plus viuunt femine maribus propter laborem ipsorum masculorum. In aliis autem plus viuunt mares feminis. Item canes femine cum applicantur ad etatem coitus habent signa sicut homo: quoniam earum mām̄ille intumescunt: ꝛ inuenitur in eorum pectore cartilago: sed hoc difficile est cognoscere nisi exercitato: maribus autem nō accidit hoc: sed in maiori parte crus eleuant in mingendo: ꝛ nō nisi post sex vel octo mēses faciunt. Et vniuersaliter postquā rigescūt. Omnes autem femine sedent quando mingūt. In canibus feminis lac inuenitur ad quinq3 dies ante partum: ꝛ in quibusdam per septe3. Estque lac caninum spissius omni lacte: preterquā porcorum ac leporum.

Operationes.

Eusculapius. Canis sanguis potatꝰ tremu- A
losos liberat. Caput eius vstum tritum ꝛ pul- B
uerizatum: vel eius caro neruosa ꝛ ficus: mor-
sus canis si bibatur sanat puluis dentium eius.
Dolores dentium ac gingiuas curat. Cor C
eius potatum canes a latratu detinet. Fel eius
cum melle curat oculos. Lac eius bibitu3 pilos
ꝛ capillos crescere non sinit. Cum melle vel D
vino datum mox fetum mortuum eiicit.
Dens ex eo tactus cito mittitur: cicatrices E
oculorum extenuat. Adeps eius podagram ꝛ
aurium dolorem sanat. Auicēna. Sanguis F
canis prohibet ortum pilorum euulsorū: vt scri-
psit Gal. Vrina quoq3 cāis administrat super
verrucam. Dyasc. Lac primi partus canis G
capillorum ortus amputat: ꝛ in vtero infantes
excludit. Locium caninu3 addito nitro aut me-
dicamen facto lepras ꝛ prurigines tollit. H
Fimus caninus in canicularibus diebus col-
lectus ꝛ siccus bibitus ventrem abstinet cum vi-
no. Albus vero fimus eiusdem arcuato morbo
medetur. Pli. lib. xxix. Sanguine canino ni- I
hil prestantius contra toxica putāt. Canino fel-
le cum melle curabat appolonius oculorum suf-
fusiones. Item albugines canini lactis instil- K
latio: dolorem ꝛ grauitatem auriu3 sedat. Adi-
pe canino lendes a capillis tolluntur.
Idem lib. xxx. Canina cutis cuilibet digito L
circundata distillationes sedat. Fel canum po-
dagris confert penna illinitum. Verrucas om-
nium generum sanat vrina canis recens illita si-
miq3 cinis cum cera. Canis lingua medici- M
nalis est: lambendoq3 sua vulnera vel aliena sa-
nat: qui si vulnus proprium attigere lingua nō
possit pedem lambit ꝛ saliue medicamine deli-
nitum ad vulnus apponit: certus de medicami-
ne quod lingue sue natura indidit.
Auicen. Aqua casei canes impinguat valde N
ꝛ nutrit eos bene. Canis cecus nascitur: lu- O
naticus est: odoratu multum viget: dentes ha-
bet acutos ꝛ os fissum: valde mordet ꝛ lingit:
non ruminat sed rodit ad vomitum redit: prius
quam recubet lectum circuit: bolismum pati-
tur: idest rabidam famem.

Capitulum. xxv.

Cattus ⁊ cathaplepa Ysid. Cattus .i.
c ingeniosus a greco venit: musio ē ap
pellatus: eo ꝙ muribus infestus sit:
hūc vulgus captū a captura vocāt.
Dicūt alij ꝙ captat .i. videt. tam eniʒ acute cer
nit vt fulgure luminis noctis tenebras superet.
Alb. Cattꝰ ē aīal a capiēdo dictū muribꝰ eniʒ
infestus. Et dr̄ moribꝰ esse verecūdū ⁊ pulchri
tudinis amatiuū. Hēt aūt colorē griseuʒ. glau
ci sortitur cōgelare similē. habet enim colorem
hunc naturalē: ⁊ alias habet ex accidentali cibi
⁊ p̄cipue q̄ domesticus est: est autē mordax val
de: in multis simile leoni vnguibus ⁊ dentibus
armatur sicut leo: ⁊ intrahit ⁊ emittit vngues
sicut leo. Carnem autem habet laxam ⁊ mollē.

Operationes

A ¶ Auicē. Ex catti morsu quādoqʒ accidit do
lor vehemēs ⁊ viriditas in corpe: ⁊ curatio eius
B est curatio communis. ¶ Iuuatur autem cum
C emplastro cepe: vel calamenti siluestris. ¶ Ra
zi. Catti siuestres ex fumo rute ⁊ amigdalaruʒ
D amararum fugiunt. ¶ Haly. Carnes catti ca
lide sunt ⁊ sicce. medentur emorroidarum dolō
ribus. Renes calefaciūt: dorsi doloribꝰ p̄sunt.
E ¶ Esculapius. Stercus catti vel catte cum sy
F napi ⁊ aceto alopiciam curat. ¶ Cathaplepa.
Pli. li. viii. Cathaplepa appellatur fera mo
dica ⁊ iners iuxta fontem tygrim qui est apud
hesperos ethiopes: vt pleriqʒ estimauere: nisi
caput. Fera hec ceteris quoqʒ membris iners
caput tantum pregraue egrefert quod deiectū
semper in terram. Alias in tremore est huma
ni generis omnibus: qui oculos eius viderint
confestim expirantibus. Eadem ⁊ basilisci ser
pentis est vis. ¶ Solinus. Iuxta fluuium ty G
grim nascit̄ cathaplepa: modica ⁊ iners bestia
pestilenti aspectu figura fere catti.

Capitulum. xxvi.

Caccus. Ex libro de naturis rerum.
c Caccus est monstrum in archadia to
tum setosum vt porcus. Et vt scribit
Adelinus philosophꝰ. Anhelitu suo
pectore flammas eructuat: idest spiritum flam
mineum: maxime cum ira furit per motū. Hic
in antris super tyberim commorat̄: ⁊ inuadit
subito thaurorum ⁊ vaccarum greges per cau
das tres vel quattuor apprehēdēs: ⁊ vi sue forti
tudinis in antrum occulte trahens gressu retro
gardone scilicet de facili possit inestigari. Nec
solum animalibus est infestus: sed hubom gra
uissime insidiatur: cum tamen ipsum hominem
plurimum timeat. Si querit̄ quomodo de ani
malis ore flāma possit euomitam efficax: vt p̄ri
me contrectata alias contracta cōburat. ⁊ nō ip
sum corpus animalis flāma tali absumat̄. Re
sponderi potest: q2 cum anhelitus adhuc in vi
scerib9 aīalis per membra varia late diffusus ē
tepidum vsqʒquo non exuberat̄ in flāmas. Sed
eructuatus continuat̄ ac multiplicat̄ in obiectū
aliquo corpus: virtutemqʒ recipit comburendi
sicut videmus per medium berilli lumen solis
multiplicare radios: ⁊ in summo mucronis acu
mine radiorum ignis virtutem in subiectaʒ ma
teriam suscipere. Ignemqʒ effici violentū: huic
animali similia fuerunt illa de quibus in libro
Sapientie legit̄: ꝙ ignis ex ore suo spirabant.

De cacco

De cacco dicit Uirgilius. viij. lib. eneidos. Se mibominis facies huic mõstro Uulcanus erat pater illius atros ore fomens ignes magna se mole ferebat: terribiles oculos vilosaqꝫ setis pectora semiferi: huius cacci mens effera quattuor a stabulis prestanti corpore thauros auertit: totidem forma superante iuuencas. atqꝫ hos ne qua forent pedibus vestigia tectis: cauda in speluncam tractos versisqꝫ viarum: idicus raptos saxo occultabat opaco. Hunc caccũ propter furata sibi pecora Hercules interfecit: vt ibi. Uirgilius in longum prosequitur.

Capitulum xxvii.

Camelus. Ex li. de naturis rerũ. Camelus ẽ animal deforme: gibbosum: habens collũ longum: crura poplexa lentũ incessum: ꝛ dũ gradiẽ nũq̃ pedes aterit: imundum aĩal ſm legem. qm̃ vngulam quidẽ hẽt: sed nõ diuidit eã. Cũ autẽ onerandi sunt: paululũ sup genua pcutiunt: et statim ad onera flexis ceruicibus iclinãtur aquas puras refugiunt: lutulentas bibunt: ꝛ hoc gratia nutrimenti. Omne enim elementum quãtũ plus cõmixtum est alijs: tãto plus nutrit: ꝛ ecõtrario irati cameli strident horribiliter. His ẽt rabies accidit ꝛ podagro de qbus facilime moriuntur. Non autem vngulas eijciunt. Sed vehementissimo dolore grauantur quando duras ꝛ laboriosas vias incedunt. Non enim i pedibus habent de forti corio soturales. Ordeum cito transglutientes reseruant: vt rursum ruminando tota nocte manducent. Alij compatientes abstineant: illi qui recti cameli dicuntur vnum tantum habet in dorso gibbum. Est autem ꝛ aliud genus eorũ quos dromedarios vocant cursu mirabili vigentes ꝛ bina tubera in dorso habentes Aristotiles. Cameli sunt sicut animalia cornuta: quia ventres eius sunt sicut habentiũ cornua: ꝛ quia cibus illius spinosus est: necessario fuit eius lingua carnosa propter duriciem palati. Natura ergo vtitur palato sicut parte dentium terrestri. Camelus non habet fel distinctum: sed venas paruas in quibus est fel. ¶ Solinus. Camelorum femine ad bella preparantur: putantqꝫ validiores eas fieri: si castratione a coitibus arceantur. Camele castrantur: quia tunc non inpinguantur. In locis quidem altissimis habitantes: tria milia camelorum habent homines currentium velocius q̃ equus: ꝛ hoc non accidit eis nisi propter amplitudinem passus. ¶ Uegetius de re militari libro tertio. Camelos apud veteres aliquantule nationes in aciem produxerunt. Sed hoc genꝰ animalium arenis quidem tolerabile sic aptiꝫ. naꝫ confusas etiã in puluere, vento vias: absqꝫ errore dirigere memoratur. Ceteruꝫ preter nouitatem hoc si vti videatur inefficax bello est. Item camelorum mares habent virgas ad posteriorem partem vnde auersi coeunt. Sunt autem virge neruose ac dure vnde ex eis arcuum corde fiunt. Coitus tempore solitudines aut secreta petunt. Item. Camelus est valde malus tempore coitus. Et si quod animal vl homo tẽpore hoc appropinquauerit ad eum ledit ipsũ. Coit autem post triennium: tempore luxurie solitarius est cum femina ferus ac siluestris et coeundo per totam diem equitat. Sed cum alias luxuriosus sit: erga matrem continẽs est: vnde in quadam ciuitate cooperiebatur camele caput vt eius pullus super eam saltaret: qui cooperto matris capite super eaꝫ saltauit: ꝛ cooperimẽto sublato matrem agnoscẽs: turpitudinis opere quod ceperat intercepto: descenditqꝫ ipsum ingeniatorem mordens interfecit. Camela pregnans est per annum: post partum quoqꝫ quiescit a coitu per annum vnum tantum filium facit sicut elephas equus ꝛ omne animal habens soleas. Cameli viuunt centum annis. Cameli patiuntur sitim per quatriduuꝫ: ꝛ postea bibũt multum. huic animali natura dedit magnitudinem corporis in modum iumenti sicut et elephanti. animal quoqꝫ cuius cibus est ex materia lignea ꝛ spinosa multos habet ventres: ꝛ in hoc genere est camelus.

Operationes

A ¶ Auic. Caro cameli prouocat vrinaz. Adeps qui est i gibbo cameli suffumigat° confert emorroidibus: cameli cerebrum exsiccatum: ⁊ cũ aceto bibitum confert epilentie: ad idem valet eius
B sanguis. ¶ Qui ēt, siccatus ⁊ fricatus retinet fluxum: cum vino quoqz bibitus sagitte armene nocumento confert: post purgationem vero mēstruorum potatum iuuat ad impregnationem:
C ⁊ confert preuocationi matricis. ¶ Idem. Lac camelarum fetarum est subtile ⁊ valde aquosũ: nec facit opilationes: sicut cetera: propter paucitatem caseitatis ⁊ absterfionis aqueitatis illi°.
D ¶ In ipso est salsedo. quia cameli diligunt acetosum: ⁊ hoc est melius lac. Dicitur autem q̃ ē vehementis tarditatis in stomacho et i superioribus ventris. Ex ipso non timetur sordicies si-
E cut ex ceteris nisi raro. ¶ Urina cameli confert ydropisi. Confert etiam vehementer fetori narium. Et aperit opilationes colatorii cuz virtute vehementi ablutione ex ea facta confert fur-
F furibus. ¶ Dyas. Fimus camelinus albus cuz melle tritus ⁊ ipositus tumores reprimit: ⁊ vul-
G nera delicata permundat. ¶ Haly. Sanguis cameli fricatus dissinterie prodest: ⁊ solutione cronice potuiqz venem lac cameli prodest corru-
H ptioni complectionis augetqz ventrem. ¶ Plinius. Stercus cameli mundificat ⁊ destruit verrucas: abscindit fluxum sanguinis ex naribus: ⁊ quando bibitur cum medicinis epilentie con-
I fert. ¶ Item resoluit bothor ⁊ vlcera: scrofulas quoqz fortiter ⁊c̃.

Capitulum. xxviii.

c Amelcon. Isidorus. Camelcon nõ habet vnum colorẽ: sed diuersa varietate cõspersus est: vt pardus hui° camelcõtis corpusculum ad colores quos videt facillima conuersione variatur: cũ aliorũ animaliũ nõ sit ad conuersionem facilis corpulẽtia. Rudolph° super Leuiticum. Camelcon in infirmitate mãsuetum esse se fingit; cum alias sit imansuetum animal. Glosa super Leuiticũ. Camelcon ē natum ad deridendum: dolosum: rapax: igluuiosum: ⁊ ideo fm legem imũdum. Amb. Camele on diuersas species colore vario fertur mentiri. Aristo. Camelcon est animal valde timorosuz: propter quod in multos colores mutatur. Causa vero timoris eius paucitas est sanguinis ⁊ caloris. vnde etiã valde macer est: ⁊ vocaẽ leo terre: huius facies est sicut alalis ex porco ⁊ symea compositi. Ungulas hz similes vncis seu auiuz vngulis. Alteratio coloris fit qñ corium eius i sufflatur: manet in cauernis sicut lacertulus. Soli. Camelcon per oẽm asiã est plurim°. Aial scz quadrupes: facieqz lacerte: nisi crura recta ⁊ longiora ventri ingererentur prolixa cauda. cademqz in vertiginẽ torta. hamati vngues subtiliqz adoncitate. Incessus vero piger et idem fere qui testudinum motus. Corpus asperum cute qualẽ ex cocodrillis deprehendimus subducti oculi ⁊ recesso cõcauo int[illegible] recepti. quos nunquã in taxione obnubit.

Operationes

¶ Pli. Camelcon quoqz multa in se ferẽ hec A
vtilia medicine. Caput eius ⁊ guttur si roboreis lignis accendãtur imbrũ ac tonitruũ cõcur-
sus facere democrit° narrat. ¶ Itẽ iecur in te- B
gulis vstum. Reliqua ad veneficia ptinentia q̃ dicit: q̃q̃ falsa estimãtes obmittemus ṕterq̃ i
risu coagentiũ. ¶ Oculo eius dextro si viuenti C
eruaẽ albugines cũ lacte caprino tolluntẽ: lígua
quoqz ad alligata pericula puerperij. ¶ Eũdẽ D
salutarẽ eẽ parturiẽtib° circa domũ. ¶ Cor ei° E
aduersus quartanã ē ,pficuũ: lana nigra prime
tonsure illigatũ. ¶ Pes prior dexter in pelle: F
hiene alligatus brachio sinistro dẽ ,pdesse con-
tra latrocinia terroresqz nocturnosqz. ¶ Item G
dextrã mãmillã cõtra formidines pauoresqz.
¶ Sz ⁊ pedem ei° sinistrũ in furno torreri cum H
herba eiusdẽ nols addito vnguẽto pastillis factis inde: si credimus: ferẽ holem inuisibilẽ fa-
cere. ¶ Eius felle glaucomata ⁊ suffusiões cor- I
rigi creditur propriẽ tridui vnctione: creditur etiam eo lienibus instillato serpentes separari: ⁊ ad alia multa.

Capitulum.

Capitulum xxix.

c Amelopardus. Isido. Camelopard⁹ est dictus: eo ꝙ cū sit vt pardus albis macul' sup̄aspersus collo equo similis pedib⁹ bubulis: capite t̄n camelo sīlis est. Hūc ethiopia gignit. ¶ Pli. li. viii. Cameleoꝝ aliq̄ sīlitudo in duo transfert' a̅ıalia. Nabuna siquidem ethiopes vocāt bestiā collo similē equo pedibus ⁊ crurib⁹ bouī: capite camelo: albis maculis colorē rutilū distinguētibus. Unde ⁊ camelopardus appellata est. Hec primū q̄dē dictatoris cesaris circensibus ludis rome visa ē. Ex eo subinde cernit' aspectu magis q̄ feritate conspicua: quapropter ⁊ ouis fere nomen inuenit.

Capitulum xxx.

c Apreolus. Auic. Capreolus est a̅ıal in india: similis humido siue ceruorum filio: qui apud nos etiam non mutat dētes. Et quando eius dentes sunt magni signāt vite diuturnitatem in eis: ⁊ habet oculos acutos. Aristo. lib. viii. Capreoli siluestres habent sapientiam: qū vulnerant' querunt pulegiū ceruinum ⁊ comedunt ipsum vt extrahāt sagittas a corpore si que in ipsis sunt infixe ex velocitate motus ⁊ assiduitate discursus. Caro capreoli a superfluo humido exoneratur: ⁊ eius caro tenerior ⁊ digestibilior efficitur: ⁊ saporis ac odoris eius grauitas amputatur. Idem Aristote. Pastus gratia de locis altis ad altiora tendit: ⁊ inter herbas salubres ⁊ noxias odore diiudicat ⁊ discernit. Ruminat cibos ⁊ vngulam findit. Nō vngue nō cornu nō dēte: sȝ sola velocitate fuge a canib⁹ venatoꝝ īsultis se defendit. Unū qū ī cāpestrib⁹ ꝑseq̄t' ad mōtana fugiēs alta petit. In mōtib⁹ īdie sunt q̄dā capreoli q̄ ab herbis aromaticis ⁊ odoriferis pascunt' in quorū vnguib⁹ sunt q̄dā cōcauitates in q̄b⁹ humores q̄dā ad apostemata colligūtur que ꝑmo ad maturitatē ⁊ motū ⁊ cōfricationeȝ rūpunt': ⁊ a corp̄e cū pilosis folliculis abstrahūtur: ⁊ substātia q̄ īfra pelliculā cōtinet' sūme est odorifera et iter aromatica maxime p̄ciosa ī medicinis plurimū vtilis ⁊ v̄tuosa. Ut vult Dyas. ⁊ Platea. Et aliq̄ dicūt illū muscū vulgariter appellare.

Capitulum xxxi.

c Astor est a̅ıal ad modū canis pōtica: lōgum scilicet ⁊ gracile: dētes habet acutissimos: pellem delicatam ac nobileȝ que quāto nigrior est tāto preciosior: colores in

pilis habet velut parus: sed pili subtiles sunt et
pulchri: non pōt diu sustinere vel subsistere nisi
caudā in aqua teneat quam bꝫ vtiqꝫ piscīū cau
de similem: saporēqꝫ eiꝰ ⁊ speciē. Unde ⁊ a chri
stianis in ieiunio comedit: pars enī caude ipsius
edibilis est: residuū autem eius est caro. Ipsaqꝫ
cauda longitudinis cubitalis est pinguedinem
multā hn̄s. Pedes autem posteriores bꝫ vt an
ser: Anteriores aūt vt canis. Hec enim illi na
tura parauit: vt ⁊ posterioribus velut auis ī aq̄
nataret: ⁊ anterioribꝰ in terra sicut quadrupes
ambularet. ¶ Ex li. de na. re. Castores vt dicit
experimētator ī grege viuūt: ⁊ sil' ad siluas pgūt
Lignaqꝫ dentibꝰ abscidētes ad cauernas suas
ea miro modo referūt. Unū etiā ex castoribꝰ ꝓ
vehiculo resupinatū pedibus eleuatis in terram
proijciūt: ⁊ inter crura eiꝰ abscisa artificiose cō
ponūt: ⁊ sic eū trahētes cauda ad ꝓpria tecta de
ducunt: verꝫ iniuriā talē non faciūt his: qui īter
illos educati sunt: sed illis q̄ de alienis partibus
ad se venerūt. Hos enī in seruitutē sub certa cu
stodia redigūt. Aliorꝫ tñ opinio est: ꝙ hoc illis
faciāt qui senectute laboribusqꝫ cōfecti dentes
obtusos hn̄t: ⁊ qui ligna secare non valent. Ta
les enī ī seruitutē redactos ꝑ absumptionē pilo
rum in dorso venatores agnoscūt: eosqꝫ pietate
cōmoti illesos abire ꝑmittūt. In duplices autē
vsus ligna secta hn̄t. Nam ⁊ corticē comedūt:
⁊ ex lignis habitacula valde artificiosa faciūt.
Amaris quidē arborꝫ folijs ⁊ corticibꝰ castor ꝓ
summis delicijs vescit: vn̄ ⁊ tota eius caro: ⁊ si
bono tñ amaro odore ꝑfundit. ¶ Phisio. Ca
stor cū eum venator ꝓsequit abscisos testiculos
ante faciē eiꝰ ꝓijcit: ⁊ venator hn̄s qđ ab eo cu
piebat vltra nō sequit. Si aūt alius venator eū
sequatur: erigit se ⁊ ostēdit virilia se nō hr̄e: ⁊ sic
euadit. Est aūt aial mansuetū nimis. ¶ Ex lib.
de na. re. Huiꝰ aialis venatio fit hoc modo. Ca
nis ad hoc instructus in aquā proijcit: q ad fora
men māsiōis illiꝰ ꝑueniēs ingredit: nec cedit ca
stor morsibus donec a venatoribus artificiosa il
la mansio refringatur ⁊c.

Operationes

A ¶ Platearius. Castoris testicli abscisi ī vmbro
so loco suspensi desiccantur: vt in vsum medici
B ne reseruent: ⁊ dicunt castoreū. Bonum autē
castoreū. i. nō sophisticatū: bꝫ saporem medio
criter acutū. Glutinosum est et saporē bꝫ mul
tum horribilem neruos intricatos ⁊ pelliculis ad
herentes per annos sex in magna efficacia ser
uari potest. Melius tñ est quanto recētius. In
medicinis ponitur abiecta pellicula exteriori.

Uirtutē habet dissoluendi attrahendi ⁊ maxi
me neruosa loca cōfortandi. ¶ Contra epilenti C
am ⁊ alias frigidas passiones capitis datur ca
storeum cum succo rute in potu vel decoctionis
eius vinum. ¶ Contra paralisim lingue puluis D
eius sub lingua ponitur donec per se resoluatur
⁊ consumatur. ¶ Contra paralisim totius cor E
poris datur vinum decoctionis eius ⁊ rute ⁊ sal
uie. ¶ Contra litargiam ꝓuocatur sternutatio F
ex castoreo: cerebrū cōmouet ⁊ confortat.
¶ Dyas. Castoreum testiculi sunt aialis: quod G
castor dr̄: ⁊ sepe aquaticam: sepe vero terrenam
sustinet vitā. ¶ Optimū est ponticū ꝙ si interiꝰ H
cereum ⁊ obstrusum mēbranulis naturalibus:
quidam autem testiculos adulterantes immit
tunt vesicis cum armoniaci gutta sanguine ca
storis cōspersa. ¶ Eligendi sunt ergo qui iun I
cti sunt ex vna radice sibi coherētes: pleni insci
di fragiles ipsis folliculis se tractius separātes.
¶ Calefacit autem castoreum ⁊ desiccat ⁊ atte K
nuat. Illis ergo qui ex plenitudine spasmuꝫ pa
tiuntur aut tremorem neruorum vtilissimuꝫ ē.
Quibus autem hoc contingit ex inanitate vel
siccitate contrarium.
¶ Uitia quoqꝫ pulmonis emēdat. Et humidū L
frigidi cerebri humorē cum pulegio. Cuꝫ vino
bibitū inflationes tollit. ¶ Tortionibꝰ medet: M
potiones venenatas nocere non sinit. Litargi
cis singulare presidium est. ¶ Tremori ⁊ cōtra N
ctionibus ⁊ omnibus neruorꝫ causis delitum et
vnctū medetur. ¶ Uirtus eiuꝫ ci termantica ē O
⁊ recorporatiua mixtū malacinatibus ⁊ acopis
paraliticis seu sciaticis ⁊ his similibus subue
nit. ¶ Auicē. Castoreum confert obliuioni ⁊ li P
targie cum aceto ⁊ oleo rosaceo surditatiqꝫ fri
gide ac vētositati in aure dissolutuꝫ in oleo nar
dino. ¶ Attractio per nares ex fumigatione ip Q
sius confert apostematibus pulmonis ⁊ infirmi
tatibus eius. Bibitur cum aceto propter sin
gultum ⁊ facit sitim.
¶ Delet dolorem ventris pungitiuum cū ace R
to bibitum: ventositatem resoluit. Menstrua ꝓ
uocat. Secundinam ⁊ fetum extrahit.
¶ Confert morsui paruorū venenatorum: ⁊ qđ S
ex eo declinat ad nigredinem est venenum. Ita
ꝙ interficit quandoqꝫ in vna die.
¶ Fel castoris ad multa vtile ē. Eius quoqꝫ co T
agulum sedat morbum caducum.

Capitulum. xxxii.

Hama. Alber. in li. de na. aialiū. Cha
c ma ē bestia alio noīe rufinus dicta in
ethiopia. Est aūt ad modū lupi in figu
ra mac

ra maculis albis vt pardus p totũ respersa: Indis apta: eo ꝙ disciplinę multũ est pceptibilis. Et in hoc conuenit cum natura canis.

Capitulum. xxxiii.

c Alopus. Alber. in li. de na. aĩaliũ. Calop⁹ dr̃ eẽ aĩal iuxta eufraten habitãs ꝛ de euphrate ꝑpter aq̃ frigiditatẽ bibẽs. Astutum ꝛ velox eẽ dr̃. Ita vt venator sibi appropinquare nõ possit. Cornua gestat longa serre modũ ptẽdẽtia: qb⁹ ꝛ arbores deijcere dr̃ ſʒ ṽgulta añ repulsũ cornuũ suoꝝ tendẽtia frangere nõ põt. Lʒ ad hoc sepe nitatur: ꝛ ideo i eis frequenter inuolutis cornibus cum captum tenetur dentibus stridet: ꝛ audito stridore a venatore capitur.

Capitulum. xxxiiij.

c Eruus. Ex li. de na. re. Ceruus ẽ aĩal velocitate mirabili frõtẽ hñs ramosis cornib⁹ asperatã. Quoꝝ creatio fit si biẽnis fuerit: tũc vsqʒ ad sex annos p etate ramos augẽt: deĩde mũcrosiora fieri nõ pñt ſʒ maiora. Solũ hoc aĩal cornua mutat: ꝛ supramodũ gliaf: hʒ vnũ ṽmẽ i capite q eũ vere vexat assidue. Sʒ ꝛ oẽ aĩal ꝛ ipe hõ ṽmẽ hʒ sub lingua. Arist. Ceru⁹ ẽ aĩal sapiẽs: de quo ẽt opinanf ꝙ iter aĩalia quadrupedia discreti⁹ sit. Idẽ Ceruus ẽ aĩal timidũ: cornua qdẽ hñs ꝛ fissurã i vngulis: dẽtes ei⁹ declinãt ad iferi⁹: hʒ q̃ttuor dẽtes i vna pte oris: ꝛ i alia q̃ttuor per quos molit hʒ ẽt duos magnos alios: q sũt i masculo maiores: ꝛ i feĩa minores. Vox masculi grossior est ꝛ altior ꝙ feĩe. Masculus vociferaf mltũ tpe coitus: ꝛ feĩa qñqʒ timet. Ceru⁹ itaqʒ: sic ꝛ cetera magni cordis aĩalia: timidus ẽ vocẽ vulpium timet. In sibilo ãt ꝛ cãtu delectaf. Itaqʒ sibilãtẽ ꝛ cãtãtẽ seqf: ꝛ ali⁹ eũ occidit. Vñ cũ aures erectas hʒ isidias subseqũẽtis aduertit. Postquã ṽo dimiserit: ñ aduertit. Itẽ. Cerui pugnãt ꝛ vict⁹ obedit victori obediẽtia forti. Cũ ãt impgnaf ceru⁹ latet pp venatores. Intestina cerui valde fetida sũt: vñ nõ comedũf a canibus: nisi sint valde famelici. Phisio. Ceru⁹ vbi spentẽ agnouerit eẽ iplet os suũ aq̃ effũditqʒ in foramẽ: deĩde cũ quodã oris sui spiramĩe spẽtes foras attrahit: ꝛ pedib⁹ suis cõculcãs ipsũ iterficit. Ceruoꝝ ãt duo sũt gña. Vnũ qd vt inuenerit spẽtẽ i cauerna vbi latitat: flatum imittit vt exeat: ꝛ egrediẽtis collũ pcutiẽs hic ꝛ ide occidit eũ ꝛ duorat. Postea ṽo pp timorẽ ad aquas purissimas currit ac venenum euomit. Sed inter

hunc tumorē pilos mutat ⁊ cornua abiicit. Ali
ud est genus quod si serpentem inuenerit occi-
dit: ⁊ post victoriam ad montē vbi pabulū inue
niat tendit Ambro. Ceruus cū nondum habet
cornua: tn̄ frōte ꝑludit: ⁊ ea q̄ nōdū exptus ē te-
la minaꝛ. Ceruus qn̄ egrotat: ramusculos olee
comedit: ⁊ sanus fit. ¶ Arist. Ceruus: vt dictū
est: masculus vociferaꝛ multū tpe coit⁹. Cerua
nō pōt coitū pati pp duriciez vḡe maris: recipit
āt fugiēdo. Cerua paritura ꝑus dragonteā co-
medit: cū vō parit s̄bito comedit secūdinā fetuū
anteq̄ꝫ cadit ad terrā: ⁊ est eius secūdīa venenū.

Operationes

A ¶ Phisiolo. Ceruoꝝ lachryme collecte ⁊ ossa
lucta i corde ipsoꝝ apta sunt potui cordis pulsu
B laborātibus. ¶ Plate. In corde cerui reperiꝛ
qōdā os i sinistra pte i qua ē q̄daꝫ cōcauitas: ad
quē splen hꝫ respiraculū ⁊ emittit sup̄fluitatem
q̄ ibi ꝑpria siccitate in subaꝫ mutaꝛ ossuosā. Il-
lud ē de sāguine cordis subrufū: hꝫ v̄tutē depu
C rādi fumū melācolicū. ¶ Daꝛ ⁊ cōtra cardias
D ⁊ sincopim ⁊ contra emorroides. ¶ Escula. Si
qs in corio cerui voluiꝛ: serpētes nō timet. Me
E dulla quoqꝫ cerui dolores sedat. ¶ Haly. Coa
gulū cerui cōtra potū cicute ⁊ fungorū esuꝫ ꝓ-
dest. Urina cerui splenis dolorē adiuuat. Uen-
tositati stomachi ⁊ intestinorū prodest. Aurib⁹
F instillata medeꝛ earū vlcerib⁹. ¶ Aui. l. iii. cañ.
Extremitates caude cerui venenū ē ⁊ ipsam bi
bēti accidit āgustia vehemēs ⁊ sincopis ⁊ mors.
Sed cura eius ē vt euomat cū butiro ⁊ aneto:
deinde in potu deꝛ auillane ⁊ fistici cōfecta sil.
G ¶ Pli. li. xxviii. Pulmo ceruin⁹ cū gula sub
arefact⁹ in fumo: deinde tusus ex melle tussiꝫ sa-
nat. Coagulū cerui aceto sanguinē sistit. Hin-
nuli vero coagulū infis vtero execti: feminis ꝑ
H ferꝛ remedius. ¶ Pli. Cornu cerui vsti nidor
comicialē morbū siue caducā deprehēdit. Eiuf
dem cornu cinis illit⁹ ex aceto vel rosaceo dolo-
I rem capitis sedat. ¶ Idē cinis dētes mobiles
fricādo vel colluendo cōfirmat: eorūqꝫ dolores
K mitigat. ¶ Ideꝫ quoqꝫ valet crudi cornu fari-
na. Itē Cinis ꝑdictus reumatismos sanat: ⁊ sā
L guis exercatiōes curat. ¶ Tinearū quoqꝫ gn̄a
idest vermes pellit potat⁹. Regio morbo ꝓdest
M potatus ex vino. ¶ Solin⁹. Ex cornib⁹ aūt cer
ui dextrū efficaci⁹ ē ad medelam. Actor. Quia
vō cornu dextrū: ut dictū est: ad medelā efficaci
us est. Idō dicit Pli. q̄ ceruus hoc bono suo in
uidēs. hoc cornu dextrū abscōdit nequeat inue-
niri. Idē quoqꝫ dicit liber de natura reꝝ.
A ¶ Arist. Uo dicit eū abscōdere cornu sinistrum
tanq̄ꝫ in eo sit aliquod iuuamentum.

Capitulum xxxv.

Eruleus. Actor: vt aiūt. Solinus ⁊ fu
c cius sebosus. Uermis ē mirabilis in
gāge fluuio abūdans: hꝫ eniꝫ brachia
bina lōgitudinis sex cubitoꝝ: qbus etiā elephā
teꝫ corripit vndisqꝫ submergit. Sꝫ qm̄ hic ver-
mis ingēs ac mōstruosus ē ⁊ aquaticus. Idōqꝫ
inferius eū inter monstra aquatica: videlꝫ i tra
ctatu de piscibus de illo plenius dicemus.

Capitulus xxxvi.

Ecula. celidros et cenchrus. Isidorus
c Cecula dicta ē eo q̄ parua sit ⁊ nō hꝫ
oculos. Celidros serpēs est q ⁊ chersi-
dros qui ⁊ in terris et in aquis moratur. Nam

cersi

cersi greci dicunt terram ydros aquam. Hic terram per quam graditur fumare facit: quã macer sic describit: seu terga expirant spumãtia virus seu terra fumat: qua tetber labitur anguis. Et Lucanus. Tractiqꝫ via fumare chelidri: semper autem directus ambulat: nã si torserit se dum currit statim crepat. Solin⁹ Calabria chelidris freqñtissima bouꝫ quoqꝫ gignit. Ysidorus. Chenchris serpens iflexuosus est: qui semper rectum efficit iter. De quo Lucanus. Et semper recto lapsurus limite chenchris.

Capitulum xxxvii.

Cerastes. Ex li. de na. re. Cerastes
c est serpens octo cornua in capite babens: ex quibus fieri solent manubria cultellorum ad mensas imperatorum: qꝛ sudor produnt venenum appositum. Solinus. Cerastes dictus est eo꜡ ꝙ babeat cornua arietũ similia. Cerasti⁹ enim greci cornua vocãt: sunt autem binc quadrigemina cornicula: quoꝝ ostẽtatione velut esca illiciens solicita animalia perimit. Totum enim corpus arenis tegit: nec vllum indiciũ sibi prebet nisi ex illa parte qua inuitatas aues vl' animalia capit: est autem flexuosus plusquã alij serpentes: ita vt spinam nõ babere videatur. ¶ Auicen. Cornuta est genus serpentum surdorum: cuius longitudo ẽ ab vno cubito vsqꝫ ad duos: ꝛ super caput eius sunt due eminentie: quasi duo cornua. Color corporis ei⁹ est cinericius: ꝛ venter eius sicut squame sicce dure que strident super terram cum strepitu. Dentes eius sunt equales non recurui: plurimum mansio eius est in locis arenosis. In locis quidem morsus eius sentiuntur quasi acus aut claui infixi in eis. Et dixerunt ꝙ continuatur eius corpori grauitas maxima: ꝛ eius labia inflantur ꝛ accidunt ei vertigo ꝛ tenebrositas oculorum ꝛ destruitur ratio.

Operationes.

¶ Cure autem eius appropriatur: vt semen A
raphani cum vino in potu detur.

Capitulum xxxviii.

Cephos ꝛ centrocota. Pli. li. viij.
c Cephos ethiopia mittit: quorum pedes posteriores humanis pedibus ꝛ cruribus sunt similes. Hoc animal roma postea non vidit nisi ludis pompeij. Solinus. Tẽpore dictatoris cesaris monstra rome visa sunt que cephos dicuntur. Horuꝫ posteriores pedes crure ac vestigio humanos mentiuntur arcus priores hominum manus. ¶ Phisio. Centrocota ẽ que bestias vniuersas precedit huius corpus asini: pectus et crura leonis similitudinem babent, oris biatum vsqꝫ ad aures vastum: imitatur autẽ bominis vocez. Plinius li. viij. Crocutas ethiopia inter alia monstra generat: velut ex cane lupoqꝫ conceptos ossa dentibus frangentes ꝓtinusqꝫ deuorata ventre conficientes. Idem in eodem. Hyene coitu leena ethiopica parit crocutam hominũ pecorumqꝫ voces imitãtes

C

Acies ei perpetua in vtraqz oris parte nullis gingiuis continuo denteqz ne occursu contrario haberetur capsarum modo scluditur. Solinus. Crocuta nunquam aciem orbium commouet sed in obtutum sine intactione intẽdit: in ore gigiua nulla: dens vnus atqz ꝑpetuus.

Capitulum xxxix.

c Irogrillus. Rudolphus super Leuiticum Cirogrillus ẽ animal spinosum ɂ hericio simile. Actor. Alibi legitur ꝙ maius sit hericio: spinosum tamen. Unde patet ꝙ quidam falso dixerunt: hunc esse cuniculuz. Alibi quoqz legitur ꝙ cirogrillus ipse sit hericius vel herina cius. animal videlicet porcelli formam habens: sed spinosum de quo plenius dicetur inferius. Unde in psalmo. xxxiii. vbi legitur in nostra translatiõe: petra refugium herinacijs. alia translatio habet cirogrillis. Glosa super prouerbia Salomonis. In prouerbiis quoqz vbi iuxta translationem nostram legitur Lepusculus plebis inualida. qui collocat in petra cubile suum. Alii ꝓ lepusculo habent cirogrillum. Et est animal nõ minus hericio simile muri ɂ vrso: cuius in palestina magna ẽ copia. In foueis ɂ in petrarum cauernis. Hinc ɂ in psalterio vbi dicitur. Petra refugium herinacijs. Alii ponunt leporibus. Alii cirogrillis. Sed quidaz hic pro lepusculo hericium habent. Hieronymus enim verbum hebreum saphan interpretatur: ɂ cirogrillum ɂ hericium ɂ leporem. Itez sup Leuiticum Cirogrillum animal debile quidẽ: sz rapax ɂ mortiferum esse dicunt.

Capitulum. xl.

c Icade. Uincentius in speculo naturali vicesimo primo. Cicade vermes sunt quorum genera sunt duo. Quedam paruis locustis similes sunt: ɂ he domos inhabitant: eaqz loca que magis calida sunt. vbi scilicet ignium feruor est. Aliud vero genus aerum colore papilonib' simile. fertur etiam ꝙ earum genus est quod nos ceruos volãtes dicimus. ɂ hos experimentator supra crabrones vocat. Cicade habent in pectore quoddam aculeatum. linguis simile: quo rorem lãbunt. Ipsum vero pectus fistulosum habent: ex hoc dulciter canunt. Mares quidem canũt femine silent supine coeunt. Oua candida sed corrupta. In terra feture locuz excauãt: ibiqz prolem faciũt. Ambrosius. In exiguo cicadarum gutture dulcis est cantilena: quarum cãtibus estu medio rumpũtur arbusta. eo ꝙ magis canore meridianis caloribus quo puriorez aerem spiritu attrahunt: eo cantus clariores reddunt. ¶ Ysidorus. Cicade ex cuculorũ sputo nascuntur. hee in ytalia apud regnios mure sunt nec vsquã alibi. Nam alibi dulciter canunt. quarum cantibus medio estu arbusta rũpuntur. ¶ Plinius libro vndecimo. Cicade non nascuntur in raritate arborum: nec infrigidis aut vmbrosis nemoribus. pennarum illis natura que apib': sed ꝓ corpore ãplior ɂc.

Capitulum. xli.

c Irotrochea. Albert⁹ in li. de na. alalib. tgt. Cirotrochea bestia ē q̄ recbiona voces bolum imitat̄ oculos nunq̄ claudit. In ore nullā babēs gingiuā sed dētib3: os vnum continuū verecūdat capsulis. Tāte est virtutis vt omnia mox cōtinuat; ꝛ de lupo ꝛ cane generare dicitur.

Capitulu3 xlii.

c Ritetus. Alber. in lib. de na. animalium. Critetus animal est paruulum in terra babitans capite vario: dorso rubeo: ventre candente. pilum adeo tenaciter pelli babens infixum. q̄ citius pars pellis de carne recedat q̄ pilus possit euelli de antro. etiam non extrabitur de facili nisi aq̄ feruenti. vel alia in antrum infusa. Et in boc conuenit cum cuniculo: quia babet pilum fere sicut cuniculus: ꝛ nō babet aures. sed vias auditus sicut auis. Solinus. Critetus ē animal quod nos bamester vulgo vocamus. ꝛ est animal mordax valde ꝛ iracundum.

Capitulum xliii.

c Oluber. Ysid. Coluber ab eo dictus est q̄ colat vmbras. vel q̄ in lubricos tractus. flexib⁹ sinuosis labatur. Nā lubricum dicitur quicquid labitur. dum tenetur vt piscis serpens. Ambrosius. Coluber āt ceruum fugit. leonem sterficit. Phisiologus. Colubri pellis que exuitur in oleo decocta mire aurium dolorem mitigat. Actor. patet de colubro verum esse in speciali: quod supra dictum est de genere serpentum. videlicet q̄ exuuijs suis depositis per foramen petre transiēs senectutem suam deponit: sed prius ieiunando carnes suas subtiliat: vt eidem trāsitui abilior fiat. Est autem longus vt anguilla tortuose incedens ꝛ sibilans. Transeuntibus insidiatur. ꝛ mordens lingua venenu3 infundit. Ēst scriptu3 est. Fiat dan coluber in via. Et alibi. Qui dissipat sepem mordebit eum coluber.

Operationes.

A ¶ Plini⁹ li.xxx.dicit: ꝙ ɔtra rubeta venena auxiliat coluber viuens in aqua.

B ¶ Huius adipem aut fel secuȝ habent: qui cocodrillos venātur: eosqȝ mire his adiuuari testantur ydris a grecis vocatur coluber viuens

C in aqua. ¶ Dyascorides. Tunica colubri ī vino cocta dolori medetur dentium. Est etiam oculorum adiutorium.

Capitulum xliiii.

Cocodrillus. ¶ Ysidorus li.xij. Cocodrillus animal est quadrupes in terra ⁊ in aquis valens. longitudine fere viginti cubitorum: dentium ⁊ vnguium inmanitate armatuȝ. tanta est ei duricia cutis vt quāuis fortium lapidum ictus in tergo recipiat: nihil omnino curat. nocte in aquis: die in terra quiescit. Oua in terra fouet que ouis anseris sunt maiora. masculus ⁊ femina vices seruant hic quidam pisces serratam cristam habentes tamen ventris desiccātes interimunt. Et dicitur ꝙ solus inter animalia superiorem mandibulam mouet. Plinius libro. viii. cap. xxvi. Cocodrillus est animal nilum inhabitās lingue vsu inter animalia terrestria caret. sola superiori mandibula existenti mobili morsum imprimit venenosum. Dentes habet horribiles admodum pectinis siue serre. ⁊ cubitos ad modum apri. Nullum autem animal ex tam parua origine crescit in tam magnum animal sicut cocodrillus. aīal ē valde gulosū ⁊ multū comedit. Cū qū ē satur iacet iuxta littus ructans pre repletione: superuenit autem auis modica que dicitur apd̄ eos Cusphillos: apd̄ ytalos autem dicitur auium rex: ⁊ volat ante os eius: quam aliquotiens a se repellens: tandem fauces aperit aui ⁊ eam intrare permittit: ⁊ hec auicula cū leuiter vnguibus scalpit ⁊ ei facit quendam pruritum: in cuius dulcedine delectatus statim obdormit. Auicula aūt cū sentit eum dormire statiȝ illabit in eius ventrem ⁊ quasi telum statim eum perforat ⁊ corrodit. In ventre enim valde mollis est: ⁊ ideo a piscibus spinas ⁊ cristas pinnulas in dorso habentibus de facili superatur. Subdit Plinius. Hec belua insequtur fugientes ⁊ eis ē terribilis: sed fugax est contra serpentes: hebetes autem habet oculos quādiu est in aqua: sed extra aquā nimis acute vidit. In hieme ꝑ quattuor menses se abscōdit: sed in vere exit: ⁊ ꝙ diu viuit semꝑ crescit. Item Plinius libro octauo: capitulo vicesimosexto. Cocodrillus si quendam inuenit hominem circa littus interficit eum si potest: ⁊ preterea plorat suꝑ euȝ ⁊ postea deuorat ipsum. Item herbas libenter comedit inter quas enidros serpens paruulus qui ei iminicatur caute se inuoluit: ⁊ dū Cocodrillus herbas carpit serpentem transglutit: qui intrans in ventrem eius omnia interiora carpit: ⁊ sic interimit eum ⁊ occidit: et sic illesus exit. Item Plinius libro duodecimo dicit: ꝙ ideȝ vermis insidiatur cocodrillo quādo dormit: ⁊ tūc inuoluit se in luto ⁊ intrat per dentes eius. Solinus. Insidiatur quibusdam paruis auibus que generantur inter herbas nili que euolant propter calorem solis et intrant ventrem cocodrilli: ⁊ comedunt vermes ventris eius: ⁊ sic purificatur belua a vermibus. Habet autem corium valde durum qd̄ vix gladio perforatur. Habitat in aqua tam de die ꝙ de nocte: quia aqua calidior est de nocte ꝙ de die: retinet enim radios solis: ⁊ ibi agitantur: ⁊ sic fit calida ipsa aqua: ⁊ non habet linguam prominentem ad vociferandum sed habet paruam linguam in parte inferiori sicut habent pisces ad gustum: vt dicit idem. Solinus ⁊ etiam Aristoteles ⁊ Auicenna hoc idem volunt.

Operationes

A ¶ Plini⁹ libro. viij. dicit: ꝙ de fimo cocodrilli fit vnguentum vnde faciens mulierū sophisticātur: vt senes ⁊ rugose iuuencule per tempus videntur ꝙdiu viuunt.

Capitulum

Capitulum xlv.

Uniculus. Ysidorus. Cuniculi sunt
c genus agrestiuȝ animalium: sic dicti
quasi caniculi: eo ꝙ canuȝ indagatio
ne capiantur: vel a speluncis excludant. Pli
nius libro octauo. Leporuȝ genera sunt quos
hispani cuniculos appellant. Uarro ⁊ autor.
Est a cuniculus suffosum in hispania opidum
cuniculi fecunditate eis in numere sunt: fameq̄ȝ
balearum insulis populatis messibus afferunt
certumqȝ est ballearicos aduersus eorum pro
uentum auxilium militate aduio augusto pe
tisse. Ex libro de naturis rerum. Cuniculus ē
bestia lepore minor: colore ⁊ forma prope ta
men similis hec in antrosa habitacula terram
fodiens nocte vineta frugesqȝ depascit. mane
vero antrū ingrediens os eius equat terre pul
uere per intrinsecus. ne superuenientes homi
nes per diem eius habitaculum deprehendāt
vbicunqȝ habitant cuniculi multiplicantur ni
mis: quia sepius in anno pariunt. Cunqȝ ali
qui ex eis aliquid illic aduersi senserit animal
fugiunt. nec mori ceteri sociorum iniuria dedi
gnari: locum cum illis dimittunt. Hi auersis
posterioribus coeunt. quoniam illis auersum
est membrum genitale.

Operationes

A ¶ Ysaac. Cuniculus vim habet dissolutenȝ
proprie etiam stomachum confortat. ventrem
dissoluit.

B ¶ Urinam prouocat. Utilius quoqȝ eis qui
elephantico morbo apparati sunt.

Capitulum xlvi.

Amma. Albertus in libro de natu
d ris animalium. Damma bestia ē ma
gnitudinis capre. figure ⁊ pili sicut ca
nis: cornua habens non squamosa. sed plana
longa ⁊ acuta. Est autem cursu velox. vite pro
uida. Hec bestia in arabica vocatur adgazel.
cuius caro frigida est ⁊ sicca.

Operationes

¶ Idem Albertus. Stercus huius animalis A
crescere facit capillos ⁊ meliorat eos prepara
tum in oleo.

¶ Dicit etiam ꝙ si cum eo vngatur virga vi B
rilis ⁊ sic coeat cum vxore sua semper diliget
eum. Si cum lingua desiccata suffumigetur
guttur in quo est sanguisuga cadet.

¶ Calcaneus combustus impletus in conca C
uum fistule curat eam.

¶ Dicit etiam ꝙ si fel huius animalis ⁊ semē D
testiculorum vulpis ⁊ piper ⁊ semen eruce de
quolibet equale acceptum ad pondus aurei ⁊
mellis vncias duas: ⁊ fiat ex eo electuarium ⁊
ipsum teneat in lana quando mulier cum viro
concubit concipit masculum.

¶ Et nota si fel ex femina concipit feminam: E
si ex masculo concipit masculum.

Capitulum. xlvii.

d Amula. Bartholameus in libro de proprietatibus rerum. Damula siue dama: sicut ait Papias: caprea est agrestis. ¶ Ysidorꝰ libro duodecimo. Damula est vocata: eo q de manu effugiat: timidū eius est animal ⁊ imbelle ac imbecille. vnde nescit se defendere nisi fugiendo. Habent enim pro armis abilitatem membrorum: ⁊ ad fugā leuitatem. ¶ Unde dicit Martianus.

Dente tuetur aper: defendunt cornua ceruū. Imbelles tamen quidē nisi preda sumus. mōtuosa loca ⁊ venenosa. diligit gramina medicinalia ⁊ aromatica. comedit ramusculorum tirsos: ⁊ extremitates carpit: quando est vulnerata dragonteaꝫ comedit: ⁊ sic de corpore telum trahit.

Operationes.

A ¶ Ysidorus libro quinto. Sanguis eius ē medicinalis ꝭm Plinium libro vicesimosexto. Neruos enim contractos remollit: ⁊ articulorum. dolorem soluit: venenum discutit et expellit.

B ¶ Damulam odiunt serpentes ⁊ fugiunt: et eius anhelitum sustinere non possunt.

Capitulum. xlviii.

d Raco. Phisiologus. Draco sup oēs serpentes maximus ⁊ super oīa terre animantia. Qui quandoqꝫ sup aerē fertur ipsum concitando ac vehemēter impellendo. ¶ Ysidorus. Draco maior est cunctoꝝ animantium super terram. Hunc greci dracō tam vocant. Est autem cristatus ore paruo: et artis fistulis: per quas spiritū trahit ⁊ linguaꝫ exerit. Gignitur autē in Ethiopia ⁊ ī India. ¶ Ex li. de na. rerū Draconis māsio frequēter est in speluncis propter estum naturalē sui corporis ⁊ propter accidentalem solis: qui maximus est in partibꝰ orientis. Raro enim muenitur hoc animal nisi in calidioribus partibꝰ orbis. Itaqꝫ libenter etiaꝫ in rupe lapidea speluncam sortitur. Circa turrim Babel. ⁊ ī desertis illius antique Babilonis ac ruinis eius maximi dracones habitare dicuntur: quorūꝫ vox ac rugitus boses terret. Ad vigintiqnqꝫ cubitos ⁊ ampliꝰ crescēs sepius eualescat. Ad senium autem ⁊ debitam magnitudinem veniens sine cibo tempore multo viuit. At vbi comederit non de facili satiatur. In abissis terre sicut dicit Augustinus: aliqñ draco moratur. Et cum in aere sentit humiditatem egreditur ⁊ super aera fertur. magnis alarum remigiis aerem concitans ⁊ impellens. Alis quideꝫ pellicea volubilitate extātibus: ⁊ ꝭm corporis sui magnitudinē late diffusis: vbicunqꝫ moratur aerem īficit. ¶ Plinius libro. xxvi. India dracones habet ⁊ elephantes perpetua discordia bellantes: tante magnitudinis vt facili circūplexu elephantes ambiant: noxioqꝫ nodo perstringant. ¶ Ambrosius. Draco elephantē ligat

gat: cui⁹ ruina mors victoris est: ꝛ inde sūme in vtrūq3 certat. Ille vt pedē alliget: i quo ca sus victi sibi nocere nō possit. ¶ Plini⁹ li. x. Aqle quoq3 satis ē pugna cū dracone: mul toq3 magis anceps ēt si i aere. Aristo. Vultur ēt ꝛ draco pliantur: qꝛ comedūt aīalia. Isid. Draco vim in cauda nō in dētibus hēt. ꝛ ver bere potius ꝙ ictu nocet. Aristoteles in libro de aīalibus. Est i terra ethiopie draco ex quo tyrus gīlanē: ꝛ ex illo enthichō accipiē. Cōtra qđ nō ē remediū. Oīumq3 aīaliu3 venenū ha bētiū morsus ē valde malus: maxīeq3 si se co medāt ad inuicem: sic comedit draco scorpio nem. ¶ Itē de pꝓpetatibus elemētoꝝ. In die bus Philippi regis via i mōte armenie fuit. de qua rex iterrogauit. Cur sup illam nullus trāsiret qn mortuus caderet? ¶ Socrates er go speculū de calibe cōtra illū posuit: in quo duos dracones magnos vidit: q aperuerūt os suū ꝛ egrediebaē corrūpēs aerē fumus ex orifi cijs coꝝ. Rex ꝰo pcepit ad mōtē illum exiri ꝛ ipsos interfici: sicq3 saluatus est locus ille. ¶ Narrat Petrus damianus de quodam agricola: qui quadā die valde mane surrexit: ꝛ vidit draconem enormis magnitudinis: li gnum putauit. Fessusq3 super cū vt reqesce ret: seditq3 mox indignata bestia deglutiuit.

Operationes.

A ¶ Solinus. Draconū ex cerebris excidiē: dra cōtias lapis: s3 lapis nō ē nisi detrahaē viuēti bus. Nā si obeat prius cū aīa simul euanescit

B duricies soluta. ¶ Phisiologus. Graminb⁹ qdā medicatis dracōes dormire coguntē: sicq3 lapis acqriē: cui⁹ vsu reges oriētales precipue

C gloriantur. ¶ Draconē adipum fugiunt ve nenata: ne ipse draco habet venena.

D ¶ Draconis capite prosperam ꝛ fortunatam domum promittunt facere.

E ¶ Ex lib. de na. reꝝ. Lingua eius ꝛ fel in vi no decocta remedio sunt his qui vexantur ab incubis: eorum corporibus ex hoc inunctis.

F ¶ Draconis caro vitrei coloris est: ac vescen tes illa refrigerat. Hinc est ꝙ ethiopes i feruī da plaga manētes draconis carne libēter ve scūtur adeo quoq3 auaricie sitis i iūcsum ēre uit: vt istitores qbusdā carminibus draconem ad tēp⁹ māsuctū reddāt: eiusq3 tergo isidētēs freno ipsū regāt vsq3 dū in ethiopiā pueniāt.

G ¶ Actor. Sanguinem draconis quo phisici vtuntur in medicinis aiunt gummi cuiusdas arboris sic dictum propter sanguinis similitu dinem vere draconis.

Capitulum: xlix.

D Raconcopedes. Ex li. de na. re. Dra cōcopedes serpētes sūt magni ꝛ potē tes. Facies virgineas habētes huma nis similes: in draconum corpus desinentes. Credibile est huius generis illum fuisse p quē diabolus Euam decepit: quia: sicut dicit Be da: virgineum vultum habuit. Huic etiā dia bolus se coniungens vel applicans vt consimi li forma mulierem alliceret: faciē ei tm̄ ostēdit ꝛ reliquā partem corporis arborū frondib⁹ oc cultauit. ¶ Augustinus sup Geñ. Diciē autē serpens ille calidissimus fuisse. Vel s3 alios sa pientissimus. Non proprie sicut in bono solet accipi sapientia dei: vel angeli: vel aīe rōnalis sed trāslatiue. sicut apes vel formicas dicim⁹ sapientes ꝓpter opera sapientiā imitātia: quā uis serpēs nō aīa rōnali: sed spiritu dyabolico quo plenus erat possit sapiētissimus dici. Ma li eni3 angeli ꝙuis superbia deiecti: natura tñ excellētiores sunt omnibus bestiis ꝓpter emi nentiam rationis. Serpens enim nō intellige bat verba: nec rōnalis est facta. Quia eni3 ver bis magorum vel incantatorum serpentes tra huntur de latebris dyabolica est vis. Quod p mittitur ad memoriā illius primi facti: vt scia tur: quia cum hoc genere familiariter fit ei lo cutus. Est autem ille serpens sicut asina Ba laam: sed hoc fuit dyabolicu3: illud angelicū. Boni eni ꝛ mali angeli similiter operātur.

Capitulum l.

Taxus. Alb. i li. de na. aialiu. Dax° aial
d é pigue valde z latū i dorso: breuib° cru-
rib° instrū modax. pilo pl° albo q̄ nigro
sz i dorso pres bz nigros: z i laterib° pres albos
z caput i medio nigrū. z i laterib° bz albū. z qū
é domesticū instrū é lusiuū: dicūt crura sinistri la
teris breuiora eé q̄ dexteri. z h ego n̄ dep̄hēdi
cū tñ sepi° h aial ɔsideraui: et dux bz pilū. z é
spisse pell'. z é ad q̄titaté vulpis. Et é duoz ge
nez. Dr āt dax° canin° q̄ i instra findit pedé sic
canis. z dr dax° porcin° q̄ i duo findit vngulaz
sic porc°. dr q̄ scrabronib° z alijs vimib° viuit:
q2 nō est velox ad venādū.

Operationes.

A Idé Alb. Axūgia ei° valz ad renū dolores:
z ad multa alia que causa breuitatis dimitto.
B Dicūt ét aliq̄ q̄ morsus aliqn̄ bz venenosos

Capitulum li.

Ypsa. Ysid. Dypsa est genus aspi
d dis: qui latine situla dicitur: quia
quem momorderit siti perit. Tan
te auté exiguitatis eé fertur vt dū
calcaṫ non videaṫ: de quo poeta. Signiferum
iuuené tyrrenis sanguinis aulum. Torta ca-
put retro dypsas calcata momordit. Vix co-
lor aut sensus dentisq3 fuit. Andromachus.
Dypsa cum aliquem pungit inflāmatur in eo
caliditas valde supflua. Indeq3 accidit ei ve-
hemens sitis z adustio inflāmata: nec bibere
cessat aquā donec corpus eius scinditur: z sic
moritur. Auicen. Serpentis facientis sitim
sm quosddā longitudo est palmi vnius: z su-
per corpus eius sunt vestigia nigra plurima.
Caput eius est paruum: z collum grossum: a
quo incipit creatura eius vsq3 ad caudā sub-
tilem.

Operationes.

Auicenna. Et euacuatur aqua propter si- A
tim ex morsu istius serpentis. Huius reginé
post communia regiminum est indefinenter
eum facere bibere oleum plurimū z euome
re: deinde distersare cum his que educunt fe
ces z humiditates.

Capitulum lii.

Dromeda z Dāmula: Ysidor°. Dro
d meda genus est camelorum minoris
quidem stature: sed velocioris: vnde
z nomen habet. Nam dromus grece cursus
miliaria

miliaria vno die pergere solet: qđ scilicet aial sicut bos ꝛ ouis ꝛ camelus ruminat. Dámula Ysi. Dámula vocata est eo ꝙ de manu effugiat: timidum animal ꝛ imbelle. Unde Marcialis. Dente timetur aper: defendũt cornua ceruuz. Et imbelles dáme quid nisi preda sumꝰ. Glosa super Paral. Dámula est aial mundum: velox: pspicax. Unde scriptũ est. Eruere quasi damula de manu. ꝛc. ¶ Plinius. Dáme raro mansuescunt. cum fere dici iure non possint. Cum plura náqꝫ sunt nec placida. nec fera. sed medie inter vtrunqꝫ nature: vt in volucribus yrundines. apes in campo. in mari delphini. Idem in libro vndecimo. Natura dedit cornua damnis.

Operationes

A ¶ Auic. Dámule caro more emplastri ponit
B super dolores iuncturarum. ¶ Eadem cuꝫ vino miscetur ꝛ bibitur propter epilentiam vel
C soda. ¶ Item exiccata cum vino in potu acce-
D pta confert venenis. ¶ Haly. Uirga dámuli siccata trita ꝛ bibita: morsui serpentum pdest. Idem facit ꝛ virga ceruí.

Capitulum. liii.

D Uran. Ex li. de na. re. Duran: vt dicit Aristo. est animal velox atqꝫ fortissimum quod a venatoribus insecutuꝫ cum euadendi desperatione frãgi ceperit astucia naturali stercus intorquet contra canes insequentes sc. eosqꝫ retardat putride digestionis odore. ¶ Actor fortassis etiam hoc nomine videlicet duran vocatur bestia. que superiꝰ iuxta eundem Aristotilez bonnacon est appellata. ꝛ ipsa est: vt videtur: siluestris vacca. de qua dicit Aristo. ꝙ habet cornua contra se inuicem inclinantia. Et ideo natura dedit ei aliud iuuamentum. videlicet eiectionez stercoris in remotum: vt ab ipso venatorez detineat: ne ad eam prope accedat. Hoc idem vult Albertus in libro de naturis animalium.

Capitulum. liiii.

e Quus. In libro de naturis reruꝫ. Eq vniuersis fere partibus orbis generãtur: sed illi precipui qui in scithia ꝛ capadocia. hii ad sonitum buccine gaudent: ꝛ cõgressionibus gloriantur. In equis precipue ꝛ omni genere iumentoruꝫ aures indicia animi proferunt. In coloribus equorum niger est optimus. ruffusqꝫ vel glaucus: albus etiam plerũqꝫ bonus. Ceteri vero deteriores iudicãtur. Aristotiles. Equus ꝛ equa plus diligunt coitum ꝙ̃ animalia cetera. preter hominem. Eq̃ quoqꝫ furit concupiscentia coitus olofaciẽdo se inuicem ore ad os concupiscentiam prouocant. Masculus supra matrem suam non salit. Unde equus aliquando matrem suppositam agnoscens subito fugit seqꝫ precipitauit. Coit autem equus duum vel trium annoruꝫ: sed debile generat. Fortis autem est a quattuor annis vsqꝫ ad. xx. et fortis est quousqꝫ generat. Tota vita sua coit. ꝛ vsqꝫ ad annos. xxx. vł vsqꝫ. ad. xxxv. viuit. Equa vero vsqꝫ ad. xl. Equus cum equa coit. coit etiaꝫ impregnata.

Pullaq3 femina post impregnationem recipit coitum: nisi mulier et equa. Et est equorū coitus iuuenum ante tempus determinatum si bonum habuerint cibum. Nō est ledens coitus equorum sicut coitus taurorū. Partus equarū melior est ꝙ omniū aliorum quadrupedū. Apparetq3 precipue in equabus et vaccis mēstruum. Idem Aristoteles. Equus oculos habet diuersi coloris vnus ab altero. Nec est oculorū varietas sicut in bobus et equis. Cōtra naturam etiam omnium aīaliū ē ꝙ cū senescit equus dentes eius albescunt. Item equus felle caret. In corde equi et vacce sunt ossa. Ibis auis est que odit equum: et vocem eius imitando stupefacit ipsum: et fugere cogit: et forte interficit.

Operationes.

A Dyascorides. Equorum sanguis medicaminibus causticis admiscetur.

B Lac equinum vētrē mollit et bolez turbat.

C Fimus caballinus crudus et combustus sāguinem abstinet p̄fluentem.

D Halv. Coagulum equi solutioni cronice prodest: et intestinorum vlceribus. Fimus equorum si vaporetur mulieri secundinam fetumq3 mortuum educit.

E Esculapius. Eque lac bibitum matricis laborem sedat: et caducos eijcit.

F Caseus eius ventrem reprimit: et torsiones tollit coagulum eius cum vino propinatum omnes dolores sedat.

G Stercus equi siccum aspersum sanguinem sistit auribus instillatum dolorem tollit.

H Auicēna in secūdo canone. Sanguis equi adustiuus et putrefactiuus: totiusq3 debilis digestionis: precipue qui grossus est.

I Lac equarum sicut et lac camelarū partui vicinarū subtile est: aquosum: et ventrem lenit coagulum equi conueniens fluxui antiquo et vlceribus viscerum ac fluxui.

K Corium pulli equi si aduratur et liniatur ex eo cum aqua super bothor infrigidat eas.

L Dicitur quoq3 ꝙ additiones illi que sunt in genu equi trite et bibite cum aceto sanāt sodam et epilentiam. Stercus etiam equi facit operationes stercoris azini.

M Plinius libro. xxviij. Sanguis equorū et equarum preter ꝙ virginum vim habet stipticam: erodit: vlcerat: carne ac fimo equi i agro pasti vtuntur ad plagas.

N Item famılla fimi equini inueterati partuz mortuum eijcit.

Capitulum lv.

Elephas. Aristo. Elephas est animal mansuetū qd̄ cito domesticat. et obedientior atq3 disciplinatior est oībus animalibus. vnde instruitur etiam adorare reges et in hoc oībus melior est animalibus. Ex lib. de naturis rerū. Elephanti: teste Cassiodoro: omniū quadrupedum superant intellectum. Unde nō dubitat elephas primo aspectu adorare: quem cunctorum intelligit rectorem eē. Cui si tyrannus apparet: fletus permanet farinam similem minutissimo puluerı permixtā separat optime. ita ꝙ farinam in passum colligens nihil admittit de puluere. lesi vero dicuntur offensam seruare. longoq3 tēpore post iniurie vindictam reddere. Auicenna. Iuuātur homines in pugna et elephantū femina sicut masculus. sed corpora feminarum minora sunt ꝙ marium et cum hoc etiam audacie sūt minoris. Elephas autem tante fortitudinis ē. vt cum suis cubitis prosternat magnos parietes. et cum sua fronte magnas arbores. Ex libro de naturis rerum. Elephanti concupiscētiam fetus in se non habēt. Sed tempore quo volunt filios procreare. vadunt ad orientem: vsq3 in proximum paradisi vbi inueniant mādragoram. de cuius fructu prior gustat femina. deinde masculus eius suasione: et tunc conueniunt: et concipit femina. Tempore vero partus ingreditur aquam vsq3 ad vbera: et ibi parit super aquam: propter dracones qui insidiantur ei. Et si extra aquā pareret: fetum eius deuoraret. Masculus quoq3 non recedit ab ea dum parit: ꝓpter serpentem: qui inimicus est eius

eius sicut draco. Nā huius aīalis ossa ꝛ pellis in quocūqꝫ loco incensa fuerint statiꝫ odoꝛ serpentes fugat: ꝛ quodlibet venenosuꝫ non accedit. ℂ Isid. Biēnio autē fetus poꝛtāt nec amplius ꝙ̄ semel gignunt: nec plures sꝫ vnū tm̄. Uiuunt autem annis tricētis. ℂ Aristo. Elephas coit in agresti loco maxime ꝓpe fluuios. femina sedet: mas equitat suꝑ illam. Femina post annum decimum vsqꝫ ad quindeciꝫ coit. Mas aūt post qnquēniuꝫ: ꝛ hoc in vere. Unicum filium gignit sicut equus ꝛ camelus. Femina ꝑ duos annos impregnaꝛ. Impregnata quoqꝫ a masculo nō tangitur omnino: ꝛ post partū cessat triennio. ℂ Ex lib. de na. re. Elephanti cadentes surgere non possunt: qm̄ ossa solida sine iuncturis habent. Unde ꝛ crura tibiasqꝫ flectere non valent: nisi in iuuentute. Crura vero equalia hꝫ in grossitudine instar stipitū ab ymo pedis vsqꝫ ad ventrē. Pedes vero rotūdi ad instar poīni. ℂ Plinius. Elephāto durissimū tergus ē doꝛsi. Uētres molli. Interius simile est īteriori poꝛci. ac ꝑ consequēs interioꝛi bois. Elephanti nasus longus. ℂ Actoꝛ. Elephas in tibijs iūcturas non hꝫ: ꝛ doꝛmiētes elephanti nunꝙ̄ recumbunt: sed cū laboꝛe defatigati sunt arboꝛibus magnis applicati se recreāt ꝛ in ipsis suffulti doꝛmiūt. Quo coꝝ venatoꝛes attēdētes: locum ꝛ arbores notāt: easqꝫ pene succidūt: sicqꝫ capiūtur.

Operationes

A ℂ Isidoꝛus. Elephāti sanguis ꝛ maxime masculi fluxus reumatis sistit. Fumo quoqꝫ qui fit ex vngula ꝛ pilis elephantis animaliū quelibet venenata fugantur.

B ℂ Platearius. Elephas habet ossa quedam solida vt dētes: ꝛ hec nō cōburunꝛ sed ad diuersa officia reseruanꝛ. Quedā vo sūt medullam habentia ꝛ hec combusta dicunꝛ spodiū. Est aūt spodiū frigidū in .iij. gradu: siccū. I. ij.

C ℂ Sophisticaꝛ aūt qñqꝫ ex ossibus canis cōbustis: qñqꝫ ex marmoꝛe cōbusto: sed idest minus ponderosum: vnde illud eligendum ē qd est subalbidum: ꝛ valde lene ꝛ continuum.

D ℂ In syrupis ponitur ad īfrigidandū. Puluis ei⁹ cum succo plantaginis datus valet ad dissintheriam ꝛ emoptoicam passionem.

E ℂ Auicenna. Adeps elephantis cum ex eo fit linimentum: fugat venenosa. Fumus ei⁹ suppositus pꝛohibet impꝛegnationem.

F ℂ Fimus elephantis si vapoꝛetur eo venter febrem patientis pꝛodest. Sed si cum lana submittatur mulieri: non concipit.

Capitulum lvi.

Enchires. Ex li. de na. re. Enchires est aīal ī oriēte tauro silē: sꝫ hñs lōgos crines ad scapulas descēdētes sicut equ⁹. Coꝛnua vo recuruata: ꝛ ad pugnandū abilia. Caudāqꝫ breuē respectu coꝛpis. Coꝛiū valde duꝝ. hui⁹ etiā caro dulcissima est. Cū venatores fugiēs debilitatū fuerit pugnat: ꝛ in pugna stercus eiicit ꝗ quattuoꝛ passus: cā timoris. ē eni aīal multi stercoꝛis. Deīde cū appꝛopinqt ei tps pt⁹ multa eiusdē gñis aīalia circa ipaꝫ adunāꝛ: ꝛ egerētes aggregāt stercoꝛa ad īstar muri ī circuitu ei⁹ Actoꝛ. Uideꝛ āt enchires eadē eē bestia que superi⁹ durā vel bonnacon ſm Aristotilem est appellata.

Capitulum. lvii.

e Nidros. ⁊ enitra. Yſid. Enidros eſt beſtiola ex eo nuncupata: ꝙ in aquis verſatur: ⁊ maxime in nilo. Que ſi cocodrillum dormientem inuenerit volutat ſe ꝓmo in lutum ⁊ intrat etiam per os eius in ventrem: ⁊ carpens omnia ſtranea eius: ſic vt moritur. Hec ychenomon grece vocatur. ¶ Ex li. de na. rerum. Enitra eſt animal modicū in Germania. mas ⁊ femina cumulos in terra facientes: congerunt cibos in eſtate quibus viuant in hieme. Femina naturaliter ciborū ē auida: mas econtra. ſuper modum parcus et auarus. Unde ⁊ aditum obſtruit ne femina cibos attingere poſſit. At illa naturaliter callida foramen occultū ex alia parte facit p quos furetur quod auiditati ſue ſufficiat. Sicqꝫ fit vt maſculus pareꝰ macie tabeſcat. femina vero pinguedine rutileſcat.

Capitulum lviii.

e Rinacius ⁊ Erinneus. ¶ Yſid. Erinacius qui ⁊ cirogrillus ē animal porcelli formam habens: ſed ſpinoſū ꝑ terꝙ in ventre. vndiqꝫ vero ſpinis ſuis clauditur propter inſidias ⁊ difficulter ſe videndum prebet atqꝫ palpandum: ſed quando in aquā calidam mittitur: ſtatim ea delectatus in planam membrorū deiectionem oſtēſionemqꝫ reſoluitur: ⁊ ſic in offenſe videtur atqꝫ palpaſ. ¶ Hic: vt dicit Ariſtotiles: obtuſius audit oī animali habente teſtam in capite. Ericius pinguis eſt ⁊ medicinalis. Solus hꝫ duos anos p quos feces emittit. Huius ſpeciei mas ⁊ femina ſtando coeunt applicati ⁊ ad inuicem coniūcti: ⁊ hoc propter ſpinarum aculeos qui in eius dorſo ſunt. ¶ Ex lib. de na. re. Erminneus eſt beſtiola de genere muſtelarum: ſed forma minor: ⁊ colore diſſimilis. In hyeme candet iſtar niuis propter extremitatem caude. Eſtate vero tantū in ventre candet ⁊ dorſo fuſcus apparet. Mures ꝑſequitur: carnibus veſcitur.

Capitulum. lix.

h Edus. Yſidorus. Edus ab edēdo dictus eſt: parui enim pinguiſſimi ſunt: ⁊ ſaporis iocundi vnde ⁊ edulium vocatur. ¶ Palladius vbi ſupra Edis autē nutriendis ſupra lactis abundantiam edera vel lentiſci cacumina ſepe prebenda ſunt. ¶ Plinius li. viii. Edi luna decreſcente caſtrandi ſūt ſicut ⁊ vituli.

Operationes.

¶ Pli. lib. xxviij. Sanguis edi recens cū aceto acri feruēs potꝰ ſanguis execratiōes iuuat. A
¶ Eius pulmo ebrietatem arcet. Utuntur et ipſorum pelle ad plagas. B
¶ Feminum edi cinis inteſtina rupta mire ſanare traduntur. C
¶ Auicē. Caro quippe caprarū paruarū melior eſt: magiſqꝫ ſuſceptibilis digeſtionis. D
¶ Idem. Caro edina minorum eſt ſuperfluitatum ꝙ arietina. E
¶ Haly. Coagulū eduli contra potum cicute prodeſt: eiqꝫ qui fungos comedit. F

Capitulum

Capitulum lx.

e Morrois enidros ⁊ excedra. Isidorus. Emorrois ē aspis ex eo nūcupatus φ sanguinē sudet qui ab eo morsus fuerit: ita vt dissolutis venis quicquid vite est per sanguinem euocet. Alexander. Emorrois ergo recte dictus est a sanguine: eo φ ab eo punctus nimium emittit sanguinem. Unde mulier menstruata dicitur emorroissa. ¶ Enidros. Isidorus. Enidros est coluber in aqua viuēs: greci enī aquā ydor vocant: supra capitulo. lviij. de ea tractatū. ¶ Excedra. Isido. Ydra grece dicit̄ draco multorum capitum: qualis fuit in lernia palude prouincie archadie. Latine vero dicitur excedra: eo φ vno ceso tria excrescebant capita. Actor. De hac ergo plenius dicetur in loco congruo s̄m ordinem capitalium litterarum: vbi de ydra tractabitur. De hac enim Hieronymus in prohemio Esdre contra detractores suos loquens versum poeticum tractat dicens. Licet excedra sibilet victorq̄ʒ si non incendia iactet: nunq̄ meuʒ iuuante christo silebit eloquiū: ⁊ precisa lingua balbuciet.

Capitulum lxi.

e Ngula ⁊ eruca. Ex libro de naturis rerum: Engula est vermis a re nomen. Habet enim semper in sāguine caput continueq̄ʒ sugēs ita intumescit vt medius crepet. Non enim exitū superfluitatis habet. Hic a quibusdam pediculus siluestris dicitur. In iumentis nunq̄: sʒ in lupis ⁊ canibus frequenter gignit̄. ¶ Eruca in libro vt supra. Eruca est vermis longus multis distans pedibus colore varius. Olera ⁊ arborum folia depascitur. Isidorus. Eruca est frondium vermis in olere vel pampino inuoluta: ab erodendo dicta. De qua meminit Plautus. Imitatus nequam bestiam maleficam inuolutam in pampino frondem ⁊ florem erodunt: hoc malum oritur tempore humido ⁊ lento.

Operationes.

¶ Palla. libro secundo. Contra erucas semina que spargenda sunt semper viue succo vel erucarum madefaciunt sanguine. Aliqui vero cinerem de fico super erucas spargūt. Nōnulli squillam in horto serunt. Uel aliqui etiā mulierem menstruatam nudis pedibus cōtra erucas circuire faciunt. A

Capitulum lxii.

Alena ⁊ fiber. Isidorus. Falena est animal quod naturali quodã indignatione superbiam in homine detestatur. Itaq; si cõgrediendi occasionem acceperit, pugne constanter insistit: victorq; superbie inclementer nititur hominem decerpere. Solinus. Fiber per vniuersum pontum plurimus: quem castorem aliqui dicunt. lutbere similis: est animal morsu potentissimum adeo vt cum hominem inuaserit: conuentum dentium non prius laxat: ꝙ ossa fracta cõcrepuisse persenserit. Plinius libro .xxxi. Fibris victus est in terris. Castores testes eorum dicuntur: quos ab ipsis amputare fertur cum capiuntur. Sextus medicine diligentissimus illos eẽ paruos: substrictos ⁊ adherentes spine dicit: nec adimi sine animalis vita posse asserit.
¶ Item operationes etiam superius sub nomine castoris sunt dicta.

Capitulum lxiii.

Ormica. Actor. Formica est animal paruum solicitum prouidum ⁊ sagax. Terram de cauernis egerit: arto calle incedit: grano pascitur. Isidorus. Formica dicta est ab eo ꝙ forat micas farris. Ex libro de naturis rerum. Formica est animal mire prouidentie sibi. Hec sola inter animalia senio fortificatur ⁊ crescit. Formice labores communicant vt apes: sed apes cibos faciunt: hec vero condunt. Efferunt etiam mortuos suos atq; sepeliunt: ⁊ hec sole inter omnia animalia faciunt. Item formica frumenti granum eligit: ⁊ si completa in fossa sua fuerit: illud exponit vt siccetur: sicq; iterum reponit ipsum vsq; ad tempus: vt autem granum conseruet absq; germine: fertur ipsum in tres partes diuidere. Aristoteles. Formica est animal anulosum sine alis ⁊ sine sanguine. Et est ex animalibus que cum socijs suis manent: ⁊ ex his que habitacula habent: sicut mures ⁊ talpe. Formica sicut ⁊ musca coit in hyeme si conueniens aer fuerit: et ventus meridionalis flauerit.

Operationes

¶ Aristoteles. Si quis acceperit sulphur et A
origanum agreste: ⁊ puluerizauerit super mã
siones formicarum: dimittunt illas ⁊ fugient.
¶ Similiter etiam fugiunt a fumo storacis B
sicci. ¶ Rasi in almansore. Formice ex alchi- C
tran ⁊ ex sulphure ⁊ ex asa fetida fugantur.
¶ Et si ex istis mittatur aliquid in earum fo- D
raminibus: morirentur porro si ex eo circa fo-
ramen epithima fiat non exibunt. ¶ Ex libro E
de naturis rerum. Domus formicarũ ex sulphure ⁊ origano agresti fumigata: formicas effugere cogit ab illa.

Capitulum. lxiiii.

Ormice maiores. Solinus. Formice
f dicuntur esse in ethiopia ad formam
maximi canis: que arenas aureas pe-
dibus quos leoninos habent eruunt: ac neq̄s
auferat custodiunt. Ex lib. de na. rerū: In in-
dia sunt formice circa montes aureos vulpib⁹
maiores: fortes ac seue nimis: pedes quattuor
habentes: ⁊ in pedibus habatos vngues. Tā-
te vero fortitudinis sunt: vt visos homīes di-
scerpant. Bestias autem de facili non ledunt
satis conscie: φ aurum illud quod ipse custodi
unt multis non auferant. Ad plectendū ergo
temeritatem auaricie illic adeo collocato sunt
bestie. De his formicis meminit Joannes de
Manda villa: φ in nonnullis montibus indie
morantur formice in quantitate nostrorū ca-
tellorum que effodiunt purificant ⁊ colligunt
cum intenta occupatione: auri minutias eas
ponunt: ⁊ reponunt de cauernis in cauernas:
⁊ conseruando aurum sūt ita diligētes ⁊ acres
vt nemo hominum de facili appropiquare au
deat nisi interdum illis pausantibus ⁊ ab estu
se occultantibus aliqui non tamen sine pericu
lo in dromentariis rapiunt vel furantur. inge-
niose etiam super equam que nuper fetuʒ edi-
dit imponūt cistellas ligneas seu cophinos no
uos vacuos: a lateribus apertos dependētes
prope terram. Hanc equam famelicaʒ ad mō
tes huiusmodi dimittunt vt se herbis pascat
quam formice videntes solam: salientes ⁊ io-
cantes colludunt ad cophinorum nouitatem.
Et quoniam eis est naturale vt circa se omne
vacuum implere conentur comportant certa-
tim aurum in predictas cistellas: cum homīes
a remotis tempus obseruauerint emittunt pul
lum eque vt videat matrem cuius aspectu iaʒ
diu fuerat priuatus: ⁊ ad hinnitum pulli proti-
nus equa reuertitur onusta auro. Hoc ⁊ simi-
le ingenio aurum a formicis eripitur.

Capitulum lxv.

Urus ⁊ Furunculus. Isidorus. Fu
f ro a furno dictus est. Unde ⁊ fur. Te
nebrosos enim ⁊ occultos cuniculos
effodit: ⁊ eijcit predam quam inuenerit. Are-
stotiles. Furonum femine sunt obedientes ad
coitum. valde clamantq̄ʒ mares ad coitum tē
pore luxurie: nec coeunt mares cum femina re
tro: sed mas eleuatur: ⁊ femina equatur subia
cendo. Furunculus. Ex libro de naturis re-
rum: Furunculus putorie valde consimilis ē:
paulo amplior φ mustela. Inter album ⁊ bux
eum colorem habet: ⁊ est animal animosuʒ ac
ferox. Coire dicuntur prostrati. femina si ma-
rem non habet: quando luxuria stimulatur tu
mescit ⁊ moritur. Partu quidem fecunda est
vtpute septem vel octo fetus simul edens: por
tat in vtero quadraginta diebus. Et cuʒ nati
fuerint catuli ceci sunt diebus. xxx. A tempo-
re vero quo videre incipiunt vsq̄ʒ ad quadra-
ginta dies venari incipiunt.

Capitulum. lxvi.

g Ala z genetba. Isido. Gala est animal multe audacie cū serpētib⁹ pugnās: mures enim libēter comedit. Et ipsū genus serpētū carnib⁹ mutū viuit: ideo quasi cibi sui emulos serpētes psequit: z cū eos deuictos comederit mox rutā que serpentib⁹ aduersa est cōmedit. Hoc alal ad septētrionalē ptē ingressus foueaꝫ suarū facit: ut vēto sibi contrario non fatiget. Genetba. Isi. Genetba est bestia paulo maioꝛ vulpecula: coloꝛem habens inter croceū z nigrū maculas interdū nigras ordinate in pelle dispositas habet: mansueta satis ē bestia nisi fuerit iniuria lacessita: nec ad ardua conscendit: sed in humilibus locis z super riuos aquaruꝫ deambulat: ibiqꝫ cibum querit.

Capitulum lxvii.

g Amalcon. Isidorus. Gamaleon siue camelcon est alal quadrupes hñs faciē quasi lacerte: caudā plicā z toꝛtuosaꝫ: coꝛpus asperū: cutē qlis ē in cocodrillis: pfert āt ex cute qsi lanam qndā: de qua zone cōtexte cōburi nō psit. Est āt alal pigrū sessu: s; victoꝛē suū sterfect⁹ perimit. Nā cū ales ex eo comederit: illico moritur. Hoc idē alal dr z salamādra grece: z ēt: vt quidam: volunt stellio latine: s; foꝛtasse diuerse sunt species q̄uis eiusdem generis sicut capre z capree z rubricapre. vnde idem Isidorus Gamaleonem ponit in genere bestiarum salamandram ac stellionē tanq̄ diuersas species in genere lacertoꝛum. Plinius autēꝫ dicit stelliones habere quodāmodo naturaꝫ camaleonum. De his ergo plenius dicetur infra vbi agetur de salamandra.

Capitulum lxviii.

g Azelle. Sera. li. ag. ca. misch. Dixit: Habonbasē ex vbo albulbus filii almascadi in li. auri z mineraꝛū z margaritaꝛ: terre i qbus sūt gazelle musci: z sūt regiōes tibasi z seni sunt terre cōfines. Verū muscus regiōis tumbasi est melioꝛ musco seni duabus de causis. Una est q: gazelle de tumba si comedunt spicānardi: z alias species odoꝛiferas: gazelle vero de seni comedunt alias herbas ab istis. Et non differunt gazelle iste ab alijs in figura z coloꝛe z coꝛpoꝛibus: cognoscuntur tamen in dentibus

tibus caninis eax:q: quelibet ex istis hēt duos caninos dētes egrediētes ab ore ipsi⁹ sicut egrediuntur ab ore porcoꝝ. Itē cū natura gazelle expellit cursum sanguinis ad folliculū illum vel chistum: ꝛ cōplet esse sanguis in eo nocet illi aīali: ꝛ tūc venit ad saxa: vel ad aliqd ex lapidibus ca. caliditate solis: ꝛ fricat se multū cū delectatōe magne: donec vulneraṫ cutis in loco illo ꝛ emanat qd cōtineṫ sup lapides quēadmodū emanat ad apostemata aliqua quando aperiṫ. ꝛ sentit tūc illud aīal in exitu ei⁹ delectationē magnā: ꝛ illud sic euacuatum dicitur muscus. Egrediūtur ergo boies qui nouerūt loca vbi pascunt gazelle: ꝛ peruenientes ad saxa illa ꝛ lapides: inueniunt sanguinē illi⁹ q desiccatus est sup lapidem siue saxa ꝛ colligunt eum ꝛ ponunt in folliculis quos babent ex gazellis quas ipsi venati sunt ꝛ seruant apud se: ꝛ hmōi est ille muscus quo vtuntur reges: et qui donatur pro dono magno.

Operationes.

A ¶ Muscus. n. fortificat cor ꝛ oīa interiora mēbra: qn bibiṫ aut poniṫ exteri⁹ in emplastris: et abstergit albuginē subtilē ꝛ desiccat eius hu-
B miditatē ꝛ calefacit cerebrū. ¶ Unde corrobo-
C rat mēbra sua amaricatate. ¶ Et confert sode antique q̄ est ab humiditatibus ꝛ corrobo-
D rat cerebrum. ¶ Et si accipiaṫ de eo paruum: ꝛ resoluaṫ cum oleo de Keiri ꝛ liniatur cum eo
E virga iuuat ad coitū. ¶ Et est in eo humidi-
F tas quedā p quā excitat coitū. ¶ Auicē. de viribus cordis ait: q̄ confortat cor. Infra ca. e. musquelibet plenius tractetur de musco.

Capitulum lxix.

g Landosa ꝛ Gnatrix. Cōstātinus. Glādosa serpēs est: cui⁹ morsus est putridus: ꝛ d̄ quo pessim⁹ odor emīnus egrediṫ. Dicūt āt qdā q̄ pedes sup illā icedētes excoriaṅṫ: ꝛ apostema i crure patiṫ. Illi⁹ quoqꝫ q ei medeṫ man⁹ excoriaṅṫ. Qui vero hunc serpētē occideri: odor ei⁹ putridus fit: ꝛ omnē nisi soli⁹ huius fetoris p̄dit: huius morsus significatio est: q̄ i illo loco subsequiṫ apostema cū rubore: vesica illa mēbra circūdat: aliqn̄ sūmatiꝫ currit sāguis q̄si aqua dolorē quoqꝫ patiṫ i ore stomachi. Gnatrix. Isid. Gnatrix ē serpēs aquā veneno īficiens. In quocūqꝫ. n. fōte fuerit cū veneno īmiscet. De quo Lucan⁹. Est gnatrix violator aque.

Capitulum. lxx.

g Rillus ꝛ Gurgulio. Isidorus. Grillus a sono vocis nomen habet. hic retro ambulat: terram terebrat: stridet noctibus: venatur cum formica circumligata capillo in cauernam eius coniecta: efflato prius puluere ne se abscondat. ꝛ ita formice complexibus trahitur.

Operationes

¶ Plinius lib. vicesimonono. Grillus prodest prurulentis auribus cuꝫ terra. sua effosus A
magnā huic animali p̄hibet nigidius auctoritatē magi quoqꝫ maiorē. Auricule parotide p̄sunt grilli siue illiti siue ad alligati.
¶ Idē libro tricesimo. Strumis quoqꝫ sua B

deret illinire grillum cũ terra sua effosum.
C ¶ Porro ꝫ calculos ꝛ alias difficultates vesi
ce ꝓdest grillũ aqua calida dilutũ sumere: pre
terea grilloꝝ crematorũ fauilla ex oleo ꝑducit
D ad cicatricẽ vlcera. ¶ Haly li. regalis disposi
tio. locuste lõge. i. grilli: si collo suspendantur
E q̃rtanã patienti prodest. ¶ Petrus comestor
Gurgulio vermis est q̃ nascit̃ in corruptione
fabarũ sicut tinca ex corruptiõe olerũ: teredi
nes ex corruptiõe lignorũ. Isid. Gurgulio di
cit̃ qꝛ pene nihil est aliud nisi guttur.

Capitulum. lxxi.

Ericius Aristo. Hericius ẽ aĩal spi
b nosum: cuius sensus apparet multoti
ens ꝫ vẽtos septẽtrionales ꝛ meridio
nales: foramina nãqꝫ facit in terra ecõtra l op
posito. Pli. li. viii. Huius cute vestes expoliũ
tur. Isido. Hericius ẽ aĩal spinosum cooptuꝫ
qd̃ i͂de noiat̃: qꝛ subrigit se q̃n spinis suis clau
dit̃ qbus vndiqꝫ ꝓtectus est ꝫ insidias. Nam
statim vt aliqd ꝑsenserit primũ se subrigit: ꝛ i
globum cõuersus: in sua se arma recolligit: et
ita spinoso defenditur regimine: vt nec cõtin
gi quidem possit. Iorath. Hericius cũ spinis
dorsi colligit fructus. Si qd aũt ex huius cibo
ceciderit: residuũ a se totũ reiicit ac reuertitur
vt spinas suas repleat. Hunc autem lupus ti
met ac fugit.

Operationes.

A ¶ Auicẽna. Hericius alius ẽ terrenus habẽs
spinas sagittales. Alius marinus: ꝛ ẽ spẽs pi
scis. De quo infra tractatu de piscib⁹ habet̃.
Utriusqꝫ cineris sunt abstersio ꝛ resolutio: et
acuitas ꝛ exiccatio. ¶ Adeps hericii prohibet B
effusiones ad viscera sil'r ꝛ eius epar. ¶ Ex li C
bro. de naturis re. Carnes hericij vim habent
desiccatiuã ꝛ dissolutiuã: ꝓpterqꝫ stomachum
confortant. Uentrem soluunt. Urinam ꝓuo
cant. Utiles sunt his qui ad lepram ꝛ elephã
tiam dispositi sunt.

Capitulum lxxii.

Yena. Hieronymus contra Iouinia
b num inquit. Hyena esse aĩal magni
tudine lupi. In cuius collo sunt pili si
cut collo equorũ. Pilos habet duros vel for
tes super ossa spondilia. Pastores ꝛ canes sin
gultando quasi esset canis deludit: ꝛ sic peco
ra comedit. Ipsos etiã boïes ꝛ canes deludẽs
depredatur: ꝛ sepulturas cauat: q̃n talem car
nem comedere desiderat. Ex libro de naturis
rerum. Hyena duas habet naturas: maris. s.
ꝛ femine. Colorem cum voluerit variat: ꝛ in se
pulchris mortuoꝝ semꝑ habitat: gẽmam por
tat in oculis. vel: vt aliqui dicunt: in fronte.

Operationes

¶ Hieronymus vt supra. Hyene fel: oculoꝝ A
claritatem restituit. ¶ Stercus eius putrida B
curat vulnera. ¶ Plinius libro. xxviii. Cutẽ C
quoqꝫ capitis hyene. dicunt capitis dolori al
ligatam prodesse. ¶ Sic ꝛ caligines discutit: D
ꝛ in claritatẽ suffusiones excitari multaqꝫ alia
huiusmodi.

Capitulum lxxiii.

Histrix

Istrix Hiero. 5 Iouinianũ. Histrix in
b etbiopia frequẽtissime berinacio silis ẽ:
spinis tergũ bispida. Ex li. de na. rerũ.
Histrix ẽ bestia q̃ vulgo porc⁹ spinosus dr cir-
ca marina babitat: ⁊ ĩ cauernis mõtiũ. nõnun
quã qñ scꝫ iuxta marina refugiũ nõ bꝫ. In ter
ra ⁊ aq̃ potẽter valet. Ira ei⁹ ad vindictã citis
sima ẽ. Nã plerũqꝫ iacul'e tergo spõte laxatis
canes vel boies vulnerat ꝓximantes. Aristo.
aĩal qḋ dr porc⁹ spinosus: loco piloꝝ sũt spine
coꝛu sui ⁊ coopiunt ipsuꝫ vt pili. Sũt etiaꝫ illi
sicut arma: qb⁹ ipsum q̃rentẽ depꝛebẽdere toꝛ
quet. Idẽ. Histrix ẽ aĩal spino tergũ bispidũ.
Quos plerũqꝫ laxatas emittit iaculatione vo
lũtaria: vt assiduus aculeoꝛum nimbis alias ia
culis canes vulneret ingruentes.

Capitulum lxxxiiii.

Ircus. Ex li. de na. re. Capre mas. i.
b bircus: est aĩal aĩosuꝫ ac bellicosum ⁊
robustũ. In fronte aũt ⁊ coꝛnib⁹ ẽ il
li maxĩa foꝛtitudo. Isido. Hircus ẽ lasciuum
aĩal ⁊ sp̃ feruens ad coitũ cuius oculi ob libidi
nẽ in trãsuersuꝫ aspiciũt: vnde ⁊ nomẽ traxit.
Nã birci sm̃ sue coitũ sunt oculoꝛuꝫ anguli.
Huius natura adeo calidissima est: vt adamã
tem lapidem quẽ nec igni nec ferri materia do
mare valet. solus buius cruoꝛ dissoluat. Ma-
ioꝛes birci cũfij dicunt. a fluuio cuꝫ se in lybia
vbi grãdes nascuntur. Actoꝛ. Est ⁊ iam birc⁹
aĩal fetidũ: vt dicit Isaac: si sumat in cibuꝫ pe
ioꝛem sanguinẽ generat q̃ capꝛa.

Operationes

¶ Pli. li. xxviii. Hircino sanguini tanta vis A
est vt ferramẽtoꝛũ subtilitas non aliter acuat
aut induret aut scabꝛicia poliat vebemẽtiusqꝫ
q̃ lima. ¶ Auic. Hircina caro mala est abso- B
lute: ⁊ facit euenire fe. quarta. ¶ Sãguis apo C
stemata ca. cito maturat: ⁊ administratur post
congelationẽ. ¶ Idẽ potatus frãgit lapidẽ re D
num. Frixus aũt ⁊ cũ vino bibitus armene sa-
gitte nocumento confert. ¶ Hircinus adeps E
vebementioꝛis est resolutionis q̃ ceteri. ¶ Fel F
bircinũ carneꝫ malã eradicat. Fel birci silue-
stris est tiriaca moꝛsibus venenosis. ¶ Isaac i G
dictis. Sanguis cal. birci perunctus vt dicit
Dyas. arancas ⁊ mala vulnera compescit.
¶ Plinius lib. vbi supꝛa. Sanguis capꝛinus H
cum medulla ydꝛopicis auxiliatur. Efficaci⁹
autem si bircus lentisco pascatur.

Capitulum lxxv.

b Hynnulus. Bartholomeus de proprietatibus rerum. Hynnulus cervi est filius: ab hynniendo est dict⁹. Isidorus libro duodecimo. Hynnulus animal quidem est debile et imbelle sicut damula: et est acutissimi visus et velocis cursus mater autem eius ipsum in speluncis et antris et locis umbrosis abscondit: et illum ultra spineta et tubera saltare instruit. Carnes habet teneras et digestibiles propter motus frequentiam. Et si fuerit castratus antequam crescant ei⁹ cornua: caro eius melior et temperatior in siccitate et calore. Et si fuerit castratus antequam cornua habuerit: nunquam ei ulterius crescent. Et si post nunquam ea abijciet nec mutabit. Aristoteles libro octauo. Hynnuli serpentibus contrariantur miro modo.

Operationes

A. ¶ Plinius. Qui fuerit inunctus eius sepo vel sanguine a serpente illo die non tangitur.

B ¶ Et eius coagulum est summum remedium in venenis: vt dicit Plinius libro. xxxviij. capitulo nono.

Capitulum lxxvi.

i Iaculus et Ipnalis. Isidorus. Iaculus est serpens volans. De quo Lucanus. Iaculique volucres. Exiliunt enim in arboribus: et dum aliquod animal obuium fuerit iactant se super illud et perimunt: vnde et iaculi dicti sunt. Ioratb. Iaculus serpens volatilis: animal quodcunque occurrit ei dum volet interficit. Et est alius quo sine sensu doloris animal moritur. Alius qui si quem tetigerit dolore diurno fatigabitur: et postea moritur. Ex libro de natura rerum. Iaculus est serpens qui volans alis arbores subit et in eis delitescit. E quibus vi maxime turbinatus: penetrat animal quodcunque obuium inuenerit. ¶ Ipnalis. Isidorus. Ipnalis est serpens ab aspide genus trahens qui somno quos mordet interimit. Ueneno enim immittit somnum: quo nullo impulsu deserit infectum. Hunc cleo patra sinistro brachio suo apposuit iuxta suum anthonium se collocans: vt eius attactu dormiret: et vitam quieta morte finiret.

Capitulum lxxvii.

i Ericius et inaeblin. Isidorus. Icinus est animal terrestre quod vulgus vocat. a quo ericinus marinus nomen trahit. Auctor. De icino marino qui est echin⁹ appellat⁹ is: de quo infra in tractatu de piscibus dicetur. Icinus autem terrenus similiter pluribus appellatur nominibus: scilicet echinus: ericius: et herinacius. Que scilicet nomina quandoque scribuntur cum aspiratione: quandoque sine illa: et ideo de hoc animali dictum est supra. ¶ Plinius libro. octauo. In aeblin in scadinania ferunt nullo suffragium flexum. Ideo non cubantem: sed arbori i somno ecclinem: eaque incisa ad insidias capi: alias est velocitatis memorate: labrum ei superius est pregnande. Et ob id retro graditur in pascendo

scendo ne in priora tendens inuoluatur.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Echini terre corium combu
stum: ⁊ pice liquida cōmixtum alopitijs mede
B tur. ¶ Carnes eius cum oximelle bibite nefre
C ticis singulare est presidium. ¶ Iposarchis ⁊
ydropicis contractis ⁊ strumaticis ⁊ colericis
D siccat intraneorum reuma. ¶ Iecur eius inte
sta siccatum in feruenti sole atqꝫ repositum et
inunctum mirifice sanat iam dicta.

Capitulum: lxxviii.

Lacertus. Isidorus. Lacertus est re-
l tile genus sic vocatus: eo ꝙ habet bra
chia ⁊ quattuor pedibus innititur.
Genera vero lacertorum plura sunt: vt botra
cha: salamandra: saura: stellio. Ex libro de na
turis rerum. Lacertam potius vermen dicūt
ꝙ serpentem: quia clementius ferit: sibilat ta-
men vt serpens ⁊ caudam habet consimilem:
linguamqꝫ bifidam ⁊ pilosam: pedibus vero
graditur: huic animali nulla est memoria: et
ideo non cubat: oblita quidem in quo loco sit
enixa per se erumpunt catuli numero vndeni.
Quidam dicunt fetus a matribus deuorari.
Lacerte sunt in India numero pedum. xxiiii.
colore fulgenti. Glosa super Leui. xi. Lacer-
ta immundum animal ſm legeꝫ in sepulchris
habitat: ⁊ inconstantiam vite signat.

Operationes

¶ Auicēna in. ii. canone. Lacerte natura stel- A
lioni vicina est sed melior.
¶ Sanguis eius confortat visum. Stercus B
eius albugini confert oculi ⁊ prurituí: ⁊ visuꝫ
acuit: colloremqꝫ bonum efficit.
¶ Idem in. ii. canone. Lacerte caro mortifi- C
cans est: ⁊ ei qui bibit eam accidit apostemata
lingue: ⁊ pruritus ⁊ dolor capitis ⁊ adustio et
tenebrositas oculorum.

Capituluꝫ lxxix.

Lamia ⁊ lauzanum. Ex libro de natu
l ris rerum. Lamia est animal magnū
⁊ crudelissimum: nocte siluas exit et
hortos intrat: arbores frangit: earumqꝫ ra-
mos dissipat: ⁊ hoc per brachia fortia nimis
ad omnem actum abilia. Cumqꝫ superuene-
rint homines ad prohibendum: pugnat cum
eis ⁊ mordet eos. Hoc autēꝫ in eius morsu mi
rabile ē: vt Aristotiles refert: ꝙ homo saucia-
tus lamie dentibus non sanatur a morsu do-
nec rugientis bestie vocem audierit. Glosa su
per Isaiam. Lamia pedes habet equinos: ce-
tera vero capris conformia. De qua dicit pro
pheta. Ibi cubauit lamia ⁊ inuenit sibi requi-
em. Glosa super Tren. Lamia dicitur quasi
lania: quia durior ⁊ crudelior est suis fetibus
ꝙ cetere bestie: fertur enim eos laniare ⁊ inde
eos lactare. Sicut scriptum est. Lamie nuda-
uerunt mammas.
¶ Ex li. de na. re. Lauzanū est aīal a cui⁹ cru-
delitate nulla bestia eē tuta pōt. Nam ⁊ ipsa
leonē oīb⁹ formidabilem deterret: suo tamen

genere parcit:i cetera grassatur:que reliquas bestias depredatur. Et cum hoc scelus in aliis persequatur: proprie tamen iniquitatis non meminit.

Capitulum. lxxx.

l Eo. Isidorus. Leo vocabulum habet inflexum ex greco. Leo siquidem grece rex iterpretatur latine: eo q̄ sit princeps omnium bestiarum. Aristo. Leo est animal audax:forte:largum:nobile: magnanimum. Huius gn̄is mas habet comas. Leo est ex animalibus quadrupedibꝰ: que fissa sūt in extremitatibꝰ: vncos habet vngues 7 incuruatos. Mingit ad posterius:7 in modum canis eleuat crus. Cumq₃ os suum aperit: odor ab illo exit. Animal est multorum digitorum habet quinq₃ digitos in pedibus anterioribꝰ: 7 quattuor in posterioribus: vt linx 7 canis 7 lupus. Ex libro de naturis rerum. Leo fetidus est maximeq₃ in ore: dormiens apertos habet oculos. Cum autem dormit in naui:periclitatur nauis. Isidorus. Leonum virtus est in pectore firmitas in capite: aios eoꝝ indicat frōs 7 cauda. Aristoteles. Leo ergo est animal forte. Dentes habens acutos vt serram: 7 fissuram oris terribilem. Ossaq₃ durissima ac pene oīno nō medullata. Plinius libro octauo. Vrso qdem est caput inualidissimum qđ:econtra leoni est fortissimum. Phisiologus. Leo cacumina montiū amat ire. Et cum a venatoribus queritur ordinem eorum sentit: sua vestigia cauda regit: vt p ea venatores eū inuestigare nequeāt. Ex libro đ na. re. Leones adeo sunt calide nature: vt oī tēpore desiderēt coire. Feminis magna libido coitꝰ: 7 ob hoc maribus ira. Hec hēt i pectore duas māmillas: in medio sc₃ vētris: 7 has paruas respectu sui corporis: q2 modici lactis ē. Solinꝰ. Leones āt auersi coeūt. leenē pmo fetu qnq₃ catulos parit 7 educat. deinde p singlos numero detrahūt annis insequētibus: 7 postremo cū ad vnū materna fecūditas redijt: sterilescūt in eternū. Phisiologus. Leonū itaq₃ fetꝰ pducti vsq₃ in diē tertiā sunt mortui. Nā leones qdē calidissimi sunt natura: qđ pbat eoꝝ nobilitas et fortitudo cū audacia 7 iracūdia. Fetus aūt humiditatē hūt ex generis temperie: que siccate cōplexionis 7 caliditate viscosior reddit: 7 maxime circa cerebrū dominante siccitate: 7 sibi animali spiritu cooperante. vnde cum opitulātur nerui: spiritus non pōt ingredi: nec virtutes ad actiones suas mouere. Parentibus ergo rugientibus circa fetū spinas per os 7 aures 7 poros capitis ingredientes prebēt fetui motū. Isidorus. Leo 7 leena cum genuerint catulū tribꝰ diebꝰ 7 noctibꝰ dormire fert. Tūc deinde pr̄is fremitu vel rugitu velut tremefactus cubilis locus: suscitare df catulū dormientem. Iorath. Leo minimum solicitus de se et catulis suis dormit apertis oculis quasi vigilantius: vestigiaq₃ sua terram cauda spargēs operit vsq₃ ad antrū suu₃. ¶ Rasis in Almāsore. Leo p inure fugit. Pro ligno quoq₃ qđ dicit sethin timet. Elleborus etiam 7 squilla canes 7 leones plurimasq₃ beluasq₃ iterficiūt. Esculapius in libro de membris. Ceterū si super cortices quercus calcauerit zarum: idest leo formidabit continuo.

Operationes.

¶ Isaac. Leonina caro ceteris est calidior: grossa: grauis 7 difficilis: si comedatur dolorem 7 torsionem in ventre generat. A

¶ Esculapiꝰ. Leonis caro fantasticos sanat: aurium dolori 7 omni alij valet. Si quis sederit sup pellē leonis: recedēt ab illo emorroides. B

¶ Qui vero linit corpus suum sepo renu₃ leonis terrentur ab eo lupi. C

¶ Haly. Adeps leonis calidior ē ceteris 7 fortioris dissolutiōis in apostemata dura. D

¶ Diascorides. Adeps leoninus oībus quadrupedibus calidior est 7 minꝰ extenuatorꝰ. Vetus autē factus a se ipso calidior fit. E

¶ Dicitur autem venenis esse contrarius: cū F

vino

vino adbibitus bestias omnes expellit: ⁊ est re
pcussibilis odoris quo serpentes persequitur.
G ¶ Auicenna. Adeps leonis resoluit duricias
H apostematum. ¶ Plinius li. xxviij. Leonis
adeps cum rosaceo cutem in facie custodit avi
I cijs. Cādorēq3 seruat ⁊ sanat adusta. ¶ Idez
etiam adeps cum rosacco quotidianis febrib⁹
prodest: eo φ perunctus eo bestie fugiunt.
K ¶ Fel eius aqua addita claritatem oculis in
unctis facit. Cor in cibo sumptum quartanis
medetur.

Capitulum. lxxxi.

I Leopardus. Ex libro de naturis re. ¶ Leopardus ē aīal quod ex leena ⁊ pardo generatuz est: colore subru fo: maculas habet nigras per totū. Femina mare fortior ē. Cū pardus bestia cru delissima sit: aliquando quidem domesticaſ: sed nūm̄ ꝑ sic: vt sue crudelitatis obliuiscatur. Domesticaſ autem ad venandum: itaq3 cum ad predam in venatione ducitur: relaxatur: φ si quarto vel qnto saltu capere nequerit feroci ter iratus subsistit. Et nisi statim venator fu rēti bestiā aliquā obtulerit: cui⁹ sanguine pla cetur in ipsū venatorē vel in quoslibet obuios irruit. Impossibile est enim eum placari nisi i sanguine: sed in hoc prouidi sunt venatores vt agnos penes se vel alia animalia semp ha beāt qbus iratos placāt. Phisi. Leopardus est animal leoni simile in capite ac membroꝝ dispositione: licet non sit tam magnus nec taz robustus: hic ab homine ita domesticatur vt eo sicut cane ad venandum vtatur.

Operationes

¶ Auicēna l. ij. caū. Fel leopardi venenū est A
ex eo bibenti: cui vomit⁹ ⁊ tyriaca ꝑpria sub
uenit. ¶ Esculapi⁹. Leopardus cū hoīs cra B
neū viderit fugit. ¶ Rasi. Herba quoq3 q̄ le C
opardi herba dī: leopardus terreſ. ¶ Et her D
ba q̄ leopardū strāgulās dicaſ interficiatur.

Capitulum lxxxii.

I Leonthophonos: ⁊ leucrocuta. Isi dorus. Leōthophonos ē bestia mo dica ex eo vocata: q2 capta exuritur eiusq3 cinere asperse carnes: ⁊ posi te p cōpita semitaꝝ: leones necāt si quantulū cūq3 ex illis sumpserint. Solin⁹. Propterea leones eas naturali odio premunt: ⁊ vbi facul tas daſ morsu qdē abstinēt. Plini⁹ lib. octa uo. Leonthophonon accepimus paruuz ani mal vocari: nec alibi φ vbi leo gignitur nasci. Quo gustato a leone tanta ei vis inest vt cete ris quadrupedum imperitans illico expiret. ¶ Leucrocuta. Solin⁹ ⁊ Plinius libro octa uo. Leucrocuta velocitate precedit feras vni uersas. Ipsa est asini fere magnitudine: ceruī nis clunibus: collo: cauda: pectore: ⁊ cruribus leonis caput: ore vsq3 ad aures dehiscente: dē tium locis osse perpetuo: hanc quoq3 feraz hu manas voces tradunt imitari. Nam voce lo quentium hoīum sonos emulatur apud Idos innenitur. Actor. Videtur leucrocuta eadem esse bestia que superius vocata est ecucrocata. Et fortassis ex scriptoris vicio prouenit hec no minum variatio.

Capitulum. lxxxiii.

Epus. Isidorus. Lepus q̄si leuipes
l qꝛ velociter currit. velox enī est aīal et
satis timidum. Actor. Lepus est aīal
mollissimū: debile: timidū ac fugitiuū: auricu
latū: hꝫ crura retro lōgiora vn̄ ⁊ facilius ascē-
dit ꝙ descendit. Immūdus est s̄m legē: qꝛ nō
ruminat: sed quidē vngulā diuidit. In petra
cubile suū collocat. Apertis oculis dormit: ha
bet aūt simul vtrūqꝫ sexum. Vn̄ Therentius.
Tute ingt es lepus: ⁊ palpamentū q̄ris: quasi
dicat: ex quo nunc femine vsic maris vsurpas
officiū geꝑ ꝙ palpes queris mulierē: hꝫ autē
lepus labia semꝑ in motu. Ambrosi⁹ Lepores
cognouimus hyeme albescere: estate aūt in co
lorem suum redire. Testante Plinio. Lepus
nunquam pinguescit.

Operationes.

A ¶ Isaac. Lepus lꝫ siccus sit ⁊ grossum sāgui-
nem generet: melior tn̄ est hircis ⁊ capris iuue
nibus: ꝑinde valet siccas habere volentib⁹ cō
B plexiones. ¶ Cōtrarius vero est tenuē dietam
seruātib⁹. Aui. Lepus siluestris fri. ē ⁊ siccus
C stomachū mūdificat. ¶ Sāguis eius mūdifi-
cat pānū: ⁊ cinis capitis eius medet alopicie.
D ¶ Cerebrū eius assatū cōfert tremori acciden
E ti in successione egritudinis. ¶ Itē cū eodem
cerebro gingiue puerorū inunduntur. Proprie
tas que in ipso est: velociter oriunt dētes: ⁊ fa-
F cile exeūt sine dolore. ¶ Coagulū eius melius
est oībus coagulis in specie. hoc cū aceto bibi-
G tum cōfert epilentie. ¶ Idem cū tiriaca ⁊ ace-
H to valet venenosis. ¶ Itē caro leporis ca. est
⁊ sicca: assata bona est visceribus intestinoꝝ.
¶ In iure carnis eius sedent podagrici: ⁊ ha- I
bentes dolorē iuncturarū. ¶ Et eius opatio K
ꝑxima est opatiōi iuris vulpis. ¶ Item cere- L
bellū leporis comestū tremorē corporis tollit.
¶ Caput eius cōbustū cū sepo vrsino: ⁊ vt ca- M
taplasma adhibitū alopitias emēdat.
¶ Coagulum eius bibitum abstinet mēstrua. N
¶ Coagulum cum aceto lac in mulierū mam O
mis coagulatum dissoluit.

Capitulum lxxxiiii.

Euiathan. Actor. Leuiathā hebrai
l ce dr̄ draco. Fertur aūt ꝙ draco ⁊ ī ter
ra serpit: ⁊ aquis natat ⁊ ī aere volat:
vnde ⁊ in Asia tribus noībus appellatur scili-
cet serpens ⁊ cetus ⁊ leuiathan. Loquens enim
in spū de diabolo sub leuiathan typo: ita dicit
ꝑpheta. In die illa visitabit dn̄s ī gladio suo
duro ⁊ grādi ⁊ forti sup leuiathan serpētē ve-
ctē: ⁊ sup leuiathan serpentem tortuosum ⁊ oc-
cidet cetum qui in mari est Iorath. Leuin et
leuiathan pisci aspedo: idest ceto frequēter in-
sidiatur: ⁊ pugnat cum eo. Omnesqꝫ pisces ma
ris qui pugnam vident īter illos subito ad cau
dam ceti confluunt. Et si qñ cetus ab illo deui
ctus fuerit moritur: ⁊ ipsi statim: quos enim cau-
da cinxerit mox deglutit: ꝙ si cetus superari
non potuerit: tunc leuin a faucibus suis fetidis
simū odorē cum aqua emittit. Cetus aūt econ
trario aquā haurit: ⁊ respuit: ⁊ odorē fetidissi-
mum repellit: ⁊ sic se suosqꝫ saluat ⁊ defendit.

Capitulum

Capitulum. lxxxv.

l Anificus z limax. Ex lib. de naturis rerum. Lanificus vermis est longius maculosus ex multis distans pedib⁹: sparsim colore albus. hic lanam sericam ex ꝓpriis visceribus operatur: z arboris mori foliis vescitur. qui. s. cibus mediantibus ipsius visceribus in lanam conuertitur. Itaqꝫ lane sue fusos in ramusculis faciunt: z in circuitu sui operantur: ita vt perfectis fusis vndiqꝫ in opere suo includantur: post hoc exitum sibi faciūt in summitate fusorum. Egredientesqꝫ natura mirabili mutati prorsus apparent a forma priori: adeo vt vermes qui repebant innumeris pedibus habentes alas iā apti sūt ad volandum. Demum venerem ineuntes diebus tribus coeunt: quo peracto masculus moritur: femina vero ordine iterato oua parit innumera: substrato sibi panniculo vel albo vel rubeo: deinde emoritur. Tunc panniculus cum ouis suscipitur: z vbi non possit hyemis attingere frigus reponitur: postea calore. veris inualescente: oua ad solem exponuntur z calore fouentur donec animata in verme formentur. Isidorus Limax est vermis limi dictus: eo ꝙ in limo nascatur: vnde z sordibus semper z immundus habetur. Actor. De hoc plenius infra dicetur vbi de testudine agetur.

Capituluꝫ lxxxvi.

l Inx. Isidorus lib. duodecimo. Linx dictus est: quia in luporum genere numeratur. bestia maculis in tergo distincta vt pardus: sed similis lupo. Algazel super libro de sensu z sēsato. Maxime vero linx animal mouetur ſm sensum visus. Nam visu suo res solidas penetrat. z si aduenit ei res trāsparēs: cito excecatur ab ea. Ex libro de naturis rerum. Linx adeo perspicaces oculos habet: vt subtilitate visus etiam solida corpora penetret. Constat enim ꝙ oculus in humido situs est iuxtus philosophuꝫ. Tria vero sunt l aqua scilicet aque humiditas: dyaphoneitas z lucis perspicuitas: z hanc vltimam communicat cū natura celesti. Linx habet linguam serpentis similem: sed maiorem quam in longitudinem magnam porrigit: z collum circumagit: vngues habet grandes. vnicum fetum facit: et vrina eius in gemmam durescit.

Operationes

¶ Plinius libro vicesimooctauo. Pruritus corporum vrine lincis stillicidio traditur inhiberi. A

¶ Eademqꝫ prodesse monstratur z vngularum dolori. B

¶ Iorath. Linx habet formam vt lupus. Lapisqꝫ ligurius ab eius vrina distillatus septeꝫ dierum spacio generatur. C

¶ De hoc lapide inferius in tractatu de lapidibus dicetur. D

Capitulum. lxxxvii.

l Ocusta. Ex li. de na. re. Locusta est aial q̄drupes puū ad cuniculi ferc modū: caput bz carnosū ⁊ magnum ⁊ comestibile: habitatqz circa ptes hierosolyme. Vn̄ Joā. baptista hmōi carnib⁹ aialiū vescebat. Quidā tn̄ dicūt q̄ circa iordanis terrā est herba dlcis ad edēdū q̄ locusta vocat: ⁊ hmōi cibo nō locustis aialib⁹ Joā. vtebat. H aial gregatī incedit. Vn̄ Salomō ait: Regē locusta nō bz ⁊c̄. Qd vtiqz de locustis ōnib⁹ itelligi non pōt: q̄ i multo timore sūt ⁊ nō p turmas: sz solitarie icedūt. Dicit Aris. q̄ fcia q̄dā locustam nutrit ab eo tpe quo iuuenis ⁊ pua fuit. q̄ cum creuisset p se ⁊ sine masculo ipregnatā fuerit.

Capitulum: lxxxviii:

l Upus. Ex li. de naturis rer̄. Lupus est aial rapacissimū fraudelentū. huc nōnulli canē siluestrē eē dixerunt: qz forma eius canis vlulatusqz cōsilis: sed latratu caret. Audax est magis eoꝝ gen⁹ qd breue q̄ qd lōgū est. Cerebrū ei⁹ crescit ⁊ decrescit fm statū lune: q̄ lz in oib⁹ quadrupedibus: i lupo tamen ⁊ in cane plus. Pytagoras. Oculum vero lupi eradicatum cum viderint quadrupedia: domestica timēt ⁊ fugiunt. Et si qd aial mixerit supra vrinam lupi calidam non concipiet vnq̄. Actor. Lupus fetidissimus est ⁊ rapidus. horrendū habet vlulatum. In vespere autem maxime esurit. vnde scriptum est: Judices eius lupi. Aristo. Lupus omni tempore agrestis est sicut et leo ⁊ vrsus. Est etiaz fortis ⁊ astutus. Ambrosius. Lupus si primo hominem viderit: vocez ei eripit: ⁊ cum tanq̄ victor vocis ablate despicit; si autem se preuisum senserit: ferociam deponit ⁊ currere nequit. Aristoteles. Lupi famem quidem diu portāt: ⁊ post longa ieiunia multum deuorant. Lupus gulose comedit sine masticatione: ⁊ vna die q̄ ad tres dies sufficit: non autem comedunt nisi carnes. Isido. Lupi toto anno non amplius q̄ duodecim dies coeunt. Ex libro de naturis rerum. Lupi virgas osseas habent. Anno per duodecim dies coeunt: ⁊ solum eo tempore gregatim icedūt. Aristoteles. Lup⁹ coit sicut canis. Tpe coitus quando filios hēt valde malus est.

Operationes.

¶ Ex libro de naturis rerum. Lupi cor si de- A
siccetur ac seruetur multū dicitur fieri aroma
ticum. ¶ Idem combustum contritum ⁊ po- B
tatum iuuat epilenticum. ¶ Phisiologus. C
Epar lupi siccatum ⁊ tritum ⁊ cum dulci vi
no sumptum: facit ad omnes distemperātias.
¶ Esculapius. Lupi caro cocta ⁊ esa. fanta- D
sticos sanat. Adeps eius ⁊ fel quantum canis.
¶ Haly. Fimus albi lupi colice prodest. E
¶ Auicēna in secundo canone. Caro lupi ma F
la est. Caro tamen luporum habentia rostra
⁊ vngues oculo confert ⁊ confortat ipsum. va
let etiam emorroidis sed abhorret eam stoma
chus. ¶ Phisicus. Nec soluz lupi sanguis: G
sed etiam fimus confert in colica passione.
¶ Pytagoras. Homo in passione sua qua H
lunam senserit canini dentes. adib. i. lupi cu
rant eum.

Capitulum lxxxix.

Luther

Luther. Ex li. de na. re. Luther ē aīal astutū ꝛ maliciosū: magnitudīe muri legi: fossa ppe cōsiti pterqȝ ī capite colore fuscū ꝛ nigrū: pelle nitēs cui mollior pluma pilus ē: cui⁹ nitor nō de facili cedit vetustati. Unā de pelle ipsi⁹ fiūt ornat⁹ circa collū ī vestib⁹ virorū ac mulierꝫ: H bestia circa stagna et fluuios hitat: ibiqȝ foueas hꝫ: ꝛ fetus facit: piscibus viuit quos mirabili frequentia venaī. Qui lꝫ sub aqs diu viuere possit: respiraculūꝫ tā ab aere trahit. Unā qñqȝ auiditate pde gutgustū.i. nassā īgrediī. Et qꝛ tūc ne p īrroit⁹ locū redire nec nassā tā cito discerpere possit: spiritū in aere recupare nō valēs ī aqs suffocaī. Adeo vo ciborꝫ cupida est ꝛ auara qꝫ pisces captos ī specu suo tāto cumulo congregat: vt ex putredine eorꝫ fetore nō solū foueā sed etiam aerē inficiat. Qd nō sine periculo sui qdā experti sunt: q hāc bestiā cape voluerūt: a piscatorib⁹ aliqñ domesticaī ꝛ arte īducitur vt pisces suo circūitu cogat picula retiū ingredi: suoqȝ iuuamine capi. Unde magnū emolimentū dominis suis prestare videtur.

Capitulum xc.

Lumbric⁹. Ysi. Lūbric⁹ ē vmis īntestinorꝫ sic dict⁹: qsi lubric⁹: qꝛ labiī: vel eo qꝫ ī lūbis fit: horꝫ tria sūt gña. rotūdi: lōgi ꝛ lati. Haly. ī li. regalis dispositionis. Lūbrici nascunī ex hūorib⁹ flegmaticis putrescētib⁹ īntestinis vbi nasciī color extrane⁹. Nos īpossibile ē nasci de sanguie vel colera rubea: nā colera rubea cū amaritudine ꝛ acuitate ac siccitate sua hmōi occidit aīalia. Sāguis aūt de venis vel arteriis nō exit: ꝛ si exierit ipsa gignit cū passiōib⁹ aliis. Unā passionē hanc hñt pueri flegmaticā ꝛ grossā hūiditatē hñtes cuꝫ picta sua grossa ꝛ purgādi negligentia. Maxime vero in autūno hec passio nascitur ex fructuum comestione ꝛc̄.

Capitulum xci.

Liebaonē siue liebaonē ꝛ lintisc⁹. Ex li. de na. re. Liebaon ī oriētis ptib⁹ est bestia quā ī gñe luporꝫ nōnulli ponūt sꝫ lupo lōgiorē: ꝛ hꝫ crura breuiora ac dissimilia: ceruicē quoqȝ iubatā ꝛ multipbariaꝫ coloris varietatē: saltu velox ꝛ īnocua hoīuꝫ: venenatu viuit: hitū mutat sꝫ tpa. Nā hyeme hirsuta ē ꝛ pilis horrida: estate vo nuda. Et h idē vult Pli. lꝫ p alia vba Lintisc⁹. Ex li. de na. re. Lintisc⁹ aīal quadrupes ē vt dic̄ expimētator ī li. suo qd ex cane ꝛ lupa nasciī. Est.n. vterqȝ parēs adeo luxuriosus vt odio naturali sibi ꝯ dicēte qd ē īter canē ꝛ lupū in copulā tñ cōueniant ppter luxurie delectamētū. Sicqȝ fit vt fet⁹ attrahat sibi colorē ꝛ mores vtriusqȝ. Pli. li. viii. E lupis galli canes cōcipi volūt: quorū greges suū qsqȝ ductorē e canib⁹ ꝛ ducē hñt. Illū in venatu comitātur: illi parēt. Ysi. Lintisci dicunī vt ait Plinius canes nati ex lupis ꝛ canibus: cum inter se forte miscentur.

Capitulum. xcii.

m Aricomorion. Albert⁹ in lib. de na. aīalīū inqt: Maricomorion est bestia orientis raro visa: cuius magnitudo est vt leonis: coloris rubicūdi: tres ordines dētium h3 in ore. Pedes sunt vt leonis. Facies eius ⁊ oculi: aures vt hōis. Cauda eius vt scorpionis. Agressiui sonus ei⁹ vt tube: ⁊ voces imitantur hominus. Velocitas ei⁹ sicut cerui. Et deceptos homines deuorat.

Capitulum. xciii.

m Ustela. Ex li. de na. re. Mustela est bestiola frdola: catulos sedule nutrit eosq3 de loco ad locu3 sepius trāffert ne forte inueniant: hec rupes ⁊ cauernas inhabitat: diutissime dormit. Qñ eu3 serpente pugnare vult: agrestiruta se munit: pinde super oēm medicoꝝ artē ruta eē df: ita vt si mortuos fetus suos inueniat p herbā naturaliter notā rediuiuos faciat. De hac clemens papa dicit: ꝙ ore cōcipit ⁊ aure parit. Mustela serpētes psequtur adeo vt ipsū basiliscū interimat: s3 eo interfecto cōmorit: fit ergo breuis corpe et ore: sed astutia magna ⁊ alositate: vincit etia3 alalia magna agilitate corporis.

Operationes.

¶ Auicēna l. ij. canōe. Ex limatura ficu cū herba fit emplm̄ sup mustele morsum. ¶ Idē li. iiij. Est aūt mustele morsus velocis doloris: cōtra quē fit emplm̄ cū cepis ⁊ alijs. ¶ Odor rute mustelā effugat. ¶ Esculapius. Mustele cinis ⁊ sanguis eius elephanticiosas sanat. ¶ Pli. li. xxx. Mñeri dolorib⁹ cinis mustele cum cera medetur. ¶ Sanguis mustele podagris confert cum plantagine illitus: preterea cinis mustele ex aqua potus frenecticis pdest. Elephantiam quoq3 sanat. A B C D E F

Capitulum. xciiii.

m Ammnetus siue mamonetus ⁊ manticora. Isidorus. Mamonetus ē animal symia minus: in dorso fuscum: i ventre candidū: caudā habēs villosam: ⁊ collum ita grossu3 vt caput. Eū captū non ligāt per illud sicut cetere bestie: cū laqueus id tenere non possit: sed per ventrem. Habet aute3 ppriissime faciem humane similem: nigram duntaxat ⁊ sine pilis. a collo desuper frontem nec

nec est nasus ore continuus sicut in symea. sed certum spacium inter vtrunqz sicut in bole. Inter has bestias et symeas odium est implicabile: bellumqz frequens: et licet viribus non preualeant: astucia tamen et animo animosita te bellandi symeis preferuntur. ¶ Manticora. Auicenna. In partibus Indie Lupus quidam est: qui grece dicitur Marticorion. latine scilicet Manticora. tres habens dentium acies inferius et superius. Est autem magnus et pilosus cuiusqz pedes vt leonis: facies et oculi et aures vt hominis: fusci sunt eius oculi: et color est rubicundus vt minij. Cauda eius est vt scorpionis agrestis. Et in ea est rubedo. Ipseque pilos eijcit et loquitur et binnit: vox eius est vt vox tube et velociter currit sicut ceruus. Estqz agrestis hominem comedens.

Capitulum xcv.

Marcatus. Albertus in lib. de nat. animalium. Marcatus est animal figure mustele: sed quātitatem habet catti. sed lōgius est: et bina habet cura: in dorso ventre et gutture. album sicut mustela. vngues habet breuiores q̄ catt⁹. et duarum generum. vnum fagorum. et alterū abietum dictum: sed illud quod nidificat in abietibus multum est pulchrius et commiscentur ibi mutua ambo genera: pellis vtriusqz preciosa: Genera istius animalis et mustele habent hoc q͞ cum sint iracūda valde: efficiūt effeda. Et sunt animalia vix vnq̄ quiescentia: tiam quando domesticantur.

Capitulum. xcvi.

Melo. melosus. et monoceros. Ysid. Melo dictus est eo q͞ sit iocundissimo membro. vel q͞ fauos petat et assidua mella captet. Est autē aīal quadrupedes armatū vngulis. Glosa sup epistolā ad hebreos. Melo vel melotus ē aīal qđ et taxus dr̄ cui⁹ pellis hispida valde melota vocatur. Vñ de quibusdā sanctis antiquioribus legitur. Circūierunt in melotis. Ex li. de natura rerum. Melosus est bestia valde magna que truculentos hostes psequtur tanq̄ adhec creata. Rictus habet ingētes. dētes quoqz fortes et pminētes. cū qbus audacter bella cū aduersarijs patitur. Hec cū hominib⁹ fortibus terribilis sit. puerorū tamen innocentiam et corpū paruitatē mirabilr̄ pborrescat eoꝝ verba fugit. I quo digne magnificētia inocentie cōprobat. ¶ Ysid. Monoceros est monstrum: equino corpe. ceruino capite. cauda suilla: pedib⁹ elephantis. mugitu horrido: cornu tamē vno scz acutissimo. in medio frontis armatū. Captum qdē pimi pōt: sz nūqz domari: imo: vt dicit Jacob⁹: q͞ nūq̄ viuū i hois potestatē venit quia vinci se cernens furore vitā exuit. Phisiologus. Monoceros est aīal pusillum: edo simile: acerrimū habens vnū cornu in capite. Pli. li. viij. Asperrimā feram monocerontē reliquo corpore equo similem: capite ceruo pedibus elephante. cauda apro. mugitu graui: vno cornu nigro media fronte duorum cubito rum eminente: viuam capi negant.

Capitulum. xcvii.

E

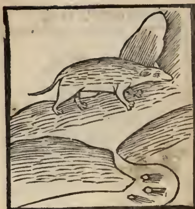

m Igale. Actor. Migale bestia q̄ came-
leōti similis eē d̄r. Rudolph⁹ sup Leuiti-
cū. Migale d̄r q̄si mus gulosus. Est āt
ꝛ fraudulēt⁹. Nā cū dolo rapit q̄ postea vētri
cōmittit Aui. Migalū eē dixerit aial min⁹ mu
stela. Color ei⁹ ad citrinitatē decliu⁹ ē cū subti
litate ꝛ tenuitate. Lōgitudo oris ei⁹ ē ad vlti-
mū. ꝛ labiū ei⁹ i vltio. cūq3 videt aial: salit ad
ipsū. ꝛ cū testicul' ei⁹ suspēdit. Dixerūt āt q̄daȝ
ꝙ h3 formā ꝛ colorē muris. Flex muscida ei⁹ ē
acuta ꝛ ocli pui. Dētes ei⁹ hn̄t tres ordines. ꝛ
accidūt i circuitu morsus vesice plene hūidita
te sāguinea sup bases fustas. Q̄nq3 āt puenit
res ad puncturā in itestinis ꝛ difficultatē vrine.
sudorēq3 frigidū corruptū. Cū ergo cadit ca-
ro corrupta curetur vulnus curatione sua.

Capitulum xcviii.

m Ulus. Ex li. de na. re. Mul⁹ ex azi-
no ꝛ equa genit⁹. h3 q̄dā azini ꝓpria
.s. aures lōgas. hinitū horridū: crucē
i hūeris. pedes exiguos. ꝛ corp⁹ ma-
cilētū. reliqua vō vt h3 eqn⁹. Mule nūq̄ cōci-
piūt. q2 mēstrui supfluitas i eis cū cibo trāsit i
nutrimētū corpis. Itē sāguis quo natura non
indiget exit cū supfluitate vesice. Est ꝛ alia rō
q̄m hoc aial extra naturā gn̄atū ē. ꝛ ei⁹ natura
diuersificata ē i equo q̄ calidus nature ē. ꝛ azi-
no q̄ sūme frigiditatis. Itaq3 in fetu diuersi-
fice gn̄ato ꝛ malo cōplexionato. nō pōt eē con-
cordātia ptiū ꝛ ordinata natura. vt quasi ex ꝓ-
pria sibi simile generet: q̄ nullā ꝓpriā generis
sui substātiā habet: itaq3 in aialibus romano
rum mulas peperisse prodigij loco habitū est.

Operationes.

¶ Auicenna. Mulorum pellis ac similium A
cinis ponitur super adustionem ignis.

¶ Et vlcera calefacit q̄n non sunt cum aposte B
mate. Est etiam medicamē excoriationi pedū
a calciamentis atq3 coxarum ꝛ fistulis.

¶ Belbetus in libro de sensibus. Si domuȝ C
fumigaueris cum vngula muli sinistra: non
remanebit in ea sorex.

¶ Plinius libro vicesimooctauo. Cinis vn- D
gularum muli vel mule ex oleo mirtino alopi
tias replet.

¶ Esculapius. Auricule mule ꝛ burdonis te E
sticuli si ferantur a muliere [illegible] concipiet.

Capitulum xcix.

m Us. Ex lib. de na. re. Mus est bestiola panis cupida: ⁊ eoꝝ que ex frugibus ad humanos vsus fiunt. In perquirendis cibis solertissima: pro quibus etiam nulla plerisqꝫ vitat pericula: eorumqꝫ cupidine duriores solidasqꝫ materias demolitur. Porro si in aqua bibitur moritur: qa valde humide nature ē. Plinius lib. vij. Murium plura genera sunt in regione cyrenaica. Alij lata fronte: alij acuta: alij erinaciorum genere pugentibus pilis ⁊c. Ex li. de na. re. In oriente mures magni sunt ad modum vulpium. qui animalia perimunt homines licet non occidant: morsibus tamen molestant. In arabia mus magnus inuenitur: cuius pedes anteriores sunt magni: scilicet vnius palme: posteriores autem vnius digiti.

Operationes

A ¶ Plinius lib. xxij. Cameleonis herbe succus additis aqua ⁊ oleo mures in se contrahit ac necat. ni protinus aquam sorbeant.

B ¶ Idem libro vicesimoquarto. Taxi quoqꝫ arboris fumus necat mures.

C ¶ Idem libro vicesimoquinto. Elleborū etiā polente admixtum mures necat.

D ¶ Idem libro. xxvi. Porro si cerebrum mustele coagulo addatur: dicunt caseos a muribus non attingi.

E ¶ Idem libro vicesimoseptimo. Aconitum e longinqua mures colere necat.

F ¶ Rasi in Almansore. Mures de domo calcanto fumigata fugiunt.

G ¶ Auicenna in secūdo canone. Squilla est cepe muris sic nominata. q2 murē interficit.

H ¶ Item argentum viuum interficit mures.

I ¶ Ad effugandum mures mus masculus excoriatur ⁊ in domo dimittitur aut castraf. aut cauda eius abscindif: sed excoriatio fortior ē.

K ¶ Itē mus assatus ⁊ siccatus ⁊ infanti datus ad comedēdū abscindit saliue fluxum ab ore eius.

L ¶ Sanguis muris eradicat verrucas.

M ¶ Stercus autem eius super alopitiam confert proprieqꝫ adustum ⁊ cum cepe linitum.

N ¶ Cum thure vero ⁊ aqua mellis bibitū frangit lapidem.

O ¶ Item sumptum soluit ventres puerorum.

P ¶ Et quādo cum aqua coquif ⁊ sedat in ea q difficultatem vrine patitur confert ei.

Q ¶ Ex li. de na. re. Fimus muris vehementer laxat. vnde ⁊ trutanni medicinam ex eo acuut.

Capitulum c.

m Usquelibet ⁊ muscus. Ysi. Musquelibet ē bestia orientis capreole magnitudinē hñs: ī cuius īguine crescit apa de collectis hūorib9. Qd cū maturatū fuerit: collidit illd ⁊ fricat ad arborē. sicqꝫ soluif ⁊ decurrit sanies. ibiqꝫ eōdēsaf ⁊ īduraf. ⁊ hmōi subā muscus vocaf. Ois ēt caro eius ⁊ stercus dr muscus. sꝫ ille in sto melior ē q ab apate currit. Muscus odore pdito vtutē suā ī fetorib9 ⁊ latrinis recuperat ꝯ fetorē cluctaf. ⁊ sic q̄si luctamle reuiuiscit. ¶ Cōstan. ī li. graduū. Muscus pustula ē ī vētre cuiusdā alalis. de quo ēt superius dictū in ca. lxviij. Gazelle. Et est capreolo silē. qd est in India. Idem in pantegni. Muscus maior est in aromatibus cali. ⁊ sic. in. ij. gradu.

Operationes.

¶ Ysid. Muscus valet ꝯ sincopiꝫ: ⁊ cordis debilitatē: cerebriqꝫ ⁊ epatis ⁊ stomachi. A

¶ Cōstā. li. vt supra. Muscus cōgruit seniorib9 B
ī hyeme mēbra qdē ōfecta aromatizādo cōfortat: timorē melācolicū āputat ⁊ audaciā pstat.

¶ Itē sternutatiōes de musco ꝯ paralisim ad C
iuuāt. ¶ Iteꝫ muscus mittif in collirijs ⁊ pil- D
lulis seu puluerib9 oculoꝝ. cuius vires albugies oculoꝝ extenuāt. noxiū humorē desiccant.

¶ Dyas. Inunctū capitis grauedinē ōpellit. E
eiqꝫ vires pstat. q2 cōfortatiuū ē. ¶ Dat sola- F
tiū mēbris oib9: ⁊ fortitudinē auget ossibus.

¶ Scotomiā ex abūdāti humore natā emendat. somnū inuitat: ventrem stimulat. G

¶ Cor ⁊ oīa viscera cōfortat inmodum catha H
plasme impositum. Lege superius ca. Gazel. ⁊ plenius inuenies de musco.

Capitulum. ci.

m Musio. Ysi. Musio catt⁹ est appellat⁹ co q̄ murib⁹ sit infest⁹. Ex li. de na. re. Musio siue murileg⁹ aūt catt⁹ grece dr̄ q̄si astut⁹. Alal ē inmūdū z venenosū: z oluʒ muriū gen⁹: psegt: cū bufonib⁹ quoqʒ pugnare dr̄: quoꝝ lʒ venenatis aculeis repugnet: nō tū necat. mures captas p̄mo lusib⁹ afficit: post hoc illusas comedit. Oculis carbūculosis tam acute cernit q̄ ēt i atris tenebrosissimis velut i luce etiā mures aspicit. Dētes hʒ ad modum serre: pilos circa os hʒ: qb⁹ ablatis audaciā p̄dit. blādiciis gaudet: loca calida diligit. Eā p̄nimia pigricia pellē suā cōburit: bois manu cōtrectari gaudet: z ad ludū facilime p̄uocat. Loturā faciei lābendo poribus pedibus imitat. Libidine ipatientissime accendit. Et libēter coitus tempore siluestre efficitur.

Capitulum cii.

m Ultipes. Ysido. Multipes est vmis terrenus a multitudīe pedū vocatus q̄ ȝctus in globū cōplicat. Nascitur sub petris ex bumore z terra. Arist. Alal anulosum lōgi corpis z multoꝝ pedū equalem hʒ anulositatē: z viuit aliquātulū post capitis abscisionem. Item p fumū storacis sicci m̄ltipes deludit ac deprehendit. Ex li. de na. re. Multipes a re nomen hʒ z sanguine caret boc alal. dicit Aug. Aliqn̄ corā ipso allatū: coqʒ spectāte in multas partes concisum z tamen vnaqʒqʒ pars viuit ab alius partibus separata.

Operationes

¶ Auic. Uermis qui est sub vasis aque plurimos hʒ pedes: z cū tangitur rotundatur. A

¶ Si palatū ex eo cū melle tangit: valet cōtra p̄focationes: z similiter cum comeditur. B

¶ Confert etiam asmati: z ad dilatationeʒ anbelitus s̄m q̄ dicitur. C

¶ Item vermis multipes cum vino bibitus confert ictericie z difficultati vrine. D

Capitulum. ciii.

n Epa. Phisio. Nepa. qbusdā placet serpentē esse femineā q̄ in bora libidinis estuātis mari suo cōpari caput p̄cidens ipsum necat. Eā z ipsa in partu necat viceuersa. Sicut ergo eadē est nepa: q̄ z vipera sic dicta: quasi vi pariens. Eū enī p̄pe partum est catuli matris visceribus corrosis erūpunt cuʒ interitu ipsius m̄ris. Actor. De hac ergo specie plenius dicet infra vbi agetur de vipera. ¶ Obir. Ysid. Obices dicta est: eo q̄ arene colorem babeat. De qua poeta. Quam sparsis pictus maculis thecopban⁹ obices. Cō color exustis atqʒ indiscretus barenis zc.

Capl̄m

Capitulum ciiii.

Eomon. Albertus in li. de na. animalium. Neomon bestia est: et grece vocatur neomon: latine vero suillus: et dicitur eo quod setas habet pro pilis: et hoc odore cibum conuenientem a venenose distinguit. Hec bestia serpentes persequitur que cum aspide pugnans caudam erigit quam aspis quasi minantem obseruat et ad vim suam cum ea transfert aspidem deceptam.

Capitulum cv.

Nager. Ysid. Onager interpretatur asinus ferus. ¶ Onager. xxv. die Marcij. xij. vicibus in nocte rugit similiter in die: et in hoc cognoscitur equinoctium esse. Eius quoque rugitus per singulas horas rugientis numerus horarum cognoscitur. Actor. Onager vt legitur in solitudinibus et in altis habitat: vbi propter beneficium ventorum diuisus a potu viuit. Unde Hieremie. Onagri inquit steterunt in rupibus traxerunt ventum quasi dracones. Ex lib. de na. re. Onager indie magnum est animal et crudele: formam asini habens: et vnum solum cornu in fronte. durum nimis et acutum ac longus ad bestias contrarias debellandas. et hoc habet in medio capitis: soleas etiam fortes et acutas habet: vt iuuamen naturale: quod in alterius cornu defectu perdidit in eis recuperet. Plinius lib. viij. Onagri in frigia et licaonia precipui sunt.

Operationes

¶ Ysi. et Aui. Onagri fel. i. asini siluestris eradicat morum: et confert super apostematum vestigia linitum. ¶ In emplastris etiam heri sipile ponitur ac prohibet ipsam. A B

¶ Urina asini siluestris lapidem in vesica frangit. ¶ Actor. Ungula siluestris asini si comburatur et bibatur epilentie prodest. C D

Capitulum cvi.

Rafflus. Albertus in lib. de na. animalium. Orafflus animal est varij coloris omnia precedens animalia. In anteriori parte est valde altus: ita vt capite extenso altitudinem. xx. cubitorum posteriori autem parte emissum: ad instar cerui pedes habens et caudam. collum extensum: et caput equinum licet mi

nus sit aliquantulum colores multos hꝫ: tñ album ⁊ rubeũ hẽt frequẽtiores: cum vidit se cõtẽplãtes ammirari huc ⁊ illuc se vertit prebẽs se bene videndum: hoc aĩal temporibus nostris visum est. Et arabice vocatur seraph.

Capitulum cvii.

Onocentbaur⁹: ⁊ orasius. Ex li. de na. rer. Onocẽtbaur⁹ est aĩal mõstruosum ⁊ natura biforme capite scilicet asinino ⁊ corpore velut humano: faciem habet satis horridã: manusqꝫ formatas habiles ad omnẽ actũ. dũ vocem ꝓmit quasi loqui incipit: sed insueta labra vocẽ humanã formare nõ possunt. H̃ post insequentes se ligna vel lapides mittit vt experimentator dicit. hoc mõstrũ dicit Adellinus philosophus īter ceteras bestias ab inicio nõ fuisse tale creatũ. sed aliqñ ⁊ alicubi casualiter ex adulterina cõmixtione generari. ¶ Orasius. Ysidorus. Orasi⁹ in anteriori parte altũ: eminẽs valde. ita vt extenso capite. xx. cubitorũ altitudinem possit attingere. In posteriori vero pte demissum est instar cerui. Collũ habet extensum: caput equinuꝫ: licet minus: pedes auteꝫ ⁊ caudam vt ceruus. pellem vero sic omni colorũ genere diuersimode variatam: vt homo frustra temptet artificio naturaleꝫ ei⁹ pulchritudinem imitari. Hoc aĩal nostris temporib⁹ a soldano babiloniorũ transmissum est īperatori Friderico romanorũ augusto ⁊c̃. In precedenti cap. Albert⁹ illud aĩal specialiter describit ⁊ appellat eum Orasflus.

Capitulum cviii.

Orix. Actor. Orix est aĩal imũdũ ſꝫ legẽ. iuxta libꝝ Deut. De quo ẽt dicĩ Ysai. Dormierũt sicut orix illaqat⁹. Ex li. de na. re. Orix ẽ bestia capree magnitudĩs: hirco ex pte silis: villũ hñs sb mẽto. Hec ī illa pte affrice q̃ caret aq̃ gñaĩ. ⁊ iõ ꝑpetua siti ardet. Admirabile ṽo remediũ sitientiũ latrões getulie terre aq̃ carẽtis certissimis expimẽtis ꝓdidcẽt quo hõ ī siti eo duraret auxilio q̃ illo saluberrimo liquoꝛ vesicis dictaꝝ bestiaꝝ īfuso ꝓ pte modica vterẽĩ: H̃ bestia: sicut egyptij tradũt: ī exortu canicule naturaĩr tripudiare videĩ cõpage corpis ei⁹ visibiliter fnie: q̃ ĩber et frig⁹ abijt: instentqꝫ vapores ignei solis vt vestiaĩ terra floribus herbasqꝫ ꝓferat ⁊ fruct⁹. Est aũt frigoris impatiens. Vñ nec frig⁹ nec niues de facili sustinere potest.

Capitulum: cix:

p Anthera. Ysi. Pāther dictus est siue q̄ oīum aīaliū sit amicus: excepto dracone: siue q2 ex sui gn̄is societate gaudet ⁊ ad eādē sīlitudinē qcqd accipit reddit. Pan enī oē dr̄. Glosa super Osee. Nihil leone fortius: nihilq3 panthera velocius. Idō ꝑ ꝓphetā ait dn̄s. Ego quasi pāthera effraī3: ⁊ q̄si leo domui iuda. Ex li. de na. re. Pāthera ē aīal variū ac speciosū nimis. Sūt q̄ tradunt huic ī armo maculā eē lune sīle3: ⁊ interdū crescer̄ rotūdā ⁊ ad lune mutationē variari. Pli. li. xj. Oīūq3 pāthere q̄ttuor māmas in medio vētre. Mares āt in oī gn̄e fortiores sūt femis: ꝑterq̄ ī pātheris ⁊ vrsis. ¶ Item pāthera sel' oīno ꝑturit: cui⁹ cāe rō manifesta ē. Nā cū in vtero m̄ris coaluere catuli maturisq3 ad nascēdū viribus pollēt: odiu3 tēpoꝝ moras. Itaq3 oneratū fetibus vuluā tāq̄ obstātē ꝑtui vnguibus lacerāt: ⁊ effūdit illa ꝑtū seu potius dimittit dolore cogēte. Ita postea corruptis ⁊ cicatrisosis sedib⁹ genitale semē īfusu3 nō heret acceptū: s3 irritū resilit. Nā vt dic̄ Pli. Aīalia cū acutis vnguibus freq̄nter ꝑere n̄ posse: viciant̄ enī ītrinsec⁹ se mouētib⁹ catulis. Phisi. Pātheris venādis īsistētes: hircani: veneno carnes illiniūt casq3 ꝑ cōpita semitarum spargunt vt illaꝝ esu pāthere seducātur. Sed illē dum excrementa hoīs deuorant euadunt.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Panthera ⁊ pardus quādo venenum comederunt stercus hominis querunt ⁊ comedunt: ⁊ sic euadunt.

Capitulum cx.

p Apro. Albertus in libro de naturis animalium. Papro animal est circa cesariem habun lans ciuitatem. parū vulpibus maius leporum habens mores: adunata enim vllulant. Aliquando enim vno precinente ⁊ alijs postea simul respondentibus: pilosa autem sūt hec animalia vt vulpes. Et vbi vnum istius speciei occasum fuerit: cetera circa ipsum vllulant sicut plangunt mortuū. Et sunt eorum voces adeo sonore q̄ cum eminus sunt tanq̄ propinquo putātur audiri: hoc animal dicitur sepulchra hominū in fame aliquotiens intrare: ⁊ cadaueribus hominū vesci. Et est quasi sit compositum ex lupo ⁊ vulpe.

Capitulum cxi.

p Athyon. Albertus in libro vt supra. Pathyon animal ē: quod nature decorem mirabilem habet: colore enim purpureo pollens: adeo est radiosum: vt visus in ipsa quasi sintilla re videatur. Mortuū autem ruborem retinet pelle3: sed subducitur radiositas ⁊ est ad modum canis in quantitate: mansuescibile valde ⁊ delectabile gaudet in cibo. Quidam autem antiquorum putabāt hoc animal habere aliquid diuinitatis. Ossa huius animalis durissima sunt ⁊ fortissima: ⁊ nerui adeo fortes: q̄ non nisi magna violentia valeant dirumpi.

Capitulum. cxii.

p Arandrus ⁊ pardus. Solinus. Parādrū nutrit ethiopia: boum magnitudine: ybico vestigio. ramosis cornibus: capite ceruino. vrsi colore. pariter villo ꝓfundo. Hūc parādrū affirmāt habitum metu vertere: ⁊ cū delitescit assimilem fieri cuicūqȝ rei ꝓximauerit: siue saxa alba sit: seu frutecto virens: siue q̄ aliū modū preierat: faciunt hoc idem in mari polippi i terra cameleontes: sed ⁊ polippus ⁊ cameleon glabra sunt: vt ꝓni⁹ sit cutis: lenitatem ꝓximāria emulari. In hoc aūt est nouū ac singulare hirsutiā pili colorꝫ vices facere: hinc euenit vt difficulter capi possunt. ¶ Ysi. Pardus secundus post pātheram est genus variū ac velocissimū ⁊ p̄ceps ad sanguinem: saltu enī ad mortem ruit: ex adulterio pardi ⁊ leene leopardus nascit̄: ⁊ tertiam originem efficit. ¶ Ex li. de na. re. vt dicit magnus Basilius. Pardus ē bestia torua ⁊ acuta nimis in impetu corpusqȝ motibus animū cōueniens hꝫ: ⁊ varium in colore: saltu potiusq̄ cursum predam insequitur. In aphrica ꝓpter inopiam aque congregant̄ diuerse fere ad amnes ibiqȝ leene bestiis variis vel vilis voluntate miscentur. Et inde pardi ꝓcreari dicunt̄.

Operationes.

A ¶ Aristoteles. Pardus sicut ⁊ pāthera quādo venenum comedit stercus hominum querit ⁊ comedit.

Capitulum. cxiii.

p Ilosus. Pirolus: ⁊ Putorius. Ex li. de naturis rerum Pilosus est animal: sicut glosa dicit super Ysaiā: qđ in hominis figura superius incipit: sed inferi⁹ in pedes bestie desinit: qualem beatus Hieronymus in vita pauli heremite primi describit q̄ superius sit homo frontem asperam habēs cornibus ⁊ in caprarum pedes desinens. Asserit idem nulli esse dubium istud monstrum in oriente esse captū. ⁊ in Alexandriam missuȝ et inde mortuū: saleqȝ infusum ne a calore dissolueret̄ deportatum fuisse. Constātinopolim: vt ab imperatore iam Friderico videret̄. Nostra etate delata fuit regi Frācie bestia ad magnitudinem canis. Caput quidē nō multū distabat a capite canis. cetera corporis membra vt homo prorsus habebat. Crura quidem nuda vt homo: manusqȝ brachia: collū albuȝ ac nudum habebat. Carnibus coctis vescebat̄. Ita decenter ⁊ modeste manibus capiebat cibum ⁊ ori suo inferebat: vt nullus dubitaret in hoc qm̄ humanū modū in talib⁹ haberet. Erectū vt homo stabat: sedebat vt homo. Puellis et feminis libentissime iungebatur. Et in sexu viri ⁊ femine discretiōeȝ habebat. Genitale mēbrum vltra q̄ corporis quantitas exigebat habebat magnum: furijs igitur agitatū hoc aīal crudelissime mouebatur. ⁊ in hoīes seuiebat. Ceterȝ cum placatum esset instar hominis mitissime ⁊ decentissime se regebat: ⁊ mulcebat̄ alloquiis: ⁊ colludētibus applaudebat. ¶ Ex libro de natu. reruȝ. Pirolus est bestia parua maior quidem sed non longior q̄ mustela: colore rubea sȝ in vētre candida. Mira agilitate viget

te viget. Jn ardoꝛibus habitat. ⁊ fetus fouet Jnquiete ſe gerit: ⁊ de arboꝛe in arboꝛem ſaltu potius ꝙ volatu trāſit: ꝙuis aliquādo cauda pro pennis vtatur. Caudam enim viloſam prope ad ſui magnitudinem habet cuius ad viſum ſaltu mouetur. Et ſi quando gratia paſtus aquam tranſire cupit lignum admodum leue ſuper aquā congerit. cui ſupſidens: quaſi velū nauis: caudā ſuā erigit: ſicqȝ vento ſflāte verificās ligno trāſuehiť. Eſtate cibū ꝯgerit: quo viuat in hieme. Viuit autem nucibus et cibo q̄ dulcis eſt libenti⁹ veſcitur. Yſi. Putoꝛius a putoꝛe dict⁹ eſt: qꝛ nimiū fetet: ⁊ hoc maxime cū iraſciť. hic ſicut ⁊ taxus. Habet crura in ſiniſtro latere bꝛeuia: in dextro lōgioꝛa: ardua domoꝛum inhabitat ⁊ penetralia: gallinaꝝ ac pulloꝝ cupidiſſima eſt: talibus enīȝ viuit. Cūqȝ gallinam capit aut pullūȝ: caput in inicio petit vt hoc deuicto in ceteris ei membꝛis laboꝛare difficile non ſit.

Capitulum. cxiiii.

P Egaſus. Albertus in li. de na. animaliū. Pegaſus animal magnū eſt ⁊ hoꝛriduȝ in ethiopia. equi foꝛmaȝ habet: alas vt aquila: ſȝ multo maioꝛes: caput armatum coꝛnibus habet. adeo monſtruoſum vt eo viſo cuncta fere animantia terreat graui coꝛpoꝛe. fuga mirabili. Alarū remigio adiuti pegaſi potius currunt ꝙ pꝛouolant: ⁊ colliſo aere virtute pennaꝝ ad inſtar turbinis impellunt vētos: multas eſcas deuoꝛant. Jnquiete mouentur: infeſti ſunt animalibus: ⁊ hoc maxime homini.

Capitulum cxv.

P Igargus Bartho. li. de pꝓpꝛie. rerum. Pigarg⁹ ē aīal mundū quo ad eſuȝ. vt patet Deuť. xiiij. ⁊ ē aīal coꝛnutū ⁊ barbatū ſicť hircus. min⁹ ceruo. mai⁹ hirco. vñ ſilis ē hircoceruo ſȝ lōge min⁹. q̄re īfra ď tragelacho ruminat ſicť hirc⁹ ⁊ findit vngulā ſicť ceru⁹. ⁊ eſt aīal agreſte magne velocitatis: nemoꝛa inhabitat ⁊ deſerta. Hugo. āt diť ꝙ pigarg⁹ ē auis pua ⁊ depꝛeſſa. vñ dr̄ a pige qď ē ďpꝛeſſio. Sȝ Deutro. ſuppoit. ꝑ aīali q̄drupede qď ē ſilē hircoceruo: vt ibi īnuit gloſa: nec aſpirať ibi pꝛima ſillaba. vnde cū h nō debet ſcribi quidā ſcribūt philargū: ſed male: vt patet in libꝛis coꝛrectis.

Capitulum. cxvi.

Igmei. Bartholome⁹ li. vt supra.
p Pigmei sunt hoies parui statura cu
bitali quos greci a cubito pigmeos
vocãt. Hi mõtana Indie tenẽt: q̃b⁹ vicinus ẽ
occeanus: vt dicit Papias. Sed dicit Aug.
sic. Pigmei tñ semi cubitales sũt: q tertio an
no pfecte sunt etatis: septimo senescunt. Dñr
aũt pugnare cõtra grues: a q̃bus armati fer-
ro aliquotiens deuincuntur. De pigmeis aũt
dicit Pli. li. vij. ca. iij. Pigmei ceruos vt sũt
dodrãtes non excedẽtes salubri celo semp ver
nante habitant in terra tẽperata mõtib⁹ com
positis ex partib⁹ aqlonis quos grues infesta-
re fama est. Qui incidentes arietũ caprarum
dorsis armati sagittis vero tpe cõgregato ag
mine ad mare descendunt ⁊ oua ⁊ pullos gru
um pro viribus destruũt ⁊ consumũt. Et hãc
impeditionem faciunt tribus mẽsibus: quod
si nõ facerent futuris auiũ gregibus resistere
non valerent. De pennis aũt earum ⁊ ouorũ
putaminibus sibi casas faciunt vt dicit idem.
Et subdit Aristoteles. Inquit in cauernis vi-
uere pigmeos tradit.

Capitulum cxvii.

Oledrus. Alber. in li. de pprietatib⁹
p rex. Poledrus dr̃ eque fili⁹ siue pul-
lus equus: qñ diu infris vberib⁹ ẽ sub
iectus. In cui⁹ fronte vt dicit Are. li. vii. inue
nitur yconamor. i. amoris veneficium: qñ na-
scitur ⁊ lambunt infes equor lingua ⁊ tondũt
illud: ⁊ mulieres icãtatrices puerbiãt ex hoc.

Posterior pars pulli est maior parte anterio-
ri: ⁊ cum iuuenescit crescit pars superior ⁊ pro
pter hoc erit eleuatio anterioris partis corpo-
ris multorum equorum magisquam posterio
ris. Et ideo quando est pullus potest pede po-
steriori tangere caput suũ: quod facere nõ po-
test qñ puenit ad etatem. Ysi. li. viii. Circa au-
tem pullum equinum hoc vltimo aduertas
quia passum suauem vel durum quem assue-
scit iuuentute vix potest dimittere etiam in se-
nectute ⁊c. Superius in capi. liiij. dictum est.
quare ibidem: vide de equo.

Capitulum cxviii.

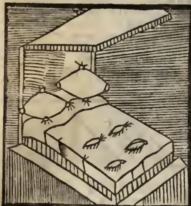

Ulex. Ex li. de na. re. Pulices voca-
p ti sunt eo q in puluere magis nutriũ-
tur. Patet pulicem esse vermiculũ
nigrum ⁊ minutum quidẽ: sed valde pungiti-
uum maxime aũt tpe estiuo ⁊ pluuiali. Saliũt
aũt potius q̃ volant nocte q̃ die magis hoiẽ
infestant. Et nisi vehemens torpor aut somn⁹
grauis in membris sit se tueri non potest. Cũ
quis manum adhibet celerius fuga dilabun-
tur nec inueniri queunt.

Operationes.

¶ Ex li. vt supra. Cõtra pulices optimũ reme A
diũ est oĩ vespere corp⁹ absinthio fricare: vel
herba eadẽ cũ oleo cocta corpus perungere.
¶ Pulex in duas partes diuisa reuiuiscit. B
¶ Rasi. Si aqua in q̃ tribuli cocti fuerint do- C
mus rorẽ pulices oĩo destruentur. ¶ Aqua D
sit in qua ruta coquit aut oleander eos ietersi
cit

E cit. ¶ Aui. Ad effugādū pulices aspgit dom⁹
cū ifusiōe colognthide: tūc enī saliūt ⁊ fugiūt: ⁊
F silr ex decoctiōe rubꝛi. ¶ Dixerūt aūt qdā ꝙ
qū sāguis hirci ponit ī fouea ī domo apud eū
G cōgregat: deinde moriunt. ¶ Silr aggregā
H tur sup lignū liuitū ex adipe hericij. ¶ Itē fu
I giūt ex odore caulis: ⁊ foliorū oliādri. ¶ Palladi⁹. Pulices fugant a murca p pauimētū frequenter aspersa: vel cimino aggresti cum aqua trito vel cucumeris agrestis semie aqua resoluto sepe infuso.

Capitulm. crix.

P Ediculus. Ysid. Pediculi sūt vmes cutis: a pedib⁹ dicti: vñ pediculosi dicti sūt qb⁹ pediculi ī corpe efferuescūt. Ex li. de na. rerū. Pediculi dūr a numerositate pedū: hoc malū ex ipsa hoīs carne creat īdubitāter: ⁊ tñ inuisibiliter. hos nōnulli de sudore hoīs: alij de poris ⁊ euaporatiōibus gigni dicūt. Haly. Accidit aūt peregrinanti copia pediculorum in corpore propter sudorem ⁊ puluerem ac balnei paucitatem.

Operationes

A ¶ Haly. Qñ cū euenerit corp⁹ pegrinorū vel
aliorū cathaplasmet cū argēto viuo. occiso cū
oleo: adiūcta aristologia lōga mā̄e quoqꝫ bal
neū īgrediat: ⁊ corp⁹ ei⁹ fricatiōe valida mun
B det. ¶ Rasi. Pediculorū gñationē prohibēt
vsus balnei ⁊ lauacri: pānorū freqns mutatio
pꝑeqꝫ vt pānus q carni adheret lineus sit hu
iusmodi: pediculos iterficit argētū viuū extin
ctū si oleo īficiat ex oleoqꝫ fila lanea iungātur.
q̄ sup se aliqs appendat: aut ex eis se cingat.
¶ Aui. Stafisagria cū arsenico pediculos in C
terficit: ⁊ similiter argentū viuum extinctum.
¶ Precipuum remediuꝫ esse dicitur freqūēs D
ablutio corporis ⁊c.

Capitulum crx.

P Orcus. Ex li. de na. re. Porcus ē bestia seua ⁊ imūda ⁊ obscenis locis gratissime cōmorat. Aetor. Porc⁹ non ruminat: ⁊ iō īter imūda s̄ꝫ legem reputatur. Mūdis ⁊ imūdis īdifferēter vescit in luto delectat: rostro lutū suffodit: horrende grinit. p̄cipue āt vno pcusso ceteri grinniūt ⁊ q̄si cōpatientes illuc cōueniūt: sed statim obliti sui plāctus ad lutū vel ad cibū redeūt. Fertur āt nullum corp⁹ aīalis iterius ⁊ dispositiōe ⁊ numero ptiū sic assimilari humano corpi sic̄ corpus porci. Vñ phisici ⁊ alij interiora humani corporis iuestigātes: porcorū interiora q̄si quoddam exemplari īspiciūt. Aristo. Porc⁹. viij. mensiū coit: sed nūc debile qd gñat. Multos filios facit ꝑpter multitudinem spermatis: cetera bisulca paucos faciunt: viuit aūt vsqꝫ ad annos. xv. Cuꝫ impinguatur coire pōt oī tpe. Porca pregnans est quattuor mensibus: fertilis est in fetu. parit enī. xx. filios: ⁊ lactare nō sufficit: p totū ventrem hꝫ mā̄millas. Ex li. de na. rerū. Porcus hꝫ ptātem coeundi multuꝫ p̄alijs aīalibus: porce autem intantū efferari dicuntur in coitu: vt hominem lanient. maxime candida veste indutum. Phisio. Agrestes porci tempore coitus bellicosi sunt; Et

vt habeãt duꝝ coriũ ↄfricãt se arborib⁹:⁊post modũ itrãt lutũ:deĩde lutũ illũ ↄ̃siccãt: postea ꝓliant itãtũ vt ambo vel vn⁹ coꝝ moriatur.

Operationes.

A ¶ Aui. Porci sãguis ⁊ bois siles sũt in olre siliter ⁊ carnes amborũ:ita vt qdã vẽdiderũt carnẽ bois ꝑ carne porci.⁊ latuit donec i ca in

B nẽti sũt digiti bois. ¶ Sanguis tñ porci debi

C lioris est virtutis sanguine bois. ¶ Fel porcinũ ceteris fellib⁹ debilib⁹ ẽ:solutiuum tñ mali

D chimi. ¶ Adeps porcin⁹ valet ad apostemata

E ⁊ ad ignis adustionẽ. ¶ Sterc⁹ porcinũ cũ aq̃ ⁊ vino cõfert sputo sãguinis ⁊ dolori lateris.

F ¶ Itẽ stercus siccũ cũ aceto bibit ad infirmita

G tem lacertorũ. ¶ Os cauille porci si cõburat ⁊ fricentur eo dentes solidantur. Lotiuz porcorum prodest albedini oculoruz:sed eius ꝓprietas est vt lapides frangat ⁊c̃.

Capitulum. cxxi.

p Ader. parias. prester. Ex li. de na. rerũ. Padera ẽ serpẽs in germania ad grossitudinẽ bũani brachii. colorẽ in vẽtre aureo ⁊ dorso virẽti. Qui⁹ flat⁹ adeo noxius eẽ dr̃:vt si virgã recẽter cesam ori ei⁹ adhibeas:corticẽ eius flatu suo faciat in vesicas felleas ebulire:sed ⁊ fulgentẽ gladiũ si ori ei⁹ adhibeas veneno cũ inficit:⁊ vsq3 ad summuz gladii ꝑcurrẽs. Hic cũ hoiem i pede ꝑcusserit venenũ ad cetera mẽbra ꝑ momẽtũ decurrit: ⁊ hoc ꝓnimio excessu caloris eiusdẽ nature cuius ignis:q semꝑ ascendit. Cũ aũt ascendens cor tetigerit:tunc hõ cadit ⁊ morit. Cõtraq3 remedium est:vt homo ꝑcussus in pede. suspẽdat in altum ꝑ pedes demisso capite sicq3 venenum nequit ascendere:sed inferius locus exciditur ⁊ per medicamenta sanatur. ¶ Ysid. Parias est serpens q̃ semꝑ in cauda ambulat ⁊ sulcũ facere videt. De qua Lucan⁹. Quo cõtentus iter cauda sulcare parias. ¶ Item prester est aspis qui semper ori patenti ⁊ vaporanti currit. Unde poeta. Oraq3 distendens auidus fumãtia ꝓster. Hic quẽ ꝑcusserit distẽdit enormiq3 corpulentia necatur. exuberatũ enĩ putredo sequitur. Alexander. Prester est serpens fumum exalans:⁊ in morsu suo tumorez tm̃ homini leso adducens vt humana prorsus forma pareat.

Capitulum cxxii.

r Ana. Ysidorus. Rana a garrulitate vocata est:eo ꝙ circa genitales paludes strepit:⁊ sonos vocis importunis clamoribus reddit. ¶ Ex libro de naturis rerum. Ranarum coitus magis est de nocte ꝙ̃ de die ⁊ in eorum coitu magna est mora multumq3 seminis effundunt. Ranas habet mare que alas habent. Et omnis piscis fetus nutrit preter ranam. ¶ Ysidorus. Ranarum q̃dam aq̃tice dicuntur. quedam palustres:quedam rubete ob id quia in vepribus sunt grandiores cunctarum. Alie calamite vocãtur eo ꝙ iter arũdines ⁊ frutices viuũt:minime oluz ⁊ viridissime:muteq3 ⁊ sine voce sũt. ¶ Ex li. de na. re. Rana vermis est quãdoq3 colore viridis:sed illa q̃ rubet deterior est loquar est:et

aut

aut leditur. In augusto mēse nunq̃ potest os suum pro quolibet ministerio cibi vel pot⁹ vel vocis aperire. Quod si manu vel baculo temptaueris difficulter aperire poteris.

Operationes.

A ¶ Plini⁹ li. xxxij. Rane iecur geminū eē dicūt. Itē rane si viui cōcremenf i olla: cinis eaꝝ cū melle alopitias replet. ac meli⁹ cū pice liqda
B ¶ Jus rane in patinis decocte tussim fert sa-
C nare. ¶ Uermes nati in boie ranarum tollūtur felle. prodest ⁊ febri ranarum fellius cinis.
D ¶ Ranis ex oleo ⁊ sale decoctis vt succ⁹ sorbe
E atur thetamo medetur. ¶ Auicenna in scđo canone. Cinis rane posit⁹ super sanguinis lo-
F cum retinet eum. ¶ Idem confert apostematibus cordarum iuncturarum super effusus.
G ¶ Rana cū sale ⁊ oleo decocta dicitur esse bezahar lepre ac vermiū venenosorum comesta.
H ¶ Ex decoctione rane fluuialis os ad dolores
I dentium colluitur ⁊ sedatur. ¶ Corp⁹ rane petrose ⁊ proprie pinguedo eius facilem facit dentium eradicationem: ipsa quoqꝫ dētes eijcit animalium quando sumunt eam.

Capitulum. cxxiii.

Rangifer ⁊ rosurella. Albert⁹ in li. de naturis alaliū. Rāgifer alal est in aqlonis partib⁹ versus polū arcticū generatū. ⁊ i partib⁹ norwegie ⁊ suetie. ⁊ in his q̃ sunt minoris latitudinis regionib⁹ generatū. Et dr rangifer quasi rāmifer. Est. n. quasi de figura ceruī: sꝫ mai⁹ corpe ⁊ robore fortissimū ⁊ fuga celerrimum. tres ordines cornuum gerens in capite ⁊ in quolibet habēs duo cornua: ita q̃ caput ei⁹ videtur virgulis circūpositum duo ex his ceteris maiora habet in loco cornuum cerui. ⁊ hec efficiuntur in bestia perfecte quantitatis: aliquādo qnqꝫ cubitorum ⁊ ramorum vigintiquinqꝫ. duo autem quaqꝫ in medio capitis que sunt lata i modum cornuuꝫ dame. ⁊ sunt circūposita ramis multis ⁊ breuib⁹. duo asit alia hēt in fronte. Et cum his omnib⁹ magis pugnat contra bestias aduersantes. ¶ Y sid. Rosurella est aial circa aquas habitās. vt frequēter mustela maius ⁊ pirolo minus. In dorso subruffus. in vētre candiduꝫ. In terra facit habitacula: digerit stercus odoriferum valde. ⁊ musco simile i odore. sed impar virtute. ⁊ odoris violentia. Uisus hominum fugit vno tamen in loco stercus illud cōgerit ⁊ hoc mirum in bestia. q: bonum suum presto omnib⁹ accipiendum ponit. quo videatur bonum non inuidere.

Capitulum. cxxiiii.

Rattus ⁊ Sorex. Actor. Rattus siue glis ⁊ sorex species sunt. Et cum sorici nomen muris cōmunis vulgariter appropriatur. econtrario rattus in medicorum libris quasi proprio nomine mus vocatur. vnde ⁊ medici fimo ratti ad alopitias vtuntur: q tamen videlicet rattus venenum in cauda gestare dicitur. Est autem rattus duplicis generis scꝫ terrestris ⁊ fluuialis. Ex libro de naturis reꝝ. Ratt⁹ est murū gen⁹ multo ceteris maius. hi adeo perniciosi sunt. cū libidine accendunf. vt si eoꝝ vrina partez aliquam hominis

F

nudaʒ attigerit. carnes eiꝰ vſqʒ ad oſſa putreſcere faciat. nec vulnus l cicatricē vlterius idu ca. ¶ Yſi. Sorex latinū ē vocabulū. eo ꝙ alal huiuſmodi rodat ⁊ in modū ſerre precidat.

Operationes

A ¶ Belberꝰ. Si domū ſuffumigaueris cū vngula muli ſiniſtra non remanebit in ea ſorex.

B ¶ Plinius libro. xi. Aures ſoricis ſūt piloſe.

C ¶ Dyaſcorides. Fimus aūt ſoricis cuʒ aceto tritus alopicias emendat cum rore marino.

D ¶ Cuſus ac bibitus calculos excludit.

Capitulum cxxv.

Regulus. yſid. Regulꝰ ipſe ē baſiliſcꝰ ſcʒ ſerpēs lōgitudine ſemipedalis al bis maculis lineatꝰ. Idē ⁊ fibilꝰ dr. qꝛ fibilo occidit añꝙ mordeat vl̃ cru rat. Reguli ſic̄ ⁊ ſcorpiōes arētia qq̄ʒ ſectāt: ⁊ poſtꝙ ad aq̄s venerit: ydrofobas ⁊ limphaticos faciunt. Gloſa ſup Eſaiam. xiiij. Regalus ipſe rex ſerpētū q ſolo viſu ⁊ flatu abſorbet volucres: occiditqʒ hoīes. Unde ⁊ de achab ⁊ filio eiꝰ Ezechia ſic loquit ꝓpheta. De radice colubri egrediet regulus ⁊ ſemē eiꝰ abſorbens volucrē. Eſt aūt regulus ſerpēs pēnatus: vñ vbi iuxta tranſlationē noſtrā legit volucrē ab ſorbēs: in hebreo iuxta Hieronymū legit ſerpens volans. Actor. Hinc etiam alibi per eūdē ꝓphetā dr. In terra tribulationis ⁊ anguſtie leena ⁊ leo. ex eis vipera ⁊ regulus volans. Andromachus in libro de cōfectiōe tyriace. Regulus q ⁊ baſiliſcꝰ ſerpēs eſt ſubalbidus. ſuper cuius caput ſunt tres pilei. Quē cum vi det aliqs paulo poſt morit. ⁊ qñ fibilat morit q audit fibilū eiꝰ. Dis quoqʒ beſtia de illo mortuo comedēs ſtatiʒ morit. Et ē malignior ſerpentū nec aptꝰ tyriace. ¶ Jorath. Regulum ſi quod animal viderit vel audierit ydropicuʒ efficitur ⁊ moritur. De hoc autē regulo plenius dicetur inferius in tractatu de auibus.

Capitulum. cxxvi.

Rinocephalus ⁊ Rinoceron. Phiſiologus. Rinocephalus ceruicem hʒ equinaʒ cū vniuerſo corpore. flāmis quas in ore aſpirat hoīes perefit. ¶ Yſid. Rinocerō grece latine interpretatur in nare cornu. Ideʒ ⁊ monoceron. idēſt vnicornus. eo ꝙ vnum cornu in media fronte habeat. pedū quattuor ita acutū ⁊ validū vt quicqd impetierit aut ventilet aut pforet. Nam ⁊ cū elephantibꝰ ſepe certamen hʒ: ⁊ in ventre vulneratū pſternit. Tāte aūt dr eſſe fortitudinis vt nulla venantium virtute capiatur. Sed ſicut afferunt qui naturas alaliuin ſcripſerunt. virgo ⁊ puella proponitur que venienti ſynum aperit in quo ille oī ferocitate depoſita caput ponit: ſicqʒ ſoporatꝰ velut inermis capitur. ¶ Ex lib. de naturis rerum. Rinoceros qui ⁊ monoceros habere dicitur in media fronte cornu robuſtiſſimum ī lōgitudine quattuor pedum. Eoqʒ aduerſus elephantes preleatur naturaliter aliuin petens quam ſolam intelligit ictibus ſuis per viam. Cū aūt a venatoribꝰ capit: ex ſola indignatione ſupbū animal morit. De illo inferius in capitulo vnicornus plenius dicetur.

Capitulum cxxvii.

Rutela

r Utela. Aui. Rutela ē aial siīe aráee q̄ vocaꝛ alpheed. ⁊ ē vēatrix muscaꝝ Spēs ei⁹ st mīte ꝫ gal. Est. n. q̄dā rubea rotūda. q̄dā āt alba rotūdū hñs vētrē: puñ os stellata. ⁊ ipsa ē acuti dorsi cū lineis lucidis q̄dā vo citria pilosa. ⁊ q̄dā vuea. s. ad nigredinē ďclinās. q̄dā formicaꝛ. q̄dā vespaꝛ. q̄dā egyptiaca. ex morsu. n. coꝝ fit dolor vehemēs: ⁊ facit accideꝛ dolorē capitis vehemētē ⁊ pfūditatē sōnij ⁊ succedit ei mors.

Opationes

A ❡ Aui. In cura morsuū ipsorū admistraꝛ cañō vlis ď attractōe ⁊ suctōe: ⁊ liniꝛ cū aq̄ salsa dāturq̄ʒ tyriace⁹ fini. ❡ Balneū ⁊ tyna veloci
B ores sūt res i sedādo dolores coꝝ: cū. n. humectanꝛ i tyna dolor sedaꝛ: ⁊ cū egrediūtur ab ea redit. vñ oportet vt iugiter ⁊ oi hora balneeꝛ.

Capitulum. cxxviii.

r Ubetū siue rubeta. Actor. Rubetū ē aial ac venenosū rane gen⁹ qđ vulgo crassan ďꝛ. Ex li. de na. reꝝ. Rubeta diuersis referta medicaminib⁹: q̄ñ vult deponit ac resumit. ⁊ hec assidue i pastu facere ďꝛ. Venena vo nūq̄ depōit: sʒ tñ̄ arma sua penes se, rešuat. Hñt gemina cornua veneficioꝝ plena. Pli. li. viij. Rane rubete quaꝝ ⁊ i terra ⁊ i hūore: vita est plurimis referte medicaminib⁹ deponere ea assidue ac resumere pastu dicūꝛ: venena sibi tm̄ rešuātes.

Operationes.

❡ Carnibus: vt dicit Ysidorus: carum in bamū positis p̄cipue purpureas allici certū est. A
❡ Contra venena marini leporis ⁊ rubete cinis earum remedio est in aqua potatus. B

Capitulum. cxxix.

s Alamādra. Ysidor⁹. Salamādra dicta est eo q̄ ꝫ incēdia valeat. Cuius inter omnia venenata maxima vis ē. Ex li. ď na. reꝝ. Salamandra quā nōnulli camelcōtē. i. leonē terꝛ vocāt. Est aial quadrupes: faciē hñs lacerte. vel: vt dicit Aristoteles: faciē hēt inter faciē porci ⁊ simie. in igne viuit: ⁊ īcendiū extinguit: profert etiaʒ quādam lanam pallidam: de qua ꝯtexte zone cōburi non possunt. Est autem splene carens: ⁊ contra omnia animalia. Jecur habet in sinistra parte. In extis quoq̄ʒ visceꝝ magna ē i eo varietas a ceteris animalibus: macra ē valde. q̄ paꝝ habet de sāguine. Jdeoq̄ʒ timorosa ē

valde q: diminuitur in ea calor qui ē ſcētiuus audacie. Color ei⁹ eſt varius ac per momenta mutabilis. Oua gallinarum more gignit. ⁊ ex eius fetus producit. In hoc autem genere nō eſt maſculus neqꝫ femina ſed omnes gignūt. ¶ Alexander papa: vt fertur: Ex hui⁹ anima lis lana veſtimentum habuit quod cū ad mundiciā aliquādo lauari deberet: non alijs aquis abluebat: niſi ꝙ in ignem proijciebatur. ⁊ per ignē cādeſcebat. ¶ Plini⁹ li. xxix. Panis coctus liguis a ſalamādra cōtactis interficit.

Operationes.

A ¶ Diaſcorides. Salamandre virt⁹ ſtiptica ē ⁊ calida recteqꝫ miſcetur medicaminibus ſtipticis: ⁊ unprobos capillos qui ſunt in palpe-

B bris amputat. ¶ Seruatur autem ſic. caput ⁊ pedes ei tolluntur. ſicqꝫ quod remanet i mel le mittitur: ⁊ cū opus fuerit in vſum aſſumit.

C ¶ Plini⁹ libro. xxxij. Teſtudinis marine carnes admixte ranarum carnibus preclare contra ſalamandras auxiliantur.

Capitulum. cxx.

F Saura ⁊ Stellio. Yſidor⁹. Saura lacertus ē qui quando ſeneſcit excecātur oculi eius: ⁊ intrat in foramen parietis aſpiciēns cōtra oriētē: ⁊ ortuꝫ ſolis ītēdens illuminat. Rudolph⁹ ſup Leuiticū. Stellio ⁊ lacerta ſūt aīalia infirma: malicioſa tñ ⁊ reptilia venenata. Ex li. de na. rerum. Stellionis venenū mortiferū ⁊ contra illud remediū fit ex tritis carnibus ſcorpionis. ¶ Plini⁹ li. xxx. Stellione nullū animal fraudulentius hunc inuidere homini tradūt ⁊ inde ſtellionū nomē in malū eſſe trāſlatuꝫ dicūt: ſic eū capiūt. Eſtatib⁹ obſeruāt cubile ipſius qḋ ē in locis hoſtioꝝ vel cardinib⁹ feneſtrarum: aut i cameris vel ſepulchris. Ibi vere incipiēte fiſſis harūdinibus textas apponſit caſas quaꝝ anguſtijs ē gaudet eo facili⁹ erues torporē circūdatū: ſꝫ eo relicto remeare ñ pōt.

Operationes

¶ Gualt. ideſt ſtellio. longam habet caudam ⁊ paruꝫ caput ⁊ nō ē lacertus. ¶ Caput etiam ⁊ corpus ei⁹ ab illo ſunt diuiſa ſed fortaſſe primus ei eſt in natura. ¶ Caro ei⁹ multū calida eſt. In ipſo eſt virtus extrahens ſurculas ⁊ ſpinas. ¶ Sanguis eius valet albugini oculoꝝ. ¶ Adeps eius fortiter impinguat. Stercus eius tritum eradicat verucas. A B C D E

Capitulum cxxi.

F Anguiſuga. Ex lib. de na. rerū. Sanguiſuga eſt vermis aq̄tilis oſſibus carens ⁊ pedib⁹ ac pennis. bolem ipetit ac beſtias vt ſanguinē eaꝝ ſugat. Cuius ſacietate nimia mortem ſibi ſepius accerſit. Os hꝫ ad modum trianguli. Unde ⁊ vulnus relingt. Cūqꝫ carni adheſerit. quāto magis trahitur tanto fortius inſidet donec rumpatur. Itaqꝫ ſanguinem putridum extrahit ⁊ alium ſanan do ſeipſū occidit. Quidaꝫ autem his vermib⁹ minus ſapienter ad ſupfluū corporis ſanguinē hauriendum ſe prebent niſi corruptionem nimiam inſentiant. Nam in hole ſano nobiliorem ac bene digeſtū ſanguinē extrahūt. Meliores aūt ac min⁹ nociue dicunē ille q̄ rugate ac lineate

ac lineate in dorso sunt: deteriores uero que nigre sanguisuga cum vrticis ac tribulis pungitur vt venenuz euomat. scilicet quod in bestijs aut bufonibus aut serpentib⁹ aquaticis hauserit. ¶ Auicenna in secundo canone. Aliquādo quedam aque sanguisugas habēt paruas quarum occultatio difficile facit ab eis cauere ideo degluttiuntur. ⁊ aliquando pendent i manifesto gutturis: quandoqz in interiori parte meri. quandoqz vero perueniūt ad stomachū. Cūqz diu moratur sugit ex sanguine quantitatem magnam. sicqz crescente illius corpore quantitatis eius apparet. Et ergo in quo suspenditur: accidit angustia ⁊ tristicia ac sputū sanguinis.

Operationes.

A ¶ Auicenna in libro vt supra. Quādoqz quidem curatur cum medicinis gargarismorum si fuerint prope guttur.

B ¶ Cum eis vero que vomitu ex solutione vermes educunt. si fuerit stans in profundo et in stomacho.

Capitulum. cxxxii.

f Crabrones. Ysidorus. Scrabrones a cabo. idest caballo vocati sūt eo qꝫ ex eis creent. Sicut aūt scrabrones nascūtur de carnibus equorum putridis: ita ex eis iterū sepe nascūtur scarabei vnde cognominati sunt: vt infra in tractatu de auibus latius agetur.

Capitulum. cxxxiii.

f Alpiga: scitalis: ⁊ seps. Ysi. Salpiga vel salpinga serpēs ē q̄ nō videt. Idē Scitalis dicta ē eo qꝫ tāta tergi varietate pfulget vt notaꝝ grana retardet aspiciētes: ⁊ q̄ reptādo piguior ē: quos assequi nō valet miraculi sui stupētes capit. Tām aūt feruoris ē vt ēt hiemis tpe exuuias corpis feruētis expōat. De quo lucan⁹. Et scitales pris ēt nūc sola pruinis exuuias posita suas. Solinus. Scitalis hiēal exuuias pria pōit. ¶ Ysi. Seps ē exigua serpēs: q̄ nō solū corp⁹: sed ⁊ ossa veneno ꝯsumit. Cuius poeta sic meminit. Ossaqz dissoluēs cū corpore tabific⁹ seps. Idē seps ē tabifica aspis: q dū momorderit holem stati cū ꝯsūit: ita vt liq̄fiat tot⁹ ore spētis. Luca. pua nō spēs s; q̄si nōulla cruēte mortis hꝫ tm̄ ⁊c. ⁊ post eripiūt oēs alas. tu sola cadauer.

Capitulum. cxxiiii.

Situla. Spuēs. ⁊ Syrena. Ex li. de na. rez. Situla serpēs est paru⁹ ⁊ maliciosus. q hoiēȝ siti interficit. hic tāta varietate refulget: vt ītuētes pulchritudine retardet: ⁊ quē natura ōdit reptādo pigriorem miraculo stupētes detinet quos assequi nō valet. Est āt tāti feruoris vt ī hieme pellē depōat. hui⁹ morsu q tāgit igneo corrept⁹ ardor succēdit. ¶ Actor. Situla gen⁹ ē aspidis. qō grece dr̄ dypsa. De quo plenī⁹ dictū ē supra ca. li. ¶ Auic. Spuēs dr̄ qdā spēs q sputo suo iterficit illū sup qō cadit. qō. s. spu tū piciūt dētes ei⁹ cōstricti sup alios. Odor ēt sputi ipsi⁹ iterficit. lōgitudo ei⁹ ē vsqȝ ad duos cubitos: ⁊ color ei⁹ cinericeus ad citrinitatē declināſ: ⁊ illū quē mordet iterficit anteq̄ redeat. Quem. n. mordet sine sensu remāet ⁊ sine motu get⁹. ⁊ pfūdc dormiens post saltos ↄtinuos ⁊ clausiones oclo⁊ ⁊ torsiones colli. ⁊ spasmū ⁊ pulsū lordiatū. ⁊ nō sētit dolores itestio⁊: ⁊ itromittit digitos ī guttur suū vt euomat. ¶ Ysi. Syrene sūt ī arabia serpētes cū alis que plus currūt q̄ equi. sed etiā volore dicūt. Qua⁊ tñ virus est vt morsū anteq̄ mors īsequatur q̄ dolor.

Capitulum. cxxv.

Symia. Ex li. ō na. re. Symia est bestia ↄdensa villo. ī exteriorib⁹ membris sup oīa alalia silat hoī corpis dispositiōe: īteri⁹ āt nullā cū hoīe dispositiones hñs cōes āt oībus alalib⁹ minorem. ergo oēs fere bestie māmillas hñs ī posteriori ⁊ renes vt eas īferi⁹ positas fetus attingere possint: ⁊ pnptas hr̄e cum velint. Hō vō ⁊ symia hñt eas ī pectore. q natura dedit eis man⁹ abiles ad omnem actū: qbus eleuare possint fet⁹ a terra ⁊ aptare illos ad vbera. hoc aūt illi deest humani corpis. q caret vmbilico. vga quoqȝ masculi est vt vga canis. Calcaneū hȝ ī pedib⁹ ⁊ pp hoc erigit vt hō stat ⁊ currit qnqȝ. sȝ hoc nō pōt nisi modice. q natura bestiā hāc cōdidit ī faciem cē pstratā. Nā solus hō naturalr erectā hȝ staturā. Hec bestia gestu ingeta est. morsu ferox. cauda caret: ⁊ p̄ ceteris alalibus gustu viget. Nuces ⁊ poma libenter comedit sȝ cū ī eis ama⁊ cortices repit totū picit. sicqȝ pp amarū dulce respuit. In india dicit Pli. esse symias toto corpe cādidas. ¶ Alexander Symia domestica dñȝ suū agnoscit post multa reuertentem anno⁊ curricula. ¶ Ex li. de na. re. Symia ad oēm ludū docibilis est. ⁊ ad ferocitatis obliuionē. nūq̄ tñ fic ē māsueta vt nō sit rabida. libēt cū pueris ludit: ⁊ si copia data fuerit eos aliqñ strāgulat. Si qs eas leserit diu ↄtra eū rācorē custodit. Ingenio pollent: ⁊ emulanſ qcqd vident. vñ facilī incidūt in manⁿ venato⁊ hitāt āt ī arborib⁹ vel rupib⁹. At vbi eas hitare venatores viderint acceptis calciamētis boluȝ vadūt ⁊ sedent ī locis vbi ab illis videri pñt: īduūtqȝ calciamēta illa pedib⁹ suis ac diligenti⁹ ligāt. ⁊ post hoc exponentes ea sub arbore relinqūt ⁊ pcul abeūt. tūc symie descendentes: qō eos facere viderūt imitātur. sicqȝ calciate capiunſ. ¶ Ysid. Symie nomen gre. est. ī. pressis naribus. vñ symias dicim⁹ eo q̄ suppressis narib⁹ sint ⁊ facie feda ⁊c.

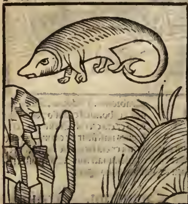

Capitulū

Capitulum cxxxvi.

Scorpio. Ex li. de na. re. Scorpio blandū et q̄si v̄gineū dī hr̄e vultū. ſʒ hʒ in cauda nodoſa venēatū aculeū quo pūgit et inficit proximāt͡e. Ferit āt obliquo ictu et ſine mora. nulloq3 momēto meditari ceſſat et occaſiones inuenire feriēdi. hol āt ab eo percuſſo putaſ remedio eē cinis eiꝰ potatꝰ cū vino. Solus inſectorꝫ ſcorpio caudaʒ hʒ. Duos hʒ aculeos: vt dicit Ari. Terra viuit. et i vere ouat et i autūno ſitr. Pariūt vinculos ouorꝫ ſpecie. quos cum pares deuorare voluerit. illi immunes ſūt q ſe clunibꝰ mřis ipoſnt. Porcꝰ niger ſi a ſcorpione pcutiſ pculdubio moriſ. Alteriꝰ vo coloris porcꝰ euadit ſiq̄s et nō ſp. ¶ Yſid. Scorpio v̄mis eſt terrenꝰ q potꝰ v̄miꝰ aſcribiſ nō ſpentibꝰ. Gloſa ſup Lucam. Ecce īngt dn̄s dedit nobis ptātē calcādi ſup ſerpētes et ſcorpiōes. Sūt enim ſcorpiōes q̄ cauda inſidianſ occulte: ſerpentes q dente ledūt apte. Ipſorūq3 venenatꝰ aculeus retro eſt timendus.

Operationes.

A ¶ Palladius. Scorpiōes exiſtimāt aliq poſſe fugari. ſi aliq ex eis vranſ in medio domus.
B ¶ Auic. in. ij. can. Sputū hois ieiuni ſcorpiones interficit. ¶ Item raph anus ſcorpioni ad
C uerſaſ. ita q ſi fruſtū raphani iponaſ ſup eū
D moriſ. ¶ Eius etiā aqua l hoc expta eſt. et fortior eſt. Si ſcorpio momorderit aliquem q ra
E phanū comederit nec ei nocebit. ¶ Auic. i. iiij can. Scorpionis punctura curatur p canones cōmunes. et per vaporationem cum ſale et milio. et ſimilibus.

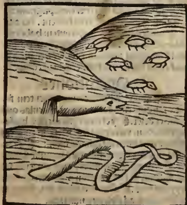

Capitulum. cxxxvii.

Seta. ſimultas. et ſoliſuga. Ex li. de na. rerʒ. Seta ē v̄mis: vt qdā dicūt: ſpēs a re nomen hn̄s. Eſt eni tenuiſſimus inſtar ſete. fere cubitalis lōgitudine durus et albꝰ: nihil differens vtraq3 extremitate quippe cui caput nō eſt. ſʒ ſpit vtrobiq3. hic in aqs corruptis nec tn̄ fetidis naſciſ. adeo durus eſt q vix pede pteri pōt. Huius veneni tanta vis eſt vt ab hoīe potu hauſtus elāguere eū et tabeſcere faciat donec cū diro cruciatu vita exuat. ¶ Ex Papia. Simultas eſt ꝑprie vermis in capite arietis. qui dum moueſ facit eū repedare. Ex eodem. Simultas eſt vermis in capite alalis cornua habentis. cōmouens eum ad feriendū cornibꝰ. ¶ Yſid. Soliſuga ipſa eſt muſaraneꝰ. Solinus. Sardinia qdem abſq3 ſerpentibus eſt. Sed qđ aliis locis ſpens eſt. hoc eſt ſoliſuga ſardis agris q̄ occulte reptat. et p imprudentiā ſup inſidentibꝰ peſtem facit huic incōmodo accidit herba ſardonia: quā de fluuiis fontanis pueniit largius iuſto. Hec ſi edulio fuerit deſcentibus neruos contrahit. deducit ora rictu. vt qui mortem intereant facie velut ridentium ꝛc.

Capitulum cxxxviii.

Poliator ae ſtella colubri. Ex lib. de na. rerūʒ. Spoliator colubri eſt vermis coloris aurei. q ēt viroꝛē ad vmbrā hʒ. hic paruus et in validus eū ſit anguem aſtutia decipit. et inde nomen accepit. Nam vbi colubrum ad eſtum cubare viderit p caudā eius aſcendens ad caput tranſcurrit. Cum q3 prius quaſi fricando permulcet: et demum

morsib⁹ carnes ei⁹ aggredif. anguis lesa fugit psecutor isegf: ac letali morsu isistit: donec inte riora cerebri penetret ac pcipui carnib⁹ satie tur. hic a qbusdā vermis aureus dr. Dicit au tem Arist. de vermibus coloris aurei. q̄ qñ na ti sunt primo gdē a parētib⁹ cibanf. deinde si ne cibo pmanēt dieb⁹ multis: ⁊ ita iacēt imo biles vt mortui videantur. Post tēpus aūt a natura pūrificati reuiuiscūt sibiqȝ pastum ad pa stum surgūt. Ex li. vt supra. Stelle figura ver mis est q nocte vt stella lucet. nūq̄ nisi magnis imbribus pueuit ⁊ serenitatē adesse signat hu ius tātus rigor est ut ignē tāgēs non alio mō q̄ glacies extinguat huius sanie si caro hois cōtacta fuerit capilli defluunt. Idqȝ qd cōta ctuȝ est coloreȝ in virorē mutat. hi vermes nil gignunt. nec est in eis mas vel femina.

Capitulum. cxxxix.

Talpa. Ex lib. de na. rerum. Talpa ē animal paruū. nigrū ⁊ cecuȝ de terra genitum. cōpluta ⁊ letulēta. Sed cor rupta. Huius pellis multoꝝ pilorum est ⁊ sua uis valde sed teterrimū colorē habet. In ter ra habitat. vermiuȝ esca viuit. in fame quoqȝ terrā comedit. ¶ Rudolphus. Talpa est aial cecuȝ quod dicūt ex terra simul ac pluuia crea ri. ¶ Ysidorus. Talpa dicta est eo q̄ perpetua cecitate tenebris damnata sit. Est enim absqȝ oculis semper terram fodit et humum egerit ⁊ radices subter frugibus comedit. quam gre ci afflata vocant.

Operationes

¶ Talpa cōbusta in puluerē ⁊ sparsa cū albu gine oui super faciē remediū est contra lepras. A

¶ Sanguis eius si super caput pilis nudatuȝ declinatur pilos redire cogit. B

¶ Actor. Fertur etiam q̄ cinis talpe combu ste valet contra fistulas. videlicet ad eius pu tredinem consumendam. C

¶ Haly. Sorices magni talpe si ponantur su per scorpiū percussionem sanat. D

Capitulum cxl.

Haurus. Ex libro de naturis reruȝ. Thaurus ē animal robustuȝ: ⁊ inter oēs bestias fotiales satis māsuetum. pterq̄ ad eas que rapacitate ceteris aduersā tur. hi simul adunate crebērrime pugnant: et in preliando linguas certas habent. dentib⁹ nil agunt. sed tm̄ cornubus. frontem habēt va lidam ad omne prelium. membraqȝ in eis for tiora sunt caput ⁊ collum. propter hec iuga li ganf eis in capite ⁊ in humeris sicut equis.

Operationes

¶ Esculapius. Thauricornu serpentem fu gat ⁊ sanguis eius eos interficit. maculas quo qȝ faciei delet. A

¶ Fel eius cum melle ⁊ balsa mo oculorum vicia curat. B

¶ Sepum eius cuȝ resina ⁊ cera duricias omnes mollit. C

¶ Me dulla eius cuȝ vino temperata tremulosos cu rat. D

¶ Fimus eius tumores atqȝ duricias sol uit. E

¶ Aui. Fel thaurinum psert vlcerib⁹ an re recentibus. F

¶ Etiā vlceribus ani. Fitqȝ ex eo linimentū ad dolorem matricis. G

H ¶ Dyascorides. Fel thaurinum mixto felle hircino. squinanticos curat.

I ¶ Vulnera et cicatrices sanat. mixtuz lacti dolores aurium mitigat. plusqz mixto lacte mulierum.

K ¶ Sanguis thaurinus diaforeticus est et malacticus. duricias soluit: et cataplasma adbibitus medetur &c.

Capitulum cxli.

t Tarandus est animal: vt dicit Plinius: cui magnitudo bouis e. caput magis ceruino ne ab simile: cornua ramosa. vngula bifida. villus magnitudine vrsorum. Cumqz libuerit sui coloris esse asini similis est. Tergori tanta duricia est vt toraces ex ea faciant colorem omnium arborum. florum fruticump. locorumqz reddit: in quibus metuens latet. ideoqz raro capitur. Hoc ergo animal extbarum mutat colores. nec aliud ex his que pilo vestiuntur: nisi in indis. et licaon. cui iubata traditur ceruix. Nam thoe quod est luporum genus longitudine procerius breuitate crurum dissimile. saltu velox. venatu viuens innocuum homini. habitum. non colorem mutat per hyemes hircus estate nudus. Actor hoc animal quod Plinius vocat tarandrum idem esse estimo. quod iuxta Solinum vocaui parandrum quod vitio scriptoris attribuendus puto. et que debeat ee littera capitalis. scilicet vtrum p vel t incertum habeo.

Capitulum: cxlii.

t Taxus in li. de na. rex. Taxus est aial magnitudine vulpis. hz crura breuia nec in vtroqz latere equalia. sz in sinistro breuiora. vn fit vt i folliculas rote qs attritiōe currus faciūt. positis pedib' dextri lateris valēter currat sicqz suos psecutores effugiat. Pellē hz villosā et satis rigidā albis nigrisqz pilis cōtextam. ¶ Ysido. Taxus est aial agreste magnitudinem fere vulpis hñs in corpe. sz humilioris stature qz tibias hz curtas. Piluz hz grisei coloris. cutem durā atqz sordissimā. dētes acutos. Et cū a canib' vel a ceteris aialib' infestat seipsū resupinat: et dentib' pedibusqz repugnat. Fert aūt huic vulpes quodāmō ee cōtraria. Vulpes eni nūq̄ sibi foueā parāt sed foueā taxi p dolū occupant. Cū eni cū exisse in de scit. ad introituz vadit: et ibi stercorat. sicqz taxo propter immundiciam locum deserente vulpes eum occupant.

Operationes

¶ Ex li. de na. rerū. Taxi sagina luna crescēte augef: decrescēte minuif. ita q si occidaf l vltimo lune defectu. nō inuenif hmōi sagina cōficiunt vnguenta. qb' sedanf renū dolores mēbrorūqz lesiones. et hoc mir q bestia lz ex vna pte sit medicinalis morsus tn eius plerūqz grauissim' e et exitialis. sz hui' rō e qz viui scabronib' et aialib' q in terra repūt ac venenu fera sūt iōqz dētes ei' ificiūt. A
¶ Escul. Adipe taxiōis i uncti febricētes sananf. B
¶ Cerebrū ei' cuz oleo coctū oēs dolores curat. C
¶ Eiusqz testiculi cū melle cocti libidinem accendunt. D

Capitulum. cxliii.

Ragelaphꝰ ⁊ Tragodita. Ysi. tragelapbia greco nolati sūt q̄ cū eadē spē sint vt cerui villosos tñ hñt armos vt birci: ⁊ pliris mēta birsuta barbis. q̄ nō alibi sꝫ ꝙ circaphasidē. Pli. Tragelaphꝰ ē eadē spē barbatū ⁊ amaꝝ villo distās quē tragelaphō vocāt: nō alibi ꝙ iuxta phasin amnē nascens. Delymādus. xi. li. Dictꝰ āt est tragelaphꝰ q̄si birco ceruus. Nā tragos bircus. laphos ceruus. Est aūt quātitate ⁊ forma ceruo simimus: sed villosos hꝫ armos vt bircus. Ex li. de naturꝫ. Tragodita sola īter bestias deiectis cornibus obliqua ceruice pascit. vt magis videatur berbā sic ore attractā secāt ꝙ alioꝝ aīaliū more carpe hꝫ enī cornua lōga. p̄ decliuū capitis: ⁊ maxillaꝝ ad terrā vsqꝫ depēdentia q̄ pbibēt eam in terra iuxta morem pascere.

Capitulum cxliiii.

Erredo. Bartbolomeus in libro de ꝓprietatibꝰ reꝝ. Terredines vocant greci lignorū vermes. eo ꝙ terendo edāt. Ex bumore āt corrupto in arboribus derelicto sub corticibꝰ arboꝝ ⁊ in medullis generant. maxime aūt in arboribus generant quādo i oportuno tpe arbores resecant vel plātāt ⁊ boc ē i plenilunio potissime. Terredo itaqꝫ ligni vmiculus i substātia est mollissimꝰ ⁊ idc tñ corrodit ⁊ cōminuit durissima ligna ⁊ subtiliorē puluerē ꝙ possit tinea facere. testudo.

Capitulum. cxlv.

Ynea. Bartbo. in lib. vt supra. Tynea est vestimentoꝝ vermis dicta ⁊ eo ꝙ teneat: ⁊ eo vsqꝫ vestibꝰ isideat q̄s corrodit: ⁊ ex vestiū corruptōe gignit. q̄. s. ve stis aliquādiu i aere grosso cōprimit nec ventu pfunditur ⁊ in puro aere libere nullatenus explicatur. insensibiliter autem panni in superficiem consumit: ⁊ cū sit sensibile animal. infra panni substantiam se occultat ꝙ vix vnquam videri oculis se permittit.

Operationes.

A ¶ Amara ⁊ odorifera tinee fugiūt ad vestes respsas talibꝰ de facili nō accedūt. B ¶ Et idō folia lauri. cedri ⁊ cypressi. ⁊ huiōi posita in cistis vel vestes ibi repositas ⁊ libros corrūpi a tineis nō pmittāt. C ¶ Constan. Est q̄dā scabies capitis q̄ ꝓpter suā tenacitatē ⁊ adberentiam tinea est dicta. De qua quere infra in tabula de infirmitatibus q̄lr sit curanda.

Capitulum

Capitulum cxlvi.

t Yrus. Ex li. de na. rex. Tyrus est serpens in partibus Hiericho circa solitudines iordanis. infestus auib⁹ ꝛ animalib⁹. maxime ouis auiuꝫ que cum ipsis auibus comedit. Huius carnes confecte cuꝫ quibusdam adinixtis omne toxicũ venenũ expellunt. quã cõfectionẽ tyriacam dicunt. Ferunt aũt nõnulli hunc ante passionem christi nullũ habuisse remediũ. maximeqꝫ fuisse hominib⁹ infestum. Ipsa vero die passionis vnum ex eis infestissimũ: circa partes hierusalem casu fuisse cõprehensum. ꝛ ad christi latus fuisse cruce suspensũ atqꝫ ex illo die totũ illud serpentis genus accepisse virtutem cõtra omne venenũ.
¶ Actor. Tyrus idem esse fertur quod vipera. Nam ꝛ autores in medicina loquentes de carne serpentina vel tyriaca conficienda raro vel nunquã de tyro sub hoc noĩe faciunt mentionem sed de vipera. A tyro vero de nominatiue dicitur tyriaca.

Operationes

A ¶ Auicenna in canone. v. Tyriaca affarath idest a morte liberans sublimior est ꝛ medicinarum compositarum. propter multitudineꝫ sui iuuamenti proprieqꝫ in venenis que sũt ex puncturis vel morsibus; vt serpentium et scorpionis ꝛ canis rabiosi.

B ¶ Ex libro de naturis rerum. Tyriaca cũ ex tyri carnibus adinixtis quibusdam fit confecta omne aliud venenum extinguit: sed cõtra venenum ipsius tyri nihil prodest.

Capitulum. cxlvii.

t Ygris. Ysid. Tygris vocata ẽ ppter volucrem fugã. sic eni nolant Persi ꝛ Indi sagittã. Est bestia varijs distĩcta maculis virtute ꝛ velocitate mirabilis: ex cui⁹ noĩe tygris fluui⁹ appellaẽ eo ꝙ rapidissimus sit oĩum fluuiorũ. Has aũt magis hircania gignit. Phisiologus. Est aũt tygris aĩal seuissimũ ꝛ incomparabili rabie seuiens precipue quando raptis catulis insequitur venatores. ¶ Plinius. Tygris totus fetus qui semper numerosus est ab insidiatore rapitur.

Capitulum. cxlviii.

Ortuca & Taranta. Ex li. de na. rerū.
t Tortucā de genere serpentiū quidā esse volūt. veneno qdē in vita caret: sz nequaq̄ post mortē. Nam renes eius: vt dicit Ambrosius: si qs post mortē nudo pede calcauerit veneno statī inficit. Est autē duorū pedū. Caput hīs vt bubo. caudam vt scorpio. duob⁹ scutis durissimis qua si testis tegit quibus adeo se induit vt difficulter etiā validissimis ictibus perimi possit. Ouat vt gallina: sed oua ei⁹ ad comedendū sūt nociua. Tortuca femina: vt dicit Aristo. nō hȝ nisi vnā viā exitus superfluitatis. quāuis habeat cōtra oluȝ alaliū naturā habētiū: plumas aut squamas aut corticē. Nam ista oīa nō habent vesicam. Auctor. Tortuca dī et testudo. q̄z teste tegminibus adoperta est in caverne modū. Marū plurime sunt aq̄tice. de qb⁹ iam dictū est. Quedā vero terrestres. q̄ & siluestres dicunt nec sūt venenose: sed ab hominib⁹ comedunt. ¶ Phisiologus. Tarante serpentes sunt modice quātitatis a quibus puncti vehementer angustiātur. Et nisi tiriaca eis subueniatur quandoqȝ anxietate moriuntur.

Capitulum cxlix.

Rogodice. Albert⁹ i li. de na. alaliū.
t Trogodice sūt alalia quedā longissima bñtia cornua a capite ante mamillas vsqȝ ad terrā descendentia. ceruices āt lōgissimas. & iō incuruata & inflexa ceruice longitudine capitis & cornuū i terra positis ita q̄ frons tota in terra iacet pastū cōtra oēm morē sumētia: q̄z aliter pasci non pñt ,ppter suorum longitudinē cornuum: & iō pasci nō pñt nisi lōgis herbis que potius secare videntur q̄ a radicib⁹ mordere sicut alia alalia faciunt.

Capitulum. cl.

v Acca. Aristoteles. Vacca est alal māsuetū & iracūdie pauce: multe vero insipientie. Huius renes in aspectū q̄si compositi sunt ex pluribus paruis renibus: ventres hȝ multos: vt cibi compleant vsus: & qd diminuitur ex eo ,ppter digestionē hȝ ventrē post aliū. Primus ergo venter cibum recipit crudum. secūdus digestum. tertius iam digestione melioratū. quartus vero bene digestuȝ. Cornua vacce si calefiant in oēm partem declinant. Cornua feminarum sunt fortiora cornibus masculorum.

Operationes

¶ Auicenna in. ij. Can. Vaccinū fel fortius ē ceteris fellib⁹ quadrupedū. ¶ Ponitur i emplastris ad vulnera q̄ sunt herisipila. dolorisq̄ vehemētis. ¶ Crura vaccina. idest ossa crurū adusta fluxū sanguinis abscindūt & solutiones ventris. ¶ Stercus vaccinum est ex his q̄ dātur pulmoni & ptisi & similibus. Ex eo fit emplastrum super ciaticam. A B C D
¶ Item cum aceto super excituras calidas positū sedat eas. Conuenit etiam apostematib⁹ que post aures sunt. E
¶ Colla de corio vaccino linita cum aceto super impetiginē & scabiem excoriabilē cū nō est vehemētis ,pfunditatis confert. ¶ Similiter & linita cum melle & aceto sup vulnera: adusta & lota F G

H et lota valent ad curationem lendium. ¶ Ha ly. Sanguis vacce si sup vulnus infundatur
I sanguinē stringit. ¶ Aristoteles. Vacce cornua si calefiāt in omnem: vt dictum est: partem declinant: ⁊ siquidem vnguantur cū oleo ac pice valent contra pedus ⁊ contra niuis no-
K cumentū. ¶ Plinius libro vicesimooctauo. Vaccinum etiam iecur cyliacis atq̄ dissinte ricis medetur.

Capitulum cli.

V Eruex. Ex lib. de natu. rerū. Veruex siue aries habet cornua in modum circuli replicata: quibus gregem defendere nitit. Ex naturali feritate dextro pede terrā percutit: quādo irascitur aut stupet vel timet: ⁊ hoc maxime amoris tēpore p dimidium annum iacet sup vnū latus. ⁊ p dimidium sup aliud. ¶ Isidorus. Veruex a viribus dictus est q̄ ceteris ouibus sit fortior: vel eo q̄ sit vir: idest masculus: vel q̄ vermes in capite habeat. Quorum excitati prurītu seinuicem concutiunt: ⁊ pugnātes cū magno impetu feriunt.

Operationes.

A ¶ Adeps veruecinus silez hʒ vtutes porcino.
B ¶ Stericas aut ani causas vtiliter curat: et combustus opitulatur.
C ¶ Fel veruecinum lanis adhibitum ⁊ in vmbilico positum ventrem soluit infantium.
D ¶ Fimus veruecinus cum aceto vt cataplasma impositus maculas nigras emēdat: nascētes clauos corporibus tollit.

¶ Ignem sacrum impositum curat. Cū cera ⁊ oleo mixtus combustionibus medetur. E

Capitulum clii.

V Esontes. Albertus in lib. de natu. alalium. Vesontes alal est boui simile. collū habens fetosum ⁊ iubas vt equꝰ tā ianis ptinacitatis ⁊ trūculētie: vt captū domari vix vel nunq̄ possit.

Capitulum cliii.

V Itulus. Isidorus. Vitulꝰ ⁊ vitula a viriditate dicti sūt. i. a viridi etate sicut virgo. Vitula ergo parua ē: ⁊

nondum enixa. Nā enixa iuuenca est aut vacca. Iuuencus autem dictus eo ꝙ iuuare incipiat hominum vsus in excolenda terra: vel q2 apud gentiles ioui semper nisi iuuencus imolabatur: nunꝗ taurus. Nam in victimis etiā etas considerattr. ¶ Aristoteles. Vituli post vnius annum castrandi sunt. Alio quin parui erunt. Castrati uero diutius uiuunt.

Operationes.

A ¶ Plinius in libro. xxviij. Omnes quidē medulle molliunt explent ꝛ calefaciunt. Inter ceteras autem laudabilis est uitulina.

B ¶ Sepū quoq3 uitulinum capitis ulcerib⁹ cū sale ratum laudatur utilissimum. Podagricis quoq3 prodest ꝛ articularijs morbis.

Capitulum cliiii.

V Ipera. Auicēna. Vipere sūt serpētes habētes capita plana ꝛ lata: collum minutum ac subtile valde: quorum caude curte sunt strepitum facientes ac sonitum in incessu. Capiuntur autem a medicis in fine veris ꝛ principio estus: vt inde trocisci fiāt. quibus tamen nō omnes cōueniunt vipere sed flaue ꝛ de flauis femine. Ite3 in secundo canone. Vipere post hyeme3 de cauernis egredientis: oculos suos super feniculum fricant vt illuminentur. Vrina hominis vtiliter effunditur super morsum vipere: propterq3 vipere petrose. Ex libro de naturis rerum. De vipera dicit Phisiologus: ꝙ habet faciem humanam vsq3 ad vmbilicum: ab vmbilico vero vsq3 ad caudam Cocodrilli figuram. Meatus digestibilis quasi foramē acus est. Et ideo more viperarum ceterarum concipere non potest sed tantum per os.

Operationes.

¶ Dyascorides: Adeps viperinus suffusiones oculorum ꝛ obtusiones ꝛ caligines mixta cedria tanti ponderis ꝛ melle actico ꝛ oleo veteri curat. Alarumq3 pilos inunctis nasci nō sinit. A

¶ Ex libro de naturis rerum. Vipere valent contra omnium serpentiu3 ictus: vt dicit Plinius. B

¶ Tunica eius quem proijcit cum innouatur in vino cocta dētibus ꝛ oculis medeť. Adeps eius caliginem oculorum tollit. C

Capitulum. clv.

V Nicornus ꝛ Varius. Isidorus. Vnicornus est animal paruum: sed corporis fortitudinem habens: crura breuia ad suam magnitudinem. ferrū non timet in excelsis montibus vastissimisq3 solitudinib⁹ commoratur. vt supra latius habetur. ¶ Isidorus. Varius ē bestiola de genere piroli: paulo amplior ꝙ mustella. In arboribus habitat ꝛ fetus facit. a re nomē habet. In ventre nāq3 candidus est: in dorso colorem habet cinereu3 eligantem atq3 spectabilem barū pellibus in ornatu vestium gloriantur homines vtriusq3 sexus: ipsa tamen bestiola minime gloriatur i pelle propria: nec dum in aliena.

Capitulum. clvi.

Uro

v Ro. Isidorus. Uri sunt boues agrestes adeo fortes vt arbores τ armatos milites in cornibus eleuent. Ideo vri dicti sunt apoton orion idest á montibus. Sūt boues autem agrestes in germania habentes cornu in tantum protensa: vt regiis mensis in signi capacitate ex eis gerule fiant.

¶ Helynandus libro vicesimosexto. In hyrcinia silua germanie sunt vri. Hi sunt magnitudine paulo elephantos: specie τ colore τ figura tauri. Magna vis eorum est τ magna velocitas neqꝫ homini neqꝫ fere quam asperxerint parcūt. Hos studiose foueis captos interficiūt.

Capitulum clvii.

v Rsus. Ex lib. de naturis rerū. Ursus dicit̃ quasi orsus scilicet ī vētre: sed extra cōplexus. Et hoc ideo: qa p̄ natura parturit̃: vñ lingendo īformatur. Est aūt vrsus aīal seuuꝫ nimis deforme mēbris. ¶ Aristoteles. Ursus ē aīal hñs dētes superius: τ vnū vētrē inferius: ac post vētrē īcestinū sicut τ lupus. Est aūt in aliqbus animalib⁹ vēter maior: vt ī porco τ vrso. Manifestū est aūt ꝙ vrsus agrestis hyeme latet: sꝫ vtrum hoc faciat propter frigiditatem an ꝓpter aliud questio est. Mares autem τ femine in tempore illo pingues sunt valde: ita ꝙ ō facili moueri non possunt. ¶ Isidorus. Ursi caput est inualidum: sed vis maxima est in brachijs τ lumbis. Unde τ interduꝫ erecti īsistūt. ¶ Ambrosius. Ursis angustiora colla data sunt: qꝛ non pascuntur herbis in terra sed carnes animaliū comedūt. ¶ Alexander. Ursus quodā īmurmure vtens: pedes fugit tanꝙ alimenta quedam sumat ex eis. ¶ Solinus. Ursi coeūt sicut quadrupes alij: sed apti amplexibus mutuis velut humanis coniugationibus copulantur. Desiderium veneris hyemis suscitat. Secreto honore mares grandes reuertētur. Et in eisdem licet foueis: partis tamen ꝑ scrobes secubationibus diuiduntur. Uteruꝫ dies tricesimus liberat.

Operationes.

¶ Isaac. Ursina caro viscosissima digestioniqꝫ inobediens: pessimum dat nutrimentū. Unde plus pertinet medicine ꝙ cibo. A

¶ Phisiolog⁹. Fel vrsi calidū est τ siccū. Ualet ꝫ epilētiā τ paralisim. Debet autē fel cum folliculo suo ab epate separari: τ ita suspendi τ desiccari: per duos annos seruatur. B

¶ Esculapius. Si oculos vrsi eradicaueris τ supra sinistrum hominis adiutorium ligaueris eius quartanam mitigabunt. C

¶ Auicēna. Adeps vrsi confert alopicie. D

¶ Dyascorides. Dicit̃ adeps vrsi capillorꝫ incremētis p̄stare τ alopicias emēdare: vel vrsinū vel electuariū datū epilēticis medetur. E

¶ Item lanis adhibitum τ in vmbilico positum: infantium ventrem soluit. F

¶ Actor. Ut aūt dictū est supius iuxta Plinū. Ursi primis dieb⁹ quattuordeciꝫ graui sōno p̄mūtur. Tūcqꝫ mirū īmodum vterno pinguescūt. Et illi sunt apti medicaminibus. G

¶ Adipi contraqꝫ capilli defluunt tenaces. H

Capitulum clviii.

v Vncia. Jsido. Vncia ē aīal seuissimū: non altius cane sed longius corpore: canib⁹ inimicū valde. predā non comedit: nisi cum in altū portet: sed qñ ad arborē venit ad supremū eū ramū defert: eāqꝫ pendendo comedit. Cū aūt in calore coit⁹ existens aliquem vulneraverit: mures super ipsū conueniunt ac sup eū mingunt ⁊ moritur. Vnde quidam ab ea vulneratus se per barchā in mari portari fecit: ⁊ mures ad mare venerunt vt ad eū accederent: sed propter mare nō poterant. Huius aīalis fel mortiferum est.

Capitulum clix.

v Vlpis. Jsidorus. Vulpis ē aīal dolosum. villos habet vberes ⁊ altos, caudamqꝫ magnam: fertur autem ꝙ vulpis nunq̃ facit sibi foueam: sꝫ foueā taxi dolose occupat. Cūqꝫ enim scit taxū exisse de fouea accedit ad introitū: ⁊ ibi stercorat: sicqꝫ ꝓpter immundiciam fugit taxus: ⁊ vulpis occupat locum ei⁹. Hanc insequunt venatores propter pellem: non propter carnes que sunt inutiles. ¶ Aristoteles. Vulpis est animal ingeniosum ⁊ malarum operationum: habet virgam ex ossa: coit ad terram ꝓiecta. Ursus ⁊ kyrokos auis: scilicet vncorum vnguium cum vulpe pugnat: quia carnē mādicāt: Tirus autem ⁊ vulpes amicantur: amboqꝫ in cauernis terre manēt. Vultur quoqꝫ vulpē deprehendit. ¶ Ambrosius in hexameron. Vulpis est animal odio dignum propter rapinam: despectum propter infirmitatem incautum sue salutis dum insidiatur alienis.

¶ Ex libro de naturis rerum. Vulpis est animal fetidum: maximeqꝫ in ore: ⁊ etiam a posteriori parte imminente mortis periculo. Succum qui de pino fluit in cibum sumit. sicqꝫ salutem recuperat: ⁊ cuum vite in longum protendit. ¶ Constantinus. Vulpis in fame pre angustia latratus canum imitari dicitur. hoc est cū esurit. nec inuenit quod manducet. fingit se mortuam: ⁊ resupina flatū attrahit lingua protracta: tunc aues incaute descendentes quasi ad cadauer: aperto suo ore rapit: deuoratqꝫ ⁊ consumit.

Operationes.

¶ Haly. Vulpis si cum oleo decoquatur oliue oleū hoc nodis ⁊ duricie que fiunt ex artetica prodest. ¶ Adeps vulpis cum oleo sisami: A
idest yreos liquefactus aurium dentiūqꝫ medetur doloribus. ¶ Auicēna. Vulpes ī aque B
cocta ⁊ embrocata iuncture dolorose confert vehementer. Adeps eius in aurem distillatus sedat dolorem eius. C
¶ Ad hoc enim euacuatiua est valde. D
¶ Jtem eius pulmo siccus confert asmaticis valde. Pellis ei⁹ calidior est ceteris: ⁊ hac iuuantur humectari ꝓpter eius resolutionem. E
¶ Testiculus vulpis calidus ē in p̄lo ⁊ humidus in ipso: ⁊ est in eo humiditas superflua. F
¶ Confert spasmo ⁊ thetano q̄ sunt in posterioribus ex paralisi: facit appetitum coitus. G

Capitulum clx.

Yber

y

Ber. Plinius libro. viij. Ybices ſiue capre ſunt animalia de caprarum genere pernicitatis mirande. Q̄q̄ onerato capite cornibus vaſtis: gladiorumqȝ vaginis: in hoc ita ſe librant vt tormento aliquo rotati in petris potiſſimum: ⁊ monte aliquo in alium trāſilire cupiētes: atqȝ recurſi pernici quo libuerit exultant. ¶ Ex libro de naturis rerū. Yber eſt animal paruum velociſſimum: in capite vaſtis cornibus oneratum: in petris commorātur: ibiqȝ fetus faciunt.

Capitulum clxi.

y

Ebneumon ⁊ yppotamus. Jſidorus. Ycbneumon grece vocatur: eo ꝙ odore ſuo ſalubria ciborum ⁊ venenoſa prodant. De quo Dracontius ait: Precidit ſuillis vim cuiuſcunqȝ veneni. Dictus eſt autem ſuillus a ſetis. Hic etiam ſerpens inſequitur: qui cum aduerſus aſpidem pugnat: caudā erigit: quā aſpis maxime incipit obſeruare quaſi minantē. ad quā cum vim ſuam tranſfert corripitur. ¶ Ariſtoteles. Ycbneumon cum videt ſerpentem qui dicitur baſcos non pugnat cum eo quouſqȝ clamat adiutores. Et quia timent a morſu ſerpentis: intrant aquam ⁊ poſt arenam: deinde cum ſerpente pugnant. ¶ Ex libro de naturis rerum. Yppotamus in terra naſcitur: licet in aliquis ſicut in terra potēs ſit ⁊ habitet. Caudam habet tortuoſam: dentes pruriginoſos: dorſo ⁊ hinnitu ſimilis equo: de quo ſupra plenius dictum eſt.

Capitulum clxii.

y

Dra. Jſidorus. Ydra dicitur draco multorum capitum: qualis fuit in lerna palude prouincie. Archadie. Hec latine excedra dicit̄: eo ꝙ vno ceſō tria capita excreſcebant: ſed hoc fabuloſum eſt. Nam conſtat ydram fuiſſe locū euomentem in quo vno meatu clauſo multi erumpebant. Quod Hercules videns loca ipſa excuſſit: ⁊ ſic aque meatus clauſit. Nam ydra ab aqua dicta eſt. Ydros autē eſt aquatilis ſerpens: a quo icti obturgeſcunt. Cuius quidam morbum boum dicunt. eo ꝙ ſimo bo-

tis remedetur. ¶ Ex libro de naturis rerum. Est autem ydros: vt scribit Plini⁹: pulcherrimus anguium in orbe terrarum. Fabulose vero dicta est ydra serpens: cuius cum vellet caput Hercules amputare statim duo subcreuerunt: ⁊ sic semper amputatis quibusdã alia statim subcreuerunt.

Capitulum clxiii.

ʒ Ubro. Ex libro de naturis rerũ. Zubro est bestia de genere taurorũ siluestriuʒ fortissima maximaqʒ vtpote quindecim cubitoꝝ lõgitudinis. Tãte quoqʒ velocitatis est vt stercus: qđ cum impetu egerit: retroacta in cornibus recipiat: ac longius post terga proijciat: hoc itaqʒ stercore egesto largissime persequẽtes canes excecat atqʒ debilitat: ⁊ penitus inutiles reddit. pilos habet subnigros: cornua maxima triuʒ cubitorũ ampla supra modũ: ita vt ad mẽsas diuituʒ gerula fiãt potuũ. Cũ ergo boleʒ aut caneʒ obuiuʒ habuerit in cornibus subtollit eũ: ⁊ tãdiu in altuʒ proijcit: iterũqʒ in cornib⁹ recipit donec penitus interimat cõquassatuʒ. Hanc quidaʒ propter eius velocitateʒ dicunt esse tygridem sed falso. Nã tygris est bestia satis modica: ⁊ habitat in oriente. Hec auteʒ reperitur in Bohemia.

Capitulum clxiiii.

ʒ Ilio. Albertus in libro de naturis animalium. Zilio animal est quantitatis lupine: nimiuʒ crudele: in mortem hominum ⁊ aliarum bestiarũ: hoc animal imitatur voces bestiarum ⁊ hominum in cõdensis. Zilio vocans vt homines sequentes deuoret: ⁊ simili ingenio deuoret canes: canum latratus imitans. Est autem hoc animal compositum ex hyena ⁊ symia que mari cõmorion vocatur: ⁊ intrat in sepulchra: ⁊ cadauera comedit mortuorum.

¶ Hec igitur de natura animalium quadrupedum ⁊ alijs in terris morantium sufficiant: quia siqua alia sunt facile ex antedictis agnosci possunt.

Prologus

Prologus.

Xpeditoqȝ tractatu scd̄o de ꝓprietatibus videlȝ aīaliū ī terris vitaȝ ducētiū. Restat nūc ī tractatu tertio dicere aliqua de naturis auiuȝ: vt ipsis sicut ī ceteris creaturis dei magnalia extollantᷣ. Ideoqȝ adiuuāte christi clemētia. de auibꝰ dicturi ⁊ volatilibꝰ iuxta ordinē alphabeti. pmo de aq̄la ī initiū sumamꝰ.

Capitulum .i.

Quila. Isido. Aquila ab acumine oculoꝝ vocata. Est eni tāti cōtuitꝰ vt cū sup maria īmobili pēna ferantᷣ nec humanis pateat obtutibus de tāta sublimitate pisciculos natare videat. ⁊ instar tormēti descēdens raptā p̄daȝ pēnis ad littus ptrahat. Nā ⁊ ꝯ radium solis ferᷣ obtuitū nō flectere. Unū ⁊ pullos suos vngue suspēsos radiis solis obiicit: ⁊ quos viderit īmobilē tenere aciē vt dignos gr̄e cōseruat si quos vō flectere obtutū q̄si dgeneres abiicit. Iorath. Aq̄la ē auis magna ⁊ regalis. De q̄ dr̄: ꝙ vbicūqȝ viderit ex alto serpente magno stridore oppressuȝ vnguibꝰ laniat: ⁊ postq̄ extracta de viscerībꝰ venena mortifera decerserit: adhuc fauciū deuorat. ⁊ virus qd̄ inerat extinguit: veneno calore decocto. hoc quoqȝ experimēto aut cōtristatᷣ aut gloriatᷣ. Aq̄le vnaȝ sedē ⁊ vnū nidū sp hn̄t. Ex li. de na. re. Aq̄la altissimis arboribꝰ nidificat: vbi mala bestia nō accedat: pullosqȝ caute custodiēs nō relinquit donec se ipsos ꝓtegere sciāt ac valeāt. Itaqȝ ꝯ draconē vel hoīeȝ vel aliud aīal si eos turbare vel rapere voluerit: mira aīositate pugnat: seqȝ mortis picul'o ꝓ eis exponit quos ēt in humeris subtollit: vt eos ꝓuocet ad volatum. docet ēt eos lābere sanguinē. lapidē etbitē hȝ in nido: q̄ velut p̄gnās fetū hȝ intꝰ lapidē minutum sanantē. ⁊ hūc cōtra calorē nimiū: quem hȝ aq̄la naturaliter: ī nido hȝ ne depereāt oua decocta calore nimio. Huic enim lapidi calor ignis nocere nequit. Dicūt ⁊ alii ph̄i ꝙ duos lapides p̄ciosos noīe indes ī suo nido collocat sine q̄bꝰ parere nō pōt. Aq̄la multis diebꝰ ieiunat. adultos pullos persequitᷣ: longe fugans emulos scȝ rapine. Ex libro vt supra. Est eniȝ aquile pessimū genꝰ qd̄ pullos suos ante tēpꝰ expellit tedio nutriēdi. Nō aūt hec est ꝺm Aristo. q2 post acubationē adeo debilitatᷣ: vt venari nō possit. Etiā vngues eius incuruantᷣ vt p̄dam tenere nō valeat. Albescūt ale et aggrauantᷣ vt vix possit volare. Aq̄le pulli sine clangore sunt ⁊ sine murmuratiōe. Est aquila grādis ī septētrione habitās duo faciēs oua semp vt dicit Pli. in cacuminibꝰ ramoꝝ suspensa. captoqȝ lepore vel vulpe minutatim ei corium detrahit. ⁊ oua sua in illo inuoluit. ac sub calore solis ponit. itaqȝ relinquēs ea nō cubat. Sȝ quousqȝ naturali maturitate frāgantur expectat. In egressu vero pulloꝝ redit: ⁊ tunc eos vsqȝ ad robur pfectuȝ nutrit. Actor. Aq̄la est auis magna ⁊ nobilissima. vtpote auiū regina. q̄ cū senecta grauatᷣ sup oēs nubes in sublime volat. ⁊ calore solis oculoꝝ eiꝰ caligo cōsumitᷣ. ⁊ mox īpetu cū ipso caloris estu descēdens aq̄s frigidissimis tertio īmergitᷣ. indeqȝ resurgēs statim nidū petit: ⁊ inter pullos iā robustos ad p̄dā ī qualitate frigoris ⁊ caloris quasi q̄dam febre correpta. quodā sudore plumas exuit. fouiturqȝ a pullis suis ⁊ pascitur: donec pennas plumasqȝ recuperamus innouetur.

Operationes

¶ Aquile fel cū melle suffusos sanat oculos. A

¶ Pli. lib. xxix. Oculis inuncte aq̄le cerebro aut felle cum attico melle: claritatem visus dicunt restitui. B

¶ Item in eodē li. Aq̄le felle: q̄ diximus pullos ad contuendum solē experiri; mixto cū melle inunguntᷣ nubecule ⁊ caligationes atqȝ suffusiones oculoꝝ. C

¶ Idē in li. xxx. Lumboꝝ quoqȝ dolori pedes aq̄le in auersuȝ a suffragine euulsi alligantᷣ. dexter quidē doloribus partis dextre. sinister quoqȝ leue. preterea morbo regio resistit cerebruȝ aquile in cyathis vini tribus. D

Capitulum ii.

Chacus ex auibus paradisi: ⁊ auri-
a frigius. Isid. Achacus de quo legit in Leuitico: est auis ignota etiam peritis iudeorum. Ex libro de naturis rerum. Aues paradisi vulgariter sic appellantur: nõ quia de paradiso sint: sed ob insignem pulchritudinem. tanti nanqꝫ sunt decoris ⁊ glorie vt nullus eis color credatur deesse. Magnitudo earum est vt anserum. Uox ita dulcis ⁊ pia vt excitare possit in homine deuotionem ⁊ gaudium. Si quando vero capta fuerit ⁊ illaqueata gemit: nec cessat plangere donec reddita fuerit libertati Super flumina nyli libenter habitat: ⁊ raro alias reperitur. Sunt ⁊ alie aues in eisdem partibus eodem modo appellate fusci coloris ⁊ subrutili miores ꝙ monedule. Aues autem paradisi vocantur: quia nescitur vnde veniant: aut quo vadant. Non enim coit⁹ earum videtur. sed certis temporibus aggregate terras quas inhabitabant transiture relinquunt: ⁊ sic recedunt. Actor. Aurifrigius est auis sic dicta: quasi auram frigiam sequens. Habet vnum pedem cum vncis vnguibus ad predandum. alterum vero latum ad natandum. Giro multiplici vtitur in aere: nunc more ludentis: nunc more insidiantis vsqꝫ dum predam in aquis cernens: impetuose descendit. altero pede predam rapiens. altero natante rapiente adiuuans.

Capitulum iii.

Chantis. Ex libro de naturis rerũ:
s Achantis est auis parua: sed fecunda. Nam duodenos simul facit pullos. herbarum pabulo reficitur: ⁊ ob hoc odiosos habet equos quos vbi pascenti sibi superuenire viderit ⁊ herbas diripere: fugit et vindicat se vltione qua potest. Eorum hinnitus ꝑ prius vocibus imitans ac deridens. Plinius lib. x. Achantis intantum odit auem egithus vt non coire credant sanguinem eorũ. Actor. Achantis iuxta Isido. ipsa est qui apud nos vocatur carduelis. De quo etiam dicetur inferius.

Accipiter

a Accipiter. Ex lib. de naturis rerū. Accipitrum quattuor sunt genera. Primum est corpore magnum: domabile multum: oculis variis perlucidis: bilari vultu grosso pede: longis vnguibus: deliciose comedens: omnes aues inuadit: nullā timet. Scdm genus est priore minus: quod aliā dicere possumus: alas babens grossas fm quantitatem sui corporis breues & vngues grossos: & oculos magnos & obscuros, non cito mansuescit: & iō pluribus odiosum. Anno primo domationis parum valet secundo plus, tertio imitatione aucupat satis bene. Tertium genus est nisus paruus quidem aliorum respectus: sed tamen velox: cito mansuescit: & delicate nutriri vult: & leuiter aucupat. Quartum genus est frogellus: quem musectum dicimus: multo quidem minor sed colore consimilis, sicut nisus accipitri consimilis est in dispositione babitus & colore. Hec auis cito mansuescit & delicate enutriri vult: ac leuiter aucupat: velox ad volatū. Phisiologus. Accipiter auem quam ei sors contra noctem offert: & tota nocte sub pedibus tenet. Sed illam veniēte sole & famelicus auolare permittit. Et etiam si eandem alias obuiam venientem babuerit: non persequitur. Accipiter colorem oculorum mutat & rostrum. Pauis eum necat fm Augustinum. Aristoteles. Accipiter in altissimis montanis nidificat & comedit auium corda quas capit. Congrediens cum aue que dicitur Rokie conuincitur. Ipsa tamen pugnam non incipit. Fel babet in epate & in testino tm̄ sicut & miluus. Eterqꝫ cubat. xx. diebus. Pulli accipitris pingues sunt: & bone carnis valde. Vultur admiscetur in coitu cum accipitre masculo. splen paruus est in auibus calidi ventris sicut in accipitre et columba & miluo.

Operationes.

A ¶ Plinius libro. xxviii. Accipiter in rosaceo decoctus ad omnium vitiorum in oculis accidentium inunctiones putatur efficacissimus: similiter & fimi eius cum attico melle.

B ¶ Idem in eodem. Fimus cencbradis accipitrum generis ex melle oculorum albugines extenuat: & oculis claritatem facit.

C ¶ Ex libro empirices Esculapii magistri Hypocratis. Adeps accipitris si teratur in oleo. Antio quoqꝫ inde facta caliginem oculorum tollit.

Capitulum. v.

a Eriopbilō Ex li. ō na. re. Aeriopbilō ꝗ si amatrix aeris dicta vulgariter aelyō appellata: ē auis nobilissima paulo maior aqla. volatu potēs & alis velocissima: pēnaſ bꝫ subrufas: caudāqꝫ lōgā: vngues ac rostrū & crura marsa. aeris ferēa sbabitat lrm̄ vt vix vnq̄ vel par i terra residcat aut qescat. super nubes quoqꝫ freqnti⁹ eleuaſ ita ꝙ videri ñ pt abbōie: cibiqꝫ capit i aere. & h̄ quoqꝫ pdātius auiū more. Cui si sc auis obuiā in aere tulerit mor ab eo corripit: & ō sūmo aere i terrā deiicitur: nec ab bōie videri pt qs eā ab aere occisaꝫ deiecerit. Hec auis dū adbuc in pullo ē. & nec dū cognoscit se ab bolb⁹ capiſ: & dōesticaſ ad eaptura istruiſ. Hec auis capriolos & binnulos capit vnguib⁹ laniatiōe. Socialiter aūt duo & duo volāt: captāqꝫ predam diuidunt.

Capitulum: vi.

Gocbiles et alauda. Isido. Agocbiles arabice di. latine caprimulg⁹. Est enim auis orientis magna: q̄ duo vel tria facit oua. Capras lacte irriguas petit carum māmillis se supponēs rostro lato. lac ex eis velut capreolus sugit: sed ex tunc in eis lac annihilat: earumq3 māmille desiccantur. Dicit etiā Plinius q cadē suctione capre visum pdunt. Lector de eadē inueniat inferius s capi. xxii. Actor. Alauda est auis parua ob⁹ nōta suo modulamine cant⁹. In estate incipit in aurora quasi nuncians ortum diei. In hyeme vero capitur precipueq3 tēpore niuis. Ex lib. de natu. re. Alauda ē auis a laude dicta: quia mira iocunditate pennis exertis in aere vocis modulamine letioris temporis aure congaudet. Nā obnubilato vel pluuioso celo vix aut nunquā canit. Sedens in terra vix aut nunq̄ cantet: sed in ascēdēdo canit: paulatī quidem ascendit. sed instar lapidis subito descendit cātando.

Operationes

A Rasi in almansore. Caro alaude que pileata dicitur ventrem constringit.

B Eiusq3 ius ventrem fluere facit.

Capitulum vii.

a Alietus. Actor. Ex generibus aquilarum alietus tm̄ in pluuios etiam percutiēs pullos suos. subinde cogit auersos intueri solis radios. Et si q̄ꝗ ex eis conniuentem humectantemq3 idest lachrymantem animaduerterit ipsū e nido velut adulterinū atq3 degenerem precipitat. Illum vero cuius acies firma contra steterit educat. Est autem alietus volucris oculorū acie clarissima sese ex alto liberans. visoq3 in mari pisce: preceps in eū ruens: ac discussis pectore aquis rapiens. Alieti situ nō habent genus: sed ex diuerso aquilarū coitu nascuntur. Rudolphus sup Leuiticum. Alietus rapina pascitur: sed quia virib⁹ destituitur: minoribus tantum auibus quib⁹ preualet infestus est.

Capitulum viii.

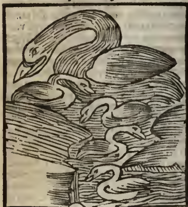

a Altion. Ambrosi⁹. Altion ē auis maritana: que in littorib⁹ fetus suos edere solet. Nam in barenis oua sua deponit. medio fere hyemis qn̄ maxime mare insurgit: et littoribus vehemētior fluctus illidit. qua excubante mare subito mitescit: et omnes ventorum procelle cadunt. Fouent autē oua septem diebus: tunc pullos educit: quos aliis septem diebus enutrit. Vñ hos. xiiii. dies nautę presumpte serenitatis obseruant quos altionides vocant eo q altione fouente vel enutriēte fetus nullos procelle motus horrescant. Ex libro de naturis rerum. Altion est auis minutissima in mari habitans et fetus faciēs. Aues quedam domestice: vt gallina et columba: indiscretis temporibus fetus faciunt: quoniam ab hyemis intemperie tute sunt. Hec autem sola inter aues siluestres hyemali tempore fetificat. Huius nidus ferro nequit incidi: sed ictu valido frangi. Dicitur q altion quasi ales oceani: eo q in hyeme in stagnis oceani nidos facit et pullos educit.

Capitulum

Capitulum ix.

Nas. Ex libro de na. re. Anas ē auis aliquātulū maior gallo. Mas caput ⁊ collum viridis coloris habet. rostrū vero latum ⁊ alas albo viridi nigroqꝫ distinctas. Torquem habet album circa collum: pedes ruffos ⁊ latos quibus ī aquis subremigat. Nam aquis fluminū gaudet: difficileqꝫ sine his viuere valet. maxime cum cā cibi sicci citi⁹ ingurgitant. Mares aliqñ cum plures fuerīt simul tanta libidinis insania ferūtur: vt feminam solā coeundo vicissim ac certatī occidāt. Horum pulli mox vt ouum exeunt tanta agilitate vigent. vt etiam si matrē mori vel alienari contigerit: sine nutrice viuant.

Operationes

A ¶ Isidorus. Anas cocta pectore melior est ꝙ
ceruice. De qua Marcialis ita dicit: tota quidem ponatꝰ anas: sꝫ pectore tātū ac ceruice pla
B cet. cetera redde coquo. ¶ Razi. Caro anatis
plures habet supfluitates ⁊ plus fastidire facit:
⁊ maioris est caliditatis: nō tamen plus nutrit
C ꝙ caro gallinacea. ¶ Plinius li. xxx. Anatū
quoqꝫ masculorum sanguis aluum sistit. Mirum vero traditur in torminibus anete apposita morbum transire ventris ipsamqꝫ anatem
D emori. ¶ Auicēna. Ana calidior est omnibus
domesticis auibus. Et dicunt quidam ꝙ infrigidatum calefacit. Calefactum vero febricitare facit.
E re facit. ¶ Clarificat autem vocem: augmen-
tum facit in coitu: ⁊ sperma multiplicat.
F ¶ Eius pinguedo maxima est in sedando do-
lorem ⁊c.

Capitulum x.

Nser. Ex libro de naturis re. Anser vel auca ē auis aquile magnitudinis huius generis ille que indomite sunt ⁊ proprie libertatis. glauci coloris sunt ⁊ aeris alta petunt. volant vt grues ordine litterato: ⁊ sm flatus ventorum volatus suos dirigunt: aquilone flante petunt austrū satis cōscie. frigidiora tempora imminere. Vix a volatu cessant: nisi cum manducantes interim depascāt adeo namqꝫ delectabilis est ei volatus vt raro dormiant ac contra domesticis aucis volatus est grauis pascere officiosissimum quiescere ac dormire precipuum. horas noctes ⁊ fures clāgore produnt. Est in alpium montibus anserū genus inter aues maximum preter strutionē: sed adeo ponderosum vt manu capiatur īmobile super terram. Anates ⁊ anseres ceter eqꝫ aues herba se purgant sydericē. Isido. Nullum animal est quod ita odorem hominis sentit sicut anser.

Operationes

¶ Auicenna. Anserum caro grossa ē. Adeps A
eorum alopice confert: ⁊ ad fissuras faciei atqꝫ
labiorum valet. Sedat quoqꝫ dolorem auris
⁊ confert matrici. ¶ Esculapius. Adeps anse B
ris omnes duricies soluit. ¶ Idem cum succo C
cepe instillatus auri aquam illapsam eiicit.
¶ Dyascorides. Anserinus adeps summe mi D
tificus est ob dulcedinem pinguedinis.
¶ Rimas labiorum curat: totiusqꝫ vultus fa E
ctas ex frigore rimas optime sanat ⁊ aurium
dolorem.

Capitulum xi.

a Rdcola. Ardea. Azalon ⁊ azida. Isidorus. Ardeola dr̃ quasi ardua propter arduos volatus. Vñ Lucanus. ꝙ ꝗ causa volare ardea. Cũ alti⁹ volauerit tẽpestatem significat. hanc multi tantalum vocant. Pli. li. x. Ardeolaꝝ tria sunt genera .s. leucon: asterias: pellos. Hi augentur in coitu. Mares siquidem coeundo cum vociferatu sãguinem etiam ex oculis ꝓfundunt nec minus egre grauide pariũt. Sorices ⁊ ardeole dissident inuicẽ fetibus insidiantes. Idem in lib. xvi. Ardeolarum autẽ genera quas leucos vocant altero oculo tradũt carere. De natu. re. Ardea licet in aq̃s cibũ suũ querat: in siluis tamen ⁊ altis arboribus nidũ suũ collocat. Ferẽ autẽ ꝙ pullos suos miro rigore nititur defendere. Accipiter eis īfestus est. Sed ardea huic anũ opponit ⁊ stercus eiicit. ad cuius tactũ accipitris penne cõputrescũt. plurimũqꝫ earũ colorem habent cinereum: quedam vero albuꝫ. Est quoddã earum genus quarũ mares angũtur in coitu cũ magna vociferatiõe: fundũtqꝫ sanguinẽ ex oculis pre dolore. Azalon. Ex li. de na. rerũ. Azalon est auis parua que corui frangit oua. Huius pulli a vulpibus īfestãtur. Ipsa vero vulpis catulos vellit ipsamqꝫ vulpem quod vbi coruus viderit auxiliaẽ vulpi quasi contra cõmunem hostem. Hec auis ī spinis viuit: ⁊ ob hoc azinos odit. Flores ac folia spinarum deuorantes. Actor. Azida iuxta Phisiologũ ipa ẽ strucio. de qua dicitur īfra.

Capitulum xii.

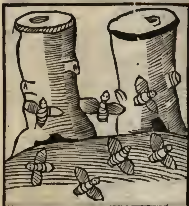

a Pis. Aristo. Apis est aĩal annulosi corpis: hñs mẽbrũ vel additamẽtum ab ore exiens ꝑ qđ gustat ⁊ cibuꝫ contrahit ac recipit: sanguine caret. dentes alioꝝ aĩaliũ dentibus similes hꝫ in comitatu volat: ⁊ est leuis corporis. Habetqꝫ quattuor alas: duosqꝫ pedes hꝫ in dextera ⁊ duos in sinistra: nec plus ꝙ̃ quattuor hꝫ ne volatũ suũ prohibeat. Hoc aĩal nõ recipit aerẽ: non anhelat. Comedunt mel maxime in necessitatis tp̃e. Unde qñ incipiũt infirmari: apparet mellis diminutio: q̃ videlicet comedunt ex eo: nec reparant ipsum. Bonos odores diligunt: ⁊ aquis currentibus delectanẽ. Actor. Apes insĩdiciaꝫ diligunt. frigus ⁊ fetorem ac fumũ odiunt. Gregatim volant. circa opus suũ solicite sunt: et ociosos abiiciunt. Ex li. de na. reruꝫ. Apes ceteris aĩalibus preeminẽt dignitate ⁊ vtilitate ꝓclaris dotibus: nobilitate vigent: agilitate strenuitate: animositate: ingenii subtilitate. Ambrosi⁹. Apes regem sibi ordinant non forte sed iudicio: ⁊ ꝙ̃uis sub rege posite tamen libere sunt: q̃ prerogatiuã tenent iudicii ⁊ fide deuotionis affectum. ⁊ regem ipsum tanꝙ̃ a se cõstitutũ diligũt. Hic aũt rex nature claris formatur insignibus: vt ⁊ magnitudine corporis prestet ac specie: ⁊ quod in rege precipuum est: morum mansuetudine. Nam ⁊ si habet aculeum eo tamen non vtitur ad vindictam. Sũt enim leges nature: non litteris scripte: sed moribus impresse vt leniores sint ad puniendum: qui maxima potestate potiuntur. Sed apes

que

que legibus non obtēperant: penitentie condemnatione seipsas mulctāt vt aculei sui vulnere moriantur. ¶ Ambrosius. Nulle autē apes e domibus audēt exire: nec in aliquos ꝓcedere pastus: nisi rex prius egressus sibi vendicauerit principatū volatus. Processus autem earū est per rura redolentia vbi orti sunt redundantes floribus: fluensqz eius per gramina: herbisqz dulcibus prima ponūt castrorum fundamenta. Apes ordinant̄ ad opa diuersa. Nā flores adducūt quedā: alie mollificant cerā: ⁊ alie adducunt aquā. Earūqz operationes tēpus determinatum nō habent: sed cū habuerint res cōuenīētes subito preparāt: ⁊ in sereno tempore operantur assidue.

¶ Uirgilius in Georgicis.

Nunc age naturas apibꝰ: quas Jupiter ipse
Abdidit expediam.
Magnanimosqz duces: totiꝰ ex ordine gētis.
Mores ⁊ studia: ⁊ populos: ⁊ prelia.
Rex melior: vacua iam regnat in aula.
Maculis auro squalentibus ardans.
Et rutilis clarus hic melior in signis ⁊ ore.
Tūc trepide iter se coeunt pēnisqz corruscāt.
Spiculaqz exacuūt rostris aptantqz lacertos
Et circum regem mixte glomerant̄ in orbem
Jlle opeꝝ custos illū admirāt̄ ⁊ oēs circūstāt.
Uerum ipse e foliis natos ⁊ suauibus herbis.
Ore legunt ipse regem paruosqz quirites
Sufficiunt aulasqz ⁊ cerea regna refigunt.
Tātus amor floꝝ ⁊ generandi gloria mellis.
Nam alie victu inuigilant ⁊ federe pacto.
Exercentur agris pars intra septa domorum
Narcisci lachrymā ⁊ lentuz de cortice glutē.
Prīa fauis ponūt fundamēta: deide tenaces
Suspendūt ceras alie spem gentis adultans.
Educunt fetus: alie purissima mella.
Feruet opꝰ: redolētqz thimo fragrātia mella

Operationes

A ¶ Aristo. Apes a floribꝰ accipiūt cerā: ⁊ cum pedibus anterioribꝰ cōgregāt eaz: dehinc ad pedes medios illā mittūt: deinde ad coxas pedū posteriorum: postea volant cū ipsa: ⁊ tunc manifestatur ponderositas ex ea.

B ¶ De virtute ⁊ operatione cere lector inueniat superius in tractatu de herbis. de C. in cap. centesimoquinquagesimoprimo.

C ¶ De virtute autem ⁊ operatione mellis inueniat in eodem tractatu de M. in capitulo tricentesimoduodecimo.

Capitulum xiiii.

Asiliscus. Ysid. Basiliscꝰ grece lati-
b ne regulus interpretatur: eo ꝙ rex ser-
pentum sit: adeo vt videntes eum fugiant: quia olofactu suo eos necat. Nam ⁊ hominem vel si aspiciat interimit. siquidem ⁊ eiꝰ aspectum nulla auis volans illesa pertransit. Sed ꝗuis procul sit: eius ore combusta deuoratus. ¶ Auicē. in. iiij. cañ. Basiliscus est serpens qui solo visu interficit ⁊ auditu vocis sue. Hunc ait quidam vocari regulū: qr caput habet coronatum: cuius longitudo duarum palmarum est: ⁊ caput acutum valde: oculi rubei Color eius ad nigredinem ⁊ citrinitatem declinans. Hic adurit totū quod incedit: nec in circūitu cauerne eius vritur aliquid. ¶ Ex libro de naturis rerum. Basiliscus interduz ex gallo nascitur: quia gallus in etate decrepita facit ouum ex se vnde basiliscus procreat̄. Sz in generatione hac oportet vt multa ꝯcurrāt. Jn fimo nāqz calido ⁊ multo ponit ouū: ibiqz fouetur vice patris: ⁊ post multum temporis exit pullus ⁊ inualescit sicut solent a natū pulli. Habet autem caudam vt coluber: residuuz vero corpꝰ vt gallus. Dicunt aūt hi q creationez eius se vidisse testant̄ ꝙ nulla est oui testa: sed validissima pellis: intātū vt resistere possit ictibus validissimis. Opinio quoqz quorūdaz est: ꝙ ouum illud galli coluber aut bufo foueat. Sed hoc incertum est: hoc tñ in antiquorū scriptis habemus: ꝙ basilisci quoddaz genus ex ouo galli decrepiti generetur. ¶ Ysidorus. A mustelis basiliscus vincitur: quas illic homines inferūt cauernis qbus delitescit. Jtaqz eo visu fugit quem illa persequitur ⁊ occidit.

Inferius de regulo plenius dicetur de basiliſco:q2 fere idem ſunt baſiliſcus ⁊ regulus.

Capitulum xiiii.

Arliata ⁊ berneca. Iſi. Barliates
b ſunt aues ð ligno creſcẽtes. Fertur enim ꝙ lignũ ð abiete marinis aqs incidẽs qñ ſucceſſu tp̄is putreſcere ceperit humorẽ ex ſe craſſũ emittit:ex quo dẽſato formãtur paue ſpẽs auiũ ad magnitudinẽ alaudaꝝ.pᵐnſqȝ ſũt nude:deide maturantes plumeſcũt ac roſtrũ ad lignũ pẽdẽtes:p mare fluitãt vſqȝ ad maturitatẽ donec ſe cõmouentes obrumpãt:ſic creſcãt ⁊ roborẽtur vſqȝ ad debitã formã. De his ãt Iocobus arbonẽſis ep̄s ĩ oriẽtali hiſtoria loquẽs:dicit ꝙ arbores ſũt ſup ripas maris de qbꝰ hec pcreãtur. Roſtris ſiꝗris arboribꝰ dependẽtes. Tp̄e vᵒo maturitatis ex arboribꝰ decidũt:ac p ſeremẽta pficiẽtes:ſic aues cetere volare icipiũt. De his itaqȝ certũ ẽ ꝙ ĩ orbe nr̄o circa germaniã: nec p coitũ generãt:nec generãtur. ¶ Philoſophus. Berneca ꝗ̃ ex arbore naſcit ĩ qbuſdam qu oqȝ ꝗ̃ flãdrie ptibꝰ luẽt. Hec auis ñ h3 ſup fluitatẽ:ſic nec arbores. infra ca. xx. plenꝰ hẽs.

Capitulum xv.

Iſtarda ⁊ Bonoſa. Ex li. de nat.
b re. Biſtarda eſt auis aquiline magnitudinis:que volatu tarda, bis autter ſaltũ in terra facit anꝗ̃ ad ethera ſubleueẽ:vñ ⁊ nomẽ hẽc dẽ:vngues h3 vt aqla:⁊ roſtrũ aduncũ: carnibꝰ veſcit: nõ tñ in volãdo ꝑdã diripit:ſ3 ſi cubionem aut aliõ

animal in offenſum inuenerit: plures eaꝝ aggregate iuuentũ eijciunt ⁊ occidunt: ſicqȝ carnibus eius ſatiant. cadaueribꝰ ẽt libentiſſime veſcit. Sola vero pene ĩter aues que carne veſcuntur herbam depaſcit:in alis ⁊ cauda albedinem hñt:reliquo colore aquilã imitat. Oua ſua non in arboribus ponit:qm̃ alte volare nõ põt:ſed in terra deponit:⁊ illic ea fouet dũ ſeges in fructu eſt. ¶ In li. vt ſupra. Bonoſa ẽ auis in germanie ptibus: hñs carnem exteriꝰ nigram:interius albam. delicatã ppe ad pdicis saporẽ:h3 aũt faſioni magnitudinẽ. Cũqȝ tp̄s ventrẽ excitauerit:maſculus hiãtiore currit donec ore ſpuent:tunc femina veniens ore ſpumam recipit:indeqȝ concipit ⁊ oua parit.

Capitulum. xvi.

b Bubo. Ex li. de na. re. Bubo nomē hʒ a vocis sono. fugit lucē. i ecclesijs bitat ⁊ oleū de lāpadib⁹ bibit. stercorib⁹ tñ eas defedat. oua quoqʒ columbe bibit. mures de naſ. hac quoqʒ volucres cetere capiūt. Qñ vo ab illis auib⁹ q̄ i luce bitāt īpugnaſ: resupia pedū vngaib⁹ se defēdit. Arist. Bubo sic ⁊ vesptilio victū sibi nocte acqrit. Mōedula pugnat cū bubōe q: bubo debilis ē visus apō meridiē. Jōqʒ coru⁹ ille rapit oua bubōis ⁊ cōedit coruus gppe fortior ē de dic. ⁊ bubo de nocte. Jtaqʒ bubo ⁊ coru⁹ luce sibi aduersanſ in nidis. Coru⁹ meridie comedit oua bubonis. ⁊ bubo nocte comedit oua corui. Ceterqʒ aues circa bubonem volant ipsumqʒ deplumant. multa nāqʒ pars auium eum odit.

Operationes.

A ¶ Auic. Sāguis bubōis valde pfert asmati:
B sisſr ēt ius ⁊ caro ipi⁹. ¶ Phisio. Cor bubōis si appositū fuerit mlieri dormiēti i pte sinistra
C oia q̄ gessit narrabit. ¶ Pli. li. xxx. Bubōis pedes vsti cū herba plātaginis ꝯ īpētes auxili
D anſ. ¶ Oculoꝶ cinis cū collirio mixt⁹ claritā
E tē oculis facere pmittiſ. ¶ Idē i li. xxx. Freneticis quoqʒ bubōis oculorū cinerē imponunt.

Capitulum xvii.

b Bteus Butori⁹ ⁊ Botaur⁹. Ex li. de na. re. Bute⁹ ē de gñe accipitꝝ: sʒ paulo nigrior ⁊ tarda nimiū: pigraqʒ ad volādū. pda tñ viuit: quā cū dolo vl lāguore aliq̄ aut pigritia detētam asseq possit. Hec auis sapore dulcissima ē. ¶ In li. vt supra. butori⁹ ē auis sic dicta a signo vocis. hʒ crura lōga. collū extēsū. rostrūqʒ lōgū ⁊ acutū sicut ardea. colore tñ distās ab illa. ē. n. terre simillima Hitat circa stagna pisciū cibo cupida. Ranas comedit ⁊ venenata. Hec sola veris tpe p cātu vocē horrificā edidit. In littore sub ardore solis in loco vbi pisces freqnter nouit. adeo qeta stat vt q̄si mortua appareat. vt sit vñ cautis piscib⁹ min⁹ suspecta sit. sʒ cū collū lōgum hēat breue recuruitate fac̄ vt pisces icauti⁹ q̄si nihil pmeditāti, prīnauerit illos ad se colli extēsioē trabat. ¶ Phisio. Botaur⁹ q̄si bootaurus dſ. eo φ tbauri boatū. i. mugitū imitari videſ. Rostrū eni i terra paludiosa defigit. ⁊ ad modū tbauri clamores edit. Exclusos pullos statī mſ sub ascelis collocat. Vnū ſe sub vna. alterū sub altera. Pulli vo materno corpi adherētes. Inceditqʒ mſ pullos sub alis fouens natorūqʒ rostris pminentibus cibos dulciter cōmedans. ¶ Actor. Hec auis mihi videtur onocrotulus. de quo inferius dicetur.

Capitulum: xviii.

b Ibones ⁊ Blata. Isi. Bibōes sūt q i vino nascunſ: quos vulgo musciōes a musto appellāt. Vñ Affro. Cū a me expectasset fabulare icipis ex ore bibones inuoluāt i oculis tuis. Blate a calore dicte sūt sigdē ⁊ cōphēsē manū tigūt. vñ ⁊ blateū colorē dicūt ha aial lucē nō patiſ videre ꝯriū musce. musca ē lucipeta. Blata vo lucifuga. Ex li. de na. re. Blata vmis ē q luce videre non patiſ. Vñ p noctē tm̄modo ambulare cōsueuit. ¶ Palladi⁹ de agricultura. Blate sūt apib⁹ inimice

sicut ⁊ lacerte. Unde hmōi alalia ⁊ his similia
oportet apum castris vel aluearibus longe fu-
gare qui vult apes bene conseruare.

Capitulum xix.

Antarides latine ⁊ grece. arabice de-
c raric vel irane. Pādecta cap. cxxxv.
Cantarides sunt alalicule quarū sūt
efficacissime: q̄ ⁊ in spicis frumēti adhuc florē-
tis inueniunt. Sūt hec varie ⁊ quasi circa pen
nulas suas stricte ⁊ oblōge. Mcc. n. vapore ace
ti suffocant ⁊ in vase nō picato reponunt. Sūt
calide ⁊ acutissime. q̄ lz scabiei vesice cōferant:
vesicam tamen si ex eis multa sumatur quanti
tas: vulnerant atqz sanguinem mingere faci-
unt ⁊ interficiunt: ex quibus parua accepta vri
nam prouocant vehementer.

Operationes

A ¶ Sera. li. ag. c. deraric. auc. Gal. Experti su-
mus experientia nō modica l vnguibus leprosis
⁊ inuenimus q̄ qn̄ ponit sup eas cū ceroto con
fert multū: aut cū vnguēto: auferunt enim vn
B guem ⁊ faciūt cadere totū. ¶ Et cātarides in-
grediunt in cōmixtiōe vnguentoꝝ ⁊ medicina
rum q̄ fiūt ad scabiē ⁊ egritudinē cū qua eleua
tur cutis: ⁊ in medicinis q̄ euellūt erucas q̄ di-
C cunt capita clauoꝝ. ¶ Et sūt qdaz ex magis-
tris q dabāt ex eis l potu miscētes parū ex eis
D ad ꝓuocandū vrinā. ¶ Et qdam accipiebant
alas ⁊ pedes ipsaꝝ solum dicētes q̄ hec confe-
runt illis qui sumpserunt corpa ipsaꝝ. Et alii
dicebāt 𝔷riuz huius. videlicet q̄ corpora ipsa
rum sola iuuabant eos qui sumpserūt alas et
pedes earum.

¶ Ego vō miscui omnia simul corpora cū pe- E
dib⁹ ⁊ alis ⁊ dedi. Ille āt q̄ sūt magis iuuatu-
re ex eis sūt ille q̄ reperiūtur l tritico in quarū
alis sūt linee citrie l latitudine ꝓtēse: ⁊ ꝓpe qn̄
ꝓijcis eas l olla terrea noua: ⁊ claudis orificiū
olle cū pāne lineo sup vas in quo sit acetū fer-
uēs donec suffocentur ⁊ moriantur.
¶ Et silr opz q̄ fiat ex alali qd̄ df xosostis: qn̄ F
volum⁹ ipsū repōere. Et silr ē spēs alalis silis
cātarib⁹ l figura ⁊ ꝟtute. Et silr vermis viri-
dis q repit sup arborē pini. Uirt⁹ ei⁹ ē sic ꝟtus
eaꝝ. Postq̄ ꝟo sūt cātarides mortue: lserāt
l lino ⁊ reponant. ¶ Dyas. ca. cātarides. Me G
liores ex eis sūt: q̄ sūt diuersoꝝ coloꝝ: ⁊ in alis
eaꝝ sūt linee trāsuerse citrine: ⁊ sūt grosse ⁊ ob
lōge. ¶ Operatio āt illaꝝ q̄ sūt vnius coloris est H
debilis: ⁊ ꝟtus cātaridaꝝ est putrefactiua: ca
lefactiua: vlceratiua. Et pp hoc miscentur cū
medicinis conuenientibus apostematibus cā-
crosis: ⁊ ad scabiem vlceratam: ⁊ empetiginē.
¶ Et qn̄ ponitur l nascalib⁹ ꝓuocāt mēstrua I
¶ Et estimauerūt quidam q̄ quando miscen K
tur cum aliquibus confectionibus ad hydro-
pisim conferunt propter virtutem earum quā
habent in prouocando vrinam.
¶ Auicenna libro. ij. cap. Cantarides. Dixe- L
runt quidam q̄ sunt superflue caliditatis. Et
dixerunt alij q̄ sunt calide ⁊ sicce in tertio gra
du: sed primum est verius. Et cantaris ē acris
acuta putrefactiua adustiua.
¶ Et eradicat verrucas linita: ⁊ fit ex ea cero M
tum: ⁊ linitur ex eo albedo vnguis: ⁊ cōfert ei.
¶ Et eradicat vnguē mollificatum velociter N
qn̄ fit ex ea emplastrū: ⁊ remouet morfeam: et
albaras linita cum aceto: ⁊ qn̄ ex ea trita cum
synapi fit linimentū: facit nasci capillos.
¶ Et similiter qn̄ cogt cū oleo donec inspisse- O
tur. Et linit sup apostemata cācerosa ⁊ resol-
uit ea. Et linit super scabiē ⁊ empetiginem:
¶ Ingt filius Mesarugie. Ipsa icidit vngu- P
lam valde: ⁊ parum de ea prouocat vrinā val-
de. Et parum de ea adiuuat medicinas ꝓuo-
catiuas ad prouocandum absqz nocumento.
Et prouocat menstrua: ⁊ facit aborsum.
¶ Dixerunt quidā: datur in potu vna caruz Q
ei q cōquirit de vesica sua ⁊ cōfert. Et dant in
potu tres tanasgi de ea ⁊ exulcerat vesicam.
¶ Inquit Galienus. Ipsa exulcerat vesicas: R
⁊ est propterea quia facit materias acutas de-
clinare ad eam a quibus corpus non euacuat
cum proprietate que est in ipsa.

Capitulum xx.

Carbates

Arbates. Alb. in li. de nat. aīalium
c ingt. Carbates qdā mētiēdo dicūt
aues quas vulg⁹ bōgense. hoc ē ar-
boꝝ anseres vocāt: vt ēt supi⁹ audi-
uisti i cap. xiiij: eo ꝙ ex arborib⁹ nasci dicūẜ: a
qb⁹ stipite ꝛ ramis depēdēt q̄ iter corticē ē nu-
trire. Dicūt ēt aliqñ ex putridis lignis ꝟ aīa-
lia i mari generari: vt supi⁹ dictuȝ ē: ꝛ p̄cipue
ex abietū putredine. Afferētes ꝙ nemo vnꝗ̄
vidit has aues coire vl ouare. Et hoc olno ab
surdū ē: qꝛ ego ꝛ multi mecū d̄ socijs vidimus
eas coire ꝛ pullos nutrire: sic ēt i antehabitis
diximus⁹. hec auis caput hȝ quasi pauōis: pedes
nigros vt cign⁹. ꝛ sūt mēbrana cōiūcti digiti
ad natādū: ꝛ sūt i dorso cinerec nigredinis: ꝛ i
vētre sūt albide aliquātulū minores anserib⁹.

Capitulum xxi.

Aladri⁹ ꝛ Caladris. Isi. Caladri⁹
c : vt dr̄: est immūdus ꝟm legem.

Operationes

❡ Dicit enīȝ phisiologus: ꝙ auis ē tota alba A
nullā p̄tē hñs nigrā: cuius iterior fimus curat
caliginē oculorum. In atrijs regū iueniutur.
Per hāc cognoscit de hoīe īfirmo vtrū viuat
an moriaẜ. Si .n. egrotat ad mortēȝ: mox hec
vt viderit eū: auertit ab eo faciē suā: si āt ñ ad
mortē: itēdit illa faciē suā ꝯtrit: ꝛ assumit oēs
īfirmitates ei⁹: ꝛ dispgit eas. ꝛ sanaẜ infirm⁹:
❡ Aristo. Caladri⁹ īfirmū si mori debeat nō B
respicit: sed si qualescere possit ꝛ ipsū videre ve
lit. ab illo oēm īfirmitatē ad se trahit. Itaqȝ
ille sanus efficiẜ: ꝛ auis egra: ita ꝙ sepius ꝓ eo
moritur. Hec auis hēt vnū os grossuȝ in cru-
re. cui⁹ medulla oculos caliginātes si qs linie-
rit: eos clarificatos boni visus efficit.
❡ Ex li. d̄ na. reꝝ. Caladrius est auis alba: q̄ C
si ad infirmū sanandū duciẜ omnes infirmita-
tes eius se colligit: ꝛ in aere volās ibi eas com-
burit atqȝ dispergit. ❡ Pars interior femo- D
ris caligineȝ aufert ab oculis. Has aues Ale-
xander inuenisse fertur in persîde. ❡ Ex li. de E
na. re. Calādris est auis parua ꝓpe confiniis a-
laude: colore fusca: plumis despecta. sed mira
modulatiōe vocis audiētes letificat: oīumqȝ
voces auium expressissime imitaẜ. itaqȝ qñ ca-
pta ergastulo includiẜ. ibi quoqȝ captiuitatis
ꝛ calamitatis sue oblita vix vnā diei horā sine
cantu preterit adeoqȝ spaciari diuersis auiuȝ
cantibus gaudet: vt nec cibi solita sit.

Capitulum xxij.

c Apo ꝛ Capmulg⁹. Actor. Capo dr̄ gal
lus castrat⁹ siue gallinace⁹. Et hi iō ca-
straẜ vt facili⁹ īpiguēẜ ac teneriores comedāẜ.

¶ Operationes.

A ¶ Oras. Capones viui apti ꝛ īpositi morsib⁹
B venenatis occurrūt si mutēt̄ assidue. ¶ Cerebꝝ
capōis meli⁹ ē ceteris. acceptū ī vīo fluxū sāgui
C nis abstiet. ¶ Pell' vētriculi ei⁹ sicca tusa ꝛ bi
bita custōacha ē cū vīo. Juscellū marie mino-
ris estuatiōis stōachi mitescit simplr̄ cōpositū.
Juscellū vō maioris artificialr̄ cōpositū vētrē
mollit: crudos hūores. i. colerā nigrā deponit.
D ¶ Utile ē tpalib⁹ febrib⁹ ꝛ typicis egritudini
b⁹. tremorib⁹ ꝛ īflatiōib⁹ stomaticis. ꝛ arteri-
cis singl'are p̄sidiū ē. Fel capōis albi magne v̄
tutis ē. fac̄ ad effusionē ocloꝝ ꝛ ad caliginez ꝛ
asp͛edinē palpebraꝝ. De capōe īferi⁹ c. liiii. la
E ti⁹ patebit. ¶ Pli. li. x. Caprimulgi appellant̄
merule grādioris aspectu nocturni fures sūt ī
terdū eni visu carēt. pastoꝝ stabula īträt capra
rū vberib⁹ pp succū lactis aduolāt: q̄ v3 iniuria
vbere morit̄. caprisq3 cecitas q̄s ita mlc'ere ob
F ruit. ¶ Actor. Caprimulg⁹ ip̄e Arist. agochilē
vocat. de quo supra ī. c. vj. isti⁹ tractat⁹. ¶ Ari
sto. Est auis mōtana modicū maior merula: a
stuti moris: raro vr̄ de die: nec bn̄ tūc videt: sed
acuit̄ visus ei⁹ de nocte. lacte ex mámill' capra-
rū fugit: īdq3 dr̄ agochiles. s. capraꝝ lac sugēs
vidit aūt nocte: manet in lapidibus de die.

¶ Capitulum. xxiii.

c Arduel⁹. Ysi. Carduel⁹ dr̄ eo ꝙ spinis ꝛ carduis pascit̄. vn̄ apd̄ grecos achātis dr̄ ab achātis. i. spinis qb⁹ alit̄. Augures āt dicūt ꝛ ī gestu ꝛ ī motu ꝛ ī volatu auiu3 eē signa ꝯstituta. ¶ Pli. li. x. Carduelis minie auiū īperata faciūt nec voce tm̄: s3 pedib⁹ ꝛ ore ꝓ manib⁹. Estq3 q̄ boū mugit⁹ imitet̄. in ore latēsi agro taur⁹ appellata. Est q̄ equorūq3 hi nit⁹ ātbus noīe herbe pabulo aduētu eoꝝ pul sa imitat̄ ad hūc modū vlciscēs. ¶ Ex li. d̄ na. re. carduel⁹ ē auis p̄ua croceoq3 ī corpe: rubeo vō ī capite colore venustata. Mirū āt vr̄ ꝙ hec auicula carduoꝝ acutis aculeis pascit̄. In hac ergo natura miraculū apparet: q̄ talē astuciā ei ōdit quā nec boui nec asino magnis aīalib⁹ īpartiri voluit: vt v3 ergastulo clausa supposi tā aquā ab imo ꝑ filū vasculo suspēso ad se cū rostro trahat. pediq3 filo īterdū supposito cu3 attigerit vasculum sitim potu sedat.

¶ Capitulum. xxiiii.

c Arabdriō ꝛ carista. Rudol. sup leuiti. Carabdrion ē auis garrula. de q̄ legit̄ ī Leuiti. ꝙ s̄m legē sit imūda. ¶ Actor Hec auis ip̄a ē q̄ superius ī ca. xxi. dicta caladrius est. Falluntur aūt q hanc esse caladriu3 pu- tant vt sup Deutro. dicit glo. īterliñ. Cariste vt dicit Solinus. aues sunt que impune flam- mas inuolant. ita vt nec plume nec carnes eaꝝ flāmis igneum aliquatenus cedant.

Capitulum xxv.

Eruus volās. Ex li. ō na. re. Ceru' volās fertur eē genus cicade. Hūc tamē erpimētato: crabronē vocat: sub alis: vt dicit: grossioribus alas bz subtiles z tenues sicut bruchus. Circa vesperā potissime volāt: z volādo strepitū faciūt. Hūt cornua medicinalia grādia ꝑlonga bisulca dentata z lucida: quasi forcipib' l cacumine cū libuerit ad morsū cocūtib'. crura ꝟo lōga z reflera: lucēt igneū more noctu ptes laterū ac clunium colores pinnarum refulgētes aliqñ compressi obumbrantur: amputatum caput earum viuit diutius sine corpore: sed ipsi' corpus sine capite: sed non tādiu sicut caput.

Capitulum xxvi.

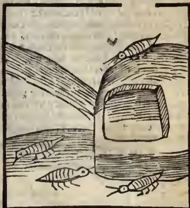

Cicade. Pli. li. xi. Cicade tm̄ viuūt rore: quaz duo sūt gñā. Minores ꝙ ꝑmo. pueniūt ꝙ vt sūt mute: z nouissime pereūt. Sūt āt inste ꝙ canūt vocāt achete: z ꝙ minores ex his sūt tetrigometre: sz ille magis sonore. Mares canūt ī vtroqz gñe: silēt fēie. Gētes bis vescūt ad oriētez. Añ coitū mares pferūt. a coitu felas circa solsticiū ē coit' eaz. Quis eaz corruptis ꝙ sūt cādida coit' supin'. Est illis aspitas ī dorso pacuta ꝙ fecture locū excauāt ī terra. Fitqz ꝑmo vermiculus: deinde ex ea: ꝙ vocat tetrigometra: cui' cortice rupto circa solsticia euolāt: z ē sine ore: sz p eo qdā ē aculeatū līguis sile: z h̄ ī pectore quo rorē lambunt. Pectus ipsum est fistulosum hoc: vt diximus canunt achate ō cetero nihil est in ventre. Quidam vero negant vocem in sectis esse in tanto cicadum sono et apum murmure.

Capitulum xxvii.

Ciconia. Ysido. Cicone quasi cicane: a sono quo crepitāt dicte sunt: quē sonum oris potius esse constat ꝙ vocis: quia cum rostro quatiente faciunt: hee veris nūcie societatis comites serpentum hostes: maria transuolant in asiā collecto agmine pergunt. Cornices eas duces ꝑcedunt z ipse quasi exercitus prosequunt. Ex libro de naturis rerum. Cicone serpentium exitio tantus est honor in Thessalia vt capitale fuerat occidisse ciconiam: sicut z hominem. Multipharie nanqz serpentibus insidiatur: eosqz comedit z alia venenata: nec tamen moritur. Bufonem autem non nisi in magna fame comedit. in quo naturale bufonis malum notatur. Videtur autem ciconia caput habere valde reumaticuz: quia rostro eius aqua vere continuo distillat. Et hoc hyeme magis. Hee nidos suos annuo repetunt: z vnum se e fetibus suis domino loci sub quo fet: ficāt: plumatum quasi tributum vt fertur' deiciunt. Sed forte causa magis est tedium nutriendi. Quinimmo vt vulgo dicitur pro decimatiōe deiciunt. deo ius suum seruantes. In cuius signum Thoringiam vbi decime non dantur neqz intrant neqz inhabitant: vt experiētia docet. Abiture autem: vt dicit Solinus: in certo loco congregantur: ita vt nulla sui gñis nisi captiua relinquaē. In asia cāp' ē vbi ꝯgregate cō murmurāt: z eā ꝙ nouissime venit dilacerant: sicqz recedūt. Ex li. re. vt supra. Cicōia dī auis

pia. Cũ enl antiqores ciconie pẽnis amissis ꝓpriũ sibi victũ acqrere neqãt: iuniores frigida genitorũ mẽbra reuouẽtes cos i pastu ꝓcurãt: donec ala fortis redierit. Naꝫ vt Ysaias ait. Quãtũ tps ipẽdũt i fetib⁹ educãdis tñ ⁊ ipse inuicẽ a pullis suis alunt. Nec dubiũ cas castitatis sectatrices eẽ. fedusq3 cõiugii ad inuiceꝫ seruare. Vñ fert̃ ꝙ i cĩminẽtiori loco dom⁹ cuiusdã par vnũ ciconiarũ hitabat. Vñ marc ad pastũ recedẽte freq̃nter alius mas adueniẽs feminã adulterino coitu polluebat. At illa stati emin⁹ i fõte se mergebat. sicq3 scelus adulterii p aq̃ lauamẽtũ delẽs marẽ ꝓpriũ deludebat. hmõi factũ dñs hitatiõis freq̃nter aduertit: ⁊ q̃dã die post adulteriũ cã a fõte ne lauaret ꝓhibuit. nec mora masculus a pastu rediẽs in feia sua scelus adulterii dephẽdit. ⁊ ad bozã dissimilãs abiit. Reuersusq3 scḋa die maximã multitudinẽ secũ adduxit. q̃ singulã adulteraꝫ aggresse: miserã crudeli laniauerunt morte.

Operationes

A Pli. li. vii. Ciconia origano sibi medetur.

B Idẽ in li. xxix. Ciconie pullũ qui egerit negatur annis continuis lippire oculis. Ciconie quoq3 ventriculus valet contra oĩa venena.

C Idem li. xxx. Furunculis etiã dĩ mederi ciconie ventriculus ex vino decoctus.

D Dyascorides. Fimus ciconie cum aqua potui datus. epilenticos curat.

E Alber. in li. de na. alaliũ. Hec auis alas hꝫ nigras. ⁊ caudã ⁊ alias partes hꝫ albas.

F Inuenit̃ ẽt gen⁹ ciconie: totũ i dorso nigrũ ⁊ in vẽtre subalbũ. ꝫ nõ nidificat in boluꝫ habitationibus sed in paludibus deserti.

Capitulu3 xxviii.

Cignus. Aristo. Cignus ẽ de gñe auiu3 coniũ iter digitos hñtiũ. Manetq3 in ripis lacuũ ⁊ i locis multarũ arborũ. Bone vite ẽ atq3 nature: ⁊ senectutis bone. Hmõi aues ꝯ accipitrẽ pugnare nõ incipiunt. Sꝫ si cũ eis ille pugnare ceptit. pugnãt cũ ipso eũq3 vincũt. Ysi. Cignus grece latine oloꝛ dĩ eo ꝙ totus albus sit plumis. olon enim grece totũ dĩ. Hãc aute vero sibi hãc auẽ bonaꝫ ꝓgnosiã facere dicũt: sic Emilius ait. Cignus i auspiciis sp letissimus ales. Hũc optãt naute. q: nõ se mergit i vndis. Ex li. de na. re. Cignus hꝫ plumas albas: ꝫ carnes nigras: forti tudinẽ suã i alis: colerice cõplexiõis est: ⁊ ob hoc iracũdus. Dẽtes hꝫ in rostro minutissimos. Oneris ipatiẽs ẽ: nec libẽter volat: ꝫ i stagnis requiescere delectat̃: cũ vno pede natat: ⁊ cũ alio se regit veli mõ cũ piscibus nutritus eis ẽ inimicus. Sup aqs nidificat i pullis educãdis sollicitus: tpe coitus blãdiunt̃ sibi inuicẽ mas ⁊ feia ⁊ alternatiꝫ capita cũ suis: scꝫ collis iflectũt velut amplexãdi gfa. Nec mora vbi coierit. mas cõscius lesionis i femla fugit ab ea. At illa ipa tiẽs fugiẽtẽ i seq̃t̃: nequaq̃ tñ rãcoꝛ ille psecuerat in lõgũ. Imo lesione cessante: pacificant̃ in animo ac a masculi persecutione cessans post coitum frequenti caude motu ⁊ rostri se aquis mergens purificat.

Capitulum. xxix.

Cinomulgus. Cispedo. ⁊ Curramo.

Ysi. Cinomulgus ẽ auis arabic. sic dicta: eo ꝙ in excelsis nemoꝛib⁹ texit nidos

nidos ex fructibus cynnami. Et qz non possūt ibi holes cōdescendere ꝑpter ramoꝝ altitudinem ꝛ fragilitatē eosdē nidos plūbatis iaculis appetunt ac cynnama illa deponunt: ꝛ preciis amplioribus vendunt. eo ꝙ illud cynnamum magisquā alia mercatores ꝓbant. ¶ Aristo. Cinomulgus passere modicuȝ maior ē eiusqȝ color celestis est cū citrinitate: ꝛ colores isti sūt in eo distincti. Rostrū eius est longum ad citrinitatē declinās: super arbores magnas ex cynnamomis: vt dicit: spericē cōponit nidum suū habens introitum paruum. ¶ Plinius. Cypsedn siue cispeli plurimū volant qui ꝛ apodes dicuntur: eo ꝙ vsu pedū careāt hyrundinum specie: nidificant in scopulis. Hee sūt que toto mari cernuntur. Aristo. Auium genus ꝙ pedes non habet omni tēpore apparet. hec auis longa gracilis ꝛ pauce latitudinis. hyrundini assimilatur. Nec inter illas leuiter distinguitur. Ista nidificat in estate: ꝛ hoc post lapides vt animalia fugiat ꝛ homines. Plinius libro x. Citramus: alias cenchramus habetur. aues remeantes comitata solicitat. ac perseuerāter ad expectatas sibi terras puenire festiat easqȝ noctu. etiam itineris admonens excitat. Arist. Citramus auis de nocte ceteras aues clamat: eaqȝ audita sciūt venatores ꝙ in locis suis nō remanebunt aues. Ex libro de naturis reruȝ. Citramus auis Afie recedentibus hyrundinibus ac cyconiis instante hyeme comitans eas festinātior pseuerat: ꝛ precedens solicitat.

Capitulum. xxx.

Cinomia. Isi. Cinomia grece dr musca canina. Nā canis grece cynos dr. Ex li. de na. re. Cinomia est musca canina catuloꝝ auribus importuna. Quaȝ licet catulus frequēter excutiat: semꝑ tñ importune reuolat. Ubi aūt eū pigrum ad excutiendū inuenerit vsqȝ ad sanguinē ꝛ vulnera procedit. Actor cinomia est illa musca grauissima qua percussa est egyptioꝝ populus in quarta plaga. De hac eni in Exodo legitur. Uenit musca grauissima in domos pharaonis ac seruorum eius: ꝛ in omnē terrā egypti. corruptaqȝ est terra ab hmōi muscis. Per hāc eni ſm glosam canini mores significant: in qbus humane mentis voluptas. i. libido arguit. Sic enim cinifes quibus in terra plaga pcussi sunt egyptii: significāt inquietudines mūdanorū: q ꝓuocatores rixarum: amatores calūmniarū nō admittunt quietē spūalis sabbati. Unde psalmista. Dixit ꝛ venit cinomia.

Capitulum xxxi.

Cicendula cimice ꝛ costro. Isidorus. cicendula genus scatabrorum est. sic dictum eo ꝙ gradiens vel volans lucet. Ex li. de na. re. cicēdula est vermis in Italia nocte volans: ꝛ inter noctis tenebras fulgidus radians: ita vt si eū in tenebris videas exhalationē scintillarū putes. Isi. cimex autē ex vermib⁹ carniū est. Dictus aūt est cimex ex similitudine cuiusdā herbe cuius fetorē habet. Auic. in. ii. caā. Ex fraxino capita inflata sicut granata egrediunt in qb⁹ ē hūiditas de q̄ cimices oriūt. Cū eni capita hmōi aperiūt cimices

ex illis egrediunt. Cimices āt effugat ꝓpe ster cus tbauri qñ cū eo fit fumigatio. Palla. Or tis quoqꝫ cimices nocēt. extinguūtur āt amur ca ꝛ felle babulo lectis aut locis earū punctis. vel folijs edere tritis ex oleo vl' lecfis sanguisu gis. Isi. Cosdros greci appellāt eos qui extre mis fauorū partibus maiores creant. Quos aliqui reges putant dictos eo ꝙ castra ducāt.

Capitulum. xxxii.

Olūba ex li. ð na. rer. Colūba: vt dic̄
c Beda: felle caret. Dicit tm̄ Arist. ꝙ
fel hꝫ nō eo loco quo cetera aīalia: sꝫ i intestio. Morticio nō viuit. sꝫ puro grāo visuꝫ recupat noue̅ vicib⁹. In alta nidificat. vbi ma la bestia attiget̃ si valeat. sup aq̄s libēter rege scit: vt sitiꝫ sedet. Et vmbrā accipitris venien tis i aqs ꝓspiciat. Aliqñ vo sola sedet. colores suos varios circa collū admirās alaꝝ plausu rostroqꝫ plumeculas fulcit ꝛ in regimēvolat⁹ cultus pēnas dispōit. Tūc nisus speculator oc cultus cōgaudēte̅ in hmōi glīa rapit. Colūbe calidissime sūt ꝛ lapillos pp stomachi tpantiā comedūt. fimū ēt ardēte̅ nimis hn̄t. que̅ ꝛ ipse nido eijciūt ꝛ pullos eijcere docēt pēnis eleua tis pugnāt ꝛ colūbā errāte̅ cū viderint sibi ag gregāt. Dicit Jacobus ꝙ trāsmare v̇sus orie̅ te̅ colūbe sunt q̄ nuncioꝝ fungētes officio lr̃as dn̄oꝝ suoꝝ sub alis breui spacio plōge depor tant. Jōqꝫ valde necesse sunt: maxie qñ p ter ras inimicoꝝ alij nūcij trāsire nō audēt. Colū be ꝓpriū est inter aues nō eleuare caput qñ po tant donec ei sufficiat. ¶ Ex li. de na. rer. Co lūba valde grauat̃ in ouoꝝ partu: ꝙ si parere tardauerit amare peutit̃. Aristo. Colūbe toto anno ouāt ꝛ pullificāt: si fuerit locus mā siōis calid⁹ ꝛ cib⁹ parat⁹. Aliogn nō nisi i estate. Ea rūqꝫ pulli sūt meliores i ve̅ ꝛ i autūno: peiores aūt i hieme ꝛ estate. Masculus cū femina coit post vnū annū. Oua colūbe sunt albi coloris si cut ꝛ pdicis. Colūba senex coire non pōt: sed tm̄ osculat̃. Columba quoqꝫ femīa saltat sup feminā: si non fuerit mas ꝛ inuice̅ osculant̃: ꝛ ex illo qdeꝫ coitu oua faciūt: sed nō pullificāt.

Operationes

¶ Ex li. de na. re. Pulli colūbaꝝ i autūno ꝛ A
vere saniores sūt qm̄ his tpib⁹ grāo maxie vi
uūt. ¶ Esculapi⁹. Colūba occisa ꝛ calida sup B
posita ol morsui subuenit. Sāguis eius valet
oculis cōfertis i fusus p̄cipueqꝫ de sub ascellis
tract⁹. ¶ Additio. Rasis. ij. cōti. auc. Atoro C
scos dixit fimus colūbin⁹ tritus si iplcat̃ ex eo
fistula lacb̄ꝛ ymalis: aut supponat̃ iuuat.
¶ Stercus ei⁹ oēs dolores soluit: ꝛ humores D
desiccat. ¶ Dyas. Colūbe sanguis abscindit E
fluxū sanguinis nariū: q̄ e̅ ex velamīe cerebri.
¶ Pli. li. xxix. Caro recēs colūbe cōtra serpē F
tes auxiliat̃. Masculę sanguis a vena sub ala
i cisa eximie ꝓdest oculis cruore suffusus.
¶ In li. xxx. Fimus colūbaꝝ cū aceto delētur G
stigmata. Hoc fimo carbūculus abolet̃ p se il
lito vel cū semine lini ex aceto mulso.
¶ Auice̅. Sanguis columbe cōfert podagre. H
Stercus columbarum cōueniens est sup dolo
res iuncturarū. ꝛ valet empetigini.
¶ Confert etiam dolori colice cuꝫ administra I
tur in clisteri.

Capitulum xxxiii.

Coredulus

Oredulus ꝛ cornix. Ex lib. de na. re.
c Coredulus dr̃ quasi cor edẽs. Carne
náqꝫ ꝛ ꝑda viuẽs. corde maxime inhi
at saturari. Isid. Cornix auis est ãnosa apud
latinos greco nõie cornix appellatꝰ. Quã aiunt
augures bolum curas sercatiõibꝰ agere ĩsidia
rũ vias mõstrare: futura ꝑdicere. magnuꝫ ne
phas hoc credere. vt deus consilia sua cornici
bus mãdet. His ĩter multa auspicia tribuunt
ꝛ pluuias vocibꝰ ꝑtẽdere. Vñ ẽ illud Tũc cor
nix plẽa pluuiã vocat ĩproba voce. Ex li. d̃ na.
re. Cornix in solstitio morbo corripitꝰ. Hec nu
cibꝰ libẽter vescatꝰ. Horribiles aues q̃si hostes
suos ĩpugnãt. sꝫ ille freq̃nter cuꝫ ĩpugnãtibus
mĩctũ detulerit: tãdẽ l pacia victe lacerãt ĩpor
tunas. Cornix pluuiã multo clamore ꝑnũciat.
Ouis colũbe ĩsidiatꝰ vt ea dissipet ꝛ exugat.

Operationes

A ¶ Pli. li. xxix. Cerebrũ cornicis coctũ in cibo
sumptũ capitis doloribus est remedium.
B ¶ Item in lib. xxx. Cornicis carnes ac nidum
illinite morbis longis putant vtilissimum.

Capitulum xxxiiii.

Oruus. Ex li. de na. re. Coruus auis
c clamorosa nihil aliud sonare nouit q̃
cras cras. diuersa tñ voces format. s.
lxiiii. vt dicit Fulgẽtius volãdo coit aliqñ. plu
res sꝑ q̃ duos pullificat. Grauidus fieri dr̃ si
cũ ouũ coruinũ edere ↄtigerit. Ore parere di
cũtur ꝛ concipere. Femine coruoꝝ oua sole cu
bãt ꝛ mares eis escã dãt. Pulli coruoꝝ septẽ
diebꝰ absqꝫ vlla cibi alimonia manere feruntꝰ.
Septĩa vo die nigrescũt: quoꝝ nõnullos eiici
unt tedio nutriẽdi. Fortior est coruus de die.
Bubo de nocte: et vicissim oua sua comedũt.
Corui paꝝ coeũt: sed multũ osculantꝰ adiuicẽ.
Et putãt quidã q̃ alio mõ nõ coeãt. Sed hoc
falsuꝫ ẽ. Cadauere coruꝰ vescitꝰ: ꝛ vt dr̃ a potu
se abstinet q̃diu ficus sui fructꝰ dulcedine glo
riatꝰ. Vnde Ouidiꝰ. Ac cibi dum lacteꝰ pẽde
bit in arbore ficus. A nullo gelido fonte bibẽ
tur aque. ¶ Grego. in moralꝰ. Pulli coruorũ
vt fertur: anteq̃ nigrescũt a parentibꝰ vtcũqꝫ
neglecti. medici affecti: huc illucqꝫ vagantur
in nido: aut ciborum expectũt aperto ore subsi
dium. Vnde etiam scriptum est. Quis prepa
rat coruo escam ꝛc. Sed cum nigrescere illi ce
perint tanto eis alimenta prebenda coruus ar
dentius requirit: quãto illos alere diutius di
stulit. Ex li. de na. reꝝ. Est coruorum genꝰ in
oriente qđ cũ asino ꝛ thauro pugnat. eisqꝫ fu
giẽtibꝰ suꝑ eos volat: ac sic cũ impetu eorum
oculus impũgit. ꝛ cum potuerit eos excecans ro
stro dñis seruis inutiles reddit. Itaqꝫ ꝑ conse
quens occisi decoriantꝰ: et eorũ cadauera vola
tilibus efferuntur. sicqꝫ ab aue ĩproba anima
lia fortia superantur. Coruus turres inhabi
tat ꝛ ibidẽ nidificat: citissimus est mutationis
aeris nuncius: ꝛ alia crocitatiõis voce prophe
tat auram tranquillam alia tempestatẽ. Cor
uus longeuus citissime fit domesticꝰ. coruosqꝫ
siluestres suitos retinet ac seducit. Coruus ex
natura est inclinatus ad futurum: vt experien
tia. Erfordie docuit vbi coruus domesticꝰ suc
cessiue de mensa qua pecunie facere consueue
rant in ortum de prope subtus lapidẽ circiter
quinqꝫ vel sex florenos in grossis abscondit.

Capitulum: xxxv.

Coturnix. Ex li. de na. re. Coturnix est auis quam vulgariter quistulam dicimus. Hec ducem habent origo metram: quas in maris transitiuam terre. i. portui maris ap propinquantes accipitres speculati rapiunt. et id circo cura est vniuersis. vt externi generis ducem solicitent. scz cornicem per quam prima discrimina caueant. rarissimas hunt feminas in genere auium: sicut et pectines in genere piscium. In bolum vero genere pauciores nascuntur masculi quam femine. Comestor. Cocurnix in syria a rabie precipue nu tritur. et est auis regia quam nos vulgo curclius dicimus a currendo. ¶ Isid. Cocurnices a so no vocis dicte sunt. quas greci ortigeas vocant eo quod vise primum fuerunt in ortigia insula. Hec aduenienduum tempora habenti. Nam estate depulsa maria transineant.

Capitulum xxxvi.

Cocyx. Pli. lib. x. Cocyx videtur ex accipitre fieri: tempore anni figuram mutans. Tunc enim non apparent reliqui accipitres nisi diebus paucis ipso quoque modico estatis tempore visus: postea non cernitur. Est autem neque ad vncis vnguibus accipitrum nec capite similis. neque alio quam colore ac rictu: sed columbe potius similis est capite et vnguibus. Quoniam absumitur ab accipitre: si quando simul apparuerint: sola omnium auis a suo genere interempta. ¶ Aristo. Auis cocyx paucorum ouorum est: vnius scz aut duorum. quia natura eius valde frigida est.

Capitulum xxxvii.

Rochilos. Ex li. de na. re. Crochilos in italia rex auium appellatur olim quae est mini ma: sed quanto minor tanto velocior: adeo quod alosa: vt etiam contra aquilam audeat conatus acceptare boies quoque deludit: quia cum se propinquam quasi manu capiendam obtulerit. casso bois conatu et labore spigra profugit. araneis vescitur pullis fecunda est. nam plurimos vno fetu producit. vno specu vel antro in hieme multi conduntur. vt ad calorem turba conferente calor que puus est in tam minimis corporibus augmentetur. Estque auis minima olim aliarum. Item Alber. in li. de na. alalium ait. Crochilos est auis minima olim quam regulum vocant: quod is fit pua corpe. ausu magna contra aquilam pugnare reconatur. solitaria volat nisi etiam est pt⁹. et in hieme vno contecta foramine antri vel muri. multos socios secum sui generis nocte habitare pmittit. vt calor pui corporis ex societate mistorum calefeat et foueatur. Hec etiam est auis musica: et precipue cantat tempore magni et sicci frigoris in hieme. Infra. ca. cuii. de eadem tractetur.

Capitulum xxxviii.

Corinta. Plini⁹. Corinta ē auis maxima in partib⁹ orientis que vere ad quantitatem pulmonis vacce babet mollez: ⁊ multū infusum sanguine: ⁊ ideo multū bibit plus ꝙ alie aues. ¶ Albertus i li. de na. aīalū. Corinta est auis que paucas ⁊ paruas babet plumas ⁊ pennas.

Capitulum xxxix.

Cuculus. Ex li. de na. rez. Cuculus est auis improba: que vocē suā i cantando non mutat: sed semp eandez replicat. Auis pigerrima est: ⁊ loco nō stabilis. Turturis fere colorē bēt. Hyeme plumis spoliari dr: stratąz terre latibulū: vel cōcauitates arboꝝ: illic estate egerit quo hyeme viuit. Oua sua i nido minoris auicule pōit ⁊ de ouis illi⁹ totidē demit: nedū illa numero supflua fuerint: quasi aliena repudiet. Itaqz cuculus ab aliena mr̄e cū pullis ei⁹ fot⁹ ⁊ eductus: dū adhuc i nido inualidus sedet: quadā tū auiditate naturali ceteris pullis cibos rapit: ⁊ hac sagacitate p̄ ceteris pinguescit atqz nitidior fit. In cui⁹ elegātiam nutrix cōuersa gaudet ei⁹ forma: miraturqz seipsaz ꝙ talē pe perit adeo desipiens vt magnitudinē fetum a pullis minorib⁹ nō discernat: sz oēs pullos suos in ei⁹ cōparatiōe dānat: ac vbi eū eduxerit ⁊ ad robur volandi nutritus. ipso viceuersa et in nutricē insurgit: ⁊ cōsequēter punit. ¶ Isido. Cuculi a voce ꝑpria noiati: tempus babēt ⁊ ipsi veniendi miluorum scapulis suscepti pp breues ⁊ paruos volatus: ne p longa aeris spacia fatigati deficiant. Hoꝝ saliue cicadas gignūt. Oua passeris nido repta comedūt: ⁊ sua obijciūt: post hec illa suscepta: ⁊ fouēt ⁊ nutriunt. ¶ Aristoteles. Cuculus ouis ꝑprijs icubat: sed vnū ouum in nido fulice ponēs eiusdē oua sugit. Illa vero futuri euēt⁹ ignara ouuz sedula nutrit fouet. Sz a cuculo excluso ⁊ post modum adulto nutrix a nonnullis quandoqz necari perbibetur. In estate volat ⁊ lasciuit. In hyeme iacet langues ⁊ deplumatus ac bubōni similis apparet.

Operationes.

¶ Plini. li. xviij. Mirabile quoddā ē de cuculo: quo gs loco p̄mū audiat alitez illā: si pes dexter circūscribaẗ ac vestigiū id effodiaẗ non gigni pulices vbicūqz aspgatur. A ¶ Idem libro. xxviij. Cuculi fimus in vino decoct⁹ ⁊ potus morsui canis rabiosi confert. B

Capitulum xl.

Cubeth. Aristo. Cubeth ē auis luxuriosa: cui⁹ mas si fuenerit oua femine sue: frāgit ea: ne femia sit sollicita circa ea. Fēia vo abscōdit ea. Que siue cocat siue nō: olofaciēdo vel audiēdo subito ouat. Itez si p̄senserit masculū vemētez occurrit ⁊ coeunt. Mas gdē pedetentiz ad feminam accedit sine strepitu: ne alii masculi sentiant: ⁊ pugnēt cuz eo coire pmittāt. Itē masculi pugnāt inuicem ⁊ victor cū victo coit: ac versa vice si victor victus fuerit. Solitarie tū ⁊ occulte coeunt. eligente victore locum ad hoc. ⁊ victo sequente. Mas aūt ⁊ fela i voluptate sua frequēter deprebēdunẗ ⁊ cadūt i man⁹ venatoꝝ. Cūqz lu-

curiosa sit auis illa singuli tñ mares singulas fečas accipiũt. Itẽ aues põderosi corpis q̃ nõ sũt boni volat⁹: multã habent supfluitatem: multumq3 coeunt: ꝛ multoru3 ouorum huiusmodi sũt: vt cubeth ꝛ struto ꝛ gallina. ❡ Actor. Cubeth idẽ videt̃ esse qd pdix: q̃ eni hic de illa dicunt̃ eadẽ pene ꝛ de pdice dicitur inferius. Qd forte latuit translatorem.

Capitulum xli.

c Ulex. Isido. Culex. ab aculeo dict⁹ est eo ꝙ sanguinẽ sugit. h3 eni in ore fistulã in modũ stimuli: quo carnẽ terebrat vt sanguine3 bibat. ❡ Aristo. Culex aĩal corpis anulosi mẽbrũ h3 p qd cibũ sentit: ꝛ q̃da3 hñt hoc mẽbrũ extra sicut aculeũ: cuius natura est mollis ꝛ vacua: per ipsu3 gustãt ꝛ sentiũt et cibum attrahũt. Culices autẽ ꝛ musce minime bestiaꝝ p hoc mẽbrũ pforãt hoĩs coriũ ꝛ aliorum aĩalium. ❡ Ex li. de na. re. Culex acida petit ꝛ dulcia fugit: lucem diligit: ita ꝙ ad lumen aliquando se vrit.

Operationes.

A ❡ Aui. in. iiij. can. Ad effugandũ culices ꝛ cimices fit suffumigiũ cũ serraturis ligni pini: aut cũ nigella: silr cũ mirto sicca ꝛ cũ sulphure: ꝛ bdellio ꝛ spino fetida ꝛ stercore vaccino et
B cũ foliis cypressi. ❡ Ad idẽ aspgit̃ domus ex decoctiõe radicis lupinoꝝ aut ex decoctiõe ni-
C gelle: aut absinthii: aut rute. ❡ Palladius. Cõtra culices ꝛ cimices ĩ hortis vl̃ satis amurca recens vel ex cameris fuligo spargit̃: galba-
D no quoq3 ĩfuso: aut sulphure fugant̃. ❡ Ambrosi⁹. Culices nõ tangũt hoĩem: si absinthiũ cum oleo coquatur: ꝛ eo se perungat.

Capitulum: xlii.

d Yomedes. Isidor⁹. Dyomedie aues a socijs dyomedis appellate sũt quos fabule ferunt in easdem volucres fuisse conuersos forma fulice similes: magnitudine cignorum. colore candido: duris ꝛ grandibus rostris. Sunt autem circa apuliam in ĩsula dyomedia inter scopulos littorum ꝛ saxa volitantes. ❡ Solinus. Dyomedas aues insula qua oram apulie videt: ꝛ tumulo ac delubro dyomedis insignis est: sola gignit cui est color candidus. ignei oculi: ora dentata: congregate volitant: duceq3 duces sunt: quarũ altera agmen preit vt ductu certu3 iter dirigat. altera insequitur: vt instantia tarditatem vrgeat. Cum fetificu3 tempus adest: rostro scrobes cauant: ꝛ surculis inuersum positis subter cauata contegunt: ꝛ ne operimenta desint: si forte lignorum cassia vẽti auferãt. Hanc struem premunt terra quam egesserant: sic nidos moliuntur. bifori accessu aditus qui mittit ad pastus in hortum destinatur. qui excipit reuertentes versus occasum est: vt lux ꝛ morantes excitet: ꝛ receptui non denegetur. Eedem sacrã huiusmodi studio die celebrãt. aquas plumas imbuunt. ꝛ alis impendio madefactis rorulente confluunt: ꝛ sic eodem humore excussa purificant. Tunc pennis supplaudunt: ꝛ inde quasi peracta religione discedunt. Ob hoc aues factos dyomedis socios ferunt.

Capitulum. xliii.

Drayeha.

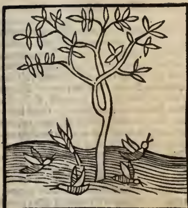

d Raycha. Albertus in libro de natu
ris alalium inqt. Drayca auis est pe
dibus carens: vt dicit Aristoteles: 7
cum ad terram cecidit cubitis alarum
7 pectore repit fere sicut vespertilio. Debiles habet pedes caude sue coniunctos. Hoc non apparet nisi post pluuiam in principio estatis: et tunc pullificat: 7 cum pulli conualescunt: moritur: pullos relinquens sue miserie vice successores.

Capitulum xliiii.

e Egithus. Emeria 7 Ercinia. Plini⁹ libro. x. Egithus auis minima cum asino pugnat. Asinus quippe spinis se causa scalpendi atterens nidos ei⁹ dissipat. quem adeo pauet auicula: vt omnino voce rudentis audita oua eiiciat: pulliq3 ipsi metu cadant. Itaq3 aduolans vlcera eis rostro excauant. Porro acbantis egithum odit intantum: vt eorum sanguinem credant non coire. ¶ Iorath. Emerie sunt aues que de nocte volantes illuminant aerem propter pennarum suarum naturam: que magis in tenebris quam in lumine lucent: sicq3 produnt 7 capiunt. ¶ Isido. Ercinie aues dicte sunt ab hercinio saltu germanie vbi nascuntur: quarum penne adeo per obscurum emicant: vt quamuis nox densis tenebris obtenta sit: ad presidium itineris dirigendi iacte interluceant: cursusq3 vie pateat iudicio plumarum fulgentium.

Capitulum xlv.

f Falco. Ex libro de na. rerum. Falco est auis nobilissima: volatu impetuosissima: 7 in custodia sui minus cauta. Ideoq3 cum ad predam dirigendus est: a domino suo retardatur: nec auis ei capienda ostenditur: nisi prius aliquantulum elongetur: vt predam cum impetu moderato subsequatur. In ardee captura duo falcones pariter relaxantur: quorum vnus summa petit: alius iuxta terram inuolat: vt videlicet ille volantem ardeam in pulsu precipitet. Iste vero precipitatam accipiat. ¶ Aristoteles. Falco renes h3 debiles: pectusq3 robustum: deliciosis vtitur cibis: vnica versatione collum girat circulariter pectore existente immoto adeo vt colli eius duo centum argi luminibus ratione. Huius visus cuiusdam naturalis discretionis videan-

tur et equo respondere: prede quoqꝫ que post tergū est, pudus inuigilat. ¶ Ex libro de naturis rerum. Falconū genera sūt duo. Unum nobile qđ auem vsu paruo naturaliter capit. aliud ignobile ac vile: qđ nisi multo labore et maceratiōe assuefactū hoc facit. Hoc vltimū gen⁹ cū ardeā ad terrā ipulerit. Jamqꝫ ipropta est vt eam capiat. Ardea anguillā vel aliū piscē quem recentius vorauerat euomit: ꝛ tūc falco libere eam volare permittens: ac minus fendū sibi oblatū pferēs ꝛ gaudēs ocius apprehendit. Non sic autē falco nobilis: sed electū munus vilipendens: auē dolosam seueri⁹ punit. Habet autem falco os acutū ac durū in pectore: qđ ei natura prouidens indidit ad impulsionem prede. Scripserūt aquila symachus ꝛ theodocion epistolam Ptholomeo regi egypti: in qua tractauerūt de auibus nobilibus ꝛ earū medicinis. De qua hic pauca de falcone cōmorare liceat.

Operationes.

A ¶ Albertus in libro suo de alalib⁹. Si falco nō pōt fim are: fel galli da ei comedere: vel te

B studines albas decoctas. ¶ Si falco nimium laxatur succum iusquiami modicū da ei bibe

C re: ꝛ intinge in eodē cibum eius. ¶ Si os fractū fuerit in crure vel ala. Aloe calidū supliga: ꝛ dimitte vna die ꝛ vna nocte.

D ¶ Item fimū galli in aceto coctū superliga.

E ¶ Ad idē aloen herbā cū puluere apij ꝛ luolue cordib⁹ paruaꝝ auiū: ꝛ da ei comedere.

F ¶ De hac materia reperies per Albertū tradita in libro suo de animalibus.

Capitulum xlvi.

F Asianus. Ex li. de na. rerū. Fasianus est gallus siluaticus. Auis pulchra valde: pennis ebozuscis: instar ignis. ceruleus interduꝫ ac viridis: rubeisqꝫ pēnis stersribit mtoꝛ. Aures geminas videt habere: in capite plumis ertātibus: quas subrigit qn̄ vult atqꝫ submittit. Cristis aūt in capite caret: ꝛ spiculis i crurib⁹. His tū armis frustrat⁹ aiosus ꝛ audax est. ¶ Aristoteles. Fasiani tantum coitus tpe simul habitant: ceteris vero tēporibus separantꝫ: nec cito rubricatas habent barbas vel in pedibus calcaria sicut galli domestici: sed tractu temporis. Fasianus sic capitur: aliqñ auceps panno in quo hec auis depingitur coopertus, fasiano se ostendit: qui sequens coopertum nec fugientē nec retrocedentē: tādē a socio aucupis in insidijs latitante retbi inuoluit. Hec auis i aura pluuiosa tristaꝛ: ꝛ tūc in rubetis ac siluis latet. Circa vesperā vel auroram de silua egreditur: ꝛ tūc de facili venatur. Rostrū in terra figens abscondit se: ꝛ sic abscōditū se totū credit: pennas pꝛe pinguedine mutat. Iterūqꝫ se renouat. Carnes hꝫ subtiliores ac leniores ceteris auibus siluaticis: exceptis perdicū pullis. ¶ Isid. Fasianus a faside isula dict⁹ ē: vnde primum asportatus est.

Capitulum. xlvii.

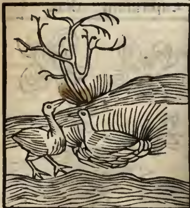

F Atatoꝛ. Ex lib. de naturis rerū. Fatatoꝛ est auis in oriente: que fetuū procreandoꝛū naturaliter cupida. Tempus veris anticipat: quo scilicet aues ceteras

solent

solent initiare cōceptus. Unde fit vt oua q̄ tūc facit frigore corrūpantur: ne fetuum habeāt effectum: sed iter̄ sequenti tempore calido po nunt: ⁊ tunc pullos faciunt: qđ est contra oēs fere agrestes aues: q̄ semel in anno ouant atqꝫ pullificant.

Capitulum xlviii.

f

Enix. Isidorus. Fenix est auis arabie sic dicta: eo q̄ colorē feniceū habeat. vel q̄ sit in toto orbe singularis ⁊ vnica. Nā arabes singularē ⁊ vnicā fenicem vocāt. Hec qngētis ⁊ vltra viuēs annis dū senuisse se viderit: collectis aromatū virgulis rogū sibi īstruit. ⁊ cōuersa ad radium solis alarū plausu voluntarium sibi incendium nutrit. sicqꝫ iter̄ de cinerib⁹ resurgit. ¶ Ambrosius libro qnto. Fenix cū finem vite sibi adesse animaduertit: facit sibi thecā de thure ⁊ myrrha ⁊ ceteris odoribus in quā impleto vite sue tpe intrat ⁊ morit̄. De cui⁹ humore carnis vermis exurgit: paulatimqꝫ adolescit: ac pcessu statuti tpis alarum remigia induit: sicqꝫ in superioris auis speciem ⁊ formam reparat̄. Doceat ergo nos hec auis exemplo resurrectionē credere: que sine exemplo ⁊ sine rationis p̄ceptione sibi insignia resurrectionis instaurat. ¶ Solinus. Apud arabes fenix nascit̄: auis aqle magnitudine capite onerato in comā plumis extantibus: cristatis faucibus: circa colla fulgore aureo postera parte purpureus. extra caudam in qua roseis p̄enis interscribitur nitor ceruleus. Hec etiā ē inēs oīuꝫ alioꝝ autoꝝ. Etiā idē habet̄ in li. de na. re. licet p alia v̄ba.

Capitulum xlix.

f

Ilomena ⁊ Ficedula. Ex li. de na. re. Filomena dr̄ a filos qđ ē amor: ⁊ mene qđ ē dulcis. Hec enī auis mira modulatiōe letificat audiētē. gaudet ad ortum solis. Preterqꝫ leticia veniētē: verno tn̄ tpe cantat. hiberno nūq̄. In initio quoqꝫ veris adeo sue vocis amenitate d̄lectat̄: ⁊ rarissime comedat ⁊ h̄ cū sūma festinatōe. Itaqꝫ certāt inter se tā ptinaciter: vt victa sepe vitā finiat ꝑus deficiēte spū q̄ cātu. Uñ ⁊ dr̄ a filos qđ ē amor et mene qđ ē defect⁹. q̄si amore deficiens. Miramur igit̄ in tā paruo corpusculo tā ptinacē spiritū. Miramur in illo pfectā musice sciētiam. Modulat⁹ enīꝫ edit̄ sonus: ⁊ nūc cōtinuo spū trahit̄ i lōgū: nūc variat̄ inflexo: nūc distingui tur ⁊ cōciso: copulatur i torto grauis acut⁹ creber extēsus: vibrās: ⁊ aliqñ qdē medi⁹: sūmus ymus. Meditant̄ interiꝫ alie minores: ⁊suſqꝫ quos mirēt̄ addiscunt. audit attēta discipula. Redditqꝫ vicib⁹ cantū. itelligit̄: emēdat̄: ⁊ a docēte quodāmō rephēdit̄. Statiꝫ asit vt coire icepit vocis amēitatē pdit. Et vt dicit Plini⁹. Alia vox fit: mutat̄ ⁊ color. Ab extu nāqꝫ verni tpis aucto estu i totū alia vox fit: mutat̄ ⁊ color: linguis earū tenuitas illa nō est que ceteris auib⁹. ¶ Actor. Filomena est auis parua canora oīb⁹ nota. q̄ ⁊ luscinia dr̄. ¶ Isi. Ficedule dicte sūt: eo q̄ ficos magis edant: pādi tur illo v̄siculo veteri. Cū me ficus alat cum pascat dulcib⁹ vuis. Cur potius nomē nō dedit vna mihi. ¶ Pli. li. x. Ficedule formā simqꝫ colorē mutāt: hoc tn̄ nomē hñt autūno: postea vero melancoryphi vocantur.

Capitulum: l.

Ulica. Actor. Fulica ē auis magni-
f tudine ⁊ colore cigno si͛lis ⁊ grādi ro-
stro: in scopulis littoꝝ cōmorat᷑: has
latini dyomedias. greci herodios vocant.
¶ Phisiolog⁹. Fulica ē auis sup oēs pruden
tissima: cadauerib⁹ nō vesci᷑: nec oberrat d̓ lo-
co ad locū: ſ₃ i vno loco pmāet vsq₃ i finē ibiq₃
escā suā circa se colligit ⁊ gescit. ¶ Idē Fuli-
ca ē auis boni moris nigra: anate si͛lis: nisi q͛a
minor ē anate. In stagnis delectabiliter com-
morat᷑: esca ⁊ pace cōtenta: vn̄ p₃ si locū inueni
at vbi pacē ⁊ escā hēat nō īde recedit. ¶ Pli.
li. xi. Fulicaꝝ generi dedit natura placabilem
cristam p medium caput a rostro residentem.

Capitulum. li.

Ucus. Bartholome⁹ i li. de pprieta
f tibus reꝝ ingr. Fuc⁹ ē apis maior di-
ctus aūt ē fuc⁹: eo ꝙ comedit labores
alienos: quasi fagus a fagin qḋ est comedere:
depasci᷑. n. qḋ nō laborauit: q₂ nec mellificat:
sed alioꝝ mel mādueat. ¶ De quo Virgili⁹
Ignauū fucos pec⁹a p̄sepib⁹ arcet. Sūt āt fu
ci sine aculeo velut impfecti apes: ⁊ sunt serui-
ciales veraꝝ apū: ⁊ ideo eis imperant ꝟe apes
primosq₃ expellūt ad opa: tardātes āt sine cle
mētia pungūt ⁊ puniūt: neq₃ i ope tm̄: sed etiā
i vetu adiuuātes. Certe. n. quo maior eoꝝ fue
rit multitudo: eo maior fiet examinū puent⁹.
Cū mella ꝟo ecpint matura esse abigunt eas:
melleq₃ singlas aggresse eas trucidāt atq₃ fu
gant: nec viden᷑ nisi i vere. Impatoribus apū
fuci extrahūt regias mās͛iōes amplas magni-
ficas sepatas coopculo eminētes: ⁊ fiūt sex an-
gule oīs celle singuloꝝ: ⁊ ꝗuis fuci⁹sustineant
tot labores: comedere tñ de melle vix promit-
tun᷑ nisi ꝗtum capiūt ⁊ furan᷑: vt dicit Pli.

Capitulum lii.

Allus. Ex li. de na. re. Gallus ē auis
g faucibus ⁊ capite cristata spiculis ad-
uersis in cruribus armata. Habet ⁊
quandoq₃ spicula galline: sed hoc errore poti
us ꝗ͞ opere nature. Gallus nocte profunde cā
tat validius ⁊ matutino lenius. Cantus enim
cum vento fer᷑: ⁊ anteꝗ͞ estimari possit longi-
us audi᷑. ¶ Grego. in moralib⁹. Gallus di-
ci nscius: horas noctis discutit: ⁊ demum vo-
cem exhortatiōis emittit. Cūq₃ cantus edere
parat:

parat:pri⁹alas excutit:ac seipsuz feriēs vigilā
tiorē reddit. ¶ Amb. Est galli cātus suauis i
noctib⁹ ꝛ vtil: q̄si bonus cohabitator: dormiē-
tē excitat:ꝛ solicitū admonet vigilātē solaꝫ ꝓ-
cessum noctis signās. Idē. Leo timet galluz.
marieqꝫ albū. ¶ Arist. Visi sunt āt galli q fe-
minas suas īterficiebāt. Deinde soliciti circa
pullos suos regebāt illos: ꝛ assimilabāꝫ femis
in nutriēdo illos:ita ꝙ ēt inuicē nolebāt coire.
¶ Isido. Gallus āt a castratiōe vocat⁹ ē. Nā
inter aues ceteras huic soli testiculi admittūꝫ:
veteres aūt abscisos vocabāt gallos. ¶ Ex li.
de na. re. Gallinaceus gallus testiculis vidua
tus dr̄:q capo vulgariter appellaꝫ: vt supi⁹ di
xi. Ferꝫ āt citi⁹ īpinguari:q a libidīe arceꝫ. Cū
gallinis qdē īpinguaꝫ ꝛc. ¶ Operationes.
A ¶ Ex lib. vt supra. Galli carnes grossiores
sunt ad dirigendum ꝛ minoris humiditatis
ꝙ gallie vel gallinacij. Decrepiti tamē galli
B carnes teneriores sunt ꝙ iuniores. ¶ Gallina
ceus aūt hꝫ carnes validiores oīb⁹ volatilibus
bonū sanguinē generāt ꝛ. optimū nutrimētū.
C ¶ Aui. Galloꝝ melior ē ille q nōdū cātat: an
D tiqui vo mali sūt. ¶ Testiculi āt galloꝝ multū
E laudabiles sūt:velocis digestiōis. ¶ Ius gal
F loꝝ cōfert dolori stōachi ex vētositate. ¶ Ius
galli veteris cū polipodio ꝛ aneto cōfert colice
G valde. ¶ Docet āt Gal. i decoctiōe galloꝝ ve
teꝝ:vt postꝙ nutriti sūt fatigenꝫ faciendo eos
currere vt cadāt ꝛ decolleꝫ. Deide vētres eoꝝ
euacuati ac sale impleti suanꝫ ꝛ coq̄nꝫ cū. xx.
kvst aq̄ dōec veniāt ad tres rotillas ꝛ bibaꝫ: h
ius cōfert asmati. confert ēt tremori ac dolori
iūcturaꝝ. Escula. Cerebrū galli cū vīo bibitū
oēs morsus ōstruit:ꝛ alia, mīta mirabilia fac.

Capitulum liii.
Allina. Isidorus. Gallia dicitꝫ a gal
g lo:sicut a leone leena. Huius mēbra
ferunt quidam si auro liquescenti mi
sceantur consumi. ¶ Ex libro de naturis reꝝ.
Gallinis supponenda sunt oua semꝑ impari
numero luna crescente a decem vsqꝫ ad quin
decim. Oua incubari intra decem dies edita
vtilissimum est. Nā vetera aut recentiora infe
cunda sunt subijci autem debēt impari nume
ro. Quarto vero die postꝙ ceperint incubari:
si eoꝝ cacuminibus contra lumen in manibus
apprehensis:purus ꝛ vniusmodi color perluce
at estimantur sterilia:ꝛ pro illis supponenda
sunt alia. In aqua quoqꝫ experimentum est.
Nā ouum inane fluctuat iniectum aqua. sub
sidens vero plenuz est. ¶ Philosophus. Gal
lina ouat in omni tp̄e ꝑterꝙ in duobus mensi
bus tropicoꝝ. Dum autē galline pulueris fo
mento ꝛ crebra respersione fungentes vice bal
nei:sine coitu delectantur. Oua de quibus exi
turi sunt masculi gallina gerit in parte vētris
dextra. Ex quibus autem femine in sinistra.
Uniuersaliter si galline oua sua non incuba-
uerint infirmantur. Et quedam galline semꝑ
faciūt gemellos:semperqꝫ est vnus maior ali-
us minor. Gallina quando cubat in estate citi
us excludit pullos ꝙ in hyeme.

Operationes

¶ Isidorus. Gallinarum in cibo melior est il A
la que nōdum parit oua:antiqua vero praua.
¶ Adeps pullorum calidior est ꝙ gallinaruz B
magnarum. ¶ Caro etiam gallinarū clarifi- C
cat vocem. ¶ Cerebrum gallinaꝝ ꝓhibet flu D
xum sanguinis nariū ꝛ cerebri voluminibus
accidentē. ¶ Idem. Epar gallinaruz pingui E
um sicut ꝛ anatū sanius est ceteris galline ſan
guinis vt dr̄. ¶ Idem adeps quidem galli si- F
cut ꝛ cerui vehementioris est calefactionis.
¶ Adeps aūt galline minus calidus ē. ꝛ aspe G
ritati lingue cōfert. ¶ Esculapius. Ouū gal- H
line valet ad oēm dolorē oculoꝝ: etiam albu-
men infusum oculis sedat punctiones. ¶ To- I
tum ouū cōbustū ꝛ cū vino vel aceto bibitū om
nes fluxus stringit. ¶ Duoꝝ qnqꝫ vitella bibi K
ta cuz tribus vini cyathis enoptoicis valent.
¶ Adeps gallinaꝝ pustulas oculoꝝ reprimit L
¶ Tybie quoqꝫ cū pedib⁹ cocte ꝛ cū sale ꝛ oleo M
ꝛ aceto colli dolorē sedant. ¶ Stere⁹ eius fleg
mones q nāscunꝫ in naribus impositus sanat. N

Capitulum liiii.

Allinaci⁹. Alerã. Gallinaci⁹ si bñ vti
g cet ducet pullos suos ad modũ galline
qd vt dr nõ facit pp cõmodũ pullorũ sꝫ
pp cõmodũ ꝓpriũ: vt ex calore pulloꝝ faciat
venenũ vtice euaporare. ¶ Ex li. de natu. re.
Gallinaci⁹ gallus testiculis viduat⁹ dr: q ca-
po vulgariter appellaf: vt supi⁹ i ca. xxii. isthus
tra. dixi. Ferk aũt citi⁹ ipinguari: qꝛ libidie ar-
cef: cũ gallinis qdẽ ipinguaf: sꝫ nequaq̃ ipin-
guãdo fecũdat cũ eis pascif: sꝫ nõ eas defẽdit:
nõ cãtat nec hora dici vl noctis discernit. Igi
tur ad nihil vtil⁹ ẽ nisi ad coquinã. Item aliqñ
gallus post trienniũ castraf: postea qꝫ vel se
ptẽ annis viuere finif: ꝛ sic i ei⁹ iecore lapis lue
nif electori⁹: quẽ vt ibi cõcepit nõ postea bibit.
Unde ꝛ si qs hũc lapidẽ in ore suo habuerit si-
tim extingũt. De quo inferius in tractatu de
lapidibus tractetur.

Capitulum lv.

Graculus ꝛ Garrulus. Ex li. d na. re.
g Graculus ẽ auis nigra p totũ corpus
Est enĩ de gñe cornicis: sꝫ corpe minoꝛ
libẽter i altissimis nidificat: ꝛ hoc in tãta multi
tudine: vt in vna sepi⁹ arbore septẽ paria gra-
culoꝝ nidos cõstruãt. Optime nãqꝫ aues iste
sibiuuicẽ cõpatiunf. Est aũt auis clamosa ni-
miũ maxie a tpe coit⁹: quẽ. s. coitũ tẽpus exci-
tat vernũ. Amoris grã masculus feminas cu-
bat. Carnes pulloꝝ ei⁹ edibiles sũt: ꝛ maxime
si excorienf. Hãc auẽ nõnulli falso opinantur
eandẽ eẽ garrulum: sꝫ multa iter eas est dñia.
Nã graculus vt dictũ ẽ vni⁹ ẽ coloris. Garru
lus aũt colore distinct⁹ ex diuersis plumis. Di-
ct⁹ ẽ garriẽdo: nõ enĩ cã qsq̃ trãsire põt ꝫ quẽ
nõ garriat. Ceteraꝝ etiam auiũ voces vel mo
dulos nõ ad delectamẽta letitie sꝫ tñ ad garri
endũ dr imitari. Tãta plumaꝝ varietate disti
guif: vt nllus ei ceteraꝝ auiũ coloꝝ dẽsse dicaf.
Capt⁹ in iuuẽtute claudif vt articulata verba
loq doceaf: q etiã vbi didicerit magis garrire
gestit. Et qñqꝫ dũ garrulitate intẽdẽs sibi nõ
ꝓspicit nisus ea inopinate rapit freqũẽter nisa
mare dr: ita q plerũqꝫ inter furcatos arboꝝ
ramos se suspendit.

Operationes

¶ Pli. li. viii. Gracula quoqꝫ sicut ꝛ alie que A
daꝫ aues lauri folio annuũ fastidiũ purgant.
¶ Idẽ li. xviii. Graculi fero a pabulo receden B
tes hyemẽ ꝓsagiũt. ¶ Isido. Est enĩ loquacis C
simum genus ꝛ vocibus importunum.

Capitulum lvi.

Grippes

g Rippes. Isi. Grippes vocaꝛ eo ꝙ sit aīal pēnatū ⁊ q̄drupes. Hoc gen⁹ feraꝝ ī yp boreis nascaꝛ mōtib⁹. Oī corpīs pte leōes sūt alis ⁊ facie aglis silēs: eqs vehemēter īfesti Nā ⁊ hoīes visos decerpūt. Solin⁹. In asyathica scythia terre sūt locupletes ībītabiles tñ Nā cū auro ⁊ gēmis affluāt. Grippes vniuersa tenēt alites ferocissimi ⁊ vltra oēȝ rabiē desuiētes. quoꝝ īmanitate obsistēre: aduenis accessus rar⁹ ē. Visos qppe decerpūt velut gēiti ad plectēdā auaricie temeritatē. Arimaspi cū his pugnāt vt lapides q ibi sūt īterciplāt. Ex qb⁹ sūt smaragd⁹: sicenic⁹ ⁊ cristall⁹. ¶ Ex li. ꝺ na. re. Grippes ē auis q̄drupeſ: capite ⁊ alis agle silis: ſȝ multo maioꝛ: tñ ī nido suo lapideȝ agathē pōit: nec dubiū qn ad aliqꝺ remediū. Hi eqs ⁊ hoīb⁹ maxīe īfesti sūt: ⁊ hoīes armatos ꝑliādo supāt ⁊ occidūt. Grippes dīr aurū effodeꝛ ⁊ ī effossi īspectōe gaudeꝛ. Alb. ili. ꝺ natu. aī. Grippes ī posteriori pte ⁊ cauda ⁊ posteriorib⁹ crurib⁹ imitaꝛ leonē: hȝ ēt vngues longos ex qb⁹ ciphi fiūt. ¶ Joānes mōteuille dīc Corp⁹ magni grippis mai⁹ eē octo leonib⁹ de ptib⁹ istis: nā postq̄ bouē equū vel hoīeȝ ēt armatū occiderit: leuat ⁊ asportat pleno volatu. Illi⁹ vngule sūt tāq̄ cornua bouis ꝺ qbus fiūt ciphi ad bibēduȝ qui reputātur valde preciosi. fiūtqȝ de pēnis alarum eius arcus rigidi ⁊ fortes ad iaciendum missilia ⁊ sagittas.

Capitulum lvii.

g Ricocēderon siue gracocēderō. Alb. in li. ꝺ na. aī. Gracocēderon auis eē dī magna intra oīa volatilia minus v teris coitu: vno eniȝ coitu ī estate īplet. feminā ad filiarū fecūditatē: ⁊ sic toto āno non coit amplius.

Capitulum. lviii.

g Irfalco ⁊ gosturdo. Girfalco venit a ptibus trāsmarinis ī coborte multarū aucaꝝ siluestriū: quaꝝ vnā de nocte ꝑpter frigus pellēs sub pedib⁹ suis: aliaȝ de die capit ī cibis. Actoꝛ. Girfalco idē dī eē qꝺ herodius. De quo pleni⁹ dī īferi⁹. ¶ Ex li. ꝺ na. re. Gosturdi sūt aues ad modum pue: coloris terrei. cristā puā ex plumis hñtes ī capite: nec aliaꝝ auiuȝ more volātes: q vēto cogente nūc alta: nūc yma petūt. De his ferꝛ vulgo ꝙ earū oua ī terra posita a buffone: ex qbus cū exierint pulli: tūc ꝑuum eos pentes curant: eisqȝ cibos ferūt q̄dusqȝ volatus tētare possunt.

Capitulum lix.

Rus Isidorus. Grues nomē de ꝓ-
g pria voce sumpserunt: tali enim so-
no susurrant. Pedum pergūt vna
sequitur aliam ordine litterato.

¶ Aristo. Gruibus quoqȝ natura dedit placabilem cristam per medium caput a rostro residentem. Regem habēt grues: eiqȝ sunt obedientes. Grus dormiens caput sub alis declinat: ⁊ super vnum pedem stat. Habent autem rectorem grues qui ceteris dormientibus ⁊ capita sub alis reclinantibus excubat eleuato capite. Grues adinuicem pugnant: ita ꝙ i hora pugne accipi possent. Ex lib. de naturis re. Per grues domesticas alie capiuntur grues habent carnes reliquis auibus grauiores.

¶ Isidorus. Grues excelsa ꝑetunt: quo facilius videant quas petunt terras. Castigat autem voce que cogit agmē: at vbi raucessit succedit alia. Nocte autem excubias diuidunt: ⁊ ordinem vigiliarum per vices faciunt: tenentes lapillos suspensis digitis quibus somnos arguant. quod cauendum est: clamor indicat.

¶ Dicit Aristoteles ꝙ ad plagam septentrionalem vltra egyptum in hyeme veniunt quibus pigmei homines scilicet cubitales occurrunt: ⁊ cum eis pugnāt. Pugna gruum adeo fortis est ⁊ ꝑtinax vt manu capi possunt. Quādo nubēs pluuiosas prospiciunt clamāt ⁊ vociferant ducem suum celeriores captare volatus solicitant. Cum autem super terram descenderint vt comedant: dux earum caput in altum erigit in custodiam omnium: cetere vero secure depascant. Fertur autem ꝙ post hyemem volentes a mōtibus orientis harenas aureas ⁊ auricalcum lapidem trāsglutiunt. ⁊ post in partibus transmarinis reuomunt. Unde dixerunt qui experti sunt ꝙ lapis quem grues euomūt. igne mediante transit in aurum.

Operationes.

A ¶ Rasi. Caro gruis grossa est que ⁊ tarde digeritur ⁊ sanguinem melancolicum generat.

B ¶ Haly. Fel gruis calidum subtile: si cum aqua sansuci naribus instilletur: paralisi prodest: ⁊ facit titillationem.

C ¶ Idem. Occisa grus vna die in estate duobus in hyeme seruari debet anteꝙ comedat. vt caro digestibilior fiat atqȝ tenerior.

Capitulum lx.

Luta. Isido. Glutis ē auis grece sic
g nominata: q2 longam exerit linguā.
Hec instante hyeme recedētibus hy-
rundinibus atqȝ ciconijs blandiente sibi societate: audet cum eis iter aggreditur. Sed post modum in volatu labore comperto penitentia ducitur: ⁊ quoniam in comitantem reuerti piget sequit̄ aues aliquas tanto tamē tedio tam paruisqȝ dictis. vt cā incōpleto itinere hyems anticipet. Econtra vero citramus asye festinātior perseuerat: ⁊ alias aues socias preit: redditqȝ solicitas: ⁊ excitat de nocte somnolētas.

Arist. Auis galator. i. magne lingue: linguam habet prominentem valde ⁊ hec adiungitur in redeundo cum gruibus ⁊ alijs auibus.

Capitulum

Capitulum lxi.

Arpia. Actor. Harpie dicitur q̃das aues maxime q̃ nunquã satiant̃ man b
ducando. Item harpie digitos ad p̃dam exacuunt curuis timendos ungub⁹ sup mensas aduolant: et quod cõtingunt auferunt quod relinquunt pollunt. Ex libro de naturis rerum. Harpia est auis i solitudine: iuxta mare ponticum. fame rabida: fere semper insatiabilis. Angues habet aduncos. et ad rapiendũ et disserpendum semper paratos: faciem tamẽ habet hominis: sed in se nihil humane virtutis. nã supra modum humanũ ferocitate grassatur. Primũ hominẽ quem in deserto viderit: occidere fertur etiam inde cuz fortuito aq̃s inuenerit: faciemq3 suam in eis contemplata fuerit. mox sui similem hominem occidisse se perspiciens immodice tristatur: et hoc aliquis vsq3 ad mortem. Plangitq3 occisum omni tẽpore vite sue. Hec auis licet careat ratione: aliquando tamen domestica et docta loquitur humana voce. Uirgilius in. iii. eneidum de harpis loquitur. Extruimusq3 thoros dapibusq3 epulamur opimis. At subito horrifico lapsu de montibus adsunt. Harpie. et magnis quatiunt clangoribus alas. Diripiũtq3 dapes cõtactuq3 omnia fedant. In mundo predam pedibus circũuolant vncis.

Capitulũ lxii.

Yrundo. Ex li. de na. re. Hyrũdo est auis leuissima. rostro paruo cauda etiam furcata forma grata: nigredine decentissima in ventre candida: sub gutture b
russa: modicã h3 carnẽ et nigrã plumas multas: et alas magnas. Iocq3 circũ h3 volatũ: diẽ p̃nũciãdo nũciãt: dormiẽtes excitat et ad laudẽ creatoris inuitat. Apricos mõtium recessus hyeme petit: ibiq3 nuda et iplumis repit. Aduentus sui tẽpora custodit: et aduẽtu suo veris initiũ p̃dit. Quedã in iecore lapidẽ celidonium portãt: har̃ pulli i hoc cognoscũtur: si p signo pacis ore ad os in nido cõuersi sedẽt. Nã cete ri q̃ nõ hñt lapidẽ auersis posteriorib⁹ sedent. Ambro. Hyrũdinẽ accipiam⁹ materne sedulitatis in filios grãde documẽtũ. Hyrũdo minusculo corpore: s3 egregio p̃ sublimis effectu. In nido cõstituẽdo tã sapiẽs ẽ vt holus domicilijs paruulos cõmẽdet: vbi nullus eos icurset: ore festucas legit: et luto illinit: vt conglutinari possint: sed q lutũ pedib⁹ deferre nequit: aqua pẽnas ifundit: vt eis puluis hereat et limus fiat quo festucas sibi colligat: et herere faciat. Phisiologus. Hyrũdines ouãt bis in anno: sed oua prima q̃q3 pp hyemẽ corrũpũtur. posteriora ṽo cõplẽtur et faciũt pullos. Hyrũdines et passeres pullos incompletos faciũt: et pullificant pullos multos: pp hoc si extrahatur oculus hyrundinis pulli dũ paruus est: iter̃ crescit. Ex li. de na. re. Hyrũdinis femina libidinis imagine concipit: aut puluere Celidoniã vt dicit Plini⁹: herbã s3 visui saluberrimam mõstrauerũt hyrũdines veratis oculor̃ pullis illa medẽtes. Hyrũdinũ q̃dã nidificãt i domib⁹: q̃dã i fenestris vitreis: q̃dã in abruptis mõtiũ. Et he qualitate et quantitate differũt. Pullus hyrũdinis auide clamat et ieiun⁹: et de nocte. Si pullo hyrũdinis extrahãtur oculi alios natura restaurãte recupat. In ei⁹ vẽtre lapis inuenit̃ multis deseruiens vtilitatibus: vnus s3 ruffus et alius albus.

Operationes

A Dyascorides. Hyrũdinis pullũ p̃io defectu prime lune aperiẽs inuenies in eo lapides duos: vnũ beneficũ: et alterũ maleficum.

B Sed cum aperis eum caue ne terram tangat. Hic in pelle vituli vel cerui positus in collo vel brachio sinistro patientis ligatus: epilẽtiam curat: si hoc assidue fiat.

C Maiores aũt hyrundines si cõbuste fuerit. Puluis earum melle mixtus et inunctus caligines oculorum detergit. Hec etiam sq̃uinãticos prodest. Et vue fauciumq3 tumorem cõpescit.

D Esculapius. Hyrundinis combustio vel puluis pullorum eius combustorum

morbos faucium curat. Cor eius si bibat idez
e operatur. ¶ Auicenna. Hyrundinis cinis et
f maxime adusti acuit visuz. ¶ Et dr que eius ce
g rebrū cum melle cōfert principio aque. ¶ Idē
Hyrūdinū stercus valet albugini et hoc ipsuz
h esse mirabile sum expertus. ¶ Pli. lib. x. Fi-
mus hyrundinis decoctus et pot⁹ confert mor
sui canis rabiosi.

Capitulum lxiii.

Erodios. Isidorus. Herodios gre-
b ci vocant: quos latini diomedes. Glo
sa super Psalmū. ciii. Herodius est
auis rapacissima omnium volatilium maior:
que et aquilam vincit. Glosa super Deutero.
Herodius vulgo girfalco dr: et rapit aquilaz.
Ex libro de naturis rerum. Herodius qui et gir-
falco: vt glosa super Leuiticum dicit in loco
vbi aues immunde prohibentur siue girfalc⁹:
vt dicit liber rerum appellatur. Est auis inter
omnes nobilissima colore ceruleoruz: maxime
tamen parte corporis ad albedinem declinās:
preterquā in pectore et alis: vbi celestem colo-
rem euidentius imitatur: adeo fortis est vt aq
lam capiat: adeo quoqz animosus: vt cuz post
quinqz grues vel alias quasqz aues in aere vo
lantes fuerit dimissus ab earum persecutione
non desistit: donec omnes ad terram successi-
ue deiciat. Est autem canis ad hoc educatus
et doctus qui herodio desuper volante ipsas
aues deiectas capiat et occidat. Herodius cuz
videt predam excutiens se animat et discernit
an ad capiendum apta sit. Carnes crudas et
seruatas non comedit sed recentes. Herodi⁹
parui corporis est respectu alarum suarum.

Capitulum lxiiii.

Ibis Ex libro de naturis rerum.
Ibis est auis super nilum requie-
i scens: equam tamen nunquā īgre
diens: sz eiecta cadauera comedēs
que cum cibis nimis cōstipata fue-
rit: rostro de nature secretis indigestibiles ci-
bos detrahit. Mentiuntur plane qui dicitur
ibites esse ciconias: nisi forte dicant genus esse
ciconiarum in orbe nostro ignotum. Nam ibi-
tes dicit Plinius habere rostrum aduncum:
quod itaqz de ciconiis nostris falsum est: que
rostrum habent longum directum in summi-
tate acutum. Hec auis ore parit: et eius oua si
quis comederit: morietur. Glosa super Esa-
iam. Ibis est auis aquatica: serpētibus inimi-
ca: huiusmodi aues Josephus a moyse dila-
tas in bellum contra ethiopes narrat: quia ser
pentes habundant in terra illa per quam adi-
tus erat. Plini⁹ libro decimo. Inuocant ibi-
tes suas egyptii contra serpentium aduentū.
¶ Phisiologus Ibis semper de nocte et die
iuxta littora ambulat: querens cadauer aliqd
quod ab aqua iam putridum eiectum sit: refu-
giens altiores et puriores vndas: vbi mūdi pi-
sces habitant: quia natare nescit: nec dat ope-
ram vt addiscat: cū cadaueribus delectatur.

Capitulum lxv.

Ybos. Alber. in li. de na. aīaliuʒ sīgt.
i Ibos auē eē orīetaliū partiū: forteʒ et odiosam eqs existere: hʒ eni hynnituʒ sicut equus: sed vox eiꝰ est horribilis ꝛ terribilis ad audiendū: ꝛ illa vocando eijcit equos a pascuis: eo ꝙ herbis pascit sicut equus. Inuidie a īt ꝛ auaricie cā equos cadeʒ auis extollit de pascuis cum pratis sedet.

Capitulum lxvi.

Ispida. Alb. i li. vt supra. Ispida auis
l est pulchra q̄ germanice ysseruogel vocat: colorē hʒ mediū inter viridē ꝛ ceruleū: cui cuʒ radiꝰ solis incipit saphirni coloris esse videtur in pectore colorē hʒ carbonuʒ ardentium circa aquas volat: pisciculis insidiatur ꝛ vermiculis.

Operationes

¶ De hac dicūt ꝙ pellis eiꝰ detracta ꝛ parieti infixa mutat pēnas annis singulis: sed pbatū in quibusdam verum non esse. A

¶ Dicūt etiā auguria sectātes ꝙ hec auis cō seruata in thesauris: thesaurus auget ꝛ abolet paupertatem. Infra in capitulo de ybos ꝛ ydros ꝛ ysidariante ꝛc̄. plenius dicetur. B

Capitulum lxvii.

Iches ꝛ Roky. Ex libro de naturis
k rerum. Riches est auis que vocibꝰ diuersis vociferat: ꝛ quolibet fere die vocem suam mutat: super arbores nidificat et glandibus quando mature sunt cibum cōgregat sufficiētem sibi. Educati vero pulli eius: ꝛ ad volatum roborati cibant parentes suos in senectute: faciuntqʒ eos manere ī nidis absqʒ vllo labore. Ex eodem libro Rokis est auis in cuius morte vociferantur aues vociferatione dolorosa ꝛ suaui. Omnes quoqʒ aues vncorū vnguium cuʒ viderint pullos suos volare posse: illos percutiunt ꝛ a nidis eijciūt: nec postq̄ completi fuerīt: de illis solliciti sunt. p̄ter Rokis que longo tempore de pullis suis cogitat: ꝛ cum eis volantibus volat: eisqʒ ad comedendum dat. Actor idem alibi de cornice dicit. vnde hanc auem estimo cornicem esse.

Capitulum lxviii.

Ynt' Karbolus. Alber. in li. de na. ala
k liū. Kyni' auis ē pda viuēs. bone pulli
ficatiōis z diligēter pullos nutriēs. nō
solū suos: sz etiā nutrit pullos agle subiectos
tedio. Eodē lib. Karbolus auis ē pigra: q̄ nec
oua sua fouet nec pullos nutrit: sed oua sua la
tēter in palūbi nido reponit: z a palūbis fouen
tur: et nutriuntur pulli eius ouis palumbi pri
us confractis.

Capitulum lxix.

Agus z lucidi'. Jorath. Lagus est
l auis aq̄tica mergo vtcūq3 moub' 3
ria. Nā sicˀ merg' tēpestatē maris fu
git. sic lagus in tēpestate letat z ludit. Elicius
sup Leuiticū. Lagus ē aīal i terra q̄ in aqua
habitās: volat eni z natat. Actor. Hec ē auis
vt fert q̄ vulgo vocat raste. Ex li. de na. re. Lu
cidu dicti sūt quasi lucē dātes: barū eni auiū
penne p obscurū in nocte lucēt. Vn̄ qui eas ha
bēt qn̄ volūt piactis luciferis pēnis: barū gra
tia vias dirigunt. In hercinio germanie sal
tu hec auis habitat.

Capitulū lxx.

Agepus auis ē: vt dicit Alber. in li.
l de na. aīaliū: sed suū modū natura le
porinos hñs pedes z vellus hñs plu
mis: z male volat: z idō in specub' sub terra vi
uit q̄ qñ p pda aliqñ pssilit: statī capta preda
ad antrū redit z comedit. Hec auis nō dome
sticat z capta moritur z citissime putrescit pro
pter sue complexionis maliciam.

Capitulum

Capitulum lxxi.

Inacbos. Ex li. de na. re. Linacbos
l ē auis acuti visus valde: q̄ ⁊ pullos suos anq̄ bēant alas cōpletas pcutit: ad solē aspicere cogit: ⁊ si cuius oculus lacrimet: ipsū iterficit: alios vo nutrit. Hec etiā marinis auib⁹ cibat: eosq3 qñq3 de sup in aere leuata natātes cōtemplat. quā ille vidētes se submergūt. At illa prope aquas descēdit: eas vsq3 ad suffocationem in submersione manere cogit: ⁊ tūc plumis ad superficiē aque deductas rapit.

Capitulum lxxii.

Uscinia. Actor. ipse ē filomena: vt
l in papia legit. Isidorus. Luscinia dicit quasi lucinia: que cantu suo solet signare diei surgētis exortū: eadē ⁊ accedula a cicerōe vocat. Ambrosi⁹. Luscinia puigil custos cū oua quodā sinu corpis ⁊ gremio fouet isomnē lōge noctis laborē cantilene suauitate solatur quo possit nō min⁹ dulcibus modulis: vt mihi videt: q̄ fotu corporis oua animare que fouet. Plinius libro. x. Luscinijs diebus ac noctibus continuis quindecim garrulis sine intermissu cantus est. Densante se frondium germine digna mirat auis. Primum tanta vox in tam paruo corpusculo tanq̄ pertinax spiritus. Deinde in vna musice pfecta sciētia modulatus editur sonus: et nunc cōtinuo spiritus trahitur in longū. nūc variatur in flexo: nunc distinguitur cōsciso copulatur i tortu. Ita cesaris iuuenes habebāt luscinias greco ⁊ latino sermōe dociles. Preterea meditantes in diem assidue noua loquētes. Postremo hyeme ipsa non cernitur: linguis earum tenuitas illa pria non est q̄ ceteris auib⁹. Pariūt i vere prio plurimū sua oua.

Capitulum lxxiii.

Agnales. Alb. in li. de na. aīa. Ma
m gnales aues sunt orientis valde magne pedibus magniū ⁊ rostro hominibus non nocentes. Piscibus i fluminibus ⁊ in alijs stagnis insidiantur: ⁊ illos comedunt.

Capitulum lxxiiii.

Erula Ysi. merula átiqt⁹ medula voca
m bat eo q̄ modulet. alij āt merulā auītvó

citatā:q2 sola volat quasi mera volās. Hec cū in olb' locis nigra fit:in achaia tū candida est Pli.li.viij. Merula folio lauri fastidiū annu um purgat. Idē in li.x. Abeūt ? merule l vici na:s3 plumā nō amittūt:nec occultanf nisi spe cibi quo hibernū pabulū petūt. Merula ex ni gra ruffescit. Estate canit,byeme balbutit:cir ca solsticiū mutat rostrū anniculis in ebur trāf figuraf dūtaxat maribus. Ex li.de na. rerū3. Merula dicebaf olim medula: q2 mirabiles vocis modulos reddit, maxime cum vernū tē pus imminere psperexit. Nam byeme tacet: aut tm̄ balbutit. Olim merula fuit spectādus in clero miraculum:que arte humana edocta nonem notulas inordine s3 musicā cantabat ita pfecte vt nullus musicorum eam aliquate nus imitari posset parilitate cōcordantie. Hec auis croceum quātulumq3 colorem habet in pectore:reliquū3 vero corporis occupat nigre do. Merula domestica contra naturā carnes comedit:? hec dulcius canit:libenter se balne at.? plumas rostro purgat. Cunq3 nigra sit ? turpis:in delectationē mouet seipsam ppter amenitatem vocis merula plumas non exuit. sicut cetere aues:sed rostrum suū3 singulis an nis mutat in candorem:? in byeme vix potest volare propter pinguedinem.

Operationes.

A ¶ Galy. Merularum fimus qui risum come dunt si tritus sit ? cum aceto distemperatus: morphee q3 nigre superponatur:eam extirpat sic quoq3 lentiginem elimat.

Capitulum lxxv.

m Ergus. Ex li. de na. re. Mergus flu mina stagnaq3 innatāt:? pisces perse quitur:sic dictus: eo q l aquis se mer gat. diutius tamen sub aquis morari non va let:qm̄ in aere spiritum recuperat: quando p cuti debet in aqua mergitur. Serenus sulpici us tradit q quedam earum species est: quam a re cornutam vocant:eo q rubeas plumas in capite instar cornuum habet. Cōtra omne ge nus auium pedes habent in cauda:ita vt cum in terra stant sicut homo gestu pectoris erigū tur. Has aues beatus Martinus diuina vir tute coegit aquam contra naturam suam de serere:? arida loca desertaq3 petere. Harum pulli statim vt oua exeunt tanto vigore pollēt: vt si matrem eos perdere contigerit virtute p pria viuant. Et vt dicit experimentator: byeme pinguiores sunt propter paucitatem mo tus. Omne enim animal sereno aere gaudet: ? in eo plus vagatur. Plinius lib.xviij. mer gi sicut cetere aues aquatice pēnas rostro pur gantes:aut maria aut stagna fugientes presa giunt ventum.

Capitulum. lxxvi.

m Erillus ? meropes. Isidorus. Me rillus auis est nō multo maior meru la.colore quoq3 ppe similis:s3 rostro pedib3 vnguibusq3 dissimilis:hde cupidus ē. Sed quia paruus ? parui roboris: paruarum auium est psecutor. Hi sicut accipitres ? hero dii socialiter volāt. Unbuiq3 quattuor ex illis

possunt

ponsfunt vt cignū hoc mō capiāt. Primus ex eis cigni caput inuadit. Scōs ⁊ terti⁹ ex vtroqꝫ latere binas alas. Quartus vō collū ⁊ pectus. Et sic cignus auis grauida: angustijs circūse pta mouere se nō valēs ab aucupe ꝑuenta capit ⁊ occidit. ❡ Idem. Meropes est auis hñs in dorso colorē ciameū: pectore subrutilum: in ventre pallidū. Hec naturali colore abundās. antra septē pedibus altitudinis ī terra fodit: ibiqꝫ nidificat: ac fetus facit: ⁊ eos vsqꝫ ad robur debitum illic abscōditos pascit ⁊ nutrit. ❡ Iorath. Meropes solliciti sunt de pullis suis: ⁊ qū iā senescūt ⁊ volare nequeunt: pulli fouent eos ⁊ alunt quousqꝫ viuunt.

Capitulum. lxxvii.

m Elācorsus ⁊ Morfex. Albertus in li. de na. aīaliū. Melācorsus sic dicta q: mortificat. Auis est vt dicit Pli. quātitate pua: fecūditate magna. Nā vltra. xx. oua fouet: ⁊ oēs īducit filios: ⁊ ita diligēter pascit ꝙ ī nidis pinguissimi sūt: ⁊ cū a nido volāt ꝑ turbas inſeꝫ sequūtur: nec ipsa deserit eos donec ꝑ seipsos sibi ad procuratonē sufficiāt. ❡ In li. vt supra. Morfex auis ē aq̄tica ⁊ magna. Rostrū hꝫ serratile et forte: ⁊ vngues fortes: ⁊ mergit sub aqua ⁊ capit pisces magnos: ⁊ ꝑcipue āguillas ⁊ gregatim nidificat ī arboribus iuxta aquā: ⁊ pascit pullos piscibus: ⁊ sunt voraces. ⁊ dr̄ de eis qū auolare debēt a nido: si sentiūt se nimis grauati cibis de nouo sūptis euomūt eos vt leues fugiēdo volare possint: ⁊ q non euomūt aliqū pereūt. Sterc⁹ hui⁹ auis siccat arbores ī quas ramis cadit. Hec auis saturata expādit alas ad solē īsidēs palis ⁊ arborib⁹ vt siccēt: ⁊ qū incipit volare vix eleuat: ⁊ caudā diu in aquā ducit: vñ ⁊ a quibusdam humusculus vocatur.

Capitulum lxxviii.

m Ennonides. Meauce ⁊ Merusthões. Albertus in li. de na. aīalium. Mēnonides aues a loco ab egyptijs sic vocatas. De egypto enim volant ad nilum ad sepulchrū mennonis philosophi: semꝑ ī quinto anno: ⁊ cū biduo ibi circūuolauerūt tertio die pugnam ineunt: ⁊ se rostris ⁊ vnguibus lacerant: ⁊ tūc reuertunt ī egyptū. ❡ In libro vt supra. Meauce aues sūt ab mutatione vocis sue sic dicte. sūt aūt antib⁹ maiores: ⁊ sūt breui colli ⁊ breuib⁹ pedib⁹. coloris cinerei. oculis glaucis. rostro ex pte croceo ⁊ ex pte rubeo: semꝑ clamans meauca. cadauerib⁹ cupidissima: ⁊ precipue hominū. vnde ⁊ gaudet in tempestate. Insidiat tñ etiā paruis aīalib⁹ ab istis auibus. Etiaꝫ multe alie aues apud marinos meauce vocant. ❡ In eodem lib. Merusthiones aues sunt parue rapaces tñ: ⁊ aliquid hñt de falconū natura: socialiter ⁊ volant ad ꝑdā. Et aliqū quattuor docentur ꝙ spe auxilii hominis cignum prosternunt. ⁊ tunc vnus capitī duo autē alis insidentēs: ⁊ quartus pectus oppugnans cignum opprimendo deiiciunt vt ab aucupe capiatur: quando autem siluestres sūt paruarū auium sunt insecutrices. Sunt aūt in figura ⁊ colore fere sicut merule: excepto ꝙ pedes vngues ⁊ rostrum habent ad vncos ad capiendum.

Capitulum lxxix.

m Iluus. Isid. Miluus dr quasi mollis auis: scz viribus volatu: rapacissimus tñ ẽ: ꝛ semꝑ domesticis auibus isidiat.
¶ Ex lib. de na. rer. Miluus vngues pedes ꝛ rostrũ aduncũ hꝫ istar accipitris: sed alas curuas ꝛ nõ rectas: i quo ẽ eis dissimilis: Audax ẽ i paruis. Timidus i magnis. fugat a niso: q̃uis i triplo sit maior illo. circa macellas excubat: ꝛ circa cadauera. Iecur ei⁹ medicinale Plinius laudat. ¶ Glosa suꝑ Hieremiã. Aues sua tpa norũt: qñ. s. ad calida loca festinãtes rigorẽ hyemis debeant declinare a ꝑncipio veris ad regiones solitas redire. Vñ scriptũ ẽ. Miluus nõ appet nisi in estate: sicut nec turtur et hirũdo. In hyeme nãqꝫ manẽt in nido vel latent in cauernis arborum: vel ad alia loca calidiora se transferunt. ¶ Iorath. Milu⁹ cubit⁹ cũ a nido egredit i cõplemento alaꝝ suaꝝ aues magnas venat. Cũqꝫ fortio fit magis debiles capit: in cõplemẽto ãt viriũ suaꝝ muscas ꝛ culices ac lumbricos terrestres venat: ꝛ tũc fame morit. ¶ Ex Auiano. Miluus insidiat auib⁹ domesticis: maximeqꝫ pullis: ꝛ quos icautos viderit statim rapit. Circa coquinas etiaꝫ ꝛ macella volitat: vt si qd carnis crude proijciatur foras velocius rapiam.

Operationes

A ¶ Pli. li. xxix. Milui iecur adiũctiões oculoꝝ
B vitioꝝ laudat. ¶ Idẽ i li. xxx. Ex nido quoqꝫ milui surculus vitis alligat⁹ ceruicis: neruis
C ꝛ opistotano auxiliari dicitur. ¶ Comicialib⁹ etiam iecur milui deuoratum medetur.

Capitulum lxx.

m Onedula ꝛ Muscicapa. Isi. Monedula dr q̃si monecula: q̃ cũ auꝝ fuerit aufert ꝛ occultat. Vñ Cice. ꝑ Valeriano flacco Nõ pl⁹ auꝝ tibi q̃ monedule committẽdũ ẽ.
¶ Arist. Monedula pugnat cũ bubone: quia bubo debil' ẽ visus ĩ die: ꝑꝑ h rapit coru⁹ ille bubõis oua ꝛ cõedit ea sic̃ dictũ ẽ supra. ¶ Ex li. ĩ na. re. Monedula q̃si mõctã tollẽs aut diligẽs dr: auis ẽ nigra sꝫ formosa ꝛ grata hoĩs voces i pullo edocta imitat. In mãsitio cũ ore to solis sola cũ discreti⁹ ꝛ tenaci⁹ retinere dr. Hui⁹ carnes pruritũ capitis excitãt: nã ꝛ ipsa appetit i capite fricari. ¶ Ex li. vt supra. Muscicapa ẽ auis maior colũba: plumas hñs vt lanari⁹: pedes ꝛ rostrũ vt hyrũdo: q̃ lꝫ oris rictũ hẽat ãplissimũ ꝑꝑ muscas ꝛ cinifes qb⁹ solũmodo vescit. Rostrũ tñ iter aues comparatiõe sui corporis habet minimũ ꝛ pedes sil'r.

Capitulum lxxxi.

m Usca. Actor. Musce vt fert ex immundicia nascuntur: immundis adherent: et loca immunda frequētāt. Inquiete sunt et importune et infeste pungitiue ac tumultuose. ¶ Isidor. Musca ex greco venit sicut mus. Hec sicut apes necate in aqua aliquotiens post vnius hore spacium reuiuiscunt. ¶ Aristoteles. Animalia duas alas habentia: tantum pungunt aculeo qui est interiori sui capitis vt musce et mustiliones. Cūqꝫ quodlibet anulosum habeat membrum per quod sentit cibum. Musce ac mustiliones hoc membro pungunt et sanguinem extrahunt. Musca sicut et apis non facit strepitum ac sibilum nisi volando: scilicet alas p aerem inter ipsas: et corpus cadentem extendendo et contrahendo. Musca et formica non sunt nidificantes. In hyeme coeunt si aer cōueniēs fuerit et ventus meridionalis flauerit. Nō autem separantur in coitu: nisi grauiter quedaꝫ anulosa: quia coitus in eis multum durat: vt patet in muscis et araneis. Musca habet aculeum sicut apis extra: eius natura est mollis et vacua: per ipsum gustat et sentit: ac cibum attrahit. Habet itaqꝫ dentes muscarum genus et apum: qui cum sunt similes dentibus aliorum. ¶ Ex libro de naturis rerum. Musca proteruolat: et circumuolando strepitum facit ex aere circumagitato. Inter alias rostrum habet quasi cannam concauam pedibus posterioribus alas acuit: anterioribus autem rostrum et caput lucem diligit: nec in tenebris ambulare nouit. Ad calorem se libentius confert.

Operationes

A ¶ Auicenna in quarto canone. Muscas interficit arsenicum: quando de illo ponitur aliquod in lacte et fugiunt musce. Interficit etiaꝫ eas fumus eius et fumus thuris: atqꝫ decoctio ebuli nigri.

B ¶ Haly in libro vbi supra. Musce prosunt oculorum doloribus et sui palpebrarum.

C ¶ Que si comburantur et cum melle sup alopice loca ponantur: capillos producunt.

D ¶ Plinius libro vicesimoquarto. Musce quidem necantur: si locus foliorum sambuci decoctione spergatur.

Capitulum lxxxii.

n Icedula. Isidorus. Nicedula est genus corui qui pugnat cum bubone. Coruus enim oua bubonis rapit: qa parum videt in meridie: et ea comedit: oua corui similiter de nocte.

¶ Actor. Idem dictuꝫ est supra scilicet de monedula. vnde videtur ideꝫ esse: sed forte diuersitas illa nominis pueṅit ex vitio scriptoris.

Capitulum lxxxiii.

n Isus est auis: vt habetur in libro de naturis rerum. nobilis forma et robore minor ꝙ herodius. sed vnus est color plumarum ambobus: et tamē socialiter vo

lare recusant. Nam inuidia fert ꝛ fastu: ꝛ cuꝫ spetit solus ambit honore victorie potiri: hoc quidē estimari pōt: ꝛ forte merito: sed reuera magis credibile est cū solū prede ibiare: nedū in volatu sociū habuerit. pastu quoqꝫ sodaleꝫ accipiat. Non enim dubia fides est nisum patrem sui generis dedignari. ꝛ velut alieni generis auem persequi: ꝛ hoc cōtra oīum auiuꝫ genus. Nam vt dicit Aristo. Omnis auis in volatu predam capiens parcit sui generis auib⁹. Solus ergo nisus expers est generositatis huius: ꝛ hoc cum ipso homine qui inter aīalia terrestria animali sui generis insidiari nō cessat. ℭ Alexander. Nisus ac triciolus locum eligunt in quo aues captas deplumant singulis diebus: multaqꝫ diligentia mundāt q̄diu cōpares aues incubant: quibus ꝛ eas ministrant. ℭ Actor. Est autem nisus aucupantium volucrum minima: sed pro sexu ꝛ natura sua ad aucupandum promptissima: falconum generibus adiungitur.

Capitulum lxxxiiii.

Ncticorax vel noctua. Ex li. de na. rerū. Nocticorax dr̄ noctis coruus. lucifuga enī ē: et nocte cibos querit. Nā si de die volaret a ceteris auibus spedireť. Nocte: vt vulgus opinať: mortē hominum pnūciare vr̄ vocib⁹ importunis: caput hꝫ ingens: Nec vt aues cetere formatū Rostrum hꝫ adūcum vt nisus. vngues hamatos ꝛ asperos l domiculis vt parietibus: precipueqꝫ rimosis q̄ sine tecto sunt libenter habitat: ꝛ pullos suos souet: humanis vocibus delectatur. mures ꝛ oē gen⁹ carū persequitur. ℭ Isido. Nocticorax ipsa est noctua: qꝛ noctem amat. Est enīꝫ auis lucifuga: idest lucem fugiens: ꝛ solē videre nō patitur. Noctua dr̄: eo q̄ nocte circumuolet: hāc insula cretensis non hꝫ: ꝛ si venerit aliūde statim moriť. ℭ Ambro. Noctuaqꝫ ꝛ nocticorax magnis ꝛ glaucis oculoꝝ pupillis nocturnarum tenebrarū nō sentit horrorē: ꝛ quo fuerit obscurior nox eo crebrior volatus exercet ī offensos. Die autem videre non potest: qꝛ ex orto splendore: visus eius hebetatur. Habet autem ꝛ noctua cātus suos. ℭ Glosa sup psalterium. Nocticorax est auis vigil. theter eorumus noctis: hitans in parietinis que vulgo ruine dn̄r: vbi parietes stant sine fundamēto. Est scriptū est. Factus sum sicut nocticorax in domicilio. ℭ Glosa super Leuiticū. Noctua est auis rapax de nocte.

Operationes

ℭ Pli. Huius carnes paraliticos curant. A
ℭ Idē libro. xxix. Noctua est cōtraria apib⁹ atqꝫ vespis scrabonibus ꝛ sanguisugis. B
ℭ Huius cerebrū coctū in vino vel cibo sumptū: remediū est capitis doloribus. C ℭ Idē lib. xxx. Oua quoqꝫ noctue per triduuꝫ in vino data: tedium adducunt ebriosis. D

Capitulum lxxxv.

Epas sine nepa. Alber. in lib. de natu ris aīaliū. Nepa auis est longi rostri. dorso colorē habet perdicis: in vētre nisi. rostrum autem molli luto infigit. ꝛ cibum vermium requirit: ꝛ si aliquando profundius defixo rostro hesit. pedibus lutum eruens se liberat. Hec in die quiescit: ꝛ in aurora ꝛ crepusculo

fculo volat: ⁊ ideo tunc in altum eleuatis etias rhetibus capitur: ⁊ habet carnes dulces ad comedēdū. Hac ficedulā quidā vocauerūt.

Capitulum lxxxvi.

Nocroculus. ¶ Ex libro de natu ris rerum. Onocroculus est auis que infimul multas recōdit escas ⁊ postmodum extrahit ⁊ manducat eas. ¶ Plinius. Onocroculus similitudinem coloris habet: nec distare estimaretur omnino: nisi faucibus eius inesset alterius vteri genus. Huc omnia inexplebile animal congerit: mira vt sit capacitas: mox perfecta rapina sensim inde in os reddita: in veram defert aluum ruminantis more: bos gellia septētrionalis proxima occeano mittit. ¶ Isidorus. Onocroculon vocāt aues rostro longo: quoꝝ duo sūt genera. ¶ Actor. Onocroculus vt legitur: auis est rostro longo: similis cigno: sed maior: porro iuxta Hieronymum: nisi fallor: est auis illa que fixo in palude rostro horrende clamat: que etiā in Esaia vocatur vlula: quasi ab vlulatu. Et dicitur in vulgari butorius: de quo dictum est supra. Que etiam de profunditate terre vel aque cibum trahere putatur. ¶ Ex libro de naturis rerū. Onocroculus est auis de partibus orietis: que cum vocē edere voluerit: caput i aqs ponit: ⁊ illic instar rugitus clamorem emittit. In faucibus quosdam habet folliculos: i quo primo cibum concipit: ⁊ post horam in ventrē suum mittit: ibiq₃ cum digerit.

Capitulum. lxxxvii.

Opimacbus. Ex lib. de natu. rerū. Opimacbus est contrarius serpētibus: ⁊ pugnat cum eis. Opis enī serpēs: macbos pugnās. ¶ Actō. Opimacbus vt in Leuitico legitur: est ex volucribus mundis f₃ legē: ex his videlicet que gradiuntur quidem super quattuor pedes: f₃ habet longiora retro crura per que saliunt supra terram. Estimo autem hunc inter volatilia minuta debere numerari sicut bruchum et locustam: que sunt eiusdem generis. sicut ibidem legitur. De attaco vero qui ibidem in eodem genere reputatur: nihil me penitus alibi legisse memini.

Capitulum lxxxviii.

Oriolus ⁊ Ortigometra. Ex li. de na. re. Oriolus est auis sic dicta a sono vocis. coloris aurei per totū, excepto φ in alis habet pennas: quadam cerulei varietate distinctas. Nidum in ramis arborū minutissimis mira subtilitate depēdit: ita vt in aere solo pendere videatur de terra cernētibꝰ. Ipsa quoqꝫ nidum ab imbre camerat: ac densa frōde protegit. ¶ Ysid. Ortigometra dicitur φ gregem cucurnicū ducit. Unde de hac dictū est superius in capitulo de cucurnice.

¶ Plinius li. x. Cucurnices aquilone volant maxime ortigometra duce. primam earum ꝓpinquantem terre rapit accipiter: ac sepe hinc comitatum solicitant abeuntqꝫ.

Capitulum lxxxix.

Ossyna ⁊ Ossifrago. Ex li. de na. rex. Ossyna est auis magna vt cignus: fluuios ac piscinas inhabitans. rostrū habet magnum: ⁊ gutture vsqꝫ ad pectus instar sacculi: receptaculum longum ⁊ amplū: in quo magnam simul reponit copiam piscium: vt scꝫ in tāta mole diffusa; natura nō egeat: paulatimqꝫ digestis in ventre cibis inueniat paratum qđ prebeat. Nunquā aues huiusmodi nisi in aqua diffusiori ⁊ piscibus abundanti habitāt: quia citissime paruam aquam: ⁊ si piscibus copiosā ingluuie sue vacuāt. ¶ Isido. Ossifragus vulgo appellatur auis q̄ ossa ab alto dimittit ⁊ frāgit: vnde ⁊ hoc nomen accepit. ¶ Plinius li. x. Alieti quidem suum genus non habent: sed ex diuerso aquilarum coitu nascuntur. Id autem quod ex alietis natum est ossifragi genus habet. Ex quibus minores vultures pro generantur. pullos autem ab aquila deiectos ossifragi genus excipiunt: ⁊ cum suis educant.

Operationes.

¶ Idem in li. xxx. Ossifragi venter arefactus ⁊ potus cōfert his qui cibos non vigerūt. Uel si tm̄ manu teneant capientes cibū: cōfert ad alligatus sed non continue. vnum autem est. Ossifrago intestinum omnia deuorata conficiens: cuius extrema pars ad alligata ꝓdest cōtra collum. A

Capitulum xc.

Otbus. Plinius li. x. Otbus est auis bubone minor. noctuis maior. Aureis plumis eminentibus. vnde ⁊ nomē illi. Quidam latini asyonem vocant. imitatrix aliarum auium: ac parasita ⁊ quodam genere saltatrix capitur haud difficulter vt noctue intenta in alio circumeunte alio: φ si ventus agmen aduerso flatu ceperit inbibere pondusculis lapidum apprehensis: aut gutture harena repleto stabilitate volant. ¶ Idem in li. xi. Itaqꝫ buboni ⁊ otbo plume sunt velut auree. ¶ Aristo. Deniqꝫ quidam otbum vocant bubonem. deprehenditur autem quando venator incipit se mouere ad oppositam partem. ¶ Ex li. de na. rerū. Otbus est auis q̄ vulgariter huās dr̄ a sono vocis. nocte nāqꝫ bu bu horrifice clamat. improprie voce humanā simulās. Itaqꝫ vt hominē ↄtractū frigore clamare credas: sed terras spaciales habet: in quibꝰ huiōi

voces

voces profert. In ceteris autem vt in plurimũ muta est. Hec auis bubone minor est: nocua maior. aduncum habet rostrũ ac pedes: ⁊ eminentibus plumis habere videtur aures: preda viuit. carnibus vescitur. mures persequitur: ⁊ ab auibus ceteris odio habetur.

Capitulum xci.

Na. Almansor tractatu tertio capi. o de ouis. Oua galline ⁊ perdicis plus aliis conuenientiã. Post hec oua anatis in bonitate existunt: q̃uis malũ efficiant nutrimentum. Alia vero oua sicut oua que sunt paruarum auium aut magnaruʒ comedenda non sũt nisi medicine causa. Dico vero ouorũ prius dicta genera galline dicet atqʒ perdicis sperma valde augmentant: atqʒ ad coitum stimulando incitant. Anserũ aũt oua fastidiu faciũt grauem habentia odorem: sed galline et perdicis oua temperata sũt ⁊ cõuenientia. Vitellus quo oui in caliditate temperatus existẽs bene nutrit. Albumen vero frigidũ est ⁊ viscosum dureqʒ digerit. Sãguis etiam ex eo generatus non est bonus.

Operationes

A ¶ Sera. Que eligimus sunt oua gallinarum non ergo oportet vt ꝙ narremus aliorũ ouorũ virtutem: quia eorum natura est eadem cũ natura illorum.

B ¶ Et cõplexio quidẽ oui est frigidior corpe tẽperato. Nã infrigidat infrigatione tẽperata ⁊ desiccat sine mordicatõe. Et oportet ꝙ administret ex eis illa que sũt recentia: q2 vetera nõ sunt bona. Albugo qdeʒ oui administratur in doloribus omnibus in qbus est necessaria medicina q̃ nõ mordicet: sicut sũt dolores oculorum: ⁊ apostemata ani ⁊ pectinis: ⁊ oĩa vlcera fraudulẽta mala: ⁊ cũ medicinis q̃ abscindũt sanguinem qui fluit a miringis cerebri.

¶ Et qñ ibibit in eo lana ⁊ ponit sup cõbustione ignis aut aq̃ bulliẽtis cõfert multũ. Et est bonũ emplastris q ponitur sup frõtẽ: ⁊ fac ad herere pilos: quoꝝ ortus nõ ẽ directus in palpebris: postq̃ miscet ei medicina cõueniẽs ad hoc sicut olibanũ: ⁊ maxĩe pingue ex eo qđ nõ est antiquũ atqʒ nimis siccum. C

¶ Et iuuamẽtũ est in hoc nõ ꝓp cõplexionẽ q̃ est in eo sed ꝓp viscositatẽ. Vitelli vo ouoꝝ substãtia silis est substãtie albuminis. D

¶ Et ꝓpter hãc causam miscet cũ cerotis q̃ nõ hñt mordicationẽ: post q̃ fuerit elixatũ aut assatũ. Parũ enĩʒ assatũ desiccat supfluitates paucas. Et nos qdẽ estimauimus ꝙ h qđ acqrit ex hac vtute egressũ est a sua cõplexiõe. E

¶ Et miscet silr in emplastris que prohibent apostemata calida. F

¶ Rabbi Moyses cap. de ouis. Oua in se recẽtia sunt cib9 ꝓpingor sanguini: sʒ oua dura assata sũt ex cibis grossis viscosis. G

¶ Et oua iuuãt ad coitũ ⁊ maxime cum cepis ⁊ rapis. H

¶ Galien9 sup illo amphorisino. Eoꝝ q̃ nutriũt: oua nutriũt paruʒ ⁊ tarde: ⁊ maxime in aqua cocta: ⁊ oua sũt grossus cibus sicut ius tritici ⁊ pisces. vitella eoꝝ cũ oleo rosato ⁊ croco remouent dolorẽ podagricorum: ⁊ si multũ doluerint misceat modicũ opij ⁊ iungant. I

¶ Contra incendium ignis fiat vnguentum satis probatum ex vitellis ouorum recentium oleo rosato: cera alba ⁊ sepo arietino. K

¶ Et idẽ valet succ9 plãtaginis cũ albumine ouoꝝ recẽtiũ ⁊ succo cucurbite. Albumẽ oui cũ vitello i vrinali positũ alicui9 suspecti q quouismodo sũpsit venenũ iteru9: infra certas horas illđ patefacit vbi sit: qm̃ si sit vltra gibum epatis. s. i venis vl venis vrinalib9 nigrescit et fetet. L

¶ Si vo sit citra ꝯcauũ ei9 vt i orobo vel in testiculis alijs rugat ⁊ citrinescit: sʒ nõ fetet. Hoc reperi in margine cuiusdam serapionis apud capitulũ de vrina: ideo hoc etiã h addo. M

¶ Auicenna libro. ij. ca. de ouis. Melior ex eis sunt oua galline recentia. Et melius quod est in eis est vitellus. N

¶ Et melius eorum artificium est vt non cuʒ alio congelentur. Post oua auteʒ galline sũt oua auium que cursu earum procedunt. O

¶ Oua vo anatis ⁊ silia sunt mali humoris: oua sunt ad equalitatẽ tẽdẽtia: sʒ ipsoꝝ albumẽ ad frigiditatẽ: ⁊ vitellus ad caliditatem. P

Q ¶ Amplius omnia oua precipue oua passerū augmentum faciunt in coitu. ¶ Et dicitur
R ꝙ oua anseris miscentur cū oleo: ꝛ distillatur tepida in matricem prouocat menstrua post qua
S tuor dies. ¶ Et idem in libro de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

Capitulum. xcii.

Asser. Ysi. Passeres sūt minuta volatilia a paruitate vocata. Oua passeris in nido reperta cuculli comedūt ꝛ sua obiiciūt. ꝛ post illa suscepta fouent ꝛ nutriunt. Ex li. de na. rerū. Passer i tectis babitat gregatim ad pastū volat omnib⁹ auibus calidior est. cito digerit quicquid glutit. vñ corp⁹ eius nequaꝗ cibo sumpto impinguat: sꝫ tm̄ sustentat. Stercus etiā eius calidissimū est quando emittit. Supra modū quoqꝫ luxuriosus est ꝛ in furorem citius cōcitatus: sꝫ nulla mora discordie. Dicit Aristo. ꝙ mas tm̄ vno anno viuit: femina vero diutius: quod de passerib⁹ orientis credimus. Nāꝫ ꝛ illa nigredo de qua dicit ꝙ est in collo masculi: non est in eis qui sunt apud nos: scilicet in europa. Etas passeris apparet in rostro: qꝛ iuuenis babet illud tenerūꝫ ꝛ circa fauces croceū. Senex vero durum ꝛ nigrū. In quibusdā orbis partibus morbum caducū bec auis patit. Et boc vt Aristo. credit quia semen iusquiami comedit. Huius pulli cū euolare debent: vicini passeres cū eorū parētibus conatus ipsorū euolātiū comittantur vt imbecilles si necesse sit pluriū cōstipatione confortentur. Aristo. Passer babet vocēꝫ sibi appropriatam: sicut ꝛ turtur. Pascitur autēꝫ et vermibus sicut ꝛ alie multe consimiles auicule. Glosa sup psal. cxxiiii. Passer aliquo strepitū magnū faciente volat: ne laqueo venantium capiatur: vnde. Anima inquit nostra sicut passer ꝛc̄. ¶ Actor. Passer est auicula valde circūspecta in tectis babitat ꝛ in altis locis in petre foramine nidificat. Mas nigredinēꝫ bꝫ circa os. femina vero albedinem. Fertur autē bec auis muscas venari: ꝛ morbū caducū pati.

Operationes

¶ Auicen. Passeres omnes male carnis sunt ꝛ omnia quidem oua: sed precipue oua passerum in coitu faciunt augmentum. A

¶ Rasi. Caro passeris calidissima est ꝛ luxuriam cōmouet. B

¶ Plinius libro. xxx. Cinis passerum sarmentis crementorum duobus coclearibus in aqua mulsa regio morbo resistit. C

¶ Ex li. de na. re. Passer: vt dictum est: omnibus auibus calidior. vnde caro eius stiptica est: ꝛ sanguis incētiua. Stercus eius: vt dictū est: calidissimum est quando emittitur: sed citissime infrigidatur. D

¶ Haly. Oua passerū augent venerēꝫ. Fim⁹ eius a lentigine purgat faciem: quod si cuꝫ bominis sputo distemperetur. eo ꝙ varices cataplasmentur extirpantur. E

Capitulum. xciii.

Auo. Ex libro de naturis rerūꝫ. Pauo est auis pulcberrima: ꝛ pulcbritudinis amica. Collum babet longū et extentum colore sapbirinū: ꝛ pect⁹ similiter. In capite vero plumas desuper instar corone: vel potius criste. caudam quoqꝫ longā ꝛ occultaꝫ quam

quā cū laudaſ extēdat: ſi pedū deformitatē viderit: mox deponit. Sȝ ⁊ ſi a tacito ſpecteſ: pēnas oēs qȝ ſpectari gaudet ɜctis oculis abſcōdit a crimatu fūdere colores gēmātes icipit: ⁊ tūc parit. Itē nocte cū euigilauerit: ſeqȝ l tenebris ɔſtitutū ītueri nō pōt. clamās pauide ſuā pulchritudinē amiſiſſe ſe credit. Idē clamore ſuo ſerpētes deterret: ⁊ oīa aīalia venenata depellit: ne de facili ꝓpe bitare audēt: vbi vox illius freqnter auditur. Pauo qñ alte aſcēdit pluuie ſignuȝ ē. Ariſto. Pauo pullificat poſt triēniuȝ ſemel in anno. ponēs ⁊ cubās oua. xij. tm̄ vel minus. Mas coit cū feīa ſua etiā ſuper qua cubāte: ⁊ plerūqȝ frāguntſ. Ideoqȝ ponūtur aliqñ ſub gallina ad cubandū. Ponunſ āt oua duo ibi: quia non poſſunt ab illis plus extrahere. Pauonis femina prima vice qua pullificat oua octo: ⁊ qñqȝ facit oua venti. Et poſtꝙ poſuerit vnū ouū ſtat duobus dieb⁹ aut tribus: ⁊ deinde ponit ſecūdū. ¶ Palladius. Pauones ab ydib⁹ februarijs calere icipiūt. faba leuiter torrefacta in libidinē ꝓuocātur: ſi eis quolibet quinto die tepida prebeaſ. Cupidinē quoqȝ coeundi maſculus cōfiteſ. quotiens circa ſe amictū caude gēmātis icuruat. ⁊ ſingularū capita occultata pennaꝝ locis ſuis erexerit cū ſtridore ꝓcurrēs. Phiſiolog⁹. ¶ Pauo ſue cōparis oua diſſipat ⁊ cōſumit. ſi ad illa etiā accedere poſſit. Eſt eniȝ inuidus teſte Ariſtotele: prolem quoqȝ propriam non dignatur agnoſcere: anteꝙ in criſtam ſibi ſimilem ipſam veniſſe proſpexerit.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Pauōis fel magne virtutis eſt euiſdē ſcȝ cuius ⁊ perdices: vel alibi capo-
B nis ⁊ ſcorpij marini. ¶ Ad effuſiōes oculoruȝ valet ⁊ ad caliginē aſpredinemqȝ palpebraꝝ.
C ¶ Hieronym⁹. Fimus quoqȝ pauonis feruo-
D rem podagre dicitur mitigare. ¶ Phiſicus. Caro pauonis diu reluctatur putrefactioni:
E ⁊ inobedientiſſima eſt digeſtioni. ¶ Iſidorus Pauonis itaqȝ caro tam dura vt putredinē vix ſentiat: nec facile coquatur.

Capitulum xciiii.

p Palumb⁹. Ariſt. Palūbe ſūt aues q naturalr ſeſe diligūt: pugnāt tn̄ ɜ ſe ꝓ nidis: eoſqȝ ſibi inuicē auferūt. Hi ſicut ⁊ turtures in anno bis ouant binoſqȝ pullificant. Hanc quoqȝ cōtinentiā ſeruant: ꝙ ſi parē ſuū amiſerit: vlterius nō coit. extra nidum ſtercus eijciunt: ⁊ cū eorum pulli

creuerint: ad hoc ipſum eos erudiunt: vt videlicet ⁊ ipſe eijciant. Eſt autem palumbus minor columba: nec domeſticatur vt colūba. Color eius ad nigredinem declinat. Pedes eius rubei ⁊ aſperi. Viuunt autem ex fructu ſicut ⁊ turtur: ⁊ palumbus ſemper apparet. turtur āt non. Huius generis femine non diligunt coitum. Iſido. Palumba eſt columba ſiluana videlicet auis caſta ex moribus appellata. eſt enī comes caſtitatis: cum amiſſo corporali conſortio ſolitaria incedat. nec carnalem vltra copulam requirat. Ex li. de na. re. Palumbi femina incipit oua cubare a medio die vſqȝ ad mane mas vero reſiduo tempore. Mas palumbarum ſugit terram ſalſam ⁊ humidam: ac ponit in os pulli: vt aſſueſcat cibo. Palumbes amiſſo corporali conſortio: viride quicꝙ i quo requieſcat petit: nec carnalem copulam vltra requirit.

Operationes

¶ Plini⁹ li. xxix. Palumbinus ſanguis exi- A
mie prodeſt oculis cruore ſuffuſis.
¶ Idē in li. xxx. Palūbi caro decocta in ace- B
to diſſintericis ac ciliacis medetur.
¶ Fim⁹ palūbin⁹ in faba ſumiſ contra calcu- C
los: ⁊ alias veſice difficultates. ¶ Silr cinis D
plumarū palūbiū ferarū ex aceto mulſo.
¶ Dyaſ. Fim⁹ palūbinus calidus ⁊ cauſtic⁹ E
cū aceto tritus ⁊ īpoſit⁹ ſcrofas curat: ⁊ carbū
culos rūpit ¶ Mixto vero melle ac ſemine li- F
ni ⁊ oleo vt cataplaſma adhibitus cōbuſtionibus medeſ: maxime vero fūgos venenatos bi-
bentibus preſidium eſt. ¶ In melius facies: ſi G
cum vino ⁊ aceto bibatur.

Capitulum. xcv.

p Latea ⁊ pluuialis. Pli.li.x. Platea est auis que ad aues in mari ꝓ pda se mergētes aduolat. eorūq3 capita mor su corripit: donec capturam extorqueat eades cum se cōchis implcuit. calore vētris coctas euomit: atq3 ita ex his esculenta excreans testas legit. ¶ Ex li. de na. re. Pluuialis est auis prope ad magnitudinē perdicis variis pennis ornata: crocco ⁊ albo nigroq3 distincta. aere solo viuere dr. Huius argumētum est q̄ licet pinguescat nihil tñ vnquā in eius visceribus inueniri potest. Baculos plūbatos habent aucupes quos altius in aere iactantes: retia super terram tendunt: ac fugitantes capiunt.

Capitulū xcvi.

p Apiliones. Isi. Papiliones auicule sūt q̄ maxime florētib⁹ maluis habitādāt quoq3 stercore suo vermiculos nasci faciūt. Ex li. de na. re. Papiliōes sūt vermes volātes: q̄ maxime florib⁹ initunt ex eis cibos capiunt. post augustū coeūt: ⁊ masculo moriente post coitū femina edit oua: quib⁹ editis moritur. que vō p hyemē durāt: ⁊ i estate vermes fa ciūt: q calore solis ac nocturno rore inualescentes. alas cōcipiūt euolātes. Palladius lib. v. Papiliones qm̄ apib⁹ obsunt. mēse aprili necandi sūt. Tūc enī maxime abundāt florētib⁹ maluis: quos hoc gñe intercipiemus. vas eneum miliario simile. i. altū ⁊ augustū. vespere inter aluearia collocemus. ⁊ in fundo eius ponam⁹ lumen accensum. illuc ⁊ papiliones cōuenient: ⁊ circa lumen volutabuntur: ⁊ angusta vasculi ab igne proximo interire cogentur.

Capitulum xcvii.

p Ellicanus Isi. Pellicanus est auis egyptia habitans i solitudine nili fluminis. Vñ ⁊ nomē sūpsit. Naz canapos egyptus dr. Fert eā occidere natos suos eosq3 p triduū lugere. deinde seipsaz vulnerare: ⁊ aspsiōe sanguis sui filios viuificare. Phisio. Pellican⁹ amator ē filioꝝ nimis. q cū ceperit crescere: ꝑcutiūt parētes in faciē. At illi irati repercutiunt eos ⁊ occidunt: ⁊ p triduū lugent. Tertia die mater eoꝝ ꝑcutiēs costam suam ⁊ aperiens latus suum. incūbit sup pullos ⁊ effundens sanguinē suū super corpora eorū suscitat eos a morte. Ex li. de naturis rerū.

Pellicanus dicit quasi pellem habens canaz idest plumas albas. In egypto circa nilum habitat: et lacte cocodrilli viuit. qd vtiqz bestia p nimia mamillarum habundantia in aliquo palustri loco in magna quātitate eiicit. vnde et cocodrillū libēter pellicanus sequitur. Hec auis macie semp afficit: et quicqd glutit cito digerit quid venter eius nullū habet diuerticulū quo teneat cibum. solū enim visceris habet ductuz qui ab introitu oris vsqz ad secreta nature ptigit. Pullos suos sanguie lateris sui viuificat cum eos propter importunitatem suaz occiderit: vel a serpente qui eis insidiatur interēptos inuenerit. Post sanguinis autem effusionem adeo debilitatur vt exire de nido non valeat: sed eius pulli pro cibatione eius et sua exire cō pelluntur. Quidam tamen coruz segnes exire nolunt et pereunt. quidam autem seipsos qdez pascunt: sed matrem penitus negligunt qz cū illa post conualentiaz viderit: pios filios nutrit impios autem abiicit et contemnit.

Capitulum xcviii.

Erdix. Ex lib. de na. re. Perdix est
p anis dolosa et luxuriosa. masculis pro feminis dimicantibus victi calcant a victoribus coitu. De nocte cōuersis posterioribus pdices sedēt. et libidinis tpe linguis adinuicē extēsis p desiderio coitus estuant. Actor. Perdix ppe terrā volat que cuz in multis sit astuta i hoc df esse fatua: qz sicubi possit caput abscōdere: credat se totū latere: et cū ipsa nemini nem videat: putat quoqz neminē se videre. In hoc quoqz qz alienos pullos fouet et nutrit: cuz eos citius amissura sit. Vn̄ pphā Hieremias de illa in parabola dicit. Perdix fouet q̄ non peperit. fecit diuitias et nō in iudicio. In dimidio diez suoz derelinquet eas. et in nouissimo erit insipiens. Phisio. Perdix oua pdit: sed eius mos est ouorū pditorū dāna resartire: alterius mris oua surripiēdo. Amb. Perdix ē auis astuta que alterius pdicis oua diripit corpore suo fouet: sed fraudis sue fructuz habere non pōt: qz pullos suos eduxerit: eos amittit. Ubi enī voces illius audierint q̄ oua generauit: relicta ea ad illā se naturali quodā munere et amore cōferunt quā verā sibi matrem cognoscūt. Aristo. Perdix si fuerit ppe marem et flauerit ventus īpregnat. In coitu facit odorem fetidum. Ad modū vero galline sup oua cubat et sup pullos: et colligit eos sub alis. Itē in libro de natu. rerū. Perdicū mater volat ī circuitu venatorū quousqz pulli fugiāt. et post fugā eoz fugit ipa: tūcqz vocat eos secura etc.

Operationes

Isido. Perdicū carnes pre ceteris auib' sil- A
uestribus sanissime sunt. Huius auis pect' B
cum superioribus est valde sapidum: inferior
vero pars non ita. Perdix testante. Pli- C
nio non pinguescit. Fel eius cuz melle equo D
pondere prodest ad oculorum claritatem.
Dyas. Fel perdicis eiusdem virtutis est: cu- E
ius et pauonis vnde valent ad effusionem oculorum et ad caliginē asperdinēqz palpebraz.
Haly. Epar quoqz perdicis siccatum dili- F
genter tritum ac bibitum epilentie prodest.
Plinius li. xxx. Ius perdicum recreat sto- G
machum: morbo etiam regio resistit.

Capitulum xcix.

Ica. Isido. Pica dr̃ quasi poetica: eo q̄ verba in discrimine vocis vt homo exprimat. ¶ Ex libro de natu. rerum. Pica ē auis calidissima alba ⁊ nigra varietate distincta. linguā habens latiorem: qua sermonem imitatur humanū. Nidum suū inter loca spinosa constituit. eūqȝ terra interius ⁊ spinis exterius in circuitu subtus ac desuper diligentissime sepit ac munit. artissimum enim tantum foramen per quod ingrediatur in latere relinquit. ⁊ hoc eo loco quo nidus inaccessibilior est. quem cum ab homine visum senserit oua transfert alia cōmoditate digitorum iuuante. Phisiologus. Pica garrula breuitatem alarum causa longiore recompēsat nidū suum cum duobus foraminibus construit: per quorum vnum intrat: ⁊ alteram caudaȝ emittit. In hoc autem cōmendabilis: q̄ curia vel orta in quo nidificat prospicit: multo clamore prodit. ita vt a proposito reuocentur infelici.

Operationes

A ¶ Ex libro de naturis rerum. Carnes pullorum eius ad acumen oculorum mandi dicuntur. qui tamen nisi prius excoriati fuerint: facile coctioni non cedunt.

Capitulum. .c.

Icus. Isidor⁹. Picus a saturni filio nomen sumpsit: qui eo in auspiciis vtebatur. Ferunt enim hanc aueȝ quodam habere diuinū illo indicio: q̄ in quacūqȝ arbore nidificauerit: clauum vel quicquid aliud fixum est: herere diu non potest: quin statiȝ excidat vbi illa insederit. ¶ Ex libro de naturis rerū. Picus martius est auis parua: adūcos vngues habens: ⁊ arbores rostro penetrās cunqȝ supinus corticem arboris percutit: subesse pabulum intelligit: pullos in arboribus ca uis educat. ¶ In quos cum sagittam vel aliud tale quis miserit. Picus admota quadam herba statim eucit quantalibet ingestū sit. Ex eorum genere plures nigri sunt vt merula. crocei vt orioli. Sed illi speciosiores ac maiores q̄ sunt in vertice ruffi: in pectore crocei circa collum virides: in alis cerulei: in cauda eborusci. Picus in agro tarentino negat̄ viuere. Huic proprium est semel in anno caluescere: eo scilicet tempore quo rapa seminatur. De hac aue quidam videtur versū dixisse. Parua loquar volucris: dominum te voce saluto. Si me non videas: esse negabis auem.

Capitulum. ci.

Iralis. Pli. lib. xi. Piralis siue pirotes vel pirausta est musca maioris magnitudinis: ⁊ quem cyprearius fornacibus ex medio igni volat pennatū quadrupes. q̄diu est in igne viuit. cū euaserit longiore paulo volatu tunc emoritur. Ex libro de naturis rerum. In cipri partibus est muscarum genus quadrupes que pennate sunt: ⁊ multo maiores q̄ nostre. ⁊ pirole dicunt: qm̄ in fornacibus e medio ignium volant impune: ⁊ quideȝ mirabile est q̄ quādiu in igne sunt viuūt: cū āt extra volauerint: paulo longius moriuntur.

Capitulum

Capitulum cii.

p Sitacus. Isi. Psitac⁹ in Indie littoribus gignit̃: colore viridi: torque puniceo: grãdi lingua: ⁊ ceteris auib⁹ latiore: vñ ⁊ articulata v̄ba exp̄mit: ita vt si eã nõ videris hoīez locutũ putes. Ex natura aũt salutat dicẽs. aue vel kere. Cetera noīa īstitutione discit hinc ⁊ illõ. Psitac⁹ a vobis alioꝝ nomina discã. Hoc didici p me dicere cesar aue. ¶ Soli. Sola india psitacũ auẽ mittit: cui rostri tãta duricia ẽ vt cũ e sublimi p̄cipitat̃ ī saxũ nisu se oris excipiat. ¶ Ex li. de na. re. Psitac⁹ aq̃s alias quocũq₃ mõ patit̃ s₃ pluuia morit̃. Idcirco ī mõtib⁹ gelboe nidificare fert̃: q̄a raro vł nũq̄ ibi pluit. Caudã suã sũmo studio custodit: pẽnasq₃ rostro suo freq̄nti⁹ extergit. Auis est luxuriosa nimiũ: bibitq₃ libẽter vinũ semetipsã pede cibat: ⁊ illo ori suo defert escas sicͨ hõ manu. ¶ Phisiolog⁹. Psitac⁹ q̄ vulgo papa gabio: idest p̄ncipalis seu nobilis gabyo dr̃: eo as siue īdicas hitat oras. Montẽ quoq₃ gelboe libenter inhabitat, p̄pter eius siccitatẽ q̄ multa humiditate supabũdãte in cute moritur. aliq̃n talũ filius ẽ obelo ⁊ falcõi. Virides hñs plumas: pect⁹ rotũdũ. rostrũ aduncũ. tante fortitudinis vt caueã suã vi ex v̄gis ferreis frangat: hoīs vocẽ imitat̃. Mire quoq₃ caliditatis ẽ ierficcãdo risũ. Hoīes etiã osculari domesticos cõsueuit: admoto speculo propria forma deludit̃: ⁊ nũc gaudẽti: nunc dolenti similis efficitur. In aspectu quoq₃ virgineo multum delectatur: ⁊ cum vino inebriatur.

Capitulum ciii.

p Orphirio. Isi. Porphirio ẽ auis ꝯtra modũ aliaꝝ vnũ pedẽ hñs latũ ad natãdũ: aliũ v̄o fissũ ad ambulãdũ. In quo notat̃ q̄ vtroq₃ elemẽto gaudet: ⁊ in aq̄ natãs vt anates: ⁊ ī terra ãbulãs vt p̄dices. Hic sol⁹ p̄ter psitacũ pede suo īstar man⁹ aquã suscipiens ad rostrũ defert ⁊ potat: seq₃ hũano mõ cibat: q̄ cũ oi cibo ⁊ cũ solo morsu op₃ vt bibat. Virtutẽ. n. appetit⁹ h₃ debilẽ naturalr̃ ī attrahẽdo cibũ ⁊ sibi īcorporãdo. Hui⁹ gñis laudatissimi sũt: q̄ rostrũ hñt magnũ ⁊ crura p̄lõga. ¶ Actor. Porphirio vt fert̃ idẽ ẽ q̄ pellican⁹ Vñ ī Deutro. vbi s₃ Hieronymi trãslationẽ īter aues īmũdas porphirio comedi p̄hibet̃. Iuxta septuagita īterp̄tes pellican⁹ ponit̃.

Capitulum ciiii.

r

Egulus. Ex lib. de naturis rerũ. Regulus qui ꝛ parra q̃ſi auis parua dicitur multa eſt in prole ꝛ garritu. Condixerant aliquando aues inter ſe: ſicut fabula refert: vt illa pro rege haberetur que ſublimi volatu omnes alias vinceret. Cũq3 parra ſub aquile aſcella latitante. Aquila oẽs alias aues ceteras tranſcenderet exiliens parra ſe ſedit aquile capiti ꝛ inde ſe eſſe victricez aſſeruit.

Capitulum cv.

f

Crabrones. Yſid. Scrabrones a cabo id caballo vocati ſunt: eo ꝙ ex eis crecuntur. Sicut autez ſcrabrones naſcuntur de carnibus equorum putridis: ita ex eis iterum ſepe naſcuntur ſcarabei vnde cognominati ſunt. Ex li. de naturis rerũ. Scrabronũ celle ſexangulares ſunt: cetere vero cortice a raneoſe. ¶ Liber de naturis alligat ibi Pliniũ. cuius vera littera eſt. Cetera autẽ cortice. Nam a principio ſic continuat. Veſpe in ſublimi e luto nidos faciunt: ꝛ in his ceras ſcrabrones in cauernis ac ſub terra. Et horũ omnium ſex angule celle cetera autẽ cortice. Araneis fetus ꝛ ipſe inequalis eſt: alius in vermiculo. Et autumno tamen verno omnia hec carnes veſcuntur. in plenilunio creſcunt. hyeme reconduntur. Autores dicunt interfici puerũ binum ter nouenis pũcturis ſcrabronũ. Scrabrones ac veſpe nequaꝗ̄ reges ſicut apes habente: ꝛ ideo periculis plurimis ſubiacent. horridos ſonos ac murmura depromunt. Et hec magis in calidis locis. Horũ mella ſunt humanis vſibus inutilia. Que qui rapere voluerit: ſtulto piculoſe ſubdit. nã coꝝ aculeis iaculaꝛ.

Capitulum cvi.

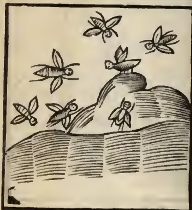

f

Carabei. Yſid. Scarabei dicũtur eo ꝙ de carnibus equorum putridis ſepe naſcuntur. Thauri vero vocantur ſcarabei terreſtres ricino ſimiles. Cicendula quoq3 ſcarabeoꝝ genus eſt vt dictum eſt. ¶ Plini⁹ li. xi. Quibuſdam in ſectis pẽnarũ tutele cruſta ſuperuenit vt ſcarabeis: quoꝝ penna tenuior atq3 fragilior exiſtit. his negat⁹ eſt aculeus: ſed in quodã coꝝ genere grandi cornua prelonga biſulcis detenta forficib⁹ in acumine cũ libuerit a morſum coeuntib⁹. Infantum remediis ex ceruice ſuſpenduntꝛ. hos Egidius vocat lucanos. Aliud coꝝ eſt genus qui e fimo ingẽtes pilis auerſis pedibus volitant: paruoſq3 in his contra rigorem hyemis fetus ſui vermiculos nidulantur. Alii magno cum murmure vel mugitu volitant ꝛc̃.

Operationes.

¶ Plinius libro. xviii. Menſtruoſa mulier ſi A
ſegetẽ ambiat nudata ſcarabei decidunt ꝛ ani
malia noxia. ¶ Idem libro. xxx. Viridis ſca- B
rabei natura cõtuentiũ exacuit viſuz: ideoq3
continuo eo ſculptores gemmarũ acquieſcũt.
¶ Thauri vt dictũ eſt vocãtur ſcarabei terre- C
ſtres ricino ſimiles. nomen eis dedere cornicu-
la. Alii pediculos terre vocãt: qui ſtrumis im-
poſiti conferunt. ¶ Auicenna. Oleum in quo D
fricatur ſcarabeus valet ad dolorẽ auris in ea
effuſuz. ſimiliter ꝛ corpus eius optime cõtritũ.

Capitulũ.

Capitulum cvii.

f Cinifes. Isi. Scinifes sūt musce minutissime aculeis pmolestę: qb' tertia plaga supbus egyptioꝝ pplꝰs est cesus. ℭ Origenes sup Exodū. Hoc aīal pēnis suspēdit: per aera volitās: sed ita subtile ⁊ minutū: vt oculi visuȝ nisi acute cernentis effugiat. Corpus cui īsederit acerbissimo stimulo terebrat: vt quā volātē, videre qs nō valet: sentiat stimulātē. Glosa sup eodē. Scinifes nati sūt in terra egypti de limo musce. s. minutissime ⁊ ingetissime inordinate volātes: atqȝ ī ocl'os ruētes hoīum: requiē auferūt ⁊ dū abigūt redeunt. ℭ Ex li. de na. re. Scinifes sunt ꝯ̄mes minuti volātes. q pecudū anhelitū sequūtur ⁊ hoīes maxīe. Pūgunt āt aculeis dormiētes acri satis dolore p posse. Vñ ī locis vbi abūdat eaꝝ ꝓteruitas: hoīes delicati circa lectos suos rhetia sua tam subtiliter laqueant vt per hec scinifes ad nocendum transire non valeant.

Operationes.

ℭ Gelbertus in li. de sensibus. Extende pilā azuchi equi supra portā dom': nō ingredient domū illā scinifes dum stat in ea pilus.

Capitulum cviii.

f Trix Selentides ⁊ strophilos. Alb. in li. de na. aīal. inquit. Strix est auis nocturna. d' qua Lucan' meminit dicēs: ꝙ tepidus bubo ꝙ strix nocturna ꝗrunt. Hec auis a vulgo ama ab amādo vocat: eo ꝙ pullos amat. Et sic dr ꝙ sola īter aues pullis humorē lacteum instillat. ℭ Actor. Hoc nomen strix equiuocū est ad auem illā. s. selentide. de qua iam dicet: ⁊ ad bestiā herina consimilem. ℭ Pli. li. x. Selentides aues vocant quaruȝ aduentum p̄cibus īpetrant incole casini montis fruges corū locustis vastantibus: nec vnde veniāt: quove abeāt cōpertū est illis nūq̄ conspectis nisi cū eaꝝ p̄sidio indigetur. ℭ Actor. Idē inferius de zelentide: iuxta li. de nat. reꝝ dicet. Ex quo viciū scriptoris ex altera pte eē videt. ℭ Solin'. Strophilos est auis paruula. que dū escas affectat os cocodrilli paulatiȝ scalpit: ac sensum scalburigine blādiēte aditū sibi vsqȝ in fauces eius facit. Qd' conspicatus ychneomon beluam penetrat. popolatis visceribus erosa ex aluo exit.

Capitulum cix.

Strutio. Actor. Strutio aliqñ quidem alas erigit: sed volare neqt: est.n. igens corpe: rara i plumis: hȝ āt alas sices he rodij ⁊ accipitris. Ferrū vo comedit. ❡ Aris. De strutiõe est opinio: ꝙ nõ sit de gñe auium ꝑpter diuersitatē sue creatiõis: partiȝ.n. quadrupedib⁹ assimilaᵣ: ptiȝ auib⁹. Nõ hẽt alas sed figuras alaꝝ ꝗ volatui nõ cõueniūt: qꝛ nõ sūt tenues vt pili: sed sicut ꝗdrupedes hȝ palpebras supiores ⁊ in eis pilos. Hȝ iteꝝ plumā multā i isferiori parte corporis: ⁊ duos pedes: vt auis: sed vngulā fissam vt quadrupes. Est enim magni corporis: cū auiū corpora necesse sit esse parua: aliogn volare nõ pñt. Tres hẽt digitis in vtroqȝ pede ꝑpter alas ⁊ ꝑpter põdus. Cūqȝ sit põderosi corpis: ⁊ nõ boni volatus: multā hȝ supfluitatē: multūqȝ coit. sicut ⁊ gallina ⁊ perdix. ❡ Ex li. de na. re. Strutio est auis pene bestialis generis. Habet eniȝ pēnas: sed nunꝗ̄ vtitur eis in volatu. Alas hẽt tenoes ⁊ plumas velut pilos. In eundo alas erigit adeoqȝ in terra currit vt equos celeritate pcedat. Habet aūt vngulas bisulcos ad cõprehendos lapides quos emittit i fuga cõtra insequẽtes. Ferrū comedit ⁊ digerit: qꝛ calidissime nature est: ⁊ equū naturaliter odit: et miro modo psequiᵣ. Equus etiam illā intantum odit ac retinet ꝙ eā videre non audet. Of ficulū paruuȝ sub alis habet: quo se in latere purgat ⁊ agitat qñādo puocaᵣ ad irā. In pectore vo magnū os ⁊ latū ad ꝑtectiones magni corporis sibi creatum. Porro stolitidas ei tāta est: vt cū frutice collo occultauerit: reliqui corporis latitudinē latere credat. Naturaliter autē caluescit: ⁊ ita plumas exuit: vt et nudus fere remaneat. Sed corium hȝ fortissimū quo in plumis ꝑtegiᵣ ab īportunitate frigoris: corpus habet fere ad magnitudinē asini: statura mediocris. Oua quoqȝ q⁹adeo magna sunt vt ex transuerso secta vasa fiant ad bibendum ꝓ amplitudine sua. ❡ Phisiologus. Strutio solo visu ita souet oua sua in harena recondita: vt ex eis pulli egrediantur in lucem. Hec inter aues ceteras duas tm̄ digitos continet ad modū vngularum arietis ita ꝙ de concauitate pedis sui subtus quasi de fūda proijcit lapides sup holem. Ferūt etiā oculo vno intueri celum: ⁊ altero terram.

Operationes.

A ❡ Rasi. Caro strutiõis olb⁹ grossior iudicaᵣ.

Capitulum cx.

Trutiocamelo ⁊ Sturno. Plinius. Struthiocameli affrici vel ethyopici: aues sunt grandissime ⁊ pene bestiaꝝ generis altitudinem equitis insidiantis equo excedunt celeritatē vincunt: ad hoc solum datis pennis vt currentem adiuuent: ceterum nõ sunt volucres: nec a terra tolluntur. Vngule his ceruinis similes quibus dimicant: bisulce ⁊ cõprehendis lapidibus. Quos in fuga cõtra insequentes ingerunt pedibus. ❡ Actor. Uidetur esse strutiocamelus species strutionis: vt ipsum etiam genus sic appellari: quia sicut dictum est supra: pedes habet similes pedib⁹ cameli. ❡ Ex libro de naturis reruȝ. Sturni sūt aues parue ad volandum extente fusco nitentes colore. Cateruatim volant: ⁊ quodam orbe circūaguntur omnibus in medium tendentibus: ⁊ hoc propter accipitres qui eis insidiātur. Uespere quidem aggregantur. Etiaȝ im mensis turbis: cõmurmurant: nocte silent. au rora rubente murmur excitant. Demuȝ vero diuise per turmas ad cibum volant. ❡ Plinius. Est autem ⁊ sturnus ex auibus loquētib⁹. Unde et cesares iuuenes habebant sturnum loquentem.

Operationes.

❡ Rasi. Sturne vel sturni caro grossior estꝙ pulli vel coturnicis. Uentrem stringūt: ⁊ multum nutriunt. A

Capitulum cxi.

Tardam

t Ardā ꝛ Tragopa. Isid. Tarda apud nos dr̄ eo ꝙ tardo ꝛ graui volatu vetē ta: nequaꝗ̄: vt cetere volucres: velocitate pēnaꝝ attollit̄. Grece āt gradipes vocat̄. ¶ Aui. oua auis tarde: fm ꝙ dr̄: sūt tī ctura bona. ¶ Ex li. ō na. re. Tragopa ē auis i ethiopia ferruginei coloris maioꝛ ꝙ̄ agla. caput hēt vt fenix: excepto ꝙ in eo cornua hȝ vt aries: vn̄ illō armatū pfert aduersus oēs aues sibi ɔrīātes. ¶ Solin⁹. Tragope ē auis maioꝛ aglis: cornib⁹ arietinis p̄ferēs caput armatuȝ.

Operationes

A ¶ Auicē. Oua auis tardo sūt tinctura bona.
B ¶ Experitur boꝛa qua pꝛeparata sunt ad illō cum filo lane in eis penetrante.
C ¶ Idē. Succus auis tale cōfert impetigini.

Capitulum crii.

t Ardela ꝛ Turdo. Isi. Turdela q̄si maioꝛ turd⁹ dr̄: cui⁹ stercoꝛe viscū gn̄ari putat̄. Turdi āt a tarditate vocati sunt: byemis enī ɔfinio se refert̄. ¶ Ex li. ō na. re. Turdi sūt aues pue qdē coꝛpe: sȝ puidētia magne. Hi ea cuminib⁹ arboꝝ luto nidos edificāt ꝛ pene ɔtextis .i. ɔtinue post coitū gn̄ant: ꝛ mixꝝ qz. x. vie bus oua i vtero maturescūt: ꝛ postea pariunt. Pli. li. x. at abeūt ꝛ turdi i vicia: sȝ hij plumā n̄ amittūt: nec occultāt̄ nisi spe cibi quo hyberni pabulū petūt: itaqȝ i germania byeme turdi maxie cernūt̄. Et sunt aues truncstres sic et turtures. His coloꝛ estate circa collū varius: byeme cōcoloꝛ. In cacuminib⁹ arboꝝ luto nidificātes pene cōtextis i secessu gn̄ant. Agrippina ɔiūx claudij cesaris turdū hūit: qō nūꝙ̄ añ: ſmonē boluȝ imitātē. ¶ Pall. Turdi nutriēdi sūt i cubiculo: ita ꝙ icludāt̄ illeſi ac recēter capti mixtis aliqb⁹ añ nutritis: quoꝝ societate ad cibos ipos capiēdos pauidā noue captiuitatis mestitudinē ɔsolēt. Sit āt loc⁹ mūd⁹ ac lucid⁹ ꝛ vndiqȝ leuigat⁹ i quo trāsuerse figātur ptite: qb⁹ psit post ielusū volatū sedere. rami quoqȝ virides spe mutēt: carice tūse mixtis pollinib⁹ p̄beāt̄ mirti ēt: si facltas ē: lētisci olea stridere semia iterdū excludēda fastidia: maxieqȝ aqua tribuat̄ mūda. Turdi nanqȝ si alēda saginēt̄: ꝛ voluptatē cibi: ꝛ reditū mari mū p̄stāt: pcitate bn̄ficiū ministrante luxuria.

Operationes

¶ Auicēna. Turdoꝝ stercus comedentiū risi cōfert panno ꝛ moꝛphee ꝛ etiam empetigini. A

Capitulum cxiii.

t Urtur. Isi. Turtur a voce noiatur auis pudica: semp qz in mõtibus iugis et in desertis cõmorãs. Tecta enim homi et cõuersationẽ fugit: et cõmoratur in siluis. Que etiã hyeme deplumata in trũcis arborũ cõcauis habitare phibet. Cuius ecõtrario colũba humana hospicia diligit. domorũ semp plãda habitatrix. ¶ Ambrosi⁹. Turtur est auis pudica: q̃ vbi ɔiugalis pprij fuerit a missione viduata: cõiũctionẽ iterate recusat: nec iura pudoris: aut cõplaciti iuri federa resoluit: et p̃m⁹ amorẽ eã decipiẽs: pl⁹ doloris ex morte: q̃ suauitatis et charitate dilecti gn̄at. Discite ergo mulieres quãta sit viduitas gr̄a: q̃ ẽt i auib⁹ p̃dicatur. Turtur. n. nescit p̃mã fidẽ irritã facere: qr p̃ma cõnubij sorte amissa nouit castimoniã seruare. Hec auis i nido suo folia squille supiacet: ne pullos suos lup⁹ incurset. Nouit enim q̃ huiusmodi folia lupi fugere cõsueuerũt ¶ Ex li. de na. rerũ. Turtur sociũ diligit. eo q̃ mortuo vel capto icedẽs solitarie: siccis arborũ ramis incidẽs: gemẽs ac tristis: nulli auiũ ẽ infesta: sz ad oĩum ĩfestationes patiẽtissima. in locis tutissimis delectabilissimis habitat p totã hyemẽ i cõcauis arboribus. In plumis iacet: in vere aũt pducitur: multe qdẽ earũ terras calidas hyeme petũt: et multe remanẽt si locũ habeãt. soli oppositũ ad qescẽdũ aptum. Aliqñ ita debiles sunt naturalr̃ vt manu capi psĩt. Oua sepe terna pariũt: sed nunq̃ plus q̃ duas educant. similiter et palumbi. Turtur ouat in vere bis et sepe ter. Sed hoc qñ vnum par ouorũ corruptũ fuerit: aut casu perierit: solaqz auium pullos suos de nocte pascit. ¶ Aristo. Turtur ex fructu viuit: sicut et palũbus. Palumbus autem semper apparet: turtur autem non. Coit quidem turtur post tres menses: pregnãs est diebus. xiiij. et totidẽ cubat. Uiuit aũt et cubat sicut et columba qndecim annis. ¶ Pall. Turtures vt alantur breui et pp̃e obscuro cubiculo claudendi sunt: quos nutrire facilimũ est: quia nihil expetunt.

Operationes.

A ¶ Auicen. Sãguis turturis calidus distillatur sup aurẽ cõtritã et dolorosam. ¶ Pli. li. xxix.
B Turturũ sanguis eximie pdest oculis cruore suffusis. Fimus earum albugines extenuat.
C ¶ Huius ale dextre sanguis medicinalis est immissus oculis.

Capitulum cxiiii.

v Anellus. Ex li. de na. re. Uanelli sũt aues quas Pli. simphalides vocat: satis pulchre: columbina magnitudine cristato capite vt pauo: collo quidem colore viridi et lucẽti: reliqua vero parte corpis varietate distincta. Hec auis cũ hominem etiam a longe nido suo appropinquare senserit egressa: statim cũ clamore occurrit. Sicqz stulta dũ hominẽ a nido suo amouere se credit: ipso clamoris inditio nidum prodit: quem progressus homo spoliare contendit. Hoc idẽ dicit Plinius: licet per alia verba.

Capitulum cxv.

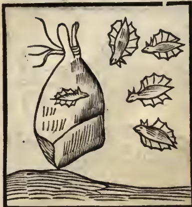

V Espitilio. Ari. Vespitiliões hñt pedes sicut aues: et carẽt cauda qm̃ sũt agrestes. Ipsarũqȝ ale sunt mẽbranules .i. corio solidicter si caudã hũissẽt: motũ alaꝝ ꝓhiberẽt et qr ñ sũt diuise instar muriũ hñt ĩ vtraqȝ parte mãdibl'a: dẽtes: et victũ sibi de nocte acqrũt vt bubões. Amb. Vespitilio ẽ aĩal volatile siĩr et q̃drupes: dẽtib⁹ ẽt vtiĩ: q ĩ aliis auib⁹ repiri non solẽt. Parit ãt vt q̃drupedia nõ oua: sȝ pullos viuẽtes. crepusculo volare ↄsueuit: volatqȝ in aere nõ aliquo pẽnaꝝ sȝ mẽbranee sua fulta remigio. Ysi. Vespitilio dĩ eo q̄ lucẽ fugiẽs: vespertino crepusculo circũuolet ꝑcipiti motu acta aĩal muriũ siĩe nõ tã voce resonans q̃ stridore. Ex lib. de na. re. Vespitilio q̃drupedia cetera volatu excellit. In ꝑtib⁹ Indie sũt vespitiliões colũbis maiores. hñtes q̃si boluȝ dẽtes. hec ĩ facie ꝑcutiũt boĩes. nares eis et aures aliaqȝ mẽbra ãputãtes. Ferẽ q̄ h̃ auis strepitũ q̃rit. et sãguis ei⁹ õpilat. Glo. sup Deut. Vespitilio circa terrã volat et pẽnis ambulat: imunda ẽ ſm legẽ.

Operationes

A ❡ Aui. Vespitiliõis lac: vt dĩ: ẽ vrina ipsi⁹ in ipo aũt ẽ abstersio et vehemẽs calefactio.

B ❡ Vnguẽtũ vespitiliõis ꝓhibet mãmillas puellaꝝ a magnitudine. C ❡ Cerebrũ ei⁹ cũ melle D ↄfert ꝑncipio aq̃ dẽscẽdẽtis ĩ oculũ. ❡ Eius cinis acuit visum: et cõfert vngule et albugini.

Capitulum cxvi.

V Espa. Ari. Vespa ẽ aĩal ãnulosũ volatile. Aculeis venenosũ q̃ dĩ de putridis asinoꝝ carnib⁹ nasci sic fuci de mulis: scrabrões de eqs: et apes de vitulis. Itẽ vespa aerẽ nõ recipit. i. nõ suaqȝ vita et nutrimẽtũ est circa sterc⁹ et carnes. Et ẽ de aĩalib⁹ q̃ manent cũ sociis suis: sic formica et apis. hȝ ãt lãccã sterĩ⁹ sic scorpio exteri⁹. Sãguĩe caret: alasqȝ mẽbranas cooptas hȝ. Accidit vespis senectutẽ exuere. Apesqȝ nocẽt a vespis. Iõqȝ nocet apibus illa appropinq̃re. Ex li. de na. re. Vespe exiguis carnib⁹ aliqñ ꝑcreanẽ: in plenilunio magis crescere dĩr. haꝝ vita circa stercus est. Ceras qdẽ faciũt: sȝ nõ ex collectiõe floꝝ: et ob hoc inutiles sũt. Ari. Vespaꝝ cib⁹ ẽ ex florib⁹ et fructib⁹: sepe quoqȝ viuũt ex cibis aĩalium. Mutita venaẽ in fine hyemis: et plures eaꝝ venãẽ circa calẽ. venãturqȝ mutita ꝑpe aggeres magnos et altissima loca: oẽsqȝ videnẽ cũ aculeis. nõ aũt cõgregãt vespe flores: nec cibãẽ ex eis sic apes: sȝ cib⁹ eaꝝ ĩ maiori ꝑte ẽ ex carne: iõqȝ circa stercora manẽt. muscasqȝ magnas deꝑhẽdũt et caput earũ abscindunt: nidos sub terra faciũt et vt formice terrã extrahũt. Preterea iuxta Pliniũ q̃dã vespe spalangioꝝ genus ꝑimũt et in nidos suos portãt: deinde illinũt: et ex his ĩcubãdo genus suũ procreant.

Operationes.

❡ Cõstã. Vespe et apes eis quos pũgũt tumorẽ calidũ et ruborẽ faciũt. rostrũqȝ earũ remanet vbi tãgũt. A

❡ Et aliqñ morsi sudorẽ patiũtur et abbominationẽ. B

❡ Aui. in. ii. cañ. vesparũ pũcture bonũ est poliũ emplastri more suppositũ. C

❡ Siĩr folia siluestris malue sedũt illã emplastrata. D Itẽ stercus caprarũ attrahit vespe venenũ.

❡ Ex sale quoqȝ cum aceto et melle fit emplastrum ad puncturam vespe. E Et oleum lauri confert eius mordicationi.

Capitulum cxvii.

Ulula. Ysid. Ulula est auis a planctu v et luctu nominata. Cum enim clamat aut fletum imitatur aut gemitum. Unde apud augures si lamentetur tristiciam tacens ostendere fertur prosperitatem. Actor. Ulule: vt dicit glosa super Ysaiam: sunt aues magnitudinis comune. maculis respersae: que rostro in palude fixo horrende strident: habentes vocem similem vlulatui luporum: vnde et nomen acceperunt: et vocantur gallice buhort. De hac etiam superius dictum est in ca. Bubo. et de onocrotalo: que nomina sunt idem.

Capitulum cxviii.

Upupa. Ysid. Upupa est auis spurcissima v cristis extantibus galeata semper in sepulchris et humano stercore commorans. Upupa grece dicta eo quod stercora humana consideret: et fetenti pascatur fimo. Cuius sanguine qui se inunxerit dormitum pergens demones suffocantes se videbit. Glosa sup Leuiticum. Upupa lugubris est et luctum amans. Unde et in lege comedi prohibetur quia seculi tristicia mortem operatur. Phisiologus. Upupe pulli cum parentes suos senuisse viderint ita vt neque volare neque videre possint: vetustissimas parentum plumas euellunt. et oculos eorum liniunt, fouentque eos sub alis suis: donec crescant eorum penne: et reilluminentur oculi eorum. sicque mutua vicem parentibus reddunt. Jorath in lib. de alalibus. Upupe pulli parentes suos fouentes anhelant sup oculos ipsorum vt visum recuperent. Ex li. de na. re. Upupa est auis admodum pulchra: sed immunda: vna tamen voce sicut et cuculus importuna est. hyeme latet: et nuda est. vere producitur. Huius parentes senescentes inter pullos iam adultos in nido plumas exuunt et interim a pullis pascuntur: donec vires plumasque recuperent. Cum enim senio visum perdiderint pulli notam naturaliter herbam colligunt: et eorum cecatos oculos inde liniunt vt visum recuperent.

Operationes

A ¶ Pithagoras in lib. romanorum. Sanguis vpupe illitus homini dormienti demoniaca gignit fantasmata.

B ¶ Penne vero posite super caput hominis sedant soda idest dolorem capitis.

C ¶ Huius etiam lingua super illum suspensa: qui multam obliuionem patitur: ei confert.

Capitulum. cxix.

Ultur. Ysido. Uultur a volatu tarv do nominatus putatur: magnitudine quippe corporis prepetes volatus non habet. Fertur pene vsque ad centum annos procedere. Uultures autem sicut et aquila vltra maria cadauera sentiunt. Altius quippe volantes: que multa montium obscuritate celantur ex alto illi conspiciunt. Ambro. Uultures dicuntur sine concubitu generare et concipere. Solent etiam mortem hominis quibusdam signis annunciare. Cum enim lacbrymabile bellum acies inter se instruunt multo vultures sequuntur agmine: et eo ferunt quod multa hominum multitudo bello casura sit futura preda vulturibus. Glosa sup Leuiticum. Lex vulturem comedi prohibet quia bellis et mortuis gaudet.

Phisiologus

Phisiologus. Sedet aūt vultur ī altissimo loco q̄r retardaṫ ī ascensu a terra. ascēditq̄ tātū ī altissima vt videat loca rēota. Ideoq̄ dr̄ q̄ solus vultur ē auis dei. Hic etiā maiores aues rapaces vt accipitrē īseqṫ. Arist. Vultur grauis est ⁊ mali moris. famelic⁹ ⁊ clamosus. Ve naṫ ī locis a nido remotis valde: ⁊ vt videat loca ī mota valde: ascēdit ad locū altissimū: ibiq̄ sedet q̄r difficilis ē ei eleuatio a terra: ideoq̄ dicitur q̄ solus vultur ē auis dei: dep̄hēdit aūt lepores: ⁊ p̄uos ceruos ⁊ capras ac vulpes ⁊ alia alia cetera q̄ retinere pōt. Idem. Vultur nidificat ī locis altissimis: ⁊ multotiēs sup arbores. Inuidet pullis suis cū ipinguaṫ: nec pascit eos nisi de cibi sui reliquijs: ⁊ illos antequā volare possint eijcit. Est aūt auis alia que protectos illos cū pullis suis nutrit: vnū par vulturū occupat vnū magnū locū: ⁊ iō secū alios nidificare nō p̄mittit. Est aūt lōge vite qd̄ ex eo cognoscitur: q̄ nidus eius semp̄ idem manet. Cum enī senescit elongatur rostrum eius superius ⁊ arcuatur. Et in fine fame moritur.

Operationes

A ¶ Esculapi⁹. Vulturis penne cōbuste fugant
B serpētes a domo. ¶ Iecur eius tritū cum san
guine p̄ decē dies bibitū: caducos liberat.
C ¶ Sāguis ei⁹ cū succo marubii caliginē ocu
D loꝝ sanat. ¶ Adeps eius dolorem oculorū sa
E nat: ⁊ dolores neruorum euacuat. ¶ Dyasco.
Fimus vulturis medicinalis est: nā fumigiū
F eius secūdinā expellit. ¶ Plini⁹ li. xix. Vultu
ris fel ex aqua dilutū: albugīes sanat oculoꝝ.
G ¶ Penna vulturis si scalpantur dentes aci
dum faciunt habitum.

Capitulum cxx.

x Yon. Actor. Xyon est auis immunda s̄m legem cuius natura non satis est nobis nota. Est autem vt legiṫ de genere vulturū: sed minor q̄ vultur. Hec enī est mens Alberti in libro de naturis animalium. Et similiter in li. de na. rerum.

Capitulum cxxi.

y Ibos: Ydros: ⁊ Ysida. Ex libro de natu. rerum. Ybos est auis visu debilis que imitatur vocem equi. Et quādoq̄ super eum volans: eum stupefacit ipsūq̄ fugere cogit. ¶ Aristoteles. Ybos ideo cum equo pugnat: quoniam ipsum a pascuis eijcit: ⁊ herbas comedit. Ideo stupefaciens eum fugere cogit: ⁊ forte interficit. Est autē auis pulchri coloris: ⁊ vita eius bona. Manetq̄ apud fluuios ⁊ imagines eorum.

¶ Idem. Ydros est animal volatile in Nilo flumine. satis inimicum cocodrillo. Nam de natura ⁊ consuetudine cum viderit cocodrillū in littore fluminis ore aperto dormientem inuoluit se limo quo facilius possit eius faucib⁹ illabi. sicq̄ faucibus suis irrepens erosis cocodrilli visceribus: tandem inde viuus exilit.

¶ Ex libro de naturis rerum. Ysida sono vocis dicta est: auis quidem parua: sed pennarū vetustate clarissima. In dorso colorem habet inter viridem ⁊ ceruleum. In pectore vero p̄fert imaginem carbonum ardentium. Duos tantū habet in pede digitos: vngues aduncos: sed rostrum paruum ac directū. Circa aquas

assidua est. pisciculis viuit: terras rostro cauat. ibiq3 nidum congerit ac fetus facit.

Operationes

A ¶ De hac opinatur vulgus: quia si pellem cū plumis aut mortue detrahas ꝛ parieti infigas omni anno plumas ac si esset in corpore commutabit.

Capitulum cxxii.

i Selentides. Ex libro de natu. rerū. Selentides sunt aues: vt dicit Plinius: quarum suffragium a Ioue deo petunt incole montis cassini cū a locustis fruges illius vastantur. Itaq3 a deo misse locustas depopulantur: ꝛ vnde veniant: quove habeant ignoratur: aut quo vadant. Hoc idem dicit Albertus in libro suo de natura animalium in tractatu de auibus.

¶ Hec igitur dicta de auiu3 natura sufficiāt.

Prohemium.

i Am in precedenti tractatu locuti sumus de volatilibus que in genere animalium videntur esse perfectiora natatilibus. Iō nunc in isto quarto tractatu deo opitulante dicemus de natatilibus siue animalibus aquaticis: hoc est de piscibus. Nā sicut aer ornatus est suis animalibus scilicet volatilibus que possunt ex eo respirare propter crassitudinem humoris ꝛ quorum corpora potest sustinere: sic ꝛ aqua suis: idest natatilibus: que quidem pinnulis suis innituntur aque natando: sicut aues pennis suis volādo. De piscibꝰ igitur dicturi sm ordinem alphabeti: ꝛ per capitula sicut in precedentibus procedemus.

Capitulum .i.

a Bremon Achandes Accipender Albirem ꝛ Alphorain. Ex libro de naturis rerum. Abremō: alias Abare non est piscis vt dicit Aristotiles: multum fecūdus ouis: nec aliorum more contactu maris parit: sed naturali quodam instinctu ventrem suum ad arenam fricat: que contactu aspera est: ꝛ gustu salsa. Sicq3 oua concepta parit: ꝛ post tempus debitū fetus educit. Iorath in libro de animalibus. Piscis abren hora tēpestatis maris: natos suos in ventre saluat: et post tempestatem euomit eos. ¶ Idē. Achandes piscis solicitus de pullis suis nauibus maris adheret. sicq3 propter ipsum omnino fiunt

inobiles

immobiles naues. ¶ Ex li. de na. re. Accipender est: vt dicit Plini⁹: piscis apud antiquos nobilissim⁹. Hic sol⁹ 3 more oium piscium bȝ squamas toto corpore ad os v̄sas. ¶ Pli. li. ix. Apd̄ āntiquos piscis nobilissim⁹ habitus accipēder. vnus oīuȝ squamis ad os versis. contra aquā nando meat. nullo nūc in honore est. qd̄ qdē mirō cū sit rarus inuentu. quidā enim elopem vocāt. In li. vt supra. Albirez ē piscis marinus hn̄s cutē adeo spissā ꝛ durā ac firmā vt ea milites vtanf. p galeis. In codē lib. Alborā ē piscis q nō gignit: sȝ in loco lutosa vbi non est aqua: ex ipsius luti putredine l modū vermiculi creanf: postea est cuȝ ascenderit aquam crescit in piscem. Durat autem modico tempore: citoqȝ dissoluitur.

Capitulum ii.

Anguilla. Isid. Anguilla dr̄ ab anguis similitudine. Huius origo ex limo est. Unde ꝛ qñ capit adeo lenis est: vt quanto fortius p̄sseris: tāto citius labaf. Ferunt autem oriētis fluuiū gangen āguillas terrenis pedibus gignere. Pli. li. ix. Anguille octennis viuūt annis. Durant ꝛ sine aqs diebus senis aqlone spirāte austro paucioribus. At hyemē in exigua aqua nō tolerant neqȝ l turbida. Ideoqȝ circa vergilias maxime capiuntur: fluminibus tn̄ pcipue turbidis pascūtur noctibus: ex amnis piscū sole nō fluitāt. Porro vice pedū pinne date sunt bine piscibus omnino longitudo vt āguillis ꝛ ɔgris. Itē anguille scopulis se atterant: eaqȝ strigmēta viuescūt: nec alia est ea procreatio. Diutius āt ceteris viuūt āguille aqs exempte Idē li. x. In anguillis oībus nec ē masculinuȝ neqȝ femineū gen⁹: q nec alal nec ouū ex se generāt: sic neutrū ē ꝛ ostreis gen⁹: ceterisqȝ vaso vel saxo adherētib⁹. ¶ Ex li. de na. re. Anguilla ex alioꝝ pisciuȝ limo nascif: difficulter excoriaf: durissimā habet mortē: que etiā excoriata viuit ad vocē tonitrui cōmoueſ. Aquis claris fluuialib⁹ gaudet: ꝛ in abscōsiōe pluiadis maxie capif: q: tūc exvētis oppositis aqua turbaf. Ad pisciculos ifériores potestatis rapax est. maxie tn̄ cū in semine repériuntur.

Operationes.

A ¶ Ex li. vt supra. Ex amnis sola piscū nō fluitat: nisi cū aqs putrefacta dissoluif. pl⁹ alio cibo decoquaf. aer nociu⁹ ē cib⁹ ei⁹: ad ignē assata plus cōpetit. q: malicia eius illic euaporaf.
B ¶ Pinguedo eius auribus medetur.
C ¶ Item anguille vino necate: qui ex eo biberint tedium vini habent.

Capitulum iii.

Allec. Ex li. de na. rex. Allec ē piscis marinus admodū paruus in occiduo mari: qd̄ mediterraneum est inter maiorē Britaniā ꝛ germaniā. Cunqȝ vnūqȝqȝ fere genus piscium marinoꝝ habeat tēp⁹ suū in quo solo fit bonuȝ: scilicet ab Augusto vsqȝ ad Decembrem. Qui eum recens captus fuerit delicatiorem cibum prebet. Salsus autem in vsum hominū vltra ꝙ alii pisces sanus durare potest. Omnium quoqȝ fere piscium solus aqua viuit tantū. Nec nisi in aqua viuere

potest. Nam statim vt aeris serena contigerit expirat: nec vlla mora est inter contactum aeris et expirationem. Oculi eius instar luminis de nocte lucent in mari: sed horum virtus cum ipso pisce moritur. vbicunque super aquas in mari lumen vident: gregatim adnatant. Et hoc astutum ad rhetia dictis temporibus alliciuntur quasi parati: ad capiendum diuino munere in vsus hominum deducuntur. Hybernis autem temporibus secrete maris vsque ad tempus debitum abscondűtur: et hoc circa germaniam. ¶ Ysido. Allec piscis est ad liquores salsamentorű ydoneus: vnde et nuncupatus. Actor. Fertur autem allec ex puro aque elemento viuere: sicut salamandra ex igne.

Operationes

A ¶ Plinius libro. xxxix. Allece scabies pectoris sanatur infusa percutem incisam.

B ¶ Et ɔ̄ canis morsus draconisve marini prodest.

Capitulum iiii.

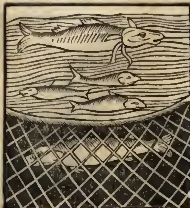

a Rancos Aries et Arini. ¶ Auicenna Aranca marina: videtur quod dispositiones eius propinque sint dispositionibus scorpionis. ¶ Ysido. Aranea genus est piscis: dictum eo quod aure feriat: habet tantum in ea stimulos quibus percutit, primantes. ¶ Plinius lib. ix. Aculeo spine in dorso obnoxius est ac venenosus. ¶ Plinius in eodem. Aries est piscis qui grassatur vt latro nunc grandi nauium in salo stantium occultatus vmbra: si quem nandi voluptas inuitet expectat: nunc elato extra aquam capite piscantium cymbas speculatur. occultatusque adnatans mergit. ¶ Escula pius in li. de animalibus. Arini siue barini piscis cum homo viderit eum inebriat: et mouet eum ad rixas et cőtentiones: postquam vero comederit placatur ira eius.

Operationes

A ¶ Aranca itaque morsus ceterumque reptilium marinorum venenosorum: dixerunt curandos esse cum tyriacis quibus curatur venenum frigidum et cum medicinis rutelarum: et tyriaca eorum.

Capitulum v.

a Aspidochelon et Aurata. ¶ Phisiologus. Aspidochelon grece dicitur belua quedam in mari: que latine dicitur aspido testudo. Est autem cetus magn⁹: habens super corium suum tanquam sabulum quod est iuxta littus maris. Unde plerűque eleuato dorso suo super vndas a nauigantibus nihil aliud creditur esse quam insula itaque applicantes dentes super eam alligant naues accendunt focos ad coquendos cibos. Ille vero vbi sentit odorem et calorem ignis mouet se a loco et sic mergit naues in profundum: alia quoque huius belue natura hec est: quando esurit aperit os suum: et quasi quendam odorem bene olentem exalat de ore suo. Quem sentientes minores pisces confluunt in os eius: quod vt impletum fuerit claudit et os transglutit. ¶ Idem. Aurata dicitur ex eo quod in capite suo auriculorem habet.

Capitulum vi.

Alforam.

Aforam. Alber. in li. de na. alalium.
a Alforá piscis est qui ex putredine luti generatur: ꝛ i luto sine aqua procreatur admodū vermiculi: qui vermis aqua ascēdente crescit i piscē. De hoc pisce naute dicūt: qm̄ si consumaꝛ putrefactus vsqꝫ ad caput et ad oculos, adueniente aqua iterum renascitur ꝛ tunc diu viuit: cum ante huiusmodi suam re generationem parue vite sit: vt supra dictū est capitulo primo.

Capitulum. vii.

Sturam. Alber. in li. de na. alaliuꝫ.
a Asturā piscis est qui tpe veris ꝛ autū ni in spumis pluuialibus generaꝛ: ꝛ i cis ebulit sicut vermis ex stercoribus alalium. Dicitur etiam ex luto generari. h piscis impa tiens: claritatis solis fugit ad vmbras arboꝝ quas in aquas proiciunt. calorem tamen dili gunt ꝛ habent. de profundo ad ripam natant tempore siccitatis non abundant sed quando multe sunt pluuie ꝛ calide abundant.

Capitulum viii.

Ureū vellus. Alber. in li. de na. alali
a um. Aureū vellus est alal marinū sic spongia ꝛ de spōgiarū genere: sꝫ rari us est ꝛ mollius admodū lane. ꝛ lanugo eius i auri splēdore cōuertiꝛ ꝛ dilataꝛ: ꝛ plōgatur si cut vellus: ꝛ dū est i mari. ꝛ mouetur motu cō tractiōis ꝛ dilatatiōis sicut spōgia: ꝛ raro iue nitur: tū hoc inuētū in frigia: tum extitit bel li troiani iter grecos ꝛ frigios: sicut dicit Da res frigius in hystoria troyana.

Capitulum ix.

a Rburcius. Amnis. Abaniger. Afferus ⁊ Astralus. Alber. in li. de natu. animalium inquit. Arburcius piscis est multis ouis fecūdus sed non eiicit oua nisi ventrem confricet ad barenam tactu asperaȝ: ⁊ in illa pullos educit ⁊ complet. ❡ In eodem li. vtsupra. Amnis piscis est vt dicūt saxatilis: qui lapidem gestat interius. Est aūt valde speciosus in lateribus. virgultas babens puniceas toto autem corpore reliquo diuersis coloribus est distinctus ac depictus. ❡ In lib. vtsupra. Abaniger piscis est vt dicūt qui amno ꝑpemodū similis est: ⁊ est lōgus ⁊ rotundus: qui germanice gvvicb vocatur: ⁊ est albus bonarum carniuȝ. breuior anguilla. rostrū auis babens pro ore subtile ⁊ longuȝ ⁊ rubeū ⁊ viridē interius babet spinam. ❡ Alber. in libro vtsupra. Afferus piscis est qui propter exiguitateȝ bamo capi non potest. ❡ In eodem li. Astralus piscis est qui aquarum vndas ore suscipit ⁊ oritur quando pleades occidunt: eo ꝙ tūc tēpus est pluuiarum.

Capitulum: .x.

a Bydes. Alb. in li. vtsupra. Abydes animal est marinum: cuius conuersatio primum est in aquis: ⁊ cibus. Et postea mutatur figura eius ⁊ efficitur terrestre ⁊ egreditur de aqua querens victum in terra: ⁊ cum figura mutatur: mutatur etiam nomē eius: ⁊ vocatur astoyȝ.

Capitulum. xi.

a Buna. Alb. i li. de na. aīaliuȝ. Abune mōstrū ē maris gulosi⁹ cūctis marinis beluis. ꝑda viuit. ⁊ i crassitudīe corꝑis sui vētrē ei qcqd comedit: vñ qꝛ stomacho caret: vēter ei⁹ qñ comedit multū extēdit ⁊ īflatur supra modū: ⁊ cū āpli⁹ extēdi negt. pisces ꝑ os eiicit. ⁊ hoc de facili: qꝛ cuȝ collo careat sicˀ ceteri pisces: os ei⁹ ꝯiūguuȝ ē vētri. Est āt adeo crassuȝ aīal ꝙ qñ ꝑiculū timet: pellē ⁊ carnes suas ꝯbēs replicat: ⁊ extremitates sui corꝑis īfra se sicˀ intici⁹ abscōdit. ita vt nō appareāt. qꝺ tñ aliqñ sine sui detrimēto nō facit. Mortē. n. adeo timet ꝙ cū periculū senserit nō laxari: ne absorbeat bestiā q̄ i īsidijs latet: nequaꝙ̄ caput foras extrabit qꝺ intra corpus suū abscōdit: sed cuȝ affligitur fame carnes suas ꝺuorat. magis eligens in parte absumi ꝙ̄ preda facta beluis in toto consumi.

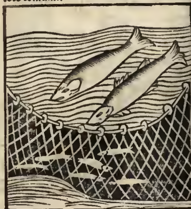

Capitulum xii.

Archora. Albertus in libro vt supra
b Barchora est animal marinum ha-
bens orificium pre omnibus animali-
bus fortissimū. Nam ⁊ lapidez si in ore suo ac ceperit: eum frangit. hec quandoqȝ ad ripas exit: ⁊ herbas depascit: ⁊ quādo oportet ī aquā reuertitur. ibiqȝ submergit̄ ne cutis dorsi ei⁹ a sole exsiccetur. ⁊ ad nutum debitum deflecte re se non possit. Pisciculos quoqȝ comedit: et per illos deprehenditur. Piscatores nāqȝ pi sciculos paruos viuos filo cōsutos in mare pis cantur: qui dum effugere non valent: sed insi mul fluitāt. animalis predicti morsibus patēt. At ipsam animal dum vnum post aliuz trans glutire laborat in terram occupatum depre henditur.

Capituluz xiii.

Orbotha. Botha. ⁊ Brenna. Ysi-
b do: Borbotha sunt pisces quidā flu-
uiales: aliquaten⁹ anguillis similes: lubrice nanqȝ sunt. ⁊ excoriantur sicut anguil le. Corium habent nigrum. esum dulcem: et epar pre omnibus piscibus melius ⁊ efficaci⁹. Caput magnum respectu corporis os ampluz ⁊ latum valde. Cum autem etate duodecim annos excesserit: in corpus magnum crescit: ⁊ tunc nomen eius mutatur: ⁊ solaris vocatur: de quo inferius dicetur. Idem Bothe sūt pi sces fluuiales: qui non natant: nisi per ampli tudinem corporis. Tenuissimi nanqȝ sunt ⁊ la ti valde. Pinnas habēt in circuitu lati cor poris: impinguantur vento meridioli flante. Cumqȝ venatur hic piscis a piscatoribus: fun dum aque petens: aquaz supra se turbat vt vi deri nequeat. Maximeqȝ corpore strato cum terre adheret. supra dorsum terre simillimus est. Maculas autem in dorso rubeas habet.

¶ Alexander. Brēna est piscis fluuialis: qui cum videt sibi lucium imminere. declinat ad scenosa aquarum limpiditatez a tergo pertur bans.

Capitulum xiiii.

Alena. Ysidorus. Balena est immē
b se magnitudinis bestia ab emittendo
⁊ fundendo aquas vocata. Ceteris enim bestiis maris altius iacit vndas. Balin autem grece dicitur emittere.

¶ Plinius libro nono. Balenas in gaditano occeano non ante prunam conspici tradūt. Condi autem estatis temporibus in quosdaz sinu placito ⁊ capaci. mire gaudentes ibi pare re. hoc scire orcas infestam his beluam: ⁊ cu ius ymago nulla representatione alia possit ex primi ꝙ carnis immense dentibus truculēte. Irrumpunt ergo in secreta vitulosqȝ illarum aut vetus: vel etiam nondum grauidas mor su lacerant. incursuqȝ ecu liburnicaruz rostris fodiunt. Ille vero ad flexum immobiles ad re pugnandum inertes ac pondere suo onerare. Tunc quidem in vtero graues pariendive pe nis inualide. solum auxilium nouerunt in al tum perfugere: seqȝ toto occeano defendere. Econtra orce laborant occurrere seqȝ oppone

re: et cautis angustiis trucidare in vada vrgere fatis illidere. Spectantur huiusmodi predia ecu ipso mari sibi irato: nullis in synu ventis: fluctibus vero ad anhelitus: ictusq; quantos nulli turbines voluant. Ora balene habent in frontibus. Ideoq; summa aqua annotantes in summa nymbos efflant. Balenis brachie non sunt sicut nec delphinis. Hec duo genera fistulis spirant que ad pulmonem pertinent. Balenis a fronte: Delphinas a dorso. Ites que pilo vestiuntur animalia pariunt vt phisis balena: vitulus.

¶ Idem in libro. x. Balene ac Delphini dormiunt. Nam etiam stertentes audiuntur.

¶ Solinus. Indica maria balenas vltra spacia quattuor iugeruz habent. Sed quos fascituras nuncupant. Qui enormes supra molem ingentium columnarum vltra nauium antennas se extollunt. haustosq; fistulis fluctus ita eructant: vt nymbosa alluuie: plerunq; nauigantium alueos deprimant.

¶ Ex libro de naturis rerum. Balene branchias non habentes fistula spirant: quod raro in marinis animalibus inuenitur. Fetus suos gestant cum infirmantur et inualidi sunt: et si parui sunt: eos in ore suscipiunt. hoc idem imminente tempestate faciunt: et post tempestatem illos euomunt. Quoniam propter defectum aque fetus impediuntur ne matrem sequatur. Mater aquam in ore receptam instar fluuii ad eos eiicit; vt sic inhere̅tes terre liberet. adultos etiam diu comitatur. Adolescunt autem celeriter: et decem annis cresunt.

Capitulum xv.

b Abilonicus: et Beluc. Albertus l libro de naturis animalium. Babilonici pisces sunt: vt dicit Theofrastus: circa babiloniam existe̅tes in locis vbi dulces aquas inčinoro sis recipiuntur ex fluuiis incidentibus: ide̅ eni egrediuntur pisces ad pastum. capita ad modum ranarum magnaruz reliquas partes corporis admodum ragie habentes. similes piscibus aliis pinnulis gradientes et cerebro motu caude.

¶ Plinius. Belue in orie̅tali mari sunt. Et belue sunt animalia marina adeo magna et importuna q̄ procellas excitant de profundo: et pericula nautibus inducant: ita q̄ naues Alexandri ad pericula deduxerunt.

Capitulum xvi.

c Ancer. Ex libro de naturis reru̅. Cancer pedes habet et brachia forcipesq; pro manib⁹: retrogradus est: nec vnquam ante faciem suam ambulare nouit. Mares duas habent spinas inter ventrem et caudam: quibus femine carent. Que oua in ventre habent ictibus serpentum medentur. Coitus tempore mas ascendit in dorso super feminam. At illa motum eius sentiens a tergo coire volentis inclinata super latus ad ipsuz se co̅uertit: sicq;

coitus

coitus complet:latent in hyeme mẽſibus qui-
nis. Vernis tempore ſenectutẽ exuũt velut an
guis. Cãcer lacte potat⁹:ſiue aqua viuit mul-
tis dieb⁹. Cũ aũt ſenuerit:duo lapides albi co
loris itermixto rubore inueniunt i eius capite:
quos tãte virtutis eẽ dicũt:vt in potu dati cor
dis pẽctiões ſanant. ¶ Ariſtoteles. Cãcer hʒ
octo pedes:p quas mouet equali motu : caret
ſanguine:durũ extra:ꝛ intus molle:nec eſt il-
lud durũ cõterribile:imo accipit ignem in ri-
pa maris quod eſt intra iudeam habentur cã-
cri parui qui dicũtur milites propter velocita
tem curſus:tantum enim currunt ꝙ deprehẽ-
di non poſſunt: Et cũ aliqs findit non inueni-
tur in eius corpore caro vel ſuperfluitas oĩno:
quia paſcua non habent. ¶ Iſidorus. Cãcri
vocati ſunt:quia conche ſunt. Crura habẽtes
inimica oſtreis animalia. Eorum vero carni-
bus viuunt miro ingenio. Duo autẽ ſunt ge
nera cancrorum:fluuiales ꝛ marini. ¶ Am-
broſius. Cãcer oſtreis veſcitur:ſʒ quia oſtreuʒ
clauſuʒ nulla vi aperiri poteſt. Periculoſũqʒ
eſt ſi chelam eius includat ad argumenta con
fugit:ꝛ inſidias noua fraude mollitur. Explo
rat enim ſi qñ oſtreũ remotis i locis ab oi ven-
to ꝫ ſolis radios dipticum in illud ſuum ape-
rit:vt aere libero viſcerũ ſuorum voluptatem
quandam capiat. ꝛ tunc clanculo calculuʒ im-
mittens oſtree cõcluſioneʒ impedit. ſicqʒ aper
ta clauſtra reperiẽs tute chelas impetit:viſce-
raqʒ interna depaſcit. Item femine maiorum
membrorũ ſunt ꝙ maſculi:ꝛ diſtãtia cooper-
torij maior eſt ꝙ in maſculis:ꝛ ouat per locum
ſuperfluitatis. Cãcer paruus generat⁹ ex ter-
ra ꝛ limo intra loca vacua teſtarum aliorum
animaliũ. Cũqʒ creuerit aliquãtulũ mutat ſe
ab illo loco ad teſtam maiorẽ. Cancer ꝛ Kara
bo in ſenectute exuunt ſpoliũ. Vterqʒ accipit
piſces i profũdo maris duob⁹ ſuis labijs ꝛ di-
uidit eos in duas partes ꝛ ducit ad os ſuum.

Operationes.

A ¶ Auicenna libro.ij. Cancer mariuus ꝓprie
dicitur illa ſpecies cancri maris qui habet oĩa
membra dura vt lapis.
B ¶ Quod ex eo aduſtum eſt ſubtilius eſt reli-
quis aduſtis:ꝛ abſtergit dentes: ꝛ delet pan-
num ac lentigines.
C ¶ Vlcera quoqʒ deſiccat:ꝛ confert ſcabiei.
Item prohibet lachrymas:ꝛ reſoluit cum ſa-
le vngulam. Fit quoqʒ ex eo collirium:ꝛ frica
tur cum eo ſcabies palpebrarum.
D ¶ Prohibet etiã quartanam. Cancer fluuia
lis confert extenuatis valde. Teſta cancri ma
rini ſubtilior eſt ꝙ clibani.
¶ Exſiccatiua eſt:ꝛ abſtergit pannum ac len- E
tigines ac ſcabiem. Cancer fluuialis eſt diffici
lis digeſtionis: ac plurimi nutrimenti:ꝛ ipſuʒ
quidem rectificat.
¶ Decoctioqʒ cũ melle extrahit ſpinas ꝛ acu- F
tas res infixas carni.
¶ Yſaac li.iij. Cãncros ꝛ oẽs piſces conchas G
habẽtes teſtatur Galien⁹ eſſe ſolubiles ꝓpter
ſalſitatem eorũ ꝛ acumen proide ſtomacho no
ciua ſunt:maxime neruoſitati ſue.

Capitulum. xvii.

Aab:ꝛ Canis marinus. ¶ Yſidorus
c Caab eſt animal marinum habẽs pe
des paruos:reſpectu ſui corporis: qḋ
vtiqʒ magnum eſt. Sunt autem pedibus vac
ce ſimiles. Horum vnus longus eſt cartillagi
noſus oſſe carens:quo vtitur loco manibus in
omnibus. Per ipſum enĩ eradicat quod vult
ꝛ per cibaria per euʒ accipiuntur. eaqʒ ori ſuo red
dit. Et cum natat in aqua ſpirat in ea: ſed ſpi-
rando anhelitu ſuo aquam in corpus ſuuʒ at-
trahit. qua cum repletus fuerit:ad aerem re-
currens eam reijcit. ꝛ ſic reſpirat. ¶ Idem ca-
nis eſt marina belua:terribilis ꝛ hoſtilis omni
animanti:quod ei⁹ verberib⁹ cedit. Robuſtiſ
ſimos habet branchos clauorũ modo forma
tos. Hi venantur per mare greges piſcium in
ſtar canum in terra feras venantium: excepto
ꝙ latrare nequeunt. ſed pro latratu afflatum
horribilem habent. Inſequentes ergo piſciuʒ
greges ad loca anguſta coartant:ꝛ ſic in coar-

tatos crudeli morte grassātur. Piscatores vero laca notantes in qbus abscōditi pisces a fuga latebant. rhetibus capiūt circūclusos. Hec vero belue difficulter multis tridentibus cōfici possunt. Item canis marinus a similitudine morsū canis terrestris dr̄: eo scȝ ꝙ mordeat.

Operationes

A ¶ Avi. Fel canis marini vel canis aque dixerūt esse venenū: de quo si qs comederit quantitatē lentis vnius interficit post hebdomadas.

B ¶ Sed cura eius est vt bibatur butirū coctum vaccinū cū gentiana romana ꝛ cynamomo et iterū coagulum leporis.

Capitulum. xviii.

Laucius. Capitatus: ꝛ Carpera. Ex li. de na. re. Laucius q ꝛ glanis auersus mordet hamos inescatos: nec eos deuorat sȝ spoliat. Actor. Scd̄m Plinium p g. ꝛ l. in prima sillaba scribit: vt laucius glaucius. ¶ In li. vt supra. Capitatus est piscis ad modū paruus habens corpꝰ prope ad reliquā corporis magnitudinē: os quoqȝ rotūdū ꝛ amplū. Hic in fluuiis habitans libenter sub lapidibus ꝛ inter saxa delitescit. ¶ In codē libro. Carpera piscis est quasi squamis aureis in lacis vel fluuiis: sic dicta: quasi que carpens parit: cū enim oua in ventre ad pariendū apta dicit ante natura presenserit marem suum odit: et ore innuit pulsu leni: vt adiuuet pariturā: tūc ille loco seminis lac emittit quod illa suscipiēs ore statim oua parit in soboles profutura. Nā oua parere negt nisi prius ore semen receperit. Semen aūt cū receptū fuerit: non solū ad partum iuuare videtur: sed etiam ad oua concipienda ꝛ formanda: vnde soboles in anno futuro speratur. Semini carpere nonnunquā in anno primo natiuitatis niger vermiculus: quidā post aurem suam tabificus innascitur: ꝛ hoc sepius post augustum. eaqȝ tabe moritur.

Operationes

¶ Remedium eius est aqua dulcis ꝛ fluuialis huius soboles paucis aquis prouenit si in singulis fossis decem cubitorum recēter factis ponantur singule carpere cum paribus suis ante partum proxime. A

¶ Opinio vulgi est carū sic sobolē puenire: sȝ postꝙ peperit eximunt. Soboles quoqȝ trium vel quattuor mensiū tēpore roborata. fossis reiecta reponit vbi hȝ crescere cū perfectis. B

¶ Habet hic piscis astutias multas: vt rheti capiendus euadat. cum enim rhete intrauerit circumiens foramen querit. Quod si non inuenerit: saltare nitit in auras liberas super rhete vt extra cadat. C

¶ Aliquando sub rheti refugium querit: aliquando herbas ore tenet in fūdo aque: vt rhete superueniens elidatur. D

¶ Aliqn̄ etiam a superis veniens cum impetu caput in limo fortius figit: vt sȝ rhete per caudam transitus captione frustretur. E

¶ Huius cerebrum augmentū ꝛ decremētum lune crescere vel decrescere dicitur. F

¶ Et lȝ hoc fit in omni pisce: in hoc tn̄ magis sicut iter quadrupedia in lupo scȝ ꝛ cane. G

Capitulum

Capitulum xix.

Etus. Ex li. de na. re. Cetꝰ ē pisciū marinꝰ: habēs os in frōte magnū. ꝛ patulū. ꝛ oris meatus strictos. In iuuētute dētes hēt nigros: ī senectute albos. Hi pisces aliqñ fluctus haustos ita eructuāt: vt alluuie nymbosa plerūqꝫ classem nauigātiū deprimāt: sꝫ ꝛ cū ī mari tempestas oriſ se sup fluctꝰ attollūt: ꝛ cōmotionibꝰ ac turbinibꝰ naues mergunt. Harenas aliqñ dorsis sustollūt: ī qbꝰ īgruēte tēpestate: naute terrā se īuenisse gaudētes anchora iactis falsa firmitate qescūt: ac ignes accēsos belua sētiēs subito cōmota se mergit ꝛ hoies cū nauibꝰ ī ꝓfunduꝫ trahit. Cetus postꝗ̄ etatē ānoꝝ triuꝫ excedit: cū balnea coit: ꝛ ī ipso mox coitu ꝟtute virge genitalis emutilaſ: ita ꝙ vltra coire neqt: sed trās alti maris pelagus itātū excrescat: vt nulla hoīuꝫ arte capi possit. Infra tres igiſ ānos etatis sue capi pōt. Capiūſ aūt sic: piscatores locū vbi cetus ē nutātes: illic cōgregant cū nauibꝰ multis: factoqꝫ circa eū fistulaꝝ ac tubarum cōcētu alliciūt īsequētē: qꝛ gaudet hmōi sonis. Cūqꝫ iuxta naues herenteꝫ sono modulationis attonitū cernūt: īstrumētū quoddam adinstar rastri dētibꝰ ferreis acuminatuꝫ: ī eiꝰ dorsuꝫ clā ꝓijciūt: cītoqꝫ diffugiūt. Nec mora si certū vulneris locū dederit: fūdū maris cetꝰ petit: seqꝫ ad terram dorso fricās: vulneribus ferrū violenter īpellit: quousqꝫ ꝑfossa pinguedine viuam carnē interius penetrauerit. sicqꝫ ferrum subsecuta falso maris aqua vulnus intrat ac vulneratū perimit. Mortuum ergo super mare refluitante piscatores cum funibus adeūt ꝛ ad littus cū magno tripudio trahūt.

Operationes

A ¶ Actor. Cetus: vt fertur: qñ ludit in mari signū ē tēpestatis. Idē de balena dr̄. Huiꝰ generis ē aspido chelone. de quo dictuꝫ ē supra.

B ¶ Isi. Cetus aūt vt legiſ nō comedit vt alij pisces masticādo: cibūqꝫ dentibus cōminuēdo: sed tātūmō gluttiēdo: ꝛ intra corpus retinēdo.

C ¶ Itē habet oris meatꝰ vt dictū est strictos. Unde nō nisi paruos pisciculos deglutit quos odorifero anhelitu suo attrahens ad se ac deuorans in ventrem suum mittit. Habet enim in gutture quandam pellem membrane similem: que multis meatibus perforata: nō sinit quicꝗ̄ magni ingredi ventrem.

D ¶ Iorath. Cū aūt cetus sperma ꝓijcit ī coitu suo cū femina: qđ supfluit ex ipso spmate supnatat aquam ꝛ colligitur ambra. Platearius. Ambra dicaſ esse sperma ceti: vt superius dictuꝫ est ī tractatu primo de herbis. cap. xx.

E ¶ Auicenna. Ambra vt estimo ē manatio fontis in mari. melior est grisea fortis. deinde varia post citrina.

F ¶ Et adulteratur cuꝫ gipso ꝛ cera ꝛ laudano. Nigra specie mala est. De virtute ambre etiam superius satis dictum fuit.

Capitulum xx.

Elethy ꝛ Ceruleo. Ex libro de naturis rerum. Celethy ꝫm Aristotilem ē animal marinum: quod preter morē aliorum oua in matrice sua generat. Quibus illic debito tempore fortes exeunt vermes ex illis. Quos cum pepererint incredibili celeritate fiunt animalia perfecta parentibꝰ similia. Cor habet magnum: ꝛ tamen est valde timorosuꝫ: grauiter dormit: ita vt manu capi possit Aristo. Celethy est ex animalibus carnem comedentibus. Celethy quidem habet oua. vnum completum intra quod ꝛ parit extra. Ceteri vero pisces ouant extra oua incompleta: excepta rana marina. Oua hec post paruitatem cito crescunt sicut vermes que generantur ex animali paruo valde. deinde crescunt per se. Celethy non habet alas. sed habet similem radicibus in terra crescentibus. Generat autem multotiens scꝫ sex mensibus. Exit a profundo maris ꝛ pullificat prope terram: quod facit ꝓpter calorē: ꝛ vt a pullis suis auferat timorē.

Operationes

A ¶ Ex li. de na. rerū. Ceruleum monstrum i flumine gange instar cancri. habens brachia longitudine septem cubitorum: quibus elephantem corripit & vndis submergit.

B ¶ Plinius li. viii. In gāge inde statius sebosus aut modico miraculo affert: vermis branchiis binis. lx. cubitorū ceruleos q nomen a facie traxerunt. His tantas esse vires vt elephātos ad potum venientes mordicus comprehēsa manu abstrahant in profundum.

Capitulum xxi.

Hilon & Circhos. Ex li. de na. rerum.

c Chilon inter omnium animalium genera non pascitur: sed tm̄ humiditate viscosa que erit ab eo: cibatur & nutritur: vnde fit vt hoc animal semper sit ieiunum: & tamē corpore validum. Nam & in feminis videmus plus posse differri ieiunium per multos dies q̄ in viris propter superfluitates humidas & viscosas q̄ magis habundant in eis: idest feminis.

Operationes

A ¶ In eodē libro vt supra. Circhos alias Cricbos: habet cutem testeam. lenem. nigrā. & in aliqua parte rubeam. fissuras duas in pede: q̄ tres digitos faciunt. pedem dextrū habet paruum: sinistrum vero magnum.

B ¶ Et iden cum ambulat totum corpus fert super sinistrum aere claro absolutus incedit. Cōmotis autem ventis applicatur lapidibus: & ī motus quiescit.

C ¶ Cuicunq; rei adheret: forti applicatiōe adheret. ¶ Et hoc mirū est q claro quidē tpe sui potestatem habet. tempestuoso autem debilitatur & infirmat. Caput habet humanū. reliquū vero corpus fere vt canis marinus. D

Capitulum xxii.

Onche. Plinius li. ix. Concharum

c generum firmioris sunt teste: in qbus magna varietas apparet ludentis nature. Tot colorum differentie. tot figure: inter quas principatum tenent margarite. ¶ Ysi. Conche & cochlee inde vocate sunt: quia deficiente luna cauantur. idest euacuantur. Omnium enim clausorum maris animaliū atq; cōcharum incrementa lune membeatur gescunt defectu euacuantur. Nam luna cū in augmē to fuerit auget humorem. & cum in defectū venerit humores minuuntur. Conche autē prime positionis nomen est. Cochlee vero per diminutionem quasi conchule. Concharū multa genera sunt inter quas & margarite que celee esse dicuntur. Fulgentius i libro mitilogiarum. Concha marina toto corpore simul aperto miscetur in coitum sicut iuba refert in phisiologis. Haly. Sadephum. idest concha marina melius est album.

Operationes.

¶ Rasi in almansor. Conche marine aduste ab radendo purgant dentes. A

¶ Ex nō adustis aut attritis emplastrū factū adustionem ignis sanat. B

Capitulum xxiii.

Cochlee

c Ochlee. Pli.lib.ix. Cochlee aqtiles terrestresq; sũt exerẽtes se domicilio: binaq; ceu cornuo ptẽdẽtes 3bẽtesq; ocls carẽt. Jdq; corniculis eaȝ ptẽtãt iter.

Operationes

A ¶ Idẽ li.xxx. Cochleaȝ cib⁹ stomacho ẽ vtilis: sȝ i aq̃ op3 eas i tactu eaȝ corpore sub ferue fieri: mor in pruna torreri: ⁊ e vino garoq; sumi. laudatissime sũt affricane: ⁊ ex isulis capreaȝ.
B ¶ Idẽ in li.xxxij. Jctib⁹ scorpionũ carnes fluuialiũ cocleaȝ resistũt crude vel cocte.
C ¶ Q̃dã ob id salsas quoq; obseruãt ⁊ ipo nũt ipsis plagis pcipũt ⁊ cocblee crude carnẽ tritã bibere ex aqua calida in tussi cruenta.

Capitulum xxiiii.

c Onger Coreȝ: ⁊ Coruus marinus. Ex li.de na.re. Cõger est piscis marinus vt murena longus: sed corpore multo maior. Hic vẽto flante vebementi ipinguatur: ⁊ ei⁹ carnes dulcissime sunt ad edendum. Cum murena ceterisq; piscibus inimicitias babet: ⁊ intantum robust⁹ est: vt polippum fortitudine dentium laceret. Plinius li.ix. Conger est piscis lõgus vt anguilla vel murena. flexuoso in pulsu corporis. ita mari vtẽs natãdo. vt serpẽs terra repẽdo. Cõger ⁊ murena mutuo odio flagrãt: caudã iter se prerodentes. Congri mẽsib⁹ byemis iacent in speluncis conditi: nec capiuntur nisi diebus estatis. Pinneq; viecpedũ date sunt piscibus bine sunt omnino longis vt anguillis ⁊ congris. Polippum sua rodere bracbia falsa opinio est. Jd enim a congris euenit ei. Nã polippum lacerant congri. Polippum vero locusta pauet: locustam conger: in siccum repunt etiam congri.

Operationes

A ¶ Esculapius. Coreȝ piscis est q tpe pluuie in cauernis occultat se. Nã dum pluuia cadit sup eã ⁊ baurit eã: excecat ⁊ postea moritur.
B ¶ Isid. Coruus marin⁹ a cordis voce dictus est. q: pectore grũnit: suaq; voce pdit⁹ capit.
C ¶ Jorath: pisces q dicunt corui quando pullificãt voce sua produnt: q: semp gemitus vel grunnitus proferunt: ⁊ sic capiuntur.

Capitulum xxv.

c Cocodrillus. Ysidor⁹. Cocodrillus a croceo colore dictus ē. Gignit̄ i nilo. Et est alal quadrupes in terra et i aquis valēs lōgitudine plerūqȝ cubitor̄ viginti. dētiū ⁊ vnguiū imanitate armatū: tātaqȝ cutis duricia vt q̄uis fortiū ictibus lapidū tergo repcussus sit: nō sentiat. nocte in aqs: die humi qescit. Oua in terra fouet. Masculus ⁊ femla vices seruāt: hūc qdā pisces serratā hñtes cristā tenera vētriū desecātes interimūt. Solus ex alalib⁹ superiorē maxillā mouere dr̄. ¶ Ex libro de naturis rer̄. Cocodrillus lingua caret: os patulū ⁊ aptuȝ hēt: ⁊ hiatum vsqȝ ad aures: p diē i terra qescit adeo imobiliter: vt nisi ꝯsuetudineȝ ei⁹ p̄cognoscas mortuū illū credas. Oculis clausis dormire se simulat. ⁊ aues hiatu suo pabuli gr̄a iuitat: q̄s ad escam descendentes perimit ⁊ transglutit. Quidā hoc alal sicut vrsam semp crescere crediderunt. Circa nili ripas habitat i isula. gēs hoium parua qdē: sed animosa: his beluis inimica. Soli eniȝ innatare flumē audēt: in quo cocodrilli habitāt. saliūtqȝ supra dorsa eorum ⁊ illos ingetant. Aristoteles. Cocodrillus in aqua cōuersat̄: nō tñ recipit aquā intra se sed aerem ⁊ parit extra: habet sanguineȝ duosqȝ pedes maiores: ⁊ caudam omniaqȝ talia sunt fissi pedes multorumqȝ digitor̄: ⁊ participāt instrumentum sensus in linguam preter cocodrillum. Hoc etiam animal non habet aures sed foramina tm̄: que sunt vie audit⁹. nec hēt mamillas: nec testiculos: nec virgā apparēteȝ extra sed itra: nec hēt pilos: sed p totum corp⁹ est corij squamosi. Hētqȝ dentes magnos et acutos ⁊ distinctos: habet etiam oculos similes porcorum: ⁊ habet culmos. In aqua qdeȝ debiliter videt: quia spissior est aere. Maior ē eius mansio in die super terrā: ⁊ nocte i aqua. qm̄ aqua calidior ē de nocte q̄ aer extra. Trochilos auis os eius apertum intrat: ⁊ eius dētes mundificat: illorumqȝ sordibus se cibat. Cocodrillus autem in hoc sentiens iuuamen non nocet eis: sed cum vult eas extrahere mouet colluȝ: nec eas comedit.

Operationes.

A ¶ Plinius libro. xxviij. Cocodrillorum genus cuius vita est in aqua ⁊ in terra cōmunis: dentes e maxilla dextra: dextro lacerto adalligati coitus stimulare dicuntur.

B ¶ Lapillos etiā in vētre illi⁹ exēptos aduersus horrores febriū venientes pellere tradūt.

C ¶ Et ob h̄ egiptij suos egros ipi⁹ adipe pūgūt

¶ Dyascorides. Fimus cocodrilli terreni collectus ⁊ succus adbibitus: gratum vultum ac niueum facit maxime si albus ac lenis fuerit: ⁊ in aqua missus cito se soluerit. D

¶ Auicenna in secundo libro. Stercus cocodrilli valet albugini oculi. E

Capitulum xxvi.

D Draco marinus. Ex libro de naturis rerum: Draco marinus est monstrū crudelitate horridum. instar draconis terrestris i longitudine extenditur. alis caret: caudam habet tortuosam. caput sm̄ magnitudinem corporis paruum. sed hiatū oris horridum: squamis ⁊ cutem duras pinnaȝ autem habet pro alis. quibus vtitur in natando vno impetu magna maris spacia transcurrit: ⁊ hoc potius robore virium q̄ remigiis pinnarum. Pestifer est hominibus ⁊ etiaȝ piscibus morsus eius. Mortem enim infert.

¶ Ysidorus. Draco marinus est in brāchiis aculeos habet ad caudam spectātes. Qui dū percusserit quaqȝ ferit. venenum fundit: vnde ⁊ vocatus est.

Operationes

¶ Plinius libro. ix. Draco marinus captus ⁊ immissus in arenam: cauernaȝ sibi rostro inira celeritate excauat. A

¶ Idem libro. xxvii. Absinthium aduersatur draconi marino. B

¶ Idē libro tricesimo scdo. Carnes etiā stelle C

marine

maxime valet ꝯ marini dracōis ictus īposite.
D ¶ Imponunt quoqz ꝯ eū salsamēta ex aceto.
E ¶ Item draco marinus ad spine sue qua ferit venenum: ipse prodest impositus.
F ¶ Auicē.in.iiii.can. Morsus draconis marini similiumqz magni corporis serpentium curatur inquantum est vlcus tantū non inquantum est venenum de quo sit curandum.
G ¶ Draconis quidem marini morsus: vt dixerunt: liniatur cum sulphure ⁊ aceto.
H ¶ Conferūt ei adipes cocodrilli emplastrat⁹ ⁊ plumbū fricatum super ipsum.
I ¶ Idē in.ii. Draco marin⁹ vt ait Gal. findit ⁊ ponit sup morsum suum ⁊ confert.
K ¶ Succus etiā absinthii cōfert eius morsui.
L ¶ Stannū quoqz cerusa: confert super pūcturam eius confricata.

Capitulum xxvii.

D Elphin. Actor. Delphin⁹ frater hominis dr: quia morib⁹ humanis quodāmodo assimilat. ¶ Ex li. de na. rerum. Delphinus ꝑ voce gemitus est illis humano silis. Et hoc qr pulmonē hāt ⁊ venā asperā: ⁊ coꝝ lingua nō ē absoluta. nec eorū labia ꝓminēt vel prominēt ad distinguēdā vocem. Aures nō habent: sz auriū loco foramē: Narū aūt olofactus nec vestigia quidem habet: cuz tn̄ sagacissime olofaciunt. dormiunt super aquas vt possunt audiri stertere. Viuūt vsqz ad annos. cxl. Mulcētur musica: vnde artionem cytaristam in mari nautis interficere parantibus obtinuit ab illis vt prius cytharā caneret. ad cuius cantum delphinoruz gregibus congregatis cuz in mari se proiecisset ab vno exceptus est ⁊ ad littus proiectus. Solus delphinus: vt dicit Aristotiles: inter pisces felle caret. ¶ Aristoteles. Delphinus valde diligit filios suos: ⁊ ideo longo tempore pascit eos. Solus inter pisces animal completum generat: ⁊ habet mammillas: lactatqz fetus. Idem. Mortuo deniqz delphino: ceteri delphini concurrunt: ipsumqz circumdantes in profunda deferunt atqz sepeliūt: ne a piscibus comedatur. ¶ Itē. Delphini parui semper simul sunt tanꝙ greges. Et habent duos magnos delphinos custodes: ꝙ si quis eorum mortuus fuerit: alij super scapulas eum efferunt: ipsumqz custodiunt: nec ab alijs piscib⁹ comedatur: donec tempestate maris ad littus eijciatur. Inuicez eniz se miro modo diligūt. Unde Plinio testante narratur: ꝙ Delphino capto a rege carie. conuenit ingens multitudo reliquorum ad portum vbi Delphinus ligatus tenebatur: quibus plangentibus: et quasi miserationem poscentibus: rex eum dimitti precepit. ¶ Phisiologus. Delphini oculos habent in dorso: ⁊ ora in parte opposita. vnde non bene predam suam capiunt propter distortionem oris a parte oculoruz. Hinc est ꝙ ora sua conuertunt ad celum ⁊ dorsum: oculosqz ad terram: vt predam suā consequātur. Imminente tempestate ludunt apparentes in vndarum superficie. Subsidium vero naufragantibus exhibuisse dicuntur. Ferunt etiam plorare quando capiuntur.

Operationes

¶ Plini⁹ libro. xxxij. Delphini cinis ex aqua illitus lichenas ⁊ lepras sanat. Porro exulcerationez sequi debet curatio: que perducit ad cicatricem. A
¶ Quidam vero Delphinum in fictili donec pinguedo similis oleo fluat ponūt: vel coquūt ac perungunt. B
¶ Circuitus autem febrium tollit Delphini iecur ante accessionem gustatum. C
¶ Adeps delphini liquatus ⁊ cū vino potus ydropicis medetur. D
¶ Gingiuis autem atqz dentitionibus plurimum confert dentium: delphini cinis cū melle: ⁊ si dente ipso tangantur gingiue. E
¶ Idem. Adalligatus pauores tollit repentinos. F

Capitulum xxviii.

Entrix. et dies. Ex li. de na. re. Dentrix alias dentix vel pagrus a re nomen habet: quia dentes habet magnos multos ac duros quibus grassatur in ostreas: et pisces innocuos. Actor. Nota ergo quod dentrix idem est quod pagrus: de quo etiam loco suo dicetur inferius. ¶ Ex libro vt supra. Dies est pisces marinus: vt dicit Aris. sic dictus: quia post perfectionem suam non viuit nisi per vnum diem. Habet tamen alas duas et duos pedes: et sanguine caret. Hoc idem dicit Albertus in libro suo de naturis animalium.

Capitulum xxix.

Racboides. Erochinus. et Erici9. Albertus in li. de na. animaliū. Eracboides vt dicit Theofrast9: pisces sunt in ponto circa eracbam morātes. Hic pisces multū sequitur aquā dulcem. ita quod terrā incidens de aqua transit ad aquā. Et aliquādo i cauernis latitat. vbi amnes sub terra cōfluere inuenerit. ¶ In li. vt supra. Erochinus piscis est arcbadie: vt dicit. Plinius. vel poti9 aquaticū: et quod pter somnū de aqua exijt ad siccā nec viuere pōt sine sōuo. ¶ In eodem li. vt supra. Ericius est piscis maris: habēs caput et os iferius: et exitū superfluitatū supi9: cōtra aliorum dispositionem animaliū: suis spinis vtitur loco pedum: et ceteris piscibus est horrori. Et sicut dicit Plinius: habet carnes rubeas sicut minium.

Capitulum xxx.

Lcus et Exposita. Elcus est vitulus marin9: de quo i pbabitis libris multa dixim9. Hēt aūt pellē pilosā: albis nigrisqȝ maculis distictā. Hoc alal parit i terra: et lactādo mānis nutrit vitulos: nec aū. xij. dies ducit eos ad mare: et difficulter iterficit: nisi ictus i capite in locū cerebri et vibret. In somno ita alte stertit quod stertio mugit9 eē videt: grauissimo eniȝ somno inter oia deprimit animalia: vñ pinna eius dextra quibus ad natādū vtit dicunt esse somnifere. tim pari haminis suppaponant. Hutus animalis pili i corio excoriato vbicūqȝ fuerit cōpositiōe et erectione

⁊ erectionem indicant fluxum ⁊ refluxum maris. Et hoc faciunt coria etiam aliorum marinorum que pilosa sunt. ¶ In lib. vt supra. Ex posita vt dicit Plinius bestia est in maris illā partem que in iudeam ⁊ oppen attingit: aliqñ inuento: que multos ⁊ latissimos dentes ⁊ pinguedinem: ⁊ est de genere cetorum.

Capitulum. xxxi.

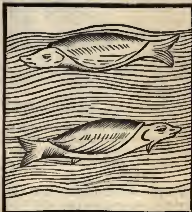

c Ecola. Isid. Ecola dicitur concha margaritifera: in cuius carne preciosus calculus solidatur. De his enim tradunt hi qui de animantium naturis scripserunt: ꝙ nocturno tempore littora appetunt: ⁊ excelesti rore margaritam concipiunt vnde ⁊ aceole nominantur. ¶ Solinus Conche certo tempore anni luxuriante conceptu faciunt rorem velut maritum. Cuius desiderio hiant: ⁊ cum maxime linquitur imber lunaris: oscitatione quidam hauriunt humorem cupitum.

Operationes

A ¶ Sic ergo concipiunt: grauideq̄ꝫ fiunt: ⁊ de sagine qualitate redit habitus vnionis. Nas si clarum fuerit quod acceperunt candidāt or

B biculi. ¶ Si vero turbidum aut pallore languent: aut rufo innubilantur. Ita de celo magis ꝙ de mari partus habent.

C ¶ Item gregatim natant: ⁊ que magis inter illas experta est greges ducit: que si capta fuerit cetere diffugiunt.

Capitulum xxxii.

c Quus marin⁹. Equonilus. ⁊ Equ⁹ fluuinis. ¶ Isid. Equi marini vocati sunt eo ꝙ prima parte equi sunt: postrema vero soluuntur in piscem.

Operationes.

¶ Ex li. de na. re. Equus marin⁹ est mōstrum fortissimū: nihil extra aquā pōt: vt dič Arist. ſ; statis vt aq̄ꝫ caruerit natura: carebit ⁊ vita A

¶ Alioꝝ piscib⁹ carniū viuit. in pugna crudele ē: ſ; hoīeꝫ timet ⁊ ꝫ cū ptiri bella formidat. B

¶ Idē. Equonilus vt dicit Michel. mōstruꝫ est ingens ac fortissimum in nilo habitans. C

¶ Crura pedes ⁊ vngues hēt vt cocodrillus: ſ; multo maiora. Humanaꝝ mortiū cupidissimū est. Nā cū ei nauis ī portu occurrerit vnū pedē in terra figēs: altero nauē ī ateriori arripiēs facilime scidit: vł īclinatā aliqñ mergit. D

¶ Unde in locis in quibus habitat immanis multitudo hominum perditur per eum: sed h̄ malum rarissime inuenitur. E

¶ Nullus capi possit instrumentis nisi rheti ferreo ex cathenis apud Damascenos in hoc opus fabricatis. Captū quoq̄ꝫ malleis tm̄ ferreis occidit. Pellis eius vnius cubiti spissitudinē habere dr: tanteq̄ꝫ eē duriciei: vt nullo iaculo ⁊ armatura penetrari possit. F

¶ Idē. Equus fluuialis vt dič Arist. est monstrū in oriēte forma mirabili sublimis faciei. G

¶ Crines habet vt equus: pedes fissos ⁊ fotulares vt vacca. caudam vt porcus. H

¶ Coriū ei⁹ valde grossuꝫ est: iteriora eius vt eq. Magnitudo aūt vt asini. hinnit vt equus. in terra ⁊ in aq̄s equaliter manere dicitur. I

Capitulum xxxiii.

Fimerion ꝛ Escarus. Jorath. Effimerion piscis ē q sine coitu nascit: ꝛ cū p tres horas diei vixerit morit. ¶ Ysid. Escarius dictus est: eo q salsus escas ruminare phibet. Tradūt autē hunc ingeniosum eē. inclusum quippe nassis: nō fronte erumpere: nec infestis viminibus caput inserere. sed auersum caude ictib' crebris laxare fore: ꝛ ita retrorsum redire fert. Quē luctatē eius si forte alius escarus intrinsecus videat apprehensa mordicus cauda: nisus erumpētis adiuuare dicit.

e (in the left margin beside "rion piscis …")

Operationes

A ¶ Plinius lib. ix. Escaro vel scaro pncipat' nunc datur: qui solus piscium ruminare dicitur.

B Herbisq3 vesci: non alijs piscibus. ¶ Carpathio mari maxie frequēs pmōtoriū troadis lectum nunq̄ sponte transit. Inde autem aductos a tiberio claudio pncipe. Optatus Elipert' pfectus classis inter ostiensem et cāpanie orā sparsos disseminauit quinquēnio fere cura est adhibita: vt capti redderent mari:

C postea frequentes inueniuntur in littorib' ytalie non ante ibi capti. ¶ Idem in libro. xi. Omnibus piscibus sunt dentes serrati: preter escarum cui scilicet vni aquatilium pleni hic vtitur prioribus pedibus: vt manibus cibus ori admouentibus.

Capitulum xxxiiii.

Stinis. Alb. li. de na. a'ia. Estinis ē d gnē cācroꝝ semipedaliū: circa coronas sunt cādidi aculeos quosdā p pedibus

e (in the left margin beside "gnē cācroꝝ …")

hītes ꝛ ora in medio corpe: ꝛ sūt colore q̄si vitrei: ꝛ pene i scorpionis effigie: loco dētiū graues i ore hītes aculeos: oua faciūt qnq3 nūero ꝛ st amarissima. Est āt venenosus ne cōedi pt.

Operationes

¶ Hic piscis pnūciat tēpestates: sētiēs. n. materiā vētoꝝ eleuari: d fūdo rapit lapidē: stabiliēs se ad ipsum sic anchorā. ¶ Et cū hūc lapidē escinū trahet ludēt naute: ēt ipsi p āchoras figunt naues. ¶ Hic piscis escyn' qnq3 detinet nauiū: subtus. n. adherēs naui ducētorum vel amplius pedū cū oībus ornamētis suis detinet escynus ꝫ quēlibet ventorum impulsum. ita q moueri nequit aere aliquo vel violentia. A B C

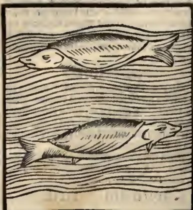

Capitulꝫ xxv.

Rior vel Erox. Albertus in libro vt supra. Erox piscis est quē q̄dam lach sen vocant: q̄dā aūt magnū piscē danubii ⁊ quarundā aquarū danubu influentiuꝫ quem vngari ⁊ alamani busonem vocāt. Ille igitur qui lachſe vocatur: figuraꝫ ⁊ colorē hꝫ salmonis: nisi ꝙ inferiorē mandibulā ad superius habet recuruam: sicut rostruꝫ aquile curuatū ad inferius: ⁊ t̄n nō est longior ꝙ̄ superior foramine ad hoc parato in se recipit inferiorē. Carnē autem hꝫ nō adeo rubeā neqꝫ ita delectabilem sicut salmo. Huso aūt est piscis non squamosus in figura sturionis: sed est pellis albe ⁊ lenis absqꝫ oī squama ⁊ spina. Et inuenit̄ lōgitudine vigintiquatuor pedū qn̄ perfectus est: ⁊ minor inuenit̄ s̄m ꝙ etate deficit. Nullū os penitus hꝫ. In capite loco spine dorsi cartillago est: que foramen hꝫ magnum vacuum sicut terebello sit perforatū a capite vsqꝫ ad caudam: ⁊ non sunt spine in corpore eius alique: sꝫ spine eius coniunguntur cartilagini. Caro eiꝰ est in sapore carnis vituli in dorso. In ventre ē in sapore carnis porcine: ⁊ habet adipem inter mixtum pinguedini sicut porcus. Hunc piscē sturio confricando se ad eum agitat. ita ꝙ sepe simul capiuntur. nec aliis aquis inuenitur nisi in his que dicte sunt.

Capitulum. xxvi.

Thenay vel Echyni. Ysi. Ethenays paruus ⁊ semipedal̄ pisciculus: nomē sumpsit ex eo ꝙ nauem adherendo retineat. Ruant licet venti seuiant procelle. Nauis tamen radicata in mari stare videt̄ nec moueri: nō retinēdo sed tantūmodo adherendo. Hūc latini moram appellauerūt: eo ꝙ cōgat stare nauigia ipsa. ¶ Plinius li. xxxij. Heu vanitas humana cum illa rostra nauiū ere ferroqꝫ ad ictus armata: semipedalis pisciculus ībibere possit ac tenere: deuincta fert̄ tenuisse. P̄toriā nauē anthonij ꝑperātis circuire suos ⁊ exhortari donec trāsiret in aliā. Itaqꝫ cesariana classis īpetu maiore ꝓtinus euꝫ ꝑtrāsijt: tenuit etiā naueꝫ Gay principis. Quidāqꝫ exilientes de naui īuenerūt gubernaculo adherentem pisciculum: ostēderūt Gayo īdignāti hoc fuisse qō retineret ipsuꝫ cū quadringentorum incederet obsequio remigum. Qui cū eum postea viderūt limaci magne similem dixerunt. ¶ Idem libro. ix. Hunc arbitratur Aristoteles pedes hēre ita posita pinnaꝝ similitudine. ¶ Aristoteles. Piscis paruus ī mari ꝓhibet nauē recedere potētia naturali: pluresqꝫ homines ipso vtūtur in multos ad odiū ⁊ amorē. Ale illiꝰ assimilat̄ pedibꝰ: nā reutia pedes nō habet. ¶ Ambrosiꝰ. Echinus est aīal in mari exiguum vile ⁊ despicabile. Hic tamē cū ventorum procellam ꝓsenserit: calculum validuꝫ arripit: eumqꝫ velut suburram vehit: ⁊ tanꝙ̄ anchorā trahit: ne excutiatur a fluctibꝰ. sicqꝫ q̄ non pōt se suis viribus liberare alieno regit̄ pondere: quo indicio etiam naute velut signū future ꝑturbatiōis capescunt: ⁊ sibi precauēt: ne hoc imperitos turbo inueniat. Maximas quoqꝫ naues plenis currentes velis in medijs fluctibus quasi radicatas sistit: nec sine munere creatoris tantum ei potest suppetere virtutis. ¶ Ex libro de naturis rerum. Echinus ē pisciculus spinas habens pro pedibus: sicut cancer. alas autem sub ventre que pedibus assimulantur. In ore vero dentium loco graues aculeos. Hoc autem supra modū mirabile est ꝙ cū sit semipedalis non vlla violentia sed adhesione t̄m nauem ducētoꝝ pedum cum suis intus ponderibus retinet: ita ꝙ nec ad pūctuꝫ moueri valet. Nec est alia ratio in tam stupēdo prodigio: nisi ꝙ deus in creaturis predicet̄ mirabilis. Piscis iste comedi nō potest: quia hominem a statu dispositionis sue dissoluendo mortem infert.

Operationes.

¶ Dyascorides. Echini marini sapor stomachus ē: ventrē mollit: ⁊ dyaforeticus est. A
¶ Hmōi coriū crudū miscet̄ vtiliter medicaminibꝰ aut scabijs. B
¶ Cōbustū ꝯo sordida vul- C

nera purgat:crescētia quoqȝ vulnera residere
D facit. ¶ Plinius li. xxii. Echenas vel lechin⁹
grauidis ad alligatus vsqȝ ad maturitatē cō
tinet lubricos partus ideoqȝ asseruatur sale.
E ¶ Idem quoqȝ piscis ventrem inbibet ꝓpte
rea contra doricinū echini marine prosunt.
F ¶ Et bis q carsati succū biberunt ꝑcapue eius
G iure sumpto. ¶ Idem etiam ex aceto epinicti
H das tollūt. ¶ Echini cum spinis suis cōtusi et
e vino poti calculos tol ūt:ꝛ alias in cibo ad h
I proficiunt. ¶ Echinorū teste contuse ex aqua
illite incipientibus pannis resistunt.
K ¶ Echini quoqȝ viuentes vsti ꝛ in vino dulci
L potati ꝓfluuia sistunt. ¶ Echini cinis cū carni
bus suis crematī cū oleo:alopitias replet.

Capitulum xxxvii.

Zox. Ex li. de na. rer. Ezox est piscis
e danubii marinus:ita vt vix in biga
trahi possit ab equis quattuor aut
tribus. Unū habet intestinū ossa pauca ꝛ parua in corpore cartillaginosa potiusq̄ solida:sȝ in capite multa fertur hr̄e ossa. Carnes vō fertur habere dulcissimas:gustu vel specie carnibus porci similimas. Per omne corpus lenis est:nec aliquid asperitatis in corpore vel in interiorib⁹ hȝ:sȝ est mitissimus ac timorosus ꝓpter q nec a minimo pisciculo se defendere potest sed statim agitatur ad fugā. Huic sturio libētissime iocandi gratia se affricat:quē ezox statim vt sentit ad latibula fugit:que sibi solet ad tutamen in littoribus effodere. Sed qñqȝ sturio importunus eiicit latitātē:sequiturqȝ fugientem:ꝛ quia magni sunt ambo nec etiā in validissimis aquis latere possunt discurrendo et ante se aquas agitando:sepe simul a piscantibus capiuntur. Piscis iste captus vino fortissimo vel lacte potatur:quia vino inebriat⁹ viuere potest pluribus diebus:ꝛ hoc vt ad remotas terras cibi gratia deferatur. Bibit autē vini sextaria quattuor anteq̄ inebrietur.

Capitulum xxxviii.

Elchus Foca ꝛ Galata. Ysidorus.
f Felchus qui ꝛ vitulus marin⁹ appel
latur. Cutem habet pilosam albis nigrisqȝ maculis distinctam. In terra pecudū more parit ꝛ nunq̄ geminis plures educat:fetus etiam lactat māmis:nec ante duodecimū diem in mare deducit:his in sono mugitus ē. Nullum aial grauiori somno premitur. Unde dextris pinnis quibus vtuntur in mari:vim somniferam inesse dicunt:si cuiusq̄ capiti subdantur. Difficulter autem nisi capite eliso interficiuntur. De hoc etiam animali illud mirabile fertur:q eo mortuo ꝛ excoriato pilus in pelle vbicunqȝ fuerit naturali quodam instinctu prout mare se habet ita se gerit. Nam si mare turbatum influctus surrexerit:ꝛ pilus similiter erectus exurgit. Si vero mare pacificatū fuerit pilus in planū sternit:sicqȝ maris status in re insensata ꝛ morticina dep̄hendit. ¶ Ysi. Focas siue bocas dicunt esse boues marinos q̄si boacas. ¶ Ex lib. de naturis rerum. Foca est bos marinus animal:scilicet in suo genere fortissimum:animosum:iracundū:non tātum ad alia animātia:sed etiā ad sua domestica.

ea. Semp enī cū femina sua pugnat donec eā interficiat. Interfectā aūt a loco eiicit. ꝛ sic aliam superducit: nec sic cessat eas feminas supducere donec eū contingat ꝓpria morte defūgi. vel a femina sua superatū interimi: nec mutat locū suū de facili: sed illic semꝑ manet vbi eūm natura condidit. huius pernicie emuli filii rapina viuunt.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Coagulus foce marine virtutem habet castoreo simile.

B ¶ Epilenticis ꝓdest. Mulierū quoqꝫ stericis. idest prefocationibꝰ matricis bibitū valet.

C ¶ Probaꝛ aūt an verū de foca sit coagulus: si coagulus agni solutꝰ in aquā vna hora dimittatur: nec se digerat. ꝛ post hec aqua ipsa coagulus foce ꝓfundaꝛ. nam si ea accepta soluatur verꝰ nō ē. Uerus enim accepta aqua nō se soluit.

D ¶ Ex li. de na. rerum. Galata extra morem oluni animalium cum fetus i aluo suo viuere senserit illos extrahit.

E ¶ Et siqdem eos ad vitam maturos fuenerit foris relinquit. Sin autem: eos in matricez vt foueantur reponit.

Capitulum xxxix.

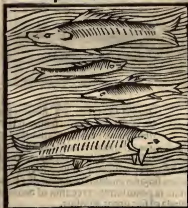

F Astalcon Fastez ꝛ Ficis. Aristotiles Fastalcon est genus piscis qđ soluz inter cetera genera genꝰ suū non comedit. Naz oēs pisces sese comedūt ꝑter fastaleon. ¶ Jorath in li. de aīalibꝰ. Fastez piscis est q cum in ore suo coartat aquā: fit ex eo dulcis. vnde pisces minores sequunꝛ illaz in os ipsius ille vero sic eos capit atqꝫ deglutit. ¶ Pliniꝰ li. ix. Ficis est piscis q colorē suū mutat reliqua tꝑe cādida: vere aūt varia. Eadē sola piscium ex alga nidū facit: atqꝫ in ipso nido parit.

Capitulum xl.

G Ardus Gladius ꝛ Glaucus. Actor. Gardo piscis est fluuialis gratissimi saporis: vēdesie similis. sed per ruborem oculorum ab ea discernitur: vterqꝫ autez mediocris quantitas ē ¶ Ysi. Gladius dictꝰ est eo ꝙ rostro mucro natosit: ꝛ ob hoc naues ꝑfossas mergit. ¶ Aristo. Hastarios alias bastaros idest gladius marinus ē similis scorpioni: ꝛ equalis arance: ꝛ inducit magnum dolorem piscibus: ideoqꝫ saliunt multotiens. Naz ꝛ delphinus ꝓpter dolorem salit: qꝛ sub pinna pungiꝛ eius aculeo q gladius vocatur.

Operationes

¶ Plinius lib. ix. Est paruuz animal scorpionis effigie arance magnitudine: hec se ꝛ thino ꝛ ei qui vocaꝛ gladius cerebro delphini magnitudinem excedens. sub pinno aculeo affigit: tātoqꝫ dolore infestat vt naues sepenumero exiliant. A

¶ Ysio. Glaucus a colore dictus est: eo ꝙ sit albus Greci enim album glaucon dicūt B
ħ estate raro apparet nisi in nubilo. ¶ Pliniꝰ vbi supra. Quidam enim pisces estate imparientes seragenis diebus mediis latent feruoribus vt glaucus ꝛ azellus. C

¶ Arist. Quidaz eteni pisces in cauernis manent in estate sicut glaucꝰ ꝑ sexaginta dies: ac deprehendiꝛ post ascensionē canis. D

Capitulum xli.

G Obius et Granus. Actor. Gobio est pisciculus fluuialis albus: sed nigris maculis respersus: quem quidam dixerunt vesci cadaueribus: sed a piscatoribus deprehendit hoc esse fabulosum: quam potius dicunt in aqua liquidissima conuersari et pabulo nutriri et cibo tamen viles ac despicabiles reputantur quia aquosa minime solidi.

Operationes

A ¶ Ex li. de na. re. Gobio pisciculus est forma rotunda squamis puris argento similibus hic ubi aquas arenosas lapillulis in nutrimentum habet accomodatiorem vtique cibum praebet.

B ¶ Idem. Granus est piscis marinus qui contra naturam omnium animalium vnum oculum in summo capitis habet quo supintendens semper insidias cauet.

Capitulum. xlii.

G Amanes et Gonger. Alb. li. de na. animal. Gamanem animal dicunt fluuiale: cuius femina vagabunde discurrens non solicitatur sed negligit partum. Mas autem stat circa eos quos femina penegleexerit. Et edificat etiam in gyro circa eos lignis ne pateat aditus inimicis piscibus. Et tunc aliquando extra aquam vociferat fortiter vt aduersantia sibi terreantur animalia: et si tali solicitudine cadit in rhetia zelo defendende plus mordens rhetia erumpit non tam fortitudine quam animositate. ¶ In eodem lib. Gonger vt dicit Pli. est piscis magnus atque robustus qui inimicitias et bella habet cum murena et polippo et aliis piscibus: et in tantum fortiter: quod polippum laceret dentibus suis.

Capitulum xliii.

b Amius et Hyrundo. Pli. Hamio piscis est saxatilis dextra sinistraque lateribus virgis puniceis perpetuis: aliisque discoloribus designatur: et dictus est hamio: quia non capitur nisi hamo. ¶ Pli. vbi supra. Amiam siue Hamiam vocant piscem: cuius incrementum diebus singulis intelligitur cum thinnis: hi et palamides in pontum intrant gregatim ad dulciora pabula cum suis quoque dulcibus.

Operationes

¶ Ex li. de na. re. Hamius est piscis saxatilis vt ait Pli. idest lapidem gerit interius hic admodum speciosus est: habens in vtroque latere quasi virgulas perpetuo colore puniceas: reliquo vero corpore diuersis quidem et gratis coloribus: totus in modum panni serici variatus. A

¶ Hyrundo maris filis est aui huius nominis: hic ad B
modum

modū loliginis in aqua manet vt piscis: ꝛ alas habens ad amena eleuatur etheris.

Capitulum xliiii.

Cinus marinus. Ysido. Icinus ab icino terrestri nomen trarit: quem vulgus ericium vocat. cuius testula dicitur spinis aculeata in modum castanearum quando adhuc operte de arboribus cadūt. Caro eius mollis ꝛ minio similis. Actor. Icinus ipse est echinus: de quo dictum est supra i tractatu de animalibus. ca. lxxvii. Idem etiam videtur esse ethenais, licet Ysið. de his agat separatim tanꝗ de duobus. Idē etiam dicitur ericius vel irricius.

Operationes.

A ¶ Ex li. de na. re. Ericius est piscis marinus. habens caput ꝛ os inferius: vt ait Arist. ꝛ exitū supfluitatum superius: quod est contra morem animalium ceterorum.

B ¶ Utitur autem spinis loco pedum. Eius anteriora separata sunt: ꝛ inferiora cōtinua. horrori est ceteris piscibus: quia spinis hispidus: vnde non de facili fit vlli piscium preda.

C ¶ Carnes eius vehementer rubee sunt minio similes: vt dicit Plinius.

Capitulum xlv.

Alaoz Karkora ꝛ Kilok. Ysidor⁹. Kalaoz est piscis maris: specie multiformis. pluuiaqꝫ ceteris piscibus ad vite remediū ꝛ ipiguatiōis iuuamen esse solet: huic pro exicitio datur, Nam si

multa pluuia fuerit oculis cecatur: ac per consequens cum cibum querere non possit: fame moritur. Idem. Karkora vero ē piscis q postꝗ deprehēditur: multo viuit tempore: ꝛ cibat se ex se: quia super eius intestina est melior aqua.

Operationes

¶ Idē. Kilock ē piscis marin⁹ i testa multum aspera latēs: cui⁹ orificiū ē in medio corporis. A

¶ Sētit āt qcqd ei appropinquat: ꝛ applicat in lapidibus cum suis pedibus posterioribus B

¶ Anterioribus autem quibus p manib⁹ vtitur qcquid per eum transit: qḋ nequaꝗ vincere se posse credit: tumescit: seqꝫ cōtrahit: ꝛ adhereret fortius lapidi cui applicatur. C

Capitulum xlvi.

k Karabo ⁊ Kylone. Ysidorus. Karabo stercore viuit et luto. Fedaturqȝ cibo: propter hoc animal ponderosum est: caudam habet latam: ⁊ idõ quando pugnat leuiter se vertit. Huius enim generis monstra fortissime pugnant inter se velut arietes: inuiuntqȝ se multitudine sociorum aduerse partes: vnde frequẽter visi sunt ambulare sicut greges: adinuicẽqȝ bella partiri: fiunt autem in animalibus bella quatuor de causis: scȝ propter naturalem superbiam: propter cibum: propter coitum: propter fetũ: sicut gallina propter fetum cũ coruo pugnat: ⁊ anser cum cornice.

Operationes.

A ¶ Aristo. Karabo sicut ⁊ cancer sanguinẽ nõ habet: durũ habet extra ⁊ molle intra: nec est nutribile illud durum: immo recipit ignem.

B ¶ Accipit autem pisces sicut cancer in profũdo maris cũ duobus labijs suis: eosqȝ i duas partes diuidit: ⁊ ad os suum ducit.

C ¶ Karabo ex piscib⁹ dure carnis mouetur cũ cauda sua motu veloci sicut motu alaꝝ suarũ.

D ¶ Est autem genus quoddam ex quo generatur Karabo: quod est bone carnis anteꝙ oua ponat: postea vero male. Hoc gen⁹ exuit spolium in vere sicut serpens. Ita cancer ⁊ Karabo senectutem exuunt ⁊ que mollis teste sunt.

E ¶ Marinum aĩal mollis teste Karabo coit ⁊ impregnatur ⁊ malakye similiter accidit. Karabo ⁊ sibi simile in genere scilicet aĩal mollis teste ouant coitu. Similiter est generatio malackye vt sepia: ⁊ sibi simile.

F ¶ Maresqȝ Karabo tãtũ custodiunt oua. malakye autem ouat extra: ⁊ mas eijcit super feminas sperma. sicut mares pisciuȝ sup oua.

G ¶ Ex libro de naturis rerum. Karabo ꝫm Aristotilem est piscis qui quando timet retro cedit quando vero non timet ambulat ad interius naturaliter.

H ¶ In eodem libro. Kylon est animal marinum quod contra nature communis ordinẽ habet epar in sinistro: splen in dextro. Nam in omnibus animalibus terre magnis ⁊ paruis est econuerso.

Capitulum xlvii.

k Oky. Aristo. Koky est marinuȝ animal: habens dentes acutos: ⁊ etiam ponit vnum super alium. sic enim genus suũ diuersatur a generibus piscium: quia pisces habent quidem dentes acutos: ⁊ nõ est in eis animal duas habens acies dentiuȝ. Actor. Koky ipse est felchus: de quo dictum est paulo supra: idemqȝ vitulus marinus: de quo etiam dicetur infra.

Operationes

¶ Ex libro de na. rerũ. Koky est aĩal in terra sicut in mari manens. cartilaginosum hȝ corpus vt sepia. ossaqȝ minus debito robusta pre infirmitate aliquã cruriũ vix ambulare possit: seqȝ in pedibus sustentare. A

¶ Ambulatio ergo ipsius est potius in vigore spirit⁹ ⁊ leuitate corporis ꝙ ex virtute. Dentes habet acutos valde: caudam paruã vt ceruus. renes vt vacca. B

¶ Venter eius sanguine caret. quia due vene que ramificantur super renes vsqȝ ad ventreȝ in eis non perueniunt. C

¶ Cetera vo corpis mẽbra sanguinẽ habent. D

¶ Hoc animal habet quatuor pedes. ⁊ habẽt inflexiones digiti qnqȝ in vtroqȝ pede: figuraqȝ pedis est vt cauda piscis. E

¶ In aquis spirare non valet: dormit autem prope mare super terram: ibiqȝ fetus suos parit duos aut tres. F

¶ Transacto vero die. xii. post partum: sequitur fetus matrem suam ad mare: ⁊ hoc multotiens in die vt aquis marinis assuescat. Hoc animal mammillas habet vnde fetus lactet. Vox eius est sicut thauri: marinneqȝ cũ interficitur. difficulter autem interimi potest. G

Capitulũ

Capitulum xlviii.

Eo marinus. ¶ Ysi. Leo marinꝰ di-
l ctus est a similitudine terrestris.

Operationes.

A ¶ Ambrosius. Leo terribilis est in terris: sed dulciꝰ in fluctibꝰ. Eandem habet dispositionem ꝛ virtutē sicut in terra: quare transeo.

Capitulum xlix.

l Epus marinꝰ. Ysi. Lepus a similitudine leporini capitis nūcupatꝰ ē Pli. Venena dira non cessant in lepore: qui in indice mari etiā tactu pestilēs: vomitū dissolutionēqꝫ stomachi ꝓtinus creat. Idem in li. xxxij. Lepus marinus venenū est i cibo vel potu datus. Nullū est aīal qn eius tactu itereat: hō tactus ab eo piscē olet ꝛ morit: ꝛ lepꝰ sil'r ex eo tactus morit. Sic vterqꝫ alteri venenuꝫ est. In India nō capi viuentem affirmant.

Operationes.

¶ Auic. in. ij. cañ. Lepꝰ marinꝰ est aīal ostreatū lutosum declinās ad rubedinē aliquātulū. A
¶ Sāguis eius calidus est mundificans pannum. B ¶ Caput eius adustum generat pilos i alopitia proprie cū adipe vrsi: ꝛ in tyria valde. C
¶ Cum autem ex eo fit emplastrum sicut est abradit crines ꝛ pilos. D ¶ Item abstergit visū emplastri more superpositum ꝛ sicut colliriū. E
Numeratur autem inter medicinas venenosas: ꝛ interficit eum vlceratione pulmonis.
¶ Pliniꝰ in li. trigesimosecūdo. Leporis marini seminā si mulieres grauide aspexerint stomacho nauseante: statim abortum faciunt. F
¶ Remedio ē mas ob id iduratus sale: vt in brachealibꝰ habeaf. G ¶ Lepus marinꝰ venenatus qdē ē. Sꝫ eiꝰ cinis i palpebris pilos inutiles euulsos cohibet. H ¶ Idē. Lepꝰ strumas sanat: ita vt celeriter remoueantur. I E lepore quoqꝫ marino recenti iubent quidam podagraꝫ fricari. ¶ Sanguis eius ꝛ fel: si necetur in oleo: valet contra carbunculos. K
¶ Auicenna in canone vt supra. Lepus' marinus est venenosus si de ipso in potu datur accidunt constrictio anhelitus: ꝛ rubedo oculorum: tussis sicca sputum sanguinis: difficultas vrine. Vrina violacea ꝛ egestio similiter vel dolor in stomacho: vomitus superfluus colore ꝛ sanguinis yctericia ꝛ angustia ac dolor renum: sudor fetidus: horror cibi. L
¶ Et cum videt eger pisces terretur ab eis: ꝛ inuenit saporē fetidi piscis in ore suo. ꝛ in eructuatione cum salsedine. Plures autem qui ex eo euadunt: in ptysim cadunt. M
¶ Confert autem eius curationi lac caprinū quod est iuuamentum vltimum. N
¶ Lac quoqꝫ azininum ꝛ lac mulieris ex māmilla: ꝛ eius cancri fluuialis: ꝛ ericius assatus aut sanguis eius fortes autem medicine sunt calamētum fluuiale calidū: recens: ꝛ sanguis anseris ꝛ vrina hominis antiqua: ꝛ cetera. O
¶ Signuꝫ vere sanitatis est: quando videns pisces non terretur ab eis: ꝛ comedit. Cunqꝫ cadit in ptysim curetur ptysis. P

Capitulum l.

l Euiathan ⁊ ludolacbra. Ysi. Leuiathan siue leuim: est piscis serpentinus de quo scilicet supra dictum est in tractatu de animalibus. ca .lxxxiiii. Ysido. Ludolacbra est animal natura ⁊ forma mirabile duas babens alas in facie: duas in dorso: quibus mira velocitate nititur quocunqz voluntas eã impulerit.

Capitulum li.

l Oligo. Ysi. Loligo est monstrũ ĩ quo natura lusisse videt. Nã cute squamosum cũ gregibus pisciũ maris pfũda scrutat. Cũ aũt aquas fastidierit: leuat se cuz alis pennigeris quas in hoc illi natura dedit: ⁊ cum volucribus etbera scandit. Sed qz flatus ventorum sustinere non potest. post modicum vbi ventis concutitur ad aquas redire cogitur. ⁊ in profundum relabitur.

Operationes

¶ Plinius li. ix. Loligo est piscis mollis sanguine carens sicut sepia. Caput babet etiaz sicut ⁊ sepia inter ventrem ⁊ pedes. A

¶ Sepie ⁊ loligini pedes duo ex bis longissimi sunt ⁊ asperi: quib⁹ ad ora cibos admouẽt: ⁊ in fluctibus se velut anchoris stabiliũt. Loligo etiam volitat: extra aquam se efferens. B

¶ Sepia qdẽ in terreno parit iter arundines ac in alto conseruata: oua edunt loligines. C

¶ Item loligines sicut ⁊ sepie coeunt linguis brachia inter se cõponentes ⁊ in contrariuz natantes: ore quoqz pariunt. D

¶ Loligines etiam in littore mire magnitudinis sunt: sed in mari nostro quinqz cubitorum nec ossa nec spinas babet. E

¶ Idẽ li. xviii. Loligo volãs signũ ẽ tẽpestatis. F ¶ Ysid. Tradunt in oceano mauritanie tãtam multitudinem loliginum ex aqua euolare vt etiam naues demergere possint. G

¶ Phisiologus. Loligo capitur aliquando quinqz cubitorum. Caput babet iter pedes ⁊ ventrẽ: vltra duos annos raro est coꝝ vita. H

¶ Aliqd coꝝ genus asperrimũ est q̃ pugna ture turrinis se munientes stabiliunt. I

Capitulum lii.

Locusta

Deusta marina. Phisio. Locusta marina iuxta Pli. q̃ttuor h3 cubitos in lõgitudine hyeme ledit. autũno ₇ vere pinguescit ₇ plenilunio magis. Ex li. de natu. re. Locusta fluuialis econtraria q̃ locusta campestris: pedes anteriores h3 lõgiores: nec ruminat in anteriori parte sicut animalia cetera: s3 ad posterius: sc3 in extremo stomachi sui cum dentibus in ventre sibi herentibus.

Operationes

A ¶ Pli. li. ix. Locuste pisces crusta fragili muniũť: ₇ eo gñe qđ caret sanguie latẽt mẽsibus quis. Sicr ₇ cácri q eodẽ tpe occultantur.

B ¶ Et ambo veris principio senectute in more anguiũ exeũt: renouatiõe tergoꝝ. Ceteruʒ in vndis natãt: locuste reptantiũ more fluitant.

C ¶ Si nullus l grauat met⁹ recto meatu cornibus: q̃ sũt rotũditate ꝑpilata ad latera porrectis: ₇ eisdẽ rectis l pauore: obliq3 in latera ꝑcedant. Cornibus inter se dimicant.

D ¶ Uiuũt ãt binõi locuste l petrosis locis. In I dico mari locuste quaterna cubita iplent.

E ¶ Polippuʒ intãtũ locusta pauet: vt si iuxta viderit omnino moriatur. Locusta quoq3 cõger inimicũs lacerat ₇ perimit.

Capitulum. liiii.

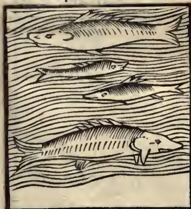

Lucius. Actor. Luci⁹ ẽ piscis fluuialis ore lato ₇ dẽtib⁹ acutissimis: minoꝝ pisciũ deuorator: cui tñ perca squamis ₇ brãchijs asprimis armata resistit vt nõ ei ꝑua leat: nec dẽtib⁹ ei⁹ ꝑda fiat. Alescit aũt lucius venenosis vt bufonib⁹ ₇ binõi: ₇ tñ infirmis dẽ eẽ i cibo san⁹. Si qñ nassa i q̃ iclusus fuerit: ex aqua leuata lucem dici viderit: raro vel nũq̃ accidit: vt postea diutius remaneat: sed quesita sibi via euadit.

Operationes

A ¶ Ex li. de na. re. Luci⁹ ẽ piscis q ₇ lup⁹ aq̃tilis appellať. Hic si fluuiales aquas cibũq3 ꝑ vita sufficiẽtẽ habuerit p successus tpoꝝ in lõgitudinẽ maximã eualescit. Cib⁹ ei⁹ sũt pisces ₇ q̃gd ranaꝝ more repit piscẽ ad magnitudinem ꝓpe sui comedit.

B ¶ Nã vbi victũ subegerit: caput prima ore deuorat quo digesto paulatim addit sequẽtia: donec totũ ꝯsumat. Pari quoq3 gñis sui parcere recusat: vel ob naturalẽ crudelitatẽ: vel quia auidus est cibi: rapineq3 impatiens. Nam ₇ ꝓpria femina ꝑsequiť vbi piscis forma susceperint.

C ¶ Est aũt piscis q̃dã hñs acres squamas ₇ pinulas acutas: quẽ si lupus aquatic⁹ p caput ap prehẽderit cito trãsglutit. Si nõ apte caude nõ põt qñ incõtrarium asperari gescunt.

D ¶ Luci⁹ in cerebro lapidẽ cristallo silẽ3 gerit: s3 h̃ eũ eũi in lõgũ duxerit. Impregnať hic piscis vt dicit Aristo. flante vento septẽtrionali sicr ₇ pisces q in lõgitudinẽ eualescũt: femina ꝑgnãs aquas ascẽdit: quãto põt remoti⁹ a loco suo in quo habitare cõsuerit. Ibiq3 oua parit: vt filii sui non sint ei impedimentũ prede.

E ¶ Et hoc propter crudelitatem naturalem vel propter cibi rapineq3 inuidiam.

F ¶ Alii dixerunt q̃ ascenderet ꝑpter dulciorẽ aquã: qñ aqua tanto semp est dulcior: quãto fonti ꝑximior. Lucius tante auiditatis est vt piscem quẽ totũ quãtitas eius deglutire nõ sustinet dimidium incorporet.

Capitulu3 liiii.

Upus marinus. Ysid. Lupus a velo-
l citate appellatur: i quo lupo terrestri
assimilaf: q2 sc3 iproba voracitate ali
os psequif. Est aũt piscis captura ingeniosus.
Nam ⁊ rheti circũdatus fertur arenas arare
cauda: ⁊ ita conditus transire rhete. Pli. lib.
xxxii. Lupus marinus in prouidendo minus
habet solercie: sed magnũ robur in penitendo
nã vt heserit in hamo tumultuoso discursu la
xat vulnera donec excidant insidie.

Operationes

A ¶ Idẽ li. ix. Pregelidã hyemẽ oẽs sentiũt pi
sces: s3 maxie q lapidẽ in capite existimãf hñe:
vt lupi ⁊ pagri. Cunq3 aspere fuerint hyemes
multi capiunf ceci. Lupoꝝ võ sũt laudatissimi
q appellanf lanati. candore mollicieq3 carnis:
meliores sũt lupi i amne tyberi iter duos pon-
B tes ꝙ alibi. ¶ Pisciũ lupus bis i anno parit.
Nigidius ẽ actor lupũ mugili caudã ꝑrode-
re eosdẽq3 mẽsibus statis cõcordes esse.
C ¶ Idem in libro. x. Produntur vt dictum ẽ
mugil ⁊ lupus clarissime audire.
D ¶ Idẽ in lib. xxxii. Tradit etiam Ouidius lu
pu3 rheti circũdatũ: cauda arenas arare atq3
ita conditum transire rhete.
E ¶ Aristo. Lupi marini cũ intrãt pelagus po-
stea redeũt ⁊ ascẽdũt superius magna veloci-
tate sicut delphinus. Oẽs aũt lupi magnoru3
corporũ anhelant aerem attrahentes.
F ¶ Ambrosius. Lupi deniq3 i mari sunt tene-
riquos nescit agnus timere. Et ẽm Ysaiam si
mul pascuntur lupi ⁊ agni.

Capituum. lv.

Egar. Milagus: ⁊ Miluus. Ex lib.
m de na. re. Megaris ẽ piscis marinus
duarũ palmaꝝ lõgitudinis. vilis ha-
bef in partibus in qbus capitur: sed cum ad re
motiora salsus reducif raritas eius ꝑciũ facit.
Recenter tñ captus ⁊ sine sale delicatiorem ci
bum edentibus facit. Est aũt: vt ferf: nociuus
ꝑcipue febricitantibus. Unde poeta dicit. Et
megaris noxi⁹ oĩs erit. Iorath vbi supra. Mi
lago cũ eius pulli volant significatio est sup tẽ
pestatẽ maris. Ysido. Milago piscis est sic no
minatus: q2 super aquam euolat. Quotiẽs au
tem cernitur extra aquam volitans tempesta-
tes mutari designat.

Operationes

¶ Ex li. de na. re. Milago volitat sup vndas A
in signũ leticie: ꝙ cessauit tẽpestas: hoc contra
morẽ aliorũ pisciũ ⁊ mõstrorũ marinoꝝ q oriẽ
te tẽpestate videnf quasi sup aquas ludere.
¶ Pli. li. ix. Miluus subit in sũma maria pi- B
scis ex argumẽto appellat⁹ lucerna: linguaq3
ignea ꝑ os exerta trãquillitas noctib⁹ relucet.
¶ Attollit e mari sesquipedalia fere cornua: C
ab hisq3 nomen traxit.

Capitulum lvi.

Ugilus. Ysid. Mugilus ex eo nomẽ
m habet ꝙ sit multũ agilis. Nã vbi di-
spositas senserit piscatorum insidias
confestim retrorsum rediens. ita rhete trãsilit
vt volare piscem videas. Plini⁹ li. ix. Mugi

lum natura ridet ī metu capite abscondito: totos se occultare credētiū: iisdē tñ tāta facultas vt ī femice ꝛ narbonēsi ꝓuīcia coit⁹ tpe e viuariis mare linea lōginq̄ p os ad branchias religata emissuz in mare: eodēq̄ȝ linea re tractum sese sequāt ad litt⁹: rursusq̄ȝ feiaȝ mares partus tpe. In narbonēsi ꝓuīcie: ꝛ in nemusiensi agnostagno. scȝ laterna appellato: vbi boies delphini societate ꝛ mugilū piscāt: mugilus ꝛ lupus odio flagrāt mutuo. Mugiles aliorum piscīū vim timētes sup naues exiliūt: ꝛ tā ꝑcipue velocitatis sūt vt trāsuersa nauigia interi supiactent. ¶ Idē li. xxxii. Mugil scit in esca bamū eē: atq̄ȝ īsidias nō ignorat: tāta ē ei auiditas vt cauda vberādo cibos excutiat. ¶ Iorath. Mugilus ē piscis velocissimus ī aqs fluuialib⁹ sȝ naturalr̄ incaut⁹ nā deridet ei⁹ stulticia: cū in metu capite abscōso: totū corp⁹ abscōsum ac secuꝫ credit: hic cuȝ lucio inimicitias bȝ byeme tm̄ ꝛ hmōi cā credit qꝛ tūc rarus est cib⁹ pro quo dimicāt. Estate vero abūdat: ꝛ ideo ad concordiam rediguntur.

Operationes

A ¶ Plinius lib. xxxii. Cinis e capite mugiluȝ e mulorum sciaticos liberat.

Capitulum lvii.

m Mus marinus. Musculus ꝛ Mustela

Mus marin⁹ ad terrā exit. ibiq̄ȝ fossam faciēs oua parit: ac rursus terra obruit. Post tricesimā vō diē rediēs iterū fossam aperit: ꝛ fet⁹ ī aquā ducit: hoꝝ fet⁹ inter initia visu carēt: sicut fet⁹ oīuȝ fere aquatiliū. Isi. Masculus dict⁹ ē: eo ꝙ sit balene masculus. Ei⁹ coitu hec belua ꝯcipe ꝓhibet. Sūt āt musculi cochlee quoꝝ lacte cōcipiūt ostree. ¶ Pli. li. ix. Amicitie sūt exēpla musculus ꝛ balena. Qñq̄ȝ ꝑ graui supcilioꝝ pōdere obrutis ei⁹ oculis infestātia magnitudineȝ in vada ꝑnatās demōstrat: oculorūq̄ȝ vice fungitur. ¶ Idē li. xi. Musculus marin⁹ q balenā antecedit nullos bȝ dētes: sȝ ꝑ his setas int⁹: ob id etiā hirsutā dicūt appellatā. ¶ Idē in lib. ix. Mustele pisces mēse deputāt quas īter alpes lac⁹ rechie bigrātinus emulas murenis generat. ¶ Aristo. Mustela sicut delphin⁹ ꝛ foca viuos fetus de corpe suo edūt. et cū part⁹ ediderint si erga suos catulos īsidias quēq̄ molliri ꝑsenserint ipsos tuent etatis tenere pauoreȝ affectu materno cōprimūt: oraq̄ȝ aperiūt: ꝛ in norio dente pt⁹ suos suspēdūt. Interno quoq̄ȝ corpe recipere ac genitali aluo ferunt abscondere donec ad illos securitatem deferant: aut sui corporis obiectu defendant.

Capitulum lviii.

m Murix. Isido. Murix est cochlea maris ab acumīe ꝛ asperitate dicta: que alio noīe conchiliū dr̄: eo ꝙ circumcisa ferro lachrymas purpurei coloris emittat: ex qbus purpura tingit: ꝛ inde ostrum appellatū est. ꝙ hec tinctura ex humore teste elicit. Murianus autē tradit muricē echineū. ¶ Pli. li. ix. Murices conche marine sunt que latēt circa canis ortū tricētis dieb⁹: ꝛ statuto tpe exeūt preciosum liquorem tingendis vestibus in mediis faucibus habēt vtilē. Sed is color in sola vena cādida reperit. Reliquū vō corpus sterile est. Viuis quoq̄ȝ tātū hic color exprimitur:

q₃ morientes cū vita succū euomūt: nō hūt speriā os neq₃ rotundū ne in angulos ꝓdeūte rostro sed ad cōche modū vtroq₃ latere claudit. ¶ Idem in codē. Alalia marina q̄ sūt dure te ste vt murices: aut purpure salmario lentiore puenūt: sicut a crescēte humore culices: atq₃ spuma maris incalescente cū admissus est imber. Et he pariunt in vere.

Operationes

A ¶ Pli. li. xxxii. Muricū teste cinis vtiliter cū
B melle illinit vlcerib⁹ capitis. ¶ Idē quoq₃ cinis bonū est dētifriciū. Et maculas purgat in facie mulieris cū melle illinit⁹: cutēq₃ erugat: extēditq₃ septenis dieb⁹ illit⁹: ita vt octauo cā
C dido ouorū foueat. ¶ Idē ex oleo valet ad parotidas ꝛ strumas. Pannisq₃ resistit vtroq₃ mō: siue opus sit incipiētes discurrere. siue cō
D coctos emittere. ¶ Itē muri cū cinis eius oleo tumores tollit. Cinisq₃ testarū earū melle mā mas mulierū efficaciter sanat.

Capitulum. lix.

m Murena. Isido. Murenā greci mirenam vocāt: eo ꝙ plicet se in circulos. Hāc feminini tm̄ sexū tradūt ꝛ a serpēte cōcipere. Ob id a piscatoribus tanꝗ a serpēte sibilo euocat ꝛ capit. Ictu fustis difficulter interimit. Ferula vero ꝓtin⁹ aīam eas habere in cauda certū est. Nā a capite pcusso vix interimit: cauda statim exanimat. ¶ Pli. li. ix. Murena est piscis longus molli cute tect⁹ hyeme latet. Nec capit nisi dieb⁹ estatis: sicut conger ꝛ oēs saxatiles. Erit in terras sicut polippus: huic emula ꝛ mustela. Quibusdā piscibus date sunt pinne vice pedū. Quibusdā vo nulle sunt vt murenis: qbus nec branchie: hec flexuoso in pulsu corporum ita mari vtunt: vt serpentes terra: in sicco quoq₃ repunt. Murena quocūq₃ mense parit: cū ceteri pisces statuto tpe pariant. Oua eius citissime crescūt. In sicco littore elapsas vulgus coitu serpentium impleri putat. ¶ Ex li. de natu. re. Murene sicut dicit Pli. libenter se tenēt inter harundines ꝛ ligna: vt si forte rheti concludātur flexu multiplici euadant. Hec morsum venenosum hūt: sed capitis eorundē cinere morsus sanat. Periculosū est eas in cibū sumere, nisi prius in vino optime ac diutissime decoquantur: et speciebus aromaticis maximeq₃ pipere cōdiantur: venenoso nāq₃ abūdat humore: vnde nec de facili cedunt coctioni. Itē murenam iuxta Basiliū: vipera ex aquis in siccum euocat ad coitum. ¶ Iozath vbi supra. Murena non a suo fili sed a serpente sibilo ad socium euocata concipit. nec aliquid tñ serpenti sed sibi fiſe gignit. Ambro. Vipera quidē ad littus maris sibilo murenam euocat venenum suum vomit. Illa statim venit ꝛ cū eo coit: ꝛ post vipera venenum suum resumit.

Operationes

A ¶ Pli. vbi supra. Murene morsus capitis ip
B si⁹ cinere sanat. ¶ Lichenas ēt ꝛ lepras soluit murenarū cinis cū terois obulis mellis.

Capitulum lx.

m Multipes. Ex lib. de na. re. Multipes piscis marinus ē. a re nomē hꝫ: huic pedes a latere pcedūt In hyeme coit ꝛ inter

⁊ inter ceteros piſces ſibi niduꝫ ex ſurculis cõſtruit. ꝑ duos mẽſes ouat: ⁊ hoc vnũ ouum tm̃ ad inſtar nucis paruũ. Femina ꝑ quadraginta noctes ſedet: ⁊ ouum a ſe editũ fouet ex quo fiunt piſces innumerabiles. Qđ ſi nõ eẽt: multũ eoꝝ gen⁹ decreſceret: qꝛ ſeipſos muicẽ cõſumũt: ⁊ multe comeſtiõis ſũt. Multipes aſtutia magis ꝙ̃ fortitudine vicit karabo mõſtruꝫ marinũ qđ validũ eſt ac robuſtũ. Cui⁹ victorie ſignũ: nã ſimul capti in rhetr repiunṫ. Karabo frequenter mortuus inuenitur aut letaliṫ vulneratus. Eſt ẽt quoddaꝫ gen⁹ multipedis naturaliṫ aſtutũ qđ ĩ aqua ſupnatat ⁊ dorſi teſtã ad ſolẽ ponit vt deſiccetṫ ac durior fiat: ſicvt ſalſas maris aquas ⁊ aduerſa ſcopuloruꝫ pati valeat. ¶ Actor. Multipes ipſe ẽ polippus iuxta Plinium. de quo plenꝰ ĩferius dicetur.

Capitulum lxi.

Mulus vel Mullus. Ex li. de na. reruꝫ. m Mulus ẽ piſcis marin⁹: vt ait Plinius: modice quãtitatis gratia nobilitatis in eſum tm̃ datus nobilib⁹. Rariſſimus tñ eſt quem ſeptẽtrionalis tm̃ gignit occeanus. Hoꝝ tñ genera plura ſunt. Quidem alga et oſtreis ac limo ceteroꝛũqꝫ piſciuꝫ carne veſcũtur. Nobiliores autem in ĩferiori labio vel labro gemina barba inſigniuntur: victuſqꝫ eoꝝ eſt qđ iuxta ripas aeris ſerenitatẽ cõcreuerit. Mulũ nobilem expirãtem numeroſa coloruꝫ varietate ſpectari proceres gule narrant.

¶ Seneca de naturalibus queſtionib⁹ li. vij. Incredibilia ſicut iam ſuperi⁹ dictũ eſt ſunt opera luxurie in cubili piſcens natant: ⁊ ſub ipſa menſa capitur qui ſtatim in menſaꝫ trãſferatur. Paꝝ recẽs videtur mulus niſi q̄ in cõuiue manu moriṫ. Obſeruaṫ morietiuꝫ color: quẽ in multas mutatiões mors ipſa luctãte ſpiritu vertit. Rubor primum: deinde pallor ſuffundiṫ: longa ſomniculoſa inertiſqꝫ luxurie expectatio. Nolunt attingere niſi eodeꝫ die captũ: qui ipſuꝫ: vt aiunt: mare ſapiũt ⁊c.

¶ Iſidorus. Mulus vocatus eſt: eo ꝙ mollis ſit ac tenerrimus: cuius cibo tradunt libidinẽ inhiberi: ⁊ oculorum acieꝫ hebetari. homines vero qui his ſepe paſti ſunt piſcem olent mulo in vitio necato: qui inde biberint tedium vini habent. ¶ Alexãder. Mulus bouis fimo delectatur adeo vt in ipſo iaceat: ⁊ tincturã caro piſcis ex fimo mutuetur.

Operationes

¶ Plinius. Mulus cõtra paſtinacas ⁊ ſcorpiones terres ſiue marinos: ⁊ dracones atqꝫ ſpalãgia prodeſt illitus: aut in cibo ſumptus. A

¶ Eiuſdẽqꝫ recẽtis a capite cinis cõtra oĩa venena valet. Et priuatiꝫ cõtra fungos. B

¶ Iteꝫ cinis e capite multoꝝ attritos ſciaticos liberat. Cõburunṫ aũt in vaſe fictili ⁊ cuꝫ melle debent illiniri. C ¶ Mulos aũt ĩ cibo inutiles neruis inuenis. Eorũ quoqꝫ cibo tradũt oculoꝝ aciem hebetari. In mẽſtruis vero mulierũ auxiliaṫ mulus. Inueterati muli ⁊ in potiõe triti vomitiões cõcitãt. D

¶ Mulorum ſalſamanti cinis carbunculos diſcutit. Mulus autem in vino necatus. vt dictum eſt: his q̄ biberint inde vini tediũ afferũt. E

Capitulum lxii.

m Onachus marinus et Monoceron. Ex li. de na. re. Monachi maris dicti sunt: quia caput habet ut monachi recenter rasi coronam desup rasam et candidam: et circulum in modum crinium sup loca aurium: facie tamen non habet in toto similem homini: quia nasum habet pisci similem: et os naso continuum. Ceterum in inferioribus habet formam piscis: hoc monstrum holes sup ripas maris ambulantes libenter allicit: et coram eis sup aquas ludit: quod si hominem admirantem propinquare viderit appropinquat et ipse: et si datur facultas hominem rapit et traijcit in profundum: sicque carnibus eius satiatur.

Operationes.

A ¶ In eodem libro ut supra. Monoceron est monstrum marinum: habens in fronte cornu maximum: quo naues obuias penetrare possit: ac destruere et hominum multitudinem perdere.

B ¶ Sed in hoc pietas creatoris humano generi prouidit: quia cum tardum animal creatum sit: naues eo viso possunt effugere.

Capitulum lxiii.

n Arcos. Nautilos et Nubes. Isidorus. Narcos teste Aristo. tante virtutis est piscis ut mediante lino et calamo ad manum piscatoris hamum tenentis accedat stupor et insensibilitas: imo et totus corpus stupefacit: nisi citius hamum deijciat. Inde est quod etiam stupoifera ut papauer et huiusmodi cetera dicuntur narcotica. ¶ Plinius li. ix. Nautilos qui ab alijs vocatur pompilos inter precipua miracula maris computatur. Nam supinus in summa equorum peruenit: ita se paulatim subrigens: ut emissa per fistulam aqua velut exonerata sentina facile nauiget. Postea prima duo brachia retorquens membranam inter illa mire tenuitatis extendit: qua verificante in auras ceteris brachijs subremigans media cauda ut gubernaculo se dirigit: ita vadit alto liburnicarum gaudens imagine: si quid pauoris interueniat haustam se mergens aqua. ¶ Ex libro de naturis rerum. Nubes secundum Arist. est piscis in aqua viuens applicatus ad petram. Aqua non descendit nec separatur: nisi per attractionem inspirationis concitus.

Capitulum lxiiii.

n Ereides et Orcha. Isidor. Nereides sunt belua marine toto corpe hirsutis hispide. Putantque speciem aliquam formatam cum hoie. Nouum aliquid cum mortalis conditionis imitatrix emori vs: auditur procul gemitus eius ac planctus. De his plenius dictum est superius in cap. Balena. ¶ Ex li. de na. re. Orcham monstrum marinum est: ut ait Pli. et imago nulla potest exprimi representatione: nisi quod sit mollis carnis immense. hec balenas graui odio psequitur: dentibus truculentis secreta feminarum irrumpunt: ac morsu lacerat. Ille vero ad flexum imobiles: ad repugnandum inertes pondere suo onerate ac pinnis inualide. Solum nouerunt auxilium in altum mare refugere: seque toto occeano defendere. Econtra vero orche in malicia prinaces laborant fugientibus occurrere: et incautas angustijs trucidare: lurida vrgere: saxis illidere etc. Capitulum.

Capitulum lxv.

o Rbis. Isi. Orbis dictus est a figura. s. q2 rotūdus est: ⁊ totus i capite cōstat. ¶ Pli. li. xxxii. Durissimū esse piscium constat eum qui orbis vocatur rotundus sine squamis.

Capitulum lxvi.

o Strea. Ex li. d̃ na. re. Ostreū vt dicūt Ambrosi⁹ ⁊ Isi. Cūq3 testā aperitvt clementioris aure deliciis glorietur. Sed cancer insidias ei repentinas ꝑtendit: et lapidem inter eius testas proijcit: ne illas coniungere possit: ⁊ sic ostree carnes corrodit: ostreū siquidē in siccū vel in sicco iacens. iā vt in domo conchas tpe accessiōis maris aperit. ¶ Isi. Est aūt in ostrea ꝑciosissima margarita naturaliter infixa que maris aqua in ea solidat̃. Que etiā difficile apud reges inueniť. ⁊ in littorib⁹ quasi vilis iacēs: a vulgo saxis asperis ⁊ cauteribus colligiť. ¶ Pli. lib. ix. Silicea testa inclusis fatēdum est nullū inesse sensum vt ostreis putrescēte limo ꝓuenīūt ac spuma circa nauigia diutius stātia defixosq3 palos ⁊ ligna. Nup cōpertū in ostrearia humorem fetificum effluere in modum lactis.

Operationes.

¶ Ostree peculariter ꝯtravenena leporis marini aduersanť: eisq3 mēsaꝝ diuitū palma tribuiť: stomachū reficiūt: fastidijs medeutur. A
¶ Additq3 luxuriā frigus obrutis niue: sūma mōtiū ⁊ maris yma miscēs. ¶ Aluū leniter emolliūt: coctaq3 mulso tenasino q sine exulceratiōe sit liberāt. ¶ Vesicaꝝ ēt vlcera repurgāt. ¶ Cocta ꝟo in conchis suis sicuti venerint clausa mire distillatiōib⁹ ꝓsunt. Horū teste cinis vuā sedat: ⁊ ꝯsillas admixto melle. B C D E
¶ Aristo. Est aūt piscis de gñe ostree. i. teste dure: q cauda natat ⁊ repit. ¶ Dyas. Ostree porphire vnde purpura tingiť cochlee sunt q̄ vste desiccatiue ꝟtutis sūt qbus ⁊ ceteraꝝ cochleaꝝ ꝟtute sūt siles. ¶ Nā ⁊ ego eis vsus sum in ramatica ⁊ diuturna ⁊ q̄ difficile cōcaranť vulnera ⁊ caua: ⁊ nimis profunda: quas vstas apposui cū adipe ueteri ⁊ butiro nouo. F G H

Capitulum lxvii.

P Agrus. Pauus. Pectine ꝛ Perca. Isi. Pagrus piscis est quē greci fagrū ideo nūcupāt: ꝙ duros dētes habeat: ita vt ostreis in mari alatur. Actoꝛ. Pagrus ꝛ ipse est detrix. de quo dictum est superius. ❡ Plinius libro nono. Omnes quidē pisces pregelidā byemem sentiunt: sed maxime qui lapidem habere in capite estimantur vt lupi ꝛ pagri. Cūq; aspere fuerint byemes: multi ex eis ceci capiuntur: sicut de lupo marino dictum est superiꝰ. ❡ Ex libro de na. rerum. Pauus maris dictus est a pauone volucre: quoniam similia est ei in coloribus. dorso enim ꝛ collo pictus est coloꝛe diuerso. ❡ In eodem libro vt supra. Pectines maris armanꝰ vnguibus: lucent in tenebris ignium moꝛe. In magnis frigoꝛibus ꝛ magnis estibus recondun tur: quia temperatum aerem eos habere opoꝛtet vt viuant: cum excessum passionum in elementis vngues coꝛuꝫ non pati valeant.

Operationes

A ❡ Aristoteles. Alalis marini qđ dicit pecten pedibus si qđ appropinquauerit oculū subito claudit. ❡ Plinius vt supra. Pectines spōte nature barenosis prouenunt.

B ❡ Actoꝛ. Perca est piscis pluuialis varij coloꝛis cursu velocissimꝰ squamis ꝛ pinnulis acutis ꝛ asperrimis armatꝰ: qbus ēt se defendit cōtra pisces maioꝛes ne pđātes eā īuadāt pre ceteris piscibus fluuialibus ꝛ stagnensibus in firmis in cibo precipue conuenit.

C ❡ Alexander. Perca videns sibi lucium imminere boꝛret pinnis: ꝛ sic euadit.

Capitulum lxviii.

P Latanifte ꝛ Perna. Albertus in libro de naturis animalium. Platanifte vt dicit Pliniꝰ: belue sunt marine: que gange fluuio Indie nascuntur ꝛ in mare veniunt. Et rostrum habēt delphini: ꝛ caudam habent cubitoꝛum sedecim lōgitudinis. His socijs sunt belue: quos statuas vocant bꝛachia bina habentes: quibꝰ tanta inest foꝛtitudo ꝛ elephantes in aquam intrantes infestent: ꝛ eis perminsedas abrumpat. ❡ Eodeꝫ libro vt supra. Perna animal est marinum de genere concharuꝫ. Et est croceum valde magne quantitatis existens: ītra ipsas vestitur vellere vulno ꝛ nitido valde preciofo: ꝛ fiunt inde oꝛnamenta vestium ꝛ peplorum preciosa.

Capitulum lxix.

P Istris. Albertus in libro vt supra. Pistris animal est, marinuꝫ magnū valde vt dicit Plinius. In occeano gallias attingente aliquando inuentum. Aliquando se offert mare in modum altissime columne intra vela nauigantium apparens ꝛ et aquam ingentem spargit: ita ꝙ in pauoꝛē vertit nauigantes.

Capitulum lxx.

Pinna

p Inna ꝛ Plais. Pli. li. ix. Pinna ē piscis conchar͞u generis. nascitur in limosis subrecta semper: nec vn͞q sine comite: quem pinnocherem vocant. Alii pinophilacem: idest suilla parua: alibi cancer: dapis affectator. pandit autē se luminibus: orb͞u corpus intus minutis piscibus prebens. Assultant alii protinus: ꝛ vbi licentius audacia creuit implent eam. At ille ore compresso: quicq̄d concluserit examinat: partemq́ʒ socio tribuit. Quo magis miror existimasse quosdam aquatilibus nullum inesse sensuʒ. ¶ Ex libro de naturis rerum. Pinna de genere concharuʒ ē: corpusq́ʒ rotundum habet. Mas ꝛ femina socialiter ambulant: aperit pinna conchas suas ad lunam: seq́ʒ paruis piscibꝰ offert quasi mortuam. Qui protinus exultantes vbi licentius: sicut dictum est: audacia creuerit implēt eius conchas. Mox vero pinnam se plenam sentiens apprehensum quicquid incluserit examinat. Actor. Plays est piscis notus ꝛ vsitatus apud nos: scilicet ꝛ bicolor. Nam ex vna parte albus: ex altera niger. De quo sicut de pluribus aliis nihil in prenominatis autoribꝰ repperi: nisi forte aliis nominibus vocētur ab eis q̄ a nobis.

Capitulum. lxxi.

p Orcus marinus. Isidorus. Porcus marinus est qui vocatur suillus: quia dum escam querit: more suis terram sub aquis fodit. Circa guttur eniʒ habet oris orificium: ꝛ nisi rostruʒ harenis immergat pastum non colligit. ¶ Ex libro de naturis reꝝ. Porcus maris est piscis esibilis porci terrestris ex magna parte similis. Nam ꝛ caput habet simillimum: et membra in corpore costasq́ʒ simili modo dispositas. Tota fere caro eius in pinguedinem transit. Lingua eius absoluta est vt porci: sed voce differunt. In eius dorso quedam spine sunt venenum efficacissim͞u habentes: ꝛ punctionibus suis valde cruciantes. Sed fel eorum puncturis remedio est. Plinius li. xxxii. Inter venena pisci͞u sunt porci marini: spine in dorso cruciatu magno lesorum. Remedio auteʒ est limus ex reliquo corporis piscium eorum.

Capitulum lxxii.

p Olippus. Aristo. Polippus hʒ iuxta mē squamositatē pedū. ꝑ illā enī inuoluit oē qd sibi appropinquat. Aial tū hñs sanguinē hʒ cerebrū. Mēbra vētris in se pia ⁊ multi pede cōsilia sūt ī figura ⁊ tactu gcgd comedit aggregat in cauernis vbi manet. Et postꝙ oē idoneū sibi comederit: tunc testas residuas ⁊ cortices cācroꝝ eicit. Mutaꝉ color ei⁹ ⁊ colore lapidū q sūt ꝓpe illum fit colorat⁹ qd ei accidit cū timuerit. Ex li. de na. re. Polippus est piscis tantā hñs virtutē in brachiis: vt nautā aliqñ de naui incaute stantē rapiat: ⁊ ī mare trahat: cuiusqʒ carnibus satieꝉ. Carnibus enī libēter vesciꝉ: supin⁹ adheret scopulis ⁊ auelli neqt: cui si fetida res admota fuerit: ab eius odore ꝓtinus resilit. Hi in mari iuxta venetiā frequētissimi sūt. Itē polippi siue multipes verso in terrā capite coeūt: oua atqʒ tam multa fecūditate faciūt: ꝙ hois occisi testa capi nō pñt: supqʒ sedētes ⁊ incubātes quasi cancellatis brachiis camerā faciūt. Itē pollipp⁹ vel multipes cornu cerui vł storacis sicci fumo deludiꝉ ⁊ deprehēdiꝉ: qꝛ diligit ipsū: ⁊ ob hoc intrat vasa venātiū. Ex ipso etiā affato in hamo posito venatores multos capiunt pisces. Polippus ⁊ Karabo: si simul irriti fuerīt: karabo mortuus inueniꝉ. Itē dr ꝙ cū ouant natāt: ⁊ mares ⁊ fcie debilitātur intātū: vt a piscibus paruis comedāꝉ: ⁊ ī cauernis facile deprehēduntꝉ: qd tn̄ nō accidit iuuenibus ⁊ paruis: īmo fortiores sunt magnis. Itē in hyeme coeunt: in vere aūt ouāt siue pariunt. Caput maris longius est capite femine.

Capitulum lxxiii.

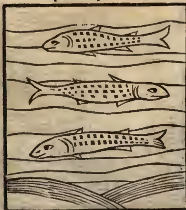

p Angitiuus. Ex li. de na. re. Pūgitiuus vero est olim fere pisciū minim⁹ qbusdā spinis ꝑm nomē suū pungens. Mas ī eis circa fauces rube⁹ ē. Femina vero illa rubedine caret. Ambo vo maculis nudati sunt. Hos vulgus opinaꝉ sine semine in aquis crescere: ⁊ qd mirabilius est. alios etiā hoꝝ semen ꝓpagari. Vn̄ ⁊ hūc piscem matrē piscium vocant. Dicūt enī si stagnum nouum fiat: nullusqʒ piscis immittatur. Hos pisciculos anno primo in eo inueniri: ⁊ anno scdo diuersi gn̄is pisces ex eisdem propagari.

Capitulum lxxiiii.

p Urpura. Ex libris de naturis rerū. Purpure sunt conche marine q̄ verno tēpore congregan̄ꝉ: ⁊ attrite liquorem ore saliuant. Similiter ⁊ murices circa canis ortum tricenis diebus. Mutuoqʒ attritu lentore cuiusdaʒ cere saliuāt similiter ⁊ murices. Purpuras ac viuas capere contendūt: quia cum vita sua succum illum euomunt: et maioribus quidem cōchis detracta cōcha auferunt. Minores vero cum testis frangūt: ita demum rorem cum excipiētes tyri lingua purpure longitudine digitali: qua pascitur perforando reliqua conchilia tanta aculeo duricia. Aqua dulci enecātur: ⁊ sicubi flumini immerguntur. Alioquin capte etiā dieb⁹ qnquagenis viuūt saliua sua. Hoꝝ pisciū ꝯche lfra annū magnitudinē implēt: ꝙ si ante in crescēdo trāscurrāt: viʒ libidinis auferūt: nec vltra coire pñt: vt in tpe preciosum liquorem pariant. Unde summa diligētia pmo anno detrabuntur

tur eis conche vel cõfringunť ne crescãt. Hoc liquore vestis purpurea tingi solet: q color nigricãtis rose more sublucet purpure: sm Plinium: fetidis odorib⁹ capiunť: ꝛ cũ feminee fuerint mari reddite reuiuiscunt.

Operationes

A ¶ Pli.li.xxxiij. Purpure ꝯ venena prosũt. Horũ teste cinis vtiliter cũ melle illinit vlceri
B bus capitis. ¶ Idem quoqꝫ cinis cũ melle efficaciter sanat mulierũ mãmas: pãnis etiã insi
C stit vtroqꝫ mõ. ¶ Idẽ cinis siue opus sit incipientes discutere siue coctos emittere. Purpuraꝝ siue muricũ minora genera sunt effica
D ciora: ꝛ oris halitũ custodientia. ¶ Dyascorides. Purpura maritina ꝛ blata appellať. qa quasi bitula sanguinis apparet. Huius vitus sicca est. vnde vulnera putrida gingiuaruꝫ in puluerẽ redacta ꝛ iposita purgat ꝛ cicatrizat.
E ¶ Et si in eis mala caro supercreuerit: pulueri
zata adbibita depascit eam ꝛ extirpat: hoc et
F eius vngule combuste faciunt. ¶ Eedem vngule ꝛ coopertorium conchilii albũ fumigata castorei odorem habent: ac fumigatiõe sua stericis offocationibus laborantes liberant.
G ¶ Epilenticos curãt: bibita ventreꝫ mouent: Conchilium ipsum combustum omnia supra dicta nouit facere.

Capitulum lxxv.

r Ayte ꝛ Raba. Ex lib. de naturis re. Rayte que rabis gallice dicuntur: ẽ piscis maris īter pisces nobiles reputatus: admodum vilis. Et hoc vbi est piscium copia. prope modum rotundus est: ꝛ in longitudine ꝛ latitudine fere equalis. Oculos habet horribiles. Os quoqꝫ deformidate liuidũ ꝛ hoc non eo loco quo pisces ceteri sed loco vẽtris: vbi vero caput ꝛ oculi sunt os non habet. Caudã habet prelongam vt coluber: ꝛ in ea spinulas quasdaꝫ acutas valde. Habet ꝛ quãdoqꝫ in capite lapidem. nec credimus ꝙ natura creauerit eum inutilẽ. Huius carnes indigestibiles sunt vt carnes bouine. Impinguatur: vt dicit Aristo. vento meridionali flante. Iorath Est autem piscis nomine rabás stupe faciens: ita ꝙ cum rhete portatur peruenit stupor eius ad manum qua portatur: hic occultatur in arena ꝛ luto. Venaturqꝫ totuꝫ quod ex piscibus appropinquat: ꝛ quia stupefacit eos: ita ꝙ non possunt moueri. Ipseqꝫ consequiť illos ꝛ comedit eos.

Capitulum. lxxvi.

r Ana marina. Ambrosius. Rana horrens in paludibus. decora in aquis in quibus omnibus fere prestat elementis. Aristo. Rana marina habet alas sicut et omnia cetera: quorum finis tendit ad stricturam. Habet etiã brancos ad vnam parteꝫ declinantes asperos: spinis similes: ꝛ cooptoriuꝫ habet in ranis: maior est femina sicut ꝛ in ceteris ouantibus: vt in lacertis ac serpẽtibus. habet rana marina supra oculos partes pendentes quasi pilos: habentes capita rotũda quas ei preparat natura cibi causa. Cum eniꝫ rana mouet aliquid aquosum cum luto ꝛ harena: tunc partes illas que sunt quasi pili erigit: easqꝫ cum piscibus paruis inuoluit: ꝛ ad ori

fecũ ſuũ cũ eis adducit: ſicq; comedit. Et ſi p partes illas q̃ ſunt ſup oculos nõ venat̃ qñ dep̃hẽdit̃ debilis ⁊ egra inuenit̃. Ex his etiam que latẽt eſt rana: cũq; latuerit vadit ad viride ſup aquã ⁊ cibat̃ piſcib⁹ paruis q̃ ſunt i eo. Rana cõtinue generatiõis ẽ. ⁊ ouat extra vnũ ouũ cõpletũ tantũ. Et eſt dure teſte: ꝓpter ſalutẽ qua exteri⁹ indiget. Mutus cã eſt natura ſui corpis: q: eius eſt i quãtitate multiplex ad ſuũ corp⁹: ⁊ eſt ſpinoſum. Ideoq; non recipit pullos in vltimo. Omnes aũt piſces nutriunt filios p̃ter ranas.

Operationes.

A ¶ Auicenna in. iii. canone. Rana marina rubea: ſicut narrauerũt ſapiẽtes: maligna ẽ inadens aialia. Naz ex longinquo ad ea ſalit vt mordeat: ⁊ ſi mordere nõ põt: exufflationẽ no

B ciuã ad ea ſufflat. ¶ Ex ei⁹ morſu accidit apoſtema magnũ ⁊ ꝑditio velox. Cura eius cũ ty-

C riaca magna: ⁊ quod ẽ ei⁹ generis. ¶ Actor. Rana marina rubea venenoſa. ⁊ ei⁹ pot⁹ accidit obfuſcatio corpis: ⁊ alia multa icõmoda.

D ¶ Idem. De hac ⁊ aliis ranarum ſpeciebus dictum eſt ſupra in tractatu de animalibus capitulo. cxxi.

Capitulũ lxxxvii.

Rumbus. Plinius libro nono. Rumbus eſt piſcis planus ſicut paſſer ⁊ ſolea. Ni a paſſeribus tñ ſitu corporis differunt. Dexter hic reſupinatus eſt illis. paſſeri leuis.

Operationes.

A ¶ Idem libro. xxxii. Rumbi carnes trite ⁊ ex aqua mulſa date febricitantibus ꝓficiunt. Ex libro de naturis rerũ. Rumbus eſt piſcis magnus fortis ⁊ aſtutus: ſ; tardus: hic quoq; piſcis vt rana marina ſimili modo depdat̃. Ná in limo turbato abſconditus pinnas excertas mouet: ⁊ vbi piſces approximare viderit: morſos corripit ⁊ deuorat. Argumentũ eſt ei⁹ ſolertie: q: cum ſit tardiſſimus omnium piſciuz: mugilum tamen velociſſimum in ventre ſepiſſime reperitur habere.

Capitulum lxxxviii.

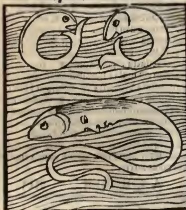

Rubus ⁊ Ryache. Albertus in libro de naturis animaliũ. Rub⁹ eſt piſcis in mari. Italie ⁊ grecie habundans: ⁊ eſt de genere pectinis totus rotundus quaſi circulus pinnulis circũpoſitus: ⁊ in parte magna pictus eſt rubeis virgulis ⁊ maculis: ⁊ illa ſupficies tota eſt plena ſpinis aliquantulum anterius. Et hic piſcis eſt piger ad natandu; ꝓpter ſui corpis latitudinem demergit̃ autem in ꝓfundo ⁊ turbat aquã ⁊ piſces qui acceſſerint incautos cõfodit. ita ꝙ etiã velociſſimum piſcem mugilum in ventre habere inuenitur. Hic piſcis delicatus eſt: ⁊ dulciſſime carnis. In eodem libro Ryache dicuntur piſces de pectini genere rotundi ita ꝙ cubitum ⁊ aliqñ duos cubitos habent in latitudine ⁊ tantũdẽ in longum: caudam habent longam ⁊ in hac pinnulas acutas ad natandum oculos horribiles: ⁊ os quaſi in loco ventris turpiſſimum ⁊ carnes habent duras ⁊ indigeſtibiles. vbi ipſe piſcis rarius inuenitur: ibi enim propter raritatem deſideratur.

Capitulum

Capitulum lxxix.

ſ

Almo ⁊ Salpa. Phiſiolog⁹ Salmo dicitur a ſaltu. caudam eniȝ oꝛe replicat ⁊ reflectit: firmiter eam oꝛe tenens: donec ſaltus agilitate locum etiam abruptum cōſcendit: ſed nec coloꝛ multum valet: aut ſapoꝛe antequā guſtauerit mare. Ad quod tendens contra fluminis impetum a pꝛopoſito non deſiſtit quouſqȝ reficiatur: deinde ad nota domicilia reuertitur. Ex libꝛo de na. rerum. Salmo piſcis eſt in latitudinem ⁊ longitudinem magnam exereſcens. Roboꝛe quoqȝ foꝛtis eſt ſed pōderoſus ⁊ grauis. Omnis quā habet agilitas a potentia virtutis eius eſt potius ꝙ a leuitate coꝛpoꝛis: hic vt dicit Plinius olim pꝛeferebatur omnibus piſcibus fluuialibus: ⁊ maxime in aquitania. Carnes ei⁹ rubee ſunt: que licet dulces ⁊ grates ſint valde: tn̄ ſatietatem cito manducantibus ingerunt: piſcis iſte fetus facit: nec diu viuere poteſt in aquis dulcibus ſtagnoꝛum niſi liberum habeat tranſitum ad dulces vndas fluuioꝛum: quinetiam vbi in tranſitu ſepē vel aliquid huiuſmodi obſtaculum inuenerit: caput caude cōiungit: flexoqȝ coꝛpoꝛe peruolat ad optata. In libꝛo vt ſupꝛa. Salpa piſcis eſt obſcenus ⁊ vilis. hic miraculum ſui pꝛebet vt nunꝙ decoqui poſſit niſi pꝛius foꝛtiter fuſte vl' ferula verberetur.

Capitulum lxxx.

ſ

Parus ⁊ ſtaurus. Albertus in libꝛo de naturis alalium. Sparus piſcis eſt

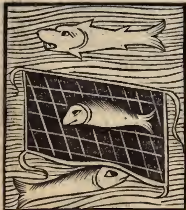

marinus ⁊ telo miſſili ꝙ ſpergitur quando iacitur: ⁊ dictus eſt eo ꝙ habeat huius inſtrumēti figuram. In libꝛo vt ſupꝛa. Staurus piſcis delectabilis qui ſolus ruminat: inter piſces: hunc piſcem dicunt non multos habere dentes: ⁊ ideo ruminatione indigere: licet hec ſit cauſa ruminationis: dicunt etiam hunc piſcē romani de longinquis partibus allatuȝ in tyberi eſſe multiplicatum.

Capitulum lxxxi.

ſ

Epia. Iſido. Sepia dꝛ qꝛ ſepib⁹ intercluſa facilius capitur in coſcido obſcenum genus: nā oꝛe cōcipit ſicut vipera

huius attramẽti tãta vis est vt lucerne addi-
tũ ethiopes videri: ablato priori lumine qdã tra
dũt. Ex li. de na. re. Sepia cõcipit ore sicut et
vipera: oua ei⁹ dura sũt. Hec nõ natãt in mari
nisi par ⁊ par: masculus ⁊ femina ol tpe ouãt:
⁊ in quadragita noctib⁹ oua sua cõplent. Fe-
mina cũ ouat: mas eã sequit: ⁊ sup oua semen
isufflat vt viuificẽtur. ¶ Aristo. Sepia mem
brũ hʒ sub ore positũ qḋ dr̃ mastim: in quo est
sperma magnũ: ⁊ qñ accidit timor eijcit illḋ i
aquã ⁊ turbat eã. Hʒ etiã in iteriori suo vasa
duo plena ouis in albedine silia grãdini. Cor-
pora ꝟo mariũ magis aspa sũt ꝙ feminarũ.
Pullus sepie cõtinuus est cũ ouo in anteriori
corporis parte: nec põt aliter eẽ. Anterior enĩ
pars ⁊ posterior in eodem loco conueniunt.

Operationes

A ¶ Dia sc. Sepia cũ attramento suo cocta ca-
costomacha ẽ: vẽtrẽ mollit. Os molle ẽ ossis
ei⁹ colliriis cracomaticis necessarie miscetur.
B ¶ Itẽ ossa tusa oniguinẽ dẽtib⁹ tollũt macu-
C las carnis itegro colori restituũt. ¶ Glauco-
mata bofuʒ vł alaliũ i oculis sufflãdo matie
D cũ sale ad sanitatẽ pducũt. ¶ Os eius tritũ et
cũ aq̃ bibitũ toracis vitiis ⁊ asmaticis ofno ꝓ
E dest. ¶ Pli. li. xxxii. Oculoꝝ tũorẽ ruboreq̃ʒ
sepie cortex cũ lacte mulieris illit⁹ sanat: ⁊ p se
F scatiricias emẽdat. ¶ Cinis eiusdẽ corticis ci
catrices oculoꝝ sanat: ⁊ albugines iumẽtorũ
G emẽdat. ¶ Sepie i cibo soluũt: earũq̃ʒ teste ex
aqua salsamẽtoꝝ inherẽtia corpori tela extra
H hunt. ¶ Medentur ⁊ lẽtigini ceterisq̃ʒ vitiis
I ex ossibus sepiaꝝ vstis. ¶ Idẽ cinis ⁊ carnes
K excrescentes tollit: ⁊ humida vlcera. ¶ Pla-
teari⁹. Os sepie qḋ i ei⁹ vẽtre inuenitur: ad al-
bandos dentes valet: si puluere eius subtili in
L panno lineo posito fricenṫ. ¶ Ad faciẽ quoq̃ʒ
dealbandam puluis eius cum vnguento citri
no conficitur.

Capitulum lxxxii.

Erra ⁊ Scilla. Isido. Serra denta
ſ est: q2 serrãtã hʒ cristã: ⁊ sbt⁹ natãs
nauẽ secat. Phisiolog⁹. Serra est
marina belua pẽnas hñs imanes. q̃
cũ viderit i mari nauẽ velificãtẽ eleuat pẽnas
suas: ⁊ cõtẽdit velificare cũ naue. Ubi aũt cu
currit stadiis. xxx. vel. xl. laborem sustinẽs de
ficit: ⁊ pennas deponens ad se trahit. Uñ na-
uem maris causa iam lassaʒ reportant ad pri-
stinũ suũ locũ in ꝓfundum. Ex libro de nat.
rerum. Serra cristã habet serratam, qua na-
uibus occulte supnatãs eas in fundo secat: vt
intrãte aqua homines astutia dolosa mergat:
corũq̃ʒ carnibus satietur. Alia quoq̃ʒ est eius-
dem nominis marina belua ingens pinnasq̃ʒ
latissimas habens quibus ꝯtra naues velifica
re contẽdit. Ex li. de na. re. Scilla mõstrum ẽ
habitans in eo mari quod italiam ⁊ siciliaʒ in
tercludit. Nautis quidem ⁊ oĩbus hoĩbus ini
micus est: ⁊ eorum sanguine carnibusq̃ʒ dele-
ctatur. caput ⁊ pedes habet ad modum virgi-
nis formata sicut syrenes ⁊ rictus: ⁊ oris hiatũ
ac dentes horridos vterum bestialeʒ: ⁊ delphi
ni caudam. Mire fortitudinis est: nec in aqua
facile vincitur. In terra vero prope ibellis ha
bet ⁊ vocem aliquantulum musicã: ipsaq̃ʒ bel
ua carmine mirifice delectatur.

Capitulum lxxxiii.

Yrena. Ex libro de naturis rerum. Syrene sunt animalia mortifera: que a capite vsq3 ad vmbilicum habent figurā mulieris inprocere magnitudinis: horrenda facie. Crinibus capitis longissimis atq3 squalentibus. Apparent autem cum fetibus quos in brachijs portant. Māminis etenim fetus lactant: quas in pectore magnas habent. Quas quādo vident naute multum timent: eisq3 lagenam vacuam proijciunt. & ipsa cum lagena ludit donec nauis ptranseat. Reliquam vero partem corporis habent vt aquila: & in pedibus vngues ad laniendum abiles. Porro in fine corporis habent squamosas piscium caudas: quibus vt remigijs in gurgitibus natant. Quoddam etiam musicum ac dulcissimum melos habent in voce: quo delectati nauigantes & attracti resoluuntur in somnum. sopitiq3 syrenarum vnguibus dilacerantur. Sed nonnulli nauigantium sapienti vsi consilio: fortiter aures suas obturant: & sic immunes transeunt: ne mortifero syrenarum cantu illiciantur ad somnum. Hec quidem belue in quibusdā profungi gurgitis insulis: & aliquando in fluctibus commorantur. Et quod de lagena dictum est illi testati sunt: qui eas se vidisse dixerunt. Syrenas tamen has non in veritate beluas sed meretrices quasdam Isidorus fuisse descripsit: que transeuntes ad egestatem deducebant.

Sed & philosophi & sanctorum expositorum nonnulli contrarium sentiunt vera monstra marina esse dicentes. Sunt & syrene serpētes in arabie partibus habitantes: equi cursu velociores. quarum etiam quedam alas habentes volare possunt. Harum tantum virus est efficacissimum ad nocendum: vt morsum ante mors ꝙ dolor sequatur. ¶ Phisiolog⁹. Syrene sunt animalia mortifera vsq3 ad vmbilicum figuram hoīs habētia. extrema vero pes vsq3 ad pedes volatilis: & piscis habet figurā. Musicum quoddam ac dulcisonum melodie carmen canunt: ita vt auditus hominum longe nauigantium ad se trahant: nimiaq3 suauitate prolixe modulationis aures eorum: ac sensus delinientes in somnum vertant. Tunc demum cum vidēt eos grauissimo somno sopitos: ignaros ac p insipientiam suā deceptos inuadunt & carnes eorum dilaniant.

Capitulum lxxxiiii.

Pinachia & Squatina. Ex libro de naturis rerum. Spinachia corpore quidem est pusilla: sed vtilissime vndiq3 spinis extātibus munita a morsu cuiuslibet alterius piscis ē acutissima. ¶ Ysidorus. Squatinus dictus eo ꝙ squamis sit acutus: vnde et eius cute lignum politur. ¶ Plinius libro vndecimo. Squatina est piscium genere qui pro spina cartillaginē habent. Omniaq3 talia carnosiora sunt & supina vescūtur. Diuersa piscium genera non coeunt insimul: preter squatinam & ranam: ex quibus nascitur piscis parte priori rane similis. Et nomen ex vtroq3 cōpositum apud grecos trahit. Piscium quidam ter in anno pariunt. Quidam bis: vere: & autūno. Ex planis sola squatina bis: autumno occasuq3 vergiliarum. Squatina vero intra se parit oua premollia in alium locum vteri trāsferēns: ibiq3 excludens. Simili modo & omnia que appellauimus cartillaginea: ita fit vt sola piscium & animal pariant & oua concipiant. ¶ Ex libro de naturis rerum. Squatina piscis est in mari quinq3 cubitos habens longitudinis: & caudam pedalem. Hic absconditus in limo pisces corripit subito. Cutem tam asperam habet vt ex ea lignum & ebora poliantur. Pilus ipsi⁹ cutis breuis & niger ē: hunc adeo durum natura creauit: vt ferri vel calibis acumine vix incidi possit.

Capitulum lxxxv.

ſ Olaris ⁊ solea. Ex lib. de na. re᷒. Solaris dictus est eo ꝙ in sole libēter in ripis fluminum iacet. Caput hꝫ magnū: orificium latum. cutem nigram ac lubricam qualis est anguillarum. Epar habet dulcissimum ⁊ esibile precipuum: in vastitatem, ac longitudinem maximam crescit. Pli. lib. ix. Solea est piscis a figura denominata eo .s. ꝙ calciamentorum soleis assimuletur.

Operationes

A ❡ Actor. Solea piscis est marinorum pisciuꝫ iuxta medicos infirmis in cibo suauissimus: quia minus ceteris flegmaticus: est etiam sapore gratus.

Capitulum lxxxvi.

ſ Colopēdra ⁊ scorpio. Pli. li. ix. Scolopēdre marine terrestribꝰ similes: q̄s centipedes vocāt: hamo deuorato oīa īteriora euomūt donec hamū egerāt: deīde resorbēt. ❡ Ysi. Scorpio dictꝰ ē q2 ledit duꝫ manu tollit. Tradūt āt. x. cācris cū manipulo ocimi alligatis: oēs q ibi sūt scorpiōes ad eū locuꝫ cōgregari. Arist. Scorpio marinꝰ ouat ī vere semel: ⁊ iteꝝ autūno. ❡ Pli. li. ix. Cācri mortui in scorpiones figurantur in sicco.

Operationes

❡ Idē li. x. Mēte succꝰ ꝫ scorpiōes marinos A
sumit. ❡ Idē li. xxxii. Mulus ēt illi tꝰ vł in ci- B
bo sūptꝰ ꝫ scorpiōes marinos sumit ⁊ auxiliat.
❡ Scorpiōes āt marini fel alopicias replet. C
❡ Fel marini scorpiōis rufi cū oleo veteri aut D
melle actico īcipiētes suffusiones discutit.
❡ Iterūq3 fel scorpiōis marini cicatrices tol- E
lit. ❡ Scorpiꝰ marinꝰ necatꝰ in vino: ⁊ obuli F
pōdere potus vesica vitia ⁊ calculos sanat.
❡ Lapide quoq3 q inuenit ī scorpiōis marini G
cauda: cū sol ē ī cācro torquātur serpētes icti-
bus scorpionū. ❡ Dyas. Scorpiōes marini co- H
lerā deponūt: suffusiōes oculoꝝ detergūt: ca-
ligines ⁊ glaucomata tollūt. ❡ Idē. Marini I
scorpii fel magnā hꝫ virtutē. ⁊ ante fella quadru-
pedū p̄mū: facit āt ad effusionē oculoꝝ ⁊ ad ca-
liginē ⁊ ad asperedinē palpebraꝝ. ❡ Aui. l. ij. K
cañ. Cerusa stāni cōfricata sup marini scorpio-
nis pūcturā cōfert. ❡ Idem in. iiij. Ex morsu L
scorpiōis marini accidit inflatio ventris ⁊ for-
ma poropica: ⁊ quādoq3 ventositatis: exitus
absq3 voluntate. ❡ Cura eius est cura draco- M
nis marini ⁊ rutele.

Capitulū.

Capitulum lxxvii.

Pongia. Scuamis et Scinthi. Albertus in lib. de na. animalium. Spongia marinorum est que multorum generum est. Et conueniunt cum animalibus in motu contractionis et dilatationis. Quedam earum immobiles sunt a saxis: et si abrumpantur a radicibus recrescunt. Quedam autem sunt mobiles de loco ad locum. In turbatis melius viuunt et in puris aquis putrescunt et cibantur limo et piscibus et ostreis. ¶ In libro vtsupra. Scuamis est piscis marinus quam germani catulam maris vocant. Hic quinque pedes habet in longum: et caudam monopedalem. Hic piscis in limo absconditus improuisos interficit pisces. Cutem etiam habet ita asperam: vt ea cum sicca fuerit ligna et ebora poliantur: pilus vero eius breuis est et niger et similis aristis herbe fulonum: et adeo durus est vt ferro et calibe vix possit scindi. ¶ In eodem li. Scinti animalia sunt aquatica in nilo natantia cocodrillis figura similia sed sunt multum minora et contractiora. Horum carnibus infecta pocula vim veneni extinguunt: prenunciant etiam tempestates. Antra sua arantia et ostium ab opposito eius venti qui flaturus est aperientia et cauda villosa aliud foramen quod aduentum respicit obturantis.

Capitulum lxxviii.

Toncus siue stincus. Ysido. Stincus est belua circa nilum. Aui. stincus est guaril de nilo qui capitur in egypto et estimauerunt quidam quod sit de partu cocodrilli. Melius autem de ipso est illud quod est in parte renum: auget quandoque coitum ita vt non sedetur nisi sorbitione iuris lactucarum et lentium.

Operationes

¶ Dyas. Stincus est animal quod inuenitur in India quadrupes et simile lacerte: sed longius atque ventrosius hoc autem fallitur: et ad venereos vsus facit si caro eius ex vini ciato potetur: nam si plus sumatur neruos ledit. A

¶ Alber. in li. de na. animalium. Stincus est animal marinum medium inter plantam et animal quod est sicut stella pentagonum rufi corii: et in medio habet rimas quibus trahit nutrimentum. Et ita excitatur libidinem quod sanguinem eiiciat per coitum: nec tamen concumbens adhuc coitu satiatur: nec medicinam habet libido nisi per succum lactuce bibitum. B

Capitulum. lxxix.

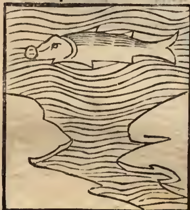

Turio. Ex li. de na. re. Sturio est piscis magnus habitans in aquis fluuialibus que magne sunt et diffuse: viuere diutius non potest in stagnis nisi ad dulces fluuiorum aquas transitum habuerit. Cibi parum aut nihil admittit in corpore. Cui quippe cibus in nutrimentum sufficiens est. ipsa sola aeris serena tranquillitas: qua propter et modicum habet ventrem ac prope modum solidus in loco ventris. sicut in reliqua corporis parte: habet intestina licet parua respectu sue magnitudinis Epar vero satis magnum et adeo dulce: quod vix comedi sine stomachi abominatione possit: vnde eius felle quod contiguum est epar fricari solet: vt excessus dulcioris in epate: temperetur excessu amaritudinis:

in felle. Ore caret: ꝛ illa pars integra est q̄ i ceteris aīalibus os occupare solet: nec nisi modicū sub gutture foramen habet clausum: cum voluerit apertum aeris serem eat. Austro cit⁹ impinguescit. aquilone v̄o flāte subsidet in ꝓfundis. Idem in lacte posit⁹ diu sicut in aqua viuit. ℂ Alb. in li. de na. aīalium. Sturio piscis notus est: quē antiqui storiā vocauerunt. Est āt piscis lōgi nasi: ꝛ magn⁹ ad longitudinē nouē pedū quādo cōpletus est: ꝛ est rotundus in modū claue: ꝛ tres h₃ testiculos in pelle pungentiū p corporis lōgitudinē. Os h₃ ad sugendum potius q̄ ad manducādū: ꝛ ideo in ventre eius nihil cibi inuenitur grossi: sed humor viscosus quem sugēdo accipit: carnes h₃ albas ꝛ dulces: ꝛ non habet ossa nisi in capite. Pinguedinem habet croceam: ꝛ epar h₃ magnū ꝛ adeo dulce q̄ nisi felle suo temperetur: pre dulcedine generat abominationem.

Capitulum xc.

Tella. Plinius li. ix. Stellā i mari sapiētia claros autores video mirari. Cui⁹ figura hec ē parua admodū caret intus: extra duriore callo. Huic tā igneū feruorē eē tradūt: vt oia i mari cōtracta adurat. oēm cibū statim peragat.

Operationes.

A ℂ Idem in li. xxxi. Carnes aūt marine stelle cōtra marini draconis ictus valent apposite.

B ℂ Ex li. de na. re. Stella piscis est in mari occidentali: cuius figura est ad modum stelle. Hec cū aliquod aīal comederit: mox inueniē in eius ventre durum quasi bis coctus panis.

Capitulum xci.

Fungia. Ysio. Sfungia dicta est a fingere. i. nitidare vl' extergere. Vn̄ Cicero. Et fingebaē sfungiis sanguis. i. extergebaē. Aīal āt eē doceē cruore petris inherēte. Vn̄ ꝛ dū abscindiē sanguinē remittit. Naʒ alia sūt viuētia in aquis: que discurrūt vt pisces. Alia que stant fixa vt ostree: ꝛ cin⁹. sfūgie. Ex his alie mares dicūē: eo q̄ tenues sūt fistule spissioresq₃. Alie femine: q̄ maioribus fistulis ac ppetuis sunt. Alie duriores: quas greci appellant tragos: ꝛ nos bucosas dicere possum⁹ ob asperitatē sui. Nouissimū genus eaꝝ peniculi vocanē: eo q̄ apte sunt ad oculoꝝ tumores: ꝛ ad tergendas lippitudines vtiles. Cādide sfungie cura fiunt. ꝑ estatē enī₃ ad solē sternūtur: ꝛ sicut cera punica candorē bibūt. Pli. li. xxxij. In mari cāpanie vicino panē abiectū rapiūt. ꝛ ibidē ad nullum cibum in quo hamus sit accedunt.

Operationes

ℂ Pli. i li. vt supra. Aglo nares sfungias ceteris pferūt nec vsq̄ diuti⁹ durare ipsū medici asserūt. A
ℂ Haꝝ gen⁹ mollissimū peniculi tumores oculoꝝ sedant ex mulso iposīti: abstergende quoq₃ lippitudini vtilissimi. B
ℂ Imponunē ꝛ ipse sfunge epyforas exposita ꝛ ad dolores capitis ex aceto calido. C
ℂ Recentes discutiunt: molliunt: mitigāt: veteres autem vulnera glutinant. D
ℂ Ulcera quoq₃ hūida ꝛ filia iposite siccāt fracture ꝛ vlcera. E
ℂ Sfūgiis vtilissime fouēē: qa sāguis rapiē isecādo: vt pspici possit curatio. F

ℂ Infantiā

G ¶ Infantiaꝫ quoqꝫ firiasim.i.capitis vlcera ſſungia frigida cerebro bumefacto ſanat.

Capitulum xcii.

Eucba. Titimallus ꝛ Torpedo.

t Actor. Teucba piſcis eſt fluuialis vel ſtagnenſis omnib⁹ notus. In limo ſicut anguilla nutrit⁹: vnde ꝛ eius coloris ē: ſcilicet lucei ſiue nigri: vterqꝫ piſcis ſaporis dulcis eſt: ſed male digeſtionis. ¶ Iſidorus. Titimallus nomen ex flore accepit. Tynum quippe flos appellatur. Nam cū ſit ſpecie gratus ꝛ ſapore iocundus: tamen ſicut flos fragrat ꝛ corpore odores aſpirat. ¶ Idem. Torpedo dicta eſt eo ꝙ corpus tepeſcere faciat: ſi eaꝫ quiſqꝫ viuentē tangit. Torpedo ſicut ꝛ ſquatina eſt ex genere piſciuꝫ qui cartilaginem habent pro ſpina. Omniaqꝫ talia carnoſiora ſunt: ꝛ ſupina veſcuntur. Torpedo oua in terra ſe parit pre mollia in alium vteri locū transferens vbiqꝫ excludens. Octo genos habet fetus. Nouit torpedo vim ſuā: ipſa non torpens: merſaqꝫ in limo ſe occultat.

Operationes.

A ¶ Plinius libro.xxxii. Torpedo emollit aluum in cibo ſumpta.

B ¶ Et lyeni medef impoſita procidentis morbum intranei quoqꝫ probibet appoſita.

C ¶ Deniqꝫ ſi torpedo dum eſt in libra capiatur triduoqꝫ ſub diuo afferuetur: faciles efficit partus.

Capitulum xciii.

Rebius ꝛ Tructa. Ex li. de na. rex.

t Trebius eſt piſcis niger pedalis tātū lōgitudine. habens tñ qnqꝫ digitos: in craſſitudine hāc ei vim ineſſe Plinius recitat: vt pars eius in ſale ſeruata: aurū qđ in altiſſimos puteos deciderit: admota extrahat ac fluctuare faciat. Hic colorē cādidū in hyeme mutat: ꝛ eſtate nigrior fit: ſolus inter omnes piſces ex alga nidificat ꝛ oua in nido parit. Trebius eſt in oceano qui duro naues perforat roſtro. ¶ Actor. Tructa exterius quidem varia ſicut ꝛ petica. ſed iteri⁹ rubea: que quidē vt ferf ꝙdiu minoris etatis et corporis exiſtit in aquis tm̄ dulcibus nutrif: ꝛ tructa vocaf. Cū āt exereuerit ꝛ dſcēdēs vſqꝫ ad ꝯfinia maris de ſalſedine illi⁹ biberit: ſalmo efficif: qđ tñ verꝫ eſſe nequaꝙ ab olbus aſſerif. Eſt āt vterqꝫ piſcis dliciosſus ꝛ ſapidus. ¶ Ex li. de na. re. Tructa piſcis eſt habitās in fluuiis dulcib⁹: q magno īpetu currunt demōtib⁹ ſquamas hꝫ vt ſalmo. carneſqꝫ ſimilimas ſꝫ multo eſibiliores: ꝛ hoc ī eſtate tātū a menſe Julio vſqꝫ ad Nouēbrē. hyeme vō carnes hꝫ albas vt ceteri piſces: minoriſqꝫ saporis. maculas hꝫ in dorſo croceas atqꝫ ſanguineas.

Capitulum xciiii.

Eſteum. Alber. in lib. de na. animali

t um. Teſte animal eſt marinum quod pellis duricie teſteum appellaf. Hic autem adeo ſpiſſam ex ſalſugine maris contrabit pellem ꝛ duram ꝙ calor naturalis interior per poros reſpiraculum habere nō valet: cauſa eſt infirmitatis aliquando: ꝛ tunc petit aq̄s dulces in quibus pellis deſpiſſaf. ꝛ ſic ſepe cō-

mutat seipsum: tamen ex mari non potat nisi aquas dulces que in mari sunt: sicut olim in hac scientia probamus per vas testeū in aqua positum.

Capitulum cxv.

t

Estudo. Alb. in li. vt supra. Testudines habitant Indicum mare: ita latas testas habentes: ꝙ hominib⁹ sufficiunt ad hospicia parte eorum in tecto posita. Aliquando etiam in testis illis nauigatur inter insulas quasi in zimbis. Hec testudines sic capiuntur: vt dicit Plinius: in feruore enim solis gaudentes: toto dorso rostro natant in maris superficie: donec ita desiccātur ꝙ mergi non possunt: ⁊ tūc inuite natant donec manibus accipiuntur videntium. Dicūt etiam aliqui ꝙ nocte ad pastum testudines ille egrediūtur: ⁊ saturate obdormiunt in superficie aque natātes: ⁊ tunc plurimis ob capturam cōgregatis tres natant ad testudinem quorum duo ad apprehensam cōuertūt eboēbam ita ꝙ in tergo latet ostreū. Tertius aūt laqueum inijcit capiti vel membro qđ est in loco colli. Et residui qui in littore stant trahunt ipsum ad terram. Testudo autē hec magna sicut ⁊ parua dentes non habēt. sed rostri margines habet acutas ita pixide: ⁊ dicit tāta esse oris eius duricia vt etiā lapides cōminuat. Dicit etiā. Plinius ꝙ hec alalia coeūt pecudū more: ⁊ ꝙ femine coitū de facili nō sustinent donec masculus aduersus femine festucas in ore posuerit. In terra egresse ouāt oua ouis anserum similia: ⁊ facit centū vl' ampli⁹. ⁊ illa fodit in terram extra aquaz: ⁊ aliquādo pectore iacet noctib⁹ sup ea. Et iō qdā dicunt ea visu fouere ꝙ tātum est falsuz fetus: aut in terra educāt: ⁊ īducunt in aquuz. Testudines marine pecudū more coeunt. vt dicit Arist. et in terrā egresse oua vsqz ad cētum ouis ansez similia pariunt: que ⁊ quidā ab illis tm̄ oculis spectādo foueri dicūt. ¶ Isiđ. Testudo aūt dicta est eo ꝙ tegmine teste in modū camere adoperta est. Hoz quatuor sūt gnā: quoz vnuz est de quo hic agit. scz testudo marina. Aliud vō ē testudo lutaria. De alijs suis locis dictū est. ¶ Solin⁹. Tracie populi marinas testudines capere gaudent. Quarum tāta est magnitudo vt superficies earum domum faciat: et numerosam familiam non arcte receptat.

Capitulum

Capitulum crvi.

t Igruis z tritte. Alb. in li. de na. aiali um. Tigruis e aial marinu. Hec bestia cauda hz duoz cubitoz latitudinis. Fetu facit i mari z nunq i terra. In terra at erit ad sinistra: z h contigit: qz oculo dextro meli9 videt q sinistro flate aqlone libeti9 exeut q alio tpe. Pli. dicit q naue isequut curositate videdi vela: z hic stupore tm detinet q tridete i eos tacto vix fugiat: i hyeme latet vltra modu. Impiguat ita q tertio ano vel quarto plimuqz moriut. In ethiopia tigri bestie st colore fusco z duab9 mamis a pector descedetib9 fet9 lactates vt dic Solin9 Dicit etia q tigruis in poto nascit: eo q aqua ceteris marib9 hz dulciores. Et si flumina itrat: dextro latere intrat sinistro exit. ¶ In. lib. vt supra. Tritte sunt pisces fluuiales in his currentibus ei fluuus qui cu impetu ruunt de motib9. Squamas z carnes rubeas hut. In estate vt salmo: in hyeme sunt albescentes z minus sapide. Maculas in dorso habent z rufas z nigras.

Capitulum. rcvii.

t Hynn9. Ex li. de na. re. Thynn9 est mostru marinu cauda hns duoz latitudis cubitoz. In mari fetificat tatu sz i terra exit ad pastu. Pli. Thynnus naues ob curiositate videdi vela a veto agitari psegt z eo stupore intantu afficit vt etia tridete in eu iacto terrore non moueat. Hyberno tpe latet. Gurgitib9 pinguescat intatu vt vita longissima p triennmu sit: z hz quasi eande natura cuz tygride. de qua in pcedenti ca. demonstraui.

Operationes.

¶ Dyas. Thynn9 salsus si plurimu fuerit co- A
mest9 mitigat vipere morsus. ¶ Cataplasma B
tib9 adhibit9 medet caninis morsib9. ¶ Pli C
ni9 li. xxxii. Thynni adipe receti ad oris vlcera e vsus attalus. ¶ Psilotru est thynni san- D
guis: z fel z iecur siue recentia siue seruata.
¶ Iecur et tritu atqz mixtu cedro plubea pi- E
xide asseruatum.
¶ Emendatqz palpebras psilotrum inutili- F
bus pilis exceptis in vestigia euulsoz istillatu.

Capitulum crviii.

t Ortuca. Ex li. de na. re. Tortuca maris est mostru inges formatu ad istar tortuce terrestris: sz eius magnitudine in imensum excedes. Na octo cubitoz e ei9 longitudo: quattuor latitudo. Clipeu hz quo cotra iacula tegit ad instar vsualis scuti triangulare: sz multo maiore: vtpute quinqz cubitoz. Crura et hz magna: vngues magnos: et digitos in pede maiores q sint in leonibus fortitudie quoqz z audacia mirabiliter viget: qppe q tres hoies inuadere no timet. Fortitudine quoqz frustratsi dorsum ad terra vertatur. Difficulter eni surgit in dorsum couersa propter latitudine clipei qua a dorso tanta belua includit. Aristo. Tortuca postqua comederit vipera: comedit origanu agreste ne moriat.

Capitulum rcix.

v Acca z Vitulus marinus. Ex libro de na. re. Vacca marina monstrum est magnu ac validum z ad iniurias

iracundum:non h3 oua:sed facit fetum vnu3 quidem sepius vel duos aut plus. Fetum tene re diligit ? secum ducit vbicunq3 vadit. Hoc animal triginta annis quod probatum est am putatis coꝝ caudis viuit. Ysi. Uitulus mari nus a similitudine terrestris dicit. Aristo. Ui tulus marinus h3 corpus durum ? carnosum ideoq3 grauiter interficitur:nisi cum vulnere ? maxillis:vox eius est vt thauri:quattuor h3 pedes:non autem auriculas:q2 regimen vite illius ? mansio est in aqua. Na3 si essent ei au ricule super vias posite multum humorem re ciperent:ac motum ? natationem in aqua pro hiberent. Animal generat completū. Eiusq3 partus est omni tpe sicut hominis: ? precipue tempore partus caprarum.

Capitulum. c.

Erith:alias verich. Uipera ? vmbra

¶ Ysid. Uerich piscis est vulgariter sic dictus:latine vero cristosis: q2 aristis innumeris armatur caro eius:ita vt in cōmode edi possit: ? nō sine fastidio. Est pauperum cibus est:tanq̄ omnium piscium esibilium vilissimus. In aquis dulcibus frequenter habitat:in his tamē qui fluxu ? refluxui maris amaricantur. Capitur autem sic. Rethia tēdūtur in lōgum aque vel in trāsuersu3: ? ante rethia super aquas instrumētum instar arcus:ita vt fluitet sup vndas. In superiori autem eius parte nola suspēditur. eius sonum piscis audiēs gregatim aduentat tinnitum nole stultus sequēs. Et hoc indicio patet:quia sensum habent auditus. Incidentes ergo in rethia capiūtur in multitudine magna. ¶ Idem. Uipera marina piscis est paruus paulo plus quā cubiti vnius. In capite super oculos vnū cornu fert paruum acutum ? mortiferum. Eo nāq3 quemcunq3 vulnerat veneno inficit. Qd cauentes piscatores capto pisce caput ei amputant:reliquum vero corpus in vsus hominum cedit. ¶ Idem. Umbra dicitur a colore:eo q̄ coloris sit vmbrosi.

Capitulum. ci.

Ergiliales. Albertus li. de naturis aīaliū. Uergiliales pisces sūt in duobus lacub' ytalie lano vicet ? thacia

nom

no in radicibus alpium effusis tñ vergiliaruз stellarum ortum apparent ⁊ in omnibus aliis temporibus latent. Hui pisces pulchras babēt squamas acutas vt claui. In capite autē sunt parui ⁊ postea in caligarū modū delectantur.

Capitulum. ci.

Ranoscupus. Urtica ⁊ vulpes mari-
v nę. Plinius lib. xxxi. Uranoscupus vocaf ab oculo quē bз l capite a quo subter ⁊ supra intendit. Alio nomine gallic nū cupatur.

Operationes

A ¶ Huius fel cicatrices sanat: ⁊ carnes oculorum supuacuas cōsumit: vt dicit Meāder in
B comedus. ¶ Idē li. ix. Urtica noctu vagatur noctuqз mutaf. Uis eius pruritu mordax ca-
C dēqз terrestris vrtice. ¶ Aristo. Aial gen⁹ qđ grece df a Kalabia: ⁊ credif eē vrtica maris: ē iungēs alias murens per se: nec babet testam sed eius creatio est sicut carnis.

D ¶ Et boc genus sentit ⁊ rapit quicqđ appropinquat manibus: ⁊ applicatur lapidibus cuз suis pedibus: sicut animal multorū peduз. Et fortasse tumescit corpus eius quando applicaf alicui rei. Habet autem orificiuз in medio corporis eius: ⁊ venatur quicquid transit per ipm ex piscibus paruis: ⁊ comedit yricиз ⁊ pecten. idest p[?]nis.

E ¶ Plinius libro nono. Uulpes marine in periculo capture glutiunt: non tñ bamum: sed amplius vsqз ad infirma linee que facile prerodant sic ꝙ capere non possunt. Uulpium terrestrium assimilantur.

Capitulum. cii.

Potamus. Ex libro de naturis re
y rum. Ypotamus est belua in terra nascens: sed i aqua ⁊ terra equaliter potens. Elephantibus plerūqз maior. Rostrum babet resupinum dentes aduncos: noctibus segetes depascit. ad quas quasi retrogradus pgit: libentius autem preceteris partibus corporis in pedibus vulnera recipit. In nilo babitat: ⁊ in partibus Indie precipue reperitur: ex eius cute tornantur baste. Arist. Ypotam⁹. idest equus fluuialis: babet equinos crines: fissos pedes sotulares vt vacca: ⁊ est sine facie: babens impedibus Rabab. Cauda eius vt porci binnitus vt equi. Magnitudo vt asini. Coriū eius grossum valde. Ideoqз parātur ex eo sotulares ⁊ corrigie. Interiora eius assimilātur interioribus equi ⁊ asini. Et licet in terra maneat: sine aqua tamen viuere non potest: sicut tortuca ⁊ rana marina ⁊ cocodrillus.

Operationes

¶ Pli. lib. xi. Corii vero crassitudo talis est ypotami: vt inde tornentur baste cum igenio quadam medica diligentia. A
¶ Cinis corii ypotami cum aqua illitus pannos sanat: adeps eius febres frigidas. B
¶ Pellis eius e sinistra parte frontis ad alligata ventrem inbibet: ⁊ eiusdem cinis alopicias explet. C
¶ Testiculi. з. i. ex aqua bibitur contra serpentes: Fumus suffocans dentes e parte leua dolorem dentium scarificatis gingiuis sanat. D

Capitulum ciiii.

Edrosus Zidrach ⁊ Ziphi⁹. Ex li. de na.re. Zidrosi belue marine sunt arabiam incolentes: quarum ossa adeo magna sunt vt fores in domibus ⁊ pallacijs tigna: ⁊ alia stricture necessaria de illis cõmode fecẽtur: quadragita nãq3 cubitorum magnitudinis reperiuntur. In li. vt supra. Zidrach est monstrum forma mirabile: quod pretendit maliciam in sua figuratione: sed inocuus reperit̃. Caput h3 vt equ⁹: sed forma minori. Corpus autẽ ex omni parte draconi simillimus est: totũq3 diuersimode coloratũ. Caudã hẽt lõgam fm quãtitatem corporis sui gracilem ⁊ tortuosam vt anguis: pinnas habet quoq3 sicut piscis. ¶ In eodẽ li. Ziphius est marina belua valde formidabilis: ⁊ omnium animalium generi valde dissimilis: forma singularis. Huius nanq3 caput si videris mõstruosũ ẽ omnino. Si oris abyssum fugies velut imaginem mortis si oculos horrebis: si reliquum corpus nihil in rebus simile te vidisse fateberis.

Capitulum cv.

Ititron. Isid. Zititron monstrũ ẽ qd vulgus militẽ vocat: ⁊ est igẽs atq3 fortissimũ i anteriori pte: quasi formã armati militis pfert: ⁊ caput qsi casside galeatũ ⁊ ex cute rugosa ⁊ dura ac firma nimis. Ab ei⁹ collo depẽdet scutũ lõgũ: latũ ⁊ magnũ: ⁊ iteri⁹ cauũ vt i eo possit ꝯ ictus pugnãtiũ more defẽdi. Est.n. forma triãgula

re firmitate duriciaq3 tã validum vt vix vnq̃ possit iaculo penetrari. De collo ei⁹ ⁊ de spõdilib⁹ vene q̃dã ac nerui fortissimi ptẽdũtur i humerũ: qb⁹ pdictũ scutum pẽdet i scapula. Brachia quoq3 fortissima nimis h3: ⁊ q̃si manũ bisulcã cũ q̃ validissime pcutit. vñ fit vt difficult̃ nimis ab hoste capi possit. Et si capt⁹ fuerit difficulter ẽt necari: nisi cũ mallijs poterit.

Capitulum cvi.

Isius. Alb. i li. d na. aial. iquit. Zifius ẽ aial maris nulli alij sile maximũ ⁊ igẽs de gñe cetoꝝ: caput hẽt mõstruosũ: os pfũdũ valde oculos horribiles: i toto corpe nulli alij sile nisi cete.

Prohemium.

Eneca ĩ naturalibꝰ q̃ōnibꝰ li.vij. dicit.
S Sicͭ ĩ nob nõ tm̃ ẽ sãguis: ſ; multa gn̄a
hũoꝝ: sic ⁊ ĩ terra plura sũt humoꝝ ge
nera. Quedã enĩ sũt q̃ natura ĩdurãtur: hinc
oĩs metalloꝝ humꝰ quo auꝝ ⁊ argẽtũ fit gn̄aꝛ
Quedã vͦo sũt q̃ in lapidẽ ex liquore vtunt: vñ
⁊ lapides p̃ciosi succrescũt. Quia ãt ĩ tractatu
supioꝛi quarto: videlꝫ dei auxilio completo de
aquaticis ⁊ natatilibꝰ earũqꝫ ꝓprietatibꝰ ⁊ na
turis tractauĩnꝰ: nũc eiusdẽ sũmi dei auxilio
tractatũ q̃ntũ aggredietes de lapidibꝰ p̃cio-
sis: necnõ de his q̃ in terre venis nascũtur: eo-
rũqꝫ virtutibus ptractabimus: ⁊ modũ seu or
dinẽ alphabeti sicut in precedẽti obseruando.
Primo de lapidibus dicemus.

Capitulum. i.

Damas latine. Arabice hager sub-
a edhig. Sera. lib. ag. cap. hager. Ha-
ger subedhig est mes fluminis in quo
est lapis de mes. Et est flumẽ ad qd̓ nũquã aut
aliqs nisi Alexãder venit: ⁊ est in finibus cora
sceni. Et coloꝛ eiꝰ approximat colori salis ar-
moniaci: ⁊ ẽ fri. ⁊ sic. in. iiij. gradu. Et idẽ auc.
Dyas. Est lapis quo vtunꝛ aurifices ponẽtes
ĩ stilo ad sculpẽdos lapides. Enax ĩ lapidario
suo. Adamas ẽ lapis durissimꝰ: paꝝ cristallo
obscurioꝛ: coloris tñ liuidi fulgẽtis adeo solitꝰ
vt nec igni aliq̃ re frãgaꝛ: mollescat ⁊ soluaꝛ.
Soluiꝛ tñ ⁊ mollescit sãguĩe ⁊ carne hyrci p̃ci
pue: si hyrcꝰ añ aliquãdiu biberit vinũ vel sise
leos comederit mõtanũ vel petrosilinũ: qꝛ taꝉ
hyrci sanguis etiã ad frangendũ lapideꝫ in ve

sica valet. Soluiꝛ ẽt lapis ille a plũbo ⁊ nõ tra
hit ferrũ: eo q̄ nõ sit ꝓpꝛiꝰ locꝰ gn̄ationis eiꝰ in
minerua ferrea: vt q̄dã mẽdosi dixerũt. Ma-
ioꝛ aũt quãtitas est inuẽta ad magnitudinem
auellane. Nascit aũt in Arabia ⁊ in cypro. ſ;
cyprium est magis molle ⁊ obscurũ. Et hic la-
pis q̄ñ magneti supponiꝛ ligat magnetem et
non permittit eum ferrum trahere.

Operationes.

¶ Sera. Maioꝛ v̓tꝰ eiꝰ ẽ ĩ auro ⁊ argẽto ⁊ ca A
libe: vñ lacerto sinistro alligatꝰ valet ꝯ hostes
⁊ ĩsaniã ⁊ ĩdomitas bestias. ⁊ ꝯ iurgia ⁊ rixas
⁊ venena: ⁊ ĩcursiões fãtasmatũ ⁊ ĩcuboꝝ ⁊ suc
cuboꝝ. Hũc ãt lapidẽ q̄dã magnetẽ vocaue-
rũt: ⁊ q̄dã eũdẽ ferꝝ attrahere mẽtiũꝛ. ¶ Idẽ B
Iste lapis hꝫ duas v̓tutes q̃ raro aggregãꝛ ĩ
alio lapide. Una eaꝝ ẽ q̄ si ꝯiũgiꝛ alicui lapi-
di q̄n ñ frãgaꝛ. ꝑpꝉ coaptãꝛ fragmẽta eiꝰ in
sũmitatibꝰ ferri aspsi ad pforãdũ: ⁊ pforãꝛ cũ
eo lapides alij sicͭ smaraldꝰ. tabarzet. zaphirꝰ
⁊ alie gẽme. ¶ Alia v̓tꝰ ẽ q̄ si accipiaꝛ granu C
lũ vnũ ex fragmẽtis eiꝰ: ⁊ glutineꝛ ĩ sũmitate
ferri cũ glutine romano. ⁊ ĩtromittaꝛ ĩ vesica
p foramẽ v̓ge: frãgit lapidẽ. Hꝫ silr aliã ꝓpe
tatẽ: qꝛ nihil frãgit lapidẽ hũc nisi plũbũ. naꝫ
ipsũ rũpit ⁊ ꝯterit. ¶ Et idẽ auc. Dyas. Ada D
mas ẽ lapis quo vtũꝛ aurifices ponẽtes ĩ stilus
ad sculpẽdos lapides: ⁊ ꝯfert gingiue fluxe. et
purificat dẽtes. ¶ Et idẽ aucto. Gal. Uirtꝰ E
eiꝰ ẽ q̃ abstergit abstersiõe forti: ⁊ signũ qd̓ au
rifices vtũtur in ꝉ q̄ ĩdiget abstersiõe. Et nos
iã expti sumꝰ q̄ mũdificat dentes ⁊ abstergit.
¶ Et in eo est v̓tus aliqua calida: ⁊ pp hanc F
causã admisceꝛ ĩ medicinis cõburẽtibꝰ: ⁊ ĩ ali-
qbꝰ desiccatiuis q̃ curãt gingiuas fluxꝰ. ¶ Ex G
li. d̓ na. re. Adamas fortẽ facit hoieꝫ ꝯ hostẽ.
Sõnia vana repellit. venenũ fugat ⁊ prodit.
Ferꝛ enĩꝫ sudore madere: si venenũ adhibeaꝛ
ꝓpe. ¶ Prodest lunaticis ac demone reple- H
tis. Ex cõtactu etiã prodesse dicitur insanis.

Capitulum ii.

Gathes siue agapis. Agathes ſm
a Dyaſ. in ꝓprio ca. hꝫ maximã v̓tu-
tem: scꝫ q̄ calorẽ hꝫ similẽ pelli leo-
nis. Ysaac beniamin. Agathes aũt
lapis niger est albis venulis in modũ cuiusdã
speciei lapidis albestẽ. Et inueniꝛ alius minor
eiusdẽ speciei: qui similis est corallo ⁊ tertium
genꝰ plurimũ sui ĩ creta insula nasciꝛ: q̄ hꝫ in
nigro venas croceas. Est quartũ genus In-
dicũ: ⁊ varium quasi sanguine sit aspersum.

Operationes.

A ¶Dyas. Agathes valet ad morsum scorpio-
nis alligatus vel illinitus cũ aqua statim tol-
lit dolorẽ: tritus ⁊ vulneri aspersus vel in po-
tiõe cũ vino dat⁹ viperaꝝ curat morsus: porta
tus facũdũ prudẽtẽ amabilẽ ⁊ gratũ facit.
B ¶Ysaac beniamin. Primũ qdẽ genus aptũ
est ad regũ formas q̃ lapidibus insculpũtur: ⁊
plurimi lapides hñt capita regum insculpta
C ¶Et cũ iacẽt ad caput dormientis fertur ostẽ
D dere multa simulachra somnioꝝ. ¶Tertium
aũt genus qđ creticũ est facit vt adiuuet vince
re pericula ⁊ viribus cõuenit cordis: gratuz et
placentem facit: vt dicit Enax. ⁊ coloris facit
hominem boni ⁊ facundum.

Capitulum iii.

Labandina. Ysið. Alabãdina dicta
a est ab alabãda regiõe Asie. Est autẽ
cristallini gen⁹. Cuius color ad cedo-
niũ vadit sȝ rarus. Arnoldus. Alabãdia sul
gorẽ hȝ qui est ruffus clarus vt sardius.

Operationes

¶Huius virt⁹ ẽ ꝙ fluxum sanguinis prouo- A
cat ⁊ augmẽtat. ¶Ex lapidario. Est alaban- B
dina cuius lux est emula sardi. Indicis autem
dignũ de nomine fallit amicum.

Capitulum. iiii.

Labastrites Amãdin⁹ ⁊ Absinth⁹:
a Ysið. Alabastrites ẽ lapis cãdidus: ĩ
ter stictus variis colorib⁹. Hũc cauãt
ad vasa vnguẽtaria: qm̃ vnguẽta optime ƨug
re dr̃ ĩcorrupta. Nascit̃ circa thebas egyptias
ad damascũ syrie: ceteris cãdidior ꝓbatissim⁹
ĩ India. Pli. li. xvi. Alabastrites lapidẽ vocãt
quẽ ad vnguẽtaria vasa cauãt. Nascit̃ circa
thebas egyptias ⁊ damascũ syrie. Hic ceteris
cãdidior: sȝ ꝓbatissim⁹ ẽ in carmania. Mox ĩ
India: iã qdẽ in syria atqȝ in asia: vilissim⁹ ãt
⁊ sine vllo cãdore ĩ capadocia. Probant̃ quaȝ
maxime coloris mellei ĩ vertice maculosi atqȝ
nõ trãslucidi. vicia sũt in his corneus: color cã
didus: ⁊ qcqd vitro simẽ est. Scđm Albertuz la
pis amãdin⁹: ẽ gẽma coloris varii. Lapis ab-
sinthus ƨm Albertũ: est de genere gẽmarũ co
lore vitri rubeis virgulis.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Alabaſtrites ē laxatiuꝰ: mollit de-
nuqꝫ duricies ⁊ ſtomachi dolorē ceroto admi
B xtus. ¶ Alb. Amādinus venenuꝫ oē: aut ex-
tinguit aut repͥmit: ⁊ vincere facit aduerſari
os. Et plenā interp̄tationē ſomnioꝝ facit in-
C telligi. ¶ Alb. Abſintbus. Uirtus huiꝰ ferē
eſſe ſicut lapis Abeſcarius lꝫ ſatis remiſſior.
D ¶ Nā accenſus pmanet calidus p ſeptē dies
vel amplius: pp eandē cauſaꝫ que dicetur de
E lapide albeſcario. ¶ Lapidis etiā huius vir
tus eſt in prouocando ⁊ augmentando fluxū
ſanguinis: vt expimentatores aſſerunt.

Capitulum. v.

Adrodamanta ⁊ Antracites. Yſiō.
a Androdamanta nitorē hꝫ argenti: ⁊
pene adamas ſemp teſſeris quadrata
Magi putant ei nomen impoſitum ab eo ꝙ
domare ac refrenare dicaē impetus vel iracū
dias animoꝝ. Gignitur autē in mari rubro.

Operationes.

A Arnol. Androdamanta lapis eſt coloris ar-
gētei: trabiturqꝫ de rubro mari: forma eiꝰ vt
teſſera: duricies vt adamātis. Uirtꝰ eius ē ꝫ
B furorē aīumqꝫ cōmotū. ¶ Ex lapidario. An
drodamāta lapis eſt quaſi teſſera q̄dra. Ipſe
C maris rubri mixtus repitur harenis. ¶ Quē
magus affirmat tāte virtutis habere: vt poſ
D ſit pceſens aīos ſedare calentes. ¶ Ex lib. de
na. re. Androdamātalapis quadrus atqꝫ du
riſſimis: tāte virtutis eſt: vt animū furore ca
E lenteꝫ: ⁊ luxuria ſedare poſſit. ¶ Yſi. Antra-
cites eſt coloris ignei vt carbūculus: ſed can-
dida vena precinctus: cuius propriū eſt ꝙ ia-
ctatus in ignē velut mortuus extinguiē: ac ꝫ
F pfuſos exardeſcit. ¶ Pli. li. xvj. Eſt iter car
bunculorū ſpecies antraticis in Theſprocia
foſſilis carbonibus ſimilis: hec quoqꝫ cādida
G vena precincta traditur. ¶ Ariſt. Antrax. i.
carbūculus rubeus. Si cū eo ponaē ozithi no
H cte lucebit. ¶ Alb. Andromada eſt lapis co-
loris argentei: in mari rubro naſcitur. Eſt au
tem quadratus ⁊ durus ſicut adamas.
I ¶ Uirtutem hꝫ contra furorem: ⁊ facilis ani
mi cogitationem ⁊ triſtitiam ⁊ grauitatem.

Capitulum. vj.

Allectorius. Solinꝰ. Allectorius la-
a pis tradiē qui criſtallina ſpecie fabe
modo in gallinaceoꝝ ventriculis na
ſciē: aptus (vt dicūt) preliatoribus. ¶ Dyaſ.
Allectorius lapis in vētribus galloꝝ gallina
cioꝝ inuenié. ¶ Arnol. Allectorius eſt lapis
obſcuro criſtallo ſilis e vētriculo galli caſtra-
ti trahiē poſt quartū ānū. Ultima eius quan
titas ē ad magnitudinē fabe. ¶ Ex li. de na.
re. Allectorius eſt lapis criſtallo vel aque lim
pide ſimilis. In iecore gallinacei reperitur ſi
caſtratus fuerit poſtq̄ tribus annis vixerit ca
ſtratus nullus maior eſt faba: poſtq̄ hic lapis
in gallinaceo fuerit nunq̄ bibit.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Allectorius in ventribus gallina-
ciorū inueniē: quē gladiator hūs in ore pma-
B net inuictus ac ſine ſiti. ¶ Mulieribus quoqꝫ
que volūt placere viris proderit: q2 portātes

C se probas ac speciosas reddit. ¶ Arnol. Alle
ctorius excitat venerē: hoīemqȝ ꝛ ꝯstātē facit:
D atqȝ ī ore tētus siti reꝑimit. ¶ Ex li. de na. re.
Allectorius valȝ frigidis: ꝛ qui coire nō pñt.
E ¶ A mliere qnoqȝ habit⁹ facit eā viro suo pla
cere: portātē se facit īuictū ꝛ sine siti. Hinc re
F ges cū hñtes ī ore fortiter dimicāt. ¶ Phi
siol. Allector⁹ ī vētre galli nascit̄ q post tres
ānos castratus. ꝛ postea p. vij. ānos viuēs hūc
G lapidē portat idē gallinacius. ¶ Hic lapis si
tim extinguit: hoīemqȝ discretū ꝛ gratū: ma
ximeqȝ vxorē marito facit. Et āt habeat hec
H oīa clausus in ore portat̄. ¶ Ex lapidario.
Uentriculo galli qui testiculis viduatus.
Cū trib⁹ ad minū factus spado vixerit ānis.
Nascit̄ ille lapis: cuius non vltima laus est.
Et per bis binos capit incremēta sequentes.
Mensuramqȝ fabe crescens excedere nescit.
Cristallo similis vel aque cuȝ limpida paret.
Inuictū lapis hic reddit quecūqȝ gerentem.
Extinguitqȝ sitim patientis ore receptus.
Nā milo crotonias pugiles hic preside vicit.
Hoc etiam multi superarunt prelia reges.
Hic oratorem verbis facit esse disertum.
Constanteȝ reddēs cunctisqȝ per oīa gratū.
Hic circa veneris facit incentiua vigentes.
Cōmodus vxori que vult fore grata marito.
Et bona tot prestet clausus portetur in ore.

Capitulum. vij.

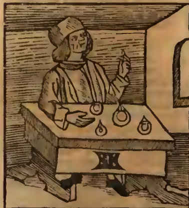

Metistus. Ysi. Ametistus indicus in
a ter purpureas gēmas tenet ꝑncipatū
Est aūt color eius purpureus ꝑmixto
colore violaceo: ꝛ q̄si rose nitor leniter quasdā
flāmulas fundēs. Alterū genus eius descēdit
ad iacictos. Causaȝ noīs eius reddūt: q: sit ī
eius purpura quoddā nō ī toto igneū: sȝ vini
colorē hñs: ē āt sculpturis facilis. Huī⁹ gēme
genera sūt qnqȝ. ¶ Arnol. Ametist⁹ ē gēma
purpurei coloris vt rosa: ꝛ trāsmittit̄ ab īdia.
Sūt q̄dā ei⁹ spēs: sȝ hec. i. īdica ceteris vtilior
est: huic mollicies ad sculpēdū īest. ¶ Pli. li.
xvj. Indice qdē amatiste ꝑncipatū tenēt. Sȝ
in arabie quoqȝ pte q̄ est finitima syrie petria
vocat̄. Et ī armenia miore ꝛ ī gallacia repiūt̄
ꝛ ī egypto. Sordissime atqȝ vilissime ī thara
so ꝛ cypro. Indice absolutū phenicis purpu
re coloreȝ hñt. Et ad hāc tingētiū officine vo
ta dirigūt: fūdit āt cū aspectu leniter blādū:
neqȝ in oculos vt carbūculi vibrāt. Alterū ea
rū genus descēdit ad iacinctos: ꝛ hūc coloreȝ
indisacon vocāt. Est ꝛ panarites in ꝯtino ara
bice gētis: q̄rtū genus colorē vini hȝ: qntū ad
vicinia descēdit cristalli albi: has gēmas ma
goꝝ vanitas ꝑmittit ebrietati resistere: mul
taqȝ mira effi
cere.

Operationes.

¶ Ex li. de na. re. Ametistus violacei coloris A
est optim⁹. Est āt q̄dā velut gutta vini rubei
aq̄ corrupta: ꝛ hec facile ē ad sculpēdūȝ mul
tū vinū bibētib⁹ qm̄ ebrietati ē ꝯtrus. ¶ Ari. B
Lapis ametistus si posueris eū sup vmbilicū:
vaporē vini ꝑhibet: ebrietatēqȝ soluit: ꝛ hoīeȝ
a ꝯtagio liberat. ¶ Arnol. Uirt⁹ ametisti est C
ꝯ ebrietatē: facitqȝ hoīeȝ vigilē: malāqȝ cogi
tationem repellit: ꝛ intellectū bonum tribuit.

Capitulum. viij.

a Sius. Dya. Asius lapis ī alexādria
tm̄ inuenit̄. q optimus ē ad vsū medi
cine: que

cine q̄ ē colore cādid⁹ ac leuis ī modū punicis ac velut puluis manib⁹ ilidēs: sanat fistulas scrofas: podagrā ꝛ alleuiat passiōes. ❡ Ser. Lapis asi⁹ ē lapis q̄ luenit ī alexādria: ꝛ flos ei⁹ lapidis nolat fuca: ꝛ ē lapis asi⁹: ꝛ ē quod dā qđ apparet subaꝫ eius sīl͞e pulueri molēdi ni: ꝛ repit ēt sub eo ꝛ circa eū: ꝛ iste lapis est al bus: ꝛ opꝫ ꝙ eligat ex eo ille q̄ ē alb⁹ leuis sīlis punici subtilis cito frāgibil: quo sūt vene oc cultate: ꝛ sup quē ē flos vt sal rubeū: ꝛ est h̄ la pis sicc⁹ sīlis spōgie: ꝛ gn̄at sup eū farina ex q̄ est q̄dā alba: q̄dā rubea sīlis punici declinās ad croceitatē: ꝛ q̄n applicat lingue mordicat mordicatōe pauca. Et idē au. Gal. Nolat h̄ lapis noīe acqsito a loco. i. asia ꝛ n̄ ē oīno dur⁹ sic lapis: sꝫ assilat ī colore suo ꝛ suba sua lapi dib⁹ q̄ repiūt ī lauellis balnei ꝛ ē tenet ꝛ frāgi tur cito: ꝛ sup ipsū ē sīle pulueri molēdini rep ti sup pieces molēdini: ꝛ h̄ medicīa nolat flos lapidis asios: ꝛ est subtilis: pp suā subtilitatē dissoluit carnes sīn̄ mordicatōe. ❡ Opatōes

A ❡ Ser. au. Dya. Virt⁹ hui⁹ lapidis ꝛ floris ei⁹ ē ꝙ curat vlcera p̄sūda q̄ sūt difficilis sana tiōis: q̄n ē sicc⁹: ꝛ aufert carnē supfluā q̄ fit in

B eis: q̄ ē sīlis fungi. ❡ Et curat vlcera fraudu

C lētaꝛ replet ea carne ꝛ mūdificat ea. ❡ Et q̄n admiscet cū melle ꝛ aceto ꝯdūcit vlcerīo⁹ frau

D dulētis: ꝛ n̄ finit ea augeri ī corpe ❡ Et q̄n ad miscet cū faria fabaꝝ: ꝛ fit in̄ emplꝫ podagre

E ꝯdūcit multū. ❡ Et ꝯdūcit duriciei splēis: ꝛ q̄n cū eo fit loboc cū melle ꝯuenit vlcerib⁹ pulmo

F nis ❡ Et cū pōit ex h̄ lapide sup scabello sup

G qđ tenēt podagrici semp pedes ꝺ ꝯferre eis. ❡ Et q̄n puluis ei⁹ aspgit sup corpa pigua ī

H balneo loco nitri extēuat ea ❡ Et q̄ vult abluer̄ lapidē hūc aut florē e⁹ abluat sic lauat clīmia

Capitulum. ix.

a Lbeston. Albertus in lapidario suo Albeston est coloris ferrei s̄m Pli nium in arabia inuenitur.

Operationes.

❡ Alb. Virtus mirabilis eius in tēplis deo rum est manifesta: eo ꝙ semel accēsus vix aut nunq̄ poterit extingui: eo ꝙ naturam habet animalis quod salamandra vocatur: cuꝫ mo dico humidi vnctuosi pinguis inseparaailis. A

❡ Ysido. Albeston est archadie lapis: ferrei coloris: ab igne nomen sortitus: eo ꝙ accen sus semel nunq̄ extinguitur. B

Capitulum. x.

a Quile lapis est vt dicit. Sera. li. ag. ca. hageratbamach. i. lapis aquile. Et est lapis indus qui cuꝫ agitatur: auditur intra ipsuꝫ lapis alius ꝛ minera eius est in montibus indie inter chinoas ꝛ farandi iuxta littora occeani. Et vocatur a grecis al leuians partum: ꝛ hec proprietas est inuenta in hoc lapide aquile. ❡ Et idem auc. Rasis. Athamach est medicina indie: ꝛ est lapis si milis castanee: nisi qꝛ habet colorē vellereum ꝛ q̄n agitas ipsum auditur intra ipsum lapil lus: ꝛ quando frangis eum egreditur ille la pillus: ꝛ est sicut auellana vergens ad albedi nem. ❡ Et idem Rasis libro de proprietati bus dixit: ꝙ est lapis similis ouo: ꝛ quod ha bet intra se lapilluꝫ. ❡ Alb. in lapidario suo Echites lapis: id est aquile ꝛc. gēmarum op tima: ꝛ est coloris punicei: ꝛ vocatur a qbus

ciam aquileus: ⁊ ab alijs erodialis: eo ꝙ aqui
le hunc ducunt ad nidū suum iuxta oua sua
collocantes: eundē sicut grus inter duo oua
que facit collocat. Hoc enim expertū ad sen-
sum in colonia vbi grues fetus fecerunt mul
tis ānis in quodā horto. Inuenitur aūt lapis
aquile iuxta littora oceeani vbi est optimū ge
nus ecbideorū qui sunt heredes auiū. Dicit
autē ꝙ in persia aliquādo inuenitur. Est aūt
modus eius ꝙ in se continet aliū lapillum
qui in ipso sonat quando manu mouetur.

Operationes.

A ¶ Sera. Hic lapis aquile dr̄. Naꝫ cū aqui
la vult parere oua sua: defert hūc lapidē ma
sculis a partibus Indie: ⁊ supponit eū aqle: ⁊
facit eū parere facile: ⁊ alleuiat eius dolorē:
⁊ hoc idem facit mulieribus: ⁊ oībus animali
bus quando ponitur sub eis in hora partus.
B ¶ Et idē auct. Rasis. Quādo ponitur in pe
tia ⁊ suspenditur mulieri in coxa quē debet pa
rere facit accelerare partum cum facilitate.
C ¶ Et sum expertus hoc ⁊ inueni sic esse: ⁊ om
nes concordant in hoc: ꝙ alleuiat partum qñ
alligatur coxe: ⁊ iuuat quando ponitur loco
peonie: inuenitur ad curandum. Iste lapis in
uenitur apud nos: ⁊ ꝑplures: verificaui de eo
multotiens experientiam.
D ¶ Euax in lapidario suo capi. de lapide aqui
le ait: ꝙ suspēsus in sinistro brachio conuenit
pregnantibus: ⁊ conciliat amorem: diuitias
auget vbi fertur: ⁊ impregnatibus impedit
aborsum: ⁊ periculū parturitionis mitigat.
E ¶ Prohibet casum caducorū: similiter si de
administratione veneni aliquis suspectus sit
i cibo illo prohibet ne possit ab eo deglutiri ci
bus ille. Si lapis detrahatur mox deglutiet.
F ¶ Alb. Fertur autem ꝙ si suspensus in sini-
stro brachio conuenit pregnantibus: ⁊ conci-
liat amorem: ⁊ diuitias auget vbi fertur.
G ¶ Et impregnantibus impedit aborsum: ⁊
periculum parturitionis mitigat. Et ait ꝙ
prohibet casum caducorum similiter.
H ¶ Et qḋ mirabilius est tradūt Caldei ꝙ si de
administratione veneni aliqs suspectus sit im
positus in cibo illo prohibet ne possit degluti
ri cibus: ⁊ si lapis subtrahatur mox degluti-
tur. Hoc dicit Albertus se vidisse a quodam
fratre suo sensibiliter probari seu examinari.
I ¶ Querunt autē aquile hunc lapidem: ⁊ in
ponunt nido suo: ⁊ grues inter oua sua. Sed
in vno anno ponunt vnum: ⁊ in alio aliū.
K ¶ Dicunt autem quidam ꝙ faciunt ad miti
gandum calorem ouorum: vel corporis aqui
le ne oua nimis calefiant: ⁊ hoc est probabile.
¶ Quidam autē dicunt aliquid conferre ad L
eoꝝ formationē aut viuificationē: quod autē
quidā dicūt: ꝙ lapis ab alijs auibus ouis in-
terponatur: ne oua frangant falsum est: q: ci
tius ad lapidē ꝙ ad se ipsa collisa frangunt.
¶ Aiunt autem aliqui: ꝙ si aliquis suspe- M
ctus de administratione veneni cum lapis iste
cibo inmittitur: statim a cibo strangulatur:
⁊ quando subtrahit transglutit cibū in quo
positus est lapis.

Capitulum. xj.

Strion ⁊ Asterites. Ysi. Astrion gē
a nia est cristallia in india cristallo pro
pinqua. In cuius centro fulget stel-
la lune pleno fulgore: nomenq; eo sumpsit: ꝙ
astris opposita fulgorē rapit ⁊ gerit. ¶ Pli.
In carmania nascitur gēma que astrios vo-
catur: similiter vt astiria vel astirites candida
cristallo propinqua. In india vero nascens ⁊
in pallenes littoribus astrios. Quidam autē
causam nominis huius reddunt: ꝙ astris op-
posita fulgorem rapiat ⁊ gerat. Optimā au
tē in carmania nulliq; vitio obnoxia gigni.
¶ Idem. Ysi. Asterites est gēma candida lu
cem continens inclusam veluti stellam intus
ambulantē: solisq; cādidicantes radios red
dit: vnde ⁊ nomē inuenit. ¶ Pli. Proxima
candidicantium gēmarum est asteria princi-
patū habens proprietate nature: ꝙ inclusam
lucem pupille modo quodam continet ⁊ trāf
fundit cum inclinatione velut intus ambu-
lantem: ex alio atq; alio loco reddens.

¶ Capi. xij.

Capitulum.xij.

Rena. Ysi. Arena ab ariditate dicta
a est. Huius ꝓbatio est: si manu pressa
stridcat aut in veste cādidā sparsa: nil
sordis reliquat. ¶ Vitrubius. Alia est arena
fossicia: alia fluuiatica vel marina. Arene fos
sicie sūt hec genera. s. nigra: cana: rubea: car-
bunculū. Ex his optima erit q̄ in manu cōfri
cata stridorē fecerit: q̄ aūt terrosa est asperita
tem nō hꝫ. Itē si in vestimētū candidū conie
cta fuerit arenaria. Unde fodiat̄ tn̄ de flumi
nibus ⁊ e glarea extrahat̄: hec tn̄ i stricturis
odiosa est: qꝛ difficile sic cessit: nec onerari se
ꝯtinēter paries patit̄: nisi intermixtiōibus re
quiescat: nec cōcamerationes recipit. Mari-
na vero hec amplius ⁊ ēt parietes cū in his te
ctoria facta fuerint remittētes salsugiuē coꝝ
dissoluūtur. Siccescūt aūt celeriter fossicie: ⁊
tectoria permanēt: ⁊ cōcameratiōes patiunt̄.
Sed he q̄ sunt de arenis recentes: si. n. exem-
pte diuti⁹ iacēt: a sole ⁊ a luna ⁊ a bruma coa
cte resoluunt̄ ⁊ petrose fiunt. Ita ꝙ instructu
rā cōiecte cemēta ꝯtinere nō pn̄t: sed labūtur
⁊ ruūt: oneraqꝫ parietū sustinere nō possunt.
¶ Pal. de agricultura li. j. Omnium arene
generꝝ p̄cipue melioꝛ est ruffa: seq̄ntis meriti
cana. Tertiū locū possidet nigra. Sed fossilis
arena nō inuenit̄. De fluminibus aūt glarea
vel littoꝛe colligit̄. Marina qdē tardius sicca
tur. Ideoqꝫ nō ꝯtinue: sꝫ intermissis tpibus
est construenda: ne opus coꝛrumpat onerata.

Operationes.

A ¶ Ex li. de na. re. Arena sparsa sup flāmā in
extinguibilē extinguit eam. ¶ Dyas. Arena B
maris que in littoꝛe est sole calefacta carnes
humidas desiccat. ¶ Item cocta sacellis ad C
compescendum tumoꝛem intraneoꝛuꝫ iuuat.

Capitulum.xiij.

Rgilla. Bartholome. in lib. de pro
a prietatibus rerū. Argilla est terra te
nax glutinosa ⁊ viscosa: ad varia fi-
guloꝝ opa disposita atqꝫ apta. Et sic sꝫ Ysi.
li. xvj. c. j. ab argis sic vocata: apud quos p̄ ex
tali materia vasa fictilia sunt effecta. Et vt ibi
deꝫ dr̄: talis terra p actionē caloris liqdioꝛes
ptes ꝯsumētis ⁊ terrestrioꝛes cōsolidātis in la
terem cōmutat̄. Sepe ēt contingit ꝙ talis ter
ra lutea vnctuosa frigiditate aque congelāte
in lapidē cōmutat̄. Sepe ēt accidit talis trās
mutatio. s. luti vnctuosi i lapidē ex caloꝛe coa
gulatante: sicut. n. dr̄ li. iiij. methcoꝛoꝛuꝫ. Lu
tum vnctuosuꝫ aptū est huic trāsmutationi. s.
in lapidē p calidico agulationē: quare vnctuo
sum est mediuꝫ inter viscosum ⁊ vapoꝛatiuū:
habens humiduꝫ viscosum. Unde gratia va
poꝛatiui potest a calido coagulari: gratia vis
cosi nō potest ex toto educi: sed amplius com-
primi ⁊ ꝯsolidari: ⁊ sic in lapidē transmutari.

Operationes.

¶ Ut ibi dicit commentatoꝛ. Argilla est fri- A
giditate sua sanguinis restrictiua.
¶ Constan. Argilla si cum forti aceto fuerit B
distemperata: apposita fronti ⁊ timpoꝛibus
probibet sanguinem naribus fluentem.

Capitulum.xiiij.

Armenus ẜm Pli. proprio ca. Lapis
a armenus est dictus ⁊ nolatus a regio
ne illa: ⁊ est liuidus ⁊ subalbidus: cu⁹
ius melior est hñs colorẽ mediũ inter virides
obscurũ: terreũ ⁊ indũ: ⁊ hꝫ macularũ distin-
ctiones virides ⁊ nigras. ℭ Aui. li. ij. c. de la
pide armeno: ⁊ aliquãtulũ azulini coloris: nõ
tñ ẽ in colore azuli: ⁊ nõ ẽ in eius soliditate: ſꝫ
est in eo arenositas q̃daꝫ: ⁊ q̃nq̃ vtunẜ eo tin-
ctores ⁊ pictores loco azuli: ⁊ est lenis tactu.

Operationes.

A ℭ Joban. Mesue. Lapis armenus inquit.
Alexãder a verificatoribus est inuẽtus babe
re prerogatiuã in educẽdo colerã nigrã: cui⁹
operatio incolumior est elleboro nigro: ⁊ vir-
tuosior lapide lazuli: melior est babens colo-
rem medium inter viridem obscurum ⁊ ter-
reum ⁊ indum: ⁊ hꝫ macularuꝫ distinctiones
virides ⁊ nigras: ⁊ qui nõ est in termino lapi-
dis: immo facile dissolubilis puluerizabilis.
B ℭ Et q̃ est lenis tactu carens asperitate cali-
de cõplexiõis in p̃ncipio secũdi ⁊ sicca i ipso.
C ℭ Et est resolutiuus: abstersiuus: ⁊ est cõtur-
bãtibus ⁊ subuertẽtibus stomachũ: ⁊ educit
per vomitũ ⁊ ventreꝫ ⁊ nocet stõ: generãs sub
uersioneꝫ: ⁊ faciens solutionem cuꝫ angustia.
D ℭ Et dixit Alexander. Non lotus soluit per
vomitum ⁊ per ventrem sine molestia.
E ℭ Ars aũt in lauando ipsum est hec: teratur
cum facilitate in vase lapideo: deinde fundaẜ
super ipsuꝫ aqua dulcis ⁊ lauetur sic terẽdo:
⁊ fiat illud trigesies semper inouando aquã:
⁊ adhuc decies lauetur cum aqua rosarum.
F ℭ Et dixit Alchind⁹. Laueẜ cũ aq̃ buglosse
post depurationẽ ei⁹: acq̃riẜ. n. ei p̃prietas mi
rabilis ex hoc ad egritudines melancolicas.
ℭ A ui. soluendo educit melãcoliã plus q̃ la G
pis lazuli: ⁊ pp ipsuꝫ dimittiẜ ellebor⁹ niger.
ℭ Jobã. Mesue. Educit solutione coleram H
nigrã cũ virtute: ⁊ mũdificat cerebrũ ex ea: ⁊
valet ad egritudines eius melãcolicas: sicut
est mania ⁊ vertigo ⁊ dolor capitis ⁊ epilẽtia.
ℭ Et ad egritudines timoris ⁊ suspitionis: ⁊ I
ad lepram: ⁊ ad egritudines splenis ⁊ ad can
crum ⁊ morpheam: ⁊ febres melancolicas.
ℭ Dosis non loti potio est a. 3. ẜ. vsq̃ ad. 3. i. K
ẜ. ⁊ loti potio est a. 3. i. vsq̃ ad duas.

Capitulum. xv.

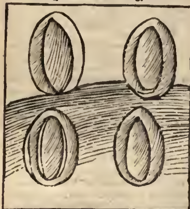

Atimoniũ latine: grece ãtimonos:
a arabice aytruad. Antimoniũ est ve-
na terre similis plũbo: verũ est q̃ an
timoniũ teriẜ ⁊ nõ fundiẜ: plũbũ vero fundiẜ
⁊ nõ teriẜ Et hꝫ in fracturis suis claritatẽ q̃ñ
frangitur. Et illud est melius qõ in fracturis
suis non hꝫ aliquid ex terra vel aliqua sorde.
Et ideo ablutũ ⁊ mũdum debet poni in medi
cinis. Est fri. ⁊ sic. in. iij. gra. ℭ Ser. li. ag. c.
Aytruad vel antimoniũ est vena terre similis
plũbo: ⁊ est medicina ocularis: qõ decerniẜ a
metallo: q: antimoniũ teriẜ: metallũ vero nõ
similiter metalluꝫ fundiẜ: antimoniũ aduriẜ.
Antimonium quanto clarius tanto melius.
ℭ Et idem auc. Dyas. Melius ex eo est for-
tius: ⁊ illud qõ frãgitur ⁊ hꝫ in fracturis suis
claritatẽ ⁊ luminositatẽ: ⁊ qõ est interius mũ
dum: ⁊ nõ hꝫ aliquid admixtũ ex terra vel sor
de aliqua. ℭ Almansor tracta. iij. ca. de anti
monio. Antimoniũ frigidũ ẽ ⁊ sic. in. iij. gra.

ℭ Opera.

Operationes.

A Ad emorroidas exiccandũ iniĳciatur succus
peucedani per clystere: ⁊ postea si sint exteri⁹:
pone puluerẽ antymonĳ desup. Si sint inte-
rius puluis iniĳciat̃ cũ calamo posito in vesi-
B ca inflata. ¶ Puluis eius cũ sapone spatarẽ
to vel gallico cõficiat̃: ⁊ liciniũ in eo intinctũ
orificio fistule lmissum curat. Puluis eius in
cancro positus comedẽti aut carni supflue op
C tima est cura. ¶ Cõtra polipũ magdalino ex
apostoli cõformatus in sparso puluere anty-
monĳ ⁊ naribus immittatur ⁊ aufert ipsum.
D ¶ Collirius ex puluere antymonĳ ⁊ puluere
nuclei: mirabolanoꝝ citrinoꝝ equo pondere
addita aqua rosaꝝ: vel pone de tutia cũ anty
E monio. ¶ Bombix intincta in succo sangui
narie cũ puluere antymonĳ: naribus imittat̃
F ⁊ remouet fluxũ sāguīs ab ipso. ¶ Ad cohi-
bendum sanguinez puluis antymonĳ in suc-
co tapsi barbasi conficiat̃: ⁊ bõbix intincta su-
G pponat̃. ¶ Sera. au. Gal. In hac medicīa ẽ
virtus stiptica ⁊ ꝯglutinatiua ⁊ frigidatiua:
aufert carnẽ supfluā q̄ est ī vlceribus: ⁊ incar
nat ⁊ insolidat ea: ⁊ mũdificat sordicies eorũ.
H ¶ Et strigit fluxũ sanguīs nariũ: ⁊ ꝓprietas
eius est ꝯferre epilẽtie ⁊ supfluitatib⁹ grossis.
I ¶ Almãsor. Antymonium oculuz efficiens
robustũ ipsius custodit sanitatẽ: suppositum
K quoqz menstrua constringit. ¶ Pau. ca. de
antymonio. Antymonium sua frigiditate ⁊
siccitate sanguinem de naribus stringit: ⁊ va
L let si miscetur collirĳs oculorũ. ¶ Seniores
eo vtentes habent oculos incolumes: qꝛ ner-
uos confortat: ⁊ omnem maculam ⁊ nocumẽ
tum aufert: maxime si paruz de eo miscetur.

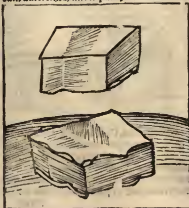

Capitulum. xvj.

Atramentum. Ysi. Atramentuz sic
a dictum est: eo ꝙ sit atruz. Cuius spe
cies ⁊ picture ⁊ quotidiāo vsui neces
sario est. ¶ Ex lib. de aluminibus ⁊ salibus.
Attramentũ est aq̃ ⁊ tinctura quā terre sicci-
tas coagulauit. Et est in sui natura calidum
⁊ sic. Huius multa sunt genera: quorum me-
lius est in Hispania. Et ipsum quidem deni-
grat corpora. Et augmentat rubeum rube-
dine. Album vero denigrat. ¶ Ex li. iiij. me-
theororum. Attramenta composita sunt ex
sale ⁊ sulphure ⁊ lapidibus. Et est ī eis vis ali
quorum corporum liquabilium: quoniam ex
eis fiunt: vt calcantum ⁊ abachar generan-
tur ex maioribus granis attramẽti: ⁊ non sol
uitur salsedo eius nisi cum eo quod in illo est
sulphureum: ⁊ postea coagulatur residuum.
Illudqz iam cepit vim minerale in aliqui-
bus corporibus. Quod autez ceperit vim fer
ream: erit rubeum aut croceuz aut calathar.
Quod autem vim ereā: erit viride sicut calcā
tũ. Nõ possibile est illa duo artificialiter fieri.

Operationes.

¶ Aui. l. ij. cañ. Attramẽtũ ca. ẽ ⁊ sic. i. iij. g. A
¶ Omnia sunt adurentia: ⁊ stiptica scabiei B
conferunt humide ac duriciei palpebrarum:
⁊ asperitati caꝝ: aut apostematibus sguinis.
¶ Est autẽ in attramẽto virtus venenosa de C
siccans pulmonem: ita ꝙ fortasse interficit.
¶ Sufflatur autem in naribus propter flu- D
xum sanguinis ⁊ ꝓprie altochotar ⁊ quo eti-
am fiunt licinia.
¶ Et ponuntur in fistulis ⁊ extirpant vento- E
sitatem. Liciniũ quoqz cõfert vlcerbius auris
⁊ saniei eius ⁊ prohibet corrosionem dentiuz.
¶ Item in ipso sunt adustio vehemens ⁊ cur F
suum sanguineorum constrictio et exicatio ⁊
stipticitas plurima.
¶ Confert formice ⁊ herisipile quando lini- G
tur cum aqua coriandri: pulucrizatur autez
super fraudulentum vulnus ⁊ ambulatiuum
adurit carnem additam.
¶ Confert etiam fluxui sanguinis narium ⁊ H
apostematibus gingiue.
¶ Et prohibet fluxuz matricis: ponitur etiā I
in alcofol ad abstergẽduz ⁊ subtiliandũ gros-
situdinem palpebrarum. Hoc idem dicit
Plinius: licet per alia verba.

Capitulum. xvij.

Lumen. Ysi. Alumē vocatur a lumine q lumen prestat coloribus tingendis. Est aūt salsugo terre: efficiturq; hyeme ex aqua & limo: & estiuis solibus maturatur. Huius species due sunt. Liqdū & spissum. Dyasc. Aluminis spēs multe sunt: sed medicine tres necessarie. Rotundū: scissum & liquidū. Rotundū probabilius est qd natura li rotūditate formatū est: fistulosum subalbidum fricabile nō lapidosū: aliqua ex pte pal lidū: pingue. s. vehemēter redarguēs. Scissum aūt optimū est qd est quasi flos albus ro tundū leue &c. Liquidū deinde melius est qd est leue per lucidū in fūmo aliqd in modū floris quasi lac hñs. ¶ Rasi in li. de aluminibus & salibus. Alumē est oleū qd coagulauit sicci tas terre: & est in natura sui calidū & humi. re tinet omne volatile: mūdificat & decorat corpora: & augmētat tincturā cor. ¶ Alchimista. Alumen large sumpto vocabulo: df omne qd ligat tincturā in corpore aliquo: vt in pānis & corijs. Et sicut sunt diuerse tincture sic & alumina diuersa. Nā tinctura quelibet alumine suo indiget: sine quo îprimi nō poss; vel cū corpore ligari. Unde nō (vt quidā pu tant) alumen dat lumē: sed facit adherere lu men. i. colorem sicut apparet in corio: q non pparatur cū galla si nō imprimitur tinctura Itaq; galla est alumen tincture nigre: sicut cinis clauellatus est alumen gladij. Alumen quoq; de quo agitur est alumen rubee tinctu re: licet alumen non rubificet nisi album.

Operationes.

A ¶ Pla. Alumen calidū est & sic. in. iij. gra. virtutē hñs cōsumēdi & vehemēter desiccādi. ¶ Quod albū est melius est: ac acutū & salsu gini imixtū. Quod aūt feculētū & cereū est im purū: vsus eius ꝯ canctrū & inflationes gingi uarum: & ꝯ scabies. Balneū aque alūinose va let hydropicis: scabiosis: artetics. ¶ Dyasc. Omne aūt alumen virtutē hȝ con strictiuā & vehemētius consumptiuā. Medetur deniq; putredinibus & sanguineis fluxibus. ¶ Gingiuis hūectis seu dētibus mollib9 cū aceto vel melle. ¶ Idē. Auriū fluxus cū succo poligo nie curat: carnes quoq; supfluas & pudores alarū vel inguinū sanat. ¶ Aui. Alumen est ca. & sic. ad. iij. Exiccat & phibet fluxū oīs san guinis: & cursū supfluitatū & effusionē carnū. ¶ Cū aqua interficit alkarad. i. cimices & pe diculos: & fetorem oris tollit cū fece vini tantundem aluminis desicat vlcera difficilia: cū salgemma valet corrosioni & adustioni ignis. ¶ Ex li. de na. re. Uniuersaliter alumen ca. & sic. est in. iiij. gra. stipticum & mundificatiuū & visus obscuritatis mundificatiuum superfluam palpebrarum carnem aut membrorū corrodit. ¶ Pessima & sicca vulnera ibibet: ne corpori perambulent.

¶ Cum aceto & melle mixtum dentes confor tat infirmos. Et valet tumidis gingiuis.

B

C

D

E

F

G

H

I

K

Capitulum. xviij.

Urum. Ysi. Aurū ab auro dicitur i. a splēdore: q repercusso aere plus fulgeat. ¶ Ex li. de na. re. Aurum inuenitur in riuulis & in fontibus & etiam in mōtibus qñq; sed raro: multus autem labor est in lauādo. Sȝ & p mixtas minutias terre & in eius

in eius sordibus invenitur sociatum: invenit
tñ puruꝫ ⁊ non terre vel bituminibus in se ad
mixtũ sicut es vel argentũ. Jtẽ in eodem lib.
Aurũ ceteris metallis preciosius: durabilius
⁊ tractabilius oĩ tpe fulget: ⁊ coinquinatum
rubigine nõ cõsumit: visum fovet. Et quãto
rubicũdius est: tãto melius. Jn duplo quoqꝫ
ponderosius est ꝙ argentũ aut es aut stãnũ.
Cũqꝫ sit generosissimuꝫ sup oĩa metalla: ni-
hilominus ẽ maxime ductibile sup oĩa. Om
ni metallo temperatiuus est. Et ideo qꝛ calidi
tas eius modici est excessus: non locat in gra
du: solũ quoqꝫ nõ resolvitur. Actor. Aurum
itaqꝫ non solũ est inter metalla preciosissimũ:
sed ẽt solidissimũ: hꝫ colorẽ igneũ splendiduꝫ
foventeꝫ visum. Jn igne positũ nõ cõburitur
sed purgat ⁊ probatur. Jtaqꝫ triplici de cau
sa in igne ponitur ad examinandũ ad purgã-
dum ⁊ ad fabricãdũ. Sed ⁊ humano corpori
maxime congruit: unde in cibo sumptum iu-
vat multum. Aristo. li. iiij. Auruꝫ profecto li-
quatur calido: ⁊ si fuerit sulphur mũdũ ⁊ pu-
rum: ⁊ argentũ vivũ optimũ cũ rubore clarũ
fueritqꝫ in eo vis igneitatis simplicis non vrẽ
tis: erit res optima quã recipere põt alchimi
ste: vt ex ea fiat aurũ: hoc. n. ipsum convertit
in aurũ. ❡ Avi. Auꝝ multiplex est. s. natura
le: magistrale: xirchi. Zafri obrisum: colon: ⁊
alijs modis. Et illud quidem qð est de alexir
valet magis ꝙ aurũ acre que non põt opera-
ri. Aurũ autẽ de alexir est tribus modis. s. de
petra capilloꝝ ⁊ sanguis ⁊ ovorũ. Non. n. po
test aurũ esse aurum de alio lapide. Quidam
autem faciunt falsum aurum: sic ⁊ argentuꝫ.
Stringunt. n. id est indurant stannum ⁊ deal
bant: ac dicunt esse argentũ. Sicut etiam au
ripigmentum cũ subtus stercus mittũt: ibiqꝫ
miscent sal armoniacũ ⁊ incorporãt cũ cupro
distenso per locum barbatũ: ⁊ cum mercurio
rubeo: ⁊ dicunt ꝙ fit aurũ verum: cuiusmodi
sit aurum septem modis per magisteriũ tem
ptatur atqꝫ cognoscitur. s. in solutione: in la-
pide: in pondere: in gustu: in igne: in sublima
tione: in fusione. Porro naturalis auri natu
ra calida est ⁊ sicca: ⁊ quantum hꝫ ferrum de
natura siccitatis ⁊ duriciei: tantum habet au
rum naturam bonam ac mollem: fit auteꝫ in
ventre terre de argẽto vivo bono nimis ⁊ de
sulphure non multum rubeo cocto.

Operationes.

A ❡ Ex li. de na. re. Aurum est calide na ture
lepram ac scabiem curat: in pulverem reda
ctum ⁊ antidotis mixtum. ❡ Habet. n. virtu B
tem cõfortãdi nõ ꝙ incorporetur: aut mẽbra
nutriat: sed ꝙ alteratiua virtute corpus im-
mutat. Vulnus ex auro factum non corrũpit
in tumores. ❡ Haly regalis in practica sua C
sermone secundo. Aurifolia carnẽ comedunt
sine morsura suntqꝫ sicca subtilia. Limatura
auri cõfortat cor: ⁊ pulsioni medetur. ❡ Aca D
limia auri melior est tenuis ⁊ magis desiccãs
⁊ amplius elimans. Que si comburatur ⁊ le-
vetur: desiccat oculoruꝫ vlcera sine morsura.
❡ Actor. Aurum vt dictum superius omni E
metallo est temperatius. Unde qꝛ caliditas
eius modici est excessus: ideo non locatur in
gradu: licet in grudu ponatur ab aliquibus.
❡ Avicẽ. ij. cañ. Medicine aurum est equa- F
le subtile: confortat oculũ in alcofol positum.
Confert ⁊ doloribus cordis ac tremori eius.
❡ Retẽtio eius in ore: fetorem ipsius oris re- G
movet. Cauterium melius est ⁊ velocius sana
bile quod fit cum auro.
❡ Confert etiaꝫ doloribus cordis ac tremori H
eius: ac timori anime: ⁊ ei qui solus loquitur.

Capitulum. xix.

Uricalcũ. Ysi. Auricalcum dr eo ꝙ
a splẽdorẽ auri ⁊ duriciem eris posside
at. Est aũt nomẽ cõpositũ ex lingua
latina ⁊ greca. Es. n. grece chalco vocat: fit
aũt ex ere ⁊ igne multo: ac medicaminibus ad
aureum colorẽ perducitur. ❡ Ex li. de na. re.
Ex ere fit auricalcum sic dictũ: qꝛ splendoreꝫ
habeat auri: vel qꝛ de ipso fit auruꝫ. Dicit. n.
philosophus in li. de alumine. Liminen qð ex
vrina pueri ⁊ auricalco fit aurum optimum.

Quod intelligendū est in colore nō in substā
tia. Dicit.n.idē Aristo.ꝙ variat color: sed
substātia manet. Hoc auricalcū frequentius
scripture vocant electrū: ⁊ hoc propter colorē
electro prope cōsimilē. Ex doctrina alchimie
Es autē transmutatur in auricalcū: qd fit me-
diante tutbia: qr fumus eius albificat: ⁊ ha-
bet naturam spiritus: statimqꝫ cū pulvis eius
proijcitur super es fusum: vel miscetur cū la-
minis eris: in ipsa eris fusione tutbia calefit:
⁊ fugā querit tanꝙ spiritus: vnde apparet ꝙ
eius fuga fit per eris corpus fusum: sicqꝫ sic-
cat ipsum: qr fumus eius est tēperate albus:
⁊ album huiusmodi mixtū cū rubeo reprimit
rubedinem: ⁊ fit citrinum: ⁊ ita auricalcum.

Capitulum.xx.

Argentum. Ysi. Argentum greci ar-
a girion dicunt: cū mirū in modum illud
accidit: vt cum candidū sit impressum
corpori nigras lineas reddit. Ex li de na. re.
Argentum ductile est ⁊ tractabile: sonorūqꝫ
ac tinnitus dulcissimum: ⁊ hoc maxime si eri
misceatur. Unde tubas ex argento ductiles
precepit moyses fieri ad terrores hostiū: ⁊ ex-
hortationem ad bellum: ad mouendū quoqꝫ
castra ⁊ populos ad escam conuocandos. Ar-
genti vene multe ⁊ in multis partibus orbis
reperiuntur: nec est purum in se sicut aurum.
Sed terre ac sordibus incorporatum admi-
xtum: ideo labor maximus est vt per ignē ex-
purgetur. Fumus aūt purgationis eius val-
de nociuus est: nec de facili purgatur fumo hu-
iusmodi multo infectum nisi fumo thuris aut
armoniacis speciebus: ac vbi parū fuerit ar-
genti durabile est. Impurū aūt de facili con
trahit corruptelam. Argentum consolidat
alia metalla: ⁊ quasi vnum efficit consolidata.

Operationes.

¶ Aui.in.ij.can. Argētū infrigidatiuū est ⁊ A
exsiccatiuū: bonū ē valde scabiei ⁊ prurigini.
¶ Eius confricatio cum alijs commixtioni- B
bus confert fetori oris.
¶ Ac tremori cordis ⁊ humiditatibus viscosis. C
¶ Con. Argētū frigidū ⁊ tēperatū in humi- D
ditate est: ⁊ est ꝯ humidū ⁊ viscosum flegma.
Cadmia tñ auri fortior est ⁊ melior argētea
¶ Rasi.in Almāso. Argētū frigi.est: cordis E
qꝫ tremori ꝓficit. Cadmia argēti scabiei q̄ i
corpe orit: ⁊ pustulis q̄ in oculis sunt bona ē.
¶ Albertus. Argentum bene politum inter F
omnia metalla melius est speculum: quia in co
lore magis accedit ad dyaphanum.
¶ Haly. Purgamētū argēti melius est viri- G
de ac tenui pōticū ē desiccās fortiter: ideoqꝫ ne
cessarijs admiscetur ad cicatrizādū vnguentis.

Capitulum.xxj.

Argentū viuū. Ysi. Argētū viuū dī
a ꝙ excidat materias qbus inijcitur hoc
⁊ liqdum qr percutit. Inuenitur aūt
specialiter in metallis siue in fornacibus ar-
gentarijs: guttarum decretione tectis inherēs.
Sepe ēt in stercore vetustissimo cloacarum vel
puteorum limo: fit ēt ex nimio in cācabule ferree
īposito patena testea supposita. Tunc.n.circū
lito vasculo circūdāt carbōes: sicqꝫ argētū ex
nio distillat: sine hoc neqꝫ argētum neqꝫ es in
aurari pōt. Tāte āt ꝟtutis ē vt si sup sextariū
argenti

argēti viui: centenariū facū super ponas onē ri statim resistit. Sinauit auri scrupulū: leuita tem eius raptim sinu recipiet. Ex quo intelli gitur nō pōdus sed naturā esse cui cedit. Ser uatur aūt melius in vitreis vasculis: nā cete ras materias pforat: potui aūt datū interficit pōderis cā. Aui. Argētū viuū subtus terras nascif pp humiditatē magnā in loco illo exi stentem. Et hoc euenit pp soles ɀ aerē qui tā gunt eū. Ideoqȝ efficif currens pp humidita tem ɀ frigiditateȝ que in eo sunt: nec efficitur nisi in loco frigido. Ex li. de na. re. Argētum viuū est reuera calidū ɀ humi. in. iiij. gra. licȝ in qbusdā libris inueniaf esse frigidū. Extin ctuȝ pōt alij rei admisceri: sȝ viuū nō: pōt aūt fieri albū ɀ rubeuȝ cū sulphure: ferf. n. de faci li oēs colores recipere. Si extinguatur cū pin guedine: apparebit quasi terra: ɀ sic inter ol las artificiose crematū: extrahif ab igne claȝ malliabile ɀ tractabile ad moduȝ argenti: ad maxima firmacula facienda. Deniqȝ sine ar gento non potest fieri deauratio: cunqȝ argē. tum non consolidetur argento medio argen to: hoc videtur bene fieri cum argento viuo.

Operationes.

A ¶ Constā. in. li. gra. Argentuȝ viuum ca. est in. iiij. gra. ɀ hu. Pediculos capitis occidit ɀ reptilia omnia cum litargiro ɀ aceto ɀ oleo.
B ¶ Fitqȝ bonum ad curandū scabiē. Fit ētm
C guētū ad pustulas optimū. ¶ Pla. Argen tum viuū hȝ virtutē dissoluēdi ɀ penetrandī farinā lupinoȝ amaroȝ: decoquitur in aceto fortissimo vsqȝ ad spissitudinē: ɀ argēti viui ex tincti facta commixtione: caput patiētis exabū dātia pediculoȝ perungif per discriminalia.
D ¶ Extinguif aūt vel cū saliua: vel fricatur cū cinere ɀ saliua. Aut cū capillis ɀ saliua. Aut cū puluere ossis sepie ɀ saliua: melius autē dē extingui: cū alteri pōt admisceri: nisi. n. sic ex tinguitur: ipsius ad aliud non fit admixtio.
E ¶ Ysi. Argētū viuū potui datū interficit cau
F sa ponderis. ¶ Item Dyas. dicit ꝙ argentū viuū bibenti mortē tribuit: euadere tamē po terit. Qui hoc biberit caprinum lac bibendo ac se mouendo: vel etiam bibendo vinum ad dito absinthio synapi vel ysopo. Cuicunqȝ membro adheret ipsum percutit ɀ corrodit.
G ¶ Aui. argentum viuum sublimatum inter ficit propter vehementem incisionem: ɀ eius cura fortis est bibere lac ɀ vomere. Sed Ga lienus dicit hoc se expertum non fuisse.
H ¶ Scio ꝙ quidā bibit argentum viuū in esta te: dum agitaretur siti ex vitro arto: putans se vinū bibere: ɀ duabus horis effluxis ipsum reddidit anus in peluim: ɀ nihil nocuit.
¶ Dicunt enim quidam ꝙ extinctum interfi cit: quia quicquid ei obuiat sua grauitate cor rodit. Interficit etiam murem. I
¶ Et ex eius fumo fugiunt vermes ɀ serpen tes venenosi. ¶ Item vapor eius facit ac cidere paralisim tremorem. Fumus eius de struit visum ɀ auditum. Et facit oris fetorem cum trāsit per ipsum: quare caueat qui vtaf. K L

Capitulum. xxij.

Arsenicū. Ysi. li. xix. Arsenicū qō la tine ob colorē auripigmētū dē. Col ligitur in ponto ex auraria materia: vbi ɀ sandaraca optimū est qō in aureū colo rē trāsit: purū ɀ fusili gracili venarū discursu. Quod vero pallidi⁹ aut sandarace simile est deterius iudicaf. Est ɀ tertiū genus squamo sum quo miscecur aureus color. His eoȝ est vt sandarice sed acrior. ¶ Pli. li. xxxiiij. Ar senicum est ex eadē materia que ɀ sandaraca. Quod ex eo optimum est coloris etiā in auro excellētis. Ex lib. de aluminibus ɀ salibus. Arsenicum est calidum ɀ hu. ɀ est diuersi ge neris: scȝ rubeum: citrinum ɀ laminosuȝ. Est arsenicū simile sulphure in multis operibus.

Operationes.

¶ Aui. Aliud est albuȝ: aliud rubeum aliud citrinuȝ: omnia putrefactiua sunt ɀ mordica tiua. Est autem calidum in. iij. sic. in. ij. A
¶ Pilos abradit ɀ alopicie cū gūmi pini cō uenit. ¶ Emplastrū cū eo fit supvulnera. Cū B C

adipe ⁊ oleo ɜuenit scabiei ⁊ sahaphat humi de ⁊ putredini: ⁊ abstergit ⁊ adurit cutem.

D ¶ Assumit ad tussiȝ antiquã ⁊ sputũ saniei ⁊ sanguinis. Et qñ ponit in pillulis ad asma.

E ¶ Miscetur autem cum oleo rosato ad bothor ⁊ emorroidas. Quod autem ex eo sublimatum est interficit. Et ex rubeo quidem melius est quod est puluerizabile.

F ¶ Dyas. Arsenicuȝ nascit in metallis vbi ⁊ sandaraca. Assat at̃ in testa: donec mutet coloreȝ: ⁊ reponit. Uirtus ei stiptica est: cũ calce viua mixtum ⁊ corpore illinitum tollit pilos.

Capitulum. xxiij.

Alagius ⁊ berillus. Arnol. Balagius est gemma russa perlucentis nature: degenerans a carbunculo: ipsius ac virtutibus omnibus debilibus in eo remissis.

b

¶ Ysi. Berillus in india gignitur viriditate similis smaragdo: sed cum pallore. Politur autem ab indis in sex angulas formas: vt hebetudo coloris repercussione angulorum excitetur. Aliter politus non habet fulgorem. Genera eius sunt nouem. Helymandus in cronicis libro. x. Berillus est coloris violacei vel aque marine.

Operationes.

A ¶ Iuba scripsit q̃ coniugij dat amorẽ. Et portantem se magnificat. Dexteram stringentis adurit.

B ¶ Aqua in qua iacet pota: valet infirmis oculis: tollit victus ⁊ suspiria: ⁊ cunctis epaticis fertur curare dolores.

C ¶ Arnol. Berillus ẽ lapis cuius color ẽ pallidus vt limpha: forma eius est sexagona. Cumq̃ȝ genera eius sunt nouem: qui magis palleter est melior.

D ¶ Uirtus eius est ɜ hostiũ pericula: contra pigriciam: oculos humidos sanat gestantem adurit. Si oculo solis opponitur ac rotundatur: ignem accendit.

E ¶ Dya. Berillus lapis lucidus est ⁊ clarus oleo similis: sculpitur locusta marina ac sub geminis pedibus eius cornuta: ac sub gẽma ponitur herba seuina modico auro inclusa: gestata amorem coniugij facit. Aqua in qua nussa est pota: ad oculorum vitia valet: ⁊ ad omnem valitudinem.

Capitulum. xxiiij.

Ezaar: vel lapis liberans a venenis arabice bager bezaar. ¶ Sera. lib. ag. ca. bager bezaar est nomẽ psicuȝ ⁊ est expellens nocumentũ: ⁊ hoc nomen cadit super duo. Unum est quod cadit super omnem medicinam conuenientem alicui veneno: eo q̃ resistit virtuti eius ⁊ expellit nocumẽtũ eius propter proprietatẽ que est in eo.

b

¶ Rasis. Bezaar est lapis citrinus mollis non habens saporem. Unde lapis est vergens ad citrinitatem ⁊ albedineȝ: habens colorem vini: ⁊ est leuis splendens sicut lumen.

Operationes.

A ¶ Sera. Lapis bezaar conuenit venis: ⁊ qñ bibit ex eo põdus. xij. granorum ordei: aut linimentuȝ fit cũ eo super locũ morsus liberat naturaȝ a morte ⁊ expellit venenũ p sudorẽ: ideo pestilẽtico valet.

B ¶ Et qñ ponit lapis in ãnulo: ⁊ ponit in ore ipsius qui sumpsit venenũ: ⁊

fugit ad

fugit ad aliquantulum conuenit ei.

C ¶ Et qñ tangitur cũ illo aculeus scorpionis probibet ab eo postmodũ potẽtiã pungendi.

D ¶ Et si teritur de eo pondus duorum grano rum ordei dissoluitur in aqua ⁊ ponitur in ore serpentis suffocat eum statim ⁊ occidit.

E ¶ Idẽ auc. Rasis. Et ego vidi i ipso sufficiẽ tiã ad auferendũ nocumentũ: ⁊ erit lapis ille quẽ vidi vergẽs ad citrinitatẽ ⁊ albedinẽ hñs colorẽ vini: ⁊ cũ h erat leuis splẽdẽs sic lumẽ.

F ¶ Etiam vidi in eodem sufficientiam illam quam non vidi in alia medicina simplici: im mo etiã quod non vidi in tyriacis cõpositis.

G ¶ Idem Rasis. Uidi lapidẽ bezaar filij ama mari custoditoris legis dei: ⁊ est verum ꝙ ip se emit hunc lapidem: ⁊ dedit pro precio ipsi us palatium cordube in principio genere.

Capitulum. xxv.

Belliculi marini latle. Arabice afsor.

b Pã. c. xciij. Belliculi marini sũt q̃si vmblici bolis ẽm figuram: ⁊ sunt lapi des parui ⁊ albi q inueniunẽ in ripis marinis coherẽtes sicut dentales: sunt frigidi ⁊ sicci: sed eorum excessus ab auctoribus nõ determina tur: ponunẽ in vnguẽtis ad faciẽ clarificãdã.

Operationes.

A ¶ Puluis eorum subtilissimus resoluatur cum axungia gallinacea prius resoluta: ⁊ fiat vn guentum pro facie abstergenda: ponuntur in antidotario Galieni in vnguento citrino: qđ interpretatur vnguentum de citro.

Capitulum. xxvj.

Bolus armenus. Aui. li. ij. c. de luto

b armeno. Lutum armenum: siue bo lus armenum est rubeum: declinans ad citrinitatem notum: frigi. est in. i. gra. sic. in. ij. Et est quedam vena terre que precipue in armenia inuenitur. Unde habet virtutem constringendi. Est autem eligendũ quod sub rubeum est ẽm omnes partes: non habens co lores distinctos: aliquantulum fragile.

¶ Sera. Carnamenum. i. lutum armenum: ⁊ est in gimbar: color eius est vltra croceita tem ad rubedinem tendens: ⁊ teritur cito si cut teritur calx: ⁊ est lene sine lapide. Uirtus eius est que desiccat desiccatione forti.

Operationes.

¶ Aui. Lutum armenum retinet sanguinẽ: quoniam exsiccatio eius est vltimo. A

¶ Et confert apostematibus pestilẽtialibus bibitum ⁊ linitũ: ⁊ probibet ambulationẽ pu tredinis mẽbrorum: ⁊ mirabile est in re vulnerum. B

¶ Et probibet catarrum: ⁊ cõfert colericis. C

¶ Et ẽ bonũ sputo sanguinis ptisici ppca qz desiccat vlcus pulmonis: ⁊ est cura stricture anhelit⁹ ex cattarris. Et ẽ bonũ vlceribus ite stinorum: ⁊ solutioni: ⁊ fluxui sanguis matricis. D

¶ Et confert febribus ethicis ⁊ pestilentiali bus proprie: ⁊ plures quidem iam sanati sunt ex pestilentia magna propter consuetudinem bibendi ipsum cum vino subtili. E

¶ Et si bibitur in febre pestilentie necessari um est vinũ perducat ipsum ad cor: ⁊ misce atur vinum illud cum aqua rosarum. F

Capitulum. xxvij.

Borax. Lapis borax fm Alb. a quo
b dam genere bufonis nominaẗ: qđ sic
dr: qđ ipsum in capite portat. Et est duorꝫ generũ: vnũ albũ aliquantulũ fuscũ: ⁊ alterũ si viuo adhuc palpitante bufone extrabitur: in medio hꝫ oculum ceruleũ: ⁊ tēporibus nostris extractus fuit vnꝰ de bufone paruus viridis: aliquos etiaꝫ vidimus bufones habentes depictos in se de hoc genere dicebantur vulgariter autem cropodine dicunẗ.

Operationes.

A ¶ Al. Sordes purgaẗ itestioꝝ ⁊ supfluitates
B ¶ Arnol. Nose lapis. i. lapis borax est cuius duo sunt genera: vnũ subalbiduꝫ: ⁊ aliud va
C rium. ¶ De bufonis capite trahũtur anteq̃
D bibat vel aquã tãgat. ¶ Et forte in eis qñqꝫ apparet forma bufonis cũ pedibus sparsis. Hic lapis valꝫ ꝫ morsus reptiliũ: ⁊ ꝫ venenũ

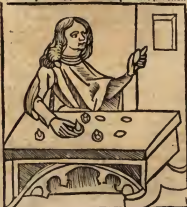

Capitulum. xxviij.

Callaica: Carcedonius: ⁊ calcophanus. ¶ Ysi. Callaica est gē
c ma colore viridis ⁊ pallēs ac nimis crassa nihil iocũdius decēs qꝫ auro: vñ ⁊ appellata. Nascitur in India vel Germania in rupibus gelidis: oculi modo exuberãs. ¶ Ex li. de na. re. Carcedonius in ethyopia nascitur: velut ignis lucet: sed pallentis specieꝫ retinet. Semper ita qꝫ detentus pallore. Colorem habet mediũ inter iacinctum ⁊ berillum. Qui si pertusus sit ⁊ collo vel digito feraẗ: causas vincere perhibetur. Huius species tres esse dicuntur.

Operationes.

¶ Arnold. Calcophanus est gemma nigra sed eris tinnituꝫ reddit si lapide fuerit illisa. A
¶ Arnol. Calcophanos nigri coloris: lapis clarificat vocem: prohibet raucedinem. B
¶ Ex lib. de na. re. Calcophanus sonorus ac dulcis instar eris. C
¶ Si ferro vel ere percutiatur vocē quoqꝫ sonoraꝫ ac dulcē reddit si porteẗ ab hoĩe casto. D

Capitulum. xxix.

Carbũculus. Ex li. de na. re. Carbũ
c culus est lapis oĩm p̃ciosissimus atqꝫ carissimus: ⁊ oĩum lapiduꝫ perhibeẗ virtutibus preditus. Huius color igneus est ⁊ nocte magis q̃ diu lucet. Nam die obscuratur: nocte vero tãtũ refulget vt circa se noctē quasi ĩ diē vertat. ¶ Ex lapidario. Ardētes supat gēmas carbũculꝰ oēs: nã velut ignitos radios

tos radios iacit vndiqꝫ carbo. Huius nec te nebre pñt extiguere lucē. Qui flāmas vibrās oculis mittat aspiciētē.

Operationes.

A ¶ Arnol. Carbūculus est gēma rubicūdissi ma in obscuro ꝛ ī tenebris lucēsvt carbo. Co lore virtutibusqꝫ supat oēs gēmas ardētes. Sola enim hꝫ oēs que in ipsis sunt virtutes. Suntqꝫ preter illā duodecim spēs minus ea

B vtiles. ¶ Ysi. Carbūculi genera sunt duode cim: sed prestātiores qui videnꝫ fulgere ac ve

C lut ignē effūdere. ¶ Et dicit Alured⁹ ꝙ ē si gillū lapidū. Alij vero qꝫ carbūculus pōt im primere figurā suā omni alij lapidi: ꝛ nō cō.

Capitulum.xxx.

Alx. Ysi. Calx viua dr: qꝫ duꝫ tactu

c frigida sit occultū ignē intus hꝫ: vnde ꝛ aqua perfusa statim latēs ignis erū pit: natura eius mira facit. Nā aquis accēdi tur quibus solet ignis extingui. Usus eius ē structuris fabrice necessarius. Nā lapis lapi di non pōt adherere fortius: nisi calce coniun ctus: ꝛ calx quidē e lapide albo ꝛ duro melior est structuris. Ex molli vero tincturis vtilis.

Operationes.

A ¶ Aui. in. ij. cañ. Calx est cinis corporū lapi dosorū. Illa quidē quā aqua nō tetigit: ꝛ il la quā aqua tetigit cū remanēt extincta duo bus die. aut tribus tūc nō adurit: sed tñ cale

B facit. ¶ Et abluta qdē dicta est ꝛ exsiccatiua

C sine mordicatione. ¶ Calx vero bibita cū ole

D is fit maturatiua. ¶ Calx fluxum sanguinis abscindit: carnē additā corrodit: ꝛ abluta cō solidat: ignis adustioni confert. ¶ Constan. E

Calx est ca. ꝛ sic. in. iuj. gra. Quem mixta se ro ꝛ oleo pustulas ꝛ apostemata putrida ha bentes iuuat vlceraqꝫ ꝛ incisionem solidat.

¶ Rasi in Alman. Calx ca. est adurit: ꝛ car F nem superfluam corrodit: fluxum sanguinis cōstringit: que cū lauaꝫ adustiōi ignis cōfert.

Capitulum.xxxj.

c Aristeū ꝛ Numidic⁹. Ysi. Caristeū viride optimū: qđ nomē ab aspectu hꝫ: eo ꝙ gratū sit bis ꝗ gēmas sculpūt. Ei⁹ n. viriditas reficit oculos. ¶ Idē. Numidicū marmor nuidia mittit: qđ cutē cotē succū di mittis croco silēs vñ ꝛ nomē accepit. nō crustī sꝫ ī massa ꝛ limiū vsui aptū. Lessriā a calor ci neris appellaꝫ cui⁹ alligatio ꝯ spētes laudaꝫ.

Capitulum.xxxij.

c Alefarios et corantieas vel corauium Alb. Lapis calcefarios siue calcofanos et est niger.

Operationes.

A ¶ Virtus eius est vocē clarificare et raucedi
B nem mederi ¶ Idē Alb. Lapis corānticas est lapis cristallo similis: infecto colore ceruleo: qui dr cadere aliqñ de nube cū tonitruo et inuenitur in graya et hyspania: sȝ hyspanius ē
C candens vt ignis. ¶ Prouocat dulces somnos: et ad prelia et causas vinecdas: et ꝯ periculū tonitrui dr opari. Hoc siliter ait Euax.

Capitulum.xxxiij.

c Elidonius. Dyas. Celidonius inuenit in vētribus hyrūdinū. Cuius genera sunt duo: niger et ruffus: q̄ colligūt captis pullis hyrūdinū: et scissis eoꝝ vētribꝰ inuenit.

Operationes.

A Alb. Ruffus inuolutus pāno lineo vel corio vitulino et sub sinistra assela gestatus: dr valere cōtra insaniā et antiquos lāguores et lunaticaȝ passionē et epilētiaȝ eodē modo portatus.
B ¶ Enax autē dicit ꝙ facundū gratum et placentem reddit gestantem se. Niger autem vt Joseph dicit ꝯtra nociuos humores et febres et iras operatur. Et lotus aqua sanat oculos.
C ¶ Sunt aūt hij lapides pui valde. Et tales iā vidimus p socios nr̄os de stō hyrūdinū extractos de mense Augusto: tunc.n. extracti magis valere dicuntur: vt frequenter autem duo simul in vna hyrundine inueniuntur.
¶ Dyasco. Ruffus enim sanat lunaticos et D languidos et insanos in panno mundo ligatus: et in sinistro brachio egroti circumligatus: preterea facit gratissimos portātes se facundos et amabiles et idoneos.
¶ Niger gestatus similiter optimum finem E imponit: ad omnes iras regum et dominorū idoneus est. ¶ Nasqui cum habuerit omni F bus placebit et ad arbitrium suū cuncta perducet. ¶ Sed qui dolent oculi teritur cum G aqua et inunguntur et sanabuntur. ¶ Sed cū H tollūtur lapides cauendum ne pater aut mater propesit: q2 meliorē effectum habebūt.

Capitulum.xxxiiij.

c Elonites et cymedia. Ysi. Celonites est lapis purpurei varijsq3 coloris. Hunc testudo mittit et diuinatorem illū facit. Qui hunc sub lingua gestauerit: at hec virtus ipsi tātūmodo die inest: cū luna primo accēsa crescēs est. ¶ Menoytes in vltimo descendente sic vult Aaron de virtutibus lapidū. Nec hic lapis ab igne corrūpit.

Operationes.

¶ Celonites est indice testudinis oculus va- A rius et purpureus: hoc magi imposito lingue fingunt futura pnūciare. ¶ Ex lapidario. B
Indica testudo lapidem mittit celonitem.
Gratum purpureo varioq3 colore nitentem.
Quem sub lingua loto si quisꝙ gesserit ore.
Posse magi credunt hunc diuinare futura.
Orto mane die sextam duntaxat ad horas.
Tempore quo lune succrescere cernit orbis.

Sed luna

Sed luna prima lapidis predicti potestas.
Totius fertur spacio durare dici.
Quinte post decimam cōcordāt tēpore lune.
At detrimenti maris in tempore toto.
Ante diem tm̄ lapidi manet illa potestas.
Est etiam nulli lapis hic obnoxius igni.

C ¶ Idem. Ysid. Cymedia est gemma que inuenitur in cerebro piscis eius nominis candida ꝛ elonga: his presagire dicuntur magi signa tranquillitatis ꝛ tempestatis.

Capitulum. xxxv.

c Erusa Plat. Cerusa flos plumbi est ꝛ est fri. ꝛ sic. in. ij. gra. Hanc qui faciunt sepius incurrunt apoplexiaꝫ: epilentiam: paralysim: artericam: propter frigiditatem aceti dissoluentem ꝛ mortificantem.

Operationes.

A ¶ Habet aūt cerusa virtuteꝫ mūdificādi vel extergēdi supfluitates: vñ q̄dā mulieres abluta facie puluerē ceruse tenuissime supadducūt

B ¶ Alie vero: qꝛ cerusa aliquātulū sicca est ꝯficiūt eā in aqua rosaꝝ ꝛ exponūt soli: maxime in estate qua ꝯsumpta aliā apponūt: ꝛ hoc faciuut donec fit albissima: ꝛ aliquātulū aromatica: postea formāt ī pillulas ꝛ faciei apponūt

C ¶ Nota qui longo tempore vtuntur adbibitione ceruse dolorem dentium incurrunt: ꝛ putredinem orisqꝫ fetorem.

D ¶ Aui. in. ij. cañ. Cerusa est cinis plumbi: ponitur in emplastris ꝛ vlcera replet ac generat in eis carnem: ꝛ corrodit carnem malam.

E ¶ Cōfert botbor oculi. Lenificat apostemata frigida ꝛ dura. Fit auteꝫ cerusa qñqꝫ cuꝫ aceto: qñqꝫ cū salibus: ꝛ est fri. ꝛ sic. in. ij. gra.

F ¶ Que atem cuꝫ aceto fit vehementioris est subtiliationis.

G ¶ Est etiam ex medicinis que conueniunt ani fissuris est iterum ex venenis.

Capitulum. xxxvj.

c Risolectrus ꝛ crisocolla. Ysi. Crisolectrus est lapis auro similis: sed in colorem electri vergens: matutino tm̄ aspectu iocundius: ignium rapacissimus: ꝛ si iuxta fuerit celerrime ardescēs. ¶ Arist. Crisolectrus ignem trahit: ꝛ ex eius natura est ꝙ ab igne cito comburitur. ¶ Arnol. Crisolectrus gemma est aurei coloris: ab igne cito inflāmabilis: visu pulcherrimus est in horis matutinis: in alijs vero per oīa dissimilis.

Operationes.

A ¶ Plini. Crisolectrum collo alligatum medetur febribus. Tritum vero cum melle atqꝫ rosaceo aurium vitijs medetur.

B ¶ Et si cū melle attico ꝯteratur oculoꝝ ēt obscuritati: stomachiqꝫ vitijs medeꝛ: vel ꝑ se farina ei⁹ sumpta: vel cū mastice ex aqua pota.

C ¶ Ex lapidario. Esse crisolectrus similis describitur auro. Cuius ad electruꝫ color inclinare vꝛ. Hic matutinis visu iocūdior horis.

D ¶ Cuius materies rapidissima dicꝛ ignis. Nam cito vicino correptus flagrat ab igne.

E ¶ Ysido. Crisocolla est gemma que gignitur in India: vbi formice aurum eruunt.

F ¶ Est aūt auro similis: hꝫ naturā magnetis nisi ꝙ aurū augere tradiꝛ: vnde ꝛ nuncupaꝛ.

Capitulum. xxxvij.

c Risoprassus ꝛ crisopassios. Alb. Cri
soprassus est lapis qui ab india venit:
ꝛ raro inuenitur propter qð ꝛ carioꝛ
extimat: in coloꝛe ēt est quasi sit ex succo poꝛri
vel prassij coagulato: hñs ēt auri guttas: pp
qð ꝛ tale nomē accepit: qꝛ criso aurū sonat in
greco prassium .i. viride viriditate poꝛri. Ari
ꝟ. Marubij folia sunt prassia prassaqꝫ poꝛri
Idē. Crisopassios ē gēma ab ethiopia veniēs

Operationes.

A ¶ Alb. Crissop̄ssos vires hꝫ lapidis prassij ēt
B ad oēs coꝛdis passiones efficax repit. ¶ Idē.
Crisoprassios dr̄ lucere i tenebris: ꝛ euanesce
re luīe supueniēte: ita ꝗ coloꝛē nō retinet quē
C hꝫ in obscuro. ¶ Et fit in ipso ƀꝫ diuersitatē
lumīs ꝛ tenebraꝝ reciprocatio coloꝝ velut in
D q̄rcu putrefacta ꝛ noctiluca. ¶ Et de oībus
his in li. de aīali. dedimus rōnē pfectā ꝛ vide.

Capitulum. xxxviij.

c Risolitus ꝛ crisolāsis. Dyas. Criso
litus lapis lucidissimus est: ꝛ similis
auro. Alb. Lapis crisolitus est in co
loꝛe habens tenuem viriditatem lucidam in
qua ad oculum solis micat vt stella aurea: ꝛ
non est rarus. ¶ Ysi. Crisolansis est gemma
ex auro ꝛ igne vocata: die si quidē est aurea:
ꝛ noctu ignea. Hanc gignit ethyopia.

Operationes.

¶ Alb. Dicit ꝗ crisolitus spūalia cōfoꝛtat: A
pꝛopter qð tritus asmaticis datur. Fert ēt ꝗ
perfoꝛatus ꝛ setis asini in foꝛamine repletus
ac sinistro bꝛachio alligatus fugat tumoꝛes
melancolicos pessimos: ꝛ hoc dicitur in phisi
cis ligaturis. ¶ In auro etiā positus ꝛ gesta B
tus fugat fantasmata. ¶ Et dicūt qdā ipsuꝫ C
stulticiā pellere: ꝛ sapiam adducere. ¶ Dya. D
Hic applicatus (vicꝫ crisolitus) rasure auri
filateriū est ꝛ tu tm̄ aduersus nocturnos timo
res. Pertusus ꝛ traiectus cuꝫ setis asini ꝛ in
bꝛachio sinistro ligatus oīa demonia vincit.

Capitulum. xxxix.

c Ristallus. Alb. Lapis cristallus q
aliqñ fit ex frigoꝛe: aliqñ aūt ex niue:
sicut sepe experti fuimus: ꝛ in germa-
nia vbi multi inueniūt. Vterqꝫ āt modus ge
neratiōis facilis ex supioꝛib᷒ erat māifestus.

Operationes.

Hic lapis frigidus oculo solis opposit᷒ ignē A
eijcit: si calidus sit hoc perficere nō pōt. Hu-
ius ratio

fus ratio posita est in libro de proprietatibus
B elementarum et planetarum. ¶ Et dicitur etiam sitim restringere sub lingua positus et expertum est quod tritus cum melle mixtus acceptus a mulie
C ribus repleat ubera lacte. ¶ Ex li. de na.re. Cristallus lapis est ex glacie induratus.
D ¶ Solinus tamen in aliquibus mundi partibus hunc inueniri dicit ubi nunquam gelu vel glacies
E fuit. ¶ Dyasco. Cristallus vires habet stipticas: dederunt hunc ad generandum lac.

Capitulum. xl.

Jnnabar. Pan.ca.clxiij. Cinnabar
C latine. Grece fercog. Arabice afreg vel zeinzifar. Cinnabar.i.cinabaruz. Et fit ex sulphure et argento viuo: et est rubei coloris. Sera.lib.ag.ca.afreg siue afrengi.i. cinnabarum: fit ex plumbo quando ponitur in igne: et inflamatur: et fit rubeuz. Similiter fit ex cerusa combusta in hunc modum accipitur et ponitur in concauo vase mundo et ponitur sup ignem et mouetur donec rubescat: et fit velut auri pigmentuz rubeum. Et quidam nominant hoc sandix.

Operationes

A ¶ Gal. Quando comburitur plumbum vel cerusa mutatur: et fit afregi: et est res subtilior
B eo: sed non ita sedatiua. ¶ Idem auc. Lachimdi. Et accidit libenti afreg sicut illi qui bibit litargium: omnes isti sunt species cinnabari.
C ¶ Dyasco. Uirtus est illi similis lapidi ematites: denique constringit vehementer: et ideo sanguinis fluorem abstinet: combustionibus et pustulis opitulatur cerotis additur: utiliter etiam confectionibus colliriorum miscetur.

Capitulum. xli.

Jnis. Actor. Cinis ex predictis cor
C poribus vestis relinquitur: et est substantia terrena quidem arida et compacta: in quam corpus solidum per ignem resolutum humore consumpto redigitur. Unde ex grandi corpore propter consumptionem materie modicus cinis efficitur: despecti coloris est.

Operationes

¶ Ei quatuor partes habet minutissimas: leui fla- A
tu agitabilis est: ad multa tamen perutilis.
¶ Cinere namque primo quidem ignis ipse regitur ut B
conseruetur. ¶ Cinere pelles depilantur: et quodam- C
modo innouantur. ¶ Cinis etiam pro alumine po- D
nitur in tincturis pannorum. In ecclesia dedicanda alphabetum in cinere scribitur. In capite ieiunij cinis ad memoriam mortalitatis nostre in capitibus nostris ponitur. ¶ Ex aqua cineri admix- E
ta fit lixiuium quo capita abluuntur. ¶ Cinis su- F
pra sanguisugam proiectus sanguinem quem fure rat euomere facit. In medicis quoque tam cinis quam lixiuium proficit. ¶ Aui.in.ij.can. Cinis ois G
naturam habet abstersiuam: exsiccatiuam: diuersificatur tamen et ablutio minuit eius abstersionem: et acquirit ei glutiuationes et exsiccationes sine mordicatione
¶ Aqua vero cineris ingreditur in medici- H
nis putrefactientibus: et earum fortiores sunt.
¶ Aqua cineris ficus et lacticinij: plus enim I
abstergit et siccat quam cetere. ¶ Cinis autem ligno K
rum stipticorum ut quercus et reliquorum retinet sanguinem. ¶ Dyas. Lixiuium est cinere quer- L
cus ad usum medicine efficacissimus est: et bo minibus et pecoribus que densione pulmonis

vexantur: ⁊ quibus aliqua res venenata obſi
ſtit. Bibita nanqȝ ſtatim ſalutem affert.
M ¶ Utilis ẽt eſt in vulneribus humectis: ⁊ in
fiſtulis: ⁊ ad vulnera difficilia ad ſanandum
N ⁊ calloſa longi temporis ſordida. ¶ Quoti-
die ergo lauande ſunt: ⁊ ſic apto medicami-
ne ſananda: quia virtus lixiuij non ſanat: ſed
ad ſanitatem vulnera diſponit.

Capitulum. cxlij.

Corallus. Ex li. de na. re. Corallus ẽ
c lapis rubeus valde: figurã habens vt
cornu cerui: vel vt herbe radix cum
multis radicibus. Nec miruȝ qñ herba fuit
in mari primũ. Hic fulminibus ⁊ tẽpeſtatib⁹
reſiſtit. Unde antiq lapidẽ huiuſmodi cõfra
ctuȝ cũ ſeminibus in agro iacebãt: aut in ar-
boribus ſuſpẽdebãt: vt grãdinũ picula nõ ſẽ
tirẽt. Demõibus quoqȝ terribilis ẽ; ⁊ h forte
q: freqñter ramoꝝ ei⁹ extẽſio modũ crucis hȝ

Operationes.

A ¶ Aui. in. ij. can. Corallus eſt frigidus in. j.
gra. ſic. in. ij. Stipticus eſt ⁊ vehementer pro
B hibet fluxum ſanguinis. ¶ Carnem additaȝ
abſcindit: confortat oculuȝ abſtrahendo ⁊ ex
C ſiccãdo humiditates fixas in eo. ¶ Et eſt pre
cipue quod aduſtum eſt ⁊ ablutuȝ conueniẽs
lachrymis. Ueſtigia quoqȝ vlcerũ abſtergit:
confert apoſtematibus inteſtinorũ ⁊ ſplenis:
retinet ſputum ſanguinis. Naſcitur in mari
bus que ſunt in affrica: ⁊ alius quidẽ rubeus
D eſt: alius niger: alius albus. ¶ Dolorẽ ſtoma
chi remouet ac prohibet ſuper os eius dire-
E cte ſuſpenſus. ¶ Et ideo collis pueroꝝ appẽ
ditur. Dicitur autem ꝙ ſi teratur ⁊ implean
tur ex eo concauitates infirmoruȝ dentiũ era
dicat eos: ⁊ eſt ſummus in confortatione gin-
giuarum. ¶ Confert etiam ſputo ſanguinis F
⁊ eius fluxui: proprieqȝ rubeus: ⁊ oſbus egri-
tudibus ſtomachi. ¶ Arnol. Corallus a ma G
ri trahitur ſicut ramuſculus: ⁊ valet contra
quemlibet fluxum ſanguinis ⁊ epilentiam.
¶ Et contra vana monſtra collo ſuſpenſus. H
¶ Et valet etiam contra tempeſtates ⁊ gran I
dines agris aſperſus: multiplicat fructus.

Capitulum. cxliij.

Corneolus. Ex li. de na. re. Corneo-
c lus: vel ſm quoſdam cornelus eſt la
pis rubeus perlucidus ſȝ obſcuri co
loris inciſi carne ſimilis. Horũ lapidum mul
titudinem filij iſrael in deſerto ſculpſiſſe di-
cuntur: quoruȝ ſculptura tam ſubtilis acumi
nis comprobatur: vt nullus poſteriorum hu
iuſmodi operis imitationem audeat attem-
ptare: nec dubium ꝙ ſm efficacias ⁊ virtutes
gemmarum ſculpebantur ymagines figura
rum. ¶ Alber. in lapidario ſuo. Corneolus:
quem quidam cornelium vocant: lapis eſt co
loris carnei: hoc eſt rubei obſcuri ſicut carnis
lotura. Hic apud rhenum fluuium inueni-
tur frequentiſſime: ⁊ eſt valde rubeus: colorẽ
hñs fere ſicut miniũ: ⁊ qñ poliẽ multuȝ nitet.

Operationes.

¶ Expertum eſt ꝙ ſtringit ſanguinem: ⁊ pre A
cipue menſtruorum ⁊ emorroidarum: fertur
etiam iras mitigare. ¶ Sera. Uirtus iſtius B
lapidis eſt ꝙ quando defertur in anulo repri-
mit iracũdiã

mit iracundiam ꝛ causam litis ante iudicez.
C ¶Et reprimit fluxuz sanguinis: vndecunqꝫ exeat proprie ꝛ sanguinis menstrui.
D ¶Et qñ fit ex eo dentifrigium abstergit sordes dẽtiũ ꝛ dealbat eos: ꝛ facit eos pulchros.

Capitulum.xliiij.

c Ochilium. Pan.ca.cccccxxi. Lapis conchilij. Hoc vocabulum ponitur in quodam electuario. Auic. quod est contra vicium lapidis: ꝛ quidam dicunt ꝙ est coclea marina: que dicitur conchilium: ꝛ quidam dicũt ꝙ est coclea climaciarum: ſm veritatem lapis est coclea porphire marine: ꝛ est conchilium marinum purpureum.

Capitulum.xlv.

c Os grece. Arabice hager almaseni siue amẽsen. Latine lapis quo acuit ferrũ vel olearia. Sera.li.ag.c. Hager almaseni est lapis quo acuitur ferrum.

Operationes.

¶Fricatio almaseni que accipitur ex lapide qui dicitur ysachsen: prohibent augmentari mammillas puellaruz ante tempus: ꝛ testiculos puerorum: ꝛ est qꝛ virtus eius infrigidat. A
¶Et idem auc. Dyas. Quando acuitur super ipsum ferrum aliquod ꝛ linitur ꝙ aggregatur super alopiciam: facit in ea nasci pilos. B
¶Et liniuntur cum eo mammille puellaruz ꝛ testiculi puerorum: ꝛ prohibet eos augeri. C
¶Et conuenit apatibus eoruz amborũ: ꝛ qñ sumit in potu cũ aceto cõuenit dolori splenis ꝛ epilentie: ꝛ fricatio eius conuenit alopicie. D
¶Ubi sciendum ꝙ iste lapis vocatur similiter cos ocularia: qꝛ in ea fricãtur syeff. oculorum. Uel cos olearia: qꝛ acuuntur in ea instrumenta ferrea: aspergitur super ipsa oleũ. E

Capitulum.xlvj.

c Uprũ. Ex li. de na. re. Cuprum siue es: est eiusdez duriciei cũ argento: ꝛ eiusdez liquationis. Hoc excepto ꝙ est rubei coloris. Es nulla rubigine corrũpit: fetorẽ hꝫ ꝛ tñ dulce sonat. ¶Phus. Es siue cuprũ sonoruz est ꝛ vocale: natura calidũ: sonus eius per se rudis est admixtuz vero stãno vel argẽto vel auro validũ est valde: dulcẽqꝫ tinnitũ hꝫ. Tinnit aũt ceteris metallis: sed vexat auditũ: nisi stanno cõmodius tẽperet. Et vsile qdẽ est: ꝛ in omne artificiuz ductile: sed

cum labore ꝛ moderamine verberātis nunꝗ̄
vero sic purgari potest quin facile contrabat
corruptelam. Durat tñ in annos plurimos.

Operationes.

A ¶ Ysi. Es autez a splendore aeris dr: sicut ꝛ
aurum ꝛ argentū. Apud antiquos prior eris
B vsus ꝙ̄ ferri cognitus est. ¶ Ere quippe pri-
mi proscindebāt terrā ꝛ certamina belli gere
C bant: eratqꝫ in precio es magis. ¶ Aurū ve-
ro ꝛ argētū pp inutilitatē ꝛ reijciebant. Nūc
aūt viceuersa iacꝫ es ꝛ auꝝ sūmo cessit honore
D ¶ Inter oia vero metalla es vocalissimuꝫ est
ꝛ maxime potestatia. Ex eo ꝛ enea lamia fiūt

Capitulum. xlvij.

D Raconites. Alb. Draconites est la-
pis a capite draconis extractus: ꝛ fer
tur ab oriente vbi sunt dracones ma-
gni. Uirtus ei efficax sicut lapidis qui voca-
tur borax: quādo de dracone extrabitur ad-
buc viuo palpitante. Insidiantur autem dra
conibus dormientis. Et subito scisso corpore
draconis adbuc palpitante euellunt lapidez.

Operationes.

A ¶ Alb. in mirabilibus dicit ꝙ draconites de
uincuntur inimici: contra venena valet si de
vino extrabatur ꝛ debet ferri in sinistro bra-
chio. Anime enim actibus multa confert.
Dis etiam superfluitatibus que generantur
ī animalibus ꝛ mortis corruptio. Alterat ea
qñ naturali morte corruptis bumoribus mo
riūt: ꝛ qñ mortua vl̃ corrupta occisa iacuerūt
B ¶ Ego aūt in partibus alemanie in Sueuia
vidi lapidē super quem cōuenerāt plus ꝙ̄. x.
serpētes inter mōtes ī quodā prato: ꝛ cū trāsi
tum facerent: inde dñs terre milites euagina
tis gladijs sciderūt serpētes in multa frusta:
ꝛ in fundo tñ quidā magnus iacuit serpēs in
multas ptes incisus: ꝛ sub capite serpētis in-
uentus est lapis niger formatus vt piramis
abscissa nō perlucidus in circuitu coloris pal-
lidi pulcberrimū babens descriptum serpen-
tez. Et bunc lapidem ab vxore eiusdem nobi-
lis mibi presentatū cū capite eiusdē serpētis.
¶ Itē dr venena fugere que fiūt a morsibus C
alalium venenatorū. Uictores dr ēt efficere.

Capitulum. xlviij.

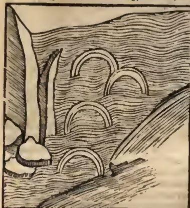

D Eimonis: dyadocbos: ꝛ droscłitus.
Alb. Deimonis est quidam lapis bi
color vt arcus deimonis que iris vo
catur. Est aūt deimō dictus ꝙ greceītellectū
vel stellā claraꝫ stillantē sonat. Idē. Dyodo-
cbos est lapis pallidus: dr aliquātulū berillo
silis.

Operationes.

¶ Albertus. Lapis deimonis dicitur confer A
re febricitantibus: venenosa pellere: ꝛ tutum
ꝛ victorem reddere.
¶ Dyadocbos dr fantasmata intantū exci- B
tare ꝙ magi maxime boc vtūtur: tñ applica-
tus defuncto: vires amittit: qꝛ mortem odire
probibetur. Doꝝ autez ratio baberi pōt in li
bris magoꝝ: boc est bermetis: thebit. beneo-
ratb: ꝛ ptolomei: de gbus nō ē pñtis ītētiōis.
¶ Arnoldus. Droscłitus est lapis varius: cu C
ius nominis causa extitit: qꝛ si ad ignez appli
cetur velut sudorem emittit.

¶ Capi. xlix.

Capitulum.xlix.

Dyacodos.dyamātic'.ꝛ dyonisia. Arnol'

D dyacodos est lapis pallidus berillo silis

Operationes.

A ¶ Ex li.de na.re. Dyacodos ē lapis q aqs in iectus varias effigies demonuꝫ efficit: ita vt

B det respōsa petentibus. ¶ In co.li. Dyamā ticus est lapis qui in quocūqꝫ metallo gestet: ferreā tñ sibi sedē propinquaꝫ elegit. ¶ Ysi.

C Dyonisia est lapis niger mixtus rubentibus notis. Hec ex aq̃ trita vinuꝫ fragrat: ꝛ odore

D suo putat ebrietati resistere. ¶ Phus. Dyonisia lapis est orientis fusci coloris: niueis respersis guttis in aqua tritus vinuꝫ fragrat ꝛ tñ ebrietas ꝯ naturaꝫ odore suo fugari solet.

Capitulum.l.

Exacontalitus: ermiston: ꝛ ethites.

e ¶ Ysido. Exacontalitus lapis est in parua magnitudine: multi color est: vnde ꝛ nominatus est. Tam diuersis enim notis aspersus est: vt sexaginta gemmarum colores in paruo eius orbiculo deprehēdant.

Operationes.

¶ Arnoldus. Exacontalitus est lapis valde paruus ex coloribus sexagita distinctus. Hic hominis oculos efficit tremulosos. A

¶ Ex Lapidario. B

Exacontalitus lapis ex re nomen adeptus.
Corporis exigui miro dispendio supplet.
Duꝫ tot gēmarū sumit gēmula sola decorē.

¶ Ysidorus. Ermiston gemma inter gratissimas aspicitur ꝛ ex igneo colore radians auro: portans secuꝫ in extremitatibus candidā lucem. C

¶ Ex libro de naturis rerum. Ethites est lapis punicei coloris: habens lapillum interius: ex quo fit sonorus. Hic ab aquila de extremis orbis partibus in nidum portatur: naturaliter enim hunc esse causam ꝙ oua aquile immoderato colore concalescunt: nisi lapis naturaliter frigidus presēs sit: hic pueros incolumes seruat. D

¶ Efficacissime pregnantes iuuat: ne aborsum faciant: vel in partu grauiter laborent: in leuo lacerto portari vult: sobrietatem confert ꝛ gratiam: facitqꝫ victorem. De isto lapide superius etiam dictum est. F

Capitulum.lj.

e Matbites. Ysi. Ematbites lapis est
dictus qr rubore ságuineus. Emacb
gppe sanguinis est. Gignit autē in etbiopia:
sed principalis in arabia ⁊ affrica inuenitur.

Operationes.

A ¶ Ematbites dr: qr emacb sanguis tbitbel
fistēs: bꝫ. n. v̄tutē stringēdi fluxū sanguinis.
B ¶ Ex li. de na. re. Ematbites est lapis ferru-
ginei coloris: mixtus venis sanguineis: boc
missus in aquā bullientē eaꝫ reddit tepidam.
Si quis euꝫ deferat solis ardorē nō timebit.
C ¶ Item soli expositus a se scintillas emittit:
fructus a locustis ⁊ grandine seruat.
D ¶ Ideꝫ. Confractus: ⁊ in aqua resolutus sa
nat eos qui saliuas sanguineas emittunt.
E ¶ Sanat etiam ventris fluxum: puluis eius
carnes mortuas crescentes in vulnere corro-
dit ⁊ tollit. Uino quoqꝫ permixtus vlcera sa
nat. Bibitusqꝫ lapidem vesice frangit.
F ¶ Ex lapidario. Sumpsit ematbites grecū
de sanguine nomen. Nature lapis bumane
seruire creatus. Stiptica cui virtus per mul-
ta probatur inesse.

Capitulum.lij.

e Xacolitus ⁊ exebenos. Alber. Exaco
litus est lapis varius: dissolutiuus: vt
dicunt periti medicorum. Dya. Exe
benos lapis est albus ⁊ speciosus quo solent
aurifices aurum limpidare.

Operationes

¶ Alber. Exacolitus vino permixtus ⁊ po- A
tatus valet ꝫ colicam ⁊ yliacam passionem.
¶ Dyas. Exebenos curat stomaticos pota- B
tus cum passo ⁊ aqua simuliter amētes sanat
potatus. ¶ Ad venereas voluptates mirifi- C
ce bibitus: qr non patitur diu eos fatigari.
¶ Soluit etiam vesicā ⁊ dolentē. Nam por- D
tatus partuꝫ sine egritudine cōseruat: ⁊ velo
citateꝫ parturiētis facit circūligatus femori.

Capitulum.liij.

e Nidros. efestis ⁊ egypcilla. Ysido.
Enidros lapis est ab aqua vocatus:
exūdat. n. aquā ita vt clausaꝫ putes
in eo fontaneā scaturiginem. ¶ Arnol. Eni
dros est lapis distillās ppetuis guttis nec liq̄
scit omo: nec efficitur minor. Ex li. de. na. re.
Enidros lapis cristallo similis miromodo p-
petuis lachrimis distillat: ⁊ tamen durus ⁊
integer in omnibus perseuerat.

Operationes:

¶ Ex lapidario. Huius nature graue est de A
prebendere causam. Naꝫ si decurrit lapidis
substantia quare non minor efficitur aut non
omnino liquescit. Si res exterior descēdit ad
inferiora: vt semper refluat: cur se non impe-
dit. s. ingrediens contrarius egredienti.
¶ Ysi. Efestis lapis est speculi naturam ba- B
bens in redēdis ymaginibus quamq̄ rutilet
¶ Experimentuꝫ eius est: si feruenti aque ad C
dita statiꝫ refrigeret. Aut si soli opposita ma
teriaꝫ aridā accedant: nascitur in chorintbo.
¶ Idēe. gypcilla gēma est radice nigra facie D
vero cerulea ex egypto vbi repit sic apellata.

Capitulum.liiij.

e Litropia. Ysi. Elitropia eſt gemma
coloris viridis ac nubilis ſtellis puni-
ceis ſuper ſparſa cum ſanguineis ve-
nis: cauſa vero nominis eſt de effectu ipſius
lapidis. Nam in labris eneis deiecta radios
ſolis mutat: ſãguineo repercuſſo: extra aquã
autem ſpeculi modo ſolem excipiat: deprehẽ
ditqꝫ defectus eius ſubeuntem lunam oſten-
dẽs. Gignitur in egypto ⁊ affrica: ſed melior
in ethyopia. Magi hanc admixta herba eli-
tropia: quibuſdam additis precãtationibus
gerentem conſpici negant.

Operationes.

A ¶ Ariſ. Lapis elitropia ſi ponat̃ ſup aquaꝫ
B euaporabit eam. ¶ Ex li. de. na. re. Lapis eli
tropius in vaſe aqua pleno ſolis radijs ſubie
ctus ſanguineũ ſolẽ reddit: ac ſi pateret̃ ecli-
pſim: nec in era vas ipſum in quo iacet ebu-
lire videtur. Et aquam velut ymbres ſperge
re. Hoc facto videntes arepticij (ſi parentes
ſint) extra ſe rapiuntur ⁊ futura predicunt.
C ¶ Hic lapis geſtantẽ in lõga vite tẽpora pdu
cit: ſanguinẽ ſtringit: venẽna fugat: ⁊ contra
D dolos tutum facit. ¶ Ex lapidario.
Ex re nomen habens eſt elitropia gemma.
Que ſolis radijs in aqua ſubiecta parillo.
Sanguineum reddit mutato lumine ſolem.
Eclipſimqꝫ nouam: terris effundere cogit.
Deniqꝫ poſt modicum: vas ebulire videbis.
Aſpergiqꝫ foras ſubite ſcaturi ignis imbreꝫ.

Capitulum.lv.

e Piſtites. Ariſ. epiſtites lapis ẽ q ſe-
curitatẽ a beſtijs pͥbet ⁊ ſi mittat̃ in
aq̃ bulĩetis vas: ceſſãt ebulitiõis ei⁹ ampulle.

Operationes.

¶ Arnol. Epiſtites lapis ẽ rutilãs ⁊ rubicũ- A
dus: ex pte cordis geſtat⁹ hoſteꝫ tutũ cuſtodit
locuſtas ⁊ volucres nebulaſqꝫ ſteriles: grãdi-
nẽ ac turbinẽ a fructibus terre cõpeſcit: ⁊ ſoli
oppoſit⁹ ignẽ ac radios emittit. ¶ Dya. Epi B
ſtitin lapis rubicũdus ac dilucidus ẽ: ⁊ naſcit̃
in corimbo. Hic in aquã feruentẽ miſſus con
tinuo tepidorẽ eaꝫ reddit. ¶ Et ſi aliquãtulũ C
ſteterit: ibi oẽm ardorẽ tollẽs frigidã eã facit
¶ Hunc cũ aliquis in manu dextera ꝯ ſoleꝫ D
tenuerit radios emittit ⁊ ignẽ vomit: ita vtvi
dentes mirent̃. ¶ Qui vero circa brachiũ ſi- E
niſtrũ eũ portauerit: oẽs turbas contempnit.

Capitulum.lvj.

f Alconos: filaterus: flongites: z flogmus. Arnol. Falconos q z arsenicu3 vel auri pigmētū ōf lapis ē rubeus z citrin⁹.

Operationes

A ¶ Ho3q3 naturā sulphuris calefaciēdi z de siccādi. Si eni apponaƚ trāsmutat illō i albū Omnia metallina corpa exurit pręter aurū.
B ¶ Idē Filaterus eadē est gēma eiusdēq3 virtutis: cuius ē crisolitus: de quo sufficiēter di
C ctū est supius. ¶ Y si. Flōgites gēma ē ex psi da: z hec ē vna ex gēmis ardētibus vel cristal linis ostētās intra se quasi flāmas estuātes q̄
D non exeāt exterius. ¶ Pli. Flogmus in egypto inuenit: aurosu3 z flamineū h3 colorem.
E ¶ Idē. Illinitus fronti (flogmū.).s. somnu3 iducit.

Capitulum.lvij.

f Errū. Y si. lib. ij. Ferrū ōf eo q farra i. semina frugū ɔdat. Vsus ferri post alia metalla reptus est. Cuius postea vsa est i obprobriū spēs. Ari. in li. metheoroꝝ. iij. Ex vaporibus humidis in terra spēs nulla dilataƚ in pcussiōe sicut ferrū. Eoꝝq3 esse ē q q̄n coartaƚ igneitas z lapideitas deficeant z arescāt. Idē i li. iiij. Quedā sunt igne mollificabilia velut ferrū z cornu. Exitq3 ferrū sic molle z scissibile. Ferrū aūt a calido liquatū coagulaƚ infrigidatū: ipsumq3 operatū liquaƚ vt humidū fiat: iterq3 coaguleƚ. Scozia ꝓo substat z decoꝛsū daƚ. Cūq3 multotiēs patiƚ z mūdū fit: hoc calibs fit minuitq3 pōd⁹ ē emūdati Meli⁹ quoq3 ferꝝ ē q minorē purgationē h3.

Operationes.

¶ Ex li. de natu. re. Ferrum frigide nature est durum solidum z incisiuu3: omnia fortitudine sua domat: z a se tm̄ consumitur. A
¶ Super oīa metalla corruptellā facilius ɔtrahit. B
¶ Ex etiam cōnera corruptione inficit. Rauce sonat: igne ebescit z ductile fit. C
¶ Ex eo fiunt arma diuersaq3 instrumenta incisionibus apta. D

Capitulum.lviij.

g Agates. Y si. Gagates pmū in Sicilia inuentus. Gagatis fluminis fluoze reiectus: vnde z nominatus: l3 in Britania sit plurimus. Est aūt niger: planus leuis z ardēs igni admotus fictilia i eo scripta nō delenƚ. Mox q aq̄ accēdiƚ oleo extinguiƚ.

Operationes.

¶ Ex li. de na. re. Gagates lapis niger est ac lucidus: caducis prodest accensus. A
¶ Demones quoq3 fugat: aut si per os hominis obsessi loquāƚ: fumus eos tacere cogit. B
¶ Ide3. Stomachū euersum iuuat: z aqua in qua triduo iacuerit cito partum libelat. C
¶ Ipsa quoq3 aqua si a puella poteƚ an virgo sit deprehenditur. Nam si virgo est imota manet: si corrupta incontinenti mingit. D
¶ Idem lapis demonibus z incātationibus resistit: serpentes fugat: vnde z aquila ponit eum in nido suo contra serpentes. E
¶ Sergius tamen dicit: q hoc facit vt calorem suum circa oua temperet. F

¶ Idem

G ¶ Idem quoqꝫ calefactus confricationi matricis gſi suffumigatur ex ipso: epilenticis cõfert. Fumus eius effugat vermes venenosos.

H ¶ Dyasco. Gagates melior est ille qui facile igni exarserit: ꝛ odorem habet asphalti.

I ¶ Hic aq̃ solutus dẽtes mobiles ꝯfirmat ad rigores pcordiorũ ac dolores ꝛ euersiões facit

K ¶ Incensus serpentes fugat. Incenditur autem ꝛ in aqua mittitur ꝛ parturienti de eadẽ aqua per triduum potui datur.

L ¶ Demõibus ꝛ omnibus maleficijs resistit: virginitatem deprehendit.

Capitulum. lix.

Alactites ꝛ garamantites. Ysid. Galactites lapis lacteus dr: q2 attritus

G reddit succũ albũ ad lactis saporem.

Operationes.

A ¶ Femis nutrictibus alligat' fecũdat vbera. Infãtiũ quoqꝫ collo suspẽsus saliuã ferẽ facere. In ore aũt liquescere ꝛ memoriã adimere

B ¶ Arnol. Galactites lapis est cineri similis: hũc mittit nilus ꝛ atheolus: datqꝫ lactis succum ꝛ saporẽ: ꝛ in ore clausus turbat mentes.

C ¶ Collo circundatus vbera lacte replet: ꝛ femore ligatus faciles partus prebet. Deniqꝫ si vespere cũ sale mixtus aqua ouile circũspargif: oues lacte replenf ꝛ scabies ab eis fugaf.

D ¶ Aristo. Lapis galactites dum ponitur cõtra incendiũ ignis extinguitur: ꝛ si supra mulierem suspenditur partus egreditur.

E ¶ Dyasco. Lapis Galactites colore cinereus est: gustu dulcis: sic dictus: quia tritus colorem lacteum emittit.

F ¶ Hic post balneum ieiuno datus cum mulsa vel aqua lactis copiam ministrat.

G ¶ Lacteus aũt dicif: q2 precedentia mala in obliuionẽ adducat: vñ ꝛ mulieri difficulter parienti: filo facto de lana ouis circa femur dextrũ ligatus mox eã sine dolore parere facit.

H ¶ Idem. Fascina ligatum dolorem dentiuꝫ liberat: ꝛ qui secum eum portauerit: si principem vel alium offensum habuerit in obliuionem eum adducit ꝛ gratiosum reddit.

I ¶ Pli. Garamantitẽ aliqui vocant lapideꝫ qui ꝛ sandaresius dr de quo dicetur inferius

Capitulum. lx.

Ranatus ꝛ garatiden. Con. Granatus est de genere carbũculi. Est ãt

G lapis rubeus ꝛ plucidus: in colore similis balaustijs: ꝛ aũt rubeus aliquãtulũ obscurior carbũculo. Et cũ subijcif ei in sigillis niger color: tũc magis rutilat. Et in hoc genere iuenif qdã modus: q2 intra ruborẽ sparsus hꝫ viole colorẽ pp hoc genus violatuꝫ df ꝛ preciosior est alijs granatis. ¶ Alb. Garatiden est lapis qui fertur esse nigri coloris. Probatur aũt veritas huius lapidis sic. Si gestans lapidẽ totũ corpus suum vngat melle muscis ꝛ vespis expõitur: ꝛ si intactus manet ab eis lapis est verus: ꝛ si deponit lapideꝫ musce ꝛ vespe super mel cadunt ꝛ fugunt.

Operationes.

¶ Constan. ꝛ Alb. Dicunt granatum letificare cor ꝛ pellere tristitiam: ꝛ est cal. ꝛ sic. ꝛ ꝙ quidam hunc esse de genere iacinti est falsuꝫ. A

¶ Inuenif ãt lapis h̃ ꝭ pl'rimos ĩ ethyopia: B

ꝛ aliquotiēs intra tyruꝫ iuxta arenas maris.
C ¶ Alb. Autē ꝙ lapis garatidē i oze poztatus facit bene iudicare opiniones ꝛ cogitationes.
D ¶ Fertur etiam ꝙ gestantem gratiosum reddit hominibus. Ita similiter asserit Enax.

Capitulum.lxi.

Agacromeō: grisolitus: ꝛ galatides.
B Alb. Gagacromeon est lapis diuersi coloris sicut pellis capreoli. ¶ Idem Grisolitus est gemma coloris aurei in horis matutinis visu pulcherrimus est: in alijs autem horis dissimilis: ab igne autē corrūpitur ꝛ fugatur. Et vt quidā dicunt inflāmatur: ꝛ ideo timere ignem dr. Dicunt autē alij ꝙ est aliud genus istius lapidis: qui est lapis ignobilis substātie: ꝛ est marchasita aurea que medium quoddā est inter metalla ꝛ lapides. Dicitur autem tertium genus istius lapidis esse coloris medij inter ceruleum ꝛ rubeuꝫ. Pli. Galatides velut cinereus est gustu dulcis.

Operationes.

A ¶ Alb. Gargacromeō victores reddit se gestantes.
B ¶ Expertum autem dicunt esse ab alchide principe quodā: qui quotiens hūc lapidem secū habebat: semp vincebat in terra ꝛ in mari: quotiēs aūt caruit fertur hostibus succubuisse.
C ¶ Alb. Grisolitus. Uirtus huius lapidis est curare scabieꝫ ꝛ vlcera: ꝛ in manu gestatus calorem febris mitigare dicitur.
D ¶ Pli. Galatides latēter humectat: ꝛ leniē ꝯstringit: ꝛ ideo facit ad lachrymas oculoꝝ.

Capitulum.lxij.

Elacies ꝛ glosopetra. Pli. Gelacies siue Galacies lapis cādorē ꝛ figurā prestat grādinis. Duricia quoqꝫ fulcta ē vt adamas: i igne ferr ēt frigus suū manere.

Operationes

¶ Arnol. Galacia lapis oī tpe frigidus: nec vnꝙ calesit. A
B ¶ Ex lapidario. Est que cādorē ferr grandinis atqꝫ figurā. Ictibus oīmodis inuicta gelacia gēma. Cuius nature vis tāta fore pꝛ obaē. Et omni tpe frigida sit: nulloqꝫ calescat ab igne. ¶ Solinus. Glosopetra lapis deficiētibus lunis e celo cadit: lingue humane similis est nō modice: vt magi ferūt potestatis: q ex ea mot⁹ lunares excitari putāt. C

Capitulum.lxiij.

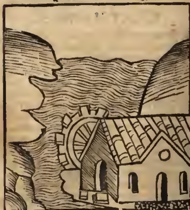

Ypsum. Dyas. cap. de gipso. Gipsuz
g genus est lapidis similis nitro: cuius
est optimuz quod habet venas latas:
gipsum vero non coctũ desiccatiuum est ꝛ sti-
pticum et parum plausticum ꝛ collectiuum.

Operationes.

A ¶ Dya. Fluxũ sanguis ꝛ sudorẽ abstinet: bi
B bitũ offocat hoiez. ¶ Ustũ ꝓo leptomeris est
ꝛ desiccat ꝛ repinit: cum pusca tritũ in iurib⁹:
est ẽt vt gessanis: sed amplius stipticãs ꝛ refri
gerans fortiter. Unde illinitũ fronti sanguis
cursuz stringit: potatũ vero dissintericis ꝛ ci-
liacis ꝛ omni ꝓfluuo resistit: flos ei⁹ iacit ad ea
C que instãtius cõstringere volumus. ¶ Sera.
li. ag. c. Gipsen. Uirtus eius est desiccatiua.
D ¶ Et idẽ auc. Gal. Nõ administratᷣ nisi exte
rius: ꝛ virtus eius est q̃ desiccat ꝛ ꝯglutinat ꝛ
opilat. Et h̃ iõ: qꝛ ipsuz facit aggregationez
partiũ cito: ꝛ ꝯuenit fluxui sanguis qñ miscetᷣ
cũ medicinis siccis: qꝛ gipsuz est durũ sicut la
pis: ꝛ iõ opꝫ ꝙ admisceatur cũ albumine oui.
E ¶ Et fit multũ stipticuz qñ miscetᷣ cũ puluere
molẽdini: q aggregatᷣ qñ euolat ex farina fru
menti super muros molendini ꝛ pilis leporis.
G ¶ Et qñ aduritur minuitᷣ de viscositate sua
ꝛ augetur subtilitas sua ꝛ sua densio: ꝛ fit sti-
pticum maxime qñ ꝯficiturᷣ euz aqua ꝛ aceto.

Capitulum. lxiiij.

Yena ꝛ hyeratides. Ysiõ. Hyena la-
pis est q in oculis hyene bestie iuenitᷣ.
b Qui si sub lingua hois subditus fue-
rit: futura eũ precinere dicũt. ¶ Ari.
in li. de animalibus. Gemmam hyena
portat in oculis. Uel vt aliq dicunt in fronte.

Operationes.

¶ Uarietas multiplex colorũqꝫ mutatio in- A
est oculis hyene: in quorũ pupillis inuenitᷣ la-
pis quem dicunt predicendi futura preditum
potestate. ¶ Ex lapidario. B
Tollitur ex oculis lapis extollendus hyene.
Uatidicum munere dicunt inferre gerenti.
Que queat imbutus precinere queqꝫ futura.
Sub lingua loto si contineatur in ore.
¶ Ysiõ. Hyeratides est lapis accipitris colo- C
ris silis. ¶ Aristo. in li. de animalibus. Hye- D
ratides lapis si ab hoie gestetᷣ a muscis vel api
bus nõ mordetᷣ. ¶ Arnol. Hyeratides lapis E
est niger: quẽ q i ore gestauerit magis cogita-
tionũ ꝛ opinionũ iudex efficitᷣ: ꝛ amabilis red-
ditur. ¶ Sic añt virtus ei⁹ ꝓbatᷣ: corpus ge- F
stantis si nudũ melle fuerit inũctũ ꝛ muscis ex-
positus intactũ relinquẽt ipsuz: ac si lapis ab
eo auferatᷣ suggẽt atqꝫ corrumpunt corpus.

Capitulum. lxv.

Acinctus. Ex li. de na. re. Jacin
ctus est lapis ceruleus: in obscu-
i ro nubilosus: i sereno clarus: ita
ꝙ aera sentire dr: peroptimus ẽ
ille q nec nimium clarus nec ni-
mis obscurus. Est ãt frigidissimus: ꝛ hoc ma
gis si mittatᷣ in os. Solidissime quoqꝫ duricie
est: ita ꝙ findi vel sculpi recusat. ¶ Dys. Ja-
cincti vt dictuz est: spẽs sunt tres: inter quas
granati sunt meliores: q iuxta ignẽ magis iu
bicundi fiunt. Et si aliqua ibi fuerat nigredo
tollitᷣ: veneti vero nõ patiuntᷣ ignez. ¶ Sera.

Eius sunt tres species. Una est coloris rubei.
Scda est coloris citrini. Tertia est coloris ca-
bali ꝛ coloris ãtimonij: ꝛ rubẽs ẽ melioꝛ alijs.
Et qñ incẽdit super eũ ignis rubescit multũ.
¶ Alb. in suo lapidario. Jacinctoꝝ duo sunt
genera: aquaticus. s. ꝛ saphirin⁹. Aquaticus
est flauus albescens. Saphirus aũt est flauus
valde pluidus: quasi nihil hñs aquositatis.

Operationes.

A ¶ Alb. De expertis est ꝙ est frigidus ꝛ cõfor
tat corpora sicut omne frigidũ quod stringit
B virtutẽ corporũ intus. ¶ Jn de ligaturis phi
sicis aũt dr: ꝙ collo suspẽsus vel digito porta
tus tutũ reddit pegrinũ: ꝛ gratũ hospitibus.
C ¶ Et valet ꝯ pestiferas regiões. Et exptũ est
ꝙ somnũ ꝓuocat pp suã frigidã cõplexionẽ.
D ¶ Saphirinus aũt spãliter h̃ hẽ dr: ꝙ virt⁹
eius est ꝯ toxicũ. Aiunt ẽt ꝙ ꝯfert diuitias: ꝛ
naturalr̃ igeniũ bonũ reddit ꝛ leticiã cordis.
E ¶ Sera. Est aũt virtus iacincti ꝙ q portaue
rit secũ ipsum aũ sigillationẽ factã cum eo fit
tutus a fulgore. ita ꝙ non cadit super eum.
Uirtus hec est multũ diuulgata inter hoies.
F ¶ Aui. de virib⁹ cordis: dicit ꝙ ꝯfortat coꝛ.

Capitulum. lxvj.

Jaspis. Alb. Jaspis est lapis multoꝝ
colorum: ꝛ hꝫ species decem. Melioꝛ
tñ est viridis trãsparens: habens in se
venas rubeas. Debet autem in argento pro-
priẽ ligari. Hic in multis partibus inuenitur.

Operationes.

¶ Helynandus li. decimo. Jaspis optimus A
est viridi transluscentiqꝫ colore.
¶ Caste gestatus fugat febres ꝛ ydropem. B
¶ Appositusqꝫ iuuat mulierem parturientẽ. C
Uis autem eius foꝛtioꝛ dicitur in argento.
¶ Arist. Lapis clarificat visũ hoĩs: sãguinẽ D
stringit: ꝛ si sup mulierẽ est partũ eius soluit.
¶ Arnol. Jaspis est gẽma multoꝝ coloꝝ: E
sed optimus est viridis ꝛ transluscens: de mul
tis partibus trãsmittitur: hoĩem tutũ facit.
¶ Et fantasmata pellit: luxuriam quoqꝫ co- F
hibet: ꝛ conceptum prohibet. Est autẽ virtus
eius contra fluxum sanguinis ꝛ menstruoꝝ.
¶ Philosophus. Si quis autẽ inuenerit ia- G
spidem viridem ꝛ in eo crucem: habet virtu-
tem vt ferens ipsum non mergatur.
¶ Jtaqꝫ Gal. in digito portasse fertur hunc H
lapidem. ¶ Jtem iaspis habet virtutem con- J
tra omnes inimicos: ꝛ pellit fantasmata.

Capitulum. lxvij.

Iris. Alb. Jris cristallo est similis.
Et est vt frequentius exagonus. Di
cit autem Enax ꝙ de arabia venit:
ꝛ in mari rubro nascitur. Nos autem inueni-
mus maximaꝫ copiã hoꝝ lapidũ in mõtibus
germanie que sunt inter renũ fluuiũ ꝛ Treue
rensem ciuitatẽ: ꝛ diuerse quãtitatis oẽs sunt
exagoni. Jn alijs autẽ lapidibus cũ naturali
ter sunt rotundi exagoni efficiũtur sicut fora-
mina apuꝫ in medio posita: exagona efficiun-
tur: cũ illa que sunt in extremis sunt rotũda.

¶ Operationes.

Operationes.

A ¶ Est aũt lapis siccissimus qd̓ sua idicat sub
tilitas maxima. Fit aũt ex aqueo succo q eua
dit de materia lapidis: q generaꝰ i luto rubeo
B ¶ Et qꝛ h̄ aqueũ vehemẽter a sicco apphẽsuz
C est siccus ⁊ durus lapis valde. ¶ Cũ aũt sub
tecto soli eius ps inittiꝰ: ⁊ ps eius i vmbra te
neꝰ: pijcit reflectẽdo pulcerrimos colores yri
dis super oppositũ parietez: vel sup aliqd̓ cor
D pus pp qd̓ yris vocaꝰ. ¶ Aliqd autẽ sile huic
nascitꝰ in gypso qd̓ est pspicuum in extremis ⁊
scissibile valde: ⁊ vtunꝰ eo p vitro qdã i vitris.

Capitulum. lxviij.

Scultos ⁊ Jena. Alb. ⁊ Ysid. Iscul
tos est lapis croco silis. Lapis in vlti
mis hyspanioꝝ ptibus: frequẽtius in
uenitꝰ iuxta gades herculis: in. iij. ⁊. ij. climati
bus iuxta hyspaniã illã quã mõ hyspaniã vo
camus.

Operationes.

A ¶ Est ãt lapis filabilis pp viscositatẽ i eo are
B factã. ¶ Et si de eo fiat vestis nõ cõburiꝰ sꝫ ex
C igne purgaꝰ ⁊ nitet. ¶ Et forte illud qd̓ ger
mani vocãt salamãdre: qꝛ hec lanugo q inde
colligitꝰ est sicẽ lanugo lapidis humidi: q̃re aũt
nõ cremaꝰ in metheoroꝝ expeditũ est. Huius
spẽm quãdã dicũt esse quẽdã lapidẽ: qui qdã
vocãt carbunculũ albũ. Imitaꝰ carbũculum
in hoc q fantasmatibus ⁊ presagijs resistit.
D ¶ Valet ꝯ dolorẽ oculoꝝ ex humida cã: ⁊ re
E dactꝰ i puluerẽ sanat scabiẽ. ¶ Itẽ Ysi. dic̄ d̓
lapide isto q ẽ albꝰ ad modũ glãdis i q̃titate.
F ¶ Alb. Jena ẽ lapis a bestia q̃ iena vocaꝰ: sic
dictus eo q oculi eius in lapidẽ vertunꝰ totali
ter. ¶ Aiunt autẽ Enax ⁊ Aayen. q positus G
sublingua confert diuinando dicere futura.

Capitulum. lxix.

Acabrates. Ramaz: ⁊ Renne.
Albertus. Racabrates est lapis
k similis cristallo.

Operationes.

¶ De eo ferꝰ q eloq̃ntiã dat ⁊ honorẽ ⁊ grã: A
valet ꝯ ydropisim. ¶ Itẽ Alb. Ramaz est la B
pis freq̃nter albꝰ in toto vel in pte: varius ẽ in
colore: ⁊ freq̃ntissime inuenitꝰ imixtus oniximio
¶ Virtusqꝫ ⁊ ferꝰ ex ymaginibꝰ ⁊ scripturis C
q̃ inueniunꝰ in ipso ⁊ ex sigillis. ¶ Enax. i lapi D
dario suo. Rẽne est qdã lapis multũ carus re
gibus: q generaꝰ in oculis ceruoꝝ in oriente:
q cũ serpẽtes comedũt deponẽtes seniũ vt for
tiores fiant intrãt flumẽ vbi morantur imersi
vsqꝫ ad caput: tãdiu quousqꝫ sentiãt virtutẽ
veneni sepatã in terra lachrymã emittũt: que
coagulata i oculis interdũ vsqꝫ ad magnitu
dinẽ nucis desiccaꝰ: donec cadat cũ de flumine
exierint: ⁊ sic inuenitꝰ. Et hec dꝰ venenorũ ty
riaca.

Capitulum. lxx.

k Arabe. Pan. c. cccxxviij. Karabe est
gũmi arboris vt gẽma vñ ãnuli fiunt.
vnde electrũ succinũ ⁊ karabe sub eodẽ ponũ
tur: qꝛ electrũ est karabe ⁊ succinuꝫ ẽ karabe.

Operationes.

¶ Vñ habemus ab Alexãdro ca. de Dissin A
teria trociscos dialectrũ. ¶ Itẽ Seruius sup B

bucolicō Virgilij in egloga pastoris: dicit q
E electrū ē post sucenū. ¶ Itē Cassi° felix tra.
de trociscis dicit. Trocisc° de succino: ꝛ ē ele-
D ctꝝ ꝛ describit trociscos de karabe. ¶ Aui.i
li. de virib° cordis. Karabe ca. ē in.j. sic. in.ij.
E Aliq volūt q sit fri. ¶ Actor. De karabe iue
nies supi° i tra. de herbis. ca. ccxxxvij. de K.
quare lector ibidē recurrat ꝛ iueniet ei° vtutē
ꝛ opationē.

Capitulū. lxxi.

l Azuli latine. Ara. bager alzenard si-
ue elezanard. Sera. li. ag. c. bager al-
zenard. Opꝫ q eligaṫ ex eo cuius co-
lor ē celestis multū cū corpusculis aureis: ꝛ le-
nis est sine aspitate: ꝛ sine admixtiōe alterius
lapidis: ꝛ q nō frāgiṫ facile: ꝛ cui° frusta sunt C
magna. ¶ Io. me. c. d lapide lazuli. Lapis la
ctulus vel stellat° vel lazuli ē de gñe marmoꝝ
hñs maculas ex auro: ꝛ ē ali° alb°. Et dr lapis
markasita: ꝛ alius idus clar° celestis. Et dr la
zuli ꝛ qñqꝫ minera fert vtrūqꝫ simul: ꝛ melior
est cuius color est viridior in colore azuli: ꝛ hꝫ
maculas aureas: ꝛ mixtus cū markasita ē nō
bon° ꝛ nō maculat°: ꝛ silr lenis. ca. ē in.ij. sic.
in.iij.

Operationes.

¶ Sef. Virt° ei° ē silis glutini auri: nisi q A
est debilior eo: ꝛ facit nasci pilos in palpebris.
¶ Et idē auc. Gal. Est i eo stipticitas cū acui B
tate pauca. Et vt° eius ē q desiccat ꝛ ifrigidat
ēt palpebras q depilanṫ pp aliquos humores
acutos ꝛ remanēt q i eis ñ augēṫ pili nec mul
tiplicāṫ: ꝛ sūt subtiles ꝛ debiles. Et h q lapis
lazuli in his locis destruit humiditatē ipsoꝝ
humoꝝ: ꝛ imutat supfluitatē ad cōplexionē
suā radicalē cū q fit gñatio piloꝝ palpebraꝝ.
¶ Et opꝫ q ad h teraṫ ad multū ꝛ admistreṫ C
in puluere. ¶ Et idē. Qñ suspenditur ad col D
lum infantis remouet ab eis timores: ꝛ facit
hirtos capillos. ¶ Itē hꝫ virtutē adustiuā ꝛ E
putrefactiuā: ꝛ ideo aufert verrucas: ꝛ qñ su-
miṫ iterius laxat humorē melācolicū: ꝛ mūdi
ficat sanguinē ab hūorib° grossis. ¶ Et dosis F
ei° ē a. iiij. kyrat vsqꝫ ad. ʒ. i. qñ misceṫ cū alijs
medicis laxatiuis. ¶ Et ꝯuenit pl° dolori re- G
nū ꝛ asmati: ꝛ qñ sumiṫ i potu: aut fit nascale
cū eo ꝓuocat mēstrua. ¶ Et pot° ei° cōmouet H
nauseā ꝛ vomitū: sꝫ ablutio ei° remouet h ab
eo. ¶ Aui. d virib° cordis: dic q ꝯfortat cor. I

Capitulum.lxxij.

Lacteus et lincis. Aui.in.li.ij.c.ppzio.
Lapis lacteus est lapis qui cum fricat aqua
egreditur ex eo quoddaz sicut lac: et hoc qui-
dem lapis est cineri coloris dulcis saporis.

Operationes.

A ¶ Aui. Terit cu aqua et seruat qd resoluit ex
eo in pixide de plubo ouenit in initio apatuz.
B ¶ Et fit ex ei fricatioe alcohol. ¶ Et pbibet
C cursuz superfluitatu ad oculu et vlcera in ipso
D accidetia. ¶ Enax in lapidario suo. Lincis e
lapis: et fit de vrina lupi ceruarij iuncta et i mo
tibus coagulata: q i domo seruat gnat opti-
E mos fungos.s.se quolibet ano. ¶ Dr valere
9 dolore stoi: et yctericiam: et fluxum ventris.

Capitulum.lxxiij.

Litargirum latine. Arabice et grece
marechet. Sera.lib.ag.c. marechet:
auc. Dyas. Quoddam ex eo est qd fit
ex vena plumbea: ita q inflamatur donec fiat
sicut ignis: et dissoluit donec aduraf et postea
coagulatur. Et ex eo est quod fit ex argento:
et ex eo est quod fit ex plumbeo: quando fiunt
ex eo lamine: et aduritur pars eius. Et de eo
est cuius color est rubeus splendens: et est au-
reuz: et est melius alijs: et ex eo est purpurei co
loris: et est argenteum. Est alius modus fa-
ctionis litargiri: quem in iuuentute mea vidi
sardinie fieri: vbi argentum et plumbum si-
mul colabantur: et est verior modus.

Operationes.

¶ Sera.auc. Alcauzi. Litargirum dealba- A
tum est magis iuuatiuum ad auferendum ve
stigia variolarum q non albatum. ¶ Et au- B
fert fetorem sub ascellaru: et prohibet sudore.
¶ Et si bibatur ex eo stringit ventrem et vri- C
nam: et prefocat et occidit.
¶ Paulus. Contra scabiem de flegmate sal D
so vel colera valet.
¶ Contra dissinteriam frigidam vicio inte- E
stinorum fiat ex eo puluis qui iniciatur cu cly
steri cum oleo rosarum et aqua ordei.
¶ Cotra vlceratione virge distepere cu oleo F
rosaru et infigatur: na vlceratione cosolidat.
¶ Contra feruorez herisipile conficiatur pul G
uis litargiri et ceruse cum aqua rosarum do-
nec aqua non inficiatur ex puluere.
¶ Iste puluis in modum collirij cuz aqua ro H
sarum valet ad faciem depurandam: et pan-
num superfluum remouendum quem habet
mulieres post partuz: axungia gallinacea vel
anserina liquefiat addito puluere litargiri et
oleo rosarum fiat vnguentum et vtatur.
¶ Bulcasiz in libro qui dicitur seruitor. Li I
targirum sic dealbatur.
¶ Accipe litargiri auri parte.i. et tere bene: et K
pone super ipsuz de sale communi ptes duas: et
pone desup quatitate aque quo coopiat et su-
peret circiter quattuor digitos: et dimitte i va
se.vij. diebus et musce quoqz die bis: et post
vij. dies proijce aqua: et pone alia aqua et mu-
ta aqua illam quotidie vsqz in fine.x. dieruz:
qr aqua dulcificabitur: et litargirum dealba-
bit sicut cerusa et fac trociscos: et serua et vtere.

Capitulum.lxxiiij.

Ichinis. Ysi. Lichinis ex ardentium gēmarum genere est a lucernarum flagrantia appellata. Gignitur in multis locis: sed probatissima apud indos.

Operationes.

A ¶ Huius duplex est facies: vna que purpura radiat: alia que cocci rubore a sole ex calefacta aut digitorum attritu: paleas & similia vel folia catarrum ad se rapere dicitur.

B ¶ Sculpturis resistit: & si quando sculpta est dū signa imprimit: quasi quodā aīalis morsu partē cerere tētat. Huius genera sunt q̄tuor.

C ¶ Solinus. Lichinis dicitur eo q̄ lucis vigorem excitat flagrantia lucernarum.

D ¶ Helynandus. li. xij. Lichinis est lapis purpureus fulgēs vt lucerna. Hic tactus sub sole digitis paleas attrahit.

E ¶ Pli. Lichinites ex genere ardentiū lucernarum accensarum precipua gratia est appellata. Nascitur circa ortafiaui: totaq; carina nia & vicinis locis: sed probatissima in Indis.

F ¶ Quidam enim eam dixerunt esse carbunculum remissiorem. Secunda bonitate similis est iouis: sic a floribus prolatis appellata.

Capitulum. lxxv.

Ligurius & Liparia. Ysid. Ligurius gēma sic appellata: eo q̄ fiat ex vrina lincis bestie tēpore indurata. Est aūt sicut & succinus fulua attrahens spiritu folia propinquātia. ¶ Helynandus li. x. Theofrastus dicit ligurium electri colores habere: paleas attrahere: stōm dolētes iuuare: ycteridis colorem reparare: fluxum ventris stringere,

Operationes.

A ¶ Diasc. Locium lincis quem multi liguriū vocant mor vbi minxerit lapis fit. Dolores stōi tollit: & ventris abstinet reumatismum.

B ¶ Rabanus. Ligurius h₃ colorem quasi electri: & si fuerit ꝯfricat⁹ paleas ad se attrahit:

C ¶ Philosophus. Hic lapis est fri. & sic. complexionis: rotundus: valet precipue vulneratis: & a vulnere ferrum extrahit.

D ¶ Ex li. de na. re. Ligurius est lapis quē stillare dicunt ab inguine lincis bestie. s. ortētis. Huius enim vrina vt Pli. solidatur in lapidem: qđ naturaliter bestia sciens inuidet bono nostro egestūq; preciosum vrine liquorē harena obruit: & h̄ eo citius in lapides durescit.

E ¶ Est aūt freq̄nti⁹ croceus pax ad nigredinē tēdēs. Hui⁹ color iuxta Pli. ignē⁹ ac rubicū dus est & carbūculo siml's: nisi q̄ nequaq̄ nocte lucet. ¶ Iuxta lapidarium vero viridis est.

F Virtus eius ad multa remedia p̄cipueq; ablutus in aqua constipatos iuuat: & ventrem soluit: colorem quoq; perditū in facie recuperat.

G ¶ Actor. De hoc supius vbi de natura aīalium agit: scđo videlz tract. ca. lxxxvj. de. L.

H ¶ Arnol. Liparea est lapis stipticus. Huius proprietas est q̄ omne genus ferarum ad eius presentiam cito properat: & ꝯ ipsum intuetur.

I ¶ Ysidorus. Liparea suffita gentiles omnes bestias euocare traduntur.

K ¶ Ex lib. de na. re. Liparea lapis est in lybia valde mirabilis: ad quam omne ferarū genus docēte natura spōte quasi ad patronū currit cum canes vel venatores eas insequūtur: sed nec aliquis aduersarius eas nocere potest.

¶ Capi. lxxvj.

Capitulum.lxxvi.

Une latine. Grece Affrosolinum. Dyasco.cap.de affrosolino. Affrosolinum est illud quod apud Auicēnas in secundo canone dicitur Lapis lune: vt ꝛ amborum concordia apparet. Et ideo dicit Affrosolinum in egypto tantūmodo inuenitur quod ita creatur. Ros celestis ad lune claritatem positus in speciem lapidis: que specularem vocamus coagulatus constringitur. Optimum est autem quod est colore ceruleo ꝛ lucido. Hoc enim fit simile gipso limpido: ꝛ specularis lapis dicitur. Pli.cap. de affrosolino. Affrosolinuꝫ ita creatur. Ros celestis congelatur ad lune claritatem in modū lapidis specularis: vnde nomen sumpsisse videt.

Operationes.

¶ Dyaſ. Affrosolinum omnia vicia capitis emendare poteſt potatum: ꝛ cephalargicis ꝛ epilenticis creditur prodeſſe.

Capitulū.lxxvij.

Agnes. Serapion. Minera huius lapidis eſt in matutinis prope terras Indie. Et quando naues appropinquant monti minere ipſius non remanet in eis aliquod ferrum: quod non egrediatur a naui: ꝛ volet ſicut auis vſqꝫ ad montem. Et non eſt aliquis clauus infixus taliter ꝙ poſſit euelli: quin euellatur ꝛ ſaliat vſqꝫ ad illum montem. Et propter hoc naues illarum partium non clauantur cum clauis ferreis: ſed cuꝫ clauis ligneis. Nam ſi forent clauate clauis ferreis: quando appropinquarent illi monti dilacerantur tote. Melior ex iſto lapide eſt ille qui attrahit ferrū fortiter: ꝛ color eius eſt vergens ad colorem celeſtem: non multum grauis ponderis. ¶ Dyaſcori. Lapis magnes gignitur atqꝫ inuenitur circa littus occeani apud trogotidas: ꝛ in India: ab inuētore ſic vocatus: eſt autem colore ferrugineus. ¶ Albertus in lapidario ſuo. Magnes eſt ferruginei coloris qui ſm Plinium inuenitur in mari Indien: in quo intantuꝫ abundare dicitur ꝙ periculoſe in eo cum nauibus que ferreos clauos habent nauigetur. Inuenitur etiaꝫ in tragonitidis regionibus. Et ego vidi ꝛ reperi in partibus Theotonie in prouincia que frācia orientalis dicitur: vnum magne quantitatis ꝛ maxime efficacie: ꝛ fuit valde niger: ac ſi eſſet ferrum eruginoſum ꝛ cōbuſtū cum pice.

Operationes.

¶ Sera. Uirtus huius lapidis eſt ꝙ quādo datur in potu ex eo laxat ventrem cum mellicrato: ꝛ potiſſime humores groſſos. A

¶ Et quidam ſunt qui adurunt iſtum lapidē ꝛ vtuntur ſicut adamas. B

¶ Et idem aucto. Gal. Uirtus eius eſt ſicut virtus adamātis. Et eſt bonus illis qui trāſglutiunt acum vel aliud ferrum. C

¶ Et ille qui habet fluxuꝫ ventris eo ꝙ ſumpſit ſcoriam ferri. D

¶ Et dicitur de eo ꝙ ſi accipias euꝫ ꝛ ponas ipſum in vaſe terreo: ꝛ liniatur caput vaſis cum creta poſtꝙ poſueris ſuper lapide calceꝫ viuam quam non tetigit aqua donec repleatur vas calce: ꝛ accendas magnum igneꝫ ſub vaſe donec ingrediatur per orificium vaſis: deinde ponatur vas in fornace figuli: ꝛ dimitte ibi donec lutatio eius coquatur ꝛ fiat teſta. Deinde extrahe lapidem a vaſe ꝛ dimitte infrigidari: ꝛ pone iterum in vaſe nouo ꝛ pone in fornace ſecundo: ꝛ facvt prius ter aut quater: quando vero extraxeris vice quarta: dimitte ipſum lapidem vbi non tangatur a vento vel aqua vel rore vel ab humiditate aliqua donec infrigidetur. Deinde frāge ipſuꝫ in fruſta minuta ſic ꝙ ſit vnum quodqꝫ fruſtum.3.decem: aut plus aut minus ex.3. grecorum. E

¶ Qui ergo volueris opationē cuꝫ eo facere. F

pone iuxta lapidē pōdus eius re sulphure: de
inde roza sup eū aquā: ꝛ egredieē ex eo ignis
magnus: ascendens circa mensuram brachij
vnius qui nō tanget aliud qd nō cōburat. Et
qñ lapides magnetis non ita preparantur vt
dixi: sed crudus sicut est madefit cum succo
allij aut cepe: ab extractione ferri ꝓhibetur.
G ❡ Sed si vis ꝙ reuertatur ad virtutem suā:
infunde ipsum vna die in sanguine yrcino: ꝛ
fiet virtus eius sicut prius. Et accipiē frustuꝫ
magnū istius lapidis qd est ex bono ꝛ electo ꝛ
approximaē clauatiue alicuius ꝛ apii eā cito.
H ❡ Nam lapis iste attrahit ad se ferrum.
I ❡ Et quando aliquis vulneratur cum ferro
venenato: ꝛ teritur iste lapis ꝛ misceatur cum
aliquibus vnguentis.
K ❡ Et datur de puluere ipsius in potu illi qui
est vulneratus facit ab eo venenum: vel toxi-
cum exire per secessum. Et si puluerizatur su-
per vulnus venenatum: curat idem.
L ❡ Dyas. Lapis magnes magnas habet vir
tutes veluti spiritum in trahendo ferrum.
M ❡ Hunc lapidē quidā probādi amoris causa
vxoris supposuerūt capiti dormiētis vxore la
tente. Et siquideꝫ erat casta ab altero virō sic
accedebat ad propriū virū voluptabūda som
no amplexās eū quasi inde pulsa p aliqueꝫ: ꝙ
si cū altero viro coierat: in eū tāꝙ in alicuius
odoris fetidissimi lapidē emittebat: vt de lecto
caderet mulier. Concordiā quoqꝫ secum hꝫe
N ❡ Nā multas mulieres ꝓpter rixas disgres-
sas a maritis coegit reuerti: sicut ꝛ maritos
mulieribus gratiosos ꝛ obsequentes ꝛ iocun-
di sermonis facit portantes secum.
O ❡ Fures autem cum voluerint preciosa diri
pere intrant domum: ꝛ inter quattuor angu-
los domus carbones ardentes ponunt ꝛ sub-
mittunt lapidem minutum missum ꝛ sic trās
uertunt mentem: ꝛ oculos eorum qui adsunt:
vt timore fugiant: putantes ruere domum.
P ❡ Vires habꝫ purgatorias: ꝛ ideo ydropicis
cum mulsa datur. ʒ. j. grossitudinem deducit
ꝛ omnes humores qui per ventrem ministrat
tritus ꝛ superaspersus combusta sanat.
Q ❡ Enax in magicis. Hic lapis fantasias mi-
rabiliter cōmouet ꝛ precipue cum cōsequitur
consecrationem ꝛ caracteres sicut in magicis
docetur: prohibetur etiam cum mulsa acce-
ptum ydropisiꝫ curare. Est ꝛ alia spēs i agne
tis cuius virtus est attrahere carnē hominis.
R ❡ Alber. in lapidario suo. Virtus magnetis
est mirabilis in attractione ferri: ita vt virtus
eius trāsmutat ferrum: sic vt illud etiā ferruꝫ
aliud trahat. Et multe acus ad seinuicem su
spense sic videnē. Vnctus aāt alio nō trahit.
Et paruus adamas magnū ligat magneteꝫ.
❡ Inuentus auteꝫ est tpibus nostris magnes S
qui ab vno angulo traxit ferrum: ꝛ ab alio fu
gauit. Et hūc Arist. ponit a generē magnetis.
❡ Narrauit quoqꝫ mihi vnus de socijs nr̄is T
curiosus experimentator qui vidit Fridericū
imperatorē habere magneteꝫ qui non traxit
ferrum: sed viceuersa ferrum traxit lapidem.
❡ Et aristo. dixit ꝙ est aliud genus magne- V
tis quod trahit carnes hominis. In magicis
autem traditur ꝙ fantasias mirabiliter com-
mouet: precipue si consecratus consecratione
ꝛ carectere fuerit quod in magicis docetur.
❡ Fertur etiam hunc mulsa sumptum ydro X
pisim curare.
❡ Aiunt etiam quidaꝫ hunc capiti mulieris Y
suppositum statim eam incitare ad amplexū
mariti si casta est ipsa dormiente. Si auteꝫ est
adultera: pre nimio timore ꝛ tremore fantas-
matum dicitur cadere de lecto mariti.
❡ Dicitur etiam ꝙ fures in domum intran- Z
tes positis carbonibus in quattuor angulis
domus lapidem hunc contritum superasper
gunt: ꝛ tunc dormientes in domo ita fantas-
matibus terrentur: ꝙ fugientes edes relin-
quant: ꝛ tunc rapiunt quicquid volunt.

Capitulum. lxxviij.

Argarite. Pan. ca. cccc. Margari
m ta vel perna est q̄ i ostreis reperiē: de-
qb⁹ alie sūt pforate: alie nō pforate:
sunt artificiose facte ꝛ nō naturalr. Sꝫ nō pfo
rate q̄ nāles sunt meliores sunt pforatis. Et
ideo qñ

ideo quando in medicinis ponitur: non perforate intelliguntur. Sed sunt alique obscure ad citrinitatem tendentes non perforate: que perforatis equipollent. Et ideo eligende sunt clare ꝛ albe: que vero obscura ꝛ quasi albida est: nō est ponēda in medicinis. Sera.li. ag.c.bager albalo.auc. Rasis. Hager albalo.i.lapis margarite. Deferūt a maritimis: ꝛ sunt fri.ꝛ sic.in.ij.gra. Et idē auct. Ysaac. Ex eis sunt grossiores ꝛ pue: sed grossiores ex eis sunt meliores paruis: ꝛ clare meliores obscuris: ꝛ equalis superficiei meliores angulosis in figura sua. Alber. in lapidario suo capi. de margaritis. Et margarita lapis est in ostreis inuētus. Melior aūt ex India venit. Multi autē de britanico mari: qđ nunc anglicū dr: ꝛ versus flandriam ꝛ theotoniaꝫ inueniuntur. Ita ꝙ ego more meo decem in mensa inueni: iuuenes autē concule habent meliores. Coloris aūt hꝫ ac si parua lux penetraret in multū album. Et ideo nitentes cum tamē sint albe fertur pp tonitrua quasi aborciēdo eas ostrea euomunt: ꝛ in fluminibus inueniunt in mosella: ꝛ in quibusdaꝫ gallie fluuijs inter arenas.

Operationes.

A ¶ Alber. Virtus earum est experta in cōfortatione spirituū: ꝛ cōtra cardiacā ꝛ sincopim.

B ¶ Valent etiam contra fluxum sanguinis lientericum ꝛ diarriam.

C ¶ Reparant.n.spiritus subtiles: vt qdaꝫ dicunt: sed falso: imo mēbra eaꝝ asperitate a superfluis abstergunt: ꝛ ea quasi ꝯstringūt: ꝛ coartando ad vnum ducunt: ꝛ ita confortant.

D ¶ Sera. Margarite sunt desiccatiue humiditatum. Conueniūt debilitati cordis: ꝛ sunt ꝯuenientes in cohol: ꝛ sunt fri.ꝛ sic.in.ij.gra.

E ¶ Et idem auct. Atbabari. Conferunt obscuritati visus ꝛ albedini oculi: ꝛ sordiciebus eius: ꝛ retinent menstrua: ꝛ abstergunt dētes ꝛ desiccant humiditates.

F ¶ Et idem auc. Ysaac. Cōferūt cardiace tremori cordis: ꝛ accidentibus a melancolia aduenientibus ex malicia humorum.

G ¶ Et hoc ideo: qꝛ clarificant sanguinem cordis quando est ingrossatus in corde: ꝛ desiccant humiditateꝫ que est in oculo: propterea qꝛ fortificant neruos oculorum.

H ¶ Et qñ dissoluuntur margarite linitur cuꝫ eo haraꝫ aufert eam postꝙ linitur statim.

I ¶ Aui. de virib⁹ cordis dicit: ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulum.lxxix.

m Agnesia ꝛ markasita. Alb. Magnesia est lapis niger: ꝛ aliq vocāt eū magnosiā. Et ipso freqnter vtūt vitrearij. ¶ Ideꝫ Markasita siue mādasida: est lapis hñs multas spēs colorū: qꝛ colorē accipit cuiuslibet metalli. Et dr markasita argētea ꝛ aurea: ꝛ sic de alijs metallis. Metalluꝫ tñ qđ colorat eū nō distillat ab ipso: sed euaporat in igne: ꝛ relinqtur cinis subtilis: ꝛ hic lapis notus ē apud alchimicos: ꝛ in multis locis inueniť. Hoc similiter Enax dicit in lapidario suo.

Operationes.

¶ Alb. Magnesia distillat ꝛ fluit in magno ꝛ forti igne: ꝛ non aliter: ꝛ tunc immixtus vitro ad purpureitatem ducit vitri substantiā. Hoc idem dicit Atabari in lapidario suo. A

Capitulum.lxxx.

Alcba ꝛ gipsum. Pli.li.xxvj.Mal-
m cba est cum e calce recēti gleba efficit.

Operationes.

A ¶ Idē malcba mox tūdit cū ficu ꝛ adipe suil
lo duplici lineamēto: que res oluȝ tenacissima
B exsistit duricieq̃ȝ lapidis antecedit. ¶ Qd̄ aūt
C malcbat oleo pfucat. ¶ Actor. De malcba
vero flagranti que est limus e stagno famo-
D sitate vrbis naturaliter emissus. ¶ Ysid. Gi-
psum quoqȝ calci conatū est: cuius plura sunt
genera. Omniū aūt optimū est lapis specula-
E ris edificioꝝ signis gratissimus. ¶ Avi. Gi-
psum est lapis lammosus albus ꝑuus: cuius
subtilitatis fit augmētatio cū adurit: est autē
F fri. ꝛ sic. ꝯglutinatiuus. ¶ Ponit sup partes
fluxū sanguis patiētis ꝛ cōstringit: qꝛ in ipso
est cū glutinatione virtus faciēs adherere: ꝛ i
ipso ē stipticitas cū viscositate: linit ex eo frōs
aut cooperit ex eo caput vt pulleo: ꝛ retinet flu
xum sanguinis ex naribus: ponit ꝛ sup obtal-
G mias sanguineā. ¶ Est aūt ex sūma venenoꝝ
prefocantiū in syria. Gipsuȝ est lapis durissi-
mus: quē coquūt fimo bubulo vt vrat celeri᷒.

Capitulum.lxxxj.

Armor. Ysi.li.xvj. Marmora dicitur
m eximij lapides: q maculis ꝛ coloribus
cōmēdant. Marmor aūt grecus ser-
mo est a viriditate tētus: ꝛ q̄uis post ēt alij co
lores iuēti sunt nomē: tñ ꝓstinū a viriditate re
tinuerūt. Horū colores ꝛ genera innumerabi-
lia. Nec oīa e rupib᷒ excidūt: sȝ mlta ꝑciosissi
mi generis sub terra spsa sunt.

Operationes

A ¶ Pli. Marmoꝝ genera coloresq̃ȝ nō atti-
net in tāta noticia dicere: nec enumerare faci-
le est i tāta multitudine. Quoto.n. cuiqȝ loco
nō suū marmor inuenit: ꝛ tñ celeberrimi dicta
sunt generis in ambitu terraꝝ cū gētib᷒ suis.
B ¶ Non oīa vero gignunt in lapicidinis: sed
multa ꝛ sub terris preciosissimi generis: sicuti
lacedomoniū viride cūctisq̃ȝ hilarius: sic ꝛ au
gusteū: ac deinde tyberiuȝ in egypto augusti
ac tyberij primū ac principatu vtrūqȝ reptū.
C ¶ Differentiaqȝ eorū est ab ophite cuȝ illud
sit serpentū maculis simile. vnde ꝛ nomen ac-
cepit: q hec maculas diuerso modo colligūt
augusteum vndatim in vertices crispum.
D ¶ Tyberiū spsuȝ ꝯuoluta canicie: sunt ꝛ alia
eius genera: de qbus supra dictū est cap.lxiij.

Capitulum.lxxxij.

Elochites ꝛ murrina. Ysi. Melochi
m tes lapis est spissius virens ꝛ crassius
q̄ smaragdus: hoc a colore malue
nomē accepit: ꝛ in reddēdis laudatus signis.
Nascitur autem in arabia. Arnol. Melochi
tes est gēma viridis smaragdo similis: ꝛ val-
de mollis. Hec membra custodit a nociuis ca
sibus: ꝛ cunas infantium similiter.

Operationes.

A ¶ Itē Ysi. Murrina est gēma que apud par
thos gignit: sȝ precipua in Germania: humo
reȝ sub terra putāt. Colore desatū: cādoreq̃ȝ
ꝛ ignē: cū quodā coloꝝ repcussu: quales in ar
cu celesti spectant. Cuius ꝯria causa cristallū
B facit: gelu vehemētiori ꝯcreto. ¶ Alb. Melo
chites quem quidā melonitē dicunt: lapis est
arabicus

arabicus grosse viriditatis: sed non transluci
dus sicut smaraldus: ꝛ est mollis.
C ℭ Fertur ꝙ virtutem habeat custodiendi ge
stantes se a nociuis casibus: ꝛ super cunabula
infantium. Hoc ait in lapidario suo Enax.

Capitulum. lxxxiij.

m Enphites. Alb. Menphites est lapis
a ciuitate egypti que mẽphis vocaẗ: q
dꝫ vt ignis calere: v̾tute qdẽ nõ actu.

Operationes.

A ℭ Hic tritus ꝛ ĩ aq̃ mixtus ĩ potu deẗ vrẽdis
vel secãdis: q̄ ĩducit insensibilitatẽ ne sentiat
cruciãdus. Hoc idẽ ait Enax ĩ lapidario suo

Capitulum. lxxxiiij.

m Edus. Dyasco. Medus lapis est ni
ger: qui tritus emittit croceũ colorẽ.
Alb. Lapis medus vel medo dꝫ: q̄
a regione medorũ ferẗ: vbi plures inueniunẗ.
Sunt aũt huius spẽs: due vnus niger: ꝛ alter
viridis.

Operationes.

ℭ Alb. Huius virtutẽ esse dicũt ꝯ veterẽ po A
dagraꝫ oculorũ cecitatẽ. ꝛ nefreticã passionẽ:
ẽt refoueẗ dꝫ fessos ꝛ debiles. ℭ Ferẗ ẽt ꝙ fra B
gmenta nigri si in aqua ca. missa fu: rint: ꝛ se
qs in aqua illa lauerit incurrit mẽbꝛoꝝ exco
riationem: ꝛ si ex ea biberit peribit vomendo.
ℭ Dyas. Est ãt duplicis potẽtie. s. bone ꝛ ma C
le: nã tritus in cote medicinali cũ lacte mulie
bri (q semel creauit ꝑmo ptu puerũ) ꝛ infictus
albugines curat oculorũ: ꝛ oẽm illorũ dolorẽ
etiaꝫ si desperatus fuerit medeẗ podagricos.
ℭ Eodẽ modo cũ lacte ouis qui semel genuit D
masculũ sanat. Renes ꝛ anhelitus ꝛ interio
res partes corpis. Hoc medicamẽ pꝛeparatũ
habeas in vase vitreo vel argenteo ꝛ perfice
ieiunus: ad vindicta quoqꝫ supꝛa cotem ꝛ da
cui vis: ꝛ lauet faciem ꝛ exsiccabitur.
ℭ Si qs autẽ ex eo biberit: pulmonẽ vomet. F
ℭ Opoꝛtet autem bibenti paululam dare vt F
nõ satieẗ. Inuẽtus est aũt iuxta fluuiũ fasin.

Capitulum. lxxxv.

m Ogra. ℭ Sef. Mogra: ex ea ẽ que
dam q̃ deferẗ ex terris finos. Et me
lioꝛ ex ea est grauis dẽsa: cuius coloꝛ
nõ est diuersus: ꝛ est sicut coloꝛ epatis aut san
guinis nõ hñs lapidẽ. Et qñ ponitur in aqua
dissoluiẗ facile ꝛ crescit. Illa vero mogra qua

vtuntur carpentarij est ex debilioribus opa-tionibus q̃ illa que defert ex sinos ⁊ ex Babilonia: ⁊ melior q̃ facile terit. Colligit vero in capadocia i speluicis distillãs: ⁊ affert venalis in Sinopidã ciuitatẽ: vnde ⁊ nomen accepit.

Operationes.

A ¶ Et idẽ auc. Gal. In sapore ipsius est stipticitas: vñ virtus ei⁹ est desiccatiua: ⁊ qñ sorbet cũ ouo: aut fit clystere cũ ea stringit ventrem.
B ¶ Unde h3 vtutẽ stipticã ⁊ desiccatiuã ⁊ glu-
C tinatiuã. ¶ Et qñ miscet in emplris cõsolidat
D vulnera recẽtia. ¶ Et igredit in pfectiõibus trociscor̃ desiccatiuor̃ ⁊ cõstrictiuor̃ vẽtris.
E ¶ Et qñ sorbet in ouo sorbili: aut fit clystere
F stringit ventrem. ¶ Et propinatur in potu in dolore capitis ⁊ dat in ouo ad sputũ sangui-
G nis: ⁊ ad venenumq3. ¶ Paulus cap. de mogra. Mogra sinopida fortior est bolo armeno ⁊ luto sigillato: ⁊ ideo ingreditur in confectionibus vnguẽtor̃: ⁊ occidit lũbrices i vẽtre.

Capitulum. lxxxvi.

Umia. Pãd. c. dlv. Mumia ẽ illud
m qđ inuenit i sepulchris balsamator̃: i qbus humor mortui cũ aloe ⁊ mirra resoluit: qbus ipsa corpa cõdiebant: ⁊ silatur pice marie. Solebãt antiq̃tus corpa balsamo mirra ⁊ aloe cõdiri. Et adhuc fit apud paganos ⁊ saracenos circa babiloniã vbi est copia balsami. Sef. li. ag. c. mumie. Mumie sepultorum: ⁊ est aloe balsamũ ⁊ mirra: ⁊ qđ miscet cis ex humorib⁹ corpis humani. Et idẽ auct. Dyas. In terris q̃ dicunt acolonie. Descendit nãq3 ex mõtib⁹ q ducũt flumina cũ aquis; eijcit eã aqua fluminis in ripis: ⁊ ẽ coagulata: ⁊ fit sicut cera: ⁊ h3 odorẽ picis ⁊ aspalti mixti simul.

Operationes.

¶ Sef. auc. Rasis. Ex noĩe quorũdã medicorum est bona sodc flegmatice frigide sine materia: ⁊ emigrance: ⁊ paralisi: ⁊ torture oris ⁊ epilẽtie ⁊ scotomie. ¶ Et facimus caputpurgium cu3 vno grano ex ea cũ aqua maiorane. A
¶ Et ꝯuenit dolorib⁹ auriũ qñ dissoluit ex ea granũ in oleo sambucino: ⁊ distillat in aure. B
¶ Et ꝯfert dolori gutturis: qñ dissoluit ex eo vnũ kirat cũ aqua i qua decocta est saturcya. C
¶ Et conuenit tussi cum aqua iniubarũ: aut cum aqua ordei ⁊ sebesten. ¶ Et datur in potu ex ea ieiuno tribus diebus: ⁊ cõfert cardiace kirat. i. cum aqua mente. ¶ Et confert vẽtositati intestinorũ: qñ accipitur kyrat. i. cum aqua cimini ⁊ carui: aut cum aqua anisos valet casui ⁊ percussioni. ¶ Et datur ad singultum grana. i. ex ea cum decoctione seminum apij ⁊ carui: ⁊ miscetur cum oleo de ben. D E F G H
¶ Et fit caputpurgiũ cũ eis: ⁊ ad squinantiã I
põdus vnius kyrat cũ sqngibin. ¶ Et dolorẽ K
splenis pondus vnius kyrat cum aqua carui.
¶ Et ad venena duo grana cum decoctione L
tribulorum marinorum: ⁊ folijs amiden.
¶ Et ad puncturam scorpionis pondus vni- M
us kyrat cum vino puro. ¶ Et ponitur in lo- N
co puncture cum butyro: ⁊ cõuenit fracture.
¶ Et conquassationibus que fiunt in interio- O
ribus corpis exteriorib⁹ ⁊ ꝯstrictiõi pulmõis.
¶ Et est prope tẽperamẽtũ nisi q2 h3 propri- P
etatem in sedãdo dolores q sunt in fracturis: qñ sumitur in potu ⁊ linitur cum ea: ⁊ fit cum ea clystere: ⁊ cõuenit vlceribus vesice ⁊ virge.
¶ Et idem auc. Rasis. Quidã mittebat san- Q
guinem ⁊ nõ poterat restringi per aliquã medicinã vsq3 quo datũ ẽ sibi de mumia põdus granor̃ triũ cum vino: ⁊ restrictus est statim.
¶ Et quando fit cum ea suppositorium dis- R
solutum cum oleo de sambach conuenit non potentibus retinere vrinam. ¶ Paulus ca. S
de mumia: ca. est ⁊ sic. in. iij. grã. teste Constãtino: licet quidam dicunt q̃ sit frigida: q2 constrictiua: multa enim frigi. ⁊ sic. laxant: ⁊ multa calida ⁊ sicca constringunt.
¶ Aui. de viribus cordis. Mumia cali. est in T
fine. iij. sic. in. j. ⁊ h3 proprietatẽ cõfortãdi cor.
¶ Itẽ qñ fit cũ ea suppositoriũ dissolutũ cum V
oleo mustellino ꝯuenit nõ potẽtibus retinere vrinã.

Capitulũ. lxxxvij.

¶ Risus.

Jsus. Albertus. Dicit aliqui bunc esse de genere lapiduꝫ: ⁊ in
n uenit ur in capite bufonis.

Operationes.

A ¶ Et sunt duo genera. Unus subalbidus si cut si lac intrauerit in sanguinem ⁊ vincit eū. Et ideo sanguinis obscuras vias in eo dicūt apparere.

B ¶ Et alius est niger: ⁊ aliquando pingitur in eo bufo sparsis pedibus ⁊ ante ⁊ post.

C ¶ Dicunt etiam ꝙ si ambo simul includan tur presente veneno eos adurere manum tan gentis.

D ¶ Probationem autem lapidis esse dicunt ꝙ exhibitus bufoni viuo: bufo eleuatur con tra eum ⁊ tangit ore si potest.

E ¶ Dicitur etiam ꝙ presente veneno varius efficitur qui subalbidus est. Hoc similiter E nax dicit.

Capitulum. lxxxviij.

Jgrorum. Auicen. lib. ij. ca. proprio.
n Nigrorum est lapis qui defertur ex nigris declinans ad citrinitatem.

Operationes.

A ¶ Auice. Fricatur ⁊ egreditur ex eo fricatio mordicans linguam similis lacti.

B ¶ Mundificat pannum oculi cum non est cū apostemate ⁊ obtalmia.

C ¶ Et conuenit vestigijs vlcerum in eo: ⁊ era dicat vngulam.

Capitulum. lxxxix.

Jtrum. V si. Nitrum a loco sumpsit
n vocabulū. Nascitur. n. in nitria opi do vel regione egypti: ex quo ⁊ medi cine fiunt: ⁊ sordes corporuꝫ vestiūqꝫ lauanť. Huius natura non multū a sale differt. Ha bet. n. virtutē salis: ⁊ similiter oritur canescen tibus littoribus siccitate. Affronitrum auteꝫ est spuma nitri: ⁊ colligitur in Asya in speluū cis distillans: de hinc sole siccatur. Optimus putatur si minime fuerit ponderosum: ⁊ ma xime fricabile colore pene purpureū. ¶ Glo. super parabolas. Nitrus sali similimum est: excepto ꝙ nihil salsi saporis hꝫ. Crepitat aūt in aqua sicut calx viua: sed aquam lotioni abi lem reddit: sicut ergo acetū in nitro ebulit: sic puersa mens deterior succendit correctione.

Operationes.

¶ Aui. in. ij. can. Bauracb. i. nitruꝫ: fortius est sale: cali. ⁊ sic. in. ij. gra. ex eo melius est ar menum: leue: laminosum: frangibile: spōgio sum: album aut purpureuꝫ: aut roseum: mor dificatiuum: abstergit autem fortiter. A

¶ Et mundificat ⁊ excoriat: ⁊ incidit humo res grossos: attenuat capillos. B

¶ Sanguinem attrahit in superficie corpo poris ⁊ colorem emendat. C

¶ Cōfert pruritui: q² virtus eius resoluit pro prie africanum cum aceto: ⁊ etiam scabiei. D

¶ Cum quibusdaꝫ medicinis bibitum inter ficientibus vermes educit eos. E

¶ Valet ℥ venenū: ⁊ p̄cipue africanuꝫ. Eius spuma vꝫ ℥ morsuꝫ canis ⁊ potū cātaridarū. F

¶ Cōstan. Nitruꝫ affertur de armenia: alte rum de arabia. Uniuersaliter aūt collatiuū ⁊ G

mundificatiuum est. Interiora corporis ⁊ exteriora mariuie aceto mixtum lauat.

H ¶ Dyas. Nitrum est eligendum leue ⁊ rubeũ vel albus percussuras habens sicut spongia. Album acre est ⁊ amarum.

I ¶ Tale ex India venit. Nitri siquidẽ aliud est crassum ⁊ laminosum: aliud tenue: aliud rubeum: aliud albũ: ⁊ oĩum virtus desiccatiua ẽ.

K ¶ Et ideo si fuerit ore acceptum minuit ac tenuat pingues ⁊ viscosos humores: valet ⁊ cõtra fungos.

L ¶ Platea. in lib. de simplici medicina. Nitrum calidum est ⁊ sic. in. ij. gra. Album melius est ꝙ citrinum. Uirtutes habet dissoluẽdi ⁊ extinguendi.

M ¶ Usus eius est contra yliacam passionem: ad faciem quoqꝫ purgandam.

N ¶ Item ꝫ stomachi sanies ⁊ intestinoꝝ. Contra furfures capillorum ⁊ pediculos capitis.

O ¶ Contra vermes aurium ⁊ saniem.

Capitulum. xc.

s Obtalmius. Alber. Obtalmius est lapis ab obtalmia dictus: cuius color nõ nominatur: forte ĩõ: qꝛ est multorum colorum.

Operationes.

A ¶ Idem valere dicitur gestanti contra omnes malos morbos oculorum.

B ¶ Uisus autẽ circumstantium dr execcare: ⁊ ideo etiã patronus dicit: gestãtes. n. cũ quasi inuisibiles reddit. Hoc similiter ait Enax.

Capitulum. xcj.

o Nix. Alb. Onix gẽma est nigri coloris: inuenit melius genus esse nigrũ: albis venis variatum: venit autẽ de india ⁊ arabia. Inuenitur aũt quinqꝫ diuersitatum pp varietatẽ venarũ ⁊ colorũ. Ferrũt si sardius sit presens ligat onix: ⁊ ẽt suspendit a nocumẽto. Hec aũt ola si hꝫ profecto ĩõ hꝫ: qꝛ hꝫ virtutes mouẽdi melãcoliã precipue in capite: ex motu. n. illius cũ vapore ola ista pcedũt. Dicũt aũt qdam onix onichinũ esse qꝺ verisimile est: vel ꝙ sit alia spẽs eius: ſꝫ colore nõ est niger nisi aliqñ: ſꝫ colorẽ hꝫ vt vnguis: sed in omcbinis nris inueniunt multi colores albi: nigri ⁊ rubicũdi: q tñ oẽs in substantias quãdã fricant: que similitudinẽ exprimit vnguis hois. Aiunt ẽt ꝙ ex lachryma arboris ꝙ onica dr indurata in lapidẽ generat: ⁊ dicũt hanc cãm esse ꝙ odoriferus est in igne. Hanc ẽt cãm inquit esse ⁊ frequẽtius alijs depictus ymaginibus mirabilibus inuenit: qꝛ lachryma a principio mollis facile formabilis pingitur: ⁊ picturã retinet qñ i lapidẽ indurata coagulat. Hic lapidẽ dicũt isensibiliter itrare in oculũ: ⁊ hꝫ esse mirabile. Et ego vidi saphirum intrare in oculũ ⁊ lapidẽ galli: ⁊ qñdã aliũ cuius nomẽ ignoraui: sine oculi lesiõe. Politus enim ⁊ tenuis non ledit oculũ: nisi tanget aciẽ seu pupillã oculi sensibilem ⁊ foramen vuee.

Operationes.

¶ Alb. Aiũt ꝙ collo vel digito suspẽsus excitat tristiciã ⁊ tiores ⁊ i sõno fãtasias terribiles A

¶ Et multiplicare fertur lites ⁊ tristicias. B

¶ Dicitur etiam ꝙ auget saliuam pueris. C

¶ Capi. xcij.

Capitulum.xcij

O Rphanus. Alb. Orphanus lapis est qui est in corona romani imperatoris. Non vnq alibi visus est: propter qd orphanus vocatur: est aut in colore quasi vinosus subtilē bis vinositatē. Et hoc est sicut si cādidū nimis micās penetraret in rebeū clarum vinosū: fit superatus ab ipso. Est aūt lapis perlucidus: traditur q aliqñ in nocte fulsit: sz nūc tpe nostro nō micat in tenebris.

Operationes.

A ¶ Fertur autem q honori conuenit regali. Hoc similiter ait Enax.

Capitulum.xciij

O Palus. Ysi. Opalus est lapis diuersarū colore gēmarū distinctus. Est .n. in eo carbunculi tenuiori ignis. Ametisti fulgēs purpura: smaragdi nitēs viriditas. Cūctaqz pariter sub quadā varietate lucētia: nomē hz ex patria. Sola.n. parturit eū India. ¶ Pli. li. xxxvij. Opali sunt i India: qbus gēmarū cōpositores gloriā: & maxime inenarrabilē difficultatem dederunt: qz sunt in eis cuncta pariter incredibili mixtura lucentia. Alij sūmo fulgoris augmento colores pigmentorū equauerūt. Alij vero sulphuris ardentem flammam: aut etiam ignis oleo accensi: magnitudo nucem auellanez equat.

Operationes.

A ¶ Arnol. Opalus est lapis preciosus gestanti se 5 omnes oculorum morbus proficuus.

B ¶ Visuz eius acutū cōfortat: per oia vero circūstantium visus & oculos excecat & obūbrat.

Capitulum.xciiij.

O Ritbes & ostratites. Arno. Oritbes ē lapis triplicis generis. Vnº ē rotūdus ac niger. Alius viridis: & maculas albas hz. Tertius ē cuius altera ps aspsa est. Altera plana: & est corpus q̄si ferrilamīa.

Operationes.

A ¶ Idem. Hic lapis gestatus & oleo rosaceo mixtus pbibet ab aduersis casib⁹: atqz a pestiferis reptiliū & aliorū aīaliū morsibus. Idē. Appēsus mulieri probibet ipsaz īpregnari: & si pregnās est abortit.

B ¶ Ex lapidario. Letiferos morsus niger atqz rotūd⁹ oritbes.

Quos fera vel cornu3 vel sevo dente peregit.
Cum roseo mirtus perfecte curat oliuo.
Peruastas arenas:interq3 feras gradiẽtes.
Illesos seruat morsus abigendo ferarum.
Qui viret ꝛ maculas albas h3 alter orithes.
Casibus aduersis portantes vbiq3 resistit.
Tertius asseritur fame grauioris orithes.
Altera pars cuius crebris est ꝛ aspa clauis.
Altera leuior est quasi lamina ferri.
Hic facit appensus ne fiat femina pregnãs.
Aut si pregnans fuerit: cito fundit abortus.
C ℂ Ysi. Ostratites gẽma est testacea. durior
D est altera similis acbati:nisi ꝙ acbates politu
ra pinguescit. ℂ Durior tãta inest vis vt alie
gemme sculpantur eius fragmentis.

Capitulum.xcv.

Phites:purpurites:porfirites: ꝛ pa
o rius. Pli.li..xxxvij. Ophites serpen
tu3 maculis similitudinẽ h3:nec ex co
inueniunt colũne nisi pue. Duo sunt eius ge
nera. Molle.s.cãdidũ nigricãs duru3:ambo
capitis dolores ad alligata sedare dicunt: ꝛ
serpentũ ictus. Quidã ẽt frenecticis ac litargi
cis adalligari iubet cãdicantẽ. Ysi. Purpu
rites est ex egypto rubẽs cãdidis interueniẽti
bus pũctis. Nomis eius cã ꝙ rubeat vt pur
pura. ℂ Pli. vbi. s. Porfirites ẽt est ex egy
pto rubet cãdidis interueniẽtibus pũcturis.

Operationes.

A ℂ Ysi. Pari⁹ ẽ lapis marmore⁹ exĩmij cãdo
ris. Hic apud parõ insulã nascit: vñ ꝛ nolat.
B ℂ Magnitudo eius est qua lanceas crateras
q3 non excedat vnguentis ꝛ ipse aptus est.

Capitulum.xcvj.

Alagius fm Alber. dicitur ꝙ
palagius est gẽma coloris rubei
p lucidi valde:nature ꝛ substãtie
transparẽtis:ꝛ dicitur esse femi-
na carbunculi:ꝛ virtus eiusdem
remissas habet:sicut femina ad matre3 se h3.

Operationes.

ℂ Et dicunt quidã ꝙ est domus eius:ꝛ ideo A
palatium carbunculi vocatur:generatur fre
quenter carbunculus in lapide isto.
ℂ Et iam visum est hoc ꝙ in lapide vno exte B
rior ps fuit palagius: ꝛ interior carbũculus.
ℂ Propter quod huiusmodi genus lapidu3 C
sic de genere carb unculi.

ℂ Capi.xcvij.

Capitulum.xcvij

p Antherus. Alb. Pantherus est lapis multos hñs colores: ꝛ i vno corpe lapidis nigrũ videlꝫ viridẽ ꝛ rubeuꝫ: ꝛ alios multos: inuenitur aũt pallidus: purpureus ꝛ roseus.

Operationes.

A ℂ Alb. Ferẽ aũt fuscos efficere visus: inueniẽ

B tur plurimos in India. ℂ Debet gestans respicere ad ipsum in mane oriẽte sole: ꝛ fit efficax ꝛ virtuosus: tot aũt virtutes dr̃ hr̃e quot colores hꝫ. Hoc scr̃ ait Enax i lapidario suo.

Capitulum.xcviij.

p Rassius. Alb. Prassius est lapis qui est mater ꝛ palaciũ smaraldi. Est aũt viridis coloris: hñs viriditatem sicut prassiũ. Inueniẽ aũt aliqñ cũ rubeis guttis: ꝛ aliqñ cuꝫ albis. Est alia spẽs istius lapidis q̃ inueniẽ cũ guttis aureis: ꝛ vocatur crisopassus: ꝛ rarius inuenitur: ꝛ ideo carior existit. Pro quo lege lapis crisopassus supius ð C.

Operationes.

A ℂ Expertum est autem ꝙ confortat visum: ꝛ quasdaꝫ iaspidis ꝛ quasdã smaraldi hꝫ operationes. Hoc scr̃ ait Enax in lapidario suo.

Capitulum.xcix.

p Eridonius. Alb. Peridonius est lapis fulgens vt ignis colore.

Operationes.

A ℂ Alb. Dr̃ ãt valere ꝫ arteticã mirabiliter.

B ℂ Et refertur de illo lapide: ꝙ si fortius stringatur manu: manum aduret: vult ergo leuiter ꝛ pauide tangi.

C ℂ Et ego ipsum expertus sum sepius: dr̃ aũt de genere isto alia species esse: que dr̃ esse crisolito silis: nisi qꝛ maioris viriditatis existit.

Capitulum.c.

p Iritides gre. latine coppa rosea: arabice bageral markasita. Ser. li.ag. c. bageral markasita: ẽ lapis ex quo extrahitur es: ꝛ oportet ꝙ eligatur ex illis cuius color est silis eri: ꝛ qñ ponĩ in igne saliũt ex eo scintille facile. Cõburitur in hũc modũ. Linitã pone in ignẽ leuẽ ꝛ euenta donec fiat rubeus: deinde extraheẽ ab igne. Quidã ponunt in ignẽ magnũ de prunis: deinde liniũt

melle ⁊ iteruꝫ ponunt in ignē donec oēs ptes
eis sint equaliter cōbuste: qꝛ fortasse ꝑ aduri-
tur extra ⁊ non interius: deinde exufflat cinis
ab eo ⁊ reponit: ⁊ si indiget ablutio: laua eam
sicut lauat cadinia. ¶ Dyas. c. ꝺ la. piritide.
Lapis pirtides, i. markasita ex quo cramen
fit: eligēdus est: colorē hñs erainīnis: q̄ i foco
missus frāgit. Cōburit vero sic mellevnctus:
in vinis carbonib' mittit flabellat q̄diu colo-
rem rasum faciat. Alij vero in multis carbo-
nibus igneis coctuꝫ ⁊ secūdo melle vnctū euo
cant igni q̄diu se fregerit: postea eximunt il-
lum ⁊ lauant sicut cadimiam: ⁊ reponunt.

Operationes.

A ¶ Sera. Virtus eius adusti ⁊ non adusti est
vrēs ⁊ abstersiua vlcep: ⁊ abstergit obscurita
tem visus: ⁊ resoluit ⁊ maturat apata dura:
⁊ qñ resoluit ⁊ miscet cū resinipini: resoluit sā
B guinē coagulatū. ¶ Et aufert carnē sup̄fluā
cū pauca calefactiōe ⁊ stipticitate. Et qdā no
minant hūc lapidē post q̄ adurit dicidas vel
C disfriges. ¶ Et idem auc. Gal. Hic lapis est
vnus de lapidibus hñtibus virtutē fortem: ⁊
nos administramus eū cū resolutiuis ⁊: misce
D mus cū eo lapidē sacharos. ¶ Et resoluimus
sepe cū h vnguēto humiditatē multā que est
ꝯgregata i ꝯcauitatib' ⁊ cauernis musculoꝝ.
E ¶ Et qñ administrat h lapis opꝫ q̄ multū te
rat: ⁊ resoluit humiditatē corruptaꝫ q̄ est sub
F cute. ¶ Et qñ iō terit vltima cōtritiōe ⁊ cōfi-
citur cū aceto abstergit baras ⁊ morpheā ⁊ lē
G tigines faciei. ¶ Et hꝫ virtutē magnā in ab-
stergēdo oculū: ⁊ cōfortat substātiā eius ⁊ acu
H it visum. ¶ Et iō noiat in terris Persie lapis
luminaris. Et fac capillos tenues ⁊ crispos.
I ¶ Dyas. Virtus ē illi cocto ⁊ crudo terinā-
tica ⁊ asinictica: caligies oculis purgat: duri
ciebus dyaforesin ⁊ digestionē facit: addita
resina carnes perequat. Lapis ipse cōbustus
K a multis desriges dr. ¶ Lapis iste est species
vitrioli: vt apparet si leges litterā Vitriolū:
inferius de. V. Qui non combustus si pulue-
rizetur ⁊ distemperetur vel misceatur cum vi
no ⁊ e gallis tritis est optimū incaustū ad scri
bendum. Hoc idem dicit Alb. in lapi. suo.

Capitulum. cj.

Petrolium. Cassius felix. ca. de petro-
leo. Petroleū est oleū petre. Inuenit
aūt i locis sursureis: fit. n. cū pingue-
do terre ⁊ aque actione calores ad igneas con
uertitur partes: inuenitur ēt sup lapidis: qđ

quidē per eos resudat ⁊ in eis est: ⁊ super ma
re in inuenit. ¶ Aui. Petroleū albū note spe
cie est: ⁊ nigrū est colamētū picis babilonic:
ca. ⁊ sic. vsqꝫ ad. iiij. est ⁊ subtile ⁊ ꝑprie albū:
resolutiuū: liq̄factiuū: aperitiuū oppilationū.

Operationes.

¶ Aui. Petroleū ꝯfert doloribus ancharū A
⁊ dolorib' iūcturarū ⁊ ꝑpe albū: ⁊ ꝯfert dolo
ribus auriū frigidis. ¶ Et ꝯfert albugini ocu B
li ⁊ aqua descēdēti. ¶ Et nigrū ex eo ēt ꝯfert C
asmati ⁊ tussi antique. Bibit. n. parū ex eo cū
aqua cali. ¶ Et sedat dolorē ventris pungi D
tiuum ⁊ ventositates. ¶ Et qñ fit ex eo liciniū E
interficit vermes: ⁊ ꝑprie nigrū. ¶ Et come- F
dit pōd'. ʒ. i. de eo: ⁊ frāgit vētositatē vesice: ⁊
frigus matricis: ⁊ ꝯfert pūcture epithimatū.

¶ Capi. cij.

Capitulum.cij.

Eanites. Arnol. Peanites lapis est
p genitus de miebedon: & est feminei se
xus. Nam certo tpe cõcipit: lapidẽqz
consimilem parit: & confert pregnantibus.

Operationes.

A ¶ Ex lapidario.
Signif in matre: non regione lapis peanite.
Feminei sexus referens imitando labores.
Nam qbus ex causis dubiũ sed tẽpore certo.
Concipit & parit: & parientibus auxiliatur.
Ultima pars vrget: dubij discriminis hora.

Capitulum.ciij.

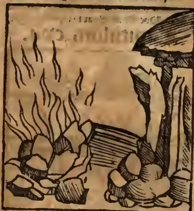

Odoros & pontica. Ysid. Podoros
p est gemma post margaritam gẽma-
rum candidarũ secunda de qua que-
ritur in quo numerari colore debeat totiens
iactata per pulchritudines nominis alienas
adeo vt decoris prerogatiua vocabulo sit facta.

Operationes.

A ¶ Idẽ. Põtice gẽma auratis guttis micã-
tes. Alie stellas hñtes: alie quoqz lõgis colorũ
B ductib⁹ lineate. ¶ Caste & sobrie portari vo-
lunt.

Capitulum.ciiij.

p Hrigius & phingetes. Ysi. Phrigi-
us a loco dr: eo q in frigia nascit: co-
lore pallid⁹ mediocriter grauis: gleba pumi
cosa: vritur añ vino perfusus. Flatusqz folli-
bus donec rubescat. Rursusqz dulci vino ex-
tinguit trib⁹ vicibus tigẽdis vestib⁹ tñ vtilis

Operationes.

¶ Ysi. Phingetes: alias phengites: capado A
cie lapis ẽ: duricia marmoreus: cãdidus atqz
translucens. ¶ Ex quo quondam templũ a B
quodam rege constructũ est foribus aureis:
quibus clausis intus diuturna claritas erat.
¶ Plinius. In capadocia repertus est lapis C
phingites: sub Nerone principe ex argumen
to sic appellatus: quoniã candido & translu
centi fulue inciderant vene. Hic eidem con-
struxit fortune: quam sciam appellant.

Capitulum.cv.

Limex latie. Arabice famech. Gre-
p ce. Famech vel Fenie. vel lapis de
barchin. Sera. li. aggre. c. Famech

ideſt pumex:⁊ eſt lapis de barcbin.i.lipari. Op3 ꝙ eligaſ ex eo multū foraminoſus durus ⁊ fragibilis leuis albus:in quo non ſunt lapides. Et modus cōbuſtionis eius eſt: ꝙ accipiaſ ex eo quātitas ⁊ ponaſ in prunis : ⁊ qñ fuerit ignitus extrahaſ ⁊ extinguatur in vino odorifero : ⁊ h fit ter. tertia vice qñ extrahiſ ab igne non extinguaſ in aliqō: ſed dimittaſ infrigidari per ſe : poſtea teratur ⁊ reponaſ.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Virt⁹ ē ei ſtiptica:terminātica ⁊ purgatoria. Pumex oculoꝝ cicatrices limpidat vulnera replet ⁊ ꝯſolidat:⁊ aufert carnē ſuperfluā oculoꝝ:⁊ qñ teriſ ⁊ fricanſ ide dētes abſtergit eos:⁊ adiniſtraſ ad abradēdos pilos.

B ¶ Theofraſtus in proprio capi. Si miſcetur antidotis dentifricijs ⁊ ſmigmatibus abradit aſpredinē:⁊ leuigat ⁊ ꝯſtringit ⁊ coercet.

C ¶ Sera. Pumex h3 virtutē ſtipticā: ſtringit .ii.gingiuā:⁊ abſtergit oculū: ⁊ aufert maliciam que eſt in eo: ⁊ replet vlcera ⁊ cōſolidat ea:⁊ aufert carnē ſupfluā que in eis eſt:⁊ qñ teriſ ⁊ fricanſ dētes abſtergit eos. Et ſi mittaſ in vas vini nō pmittit ipſu3 āplī⁹ bullire.

D ¶ Et idē auc. Gal. Ingrediſ i medicis q̄ abſtergit dentes:qñ nō eſt aduſtū:ſed qñ aduritur fit ſubtilior. Nā acqrit ab igne rē aduſtā calidā que auferſ ⁊ ſeparaſ ab eo qñ lauatur.

E ¶ Et clarificat dentes ⁊ abſtergit eos. Et h facit propter ſui aſperitatem. Et facit fortaſſe hoc propter eius virtutem abſterſiuam.

F ¶ Et propter hanc cauſam cornua qñ aduruntur abſtergunt dētes. Omnia preſcripta iſtius capituli inuenies in Pande,cap.cclvj.

Capitulū.cvj.

q Uadratus:q̄dras:⁊ grin. Pli. Quadratus in egypto inueniſ: fitr ⁊ ethiopia: ⁊ exalbidus eſt. Alb. Quadros:alʼs quanidros:ē lapis q aliqñ inueniſ in cerebro vulturis. Idē Quiri ē lapis q inueniſ i nido vpupe. Aliqñ q̄ tota ē auis pſagioſa ⁊ augurialis: vt dicūt magi ⁊ augures.

Operationes.

¶ Quadrat⁹ vires h3 ſtrigētes:vñ necare dʼ cōceptū. ¶ Alb. Lapis quadros virtus eius A
ferſ eſſe contra quoſ libet nociuos caſus:⁊ replet mamillas lacte. Et h ſimiliter ait Enax. B
¶ Idē Quiri. Eſt āt h lapis pditor ſecretoꝝ ⁊ fantaſias promouēs:ſi ponaſ.ſ.pectus dormientis. Hoc fitr ait Enax in lapidario ſuo. C

Capitulum.cvij.

Quirinus. Radaym.⁊ Ranno.

q Operationes.

¶ Arnol. Quirinus eſt lapis q reperiſ in vlule nidis:auget fantaſticas viſiones. ¶ Idē A
Radaym lapis eſt niger atq3 trāſlucēs. Inuenitur in capite galli maris:qñ datu3 eſt comedere formicis. ¶ Idem geſtatus vt dʼ valet ad impetrandū quodlibet. ¶ Arnol. Rāni:alias rabri:eſt idem ꝙ bolus armenicus:⁊ eſt lapis ſubrubeus. Huius virtus eſt conſtrictiua ſanguinis diſſinterie menſtruorumq3 vt ſuperius habetur cap.xxvj.de B. B C D

Capitulum.cviij.

¶ Rubeus

Rbeus. Sera. Lapis rubeus minus ꝙ iacictus: qui arabice vocat bager albigedi. Idem li.ag.c. Bager albigedi: siue albuzedi iacincti: rubedo est magis placabilis hominibus: eo ꝙ nõ sit in eo obscuritas aliqua: minera autẽ huius lapidis est in terris orientis: ꝗ qñ defertur a minera sua est obscurus: sed qñ excoriat eum aurifex detegitur bonitas eius: ꝗ apparet ꝗ clarificatur.

Operationes.

A ¶ Ser. Si quis ligauerit nõ videbit portãs in nocte somnia mala neqꝫ timorosa: ꝗ si ille qui aspexerit in sole tñ ꝙ visus eius est debilitatus terserit cũ eo oculos suos ꝗ cõuenit ei.

B ¶ Et quando ille lapis fricatur ad capillos capitis attrahit festucas sicut magnes ferrũ.

Capitulum.cix.

Saphirus. Alber. Saphirus est lapis valde notus ꝑin plurimos. Uenit ab oriente ꝗ India. Inuenitur ꝗ in Ypidomio apud podium prouincie regionẽ ꝗ ciuitatem: sed nõ est adeo preciosus vt ꝑ ola fit filis orĩetali. Est ãt colore ꝑspicuus sicut celũ sꝭrenatum: sꝫ vicit in eo flauus color: ꝗ iõ melior q est nõ satis plucidus: optim⁹ aũt q bꝫ nubes obscuras ad rubedinẽ declinãtes: inuenit ẽt bonus q albidas bꝫ maculas: siũter substãtia sua fit sicut nubes fusca trãsparẽs aliq̃ntulũ.

Operationes.

¶ Alb. Uirtutes ego vidi ꝙ antraces duos fugauit. Aiunt ẽt hũc lapidẽ volẽꝫ castũ reddere: ꝗ interiorẽ arborẽ refrigerare: sudorem restringere: dolorem curare frontis ꝗ lingue. A

¶ Ego vidi vnũ in anulo portare: ꝗ sordes ex oculis portare: sꝫ qñ vult poni in aqua frigi. ꝗ post similiter: qꝫ aũt dicũt ꝙ amittit virtutes ꝗ colorem postꝙ antraces curauit falsum est. B

¶ Dicunt etiam ꝙ corpora vegetat: ꝗ paces conciliat: pium ꝗ deuotum ad deum efficit. C

¶ Et animũ in bonis firma. Hic ẽt sirtites a qbusdã vocat: eo ꝙ in littore sirtiũ inueniat. D

¶ Ex li. de na.re. Saphirus sereno colore celo assimilatur. Nunꝙ tamen quantũcũqꝫ purus sit ymaginem in se vt speculum ostendit. E

¶ Dicit autẽ optimus esse ꝫ fraudes ꝗ ꝫ inuidias ꝗ errores ad pacẽ: qñqꝫ gratiosus est. F

¶ Sꝫ oportet vt ille q portat sũmo studio castitatẽ seruet. Orĩetales saphiri sunt optimi: marie hij q vehemẽter splẽdẽt colore ceruleo. G

¶ Itẽ saphirus morbũ illũ horribilẽ fugat q vulgariter dr: noli me tãgere. Sed post fugationẽ dr viciari colore. ¶ Ex lapidario. H I

Saphiri species digitis aptissima regum.
Egregium fulgens puroqꝫ similima celo.
Uilior est nullo virtutibus atqꝫ decore.
Hic ꝗ sirtites lapis est a plerisqꝫ vocatus.
Qꝫ circa sirtes libicis permixtus arenis.
Fluctibus expulsus feruente freto reperitur.
Ille sꝫ optimus est quẽ tellus medica gignit.
Qui tñ asseritur nunꝙ transmittere visum.
Quem natura patens tanto ditauit honore.
Ut sacra ꝗ merito gẽmarum gẽma vocatur.
Et qui portat eum: nec vlla fraude necatur.
Inuidiam superat: nullo terrore mouetur.
Hic lapis vt perhibẽt educit carcere vinctos.
Obstructasqꝫ fores ꝗ vincula tacta resoluit.
Fertur ꝗ ad pacem bonus esse conciliandas.
Et plusꝙ reliquas amat hanc nigromantiã.

Capitulum.cx.

Ardius ꝛ Sarda. Alb. Sardius est lapis ab antiquissimo inter preciosos lapides memoratus: est autem habens ruborem spissum cuius substantia peruia: sicut si peruietas ymaginetur in rubea terra. Et secundum hanc diuersitatem inuenitur quinque modis: ita quod aliquis nihil habet de peruietate: ꝛ forte ille matrix est aliorum ꝛ domus in qua generantur. In sardis autem ciuitate repertus esse dicitur: ꝛ sic vocatur. Idem sarda est lapis qui se habet ad tabulas ligni sicut magnes ad ferrum. Et immo adheret ita fortiter tabulis nauium in mari vt a tabulis euelli non possit nisi abscindatur cum ipso ea pars tabule cui adheret. Est autem in colore prassius: hoc est virens. Hoc similiter ait Enax.

Operationes.

A ¶ Alb. Aiunt sardium lapidem accendere alius ad gaudium ꝛ acuere ingenia: ꝛ per virtutes contrarias ligare onicbum. Hoc similiter ait Enax.

Capitulum.cxi.

Ardonis. Albert⁹. Lapis sardonis quem quidam sardonicem vocant: est compositus ex duobus sardio videlicet ꝛ onice: est ergo rubeus: ꝛ hoc color emicet ex sardio. Est etiam albus ꝛ niger: ꝛ colorem vnguis proferens ex onice. Laudabiliter autem est qui hos colores habet magis distinctos. Inuenitur autem quinque modis aut pluribus propter diuersam colorum mixtionem: ꝛ frequentius inuenitur in India ꝛ Arabia.

Operationes.

¶ Idem. Alb. Fertur luxuriam expellere: ꝛ castum reddere ꝛ pudicum. A

¶ Est tamen maxima huius virtus in hoc quod cum onicbus nociuus sit hoc nocere non possunt sardium in substantia habens admixtum. B

Capitulum.cxii.

Aminus. ꝛ Sarcofagus. Alber. Samius est lapis a samo insula in qua inuenitur dictus. Hoc autem lapide politur aurum. Idem. Sarcofagus est lapis deuorans cadauera mortuorum: grece .n. sarcos sonat: carofagus autem comedere. Antiqui autem aliqui de hoc lapide plus fecerunt archam mortuorum.

eo ꝙ in spacio. xxx. dierum cadauera consumantur. Ob hoc autem nostra monumenta lapidea sarcofagi sunt vocata.

Operationes.

A ¶ Samius. Alber. Fertur autem ꝙ samius portatus vertiginē sedat: ⁊ mentem solidat: habet autē hoc vicium dicitur ꝙ alligatus in coxa parturientis impediat partum. Hoc similiter ait Atabari.

Capitulum. cxiij.

Maraldus: alias smaragdus. Alb.
s in lapidario suo de smaraldo. Smaraldus lapis est p̄ciosior multis alijs: ⁊ non rarus: ⁊ color eius est viridissimus trāslucens: ita ꝙ vicinum aerem sua viriditate figurare videatur. Et melior est planicies superficiei: q̄ tūc vna pars non obumbrat aliā. Melior tamen est qui nec lumine nec vmbra variatur. Huius planiciei ⁊ colorum varietatum dicunt esse diuersitates. xij. eo ꝙ aliquando fel nigrum per modum virgularum admixtum habet: Hij sunt a locis scotici ⁊ britanici ⁊ biliaci: ⁊ qui in venis eris nascuntur: ⁊ maculosi quidam: ⁊ quidam calcedonici: eo ꝙ admixtam habent cum illo lapide. Meliores autem sunt scotici. Et ferunt quidam ꝙ illi de nidis grifonum auferuntur: qui lapidē hunc cum crudelitate magna custodiunt. Dixit autem vnus de grecia veniens veridicus ⁊ curiosus experimentator: ꝙ hoc lapis nascitur in rupibus que sunt sub aqua maris: ⁊ ibi inuenitur. Rationale etiā est ꝙ in venis eris in perspicuo qui idem ad eris substantiā non veniens nascitur: eo ꝙ rubiginis eris habet viriditatem.

Operationes.

¶ Quando smaraldus ponitur in potu conuenit venenis mortiferis ⁊ morsibus venenosis ⁊ punctionibus habentibus aculeum. A

¶ Qui ergo dederit ī potu de limatura eius B pondus. viij. granorum ordei illi qui sumpsit venenum anteꝗ̄ fecerit impressionem liberat eum a morte: ⁊ non cadent capilli eius neqꝫ excorientur: ⁊ est sua euasio: ⁊ ille qui assiduat aspicere ipsum preseruat eius visum a nocumentis: ⁊ conseruat eum incolumen.

¶ Et qui defert ipsum in anulo: preseruat eā C ab epilentia quando ducit eum digito anteꝗ̄ superueniat.

¶ Et propter hanc causam docemus reges D ꝙ suspendant eos in collo filiorū quando nascuntur statim: ne superueniat eis epilentia.

¶ Et idem auc. Rasis. Taberzet vel feruzegi idest: smaraldus: conuenit leprosis quando sumitur ī potu limatura eius. Et si cadat aspectus tyri super lapidem smaraldi dissoluuntur oculi eius ⁊ liquescunt. E

¶ Dyas. cap. de smaraldo. Smaraldus portatus auget substantiā habens persuasionē in omni negotio corpore ⁊ sermone castos letosqꝫ facit: subuenit ⁊ in tempestatibus: sculpitur in eo scarabeus: pertūdit aurea fibula. F

¶ Alb. in lapida. suo cap. de smaraldo. Expertum est nostris tēporibus ꝙ hoc lapis si vere viridis ⁊ bonus est: retinet coitum: propter qđ Rex Vngarie qui nostris regnabat tēporibus cum in digito in hora coitus cū vxore sua habebat in coitu: in tres ptes diuisus est G

¶ Et ideo probabile est quod dicitur ꝙ hoc H lapis gestantem se ad castitatem inclinat.

¶ Vnde auget opes: ⁊ incantatus dat verba persuasoria: ⁊ ꝙ collo suspensus curat emitriteum ⁊ caducos morbos. I

¶ Expertum autem est ꝙ visum debilē con K fortat: ⁊ oculus conseruat.

¶ Et bonam facit memoriam: ⁊ tempestatē L auertit. Et valet diuinātibus: propter quod queritur a magis.

Capitulum. cxiiij.

Agda ⁊ sandariso. Ysid. Sagda est
s gēma prosini coloris apud caldeos: cuius tanta vis est: vt pineantes naues e pfundo petat ⁊ carinis ita tenaciter adhereat vt nisi abrasa parte ligni vix separet.

Operationes.

¶ Ex lapidario.

A Difficiles gēmas super omnes mari reptus.
Nunq̄ sciretur nisi se daret inueniendam.
In medio siquidem lapis natus iste ꝓfundo.
Naues incautas petit e regione meantes.
Et pre labentibus tabulis herendo carine.
Ad portū trahit maris ignaris data nautis.
Est autem morsu tabule sic fixa tenaci.
Quod nequit abrasa ligni sine parte reuelli.
Huic prasinus color regio caldayca tellus.
¶ Ysi. Sandarisus nascit in Indis loco eius-
B dem nominis. Species eius est q̄ velut intra
lucidum ignem intus auree gutte fulgent.
¶ Constat inter omnes quantum stellarum
C accedat numero: tanto ꝛ precio accedere.

Capitulum.cxv.

Silenites ꝛ Sirtite. Ysido. Silenites
s gēma, transl ucet candido melleoqꝫ fulgore: continens imaginem lune. Quaꝫ iuxta cursum ipsius astri perhibent in dies singulos minui ꝛ augeri. Nascitur in Persida.

Operationes.

¶ Arnol. Silenites est gēma Persidis: cuius color est vt iaspidis: luna res motus seruat: gestatusqꝫ languentes ac debiles curat. A
¶ Ex libro de na. re. Silenites lapis est colore pulcher: maxime albo: rubeo: vario: purpureo: quem portat Indie testudo. Horum quoddam genus est qđ viret vt herba. Hunc qui portat in ore fertur diuina futura. Igne nunq̄ frangitur. Inter dissidentes amorem reconciliat: ptisicos curat. B
¶ Ysido. Sirtites gēma est sic vocata: quoniam in littore sirtium in partibus Lucanie primum est inuenta. Huius color est croceus continens intus stellas languidas ꝛ sub nubi lo renitente. C
¶ Alber. in lapidario suo inquit. Lapis silenites est lapis de quo varia referuntur. Dicunt enim quidam eum nasci in quodam genere testudinis. Indico: ꝛ esse variuꝫ: dicūtqꝫ hunc esse virtuteꝫ: ꝛ in Perside partibus frequentius inueniri: siue in arabia: sicut inquit Plinius autem hunc crescere luna crescente: ꝛ decrescere dicunt decrescente luna. D
¶ Gestatus autem fertur conferre pꝛesciētiam quandam futurorum: si sub lingua ponetur: pcipue prima luna ꝛ decima luna ꝛ decima existente. Dicut etiaꝫ q̄ mane prima luna tantam habet virtuteꝫ in prima hora. De cima autem existente luna in decima hora. E
¶ Et modus diuinationis est q̄ cum ponatur sub lingua ꝛ cogitetur de aliquo negocio veruꝫ fieri deceat aut non: ꝛ si fieri deceat cor de tenetur ꝛ infigit: ita q̄ euelli non possit. Et si fieri non deceat: statim cor desistit ab ipso. F
¶ Fertur etiam q̄ curat languentes ptisicos ꝛ debiles. Hoc etiam ait Ysaac beniamin. G

Capitulum.cxvj.

Tellarius. Enax in lapida. suo. La-
s pis stellarius est de genere marmoꝝ habens maculas ex auro. Et eius est alius albus: qui dicitur markasita. Alius in dus clarus celestis: ꝛ vocat lapis lazuli. Pro

quo lege

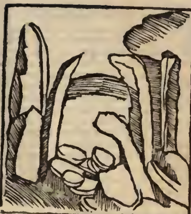

quo lege lapis lazuli: ꝛ quádoqꝫ minera fert vtrunqꝫ simul ꝛ quádoqꝫ est alius coloris viridis. Et vocatur lapis crisopꝛassus: vt appa ret si leges lapis crisopꝛassus.

Capitulum.cxvij.

f Pecularis. Alb. Lapis specularis est lapis ad modum vitri perspicuus.

Operationes.

A ¶ Dicitur autem in hyspanorum vrbe segondia pꝛimitus inuentus est.
B ¶ Ego át vidi illú abúdátius inueniri: ita ꝙ curbes ide onerát̃ i diuersis ptib⁹ theotonie.
C ¶ Et vidi etiaꝫ in gallia inueniri cum gipso
D qꝛ est extremitas quedá. ¶ Effusus auté scin datur in quaslibet partes tenues: ꝛ fiunt in de fenestre sicut de vitro: nisi qꝛ loco plumbi opoꝛtet ponere lignum. ¶ Sunt autem tres E species eiusdem: vna videlicet lucida sicut vitrum: alia nigra penitus sicut attramentuꝫ. ¶ Tertia citrina que vocatur auri pigmen F tum vel arsenicum qḋ clarius est ꝛ nobilius.

Capitulum.cxviij.

f Istos. Enax in lapidario suo ca. pꝛopꝛio. Lapis fistos est fusci coloris ꝛ subrufi: oblongas aristas siue pinnulas non habens erectas vt alumen scissum.

Operationes.

¶ Enax. La. fistos vires habet foꝛtiter con A stringentes.

Capitulum.cxix.

Pongia marina latine: grece trages.
f arabice assegialbach. Sera.li.ag.ca.
assegialbach. Assegialbach.i.spõgie
marine duo sunt genera.s. masculus ꝛ femi-
na. Masculus dr qui pcussuras minutas ha
bet: ꝛ spissas ꝛ albas. Femina vero rotundas
cauernas ꝛ maiores hꝫ. Sed additur tertiuꝫ
genus duros lapides intra se habẽs ꝛ pluri-
mas cauernas. Comburitur vero sicut calci-
donium. Melior est illa q̃ est ꝓpinqua sue ac-
ceptioni: ꝛ est adhuc reseruãs in ea de virtute
quã acquisiuit ex mari: sed qñ prolongaf tẽ-
pus sue collectionis: euanescit virtus eius: ꝛ
nõ est cõueniens vt administretur in opere: ni
si prius lauef cuꝫ nitro aut baurach: vel cum
aqua cineris que df stillata. ¶ Aui.lib.ij.ca.
de spongia. Spõgia est corpus marinũ laxuꝫ
raruꝫ. Et df ꝙ hꝫ animal in eo cui adheret ꝛ
non separatur ab eo. Et illa que est recens est
fortior ꝛ vehemẽtioris exsiccationis propter
fortitudinem nature maris. Et est cali.in.i.ꝛ
sic.in.ij.gra. Et ipsius lapis est propinquus
ꝛ minus calidus: ꝛ est fortis exsiccationis pro
pter qd̃ ex ea est recens qñ aduritur cũ oleo: ꝛ
similiter eius cinis. ¶ Dyasco.e. de spongia.
Spõgie duo sunt genera. Masculus ꝛ femi-
na. Masculus hꝫ foramina minuta ꝛ spissa ꝛ
alba. Femina vero hꝫ foramina rotũda ꝛ ma
gna. Et additur tertium genus habẽs intra
se lapides duros ꝛ plurimas cauernas.

Operationes.

A ¶ Sera.auc. Gal. Uirtutẽ hꝫ exsiccatiuam
manifeste: ꝛ ideo virtus eius ẽ que ꝯsolidat vl
cera recẽtia cũ suo sanguine cũ madefit i ace-
to aqua vel vino ſm diuersitatem corporum.
B ¶ Et abscindit fluxum sanguinis qui ex inci
sione accidit vel cõbustione. Quando accipif
sicca nõ hñs humiditatẽ in se ꝛ imbibitur in
aspalto iudaico: aut in pice liquida: ꝛ ponitur
super locũ fluxus: ꝛ ignis in ea accendif: ꝛ va
let in cauteriũ. Sed spõgie cõbuste virtus est
C resolutiua. ¶ Et lapis qui inuenif in spõgia
hꝫ virtutẽ que desiccat: ꝛ frangit lapideꝫ qui
D est in renibus causatus. ¶ Et idẽ auc. Dyas
co. Que ex spongia est noua ꝛ sicca non cum
sua pinguedine confert vlceribus: ꝛ resoluit
E apostemata flegmatica. ¶ Et cõglutinat vl-
cera recẽtia qñ supponitur cũ aceto vel aqua
incarnat vlcera antiqua: qñ apponitur eis cũ
melle cocto ꝛ apponitur cum aqua sola. Sed
ex spongijs illa que est subtilis: leuis: non hꝫ
iuuamentũ. ¶ Et vtimur spongia noua sicca F
in pãno lineo ligata: que sola facta forma li-
cinij: ꝛ intromissa aperit orificia vulneꝝ quã-
do sunt clausa. ¶ Et bene ponitur sicca in vl G
ceribus antiquis humidis ad que fluunt hu-
miditates corꝫ. ¶ Et apponitur cum aceto H
ꝛ substinet menstrua. ¶ Et quando comburi I
tur sicut comburitur spuma maris: confert
obtalmie ꝛ abstergit oculum. ¶ Et quando K
lauatur post combustioneꝫ eius: est magis iu-
uatiua in medicinis oculorum. ¶ Et quan- L
do comburitur cum pice: confert fluxui ma-
tricis. ¶ Et lapis q inuenitur in spongia frã M
git lapidem vesice quando bibitur cuꝫ vino.
¶ Aui. Quando spongia aduritur cuꝫ oleo: N
ꝛ eius cinis cõfert disruptioni sanguinis pro
pter incisionem ꝛ apertionem. Inflammatur
ex ea ignis super locum ꝛ cauterizat cum hoc
ꝙ ipsa sit substantia retinens sanguinem.
¶ Et ex eo fiunt licinia que in orificijs vena- O
rum ponuntur: ꝛ retinet sanguinem ꝛ fluxuꝫ
sanguinis. ¶ Et eius lapis subtiliat absqꝫ ca P
lefactiõe: ꝛ exsiccat ꝛ abstergit: ꝛ exsiccat apo
stemata flegmatica. ¶ Et infunditur in ace- Q
to ꝛ ponitur super plagas ꝛ consolidat eas: ꝛ
decoquitur cũ melle: ꝛ consolidat vlcera pro-
funda: ꝛ similiter ponit sicca super ipsa.
¶ Et infusa in aqua aut vino desiccat vlcera R
humida antiqua. ¶ Et quando spongia adu S
ritur cum oleo est conueniens curationi sputi
sanguinis. ¶ Et lapis in ea inuentus fran- T
git lapideꝫ in vesica apud aliquos. Galienus
ait ꝙ frangit lapidem renum tñ: quia non
transit vsqꝫ ad vesicam.

Capitulum.cxx.

f Ordicies parietis balnei latine: arabice vasachi. Serapion lib. aggreg. capi. vasachi. auctoritate Galieni: est calida: et lenit et dissoluit.

Operationes.

A Sera. Facit nasci carnes: et est conueniens scissuris que fiunt in ano et emorroidibus quando
B ponitur super eas. Et quod de sordicie colligitur ex corporibus exercitantium: calefacit et resoluit exituras dure solutionis: et est conue-
C niens vlceribus renum. Et illa que colligitur ex corporibus luctantium: confert nobis que fiunt in matrice quando ponitur super eas: et confert sciatice posita loco vnguenti.
D Et sordicies que reperitur in vasibus in quibus oleum aduritur resoluit multum et lenit.
E Et dixit in sordicie que est in corpibus luctantium secundum quod in ea est de puluere diuersifi-
F catur ab alia. Et sordes quidem vniuersaliter resoluit apostemata indigesta: et conuenit apatibus calidis mamillarum: et hoc quoniam
G extinguit inflammationem eorum. Et prohibet cursum humorum ad ipsa: et resoluit quod iam fluxum est ad ipsa: quoniam ipsa est composita ex puluere et oleo et sordicie cor-
H poris hominis. Sed sordes vasorum recipit acuitates a vase eris: et similiter est acuti- or: et sordicies auris confert panaricio.

Capitulum.cxxi.

f Silex. Ysi. Silex est lapis durus sic dictus: eo quod ab eo ignis exiliat.

Operationes.

Idem in lib. xix. Ex genere silicum optimi sunt nigri quibusdam in locis ac rubentes. A
Albi quoque contra vetustatem incorrupti B qui et in monumentis sculpti et incorrupti permanent: quibus nec ignis quidem nocet. Nam ex his etiam forme fiunt in quibus etiam era funduntur. Sed et viridis silex vehementer C igni resistit ac nusquam copiosus est: et vbi inuenitur lapis non saxum est. Pallidus autem in cemento raro vtilis. Fluuialis vero silex semper D veluti madens est: hunc estate exbiberi opus: nec ante bienium in structuris domorum inseri.

Capitulum.cxxij.

f Iecinus siue Succinus. Alb. Succinus est lapis crocei coloris quem greci electron vocant: inuenitur enim translucens sicut vitrum: vocabulum habet a materia quia a succo vel gumma arboris nascitur que pinus vocatur: lambra vulgariter vocatur.

Operationes.

Idem. Confricatus autem trahit folia et pa- A leas et fila sicut magnes ferrum. Dicunt autem B quod confert portantibus se castitatem. De exper C tis autem est quod fugit serpentes: pregnantibus autem valere dicitur ad facilem parturitionem. Ysido. D Succinus quem greci electron vocant fului ce

reliqȝ coloris fertur arboris succus esse: ⁊ ob hoc si hic appellatus: cõstat aũt eũ nõ esse populi succuȝ: vt phetonijs fabula dicit sed pine arboris. ❡ Nam accensus tede nitore flagrat.
E Nascit aũt in insulis oceeani occidetalis: sicut gũmi desaturqȝ cristallũ rigore vel
F tpe. ❡ Ex ea fiũt decoris gr̃a agrestiũ monilia feminarũ: vocari aũt a qbusdã dr̃ arpaga eo q attritu digitoꝝ accepta caloris ala folia paleasqȝ ⁊ vestiũ fimbria rapiat: sic̃ magnes
G ferrũ. ❡ Ex li. de na. re. Succinus est gẽma q vulgariter appellat lambra: hic crocei colo
H ris est: ⁊ vt vitrũ aliqñ trãslucet. ❡ Castitatẽ portãtibus ꝯferre dr̃. Fumus eius iuuat parturientes: ⁊ fugat serpẽtes: pma gdẽ gutta q
I de arbore pino fluit pura ⁊ lucida est. ❡ Et hec est illa q in estate calida profilit. Reliquo vero tempore fluens obscura est ⁊ immunda.

Capitulum. cxxiij.

f Sulphur. ℣ fiõ. Sulphur terra est ex actione caloris excocta in essentiã sulphureaȝ cõmutata. Aquosis ⁊ terrestribus ⁊ igneis trãseũtibus. Est ãt aliud sulphur viuũ: videlȝ qd tale est equale a terra pducit. Aliud est extinctũ siue mortuũ qd artificialiter parat: ⁊ in calamis ferreis fũditur. ❡ Aui. li. ij. c. de sulphure. Sulphur est olbᵘ notũ: est cali. ⁊ sic. ad quartũ prouueniens: ⁊ est subtiliatiuũ ⁊ attractiuum. ❡ Dyasc. ca. sulphur: olbus est notũ. Eligẽdũ est viuũ ⁊ colore limpidũ ⁊ resplẽdens ⁊ perlucidũ sine lapide: qd missum in focus viridẽ facit colorem ⁊ pingatur. Nascitur in melosda ⁊ lipparia.

Operationes.

❡ Dyas. Uirtus ẽ ei q resoluit ⁊ abstergit: ⁊ A
q resistit veneнis maritimis ⁊ alijs siliбᵘ cum
qñ terit ⁊ pulueriȝat sup morsure. ❡ Et pficitur cũ sputo aut vrina aut cũ oleo veteri: aut B
cũ melle aut glutine albotin. ❡ Curat scabiẽ C
⁊ egritudinẽ i quo eleuat cutis: ⁊ hoc q ipsus aufert ipsas egritudines absqȝ hoc q ipellat materiã ipsoꝝ ad interiora corpis. ❡ Et edu D
cit saniẽ ex pectore: ⁊ qñ trãsglutit cũ ouo sorbili: aut fit fumigũ cũ eo cõfert asmati. ❡ Et E
qñ fumigat mulier cũ eoeducit ferũ. ❡ Et mi F
scetur cũ glutine albotin: aut resina pini ⁊ aceto ꝯfert scabiei vlcerose ⁊ empetigini: ⁊ maculis albis q fiũt i vnguibus: ⁊ aufert morphea.
❡ Et curat elephãtiã: ⁊ siſr cũ resina ⁊ aceto G
curat pũcturã scorpionis. ❡ Et qñ miscet cũ H
nitro ⁊ fricatur inde corpus: aufert pruritũ.
❡ Et sumit in potu cũ aqua vel ouo sorbili ⁊ I
curat yctericiã: ⁊ ẽ bonũ corize. ❡ Et qñ pul- K
uerizatur sup corpus aufert sudorẽ: ⁊ qñ linit
sup podagrã cũ nitro ⁊ aq̃ ꝯfert ei. ❡ Et con L
fert qñ fit fumigũ cũ eo surditati ⁊ obliuioni.
❡ Et miscet cũ melle ⁊ vino: ⁊ curat attritio- M
nes aurũ qñ linit cũ eo. ❡ Aui. li. ij. c. de sul- N
phure. ca. est. ⁊ sic. Et est ex medicis ad albaras proprie dũ nõ tãgit ipsuȝ ignis. ❡ Et qñ O
miscet cũ gũmi albotin eradicat vestigia que
sũt i vnguibᵘ: ⁊ cũ aceto ponit sup morphea.
❡ Et ponit sup adustionẽ ⁊ vlcerationẽ: ⁊ ab P
stergit empetiginẽ: ⁊ ꝓprie cũ viscoꝛ ⁊ proprie
ẽt cũ aceto ⁊ cum nitro pp pruritũ lauatur ex
eo corpus. ❡ Et ipsum est cũ nitro ⁊ aqua su Q
per podagram linitũ conueniens: ⁊ constrin-
git corizam suffumigatuȝ. ❡ Et administra- R
tur cum aceto ⁊ melle sup contritionẽ auriũ.

Capitulum.cxxiiij.

Al.Sera.li.ag.c.Malk.au. Dyaſ.
ſ Sunt eius due ſpecies:vna ē q̄ eſt ex
minera:ꝛ alia q̄ eſt ex mare : ꝛ illa q̄ ē
ex minera eſt fortioꝛ. Et melioꝛ ex eo eſt non
hn̄s lapidē clari corpis: cuius ptes ſunt equa
les:ꝛ ex marino melioꝛ eſt albus equaliū ptiū
ꝛ etiam reperitur in locis aquarum ſtantiuȝ.
¶ Jtē au. Sal. Et ſal qđ generaꝛ in ſtagnis
marinis aſſimilatur marino. Et iſte ſal fit in
maritimis. Nā qn̄ decreſcit aqua vel ȝbiꝛ in
tpibus eſtatis:coagulaꝛ a caloꝛe ſolis adurē
te qđ eſt in marginibus aque:ꝛ fit ſal. Et hoc
fit plurimū:eo ꝙ aggregaꝛ in loco illo ex aqs
ſordidis: q̄ ſunt multū calide. Et ꝓpterea qꝛ
euacuatio aque maris fit in loco arto:ſubſtā-
tia eius eſt groſſa:ꝛ ſapoꝛ eius eſt ſtipticus ſal
ſus. Sal vero qđ eſt ex minera eſt groſſioꝛis
ſubſtātie ꝛ foꝛtioꝛis ſtipticitatis. Et virt9 eius
eſt ca.ꝛ ſic.in.iij.gra. Sal ſodome ē ſal qđ ge
neraꝛ in mari moꝛtuo vbi eſt aqua amara:in
qua ſi ꝓijciaꝛ piſces moꝛiunꝛ. Et vocaꝛ ſic a
noīe mōtiū q̄ ſunt ꝓpe illud mare. Sal qđ ef-
fodiꝛ a mineris eſt minus ca.ꝛ minus ſubtile
alijs. Cōburiꝛ ſal ſm hunc modū. Pone ſal
in olla noua:ꝛ coopi ꝯ̄aȝ ne ſalſedo egrediaꝛ
ab olla pp caloꝛē ignis:ꝛ ſepeli ollā in pꝛunis
ꝛ dimitte ibi donec aduraꝛ ꝛ crepet:deinde au
fer ab igne:ꝛ potes diſcernere diuerſitatē ſa-
lis a ſuo ſapoꝛe:ꝛ hoc qꝛ ille q ꝑticipat ama-
ritudine reſoluit. Sȝ q eſt ſalſus ſolū cū reſo-
lutione ſua ſtipticat ꝛ ſtringit. Et ſal qn̄ adu
ritur eſt maioꝛis reſolutionis ꝛ minoꝛis ſtipti
citatis. Et flos ſalis ē ſubtilioꝛ q̄ ſal aduſtus
ꝛ ſapoꝛ eius eſt acutus: ꝛ reſoluit reſolutione
foꝛti:ꝛ eſt flos eius ſpuma q̄ eſt ſupꝛa ſalē. Sȝ
puluis ſalis aſſimilaꝛ ſpume ſalis multū. Et
poſſibile eſt ꝙ ſubtiliaret ꝛ reſolueret plus q̄
ſal:ꝛ aggregaret qđ remanere de ſubſtantia
ex coꝛpoꝛe ſicut ſal. Et ſi tu capis piſces viuē-
tes ꝛ pꝛoijcis in mari moꝛtuo moꝛiuntur ſta-
tim. Ergo debes ſcire ꝙ accidit pꝛopter ama
ritudinem que eſt in ea: que quidem inimica
eſt animalibus omnibus ꝛ plantis.

Operationes.

A ¶ Sera. Uirtus ſalis eſt q̄ pꝛohibet putrefa
ctionē coꝛpoꝛuȝ eoꝝ q̄ ſunt parata putrefieri
pp humiditatē ſupfluā q̄ eſt in eis. Et ſal ma
ris qn̄ extēdiꝛ ſup coꝛiū ꝛ poniꝛ ſup ſplenē:re-
B ſoluit duriciē eius. ¶ Dyaſ.c.de ſale. Salis
virtus eſt ſtiptica:ꝛ abſtergit ꝛ mūdificat ꝛ r
ſoluit. Et aufert carnē ſupfluā ab vlceribus.
Et cauterizat ꝛ pꝛohibet vlcera fraudulēta.
Et in ꝯfectionibus medicinarū ſcabiei. ¶ Et C
aufert carnē ſupfluā q creſcit in oculo. Et liq̄
facit vngulā q̄ fit in eo. ¶ Et ingrediꝛ in cly- D
ſteribus:ꝛ ē bonū a͞pātibus hydropicoꝛū. Et
qn̄ miſceꝛ cū oleo ꝛ aceto:ſedat pꝛuritum: qn̄
vngiꝛ iuxta ignē donec ſudet. ¶ Et idē facit E
in ſcabie vlcerata ꝛ non vlcerata : ꝛ in lepꝛa ꝛ
impetigine:ꝛ qn̄ miſcetur cuȝ melle ꝛ aceto ꝛ
oleo ꝛ liniꝛ ꝯuenit ſqnantie. ¶ Et cū oleo ſolo F
conuenit a͞pātibus vulue ꝛ duarū amigdala-
ruȝ:ꝛ curſui humiditatū ad gingiuas. ¶ Et G
fit ex eo emplaſtrum cum ſauich oꝛdei coſto ꝛ
melle ad pꝛuritū:ꝛ ad fluxibilitateȝ gingiua-
ruȝ:ꝛ ad vlcera coꝛroſiua. ¶ Et fit emplaſtrū H
ex eo ꝛ ſemē lini ad puncturā ſcoꝛpionis ꝛ cū
oꝛigano ꝛ yſopo ꝛ melle ad moꝛſuȝ vipere:ꝛ
cū pice alkytran aut cū melle ad moꝛſuȝ aīa-
lis:quod dꝛ ceraſtes:ꝛ eſt ſerpens coꝛnutus.
¶ Et qn̄ fit emplaſtrū cū eo ꝛ melle ꝛ oleo:re J
ſoluit furunculos. ¶ Et qn̄ miſceꝛ cuȝ origa- K
no ꝛ fermēto:maturat a͞pāta flegmatica teſti
culoꝛum:ꝛ ꝯuenit moꝛſui rane exiſtētis in flu
mine babylonie. ¶ Et qn̄ teriꝛ ꝛ ligatur ī pe- L
tia lini ꝛ ſubmergiꝛ in aceto foꝛti ꝛ miſceꝛ cū
iſto:ꝛ ponitur ſupꝛa moꝛſuȝ in quo eſt moꝛſu
ra aīalis alicuius venenoſi cōuenit. ¶ Et qn̄ M
miſcetur cum melle:ꝯuenit ſanguini moꝛtuo
qui eſt ſub oculo. ¶ Et conuenit nocumento N
opij ꝛ fungoꝝ ꝑniciosoꝝ. Et qn̄ miſcetur cuȝ
farina ꝛ melle:ꝯuenit contuſioni neruoꝝ ꝛ at
tritioni lacertoꝛū. ¶ Et poniꝛ ſup combuſtio O
nem ignis:ꝛ non ſinit locum veſicari. Et po-
nitur in hunc modum ſuper podagram ꝛ cō
uenit. ¶ Et fit emplaſtrū cū eo:ꝛ linitur cum P
yſopo:ꝛ pꝛohibet heriſipilam ꝛ foꝛmicam au
geri in coꝛpoꝛe. ¶ Et quando miſcetur cum Q
oleo pꝛouocat ſudoꝛem. Et quando ſumitur
in potu cum vino ꝛ aqua:laxat ventrem. Ue
runtamen eſt malum ſtomacho.

Capitulum.cxxv.

Al armoniacū.Ser. Sal armonia-
ſ cus eſt albus ꝛ rubeus:ꝛ extrahiꝛ ex
lapidibus claris duris : ꝛ eſt ſalſus
moꝛtificatiuus multum:defertur ex coꝛaſce-
ni:ꝛ ſunt eius coloꝛes multi. Naȝ eſt ex eo ni-
ger ꝛ puluerulentum albus clarus ſicut cri-
ſtallus:ꝛ eſt melioꝛ:ꝛ eſt ille qui ingreditur in
medicinis:ꝛ eſt cali.ꝛ ſic.in.iij.gra.

Operationes.

A ¶ Sera. Est abstersiuus humorum grossorum: & abstergit & lauat & confert casui vuule

B & squinantie. ¶ Et diminuit albedinem oculi seu pannum eius.

Capitulum.cxxvj.

Al alkali.

f

Operationes.

A ¶ Actor. Sal alkali: vel alkal fit in hoc modum. Accipe de herba kali: que alio nomine vocatur vsnen: & fac in terra foueas magnas: & imple foueam ex herba illa dum est recens

B & accende ignem in ea. ¶ Et quando erit illa herba combusta pone de alia super eam: & fac ita donec fouea erit plena: & illa herba bene combusta: & dimitte extingui ignem & infrigidari cinere. ¶ Deinde detege sub cinere C fouee: q: tu inuenies salem nigrum petrificatum vel coagulatum in magno globo in fundo fouee qui sal alkali vocatur.

D ¶ Et valet ad omnia vt sal armoniacum.

Capitulum.cxxvij.

f Al indus. Au .iiij.can. fen.i. de asperitate lingue inquit. Sal indus est in colore salis & dulcedine mellis. Et est zuccarum quod inuenitur coagulatum super cannam mellis in india sal loco eius ponuntur candi. lege zuccaruz in trac.i. de her. capitulum vltimum &c.

Capitulum.cxxviij.

t Rachius. Enax in lapida. suo.
Trachius ē lapis niger. Nasciť
in ponto amne qui est in egypto.

Operationes.

A ¶ Enax. Trachius hꝫ vires sicut gagates.
B ¶ Et dł accēdi paꝝ ab aq̃ ſꝫ extinguiť ab oleo
C ¶ Hoc idē dicit Alb. in lapi. suo. ca. proprio.

Capitulum. cccxxix.

t Artarus. Bartho. l li. de ppc. rex.
Tartarū est vini feculētia in modum
terre vel mollis lapidis circa ptes do
lei indurata cuiꝰ natura ca. ē ꝛ sic. in. iij. gra.

Operationes.

A ¶ Idē valet ꝫ scabiē: serpiginē ꝛ īpetiginē.
B ¶ Cōtra capitis īmundicias. Uirtutē. n. hꝫ
extennādi: ꝯsumēdi: mundificādi ꝛ laxandi.

Capitulum. cccxxx.

t Erra sigillata latine. Grece lēnia fra
gidos. Arabi. Teumacon vel buma
tum. Sera. li. ag. e. Teumacon. auc.
Dyas. Teumacon. i. terra sigillata: ꝛ ē sigil
lum marinū: ꝛ est sigillū layce: ꝛ est vna ex ter
ris almayū. Et multi ex lutis illi assimilanť.
Et color eius est silis mogre: sed discerniť ab
ea: q2 qñ tangiť digitis non adheret eis sicut
mogra: ꝛ est de viscositate in ea res pua: ꝛ in
ista sigilla fiūt ꝛ almayū. Et color oīum est ru
beus: sed illa que est vera ex eis fodiť ex terra
fundosa: vbi nō est arbor neqꝫ herba neqꝫ la
pis. Accipiť igitur ex minera illa: ꝛ infundiť
aqua donec dissoluiť ꝛ spissať. Et agitať forti
agitatione: inde dimittitur donec resideat: ꝛ
tunc abijciať ab ea aqua q̃ supnatat cū facili
tate: ꝛ postea colligiť qđ est pingue ꝛ viscosū:
ꝛ abijciť qđ est lapidosuꝫ in fundo vasis: dein
de poniť illud pingue ad siccādū donec sit sicut
cera mollis: ꝛ sic diuidiť i frusta pua ex qbus
fiunt trocisci: ꝛ sigillanť ꝗ desiccanť in vmbra
donec recedat aquositas ꝛ cōpleť desiccatio.

Operationes.

¶ Dyas. In substātia eius est acreitas: ꝛ est A
in ea parū stipticitatis: ꝛ virtus est q̃ desiccat
sine mordicatione. Et curat vlcera fraudulē
ta: ēt si fuerint sordida. ¶ Et qñ ꝯficiť cū ace B
to forti vt fiat sicut lutuꝫ: ꝛ poniť sup vulnera
recētia ꝛ dimittiť sic glutinat ea ꝛ curat vlce
ra antiqua. ¶ Et dissolue ipsam cū quocūqꝫ C
videbiť magis ꝯpeteť necessitati sicut cū aceto
aqua mixto aut secaniabin: aut vino aut mel
licrato: ꝛ cōuenit iuuamento manifesto hñti
bus vlcera in intestinis antq̃ fiat putrida fa
cto clysteri cū ea. ¶ Postq̃ precesserit clyste D
re cū aqua mellis: ꝛ postea cū aqua salis. De
inde cū succo plantaginis ꝛ detur in potu cū
aceto fortiter mixto aque. ¶ Et ꝯuenit mor E
sui tyri ꝛ alioꝝ aialiū venenosoꝝ: ꝛ canis rabi
di qñ bibiť cū vino limphato: ꝛ qñ liniť sup lo
cum morsus cū aceto: ꝛ silr opꝫ ꝙ liniant oēs
morsus aialiuꝫ venenosoꝝ. ¶ Deinde ponať F
sup vulnus foliū allij agrestis: ꝛ post est foliuꝫ
centauree minoris: ꝛ post hoc est foliū prassij.
¶ Et medicamen qđ sumiť ex luto sigillato G
ꝛ grana iuniperi in quo admisceť ex bolo ar
meno quātitas parua: qñ bibiť ex eo ille ꝗ ti
met potionē venenosaꝫ prohibet nocumētuꝫ

D eius ab eo. ¶ Et sumũt eam in potu illi q iaʒ sumpserũt medicinã: dũ ipsa est adhuc in stõ suo: prouocat.n. vomitũ: ⁊ expellit nocumentum eius ab eo: ⁊ sumunt eã in potu illi qui iã sumpserunt medicinã venenosam dũ ipsa est

I adhuc in stõ suo. ¶ Prouocat enim vomitũ ⁊ expellit nocumẽtũ ab eo: ⁊ liberat eũ a mor-

K te. ¶ Ego fui expertus in illis q biberũt cantarides ⁊ leporem marinuʒ: nam dedit eis in potu de hac medicina: ⁊ feci eos vomere statim ⁊ euaserunt: neqʒ passi sunt aliquod accidens malum ex veneno ipsorum.

L ¶ Iterum. Dyas.c. de terra sigillata quod incipit Lemnia fragidos: ſm translationem grecam. Terra est ex clauica sordida ⁊c̃.

M ¶ Et idem ſm transl. arabicaʒ. In luto sigillato est virtus ꝙ quando sumitur in potu resistit mortiferis medicinis ⁊ omnibus venenis forti contrarietate.

N ¶ Et quando bibit aliquis ex eo: ⁊ post sumpserit in potu medicinam mortiferam facit eam egredi per vomitum ⁊ non nocet ei.

O ¶ Et est cõueniens morsibus ⁊ puncturis venenosorum animaliũ. Et ingreditur in cõfectionibus plurium medicinarũ cõpositaruʒ.

P ¶ Et idem Sera. aucto. Alcauzi. Terra sigillata est bona si puluerizetur ex ea in os vnde fluit sanguis: stringit enim eum statim: ⁊ non est medicina que abscindit omnes fluxus sanguinis sicut ista.

Q ¶ Et idem auc. Pauli. Quãdo ponitur super adustionem ignis non sinit locum vesicari: ⁊ datur ex ea in potu post casum in quo cõtinetur lesio interiorum membrorum liniuntur cum ea membra post percussionẽ ⁊ casuʒ ⁊ attritionem ⁊ prohibet ab ea apostemate.

R ¶ Et si fuerit solutio continuitatis consolidat: ⁊ est de melioribus medicinis ꝫ venena.

S ¶ Paulus ea. de terra sigillata ea. est ⁊ sic.

T ¶ Auicen. de viribus cordis. Terra sigillata tẽperate cõplexionis est in caliditate ⁊ frigiditate conformis humane complexioni: nisi q: eius siccitas maior est humiditate. Habet enim virtutem mirabileʒ confortãdi cor.

Capitulum. cccxxj.

t Egula latine: grece later: arabice casef. Serapion lib. aggre. capi. Casef auctoritate Dyasco. Casef: idest tegula.

Operationes.

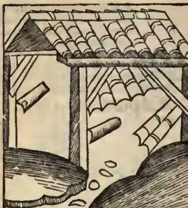

¶ Tegule atanor quando sunt bene aduste: habent virtutem cauterizatiuam. ¶ Et propter hanc causam quando miscetur ⁊ linitur cum ea: confert pruritui ⁊ bothor: ⁊ confert podagre. Et quando miscetur cum cerotis resoluit apostemata dura ⁊ scrophulas. A B

¶ Et idem aucto. Gal. Tegule laterum virtus est abstersiua: ⁊ maxime tegula atanor. C

¶ Et virtus eius est que abstergit ⁊ desiccat: ⁊ ppꝛie illa q̃ est ex atanor que est fortior aliis. D

¶ Et ponitur propter hanc causam in vnguentis que dicuntur mansastas. E

¶ Et est vnguentum in quod ingreditur huiusmodi testa medicina bona ad vlcera consolidandum ⁊ incarnandum ea. F

Capitulum. cccxxij.

¶ Tepasion

t Opazion. Alber. Topazion est lapis sic vocatus a loco sue prime inventionis que fertur vocari topazis insula: et qz auri similitudinem protendit. Sunt aūt due species in hoc genere lapidis: quarum vna est similis in omnibus auro: et est preciosior: illa est croceum magis tenens colorē q̄ auri: et hec vtilior est.

Operationes.

A ¶ Alb. Expertū est in nostro tēpore q aqua bulliente si limitatur ita sicut desert facit q statim manus immissa extrahitur sine lesione: et hoc fecit Parisius vnus de nostris socijs.

B ¶ Dicunt etiā q valet ʒ emoptoicam et lupaciam passionem. Hoc autē certum est q speculus est lapis iste: et idolum obiecti corporis sicut speculum concauū visum representat.

C ¶ Et nascitur in ornicbo: hunc cum aliquis tenet in manu dextera contra solem radios emittit: et ignem euomit vt videns miretur.

D ¶ Nam qui eum portat circa sinistrum brachium omnes turbas contemnit. Hoc locuste et grandines a fructibus remouentur: et ardorem veneris deferuescere facit.

E ¶ Aristoteles. Topazion cum ponitur super hominis vulnus cessat fluxus eius. Est autē illud genus quod si supra rem bullientem suspenditur: cessant ampulle ipsius.

F ¶ Ex li. de na. re. Topazius ille cuius color auro similis est: hic magis preciosus est. Aliud aūt genus est multo lucidius et colore magis tenue: sz deterius. Hic lapis inter cetera que facit vf ēt iram luxuriamqz restringere.

Capitulum. cxxxiij.

t Orchois et Theogolitus. Arnold. Torchois est lapis: cuius color est flauus in album vergens a regione turcia dictus in qua nascitur.

Operationes.

¶ Et est virtus eius visum cōseruare saluū. A

¶ Et iam a nociuis extrinsecis casibus duz est super ipsum hilaritatem quoqz inducit. B

¶ Alb. Turchois est lapis flaui coloris viridi candentis: ac si lac penetrauerit in flauum colorem: et resultet per ipsum ad superficiem. Est autem non perspicuus neqz rarus. C

¶ Dicunt autem q visum confortat: a nociuis casibus defendat se portantem. ¶ Solinus. Theogolitus est lapis oliue nucleo similis. Spernitur cum vf: sed vim aliorū vincit bonis remedijs. Solutus quippe haustus pulsis calculis: renum dolorem ac vesice leuat. D E

Capitulum. cxxxiiij.

t Utbia. Ser. li. ag. c. tutbia. Tutbia ex ea est quedā q̄ fit in fornacibus: in quibus citrinā fac̄s et cōlligitur et reponitur. Sed illius qui fit in mineris sunt tres species. Nā ex ea est alba: et ex ea est viridis: et ex ea est citrinia imbibita rubore: et minere tutbie indie sunt in littoribus maris prope regionem indie: et melior harum est alba: que cum aspicitur videtur q habeat supra se salem: et post ipsam est citrina: sed in viridi est asperitas: et est perforata: et defertur ex maritimis. Et alba est subtilior omnium specierum tutbie: et viridis est grossior: scilicet illa que cum foraminibus est. ¶ Dyasc. capitu.

de tutbia. Sunt eius due species. Una est le uis alba. Alia est minus leuis ea. Generatur autē tutbia qñ accipitur climia ⁊ puluerizaē super es in sua citrinitate: ⁊ apponiē in ipsum climia vt fiat clarum citrinum. Eleuaē ergo ex climia fumus ⁊ adheret parietibus: ⁊ est tutbia. Et tutbia qdē nō est solū pp tincturā eris: sed est absqꝫ hoc ꝙ potest fieri ex climia absqꝫ citrinitate eris. Melioꝛ ex eo ſm Sera pio. est: que fit in cypro. Que qñ roꝛatur aceto emittit odoꝛem eris: cuius coloꝛ est similis coloꝛi resine: ⁊ sapoꝛ similis sapoꝛi luti. Et qñ ponitur super pꝛunas aggregantur partes eius: ⁊ fit coloꝛ eius similis coloꝛi eris: ⁊ qñ tā gitur non hꝫ asperitatē: ⁊ est leuis. Opoꝛtet enim ꝙ inueniātur hec oīa in ea: aliter autē non est bona. Lauaē aūt tutbia in hunc modum. Recipitur sicca vel cum aqua mixta ⁊ ponitur in pecia lini nō raru: ⁊ poniē in aqua pluuiali: ⁊ moueē petia ī aqua: ⁊ qđ ē de tbutia bona electa subtilius egreditur de petia ī aqua: ⁊ id qđ est in ea ex sorde ⁊ grossū remanet in petia: ⁊ post hoc dimitte residere: deinde pꝛoiice aquā cū tutbia in vase alio mūdo: ⁊ qđ remanet ī fūdo ex graui oneroso: abiice ⁊ dimitte aquā clarificari: ⁊ pꝛoiice eā cū facilitate: ⁊ iterū infunde sup tutbiā aquā alias ⁊ agita: ⁊ fac vt pꝛius: ⁊ hoc tādiu vt nihil arenosi remaneat: ⁊ aqua supstans remaneat clara: ⁊ cū hec feceris pꝛiice aquā ⁊ sicca tutbiā. Et qdam sunt qui dissoluunt tutbiā in aqua donec fiat sicut mel: ⁊ ponunt eā in petia: ⁊ suspenditur petia super vas ⁊ colatur ex ea qđ potest: ⁊ restringūt petiā restrictione paucavt amplius egrediaē: ⁊ pꝛoiiciunt super ipsum aquā multā ⁊ mouerit: ⁊ qđ natat in supficie aque colligunt cum lana: ⁊ illud qđ natat est pinguedo: ponunt eam in vase nouo mūdo: deinde cum mouerit residuum motione leui: ⁊ pꝛoiiciūt in vas aliud: ⁊ qđ remanet in fundo ex arenoso abiiciunt: faciunt hec sepe donec nihil arene remaneat. Lauatur autē tutbia cum vino similiter: ⁊ illa que lauatur cū vino est plus stiptica ꝙ que lauatur cū aqua.

Operationes.

A ❡ Myase. Uirtus tutbie est stiptica infrigidatiua: replet vlcera: carnē conglutinat: desiccatiua est desiccatione pauca.

B ❡ Et qui vult assare tutbiam: terat eam con tritione forti: ⁊ cōficiat eam cuꝫ aqua ⁊ faciat trociscos: ⁊ ponat eos sup testā: ⁊ ponat super pꝛunas: ⁊ voluat trociscos cū assiduatione donec desiccenē ⁊ fiant rubeī. ❡ Et scias ꝙ accipitur tutbia ēt ex auro: argento ⁊ plūbo: ⁊ illa que accipitur ex plumbo est secunda in bonitate ab illa que fit in cypro. C

❡ Aliquando autē egemus tutbia ⁊ nō possumus inuenire: sed nos scimus medicinas equalentes in bonitate: ⁊ similes virtuti eius quas volumus hic docere: ⁊ modum earum: ⁊ qualiter fiant. D

❡ Accipe ex folijs mirti cum folijs ⁊ granis eius recentibus sicut sunt: ⁊ pone in vase terreo crudo: ⁊ cooperi vas coopertoꝛio habēte multa foꝛamina: ⁊ pone in foꝛnace figuli. Et qñ decocta fuerit terra vasis ⁊ facta testa: aufer qđ est in ea: ⁊ pone in vase alio crudo: ⁊ pone iterū in foꝛnace sicut pꝛius ⁊ sine coq: ⁊ extrahe qđ est in eo: ⁊ laua cinerē illū sicut lauatur tutbia ⁊ vtere. E

❡ Fit autē hoc idem ex folijs ⁊ fūmitatibus oliuarū eadē disciplina: ⁊ maxime siluestriū. F

❡ Et fit ex citonijs postꝙ inciduntur per frusta: ⁊ abiiciūtur semina: ⁊ ex galla ⁊ ex mori celsi albis linaturis ⁊ desiccatis in sole: ⁊ ex sūmitatibus arboꝛis grani viridis: ⁊ ex floꝛibus vitis agrestis: ⁊ ex sūmitatibus arboꝛis masticis. G

❡ Et quidā accipiūt folia arboꝛis ficus: ⁊ desiceant in sole: ⁊ faciūt vt diximus. H

❡ Uirtus tutbie ablute est sicca ⁊ plus desiccatiua omni medicina: ⁊ ingreditur in sief cuꝫ quibus curantur egritudines oculoꝛuꝫ. I

❡ Et est vna de melioꝛibus medicinis cum quibus curamus vlcera que fiunt in ano ⁊ virga ⁊ pectine: ⁊ desiccat humiditates que veniunt ad oculum: ⁊ pꝛohibet eas venire ⁊ ingredi tunicas eius. K

Capitulum. cccxv.

❡ Marach

Arach ꝛ venir. Ysido. Garach siue sanguis draconis est ꝫ Aristote. lapis. Secundum medicos succus herbe rubentis coloris: vt apparet superius in .i. tracta. de herbis capitulo. cccccxij. de S.

Operationes.

A ¶ Uirtus eius est contra quelibet fluxū: ac precipue sanguinis: ꝛ ex eo atqꝫ argēto viuo

B algala fit. ¶ Ysi. Genir est lapis armenicus qui est coloris subalbidi: hic valet contra me-

C lancoliaꝫ. ¶ Cōtra vitiū splenis ꝛ epatis. Et passionē cardiacā: ꝛ ad oēs fātasticas visiōes.

Capitulū. cxxxvj.

Egētana ꝛ Unio. Ysi. Gegētana itālica gēma est ab vegētanis reperta nigra facie albis intermicātibus notis.

Operationes.

A ¶ Ex li. de na. re. Unio lapis est in insula ca pue sic dictus: qꝛ vtute ꝛ nobilitate est vnicus hic tante cōtinuitatis est ꝙ nulla in eo pꝫ venarū vel squamarū diuisio: sed planus ē ad

B modū glaciei. ¶ Naturalr tñ apit se ꝫ rorē celi ipsumqꝫ in se recipit: ꝛ continet tanto tpe

C ꝗto mulier fetū gestat in vtero suo. ¶ Et tūc tandē illū rorem per tātā morā in lapidē iam cōuersum: emittit quasi fetū suū a luūqꝫ iterū recludit ꝙ nullū in eo pꝫ diuisionis vestigiū. Alterius vero nunꝗ predicto aperiet modo. In mane gdē est desuper mare: ibiqꝫ recipit celi rorem deinde ad fundū maris descendit: ibiqꝫ receptū ꝛ in se rorē illū ꝯuertit i lapidē.

¶ Ex lapidario.

Tollitur e cōchis species memorāda maris.
Unio dictus ob hoc ꝙ ab vno tollitur vnus.
Nequꝫ duo vel plures nūꝗ simul inueniunt.
Cuius ad ornatuꝫ laudatur candida forma.
Cuꝫ deceat vestes deceat cū nil minus aurū.
Cōche tēporibus certis referuantur hiātes.
In celum patulum rorez haurire super nos.
Ex quibus orbiculi cadentes concipiuntur.
De matutino fit clarior vnio rore.
Ros vespertinus fetus solet edere fuscos.
Et iuuenes conche dāt baccos candidiores.
Obscurat fetus concharum grandior etas.
Quanto rorantis fuerit plus aeris haustum.
Tanto maiorem gignit conceptio baccam.
Ultra semiunceꝫ sed crescere nulla putatur.
Et si celsa micent tonitru conuersa chorusca.
Conche diffugiunt subita formidine clause.
Sic intercepta conceptio deparit haustu.
Et fit abortiuum ꝙ ceperit inde creari.
Insignes baccas predā maris india gignit.
Gignit ꝛ insignes antiqua britania baccas.

Capitulum. cxxxvij.

Esice ꝛ Molaris. Auicē. Lapis vesice est qui in vesica generatur. Dicit idem libro .ij. in proprio ca. Dixerunt quidam ꝙ lapis vesice sumptus frangit lapidem renum ꝛ vesice. Sed Galienus dixit ꝙ nihil horum est. Item Auicenna. Lapis molaris omnibus ē notus: ꝛ est stipticus: quare medicus vtatur ad illa que indiget stipticitate ꝛ c̄.

Capitulum. cxxxviij.

V Iride eris. Vel eris erugo latine: grece aeris erugo: arabice zinar vel beas erugo. Dyas. c. aeris erugo. Alia est rasicia: alia granata apud aurifossores: alia vermiculosa appellata ob similitudinem forme eius: alia confectibilis: alia fossibilis. Fit autem rasicia hoc modo. Sume vas cui si os equale cū cetero corpore: ⁊ adiecto aceto acerrimo immittas squamā prepurgatā eris cipri ⁊ suspēde vase ne aceto tangatur: ⁊ sic muniene in aliquo loco spiramē admittat: ⁊ post. x. dies aperias: ⁊ rade qđ adheret lapidi: ⁊ qđ raditur habeto p erugine eris. Est ⁊ alia confectio que sic fit. Mitte acetum fortissimuz in vas eneū: ⁊ cooperi alio vase eneo: sed melius est vt concauuz vas sit ad minus equale: ⁊ sic muni vt supra: ⁊ post dies decē rade vas ipsū ⁊ collige eruginē que in vase fuerit. Et est tertia confectio que in hunc modum fit. Fac laminam eneam: ⁊ in vase vbi acetuz est mitte: ita ꝙ acetuz non tāgat: ⁊ muni vt superius: ⁊ postea collige. Idem etiaz poteris cū vinacia arescere ceperit: submittēs laminas vinacie: ⁊ post dies decem colligens. Fit ēt ⁊ de limatura eraminis sic: mittitur acetū ⁊ agitať decies in die in vase simul missa limatura: ⁊ sic exprimitur ⁊ colligitur. Dicitur ēt ꝙ nascať in metallis. Vnum autem genus est cipriace eruginis quod super eramē inuenitur. Aliud quod in speluncis distillare vř: qđ super eramen est parum est sed bonum: quod distillat albū est ⁊ nigrū. ¶ Adulteratur ēt plurimis admixtis. s. punice aut marmore tūso: aut calcanto: sed citius hoc agnosci potest: tacto humore duobus digitis cuz fricať: ⁊ si marmor album aut punicē habuerit: nō se soluet: si vero calcantum nigrescit in digitis. Eruginis vermiculose genera sunt duo. Vnum genus est quod foditur. Alterum vero quod conficitur sic. Mitte in mortareū eneum acetum album fortissimū quasi cotilaz dimidiā: ⁊ tamdiu tere ꝙ diu inspissetur. Postea vero mitte stipterie rotunde. ℥. iiij. salis marini optimi: ⁊ salis nitri equale pōdus: ⁊ tere diebus canicularibus ꝙ diu inspissetur: ⁊ colorē eruginis faciat: ⁊ sic vermiculos fac. Et si volueris vt limpidum exeat ⁊ lucidum. Mitte aceti partem vnam ⁊ olei veteris partes duas: ⁊ omnia supradicta equaliter. Multi vero accipiūt eruginem rasiciam: ⁊ mixto gūmi faciunt vermiculos ⁊ vendunt: sed inutilis est. Iste confectiones eruginis virtutē habent eris vsti sed fortiorem. Omnibus aūt melior est illa que foditur: secunda que raditur: tertia que conficiť: Bulcasim in lib. qui vocatur seruitor. Sunt multi qui adulterant zinar: id est viride eris cum multis rebus sicut cū pumice: ⁊ cū marmore pistatis. Et sunt qui miscent cū calcanto. Et qui vult cognoscere illud qđ est adulteratum cum pumice vel cum marmore madefaciat manū suā in aqua: ⁊ ponat super ipsuz qr statim dissoluetur. Et sunt qui masticāt ex eo cum dentibus: ⁊ sic precipiunt lapides. Et discernitur id quod est adulteratum cum vitriolo: ponendo ipsuz in lamina ferrea super ignem. Et si continet aliquid vitrioli: quando erit combustum fiet rubeum. Sed illud quod non est adulteratum remanet in suo colore ⁊ sua figura. Et melius ex eo in nostris partibus est quod est magis viride: fortioris odoris adurens gustum fortis operationis.

Operationes.

¶ Dyas. Omnes erugines virtutem habēt stipticam termanticam. Caliginem oculoruz detergunt: lachrymas prouocant. Cicatrices oculorum attenuant. Nascentia vulnera curant: ⁊ sine tumore ea conseruant. A

¶ Melle ⁊ oleo addito ⁊ cera cicatrices inducendo: vulnera sordida sanāt gutta armoniaci mixta: ⁊ facta sicut colliriū fistulas curant: durant cicatrices: mollunt ⁊ gingiuis putridis: ⁊ canceratis vtilissime adhibentur. Palpebras attenuant melle mixto ⁊ inuncto. B

¶ Mixta vero resina terbentina: ere vsto ⁊ nitro leprosos curat. Fistulas admixto sale armoniaco medicatur. Grossas quoqz ⁊ asperas palpebras cum melle curat. C

¶ Comburitur

D ¶ Comburitur vero sic. Mitte in sartagine minutas partes eruginis: et pone in carbonibus igneis quamdiu colores cineris faciant: et postea cum friguerint utere.

E ¶ Multi vero in cacabum crudum mittunt: et sic comburunt.

F ¶ Bulcasim in libro qui vocatur seruitor. Comburitur ziniar in hunc modum. Accipe ziniar et pone in patella terrea super ignem et misce quousque videas colores eius immutari: quia vertitur in colorem tutbie: et post aufer ab igne et sine tepescere et collige et serua et utere.

G ¶ Et habeas de ziniar quod generatur in mineris in insula cypri: quod apparet super aliquos lapides est parum verum: id quod inuenitur in mineris est maioris quantitatis et pulchri coloris: sed non est bonum propter nimiam quantitatem que admiscetur ei ex lapidibus.

Capitulum. cxxxix.

A Vitrum. Pli. li. xxxvj. Vitri vero hec primo dicitur fuisse origo. Phenix syrie paludem habet que candebea dicitur: ex qua belus amnis nasci creditur: quinque milium passuum spacio in mare profluens iuxta ptolomaydem coloniam lentus: hic currit in caluhris potu. Sed ceremoniis sacer vado limosus profundus. Huic non nisi repulso mararenas fatentur que fluctibus volutate nitescunt de tritis sordibus. Hunc etiam marino credunt astringi morsu non prius utiles. Quingentorum non amplius est passuum littoris spacium. Idque tantummodo per multa secula gignendo fuit vitro et cetera.

¶ Ex lib. de vaporibus. Nitrum aliquando fit ex plumbo ac terra subtili absque cinere filicis ac feni. Plumbum enim aliquando est euaporans aliquando consiscans. Unde admixtum cum terra subtili terre partes illas conuiscat. Et dissoluit in parte per actionem caloris: ad mixtamque puluere cum terra subtili. Accipit a terra desiccationem: et cetera. Item vitrum fit ex cinere herbe spinose nascentis in littore maris. Dicunt quidam quod sunt tribuli marini: sed falso: immo vocatur herba vitri.

Operationes.

¶ Sera. li. ag. c. Lugeg. i. vitrum: ex eo est lapidosum: et ex eo est arenosum: et quasi incedunt: et miscetur cum eo lapis magnes coagulatur corpus suum propter plumbeitatem que est in eo. A

¶ Virtus eius est ca. in. i. gra. sic. i. iij. Et ingreditur in multis cobol: et aufert furfures capitis: et lenificat capillos et barbam. ¶ Et quando teritur et bibitur cum vino albo et subtili frangit lapidem in vesica. ¶ Et idem auc. Aben mesuay est ca. et sic. et est bonum pulmoni et casui capillorum: et vitri sunt plures colores: nam ex eo est albus fortis albedinis sicut cristallus: et est inclinis aliis. ¶ Et ex eo est rubeus et est citrinum et viride et azulinum: et dicitur quod vitrum est lapis stultior aliis lapidibus. ¶ Et est inter lapides sicut stultus inter homines. Nam ipsum inclinatur ad omnem tincturam. Et est facilis dissolutionis in igne a quo extractum cito petrificatur et coagulatur. ¶ Isido. li. xxix. Vitrum dictum est: eo quod visus perspicuitate translucet: et quodammodo clausus patet: leuibus ardisque ignibus cocoquitur: adiecto cipro et nitro: continuisque fornacibus ut es liquescit: et masse fiunt postea ex massis rursus funditur in officinis: et aliud flatu figuratur: aliud torno teritur: aliud argenti modo celatur. Tingitur etiam multis modis: ita ut iacinctos et saphiros virides vincet et onices vel aliarum gemmarum colores. Nec alia speculis aptior materia vel picture accomodatior: ferunt autem quod sub tyberio cesare quidam artifex excogitauit vitri temperatum: ut flexibile esset et ductibile: qui dum admissus fuisset ad cesarem: porrexit ei fialam: quam ille indignatus in pauimentum proiecit. Artifex autem sustulit fialam de pauimento que complicaue rat se tanquam vas eneum: deinde marculum de sinu protulit et fialam correxit: hoc facto cesar dixit artifici. Nunquid alius scit hanc conditurain vitrorum: postquam ille iurans negauit alterum hoc scire: iussit eum cesar decollari.
B
C
D
E
F
G

Nedum hoc cognitum fuerit: aurum pro luto haberetur. Et olim metallorum precia abstraherentur. Reuera si vasa vitrea non frangerentur: meliora essent quam aurum ⁊ argentum.

H ¶ Philosophus. Vitrum perspicuitate translucet quod in metallis non contingit. Et quod in eo clausum est siue liquor siue alia res: exterius paret nec est de porositate. Tunc enim splendor feriens supra vitrum pictum: cum in poris non sit. Pictura inquam veniens ad oculum: apparet secundum similitudinem picture fenestre per quam ferit: cuius oppositum sepe vidimus. Fit autem vitrum ex terra ⁊ herba ⁊ lapide ⁊ planta. Fit etiam de cinere fene ⁊ filicis: etiam quandoque ex admixtione plumbi. albumine etiam oui decocto.

I ¶ Aui. Vitrum est inter lapides: sicut stultus inter homines (sicut supius dictum est) declinat enim ad omnem tincturam ⁊ frangitur ⁊ abscinditur cum eo: scilicet impersonaliter.

K ¶ Est autem calidum in primo: siccum in .ij. In ipso est stipticitas ⁊ subtilitas: abstergit dentes ⁊ oculum: ⁊ eius albuginem delet. Mundat ⁊ furfures quando cum eo fit ablutio. Facit oriri pilos inunctum cum oleo sambucino: adustum autem fortius est: quod ex eo tritum est ⁊ adustum confert valde lapidi vesice ⁊ renum vino bibitum.

L ¶ Constanti. lib. graduum. Vitrum cali. est in .i. sic. in .iij. In multis collirijs vtile est: ⁊ contra empetiginem valet: ledit furfures: capillos subtiliat: puluerizatum ⁊ cum vino bibitum lapidem vesice frangit.

M ¶ Pla. Vitrum frigi. est in .i. sic. in .ij. Inde fit vnguentum quod valet ad scabiem: valet etiam ad serpiginem. Sed puluis eius cum terebentina vel gummi prunorum in aqua ad ignem resoluto conficiatur: ⁊ inde pars inungatur. Fit autem vitrum ex terra: fit etiam ex herba.

N ¶ Ex libro de naturis rerum. Vitrum si diligenter teratur ⁊ cum vino ribano: id est forti bibatur: lapides qui sunt in renibus frangit ⁊ eijcit. Puluis vitri deorsum in stipite infra corticem arboris super quam pullificant corui vel cornices iniectus: prohibet ne vnquam ad exitus pullorum aperiantur oua eorum.

O ¶ Caro etiam festinant ius coquenda statim decoquitur per appositionem frusti cuiuslibet materiei: quod tamen citius fit si vitrum de cinere filicis fit ac feni.

P ¶ Rasi in libro de aluminibus. Vitrum est ex partibus mercurij: ⁊ vincens supra naturam est frigiditas ⁊ siccitas: liquefacit ferrum ⁊ omnia corpora: facitque ea currere infusione. Si autem infundis vitrum quemcunque colorem proijcias super ipsum retinet.

¶ Alchimista. Vitrum est inter lapides sicut amens inter homines. Nam recipit omnes tincturas: cito in igne soluitur ⁊ cito ad lapideitatem suam reuertitur. Mollificat ⁊ mundificat ⁊ liquefacit omnia corpora deinde subtrahit se ab eis perfusionem: sicut sal per lauationem: denique sal ⁊ vitrum due sunt res in quibus est totum secretum artis. Nec lapis posset fieri sine eis: precipue sine sale. Q

¶ Item ex libro de naturis rerum. Vitrum dicitur esse de partibus Mercurij: nescio qua de causa: nisi quia recipit tincturam ⁊ colorem: ⁊ ipsum etiam ferrum soluit: omniaque corpora dissoluit ⁊ diffluere facit: sicut autem aqua de natura frigida igne calefit: ⁊ postquam refrigidatur frigidissima fit: sic ⁊ cinis de quo fit vitrum cum siccus fit: si humectatur per liquefactionem: postea desiccatus siccissimus erit. R

¶ Pli. lib. xxxvj. In genere vitri ⁊ obsiana numerantur ad similitudinem lapidis quem obsidius in ethyopia inuenit. Est autem coloris nigerrimi ⁊ translucidi aliquando visu crassiore ⁊ in speculis parietum pro imagine vmbras reddente: gemmas ex eo faciunt multi. Vidimusque ⁊ solidas imagines diui Augusti capti crassitudinis huius materia: que etiam pro ipso miraculo obsianos quatuor elephantes in concordie templo dicauit: fit ⁊ obsianum tincture genere ad escaria vasa totum rubeus vitrum non translucens hematinon appellatum. Actor. Et sic de vitri origine ⁊ natura ⁊ de operatione ipsius in alchimia ⁊ virtute in medicinis dicta sufficiant. S

Capitulum.cxl.

Vitriolum. Sera. lib. aggre. ca. zeg. auc. Galie. Vidi in mineris tres venas extensas vnam super aliam per longum spacium: et vena inferior erat zeg nigrum idest vitriolum nigrum: et vocat markasita. Et secunda que erat supra eam est colcotar vel calcitis: et tertia que erat superior est zeg viride; et est vitriolum vel calcantum: et hec est zeg nigrum: conuertitur et fit colcotar: et colcotar fit zeg viride. i. vitriolum. Est aliud vitriolum rubeum: et omnes tres species diuersificantur adinuicem in subtilitate et grossitudine: quoniam grossius ex eo est zeg nigrum: et subtilius est zeg viride: colcotar est medium inter hec duo. Et virtus istorum omnium est adustiua comburens carnem: et faciens escaram duram: et est stiptica: et vitriolum viride et colcotar dissoluitur neque liquefit: quia coagulatio eius est petrificata fortis. Zeg vero viride est maturatiuum a calore suo naturali maturatione ampliori quam colcotar.

Operationes.

A ¶ Idem auctoritate Dyascoridis. Zeg aliud est babylonicum et aliud ciprense: et babylonicum melius est durum: quod cum frangitur habet interius maculas albas.

B ¶ Et virtus eius est sicut virtus calcitis: et comburitur sicut ipsum. Et cyprense habet colorem aureum versus colorem eris frangibile venenosum: sicut alumen: interius habens maculas splendidas similes stellis.

C ¶ Et melius ex eo est recens: mundum: frangibile. Illud autem quod defertur ex babylonia est melius et fortius in omnibus quam cyprense preterquam in medicinis oculorum. Nam in hoc est debilius cyprense: et habet virtutem stipticam.

D ¶ Serapion auctoritate Dyascoridis. Vitriolum est calcantum: habet virtutem stipticam constrictiuam adustiuam: et quando sumitur ex eo in potu. ʒ. i. cum ydromelle: expellit lumbricos et ascarides.

E ¶ Et quando sumitur in potu aufert nocumentum fungorum: faciens euomere: et ponitur ex eis puluerem in naribus: et constringit sanguinem fluentem ab eis.

F ¶ Et quando ponitur ex eo in naribus distillato in aqua mundificat caput.

G ¶ Et puluis eius mundificat vlcera que sunt in naribus et in auribus: et sedat dolores auris: et occidit vermes in eis.

H ¶ Paulus capitulo de vitriolo Calidum est et siccum in quarto. Bulcasim in libro qui dicitur seruitor translato a simone de ianua.

I ¶ Forma combustionis est hec. Accipe calcantum et pone super testam nouam: et testam pone super prunas et vre. Et fit quantitas combustionis eius si fuerit calcantum non multe humiditatis quando non apparebunt ampulle.

K ¶ Et erit desiccatum desiccatione forti: et si fuerit amplioris humiditatis oportet quod dimittatur super prunas quousque mutetur color eius.

L ¶ Et quando mutabitur color eius intra se: et vertetur ad similitudinem mogre: oportet quod auferas ab igne et purges: et sunt qui ponunt super prunas et exufflant desuper donec declinant ad citrinitatem. Aut ponunt super testam et ponunt super prunas: et miscent donec mutatur color eius.

Capitulum.cxlj.

Iris. Ysido. Yris apud arabiam nascitur in mari rubro coloris cristallini sexangulata: et icta ex argumento yris. Nam sub tecto percussa sole species et colores celestis arcus in proximo parietes imitatur. Plini. Optima yris est quo maximos facit arcus: simillimosque celestibus.

Capitulum.cxlij.

Jmenellazuri. Ysi. Jmenella
5 zuri: est lapis cuius celestis color
est flauus cum corpusculis aure-
is:inde fit et nostrum.

Operationes.

A ¶ Uirtus eius est contra melancolicas pas-
sionem: et contra quartanam.
B ¶ Et sincopim ex vaporibus melancolicis.

Capitulum.cxliij.

Jsaa. Serapion libro aggre.ca. Ha
5 geralazaa.i.jsjaa: et est lapis q defer-
tur ex iamen et ex terris syri: et melior
est ille qui defertur ex iamen.

Operationes.

¶ Et est lapis in quo sunt colores multi di- A
uersi: vt albedo et nigredo et alij: et nūq est co-
loris sinceri.
¶ Et non est visum hominibus de iamē nec B
de regionibus eorum ꝙ aliquis portauerit se
cum: aut ponat in domo sua hunc lapidem
quin viderit in somnijs mirabilia.
¶ Et cum hoc facit portantem se esse litigio C
sum inter homines.
¶ Et quando suspenditur super infantes au D
get bacuas eorum: et si fiat vas intus ad come
dendum vel bibendum: quicunq; comederit
vel biberit in eo non potest dormire.
¶ Et quando puluerizatur et aspergitur sa- E
einctus cum puluere ipsius meliorat colores
eius multum.
¶ Et est lapis qui est durior inter omnes la- F
pides.

Capitulum.cxliiij.

Ignites. Ysidorus. Ignites est la-
5 pis vitrei coloris: qui collo gestatus
contra noctilopam valet. Sangni-
nem ac mentis alienationem depellit: et si ad
incendium ignis tenetur: flamma eius extin-
guitur. Hoc idem ait enax in lapidario suo.

¶ Et hec de lapidibus preciosis
ad presens dicta sufficiant.

¶ Impressum Uenetijs per Ber-
nardinum Benalium.

Tractatus de Urinis.

Et liber Galieni: De facile acquisibilibus.

Quoniam medicus est artifex sensitiuus: vt per signa in egritudinum causas deueniat: opus est vt maxime aduertat in medicando ad principalia signorum genera: que quatuor a medicis appellare consueuerunt: vt colligitur in summa Gal. in tegni. Quorum primum sumitur a tumoribus. Secundum a doloribus. Tertium ab operationibus. Quartum a superfluitatibus. Uerum quia signa sumpta a superfluitatibus obijciuntur magis sensibus nostris: magisque sensitiua dicuntur. Et cum inter omnia vrina obtineat principatum: decreui tractare de vrinis: ex dictis autorum medicorum totis viribus congregare. Non vt aliquid noui me facturum existimem. Sed vt amorem dominorum scolarium: quorum filius sum geram voluntati. Indiget. n. subtili cognitione circa vrinarum species. Cum maxime (vt referunt) decipiuntur in partibus eorum. Tria eis cum melius potero adducam. Primo regulas quasdam: quas habet medicus tamquam pro suppositione antequam aliquod iudicium faciat de vrinis. Secundo regulas sumptas a coloribus. Tertio regulas sumptas a contentis. ¶ Quantum ergo ad primum dimisso quod nominis vrine: quod tangitur ab Egidio carmine. primo descendam ad principale. Primo notandum quod ab vrina varia sumuntur signa. Primo a colore. Secundo a substantia. Tertio a contentis: que varias dispositiones habent indicare. Color enim arguit super complexiones. s. calidi et frigidi: cum causetur a qualitatibus actiuis: scilicet a caliditate et frigi. Substantia vero significat supra humores cum causetur a qualitatibus passiuis. s. humiditate et sicci. licet per accidens possit color causari a passiuis: vt ex permixtione rei humide: et sanguinis cum vrina. Contentum autem super dispositiones membrorum. Ex quo sequitur immediate solutio ad dubitationem eorum qui dicunt quod vrina non arguit nisi super dispositionem nutritiuorum: aliorum interiorum: quod est falsum: vt patet ex dictis. Nam ex contento potest cognoscere medicus super dispositionem caliditatis. Iuxta illud. Granula reumatice. Secundo super stomacho: vt colligitur ab Aui. ij. tertij de signis sumptis ab vrina super aptam stomacho et alijs dispositionibus: vt melius clarebit inferius. Quibus stantibus ponuntur sex regule. ¶ Prima regula sumpta ab Aui. secunda primi. Et ab Ysaac. Primo: antequam medicus de vrinis aduertat: seu iudicium faciat de vrina: debet facere poni eam in vase vitreo dyaphano: rotundo: habente formam vesice: quale dicitur vrinale: vt melior fiat sequestratio contentorum. Tale enim vas est proportionatum: sicut fili loco naturali vrine: vt colligitur ab Ysaac. iij. de vrinis. Correlarium. Ignari medici sunt qui existimant posse iudicare de vrina contenta in cyathoe et in alijs vasis similibus. Cum non possint cognoscere similitudinem: vnitatem et diuulsiones hypostasis. Equalitatem et inequalitatem eiusdem: cum talis situs impediat completam sequestrationem. ¶ Secunda regula sumpta ab Ysaac primo de vrinis. Et ab Aui. secunda primi. Urina stans in vase predicto non debet aspici in aere radioso: neque in aere obscuro nimis: sed in loco apto opposito aeri radioso. Probatur primo. Quia radij venientes ad vas impediunt perfectam visionem cum sint causa disgregationis spirituum deseruientium potentie visiue. Et sic non poteris habere iudicium de contentis paruulis in fundo existentibus. Item ex radijs penetrantibus in vrinali variatur situs et locus contentorum quorum contenta aliquando sunt nimis subtilia et leuia: aliquando nimis terrestria: quandoque aliquando sunt in parte media: aliquando in parte inferiori: vt infra patebit de contentis. Secunda pars regule patet. Nam si aspiceret in loco obscuro neque posset haberi iudicium solidum et firmum de colore perfectum: neque de contento: neque de substantia: ergo vera. Tertia pars patet: quia inspiciendo ipsam in aere opposito aeri radioso non sequitur deceptio: sed potest haberi iudicium de colore substantia et contentis. Et ista est causa quare practicantes applicant vestem sub vrinali: et maxime quando sicut de ratione albedinis est disgregare visum et spiritus. Ita de ratione nigredinis et fuscedinis est congregare: et sic melius aspiciuntur partes mixte substantie vrine. Correlarium. Medicus aspiciens vrinam debet post primam aspectionem mouere ipsam paulatim vt melius discernantur contenta. Correlarium secundum. Decipiuntur medici volentes habere iudicium bonum de vrina videntes a longe. Non enim possunt habere iudicium bonum: neque de colore et contentis substantia: propter distantiam enim disgregantur spiritus: et isti tales vt plurimum male iudicant. Et dato quod aliquale iudicium posset de colore haberi: non tamen potest sic haberi de contentis. Quibus medicus melius discernit dispositionem lapsus. Patet correlarium ex verbis Aui. secunda primi. Quanto enim tibi plus approximes: tanto spissitudo augetur: et quanto plus elongas: tanto claritas augmentatur. Correlarium iij. Errant medici aspicientes vrinam ad lumen candele propter predicta. ¶ Tertia regula sumpta ab Aui. secunda primi. Medicus volens certum iudicium habere debet colligi eam facere in mane celebrata digestione. Talis. n. arguit super dispositiones lapsus: tum ratione coloris: tum substantie: tum contentorum

ꝙ quãto vrina lõgiori tpe seruaᷣ ab intra tã-
to maiori actione caloris fit maior seq̃stratio
partiũ: ⁊ maior depuratio. Et sic verificaᷣ di
ctuʒ Aui. scda pini. Et fit pma vrina q̃ i ma-
ne colligiᷣ. Corre. pmũ. Ignari sunt illi: q vt
doctores videanᷣ aliis volũt hr̃e vrinã de bo
ra in horã: cũ in nulla tali medicus possit hr̃e
cõpletũ iudiciũ. Corre. ij. Ignari sunt illi ex
quo i tã paruo tpe nõ sit possibile fieri seq̃stra
tionẽ debitã ⁊ depuratã. Et h̃ nõ bʒ i dolore
renali a retẽtiõe lapidũ. Et vbi retẽtio vrine
est difficilis. Et est cã plurimoꝝ nocumẽtoꝝ.
In quo casu medicus dʒ hr̃e vnã vrinã quo-
tiẽs voluerit mictã vt cognoscat materiã an
purgeᷣ p vias vrine: ⁊ quãta. Et ex h̃ verifica
tur dictũ practicãtiũ: ꝙ quãto i passionib⁹ re
nuʒ ⁊ vesice vrina fuerit grossior ⁊ turbulen-
tior: tãto melior. ¶ Quarta regu. Antequã
medicus iudiciũ faciet dʒ eã imediate aspice-
re cũ fuerit micta: deinde bñ coopiaᷣ cũ pãno
ne altereᷣ ab aere exteriori. Post horã iteruʒ
aspiciet: ⁊ tũc erit facta depuratio ⁊ residẽtia
partiũ de qbus medicus põt hr̃e cognitionẽ.
Post. n. tale tps debilitaᷣ ⁊ caloris significa-
tio minuiᷣ: color variaᷣ ⁊ ypostasis: vt colligiᷣ
ab Aui. ij. i. doctrina. iij. c. i. Et subdit. Ego
aũt dico ꝙ nec post horã. Prima aũt ps de-
duciᷣ sic. Quia aliq̃ vrina mingiᷣ turbida: de
inde clarescit. Aliq̃ clara: deinde turbida fit.
Prima. n. melior. Scda v̾o significat abso-
lute expulsiuã v̾tutẽ fortiorẽ: lʒ scda cũ in fe-
bre putrida appeᷣt indicet salutẽ ppinquã. Cũ
i paruo tpe turbida fit post ei⁹ mictũ: q̃ signi
ficat subtilitatẽ ⁊ facilitatẽ eoꝝ: vt pʒ ab Ysa
ac. i. febriũ. Aliqua v̾o mingiᷣ turbida ⁊ ma
net turbida: ⁊ ista ẽ deterior vt plurimũ: signi
ficat. n. vt plurimũ corruptionẽ: ⁊ ebullitionẽ
humoꝝ: vt pʒ p Galᷣ. Et de crisi. Et notãter
dicit vt plurimũ: q̃ i passione renũ ⁊ ylios seu
itestinoꝝ nõ significat h̃ sed magis purgare
materiã p vias vrine. Cor. pmuʒ. De vrina a
longe delata medic⁹ p̃t hr̃e iudiciũ estimati-
uũ tñ: ⁊ nõ scientificũ: vt patebit iferi⁹. Alte
raᷣ. n. pmo ex aere: scdo ex pte lõgitudis tpis:
tertio ex motu. Et notãter dr̃ estimatiuũ iudi
ciũ ⁊ nõ cõpletũ: q̃ ex ista tali medicus põt co
gnosceᷣ multa: vt d̾clarabiᷣ ifra: q̃re ⁊c̃. Cor
re. ij. vt dr̃ de p̃dicta pariformiter ẽ dicẽduʒ
de vrina reducta ad ignẽ vel aquã calidã: q̃
nõ põt hr̃e pfectã cognitionẽ: ex quo resoluãᷣ
ptes subtiles. Etiã eo ꝙ variaᷣ color ⁊ sub̃a.
¶ Quinta regula. Anteq̃ medic⁹ iudiciũ fa
ciat d̾ vrina dʒ ꝯsiderare etatẽ egrotãtis: ali-
ter nõ ẽ possibile ipsuʒ hr̃e firmũ iudiciũ d̾ vri
na. Nã alia dʒ esse vrina infantis naturalr̃:
alia pueri: alia iuuenis: alia senis: alia decre-
piti: vt pʒ p Aui. ij. i. c. ix. Vrina ifantis dʒ eẽ
alba lactea. Patet q̃ supfluitates vrine pro
portionanᷣ nutrimẽto. Cuʒ aũt puer nutriaᷣ
lacte: seqᷣ ꝙ vrina dʒ eẽ alba ⁊ lactea. Vrine
pueroꝝ debẽt eẽ spissiores ⁊ nõ ita albe. Pa
tet q̃ calidũ naturale suffocaᷣ ab hũido mul
to. In iuuene dʒ eẽ citrina ⁊ subtilis: ⁊ sicut d̾
rõne flegmatis est grossare ⁊ dealbare: ita de
rõne caliditatis ẽ intingere ⁊ subtiliare. Cuʒ
ergo i iuuẽtute calor sit fortior ⁊ magis igne-
us: seqᷣ vrinã debere apparere subtilẽ ⁊ citri-
naʒ. Itẽ q̃ iuuẽtus assimilaᷣ igni: ergo seqᷣ
vrinã esse talẽ. In sene aũt vrine debẽt esse al
be ⁊ subtiles: q̃ diminut⁹ est calor naturalis:
⁊ suffocaᷣ a multis supfluitatib⁹ rõne indige
stionis: ad quaꝝ multiplicationẽ seqᷣ oppila
tio: ⁊ ita subtilitas. Et in decrepito erũt vri-
ne magis tenues: ⁊ magis albe rõne dcã. Ex
qbus sequiᷣ. Ignota etate medic⁹ nõ põt ha
bere iudiciũ firmũ ⁊ noticiã certã. Declaraᷣ
exẽplariter: Ponam⁹ ꝙ medico offeraᷣ vri-
na iuuenis alba ⁊ spissa q̃ sit talis mediãte la-
psu stõi ad frigiditatẽ nõ dubiũ est: q̃ nõ ha-
bita etate medic⁹ iudicabit illã vrinã esse pue
ri: ⁊ naturalẽ talẽ. Et ita iste nõ habebit iudi
ciuʒ de lapso stõi. Ergo oportebit medicũ ad
uertere ad etatẽ. Corre. i. Licet ꝯclusio sit ve
ra: ꝯtingit tñ in senib⁹ fieri vrinas grossiores
⁊ spissiores valde. Patet rõne multiplicatio-
nis flegmatis. Cũ hoc viderit medicus dʒ p-
nosticare generationẽ lapidũ in renibus ⁊ ve
sice plus i vesica. Corre. ij. sumptũ ab Ysaac
i. de vrinis sicut opʒ medicũ volẽtẽ cognosce
re vrinã ⁊ pfecte cõsiderare etatẽ: ita opʒ euʒ
aduertere ad cõplexionẽ q̃ cõplexiones pro-
portionanᷣ etatibus: ⁊ ecõuerso. In colerico
dʒ esse vrina citrina ⁊ tenuis. In flegmatico
pallida ⁊ spissa. In melancolico glauca ⁊ te-
nuis. In sanguineo rubea ⁊ mediocris. Cor-
re. iij. Cautius est medico dubitãti de etate:
cuius etatis sit anteq̃ iudiciũ faciat de vrine.
q̃ dicere vtrũ iste sit infans vel puer ⁊c̃. Pa-
tet: q̃ ex hoc sermone posset increpari: q̃ nõ
cognoscat vrinã pueri infantis: q̃ hui⁹ eta-
tis potest referre ad etatẽ puericie infantie iu
uentuti. ¶ Sexta regula. Et ẽ ꝯclusio de mẽ
te Auicẽ. Medicus debet certificari de regi
mine egrotãtis circa res nõ naturales anteq̃
iudiciũ faciet de vrina aliter nõ potest iudica
re bene. Declaraᷣ. Naʒ s̾m diuersitates me-

dicine

dicine assumpte diuersificaꝛ vrina. Pꝫ qꝛ si
qs assumpserit crocū aut cassiā eius tingiꝛ vri
na ad citrinitatē: vt pꝫ p Aui.ij.j.c.j. Nō sic
q in cibo rē tingētē assumpsit sicut crocum ⁊
cassiaꝫ: patet ex eo: qꝛ crocus rōne caliditatis
est aperitiuus: ⁊ p consequēs hꝫ rapi ad vias
vrine: ⁊ ita tingit vrinā ſꝫ colorē. Itē si qs as
sumpserit olera q̄ tingūt ad viriditatē: vt pꝫ
p Aui. loco pͣcal. Ita ēt dicēduꝫ est de vino:
qd mutat vrinā ſꝫ colorē. Causa deduciꝛ: qꝛ
supfluitates proportionāꝛ nutrimēto de quo
supfluūt. Certificeꝛ ergo medicus si sibi obij
ciꝛ vrina q̄li dieta fuerit vsus anq̄ dieta fuit.
Cōsidereꝛ cib⁹ a medico ex pte q̄ntitatis ⁊ ex
pte q̄litatis q̄ p̄cessit emissionē vrie. De rōne
.n. cibi grossi ⁊ viscosi vrie discoloraꝛ. Ex pte
vero quātitatis: qꝛ multitudo cibi vrinā dis-
colorat. Pꝫ: qꝛ suffocaꝛ calor nālis. Corre.j.
Sicut de rōne multitudinis cibi est discolora
re vrinā: ita de rōne famis ⁊ ieiunij i p̄ncipio
est colorare vrinā. Certificeꝛ ergo an p̄cessit
ieiuniū vel nō. Pꝫ: qꝛ in p̄ncipio ieiunij forti-
ficaꝛ calor: ⁊ iō coloraꝛ vria. In fine āt ⁊ i p̄ces
su minuiꝛ calor: ⁊ iō discoloraꝛ. Quare dr̄ no
tāter i p̄ncipio: hoc totū colligiꝛ ab Auic. i.j.
de vrinis. Urina neqꝫ fit illius q aquā nō bibit
neqꝫ cibū comedit: ⁊ notāter aquā: qꝛ arabes
ex lege nō bibūt vinū. Corꝛ.ij. Certificeꝛ iterū
vtrū p̄cessit exercitiū: aut ira: aut timor: aut vi
gilia: anq̄ iudiciū faciat. Hec.n. tīgūt vrinā
ad citrinitatē ⁊ rubedinē. Et pꝫ: qꝛ ad exerci-
tiū laboriosū seqꝛ ebulitio sanguis: ergo tictu
ra i tiore trahiꝛ calor ad itra ⁊ fortificaꝛ ⁊ vni
tur. Et p ɔ̄sns tingiꝛ vrina. Istud correlariū ē
Aui. loco pal. Neqꝫ sit q se exerceat motib⁹ ⁊
dispōnib⁹: q̄ sunt extra cursū nature: q̄ colorē
mutāt sic ieiuniū: vigilie: labor: tior: aut ira.
Corꝛ.iij. Aduertat medic⁹ vtrū balneū p̄cesse
rat: aut vomit⁹: aut euacuatio: pariter vnctio
facta circa dorsū: balneatio facta i aq̄ sulphu
rea aut marīa coloꝛat vrinā: qꝛ alteraꝛ renes
ad caliditatē. Balnea i aq̄ dulci vrinā disco
lorāt: ⁊ silr̄ vomit⁹ laboriosus: aut euacuatio
tīgit. Unctio ēt cū reb⁹ calidis circa renes est
cā ticture: vt pꝫ loco pͣcal. Corꝛ.iiij. Aduer-
tat medic⁹: vtrū p̄cesserit coit⁹: de rōne cuius
erit inspissare ⁊ ipinguare vt ita loquar. Aut
assumptio medicie respiciētis humorē deter-
minatū: vt. s. Assumptio reubarbare ex h vel
ɔ̄silī tīgit vrinā. Istud correlariū pꝫ ab Aui.
ca. pal. Et coit⁹ vrinā valde ipiguat ⁊ vomit⁹
⁊ euacuatio. Hoc idē tāgit Egidi⁹ in his me
tris. Etas nā: sexus: labor: ⁊ ira dieta. Cura:
fames: mot⁹: lauachꝛū: cibus: vnctio: potus.
Debēt certa rōe notari: si cupis vrie iudex cō
sultus hēri.

Positis regulis gene-
ralib⁹ q̄s hꝫ p̄supponere medic⁹ anq̄
aliqd iudiciū faciat de vria. Nūc di
cēdū est de regulis sumptis a colorib⁹ vrinaꝝ.
¶ Pͥo notādū q qꝛ color cātur a quali tati
bus actiuis. Hic est q ex h medici arguūt su
per cōplexionē cali. ⁊ fri. Et h p̄mo. Color bo
nus cū suba bona arguit cōplexionē bonaꝫ: ⁊
sup̄ fortitudinē v̄tutis: cū substātia mala su
pra debilitateꝫ v̄tutis. Color aūt malus ar-
guit supra debilitatē v̄tutis ⁊ malā cōplexio
nē: vt iferi⁹ declarabiꝛ. Exēplū p̄mi. Si inge
reꝛ color rubeus cū suba multū tenui: ex h ha
betis arguere debilitatē v̄tutis: marie i cor-
pore sanguineo. Exēplū.ij. Si esset ecōuerso.
¶ Notādū scd̄o: q licꝫ genera coloꝝ sint tm̄
duo: scꝫ albedo ⁊ nigredo: vt colligiꝛ.ij.j.c.j.
Tn̄ nō sol⁹ medic⁹ ex his iudicat sup dispōne
vrine: sed ex his coloribus intermedijs q di-
cunꝛ esse plures: vt quoꝝ aliq subdiuidūꝛ po
stea in alijs coloribus: vt isti: citrin⁹: subcitri-
nus: ruffus: subruffus: rubeus: subrubeus: ru
bicūdus: subrubicūdus: i opos: kyanos: viri-
dis: liuidus: niger: nigerrim⁹: albus: lacte⁹:
glauc⁹: karopus: pallidus: suppallid⁹: Sciē-
duꝫ q citrinus ⁊ subcitrinus iste due signant
mediatā digōneꝫ. Ruffus subruffus iste due
vrine signāt pfectā digestionē. Rubeus sub-
rubeus. Rubicūdus subrubicūdus: iste quat
tuor vrine signāt excessū digestōis. In opos
kyanos: iste due vrine signāt adustionē. Uiri
dis liuid⁹. iste due vrie signāt sup adustionē.
Niger nigerrimus: iste due vrine signāt mor
tificationeꝫ. Albus: lacteus: glaucus: karo-
pus: iste quattuor vrine significāt indigestio-
nē. Pallidus suppallidus: iste due signāt p̄n
cipiū digestionis. De illis inferi⁹ latius pate-
bit. ⁊c̄. ¶ Tertio notandū: q lꝫ plures sint co
lores quattuor tn̄ p̄ncipales dicuntur. quorū
vnus ē albus. scd̄s niger. tertius citrinus. q̄r-
tus rubeus: q postea diuiduꝛ. Albus aūt co
lor arguit sup frigidaꝫ ⁊ humi. cōplexionē. ⁊
ita sup cōplexionē flegmaticaꝫ. Niger super
frigi. ⁊ sic. cōplexionē. ⁊ ita sup cōplexionē me
lancolicā. Rube⁹ sup cōplexionē calidaꝫ ⁊ hu
midam. ⁊ ita super cōplexionem sanguineā.
Citrinus sup cōplexionē calidā ⁊ sic. ⁊ ita su-
per cōplexionē colericaꝫ. Et ista oīa patebunt
clarius cū ponunꝛ regule. ¶ Quarto notādū
q aliq imaginanꝛ sufficiētiaꝫ colorū hoc mo-
do: qꝛ color causaꝛ i vrina aut calore naturali

qui est auctoꝛ digestionis. Et qꝛ digestio con
sideratur qnqꝫ modis. Primitiue. Iniciati-
ue. Perfectiue. Excessiue: ⁊ Coꝛruptiue. Et
istos qnqꝫ modos multiplicant p humoꝛes: ⁊
sic resultāt coloꝛes numero. xx. H modo signi
ficantes. Aut priuationē digōnis: sicut niger
in melancolico inquantū causeꝛ a frigiditate
suffocante caloꝛē naturalē. Liuidus ī flegma
ticis: qꝛ h significat maximā diminutionē ca
loꝛis. Albus ī colerico. Subcitrinus ī sangui
neo. Coloꝛes significantes principiū digōnis
sunt. Glaucus ī melancolico. Karopus ī fleg
matico: ⁊ ē similis lane camelloꝝ. Et dr̄ a ka
ros qđ est gaudiū post factū. Suppallidus in
colerico: ac rubeus in sanguineo. Coloꝛes si-
gnificantes pfectaꝫ digōnē sunt subcitrinus
in melancolico. Suppallidus in flegmatico.
Citrinus in colerico. Subrufus in sangui-
neo. Coloꝛes significantes excessum digōnis
sunt. Subrubeus in melācolico. Rubeus in
flegmatico. Subrubicundus in colerico. Et
rubicūdus in sanguineo. Coloꝛes significan-
tes coꝛruptionē digōnis. Viridis in melanco
lico. Kyanos in colerico. Niger ī sanguineo
pꝛout causaꝛ ab adustione a sanguine. Ex quo
seqtur ꝙ coloꝛ niger arguit sup priuationem
digōnis: ⁊ sup coꝛruptā digōnē. Quid āt de
bemus intelligere per terminos istoꝛuꝫ pate-
bit in-
ferius.

De coloꝛe nigro.

P Ositis notabilibus ex qbus apparēt
spēs coloꝛis in generali: ⁊ sufficientia
coꝝ: nūc determinandū erit de ipsis ī
speciali. Et incipiā a coloꝛe nigro: cū deterioꝛ
sit ceteris cōiter: ⁊ affirmat maioꝛē timoꝛem.
¶ Primo notanduꝫ ꝙ coloꝛ niger in vrina
causaꝛ trib⁹ modis. Aut p viā adustiōis: aut
moꝛtificatiōis: aut admixtione rei nigre. Et
differūt: qꝛ vria nigra causata p moꝛtificatio
nē est obscura ⁊ tenebꝛosa: qđ nō apparet sen-
sibiliter ī alijs. Differūt āt vria causata p viā
adustiōis ab ea q̄ causaꝛ p admixtionē rei ni-
gre: qꝛ in vna apparēt ptes diffoꝛmes: qꝛ vna
grossioꝛ altera: in pꝛio ꝯo nō. ¶ Scđo notan
dū ꝙ coloꝛ niger nihil aliud ē ꝙ lux ī copoꝛea
in coꝛpe tenebꝛoso vmbꝛoso: vt pꝫ p Philoso
phū. Nā si accidit coloꝛ niger in nubibus: qꝛ
radij solares nō pñt penetrare coꝛp⁹ vmbꝛo-
suꝫ: sꝫ eius reuerberatiōes retinēt ī supficie ⁊
inducit nigredo. Ita a pari debem⁹ specula-
ri de actiōe caloꝛis naturalis in massaꝫ hume
ralē. ¶ Tertio notandū ꝙ coloꝛ niger ē mul-
tiplex: vt pꝫ p Aui. ij. j. c. ppꝛio. Nā coloꝛē ni
grū qñqꝫ pcedit coloꝛ fuscus: aliqñ coloꝛ viri
dis: aliqñ coloꝛ citrinus: qđ verificaꝛ. Nā vri
na nigra qñqꝫ causaꝛ a frigiditate suffocante
caloꝛē naturalē: vt tactū est. Aliqñ caliditate
suffocāte p viā īflāmationis vrie nigre. Pꝛio
est admixta citrinitas ⁊ pꝛecedit vrina nigra.
Scđo ē admixta viredo sīlis coloꝛi lapidis in
dici: quē pcedit vrina nigra in digōnē aut fu
scedo. Ex qbus sequūꝛ regule. xv. ¶ Pꝛima
reg. Vrina nigra in quātitate multa cū ypo-
stasi nigra in die cretico supueniēs ī febꝛe acu
ta: cū odoꝛe acuto sedimine subtili significat
doloꝛē capitis pmixtionē rōnis ⁊ ex ꝯsequēte
fluxū narīū ī die cretico: qꝛ significat ebulitio
nē humoꝝ subtiliū: q faciliter eleuanꝛ ad ca-
put: ⁊ īducūt accidētia pdicta. ¶ Scđa regu.
Vria nigra cū odoꝛe magno inflāmationē si-
gnificat in mēbꝛis spūalibus: ⁊ in febꝛe acuta
aliqñ moꝛtē. Nā odoꝛ magnus ī vrina insegꝛ
motionē foꝛtē caliditatis. vt Aui. loco pal. ad
quē īseqꝛ īflāmatio. ¶ Tertia regu. Vria ni-
gra quā pcedit citrinitas aut admixta citrini
tati significat ycteriā citrinā: pꝫ qꝛ sigificat
oppilationē factā in cistiꝫ fellis aut ī vijs īter-
medijs: pp quā coloꝛ nō pōt trāsire ad intesti-
na: regurgitat ergo ad vias vrine. ⁊ p ꝯñs ac
cidit talis vrina vt pꝫ p Aui. ij. j. ¶ Quarta
re. Vria nigra quā pꝛecedit fuscedo aut q̄ sit
illi admixta: sigificat ycteriā nigrā aut sple
neticā. qꝛ significat oppilationē in regiōe sple
nis pp quē humoꝛes melācolici nigri nō pñt
trāsire ad ppꝛiū receptaculū regurgitant ad
vias vrine. Et ita pueniūt sīlis vria. ¶ Quīta
re. Vrina nigra quā pcessit viridis vria: aut
declinās ad viriditatē significat extinctionē ca
loꝛis naturalis. ⁊ p ꝯñs significat moꝛtē signi
ficat abūdātiā frigiditatis suffocātis ipsuꝫ ca
loꝛē. ¶ Sexta re. Vrina nigra guttatī mcta
⁊ pauca cū priuatiōe odoꝛis significat moꝛtē.
qꝛ significat naturā supatā a moꝛbo q nō pfi-
cit aliquā pugnā ꝯ ipsaꝫ. Pꝫ p Aui. in loco
pꝛeal. Coꝛꝛ. Quāto vrina faciliter inigit: tā
to melioꝛ: qꝛ significat foꝛtitudinē ꝟtutis ex-
pulsiue ⁊ ꝟtutē aīalē bene se hr̄e. ¶ Septima
regula. Vrina nigra ī muliere cū humoꝛe fe-
culēto in fundo residēte significat actualē flu
xuꝫ mēstruoꝝ. pꝫ qꝛ ipsa pp feculētiā q̄ fundū
petit. vrina supius alleuiaꝛ ⁊ iferius inspissa-
tur. Causa aūt propter quā denigraꝛ hec est.
Sanguis. n. menstruosus admisceꝛ cū vrina.
⁊ ita denigraꝛ vrina. Sanguis aūt exiens ve
nas īmediate denigraꝛ. pꝫ visui qñ extrahiꝛ
a venis. ⁊c̄. ¶ Octaua re. ¶ Vrina pauca ⁊
fetida in

De Urinis.

fetida in febre significat mortē in die cretico. pʒ qꝛ ex magnitudine significat mortificatio ex paucitate cōsumptio humidi substātifici. ex fetore significat sup corruptionē humoꝝ. vt pʒ de morbis pestiferis. Urina nigra spissa cū colore nigro in principio morbi cū alijs signis bonis perdurans vsqʒ ad septimū diē: cū cōiuncta ypostasi. salutē significat rōne caliditatis aduenictis. Corre. Quāto vrina fuerit maior. tāto melior. Pauca tāto deterior pp rationes adductas. Et nigrior tāto peior. ¶ Nona re. ab auc. Aui. sumpta. Urina nigra in multa quātitate cui nō ē viredo apparens i febre quartana ꝛ doloribus dorsi ꝛ matricis est signū salutis. Pʒ: qꝛ significat materiā que faciebat febrē euacuari per vias vrine ꝛ per virtutē fortem supra ipsum: ergo signum salutis. Correlariū. Bonuʒ in practica cum medicus viderit vrinaʒ denigrare in febre quartana debet prenosticare salutem: ꝛ se esse in declinatione: qꝛ signū est ꝙ materia incepit euacuare per vias vrine. ¶ Decima regula. Urina nigra oleaginosa non ratione renū aut vesice: significat mortē propinquaʒ ꝛ spasmuʒ ex siccitate. Patet: qꝛ talis vrina significat consumptioneʒ humidi substantifici ꝛ partiū membraliuʒ. Et dicitur notanter vicio non existēte in renibus aut vesica: qꝛ tūc significat caliditatē renuʒ. Et hoc colligitur ex sententia Ypo. primo pronosticoꝝ. Cauendum ne vesice vicio capiatis vt quod suuʒ est alienū diiudicetis: qꝛ in calculosis ꝛ in patientibus circa renes: tales vrine turbide ꝛ obscure cōsueuerunt apparere. Corre. Bonum est ꝙ anteꝗ̄ medicus iudiciū faciat de vrina certificat: vtrū patiatur in renibus: aut si cōsuetus facere tales vrinas. ¶ Undecima regula. Urina nigra ꝛ grossa ꝛ postea cōuertitur ad albedinē ꝛ tenuitatē: significat casum vltime digestionis. Patet qꝛ significat priuationem caloris naturalis nō potētis colorare vrinaʒ: vt patet per Aui. ij. j. ca. preal. ¶ Duodecima regula. Urina nigra cum ypostasi in medio que dicitur eneorimia ab Egidio: notabilē significat surditatem ꝛ instantiam vigiliarum ꝛ fluxum sanguinis narium ex parte dextra stante fortitudine virtutis. Patet: qꝛ significat vapores calidos subtiles eleuari sursum: ergo ꝛc̄. Patet etiam ab Ysaac primo de vrinis. ¶ Decimatertia regula. Urina nigra multa apparēs in die cretico: ad cuius euacuationē subleuatur virtus est signū. Patet: significat enim materiam euacuari facientem febrem. Et dr̄ multa duobus modis. Aut qꝛ mingitur sepe ꝛ parū: aut qꝛ raro ꝛ multuʒ. ¶ Decimaquarta regula. Urina nigra ꝛ spissa in qua fuerit sedimen rotundum cum tensione ypocundrioꝝ: aut stāte sudore: aut apostemate in aliqua parte: est signum mortis. Patet: qꝛ significat vltimam adustioneʒ: ergo patet p Aui. ij. iiij. ca. preal. Urina nigra velut rubigo ferri in lēto febre strangulationem significat. ¶ Decimaquinta regula. Urine nigre apparentes in febribus cum sudore capitis: aut colli: aut dorsi: est signum malum ꝙ eger tendit ad morteʒ. Patet: qꝛ significat adustioneʒ in membris superioribus: ergo significat maluʒ. Patet per Ysaac primo de vrinis. Et Auicenna. ij. iiij. de signis vrine nigri. Corr. Sudor fetēs circa collum vel caput non est bonus: vt plurimum licet in mulieribus magis saluus sit.

De vrina liuida.

Upra dictū est de nigra vrina q̄ est deterior ceteris: post ipsaʒ ponit liuida. Ideo secūdo principaliter declarandū. ¶ Primo notādū ꝙ p liuiditatē habemus intelligere quādā plūbeitatē: q̄ similatur vestigio terreo. Et talis vt plurimū capit a mortificatione. Corre. Cum medicus viderit vrinā simileʒ colori plūbei dʒ iudicare: vt patebit ex regulis. ¶ Scdo notandū est sicut dictū est de vrina nigra que causat trib' modis: ita dicendū est de vrina liuida que causatur per viaʒ mortificationis: aut per viā adiectionis alicuius rei liuide: vt ex mistione alicuius humoris frigidi derelicti ab ipsa natura. Signa aūt ad cognoscendum sunt. Naʒ qn̄ causatur a mortificatione apparet simpliciter liuida: qn̄ aūt ab adustione apparet sub nigra: vt eaʒ precesserit vrina viridis: qm̄ ab admixtione grossior ꝛ spissior in vna parte ꝗ̄ in alia. ¶ Tertio notandū. Urina liuida aut est liuida ſm totū aut ſm partem. Si absolute: deterior est prima ꝗ̄ secūda. Nam vrina ex toto liuida semp causatur ex mortificatione. Urina aūt liuida ſm partem nō: ergo prima est deterior. Urina aūt liuida p totū causatur tribus modis. Aut a mortificatione humorū: aut epatis mortificatione: aut mortificatione vtriusqʒ simul. A mortificatione humorū qn̄ fuerint relicti ab opatiōe nature. A mortificatiōe epatis qn̄ fuerit ifrigidatū vltima ifrigidatiōe. Et signū ad cognoscēdū qn̄ a mortificatiōe vtriusqʒ aut vnius tm̄ ē: qꝛ si

a mortificatione vnius tm̄ facit residētiam ⁊ spissior apparet in vna parte ꝙ̄ in alia. Si āt a mortificatiōe vtriusq₃: neq₃ fit sequestratio neq₃ residentia: vt dictū est. Ista aūt sumunť ab Ysaac ꝑmo de vrinis. ¶ Quarto notādū vt colligiť ab Ysaac cū q̄cūq₃ sup̄fluitate nr̄i corporis semꝑ egrediť aliqd de vtili v₃ aliqd de calor̄ ⁊ spū. Aliter nō ꝯtigeret vrinā attenuari ⁊ īspissari: postq̄ extramicta esset: nisi aliqd de calore ⁊ spū cū vrina egrederetur. Qñ autē iste calor ⁊ spūs obfuscāť reddiť vrina liuida: quare ex his sequunť alique regule. ¶ Prīa regula. Vrina liuida ꝑ totū in qualibet egritudine est signū ꝓpinque mortis. P₃: q̄ talis vrina significat mortificationē spūu₃: aut epatis: aut hūoris: ⁊ marie sanguis: q̄ meretur dici ꝑmus hūor: modo stāte mortificatiōe alicuius istoꝝ seqť mors. Assumptū ꝓbať. Liuiditas .n. ꝑ totū significat vltimā īfrigidatiōe₃ ⁊ ꝑ ꝯñs mortificationē: ergo ⁊c̄. Cōfirmatur auc. ꝑncipis Aui. ij. iiij. de signis sumptis ab vrina liuida. ¶ Scd̄a regu. Vrina liuida aliqualr̄ subnigra: quā p̄cessit vrina viridis est signū mortis. P₃: q̄ significat vltimā adustionē mēbroꝝ ad quā seqtur mors. Colligiť ab Ysaac ꝑmo de vrinis. Correlariū. Vrina liuida quā p̄cessit vrina cuiuscūq₃ ꝯditionis ē multū mala. P₃ q̄ absolute sigificat mortificationē caloris naturalis ⁊ spūum. ¶ Tertia re. Vrina in q̄ fuerit circulus coloris plūbei aut liuidi in ꝑte sup̄ficiali declarat epylentiā. Ista regl̄a sic ꝓbať. Nā talis vrina manifestat ebulitionē ⁊ corruptionē in spiritib⁹ mēbroꝝ animatoru₃ ꝑꝑ oppilationē ad quā seqť epilētia: mō talis ebulitio est cā liuiditatis vrine: ergo regula vera. Hic sermo colligiť ab Aui. ij. iij. c. ꝓp̄o. Ab Ysaac ꝑmo de vrinis. Correlariū. Sequēte epilētia ī fieri aut in facto esse talis vrina sic apparēs est mala: q̄ significat malā dispōne₃ ꝯfirmatā in cerebro: ad quā secuta est ebulitio ī spiritib⁹: ergo ⁊c̄. ¶ Quarta regu. Vrinā ꝭm ꝑtē liuida stante tumefactione vētris magnā demūstrat ydropisim: probať. Nā ydropisis siue ascites siue tympanites: vt plurimū causanť a frigiditate excessiua epatis ad quā seqtur suffocatio caloris ⁊ spirituū. Ad suffocationē aūt sequitur inductio liuiditatis. Et notāter dr̄ ꝭm ꝑtē: q̄ si apparet liuida ꝑ totū esset signū mortis: vt colligiť ab Aui. iij. c. proprio. Corť. Medic⁹ vidēs in ydropisi vrinā liuidā debet p̄nosticare ipsa₃ difficilē quo ad curā: p₃ q̄ significat malā dispōne₃ frigiditatis ⁊ humiditatis cō firmatā: ⁊ obfuscationē caloris ⁊ spirituū ergo ⁊c̄. ¶ Quinta regula. Cōtingēs est vrinā liuida₃ apparere in synocha fe. ⁊c̄. Probať. Nā in fine synocha fiat sanguine peccāte rōne quātitatis vl̄ qualitatis: stat talē sanguinē nō posse digeri ab ipsa materia ꝑꝑ malā qualitatē ⁊ multā quātitatē sanguis. Aut derelictus a regimine nature putrescit ad putrefactionē: sanguis aūt seqť īflatio spirituū: ⁊ diminutio caloris q̄ dr̄ esse cā liuiditatis vrine: vt colligiť ab Aui. j. iiij. ¶ Sexta regu. Vrina liuida ꝭm partem sup̄ficialē: aut mediā cū granulis minutis se īfictis ⁊ sꝑatis significat in mēbris spūalib⁹: aut pleuresim: aut piplemoniā: q̄ talis vrina obūbrationē coloris in infante circa pectus. Talis aūt obūbratio nō pōt fieri nisi stāte compressione circa pectus. Que cōpressio reqrit apā: ergo ⁊c̄. Et ista ꝯdictio sumiť ab Aui. iiij. c. de pleuresi: ⁊ ab Ysaac ꝑmo de vrinis. Notāter dr̄ cū granulis seꝑatis: q̄ granula vnita arguūt sup̄ dispōne₃ epatis ⁊ renū. Corť. ꝑmū. Ex vrina nō pōt medicus tā distincte cognoscere pleuresi₃: aut pipleumoniā. P₃: q̄ est signū cōmune: s₃ alijs signis q̄ ponunť a medicis: puta a dolore circa costas: pulsa sermo: tussi: q̄ sunt signa pleuresis. Corť. secūdum. Data sibi vrina cū talibus granulis nō habitis alijs signis: d₃ prenosticari aposteīna pectoris nō limitādo neq₃ pleuresis neq₃ peripleumonia ne decipiātur. Corť. iij. Vrina liuida ꝑseuerās apparens in peripleumonia aut pleuresi: est signū mortale ⁊ pessimū: p₃: q̄ significat ꝙ ꝯtinue significatio intēdiť ipsoꝝ spūu₃ ⁊ caloris. ¶ Septima re. Vrina liuida ꝭm ꝑtē pauca oleaginosa significat liquefactionē humiditatis modo stāte aliquo istoꝝ est pessimū: ergo regula vera. Colligiť ab Ysaac primo febriū. Corre. Ois vrina mala ex ꝑte coloris reddiť deterior ex ꝑte quantitatis pauce: vt patet per predicta. ¶ Octaua re. Vrina liuida pauca frequēter micta demōstrat strāguiriā. P₃: q̄ demonstrat oppilationē siue cōstrictionē colli vesice: ꝑ quā nō pōt expelli vrina vna vice tm̄. Multiplicať ergo ex parte numeri. Ad hanc ergo multiplicationem seqtur strāguiria: ergo ⁊c̄. ¶ Nona re. Vrina liuida ꝭ₃ ꝑtē apparēs in emitriteo magno aut paruo: est multū piculosa. P₃: q̄ significat adustionē ⁊ ebulitione₃ esse factā ī mēbris spūalib⁹ ⁊ ī corde: ergo ⁊c̄. Notāter dr̄ emitriteo magno: q̄ triplex poniť esse emitriteus: qdā paruus: qda₃ minor: qdā maximus. Emitriteus paruus est cōpositus ex

tus ex

tus ex quotidiana ꝯtinua ⁊ tertiana ĩterpolata. Maior ē cõpositus ex quartana ⁊ ꝯtinua ĩnterpolata. Maximus est cõpositus ex tertiana interpolata ⁊ quartana cõtinua. Emitriteus pmus est de genere acutorũ. Tertius est de genere cronicorũ. ¶ Decima regula. Urina liuida ſm partez cõtingens ex ruptura vene nõ est piculosa: vt pdicta pbanť. Primo qꝛ ex fractura vene põt vrina liuida apparere. Patet: qꝛ qñ pmuz sanguis ex vena effundiť tã pmo putrescit ⁊ ebulit: q̃ ebulitio ⁊ putrefactio facit ad liuiditatē vrine: ergo ⁊c̃. ꝙ aũt nõ sit piculosa pz: qꝛ ad ꝯsolidationez vene seqť remotio liuiditatis. Corre. Medicus in fluxu sanguis nõ dz pnosticare pnicio sum ex vrina liuida visa, neqz talē vrinã cõse qui debilitatē virtutis extremã. ¶ Undecima regula. Urina liuida apparēs in ptisi est signũ propinque mortis auctorẽ. pncipis capi. ꝓprio de ptisi. Itē rõne: qꝛ talis vrina liuida manifestat vltimã ꝯsũptionē caloris ⁊ vltimã resolutionē humiditatis cordis: ergo signũ cite mortis ē. ¶ Duodecima regla. Cõtingēs ē vt plurimũ ĩ dolorib⁹ arteticis vrinã liuidã apparere. Probať qꝛ pp vehemētiã doloris debilitať virt⁹: ad cui⁹ debilitatē seqť in loco dolor: ⁊ ĩficiũť spũs ⁊ calor q postea sũt cã liuiditatis vrine. Corre. Oĩs dolor fortis sufficit ad ĩducēdã vrinã liuidã: pz qꝛ ad dolorē quēlibet debilitať virtus ⁊ inficiũť spũs: ergo ⁊c̃. ¶ Tredecima regla. Urina liuida in q̃ apparent frusta resoluta significat supra dolorem artericũ: pz qꝛ artetica causať vt plurimũ ex mã humorali fluēte ad articulũ: ergo. Corre. Cõtingēs ē vt plurimũ ex fluxu catarri fieri vrinã liuidã appere. Et ex retētione mēstruorũ. Probať qꝛ vaporib⁹ eleuatis a matrice ĩficiunť spũs ⁊ obfuscanť: qb⁹ obfuscatis seqť liuiditas in vrina: pz auc. pncipis Aui. tertia tertij. ca. ꝓꝓo. Corre. Urina liuida apparēs ĩ muliere pnosticatur retētio mēstruorũ ⁊ oppilationũ. ¶ Decimaquarta regla. Urina liuida apparēs ĩ febre etbica est signũ mortis: pz qꝛ significat vltimatã adustionē ⁊ resolutiõez mēbrorũ ⁊ hũiditatis ei⁹: ⁊ ebulitionē ĩ spiritibus: ad q̃ seqť mors ĩmediate. ¶ Decimaquarta regla. Urina liuida in tremore cordis arguit ipsuz ĩcurabilē: qꝛ significat vltimã ebulitionē ĩ spiritib⁹ cordis: ergo ⁊c̃. ¶ Decima sexta. Urina liuida ĩ frenesi est signũ mortis. Patet qꝛ ex se significat alterum istorũ: aut materiaz hēre raptũ ad cerebrũ aut extinctionem caloris naturalis: ergo regula vera ⁊c̃.

De vrina viridi.

Estat videre d̃ vrina viridi: postq̃ visũ est de vrina liuida q̃ est tertia ĩ ordine. Pro quo notãdũ ꝙ vrina viridis causať aut p viã mortificatiõis sequētē ad ĩfrigidationē spũuz. Aut p viã magne adustiõis siue inflãmatiõis. Siue ergo fiat p̃ siue scđo est signũ malũ. Colligiť id ex Aui. ij. i. c. ij. Secũdo notãdũ ꝙ vrine virides differũt ex parte coloris: qꝛ q̃daz est viridis silis fisticorũ: aut ex eo ꝙ sũt virides ſm totũ: aut ſz ptē. Differũt ex pte coloris. Quia aliqua ē viridis silis erugini eris: aliqua silis succo porri: aliqua autē viridis colori yreos: aliq̃ silis colori lapidis: q diuersificanť ex pte maioris ĩfrigidatiõis: aut ĩncēdij. Tertio notãdũ ꝙ tales vrine virides significãt magis male aut min⁹ male: ſm ꝙ vrina pcessit min⁹ mala aut magis mala. Si pcessit vrina liuida aut nigra pessima iudicatur. Si aũt pcesserit vrina citrina: aut palliaris: aut min⁹ mala. Quia ex h̃ arguiť maior aut minor mortificatio: mai⁹ aut min⁹ ĩcēdiũ quorũ alterũ sp vrina viridis significat. Quibus stantibus sequunť octo regle. ¶ Prima regu. Urina viridis p totũ in febre acuta est signũ mortis: qꝛ significat vltimatũ ĩcēdiũ in spiritib⁹: aut mortificatiõez caloris nãlis. Ad quorũ q̃libet seqť pnicies. Ista ꝯclo ē de mēte Ysaac ĩ. i. d̃ vrinis: ¶ Scđa regla. Urina viridis ĩ pueris aut ĩfãtib⁹ significat spasmũ: qꝛ significat supabũdãtiã humoris frigidi p totũ piter ⁊ ĩ neruis ⁊ ita spasmũ. Ista colligitur ab Aui. loco palle. ¶ Tertia regla. Urina silis colori phisticorũ significat mortificationē corpis nãlis: qꝛ significat frigiditatē excessiuã: vt pz p Aui. loco palle. ¶ Quarta regula. Urina viridis silis succo porri ē signuz pessimũ: qꝛ significat vltimũ ĩcēdiũ in mēbris spũalib⁹: ergo dicta xpa. Et Aui. palle. loco. ¶ Quinta regu. Urina silis erugini eris est ĩn ceteris deterior: pz qꝛ significat vehemētē toti⁹ depditionē ⁊ sine spe: q̃ si fuerit fcã post exercitiũ significat spasmũ: pp rõnē adductã in scđa ꝯclusione. ¶ Sexta regu. Urina silis colori yreos quã pcessit vrina viridis significat vehemētē infrigidationē suffocantē calorez naturalē: ⁊ per ꝯñs malũ signũ. ¶ Septima regula. Urina viridis stante dolore ⁊ angustia in stõ sine aliqua ypostasi: significat venenũ in potu fuisse haustũ: ⁊ p cõsequēs mortem. pz: qꝛ cũ venenuz participet colori viridi ⁊ nõ patiatur a colore: sequiť ꝙ vrinaz potest

tingere. Uel aliter: cuȝ venenū inimicaꝛ cor-
di ꝛ mēbris spūalib⁹: ex se inimicaꝛ cordi ꝛ spi
ritibus. Et cū dicā mortiferꝝ eē. Hoc assum-
pto inducitur mortificatio q̄ īmediate causa est
viriditatis vrine. Et dꝛ notāter sine ypostasi
q꞉ si cū tali vrina appareret ypostasis eēt spes
vite: q꞉ significaret potentiam virtutis cōtra
naturā. ℭ Octaua regula. Urina viridis cū
viridi circulo in frenesi est signuȝ desperatis-
simum: patet per rationes ante adductas.

De vrina alba.

p
Ostquā dictuȝ est ꝺ vrinis significāti-
bus mortificationē: nūc dicendū est ꝺ
vrina significāte priuationeȝ ꝛ debili-
tatem digestionis. Et primo de vrina alba q̄
ex multis causis venit in manus medicoruȝ.
ℭ Primo notandū ꝙ albedo causaꝛ duplici
ter. Uno mō ꝓ quadā dyaphonitate ꝛ trās-
lucentia: sic est albedo aque aut vitri: alia ē al
bedo que ꝯriaꝛ nigredini que dꝛ color disgre
gatiuus visus: ꝛ de hac scōa est ad propositū.
Aduertendo tū ꝙ talis albedo oritur in vri-
nis altera quattuor causaruȝ: vel reducibili.
Primo a defectu caloris naturalis. Scōo a
resolutione humoꝝ. Tertio a dissolutiōe vir
tutis. Quarto ab oppilatiōe in renib⁹. A de
fectu caloris dupliciter. Aut ab eius defectu
in toto vt in senibus in quibus apparent vri-
ne tales albe. Aut a diminutiōe ei⁹ in pte: vt
ex ꝺbilitate caloris epatis: q̄ debilitas causaꝛ
aut ab acuitate egritudinis: vt ī frenesi. Aut
pp longitudinē egritudinis: vt ī quartana in
q̄bus accidit vrina alba. Prouenit ēt hmōi
vrina aut ex pte cibi aut nimie q̄litatis: aut
quātitatis: aut vtriusqȝ: aut ex malicia sube.
Exēplū p̄mi vt apparet ī crapulatis. Exēplū
scōi: vt ex comestione lactuce. Exemplum ter
tij: vt ex comestione carniū vaccinarū. Mo
do in his oībus apparēt vrine albe. Scōo ac-
cidit vrina alba a resolutione virtutis: que ēt
resoluiꝛ aut in toto aut ī parte: q̄ resolutio fit
stante genere egritudinis. Aut mala disposi-
tione in declināte mēbro: vt in epate: vt appa
ret in dubeleth. Tertio causaꝛ albedo ī vrina
a dissolutione humoris flegmatis vitrei: qꝺ
cū fuerit dissolutū causat vrina albā. Quar-
to causaꝛ albedo in vrina ab oppilatione: que
cū de albationibus plurib⁹ modis: aut pp la
pideȝ ꝯtentū in renibus: aut in vesica: aut pp
abundātiā humoꝝ circa vias vrine. Aut pp
eorū viscositatē: aut grossitieȝ aut pp vtrūqȝ.
Ista colliguntur ab Ysaac p̄mo de vrinis ca. ꝺ
alba vrina. Scōo notandū ꝙ albedo vrine est
multiplex. Quedā glutinosa vꝛ muscilagino
sa: quedā vnctuosa: quedā saniosa: silis albe-
dini fungi: qdā spermatica silis spmati: qdaȝ
plūbea: q̄ indicant sup diuersas dispositiones
pp diuersas causas. Ex his sequūꝛ octo regu
le. ℭ Prima regula. Urina alba splendida
tenuis: significat oppilationeȝ marie splenis.
Probatur. Quia talis vrina demōstrat ha-
bundantiā humoris melancolici: q dicitur frigi
de ꝛ sicce cōplexionis: mō de ratiōe frigidita-
tis est dealbare: q꞉ albedo ē filia frigiditatis:
vt patet per Gal. in tegni. De ratione auteȝ
siccitatis est attenuare. Modo superabundā
tiam humorū melancolici sequiꝛ oppilatio: ꝛ
maxime in splene: qui dꝛ reseruaculū melan-
colie: ergo regula ꝛ ꝯclusio vera: pȝ cōsequē-
tia. Et antecedens est p̄ncipis Aui. scōa pri-
mi ca. de vrina alba. Correlariuȝ primū. Ex
vrina tali medicus dȝ iudicare discoloratio-
nem faciei somnolentiam: pigritiam: in toto
pȝ: q꞉ ista cōsequunꝛ oppilationē. Correlariū
secūduȝ. Ex tali vrina medicus debet argue
re supra grauitateȝ doloruȝ in parte sinistra.
Correlariū tertiū. Sicut ex vrina tincta me-
dicus arguit absolute dñium caliditatis: ita
ex vrina alba dñiuȝ frigiditatis: vt pȝ ex p̄ce
dentibus. ℭ Scōa regula. Urina alba cū cir
culo plūbeo in supiori: demōstrat oppilationē
in cerebro ꝛ epylētiā. Ista cōclusio ꝓbaꝛ. Nā
ex albedine arguitur suffocatio caloris ꝛ do-
miniū frigidorū humoruȝ. Et ex circulo plū-
beo materias esse in capite: ꝛ maxime grossaȝ
flegmaticā vel melācolicā que sunt cause op-
pilatiōis. Oppilationē aūt sequiꝛ epilētia: er
go cōclusio vera: ꝯsequētia tenet. Et antece-
dens est dñi Ysaac p̄mo de vrinis. Et notan-
ter dꝛ in parte supiori extīs: q꞉ tūc arguit di-
spositionē mēbroꝝ supioꝝ. ℭ Tertia regula.
Urina alba mucilaginosa demōstrat habū-
dātiā humoꝝ grosso ꝛ crudoꝝ. Probaꝛ: q꞉
muscilaginosa vrina nō fit nisi ex trāsitu ma-
terie grosse ad vias vrine: q̄ materia nō trāsi-
ret nisi habūdaret: stātū ergo vrina muscila-
ginosa demōstrat habūdātiā humorū grosso
ruȝ pȝ cōsequēs ꝛ antecedens est Auicē. loco
preallegato. Cōfirmaꝛ sic: q꞉ muscilago inse-
quiꝛ grossitiē sicͭ tenuis subtilitatē quare ꝛc̄.
ℭ Quarta regula. Urina alba semi liuida sa
niosa silis colore fungi: significat vlcerationē
in renib⁹ ꝛ in vijs vrine. Probaꝛ primo auc.
Auicē. scōa primi de vrina alba: probatur ēt
rōne tali. Talis vrina ratione albedinis ar-
guit

guit multitudinem flegmatis in toto: ⁊ p cõsequẽs in vijs vrine rõne liuiditatis sup adustionẽ humoꝝ: vt patuit supius de vrina liuida. Humores aũt adusti sunt cã mordicationis ⁊ acuitatis. Acuitas aũt facit seq vlcerationẽ: ergo rõne sanici arguit vlceratiõez: ⁊ p ɔñs in vijs vrine apud renes vt ṗdictũ ẽ ergo regula vera. Correlariũ ṗmũ. Oĩs vrina saniosa demõstrat aut rupturã epatis aut vlcerationẽ in vijs vrine: pꝫ qꝛ aliter nõ põt fieri sanies in vrina. Correlariũ scõm. Multotiẽs errant medici in cognoscendo saniem distinctam ab ypostasi. Hoc patet. Nã multotiẽs errant medici pp siĩitudinẽ figure eius ⁊ ypostasis ex pte albedis leuitatis descẽsus ad inferiorẽ regionẽ. Quo stãte fit pessimus error ĩ iudicãdo: q̃re ⁊c̃. Notãdũ ꝙ differẽtia est inter sanicẽ ⁊ ypostasim qꝛ sanies ex fetore semp est. Scḋa dĩa exñte sanie vt quẽadmodũ ypostasis nõ apparet sanies sub figura piramidali: vt in ypostasi. Ex quo seqtur ꝙ bonũ ẽ medico semp vrinaꝫ agitare añq̃ iudiciũ faciet.

Quinta regu. Urina alba tenuis aliqualiter liuida sine sanie: vt ẽ color fũgi: significat lapidẽ in renibus ⁊ in vesica. Ista cõclusio ꝓbaẽ auc. Aui. loco preall̃. Et ab Ysaac ṗmo de vrinis: probaẽ aũt sic. Nã talis vrĩa rõne albedinis significat dñium humoꝝ frigidoꝝ crudoꝝ ĩ toto. Et rõne liuiditatis caliditatẽ supfluã in renib⁹ ⁊ in vijs. Modo exñte dñio humoꝝ grossoꝝ ⁊ caliditate supflua: tũc sunt sufficiẽtes ad generationẽ lapidis: ergo talis vrina indicat lapidẽ vt predictũ est. Correlariũ. Medicus dꝫ ex arenulis certificari ĩ quo loco fuit lapis retẽtus ꝓbaẽ. Nã si apparuerint arenule albe signũ est ꝙ lapis ẽ in vesica. Si arenule rubee signuꝫ est ꝙ est in renibus. Secũdo ex loco leso: vtruꝫ fuerit dolor circa pectinẽ intẽrior aut in pte posteriori: si primũ arguitur lapis in vesica: si scõm in renibus.

Sexta regula. Urina alba spissa ⁊ vnctuosa si p totũ significat ethicã. Probeẽ. Nã talis vrina significat dissolutionẽ humiditatuꝫ partiũ mẽbroꝝ: cũ quo ɔiungiẽ ethica tertia speciei cõfirmata: ergo talis vrina demõstrat ethicã. Patet ɔsequẽtia ⁊ antecedẽs colligitur per Aui. ij. j. c. preall̃. quare cõclusio redditur vera. Et dr̃ notanter per totũ: qꝛ vrina vnctuosa ẜm partẽ supficialẽ significat caliditateꝫ magnã in renibus. Correlariũ. Urina vnctuosa ĩ omni dispõne egritudinali est mala: qꝛ absolute significat lapidis liq̃factioneꝫ ⁊ dissolutionẽ.

Septima regula. Urina alba post citrinaꝫ aut tincta nõ a causa primitiua ĩ horis pluribus febriũ significat ꝙ febris pmutaẽ in quartanã. Probatur. Naꝫ talis demõstrat dñium humoꝝ melancolicoꝝ ⁊ resolutionẽ humoꝝ calidoꝝ ⁊ cũ hoc oppilationeꝫ que sunt cause quartane: ergo ɔclusio vera. Et notãter dr̃ nõ a causa primitiua: puta ⁊ nimia cõmestione vel potu aque frigide talem pmutationẽ significãte. Hec aũt patent ex secũda ṗmi Aui. ⁊ Ysaac primo de vrinis.

Octaua regula. Urĩa alba plũbea ẜꝫ pteꝫ sine aliq̃ ypostasi: significat mortẽ ꝓpinquã. Probaẽ: qꝛ talis vrina rõne plũbeitatis ⁊ albedinis significat mortificationẽ caloris ĩnati: quo stante seqtur mors: ergo ɔclusio vera. Correlariũ. Urĩa alba quãtũcũqꝫ fuerit ɔiũcta plũbeitate siue liuiditate est valde mala: igiẽ ⁊c̃.

De vrina rubea.

Otãdũ ꝙ vrina rubea vt plurimũ attestatur egritudini calide qꝛ ex materia colerica rubea ꝓueniẽte si fuerit liuosa: si vero nõ sanguinee materie attestaẽ. Cũ qñ accidit ĩ egritudie frigida: ⁊ h̃ multis de causis. Pˀlo rõne doloris fortis: de cuius rõne est acuere colerã rubeã ⁊ inflãmare: quare seqtur vrina tãta rubore sicut ĩ colica frigida. Colligiẽ ab Aui. vj. iij. c. proprio. Ex quo seqtur correlarie ꝙ vrina rubea stãte dolore anteq̃ ṗcessit dolor fortis nõ necessario iudicat de flebotomia. Cõtra nõnullos q statim visa vrina rubea grossa iudicant de flebotomia. Secũdo stãte oppilatione a materia flegmatica multa inter kistiꝫ fellis ⁊ intestina: colera n. que solebat ire ad intestina regurgitat ad renes propter materiã flegmaticã: ⁊ ita tingitur ⁊ coloraẽ vrina colore rubeo: vt in ictericia contingit. Colligiẽ ab Aui. vj. iij. ca. proprio. Tertio accidit vrĩa rubea ex epatis lapsu ad frigidũ: qꝛ debilitaẽ virtus epatis sequestratiua: quare nõ poterit fieri sequestratio debita aquositatis a sanguineo. Ex quoꝝ permixtione coloratur vrina colore rubeo sicut in ydropisi: vbi accidit vrina similis loture carnium. Quarto accidit vrina rubea pp cõstrictioneꝫ factam a flegmate oppilante quare putrescit maior pars flegmatis: ⁊ putrefacta reduciẽ ad colorẽ extraneũ ⁊ ita ad tincturã. Correlariuꝫ. Iudiciũ de flebotomia nõ est faciẽdũ in ydropisi: qꝛ vrina fit multũ tincta: qꝛ hoc facto magis alteraẽ epar ⁊ debilitaẽ. Ulterius verificaẽ. Quoniam vrina rubea potest apparere in egritudine frigida. Item notandum.

ꝙ vrinarū oleaginosarū quedā est tota oleaginosa: quedā inferius tm̄: prima deterior est ceteris: vt. p3 in ptisi ɔfirmata ⁊ in ethica. Ex istis colligunt̄ alique regule. ¶ Prima regula Urina rubea est melior in febribus acutis ꝙ aquosa ⁊ sanior: q2 illa significat priuationes pingue virtutis ɔ̄ materiā: prima aūt nō. Cōfirmatur auc. Aui. ij. primi. ca. de coloribus. Correlariū. Quātū maior sanguinea rubea tāto salutior. Pat3 ex intētione eiusdē. ¶ Secunda regula. Urina pseuerās rubea in egritudinibus renū: significat apa calidū. Pat3: q2 cum perseuerat significat malā dispositionem confirmatā in loco: ⁊ deriuationē melancolicam materierū ad locu3: vt in secunda primi ca. de coloribus. ¶ Tertia regula. Urina rubea pseuerans in egritudinibus acutis nullam faciens residentia3: significat perditionē egri: aut apostema predictū. Scōm patet: q2 ex hoc arguit̄ morbus valde fortis: ⁊ virtus debilis. Patet auctoritate loco preallegato. ¶ Quarta regula. Urina rubea stāte dolore capitis desipicentiam significat. Patet auc. ⁊ rationibus superius adductis. ¶ Quinta regula. Urina rubea grossa turbida significat apostema in epate: aut eius debilitatē. Pat3 ex sufficiēti diuisione causa⁊ turbulētie in vrina. ¶ Sexta regula. Urina oleaginosa multipliciter: significat naturā creticare per vias vrine ⁊ euacuationē materierū. Et hoc si sequitur requies egrotātis: si vero nō sequitur esset signū mortis: vt vult. Aui. ij. j. ¶ Septima regula. Urina oleagionosa pauca fetida: significat mortē. P3: q2 mediāte fetore significat ebulitionē ⁊ corruptionē hūorū mediāte paucitatis debilitatē virtutis mediāte oleaginositatis dissolutionē partiū: qbus stātibus sequitur mors. Cōfirmat̄ auc. Aui. loco pal. ¶ Octaua regula. Urina oleaginosa in egritudinibus acutis p totū apparēs in die quarta egri significat moritu⁊ in septima. P3: q2 talis significat crisim in septima: ⁊ nō ad bonū cum virtus sit debilis ⁊ morbus fortis: ergo ⁊c̄. ¶ Nona regula. Urīa oleaginosa pauca i q̄ fuerit aliqd sile loture carnis recētis est signū pessimū. P3: q2 significat vltimā debilitate3 ɔ̄tutī nālis quā seqt̄ vrīa talis app arēs i colica hydropisi: significat mortē ppiquā: vt vult Aui. iiij. ⁊. vj. iij. c. p ho. ¶ Deci. re. Urina leuit oleagīosa s3 ptē supficiālē sigficat ptē renū. p3 au. Aui. ij. j. de signis sumptis ab vrīa.

Expedito de colorib⁹ pncipalibus: qb⁹ maxime pronosticat̄ medicus in qbus virtualiter alij includunt̄. Seqt̄ de scōo intēto: v3 de contētis: que sunt fere numero. xvj. Quo⁊ pmū est de circulo. Scōm de spuma. Tertiū de sanguine. Quartum de arenulis. Quintum de sperinate. Sextus de ampulla. Septimū de granulis. Octauū de nubecula. Nonū de pilis. Decimū ō squāmis. Undecimū de furfureis resolutiōib⁹. Duodecimū ō athomis. Tredecimū ō resolutionib⁹ cinericijs. Decimūquartū de sanie. Decimūqntū de sedimine. Decimūsextū de humore crudo in vrina. Decimū septimū de cautelis in vrina.

De circulo in vrina.

a Et pmo notādū de circulo. Circulus qnq3 apparet in regiōe supiori qnq3 in regione media: l3 rarissime. Primus aūt marie significat sup dispōnē capitis Scōs sup dispōne3 mēbro⁊ spūaliū vt plurimu3. Scōo distinguo: q2 qnq3 apparet circulus cōpletus: qnq3 incōpletus: qnq3 grossus: qnq3 subtilis: qnq3 vnius coloris: qnq3 alterius. Istis sic positis ponunt̄ iste regule de circulo ab Ysaac: partim ab Aui. partim a Galieno ⁊ Theophilo. ¶ Prima regula. Circulus spissus grossus in suba: remissus a quocū q3 colore significat posteriorē ptē3 capitis esse lesa3 ex flegmate vitreo. Ista regula psuadet̄. Nā circulus absolute significat materiā i capite frigidā melācolicā: ⁊ tn̄ posterior pars sit frigidior ⁊ in hūtib⁹ simbolū facilior erit trāsitus. ¶ Secūda regula. Circulus spissus in substātia purpureus in colore: significat partem interiore3 capitis esse lessam ex materia sanguinea. Probatur sic. Na3 color purpureus attestat̄ magis sanguini ꝙ alteri humori. Et cu3 pars anterior sit magis plena venis ⁊ arterijs ꝙ aliqua alia propter rhete mirabile ibi existens sequitur talem circulu3 magis significare sm̄ partem anteriore3 capitis esse lesam ex materia sanguinea. ¶ Tertia regula. Circulus tenuis in substantia pallidus in colore ad similitudinē coloris plūbi significat sinistram partem capitis esse lesam ex humore melancolico. Probatur: q2 cum humores melācolici maxime sunt similes in colore plūbeo propter frigiditatē: ⁊ sic splen dr̄ esse receptaculū humoris melancolici: quod mēbro⁊ directo aspectu aspicit partē sinistra3: sequitur faciliter euaporatio. ¶ Quarta re. Circul⁹ tenuis in suba in colore citrinus vel rubeus: significat malm complexionem in parte dextra ⁊ pariter doloremu: q2 cum epar ⁊ cistis fellis colloceant̄

lis collocanẽ in parte dextrá: quare facilis fit euaporatio ad illá ptem ẽm ꝙ volunt medici ꝛ maxime Aui. de signis sode p comẽtatoꝛez ꝑma tertij. ❡ Quinta regula. Circulus plū-beus grossus in suba significat epilentiaz: aut appoplexiá. Pz: qꝛ talis circul⁹ significat mul-tam materiá in cerebro ꝛ in vẽtriculis: ꝛ p cō-sequens oppilationẽ: aut magná aut paruaz ẽm qō circulus est magis vel minus grossus ẽra epilẽtia vel appoplexia. ❡ Sexta regula. Circulus l acuta egritudine liuidus: cerebrū ledi sigificat: pz: qꝛ sicẽ vrina liuida ẽcat fluxū materie ad caput ẽm totū in egritudine acu-ta. Itẽ circul⁹ liuidus significat raptū ei⁹ ad supioꝛa ꝛ ita lesionez cerebri. ❡ Septima re-gula. Circul⁹ subtilis viridis in coloꝛe l febre acuta apparẽs: adustionẽ ꝛ futurá frenesiz si-gnificat. pz. qꝛ talis significat materiá multá subtilẽ colericaz l cerebro: a qua cōiter accidit frenesia: vt pz ꝑma tertij. ❡ Octaua regula. Circulus apparẽs tremulus p medicos agi-tatus doloꝛẽ in spina doꝛsi ꝛ p ꝯsequẽs para-lisum ẽcat: pz: qꝛ ẽcat materiá multá subtilẽ colericá in cerebro: a qua cōmuniter accidit frenesis. Significat etiá fluxū materiei catar-ralis per nucham: ad cuius fluxū aut seqtur doloꝛ in spina doꝛsi: vel materiei retẽtionez: vel paralisis: ex cuius fluxu magis contingit neruis. ꝛc̃. ❡ Nona regula. Circulus niger precedẽte liuiditate moꝛtificationẽ caloꝛis ex frigiditate cerebri ẽcat. pz: qꝛ sicẽ vrina nigra quá precessit vrina liuida moꝛtificationẽ l to-to significat ex defectu membri deterioꝛati ꝛ ꝑncipalis: puto cerebri: ꝛ ita circulus niger. ❡ Decima regl̃a. Circulus niger si áte ꝑces-serit viridis l vrina moꝛtificationẽ ꝛ adustio-nem in cōplexione significat: pz ex dictis. ꝛc̃.

De Spuma i vrina.

Pro cuius ptia intellectu. Notádum primo vt hẽ a Galieno in commento huius amphoꝛismi sanguinolẽtoꝛuz in. ꝭ. pticula. Spuma aūt generaẽ a materia grossa: viscosa humida. In quaz dū agit ca-loꝛ eleuat q̃dá coꝛpuscula: ex quoꝝ cōmixtio-ne generaẽ spuma. Aut generaẽ a caliditate forti sicut pz in olla ebuliẽte. Aut generaẽ a forti motu ꝛ ꝑcussione vt in eq̃s currentibus apparet. Ex quo seqtur ꝙ cā materialis spu-mi ẽ humiditas viscosa. Cā efficiẽs est calidi-tas agens in humiditate. Quare danẽ de ea iste regl̃e: quarū ꝑma ẽ hec. ❡ Pꝛia regula. Spuma ꝯtinua grossa in suba multa ꝛ remis-sa in coloꝛe cū vrina grossa apparẽs ẽcat indi-gestionẽ ꝛ vẽtositatẽ: qꝛ talis vrina ẽcat mul-tam humiditatẽ ꝛ grossam suffocantẽ ꝛ debi-litátẽ caloꝛẽ naturalẽ: ex cuius debilitatione debilitaẽ v̓tus digestiua: ꝛ p viá indigestionis multiplicaẽ materia multa ꝛ viscosa. Cōfir-matur auc. Aui. xiij. iij. ca. de signis aꝑatus ſtōi. ❡ Scđa regula. Spuma tenuis in suba ꝛ ꝯtinua p oēs ptes coloꝛata satis l vrina sili apparens significat inflámationẽ in mẽbris spūalibus. pz: qꝛ aut talis spuma fit mediáte multitudine materiei: sed hoc nō: qꝛ tūc non esset coloꝛata. Et vrina inflámata: aut fit me-diante caloꝛe actionis foꝛtis in ipsaz materiá: ꝛ tūc ẽcat incẽdiū in mẽbris spūalibus: ꝛ ita pz auc. Gal. pꝛeall. ꝛ a sufficiẽte diuisione. Et vrina silis apparẽs l fe. ẽ malū signū: qꝛ ẽcat inflámationẽ in pulmone ꝛ l mẽbris vicinis. ❡ Tertia regula. Spuma intercisa apparẽs nigra l coloꝛe yctericiá nigrá ex vitio humo-ris melácolici significat. Pz: qꝛ talis ẽcat op-pilationẽ ꝛ materiaz melácolicá in vijs vrine delatá pp oppilationẽ inter epar ꝛ splenẽ: qꝛ humoꝛ melácolicus nō potẽs transire ad pꝛo-ꝑuz receptaculū necessario regurgitat ad par-tes inferioꝛes: quare ꝛc̃. Et dẽ notáter inter-cisa: qꝛ si esset ꝯtinua ẽcaret materiá meláco-licam ꝛ adustam in toto: quare ꝛc̃. vt pz auc. Aui. xij. iij. ď signis yctericie nigre. ❡ Quar-ta regula. Spuma intercisa nō ꝯtinua appa-rẽs cū granulis minutis: talia ẽcat mẽbra de-bilia grauari multitudine reumatis. Pz: qꝛ nō ꝯtinua ẽcat hūiditatẽ l mẽbro deducto: ꝛ cū granula ẽcát descẽsum reumatis: vt decla-rabaẽ. ĝ. ꝛc̃. ❡ Quinta regula. Spuma inter-cisa viridis in coloꝛe: aut silis ticture croci si-gnificat calefactionẽ epatis ꝛ adustionẽ. Pa-tet: qꝛ hoc significat superabūdantiá caloꝛis delate ad vias vrine ꝛ abundantis in toto qđ non possit esse nisi ẽáte epatis caliditate cum adustione: ergo regula vera. Quod pz auc. Auicẽ. xiiij. tertij de signis ycteriicie citrine.

De sanguine i vrina.

Notandū ꝙ q̃nq3 apparet in vrina san-guis purus clarus: q̃nq3 cōmixtus: q distinguiẽ ex pte quátitatis caloꝛis mi-xtoꝛuz: l3 sanguis q̃nq3 euacueẽ purus p viá crisis ex sanguine peccáte in quátitate: vt cō-tingit in pluribus mingẽtibus olno sepe san-guinẽ puꝝ. De quo danẽ iste regule. ❡ Pꝛi-ma regula. Ságuis l vrina trūbosus vel glo-bosus grauẽ hñs odoꝛẽ vel fetoꝛẽ cūq3 dolo-

re in pectine significat sanguinẽ a vesica veni re. Corre. Urina in aqua apparẽt gutte sanguinis grossi residẽtis ĩ fundo significat sanguinẽ a loco ꝓpiquo fluere: ꝛ ꝑ ꝯñs a vesica: ꝫ ꝛc̃. ¶ Scðã regula. Urina in q̃ apparuerit sanguis grossus trũbosus petẽs fundũ significat actualẽ fluxũ mẽstruoꝝ ĩ muliere: ꝛ hoc nullo mõ exñte dolore ĩ aliq̃ pte. Pꝫ: q2 aut fluit a vesica: ꝛ hoc nõ: q2 sic dolor eẽt ĩ pectine: aut a renibus: ꝛ hoc nõ: q2 ibi esset dolor: aut ab epate: ꝛ ħ nõ: q2 ibi nõ ẽ dolor: aut ab aliquo alio mẽbro: a quo si fuerit nõ absoluetur tale mẽbruꝫ: aut a grauitate aut a dolore actuali exñte: aut qð precesserit. Correlariuꝫ. Ex hĩs vrina sepe decipiũẽ medici iuuenes q ꝑnosticãt necessitatẽ flebotomie ꝛ male: operantur. n. ꝯ casum habituꝫ q̈rta ꝑmi. Caucas ne mẽstruatã flebotomes. Correlariũ. Nõ q̃libꝫ vrina rubea grossa iudicat de flebotomia.

¶ Tertia regula. Sãguis in vrina nõ trũbosus niger in fundo minorato dolore in renib⁹ significat ipsuꝫ fluere a renib⁹. pꝫ. Et dr̃ notãter niger: q2 sãguis exiẽs venas ĩmediate denigraẽ: iuxta sniaꝫ Gal. ĩ cõmẽ. istius apho. Si sanguis extra venas effundiẽ. Pꝫ etiã ex snĩa trũboꝝ: q2 illi significãt sup dispõneꝫ vesice: vt declarabiẽ. Pꝫ ẽt ex situ doloris: qð signũ arguiẽ certissimũ. ¶ Quarta re. Sanguis purus ac si ex vulnere expelleret cũ dolore spõdiliũ mediaruꝫ dorsi significat ipsuꝫ fluere ex fractura vene chilis. Probaẽ: q2 talis sanguis purus significat fracturam vene mediãte puritatis: ꝛ nõ alibi nisi vbi ẽ dolor: sed cuꝫ dolor sit vbi situaẽ illa vena chilis ergo ꝛc̃. ¶ Quinta regu. Sanguis purissimus cũ dolore ꝛ pũctione in ypocũdrio dextro: significat sanguinẽ ab epate fluere: ꝛ ꝑ ꝯseq̃ns oparriã epaticã: pꝫ ex Aui. de fluxu epatico sanguineo. ¶ Sexta regu. Nõ omnis vrina in qua fuit sanguis est mala. Pꝫ: q2 q̃nq3 accidit talis vrina per viam crisis: vt dictum est: ꝛ tunc signum est bonum si restringatur sequuntur accidentia mala.

De Arenulis ĩ vrina

d E arenulis tales dãtur regule. Prima regula. Arenule rubee in colore: dure in sub̃a sine febris vitio cũ dolore dorsi lapidẽ in renibus cõfirmatũ vel cõfirmandũ significãt: dũmodo cũ eis fuerit difficultas migẽdi. Probaẽ auc. ꝑncipis. ¶ Decimaoctaua cap. ꝓprio. Rõne aũt probatur sic. Nã tales arenule dure attestanẽ materie grosse cõtente in renibus vel in vesica: non secundum: vt declarabiẽ inferius: ergo primũ. Sed exñte materia flegmatica grossa in renibus oppilãte ꝛ ocurrẽte caliditate epatis ꝛ renum generaẽ lapis: ergo cõclusio vera: vt pꝫ de causis ipsius lapidis. ¶ Secũda re. Arenule dure in sub̃a rubee in colore apparentes cũ alleuiatione renũ vel lũboꝝ dissolutionẽ lapidis fieri significat: ꝛ dolorẽ a lapide processisse: qð probatur auc. principis loco prealle. Et Isaac trac. de vrinis ca. de causis arenularum. Et ratione probaẽ sic. Tales arenule significãt aut lapidẽ in renibus. Et hoc nõ: q2 pseueraret dolor ꝛ nõ fieret alleuiatio: vel significat dissolutionẽ ipsius a sufficiẽte diuisione: qð est veꝝ: probaẽ ex alleuiatione doloris que precessit ante apparitionẽ illarũ arenularum. ¶ Tertia regula. Arenule albe in colore dure in substãtia residẽtes in fundo dolore exñte in pectine lapideꝫ in vesica significãt. Qð declaraẽ primo aucto. principis ca. proprio. Rõne aũt sic: q2 tales arenule aut attestantur super lapidẽ in renibus aut vesica. Nõ primũ: q2 tũc essent rubee. Et dolor esset in dorso pp situ ꝛ colorẽ ipsoruꝫ renũ: ergo a sufficienti diuisione attestatur sup lapideꝫ in vesica. Qð pꝫ ex situ doloris in pectine: ꝛ color ipsarũ arenularũ q proportionanẽ colore vesice. ¶ Quarta regula. Arenule albe in colore: post quarũ apparitionẽ remittaẽ dolor pectinis ꝛ difficultas mingẽdi. Et ex his patiens sentiat subleuationes. Tales dissolutiones lapidis in renibus aut dissolutioneꝫ eiusdeꝫ in vesica. Nõ primũ: ergo scðm: ideo est manifesta. ¶ Quĩta regula. Arenule rubee in colore molles in sub̃a apparẽtes cũ febre: ꝛ maxime in fine fe. significãt adustionẽ humorum aucto. principis prima quarti de signis quartane. Ratione probaẽ: q2 tales arenule significãt multitudinẽ materiei aduste: ergo tales significãt adustioneꝫ humoris ꝓpterea: tales materiã adustã. Ratione probatur antecedentes: q2 aut tales significãt lapidẽ aut adustionẽ. Nõ primũ: q2 tũc nõ eẽnt molles: vt pꝫ ꝑ regulas precedẽtes: ergo scðm: vt pꝫ ꝑ sufficiẽtem diuisionẽ. ¶ Sexta regu. ꝛ vltima. Arenule rubee apparentes sine dolore ꝛ grauitate renũ significãt caliditatẽ epatis ꝛ renũ: qð apparet: q2 tales arenule attestãtur duobus principijs: primo caliditati agẽti: secũdo materiei flegmatice que sunt vera principia renũ ꝛ lapidis: que si fuerint cũ dolore significãt lapidẽ: que vero sine dolore significant

cant intentū regule. Correlarium. Arenule apparentes in fine febre colericarū significāt pmixtionē febris coleriće ad febrem quartanam. Patet: q2 significat adustionē materiei vt patet ex probatione quinte conclusionis.

De spermate i vrina.

De spermate primo notādū: q in vga sunt tres meatus spmatis vrine et algaudi: vt p3 ex anathomia virge apō omnes sapiētes. Ex quo cōtingit vnā istarū supfluitatū cū alia euacuari. Et ita sperma cū supfluitate vrinali: quare ō spermate dantur he regule. ¶ Prima regula. Spma diuisum fm partes minimas incorporatū cum suba vrinali: supfluitatē vel coitū pcessisse significat. Probat pmo auc. principis. xx. iij. ca. de signis coitus. Secūdo rōne tali: q2 tale spma ita pmixtū significat diuturnitatē euacuationis spermatis pcessisse ad quā secuta ē notabilis pmixtio: et ita ē corporatio vnius supfluitatis cū altera: quare regla vera. ¶ Secunda regu. Sperma apparēs globatū truncosū cū vrina fm frusta grossa pmixtū abstinentiā coitus vel nocturnā pollutionē significat: probat ratione: q2 tale spma sic apparēs aut significat coitū aut pollutionē nocturnā: postquā pollutionē remāsit aliqua ps stimulans virtutē ad eius expulsionē. Nō primū: q2 tūc esset diuisum: ergo secūdū significat. P3 sepissime in vrinis viroꝝ religiosoꝝ: vel significat vt dictū ē abstinētiā coitus. Nō in bole assuefacto ad coitū si retineat talis supfluitas necessario aliqua ps eius retēta stimulat expulsiuā ad eius expulsionē. Et q2 nō ouenientius potest expelli q p vias vrine: quare etc. ¶ Tertia regula. Sperma apparēs frequenter in multis vicibus gomorreā vel paralisim mēbrorum genitaliū significat. Probat: q2 asit tale sperma sic apparēs significat coitum precessisse vel pollutionē nocturnā vel gomorream passionē. Nō primū neq3 secūm: q2 tūc tale esset interpolatū: et interpolatis vicibus appareret: ergo si cōtinue vel multis vicibus apparet significat intētum regule. Et notanter dicit paralisim mēbrorū genitaliū: q2 sicut cōtingit alios lacertos et musculos paralitizari pariter et istos: q2 paralisi inducta sequitur relaxatio: et ita euacuatio spermatis.

De ampullis i vrina

Notandū q ampulla quātū ad qd nominis importat granula magna que differunt a spuma fm magis et minus et a granulis: q2 granule sūt ampulle mediocres. Ampulle.n. importat idē qd dictū ē. s. spumā supuenientē et eleuatā: de qua danť iste regule. ¶ Prima regula. Ampulla magna pseuerans in vrina bñs adherētia, plixitatē morbi in quo apparet significat. Probat aucto. Isaac de vrina. Ratione asit sic: q2 talis ampulla sigficat cruditatē et viscositatē materiei peccātis: pp cuius viscosita ē conat ad agēdū cōtra talē materiā ad quē reonatū generaf ampulla. Cōfirmat: vt si quis pcusserit granuiter aquā: ex tali pcussione eleuanť ampulle: vt notat experiētia: modo stāte materia grossa et viscosa necessario morbus prolongatur. ¶ Secūda regula. Ampulla magna apparēs in vrina declinās se ad locū ad quem vrinale applicat vētositatē significat. Probatur: q2 sicut de rōne vētositatis ē moueri de loco ad locū: et nō bēre esse fixū: vt p3 ex snia omniū medicoꝝ. Ita de ratione supfluitatis cōseqntis talē vētositatē. ¶ Tertia regula. Ampulla apparēs in vrina magna cū rugita et grauatione stōi vomitū aut fluxū ventris pcessisse significat. Probatur. Nā talis ampulla significat materiā humidā flegmaticā ptineri in stō: vel in intestinis que cō tenta necessario stimulāt virtutē ad secessū fluxū vētris vel vomitū: quare cōclusio vera etc. ¶ Quarta regula. Ampulla magna apparēs i vrina aut grauationē stōi dolorē ylcos: aut renum ex humore flegmatico grosso et viscoso depēdere significat. Probat auc. Aui. ca. pprio. Ratione asit sic: q2 talis ampulla attestatur materiei ex qua generatur. Sed cū generaf ex tali materia flegmatica sequitur intentū. ¶ Quinta regula. Ampulla apparens cum magna adherētia in circulo dolorē capitis a vētositate significat: aut ēt viscositate. Probatur: q2 vt dictū est: q2 cū contētum arguit supra regionē in qua fuerit collocatū: sed cū circulus cōmixtus cū ampulla coletur in loco supiori seqtur intentū. Correlariū. Ampulla magna apparēs in vrina ventositatem atq3 viscositatem esse in stomacho significat et intestinis est signum distinctiuum.

De granulis i vrina.

De granulis: idest ampullis mediocribus danť he regule. ¶ Prima regula. In quacūq3 parte fuerint granula a cerebro fluere materiā significat. P3 primo auc. medicoꝝ: q ponūt granula et circulū

esse signū sup dispōnē cerebri. Rōne sic pbatur: qr talia granula significāt sup dispōnem capitis aut mediā regionē aut sup infimam. Sed nō sedm neqz tertiū absolute: qr tūc cessent ampulle magne ex eo: qr facilius est virtuti agere sup materiā in media regione contentā r infima ꝙ in suprema. Sz agēte generationis ampulle applicare posset seq actio: quare: rē. ḡ granula significat supra descēsū reumatis. Sz notāduz ꝙ ista granula alia r alia significāt si fuerint in alia r alia regione. Cōtēta. n. in regione supiori significāt dispōnem capitis: ita ꝙ materia actualiter peccat in capite. Cōtēta in media regione significāt supra descēsum reumatis: ad neruos: ad pectus r iūcturas: lz rarius appareāt nisi in suprema regione. Jō medici dicūt ꝙ granula absolute significāt supra descensuz reumatis siue mō descēdat ad ptē illā siue illā. Declarat accidētia manifesta. Ex quo verificaṫ dictū medicoꝝ ꝙ patiētes catarrū ad omne genus morboꝝ sūt parati. Probaṫ: qr ex eiꝰ fluxu inducit malā cōplexionē in loco l quē fluit.

De nubecula i vrina.

d E nube que dṫ nubecula. Notādū ꝙ tales iportāt quādā vaporosam superfluitatē r obscurā apparētez in vrina ad modū tele aranee vel pulueris sparsi p vrinam qui generaṫ ex actione caloris pter naturam: de qua dantur tales regule. ¶ Prima regula. Nubecula liuida apparēs in iferiori regione ad modū pulueris sparsi principium ethice significat. Patet auc. Aui. pma quarti in ca. de signis ethice. Rōne aūt sic: qr taḟ nubecula significat ꝙ calor pter naturā incepit agere in humiditate: r eas resoluere qd ē pncipiū ethice. ¶ Scda regula. Nubeculosa vmbrosa cū quadā spuma crocea vel viridi sup calefactione epatis r multitudinē colere significat. Pz experimento: qr tales vrine cōiter apparent in ycthericia vbi est superflua caliditatis epatis r multitudo colere.

De pilis in vrina.

n Otādum ꝙ pili distinguunṫ ex parte sube r ex pte quātitatis. Ex parte coloris: r ex pate situs. Aliq dicunṫ subtiles: aliq grossi. Qñqz sunt multi: qñqz pauci: qñqz in regione media: qñqz in regiōe suprema: qñqz sunt coloris citrini: qñqz fusci: qñqz rubei. Distinguunṫ ēt ex pte cāsū efficientium: qr gdā causanṫ ex humoribus grossis frigidis: gdā a caliditate suprema agentē in humidū. Colligiṫ hec distictio ab Aui. ij. i. r ab isaac. i. de vrinis. De gbus danṫ he regule. ¶ Prima re. Pili rubei siue citrini apparētes in vrina in quacūqz regione nō existe febre caliditatē renū significāt. Pz auc. principis. xix. iij. de signis male cōplexionis calide renū. Rōne sic: qr sicut de rōne frigiditatis est albescere: ita de rōne caliditatis est citrinare aut calefacere. Sz tñ supfluitas attestatur mēbro a quo supfluit seqtur ppositū. ¶ Scda re. Pili apparētes in vrina existes pingues sube solide nō existēte febre dissolutionem renū r lūboꝝ significāt. Probaṫ. Tali pili sunt ptes aut materie resolute vel dissolute: aut mēbroꝝ: sz nō hoc: ergo attestaṫ dissolutionē mēbroꝝ r maxime vicinoꝝ: vt sunt renes r lūbi: ergo regula vera. ¶ Tertia re. Pili apparētes i vrina aliquātulū grossi in suba: ita se hñtes ꝙ si cōprimanṫ euanescūt: aut ex agitatiōe vrine resoluunṫ: tales pili oppilationē ab hūoribus grossis r viscosis fieri significant. Probaṫ auc. Aui. ij. i. Rōne sic. Aut tales pili significāt dissolutionē mēbrorū aut materie. Nō mēbroꝝ: qr vrīa eēt pinguis: r pili euanescūt: ergo attestaṫ materiei resolute r p ɔñs materiei grosse r viscose oppilātes vias qd erat ppositū. ¶ Quarta regu. Pili apparētes in vrina in suba solida vrina existe oleaginosa: tales apparentes existe febre: dissolutionē totiꝰ r ethicā fieri significāt. Probaṫ auc. Aui. i. iiij. ca. de signis ethice. Rōne aūt sic: qr tales pili aut significāt dissolutionē mēbroꝝ pticularīū aut totiꝰ. Nō pmū: qr tūc eēt fe. ḡ sedꝫ: r p ɔñs regula ē vera.

De squamis i vrina.

d E squamis apparētibus i vrina. Notandū circa qd nois ipsarū squamarū ꝙ squame differūt a furfureis resolutionibus: qr furfuree resolutiones dicunṫ ptinere ad silitudinē squame piscīū. Differūt ēt ex pte cāsuum: qr materia faciēs squamas est grossior ꝙ materia faciēs resolutiones furfureas. Silr differūt ex pte excoriatiōis: qr furfuree resolutiones accidūt ɔformata excoriatione. Squame aūt accidūt in principio excoriationis: cū ptes extrinsece r intrinsece dicūtur esse grossiores ꝙ ptes itermedie: gbus stātibus ponunṫ he regule. ¶ Prima regula. Squame apparētes in vrina tales inquātuz squame r sine febre apparētes scabiē significant siccā. Probaṫ. Nā cū materie ex gbus

fiunt

fiunt squame sunt grosse: tunc talis materia nō ē apta p poros exaltare. Exaltat ergo tm̄ pars subtilis ex qua inficiꝫ cutis infectione tenui ꝛ subtili. ¶ Scḋa regu. Squame apparentes in vrina cū grauitate in regione pectinis significāt ꝙ vesica incepit excoriari. Pꝫ ex deductione scḋe cause p̄dicte. ¶ Tertia re. Squame apparētes in vrina cuꝫ vitio febris primā ptē ethice: ꝛ ethicaꝫ fieri significant. Probaꝫ: qꝛ sicut se hꝫ prima humiditas ad scḋam humiditatē ita furfuree resolutiones attestanꝫ resolutionē scḋe hūiditatis q̄ ē subtilior ipsa p̄ma humiditate: ergo squame attestabunꝫ resolutioni p̄me humiditatis q̄ est grossior: ꝛ iō ethica prime speciei significat.

De Furfureis resolutionibus in vrina.

p Rimo notandū ꝙ ipsa ꝓcedūt ex altera cārū illarū. Aut ex solutione materie colice aduste vel flegmatis salsi: q̄ ptes separate trāsmittunꝫ ad vias vrine: ꝛ cū ipsa supfluitate mittunꝫ vel ex resolutione partiū cartillaginosarū aut neruosarū: vt est vesica ꝛ hmōi. Et dicunꝫ furfuree resolutiones qꝛ residēt in vrina ad silitudinē furfuruꝫ grossaꝝ. Uel accidūt ex resolutione humiditatū secūdarū vt ros cāpiū q̄ sunt cōposite ex ptibus grossis ꝛ subtilibus: quare contingit vnā ab alia separari. De qbus resolutiōibus danꝫ tales regule. ¶ Prima reg. Furfuree resolutiōes apparētes in vrina sine fe. aut dolore in determinata pte corpis scabieꝫ corpis esse significat: que ꝯclusio probaꝫ auc. Auic. ca. de scabie. Rōne aūt sic: qꝛ tales furfuree resolutiones aut attestanꝫ scabiei aut vlcerationi aut resolutioni. Nō scḋꝫ: qꝛ tūc eēt grauitas ꝛ dolor in earū euacuatiōe. Nō tertiū: qꝛ tūc esset vrine grauitas aut dolor in earuꝫ euacuatione: ergo primū qḋ erat ꝓbandum. ¶ Scḋa regu. Furfuree resolutiones in vrina apparentes cū grauitate ꝛ dolore circa regionē pectinis vlcerationē vesice significant: pꝫ: qꝛ vbi dolor ibi egritudo: sꝫ qꝛ nō erit ita vbi tales resolutiones ꝓueniūt ab vlceratiōe vt dictū est. ¶ Tertia regula. Furfuree resolutiones apparētes cū febre in vrinā ethicaꝫ scḋe spēi significāt. Pꝫ a sufficienti diuisione causarū ipsaruꝫ resolutionum furfurearum.

De athomis i vrina.

n Ota ꝙ p athomos debemus itelligere granula pua ad modū pūctoruꝫ vt ita loquor q̄ distiguūꝫ ex pte loci ꝛ ex pte subē ꝛ ex pte cārū a qbus generanꝫ tales athomi. Generanꝫ tm̄ vt plurimū a materia flegmatica inbibita in neruis: q significabūt regioneꝫ in qua fiunt ꝛ apparebūt. De qbus danꝫ tales regule. ¶ Prima regula. Athomi apparētes in vrina l fundo residētes dolorē in mēbris generatiuis ꝛ pedibus ꝛ genubus: ꝛ p cōsequēs podagrā ex illis signāt. Probaꝫ primo auc. Auic. xxij. iij. ca. de podagra ꝛ sciatica. Rōne xo sic. Tales athomi significāt materiā ꝯtentā in mēbris neruoꝝ inferioruꝫ: ꝛ p ꝯñs in mēbris regionis in fine q̄ integratur ex mēbris p̄dictis. ¶ Secūda regu. Athomi apparētes in media regiōe dolorē in mēbris spūalibus significāt: ꝓbaꝫ: qꝛ sicut attomi in infima regione supra infimā regioneꝫ significant: ita attomi in medio indicāt sup mediā: vt apparet ēt ex alijs supfluitatibus. ¶ Tertia regula. Attomi apparentes vniuersaliter p totā vrinā oīum mēbrorū: ꝛ p ꝯñs totū corpus dolore significāt: ꝓbaꝫ sic. Attomi ptiales partialē dolorē significāt: ita attomi vniuersales ꝛ vniuersaliter apparētes vlem dolorem significāt: ergo intētum regule ē verū. ¶ Quarta regula sumpta ab Aui. i. canone fen. ij. cap. de signis impregnationis. Urina lucida pura in subā in qua apparuerit aliqd grossuꝫ sile nubi: ꝛ in ea fuerint attomi descēdētes ꝛ ascēdentes globatim inferius impregnationem ꝛ cōceptū significant: pꝫ auc. predicta. Ratione sic: qꝛ tales attomi aut significant supra dolorem iuncturarum aut neruorum aut super conceptum: sed non primū: vt patet per conclusiones precedentes: ergo ꝛc̄.

De Resolutionibus cinericijs in vrina.

n Otandū ꝙ p resolutiones cinericeas non debemus intelligere residētes in vrina ad modū furfurearū resolutionum: sed sunt grossiores q̄ accidūt ꝛ apparēt ex dissolutione materieruꝫ flegmaticaꝝ: aut melācolicarū: aut sanguinearū grossarū q̄ resolute simul cū supfluitate euacuanꝫ: ꝛ earuꝫ apparētia attestaꝫ mēbris a qbus resoluunꝫ: quo stāte ponūtur iste regule. ¶ Prima regula. Resolutiones cineree subtiles in colore adherētes globate vel cōgregate ad inuicē ꝛ in fundo residētes retētionē mēstruoꝝ in mulieribus significant: probaꝫ auc. Aui. xij. tertij. Rōne aūt sic: qꝛ tales resolutiōes attestātur materie peccāti in loco ꝓpinquo ad vias

vrine: q̃ materia ↄtingit euacuari ⁊ retēta ſti mulāt vtutē ad ei⁹ expulſionē: ⁊ q² nō pōt eua cuari ꝑʒ ſe pp oppilationē: euacuanꝭ aūt aliq̃ ꝑtes ex q̃rū ſeꝑatione generāꝭ tales reſolutio nes. Et iō notāter ponit̄ i ↄcluſione reſidētes i fūdo ⁊ globate exñtes ex eo ꝙ ↄtētū i regiōe ſupiori atteſtaꝭ materie ↄtente i tali regione. Et iō cū materie mēſtrualeſ ſūt ibi reſidēteſ ʒ claꝝ ē ꝙ reſolutiones ibi appentes ſignificāt eaꝝ reſolutionē materieꝝ: q̃re cōcluſio vera. ¶ Scđa re. Reſolutiones cineree ſubnigre i colore ſpiſe p vrinā fluxū mēſtruoꝝ actualē ſi gnificāt: ꝓbaꝭ auc. Aui. loco p̄alle. Rōne ſic: q² aut tales ſigificāt retētionē mēſtruorū aut fluxū. Nō ꝑmū: q² tūc reſiderēt i fundo: qm̄ de rōne grauis ē ⁊ nō eēnt ↄgregate: vt ꝓba tuʒ ē: ergo ſignificāt actualē fluxū ⁊c̄. ¶ Ter tia re. Cinericee reſolutiones ſubnigre ⁊ groſ ſe adherētes ſube vrinali in fundo ſplenetică paſſionē ⁊ aꝑa ſplenis ſigificāt. Probaꝭ auc. olum medicoꝝ vnanimiter aſſerētiū hoc eē ſi gnū male diſpōnis ſplenis. Rōe ſic: q² aut ta les reſolutiones atteſtanꝭ materie menſtruali aut melācolice alibi ↄtēte. Nō ꝑmuʒ: vt pʒ ꝑ primā ↄcluſionē: ergo cū ſplē ſit receptaculū humoris melācolici: ſeq̄ꝭ ꝙ tales reſolutiōes atteſtanꝭ materie ↄtēte i ſplene qđ ē ꝓpoſitū. ¶ Quarta re. Reſolutiōes cineree apparēteſ i fine fe. flegmaticaꝝ: febrē flegmaticā ad me lācolicā ꝑmutari ſignificāt. Probaꝭ q² tales ſignificāt materiā flegmaticā aduri: ad cui⁹ aduſtionē ſeq̄ꝭ generatio hūoꝝ melācolicoꝝ q cū peccauerit putrefact⁹ indicat melācolicā febrē.

De ſanie in vrina.

Nota ſanies nunq̃ appet in vrina niſi ſtāte vlceratione in vijs aut eruptione aꝑatis currētis p viā vrine q̃ ſanieſ di uerſificaꝭ ⁊ ex ꝑte ſitus: de quo erit ⁊ emittiꝭ. Scđo ex ꝑte quātitatis: q² q̃nq̃ʒ appet pauca q̃nq̃ʒ multa q̃nq̃ʒ tota ſanioſa: de qua dātur iſte regule. ¶ Prima regu. Sanies in vrina in pauca q̄titate appet in ꝑtib⁹ renū exñte do lore: aꝑa renū aut vlcerationē ſignificat ma teriā paucā ſaniei p locū āguſtū differre q̃les ſunt pori: ⁊ vbi dolor ibi egritudo auc. ypo cratis decimo cōmēto. Regula ↄfirmaꝭ auc. Aui. xvij. iij. c. de aꝑate renum vlceratione. ¶ Scđa re. Vrina cū ſanie multa i quātitate apparēs cū ḡui ⁊ forti fetore dolore exñte i pe ctore ſignificat aꝑa aut vlcerationē in veſica. Pʒ: q² talis ſignificat multā materiā putri dā in loco ꝓpinquo ⁊ lato: qualē dicim⁹ hēe veſicā: q̃re ⁊c̄. Et dꝭ notāter multa: q² p hoc diſtinguiꝭ aꝑa ⁊ vlceratio veſice ab aꝑate ⁊ vl ceratiōe renū. Corre. Vrina ſanioſa mixta cū doloꝭ i pectine aꝑa ſignificat i muliere aꝑa in matrice: pʒ ex cauſis ſuꝑdictis. ¶ Tertia re. Vrina ſanioſa ⁊ corrupta cū doloꝭ ⁊ pulſatio ne i ypocūdrio dextro ſignificat aꝑa epatis eē corruptū: pʒ: q² dolor ſignificat egritudinē i loco: ⁊ cū ↄtingit aꝑa epatis terminari p vias vrine: vt hꝭ . xiiij.° tertij. ¶ Quarta. Vrina ſanioſa apparēs i pleuretico aut ē̄pico mino rato ſputo ⁊ accidētibus malis remiſſiſ: ſigni ficat pleyreſiʒ aut empima terminabili p vias vrine lʒ raro: vt hꝭ i capitulis ꝓprijs minora to ſputo nō p euacuationē materiei ſignificat materiā d̄riuari ad vias vrine. Corre. Nō te neaꝭ medic⁹ ex minoratiōe ſputi in pleuretico ſi viderit accidētia remitti. pʒ: q² h̄ ſignificat nām creticaꝭ p aliā viā: ⁊ ſic terminari morbū.

De ſedimine i vriā.

De ſedimine apparēte i vrina: notādū ꝑmo ꝙ p ſedimē hēmus itelligeꝭ ypo ſtaſim apparētē in vrina. Cuius cauſe dicunꝭ eē actio caloris nālis: q agit in mate riā actualiter peccātē ex q̃ tanq̄ materiali cā fit ypoſtaſis: finis aūt vt talis materia ꝑpareꝭ ad expulſionē. Formal' xo cā ē iſta ꝙ ipſa ſit alba leuis pinealis ⁊ eq̄lis ⁊ reſidet i fundo ⁊ dicaꝭ laudabilis ↄtinua p oēs ꝑtes ſuas. Ex quo ſeq̄ꝭ correlarie: ꝙ i vrina ꝑfecte ſana ñ dʒ appere ypoſtaſis: pʒ q² i vrina talis corꝑis ſa ni deficit materia ex q̃ fit vel generaꝭ ypoſta ſis: q² ſi i eo peccaret materia nō eēt corp⁹ ve re ſanū. Corre. ij. ꝙ deficiēte altero ↄditionū ꝑdictarū ꝙ ipſa cū ſit alba ēt illa ypoſtaſis ñ dꝭ laudabilis. Corre. iij. Apparitio ypoſtaſiſ ſigificat materiā cōplete digeſtā ⁊ paratā ex pulſioni: q̃ dicunꝭ eē cā ꝑpin vere criſis de lau dabili ypoſtaſi. Et de his danꝭ tales regule. ¶ Prima regu. Ypoſtaſis ſubnigra i colore appens in vrina longā egritudinē ſignificat. Probaꝭ: nā talis ypoſtaſis atteſtaꝭ materie melācolice q̃ eſt difficilis reſolutiōis ⁊ euacua tionis. Et ex ſnīa Aui. in. c. de ſignis quarta ne: ſed obſtante mīteria difficilis eradicatio nis morb⁹ neceſſario ꝓlōgaꝭ: ergo regula ve ra. ¶ Scđa regula. Sedimē liuidū in colore mortificationē caloris inati ſignificat. Nā ta lis ypoſtaſis ſignificat ſuffocationē caloris in nati a materia melācolica ad quā ſeq̄tur mor tificatio: vt pʒ de cauſis liuiditatis ſupius. ¶ Tertia regu. Sedimē nigrū i colore qđ ꝑ ceſſit

cessit liuidũ mortẽ ꝓpinquã significat: ꝓbaẽ qꝛ tale sedimẽ significat vltimã adustionẽ ad quã cito seqẽ mors: q̃re regl'a vera. ¶ Quarta regu. Sedimẽ diuisuz in suba ꝛ spsiz p vrinam vẽtositatẽ significat: ꝓbaẽ qꝛ talis ẽ proportio vẽtositatis ad alias supfluitates: etiaz talis ẽ proportio ad vẽtositatẽ ꝛ hydropisiz: sed sic est ꝙ vẽtositas reddit vnãquãqz superfluitatẽ dispsam: ergo apparet regula vera. ¶ Quinta regu. Nõ purãtũ sedimẽ debilitatez ṽtutis significat: ꝓbaẽ: talis ypostasis significat inordinationẽ in motibus nature: q̃ inordinatio seqtur debilitatez ꝛ ab ea accipit: ergo ꝛc̃. ¶ Sexta regu. Enormia. i. sedimẽ in suprema regione difficultatẽ anhelitus ꝛ pectori significat. Pz qꝛ significat materiã peccare in pectore: vt pz ex s̃nia olum medicorũ. ¶ Septima regu. Nephilis. i. sedimẽ in suprema regione magnã vẽtositatẽ significat ꝛ maximã. Pz qꝛ significat materiã hñe raptũ ad caput ꝛ nõ nisi magnitudine ventositatis. ¶ Octaua regu. Sedimẽ qõcũqz fuerit nisi fuerit pseuerãs defectũ ṽtutis significat. Pz qꝛ significat diminutionẽ actionis i materia que precipue sequitur debilitatem virtutis.

De humore crudo in vrina.

De supfluitate humoꝝ ꝓmo notãdũ ꝙ ꝯtingit humorẽ ẽm partẽ separi a materia totali ꝛ hñe raptũ ad vias vrine. Ex residẽtia videbitur ꝙ ibi sit sedimẽ ꝛ ypostasis. Et nõ erit ita: vt pz ad expientiã in colica dolore ꝛ ydeos: vbi videnẽ tales humores residere in fundo: qõ ẽt apparet in febre flegmatica: vbi sepissime decipiũtur medici. Secundo notãdum: ꝙ talis humor videbiẽ similis ypostasi ex parte coloris ꝛ substantie: tñ inter ipsum ꝛ sedimẽ est signũ distinctiuuz tale: qꝛ qñ est verũ sedimẽ si mouet ex agitatione vrinali statim reuertitur ad suum locũ ꝛ situm. Colligiẽ hoc signum ab isaac primo de vrinis. Secundo ab Auicẽ. secũda primi. Etiã prima. iiij. cap. de flegmatica. De quo humore danẽ regule. ¶ Prima regu. Humor crudus appens in supiori parte vrine vitiuz pectoris vel mẽbroꝝ spũaliuz significat: ꝛ difficultatẽ anhelitus. probaẽ: aut talis humor attestaẽ materie ꝯtẽte in cerebro: aut i regiõe pectoris. Nõ primũ: qꝛ tũc erit ibi circulus: vt ex s̃nia medicoꝝ habeẽ: ergo scðz qõ ẽ intẽtũ. Ex quo seqtur cũ videris talẽ vrinam ꝓnosticare aut asma aut disnia aut ortania.

¶ Secunda regula. Humor crudus in media regione pendens vitiũ stõi ꝛ intestinoꝝ ꝛ repletionẽ significat ꝛ rugitũ vẽtris probaẽ: nã supfluitas cõtenta in medio regione significat: sz cũ regio stõi sit media regio ꝛ vẽtris. ergo ꝛc̃. ¶ Tertia regu. Humor crudus in infima regione appens dolorẽ renũ ꝛ lũboꝝ ꝛ mẽbroꝝ generatiuoꝝ vitiũ significat. Probatur ex deductione ꝯclusionis ꝓcedẽtis. Et p hos clamat experientia: qꝛ in omnibus istis doloribus apparet iste humor dominans.

De cautelis in vrina

Visis de colore ꝛ ꝯtẽtis in vrina. Restat vt videamu' ð cautelis medicoꝝ obseruãdis in iudicãdo p vrinas. Notanduz igiẽ ꝙ qñ offerẽ medico vrina ex qua nõ possit iudicare ex ꝯtentis: qꝛ reducta ẽ ad ignẽ vel alterata: iudicat capiẽdo iudiciuz a suba ꝛ forma ecõuerso. Tria igiẽ faciã. Primo ponam aliquas regulas ex qbus sumnnẽ multe cautele. Scðo docebo distinguere vrinam viroꝝ ab vrinis mulieꝝ. Tertio vrinas ꝓgnãtium: in quaꝝ iudicijs multũ molestãẽ doctissimi viri: ꝛ ex eis incurrũt nõnullas infamias: qb' habitis patebit cõplemẽtũ. Circa ꝓmũ dicã aliq̃s regulas q̃ tñ ṽtualiter possent reduci ad predicta: ex qbus infero correlaria plura: ꝛ vnũqõqz correlarioꝝ erit cautela vna: ꝛ sic exẽplis de istis positis ꝛ itellectis ex siĩibus poterit hñ distinguere. ¶ Prima regu. Urina alba subtilis attestaẽ debilitati stõi ꝛ eius indigẽtia. Istud pz ex mẽtibus auctoruz: ꝛ rõne deductũ est supius. Correla. primuz. Cũ medicus viderit vnã talẽ iudicat angustiaz in stõ assumptã: pz qꝛ addiẽ debilitati maiori cã eiusdẽ. Corre. secundũ. Stãte tali vrina iudicãdũ ẽ sup lassitudine totius corporis ꝛ maxime crurium: pz: qꝛ ex diminuta digõne seqtur diminuta restauratio: magis vero in locis remotis. Corre. tertiũ. Stãte tali vrina iudicãdum super dolore ꝛ grauitate oculoꝝ ꝛ somnolẽtia. Pz: qꝛ stãte tali dispõne stõi necesse est vt propter directum affectũ cõicẽtur materie ad caput: que cõicate inducunt talia: quare ꝛc̃. Etiam experientia: qꝛ hñtes debilitatẽ stõi patiũtur fluxũ palpebrarum ꝛ pulsationẽ timporũ. Correla. quartũ. Stãte tali vrina iudicãdũ est sup lassitudine totius corpis ꝛ maxĩe cruriũ: pz: qꝛ ex diminuta digõne sequitur diminuta restauratio: magis ꝟo in locis remotis. Correla. qntuz. Stante tali vrina iudicãdũ est interpolatum

difficultatez anhelitus: pꝫ q: ad interpolatā multiplicationē vētositatis seqtur cōpressio dyafragmatis: ⁊ ita cōpressio mēbroꝝ spiritualiū. ¶ Scḋa regula. Urina cū febre acuta spissa ⁊ rubea in fundo vasis ⁊ turbata ⁊ superius liuida venationē significat: pꝫ ex his q̄ dicta sunt de vrina liuida supius. Correlariū primū. Apparente tali vrina iudicādum est sup tremorē cordis: vehemētiā sitis. Inquietudine magna pꝫ: q: hec ꝯsequūtur in corde nocumentū ⁊ in mēbris spūalibus. Corre. secundum. Stante tali vrina iudicandū est super dolore stōi. Pꝫ intelligēti ⁊c̄. Corre. tertium. Tali vrina de alteratione magna ⁊ frenesi pariter: pꝫ: q: necesse est vt cōicetur nocumentum cerebro: quare ⁊c̄. ¶ Tertia regu. Urina exñte cū sedimine lapidem in renibus aduenire iudicaē. Pꝫ ex his que dicta sunt. Corre. Stante tali vrina iudicandum est sup grauitate renum ⁊ yliorū ⁊ apparere causas lapidis. Corre. secundū. Stāte tali vrina arguendū est super grauitate capitis ex parte posteriori. Pꝫ ex colligātia renū ad illas partes. Correla. tertiū. Stāte tali vrina iudicandum est sup grauitate pectinis. Correlarium quartum. Stāte tali vrina iudicādum est super cōtractione genuū ⁊ coxarū. Pꝫ hoc: q: est ex accidentibus consequentibus lapidem. ¶ Quarta regula. Urina exñte lactea ⁊ tenui: lapidē in vesica significat. Pꝫ ex predictis in capitulo de colore. Corre. Stante tali vrina iudicādum est super difficultati vrine. Pꝫ ex dictis. Et ita discurrite ⁊ propria accidentia illius passionis. ¶ Quinta regula. Si vrina habuerit frustula lōga quasi pilos declinātes ad rubedinē excoriationem renū significabit. Si fuerit tincta vbi nō fuerit discolorata ⁊ apparuerint pili: totius corporis debilitatē significabit. Correlariū primum: ꝙ sm̄ primam vrine apparētiā prenosticādū est caliditatem ⁊ ardorē circa renes: patet ex proprio effectu egritudinis. Correlarium secundum. Stante tali vrine sup lassitudine totius prenosticandū erit. Correla. tertium. Ex huiusmodi vrina apparet interpolatū ⁊ guttatim mictus vrine. Correlarium quartum. Uisa tali vrina prenosticare vrinam sanguineam: siue mictū sanguinis precessisse. Correlarium quintum. Stante tali vrina super stipticitate ventris arguendum: ⁊ egestiones que emittuntur sunt squibellose: vt pꝫ ex tali passione necesse est vt supcalefaciat epar: quo supercalefacto adurātur feces ⁊ exsiccantur.

Correlarium sextum. Stāte tali vrina iudicandum est super tumorem ventris. Pꝫ: q: stāte tali stipticitate retinentur ventositates: que sic retēte faciūt vētrē tumefieri. ¶ Sexta regula. Stante vrina alba ⁊ tenui cū multa siti dyabetem significat: pꝫ intelligēti causas huius egritudinis. Corre. primū. Stāte tali vrina arguendum est super debilitate stōi: ⁊ interpolatā ardorem in ipso latere. Pꝫ p cōtinuam assumptionē humidi roridi maxime. Corre. secundū. Stante tali vrina prenosticādum est super extenuationem totius ⁊ semiethicā: patet: q: hec egritudo prohibet extenuationem fieri debitam ⁊ conuenientem. ¶ Septima regula. Existēte vrina furfurea dyarralis significat si est pauca. Pꝫ ex predictis ⁊ ad experientiā. Corre. primū. Urina facta furfurea ⁊ si portareē a lōge: remanet cōtinue furfurea: quare medicus poterit hoc inferius prenosticare. Corre. scḋm. Apparente tali vrina iudicandū est sup cōmotione totius corporis: pꝫ ex eo: q: dſiantur humores in toto. Corre. tertiū. Prenosticādū est ex eo torsiones circa ypocūdriā: ⁊ maxime circa ypocundri dextri esse futuras: pꝫ: q: cū locus epatis sit locus generatiuꝰ humoꝝ. Corre. quartum. Pronosticandū est fluxū vētris futuꝝ. Corre. quintū. Iudicandū est sitim magnā ⁊ inquietudines factas ⁊c̄. ¶ Octaua regula. Urina mulieꝝ exñte turbida velut subiugalis repletā matricē testare indicaē. Pꝫ ex dictis: ⁊ hoc nō stāte fe. acuta. Corre. primum. Stāte tali vrina prenosticamus pondus maximū circa partes femorales. pꝫ propter penitentiā humoꝝ viscosorū ⁊ grossoꝝ. Corre. scḋm. Ex ea prenosticandi sunt dolores circa ypocūdria ⁊ vuluā: pꝫ propter cōtinuum motum ibi factū. Corre. tertium. Stāte tali vrina iudicanda est nausea: ⁊ quasi cōtinue subuersio stōi: pꝫ propter continuam eleuationē vaporū quare ⁊c̄. Corre. iiij. Ex huiusmodi vrina iudicare poteris dolores venire ad dorsa siue renes: ⁊ qñqꝫ ad coxas: vt pꝫ ex predictis. Correlarium quintū. Stante tali vrina prenosticanda est duricies circa partes femorales: quare ⁊c̄. ¶ Nona regu. Si circulus vrine nullo modo agiteē tremulus apparuerit sup repletione capitis ⁊ defectu catarri arguendum est: patet ex his que dicta sunt in tractatu de circulis. Et nota ꝙ vrina quantumcunqꝫ mota ex longo delata apparet circulus ac si in principio extiterit. Correlarium primum. Stante tali vrina prenosticandum erit

dum erit

dum erit dolorē in spatulis in cruribus inter polationē: p3: q2 talis vrina significat materia3 descēdere p nuchā ad neruos quare zc. Corre. scđm. Stāte tali vrina iudicādus est dolor aut grauitas capitis in pte posteriori: cū ibi ptineſ materia hūoralis. Corre. tertiū. Stāte tali vrina iudicādū ē pigritiā esse in toto: p3: cu3 multa materia sit cōicata neruis: quare zc. Decima regula. Vrina hñs circulum cū yppostasi i media regione aut attomos in ea regione aut trūbos: significat materia3 z in capite z pectore: p3 ex pdictis. Corre. primum. Apparēte tali vrina iudicādū est difficultatē anhelitus z tussis: q2 significat materiā descēdere cōtinue ad pectus. Corre. scđ3. Judicādū est dolorē in pte anteriori capitis. Corre. tertiū. Si fuerit tincta salsedine3 aut ardorē in gutture significat pariter: si fuerit circulus declinās ad citrinitatē. Corre. q̄rtū. Ex hmōdi vrina grauitatē oculoru3 iudica: q2 est cā multe materie in cerebro: quare zc.

Undecima regula. Vrina existē spumosa tā in muliere q̄ in viro vētositatē ptineri i vētre significat. P3 ex his q̄ diximus de spuma. Corre. pmū. Jnflatio stōi z ypocūdrioꝝ ex vrina tali arguēdū ē pp ptinuū motū vētositatis circa eas ptes: q̄re zc. Correla. scđm. Ex tali vrina dūmodo spuma fuerit rubea siue citrina pnosticādu3 est esse dolorē capitis maiorē in latere dextro. Corre. tertiū. Si vero talis vrina fuerit alba subtilis: iudicādū ē dolorē esse futurū in ypocundrio sinistro: p3: cū illud sit frigidū: illud xo calidū.

Duodecima regula. Vrina tēdens ad viriditate3 vel liuidū colorē p totū in muliere cū ypostasi plūbea significat retētionē menstruoꝝ ex parte tēpoꝝ in quantitate z qualitate: p3 ex his q̄ dicta sunt. Hec Aui. Egidius: Jsaac zc. Et hec de vrinis dicta sufficiant. Finis.

Jncipit liber Gal. de facile acquisibilibus.

Alienus Claudiano Soloni archimedico salutem.

Quia petijsti vt de facili acquisibilibus tibi scriberez Solon dilectissime gratū esse, putaui que mihi per experientiā cognita sunt scribere z tibi mittere a capillis vsq3 ad pedes procedens vt hō faciliter possit ipsa adipisci. Jncipiamus igitur primo a capillis capitis.

Caplm. i. de tincturis capillorū.

Actiones capillorum vt ēt cani fiant nigri. Scoriam ferri z plumbu3 coque in aceto vsq3 ad medietatem: non tangendo oleu3. Aliud. Radice capparis terens coque in lacte asine vsq3 ad tertiam partem z vtere: z hoc serua quia per totum nigrificat capillos capitis. Aliud tortuce marine fel linias cū oleo z vnge capillos. Aliud fungos nucis cōbure z linias cū oleo z vnge. Aliud plūbum cū oleo repone in vase plumbeo: z co vnge capillos. Aliud melōgia3 terestrē combure, z cum oleo liniens vnge capillos: z dimitte per totam noctem.

De preseruatione a canitie.

Ecipe cucurbitā siluestrem z perfora eam z munda ipsam bene ab his que sunt intus: deinde imple cū oleo laurino: z adde de iusquiamo non trito z dimitte vna die z vnge semel in anno.

Ad faciendum capillos albos.

Stercus hyrundinis terens cum felle tauri vnge. Aliud. Tassi barbassi alborum foliorum combure florem z extingue aceto z liniens vnge.

Ad faciendum capillos flauos.

Lumē coque in aqua z cathaplasma capillos duobus diebus z post hoc laua cu3 aqua in qua est dissoluta fex vini cōbusta. Aliud cū apozimate lupinoru3 amaroꝝ vnge capillos vl' ipsos lupinos amaros crudos terēs z pmiscēs cum aqua vnge. Aliud fecē vini pmisce cu3 glutino balnei z fac sicut spissitudinē ceroti z vnge caput qñ vadis dormitū. Aliud. Folia alcāne infūde in succo absinthij z vtere hac infusione. Aliud. rubeā tinctoꝝ sticados citrinū politricum absinthiū lupinos pone in aqua reponēs in vase vitreo: z dimitte p nouē dies mouendo bis in die. Jn tpe vero vsus accipiēdo de dicta aq̄ qđ sufficit infunde in ea spōgiā z dimitte vt imbibaſ in aqua z cu3 fuerint desiccati capilli laua cu3 aqua calida z sapone.

Capitulum. ij. de casu capillorum.

Ad casum capillorum vlmi radicem z de folijs manipulum. i. lenias cu3. iiij. ciatis aque z vnge: z post hoc vnge cū oleo. Aliud. Sambucu3 comburēs misce cum ceroto z vnge. Aliud. Aloem permisce cum vino nigro austero z vnge. Aliud Myrrham z laudanum vnge cum vino aut oleo mirtino. Aliud. Accipe apes multas z combure z misce cum oleo z vnge cauendo ne vngas id qđ est circa. Aliud. Nigellam accipiens combure: z liniens cum aqua

vnge: maxime autem hoc cōfert in supcilijs.
¶ De capillis qui cadūt his qui resumūtur ex egritudine.

Laudanū cū vino ⁊ oleo rosacco coque
l ⁊ fac spissitudinē ceroti ⁊ vnge. ¶ Aliud. Radicē celsi excortica: ⁊ cōbure: ⁊ coque vt dictum est. ¶ Aliud. Pollicarie semen terens pone in lixiuio ⁊ laua caput: deinde coque lentiscum ⁊ collue caput.

¶ Et in loco cōbusto ab igne oriant capilli.

Olia ficus terantur ⁊ liniantur ⁊ ap-
f ponantur in loco.

¶ Psilotrum pilorum.

Erebrū vespitilionis linias cum lacte
c mulieris: ⁊ vnge. ¶ Aliud. Fel tūni misce cū gūmi edere ⁊ vnge. ¶ Aliud. Accipe sanguinem recentem leporis ⁊ vnge. ¶ Aliud. Sanguinē cerui ⁊ pmisce cū aceto ⁊ vnge. ¶ Aliud. Fructuꝫ vrtice siluestris accipe ⁊ linias cum eo: ⁊ frica cum ipso locum. ¶ Aliud. ℞. vespertiliones plures viuos ⁊ pone eos in bitumine ⁊ dimitte vt putrefiāt: ⁊ vnge quemcunqꝫ vis locum.

¶ Capitulum. iij. de alopitia.

Arez accipiēs cōbure ⁊ tere: ⁊ pulue
m rem permisce cū adipe vrsino: ⁊ vnge pfricans locū cū cepe albo. ¶ Aliud. Cātarides accipiēs cōbure ⁊ tere ⁊ pulnereꝫ pmisce cū melle ⁊ vnge. ¶ Aliud. Cuꝫ folijs ficus frica diligēter: deinde vnge cū adipe vrsino. ¶ Aliud. Spumam maris cōbure ⁊ terens pmisce cū oleo ⁊ vnge. ¶ Aliud. Ranā hñtem lōga crura cōbure ⁊ terens assume cū pice liqda ⁊ vnge locum prefricando ipsum. ¶ Aliud. Equi pluuialis alias fluuialis pellem cōbure: ⁊ vnge locū. ¶ Aliud. Sanguine tartace marine vnge locū. ¶ Aliud. Accipe stercus muris ⁊ tere ⁊ permisce cū aceto: ⁊ fac mellis ꝯsistentiā: ⁊ vnge prefricādo locū. ¶ Aliud: affodillū tere pmisce cū aceto vel vino ⁊ preradēs locū frica cū folijs ficus: vel cū pāno aspero ⁊ vnge. ¶ Aliud. Radicē cāne cōbure ⁊ pmisce cū adipe vrsi: ⁊ vnge. ¶ Aliud. Titimalum terens vnge locum eius.

¶ Capitulum. iiij. de furfuribus.

Dimoleā infūde in aqua ⁊ misce suc-
c cum blete: ⁊ vnge: deinde lauās accipe olibanū ⁊ tere ⁊ pmisce cum vino ⁊ oleo ⁊ vnge. Sequēti vero die stafisagriā cuꝫ oleo vnge. ¶ Aliud. ℞. nitri fecis vini mirabolanorū ana lib. i. stafisagrie lib. i. ß. pmisce cū oleo antiquo ⁊ vnge. Humidas aūt furfurationes laua cū aqua salsa vel cū decoctione lupinoꝝ: est. n. expertuꝫ. ¶ Aliud: laua caput cum succo portulace. ¶ Aliud. Unge caput cū succo blete cocto vel crudo pmixto cū melle. ¶ Aliud. Cbimoleā pmisce cū decoctione fenugreci ⁊ vnge. ¶ Aliud. ℞. radiceꝫ cucumeris siluestris ⁊ coque: ⁊ cū decoctione eius laua. ¶ Aliud. ℞. squillam ⁊ sepelies in camino: ⁊ quando fuerit mollis exprime eam ⁊ eius succo permisce parum olei ⁊ vnge.

¶ Capi. v. de psidraquijs ⁊ exflorationibus.

Sidraquia sunt parū exflorationes fa
p cte in capite siles vesicis eminentibus in supficie. Exflorationes vero sunt vlcerationes facte in superficie subrubicūde ⁊ aspere. Curātur autē sic. ℞. farinā fabaruꝫ ⁊ infunde in vino ⁊ appone sicut cerotū. ¶ Aliud. Fac cerotum de alcāna ⁊ cerusa ⁊ vnge. ¶ Aliud. ℞. amidi ceruse aluminis folioꝝ viridium rute ana. ʒ. iiij. permisce cum aceto ⁊ oleo mirtino: ⁊ vnge. ¶ Aliud. ℞. litargiri ceruse ana. ʒ. xij. sulphuris viui. ʒ. viij. assume cum ceroto aliter oleo mirtino ⁊ vnge.

¶ Capitulum. vi. de acoribus ⁊ fauis.

Cor est passio veniēs in capite pforās
s cutē capitis subtilibus foraminibus p que exit ycor viscosus. Fauus autē facit foramina maiora cōtinentia humiditateꝫ melleā. Curantur autē sic: preradēdo caput fomēta bis aut ter: aut multotiēs cū aqua calida decoctiōis mirti: aut rubi: aut lētis: aut lupinoruꝫ amaroꝝ: aut radicis asparagi: qñ auteꝫ fuerint multi ycores cathaplasmes caput cū folijs salicis: aut lente coctis in aqua. Confert etiā inungere caput cuꝫ sulphure ⁊ paritaria ⁊ sapone ante. ¶ Aliud. ℞. litargiri. ʒ. xvi. folioꝝ rute. ʒ. viij. stafisagrie. ʒ. iiij. vitrioli. ʒ. ij. assume cum aceto ⁊ oleo mirtino.

¶ Capitulum. vij. de tremore capitis.

Ticados da bibere cū aqua. ¶ Aliud.
s artemisie succuꝫ pua hñtis folia pmisce cuꝫ oleo rosa. ⁊ vnge neruationes.
¶ Aliud. Spine albe semen da bibere.
¶ Aliud: castoreū dissolue in aq̄ ⁊ da bibere.

¶ Capitulum. viij. de dolore capitis.

Ornu cerui cōbure ⁊ tere ⁊ pmisce cū
c oleo rosato: ⁊ vnge frontē ⁊ timpora.
¶ Aliud. Cerebrum vulturis liniēs vnge caput ⁊ timpora. ¶ Aliud. Psiliū infundens permisce cū oleo rosato ⁊ vtere: hoc autem confert ⁊ ad emigraneam. ¶ Aliud. Storacem liquida permisce cum oleo ⁊ vnge. ¶ Aliud. Fabarolas coque in oleo ⁊ vnge caput. ¶ Aliud. Recipe flores balaustiarum vel

rum vel ipsas balaustias ⁊ coque in vino: aut aqua marina vsq; ad consumptionem tertie partis ⁊ tere ⁊ cum ceroto permiscens vnge. ¶ Aliud. Pulegij ⁊ feniculi radice cū farina ordei vnge tēpora. ¶ Aliud: mētā aut sinapim cū aceto pmiscēs vnge tēpora bis in die.

¶ Ad dolorem capitis ⁊ timporum.

r Ecipe opij quātitatem fabe ⁊ pulegij ptes. vi. ⁊ lentisci: ⁊ assume cū aceto ⁊ oleo ro. ⁊ vnge. ¶ Aliud. Lapatium acutū ⁊ gallā terens vnge tempora ⁊ frōtē. ¶ Aliud. Castoreū leniens cuz oleo rosato: ⁊ aceto vnge frotē ⁊ timpora ¶ Aliud: byreos siccum ⁊ cardamomū minus resoluēs cū aceto vnge capillos sic faciūt mulieres qñ vngūt eos. ¶ Aliud. Opū peucedāi cū oleo byrino liniens vnge. ¶ Aliud. Nidū hyrūdinis nō dimittas cadere: sed lutū qd est in stercoribus infunde in aceto ī vase ligneo. ⁊ vnge frōtē. ¶ Aliud. Stercus capre tere cū oleo ro. ⁊ aceto ⁊ vnge frontē. ¶ Aliud: euforbium ⁊ encaustrū quo scribimus linias cū aceto ⁊ vnge frontem. ¶ Aliud. Puer non corruptus mingat in limite porte patiētis: ⁊ tu accipiēs acetum fac lutū de illa terra vt fiat glutinis cōsistentia ⁊ vnge frontē. Aliud: gūmi edere cū aceto ⁊ oleo rosato liniens vnge timpora. ¶ Aliud conferens ad emigraneaz. Sume acaciam cuz ceroto rodino ⁊ vnge. ¶ Aliud. Nasturtium permisce cum aceto ⁊ oleo rosa. ⁊ fac ceroti consistentiam ⁊ vnge. ¶ Aliud. Cicoream appone: sedat enim dolores capitis ⁊ eius estuationes a sole factas.

¶ Capitulum. ix. de epilensia.

m Iluuz viuū combure in olla: ⁊ da de cinere bibere patiēti. ¶ Aliud. Epar eiusdem milui cōbure: ⁊ terens da cū aqua bibere. ¶ Aliud. Stercus asini deficca ⁊ sume de eo quātū sūt coclearia duo da quolibet die bibere: est eniz expertū. ¶ Aliud. Urinam capre maxime autē porci siluestris da bibere cum oximelle: sit autem vrina in quātitate fabe magne. ¶ Aliud. Stercus hyrci da siff vsq; ad. xv. kiratos. ¶ Aliud. Malue siluestris succum da in vino bibere. ¶ Aliud. Damule epar siccū da bibere cum aqua: da etiam id si mox patiens debet cadere. ¶ Aliud. In coagulo leporis infunde oleū modicū ⁊ fac pillulas ⁊ da aliqñ vnā: aliquādo duas. ¶ Aliud de sanguine damule vnge caput ⁊ ipsam damulaz abscissis pedibus ⁊ capite da comedere. ¶ Aliud. Accipe murem in defectu lune: ⁊ incide ⁊ accipe epar eius ⁊ assa: ⁊ da comedere patiēti: confert etiā oximel squillicum: ⁊ oximel iuliani bibitum: ⁊ tyriaca. ¶ Aliud odoratiuum: accipe titimalum ⁊ tere ⁊ misce cū aceto ⁊ farina ordei: ⁊ fac magdaliones: ⁊ da epilentico ad odorandum ⁊ non cadet. Confert etiam odorare peucedanum ⁊ picem.

¶ Caputpurgiorum quibus caput molestatur.

a Nagalide seu galli criste que hz kyatium florem succum infunde in nares ⁊ iube manere supinū: hoc enim cōfert in molestijs capitis. ¶ Aliud. Succum edere albe infunde in nares. ¶ Aliud. Nigellam ⁊ hyreos terens ⁊ liquefaciens cum idromelle vtere permiscendo oleum antiquum. ¶ Aliud. radicis blete succum infunde in nares.

¶ Capi. x. de passionibus aurium ⁊ primo de flegmone vel dolore aurium.

a Llei partem intrinsecam que est in forma amigdali contere: ⁊ cuz oleo in cacia calefacias ⁊ infunde oleuz in aurē. ¶ Aliud. Lanam succidam facias bulire in aceto ⁊ funde in aurem ⁊ de lana illa pone in aurem. ¶ Aliud. ℞. succum mali granati nō maturi ⁊ iunge cum melle: ⁊ appone: aut succum lentisci aut paritarie: aut bari recipiens vnumquodq; seorsum solo per se aut melle permiscens: ⁊ coquens vtere: aut succi arnoglosse vel lactuce vtere similiter. ¶ Aliud. opium dissoluēs in lacte mulieris instilla. ¶ Aliud. Radicum affodilli munda ⁊ pone cum oleo ī vase vitreo ⁊ expone in sole in estate ⁊ in dieb᷒. canicularibus. xxx. ⁊ vtere. ¶ Aliud. Flores salis cum oleo rosato ⁊ aceto instilla.

¶ Ad aures saniem manantes ⁊ dolorosas.

f Fecum porri cum melle miscens vtere. ¶ Aliud. Cedream dissoluens in pauco oleo nardino instilla. ¶ Aliud. Medullā vituli liquefaciens instilla. ¶ Aliud. Scoriam ferri leniens in aceto acerrimo instilla. ¶ Aliud. Acetum ⁊ mel: ⁊ oleū ro. miscens ⁊ tepefaciens vtere. ¶ Aliud. Lacertas paruas accipiens liquefac in oleo puro: ⁊ infunde. ¶ Aliud. Nitrū cum oleo ro. permiscens infunde in aurem. ¶ Aliud. Elleborū album cum vino ⁊ aceto infunde.

¶ Ad extrahendum sordem de aure.

l Ixiuiuz in oleo ro. ⁊ aceto asperge mirabolano ⁊ appone: ⁊ inuenies licinius plenum sorde. ¶ Aliud. Nitrum coctum pone in aurem ⁊ super instilla acetum ⁊ appone lanam ⁊ dimitte per totam noctem: in sequenti vero die collue cum oleo calido.

¶ Ad sonitum aurium.

Edream permiscens cum melle instilla. ¶ Aliud. adipē vulpis dissolue: ⁊ istilla. ¶ Aliud. oleuz nardinuz tepidū instilla. ¶ Aliud. Cassiaz ligneaz cū oleo ro. instilla. ¶ Aliud. aloem epaticuz cū vino ⁊ melle fac glutinis consistentiā: ⁊ istilla. ¶ Aliud. Acetum ⁊ oleum rosatum⁊ rutam leniens cū melle vtere. ¶ Aliud. Acetum acerrimū faciens tepidum instilla. ¶ Aliud. Brioniā ⁊ mel ⁊ elleborum album ⁊ oleum ro. permiscens ⁊ leniens instilla.

¶ Ad difficultatem auditus

Absinthium coquens in aqua collue aurem cum decoctione. ¶ Aliud bonum. Capre nuper occise accipiēs cornu imple vrina capre: ⁊ suspende in fumo nouem diebus ⁊ vtere. ¶ Ad surditatem.

Accipe cepam ⁊ fac in eam cauitatez ⁊ imple eaz oleo: ⁊ succo rute: ⁊ succo radicis ⁊ pone super carbones quousqz coquatur bene ⁊ de illo oleo instilla in aurez. ¶ Aliud. Sanguinem capre calidum instilla in aurem. ¶ Ad scrofulas ⁊ parotides que sunt apostemata secus aures.

Scrofule cōmuni quidez curantur ea que scbirorū proprie vero illa farina lupinorum amarorū coque in oximelle ⁊ vnge. ¶ Aliud. stercus bouis aut capre coque i aceto ⁊ appone. ¶ Aliud. Calcē melli aut oleo aut adipi porci permiscēs appone. ¶ Aliud. Farinam hyrcos ⁊ stercus columbi coquēs in vino appone. ¶ Aliud. ℞. axungie veteris seminis iusqami picis olei antiqui stercoris citrini galline ana equalr appone.

¶ Ca. xi. de passionibus oculorū ⁊ primo de obtalmiis incipientibus.

Aceti mēte infunde: repercutit eniz: sed melior ē sanguis columbi. ¶ Aliud. Feniculi succuz exprimens vtere: antiquatus autē fit melior: permisce autē cū aque: ⁊ vtere. ¶ Aliud. Rutā recentez exprimens pone succum eius in pixide enea de ere rubeo ⁊ vtere. ¶ Aliud. Cuz coctanis coctis ⁊ farina ordei ⁊ vino albo fac catbaplasma. ¶ Aliud. Folia papaueris ⁊ cortices granatorum cum polline ordei catbaplasmes. ¶ Aliud. Rosas coctas ⁊ lenitas catbaplasmes. ¶ Aliud. Decoctionē melliloti catbaplasmes. ¶ Aliud. Foliis coctani tritis catbaplasmes cum vino ⁊ alfitis.

¶ Ad vngulam.

Dicitur vngula passio oculi quando cornea aliquando quidem superficietenus: aliquando vero in profundo fit suppurosa: ⁊ assimilatur parue vngule secundum figuram: quare passio illa vocatur vngula. ¶ Ad moderatas ergo vngulas cōfert mellicratum: ⁊ succus fenugreci ⁊ collirium quod quidem per olibanum. Ad fortiores autem ℞. aloes myrrhe: croci: ana par. i. vini par. iii. mellis: par. vi. lenias crocū cuz modico vino: deinde aloem ⁊ myrrham: deinde infunde mel ⁊ vniens repone in vase vitreo: ⁊ vtere bis in die: expurgat. n. ⁊ incarnat ⁊ ꝯsolidat.

¶ Ad hypopia. i. liuorem qui fit sub oculo.

Sinapim terens appone cum ceroto. ¶ Aliud Ossa sepie tere subtilissime: ⁊ permiscens cuz aceto vnge in nocte: tollit enim ea. ¶ Aliud. Radicez cucumeris siluestris cū melle vniens catbaplasmes.

¶ De peliomatibus seu sanguine mortuo.

Sopum tritam liga in pāno ⁊ infunde in aqua calida ⁊ tange peliomata fomentans id. ¶ Aliud: farinaz hyrcos cuz melle miscens apone. ¶ Aliud. Ciminū tritum permisce cum lacte mulieris appone vel origanū appone similiter. ¶ Aliud cruce semē terens cuz melle bouino catbaplasmes.

¶ De pterigiis.

Dicitur pterigiuz neruosa superinnati mēbrani eminentia incipiens a canto ⁊ procedens vsqz ad coronalem: qū vero superaugetur cooperit ⁊ pupillā. Magna igitur ⁊ diuturna pterigia per cirurgiā inciduntur: recentia vero ⁊ moderata in magnitudine iuuantes combustū vel vitriolum cuz adipe porci. ¶ Aliud bonum: vitrioli par. i. gummi arabici. p. ß. dissolue in vino ⁊ vnge. Quidam aūt epar capre melli miscentes vngunt. ¶ Aliud. ℞. litium ⁊ alcannam ⁊ cum aqua fac collirium: ⁊ vnge.

¶ De vlceribus oculorum ⁊ albuginibus.

Ulcera que fiunt in oculis que quidez sunt superficietenus vlcera ⁊ nefelia nominant. Que vero per profundum albugines. Nefelia ergo succus paparine expurgat ⁊ succus centauree minoris cū melle. Diuturna vero subtiliat cedrea ⁊ es solum dissolutum in aqua per moduz collirii. Albugines autem iuuat nitrum lenitum diligenter cum oleo vnitū. ¶ Ad albugines oculorū ℞. succum dragontee ⁊ misce cum melle crudo ⁊ vnge. ¶ Aliud. Fel hyrci cōfrica in oculo. ¶ Aliud. Os sepie combure ⁊ lenias cum melle ⁊ vnge. ¶ Aliud. Stercus lacerte faciens collirium

ciens collirium cuz aqua vnge. ¶ Aliud. Fel canis marini vnge: vel rafani suceo: vel felle galli. ¶ Aliud. R. sucum malorum granatorum ⁊ pone in vase terreo ⁊ cooperi cum panno ⁊ pone in sole quousqz habeat mellis consistentiam: ⁊ ei misce mel equale ⁊ custodi quia inueteratum valet magis ⁊ quando vadit dormitum patiens vnge oculos. ¶ Aliud. Fel leonis cuz melle vnge. Si vero puer paruus hēt albuginem: mater pueri masticet armoniacum ⁊ insufflet in oculum: ⁊ similiter vngat oculuz cum menstruo alicuius de cognatione sua: ⁊ similiter mater eius incidat paruum digitum suum ⁊ cū sanguine qui fluxerit vngat oculū.

¶ Ad caliginem ⁊ nebulas oculorum.

v Nge oculos cum sueco foliorū dragontee. ¶ Aliud. Succum betonice cum vino permixto calido instilla.

¶ De ordeolo.

c Um aqua decoctionis ordei fomenta oculos: vel fomenta cum cera alba vel. R. muscas: ⁊ abscinde capita earum ⁊ cum reliquo corpore frica oculum.

¶ De madarosi seu malefactione.

m Adarosis seu malefactio vel milfosis est casus pilorum palpebre: curantur autem cum his. R. Ossium dactilorum combustoꝝ ana. ℥. iij. spice. ℥. ij. tere ⁊ utere. ¶ Aliud antimonij assi: pipis: ana. ℥. i. spice. ℥. iij. ¶ Aliud. Faciens ad casum piloꝝ superciliorꝝ auellanas combure: ⁊ permisce cum adipe vrsi aut capre ⁊ vnge. ¶ Aliud. Quod etiam confert ad alopitiā barbe. Iusquiami. ℥. ij. stercoris muris. ℥. i. politrici. ℥. ij. olei byrini ciatos. iiij. tere res ⁊ permisce cuz oleo ⁊ prefomentans vnge. ¶ Aliud. Spolium serpentis cōbure ⁊ vnge: facit eniz nasci pilos vel nigellam tere ⁊ fac similiter.

¶ Ad supercilia pilosa.

o Riganum combure ⁊ tere ⁊ applica preeuellens pilos. ¶ Aliud. Lacertā viridem coque in oleo ⁊ preeuellens pilos vnge locum. ¶ Aliud. Camelcōtis seu laureole radicez permisce cum sanguine rane ⁊ vnge locuz.

¶ Unctio habentium oculos glaucos.

g Laucas mulieres facit habere oculos nigros iusquiami flos kyanus repositus in vmbra: ⁊ tempore vsus permixtus cum vino austero ⁊ vnctus.

¶ Ad suffusiōes. i. cataractas: vel descēsuz aq̄

t Yriacam que fit per echidnas permisce cum melle sine fumo ⁊ vnge: conferunt etiam caputpurgia ⁊ purgatio cum yera ⁊ fomentatio cum decoctione feniculi ⁊ serapinum: ⁊ elleborus albus cuz melle apposita. Uel mel cum sueco feniculi.

¶ Ad egilopes.

e Gilopes est apostemata inter magnū cantum ⁊ nasum quod si negligatur scinditur vsqz ad os ⁊ dicitur egilopos antequam scindatur huic: confert menite ⁊ crocus simul cum succo paritarie apposita: ⁊ oportet frequenter ea pinutare. ¶ Aliud Conculas cum ostracis tere ⁊ appone. Aliqui vero miscent ⁊ aloem vel mirrham. ¶ Aliud. Fel porcinum siccans appone. ¶ Aliud paritariam cataplasmes. ¶ Aliud. Egilopū herbam cataplasmes. ¶ Aliud. Portulacā ⁊ olibanū appone premasticās in ieiuno. ¶ Aliud. de craneo hominis accipiēs os tere ⁊ appone.

¶ Ad noctilopas.

e Par hyrci assans vnge cum liquore q̄ill defluit oculum iuuat eniz duodecies vnctus.

¶ Ad pediculos oculorum.

c Um aqua marina tepida fomenta.

¶ Capitulū. xij. de passionibus narium ⁊ primo de polipo ⁊ ozema.

f Quāme eris. ℥. xiij. vitrioli. ℥. ß. sandarace. ℥. iiij. libori nigri. ℥. ij. tere ⁊ insuffla. ¶ Aliud vitriolum leniens cum aceto vnge. ¶ Aliud. Corticum granatorum. ℥. xvj. fellis tauri amomi mirrhe calamenti prassij: ana. ℥. viij. croci. ℥. ij. elebori albi. ℥. ij. vtere succo.

¶ Ad fetorem narium.

r Ecipe amomi mirrhe ros. siccarum: ana equaliter assume cum oleo nardino ⁊ vnge: confert autem ⁊ vnctio cū ydicio omagynate.

¶ Ad vlcera narium.

r Ecipe litargiri. ℥. iiij. rute recētis aluminis scissi ana. ij. assume cū oleo mirtino ⁊ aceto. ¶ Aliud. R. ceruse. ℥. i. litargiri. ℥. iij. scorie plūbi vel plumbi cōbusti. ℥. iij. ola lauentur ⁊ assumant cū oleo mirtino.

¶ Ad flegmones intrinsecos nasi.

a Dipem anseris permisce cum succo porri ⁊ solatri ⁊ vnge bis in die.

¶ Ad extrahendum sanguinem de naribus.

m Ericam permiscens cum melle ⁊ faciens licinium appone in naribus. ¶ Aliud florem graminis appone. ¶ Aliud. Rubeam tinctoruz cum oleo accipe ⁊ vnge nares.

¶ Ad fluxum sanguinis narium.

r Etam tere ꝛ assume cum oleo ꝛ pone in narem. ¶ Aliud gummi arabicū ꝛ olibanum terens ꝛ permiscens cum aceto pone. ¶ Aliud. Spongiam combustaꝫ permisce cū pice ꝛ vtere sicut licinio. ¶ Aliud Lanam infundens in albumine oui pone in facie ꝛ fronte. ¶ Aliud. Lanam infunde in succo poligonie aut solatri ꝛ appone. ¶ Aliud. Fabarolas miscens cum aceto appone in naribus. ¶ Aliud. Rutam terens appone cum aceto. ¶ Aliud corticem oui combure ꝛ accipe de eo partem.i.ꝛ de galla.par.ß.ꝛ insuffla. ¶ Aliud. Litium appone. ¶ Aliud. Fabarolam comburens insuffla cinerem eius: aut exprimens fabarolas instilla succum earum. ¶ Aliud. Lapidem molarem ignitum extingue in aceto:ꝛ da recipere odorem. ¶ Aliud. R. olibanum ꝛ aloem assume cum albo oui ꝛ fac licinium ꝛ appone ꝛ superpone pilos leporis. ¶ Aliud. Uentosaꝫ magnam pone in hypocundrio secundum rectitudinem naris patientis; oportet autem ꝛ his que mitigant ꝛ prohibere possunt impetum sanguis vti: sicut frontem infundere cuꝫ spongijs infusis in oxicrate:ꝛ ventosam apponere in occipitio cum scarificatione ꝛ aures fortiter oppilare ꝛ preputium ligare in masculis. in mulieribus vero pupillam mamille: aliquando etiam cōfert flobotomia ꝛ incisio vene que est in fronte.

¶ Ad stertentes.

a Ecipe anetum ꝛ pone sub capite co nesciente: hoc etiam confert ꝛ his qui de lecto exiliunt.

¶ Capitulum decimumtertium de passionibus faciei: ꝛ primo de efili.idest panno ꝛ lentiginibus.

s Accum radicis cucumeris siluestris siccatum tere ꝛ leniens cum vino vnge faciem. ¶ Aliud. Spumam maris terens cum vino vnge. ¶ Aliud. Radices eruce siluestris tere ꝛ permiscēs cum felle arietis vnge faciem. ¶ Aliud. Dragagonti aut ari radicem cum melle cataplasmes vel nigellam cum aceto: vel pentadatili fructuꝫ. ¶ Aliud fenugrecum tritum cū aceto vnge. ¶ Aliud Conculas combure in furno ꝛ tere ꝛ permisce cum melle:ꝛ vnge.

¶ Ad morfeam ꝛ colorem album.

s Pumam maris combure ꝛ permisce cū melle ꝛ vnge. ¶ Aliud. Amigdalas amaras inundatas teres ꝛ assume cum aceto acri:ꝛ cataplasmes. ¶ Aliud semen ozimi tere cum adipe galline aut anseris ꝛ vnge. ¶ Aliud. Mirrham ꝛ crocum dissolue in aqua ꝛ vnge.

¶ Ad faciendum faciem rubicundam.

r Ubeam tinctorum terens permisce cum oleo ꝛ vnge. ¶ Aliud bulbum amarum terens permisce cum melle ꝛ vnge. ¶ Aliud. Semen aneti tere ꝛ permisce cum vino antiquo: ꝛ fac mellis consistentiam ꝛ vnge faciem. ¶ Aliud. Recipe aceris rubee tinctorum olibani mirre ana dragmas duas assume cuꝫ adipe vituli:ꝛ oleo ꝛ mastichino ꝛ vnge ꝛ post spatium absterge cuꝫ spōgia calida.

¶ Ad faciendum faciem albam ꝛ tensam.

r Adicem cucumeris siluestris incide ꝛ sicca ꝛ postea coque in aqua ꝛ tere ꝛ cataplasmes. ¶ Aliud. Simile faciens funde succum eius:ꝛ residentie permisce albumen oui faciens glutinis consistentiam ꝛ isto vnge faciem.

¶ Ut facies non comburatur a sole.

b Album album leniens cum melle vnge faciem. ¶ Aliud. Feces vini nigri misce cum melle ꝛ vnge faciem.

¶ Ad tumorem faciei sine flegmone.

t Erram nigram dissoluens cuꝫ aqua vnge faciem. ¶ Aliud. Spumaꝫ maris cum nardo leniens vnge.

¶ Capitulum decimumquartum de passionibus oris dentium:ꝛ primo de scissura labiorum.

g Allam onfancinam terens assume cū resina terbentina vel ysopo ꝛ melle ꝛ vnge. Ad magnas vero ꝛ profundas scissuras vnge prius locum ꝛ absterge cū pinguedine capre. ¶ Aliud. Recipe pinguedinem anseris.ꝛ mel ꝛ terbentinam ana equaliter:ꝛ adde florem ro.ꝛ ysopum siccam ꝛ masticem ꝛ fac vnguentum.

¶ Ad fetorem oris.

y Reos infundens in vino antiquo ꝛ odorifero collue os frequenter retinendo in ore aliquo paruo tempore.

¶ Aliud. Recipe lauri sicci piperis seminis felini ana equaliter: misceantur cum melle ꝛ da coclearium vnum.

¶ Aliud. R
bere cum vin
fundens in vin
luunt os cum vin
tum terentes fric
moleam cum sale
deum assum permix
spicam ꝛ mirrham cu
ꝛ yreos permiscentes cu
vtuntur. Alij autem mast
citiam ꝛ yreos ꝛ nucem mu
ri vel aliquod tale cum amb

¶ Ad emoragiam ab ore.

Olluatur os ex decoctio
c orcrato postq̄ erit frigid
tiatur. ¶ Aliud Gargariz
ꝛ colluat decoctionem rosarum frigid
extremitatum vitis aut foliorum lentisci
rubi: aut citoniorum: aut acinorum vue: au
lentisci: aut sumach. ¶ Aliud. Semē rose cū
mastice da cum vino stiptico bibere vel cum vi
no decoctionis rubi aut rosarum.

¶ Ad ascas seu alcola.

Allam in vino coquens collue os: de
g inde appone gallam tritam permixtā
cum melle aut florem rosarum: collue
etiam os cum decoctione foliorum oliue.

¶ Capi. xv. de dentibus ꝛ primo de albifica-
tione dentium.

Aput leporis combure ꝛ permisce cū
c feniculo albissimo ꝛ ossibus sepie tri-
tis ꝛ vtere. ¶ Aliud. Os corui com-
bure ꝛ vtere: hoc etiam dolores dentiuꝫ sanat
ꝛ cum oleo rosato si vngatur sanat doloreꝫ ca-
pitis. ¶ Aliud. Pulegium ꝛ sal frixum tere
ꝛ vtere. ¶ Aliud astragalum arietis vel ouis
combure ꝛ vtere similiter ¶ Aliū. Ordeū ꝛ sal
assans tere ꝛ vtere similiter. ¶ Aliud. Nitrū
os sepie ꝛ os dactiloꝝ terens vtere. ¶ Aliud
bonū corallū rubeum pumicem ossa dactilorū
ossa sepie ꝛ sal assum terens vtere.

¶ Ad dolorem dentium.

Leo lentisci non antiquo colluantur
o dentes. ¶ Aliud. Colluatur os cum
aceto decoctionis galle vel radicis ali
cactabi. i. alkakengi vel seminis insquiami. vl'
polij: vel radicis cucumeris agrestis vel folio-
rum mirti: vel colluatur os cum folijs rute co
ctis cum oximelle vel colluatur cū aceto squil-
litico: vel coquatur in aceto piretruꝫ ꝛ ysopus
aut radix iringi: oportet autem humiditatem
ꝛ humorem euacuare.

¶ Verba translatoris ad dolorem dentium.

mat enim

¶ Ad dente

Angu
s ud. Spum
collue os.

¶ Ad dentes corrosos.

Adicem titimalli coq
r lue vel piretrum similiter: vel ra
capparis vel zinziberis similiter vel
baccas lauri: ꝛ aristologiam similiter.

¶ Ad stuporem dentium.

Afticet patiens portulacaꝫ vel fricet
m cū oleo onfacino vel amurcā olei coq̄
in vase eneo vsqꝫ ad mellē ꝯsistētiaꝫ
antiquata enim si vngatur multum prodest.

¶ Ad extrahenduꝫ dentes absqꝫ ferro ꝛ abs-
qꝫ dolore.

Ircuas ꝛ emplastra dentem cum fer
q inēto ꝛ dimitte modica hora: deinde
vnge ipsuꝫ cū sanguie lacerte ꝛ cadet
¶ Aliud: Artemisiam tere ꝛ coque in aceto ꝛ
appone. ¶ Aliud. Denuda denteꝫ circumcir
ca: deinde accipe vermen dictum campa qui
inuenitur in caulibus ꝛ appone in dente cauē-
do ab alijs ne tangas eos: ꝛ si dens est de supe
rioribus sit campa que inuenitur in superiori
parte folij caulis ꝛ si sit de inferioribus sit cā-
pa que inuenit' desubtus. ¶ Aliud. Cocogni-
diū cū galla appone ꝛ statim cadet. ¶ Aliud
herbe que dicitur flaua radicem calefacias ꝛ
appone confestim enim auferes cum digitis.

...urum oliue
... Aliud. Coque
...a oliue et gallam.
...ratas et putridosas.
...atio cum tartaro: abster-
...aum et mundificat et albificat.

¶ Ad gingiuas sanguinosas.

Confert folia cefalice et scapellatio gin-
c giuarum confert etiam succus iusqa-
im vel eius decoctio cum epsimate .i.
vino cocto: si retineat in ore. ¶ Aliud. Extre-
mitates lentisci et balaustias coque in oxicrato
et collue. ¶ Aliud. Radicem rubi coque in vi-
no et collue os vel sumac: et gallam coque in vi-
no: et vtere similiter.

¶ Verba translatoris ad gingiuas corrosas
aut decarnatas aut sanguinolentas: expertum est hoc

Recipe tartarum vini et carbonem fa-
r ctum de ligno rosmarini ana equali-
ter et tere et fac puluerem postea vnge
digitum tuum in vino et cum eo accipe de dicto
puluere et frica gingiuas: post hec autem laua
gingiuas fricando cum vino decoctionis saluie.

¶ Ad vuulam flegminantem.

Fiat gargarismus cum succo mali gra-
f nati: vel cum mellicrato: vel cum aqua
decoctionis rosarum vel cum diamo-
ron et aqua calida. Confert autem et liquiritie
succus cum melle appositus et terra sigillata et
fructus spine egyptiace. Mitiora autem sunt

...um sarcacolla
...pine egyptiace
...d. Cablos rubi

... et flegmonibus pa-
...turis.
...e gargarismi qui nu-
... mirtus sicca et absin-
...ontea facti cum melle in
... Si vero remanserit aliquid
asperitate gutturis. Iterum
...nitus calido per se vel cum ali-
...um aut furfuribus coctis cum idro
...coctione risi aut brodio galline vel
...ad. Ptisanam coque cum vua passa:
tere decoctione malue per se vel cum
...el cum vino cocta. Si vero fiant in illis
...escare oportet gargarizare oximel: aut
decoctionem lentium per se vel cum decoctio-
ne ysopi aut byreos: vel gargarizare aquam oli-
uarum maturarum vel decoctionem ficuum mi-
sce parum de sinapi: et da gargarizare: ducit
enim ista et soluit phlegmonem. Ab extra ve-
ro. Accipe conculas nudas et combure et cineri
permisce mel et vnge: est enim expertum.

¶ Ad diminutionem et absicisionem vocis.

Albos duos crudos da cum melle co-
b medere. ¶ Aliud. Ficus siccas coque
cum olibano et mirrha et da gargari-
zare. ¶ Aliud. Accipe sulfur viuum et da cum
ouo coclearia duo vel tria. ¶ Aliud. R. amy-
gdalas amaras .xx. seminis lini assi .ʒ.iiij. dra-
gaganti infusi in aqua .ʒ.ij. pinearum granu-
la .xxx. assume cum melle et vtere. ¶ Aliud. Pu-
legij .ʒ.iij. seminis lini piperis calamenti ana.
ʒ.ij. petroselini .ʒ.i. mellis .li.i.

¶ Ad eos qui iam suffocantur.

Stercus hominis liga in panno et com-
s bure et da bibere. ¶ Aliud. Stercus
capre cum melle et cum pice liquida vn-
ge: hoc etiam confert et squinanticis.

¶ Ad extrahendum spinas et quecunque alia a gutture

Da gargarizare aquam maris cum oleo
d vel galli criste succum da bibere vel
acetum acre cum timo: et post hec da
gargarizare aquam calidam.

¶ Ca. xviij. de passionibus pectoris et primo de tussi.

Ysopi manipulum vnum coque in aqua vs-
y que ad tertiam partem: deinde permi-
sce mel illi aque et da in ieiunio bibere
quolibet die. ¶ Aliud. Terbentinam coque cum mel-
le: et da vt lohoc. ¶ Aliud. Ficus siccas coque in
mellicrato et da. ¶ Suffumigatio ad tussim.

Toracis masticis piperis petroselini ana.ʒ.j.Sandaracc.ʒ.vj.baccã lauri vnam pone super carbones ⁊ ꝑ embotum recipiat patiens fumum.

¶ Ad asmaticos.

Quillaȝ coque in mellicrato ⁊ da bibere.Cõfert aũt pulmo siccatus si de eo incidat ⁊ minuatur ⁊ cum vino nigro bibatur.¶ Aliud.Nasturtium album terens misce cum melle:⁊ da vt loboc.

¶ Ad orthomiam.

Truchion herbam.i. cõdisi coque in aqua:⁊ da bibere.¶ Aliud. Sempuiuã terens da cum melle.¶ Aliud. Abrotanum ⁊ ysopum coque ⁊ fac idromel:⁊ da quolibet die.Cõfert aũt ⁊ castoreum si bibatur cũ vino cocto aut oximelle factũ cũ interiori parte squille. ¶ De sputo sanguis.

Adicem simphiti da comedere:vel coque ĩ aqua ⁊ fac mellicratũ. ¶ Aliud Samie tere stellam da aliquando quidem cum succo poligonie:aliquando vero per se.Dicebat autẽ ipion centaurius ad emoroicos satis confere succum vrtice bibitum cum tribus ciatis vini:ideȝ aũt facit ⁊ succus mẽte Confert etiam dragagantum retentũ sub lingua. Iuuat ẽt terra sigillata ⁊ trocisci de carabe ⁊ trocisci de corallo ⁊ tiriaca data in lecto.

¶ De cursu sanguinis ad interiora.

I vero propter aliquã violẽtiã aut conatum fiat decursus sanguinis ad interiora cinereȝ vitis extingue in aceto demum addens plus de aceto ꝑmisce ⁊ postea cola per pannum ⁊ misce parum de aqua ⁊ da bibere de eo quantitate coclearij:hoc enim stipticat locum emoragianteȝ:⁊ sanguinem qui est coagulatus ⁊ trõbatus excernit:⁊ sistit emorogiam. Issemum enim.i.sistiuum sanguinus est omnium intrinsecarum emoragiaruȝ.

¶ De omni cursu sanguinis.

Inpbitum cum aceto cataplasmes in frõte si fuerit fluxus a naribus. Si vero a pectore vel a vesica aut matrice aut renibus impube ⁊ renibus.

¶ Ca.xix.de pleuresi.

I quidem vsqȝ ad clauuȝ peruenerit dolor stomandum est.Si vero ad ypocundrium purgandum:⁊ vtenduȝ est clisterizatiõibus fortibus:⁊ si dolor fuerit moderatus dandum est mellicratũ ⁊ ptisane succum aut ordei. In processu vero passionis ꝑmiscendum sorbitioni calamentum vel marubiũ confert etiam semen vrtice cum melle.Ad fortiores autem dolores vtendum est sacellationibus per milium vel furfures:vel calefactorijs per aquam calidam aut oleum in aliqua vesica vel per lanam succidam infusaȝ in oleo ⁊ vino quassato.i.habẽte sal. Post.vij.vero diẽ ⁊ emplo dicto rutacco vtemur. Multotiens autem bulbi cum assungia suffecerũt.Dandũ est ⁊ ellectuariũ quod fit per pineas ⁊ amigdalas amaras ⁊ semen lini ⁊ amillum.

¶ Unguentum bonum.

Ecipe bdelium costum cablos cauliũ combustos ⁊ factos cinerem permisce cum adipe:est enim hoc farmacum fortiter diaforeticum.

¶ Ca.xx.de mamillis ⁊ primo de apostasi mamillarum.

Pimoleam libanotum ⁊ oleum rosatum permiscens appone.¶ Aliud in principio infunde spõgiam in oxicrate tepido ⁊ exꝓme ⁊ appone:⁊ supliga.¶ Aliud Dactilos ⁊ micam panis tere ⁊ permisce cum oxicrate ⁊ appone tepidum. ¶ Aliud.Coriandrum ⁊ psilium cum ceroto appone.¶ Aliud. Panem ⁊ paritaria viridem cum ceroto cataplasmabis in die.¶ Aliud. Paneȝ cum idromelle vel melle ⁊ vino cataplasmes: si vero nõ tollerant grauedinem mamille embrocħ oleo calido ⁊ lana sucida molli:vel cum decoctione fenugreci vel altee vel seminis lini.

¶ Uerba translatoris ad passiões mamillaꝝ.

Onfert panis tritus cũ paritaria viridi ⁊ cera ⁊ oleo vngatur locus.

¶ Ad attrahendum lac.

Afamidam cuȝ furfuribus fac bulire in vino:⁊ cola ⁊ da bibere. ¶ Aliud Sisamum cum vino dulci da bibere. ¶ Aliud.Anetum vel semen eius coque cum carnibus:vel cum facientibus lac abundare. ¶ Aliud. Furfures cum radicibus feniculi coque in aqua ⁊ da bibere. ¶ Aliud.Nigelle.ʒ.i.pone in mellicrato ⁊ da bibere.¶ Aliud Porrum coque in aqua ⁊ da bibere eius decoctionem vel porruȝ tere ⁊ cola per aquam ⁊ da aquam bibere.¶ Aliud.Succum feniculi da bibere.¶ Aliud.Radiceȝ feniculi ⁊ ordeũ assum coque in aqua ⁊ permisce butirum ⁊ da bibere.¶ Aliud.Decoctionem equini feniculi da bibere:da etiam comedere ipsum feniculum. ¶ Aliud Cardamomum cum vino da bibere.¶ Aliud.Semen agnicasti da cum vino bibere. ¶ Aliud. Succum blete da bibere.Oportet autem abstinere ab acutis ⁊ salsis ⁊ accidis:⁊ oleribus crudis.

¶ Ad prohibendum lac.

f Omēta mamillas cū aqua marīa ⁊ cataplaſma cū eis q̄ ſūt ſtipticāt ⁊ ſiccāt

¶ Ad faciēdū mamillas q̄ ſūt icīnate rectas.

Ecape terrā tinctoꝝ ⁊ coque cū melle
a ⁊ pone ī pāno: ⁊ appone in mamilla a mane vſq; ad ſero: deinde ſupappone ſpongiā infuſam in aqua frigida quouſq; cataplaſma auferat: facit.n. hec māillas rectas ⁊ tēſas. Cataplaſma aūt fac croſſuz ⁊ ſi vis efficati⁹ facē miſce cū galla onfācia eragia decē

¶ Ut mamille remaneant recte diu.

Onio.i.cicuta cataplaſma mamillaz
c dieb⁹.ix. ſupponēs ſpongiā īfuſaz in oxicrato. ¶ Aliō. Ciminū terēs cataplaſma cum aqua: deinde ſpongiam infuſam in oxicrato ſuperappone ⁊ liga: poſt tres autem dies aufer ciminum ⁊ cataplaſma mamillas cuz radice lilij cum melle ⁊ dimitte tribus diebus ⁊ hoc fac ter in menſe.

¶ Ca.xxj. de paſſionibus ſtomaci ⁊ primo de dolore ſtomaci.

Edree coclearia duo pmiſce cum oleo
c onfancino ⁊ da ſorbere: curat.n. oēm dolorē. ¶ Aliō Aniſuz liga ī pāno ⁊ coq̄ in aqua ⁊ adde mel ⁊ da ſorbere. ¶ Aliud caſtoreū da bibere cū oxicrato ⁊ ſi eſt vētoſitas cā coque in oleo ciminum ⁊ ſemen dauci ⁊ petroſelinum ⁊ vnge: ⁊ ſi eſt frigiditas coque in oleo baccas lauri ⁊ rutam ⁊ nigellam ⁊ ſemen feniculi. Inmoderatis aūt doloꝛib⁹ fac pyriā cū milio. Cōferūt ēt vētoſa magna in vmbilico appoſita.

¶ Ad debilitatem ſtomaci.

Onfert oleū ō ſucco citonioꝝ. ¶ Aliō
c Semē ſinapis toꝛrefactū tere ⁊ da bibere cū aq̄. ¶ Aliud. Maſticis ſtoracis ana ptes.ij. Abſinthij hynante: ana ptes tres. Olei in alim partes quatuoꝛ vini quod ſufficit roſarum partes duas hec lenita aſſume cum poꝛphira aut lana ⁊ appone in ſtomaco. Quidā autē addunt de kiſcos.i. ramicb: ⁊ quidā ponūt cerā ⁊ faciunt empl̄z. ¶ Aliud. Mente ramos duos vel tres coque in ſucco granati dulcis ⁊ aceto ⁊ da ſorbere.

¶ Ad ſedandum vomitum.

Bſinthiū coque in aqua vſq; ad ter-
a tiā partem ⁊ decoctionē da bibere ad dēs de ſucco citōioꝝ: vel coque ſilr cētaureā aut timū aut mirtū nigrā aliud cū ſucco poligoni ⁊ vnge ea que comedet patiens.

¶ Ad ſingultum.

s Orbeat acetum cuz cimino ſubtiliter trito vel vomat vel vtatur ſternutatorijs: vel ſpiritus retentione vel cum adipe porci fricet in anus.

¶ Ca.xxij. de paſſionibus epatis.

Erba vocata fumus terre in ſuccū re-
b dacta ⁊ formata in trociſcos ⁊ ſiccata ſedat doloꝛē epatis ſi bibat cuz aqua.

¶ Aliō. Epar lupi datū in q̄titate.ʒ.iij. cū vino dulci iuuat. ¶ Aliud. Epar equi repone in ſcrinio de cedro ⁊ de eo da cū vino vel aqua illis quibus epar vlceratum eſt aut habet depaſcentiam. ¶ Aliud maluē ſuccus bibitus cuz melle cōfert epaticis. ¶ Aliud. Viola alba bibita idez facit. ¶ Aliud. Caulis crudus cataplaſmatus iuuat epaticos.

¶ Ca.xxiij. de paſſionibus ſplenis.

Icus ſiccas coque in mellicrato ⁊ tere
f ⁊ permiſce abſinthium tritum valde ⁊ appone. ¶ Aliud Iuuans ſi fuerit ſcliratus: coꝛtices radices capparis.℥.ij. Aceti ſexte medium: aque ſextam vnam coque vſq; ad tertiam partem ⁊ da bibere ciatuz vnū aut duos per interualla. ¶ Aliud. Folia edere coque in aceto ⁊ terēs exprime liquorem: ⁊ ſi patiens eſt foꝛtis da ſibi merum bibere hoc ſi vero delicatus pmiſce aquā opz aūt patiētē cogere antequam bibat vt velociter ambulet. ¶ Aliō ſuccū cētauree minoꝛis antique trite in moꝛtario da coclearij quātitem his q nō febriūt. ¶ Aliud ſplē leporis terēs trāſglutitus vt non tāgat dētes ſanat ſpleneticos: ignoꝛet aūt patiēs qd trāſglutiat hñs ligatos oculos. Idē aūt facit ⁊ catuli q nōdū videt ſplenē trāſglutitus. Dicebat aūt marcellus ꝯferre ſatis ſpleneticis cardamomi coclear vnū vel duo cū ciato vno aceti ſqllitici datū ī ieiūio duob⁹ dieb⁹. ¶ Aliō. Radices edere molles coq̄ ī vino ⁊ da bibeꝛ. ¶ Aliō ſplenē muris ⁊ pipis granula.vij. coque in ficu ⁊ da latenter comedere.

¶ Epitimata ad ſpleneticos.

Irabolanū in aceto liniens fac ceroti
m ſpiſſitudinē ⁊ appone. ¶ Aliō. Splen vulpis ſupligatus ſanat ſpleneticos.

¶ Aliō ſplen edi ſupappoſitus liquat ſplenē. ¶ Aliō caulis ſilueſtris cataplaſmatus ſanat ſpleneticos. ¶ Aliō fructū tamariſci coquēs in aceto ⁊ terēs appone. ¶ Aliud armoniacuz diſſolue ī aceto ⁊ appone. ¶ Aliud radicē capparis tere diligēter ⁊ coquēs in aceto pone in pāno ⁊ ſuppone ſpleni in vno enim die iuuat.

¶ Cap.xxiiij. de hycteritia.

Afanū recentē cū folijs ſuis terēs da
r de ſucco bibere ciatos duos vel vnuz: da aūt ante balneū. ¶ Aliud. Ancu-

se radicē da bibere cū aqua. ¶ Aliud hypicū ꝛ adiantū coque ꝛ da bibere: vel tamariscū coque in aceto ꝛ da bibere. ¶ Aliud fabarole trite ꝛ cū vino ꝛ melle bibite quātitas debita sanat hystericos. ¶ Aliud serpillū coctū ī aqua ꝛ bibitū iuuat. ¶ Aliud. Capre iuuenis stercꝰ. sicca ꝛ tere subtilr ꝛ da in ieiuno bibere cū vini odoriferi ciatis tribꝰ: febricitibꝰ vero cū aqua. ¶ Aliud fellis vrsi magnitudinē fabe da ut de bibat aquā. ¶ Aliud. Aristologiā da cum idromelle bibere. ¶ Aliud radicē lapatij acuti tere in mortario ꝛ exprime succum ꝛ da bibere tribus diebus ciatum vnum.

¶ Paratiua ad hystericos.

Lacterij magnitudinē fabe dissolue ī
e lacte mulieris ꝛ infunde in nares.

¶ Aliud. Nigellā coquēs īfunde decoctionē in naribus in balneo.

¶ Cap. xxv. de hydropisi.

Ris cōbusti fabe magnitudinē sterco
e ris colūbi exagiū vinū vini ciatos. iij. da ꝛ sit totū vna potatio. ¶ Aliō. Cocognidiū tritū ꝛ cribellatū assume cū melle ꝛ fac glutinis cōsistentiā: ꝛ da coclearīū vnū cū iij. ciatis vino mellis vel cū aqua calida vel cū ouo sorbili. ¶ Aliud: succi radicis ebuli bibe ciatos. ij. durat. n. absq; ꝙ subuertat stomacū ¶ Aliud. Decoctionē graminis da bibere cū vino: est. n. diuretica. ¶ Aliud. Solatri ciatū vnū cū mellis ciatis tribus da bibere. ¶ Aliud. Ysopum cum vrina hyrci aut capre da bibere: est enim diureticum.

¶ Ca. xxvj. de passionibꝰ vētris ꝛ īcestinoꝝ: ꝛ pmo de his qbꝰ egredit̄ vmbilicus.

g Allas cōbure vel tere ꝛ pnnisce cū cortice turis ꝛ albumine oui ꝛ appone.

¶ Ad tortiones ꝛ dolores ventris.

Adicē aristologie da bibere. ¶ Aliō.
r Cimini torrefacti coclearia duo cum iij. ciatis aque aut vini da bibere.

¶ Aliud. Da ciminū masticare ꝛ transglutire. ¶ Aliud. Cartamū ꝛ fenugrecū tere ꝛ coque ꝛ da decoctionē bibere. ¶ Aliō. Baccas lauri siccas ꝛ excorticatas terens da bibere coclearia nouē. ¶ Aliud. Serpillū terēs da cū vino bibere. ¶ Aliud Decoctionē sansuci da cū vino bibere. ¶ Aliud. Yringi radicē da cū vino bibere: vel decoctionē spice vel castoreū.

¶ Ad dissinteriam.

l Entē coque cū radice rubi tenera diligēter trita: deinde pone oleū ꝛ da ad comedendū. ¶ Aliud. Miliū tritū coque ꝛ pone pinguedinē vituli: ꝛ da comedere calidū ꝛ postea da bibere aquā frigidā. ¶ Aliō. Partem interiorē galle accipiēs tere diligēter ꝛ ei pmisce farinā ꝛ fermēta cū albo oui: ꝛ fac panniculos ꝛ coque: deinde frāge ꝛ īfunde in vino ꝛ da comedere. ¶ Aliud. Oua tria pone ī aceto ꝛ dimitte tribꝰ diebꝰ: deinde accipe simulas ꝛ fermēta cū illis ouis: ꝛ coque ꝛ infundens ī vino da comedere. ¶ Aliud. Sumach coque in vino stiptico ꝛ da bibere. ¶ Aliud. Gallas coque in vino austero ꝛ da bibere. Ad dolorē autem dissintericorum. Coctana cum ceroto rodino aut mirtino ana equalr̄ cataplasmes.

¶ Ad colicam.

i N licinio seu suppositorio pone opium dissolutum in succo lactuce ꝛ pone in ano. ¶ Aliud. Qui dolet colon suscitet canē dormientē ꝛ mingat in loco in quo canis dormiebat: ipse. n. iuuabit̄: canis aūt ledet̄.

¶ De suppositorijs colicoꝝ solutiuis vētris.

Uppositoriū purgans ventrem. In
f felle taurino infundens suppositoriū pone in ano. ¶ Aliud. Saponē gallicum inuoluens in lana suppone. ¶ Aliud. Spoliū serpentis in vase eneo fricans cū oleo quousq; comburatur dissolue in illo oleo ꝛ vnge de eo cum tuo digito.

¶ Epithyma solutiuum ventris.

Ocogridium excorticans tere ꝛ assu
c me in ceroto: ꝛ appone in vētre pueri versus vmbilicū. ¶ Aliud. Astragalum porci cōbure ꝛ tere ꝛ da bibere cum aqua Quidam autem decoquunt astragalum porci ꝛ dant decoctionem bibere.

¶ Cap. xxvij. de passionibꝰ renum ꝛ vesice.

Apis qui mingit̄ si teratur ꝛ bibat̄
l frāgit lapides qui sunt in vesica. Et eluri epar cōbustum ꝛ tritum ꝛ bibitum patientē lapideitatē sanat. Et lapis dictꝰ Iaspis si bibat̄ sanat lapides qui sunt in vesica. Et lapis cimbalarie bibitus cum vino idē facit. ¶ Aliud. Scolimi. i. cardonis radicē coque in vino albo ꝛ da bibere. ¶ Aliud camedreos coque in ydromelle ꝛ da bibere. Hoc aūt vsus fuit priscus samius. ¶ Aliud Edere corimbos albos da in vino bibere: frangūt Et lapides. ¶ Aliud Folia salicis terens da bibere in vino austero quousq; patiens sanetur.

¶ Unctio patientium lapidem.

Ostq̄ miserit patiens butyrum an
p tiquum malaxans vnge pudenda eius: quando vero vadit ad lectum apponat lanam.

¶ Ad difficultatem vrinationis.

Smach ⁊ corimbos edere rubee tere
a cũ vino albo ⁊ vnge partes q̃ sunt sub
vmbilico patiẽtiũ dissuriã. ¶ Aliud
Paritariã coque ĩ oleo: ⁊ cataplasmes pudẽ-
dũ ⁊ minget statiʒ. ¶ Aliud. Radicẽ gramis
coque in aqua ⁊ da bibere.

¶ Unctio diuretica conferens nefreticis.
Alamentum ⁊ acetuʒ ⁊ piper assume
c in ceroto ⁊ pone in vmbilico. ¶ Aliõ
fac encatisma in decoctione sansuci.

¶ Ad sistendum exuberantiam vrinationis.
Recipe pelliculas q̃ sunt in ventre gal-
a linarum ⁊ sicca in sole: ⁊ Recipe ex
eis. ℥. i. ⁊ de olibano masculõ ⁊ glãde
sicca ⁊ balaustijs ⁊ galla: anã. ℥. iij. tere ⁊ da ex
eis in ieiuno cum melle rosato ⁊ aqua frigida.

¶ Ad nefreticos ⁊ sciaticos.
Recipe farinã yreos ⁊ acetũ forte ⁊ per
r misce eis rasuram piceinã ⁊ lupinos ⁊
piretrũ ⁊ terbentinã ⁊ sulfur ⁊ nitrũ ⁊
baccas lauri ⁊ miscens oĩa cum melle appone.

¶ Cap. xxviij. de mulieribus ⁊ primo de con-
ferentibus ad conceptionem.
Ficus siccas cum folijs atis. i. abietis
f da comedere. ¶ Aliõ. Spumã ouis
ruminantis tolle cum digito ⁊ da bi-
bere cum vino. ¶ Aliud. Nasturtium trituʒ
da comedere cum aceto quatuor diebus post
purgationem. ¶ Aliud: stercus vulpis ponẽs
in nastali ⁊ etiam vncta coeat. ¶ Aliud. Ma-
tricem leporis sicca ⁊ tere ⁊ da bibere cum fue
rit a mestruis purgata.

¶ Ad generandum masculum vel feminam.
Vir si vult generare masculum fascia
v pueri alba liget pedem dextrum. Si
vero feminam fascia nigra liget pe-
dem sinistrum. ¶ Aliud si vult generare ma-
sculũ liget sinistrũ testiculũ ⁊ coeat: si võ femi-
nã liget dextrũ. ¶ Aliud faciẽs ad exceptionẽ
masculi. Adipe anseris ⁊ terbẽtina vngat pu-
dendũ duobus diebus: tertia vero die coeat.

¶ Ad sciendum vtrum sit masculus vel femi-
na quod est in ventre.
Elinum. i. apium muliere ignorante
s pone in capite eius: ⁊ si primo vocaue
rit masculum pariet masculum: si ve
ro feminam feminam. ¶ Aliud. Accipe vri-
nam eius que est pregnans ⁊ fode fossas duas
⁊ in vna pone hordeum ⁊ in alia triticum post
quam posueris vrinam in eis: ⁊ si primo ger-
minauerit triticum: pariet masculum: si vero
hordeum: feminam.

¶ Ad retinendum fetum.
Lapidem acticem seu aquileum por-
l tet: vel radiceʒ malue: sardonius etiã
lapis retinet embrionem vsqʒ ad fi-
nem. Oportet autem vt contangat ventrem
est etiaʒ ⁊ paritaria: quando portatur custodi-
tiua embrionum.

¶ Ad facilitatem ⁊ velocitatem partus.
Albos amaros terẽs da cũ vĩo cocto
b bibere: ⁊ statiʒ pariet. ¶ Aliõ. Dipta
mũ cum vino ⁊ vino cocto da bibere.

¶ Suffumigatio patientiũ difficultatẽ ptus.
Alegij ma. i. pone ĩ aqua calida ⁊ fac
p mulierẽ sedere: ⁊ dic ĩ aure eiꝰ su. ca.
midur. ¶ Aliõ. Camepiteos ⁊ aspala
tũ pone sup carbone ⁊ suffumiga: vel appone.

¶ Potus extrahens fetum mortuũ vel eum
qui non fertur secundum naturam.
Fellis tauri q̃titatem amigdale dis-
f soluẽs in vino limphato da coclearia
duo bibere: ⁊ emittet ꝯfestiʒ. ¶ Aliõ
Elium crudum. i. triticale iunge cum cedrea
⁊ calefacias ⁊ da bibere in ieiuno. ¶ Aliud.
Artemisiam coque in mellicrato ⁊ da bibere.
¶ Aliud. Lapidem quem mordet canis quã-
do proicitur in eum posituʒ in solo trãscat sup
ipsum mulier que patitur difficultatẽ partus.

¶ Cataplasma corruptiuũ absqʒ nocumẽto.
Olla cipressi mollia coquens in aqua
f tere diligenter vt fiat cõsistentia: ⁊ po
ne supra vmbilicũ ⁊ ventrẽ ⁊ liga cũ
fascia: ⁊ iube sederẽ supĩe vel sedere in sella cur
ua dormiet ⁊ emittet absqʒ dolore.

¶ Aliud extractiuum infantis.
Eoppoponaco fac nastale vnius obo
d li ⁊ suppõe: exptũ. n. est a multis: ⁊ abs
que periculo. ¶ Aliud condisi tri-
tum assume cum melle: ⁊ fac nastalia parua ⁊
appone: ducit enim ⁊ menstrua. Alia folia ar-
temisie tere cum oleo ro. ⁊ fac glutinis consi-
stentiam ⁊ appone in pesario.

¶ Ad eas q̃ post partũ remanent discolorate.
Cimicem terens in vino dulci da in ie-
p iuno bibere. ¶ Aliud florem balau-
stiarum coque cum mirto da bibere.
¶ Aliud. Accipe fecem vini antiqui ⁊ radicẽ
lilij ⁊ allia ⁊ lentas ⁊ vnge faciẽ de sero ⁊ in ma
ne laua ⁊ hoc fac quousqʒ facies rubefiat.

¶ Ad educendum menstrua.
Ficus siccas duas ⁊ nitri oboluʒ. i. fac
f pesariũ ⁊ appone. ¶ Aliud. Artemi-
siam tere ⁊ appone. ¶ Aliud. Rute
siluestris semen appone. ¶ Aliud. Prassium
nepitam rutam corticem celsi ana. ℥. iij. co-

que in vino aut aqua ⁊ da bibere. ¶ Aliud de
aqua qua dissoluitur fermentum vetus quã
do fit panis da bibere.

¶ Si a pariente nõ emittat sanguis.
a Ri semen tere: ⁊ da cũ vino albo bi
bere.

¶ Contra fluxum menstruorum.
Adicem peucedani: ⁊ nucez cipressi:
r ana equalr da cum vino albo bibere.
¶ Aliud. Acinos vue nigre sicce tere:
⁊ i vino austero nigro da bibere. ¶ Aliud. Coa
gulũ edi sicci terens da cũ aceto bibere in ie
iuno. ¶ Aliud. Corallũ da cũ vino nigro bibe
re. ¶ Aliud. Cornu cerui cõbure: ⁊ da bibere.

¶ Appositoria ad hoc.
Ortices granati vel balaustias coque
c ⁊ tere: ⁊ assume cũ lana: ⁊ fac pessariũ:
⁊ appone. ¶ Aliud. Interiorẽ partẽ
galle ⁊ olibanuz coque in aqua ⁊ tere ⁊ assume
in pessario. ¶ Aliud poligoniaz tere ⁊ assume
in lana munda ⁊ appone.

¶ Ad dolores matrices ⁊ suffocationes.
Estudinis terrestris epar siccans po
t ne in pessario: est enim valde efficax.
¶ Aliud. Cor leporis sicca: ⁊ da de eo
bibere. ¶ Aliud. Radicẽ arboris maligrana
ti dulcis da bibere cuz vino. ¶ Aliud. Casto
reum cum aniso da bibere. ¶ Aliud. Cimini
partes duas nigelle partem .i. tere: ⁊ da cum
oximelle bibere.

¶ Ad dolores matricis.
Eonie radicẽ da bibere vel radicem
p yrcos: vel seminis peonie granula .xv.
vel pollicarie aut vrtice succũ appone
vel folia melisse cocta in vino. ¶ Aliud. Acci
pe rutam viridez ⁊ tere: ⁊ cum butyro ⁊ adipe
porci fac vnguentum.

¶ Ad duritiem matricis.
Iminum tritum ⁊ folia rute assume
e cum pice liquida ⁊ butyro: ⁊ fac pessa
rium: ⁊ cum lana appone.

¶ Ut matrix non fiet humida in coitibus.
Ecipe gallas onfacinas .iiij. spodij
r quo vtuntur in curis oculorũ coclea
ria duo: tere ⁊ misce ambo: ⁊ pone in
vase mũdo: ⁊ accipiat mulier coclearium vnum:
⁊ distẽperet cũ vino: ⁊ roret matricẽ: ⁊ per totã
eius vitã remanebit nõ habens loca humida.
¶ Aliud. R. gallaz. ⁊ tere ⁊ infunde in aqua
viij. dieb⁹: deinde lanã mollẽ aspersam sulfu
re infunde in illa aqua: ⁊ non exprimens eam
dimitte siccari: ⁊ fac pessariuz de illa lana: ⁊ da
vt supponat: ⁊ erit sicut vgo. ¶ Aliud. R. gal
las: ⁊ tere ⁊ ĩfunde in alumine cũ aqua: ⁊ sicca:
deide cassiã ⁊ cipressuz ⁊ gallã ana equalr tere
⁊ pone ĩ vino veteri faciẽdo mellicã ɔsistẽtiã: ⁊ ĩ
eo infundẽdo pãnum: exicca ⁊ da apponere: ⁊
iube retinere duabus horis: qñ vo dz vir coire
cũ ea auferat pãnuz. ⁊ accipiat mel ⁊ nitrum ⁊
vngat matricem: ⁊ vsqz ad pectinem: ⁊ ita mi
sceatur viro.

¶ Ut mulier corrupta appareat virgo.
Ecipe gallas imaturas alcanne xilo
r cassie rosarũ siccaꝝ: piperis albi: coco
gnidij ana exagiũ .j. tere: ⁊ prelauata
matrice apponat ista: confert autez ⁊ semen la
patij acuti tritum ⁊ appositum.

¶ Ca. xix. de passionibus virge: ⁊ de eius ere
ctione ad libidinem: ⁊ de eius contrario: ⁊ pri
mo de mingentibus in lecto.
Is q mingunt in lecto: gutturẽ galli
b cõbure: ⁊ da bibere in ieiuno cũ aqua
tepida. ¶ Aliud. Testiculum vulpis
siccum terens da cum vino odorifero bibere.
¶ Aliud. Calamẽtuz ⁊ myrrhã da in aqua bi
bere añ cenaz. ¶ Aliud. Accipe murẽ excorti
catum: rassa ⁊ da comedere. ¶ Aliud. Accipe
tres linguas anseris ⁊ coque: ⁊ da comedere
trib⁹ diebus qualibet die vnaz. ¶ Aliud. Se
men rute agrestis da comedere tribus dieb⁹.
¶ Aliud. Ungatur virga cum chymolea ⁊
succo paritarie.

¶ De erectione virge vt homo diu coeat.
Endunt virgã ⁊ mouẽt ad coitũ ista.
t R. pinearũ petroselini pudendi cerui
terbẽtine: ana equalr piperis qd suffi
cit: assume cũ melle ⁊ vtere. ¶ Aliud. R. cice
ruz crudoꝝ pinearũ ana ptes .ij. seminis eruce
piperis ana ptis .j. mellis qd sufficit: da cuz vi
no. Aliud. Unge pudẽduz cũ melle anteq̃ co
eas. ¶ Aliud. Semẽ eruce da bibere cũ melle
¶ Aliud. Succi eruce ciatos .ij. cuz pipere al
bo qd sufficit: da trib⁹ diebus: de tertio in ter
tiuz: vel succi eruce ⁊ pipis albi da coclear vnũ
in ieiuno. Cõfert ẽt ostrachũ tortuce bibitũ: ⁊
lac bouinũ bibitum. ¶ Aliud. Poligonie se
men ⁊ carnẽ pisciuz fluuialiũ siccã terẽs da bi
bere: tẽsionẽ .n. facit: ⁊ silr semen portulace co
ctũ cũ lacte bouino mire pdest. Et silr oua pdi
cis si comedant. ¶ Aliud: semẽ porri cũ vino
nõ lyphato da bibere. ¶ Aliud: succus poligo
nie bibitus facit pmptiores ad coitũ. ¶ Aliud:
aqua i qua extiguit ferrũ bibe cũ vino. ¶ Aliud
Testiculi vulpis sicci bibe coclear vnũ. ¶ Aliud
Expressionem radicis affodilli da bibere.
¶ Aliud. Quãdo taurus postq̃ coierit inin

xerit lutum permiscens quod fit ex vrina vnge pudendum. ¶ Aliud. Cum stercore bouis recenti vnge pudendum. ¶ Aliud. Cocognidium tere ⁊ permisce cum oleo rosarum: ⁊ vnge. ¶ Aliud: succo colũbarie vnge pudẽdum.

¶ Ca. vltimuʒ de morsu venenosoꝝ aīaliũ.

a Ad morsum venenosoꝝ aīaliũ fraxini folia tere ⁊ da coclearia tria nõ febricitãtibꝰ cũ tribus ciatis vini. ¶ Aliud Corticẽ arboris glandis vel erucã vel camepiteos: vel policariã vel aliũ vnũ ex his terẽs da cũ vino nõ limphato in ieiuno bibere. ¶ Aliud sanguis anatis ꝯtriatur oībꝰ venenosis: ⁊ mortiferis: hoc idem etiã faciunt ⁊ carnes galline nouiter occise si cataplasmentur: obsistunt. n. oībꝰ venenosis ⁊ curãt ꝑter aspidẽ. ¶ Aliud. Rutã da cũ vino bibere. ¶ Aliud Cerebrũ galline bibitũ iuuat. ¶ Vnctio morsure vipe.

g Albanum cũ cyprino vnge. ¶ Aliud Serpillum cuʒ aceto similiter vnge.

¶ Suffumigationes fugantes venenosa de domo.

p Pyretrum ⁊ sulfur fumiga ⁊ fugient. ¶ Aliud. Cornu cerui: ⁊ pīguedo idẽ facit: pellis etiaʒ eius ⁊ pedes dextri si infigantur in porta prohibent ingressuʒ cuiuslibet venenosi. ¶ Aliud. Pulmo asini si fumigetur omne venenosum fugat.

¶ Vt vipera non mordeat.

d Dragonteam tere ⁊ vnge manum ⁊ non mordeberis. Fructus vero ipsius herbe tritus cuʒ aqua ⁊ positus in cogitaturis peregrinantium fugat eas. ¶ Aliud. Cum succo solatri vnge manus.

¶ Epithyma in morsis a vipera.

v Vipere caput abscindens applica partem sanguinosam capiti morsure ⁊ liga: ⁊ dimitte sic.

¶ Embrocatio ad morsum vipere ⁊ aranee.

t Trifolium herbam coquens embroca. Nullus autem embrocatur in illa embrocatione qui non patitur: trãsit enim passio in eum vt putet se a vipera vel aranea esse mordicatum.

¶ Explicit liber Galieni de facile acquisibilibus ad solonem Archimedicum: translatus de greco in latinum a magistro Nicolao de regio de Calabria.

Tabula huius operis.

Tabula

Finis huius tabulis capitulorum.

Prohemium.

Cum sũmi dei adiutorio librũ hũc: qui ortus sanitatis recte appellatur: in finem vsq3 feliciter perduximus: ne te lectorem i eodem tediose vagari contigat. verũ vt valeas: optime lector: cito in hoc opere inuenire qđ requiris qđ remediũ egritudini adhe rere debeas. quã n[...]rã: ꝓprietatẽ: seu cõplexionẽ herba seu arbor ai[...]al oẽ: lapis quoq3 ꝓciosus. piscis ac auis quelibet habeat: ac postremo vrinarum iudicia iuxta suas regulas 7 magistrales differentias sequens tabula luculẽter te docebit. Et primo in ortum herbarum tabula hec eine indicem ponet. Dehinc in campum animalium aliorumq3 properabit ordinem tractatuũ seruando.

Ad alopiciam.

Ca.ij.A 7 B.
Ca.vij.E.
Ca.xviij.C.
Ca.xxvi.A.
Ca.xxiiij.C.
Ca.xlvi.F 7 G.
Ca.lxxxvij.D.
Ca.lxvi.D.
Ca.cclviij.K.
Ca.cccix.C.
Ca.cccclxiij.in fine
Ca.cccccxi.L.

¶ Aurium dolor.
Ca.iij.D.
Ca.v.D.
Ca.vij.D 7 K.
Ca.xv.L.
Ca.xix.E 7 M.
Ca.xlvij.D.
Ca.lv.J.
Ca.lx.D.
Ca.lxxxvi.E.
Ca.c.E.
Ca.cx.E 7 D.
Ca.cxxx.A.
Ca.cxli.in fine.
Ca.cxlvij.B.
Ca.clxij.E 7 D.
Ca.ccxij.D.
Ca.ccxxviij.B.
Ca.ccxliij.A.
Ca.ccxlviij.F.
Ca.cclxx.F.
Ca.cclxxvii.B.
Ca.cclxix.F 7 G.
Ca.cc.lxxxiij.E.
Ca.ccxx.G 7 D
Ca.cccxxij.D.
Ca.ccxxxv.E.
Ca.ccxxxviij.in fine.
Ca.ccxxix.F 7 G.
Ca.ccxlvi.D.
Ca.ccclij.B.
Ca.ccclix.B.
Ca.ccclxxij.D.
Ca.ccclxv.E 7 N.
Ca.ccclxxxiiij.S.
Ca.ccccv.F.
Ca.ccccx.in fine.
Ca.ccccxxxvi.M.
Ca.ccccclv.C.
Ca.cccclxxxiiij.D.
Ca.cccccxiij.D.

¶ Aurium vermes.
Ca.xviij.F.
Ca.lv.K.
Ca.lxxxvi.A.
Ca.xcvii.B.7 in fine.
Ca.cvij.B.
Ca.lxxv.E.
Ca.ccxix.E
Ca.cclxxxviij.F.
Ca.cclxxxix.F.
Ca.ccxc.E.
Ca.cccx.B.
Ca.ccclvij.E 7 J.
Ca.cccciij.J.

¶ Aurium inflatio.
Ca.i.E.

¶ Aurium tinnitus.
Ca.cxxxi.K.
Ca.clxxv.E.
Ca.ccxxxv.F 7 D.
Ca.cccxcij.E.
Ca.cccxxv.C.
Ca.cccccxxxvi.D.

¶ Aurium vlcera.
Ca.cclxxxiij.F.
Ca.cccij.N.
Ca.ccclij.D.
Ca.ccclxvij.A.
Ca.ccclxxvi.B
Ca.ccccxlv.D
Ca.cccclv.A
Ca.cccccxiij.E
Ca.cccccv.C.

¶ Aurium putredo.
Ca.clxv.C

¶ Aurium sanies
Ca.cccc.xxviii.M

¶ Auriũ cõquassatio.
Ca.ccccxl.A.

¶ Auditũ recuperãdũ.
Ca.clxv.D
Ca.ccxlvi.D
Ca.cclxxv.B.

¶ Apostemata ca[...]
Ca.cclxxxi.B.
Ca.ccccxxxvii.D

¶ Apostemata narium
Ca.cccccvi.G.

¶ Apostemata lingue
Ca.cccccxxxvi.D

¶ Apostemata gutturis.
Ca.clxxxviii.D
Ca.cclxv.D 7 E
Ca.ccxcii.D.
Ca.cccxix.B
Ca.cccxxix.E
Ca.ccccli.B

¶ Apostẽatib⁹ mãmille
Ca.xv.O 7 Q.
Ca.c.D.
Ca.cccxxii.E
Ca.ccccvi.G.

¶ Apostemata epatis.
Ca.cclxii.A.
Ca.cclxv.in fine.
Ca.cccxxiii.B
Ca.ccccxxix.E.
Ca.ccccliii.B 7 K

¶ Apostemata splenis.
Ca.clxxv.D
Ca.ccclix.E
Ca.ccclxxiii.G
Ca.ccclxvii.F.

¶ Apostemata pulmõis.
Ca.cclxix.M.
Ca.ccclxiii.C.

¶ Apostemata matricis
Ca.cxi.B Ca.cxci.F.
Ca.ccxxxvi.A
Ca.cclvi.J
Ca.cclviii.in fine.
Ca.cclxii.G.
Ca.cclxix.L.
Ca.cccclii.D 7 K
Ca.ccccxciii.D.

¶ Apostemata vulue.
Ca.lxxix.F.

¶ Apostẽata testiculorũ.
Ca.cxxiii.N
Ca.cclxxxiii.A 7 D
Ca.cccii.in fine.
Ca.cccxciii.F.

¶ Apostemata siue vlcera calida.
Ca.li.A Ca.lv.E.
Ca.lvii.C
Ca.lxxii.D.7 in fine
Ca.lxxvi.D
[...]A.
[...]D
[...]i.in fine.
[...]B.
Ca.c[...]vi.A.
Ca.cxci.C.
Ca.cclvii.L.
Ca.cclxxiii.D
Ca.cclxxxiiii.D.
Ca.cccii.K.
Ca.ccciii.B.
Ca.cccxviii.B.
Ca.cccxxvii.C.
Ca.cccxxxiiii.E
Ca.ccclxvii.K
Ca.ccclxxii.F.
Ca.ccclxxxix.B
Ca.cccc.xii.in fine.
Ca.cccclv.A 7 M
Ca.ccccclxxvi.E.
Ca.cccccxci.B.

¶ Apostemata frigida.
Ca.i.G.
Ca.cccclxvii.D
Ca.ccccxcvi.G.
Ca.ccccxcviii.B

¶ Apostemata dura.
Ca.xlix.A 7 B
Ca.lii.A 7 C.
Ca.lxix.in fine.
Ca.lxxi.D F G.
Ca.lxxv.in fine.
Ca.cxxx.L
Ca.cxlii.A
Ca.cclvii.F M
Ca.cclxxxviii.F.
Ca.ccclviii.A.

¶ Apãta mollificãti
Ca.xv.A.

¶ Apãta flegmatica
Ca.ii.J.
Ca.lxv.C

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Boues vt impinguantur.

Dentium do-
lorem curandam.

Tabula super tractatu de Herbis:

Emorroidas

Ca.ccclxi.D
Ca.ccclix.B
Ca.ccclxiii.H.
Ca.ccclxvi.A
Ca.cccciiii.B
Ca.ccccxiiii.A
Ca.cccccxiii.B
¶ Ferrum vel sagittas a corpore expellendum
Ca.clvii.A E N O.
¶ Femorum dolores
Ca.ccccxvi.in fine.
¶ Frenesis.
Ca.xxxiii.E
Ca.xcviii.B
Ca.cccxlvi.A
Ca.ccccxxix.H.
¶ Flegma purgandum siue educendum.
Ca.liii.D.
Ca.lxvi.D.
Ca.lxix.F
Ca.ciii.B
Ca.cxxx.H
Ca.cxxxi.A
Ca.clxiiii.A.
Ca.clxxi.A
Ca.clxxij.F H.
Ca.clxxviii.A E G K.
Ca.ccci.B.
Ca.ccxxii.F L.
Ca.cclxxvii.E.
Ca.cccxxxvii.A
Ca.cccxlvii.A.
Ca.ccclxxxiii.E G Y
¶ Flegmoni patienti
Ca.ccclxxxix.L
¶ Fistula
Ca.viii.B.
Ca.xl.E T
Ca.xlii.B.
Ca.lii.G
Ca.xc.in fine
Ca.cvi.D
Ca.cxi.C
Ca.cxii.N
Ca.cxxx.L
Ca.cxxxv.in fine
Ca.cxliiii.E
Ca.clxv.C.
Ca.cxcviii.in fine
Ca.cc.D
Ca.ccv.A
Ca.ccliii.A
Ca.cclxxxiii.in fine

Ca.cccxxxiii.E.
Ca.cccxxxvii.F.
Ca.cccxlv.D
Ca.ccclxxv.G
Ca.ccccxci.D
Ca.ccccxcii.A
Ca.ccccxcviii.B
Ca.cccccviii.A.
¶ Furfurib9 siue lendiles a capite mundificandum.
Ca.lxx.K.
Ca.lxxxvi.E.
Ca.ci.D
Ca.cix.D
Ca.cxci.D.
Ca.cclxxi.B
¶ Formica.
Ca.ccxxxiiii.i fine
Ca.cclxv.C G.
Ca.cccii.K.
Ca.cccxx.B
Ca.cccxxii.C
Ca.ccclviii.H.
Ca.ccclxvii.K
Ca.ccclxxxviii.B
Ca.cccci.N
Ca.ccccdv.A.

Gomorrea:

Ca.xi.B.
Ca.cxv.C
Ca.cxvii.A
Ca.ccxl.J
¶ Gingiuarũ putredo
Ca.ccccxlix.C
¶ Gingiuam sanguinolentam.
Ca.lv.D
Ca.lix.C
Ca.cxliiii.F
Ca.cccxxxiii.A.
Ca.ccccliiii.K
¶ Gingiuas ⁊ dentes cõfortandas.
Ca.cclxix.K.
Ca.cccxxi.J in fine.
Ca.ccclxviii.B
¶ Genituram virorum extinguendum.
Ca.lxxxvi.A
¶ Guttur et pectus leniſicandum: siue eorum apostemata.
Ca.ciii.C D F H
Ca.cclviii.in fine.

Herisipila

Ca.lxx.in fine.
Ca.lxxxvi.in fine.
Ca.cxv.B
Ca.cxix.K.
Ca.cxlv.A.
Ca.cxlvii.F
Ca.ccxxxiiii.in fine
Ca.cxl.A D
Ca.cclv.C
Ca.cclxi.A.
Ca.cclxvi.H.
Ca.cclxxvii.in fi[ne]
Ca.cccii.K
Ca.cccxii.D
Ca.cccxx.A
Ca.cccxxviii.D.
Ca.cccxlv.G
Ca.cccliii.C
Ca.ccclxvii.K
Ca.ccclxxvi.A
Ca.ccclxxviii.B E
Ca.cccxcviii.A.
Ca.cccci.N
Ca.ccccxiii.G.
Ca.ccccdv.A.
Ca.ccccxcii.C D.
Ca.cccccii.F.
Ca.cccccxi.B
¶ Hernia.
Ca.lxxi.A B.
Ca.cxxxiii.B.
Ca.cccl.A
¶ Herpetem estiomenuʒ curare.
Ca.cclxv.in fine
Ca.cccxii.D.
Ca.cccxxix.D
Ca.cccxlv.B.
Ca.cccliii.B
Ca.ccclxv.in fine
Ca.ccclxxvi.A
Ca.ccccii.H
¶ Hominem preseruare a frigore aeris
Ca.ccccxxxvii.E

Ignem sacrum

extinguendum.
Ca.iiii.A.
Ca.xxxii.B
Ca.l.D.
Ca.c.in fine.
Ca.cxix.E
Ca.cxxxvii.A D

Ca.clxx.E.
Ca.ccliii.in fine
Ca.cclxxii.B
Ca.cclxxvii.C.
Ca.cccxxix.C D.
Ca.cccxxxii.E
Ca.cccxlv.B.
Ca.cccliii.B
Ca.ccclxxii.J
Ca.ccclxxvi.in fine.
Ca.ccclxxxviii.B.
Ca.ccccxv.in fine.
[illegible]xxxii.in fine.
[illegible]iii.A E
[illegible]xviii.A.
[illegible]stionem
[illegible]e
[illegible]e
[illegible]D
Ca.cciv.E F
Ca.cccii.K.
Ca.cccvii.E
Ca.cccxxii.C
Ca.ccclxiii.H.
Ca.ccccxlv.C
Ca.ccccxxix.E
¶ Ingenium acutum procreans.
Ca.ciii.P R.
¶ Inflationes resoluere
Ca.xxxv.in fine.
Ca.ccccxc.A
¶ Inflatiões testiculorũ
Ca.lxxxviii.A
Ca.ccccxxxviii.B
¶ Infantes contractos.
Ca.lxv.F.in fine.
¶ Infantiũ flux9 vẽtris
Ca.lxxix.A
¶ Infantem bilarem facias.
Ca.xxxix.L
Ca..xl.S.
Ca.cxviii.K
Ca.ccclxiiii.C.
¶ Ictericia
Ca.v.D.
Ca.vi.C
Ca.viii.E G N
Ca.xviii.B.
Ca.xxix.A.
Ca.xxxiii.E
Ca.xlvii.H
Ca.l.B K L
Ca.lxxvii.A.
Ca.lxxviii.D.

Tabula super tractatu de Herbis.

Paraliticus.

Tabula super tractatu de Herbis.

Ca.cccxxix.B
Ca.cccxlv.in fine.
Ca.ccclii.B
Ca.ccclxxii.I K.
Ca.ccclxxiiii.B
Ca.cccclxi.in fine.
¶ Sanguinem mundificantia.
Ca.ciii.A.
Ca.ccii.F.
¶ Sanguinem bonum generare.
Ca.lxxviii.D
Ca.clxxx.M.
Ca.clxxxviii.B
Ca.ccclxxxix.L
Ca.cccxcii.D
Ca.cccxcviii.N
Ca.cccclxxix.D
¶ Sanguinem gingive ⁊ vbicunqꝫ locorum constringendum.
Ca.ii.I
Ca.xcix.F
Ca.ccvi.D.
Ca.ccxxvi.in fine.
¶ Sanguinem congelatum resoluere.
Ca.lxxi.E
Ca.lxxiiii.D
Ca.cxxix.in fine.
Ca.ccccxl.I
Ca.ccclxxv.C
Ca.ccccxcviii.A
¶ Sanguinis mictum
Ca.cxliii.D
Ca.ccxlvii.B.
¶ Sanguinem augmentare.
Ca.cccxciii.A.
¶ Sanguinis sputum cum tussi.
Ca.cclxv.F
Ca.ccccli.D.
¶ Sanguisugas adherentes collo siue gutturi.
Ca.lv.N.
Ca.cxxv.G.
Ca.ccccv.G
¶ Saliuam in ore prouocare.
Ca.xlvi.in fine.
¶ Sagittas ⁊ stirpes educere.
Ca.clxxxiii.B
¶ Scabiem ⁊ putredinem pudendorum.
Ca.xviii.B
Ca.xxxiiii.D
Ca.xxxv.A
Ca.xl.C.
Ca.lxxv.C.
Ca.c.E
Ca.cxxxv.C.
Ca.cxliiii.G.
Ca.clxvi.I.
Ca.lxxv.F.
Ca.clxxvi.in fine.
Ca.cxcvi.C
Ca.ccii.C G I.
Ca.ccxliii.B
Ca.ccciiii.F.
Ca.cccx.A B
Ca.cccxxiii.in fine.
Ca.cccxlv.B.
Ca.ccccxvii.D
Ca.ccccxxvi.B
Ca.cccclx.G.
Ca.cccclxxiiii.E
Ca.ccccxcvii.I
¶ Scabiem vlcerosam.
Ca.v.A.
¶ Spasmus
Ca.vi.D
Ca.lx.I.
Ca.lxv.B D L.
Ca.lxxi.H.
Ca.lxxxiiii.C
Ca.xc.D.
Ca.cxl.H
Ca.clvi.E
Ca.ccvii.in fine.
Ca.ccxi.in fine.
Ca.ccxiii.A
Ca.ccxxix.F.
Ca.cclxii.M.
Ca.ccclxvii.in fine.
Ca.ccccxxx.A
Ca.ccccli.D.
Ca.cccclii.H
Ca.cccccxiii.B
¶ Stranguiria.
Ca.xxvii.C
Ca.xxxiii.B
Ca.xxxix.H
Ca.lx.A
Ca.xcii.A
Ca.cx.C
Ca.cxiiii.C
Ca.cxxiii.E
Ca.clv.B
Ca.clxxvi.A.
Ca.cxcvii.A E.
Ca.cclxxii.in fine.
Ca.ccxci.in fine.
Ca.ccxcvi.in fine.
Ca.cccv.in fine.
Ca.cccxxix.B
Ca.cccxxxviii.A.
Ca.cccxlvi.in fine.
Ca.ccclxxxiiii.O
Ca.cccciiii.H
Ca.ccccxix.B
Ca.cccclii.A
Ca.cccclxxxv. [illegible]
¶ Secundinam [illegible]
Ca.xl.H
Ca.xl.G
Ca.lxxxv.E
Ca.cxi.A
Ca.cxxii.G
Ca.clvii.G
Ca.ccvii.E.
Ca.ccix.B
Ca.ccxlviii.C F.in fine.
Ca.cclxxviii.B D.
Ca.cclxxix.E
Ca.cccxl.D F.
Ca.cccxiii.C.
Ca.ccclxxxviii.D
Ca.cccclxiiii.in fine.
Ca.cccclxv.B.
Ca.cccccxxviii.in fine.
¶ Serpentum ictus.
Ca.xlvii.A
Ca.lxv.G.
Ca.xciii.E F
Ca.xcix.in fine.
Ca.clxxi.A
Ca.ccxc.B
Ca.cccxxxv.A B
Ca.ccccvi.K.
¶ Serpentes fugare: et cōtra venenū reptilium.
Ca.ii.C
Ca.xl.D G O
Ca.xlvi.O
Ca.cxv.F.
Ca.cxxx.in fine.
Ca.ccxvii.D.
Ca.ccxix.F.
Ca.ccxxix.E.
Ca.ccciiii.D.
Ca.cccxxv.F
Ca.ccclxvi.H.
Ca.ccclxxi.F.
Ca.ccclxxxiii.A.in fine
¶ Serpentes interficere.
Ca.clvii.F.
Ca.cxcvi.A
¶ Serpentibus percussis
Ca.ccclxxiii.A B.
¶ Serpigo.
Ca.ccccliiii.in fine.
Ca.cccclxxix.B
¶ Sternutatorium
Ca.lxx.D I.
Ca.cxxxvi.D.
[illegible]iiii.B
[illegible] H.
[illegible] A
[illegible] fine dolo
Ca.vi.[illegible] D
Ca.ix.F.
Ca.xxxiii.D
Ca.xlvii.E H
Ca.lxxv.C.
Ca.lxxxvii.A.
Ca.xc.A
Ca.xcvii.B H
Ca.cx.A
Ca.cxxvi.in fine.
Ca.cxci.E
Ca.ccvii.C.
Ca.ccxliii.C D
Ca.cclxxi.C
Ca.cccxiii.F
Ca.cccxxxvii.D
Ca.ccccxxvii.K.in fine.
Ca.ccccxcvii.E I
¶ Splenem cōsumunt.
Ca.cx.B.
Ca.ccxi.B
Ca.cclxvi.A.
Ca.cccxi.C
Ca.ccccxcii.F.
¶ Splenem attenuat.
Ca.clxii.B
Ca.clxxxvi.D.
Ca.ccciiii.C
Ca.cccxxxvii.I
Ca.cccxlii.A
Ca.ccclxxxix.C.
Ca.cccclxvii.B
Ca.ccccxcvi.in fine.
¶ Splenem exsiccantia
Ca.cclxxxi.A
¶ Sperma exsiccādū.
Ca.lxii.H.
Ca.lxxxvi.E.in fine.

Tabula super tractatu de Herbis.

Sequit̃ tabula de Animalibus

Gothor.idest vlcera oris

Capitis dolorẽ siue sodam sedat

Dentium dolores curat.

Tabula super tractatu de Lapidibus.

Tabula super tractatu de Lapidibus.

Tabula super tractatu de Lapidibus.

Tabula generalis de herbis.